Scan. 18. 81.5

ARA 1885

Digitized by Google

THESAURUS SACRORUM RITUUM

AB A. R. P. D. BARTHOLOMÆO

GAVANTO

Congregationis Cleric. Regul. S. Paulli
Sac. Rit. Congreg. Conſultore

Olim concinnatus, & ſæpius editus, nunc verò correctior, & locupletior, adjectis Summorum Pontificum, & S. R. C. Decretis uſque ad præſens emanatis, Noviſque Obſervationibus, & Additionibus

CAJETANI MARIÆ MERATI

Clerici Regul. ejuſdem Sac. Rit. Congreg. Conſultoris.

PARS ALTERA TOMI PRIMI

Complectens III. IV. & V. nempe ultimam partem Commentariorum Gavanti ad Rubricas Miſſalis

Cum Indicibus Decretorum, Verborum, & Rerum Notabilium, quæ continentur in toto hoc Primo Tomo.

ROMAE

EX TYPOGRAPHIA VATICANA

Apud Johannem Mariam Henricum Salvioni

M. DCC. XXXVII.

Superiorum facultate.

INDEX
TITULORUM

Tertiæ, Quártæ, & Quintæ Partis nempe ultimæ Commentariorum Gavanti in Rubricas Miſſalis.

PARS TERTIA

Defectibus circa Miſſam adhibet remedia Titulis duodecim.

DE defectibus in celebratione Miſſarum occurrentibus. 1. 731
De defectibus in Materia. 2. 733
De defectibus Panis. 3. 733
De defectibus Vini. 4. 743
De defectibus Formæ. 5. 752
De defectibus Miniſtri. 6. 755
De defectu intentionis. 7. 755
De defectibus diſpoſitionis animæ. 8. 763
De defectibus diſpoſitionis corporis. 9. 766
De defectibus in Miniſterio ipſo occurrentibus. 10. 772
De Rubricis præceptivis, & directivis. 11. 781
De obligationibus aliis Sacerdotum circa Miſſam. 12. 801

PARS QUARTA

Complectitur Rubricas proprias, & Titulos decem novem.

DE Rubricis Miſſarum de Adventu. 1. 816
De quatuor Temporibus Adventus. 2. 827
De Natali Domini, & Feſtis ſequentibus. 3. 839
De Dominicis poſt Epiphaniam uſque ad Septuageſimam. 4. 865
De Dominicis a Septuageſima uſque ad Feriam 4. Cinerum. 5. 868
De Feria 4. Cinerum uſque ad Dominicam de Paſſione. 6. 875
De Dominica de Paſſione, & Hebdomada majore. 7. 896
De Feria quinta in Cœna Domini. 8. 1030
De Feria ſexta in Paraſceve. 9. 1075
De Sabbato Sancto. 10. 1127
De die ſancto Paſchæ uſque ad Feſtum Trinitatis. 11. 1193
De Feſto Trinitatis, Corporis Chriſti, & Dominicis poſt Pentecoſten. 12. 1217
De Rubricis propriis Miſſarum de Sanctis. 13. 1265
De Benedictione Candelarum, & Proceſſione in Purificatione Beatæ Mariæ Virginis. 14. 1267
De Feſtis, in quibus cantandæ ſunt duæ Miſſæ in Collegiatis. 15. 1286
De Rubricis Miſſarum communis SS. 16. 1292
De Rubricis Miſſarum Votivarum in fine Miſſalis. 17. 1295
De Rubricis Miſſaru mpro Defunctis. 18. 1304
De Rubricis Benedictionum. 19. 1308

PARS

INDEX TITULORUM.

PARS QUINTA

NEMPE ULTIMA.

Appendices addit, quinque hæ ſunt.

TAbulæ locorum pro uſu Tabellarum ſequentium. 1. 1328
Tabellæ Auroræ, Meridiei, & mediæ noctis. 2. 1329
De menſuris propriis ſacræ ſupellectilis ad Miſſam congruentioribus. 3. 1335
De nitore, & munditia prædictæ ſacræ ſupellectilis. 4. 1342
Proſodia Verborum in Miſſali Romano. 5. 1347
Reſolutio dubitationis de Miſſis pro Defunctis. 1349

ADMONITIO AD LECTOREM.

ADvertat benevolus Lector in hoc Volumine fieri tranſitum a pagina 898. *ad paginam* 999. *omiſſis, ex mera inadvertentia, numeris intermediis, abſque ullo defectu paginarum, ut patet ex connexione verborum, & rerum contentarum, & ex ſignatura foliorum Alphabetica, quæ eſt omnino integra, & perfecta. In Indice autem Verborum, & Rerum, qui datur in calce hujus Voluminis, numeri foliorum citantur, ut ſunt expreſſi.*

COM-

Digitized by Google

COMMENTARIA IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

PARS TERTIA.

De Defectibus in Celebratione Miſſarum occurrentibus. I.

RUBRICA.

SACERDOS celebraturus omnem adhibeat diligentiam, ne deſit aliquid ex requiſitis ad Sacramentum Eucharistiæ conficiendum. Poteſt autem defectus contingere ex parte materiæ conſecrandæ, & ex parte formæ adhibendæ, & ex parte Miniſtri conficientis. Quidquid enim horum deficit, ſcilicet, materia debita, forma cum intentione, & Ordo Sacerdotalis in conficiente, non conficitur Sacramentum. Et his exiſtentibus, quibuſcumque aliis deficientibus, veritas adeſt Sacramenti. Alii verò ſunt defectus, qui in Miſſæ celebratione occurrentes, etſi veritatem Sacramenti non impediant, poſſunt tamen, aut cum peccato, aut cum ſcandalo contingere.

GAVANTUS.

OPtima eſt diviſio in defectus ſubſtantiales, & in accidentales. Subſtantiales in tribus contingunt, vel in materia, vel in forma, vel in intentione Miniſtri; quæ tria ſunt neceſſaria ad ſubſtantiam Sacramenti. Accedit verbum cum intentione ad elementum, & fit Sacramentum. Accidentales multi eſſe poſſunt, neque ad certum numerum reduci poſſunt.

Collegit hos defectus in Miſſa ex Sacris Theologis, & in Miſſalem librum tranſtulit neſcio quis, anno 1557. Venetiis impreſſum; Pii verò Quinti, & Clementis Octavi auctoritate recognitum opus, quis ambigat, non prodiiſſe tandem numeris omnibus abſolutum; adjecimus nonnulla ex modernis Theologis non contemnenda.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. *Accedit verbum cum intentione ad elementum, & fit Sacramentum.*] Quæ verba fere decerpta ſunt ex D. Auguſtino Tract. in Johannem *cap. ſeu n.* 80.

II. Gavant. *Collegit hos defectus in Miſſa, &c.*] Nonnullas per breves Annotationes in eam, quæ habetur in Romano Miſſali, Rubricam de occurrentibus in Miſſarum celebratione defectibus, optime collegit ad commodiorem uſum, diſtrictamque adhibendam diligentiam in ejuſdem Rubricæ regulis rite, ac recte ſervandis Petrus Matthæus de Rubeis Florentinus, quæ Florentiæ editæ ſunt apud Zenobium Pignonium *1626.* Fuſe etiam egerunt de hac materia, nimirum de defectibus in celebratione Miſſæ occurrentibus S. Thomas 3. *par. quæſt.* 74. *& ſeq.* Silvius *ibidem in Comment. ad textum D. Thomæ, præſertim verò ad quæſt.* 83. *art. 6. & ſeqq.* Nec non Paullus Maria Quarti *par.* 3. *tit.* 1. *& ſeqq.* Layman *in Theol. Morali lib.* 5. *tract.* 4. Card. de Lugo *de Sacram. Euch. diſp.* 4. *& ſeqq.* Claudius la Croix *lib. 6. par.* 2. *tract.* 3. *in variis quæſt.* Vviggers *de Sacram. quæſt.* 14. *& ſeqq.* Paſqualigus *de Sacrif. novæ legis quæſt.* 197. *& ſeqq.* & Billius *tom.* 1. V. *defectus.*

De

De defectibus materiæ. II.

RUBRICA.

1 D*Efectus ex parte materiæ poſſunt contingere, ſi aliquid deſit ex iis, quæ ad ipſam requiruntur. Requiritur enim, ut ſit panis triticeus, & vinum de vite, & ut hujuſmodi materia conſecranda in actu Conſecrationis* a *ſit coram Sacerdote.*

GAVANTUS.

a *Sit coram Sacerdote.* Certus terminus hujus præſentiæ a ſolo Chriſto deſignari poteſt *ex Durand. in 4. diſtinct. 11. quæſt. 6. num. 6. & Palud. quæſt. 1. art. 3.* a nobis autem eſt moraliter dijudicandus, ex humano more, quo dicitur res præſens, & ex uſu Eccleſiæ.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Rubr. & Gavant. lit. a -- *Sit coram Sacerdote, &c.*]Materia conſecranda juxta diſpoſitionem ſuperioris Rubricæ, & mentem omnium Doctorum, debet eſſe Sacrificanti moraliter præſens, ita ut conſecrata non cenſeatur; ſi non ſit coram Sacerdote, ſed a tergo, aut poſt interjectum parietem, aut ſub mappa, vel Corporali latens, aut magno intervallo diſtans, quia in his caſibus non verificarentur illa pronomina demonſtrativa, quæ habentur in formulis utriuſque Conſecrationis: *Hoc eſt Corpus meum; Hic eſt Calix, &c.* Hinc tamen non ſit, ut materia conſecranda præ manibus teneri debeat, nec eſt neceſſe, ut ſonus verborum ad eam perveniat, neque ut actu videatur, quia Hoſtiæ conſecratæ in Pyxide clauſa ſuper Corporali exiſtente valide ſunt conſecratæ, quamvis juxta Rubricas debeat Sacerdos aperire Pyxidem, in qua Particulæ conſecrandæ poſitæ ſunt, & dum ſit oblatio, & dum verba Conſecrationis proferuntur. S. Thomas *in 4. diſt. 2. quæſt. 8. art. 1.* Bonacina *diſp. 4. quæſt. 8. punct. 6.* Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 2. ſect. 7.* Vviggers *de Sacram. quæſt. 74. art. 2. dub. 1.*

De defectu panis. III.

RUBRICA.

1 b S*I panis non ſit triticeus, vel ſi triticeus,* c *admixtus ſit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel ſit alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum.*

GAVANTUS.

b *Si panis non ſit triticeus*. Vult eſſe triticeum *Concil. Florent. in Decreto Eugen.* ubi definitur neceſſaria materia Sacramenti; quidquid dicat *Cajet. ibi* loqui de neceſſitate præcepti; vide *Suar. diſp.* 44. *ſect.* 1. *par.* 3. *quæſt.* 5. tum quia figuræ veteres ſub tritico datæ ſunt; tum quia hic eſt panis communiter ad uſum hominum; tum quia ita decet ob excellentiam tanti Sacramenti: ubi verò dubitatur eſſe triticeus, ne adhibeatur, *ex Alano lib.* 1. *de Euchariſt. cap.* 11. Selica, ſeu ſecala, probabilius negatur eſſe triticum in Lombardia, *Bonac. diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *n.* 2.

c *Admixtus ſit granis alterius generis*, *&c.* Hæc doctrina eſt *S. Thom.* 3. *par. quæſt.* 74. *art.* 3. *ad* 3.

Sed quid, ſi panis confectus ſit ex amylo? *S. Thom. ibidem* negat, quia amylum ſit ex tritico corrupto; vide fuſius *Suar. diſp.* 44. *ſect.* 2.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. lit. b — *Vult eſſe triticeum*, *&c.*] Certiſſimum eſt, panem, qui eſt materia conſecranda in Sacrificio Euchariſtico, debere eſſe triticeum, non ſolum ex neceſſitate præcepti, ſed etiam ex neceſſitate Sacramenti, ita ut in alia materia facta Conſecratio irrita ſit: ideoque panis, qui conficitur ex leguminibus, ut piſis, fabis, lentibus, & aliis ſimilibus, non eſt materia idonea ad conſecrandum Corpus Chriſti; ſic etiam panis, qui conficitur ex fructibus arborum, ut ex amigdalis, caſtaneis, glandibus, neque etiam ille, qui ſit ex hordeo, oriza, milio, &c. eſt materia apta hujus Sacramenti, ſed is ſolus eſt idoneus ad conſecrandum, qui conficitur ex tritico: conſtat enim, Chriſtum Dominum in pane triticeo Sacrificium celebraſſe, & Sacramentum Euchariſticum inſtituiſſe. Panis autem iſte triticeus debet eſſe coctus per modum aſſationis, ut in furno, aut intra calidi ferri laminas, ſicut modo coquuntur Hoſtiæ, quæ conſecrantur, aut alio ſimili modo; unde cruda paſta, vel etiam frixa, aut elixa in aquis non eſt materia apta Sacramenti: rurſus paſta butyro, lacte, oleo, aqua roſacea, vel ſimili non elementari liquore ſubacta, & toſta, non eſt pariter materia idonea hujus Sacramenti, quia tales paſtæ, non ſunt vere, & proprie panis uſualis, ſed aliud quoddam obſonii genus, quocunque nomine illud appelletur. Vviggers *ſupra loc. cit.* Layman *ſupra loc. cit. cap.* 2. *aſſer.* 3. Bonacina *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *n.* 3. Hoſtia rubea, qua epiſtolas ſolemus ſigillare, admixta ſcilicet cinnabrio, eſt materia dubia, & multorum judicio invalida, quia per illam mixtionem alteratur notabiliter, & extrahitur a ratione panis uſualis; quando autem materia eſt verè dubia, ſicut eſt panis admixtus cum granis alterius generis

neris in magna quantitate, ita ut dubitetur, utrum poſſit cenſeri panis vere triticeus, tunc non licet ea uti, ſed potius a Sacrificio eſt abſtinendum, undecunque illud dubium oriatur, ſive ex permixtione eorum, quibus conſtat, ſive ex corruptione, quia panis corruptus ſubſtantialiter non eſt apta materia ad validam Conſecrationem.

II. Gavant. lit. c — *Sed quid ſi panis confectus ſit ex amylo, &c.*] Licet amylum ex tritico fiat, tamen triticum illud arte, & longa in aquis maceratione ſolvitur in lacteum quemdam humorem, & poſtea vehementi calore Solis, aut ignis exſiccatur; ita ut perdat propriam rationem farinæ triticeæ, ut ex ſapore, odore, & aliis accidentibus facile colligitur, & conſequenter perdit aptitudinem, ut ex illo panis triticeus conficiatur, unde talis panis ex amylo confectus non eſt materia apta ad conſecrandum, *D. Thom. par.* 3. *q.* 24. *art.* 3. *ad* 4. & alii communiter.

RUBRICA.

2 *Si ſit confectus de aqua roſacea, vel alterius diſtillationis, dubium eſt, an conficiatur?*

GAVANTUS.

Negat *S. Thom. art.* 7. *ad* 3. *ſupra*: affirmat *Cajet. ibidem*.

RUBRICA.

3 *Si cœperit* 1 *corrumpi, ſed non ſit corruptus; ſimiliter* 2 *ſi non ſit azymus, ſecundùm morem Eccleſiæ Latinæ, conficitur: ſed* 3 *conficiens graviter peccat.*

GAVANTUS.

Prima pars propoſitionis, eſt *S. Thom. ſupra art.* 3. *ad* 3. Altera eſt *Concil. Florent. & communis*. Tertia pars eſt item communis *de celebr. Miſs. cap. Literas*. An verò detur caſus, quod poſſit Latinus in Eccleſia Græca conſecrare in fermentato licite, vide *Suar. ubi ſupra ſect.* 3. in fermentato nunquam licet apud Latinos, etiamſi urgeat neceſſitas alicujus in periculo mortis, *Suar. ſect.* 3. *in fine Unum verò*.

Digitized by Google

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

III. Gavant. lit. c -- *In fermentato nunquam licet apud Latinos, &c.*] Certum eſt de fide, utrumque panem tum azymum, tum fermentatum ſufficere ad valorem Conſecrationis, quia uterque eſt vere panis triticeus, conſequenter mixtio fermenti nec per ſe eſt neceſſaria, neque contraria validitati Conſecrationis panis. Illæſa igitur fide, & materia Sacramenti, Latini azymum, Græci fermentatum uſurpant, ſuus igitur utrique uſus permitti debet, quod quidem Anno 1439. in Concilio Florentino, cui tam ipſi Græci, quam Latini ſubſcripſerunt, ſtatutum fuit his verbis: *Definimus inſuper in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici; Sacerdotesque in alterutro ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ Occidentalis, ſeu Orientalis conſuetudinem.* Conſtat etiam hoc ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13, & ex *cap. Ad abolendum, de Hæreticis*; item ex epiſtola Leonis IX. *ad Michaelem Carularium*, in qua declarat Summus Pontifex, controverſiam de pane azymo, vel fermentato fidem non ſpectare, ſed meram diſciplinam, quæ varia eſſe poteſt pro varietate locorum, & perſonarum, integra ſemper, & illæſa remanente Fide.

Ritus conſecrandi in pane azymo, ut diximus, viget apud Latinos, qui quidem eſt magis conveniens, ut docet D. Thomas *in* 3. *par. quæſt.* 7. *artic.* 4. & omnes Doctores Latini inſiſtentes facto Chriſti, qui vere conſecravit in pane azymo, inſtituit enim, & confecit Sacramentum prima die azymorum; quod tamen negant Græci, opinantes, Chriſtum anticipaſſe eſum agni Paſchalis una die ante tempus in lege præſcriptum, & idcirco putant adhibuiſſe panem fermentatum. Cæterum juxta communiorem, & probabiliorem ſententiam Chriſtus non anticipavit eſum agni, voluit enim etiam in eſu agni legem perfecte implere, unde veriſimile non eſt, contra legem anticipaſſe tempus, & eſto anticipaſſet, probabilius eſt, manducaſſe agnum cum pane azymo juxta legis præceptum. Sed quidquid ſit de diverſis opinionibus, quas ſectantur Latini, & Græci circa prædictum Chriſti factum, certum eſt, omnes nedum licite poſſe, ſed etiam teneri ſub præcepto ſuæ propriæ Eccleſiæ Ritum reſpective ſervare, conſequenter Græci in fermentato, & Latini tenentur conſecrare in azymo ſub pœna peccati mortalis, tum quia hoc expreſſe præcipitur a Concilio Florentino in *Literis unionis*, & a Pio V. *Conſtit.* 12. tum quia unuſquiſque tenetur ſub gravi obligatione ſuæ propriæ Eccleſiæ ſervare conſuetudinem in re gravi, hæc autem conſuetudo in utraque Eccleſia ceu graviſſima nunc habetur, quamvis antiquitus non fuerit talis obligatio, ſed ut alibi diximus, liber fuerit uſus apud utramque Nationem ſive azymi, ſive fermentati,

Utrum autem Latini Peregrinantes, & tranſeuntes per Regiones, & loca Græcorum, eorumdem Ritum ſervare debeant, & e contra Græci tran-

tranſeuntes per loca Latinorum debeant horum Ritui ſe accommodare conſecrando in azymo, eſt dubium, quod diſceptatur a Doctoribus; Ledeſma *in 4. par. 1. quaſt. 15. ar. 4. dub. 2.* ſuſtinet, debere ſingulos ſervare Ritum loci, per quem tranſeunt, atque ideo, Latinos tranſeuntes per loca Græcorum teneri celebrare in fermentato, & è contra Græcos in azymo in locis Latinorum, & peccare ſi aliter faciant, quia multi putant, generaliter advenas, & peregrinos obligari ad ſervandas leges illius loci, per quem tranſeunt.

Suarez verò *diſputat.* 44. *ſect.* 3. Fagundez *in præcepta Eccleſiæ præcept.* 3. *libr.* 2. *cap.* 2. Silvius, Coninch, & alii, quos citat, & ſequitur noſter Diana *par.* 3. *tract.* 6. *reſol.* 99. docent, liberum cuique eſſe unum, vel alterum Ritum ſervare, & ſe conformare Ritibus, & conſuetudinibus locorum, per quæ tranſeunt.

Vaſquez verò *in* 3. *par. diſput.* 174. *cap.* 3. & Averſa *quæſt.* 2. *ſect.* 4. in ea verſantur ſententia, quòd tàm Græci, quàm Latini peregrinantes ſemper, & ubique ſervare tenentur morem ſuæ Patriæ, & Eccleſiæ, non verò locorum, per quæ tranſeunt, & id colligunt ex diſpoſitione Leonis IX. *in Epiſtola citata*: quia Rituum novitas, & mutatio poſſet eſſe cauſa committendi defectus in Miſſa, quidquid ſit de aliis legibus, & conſuetudinibus. Quarti denique ſupracitatus cum diſtinctione procedit, dicendo, quòd Sacerdos Latinus, quando peregrinando tranſit per loca, & Regiones Græcorum, ubi ſunt Templa Latini Ritus, tenetur in azymo, ſi eligat celebrare in prædictis Latinorum Templis, & idem è contra docet de Sacerdote Græco, qui peregrinatur in Regionibus Latinorum, in quibus ſunt Templa Græcis conceſſa, ut poſſit morem patrium ſequi, tunc enim tenentur ſinguli ſuum Ritum ſervare, nec eſt licitum variare; hanc ſententiam tradunt etiam *Suarez, Coninch. Averſa, & Diana locis citatis* monentes, non licere Sacerdoti Latino in propria Regione moranti conſecrare in fermentato, etiamſi celebrare velit in aliqua Eccleſia Græcorum, quæ ibi exiſtat; ſimiliter nec Græcis in propria Regione exiſtentibus licitum eſſe celebrare in azymo, etiamſi celebrare velint in aliquo Templo Latinorum ibi exiſtente, quia non licet recedere a conſuetudine univerſali propriæ Patriæ. Ita præſertim Coninch, quamvis oppoſitum doceat Nugnus *in* 3. *parte quæſt.* 74. *art.* 4. *concluſ.* 6. & quidem, ait Quarti, facilius excuſari poteſt Græcus recedens a more ſuæ Eccleſiæ, quæ eſt pars, quam Latinus a more Eccleſiæ Latinæ, quæ eſt caput. Nihilominus Sacerdotes Græci rigoroſe adeo ſuum Ritum ſervant, ut non ſolùm peregrini, ſed etiam incolæ in alma Urbe, quando accedunt ad celebrandum in Romanis Baſilicis, aliiſque Eccleſiis, ſemper utantur fermentato, nunquam verò azymo; unde ſi Sacerdos Latinus ſe transferat in Græciam animo perpetuo ibi manendi, ubi non haberet proprias Eccleſias, & accederet ad celebrandum in Eccleſiis Græcorum, illi ſuaderem ad ſervandum Ritum Latinorum celebrando in azymo; quapropter ſententiæ Quarti non adhæreo docenti, tunc Sacerdotem Latinum teneri celebrare juxta Ritum Eccleſiæ Græcæ,

& Re-

& Regionis, in qua ſedem, & domicilium fixit, quia jam eſt factum membrum illius novæ Eccleſiæ; ob hanc enim rationem teneretur etiam ſervare totum Ritum Græcum in Miſſæ celebratione.

RUBRICA.

4 *Si Celebrans ante conſecrationem adverterit, Hoſtiam eſſe corruptam, aut non eſſe triticeam, remota illa Hoſtia, aliam ponat, & facta oblatione,* d *ſaltem mente concepta, proſequatur ab eo loco, ubi deſivit.*

GAVANTUS.

d *Saltem mente concepta.* Ex quo non eſt neceſſe eam elevare ante oculos ſuper Patenam, neque facere cum ea, vel ſuper ea ſignum Crucis, ut fecit in oblatione Hoſtiæ: ſed eam ſimpliciter deponat ſupra Corporale, ſi id adverterit inter oblationem Calicis, & conſecrationem.

RUBRICA.

5 *Si advertit poſt conſecrationem, etiam poſt illius Hoſtiæ ſumptionem, poſita alia, faciat* e *oblationem, ut ſupra, &* f *a conſecratione incipiat, ſcilicet ab illis verbis; Qui pridie quam pateretur, & illam priorem, ſi non ſumpſit,* g *ſumat poſt ſumptionem Corporis, & Sanguinis, vel aliis ſumendam tradat, vel alicubi reverenter conſervet.* h *Si autem ſumpſerat, nihilominus ſumat eam, quam conſecravit: quia præceptum de perfectione Sacramenti majoris eſt ponderis, quàm quòd a jejunis ſumatur.*

GAVANTUS.

e *Oblationem, ut ſupra,* ideſt ſaltem mente concepta.

f *A conſecratione incipiat.* Eſt communis ſententia.

g *Sumat, poſt ſumptionem, &c.* Ad cautelam ſumat, aut ob reverentiam conſervet.

h *Si autem ſumpſerat, &c.* Ratio addita communis eſt apud Theologos, lege *Suar. 3. par. diſp. 75. ſect. 7. ex S. Thom. ibidem quæſt. 83. art. 7. ad 4.*

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

IV. Gav. lit. f — *A Conſecratione incipiat.*] Eſt communis ſententia — Si Celebrans facta conſecratione advertat, Hoſtiam eſſe corruptam, aut non

non eſſe triticeam, remota illa Hoſtia, & poſita alia, præſcribit Rubrica ſuperior, quod faciat oblationem, ſaltem mente conceptam, & poſtea incipiat a conſecratione, ſcilicet ab illis verbis: *Qui pridie quàm pateretur, &c.* Quam quidem ſententiam communem eſſe adſtruit Gavantus. Ex quo autem Rubrica præſcribit, in tali caſu incipi debere ab illis verbis, *qui pridie quàm pateretur*, non verò ab aliis præcedentibus, nimirum — *Quam oblationem tu Deus, &c.* quibus ſubnectuntur illa verba deprecatoria – *Ut nobis Corpus, & Sanguis fiat dilectiſſimi Filii tui, &c.* Ex quo, inquam, non jubet Rubrica, reaſſumenda eſſe hæc ultima verba in his caſibus, optime inferunt Auctores infra allegandi, Eccleſiam Latinam judicare, valide conſecrari Euchariſtiam ſine illa Oratione, ſive abſque illis verbis deprecatoriis, quibus petitur, ut Panis oblatus fiat Corpus, & Vinum Sanguis Chriſti Domini. Neque dici poteſt: Oratio illa, quæ a Sacerdote pronuntiata jam fuerat, moraliter perſeverat; in caſu ſiquidem propoſito non aderat ſuper aram, & multò minus ſuper Corporale materia idonea, & apta ad validam Sacramenti conſecrationem, non enim aderat, ut ſupponimus, Panis, ſeu Hoſtia triticea, ad quam verba illa deprecatoria, *ut Panis iſte fiat Corpus Chriſti* tanquam forma conſecrationis referri poſſent; atque ideo evincitur illa verba nullo modo eſſe formam neceſſariam ad Euchariſticum Sacramentum conficiendum. Auctores, qui ita ratiocinantur, ſunt, ſi non omnes, ſaltem plures ex illis, qui ſuſtinent, verba, quæ requiruntur tanquam eſſentialia, & neceſſaria ad formam conſecrationis eſſe illa, quæ in conſecratione Euchariſtiæ pronuntiavit Chriſtus Dominus, nimirum: *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus*, vel: *Calix Sanguinis mei*; non verò preces, ſive quæ præcedunt apud Latinos, ſive quæ ſequuntur apud Græcos, aliaſque Orientales Nationes, quæ quamvis vim ſuam habeant ad divinam opem, & Spiritus Sancti virtutem impetrandam, ſupra propoſita dona, atque religioſe ſint retinenda, non tamen ſunt neceſſaria neceſſitate Sacramenti, ac validæ conſecrationis, ſed neceſſitate præcepti utpote verba in Canone contenta.

Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt.

Hanc controverſiam jam diu fere ſopitam his diebus excitavit Antonius Auguſtinus Touttée recens illuſtrator operum S. Cyrilli Hieroſolymitani in tertia ex ſuis eruditiſſimis Diſſertationibus, quas præmiſit ſuæ editioni operum prædicti S. Patris Cyrilli. Rurſus hanc eandem quæſtionem noviſſime tractavit Petrus le Brun *tom. 3. ſuarum explicationum pag. 212.* ubi præfati Touttée opinionem ſectatus, acerrime, & fuſiori calamo popugnat, formam Euchariſtiæ perfici non tantùm verbis Chriſti, ſed etiam precibus ab Eccleſia inſtitutis, ita ut ex duplici illa forma partiali, & inadæquata, verbis ſcilicet Chriſti, & precibus Eccleſiæ moraliter conjunctis, coaleſcat forma totalis, & eſſentialis Euchariſtiæ. Omnem lapidem movit, nihilque omiſit laudatus le Brun, ut veri ſpeciem ſuæ opinioni appingeret. Contra hunc ultimum Auctorem inſurrexit P. Bougeant e Societ. Jeſu, qui duo opuſcula in lucem emiſit, & in poſtremo præſertim ſui Adverſarii opinionem validis rationum momentis, necnon

Sanctorum Patrum auctoritatibus evertit, & profligavit. Contra primum vero ex præfatis Auctoribus doctam exaravit, non minus quàm eruditam, evulgavitque Diſſertationem clariſſimus vir Joſephus Auguſtinus Orſi Ordinis Prędicatorum. Cęterum communem Latinorum ſententiam tuentur Cardinalis Bellarminus *libr.* 4. *de Euchariſtia cap.* 14. necnon Cardinalis Bona *libr.* 2. *de rebus Liturgicis cap.* 13. & Cardinalis Perronius *in tract. de Euchariſtiæ Sacramento*. Quibus adhærent Goar ad Liturgiam Chryſoſtomi *num.* 139. Sixtus Senenſis *libr.* 6. *Bibliothecæ Sanctæ Annotatione* 3. Gaſpar Juvenin *diſſert.* 4. *de Sacramento Euchariſtiæ quæſt.* 3. *cap.* 2. Et recentiſſime Honoratus Tournely in ſuis prælectionibus Theologicis de Sacramento Euchariſtiæ *artic.* 8. Græci quoque ipſi acerrime propugnant hanc Latinorum ſententiam, inter quos recenſentur doctiſſimus Card. Beſſarion *lib. de Euchariſtia*. Allatius *lib.* 3. *de perpetua utriuſque Eccleſiæ conſenſione cap.* 25. *&* *exercitat.* 25. *ad hiſtoriam Concilii Florentini*. Petrus Arcudius *lib.* 3. *ſuæ concordiæ cap.* 27. necnon Nicolaus Comnenus Papadopoli *in ſuis prænotionibus myſtagogicis reſponſ.* 5. *ſect.* 5.

Apud Latinos omnes hæc ſententia ita communis fuit, ut tempore Concilii Florentini cùm Græci Latinis ſuſpecti forent circa formam conſecrationis Euchariſtiæ, quaſi verbis Chriſti eam non perficerent, a Summo Pontifice Eugenio IV. ea de re non ſemel interrogati, ita catholice ſatisfecerunt, ut Pontifex eos tanquam fratres *in Fide ſecum* conjunctos compellaverit. Ita narratur in Concilio Florentino *ſeſſ.* 25. *Porro*, inquiunt Græci, *hoc ita diſſolutum eſt* (dubium ſcilicet, quod propoſitum ipſis fuerat) *fateri nos diximus per hæc verba tranſubſtantiari Sacrum Panem; & fieri Corpus Chriſti: ſed poſtea quemadmodum, & ipſi* (Latini) *dicitis: jube hæc perferri per manus S. Angeli tui in ſublime Altare tuum, ita nos quoque oramus dicentes: ut Spiritus Sanctus deſcendat ſuper nos, & efficiat in nobis Panem hunc pretioſum Corpus Chriſti ſui, & quod in Calice iſto eſt, pretioſum Sanguinem Chriſti ſui, tranſmutetque ipſa Spiritu Sancto ſuo, ut fiant Communicantibus in purgationem animæ, in remiſſionem peccatorum, non fiant in judicium, aut condemnationem noſtram*. Quibus quidem verbis diſerte declararunt Græci per preces, quas poſt Chriſti verba proferunt in divinis myſteriis peragendis, ſe non poſtulare, ut ſimpliciter Panis fiat Corpus Chriſti, ſed ut nobis fiat, hoc eſt fructum ejus ſpiritualem percipiamus ad purgationem Animæ, & peccatorum remiſſionem. Paullò enim poſt ajunt: *De Myſteriis autem fatemur, ea conſecrari per Domini voces, licèt nos poſtea invocando dicamus: fiat Corpus, & Sanguis Chriſti*, ut legere eſt apud Labbæum, & Collartium *tom.* 13. *Concil. edit. Pariſienſis pag.* 491. *&* 498.

Hæc omnia confirmantur ex iis, quæ ſupra allegatus Cardinalis Beſſarion expreſſit in Concilio Florentino, & quæ referuntur a clariſſimo Mabillon Muſæi Italici *tom.* 1. *pag.* 243. qui poſt relatam illam Græcorum confeſſionem addit: *Confeſſio hæc non levis eſt momenti ad perſuadendum Græcorum de Euchariſtia Fidem, de qua tot, & tantæ controverſiæ a Calviniſtis nuper excitatæ ſunt. Confeſſio hæc duas habet partes, nempe,*

Conſecrationem verbis Chriſti Domini, confici, non precibus illis, quæ poſt verba ſacra fiunt à Græcis; atque his verbis, panem, & vinum in Chriſti Corpus, & Sanguinem mutari, & tranſubſtantiari. Ex quibus Mabillonii verbis liquet, ipſum quoque accedere communi Latinorum ſententiæ in hac celebri controverſia, cui quidem ſententiæ maximum præſidium additur ex Decreto Eugenii IV. Summi Pontificis, ſeu inſtructione Armenorum, in qua hæc leguntur: *Forma hujus Sacramenti ſunt verba Salvatoris, quibus hoc confecit Sacramentum.. Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens, hoc conficit Sacramentum, nam ipſorum verborum virtute ſubſtantia panis in Corpus Chriſti, & ſubſtantia vini in Sanguinem convertuntur* -- Hæc laudatus S.P., ut videre eſt apud Labbæum citatum *tom.* 13 *Conciliorum pag.* 347. *&c.*

Quòd ſi interpretatio Card. Beſſarionis, Arcudij, & aliorum Græcorum non placeat, dicendum erit, invocationem prædictam Spiritus Sancti non reſpicere tempus, quo profertur, ſed quod conſecrationem antecedit: Ac ſi Sacerdos tanti myſterii ſublimitate extrà ſe raptus, ſuæq. memor fragilitatis, id quod jam factum ex fide credit, quaſi efficiendum conſideret, ac propterea oret, fac panem hunc pretioſum Corpus Chriſti tui: Neque enim abſurdum videtur, quod jam conceſſum eſt, ac ſi nondum conceſſum foret, iteratis precibus poſtulare. Interpretationem hanc pluribus exemplis illuſtrat doctiſſimus Renaudotius in Comm. ad Liturgiam Copticam S. Baſilii pag. 250 In baptiſmalibus enim Officiis præter orationes prævias, tùm ad fontis benedictionem, quàm ad exorciſmos, reliquaſque cæremonias, dicuntur aliquæ etiam prolatis verbis: *Ego baptizo*, vel ſecundum ritum Orientalem: *baptizetur ſervus Chriſti &c.*, & poſtulatur a Deo, vt illis, qui Baptiſmum ſuſcipiunt, gratiam Spiritus Sancti concedat. Id habetur in Rituali Severi pag. 98. *tu Domine hos ſervos tuos, qui nunc baptizati ſunt regenerationis lavacro ſantifica in veritate tua, imple eos gratia Spiritus Sancti tui*. Neque id obſervatur ſolummodo in Ritualibus Græcis, Syris, Copticis, aliiſque Orientalium, ſed in Latinis etiam antiquis. Nemo tamèn dubitat, quin remiſſio peccatorum, plenitudo gratiæ, & Spiritus Sancti in baptiſmo collata fuerit. Ita in Officio Chriſmatis, etiàm poſt orationem, quæ formæ rationem habet, oratur ad obtinendum Spiritum Sanctum: In Ordinatione ſimiliter ad finem uſque officii preces ad Deum fiunt, ut ordinato, non modò gratiam Sanctitatis myſterio ſuo convenientis, ſed poteſtatem, auctoritatemque tribuat, quam per impoſitionem manuum, & verba Sacramentalia, jàm conſecutus eſt. Id etiam patet ex reliquis Sacramentorum Officiis. Non omittendæ hic videntur preces, quæ ab Eccleſia fiunt in Agenda Defunctorum, in quibus perſpicuum eſt, Eccleſiam reſpicere tempus, quod obitum defuncti immediate præcedit. Nemo tamen adeò deſipuit, ut crederet, Eccleſiam exiſtimare nondum factum eſſe judicium, cùm illas fundit preces, *non intres in judicium*, *&c.*; Aut poſſe defunctum ab Inferni ſupplicijs liberari, cùm addit, ne pænas inferni ſuſtineat. Ratio horum eſt, quia orationes huiuſmodi non rigidè accipiendæ ſunt, quaſi vel dubitetur de cer-

certitudine promiſſionum Chriſti, vel de virtute verborum Sacramentalium &c. Unica enim, & quaſi indiviſa animo concipitur tota actio, quæ celebrandorum Sacramentorum formam, orationeſque complectitur, verbis tamen, & ritibus exprimi nonniſi ſucceſſive poteſt. Qui argumentorum contra ſententiam hanc a Touttee, & le Brun allatorum ſolutionem videre deſiderat, adeat cit. PP. Bougeant, & Orſium in diſſert. ab illis editis.

Cæterum cum in pluribus Orientalium liturgiis, prolatis Chriſti verbis populus immediate fateatur, ſe credere vere eſſe Corpus Chriſti, quod a Presbytero conſecratum eſt ut videri poteſt apud Renaudotium variis in locis; *præſertim tom.* 1 *pag.* 517. perſpicuum eſt, Orientales non credere, invocationem Spiritus Sancti, quæ in illorum Liturgiis ſubſequitur, neceſſariam eſſe ad valorem Conſecrationis.

RUBRICA.

6 *Quod ſi hoc contingat poſt ſumptionem Sanguinis, apponi debet rurſus novus panis,*t *& vinum cum aqua, & facta prius oblatione, ut ſuprà, Sacerdos conſecret, incipiendo ab illis verbis: Qui pridie,* i *ac ſtatim ſumat utrumque, & proſequatur Miſſam: ne Sacramentum remaneat imperfectum, & ut* l *debitus ſervetur ordo, &c.*

GAVANTUS.

i *Ac ſtatim ſumat utrumque.* Sine elevatione, ut oſtendat Populo, omiſſis, quæ ſequuntur in Canone uſque ad ſumptionem incluſive, ne populus, ſi fieri poteſt, cognoſcat, erratum eſſe.

l *Debitus ſervetur ordo,* juxta *Concil. Tolet.* 7. *c.* 1. *vel* 2. *ſecundùm alios,* ordo verò eſt, ut corpus priùs præexiſtat, antequàm ex eo fundatur ſanguis in Calice, namque repræſentatur effuſio ſanguinis, ergo Hoſtia, in qua corpus Chriſti eſt ex vi verborum, debet conſecrari priùs.

Suar. tamen *loco citato* tenet, non eſſe ità neceſſarium hunc ordinem neceſſitate Sacramenti, ſed tantummodò neceſſitate præcepti; nam, conſecrata hoſtia, poſt Calicem ſtatim repræſentatur ſanguis diſtinctè à corpore Chriſti, quod ſufficere videtur ad integritatem Sacrificii.

RUBRICA.

7 *Si Hoſtia conſecrata diſpareat, vel caſu aliquo, ut vento;* m *aut miraculo, vel ab aliquo animali accepta, & nequeat reperiri, tunc altera conſecretur, ab eo loco incipiendo. Qui pridie, quam pateretur, facta ejus oblatione, ut ſuprà,*

GA-

GAVANTUS.

m *Aut Miraculo*. Miraculum eſt à Deo ſolo; qui videtur tunc acceptare ſacrificium eo modo oculis noſtris inperfectum; ideò non eſt in rigore neceſſe, ut alia Hoſtia conſecretur: ita *S. Thom.* 3. *par. quaſt.* 82. *art.* 4. *ad* 3. ubi tamèn conſulit, ut iteratò conſecretur, & hoc habet Rubrica, ut tutius, & ſecurius, in reliquis caſibus hujus Rubricæ: præceptum eſt, non conſilium, ad integritatem ſacrificii. *Suar.* 3. *par. diſt.* 85. *ſect.* 1. *quinto*.

De Defectu Vini IV.

RUBRICA.

1 *SI Vinum ſit factum penitus* n *acetum, vel penitùs putridum, vel* o *de uvis acerbis, ſeu non maturis expreſſum, vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum ſit corruptum, non conficitur Sacramentum.*

GAVANTUS.

n *Acetum*. Non fit Sacramentum *Sanct. Thom.* 3. *parte quaſt.* 74. *art.* 5. *ad* 1.

o *De uvis acerbis*, *&c. Habet S. Thom. ibid. ad* 3. vinum ex aqua miraculoſum eſt apta materia, *Henrique lib.* 8. *c.* 12. & vinum etiam congelatum. *Suar. diſp.* 45. *ſect.* 1.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Rubric. & Gavant. lit. n. — *Acetum non fit Sacramentum*.] Materia Sacramenti Sanguinis, ſine qua confici non poteſt, eſt vinum naturale de vite, idque conſtat ex perpetua Eccleſiæ praxi, quæ Dominum Salvatorem in hujus Sacramenti Inſtitutione, vino naturali, nempe ex vite, uſum fuiſſe ſemper docuit, & credidit; Hinc Sequitur, liquores ex granis, fæcibus vini, aut cerviſiæ vi ignis eliciti, aut ex piris, pomis, vel fructibus aliis, quamvis expreſſi; Item ex aqua, & melle decocti non eſſe materiam aptam, aut ſufficientem conſecrationis Sanguinis Domini Noſtri Jeſu Chriſti. Sequitur pariter, acetum, tam etſi ex vino factum fuerit, non eſſe materiam Sanguinis, quia non eſt vinum, ſed vini corruptela. Ita pariter vinum igne diſtillatum vulgo Aqua vitæ, non poteſt validè conſecrari, quia probabilius videtur non retinere formam vini, ſed tranſmutatari in mixtum nobilius. Quarti *par.* 3. *tit.* 4. *dub*, 9.

II. Rubrica, & Gavant. lit o. — *De Uvis acerbis &c.*] Liquor ſive ſuccum

cum ex uvis immaturis expreſſum, non eſt materia apta ad hoc Sacramentum, quia nondum eſt vinum, ſed omphacium, Italice *agreſto*. Item vinum ex uvis corruptis, ſeu decoctis, aut ſiccatis, non eſt ſufficiens materia Conſecrationis Calicis propter eandem rationem. Rurſus vinum illud, ſeu potius liquor ex uvis ſecundò, aut tertiò compreſſis, magna aquæ copia ſuper infuſa, & vocari ſolet *lora*, non eſt materia apta ad hanc conſecrationem, quia tametſi aliquem præſeferat ſaporem, & odorem vini, ob nimiam tamen aquæ copiam, & ob vini paucitatem, quæ reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile eſt habere ſpeciem vini, ſed eſſe vel naturæ aquæ, aut alicujus tertiæ ſubſtantiæ. Vinum quoque melle, aromatibus in magna quantitate conditum, & decoctum, non eſt materia ſufficiens Calicis, quia cum tali permixtione, & decoctione deperditur vini ſubſtantia. Modica tamen permixtio, non officeret validitati Conſecrationis, ſed nullo modo facienda eſſet propter Sacramenti reverentiam. D. Thomas 3. *par. quæſt.* 74. *art.* 5. *ad* 3. Vviggers 3. *par. quæſt.* 74. *art.* 5. *n.* 41. & Gerlacus Vinitor *par.* 3. *tit.* 4. *in adnot.* §. 2. *&* 3. Uva denique non eſt materia valida Conſecrationis Sanguinis, neque liquor in uvis adhuc contentus, quia non eſt ſimpliciter vinum.

III. Gavant. lit. o -- *Et vinum etiam congelatum, &c.*] Utrum vinum congelatum, ſit materia ſufficiens ad hanc Conſecrationem, non conveniunt Theologi; ſententiam negativam amplectuntur Alanus, Armilla, Henriquez, Ledeſma, Nugnus apud Dianam *par* 3. *tract.* 6. *reſol.* 100. verùm probabilior nobis videtur ſententia, quam ex Suarez ſequitur Gavantus *ſupra*, quam etiam tuetur, communemque vocat noſter P. Quarti *ſupra par.* 3. *tit.* 4. *dub.* 8. nimirum tale vinum eſſe materiam validam, dummodo congelatio tanta non ſit, ut ſpeciem vini ſolvat. Ratio autem hujus ſententiæ eſt, quia vinum congelatum retinet naturam, & proprietates vini, adeo ut ſi ſpecies conſecratæ poſt Conſecrationem congeleſcant, ſub iiſdem remaneat procul dubio Sanguis Chriſti Domini, ut plane ſupponunt hæ Rubricæ *de defectibus tit.* 10. *n.* 11. ubi dicitur: *Involvatur Calix pannis calefactis, ut aſſumatur*.

Neque urget contra hanc ſententiam, ſi dicatur, aquam congelatam non eſſe materiam ſufficientem Baptiſmi, nam ablutio, quæ non poteſt eſſe, niſi aqua actu fluat, eſt materia eſſentialis, & proxima Baptiſmi; potatio verò actualis nullatenus pertinet ad eſſentiam Euchariſtiæ, & revera in ſpeciebus, ut mox diximus, poſt Conſecrationem, congelatis, remanet vera ratio Sacramenti, quamvis ſic congelatæ potabiles non ſint. In praxi tamen obſervandum eſt, quòd ubi contingit, vinum eſſe congelatum ante Conſecrationem, liquefiat, antequam verba Conſecrationis proferantur, aliàs conſecrando vinum ita congelatum, quamvis valida eſſet Conſecratio, ut diximus, non eſſet tamen licita, & graviter peccaret, qui vinum congelatum conſecrare attentaret, priuſquam eſſet liquefactum.

RUBRICA.

2 *Si vinum cœperit* p *aceſcere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantùm acre, vel* q *muſtum de uvis tunc expreſſum, vel non fuerit* r *admixta aqua, vel fuerit admixta* ſ *aqua roſacea, ſeu alterius diſtillationis; conficitur Sacramentum, ſed conficiens graviter peccat.*

GAVANTUS.

p *Aceſcere*. Fit Sacramentum, cum peccato tamen, *S. Thom. ſupr. ad* 2.

q *Muſtum de uvis tunc expreſſum*. Eſt Julii Papæ *de conſecrat. diſtinct.* 1. *cap. Cum omne crimen*, & ex neceſſitate conceditur, ſed abſtinendum eſt omnino ob irreverentiam, & indecentiam, ait *Suar. loc. cit. diſp.* 45. *ſect.* 1.

r *Admixta aqua*. Miſceri aqua vinum eſt de præcepto Eccleſiæ tantùm. *Trident. ſeſſ.* 22. cum quo præcepto ſtat quoque præceptum Chriſti, qui neque voluit aquam de neceſſitate Sacramenti. *Suar. loc. cit.*

ſ *Aqua roſacea*. Conficitur Sacramentum, quia aqua non eſt de neceſſitate Sacramenti: ſed peccaret contra præceptum negativum, de non miſcendo aliquid in materia Sacramentorum, præter Chriſti inſtitutionem, & conſuetudinem Eccleſiæ. *S. Thom. quæſt.* 74. *art.* 7. *ad tertium*.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

IV. Gavant. lit. p — *Fit Sacramentum cum peccato tamen, &c.*] Si vinum cœperit aceſcere, vel fuerit aliquantulùm acre, conficitur Sacramentum, ſed conficiens graviter peccat. Nihilominus ſi urgeat neceſſitas celebrandi, ſeu non poſſit Sacerdos abſque nota omittere Sacrum, ut inter Regulares contingit, qui ſecundùm regulam celebrare tenentur, nec eſt in eorum poteſtate aliud vinum habere, non peccant ſubditi eo vino utentes ad uſum Sacrificii, ita tenet laudatus P. Quarti *loc. cit. dub.* 12. hac ratione motus, quia cum defectus ſit levis, non obſtans valori Sacrificii, cum certum ſit tale vinum eſſe verum vinum, licèt aliquantulùm acidum, vel acre, non tenetur Sacerdos cùm notabili incommodo Sacrificium illud omittere; & quamvis tali vino uti, ſit contra reverentiam Sacrificii, ea tamen irreverentia non imputatur Celebranti, ſed Superiori, vel Miniſtro, qui eſt cauſa voluntaria illius.

V. Rubric. & Gavant. lit. q — *Muſtum de uvis tunc expreſſum, &c.*] Muſtum de uvis recenter expreſſum, adeoque valde impurum, valide quidem conſecratur, quia veram ſubſtantiam vini habet, ſed non decenter, ac licite; quia quamvis ſit verum vinum, eſt tamen imperfectum, & non ſatis decoctum, ac defœcatum, quæ accidentalis imperfectio, ac fœcis admixtio dedecet tanti Sacramenti

ti dignitatem, & idcirco graviter delinqueret, qui extra neceſſitatem in muſto conſecraret.

VI. Gavant. lit. r. — *Miſceri aqua vinum eſt de præcepto Eccleſiæ*, *&c.*] S. Bernardus *epiſt.* 69. *ad Guidonem* innuit, ſua ætate quoſdam aſſeruiſſe, aquam ita neceſſario in Calice miſcendam, ut ſine illa mixtione nulla eſſet conſecratio. Alexander Alenſis verò 4. *par. quæſt.* 12. ſcripſit, aquam neceſſariam eſſe neceſſitate, non quidem Sacramenti, ſed præcepti divini; hunc ſecuti ſunt Hoſius *c.* 14. Confeſſionis, & Alphonſus a Caſtro *Hæreſi* 7. Verior tamen ſententia eſt illa, quam tenet Gavantus *ſupra*, mixtionem ſcilicet aquæ cum vino neceſſariam eſſe ex præcepto Eccleſiæ tantùm. Ita Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *c.* 7. his verbis: *Monet deinde S. Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſcerent*. Hujuſque Ritus triplicem ſubdit rationem. Primò, quia Chriſtum Dominum ita obſervaſſe creditur. Creditur, inquam, pia quadam credulitate, non fide divina: id enim revelatum fuiſſe non conſtat, ut advertit Durandus in 4. *ſenten. diſt.* 9. *quæſt.* 5. Secundò, quia e latere Domini aqua ſimul cum ſanguine fluxit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur. Tertiò, quia ſic Populi Fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur. Deinde Canone 9. ejuſdem ſeſſionis, quid credendum ſit circa hunc Ritum mixtionis aquæ cum vino in Calice definit his verbis: *Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ Ritum, quo ſubmiſſa voce pars Canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe, aut lingua tantùm vulgari Miſſam celebrari debere, aut aquam non miſcendam eſſe vino in Calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem, anathema ſit*. Ubi Sacroſancta Synodus non attingit diverſas Theologorum ſententias circa exemplum Chriſti, & aquæ miſcendæ neceſſitatem, ſive Sacramenti, ſive præcepti divini, aut Eccleſiaſtici, ſed ſolùm definit præciſe contra Novatorum errores, & calumnias, non eſſe contra Chriſti inſtitutionem, quod in Miſſa nonnulla ſecrete proferantur, quod alia lingua, quàm vulgari Sacrificium celebretur, & quod aqua vino admiſceatur. Ex quo tamen Canone non infertur: ergo de fide eſt, aquam vino eſſe miſcendam, ſed ſolummodo infertur: ergo de fide eſt, admixtionem aquæ cum vino in Calice non eſſe contra Chriſti inſtitutionem.

Prędictum Ritum miſcendi aquam in vino conſecrando antiquiſſimum eſſe ex præſcriptione Eccleſiæ, & juxta Chriſti inſtitutionem, colligitur ex S. Juſtino, qui floruit ſecundo Eccleſię ſæculo *Apol.* 2. ubi ait: *Ei, qui fratribus præeſt offertur panis, & poculum aquæ, & vini*. Item ex S. Irenęo, qui initio tertii ſæculi ſic ſcripſit *lib.* 4. *cap.* 57. *Accipiens Dominus panem, ſuum Corpus eſſe confitebatur, & temperamentum Calicis, ſuum Sanguinem confirmavit*. Ex S. Cypriano pariter, qui eodem mediante ſæculo vixit, *in epiſt.* 63. totus eſt, ut probet contra aquarios, nec vinum purum, nec aquam puram, ſed utrumque mixtum, eſſe offerendum in Miſſæ Sacrificio: *Dominica traditio*, inquit, *ſervetur, neque aliud fiet a nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecit, ut Calix ..... mixtus vino offeratur .....* Eadem veritas eruitur pariter ex Conciliis, nam Carthaginenſe tertium Anno 397. *cap.* 24. ſic habet: *In Sacra-*

cramento Corporis, & Sanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quàm ipſe Chriſtus obtulit, hoc eſt panis, & vinum aqua mixtum. Trullanum quoque, ſeu Quiniſextum Anno 692. *Can.* 32. *Si quis*, inquit contra Armenos, *Epiſcopus, vel Presbyter, non ſecundum ordinem ab Apoſtolis traditum, facit, & aquam vino, non* miſcens, *ſic immaculatum offert Sacrificium, deponatur, ut imperfectè Myſterium enuntians, & quæ tradita ſunt innovans*. Concilium quoque Antiſſiodorenſe *Can.* 8. Vormatienſe *Can.* 4. Triburienſe *Can.* 19. vinum aqua mixtum offerri decreverunt. Dicitur etiam quod Alexander I. idem conſtituerit, non quod auctor hujus mixtionis fuerit, ut nonnulli perperam aſſeruerunt, ſed quia adverſus hæreticorum errores, quod ex Apoſtolica traditione acceperat, ſcripto confirmavit. Circa hoc argumentum longam ſcripſit epiſtolam ad Cæcilium Cyprianus, quam laudat Auguſtinus *lib.* 4. *de Doctrina Chriſtiana cap.* 21. & hoc Domini præceptum eſſe affirmat, cujus tranſgreſſio graviſſimum peccatum ſit, & hujus ineffabilis Sacramenti mutilatio.

Prædictis Sacrorum Conciliorum ſanctionibus, & SS. Patrum doctrinis confutantur Hydroparaſtæ, ſive Aquarii, & Encratitæ, qui ſola aqua utuntur in Myſteriis, itemque Armeni, qui ſolum vinum adhibent, quosque ſemper damnavit Eccleſia. Aquariorum mentionem faciunt Clemens Alexandrinus *lib.* 1. *Stromatum*, Irenæus *lib.* 5. *cap* 1. Auguſtinus de hæreſibus *c.* 64. Epiphanius *hæreſi* 46. adverſus Encratitas, Theodoretus *lib.* 1. *hæreticarum fabularum cap.* 20. Armenos damnavit Concilium Trullanum ſupra allatum, eosque doctiſſime convellit noſter Pater Clemens Galanus *tom.* 2. *ſecundæ partis conciliationis Eccleſiæ Armenæ cum Romana, tract. de nova lege, quæſt.* 4. §. 3. *ſect.* 2. Hi enim dum Aquariorum errorem declinant, in alium errorem lapſi ſunt, ſolum nempe vinum offerentes; ſive ut per ſolum vinum unam dumtaxat in Chriſto naturam deſignent, a Jacobo Syro Eutichianæ blaſphemiæ propagatore ſeducti, ut Nicephorus indicavit *lib.* 18. *Eccleſiaſt. Hiſtoriæ cap.* 53. ſive aquam non miſcentes cum vino, ut a Græcis ſepararentur, ſicut ex quadam illorum Hiſtoria colligitur, de qua mentionem facit Card. Bona *lib.* 1. *cap.* 23.

Modicum tamen aquæ vino a Sacerdote in Altari miſceri debet, non, ut ſupra diximus ob neceſſitatem Sacramenti, neque præcepti Divini, ut volunt Alenſis, Caſtro, & alii, quos citat, & ſequitur Valentia *de Euchar. diſp.* 6. *quæſt.* 2. *punct.* 1. & Granado *in* 3. *par. controv.* 6. *tract.* 2. *diſp.* 4. *ſect.* 1. ſed præcepti tantùm Eccleſiaſtici ſub mortali peccato obligantis, ut tenet Quarti *par.* 2. *tit.* 7. *dub.* 3. *cum aliis*, ob rationes ſupra adductas, modicum, inquam, aquæ admiſcendum eſt in vino conſecrando, quia ſi major pars aquæ, quàm vini admiſceatur, ſi non invalida, ſaltem valde dubia eſſet Conſecratio; ſi æqualis pars ſit aquæ, & vini, erit pariter periculum, ne aqua vinum extenuet, & ſpeciem amittat, unde ſemper erit etiam in hoc caſu, ſaltem valde dubia Conſecratio: apponenda ergo aqua eſt in minima quantitate, præſertim in his partibus, ubi vina ſunt debiliora, & plus eſt periculi corruptionis vini, quod maxime vitandum eſt. Aqua autem etiam in quacunque parva quan-

quantitate adhibita, ſufficiens eſt ad præceptum præfatum Eccleſiaſticum adimplendum.

Confirmantur hæc omnia ex Sacris Eccleſiæ Sanctionibus, capite enim *Perniciofus tit.* 41. *de celebr. Miſſarum*, Honorius III. perſtringit eos, qui majorem quantitatem de aqua ponebant in Sacrificio, quàm de vino, cum ſecundum rationabilem conſuetudinem Eccleſiæ generalis plus in ipſo ſit de vino, quam de aqua ponendum. In Concilio pariter Triburienſi habito Anno 895. *Can.* 19. ſtatuitur, *ut duæ ſint partes vini, tertia aqua*. In Conſtitutionibus verò Sariſburienſibus Anno 1217. in Anglia, præſcriptum fuit, quod *in Sacramento Dominici Sanguinis, major pars vini, & modicum aquæ ponatur*. In Synodo verò Colonienſi habita Anno 1280. ſancitum fuit, quod *in Calice duæ guttulæ, vel tres de aqua apponantur*, & Eugenius IV. in ſuo Decreto pro Armenis, Anno 1438. ſtatuit, *ut ipſi etiam Armeni univerſo Chriſtiano Orbi ſe conforment, eorumque Sacerdotes in Calicis oblatione paululùm aquæ admiſceant*. Hinc Ordinarium Monachorum Burſteldenſium relatum ab Edmundo Martene in *lib.* 2. *cap.* 4. §. 21. *de antiq. Monach. Ritibus*, præſcribit, ut cum parvo cocleari fiat aquæ mixtura in omni Miſſà; Monachi etiam Cartuſienſes, & Eccleſiæ ferè omnes in Germania optime utuntur parvo cocleari, ut tutius immittant nonniſi parvam aquæ quantitatem in Calice.

Vinum autem conſecrandum, cui modica aqua admiſceri debet, poteſt eſſe albi, vel rubei coloris, ad arbitrium Sacerdotis. In Concilio Provinciali quarto Eccleſiæ Beneventanæ habito Anno 1374. *tit.* 7. *cap.* 4. ſancitum fuit, quod *nullus, cum vino multum albo celebret, ſi poſſet in loco rubeum reperiri, & commode inveniri; cum magis vinum rubeum, quam album Sanguini conformetur*. Qui Canon deſumptus eſt ex Statutis Synodalibus Eccleſiarum Cadurcenſis, Ruthenenſis, & Tutelenſis Sæculo 13. nuper editis ab Edmundo Martene *tom.* 4. *Theſ. Anec. pag.* 706. & aliam hujus Ritus rationem aſſignant Statuta Synodalia Eccleſiæ Meldenſis ab eodem Martene vulgata. *Vinum*, inquiunt, *potius rubeum miniſtretur in Calice propter ſimilitudinem vini albi cum aqua*.

Verùm in Concilio Provinciali primo Eccleſiæ Mediolanenſis, quod habetur in Actis ejuſdem Eccleſiæ, a S. Carolo conditis, præſcribitur, quod *ornamenta, & inſtrumenta Altarium pro celebratione Miſſæ pura, ac munda ſint, præſertim Corporalia, ac purificatoria, quamobrem etiam vino albo, ubi poſſint, tantummodo ad Miſſæ Sacrificium Sacerdotes utantur*. Idem etiam præſcribitur in aliquibus aliis Conciliis Provincialibus, & Diœceſanis. Hæc eadem diſpoſitio reperitur in Conſtitutione Synodali Didaci Eſcolani Epiſcopi Majoricenſis edita Anno 1659. & relata a Stephano Baluzio in ſuis eruditis notis ad epiſtolam 63. S. Cypriani, in qua Conſtitutione leguntur hæc præciſa verba: *Cum Sacroſanctum Altaris Sacrificium, in quo fons omnis ſanctitatis, & nitoris retinetur, minus decenter peragatur, dum vinum rubeum conſecratur, cum ſic mundities Altaris vix conſervari poſſit; ideo hortamur omnes hujus Diœceſis Presbyteros, ut poſthac vino albo in celebratione Miſſarum utantur*. Hæc autem eſt communis praxis ferè omniũ Eccleſiarum, uti, nimirum, vino albo,

bo, quia ſic mundities mapparum, corporalium, & purificatoriorum faciliùs conſervatur. Diligenter tamen advertere debent Sacriſtæ, ne præparent in urceolis vinum ita album, ut confundi poſſit cum aqua; contingere enim poſſet, ſicùt aliquando accidit, ut refertur in vita B. Coletæ, quæ habetur in Actis SS. apud Bollandum die 6. Martii *cap.* 12. *fol.* 564. *num.* 109. quod conſecretur aqua loco vini.

RUBRICA.

3 *Si Celebrans ante Conſecrationem Sanguinis, quamvis poſt Conſecrationem Corporis, advertat, aut vinum, aut aquam, aut utrumque non eſſe in Calice, debet ſtatim apponere vinum cum aqua, & facta oblatione, ut ſupra, conſecrare, incipiendo ab illis verbis: Simili modo, &c.*

RUBRICA.

4 *Si poſt verba Conſecrationis advertat, vinum non fuiſſe poſitum, ſed aquam, depoſita aqua in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in Calice, & conſecret, reſumendo a verbis prædictis: Simili modo, &c.*

RUBRICA.

5 *Si hoc advertat poſt ſumptionem Corporis, vel hujuſmodi aquæ, apponat aliam Hoſtiam iterum conſecrandam, & vinum cum aqua in Calice, offerat utrumque, & conſecret, & ſumat,* t *quamvis non ſit jejunus. Vel ſi Miſſa celebretur in loco publico, ubi plures adſint, ad evitandum ſcandalum, poterit apponere vinum cum aqua, & facta oblatione, ut ſupra, conſecrare, ac ſtatim ſumere, & proſequi cætera.*

GAVANTUS:

Prima pars Rubricæ poſterioris eſt *S. Thom.* 3. *par. quæſt.* 83. *art.* 6. *ad* 2. altera verò pars eſt *Sot.* 4. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 6. *ad* 4. cujus eadem ferè ſunt verba Rubricæ; item *Navarri cap.* 25. *n.* 21. & eſt magis practica:

t *Quamvis non ſit jejunus*. Ita *S. Thom. loc. cit. art.* 6. *ad* 2. addit *Angelus cum Sylv*. Si Sacerdos dum in ore habet potum, priuſquam deglutiat, ſentiat, non eſſe vinum, non debet conſumere, ſed in Calicem emittere, & poſt Sanguinis ſumptionem illum reſumere; ſed moraliter eſt difficillimum; & ideo ſine ſcrupulo poteſt deglutire primum, & conſecrare, & ſumere ſecundum, ita *Suar. loc. cit. diſt.* 85. *ſect.* 1. *ad primam confirmationem*, non peccaret tamen

mortaliter, quia inopinato caſu turbatus, aqua pro vino ſumpta, non conſecraret vinum, *Dian. tract. 14. de celebr. Miſſ. reſ. 70.*

RUBRICA.

6 *Si quis percipiat ante Conſecrationem, ſed vel poſt Conſecrationem, totum vinum eſſe acetum, vel aliàs corruptum, idem ſervetur quod ſupra, ac ſi deprehenderet, non eſſe poſitum vinum, vel ſolam aquam fuiſse appoſitam in Calice.*

GAVANTUS.

Eadem eſt ratio, deficientis materiæ ad Sacrificium integrum, ſi tamen Sacerdos pergat in Miſſa, & ex ignorantia, vel inopinati caſus perturbatione non obſervet, non per hoc mortaliter peccat, *ex Navarr. cap. 25. Man. n. 91. & Sà verbo Miſſ. n. 91.*

RUBRICA.

7 *Si autem Celebrans ante Conſecrationem Calicis advertat, non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam, & proferat verba Conſecrationis. Si id advertat poſt Conſecrationem Calicis, nullo modo apponat, quia non eſt de neceſſitate Sacramenti.*

GAVANTUS.

Prima pars eſt manifeſta: adde tantùm, eſſe benedicendam aquam de more. Secunda pars eſt *S. Thom. loc. cit. art. 6. ad* 4. ne, inquit, ſequatur corruptio Sacramenti pro aliqua parte, quod docuerat *quæſt.* 77. *art.* 8.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

VII. Gavant. lit. t – in Rubr. 5. *Ne, inquit, ſequatur corruptio Sacramenti, &c.*] S. Thomas 3. *par. q.* 83. *art. 6. ad* 4. intendit convellere Græcorum morem, qui bis aquam in Calice infundunt, ſemel frigidam ante Conſecrationem cum in protheſi ſancta dona præparant, pungente Sacerdote panem Sancta Lancea, & dicente: *Unus Militum lancea latus ejus aperuit, ſtatimque exivit ſanguis, & aqua*: & Diacono infundente vinum, & aquam; deinde calidam poſt Conſecrationem, immediate ante Communionem, petente Diacono a Sacerdote, ut aquam fervidam benedicat, illo verò benedicente his verbis: *Benedictus fervor Sanctorum tuorum, jugiter, nunc, & ſemper, & in Sæcula Sæculorum. Amen.* Tum Diaconus infundit aquam calidam in Calicem, dicens: *Fervor fidei plenus Spiritu Sancto. Amen.*
Scri-

Scriptores Græci apud Goar in notis ad Miſſam Chryſoſtomi *num.* 167. & apud Arcudium *lib.* 3. *ſuæ Concordiæ cap.* 39. reddunt rationem hujus ſecundæ mixtionis aquæ, dicentes, fieri hanc mixtionem, tum quia aqua calida e latere Chriſti exivit, tum quia per eam fervorem Sancti Spiritus intelligi volunt. Hunc Græcorum Ritum nonnulli e noſtris Theologis ignorantes, vel utramque mixtionem confundunt, ut Eſtius *Oratione Theologica* 16. vel putant eos aquam non apponere, ut Innocentius III. *lib.* 4. *de Sacrif. Miſſæ cap.* 32. & Guido Carmelita in catal. hæreſum, vel aquæ calidæ infuſionem impugnant, ut Umbertus Sylvæ Candidæ Epiſcopus, in invectiva adverſus Nicetam Pectoratum. Sed immeritò, ut ait Card. Bona *lib.* 2. *cap.* 9. §. 4. hac de cauſa Græci vexantur, hunc enim Ritum præſcribunt in ſuis Liturgiis SS. Patres, Baſilius, & Chryſoſtomus, uſuque perpetuo Orientalis Eccleſiæ Sacerdotes doctrina, & ſanctitate conſpicui comprobarunt. Ex ignoratione itaque hujus approbati Ritus, ait præfatus doctiſſimus Bona, procedit ſententia, quæ convellit præfatam mixtionem aquæ cum vino jam conſecrato; quaſi ex inde ſequeretur corruptio Sacramenti pro aliqua ſui parte, quæ ratio corruit etiam ex antiqua conſuetudine, quæ olim in Eccleſiis Latinis vigebat, miſcendi vinum non conſecratum cum Sanguine pro Communione Populi, ut colligitur ex primo, ſecundo, & tertio Ordinibus Romanis, quin ullum timeretur periculum corruptionis Sacramenti.

RUBRICA.

8 *Si materia, quæ eſſet apponenda ratione defectus vel panis, vel vini, non poſſet ullo modo haberi, ſi id ſit ante Conſecrationem Corporis, ulterius procedi non debet: ſi poſt Conſecrationem Corporis, aut etiam vini deprehenditur defectus alterius ſpeciei, altera jam conſecrata, tunc* u *ſi nullo modo haberi poſſit, procedendum erit, & Miſſa abſolvenda, ita tamen, ut prætermittantur verba & ſigna, quæ pertinent ad ſpeciem deficientem. Quod ſi expectando aliquandiù haberi poſſit, expectandum erit, ne Sacrificium remaneat imperfectum.*

GAVANTUS.

u *Si nullo modo haberi poſſit.* Imò, ſi difficillimo modo haberi poſſit, & notabilis inde oriretur offenſio Populi, Miſſa abſolvenda erit abſque materia deficiente; ſive Hoſtiæ, ſive vini, quia majoris eſt vinculi jus naturale, evitandi ſcandalum proximi, quam divinum ſcriptum, aut poſitivum abſolvendi Miſſam. *Azor. lib.* 10. *cap.* 35. *q.* 6.

An verò Summus Pontifex poſſit relaxare jus divinum ad effectum, ut Sacerdos ob ingentem neceſſitatem in ſolo pane ſine vino ſacrificet? *Azor. lib.*

Digitized by Google

lib. 10. *cap.* 10. *quæſt.* 3. *verſ. ſecundum eſt*: putat probabilem affirmativam ſententiam ob publicam neceſſitatem, & gravem. Probabiliorem negativam docet *Suar. diſp.* 43. *ſect.* 4.

1. Quæri poteſt in prædictis caſibus de aqua, quæ ob breviſſimum tempus ab infuſione ejuſdem in Calicem uſque ad Calicis Conſecrationem non poteſt converti in vinum, ut aliàs dicitur: an remaneat aqua mixta ſpeciebus vini: an verò, & ipſa ſtatim immediate tranſubſtantietur in Sanguinem Chriſti? ſed quidquid ſit de converſione aquæ in vinum, de qua diſputant Philoſophi, quam tamen affirmant SS. Patres, & Theologi Scholaſtici: ſi ob anguſtiam temporis non fiat converſio, non putamus abſurdum, quòd remaneat aqua ſubſtantialiter aqua, cum non ſit neque materia, neque commateria immediata Sacramenti, ſed ea ſolùm infunditur ad myſterium unionis Populi cum Chriſto, ut ſuo loco diximus. Neque ideo adoramus aquam, ſed Chriſtum ſub ſpecie vini aqua permixti: ſicut neque ſi cadat in Calicem muſca, eam dicimur adorare. Scripſere de hac fuſius Paulus Areſius Epiſcopus Derthonenſis, pro ſententia affirmativa, & in oppoſitam ſententiam Hyacinthus Petronius Magiſtri Sacri Palatii, nunc Epiſcopus.

De defectibus formæ. V.

RUBRICA.

1 D*Efectus ex parte formæ poſsunt contingere, & ſi aliquid deſit ex iis, quæ ad integritatem verborum in ipſa Conſecratione requiruntur. Verba autem Conſecrationis, quæ ſunt forma hujus Sacramenti, ſunt hæc: Hoc eſt enim Corpus meum, Et Hic eſt enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Si quis autem aliquid diminueret, vel immutaret de forma Conſecrationis Corporis, & Sanguinis, & in ipſa verborum immutatione, verba idem non ſignificarent, non conficeret Sacramentum. Si verò aliquid adderet, quod ſignificationem non mutaret, conficeret quidem, ſed graviſſime peccaret.*

GAVANTUS.

Notanda eſt hoc loco ſingularis doctrina *Suar.* 3. *diſp.* 85. *ſect.* 1. quod ſi contingat defectus eſſentialis in forma, vel in altera, vel in utraque, nempe cum mutatione ſenſus verborum Conſecrationis, iteranda eſt Conſecratio, ut perficiatur Sacrificium, & ſi contingat, id cognoſci poſt ſumptionem Corporis, vel ſpeciei non rite conſecratæ, iteranda eſt item talis Conſecra-

cratio appoſita materia, quæ non fuit conſecrata, *juxta Rubr. ſup. tit.* 4. *n.* 5. *& tit.* 3. *n.* 6. quia eadem eſt ratio ineptæ materiæ, & materiæ ſine forma. Imò etiam ſi id contingat fieri ex malitia Miniſtri mutantis formam, vel non habentis intentionem, nihilominus debet poſt ſumptionem ſupplere defectum, pœnitendo de priori culpa, quam commiſit, reverenter ſupplendo, ut dictum eſt: quod ſi defectus accidat in utraque ſpecie, & jam utramque ſumpſit, non eſt quod ſuppleat, quia Sacrificium nullum fuit, ſed totum fictum, & eo caſu nullum eſt præceptum de faciendo vero Sacrificio, neque de ſupplendo, quod non eſt inceptum, neque ex parte: & obligat tunc aliud præceptum de non ſacrificando fracto jejunio.

Porro *S. Thom. quæſt.* 78. *art.* 3. vult, excepto, *enim*, omnia verba formarum prædictarum eſſe de eſſentia Sacramenti: communior autem antiquorum ſententia eſt, ea non eſſe. Vide *Suar. diſp.* 60. *ſect.* 1.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. *Porro S. Thom.* 3. *par. quæſt.* 78. *art.* 3. *vult excepto enim, &c.*] Quamvis particula *enim* in utraque Conſecrationis forma eſſentialis non ſit, neque neceſſaria neceſſitate Sacramenti, eſt tamen de præcepto proferenda, ideoque ſi quis, eam omitteret, graviter peccaret. Ita etiam in forma Conſecrationis Calicis, ſeu vini, omnia verba, quæ exprimuntur in ſuperiori Rubrica, ſunt de integritate, & neceſſitate præcepti, & quamvis etiam ad eſſentiam Sacramenti pertinere aſſerat D. Thomas *loc. ſupracit.* nihilominus alii Theologi quamplurimi cenſent, ad validitatem talis formæ ſufficere prima illa verba: *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, reliqua verò quæ ſequuntur, quamvis non ſpectent ad formæ Conſecrationis eſſentiam, non licet tamen ea omittere ſine gravi ſacrilegio, tum quia Eccleſia vult, omnia illa verba proferri in forma Sanguinis, tum quia oportet tutiſſima ratione conſecrare, adhibendo ſcilicet etiam prædicta reliqua verba eodem modo, intentionemque habendo, eo modo, & per ea verba conſecrandi, quibus Chriſtus inſtituit, & Eccleſia intendit; tum etiam quia D. Thomas *ſupracit.* aliique multi volunt, omnia verba notata in Miſſali ſpectare ad eſſentiam formæ Sanguinis.

In hoc Sacrificio verba utriuſque formæ Corporis, & Sanguinis, debent proferri a Sacerdote, ut induente, ac ſuſtinente Perſonam Chriſti, non verò in Perſona ejuſdem Sacerdotis, ideoque omnia verba Canonis, incipiendo a verbis: *Qui pridie, &c.* uſque ad *Unde memores* dicuntur a Sacerdote hiſtorice, ſeu recitative. Sola autem verba, quæ utrique formæ eſſentialia ſunt, ſcilicet, *Hoc eſt enim Corpus meum*; *Hic eſt enim Calix Sanguinis mei, &c.* proferuntur a Sacerdote, non tantum materialiter, & recitative, ſed etiam formaliter, ſignificative, & enunciative. Cæterum aliæ quæſtiones ſpectantes ad validitatem prædictarum formarum, videri poſ-

poſſunt apud Theologos, præſertim verò Zachariam Paſqualigum *de Sacrif. Miſſæ tract. 1. quæſt. 319. & ſeqq.* Quarti *par. 3. tit. 5. ſect. 1.* & Suarez *loc. a Gavanto ſupracit.*

RUBRICA.

2 *Si Celebrans non recordetur, ſe dixiſſe ea, quæ in Conſecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari.* 2 *Si tamen certò ei conſtet, ſe omiſiſſe aliquid eorum, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti, ideſt, formam Conſecrationis, ſeu partem, reſumat ipſam formam, & cætera proſequatur per ordinem.* 3. *Si verò valde probabiliter dubitat, ſe aliquid eſſentiale omiſiſſe, iteret formam ſaltem ſub tacita conditione.* 4. *Si autem non ſunt de neceſſitate Sacramenti, non reſumat, ſed procedat ulterius.*

GAVANTUS:

Prima pars eſt *S. Thom. ſup. art. 6. ad* 5. Altera pars eſt *ejuſdem ibidem*, ſed cum hic dicatvr, reſumat ipſam formam: quid reſumendum erit? Sane verba ea tantum, quæ ſupra *n.* 1. *hujus tituli* poſita ſunt, tanquam eſſentialia formæ, quidquid dicant *Angel. Palud. & Scotus*, ita *Suar. loc. cit.* In tertia parte Rubricæ, quæ eſt communis, eo modo tollitur dubium, & periculum iterandi Conſecrationem ſuper materiam conſecratam. Quarta pars patet, & confirmat ſecundam partem hujus Rubricæ de non reſumendo, niſi eſſentialia formæ.

Cæterum non eſt neceſſe in prolatione formæ, ut ſonus verborum attingat Hoſtiam, vel Calicem. *Suar. diſp.* 45. *ſect.* 1.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

II. Gavant. *Sane verba ea tantum, &c.*] Optime docet hic Gavantus in prædicto caſu, repetenda eſſe tantum verba Conſecrationis in ſuperiori Rubrica expreſſa. Unde non approbantur illi, qui putant, ſi Conſecratio panis iteranda ſit, incipiendum, & repetendum eſſe de neceſſitate Sacramenti ab illis verbis: *Qui pridie, &c.* ſic Calix ab illis verbis: *Simili modo, &c.* Satis enim eſt iterare ſolam formam expreſſam in ſuperiori Rubrica, & in Canone Miſſæ contentam.

De

De defectibus Miniſtri. VI.

RUBRICA.

1 D*Efectus ex parte Miniſtri, poſſunt contingere quoad ea, quæ in ipſo requiruntur. Hæc autem ſunt: In primis intentio, deinde diſpoſitio animæ, diſpoſitio corporalis, diſpoſitio veſtimentorum, & diſpoſitio in miniſterio ipſo, quoad ea, quæ in ipſo poſſunt occurrere.*

GAVANTUS.

Diviſio in has quinque ſpecies defectuum ea eſt, ut prima tantum dici debeat eſſentialis, reliquæ accidentales.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

I. De defectibus Miniſtri, tum eſſentialibus, tum accidentalibus, tum proximis, tum remotis, fusè, & doctè diſſerit Paulus Maria Quarti *p.3.t.6.* omnino videndus ab iis, qui ſatisfacere volunt ſuæ curioſitati in hac materia.

De defectu intentionis. VII.

RUBRICA.

1 S*I quis non intendit conficere, ſed deluſorie aliquid agere. 2. Item ſi aliquæ Hoſtiæ ex oblivione remaneant in Altari, vel aliqua pars vini, vel aliqua Hoſtia lateat, cum non intendat conſecrare niſi quas videt. 3. Item ſi quis habeat coram ſe undecim Hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit: in his caſibus non conſecrat, quia requiritur intentio. 4. Secus ſi putans quidem eſſe decem, tamen omnes voluit conſecrare, quas coram ſe habebat: nam tunc omnes erunt conſecratæ: atque ideo quilibet Sacerdos talem ſemper intentionem habere deberet, ſcilicet conſecrandi eas omnes, quas ante ſe ad conſecrandum poſitas habet.*

GAVANTUS.

Prima pars ſacrilegium enormiſſimum continet, & ſi fictionis pœniteat ante ſumptionem, poteſt reſumere formam; non ex vi præcepti perficiendi Sacrificium, quod nondum incœpit, ſed ex vi præcepti non fingendi falſum in hoc miniſterio, & conſequenter non perſeverandi in fictione, nec ſumendi po-

potum, & cibum per modum Sacramenti, quod non eſt, nec dandi aliis occaſionem adorandi merum panem, & vinum; poſt ſumptionem verò ficti Sacramenti ſervetur, quod diximus *ſup. ex Suar. tit.* 5. *n.* 1. Altera pars nullam habet difficultatem. In tertia, *Major. diſt.* 11. *quæſt.* 1. *Dur quæſt.* 7. *& communiter* concordant: quia non eſt major ratio, cur iſta, vel illa ſit conſecrata. Quarta pars manifeſte ſequitur; quia materia eſt determinata intra terminum intentionis.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. *In his caſibus non conſecrat, quia requiritur intentio, &c.*] In ſuperiori Rubrica quatuor adducuntur caſus, in quibus non ſequitur Hoſtiæ, & vini Conſecratio, ex ſolo defectu intentionis in Sacerdote conſecrante. Nomine intentionis intelligitur deliberata voluntas faciendi aliquid, puta Sacramentum; intentio enim communiter definitur volitio efficax finis, unde differt intentio a ſimplici volitione, ſeu complacentia finis, ſive boni alicujus; quia ſimplex voluntas, ſeu complacentia reſpicit finem ſine habitudine ad conſecutionem. Intentio autem eſt volitio efficax tendens in finis conſecutionem. In caſu ergo noſtro actus, quo Miniſter vult conficere Sacramentum, dicitur intentio, quia eſt actus liber voluntatis tendentis in illum finem, & diſtinguitur ab attentione, quæ eſt actus intellectus conſiderantis id, quod agitur.

Dividitur autem intentio, quoad rem noſtram pertinet, in actualem, & virtualem, in habitualem, & interpretativam. Actualis intentio eſt volitio actu exiſtens faciendi Sacramentum, & offerendi Corpus, & Sanguinem Chriſti Domini, vel faciendi quod facit Eccleſia, vel quod Chriſtus inſtituit, & per ſe ipſam immediate concurrens ad Sacramentum, & Sacrificium peragendum, cum prolatione formæ ſuper materiam præſentem.

Intentio virtualis dicitur illa, quæ præceſſit in ſe, ſed virtute permanet in aliquo effectu ab ea relicto, quo excitantur potentiæ externæ ad actiones requiſitas, quibus perficitur Sacramentum initio propoſitum, vel per impreſſionem in imaginativa relictam, vel per connexionem actuum ſequentium cum primo, quo quis ad agendum humano modo ſe applicuit, nec actu contrario interrupit, v. g. incipit quis Sacerdos ſacris veſtibus ſe induere ex animo conſecrandi, & offerendi Sacrificium, ſicut Chriſtus inſtituit, & vi illius voluntatis accingit ſe operi, pergendo ad Altare, &c. poſtea tamen mente diſtrahitur, & interim facit omnia neceſſaria ad Sacrificium, manendo tamen ſemper mentis ſuæ compos, hic dicitur habere intentionem virtualem conſecrandi, & offerendi Sacrificium, etiamſi in ipſo actu Conſecrationis, dum profert formam, nullam habeat actualem intentionem.

Intentio habitualis dicitur illa, quæ præceſſit aliquando, & omnino deſivit, nec per aliquem effectum, aut vir-

virtutem relictam influit in actionem externam, quamvis actu contrario revocata non fuerit: Nam voluntas ſemel habita,& multò magis frequenter habita, dicitur habitualiter remanere, donec revocetur; Vndè dicitur etiam quis ex habitu aliquid facere quando ſola frequentia actuum præteritorum ductus aliquid operatur, e. g. fricat quis barbam, nullo præcedente actu, quo ad eam operationem applicetur, eo modo quo etiam a dormiente, amente, & ebrio id ipſum fieri contingit.

Intentio interpretativa eſt diſpoſitio voluntatis, quæ talis eſt, ut interpretemur aliquem conſenſurum, aut facturum, ſi res propoſita in ejus mentem veniret, vel de ea moneretur; ſic dicitur quòd fidelis adultus, qui ex vi morbi uſum rationis amiſit habeat intentionem interpretativam recipiendi Sacramentum extremæ unctionis, quamvis de eo nunquam cogitaverit, quia ex ejus anteacta vita, colligimus, quòd prædictum Spirituale beneficium, & Sacramentum expeteret, ſi rationis ſuæ compos eſſet.

Dividitur præterea intentio in abſolutam, & conditionatam; abſoluta eſt voluntas abſoluta, qua ſimpliciter, & ſine modificatione, ſeu conditione aliqua vult conficere u. g. Sacrificium Miſſæ. Conditionata verò intentio eſt voluntas conſecrandi v. g. Hoſtiam ſub hac conditione, ſi prius non fuerit validè conſecrata.

Denique, quod ad rem noſtram ſpectat; Dividitur intentio in implicitam, & explicitam: Intentio implicita procedit in adminſtratione, ſeu confectione Sacramenti, ſecundum generalem, & confuſam rationem, ut v. g. volo conſecrando, nempe proferendo formam conſecrationis, facere quod facit Eccleſia Catholica, ſeu quod Chriſtus inſtituit. Explicita dicitur intentio, quæ ſecundum ſpecificam rationem procedit, ut in caſu noſtro, volo conficere ſacramentum Corporis Chriſti & c. volo offerre Sacrificium Eucariſticum Summo Deo, in recognitionem ſupremi ſujDominij ſuper omnes Creaturas.

Ex prædictis intentionibus, intentio actualis, & explicita quamvis optima,atque adeo optanda, non eſt tamen neceſſaria ad valorem conſecrationis& hæc eſt communis omnium Theologorum ſententia; Sufficit enim in caſu noſtro ſola intentio virtualis, & implicita, quales ſupra explicavimus.Intentio autem habitualis profectò non ſufficit, quia eſt ſine advertentia rationis, & poteſt reperiri, ut diximus, etiam in dormiente, amente, & ebrio: qui tunc non operantur humano modo. Huc advertere lubet, quod antiqui Theologi intentionem virtualem aliquandò vocarunt habitualem, ut colligi poteſt ex ijs quę docet D.Thomas *in 3. par. Quæſt.64. Art. 3.* nempè Sacerdotis accedentis ad baptizandum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, docetque, perfici Sacramentum ex virtute primæ intentionis, etiamſi in ipſo exercitio cogitatio Sacerdotis ad alia rapiatur. En igitur intentionem habitualem confundi cum virtuali.

Intentio interpretativa multò minus ſufficit,quàm habitualis ad conficiendum quodcunque Sacramentum, quia non eſt intentio, ſed pura diſpoſitio ad intentionem concipiendam,& quamvis ſufficiat ad recipien-

dum Sacramentum; ut ſupra innuimus, tamen non eſt ſufficiens ad Sacramentum miniſtrandum, & conficiendum, quia ſuſcipiens Sacramenta paſſive ſe habet, conferens autem activè: major autem requiritur perfectio in agente, quàm in patiente, & ſic requiritur perfectior intentio in miniſtrante, quàm in ſuſcipiente Sacramentum; Et revera Chriſtus voluit quidem, Sacramenta diſpenſari etiam pueris, & eis, qui non ſunt ſui compotes, noluit tamen diſpenſari a pueris, & ratione non utentibus, ſed a ſolis Miniſtris rationali modo agentibus; Sapientem enim decet de ſuis bonis ità diſponere, ut etiam in auxilium amentium conferantur, & diſtribuantur, non tamen per miniſtros, ſeu diſtributores fatuos vel non agentes rationali modo, ut optimè ponderat Quart *par.* 3. *Tit.* 7. *Dub.* 3. *in fine*.

Intentione conditionata uti non debet Sacerdos, niſi quando facto diligenti examine dubitat, an Hoſtia, vel Vinum fuerit conſecratum. v. g. quando ob mentis euagationem, aut alias cauſas Sacerdos certus non eſt, ſe Verba conſecrationis protuliſſe; in tali caſu poteſt iterum ſub conditione conſecrari Hoſtia, vel Calix; verū tamen eſt, quod non ſemper eſt ratio dubitandi, an forma omiſſa fuerit, ex hoc preciſè, quòd Sacerdos non meminerit, ſe eam protuliſſe; quare quando Sacerdos recitat orationes Conſecrationis formam conſequentes non debet adhuc ſub conditione conſecrationis verba repetere, quamvis tunc non meminerit, ſe ea protuliſſe, ſed potius ut ſuæ conſulat quieti, quærere debet a Miniſtro, an Hoſtiam, & Calicem elevaverit, ut indè arguat ſe vere protuliſſe formam conſecrationis, ſi talis elevatio ſecuta fuerit. Admittat vero rationem dubitandi, ſi non elevaverit dictam Hoſtiam &c. Præſcindendo igitur a dicto dubio, non debet Sacerdos uti intentione conditionata ſed ſemper regulariter loquēdo debet uti intentione abſoluta in Sacramento conficiendo, & Sacrificio peragendo, & quando uti poteſt intentione conditionata, conditio debet eſſe vel de præſenti, vel de præterito, ut poſſit ſtatim habere ſuum effectum, & tranſire in abſolutam. Nunquam enim poteſt uti intentione conditionata de futuro, & maxime ea conditione, quæ humano modo cognoſci non poteſt, nam hujuſmodi intentiones conditionales de futuro ſuſpendunt conſenſum, ſeu voluntatem conſecrandi, donec impleta ſit talis conditio; quod nullo modo poteſt fieri.

II. Gravis agitatur quæſtio inter Theologos, utrum ad valorem Sacramenti ſufficiat intentio faciendi quidem exterius quod facit Eccleſia adhibendo materiam, & formam a Chriſto inſtitutam, & in Eccleſia conſuetam, ſed abſque animo interno, & abſquè intentione conficiendi Sacramentum, imò animo, & intentione interna jocandi, & illudendi, modò hic animus non manifeſtetur exterius; controvertitur, inquam, an hæc interna intentio non conficiendi Sacramentum, mente ſolum concepta, & exterius non manifeſtata, obſtet valori Sacramenti, ſi alias Miniſter exterius exhibeat feriò Ritus omnes Eccleſiæ, & exequatur ea quæ facit Eccleſia. Ratio dubitandi eſt, quia talis Miniſter habet ſuo modo intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, ideſt

quoad

quoad actiones externas, & materiales. Hoc autem videtur ſufficere ad ſalvandas definitiones Conciliorum circa intentionem, quæ requiritur in Miniſtro Sacramentorum.

Prima ſententia ſuſtinet,non vitiari Sacramentum ex defectu intentionis mere internæ Miniſtri nolentis conficere Sacramentum, ſed ad validitatem Sacramenti ſufficere ſolas actiones externas modo explicato. Hanc acerrimè tuetur Ambroſius Catharinus aſſerens,ſtare omninò, atquè valere ſacramentum, ſi Miniſter dumtaxat intendat celebrare Ritum illum externum, quem Eccleſia celebrat, illumque re ipſa liberè, ſeriò, omnique ſemoto joco exteriùs adminiſtret, materiam adhibens, formamque pronuntians in iis maximè circumſtantiis, ex quibus determinatur ad agendum tanquam Eccleſiæ Miniſter: Nihilque obeſſe valori Sacramenti, ſi intus occulta mente contrariã intentionem animo gerat; Nolitque clàm, atque ſecreto actionem illam Sacramentalem eſſe, qualem illam Chriſtus inſtituit. Ità ille ſententiam ſuam expoſuit in Opuſculo *de intentione Miniſtri*, quod pendente Concilio Tridentino elucubravit, & ita his præciſe verbis refert, ac vindicat præfati Auctoris mentem Jacobus HIacintusSerry Ordinis Prædicatorum Doctor Sorbonicus, & in Accademia Patavina Primarius Sacræ Theologiæ Profeſſor, in ſuo Opuſculo, cui Titulus; *Ambroſij Catharini Vindiciæ*, & in alio ſimili Opuſculo inſcripto: *Vindiciæ Vindiciarum &c.* Catharini ſententiæ ſubſcripſerunt Alphonſus Salmeron *tom.* 13. *in Epiſtolas Paulli lib.* 1. *par.* 3. *diſp.* 2. Vignerius, Marius Scribonus,Zacharias Paſqualigus, Vincentius Contenpſonius, & alii relati a Serry *cap.*5. *num.*3. ſui primi Opuſculi.

Secunda ſententia communior inter Theologos docet, requiri neceſſàriò in Miniſtro Sacramenti intentionem internam conficiendi Sacramentum, ſaltem impliccitam, quæ habetur in intentione faciendi, quod facit Eccleſia, & non ſufficere ſolam, & nudam actionem externam, etiamſi ſerio peractam ſinè ulla intentione interna, & multo magis cum intentione interna directè oppoſita, nempè cum intentione non faciendi rem ſacram, & non miniſtrandi Sacramentum. Hanc Sententiam tuentur fere communiter Teologi, præſertim vero Suarez *Diſput.*13. *ſect.* 2. Coninch *quæſt.* 64. *art.* 8. *num.* 58. Diana *par.* 10. *quæſt.* 11. *Reſol.* 67., & recentiſſimè non ſolum dignitate, ſed etiam ſapientia, & pietate Eminentiſſimus Card. Gotti Ordinis Prædicatorum, *tom.* 13. *ſuæ Theologiæ quæſt.* 7. *dub.* 4. Hæc autem ſecunda ſententia eſt omnino tenenda, ſaltem in praxi, ut fatetur etiam ipſemet Serry *cap.* 14. §. 7.,& alii ſuæ ſententiæ ſectatores; cum in Sacramentis conficiendis, licitum non ſit ſequi opinionem probabilem, relicta tutiore; Atqui hæc ſecunda ſententia eſt tutior, immò ſola tuta eſt, & ſecura,ergo hæc eſt omninò amplectenda; major propoſitio negari profecto non poteſt,cũ ab Innocentio XI. anno 1679., proſcripta fuerit hæc propoſitio: *Non eſt illicitum inSacramentis conſecrandis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti,relicta tutiore*. minor etiàm conſtat, cum tutior ſit ſententia,quæ aſſèrit præter externam,requiri etiam aliquam intentionem internam virtualem

lem ſaltem, & implicitam; quàm illa, quæ aſſerit etiam ſine tali intentione interna, immò cum intentione, etiam contraria confici Sacramentum, dummodo ſerio Miniſter exterius operetur, & appareat circumſtantibus ob Ritus, quos ponit, velle Sacramentum conficere.

Probatur etiam hæc ſecunda ſententia, ex eo quòd Alexander VIII. die 7. Septembris 1690., damnavit hanc propoſitionem: *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem Ritum externum, formamque Baptiſmi obſervat, intus verò in corde ſuo reſolvit, non intendo facere quod facit Eccleſia*. Hæc autem Pontificia condemnatio, non ſolum comprehendit illum qui jocosè, ac mimicè ponit totum Ritum externum Baptiſmi, ſine intentione interna, ſed etiam illum, qui Ritum externum ſerio peragit in collatione Baptiſmi, ſed intra ſe habet intentionem non faciendi rem ſacram, non conferendi Sacramentum, non faciendi quod facit Eccleſia, ſed jocosè omnia peragere; licet talis intentio ab eo exterius non manifeſtetur; Qua propter ſi Baptiſmus ità collatus cum ſolis Ritibus externis ſerio poſitis, ſed ſine ulla intentione interna, eſt juxta mentem præfati Pontificis omnino irritus, idem ſentiendum eſt de omnibus aliis Sacramentis, nimirum ea eſſe omnino irrita, & nulla, ſi in Miniſtro non habeatur interna voluntas virtualis ſaltem, & implicita faciendi quod facit Eccleſia, vel quod Chriſtus inſtituit. Et revera ad validitatem Sacramenti requiri talem intentionem in Miniſtro, faciendi nimirum quod facit Eccleſia docuit Martinus V. anno 1418. in fine Concilii Conſtantienſis; Eugenius IV. anno 1439. In Concilio Florentino Decret. de unione Armenorum; & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. de Sacram. in genere can.* 11., quæ quidem Concilia intelligenda ſunt non de ſola intentione materiali faciendi quod exterius facit Eccleſia, ſed etiam de intentione formali, ſeu interna faciendi quod facit Eccleſia, ſeu quod Chriſtus inſtituit, ſive faciendi actionem illam, ut Sacramentalem, & in illa ſe gerendi ut Chriſti, & Eccleſiæ Miniſtrum.

Denique aperte colligitur veritas hujus noſtræ ſententiæ ex ſuperiori Rubrica, in qua ſtatuitur *num.* 1. validam non eſſe conſecrationem: *Si quis non intendit conficere, ſed deluſoriè aliquid agere*, quæ verba loquuntur profectò de intentione interna deluſorie aliquid agendi. Rurſus in eadem Rubrica *num.* 3. legitur. *Si quis habeat coram ſe undecim Hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit, in his caſibus non conſecrat, quia requiritur intentio*; Nempe requiritur intentio determinata conſecrandi talem, vel talem Hoſtiam; quia autem in prædicto caſu non eſt major ratio, cur illa, vel iſta ſit conſecrata, ideò nulla intelligitur conſecrata, ex ſolo defectu talis intentionis internæ determinate conſecrandi hanc, vel illam Hoſtiam: quòd ſi ſufficeret ad illas conſecrandas ſolus Ritus externus ſerio peractus, nempè materia conſecranda præſens ſuper Corporali, & verba Conſecrationis prolata a Sacerdote veſtibus ſacris induto &c. Hæc omnia habentur etiam in hoc Sacerdote habente hanc internam intentionem conſecrandi non omnes undecim Hoſtias, ſed ſolum decem ex illis

illis, ſed non determinando, quas decem velit conſecrare, & exterius apparet, omnes illas undecim conſecrare velle, & nihilominus certiſſimum eſt, quod ex ſolo defectu talis internæ intentionis, vel conſecrandi omnes illas Hoſtias, quas habet præſentes, vel ex illis undecim conſecrandi ſolum decem, non determinando tamen, quas decem intendat conſecrare; ex ſolo, inquam, defectu talis internæ intentionis, & talis internæ determinationis, omnes illæ undecim Hoſtiæ inconſecratæ remanent, quamvis habeatur totus Ritus externus ſeriò peractus, qui requiritur ad talium Hoſtiarum conſecrationem; quæ omnia magis confirmantur, ex eo quòd, quando ex illis undecim Hoſtiis, decem determinate quis vult conſecrare, & unam determinate non intendit conſecrare, iidem omnino Ritus externi adhibentur ſuper illas decem, quas prædictus Sacerdos intendit determinate conſecrare, ac ſuper illam unam, quam determinate non intendit conſecrare, & nihilominus ex defectu ſolius intentionis internæ, ſuper prædictam illam unam, hæc juxta ſenſum, & doctrinam Rubricæ, non cenſetur conſecrata. Semper igitur firmum remanet, etiam ex textu litterali, & ſenſu prædictæ ſuperioris Rubricæ a Summis Pontificibus editæ, & a S. R. E. approbatæ, immo ab univerſali Eccleſia acceptatæ, firmum, inquam, remanet, ad validam Conſecrationem prædictarum Hoſtiarum requiri, præter Ritum externum ſerio peractum, etiam internam intentionem eas conſecrandi.

Alia argumenta, quibus prædicta communis, probabilior, & tutiſſima ſententia comprobatur, legi poterunt apud laudatum Eminentiſſimum Gotti, ſicut etiam ſolutiones difficultatuum, quas contra eandem afferunt Auctores primæ ſententiæ.

RUBRICA.

2 *Si Sacerdos putans, ſe tenere unam Hoſtiam, poſt Conſecrationem invenerit fuiſſe duas ſimul junctas, in ſumptione ſumat ſimul utramque.* 3. *Quod ſi deprehendat poſt ſumptionem Corporis, & Sanguinis, aut etiam poſt ablutionem, reliquias aliquas relictas conſecratas; eas ſumat, ſive parvæ ſint, ſive magnæ, quia ad idem Sacrificium ſpectant.*

GAVANTUS.

In prima parte, quæ eſt *Auctorum paullo ſupra citat.* Ratio ea eſt, quia ambæ ſunt conſecratæ: cum illud, *putans*, dicat tantum privatam deceptionem, quæ non tollit intentionem debitam, quæ eſſe debet, & moraliter eſt circa hanc præſentem materiam. *Suar. diſp.* 43. *ſect.* 6. Secunda pars eſt *Soti diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 8. qui tamen diſtinguit Particulas in parvas, & magnas: atque has vult, in Pyxide aſſervari: contra quem *Azor. lib.* 10. *cap.* 30. *qu.* 1. qui cum Rubrica concordat, ſublata omni diſtinctione; ea nimirum ratione, quia

quia eæ omnes reliquiæ ſunt Sacrificii; unde, & addit, ſumendas eſſe ſtatim; alioquin poſt notabile temporis intervallum elapſum, cenſetur Sacrificium abſolutum, & proinde Particulæ non ſumerentur, ut reliquiæ, ſed per ſe, quod facere non licet.

* *Tabiena* concedit abſolute *v. Miſſa n.* 42. eas poſſe ſumi, & ſumendas eſſe, nulla habita diſtinctione reliquiarum, neque temporis, dummodo pertineant ad eandem Miſſam.

RUBRICA.

3 *Si verò relicta ſit Hoſtia integra conſecrata, eam in tabernaculo cum aliis reponat: ſi hoc fieri nequit, ſequenti Sacerdoti ibi celebraturo, in Altari ſupra Corporale decenter opertam, ſumendam una cum altera, quam eſt conſecraturus, relinquat, vel ſi neutrum horum fieri poſſit, in ipſo Calice, ſeu Patena decenter conſervet, quouſque vel in tabernaculo reponatur, vel ab altero ſumatur: quod ſi non habeat quomodo honeſte conſervetur, poteſt eam ipſemet ſumere.*

GAVANTUS.

Eſt caſus eventu difficilis; ſi tamen accidit, optime Rubrica docet, ſequûta Sotum de Particulis magnis reſervandis, ut ſupra.

RUBRICA.

4 *Si intentio non ſit actualis in ipſa Conſecratione propter evagationem mentis, ſed virtualis, cum accedens ad Altare intendat facere quod facit Eccleſia, conficitur Sacramentum, etſi curare debet Sacerdos, ut etiam actualem intentionem adhibeat.*

GAVANTUS.

Quod hic dicitur de ordinaria materia conſecranda in Miſſa, intellige etiam, quando plures Particulæ ponuntur a Celebrante ſupra Altare, ut conſecrentur, & in actuali Conſecratione non recordatur illarum Sacerdos, ſed ejus tantùm, quam in manibus habet, tunc enim omnes ſunt conſecratæ. *Angel. in verbo Euchar. n.* 27. *Navarr. cap.* 25. *n.* 91. Debent tamen eſſe præſentes intra aram, non extra eam, inquit *Suarez diſp.* 43. *ſect* 6. aliàs non æſtimaret illas conſecratas eſſe: ſicut etiam exiſtimat, id totum in Calice conſecratum eſſe, quod per modum continui in eo continetur; guttæ verò, quæ ſunt extra Calicem, aut intra, ſed ſeparatæ a toto, veriſimilius putat, quòd non ſint conſecratæ, neque intentione virtuali intentæ; & eo magis in caſu,

caſu, quo ponantur Particulæ non conſecratæ in Pyxide, ubi aliæ ſunt conſecratæ, erunt item eædem conſecratæ poſt verba Conſecrationis, *juxta placitum Poſſevini de offic. Curat. cap.* 2. *n.* 20. quod tamen prohibet fieri: certe ſi fiat, genuflexiones plures addendæ erunt ab Offertorio ad Communionem: neque circulus perficiendus erit, ad *Orate fratres*, propter conſecratas Particulas in illa Pyxide.

Item, ſi Pyxis non aperitur, tempore Conſecrationis, ex oblivione, fit tamen Conſecratio, *ex Suar. diſp.* 43. *ſect.* 5.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

III. Gavant. *In Commentar. ad Rubr. num.* 4. *Guttæ verò quæ ſunt extra Calicem, aut intra, &c.*] Optime hic reſolvit Gavantus adhærens ſententiæ Suarez, quòd ſi in Calicis pede, vel extra cuppam, aliquæ guttæ vini hæreant, non cenſentur conſecratæ, niſi tamen Sacerdos expreſſe, ſed non ſine ſacrilegio prædictas quoque guttas conſecrare abſolute intendat. Rurſus non cenſentur pariter conſecratæ guttæ illæ vini, quæ intra Calicem, ſive in interiori Calicis ſuperficie a reliquo vino ſeparatæ hærent, nam hæc videtur eſſe communis, & optima Eccleſiæ intentio, conſecrandi nimirum omnem liquorem conſecrabilem, qui per modum unius continui in Calice continetur. Hanc ſententiam tuetur etiam Ægidius Coninch *q.* 74. *art.* 2. *dub.* 3. *n.* 43. Buſſembau *lib.* 6. *tract.* 3. *cap.* 1. *dub.* 3. Claudius La Croix *in ſuis Additionibus ibidem*. Biſſus *lit. S. num.* 18. §. 39. ubi advertit, quod ſi Sacerdos poſt vini infuſionem in Calicem, videat aliquas guttas diſperſas intra eundem Calicem, ne oriatur de iis dubium, utrum ſint conſecratæ, eas uniat cum toto vino; vel quod faciliùs, & decentiùs eſt, eas purificatorio extergat, & ſi non extergantur, neque uniantur cum reliquo vino, non cenſeantur conſecratæ, cum Sacerdos habere debeat prædictam intentionem, ut dixi, conſecrandi, non hujuſmodi guttas ſeparatas, ſed tantum vinum illud, quod eſt in Calice per modum unius.

De defectibus diſpoſitionis animæ. VIII.

RUBRICA.

1 *SI quis ſuſpenſus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel aliàs canonice impeditus celebret: conficit quidem Sacramentum, ſed graviſſime peccat; tam propter Communionem, quam indigne ſumit, quàm propter executionem Ordinum, quæ ſibi erat interdicta.*

GAVANTUS.

Nota, quod valor ille Miſſæ, qui eſt ex parte precum Eccleſiæ, omnino perditur, *ex S. Thom. quæſt.* 82. *art.* 7. *ad* 3. quia Eccleſia non intendit orare nomine ſuo ore præciſorum ab ea per excommunicationem notoriam. Fuſius *Suar. diſp.* 77 *ſect.* 2. quod ſi immineat mortis, infamiæ, aut ſcandali periculum, poterunt prædicti cum contritione celebrare. *Azor. lib.* 10. *cap.* 31. *quæſt.* 6.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Rubr. *Sed graviſſime peccat, &c.*] Præfata Rubrica non ſolum intelligenda eſt de notorie excommunicato, & aliis cenſuris, vel irregularitate impedito, quod nimirum graviſſime peccet, ſi in tali ſtatu celebret, ſed etiam de occulto irretito ejuſmodi pœnis Eccleſiaſticis, puta qui occulte Clericum percuſſit, vel aliquem occidit. Si quis tamen ſcienter audit Miſſam ejuſmodi Sacerdotis occulte irretiti, graviter non peccat juxta ſententiam Navarr. *conſ.* 59. *tit. de ſentent. excom. tom.* 2. ſicut peccaret ille, qui audiret Miſſam Sacerdotis notorie excommunicati, &c.

RUBRICA.

2 *Si quis habens copiam Confeſſoris celebrat in peccato mortali, graviter peccat.*

3 *Si quis autem in caſu neceſſitatis non habens copiam Confeſſoris, in peccato mortali abſque contritione celebret, graviter peccat. Secus ſi conteratur: debet tamen, cum primùm poterit, confiteri.*

4 *Si in ipſa celebratione Miſſæ Sacerdos recordetur ſe eſſe in peccato mortali, conteratur cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi.*

5 *Si recordetur ſe eſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut locum eſſe interdictum: ſimiliter conteratur cum propoſito petendi abſolutionem. Ante Conſecrationem autem in ſupradictis caſibus, ſi non timetur ſcandalum, debet Miſſam inceptam deſerere.*

GAVANTUS.

Supradicta fundantur in verbis S. Pauli 1. *Corinth.* 11. *Probet autem ſeipſum homo, &c.* & in Decretis *Concil. Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *&* *Can.* 11. lege *Suar.* 3. *par. diſp.* 63. *ſect.* 3. *nam Concil. Trident.* ponit duas circumſtantias, quæ debent

bent concurrere, ut liceat celebrare ſine Confeſſione. *Neceſſitate*, inquit, *urgente, & modo deſit copia Confeſſoris*.

Neceſſitas urgens in his caſibus erit; primo abſolvendi inchoatum jam Sacrificium, ut perficiatur. Item neceſſitas alterius in periculo mortis exiſtentis, pro quo communicando facienda eſt Miſſa. Item, ſi omittendo Miſſam ſcandalum oriretur; dico ſcandalum, non autem quædam admiratio Populi, quæ *ex Corduba quæſt.* 142. *citante alios*, non ſufficit. Item, quando tenetur ex officio facere ſacrum, quam cauſam præſertim indicat Tridentinum. Neceſſitas igitur attendatur, non commoditas, *ex Suar. ibid. ſect.* 4.

Inopia verò Confeſſoris dicitur eſſe, quando verè non adeſt, qui abſolvere a peccato mortali poſſit, quo reus eſt Sacerdos celebraturus, vel longius abeſt, quàm adiri commode queat. Item, quando etiamſi adſit Confeſſor, timetur vere de eo, quòd ob non ſervatum ſigillum, aut aliam ob cauſam grave damnum ſequeretur celebraturo, ita *Sylv. verbo Confeſſio* §. 2. tamen confiteantur alia peccata, tacito tantum eo, in quo eſt periculum: ita *Major*. 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 5. & *Navarr. cap.* 7. *n.* 6. Sicut etiam idem facere debet, ſi reſervatum caſum habeat, neque adire poteſt Epiſcopum, neque obtinere abſolutionem, porro contritionem eſſe neceſſariam omnes fatentur *ex Trident. ſupra cit.* ibi: *Sibi contritus videatur*.

Quid autem agendum erit ante Conſecrationem? ſi ante inchoatam Miſſam recordetur ſe eſſe in peccato, confiteatur, etiamſi oporteat exui ſacris veſtibus, *Sot. diſt.* 9. *quæſt.* 1. quia ſacra actio non eſt incœpta citra ſcandalum; intellige, ut etiam in ſequentibus, ſi Miſſa eſt inchoata, & facile poteſt Confeſſor accedere ad Altare, fiat, *Bonav.* 4. *diſt.* 3. *Sylveſt. v. Euchar.* 2. *qu.* 6. quia illa pars Miſſæ eſt extrinſeca Sacrificio, & poteſt interrumpi, ſicut per Concionem, oblationem Populi, &c.

At *S. Thom. quæſt.* 83. *art.* 6. *ad* 2. dicit, tutius eſſe relinquere Miſſam, maxime in caſu excommunicationis (quem ſequitur Rubrica) ubi tamen indicat, non eſſe præceptum, ſed conſilium, deſerere incœptam Miſſam, dum dicit: *Tutius eſſe*: & *S. Bonaventura ſupra* negat, deſerendam eſſe Miſſam, negatque teneri Sacerdotem diſcedere ab Altari, ut confiteatur. Debet autem cum primùm poterit, confiteri, *ex Concil. Trident. loc. cit.*

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

II. Rubr. *Graviter peccat, &c.*] Non ſolum Sacerdos, ſed alius quicunque, qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis tenetur ex præcepto Eccleſiæ præmittere Confeſſionem Sacramentalem, antequam ad Communionem Sacram accedat, ut patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *de SS. Euchar. Sacram. cap.* 7. & *Can.* 11. ubi ait: *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debeat*. Et deinde addit: *Quod a Chriſtianis omnibus*,

bus, etiam ab ipſis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc Sancta Synodus perpetuo ſervandum decrevit, modo non deſit illi copia Confeſſoris; quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia Confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur. Ex quibus verbis colligitur, Sacerdotem conſcium ſibi peccati mortalis, nunquam poſſe celebrare ſine prævia Confeſſione, niſi concurrentibus duabus his circumſtantiis, nempe cum urget neceſſitas celebrandi; & cum deeſt copia Confeſſarii; & quamvis gravis difficultas ſit, quando cenſeatur deeſſe copia Confeſſarii, & quanta debeat eſſe neceſſitas celebrandi; Gavantus tamen ſupra ſufficienter explicat quænam ſit neceſſitas urgens, & quænam dici poſſit inopia Confeſſarii.

III. Gavant. *Debet autem quamprimum poterit confiteri, &c.*] Ne Sacrificaturi habentes conſcientiam peccati mortalis prætextu neceſſitatis, & inopiæ Confeſſarii, non inſtituta Sacra Confeſſione; ſed elicita tantùm contritione celebrent, præcipit, ut diximus ſupra, Tridentina Synodus, ut Sacerdos quamprimum poſtea confiteatur, nempe poſt Miſſam celebratam. Sed intra quod tempus confiteri oporteat, ut quis dicatur quamprimum confiteri, variæ ſunt Doctorum ſententiæ: aliqui putant, quòd Sacerdos ſtatim poſt Miſſam debeat confiteri, ſi habeat copiam Confeſſarii; alii verò putant, ſufficere ſi ſaltem intra triduum Confeſſario ſe præſentet, eique conſcientiam ſuam aperiat. Videri poſſunt Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 7. Coninch *quæſt.* 8. *art.* 4. *dub.* 2. Vvigers *quæſt.* 8. *art.* 5. *dub.* 5. & alii, qui agitant hanc quæſtionem; certum tamen eſt apud omnes, Confeſſionem neceſſariò requiri, antequam dictus Sacerdos, etiamſi verè contritus, iterum celebret. Et hoc purum non eſſe conſilium, ut aliqui opinati ſunt, ſed præceptum, idque conſtat ex Propoſitione ab Alexandro VII. damnata *num.* 38. in qua habetur — Mandatum Tridentini factum Sacerdoti, ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum. Ad hoc etiam facit altera Propoſitio ab eodem Alexandro proſcripta *num.* 39. in qua damnatur, quòd illa particula *quamprimum*, a Tridentino uſurpata intelligi debeat, *cùm Sacerdos ſuo tempore confitebitur*.

De defectibus diſpoſitionis corporis. IX.

RUBRICA.

1 *SI quis non eſt jejunus poſt mediam noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicinæ: & in quantumcumque parva quantitate, non poteſt communicare, nec celebrare.*

GAVANTUS.

Eſt doctrina *S.Thomæ* 3.*par. quæſt.*80. *art.*8. *ad* 4. *ex Conc. Africano cap.* 8. *Carth.* 3. *cap.* 29. *& cap.* 48. ubi aſſeritur, in Concilio Nicæno fuiſſe hanc eandem conſuetudinem, ſumendi Euchariſtiam ante omnem cibum, confirmatam: non, ajunt, inſtitutam: quæ manat ab Apoſtolis. *Clemens epiſt.* 2. dicit ſe a S. Petro hoc accepiſſe, neque verò etiam, ut detur viaticum ægroto, poterit non jejunus celebrare: contra *Majorem Azor. cap.*30. *& Suar.ſect.*5. lege *Suar. diſp.* 68. *ſect.* 3. *&* 4. De quavis minima quantitate cibi, aut potus expreſſe loquitur *Concil. Tolet.* 7. *cap.* 2. imò & de papyro trajecta, & rejecta, docet idem *Suar. ibidem*.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. *Ante omnem cibum, &c.*] Eſt præceptum Eccleſiæ ab Apoſtolis derivatum, ut quicunque velit celebrare, aut communicare, jejunus ſit, jejunio naturali, hoc eſt ſine omni cibo, & potu, etiam in minima quantitate, a media nocte, uſque ad Communionem, itaut ne per modum quidem medicinæ quidquam ſumi poſſit. Prædictum autem jejunium naturale, ſervandum eſt ab initio diei naturalis, in qua celebrandum, vel communicandum eſt, quæ dies naturalis computatur, & incipit a media nocte, terminatur verò in mediam noctem ſequentem. Dubium oritur, quid agendum ſit, ubi ejuſmodi dies naturalis non poteſt diſtingui a media nocte, in mediam noctem, uti contingit in Regionibus Septemtrionalibus prope Polum, in quibus per ſex menſes eſt perpetuus dies, & per alios ſex, eſt perpetua nox, nempe ab uno Æquinoctio ad alterum; ad quod dubium reſpondendum eſſe crediderim, quòd ſicut initium diei artificialis in his Regionibus, in quibus non eſt Aurora phyſice, juxta Decretum editum die 18. Septembris 1634. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 276. pro licita Miſſarum celebratione, debet attendi Aurora moraliter, & politice, quando ſcilicet ibi terminare ſolet hominum quies, & inchoari labor juxta probatam Regionum conſuetudinem, ita moraliter, & politice attendi bebet media nox in illis, nempe deſumi debet media nox a momento illo medio, inter initium ceſſationis laboris, & inchoationis ejuſdem laboris, juxta probatam dictarum Regionum conſuetudinem.

Rurſus quoniam dictum naturale jejunium debet incipere a puncto mediæ noctis præcedentis diem, in qua ſumenda eſt Euchariſtia, dubium aliud oritur, quæ regula ſit ſervanda, dum ob diſcrepantiam horologiorum, non poteſt bene colligi, an tranſierit media nox; ſunt enim varia horologia in eadem Civitate, quorum unum indicat mediam noctem fuiſſe jam tranſactam, alia verò non. Sed in hoc caſu reſpondetur, ſervandam eſſe

eſſe regulam illam, quæ ſervari ſolet quando, circa reſolutionem alicujus rei dubiæ, duæ extant opiniones æque probabiles, quo caſu arbitrarium eſt, utram illarum amplecti, & propterea poteſt quilibet audito primo ſigno, ſeu horologio indicante mediam noctem eſſe tranſactam, ſolvere jejunium naturale, & die ſequenti celebrare, & communicare, ſi poſtmodum alia horologia diſcrepent, & indicent noctis medietatem. Ita colligitur ex Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 40. & ex Quarti *par.* 3. *tit.* 9. *dub.* 3. ubi addit, poſſe ſequi prædictam ſententiam (dummodo non conſtet de alicujus horologii errore) tunc enim poſſumus conformari etiam ultimo horologio; quare ſi ex ultimo quis dignoſcat, ſe non comediſſe ante illius ſignum, mediam noctem indicans, poterit mane ſequenti communicare. Ita etiam Diana *par.* 3 *tract.* 4. *reſol.* 56. & *par.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 19. ubi citat varios alios Doctores pro hac ſententia.

RUBRICA.

2 *Si autem ante mediam noctem cibum, aut potum ſumpſerit, etiamſi poſtmodum non dormierit, nec ſit digeſtus, non peccat: ſed ob perturbationem mentis, ex qua devotio tollitur, conſulitur aliquando abſtinendum.*

GAVANTUS.

Hæc *S. Thom. ibidem ad* 5.

RUBRICA.

3 *Si reliquiæ cibi remanentes in ore tranſglutiantur, non impediunt Communionem, cum non tranſglutiantur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Idem dicendum, ſi lavando os, deglutiatur ſtilla aquæ præter intentionem.*

GAVANTUS.

Ita *S. Thom. ibid. ad* 4. qui vult, quantitatem vini, vel aquæ eſſe valde parvam, ut permiſceatur ſalivæ inſeparabiliter, unde in Rubrica, *ſtilla aquæ* nominatur, notat *Suar. ſect.* 4. neceſſarium eſſe, ut manducatio præceſſerit mediam noctem; nam ſi advertat Sacerdos poſt mediam noctem habere in ore reliquias cibi, & eas ex certa ſcientia deglutiat, violat jejunium naturæ neceſſarium ad Communionem, *ex Palud.* 4. *diſt.* 8. *art.* 2. *num.* 21. expuantur igitur potius, quàm trajiciantur.

Duo tamen non jejuno Sacerdoti conceduntur. Primum, ut poſſit ſumere Particulas, ſive a ſe, ſive ab alio conſecratas, ſi nequeant conſervari ſine majori irreverentia: quia jejunium eſt ad reverentiam, ſine præjudicio majoris

ris irreverentiæ, & præſertim, ſi timeatur incurſus hoſtium. *Bonac. cum aliis diſp. 4. quæſt. 6. punct. 2.* * Qui etiam addit, quòd licet multo tempore ſe detinuerit Sacerdos in diſtribuenda Euchariſtia, poteſt adhuc tamen reliquias ſumere, & vaſa purificare, ſi diſtribuat conjunctim cum Miſſa; alterum eſt ad ſupplendum Sacrificium: de quo mox dicemus *tit. 10. num. 3.* * Concedit *Toletus lib. 2. cap. 2. n. 2.* celebrationem illi, qui omnino immemor cibi ſumpti, aut potus recordatur deinde poſt Conſecrationem, ſe non eſſe jejunum, ac etiam ante Conſecrationem, ſi ſcandalum immineat.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

II. Gavant. *Qui vult quantitatem vini, vel aquæ eſſe valde parvam, &c.*] Si contingat in ablutione oris, modicum aliquid aquæ commiſceri ſalivæ, & per modum ſalivæ deglutiri, juxta ſententiam D. Thomæ, à Gavanto allatam, & juxta mentem Rubricæ, non violatur jejunium naturale, etiamſi ſtilla illa aquæ in ſalivam non ſit converſa; non enim de converſione illa poteſt facile conſtare: ſatis igitur eſt ut non violetur jejunium naturale, quod modica illa aqua ita ſalivæ permixta ſit, ut non poſſit ſeparari, & per modum unius trajiciatur. Ita pariter, qui guſtat aliquid jurulenti, ſive liquidi, ſolùm ut percipiat ſaporem, & expuit, non frangit jejunium naturale, etiamſi cenſeatur aliquid relinqui in palato, quod per modum ſalivæ deglutiatur. Ita Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 6.* & Gerlacus Vinitor *par. 3. tit. 9. in adnot. 5. 3.*

III. Gavant. *Si advertat Sacerdos poſt mediam noctem, &c.*] Si reliquiæ cibi præcedentis diei remanentes inter dentes, vel in gingivis, trajiciantur caſu poſt mediam noctem, eſt communis ſententia, quòd non impediant Communionem pro ſequenti die, cum per ipſas non frangatur jejunium naturale, quia non ſumuntur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Vult tamen Suarez citatus à Gavanto ſupra, necnon Paludanus, quem ſequuntur pariter Vaſquez, Filucius, Layman, Card. de Lugo, vult, inquam, Suarez per tales reliquias, ſi deglutiantur poſt mediam noctem ex induſtria, violari jejunium, & conſequenter Communionem impediri, unde juxta hanc ſententiam, antequam deglutiantur, debent tales reliquiæ expui. Verum cum prædictæ reliquiæ cibi, præcedenti die ſumpti, non ab extrinſeco recipiantur hodie, ſed receptæ fuerint heri, reputantur tanquam partes heſternæ comeſtionis jam ſumptæ, & ideò ſemper retinent moralem comeſtionem cum illa. Quapropter quamvis ſenſibiliter habeantur in gingivis, & ex induſtria deglutiantur, non conſtituunt novam comeſtionem moraliter, ſed heſternam perficiunt, & complent; ideoque per ipſas ita deglutitas non violatur jejunium naturale, & conſequenter non impeditur Communio. Hanc ſententiam, quam probabiliorem cenſet, tenet Quarti *par. 3. tit. 9. ſect. 1. difficult. 1.* citans Dianam *par. 3. tract. 4. reſol. 37.* qui ibidem citat alios Auctores.

Si quis tamen aromata, aut ſaccarum

rum in ore ponit ante mediam noctem, ut paulatim emolliatur, & trajiciatur, idque duret poſt noctis medium, cenſetur violaſſe jejunium naturæ, unde iſte impeditur a Communione. Ratio eſt, quia id, quod poſt mediam noctem trajicitur talis ſaccari, vel præter intentionem, vel ex induſtria, non eſt reliquia cœnæ præcedentis, ſed pars ejus cibi, cujus comeſtio fit per continuam liquefactionem, & trajectionem, unde eſt comeſtio, quæ verè, & per ſe durat poſt mediam noctem, & conſequenter violat jejunium naturale: Quarti *ſupra difficult*. 2. & alii communiter, quapropter ſi quis indormitet cum ſaccaro in ore, de quo dubitat, an ante mediam noctem totum deglutierit, non poterit ſequenti die celebrare, aut communicare.

Si quis deglutiat ſanguinem, aut aliquem alium humorem a capite in os deſcendentem, non frangit jejunium naturæ, quia quidquid ab intrinſeco provenit, nec ore ab extrinſeco ſumitur, verè non comeditur, & ideo non ſolvit jejunium naturale, neque proinde impedit per ſe ſumptionem Euchariſtiæ. Vviggers *de Sacram. Euchar. quæſt*. 80. *artic*. 8. *n*. 37. Henriquez *n*. 8. *cap*. 50. & Gerlacus Vinitor *ſupra tit*. 9. *in adnot*. §. 6.

Cenſetur pariter jejunus etiam ille, qui poſt mediam noctem deglutivit aliquid non comeſtibile, ſcilicet oſſiculum, fruſtulum metalli, cretam, papyrum, ungues, vel aliquid ſimile. Ita tenet Quarti *ſupra difficult*. 3. citans pro hac ſententia nonnullos Auctores, quamvis contrariam teneant Henriquez *lib*. 8. *cap*. 40. Bonacina, Reginaldus, & alii allegati ab eodem Quarti *ſupra*, quos tamen non ſequitur, ſed refellit.

Idem Quarti *difficult*. 4. quæſtionem proponit, an ſumptio tabaci, Communionem impediat: & ſuſtinet, quòd ſi tabacum ſumatur in pulvere per nares, ut communiter fieri ſolet, non ſolvitur jejunium naturæ, etiamſi aliquid deſcendat in ſtomachum, quia illa ſumptio non eſt comeſtio, cum non fiat per os; ſicut de aqua attracta per nares, dici debet, licet aliqua pars ejus trajiciatur in ſtomachum, ut fatentur communiter DD. ſic etiam ſi tabacum ſumatur in fumo, non frangitur jejunium naturæ, quia fumus non eſt cibus, nec potus, & trajectio ejus in ſtomachum fit per modum reſpirationis, non per modum comeſtionis. Major difficultas eſt de tabaco ſumpto in folio, & retento in ore; ſed etiam hoc ita ſumptum, quia non retinetur in ore ad comedendum, nec ipſum folium deglutitur, jejunium naturale non violat, quamvis cauſare poſſit trajectionem alicujus humoris ex capite defluentis in ſtomachum, qui non violat jejunium, ſicut non violat ſaliva. Et quamvis aliquis tabaci ſuccus deglutiretur, quia trajicitur cum ſaliva, & per modum ſalivæ, non ſolvit jejunium naturale, juxta communem Doctorum ſententiam, ut docet Quarti *ſupra*. Verùm ſi folium in os admiſſum trajiciatur integrum in ſtomacum, vel aliqua ejus particula ex induſtria, certum eſt, violare jejunium, & impedire Communionem, quod idem dicendum eſt, ſi pulvis tabaci ore ſumeretur, & per actionem vitalem trajiceretur in ſtomachum. Ita docent Alphonſus de Leone, Marchantius, Eſcobar, Averſa, Paſqualigus, & alii, quos affert, & ſequitur noſter Diana *par*. 5. *tract*. 13.

reſol.

reſol. 1. *& par.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 3. ubi late diſcutit hanc quæſtionem.

IV. Gavant. *Duo tamen, &c.*] Præter caſus adductos a Gavanto *ſupra*, in quibus non jejunus Sacerdos, poteſt Euchariſtiam ſumere, adeſt etiam alius caſus, in quo a quocunque non jejuno Euchariſtia ſumi poteſt, nempe neceſſitas ipſius ſumentis, ut ſi quis periculosè ægrotet, & ſit mortis periculum, ſi ſequens dies expectetur ad ei præbendam Communionem, ex quo tamen inferri non poteſt, quòd liceat non jejuno Sacerdoti conficere Euchariſtiam ad eam infirmo miniſtrandam; quamvis enim receptio viatici ſupponatur de jure divino, nihilominus ægrotus non tenetur ad illud recipiendum, niſi cum adeſt copia Euchariſtiæ, non autem quando deficit ex cauſa alterius.

RUBRICA.

4 *Si plures Miſſas in una die celebret, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Miſſa abluat digitos in aliquo vaſe mundo, & in ultima tantùm percipiat purificationem.*

GAVANTUS.

Prohibemur *de celebr. Miſſ. cap. ex parte*, ab Innocentio III. in priori Miſſa ſumere Calicis ablutionem: quamvis non ſumi ſoleat ob nutritionem, ſed ob reverentiam Sacramenti; quare, ſi in prima Miſſa ſumitur ablutio; imò aqua per errorem pro vino conſecrata, frangitur jejunium, & alia Miſſa celebrari non poteſt.

* Nota ea verba, *in aliquo vaſe mundo*, non in Calice Miſſæ, ne vinum ablutionis ſit deinde materia Conſecrationis. Cæterum ipſamet ablutio digitorum, ſi non ſumatur a Celebrante in tertia Miſſà, ſumi debet ab alio; qui ſit jejunus ob reverentiam fragmentorum, quæ fortaſſè ibi ſunt corrupta; vel in Sacrarium fundenda erit, quod etiam nota pro ablutione digitorum, quæ fit in ordinaria Communione Populi extra Miſſam.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

V. Nonnulla alia, quæ ſpectant ad Ritus ſervandos pro tribus Miſſis, quæ juxta Sacros Canones celebrari poſſunt in Nativitate Domini, mox trademus in noſtris Obſervationibus, & Additionibus ad *tit.* 3. *par.* 4.

RUBRICA.

5 *Si præceſſerit pollutio nocturna, quæ cauſata fuerit ex præcedenti cogitatione, quæ ſit peccatum mortale, vel evenerit propter nimiam cra-*

pulam, abſtinendum eſt a Communione, & celebratione, niſi aliud Confeſſario videatur. Si dubium eſt, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, conſulitur abſtinendum, extra tamen caſum neceſſitatis. Si autem certum eſt, non fuiſſe in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuiſſe cogitationem, ſed eveniſſe ex naturali cauſa, aut ex diabolica illuſione, poteſt communicare, & celebrare, niſi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abſtinendum videatur.

GAVANTUS:

Eſt *S. Thom. 3. par. quæſt.* 80. *art.* 7. qui ferè totum hauſit *ex S. Gregorio in epiſt. ad Auguſt. Anglorum Epiſc.* Sed pollutio etiam voluntaria, per Confeſſionem purgata, non impedit, niſi ob congruentiam.

De defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus. X.

RUBRICA.

1 *POſſunt etiam defectus occurrere in miniſterio ipſo, ſi aliquid ex requiſitis ad illud deſit: ut ſi celebretur in loco non ſacro, vel non deputato ab Epiſcopo, vel in Altari non conſecrato, vel tribus mappis non cooperto, ſi non adſint luminaria cerea: ſi non ſit tempus debitum celebrandi, quod eſt ab Aurora uſque ad meridiem, communiter: ſi Celebrans ſaltem Matutinum cum Laudibus non dixerit: ſi omittat aliquid ex veſtibus Sacerdotalibus: ſi veſtes Sacerdotales, & mappæ non ſint ab Epiſcopo, vel ab alio hanc habente poteſtatem, benedictæ: ſi non adſit Clericus, vel alius deſerviens in Miſſa: vel adſit, qui deſervire non debet, ut mulier: ſi non adſit Calix cum Patena conveniens, cujus cuppa debet eſſe aurea, vel argentea, vel ſtamnea: non ærea, vel vitrea: ſi Corporalia non ſint munda, quæ debent eſſe ex lino, nec ſerico in medio ornata, & ab Epiſcopo, vel ab alio hanc habente poteſtatem benedicta, ut etiam ſuperius dictum eſt: ſi celebrat capite cooperto ſine diſpenſatione: ſi non adſit Miſſale, licet memoriter ſciret Miſſam, quam intendit dicere.*

GA-

GAVANTUS.

Numerantur hic quatuordecim caſus graviores, in quibus ut plurimum accidit peccatum mortale, ſi fiat contra regulas hoc loco ſignificatas; de quibus nos egimus ſupra *in prima parte Rubricarum tit.* 20. *& ſecund. par. tit.* 1. *&* 2. niſi excuſet ignorantia, vel oblivio, &c. *Azor. lib.* 10. *cap.* 29. *quæſt.* 6. & ratio eſt, quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. & Pius V. initio Miſſalis hoc tradit, ut ſecundum Ritum, normam, & modum a ſe traditum Miſſam decantent omnes, ac legant. Unde non licet mutare hunc ordinem Miſſæ; non dico mutare Miſſam, & eam dicere alterius diei; quàm in Miſſali præſcribatur, ut notat *Suar.* 3. *par. diſp.* 83. *ſect.* 3. ſed mutare omittendo aliquid, quod pertineat ad integrum Miſſæ Ritum: multo verò minus addere licet quidquam, quod expreſſiùs cautum eſt in *Trident. & prædicta Bulla Pii V.* Pro Miſſali adhiberi poteſt alius liber, ſi Celebrans ſcit optimè memoriter Miſſam, *Diana tract.* 14. *de celebr. Miſſ. reſol.* 46.

De rebus autem, an ſint benedictæ, necne; non tenetur ſemper interrogare Sacerdos. *Azor. lib.* 10. *cap.* 17. *quæſt.* 11. quæ verò non ſunt uſui amplius, comburantur, *ex Clem. epiſt.* 2. & *ſummiſtis*.

RUBRICA.

2 *Si Sacerdote celebrante violetur Eccleſia ante Canonem, dimittatur Miſsa, ſi poſt Canonem, non dimittatur, ſi timeatur incurſus hoſtium, vel alluvionis, vel ruina loci, ubi celebratur, ante Conſecrationem dimittatur Miſsa, poſt Conſecrationem verò Sacerdos accelerare poterit ſumptionem Sacramenti, omiſſis omnibus aliis.*

GAVANTUS.

Ratio eſt manifeſta; quia ante Canonem nondum eſt inceptum Sacrificium, poſt Canonem verò eſt perficiendum; poſt inchoatum ſcilicet Canonem, qui deſinit in fine, ſeu principio Orationis Dominicæ, qua de re vide ſupra *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 1. incipit autem Canon a te igitur.

RUBRICA.

3 *Si Sacerdos ante Conſecrationem graviter infirmetur, vel in ſincopen inciderit, aut moriatur, prætermittitur Miſſa; ſi poſt Conſecrationem corporis tantum, ante Conſecrationem Sanguinis, vel utroque conſecrato id accidit, Miſſa* x *per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco,* y *ubi ille deſiit, & in caſu neceſſitatis* z *etiam per non jejunum. Si au-*

tem non obierit, ſed fuerit infirmus, adeo tamen ut poſſit communicare, & non adſit alia Hoſtia conſecrata, Sacerdos, qui Miſſam ſupplet a *dividat Hoſtiam, & unam partem præbeat infirmo, aliam ipſe ſumat. Si autem ſemiprolata forma Corporis obiit Sacerdos, quia non eſt facta Conſecratio, non eſt neceſſe, ut Miſſa per alium ſuppleatur. Si verò obierit ſemiprolata forma Sanguinis, tunc alter proſequatur Miſſam, & ſuper eundem Calicem repetat integram formam, ab eo loco: ſimili modo poſtquam cœnatum eſt, vel poſſet ſuper alium Calicem præparatum integram formam proferre, & Hoſtiam primi Sacerdotis, & Sanguinem a ſe conſecratum ſumere, ac deinde Calicem relictum* b *ſemiconſecratum.*

GAVANTUS.

x *Per alium Sacerdotem expleatur*. Ita *Concil. Tolet. 7. in cap. Nihil 7. quæſt. 1. & S. Thom. 3. par. quæſt. 83. art. 6. ad* 1. videtur indicare juris eſſe divini, ut tunc Sacrificium expleatur; & eſt probabilior ſententia, quàm eorum, qui id tantum concedunt, ubi adeſt Populus. Vide *Azor. lib.*10. *cap.*33. *quæſt.* 1.

y *Ubi ille deſiit*. Si prior inchoaverit tantummodo formam Sanguinis, alter eandem integram proferet, *Azor. ubi ſupra*, ſi verò neſciatur, ubi deſierit, incipiatur a *Simili modo, &c.* vel ſi conſecravit utramque ſpeciem, incipiatur ab *Unde, & memores*. Si dubitatur de Conſecratione Hoſtiæ, incipiatur a Canone: *Suar. diſp.* 85. *ſect.* 1. & ſub conditione mente retenta conſecret, vel aliam (quod melius eſt) conſecret Hoſtiam, & priorem ſumat poſt ſumptionem Sanguinis.

z *Etiam per non jejunum*. *Ex eodem Concilio Toletano*: quia inquit, ex utraque perſona unus Miniſter Chriſti componitur, Vide *Suar. 3. par. diſp. 66. ſect. 6. cum Soto 4. diſt. 13. quæſt. 2. ad 6.* qui concedit *ibidem*, Sacrificium expleri poſſe a Sacerdote excommunicato, irregularique, ſi ceſſet ſcandalum; quem ſequitur *Suar. loc. cit.*

a *Dividat Hoſtiam*. Ita convenit, quia partem habuit ille prior in Conſecratione, ergo etiam in ſumptione. *Suar. 3. par. diſp.* 85. *ſect.* 2. ex cauſa rationabili concedit *cum Palud.* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 5. *concl.* 2. *& Sylveſt. Euchar.* 2. *quæſt.* 10. §. 7. poſſe dari partem Hoſtiæ ad communicandum laicum; quia & antiqui reſervabant tertiam Hoſtiæ partem pro infirmis, *cap. Triforme, de conſecr. diſp.* 2. *Sergii*, ergo & multo magis infirmo huic Sacerdoti.

b *Semiconſecratum*. Sumat hunc Calicem ante ablutionem; qui ideo dicitur ſemiconſecratus, quia de primis verbis Conſecrationis Calicis, dubium eſt, an ſufficiant pro forma; unde etiam adorandus erit ſub conditione. *Sot* 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 2.

At dato novo caſu, quòd ille obierit poſt ſumptionem tantum Hoſtiæ, tunc alter ſumat tantùm Sanguinem, qui remanſit, *Henriq. lib. 9. cap. 41.* & utrique fit ſatis.

RUBRICA.

4 *Si quis, extra hujuſmodi caſus neceſſitatis, integra Sacramenta non ſumpſerit, graviſſimè peccat.*

GAVANTUS.

Ita *Concil. Trident. ſeſſ.* 21. *cap.* 1. *& clarius ſeſſ.* 22. fuſiùs *Suar.* 3. *par diſp.* 43. *ſect.* 3. Integra verò Sacramenta ſunt utraque ſpecies: non autem quæcunque conſecravit Sacerdos, ut patet.

RUBRICA.

5 *Si muſca, vel aranea, vel aliquid aliud ceciderit in Calicem ante Conſecrationem, projiciat vinum in locum decentem, & aliud ponat in Calice, miſceat parum aquæ,* c *offerat ut ſupra, & proſequatur Miſsam:* d *ſi poſt Conſecrationem ceciderit muſca, aut aliquid ejuſmodi, & fiat nauſea Sacerdoti, extrahat eam, & lavet cum vino: finita Miſsa comburat, & combuſtio, ac lotio hujuſmodi in Sacrarium projiciatur. Si autem non fuerit ei nauſea, nec ullum periculum timeat, ſumat cum Sanguine.*

GAVANTUS.

c *Offerat, ut ſupra.* Ideſt mente concepta oblatione.
d *Si poſt Conſecrationem, &c.* Eſt *S. Thom.* 3. *par. quæſt.* 83. *art.* 6. *ad* 3.

RUBRICA.

6 *Si aliquid venenoſum ceciderit in Calicem, vel quod provocaret vomitum, vinum conſecratum reponendum eſt in alio Calice, & aliud vinum cum aqua apponendum denuo conſecrandum: &* 2. *finita Miſsa Sanguis repoſitus in panno lineo, vel ſtuppa tamdiù ſervetur, donec ſpecies vini fuerint deſiccatæ, & tunc ſtuppa comburatur, & combuſtio in Sacrarium projiciatur.*

GAVANTUS.

Prima pars eſt *S. Thom. quæſt.* 83. *art.* 6. *ad* 3. ne Calix vitæ, inquit, ſit in mortem, ex quo patet, ſufficere, ſi vinum tunc conſecretur ad ſumptionem, non autem ad integritatem Conſecrationis, quæ verè facta fuit in utraque vera ſpecie. Altera pars, uſque ad combuſtionem ſtuppæ, eſt *contra Palud. diſt.* 9. *quæſt.* 1. *& Sylveſt. Euchar.* 2. *quæſt.* 9. §. 3. *& alios*, qui ſacrilegium putant, ſpecies comburere, quod verum eſſet ſi ſub illis Chriſtus eſſet, ſed exſiccatis ſpeciebus, deſinit ibi eſſe Chriſtus.

RUBRICA.

7 *Si aliquid venenatum contigerit Hoſtiam conſecratam, tunc alteram conſecret, & ſumat eo modo, quo dictum eſt, & illa ſervetur in tabernaculo loco ſeparato, donec ſpecies corrumpantur, & corruptæ deinde mittantur in Sacrarium.*

GAVANTUS.

Adde hoc loco, quòd ea, quæ ſunt a fulmine tacta, venenata cenſentur; *ex Genuen. in ſua praxi Neapol. cap.* 49. qui caſus accidit Anno 1601. in Calice a fulmine tacto poſt Conſecrationem; *& ita fuit a DD. deciſum*.

RUBRICA.

8 *Si ſumendo Sanguinem, particula remanſerit in Calice, digito ad labium Calicis eam adducat, & ſumat ante purificationem, vel infundat vinum, & ſumat.*

GAVANTUS.

Duobus ergo modis ſumi poteſt, & primus eſt *Sot.* 4. *diſt.* 8. alter eſt *Sylveſtri, verbo Euchariſtia* 2. *quæſt.* 9. *& aliorum*, & patet in Paraſceve, quando Particula ſumitur cum vino puro; uterque a Rubrica conceditur; at ſecundus magis placet.

RUBRICA.

9 *Si Hoſtia ante Conſecrationem inveniatur fracta, niſi Populo evidenter appareat, talis Hoſtia conſecretur: ſi autem ſcandalum Populo eſſe poſſit, alia accipiatur, & offeratur: quod ſi illius Hoſtia jam erat facta oblatio, eam poſt ablutionem ſumat. Quòd ſi ante oblationem Hoſtia*

ſtia appareat confracta, accipiatur altera integra, ſi citra ſcandalum, aut longam moram fieri poterit.

GAVANTUS.

Continet Rubrica opportuna remedia, quorum ratio eſt manifeſtiſſima.

RUBRICA.

10 *Si propter frigus, vel negligentiam Hoſtia conſecrata dilabatur in Calicem, propterea* e *nihil eſt reiterandum, ſed Sacerdos Miſſam proſequatur, faciendo cæremonias, & ſigna conſueta cum reſidua parte Hoſtiæ, quæ non eſt madefacta Sanguine, ſi commodè poteſt. Si verò tota fuerit madefacta, non extrahat eam, ſed omnia dicat omittendo ſigna, & ſumat pariter Corpus, & Sanguinem ſignans ſe cum Calice, dicens: Corpus, & Sanguis Domini noſtri, &c.*

GAVANTUS.

e *Nihil eſt reiterandum.* Docet *S. Thom. ſup. art. 6. ad 6.* reliqua in Rubr. addita actioni conſona ſunt caſui, ut verba reſpondeant.

RUBRICA.

11 *Si in hyeme Sanguis congeletur in Calice, involvatur Calix pannis calefactis: ſi id non proficeret, ponatur in ferventi aqua prope Altare, dummodo in Calicem non intret, donec liqueſiat.*

GAVANTUS.

Si fingatur caſus, non poſſe liquefieri, tunc poterit digitis comminui, & in particulas redigi, ut ſumi poſſit *Suarez diſp.. 85. ſect. 1.*

RUBRICA.

12 *Si per negligentiam aliquid de Sanguine Chriſti ceciderit, ſi quidem ſuper terram, ſeu ſuper tabulam, lingua lambatur, & locus ipſe radatur, quantum ſatis eſt, & abraſio comburatur, cinis verò in ſacrarium recondatur. Si verò ſuper lapidem Altaris ceciderit, ſorbeat Sacerdos ſtillam, & locus bene abluatur, & in ſacrarium* pro-

projiciatur ablutio. Si ſuper linteum Altaris, & ad aliud linteum ſtilla pervenerit, ſi uſque ad tertium, linteamina ter abluantur, ubi ſtilla ceciderit, Calice ſuppoſito, & aqua ablutionis in ſacrarium projiciatur. Quòd ſi in ipſo ſolùm Corporali, aut ſi in veſtibus ipſis ſacerdotalibus ceciderit, debet ſimiliter ablui, & ablutio in ſacrarium projici. Si in ſubſtrato pedibus panno, vel tapeto, bene abluatur, ut ſupra.

GAVANTUS.

Eſt Decretum Pii Papæ I. *cap. ſi per negligentiam de conſecrat. diſt.* 2. & explicatur a *Sancto Thom. ſupra art. 6. ad ſeptimum*, ſed adde primò, a Sacerdote tantùm ea fieri debere, quæ Rubrica hæc jubet, *Suar. diſp.* 85. *ſect.* 1. Secundò, multa eſſe antiquata per hanc Rubricam ex iis, quæ Pius hac de re ſtatuerat, cujuſmodi ſunt abſciſſio veſtium, & combuſtio, intra Altare combuſtorum repoſitio, ſumptio lotionis. Pœnæ quoque non ſunt in uſu, & ideo in Miſſali omittuntur, ut notat *Suarez ibidem*, quæ erunt deinceps imponendæ arbitrio Superioris, nec ullam tenetur Sacerdos ſubire, niſi impoſitam; Deo tamen ſatisfaciat. Tertiò, aliqua adduntur in Rubr. ſatis ſimilia prædictis, de quibus non meminit Pius, ut quando cadit ſuper veſtes Sacerdotis, pannum, & tapete ſubſtratum.

Quid ſi cadat ſanguis ſuper barbam? *Barth. ab Ang. dialog.* 5. §. 713. vult eam ablui, & comburi, ſed videtur ſufficere, ſi barba pluries lavetur, cui parcendum eſt magis, quàm tapetibus, de quibus ſupra.

RUBRICA.

13 *At ſi contingat, totum Sanguinem poſt conſecrationem effundi, ſi quidem aliquid* f *vel parum remanſit, illud ſumatur, & de effuſo reliquo Sanguine fiat, ut dictum eſt;* g *Si verò nihil omnino remanſit, ponat iterum vinum, & aquam, & conſecret ab eo loco. Simili modo poſtquam cœnatum eſt, facta prius tamen Calicis oblatione, ut ſupra.*

GAVANTUS.

f *Vel parum.* Sufficit ad integritatem Sacrificii.

g *Si verò nihil.* Suppleatur, ut dictum eſt ſupra *ex S. Thom. ibid. ad* 3.

RUBRICA.

14 *Si Sacerdos evomat Euchariſtiam, ſi ſpecies integræ appareant, reverenter ſumantur, niſi nauſea fiat; tunc enim ſpecies conſecratæ caute*

te ſeparentur; & in aliquo loco ſacro reponantur, donec corrumpantur, & poſtea in ſacrarium projiciantur. Quod ſi ſpecies non appareant, comburatur vomitus, & cineres in ſacrarium mittantur.

GAVANTUS:

Regula generalis eſt, ſi ſpecies Sacramentales integræ, vel in aliqua particula haberi poſſunt, reverenter ſervandas eſſe, vel ſumendas, quia ſub eis manet Chriſtus, & ſimiliter fiat, ut in hac Rubrica dicitur ſi a mure ſumantur, aut ex Euchariſtia vermes generentur, ea verò, quæ tales ſpecies contigerunt, vel comburenda, vel purificanda ſunt, juxta prædicta. *Suar. loc. cit. ſect.* 1.

Vomitus etiam poteſt eſſe, & licite voluntarius, quando monitus eſt Sacerdos de ſpeciebus a ſe ſumptis, quòd venenatæ ſint, *ex Tabiena verb. Miſſa num.* 32. eadem ratione, quæ ſupra num. *6.* allata fuit.

RUBRICA.

15 *Si Hoſtia conſecrata, vel aliqua ejus particula dilabatur in terram reverenter accipiatur, & locus, ubi cecidit, mundetur, & aliquantum abradatur, & pulvis, ſeu abraſio hujuſmodi in ſacrarium immittatur. Si ceciderit extra Corporale in mappam, ſeu alio quovis modo in aliquod linteum, mappa, vel linteum hujuſmodi diligenter lavetur, & lotio ipſa in ſacrarium effundatur.*

GAVANTUS.

Patent ob reverentiam Sacramenti hæc fieri; quod ſi fragmentum nequeat diſcerni, pluries linteum lavetur, non autem comburatur. *Henr. c.* 28. *n.* 4. *cum Sot. d.* 10. *q.* 2. *art.* 8.

In caſu dubio conſecratæ Hoſtiæ, quæ reperitur apud veneficum, ſeu ſacrilegum, aut circa Altare, ubi proxime fuit celebratum, aut quando particula Patenæ parti poſteriori hæreat ita fixa (quod mihi accidit) ut ſubeat ſuſpicio de conſecratis in præcedenti Miſſa particulis, eam unam eſſe poſſe; quid erit agendum? In hiſce caſibus nulla ſolemnitas eſt adhibenda luminarium, & ejuſmodi, ſed adoranda erit ſub conditione, reſervanda in Tabernaculo, ſeu intra Corporale, & ſumenda a Sacerdote ante Calicis ablutionem in proxima Miſſa, quòd ſi forte ſit deturpata, ut nauſeam moveat, fiat, ut dictum eſt ſupra num. 7.

Quod attinet ad ſacrarium, de quo ſepe in his Rubricis, rem, & vocabulum habemus apud S. Clementem epiſt. 2. de conſ. diſt. 1. cap. Altare, eſt autem Piſcina ſacra, ut loquuntur alii.

RUBRICA.

16 *Poſſunt etiam defectus in miniſterio ipſo occurrere, ſi Sacerdos ignoret Ritus, & cæremonias ipſas in eo ſervandas: de quibus omnibus in ſuperioribus Rubricis copioſe dictum eſt.*

GAVANTUS.

Hoc loco diſtinctione eſt opus, nam ſi omittit aliquid de Rubricis primi ordinis, ut *Gloria in Excelſis*, *Credo*, *Commemoratio de Sancto*, & ejuſmodi, & recordetur in progreſſu Miſſæ, non debet repetere, nec regredi *Sylveſt. Miſſ.* 1. *quæſt.* 5. §. 4. & 5. diſſonum enim eſſet, & ſcandaloſum potius. Diana negat, peccare mortaliter eum, qui voluntarie omittit, *Gloria*, vel *Credo*, *loco ſupra cit. reſol.* 59. ex levitate materiæ: * commemorationem autem de Sancto debet addere inter orationes ſecretas, & poſt Communionem, licèt inter Collectas eam omiſerit, ſi opportune recordetur: inter ultimas non dicerem, ſi neque inter ſecretas dixiſſem; ſed in Sacriſtia poſt depoſitas veſtes ſupplerem omiſſa; ſi verò loquamur de Ritibus, & Cæremoniis, quæ conſiſtunt in actione Miſſæ, de ſuo genere mortale eſt omittere, quia *Concil. Trident. ſeſſ.* 22. & Pius V. *in Bulla Miſſalis* expreſſe præcipiunt, obſervari etiam Ritus ſecundi ordinis; ex levitate tamen materiæ, vel inadvertentia, vel oblivione, poſſet eſſe veniale, ſi quid omittitur: gravius autem eſt, ſi quid committitur, addendo Rubricis, quod item eſt prohibitum: lege *Suar. diſp.* 74. *ſect.* 2.

Non tamen addit ille contra Rubricas, qui officium recitans aliud, Miſſam deinde celebrat more Eccleſiæ, in qua celebrat, ubi forte dicitur; *Credo*, vel *Gloria*, quæ non dicuntur extra eam; imo tenetur celebrare ibidem pro ratione Feſti juxta Regulam, *Cum fueris Romæ*, &c. alioquin eſſet aliis admirationi, ſi Feſto non inſerviret in propria Eccleſia, pro qualitate Feſti.

Intellige, quæ dicimus, de Miſſâ pro omnibus approbata, nam Miſſæ certis Regularibus conceſſæ * tantùm, putà de Sanctis Ordinis eorum, aut aliis, quæ non habentur in Miſſàli Romano, non poſſunt ab aliis dici, nec etiam in ipſorummet Regularium Eccleſiis, ex Decr. S. R. Congreg. 19. *Novembr.* 1622.* Neque a Cappellanis ſæcularibus propriis in Eccleſiis Monialium, quæ Rom. non utuntur Breviario, quo caſu conſulatur S. Congr. Rituum, de cujus licentia Miſſàm quidem Cappellani proprii recitabunt de Sancto, de quo Moniales Officium, ſed cum Miſſàli Romano, ut in prop. de Sanctis, vel de communi, eadem S. C. R. ita decrevit die 20. *Novembr.* 1628. ſi nulla eſt Miſſa in Miſſàli Romano, quæ concordet cum officio Monialium, putà de nomine JESU, de Spinea Corona, & ſimilibus, eo caſu Miſſàm de Cir-

Circumciſione Domini, ſeu Miſſam de Cruce, vel paſſione recitare poterunt: vel certe pro debita licentia adeant Sac. eandem Cong.

Quòd ſi quis adderet, vel detraheret ex Cæremoniis, etiam devotionis cauſa, præſumens, id eſſe melius; tunc peccaret mortaliter: quia in Bulla Pii V. dicitur: *Ne præſumant*: ita *Anton. Molin. in inſtruct. Sacerdotum tract. 3. cap. 11. §. ultim.*

17 At ſi, inchoata Miſſa, veniat Epiſcopus, aut eo major, aut Princeps, neque alia Miſsa celebrari poſſit, quid agendum? ante Conſecrationem, & poſt Epiſtolam, ſi illi veniant, poterit repeti Miſsa a capite. *Navar. de orat. notab. 16. num. 55. & Azor. lib. 10. cap. 32. quæſt. 3.* Addit. *Poſſevin. de offic. Cur. capit. 2. num. 11.* poſse hoc idem fieri etiam ultra primam vicem, ſi major cauſa ſuperveniat; ſed meo judicio, tunc eſset opus altiori judicio.

18 Quæritur adhuc; an poſſit interrumpi, & diſcontinuari Miſſa ob aliquam cauſam? Reſpondetur poſse, ob concionem, & publicationes Edictorum, quæ fiunt a Parochis, præterea ad confeſſionem audiendam moribundi; cuſtodita, ſi opus eſt, interim ab alio Euchariſtia, vel ad ungendum infirmum, cui nullum aliud Sacramentum miniſtrari poteſt, *ex Navar. de Hor. Canon. cap. 16. num. 69. Henrique lib. 9. cap. 30. num* 4. Non autem interrumpi debet paullò ante laicorum Communionem, ut Sacerdos audiat apud Altare, etiam brevem Confeſſionem alicujus, quod perturbat, & meritò, aſtantium animos. *DD. apud Bonacin. diſput. 4. quæſt. 6. punct. 1. n. 20.*

19 Accidit denique in Miſsæ miniſterio, offerri Sacerdoti particulam pro communicando laico, & oblatione Hoſtiæ jam facta; poterit ne illa conſecrari? *Bonac. de Euchar. diſp. 4. quæſt. ultim. punct. 2. n. 6.* videtur negare, ſed puto probabiliter poſse conſecrari, oblatione ejuſdem mente concepta, ut ſæpius in defectibus dictum eſt: non tamen remotius ab oblatione Hoſtiæ, putà, jam cœpta Præfatione: vel eo caſu, ſi neceſſitas adſit, arbitrio boni viri dari laico poterit pars Hoſtiæ conſecratæ, quæ olim reſervabatur pro infirmis, ut paullò ſupra diximus, *num. 3. præſentis tituli*.

De Rubricis præceptivis, & directivis. XI.

GAVANTUS.

Reliquum eſt, ut in ordine ad Miſsam examinemus duo; alterum eſt circa Rubricas omnes, de quibus hactenus: quæ cum dividantur communiter a Summiſtis, & Theologis, in præceptivas, & directivas, nondum quis veluti digito demonſtravit, quænam ex dictis ſint præceptivæ, quænam directivæ; nam illæ obligant ſub mortali: hæ non item, niſi ex contemptu omittantur. Alterum eſt circa onera Miſsarum, quæ ſubire ſolent Sacerdotes; de quibus Theologi multa ſparſim docuere, quæ hoc loco collecta brevi compendio, lectori, ſpero fore, ut valde proſint. Nunc de primo. Secluſa igi-

igitur oblivione, ignorantia inculpabili, & inadvertentia: quæ culpam diminuunt, ut ſupra monuimus. * Omiſsa item ea Recentioris Auct. diſtinctione in præceptivas ſub mortali, & præceptivas ſub veniali, diverſas a Directivis: quæ diſtinctio nulla eſt, aut eſt quæſtio de nomine, nam præceptum importat proprie in ſua ſignificatione materiam gravem, & læthalem culpam.

1 Dico primò, quando in Rubricis habetur hæc vox *graviſſime*, ſeu *graviter peccat*, certiſſimum eſt ſignificari peccatum mortale. Septies autem habetur, cum de defectibus Miſsæ agitur.

Si non in azymo conficiatur Sacramentum in Eccleſia Latina *tit.* 3. *n.* 7.

Si vinum cœperit aceſcere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantùm acre, vel muſtum de uvis tunc expreſsum: vel ſine aqua fiat Sacrificium, vel cum aqua non naturali, *tit.* 4. *n.* 2.

Si in forma adderet aliquid Celebrans, quod ſignificationem non mutaret *tit.* 5. *num.* 1.

Si celebret ſuſpenſus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel canonice impeditus *tit.* 8. *n.* 1.

Si celebret in peccato mortali habens copiam Confeſſoris *ibid. n.* 2.

Si non habens copiam Confeſſoris, ſine contritione in peccato mortali celebret *ibid. n.* 3.

Si integra Sacramenta extra quoſdam caſus non ſumpſerit, *tit.* 10. *n.* 4.

2 Dico ſecundò. Quando materia Rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, ſeu Sacrificii, ea ita gravis cenſenda eſt, ut omiſſio ſit peccatum mortale: ejuſmodi ſunt, quæ de pane, vino, aqua, intentione, forma, ſumptione utriuſque ſpeciei ſunt præſcripta: quæ omnia ſub mortali ſunt juxta Rubricas obſervanda.

In forma quoque illud, *enim*, additum ab Eccleſia non poteſt ſine peccato mortali voluntarie omitti.

3 Dico tertiò. Eas Rubricas eſſe præceptivas, in quibus concordant Doctores, eſſe de re gravi, & ſub mortali obſervandas eſſe videlicet.

De loco celebrandi non prohibito, de ara conſecrata, de lumine, de hora celebrandi, de diſpoſitione animæ, & corporis, jejunio ſcilicet a peccato mortali, & a cibo, de Miniſtro, de Miſſali libro, de Calice, Patena, Corporali, & palla de Canone integrè, & ſecrete recitando, de prima purificatione cum vino, de numero, munditia, integritate, & benedictione veſtium Sacerdotalium, eo modo, quo probavimus ſupra ſuis locis.

4 Dico quartò. Rubricas aliquas eſſe ſtrictioris juris in Miſſis Conventualibus, ſeu principalibus Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum: quod *cum Suarez, & aliis* docet *Bonac. diſp.* 4. *de Euchar. q. ult. punct.* 7. §. 3. *num.* 3. quia æquiparantur hæ Miſſæ Horis Canonicis, quæ dicuntur in Choro: immo verò ſunt Horarum quaſi finis, ad quem diriguntur Horæ, ut egregie probat *Francol. de temp. Horarum Canonic. par.* 1. *c.* 16. *n.* 18. ejuſmodi eſt Rubrica de concordia Miſſæ Conventualis cum officio: quæ expreſſe præcipitur in *c. cum creatura, de celebr. Miſſ.* per verbum *mandamus*, Honorii Tertii. Docent enim *DD. a Bonac. citati de lege diſp.* 1. *qu.* 1. *punct.* 7. §. 4. *n.* 7. quòd verbum

man-

mandamus, importat obligationem ad mortale. Inter Collegiatas autem adhuc eſſe diſparitatem dico: nam Collegiatæ Regulares * (quæ tamen minus proprie Collegiatæ dicuntur, ut paullo infra probabo) tenentur ad Horas Canonicas, & Miſſam in Choro, ex vi Regulæ tantùm, & conſuetudinis interpretantis Regulam, ſicuti etiam ad Officium Divinum extra Chorum conſuetudo tantùm obligat Regulares, ut ſic, *Cajet. verbo Hora*: at ſæculares Canonici tenentur ex ſtipendio ad leges Pontificias in Choro ſervandas.

Dico quintò. Prope præceptivas eas eſſe Rubricas, de quibus diſputant DD. & tamen Pius V. & Clemens VIII. inclinat expreſſe in alteram partem, præcipiendo in Bulla, ut juxta formam in novo Miſſali traditam celebrentur Miſſe: ejuſmodi ſunt de Matutino, & Laudibus ante Miſſam: de mappis tribus: de luminaribus cereis, quæ licèt ſint controverſa inter Doctores, ij tamen Pontifices ſummi prædicta potius in ſuis Rubricis approbavere, tanquam tutiora.

6 Dico ſextò. Dubias eſſe reliquas de principio auroræ, & fine meridiei: de Cruce in Altari, de pedibus calceandis, de veſte talari, de pileoli uſu, a quo concedatur, extra Canonem: de orationibu ad veſtes, & poſt Miſſam; de Miſſa privata ad arbitrium ſine cauſa; de Miſſa non approbata, niſi pro quibuſdam Eccleſiis; de votiva, vel de Requiem, in Feſto duplici, & diebus prohibitis: de orationibus additis ſecretò dicendis ex devotione Celebrantis; in quibus omnibus Doctoribus utrinque diſputantibus, Rubricis tamen magis adhærendum eſſe cenſeo.

7 Dico ſeptimò. Inter has dubias Rubricas illa eſt apud me valde certa, quod ſit de re graviſſima, quæ habetur *par. 1. tit. 3. num. 1.* nimirum: *In feriis Quadrag., Quatuor Temp., Rogat., & vigiliarum, etiamſi Duplex, vel Semidup. Feſtum, vel Oct. occurrat in Eccleſiis Cathed., & Colleg. cantantur duæ Miſſæ, una de Feſto poſt Tertiam, alia de Feria poſt Nonam*. Cantari ergo debent, ubi nimirum cantari quotidie Miſſa conſuevit a Canonicis: tum quia præcepit Pius V. in virtute ſanctæ obedientiæ in Bulla, ut decantetur Miſſa juxta normam, ritum, & modum a ſe præſcriptum: hoc eſt quandòque duæ: tum quia altera earum ſine commemoratione alterius dici debet *ex tit. 7. n. 2.* & hoc modo, altera non reſpondet integre Officio divino, in quo ſit de Feſto, & Feria ſimul (Miſſa enim Conventualis debet reſpondere integre Horis Canonicis) tum quia eſt ritus Eccleſiæ perantiquus, *teſte Microl. c. 48. & 58. ut diximus*: tum quia circumſtantia illa temporis (poſt Tertiam altera, altera poſt Nonam) indicat, eſſe notabilem ritum: tum quia Clementis VIII. auctoritate Miſſale recognitum, ſuis locis, octies ad minus, monet lectorem hac de re, ut oblivioni non tradatur: ſcilicet, ante Miſſam de vigilia Aſcenſionis in Feſto S. Marci, in vigilia Apoſtolorum Petri, & Paulli, in vigilia Sancti Laurentii, in Feſto SS. Cornelii, &c. SS. Januarii, &c. In vigilia Sancti Matthæi; & in Commemoratione omnium fidelium Defunctorum; * tum quia S. Carolus cum ſuis Provincialibus Epiſcopis *in Concil. 4. Provinciali Romæ approbato*, in hæc verba decrevit: *Quibus diebus ex Miſſalis Romani Rubricarum præſcripto in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis duas Miſſas Conventua-*

les

les celebrari oportet, ea ambæ cantantur, quod ſi Capitulum præſtare omiſerit, neglexeritve, non ſolùm illius diei, in quo huic muneri defuerit, verùm etiam alterius diei diſtributionibus mulctetur. Hæc ibi.

8 Dices: ſufficere (quod recentior ſcripſit, conſuetudini nimium faveus, quæ potius eſt abuſus) fieri ſatis, ſi altera dicatur privatim, putà, quæ eſt de Feria, & Choro abſente. Addunt alii: eo quia *tit. ſeptimo n. ſecundo*, habeutur verba, *dicuntur duæ*: ergo ſatis eſt, ſi dicatur altera privatim: ſed verbum, *dicuntur*, explicandum eſt, *cantantur*, ne pugnent invicem duæ Rubricæ; altera enim alteram explicat, & poſterior a priore pendet: deinde non eſt major ratio, ex vi verbi *dicuntur*, ut altera ſit privata, altera ſollemnis: item, quæ dicitur, Choro abſente, non poteſt reſpondere Horis Canonicis; neque dici poteſt Conventualis. Præterea illa Horæ definitio, Tertiæ, & Nonæ, indicat, debere utramque celebrari, prout Hora Tertia, & Nona dicuntur in Choro, hoc eſt cum cantu, & Choro præſente. Atque hæc eſt Romana praxis in Patriarchalibus Romæ Eccleſiis, adeoque in iis exiſtimatæ fuerunt hæ duæ Miſſæ graviſſimæ, ut *Franciſcus Samarinus Beneficiatus Eccleſiæ Lateranenſis, & Doctor in ſuo Theſauro Sacerdotali, tertia parte, titulo Miſſa plures, &c.* concedat, poſſe has duas Miſſas ab eodem celebrari, ſi forte unus tantùm Sacerdos eo die in Eccleſia Collegiata celebrare queat, quod deinde ſublatum eſt in *Rubricis p. 1. tit. 7. n. 2.* quando ſcilicet quotidie plures non celebrant Sacerdotes. Denique die 2. Novembr. ait Rubrica: *Miſſa dicitur principalis pro Defunctis poſt Nonam.* Explicant omnes: cantari debet, Choro præſente: eademque eſt ratio de aliis Miſſis. Aliqui, ex præfato verbo; *dicuntur*, inferunt, quòd ubi plures Sacerdotes celebrant, debent dici duæ Miſſæ prædictæ privatim; laudo uſum, ſed nego eſſe Rubricæ hunc ſenſum, quòd patebit magis infra.

9 Dices adhuc: verba, *cantantur*, & *dicuntur*, non ſunt imperativa. Reſpondeo *in titulo quinto, de Miſſis Defunctorum, numero primo*: habes *dicantur duæ Miſſæ, & titulo 15. num. 2. Miſſa de tempore, quamvis dies ſint ſollemnes, in quibus ſit Officium cum Miſſa de Feſto, debet cantari poſt Nonam.* Item in Rubricis enunciativum verbum habet vim imperativi, v. g., in *die 2. Novembris in Breviario. Dicuntur Veſperæ Defunctorum, poſt Laudes incipit Matutinum Defunctorum.* Ecce verba enunciativa tantùm, & Doctores tamen ex his verbis volunt, teneri nos ſub mortali ad recitandas Veſperas, & Matutinum Defunctorum, ut *Suarez expreſſe docet lib. 4. de Hor. Canon. cap. 25. n. 8. Item in cap. cum creatura, citato ſupra, & explicato n. 5.* mandat Honorius, cantari Miſſam reſpondentem Horis Canonicis, ſub mortali: non autem reſponderet, ſi altera non cantaretur, ut dictum eſt *num. 8.* & Pius V. ut integre reſpondeat Horis Canonicis, duas præſcribit, ergo tenentur Collegiatæ ad duas. Valet enim hic Regula illa: *Paria ſunt non facere, & facere male contra Rubr. capit inter Corporalia, de translatione Epiſc. c. veniens de Presbyter, non bapt.*

10 Cui noſtræ ſententiæ ſubſcripſere aliquando, cum in dubium a nonnullis revocaretur, doctiſſimi viri, & notiſſimi, *Paulus Fraxinellus Ordinis Ere-*

Digitized by Google

Eremitarum Sancti Auguſtini, Petrus Thomas Saracenus Ordinis Carmelitarum, Joann. Petrus Moneta, & Homobonus de Bonis, Theologi Ordinis noſtri, & primarii, qui omnes præclara multa prælo dederunt.

11 Sacra Rituum Romana Congregatio *die* 16. *Maii* 1626. decrevit, non poſſe omitti alteram ex his duabus Miſſis cantandis ob celebrationem Capituli Canonicorum, & iterum hoc idem *die* 16. *Januarii* 1627. aſſeruit; ne duæ Miſſæ etiam ex neceſſaria negotiorum cauſa, & Capitulari omittantur. Si eſt conſuetudo immemorabilis; ſufficit loco Miſſæ Conventualis Miſſa lecta de die celebrata in Aurora, & Votiva cantata poſt Nonam, exceptis diebus, quibus *ex Rubr.* 3. Miſſalis ſunt omnino cantandæ duæ Miſſæ Conventuales de Feſto, & de Feria *Congreg. Rit.* 13. *Mart.* 1602. 28. *Januar.* 1612. *Urb.* 4. *Julii* 1615. idem, quando cantatur Miſſa pro Defunctis; ſed tandem eadem S. Congreg. abrogavit omnem conſuetudinem non cantandi Miſſam de die, ultra Votivam 18. *Julii*, & 28. *Aug.* 1628.

12 * Dices: An Regulares comprehendantur in hac Rubrica? negat *Rodericus de q. Regular. tom.* 1. *qu.* 43. *art.* 12. quia, inquit, non veniunt Regulares nomine Eccleſiarum Collegiatarum in odioſis, quæ ratio mihi non placet: ſed quia Eccleſiæ Regularium appellantur proprie Conventuales ab *Innoc. IV. in Bulla ejuſdem 7. Bullarii*, ubi *Flavius Cherubinus in Compendio Bull. ſchol.* 1. notat eo titulo appellari, ad differentiam Collegiatarum, quæ ſunt proprie Canonicorum, item in *Clem. I. de Celebr. Miſſ. ex Concil. Viennen.* diſtinguuntur Eccleſiæ Regulares a Cathedralibus, & Collegiatis, quibus poſtremis dumtaxat imponitur onus de duabus his Miſſis, adde rationem allat ſupra num. 4.

13 Dico ultimò, reliquas Rubricas eſſe directivas tantùm; non tamen eſſe negligendas, ſaperet enim contemptum, ſi quæ earum perpetuo omitteretur, aut ſæpius, & ut plurimum, * & multò magis, ſi timeatur ſcandalum; contemptum verò, ſeu ſcandalum judicabis gravia, vel levia ex materia, & intentione Sacerdotis; unde, quòd alii dicunt, quatuor cum litteris celebrandam eſſe Miſſam, A. B. C. D. his addo ego litteram quintam E. in honorem quinque vulnerum Chriſti.

Hoc eſt; Alte, Breviter, Clare, Devote, Exacte, ſeu Exquiſite.

Alte, ut audiatur. Breviter, non ultra mediam horam, ait *Scortia lib.* 2. *cap.* 19. *vel paullò ultra*. Clare, ut omnia verba integre proferantur. Devote, ut attendatur ad ea, quæ dicuntur. Exacte, ut fiant omnia, quæ præſcribuntur in Rubricis.

14 * Ut autem Rubricarum obligatio magis innoteſcat, præterquam quod in Bulla Pii V. pro Miſſali edita, omnis mutatio, additio, & detractio prohibetur. Decrevit Concil. Trid. ſeſſion. 7. Canone 13. in hæc verba: *Si quis dixerit, receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ Ritus, in ſollemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato a Miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Eccleſiarum Prælatum mutari poſſe, anathema ſit.* Hæc ibi. Sollemnis certe Sacramenti Euchariſtiæ adminiſtratio in Miſſa fit, ſive ſit ſollemnis, ſive privata, & Ritus, qui habentur

tur in Miſſali Romano, ſunt Eccleſiæ Catholicæ, recepti, & approbati, ut patet. Ex quibus non video, qua ratione doceant moderni Theologi, opinionem eſſe probabilem, quòd ſine peccato poſſint omitti Rubricæ, & ſine cauſa ſcienter, etiam in materia levi; ſed de his ſatis.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. §. *Reliquum eſt, &c. Omiſſa item diſtinctione in præceptivas ſub mortali, & præceptivas ſub veniali, &c.*] Non ſolùm reperitur Auctor, qui diſtinguit Rubricas, in præceptivas ſub mortali, & præceptivas ſub veniali, ſed etiam legitur ſententia Fagundez, in *præcepta Eccleſiæ, præcep.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *par.* 21. *num.* 7. qui ſuſtinet, Rubricas Miſſalis communiter non obligare ſub peccato mortali, immo addit *num.* 9. Rubricas Miſſalis non præcipere, ſed conſulere, & inſtruere, quibus verbis, ut notat Quarti *in quæſt. proemial. ſect.* 2. *punct.* 1. jam excludit etiam peccatum veniale in tranſgreſſionibus Rubricarum, quia conſilia nullam obligationem inducunt, ſed hæc ſententia, ut optime oſtendit idem Quarti, eſt procul dubio falſa, & pluſquam falſa, & contra communem DD. ſententiam. Victorianus verò Premoli *in memor. Cler.* 3. *par. cap.* 9. aſſerit, prædictam opinionem Fagundez ſe refutaſſe, ut damnatam; ex Bulla enim Pii V. initio Miſſalis apposita, & ex Concilio Tridentino *Seſſ.* 7. *Can.* 13. *& ſeſſ.* 22. aperte conſtat, adeſſe præceptum, & non mere conſilium ſervandi Rubricas, & Sacros Ritus ab Eccleſia præſcriptos; hæc ſecunda ſententia ex Diametro oppoſita docet, omnes Rubricas habere vim obligandi ſub peccato mortali ex genere ſuo, ſed ratione parvitatis materiæ poſſe tranſgreſſionem talium Rubricarum eſſe tantum peccatum veniale. Ita Suarez *tom.* 3. *in* 3. *partem diſp.* 83. *ſect.* 3. Molfeſius *tract.* 1. *cap.* 7. *num.* 22. Averſa *de Sacrif. quæſt.* 11. *ſect.* 12. Coninch. Puteobonellus *de Sacrif. Miſſ. quæſt.* 5. *art.* 9. *num.* 8. *pag.* 419. *edit. Mediolanen.* 1710. *ejuſdem Congregationis cum Gavanto.* Lezana, Bonacina, & alii, quorum ſententia, ait Quarti, ſi recte intelligatur de Ritibus adhibendis in ipſa Miſſæ recitatione, eſt abſolute vera.

Tertia ſententia media, diſtingnit, cum Gavanto ſupra, Rubricas, in præceptivas, & directivas, docetque, Rubricas præceptivas obligare ſub peccato mortali ad ſervandos Ritus in eis præſcriptos. Rubricas verò directivas nullam imponere obligationem, ſed eſſe conſilia, & inſtructiones. Ita Gavantus *ſup.* Marchinus *de Sacram. Ordinis tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 6. Tamburinus *in Opuſc. de Sacrif. Miſſæ lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. Premulus *loc. ſupracit. par.* 3. *cap.* 1. Auctores, qui adhærent huic ſententiæ, cenſent præceptum contentum in Bulla Pii V. ſervandi Rubricas, non extendi indifferenter ad omnia, quæ in Rubricis continentur, cum plura ſint minutiſſima, nec materia apta præcepti. Hinc Card. de Lugo *Diſput.* 20. *de Euch. ſect.* 2. *n.* 7.

n. 7. ait, *certum eſt, non omnia, quæ in Rubricis Miſſalis exiguntur, afferre obligationem gravem, & ſect.* 4. *n.* 105. docet cum aliis, nonnulla eſſe materiam inſtructionis, & directionis, non verò præcepti, quapropter communiter Rubricæ ſunt præceptivæ, ſed multæ etiam ſunt directivæ.

Noſter tamen Quarti ſupra *in quæſtionibus proœmialibus ſect.* 2. *punct.* 2. ſuſtinet, omnes Rubricas, ſeu Regulas Miſſalis præſcribentes Ritus ſervandos a Sacerdote in ipſo actu celebrationis Miſſæ, eſſe præceptivas; & in materia gravi obligare ſub mortali; ſolùmque ratione parvitatis materiæ, vel inadvertentiæ earum tranſgreſſionem, eſſe culpam venialem, & hanc aſtruit eſſe mentem DD. qui ſecundam ex allatis ſententiis tuentur, & præter Auctores ibi allegatos, addit etiam Henrich *lib.* 9. *c.* 26. *n.* 3. Nugnum 3. *par. quæſt.* 83. *art.* 4. *dub.* 2. Reginaldum *lib.* 33. *num.* 210. Peyrinum *in formul. litt. M. cap.* 1. *num.* 1. probatque hanc ſententiam, ex eo quòd præceptum contentum in Bulla Pii V. expreſſe loquitur de Ritibus ſervandis in ipſo actu legendi, vel decantandi Miſſam, abſque ulla exceptione; ergo extenditur ad omnia verba, & actiones, ex quibus Miſſa componitur, unde ſequitur, Sacerdotem ſub peccato mortali ex genere ſuo nihil omittere poſſe eorum, quæ recitanda præſcribuntur in Miſſa; ita ut cujuslibet partis omiſſio ſit peccatum, vel mortale, ſi materia gravis ſit, & notabilis, vel veniale, ſi materia ſit levis, & modica, & ita etiam docet noſter Diana *par.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 63. ubi alios citat Auctores, quos ipſe ſeqnitur. Nihil pariter eſt addendum precibus, quæ in Miſſali præſcribuntur, quia etiam id expreſſe cavetur prçcepto Pii V. in Bulla ſæpius citata. Idem omnino dicendum eſt de Ritibus, & Cçremoniis, quæ in actione conſiſtunt, nempe teneri Sacerdotes ſub peccato mortali ex genere ſuo, nihil eorum omittere, & nihil eis addere ob eandem rationem. Monet autem cit. Quarti, non eſſe hanc obligationem accipiendam in rigore Metaphiſico, cum ſimus in moralibus, ſed morali, & humano modo, ita ut ſatis ſit, eam diligentiam adhibere, quam timorati Sacerdotes, & ſui muneris ſtudioſi adhibere ſolent.

Idem Quarti tenet, Rubricas continentes ea, quæ recitari, vel fieri debent a Sacerdote, ante Miſſæ celebrationem, vel immediatè poſt Miſſam, eſſe non præceptivas, ſed directivas ſecundum ſe, & ſub conſilio: quare niſi aliunde conſtet de præcepto tales Rubricç non imponunt obligationem, in quo ſenſu fatetur ſe adhærere tertiæ ſententiæ ſupra relatæ. Docet præterea regulas Miſſalis de Ritibus ſervandis, non ab ipſo Sacerdote, ſed a Miniſtris, & ab aliis circumſtantibus, & Choro aſſiſtentibus, communiter eſſe directivas, quia præceptum ſæpius replicatum Pii V. ad illas minimè extenditur, unde non obligant ad culpam, niſi aliunde, vel ex conſuetudine, vel ex vi juris naturalis vitandi ſcandali ea obligatio naſcatur. Turrinus tamen *par.* 1. *ſect.* 1. *cap.* 1. refragatur prædictæ Quarti ſententiæ, quoad hanc ultimam partem, & contendit, prædictum præceptum Pii V. æque obligare Sacerdotem, & Sacros Miniſtros, cum & ille, & iſti requirantur ad celebrandam Miſſam juxta præſcriptum prædicti

dicti S. Pii V. & aliorum Pontificum, qui Sacras Rubricas condiderunt, & approbarunt.

II. Gavant. n. 1. *Quando in Rubricis habetur hæc vox, graviſſimè, &c.*] Quærit Gavantus quænam ex Rubricis ſint præceptivæ, & quænam directivæ tantum, & ſtatuit, tunc Rubricas cenſendas eſſe præceptivas, quando habetur hæc vox, *graviſſimè*, *ſeu graviter peccare eum*, qui tales regulas tranſgreditur; ſic etiam n. 2. docet, Rubricas eſſe præceptivas, quando earundem materia pertinet ad integritatem Sacramenti, ſeu Sacrificii. Quarti tamen *ſupra ſect.* 2. §. *Prima regula*, adſtruit, hanc Gavanti regulam eſſe valde diminutam, ex eo quod Rubricæ, quibus præſcribuntur ea, quæ legenda ſunt in Miſſa, ex. gr. Epiſtola, Evangelium, aliæ Orationes, & partes notabiles Canonis, non exprimunt, omittentem peccare mortaliter, nec ſpectant ad integritatem Sacrificii; & ſimiliter Ritus, qui in actione conſiſtunt, ut oblatio Hoſtiæ, & Calicis poſt Offertorium; & tamen revocari non poteſt in dubium, tales Ritus, alios quidem in verbis, alios verò in actione conſiſtentes, eſſe præceptivos, & eorundem tranſgreſſores peccare mortaliter; hinc infert, prædictam regulam a Gavanto traditam, eſſe inſufficientem, quam ipſemet Gavantus videtur deſtruere *ſupra num.* 14. *in fine*, ubi docet indefinitè, Rubricas eſſe præceptivas, neque oppoſitum eſſe probabile. Quapropter ſententia, Suarez, Quarti, Puteobonelli, & aliorum ſupra, aliis ſententiis eſt præferenda.

III. Præter Rubricas Miſſalis, quæ conſiderantur tanquam regula proxima, & immediata Sacrorum Rituum Miſſæ, tum Privatæ, tum Solemnis, adſunt etiam S. R. C. Decreta, quæ cenſeri debent pariter tanquam regula proxima eorundem Rituum, quia hæc S. C. facultatem habet interpretandi, & declarandi quæcunque dubia, quæ inſurgunt circa Ritus Eccleſiaſticos, ut colligi poteſt ex Conſtitutione 74. Sixti V. quæ incipit: *Immenſa bonitas, &c.* & revera ad prædictam Congregationem confluunt omnes Eccleſiæ, & Ordines Regularium, ex toto Orbe pro negotiis Rituum, & ejus reſolutiones, atque Decreta habentur tanquam Pontificis oracula. Oritur autem quæſtio, utrum prædicta Decreta S. R. C. debeant reputari tanquam regulæ præceptivæ, vel ſolum tanquam regulæ directivæ; ſed antequam hoc dubium reſolvatur, prænotare debemus, quòd non omnes memoratæ Sac. Congregationis declarationes ſunt, aut dici debent Decreta rigorosè ſumpta, etiamſi de illis authenticè conſtet. Hæ igitur reſolutiones dumtaxat Decreta rigoroſa cenſenda ſunt, quæ a dicta Congregatione emanant in forma rigoroſa Decreti, vel ſaltem in fine habent aliquam Decreti clauſulam. Ita Decretum rigoroſum, & præceptivum certè cenſeri debet illud editum die 11. Januarii 1681. in quo ſequentia ad Rubricas Breviarii leguntur — *Sacra Rituum Congregatio ad Relationem Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Cardinalis Columnæ, inſtantibus Cæremoniarum Magiſtris Baſilicæ Principis Apoſtolorum, declaravit, & decrevit, occurrente Feſto Purificationis B. M. V. in Dominicis Septuageſimæ, vel ſimilibus aliis privilegiatis, itaut illius Officium, ex hoc con-*

contingat transferri, non eſſe ob id protrahendam etiam recitationem Antiph. Alma Redemptoris, &c. *ſed die ſecunda Februarii poſt Completorium, illa dimiſſa, juxta diſpoſitionem Rubricæ, & ejuſdem laudabilem obſervantiam in Baſilica Vaticana, ſumendam, eſſe Antiph.* Ave Regina Cœlorum, &c. *ſublatoque quolibet alio aſſerto difformi quarumcumque Eccleſiarum uſu, ſive conſuetudine, ita ab omnibus, qui Breviario Romano utuntur, pariformiter ſervari mandavit. Hac die 11. Januarii 1681.*

Pro Eminentiſſimo Domino Cardinali Facbenetto Præfecto.

N. Cardinalis Ludoviſius.

Loco ✠ ſigilli.

Bernardinus Caſalius S. R. C. Secr.

Rurſus ejuſdem generis eſt aliud Decretum editum die 24. Januarii 1682. de non transferendis Officiis Sanctorum ad libitum, in quo ſequentia verba leguntur — *Cum alias Sacrorum Rituum Congregatio decreverit, Officia Sanctorum ad libitum non eſſe transferenda; quando dies eorum feſtivitatum ſunt impediti die Dominico, aut aliquo alio die Feſtorum mobilium; quæſitum fuit declarari, quæ regula ſervanda ſit, quando occurrunt eodem die cum Officiis Sanctorum Kalendarii proprii, vel translatis: vel demum ſemel per hebdomadam, vel per menſem recitari conceſſis. Et Sacra eadem Congregatio reſpondit, prædicta Officia Sanctorum ad libitum, etiam duplicia, occurrentia in diebus Dominicis, Octavis, & Natalitiis Sanctorum alicujus Religionis, vel Diœceſis, ex vi Kalendarii proprii a Sede Apoſtolica approbati, quamvis ſub Ritu ſemiduplici de præcepto celebrandis, non eſſe transferenda, ſed omitti debere. Si autem occurrant eodem die, in quo aliàs aliquod Feſtum translatum poni deberet, tunc, liberum fore declaravit eadem Officia ad libitum recitare, & Officium translatum ulterius ad aliam diem non impeditam transferre. Prout etiam omiſſo Officio, quod ſemel per hebdomadam, aut per menſem ex Apoſtolico Indulto recitari conceſſum eſt, Officium ad libitum eodem die occurrens recitari poſſe decrevit. Et ita ab omnibus, qui ad horas Canonicas tenentur, ſervari mandavit. Die 24. Januarii 1682.*

Cæſar Cardinalis Facbenettus.

Loco ✠ ſigilli.

Bernardinus Caſalius S. R. C. Secr.

Præfatæ duæ Sac. Congregationis reſolutiones, & aliæ iis ſimiles habent conditiones profectò requiſitas ad rigoroſum Decretum; hujuſmodi autem reſolutiones, & declarationes verè obligant in utroque foro, ſi aliàs authenticè de ipſis conſtet; aliaſque habeant conditiones requiſitas a Theologis, & Canoniſtis, ad vim obligandi inducendam.

Si verò declarationes S. R. C. ſunt ſolum reſponſiones, ſeu reſolutiones dubiorum eidem propoſitorum ab aliquo Eccleſiaſtico, vel ab aliquibus Cæremoniarum Magiſtris, ſive ab aliquo Regularium Ordine, vel ab aliquibus Epiſcopis, ut frequenter contingit, & tales reſponſiones ab ipſa Congregatione emanent, nulla adjecta clauſula rigoroſi Decreti, ali-

quid prohibentis, vel præcipientis, tunc juxta nonnullorum opinionem prædictæ declarationes cenſentur regulæ tantùm directivæ, non verò præceptivæ Sac. Rituum obſervandorum; reputantur ſiquidem tanquam ſapientiſſimorum virorum reſponſa, quæ oppoſitæ ſententiæ probabilitatem non tollunt.

Verùm quando adſunt hujuſmodi reſolutiones, & habentur Auctores contrarium firmantes, in tali conflictu debent præferri Sacræ Congregationis deciſiones aliis quibuſcunque Doctoribus contrarium adhærentibus, ut pluribus relatis tradit Urſaya hujus almæ Urbis celebris Advocatus, *Diſcept. Eccl. tom.* 1. *par.* 1. *diſcept.* 1. *ſub num.* 7.

Hujus ſecundi generis Decretorum, ſeu Declarationum exempla plurima habemus in noſtro Indice Decretorum, in quibus non continetur clauſula rigoroſa Decreti habentis vim legis præceptivæ, ſed ſolùm continentur ſimplices S. C. reſponſiones, ſeu declarationes ad dubia ſibi propoſita, quæ nihilominus, ut dixi, debent debito reſpectu ab omnibus ſervari, ſi de eis authentice conſtet, & præferri cuicunque contrariæ opinioni, ab aliis DD. aſſertæ. Vel de hujuſmodi S. C. Decretis, ſeu declarationibus ſentiendum eſt cum Turrino *par.* 1. *ſect.* 1. *cap.* 2. §. *Quæres ſecundo*, inducere eandem obligationem, quàm induxit Rubrica, vel materia, cujus eſt Decretum, vel interpretatio, & ratio eſt, ut dicit, ipſe, tum quia ſunt acceſſoria illi Rubricæ, & habent eandem naturam; tum quia, qui declarat, nihil novi inducere dicitur, *l. hæredes palam*, *ff. ſi quis poſt teſtam.* Ergo habent eandem vim obligandi (infert Turrinus) niſi nova obligatio addatur. Idem Turrinus §. *Quæres primo*, quæſtionem movet, utrum interpretationes, & declarationes Sac. Congregationis ſequi debeant Viri Eccleſiaſtici, non tantùm in eo peculiari caſu, pro quo feruntur, verum etiam in aliis ſimilibus? & reſolvit affirmativè, quia prædictæ reſponſiones maximam habent auctoritatem, & in omnibus ſimilibus caſibus vim habent interpretationis generalis, ibique præbet exemplum, v. g. S. C. declaravit ſignum, quod fit cum Patena poſt Orationem Dominicam, debere eſſe ſignum Crucis, ut habetur in Decreto dato in noſtro Indice ſub *num.* 205. Ex hac declaratione, ait Turrinus, inferri poteſt, quod quotieſcunque Rubrica dixerit, *ſignat*, vel *ſignat ſe*, ſemper de ſigno Crucis, talem Rubricam intelligendam eſſe, quod eſt in multis locis, v. g. poſt oblationem Calicis, quando Sacerdos dicit: *Veni Sanctificator*, *&c.* ait Rubrica: *ſignat manu dextera*; idem legitur initio Canonis, & Conſecratione Calicis, ubi Rubrica dicit: *dextera ſignat ſuper eum*, *&c.*

Cæterum quando hujuſmodi declarationes referuntur ab aliquo Auctore, non cenſentur ſufficienter propoſitæ, neque habentur pro canonicè publicatis, ſed tunc ſemiplenam tantùm habent fidem, nec major eis adhibenda fides eſt, quàm illis Doctoribus, qui eas referunt, ut de iis, quæ a Gratiano referuntur in ſuo Decreto, docet Bonacina *de legibus diſput.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *in fine*. Igitur ut præfatæ declarationes, & reſolutiones S.R.C. obligandi vim habeant, & plenam fidem mereantur, & contrariæ opinionis probabilitatem deſtruant,

Digitized by Google

ſtruant, debent eſſe ſufficienter propoſitæ, & publicatæ, quia ſicuti lex nullam vim habet, niſi publicetur, ut eſt communis omnium DD. ſententiam, ita etiam legis interpretatio, cum ſit ejuſdem naturæ cum lege, nullam habet vim obligandi, tanquam legis deciſiva declaratio, niſi ſit ſufficienter propoſita, & publicata.

IV. Gavant. n. 4 — *Rubricas aliquas eſſe juris ſtrictioris in Miſſis Conventualibus, &c.*] Docet Gavantus, Rubricas præſcribentes Miſſas Conventuales in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis eſſe ſtrictioris juris, adeoque præceptivas, & quidem ſub gravi, & *num.* 7. confirmat hanc ſententiam, quia addit — in Feriis Quadrageſimæ, quatuor Temporum, &c. etiamſi Duplex, vel Semiduplex Feſtum, &c. duas eſſe cantandas Miſſas in Collegiatis, & Cathedralibus, unam de Feſto poſt Tertiam, alteram de Feria poſt Nonam; quando igitur omittitur Miſſa Conventualis in prædictis Eccleſiis, & rurſus quando omittitur Miſſa Vigiliæ, vel Feriæ in illis diebus, in quibus cantanda præſcribitur poſt Miſſam Conventualem alicujus Feſti occurrentis, omnes illi peccant, qui ſunt in cauſa, ut non celebrentur tales Miſſæ, quia quando omiſſio eſt peccaminoſa, qui eſt cauſa omiſſionis, eſt cauſa peccati, ut pluribus relatis tenet, & probat Paſqualigus *de Sacrif. novæ legis tom. 2. quæſt.* 894. *ſub num.* 3. *&* 4. *ac quæſt.* 898. *ſub num.* 1. *& ſeqq.* Solùm Miſſa Sollemnis de die omitti poteſt in caſu, de quo Cæremoniale Epiſc. loquitur *lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 31. ubi habetur, quòd ſi Epiſcopus voluerit ex ſua particulari devotione in Feſto SS. Corporis Chriſti celebrare, & SS. Sacramentum pro Proceſſione facienda conficere, poterit ſummo mane Miſſam planam ſine cantu legere, omiſſa pro hac die Miſſa Sollemni, &c. propter Proceſſionem, ad celeriorem actus expeditionem, & ad evitandum calorem.

Quoniam verò cum Gavanto ſermonem habemus hìc de Miſſis Conventualibus, congruum, & valde perutile nobis videtur exhibere hoc loco omnia Decreta a S. R. C. edita, quæ pertinent ad præfatas Miſſas Conventuales.

1 Si Proceſſio Litaniarum majorum terminetur ad Eccleſiam S. Marci, cantetur ibi Miſſa de S. Marco, non verò de Rogationibus. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Hiſpalen.* & in noſtro Indice datur ſub *n.* 18.

2 Si Eccleſiæ Dedicatio occurrat in Feſto Nativitatis B. M. V. fiat de ea (nempe de Dedicatione) Miſſæ duæ cantentur, & infra Octavam fiat de digniori. S. R. C. 16. Octobris 1604.

Hoc Decretum refertur a Gavanto in Theſauro Sacrorum Rituum *tom.* 2. *ſect.* 8. *cap.* 5. *ſub n.* 8. & refertur pariter a nobis in Indice Decretorum ſpectantium ad Breviarii Rubricas, in calce ejuſdem *tomi* 2. hujus Theſauri collecto. Refert etiam Fajoli hoc Decretum in ſuo Kalendario perpetuo rationali, in Adnotationibus ad Menſem Septembris *lit. D. ſub n.* 1. *pag.* 247.

In prædicto caſu Decreti allegati patet ratio, ob quam Feſtum Dedicationis præferri debet Feſto Nativitatis B. M. V. nam Feſta, quæ ſunt claſſis ſuperioris, ſicut eſt Dedicatio Eccleſiæ, quæ eſt primæ claſſis, præferri debent ſemper aliis, quæ ſunt inferioris, ſicut eſt Nativitas B. M. V. quæ celebratur ſub Ritu ſecundæ claſſis; in

pari

pari autem claſſe pro Feſti prælatione attenditur dignitas perſonæ, cujus Feſtum celebratur, de qua re fuſius diſcurremus in Commentariis ad Rubricas Breviarii Romani. Quòd autem in prædicto eventu occurrentiæ Dedicationis Eccleſiæ cum Feſto Nativitatis B. M.V. cantari debeant duæ Miſſæ, hoc ſtatutum conſonat Rubricæ generali VI. de Translat. Feſt. in qua habetur, quod in Eccleſiis, ubi titulus eſt Eccleſiæ, vel concurſus Populi ad celebrandum Feſtum, quod transferri debet, poſſunt cantari duæ Miſſæ, una de die, alia de Feſto, &c.

3 Miſſæ Conventuales infra Octavam Corporis Chriſti, poſſunt cantari ſine Diacono, & Subdiacono, excepto die Feſto, ac Dominica, ac die Octava. S. R. C. 15. Martii 1608. *In Alexandrina*, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 80.

4 Miſſa Conventualis de Feſto, ſeu de Feria currenti, omnino cantanda eſt, non obſtante quacunque contraria conſuetudine. S.R.C. 28. Januarii 1612. *In Oſcen.* & in noſtro Indice ſub *n.* 120.

5 Miſſa Conventualis pertinet ad Cantorem, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, non autem ad Vicarium, qui debet tantum curam Animarum Parochianorum habere. S. R. C. 7. Julii 1612. *In Vlisbonen.* & in noſtro Indice ſub *n.* 127.

6 Miſſæ Votivæ non poſſunt ſuffragari pro Miſſa Conventuali, quæ non poteſt omitti, etiam ſi cantetur Miſſa Votiva. S. R. C. 2. Maii 1626. *In Burgen.* & in noſtro Indice ſub *n.* 198.

7 Non poteſt omitti altera ex duabus Miſſis cantandis de Feſto, & de Feria; S. R. C. 16. Maii 1626. & 28. Auguſti 1628. *In Burgen, & Taranti. na*, & in noſtro Indice ſub *n.* 199.

8 Miſſa Conventualis de Feria in Cathedralibus, & Collegiatis, omnino eſt dicenda ultra Miſſam Feſti, & abuſus ſunt reformandi. S. R. C. 16. Januarii 1627. *In Januen.* & datur in noſtro Indice ſub *n.* 203.

9 Ob Miſſam Votivam, ſeu pro Defunctis, non eſt omittenda Miſſa Conventualis, neque poteſt introduci conſuetudo in contrarium. S R. C. 26. Januarii 1627. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 204.

Hoc Decretum refertur etiam a Gavanto *ſup. par.* 1. *tit.* 4. *ſub num.* 3. *lit.* p. & iterum in Manuali Epiſcoporum v. Miſſa Conventualis ſub *n.* 5. Item a Paſqualigo de Sacrif. novæ legis *tom.* 2. *quæſt* 891. *ſub n.* 1. & Clericato de Sacrif. Miſſæ ſub *n.* 16.

Advertendum tamen eſt, quòd hoc Decretum intelligendum eſt, ſalva ſemper Rubrica de Votivis aſſignatis ſingulis diebus in fine Miſſalis, de quibus nos quoque ſermonem habuimus præfata *par.* 1. *tit.* 4. hujus Theſauri in noſtris Obſervationibus, & Additionibus *ibidem*.

10 Poteſt Epiſcopus cogere Canonicos, ut a Capellanis in Quadrageſima, cantare faciant Miſſam cum Diacono, & Subdiacono. S. R. C. 17. Julii 1627. *In Nicen.* & datur in noſtro Indice ſub *n.* 212.

11 Conſuetudo contraria induci non poteſt, non cantandi Miſſam Conventualem de die. S. R. C 16. Januarii 1628. & in noſtro Indice datur ſub *n.* 222.

12 Miſſa Conventualis non poteſt celebrari pro Anniverſario, ſed cantandæ ſunt duæ Miſſæ. In die verò Depoſitionis dicenda eſt Miſſa pro De-

Defunctis, non obſtante contraria conſuetudine. S. R. C. 12. Julii 1628. *In Januen.* & datur in noſtro Indice ſub *n.* 233.

13 Miſſæ duæ non debent cantari eadem die ejuſdem Sancti in Eccleſia, in qua celebratur Feſtivitas dicti Sancti. S. R. C. 3. Auguſti 1652. *In Mediolanen.* & datur in noſtro Indice ſub *n.* 307.

Crederem tamen, quòd in aliquo caſu poſſit cantari duplex Miſſa ejuſdem Sancti, ſeu Sollemnitatis, præſertim quando celebrantur exequiæ alicujus Defuncti, cujus cadaver eſt præſens in Eccleſia eo die, quo non poteſt cantari Miſſa Defunctorum, etiamſi cadaver ſit præſens, in tali, inquam, caſu crederem, poſſe celebrari, ſeu cantari duplicem Miſſam ſollemnem ejus Feſtivitatis, primam ſolitam Conventualem, quæ applicatur pro Benefactoribus, ſecundam verò pro Defuncto, de quo fiunt exequiæ præſente ejus cadavere.

14 Qui habent privilegium celebrandi Octavas in Quadrageſima, in diebus infra Octavam occurrentibus, debent dicere Miſſam Conventualem de Feria currenti, cum commemoratione Octavæ, quamvis recitaverint Officium de die infra Octavam. Ita S. R. C. 24. Januarii 1682. ad tertium dubium, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 460.

Hoc Decretum eſt omnino conforme iis, quæ præſcribit generalis Rubrica III. Miſſalis *de Feria, & Vigilia n.* 2. ubi poſt Gavanti Commentarium nonnulla etiam nos addidimus, & obſervavimus, ſpectantia ad hoc Decretum, unde ne eadem hic repetantur, iterum legi poſſunt, quæ ibi tradita ſunt de Miſſis dicendis, & cantandis in Vigiliis infra aliquam Octavam occurrentibus.

Adverte tamen, quòd in die Octava Miſſa principalis non eſt de Feria; nam Rubrica Miſſalis loquitur de diebus infra Octavam, non verò de die Octavæ, in qua in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis, & Regularibus, ubi adeſt conſuetudo, cantari debent duæ Miſſæ Conventuales, prima de Octava poſt Tertiam, & ſecunda de Feria illa Quadrageſimali poſt Nonam, in qua ſecunda Miſſa nulla fit commemoratio Octavæ, ſicuti in prima non fit commemoratio Feriæ, & in hac ſecunda Miſſa Præfatio debet eſſe de Quadrageſima etiam ſi Octava haberet propriam juxta ea, quæ diximus in noſtris Obſervationibus, & Additionibus ad Tit. XII. primæ Partis, & ſic etiam docet Guyetus in *Hertologia libr.* 4. *cap.* 3. *quæſt.* 1. At in illa Miſſa Conventuali Feriæ, quæ deberet dici in diebus infra Octavam, cum in hac debeat fieri commemoratio Octavæ (quia nulla debet cantari Miſſa Conventualis de Octava) ſi talis Octava præfationem haberet propriam, hæc deberet dici, non verò Præfatio de tempore, inhærendo iis, quæ a nobis tradita ſunt dicto Tit. XII. primæ Partis; nimirum ob eandem rationem, ob quam die 14. Decembris ſi in ea occurrat Feria Temporum, debet cantari unica Miſſa Conventualis de tali Feria, ſed cum commemoratione Octavæ Conceptionis, ejuſdemque Præfatione. Jo: Baptiſta Pittonus contrariam tenet ſententiam *in ſua collectione Deciſionum ad Sacros Ritus ſpectantium pag.* 302. & citat pro ſe Guyetum, ſed Auctor iſte non loquitur, niſi de Miſſa illa Conventuali Fe-

riæ

Digitized by Google

riæ, in qua nulla fit commemoratio Octavę,& quę dicitur poſt aliam Conventualem prędictæ Octavę, non verò de illa Miſſa Conventuali Feriæ, quæ ſola cantatur,& in qua fit commemoratio Octavæ, cum dicatur non in die Octavæ, ſed in una ex diebus infra Octavam, de qua Miſſa nunc loquimur, adeoque bene ponderari debet diſcrimen, quod intervenit inter hanc Miſſam, & aliam ſecundam Conventualem Feriæ, quæ cantatur in die alicujus Octavæ.

15 Sacerdos, qui celebrat Miſſam Conventualem,in qua Chorus tenetur cantare ſymbolum, non poteſt illam proſequi,eo tempore,quo a choro cantatur ſymbolum prædictum. S. R. C. 17. Decembris 1695. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 510.

16 In Eccleſia Cathedrali, quæ habet privilegium recitandi Officium S. Crucis qualibet Feria VI. non impedita, non poteſt cantari unica Miſſa Feriæ cum commemoratione Sanctæ Crucis, quando in dicta Feria VI. occurrit Feria, quæ habet Miſſam propriam. S. R. C. 5. Julii 1698. *In Collen. ad vigeſimum primum dubium*, & in noſtro Indice ſub *n.* 533.

17 In Dominicis Adventus, & Quadrageſimæ, in quibus fit de duplici primæ claſſis, non ſunt cantandæ duæ Miſſæ. S. R. C. 5. Julii 1698. *In Collen. ad* 14. *dubium*, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 528.

Hæc reſolutio non ſupponit recitationem Officii duplicis primæ claſſis in Dominica prima utriuſque temporis, neque in Dominica Paſſionis, neque in Dominica Palmarum, quæ cum ſint pariter primæ claſſis, excludunt aliud duplex primæ claſſis. Eſt igitur intelligenda reſolutio præfata de aliis Dominicis Adventus, & Quadrageſimæ, in quibus poteſt fieri Officium duplex primæ claſſis, in quo caſu eſſet cantanda unica Miſſa Conventualis de Feſto, non verò alia de Dominica, quia Dominica non reputatur Feria, cum in ea recitetur Officium novem Lectionum. Si enim reputaretur Feria, tunc eſſent cantandæ duæ Miſſæ in Cathedralibus, & Collegiatis, ut fit in omnibus Feriis Quadrageſimæ, quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum, nempe prima de Feſto poſt Tertiam, alia de Feria poſt Nonam, ut tradit etiam Gavantus *ſup. tit.* 7. primæ Partis *n.* 2. & in comprobationem ſui aſſerti, quòd Dominica non venit nomine Feriæ, adducit Decretum S. R. C. datum in Indice Tom. II. hujus theſauri, in quo agitur de Rubricis Breviarii.

Rurſus in ſequelam hujus reſolutionis optime advertunt Monachi Caſſinenſes in ſuo Kalendario Anni 1734. die 21. Martii, in qua occurrit Dominica ſecunda Quadrageſimæ cum Feſto S. Benedicti Monachorum Occidentalium Patriarchæ, quod ipſi celebrant ſub Ritu duplici primæ claſſis cum Octava, ex privilegio Clementis Papæ X. optime, inquam, advertunt, quòd in prædicta Dominica non debet ab ipſis cantari, niſi unica Miſſa de Feſto, non verò etiam alia de dicta Dominica. Quare autem omitti debeat Miſſa Conventualis de Dominica in tali caſu, & non eſſet omittenda Miſſa de Feria, quando Dominica eſt nobilior; optimam aſſignat rationem Gavantus in ſuo Commentario ad ſupradictam Rubricam generalem Tit. VII. primæ Partis, & ex eo Billus *lit. F. n.* 18. §. 8.

18 Si

Digitized by Google

18 Si in Feria III. Rogationum occurrat Feſtum ſimplex in Cathedralibus, & Collegiatis, non ſunt cantādę duę Miſſę. S.R.C.5.Julii 1698. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 521.

19 In Miſſa Conventuali dierum ſollemnium, quæ abſque cantu, & miniſtris celebratur, non eſt facienda thurificatio. S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 556.

20 Miſſa, quæ a quibuſdam Regularibus poſt horas Canonicas dicitur ſine cantu, poteſt dici Conventualis. S. R. C. 14. Februarii 1705. & in noſtro Indice datur ſub *n.* 592.

21 In Miſſa Conventuali, quæ non cantatur ſollemniter in Feſtis ſecundæ claſſis, debet fieri commemoratio de Feſto ſimplici, quando de eo in Officio facta eſt commemoratio ad Laudes. S. R. C. 14. Februarii 1705. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 592.

Apud Scarfantonum ad Ceccoperium *par.* 2. *lib.* 3. *in Animadver. ad tit.* 4. *ſub n.* 14. *pag.* 34. juxta impreſſione m Lucanam de Anno 1723. legitur ſequens Decretum, quod tamen in Regeſtis S. Congregationis reperiri non potuit, ſaltem ſub iis terminis; verùm ex his, quæ affert Scarfantonus ibidem, videtur de hoc Decreto non eſſe dubitandum.

22 Miſſa Conventualis cantanda eſt poſt Tertiam, non autem abſolutis omnibus Horis Canonicis, non obſtante contraria conſuetudine. Ita reſolvit S. R. C. 18. Junii 1589. *In Chatacen.*

Cum talis reſolutio ſit conſona ſacris Rubricis, & conſuetudini omnium Eccleſiarum, eſt profectò ſervanda, etiamſi de ipſa authentice non conſtet, utrum vere a S. R. C. edita fuerit.

Veriſſimum eſt, quod Miſſa Conventualis, & ſollemnis in Feſtis duplicibus, & ſemiduplicibus, in Dominicis, & infra Octavas, dicta a Choro hora Tertia, celebratur. In Feſtis verò ſimplicibus, & Feriis per Annum, dicta Hora Sexta; ſed in Adventu, Quadrageſima, Quatuor Temp. etiam infra Octavam Pentecoſtes, & Vigiliis, quæ jejunantur, quamvis ſit dies ſollemnis, Miſſa de tempore debet cantari poſt Nonam.

In Miſſis Feriarum Quadrageſimæ, Quatuor Temp., Rogat., & Vigil. etiamſi dupl. & ſemidupl. Feſtum, vel Octava occurrat in Eccleſ. Cathed. & Colleg. cantantur duæ Miſſæ, una de Feſto poſt Tertiam, alia de Feria poſt Nonam, ſed in Feriis Rogat. & in Vigil. in quibus habentur Miſſæ propriæ, cantantur duæ Miſſæ, una de Feſto, alia de Feria Rogat. & Vigil. abſque ulla utrorum commemoratione, in Miſſa enim de Feſto omittitur commemoratio illius Feriæ, ſeu Vigiliæ, & e contra in Miſſa Conventuali Vigiliæ nulla ſit Feſti currentis commemoratio. In Feſtis tamen majoribus primæ claſſis nihil ſit de Vigilia occurrente, ut videre eſt in Rubr. general. 3. de Feria, & Vigilia.

In Manuali Epiſcoporum Gavanti, in Additionibus v. *Miſſa Conventualis* ſubnectuntur etiam ſequentia Decreta.

23 Planetis plicatis in Miſſa uti poſſunt Regulares in Eccleſiis propriis inſignioribus. S. C. *apud Alcozer in ſuo Cæremoniali.*

24 Si ob Terræ frigiditatem Populus veniat tarde pro ſollemni Miſſa, tardius etiam recitetur Hora Tertia, po-

potius quàm decantetur poſt Tertiam. *Eadem apud eundem, ibidem*.

25 Celebrans, & Miniſtri ſedere poſſunt, dum cantatur Epiſtola, & Graduale. *Eadem apud eundem, ibid.*

Verùm, cum de his tribus Decretis non conſtet, utrum vere ſint edita a S. R. C. idcirco non merentur niſi eam fidem, quæ adhiberi poteſt Auctoribus, qui ea referunt.

26 Conſtat quidem ex Decreto authentico, emanato 31. Julii 1665. quòd tam Celebrans, quàm Aſſiſtentes in Veſperis, & Miſſa ſedere debent in ſcamno, & non in ſede coriacea. Quod Decretum exhibetur in noſtra appendice Decretorum.

Alia ex dicto Manuali Epiſcoporum ibidem referuntur Decreta ſub Titulo Miſſæ Conventualis, quæ tamen ſpectant ad Ritus cujuſcunque Miſſæ Sollemnis, præſertim verò ad thurificationem, quæ Decreta nos jam collegimus, & dedimus ſuo loco, in quo de talibus Ritibus ſermonem habuimus, & ideo hic ea prætermittimus.

Alia Decreta pertinentia ad Miſſam Conventualem lubet hic tradere, quæ ab aliis Congregationibus, nempe Epiſcoporum, vel Concilii Tridentini edita fuerunt, quia juvare poſſunt ad varia dubia reſolvenda circa prædictas Miſſas Conventuales.

27 Miſſa Conventualis in Feſtis dicenda eſt tempore æſtivo hora decima quarta, tempore verò hyemali hora decima ſeptima. Ita reſolvit S. Cong. Epiſcop. die 27. Julii 1602. in *Caſtellaneta* 75. §. 11.

28 In Feriis autem poteſt dici paullò citius, modò non valde diluculo; eadem Sac. Cong. 20. Februarii 1701. *Aliff.* 86. §. 2. *& Caſtellaneta* 17. *Septembris Anno* 1702.

29 Conventualis Miſſa cantari debet quotidie in Collegiatis, quarum Clerus eſt numeroſus, & redditus non tenues. Ita Cong. Epiſcoporum die 14. Januarii 1603.

Hæc tria Decreta leguntur apud Nicolium v. Miſſa ſub *n*. 6. & eadem refert pariter Clericat. de Sacrif. Miſſæ initio operis, Venetiis editi Anno 1727.

30 Canonici Cathedralium, & Collegiatarum accipiunt fructus ſuorum Canonicatuum ſub onere inſerviendi Eccleſiæ in celebratione Divinorum Officiorum; quæ celebratio non importat ſolùm horas canonicas, ſed etiam Miſſam Conventualem, tanquam præcipuam partem, & proinde ad applicationem ejuſdem Miſſæ Conventualis tenentur pro illis, ex quorum diſpoſitionibus diſtributiones, & emolumenta percipiunt. Ita reſolvit S. Cong. Concilii ſub die 17. Martii 1714. *In Squillacen*. & etiam ſub die 9. Junii ejuſdem Anni 1714.

Hæc Decreta reperiuntur apud Urſayam *Diſcept. Eccl. tom*. 2. *par*. 1. *diſcept*. 32.

Verùm Pignatellus *Conſul*. 91. *to*. 4. propoſito ſibi dubio, utrum in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, in quibus paucus eſt numerus Canonicorum, & Presbyterorum, tolerari poſſit conſuetudo cantandi Miſſam Conventualem Feſtis diebus dumtaxat? Reſolvit, ſeu melius cenſet, eſſe tolerandam talem conſuetudinem, ea ratione motus, quia ad inducendam obligationem Miſſæ Conventualis, non ſufficit, quòd Eccleſia ſit Cathedralis, vel Collegiata, ſed inſuper requiritur, quòd habeat ſufficientem numerum miniſtrorum. Conſentit,

etiam

etiam huic opinioni Scarfantonus ad Ceccoperium *par.* 2 *lib.* 3. *tit.* 4. *in Animadver. num.* 5. & uterque convenit etiam pro eadem Miſſa Conventuali canenda, quòd requirantur ſaltem undecim Perſonæ nimirum Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus, duo Ceroferarii, Thuriferarius, & Acolythus, & pro Choro ſaltem quatuor, quia Miſſa debet eſſe cum cantu. Advertit tamen Pignatellus, quod unus, & idem Clericus poſſet obire munus Thuriferarii, & Acolythi. Et ego etiam adderem, quòd in defectu antedicti numeri poſſet cani Miſſa, ſed ſine Miniſtris ſacris, & ſine Ceroferariis, prout talis conſuetudo introducta eſt in multis Eccleſiis etiam Cathedralibus, canendi eo modo in diebus ferialibus Miſſam ſemiſollemnem, ſeu mediam, ut vocant inter ſollemnem, & planam, de cujus Ritibus, nos fuſe locuti ſumus *ſup.* in Obſerv. & Addit. ad Titulos ſecundæ Partis.

Rurſus prædicti Auctores adſtruunt, quòd etiam ratione exiguitatis redditituum permitti poteſt, quòd Miſſa Conventualis cantetur tantummodo diebus Feſtis, ut recedendo a deciſis die 22. Maii 1706. reſolvit S. R. C. *in Camerinen.* ut videbimus etiam infra *tit. ſeq.*

IV. Gavant. eodem n. 4. *Nam Collegiatæ Regulares, &c.*] Cum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis certum ſit, debere quotidie cantari Miſſam Conventualem, ut colligitur *ex cap. cum creatura de Celebrat. Miſſarum*, & ex aliis ſuperius a nobis dictis, nunc in dubium vertitur, utrum etiam Regularium Eccleſiæ cenſeri debeant Eccleſiæ Collegiatæ, in quibus occurrente Vigilia cum Feſto duplici, vel ſemiduplici celebrari, & cantari debeant duæ Miſſæ.

Gavantus ſupra tenet, quòd Eccleſiæ Regularium minus proprie Collegiatæ dicantur; ita etiam opinantur nonnulli, quos ſuppreſſo nomine allegat Solarius *in Cærem. PP. Minorum par.* 1. *Proœmiali n.* 10. cum quibus ipſe quoque ſentit, Eccleſias Regularium non eſſe Collegiatas; ex quo ſequitur, non teneri ad multa, ad quæ ex Rubricis, & Decretis S. C. tenentur Collegiatæ Canonici, qui habent ſtipendia pro Divinis Officiis celebrandis.

E contra verò Scarfantonus ad Ceccoperium *lib.* 1. *tit.* 5. *in Animad. num.* 11. aſſeverat, omnem Eccleſiam Regularem de jure dici poſſe Collegiatam. Hinc ſuſtinent nonnulli, nimirum Donatus *in ſua Praxi reſolut. rerum Regularium tom.* 3. *tract.* 7. *quæſt.* 102. Nec non Rotarius *in ſua Theologia Regularium tom.* 3. *libr.* 1. *cap.* 2. *n.* 4. & alii apud eoſdem, ſuſtinent, inquam, Prælatos Regulares ſingulis diebus in ſuis Eccleſiis curare debere, ut Miſſa Conventualis celebretur, dummodo adſit ſufficiens numerus Religioſorum. Sed cum tres ſaltem requirantur ad faciendum Collegium, ubi ſit minor Sacerdotuum numerus, etiam juxta eoſdem non urget hoc præceptum.

Oppoſitam verò omnino ſententiam tuetur Diana 3. *par.* 2. *tract. de dubiis Regul. reſolut.* 8. ea ratione ductus, quia ut plurimum conſtitutiones Regularium non obligant ſub mortali, neque ergo hæc conſuetudo cantandi Miſſam Conventualem, quæ acceſſoria eſt conſtitutionibus aliquorum Regularium; minus etiam de hac obligatione, cantandi, ſeu celebrandi Miſſam Conventualem ſentiunt

tiunt alii cit. a Rotario *ſupra*, ultra quos addi poteſt Caſtaldus, qui *lib.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 3. *n.* 20. aſſerit, quòd utique Eccleſiæ Regularium cenſendæ ſunt Collegiatæ, quia ſatis ſe explicat Rubrica, appellando Collegiatas illas Eccleſias, in quibus plures Sacerdotes quotidie celebrant. Verùm, ait ipſe, quæ dicuntur a Rubrica de hora, & cantu Miſſæ Conventualis, relate ad Eccleſias Regulares, ſtandum eſſe conſuetudini, ac poſſibilitati locorum, & ideo occurrente Vigilia cum Feſto, ubi quotidie non cantatur Miſſa, ait ipſe, neque duæ cantari debent; & ubi diebus Feſtis Miſſa de Sancto cantari conſuevit, non neceſſariò altera de Vigilia cantabitur, ſed ſi dicatur privatè, ſatisfit Rubricæ.

Ubi tamen ùtraque cantari commode poterit, prout in Cathedralibus, ac majoribus Eccleſiis conſuevit, laudabiliter in ſuo rigore ſervabitur Rubrica, & quoad horam, & quoad locum; de Sancto quidem poſt Tertiam, de Vigilia verò poſt Nonam, & quidem in Altari majori, ubi regulariter celebrari debent Miſſæ Conventuales. Quòd ſi opportunitas temporis, ac loci commoditas aliquando aliud forte requirat, non improbatur (quod etiam in Urbe obſervarunt Sacrorum Rituum Periti) ſi in aliquo Sacello privatè Miſſa de Vigilia, ſeu Feria celebretur, nullo tamen modo omittatur. Hæc ex Caſtaldo *ſup.*

Quoad applicationem verò prædictæ Miſsæ Conventualis relate ad Regulares, optime advertit Rotarius *ſupra*, quòd licet Bonacina, & Fraxinellus cit. a Pellizzario *tract.* 5. *cap.* 11. *num.* 45. ſuſtineant, Miſsam Conventualem celebrari debere, & applicari pro Benefactoribus; nihilominus ubi non eſt talis conſuetudo, neque aliunde contracta ſit hæc oneroſa obligatio, ſecundùm ſe Regulares Miſsam Conventualem libere applicare poſſe, & ita tenet ibidem Pellizzarius ex Diana *par.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 51. Peyrino, Corduba, Trimarchio, Nigro, Leone ab eodem cit. Et revera, ait Rotarius, rigoroſa obligatio quotidiana, & perpetua non ſine gravi fundamento admitti debet; atqui neque ex ulla lege divina, aut humana expreſſe hæc obligatio habetur, neque ex alia implicita conventione cum Benefactoribus, qui ſi Manuales eleemoſynas panis, vini, &c. faciunt Religioſis, cenſentur eas libere facere; & quando pinguem aliquam, & extraordinariam eleemoſynam elargiuntur, explicare ſolent onus, quod intendunt imponere; ubi ergo nullum fuerit onus expreſſum, cenſentur libere elargiri eleemoſynas pro ſolo merito acquirendo, & pro participatione communium precum, quæ a Religioſis pro Benefactoribus fiunt, nec ulterius exigunt ſatisfieri per applicationem Miſſarum.

Alia doctrina, & alia Decreta ſpectantia ad obligationem applicandi dictam Miſſam Conventualem relate ad Canonicos Sæculares tradentur in noſtris Obſervationibus, & Additionibus in Titulo ſequenti.

VI. Gavant. eodem n. 4. *Sicut etiam ad Officium Divinum extra Chorum, &c.*] Adſtruit noſter Auctor *ſup.* Regulares obligari tantùm ex conſuetudine ad recitandum Officium Divinum extra chorum, ſed advertendum eſt, quòd ſi loquatur Ga-

van-

vantus de Regularibus Sacris Ordinibus non initiatis, ſed profeſſione ad chorum deputatis, dubium eſt, quo jure obligentur extra chorum ad recitandum Divinum Officium, laborant enim in hoc DD. quia difficile eſt radicem hujus obligationis invenire, quia ut per ſe patet, non tenentur ratione ipſius Religionis in genere, ut bene probat Bonartius *de Horis Canonicis libr. 2. cap. 3.* neque ratione profeſſionis, aut votorum, quia in votis ſubſtantialibus hoc debitum perſolvendi horas canonicas non exprimitur. Rurſus non tenentur prædicti Religioſi ad horarias preces aliquo jure Pontificio, quia nullus pro hac obligatione Canon profertur, quapropter dicendum eſt cum communiori ſententia Doctorum, eos teneri conſuetudine vim Legis habente ad recitandas horas canonicas extra chorum; ita expreſſe Sotus *lib. 10. de juſtitia quæſt. 5. art. 3.* Licet autem de ea conſuetudine dubitet Cajetanus, & Fumus, qui ei adhæſit *v. Hora n. 4.* Videtur tamen poſtea Cajetanus eam agnoſcere, dum ait, de profeſſis Clericis ſtandum eſſe conſuetudini. Hanc ſententiam tenet etiam Bonartius *ſupra n. 4.* certius tamen eſt, & commune apud omnes DD. Clericos omnes, ſive Regulares, ſive etiam Sæculares ſacris Ordinibus initiatos, Presbyteros nempe, Diaconos, & Hypodiaconos ſtricte teneri hac Lege recitandi Divinum Officium, & ſolum ſupereſt dubium, an obligentur Lege humana ſcripta, an ſolùm conſuetudine vim Legis habente? Bonartius *cit. lib. 2. cap. 2.* ſuſtinet, Diaconum, & Hypodiaconum nullo jure ſcripto, ſed ſolùm conſuetudine vim præcepti habente teneri ad recitandum horas canonicas, & idem cenſet etiam, aliquibus contradicentibus, de Presbytero nullum habente beneficium, videlicet etiam illum obligari ad penſum horarum canonicarum perſolvendum conſuetudine moribus recepta, & vim Legis habente, nullo autem jure ſcripto, quia nuſquam extat. Licet in quibuſdam Canonibus obligatio ipſius, undecunque proveniat, ſupponatur.

VII. Gavant. num. 5. *Ejuſmodi ſunt de Matutino, & Laudibus ante Miſſam, &c.*] Inter Rubricas prope præceptivas, Gavantus recenſet illam, quæ præſcribit in Sacerdote recitationem Matutini, & Laudum ante Miſſam. De hac eadem obligatione fuſe locutus eſt præfatus Gavantus in ſuo Commentario ad Tit. I. ſecundæ Partis, ubi adhæret ſententiæ rigoroſæ de prædicta recitatione Matutini, & Laudum ante Miſſam. Verùm, ut optime ponderat Pius Caſſetta, ejuſdem Congregationis cum Gavanto, *in ſuo Speculo Eccleſiaſt. 1. par. diſt. 3. §. 10.* ne ſit æquivocatio in verbis hujus quæſtionis, debent ſecerni certa ab incertis. Apud omnes igitur certum eſt, eſſe gravem obligationem facere ſacrum ſollemne poſt Matutinas preces in choro decantatas; immo juxta aliquos etiam poſt Tertiam, quia hæc eſt inveterata conſuetudo omnium Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum. Sed redeundo ad Miſſam Privatam pro certo habetur communiter inter DD. quòd, urgente aliqua legitima cauſa, licitum eſt celebrare ante Matutinum v. g. Si in Eccleſiam ingrederetur Princeps, Prælatus, &c. cauſa audiendi Sacrum; vel ſi Celebrans valde mane aggreſſurus eſſet iter, vel habiturus

ali-

aliquam concionem, tunc citra ullam noxam, etiam venialem poſſet Sacrum peragere ante recitationem Matutini.

Denique conveniunt DD. communiter in hoc, quòd nulla interveniente rationabili cauſa, eſt ſaltem culpa venialis celebrare ante Matutinum. Utrum autem Matutinum ſit recitandum a Celebrante ante Sacrum ſub mortali, hoc vere eſt in quæſtione, & deciſioni affirmativę adhæret, ut dixi, Gavantus in ſuis ſupradictis Comentariis ad Tit. I. ſecundæ Partis. In hoc verò loco talem Rubricam præſcribentem recitationem Matutini ante Miſſam, non vocat abſolute præceptivam; ſed prope præceptivam, unde videtur temperare ſuam primam ſententiam; utraque opinio DD. quos affert Gavantus, ubi ſequitur rigoroſam ſententiam propter eorundem auctoritatem, eſt vere probabilis; affirmativa tamen eſt nimis rigida; negativa autem mitior, & magis recepta; ſed ſententia media, quæ aſſerit eſſe tantùm culpam venialem, non recitato Matutino nulla urgente cauſa Sacrificium peragere, eſt probabilior, & communior, ut mox innui, & huic libenter adhæreo. Hanc etiam tenet Scarfantonus ad Ceccoperium *par.* 1. *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 25. ubi plures affert Auctores.

VIII. Gavant. n. 11. *Si eſt conſuetudo immemorabilis, &c.*] Hæc, & ſequentia verba, quæ habentur in Gavanto ſub hoc numero, uſque ad num. 12. non reperiuntur, neque in prima, neque in ſecunda editione hujus theſauri a Gavanto editi, quamvis in ſecunda editione ultra trecentas notas ipſemet addiderit. Me igitur latet, a quo prædicta verba inſerta fuerint. Adverto etiam, quòd primum ex allatis ibi Decretis, nempe *ſi eſt conſuetudo immemorabilis, &c.* in Regeſtis Sac. Congregationis profectò non reperitur. Neque pariter reperitur aliud illud Decretum, quod refertur ſub data 28. *Auguſti* 1628. nempe *S. C. abrogavit omnem conſuetudinem, &c.* ſed reperitur tale Decretum ſaltem verbis equivalentibus ſub alia data, ut conſtat ex Decretis datis in noſtro Indice, & ſupra pariter a nobis collectis.

Supereſt tamen advertere, quod Miſſa Defunctorum, & Miſſæ Votivæ, aliquando ſufficiunt pro Miſſa Conventuali, nimirum juxta id, quod præſcribitur in Rubricis generalibus, *Rubrica IV. de Miſſis Votivis num.* 3. ubi habetur, quòd *aliis diebus infra hebdomadam, quando Officium fit de Feria, & non eſt reſumenda Miſſa Dominicæ præcedentis, quæ fuerit impedita (exceptis Feriis Adventus, Quadrageſimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum) dici poteſt alia ex Miſſis Votivis, etiam in principali Miſſa, quæ vocatur Conventualis, ſecundum ordinem dierum in fine Miſſalis aſſignatarum, & Commemoratione Feriæ, de qua fit Officium.*

De

De aliis obligationibus Sacerdotum circa Miſſam. XII.

GAVANTUS.

1 ALterum erat circa onera Sacerdotum in ordine ad Miſsam, quæ ad capira quinque revocari poſsunt: vel ratione *Loci*, vel ratione *Temporis*: vel ratione *Ritus*: vel ratione *Officii*, ſeu *Beneficii*, vel ratione *Stipendii*: & hoc eodem ordine procedendum erit in hoc titulo.

2 Ratione *Loci*: tenetur Sacerdos ſacrum facere in certo Altari, non impeditus legitime, ſi Teſtator, aut alius locum celebrandæ Miſſæ præſcripſerit: aliàs peccat mortaliter: quia non implet voluntatem teſtatoris, quam neque hæredes mutare poſſunt, non tamen tenetur ad reſtitutionem, ſi alibi pro eo celebret, citat *Doctores Bonac. de Euchar. diſp. 4. qu. ult. punct. 7. §. 4. n. 2. ad finem*, & ratio patet, quia violat privatam legem Teſtatoris.

3 Poteſt autem Epiſcopus aliquando ex juſta cauſa, ſi nequeat in eo Altari ,concedere, ut alibi celebret *Idem ibid.*

4 Qui tenetur celebrare in Altari privilegiato pro Defunctis, & alibi celebrat cum numiſmate, v. g. Sancti Caroli, quo anima liberari poteſt a Purgatorio, videtur ſatisfacere: quod innuit *Alphonſ. de Lem. de Off & conſ. pet. Jubilæi p. 3. n. 29.* quem ſequitur *Fraxinell. de obl. Sacerd. ſect. 4. concluſ. 5. §. 9. n. 1. in 6. edit.* qui tamen n. 3. limitat, niſi ille (ait) qui petit Miſſam, eam velit celebrari in hoc, vel illo Altari privilegiato, tunc enim alibi non debet celebrari.

5 Qui tenetur alicubi celebrare, abſque applicatione Sacrificii, ad divinum cultum tantùm, ita debet ibi celebrare, ut nullo modo accipiat ſtipendium ab alio, ut illi applicet ſacrificium ſibi liberum, quod expreſſe vetuit Sac. Conc. Trid. Congreg *in declaratione Decreti de celeb. Miſſarum ſub SS. D. N. Urbani VIII. emanati*, de quo infra, *in reſponſione ad quartum dubium*. Quod etiam notent Canonici, & Curati, qui tenentur celebrare Miſſam Conventualem, ſeu Parochialem in propriis Eccleſiis ratione Canonicatus, ſeu Rectoriæ, quia ad eam tenentur ratione beneficii, ſecus, quando ex mera conſuetudine, ſeu ſtatuto canonicali ad majorem Eccleſiæ decorem Miſſas privatas in propria Eccleſia collegiata, ſeu Parochiali celebrant, non ratione beneficii, neque Capellæ, neque legati, neque ſalarii: qui ſoli quatuor Tituli in prædicta reſponſione prohibentur: & de Parochis, quòd iis diebus, quibus tenentur Miſſam celebrare, non poſſent manualem eleemoſynam recipere, decrevit *Sac. Cong. Cong. Trid. die 1. Sept. 1629.* quid ſi teneantur ter in hebdomada celebrare, ex Decreto Synodali, ut in Provincia Mediolan. *ex Concil. Prov. 1.* Poſſunt hi recipere, quia S. Cong. Concil. loquitur de Feſtis, in quibus de jure communi tenentur celebrare, & annuos ideo redditus percipiunt; eadem Sac. Cong. Conc. 13. Julii 1630. declaravit adhuc, quòd quando in fundatione beneficii, ſeu capellæ, expreſſe cautum eſt (nota verbum *expreſſè*) non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii; eo caſu poterit Cele-

brans

brans accipere novum ſtipendium, & unica Miſſa ſatisfacere obligationi beneficii, ſeu cappellæ, & item danti novum ſtipendium. Hæc illa. Parique ratione cappellani Monialium, & alii, qui incongruo præſertim ſtipendio ſubeunt onus titulo mercedis, quotidianæ Miſſæ, ea conditione expreſſa, quòd non teneantur ad applicationem Sacrificii, poterunt accipere nova ſtipendia a Monialibus particularibus, aut aliis pro applicatione Sacrificii.

6 Ratione *Temporis*: quia vel nunquam, vel ſæpius, vel tardius, vel citius, vel rarius celebrat, quàm debetur: nam, qui *nunquam* celebrat graviter peccat: & in anno ſaltem ter, aut quater quilibet celebrare tenetur, *ex Trid. ſeſſ. 23. de refor. cap.* 14. Parochi ſæpius, ut audiant populi Miſſam lege *Bonac. q. ult. punct. 7. num.* 1.

7 Qui *ſæpius* in die celebrat, peccat, excipe ſequentes caſus: alii verò a Doctoribus allati non ſunt amplius in uſu. Primò in die Nativitatis, ſecundò in caſu ſupplendi Sacrificii, de quo ſupra *tit.* 10. *n.* 3. Tertiò; quando Sacerdos præeſt duabus Eccleſiis, in quibus uterque populus ſolet audire Miſſam: & non habet Vicarium, qui ſuppleat in altero loco. *Suar. diſp.* 80 *ſect.* 3. *cum aliis*. Quartò, quandò pauci ſunt Sacerdotes, & multi ſunt Catholici in locis Infidelium, & Hæreticorum. *Navar. & alii apud Scortiam lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 2. in his enim caſibus poſtremis licet bis, & ter celebrare, ſi opus eſt *ex Suar.* omiſsa ablutione Calicis, ut in Nativit. Domini.

8 Contingit *Tardius* celebrare cum peccato mortali, quando notabiliter differtur Sacrificium, putà, ad impetrandum aliquid a Deo, & Miſſa dicitur elapſo neceſſitatis tempore, quo caſu tenetur etiam ad reſtitutionem. *Pet. Nav. lib.* 2. *de reſtit. c.* 2. *n.* 366.

9 Et item, quando ita multæ Miſſæ acceptantur pro Defunctis celebrandæ, ut longiſſimo tempore ſit opus, cui malo proviſum eſt nuperrime *cum Decr. de celebr. Miſſ. a Sac. Cong. Conc. Trid. edito* 21. *Junii* 1625. in quo prohibetur ſingulis, ne eleemoſynas manuales quotidianas pro Miſſis accipiant, niſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut nova ſuſpicere valeant.

10 Qua tamen in re eadem Congregatio declaravit. Primò poſſe nova Miſſarum onera ſuſcipi, etiamſi oneribus jam ſuſceptis non ſatisfecerint, dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere, ita in *declar. citata ad decimum*.

11 Si tamen tribuens eleemoſynam pro novis oneribus ſciat impedimentum, & conſentiat, eo caſu poterunt nova ſuſcipi poſt alia quamprimum perſolvenda, *ibidem ad undecimum*.

12 Comprehenduntur etiam in hoc Decreto privati quique Sacerdotes, *ibidem ad decimumquintum*.

13 Tranſgreſſores hujus ſpecialis Decreti non tenentur tamen ad pœnas appoſitas in prædicto Decreto, quæ relationem tantùm habent ad onera perpetua, de quibus in eodem Decreto agitur, & nos paullò infra, *ibidem ad duodecimum*.

14 Ceſſantque omnia privilegia, quibus indulgetur, ut certarum Miſſarum

rum celebratione, vel anniverſariorum, vel quibuſdam collectis, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat; ita ut ſi tempore hujus Decreti ſuperfuerunt multæ Miſsæ celebrandæ, hæ celebrari diſtinctè debeant, ut *in declar. cit. ad ſextum*.

15 Qui verò obligatur ad celebrandum in Feſtis de præcepto de voluntate teſtatoris non poteſt differre Miſsam in ſequentem Feriam; quia Feria non eſt Feſtum, neque intelligendus eſt teſtator de Feſtis duplicibus, vel ſemiduplicibus, quando ſimpliciter dicit, *in Feſtis*, ſed de Feſtis de præcepto, aut conſuetudine pro ſervitio populi, ut cenſuit *Congr. Pœnitentiaria Mediolanen. re bene agitata, teſte Bonac. loco cit. n. 6.*

16 *Citius* quoque celebrando peccatur, anticipata ſcilicet applicatione Sacrificii, nempe incerta, pro eo, qui poſtea eleemoſynam dederit, cum ſuſpenſione effectus Sacrificii, quæ anticipata applicatio prohibita fuit a Paulo V. velut avaritiæ fomes, *die* 5. *Novembris* 1605. *ut ſcribit Fraxinell. ſect.* 3. *prænot.* 5. §. 5. *n.* 4. *&* 5. *edit.* 6. poteſt tamen Cappellanus prævenire tempus celebrationis, & anticipatè celebrare Miſſas antecedente hebdomada, quas ex obligatione celebraturus erit ſequenti pro certa intentione, DD. *citati a Barboſ. de poteſt. Epiſc. par.* 2. *alleg.* 24. *n.* 14.

17 *Rarius* denique celebrando peccatur, quando quotidiano quis obligatur Sacrificio, per ſe, vel per alium faciendo; & uno die per hebdomadam omittit celebrare, neque celebrari per alium curat, ſecus, ſi uni tantùm impoſitum eſt quotidianum onus, ut per ſe ipſum impleat, nam hoc intelligi debet, ſalva honeſtate, & decentia, ratione cujus vacare poteſt a Miſſa celebranda ſemel in hebdomada; hoc eſt poteſt ſemel non celebrare: fusè *Bonac. loc cit.* §. 2 *n.* 16. non autem poteſt ſemel pro alio applicare Sacrificium; quæ duo ſunt valde diverſa, ut patet.

18 Qui verò impeditus infirmitate non facit quotidianam Miſſam, ad quam tenetur, excuſatur: neque tenetur ad ſupplementum niſi ultra Menſem ægrotet, & item ſi reliquo Anni tempore diligens ille fuit in ſuo munere obeundo: & niſi in fundatione beneficii aliud expreſsè ſtatuatur, quæ ſingula omnia ſunt rationi conſona, *ex Bonac. ibi punct.* 8. *n.* 16. *cum aliis citatis. Petr. Navarr. de re reſt. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 210. *& Nald. v. Miſsa n.* 11. docent non teneri per alium ſatisfacere, qui ægrotat per duos Menſes. *Diana tract. de celebr. Miſs. reſol.* 27. per quindecim dies. *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 24. *n.* 32. per octo, vel decem dies.

19 Ratione *Ritus*, accidunt peccata in oneribus Miſſarum, quando promiſit Sacerdos Miſſam Votivam, vel de Requiem, & dicit aliam de Officio currenti: quia virtus fidelitatis periret: & multo magis ſi cum juramento per inſtrumentum promiſiſſet: *Fraxinellus in opere edito ſub hoc titulo: An Sacerdos teneatur dicere Miſs. pro Defunctis, vel ejus vice poſſit dicere de Sancto, vel Feriis occurrentibus*, edidit Bonon. me urgente 1625.

20 Cæterum *ibidem*, citatis quàm plurimis Doctoribus claſſicis, docet ille idem, poſſe loco Miſſæ de Requiem dici Miſſam de Sancto, vel de Feria currente: quando majori devotione afficimur in Miſſa de Sancto, vel de Feria

privilegiata, unde oritur major valor accidentalis Miſſæ ex opere operantis, quo compenſari poteſt etiam cum lucro Miſſa de Requiem, brevior, & quæ in multis minuit potius devotionem, nam alioquin ex opere operato idem eſt valor in omnibus Miſſis.

21 Si verò non afficitur Sacerdos majori devotione in Miſſa de Sancto; vel de Feria: tunc dicere debet de Requiem, excepto Feſto Duplici, Dominicis, & aliis diebus, in quibus prohibetur Miſſa de Requiem ab Eccleſiaſticis Rubricis, ut ſupra *par.* 1. *tit.* 5. *n.* 2.

22 Senſus etiam Eccleſiæ eſt, ut Miſſa concordet cum Officio, quoad ejus fieri poteſt: cui ſenſui fideles omnes conformari debent; ex quo ſequi videtur, non eſſe verba petentis Miſſam Votivam, ſeu de Requiem, ita amarè intelligenda, ut eo modo rigoroſe celebrare teneatur Sacerdos, ſed civili modo & morali, cum cauſa rationabili, ait Eccleſia in *in Rubricis tit.* 5. *n.* 3. lex etiam Eccleſiæ prævalere debet ſuper laicorum legem privatam, & ſæpe irrationabilem.

23 Monet idem Auctor ſapienter Sacerdotes, ut promittant, ſe dicturos Miſſas eo modo, quo magis prodeſſe poſſunt juxta majorem ſui diſpoſitionem, & devotionem.

24 Populus etiam, qui ſimul offert cum Sacerdote, poteſt affici majori devotione audiendo Miſſam de Sancto, quàm de Requiem, & conſequenter prodeſſe magis eiſdem iis, pro quibus Miſſa celebratur, & hæc *Fraxinell. probat fuſius ibidem*.

25 *Azorius lib.* 10. *cap.* 32. *quæſt.* 5. docet ferè prædicta de Miſſis Votivis, quarum vice poteſt dici Miſſa cum Officio concordans, cum intentione ſecreta, quam haberet Sacerdos in Votiva.

26 Nec erit neceſſe dicere in prædictis caſibus Collectam de Votiva, ſeu de Requiem, maximè ſi per Eccleſiaſticos Ritus non liceret, applicatio namque Sacrificii non fit in Collectis, ſed potius in *Memento*, ſeu, ut Theologi loquuntur, in Oblatione, quæ tacitè fit in ipſa Conſecratione.

27 Ratione *Officii*, ſeu *Beneficii*, quod erat quartum caput, contingit in oneribus Miſſarum peccari, nam Epiſcopi, & Parochi tenentur aliquando applicare Sacrificium pro ſuis ovibus, *ex Concil. Trident. ſeſs.* 23. *cap.* 1. *initio*, arbitrio boni viri, nempe in præcipuis ſollemn. Domini, & Dominicis diebus, aut ſaltem ſemel in hebdomada, *ex Bonac. quæſt. ult. punct.* 7. *in fine*, qua ratione conciliari poſſunt Doctores, qui negant, cum Concilio Tridentino affirmante *ſeſſ.* 23. eſt enim Populorum curator Epiſcopus, ſeu Parochus, & ab iiſdem ſuſtentantur.

28 Regularis etiam graviter peccat applicando Sacrificium contra rationabilem voluntatem ſui Prælati, vel Sacriſtæ ab eodem deputati, *Fraxinell. ſect.* 7. §. 7. ubi addit, poſſe Prælatos irritare intentionem ſubditorum in Miſſæ celebratione, ſi ſecus applicent, ita ut Deus acceptet Sacrificium, & valeat illi, cui a Prælato per Miniſtrum infidelem applicatur, & licet *Suar.* doceat, pendere effectum Sacrificii ab intentione Celebrantis, etiam injuſta, eum tamen explicat *Fraxinell.* loqui de Sacerdote Sæculari libero, non de Re-

Regulari, cujus voluntas a Prælato pendet, aliàs onera Monaſteriorum ſubjacerent periculo, & dubitationi, an perſolverentur.

29 Quilibet etiam Sacerdos, ex probabiliori ſententia, non poteſt applicare portionem Sacrificii, quam diximus ſupra *cum de Canone*, eſſe propriam Sacerdotis, accepto ob eam ſtipendio tanquam pro integra Miſſa, quia cum ſit ſaltem dubia hæc doctrina, poſſet lædi juſtitia in hoc caſu, & proximus, qui ſtipendium pro Miſſa dedit, ſuo fructu defraudari; ſi verò fiat hæc applicatio Sacrificii ex mera charitate, eſt ſatis probabilis opinio, & nullum damnum inde ſequi poteſt proximo, pro quo celebratur.

30 Convenit adhuc ratione *Officii*, ut ille, qui ſupplet inchoatum ab alio Sacrificium, conformet ſe cum primo Sacerdote in applicatione ejuſdem Sacrificii: quia acceſſorium ſequitur naturam principalis, & quia (cum ſupplementum ſupponat, alteram ſaltem ſpeciem conſecratam eſſe) probabile eſt, jam factam eſſe Deo oblationem pro eo, pro quo primus Sacerdos cœpit Miſſam facere. *Cord. lib. 1. quæſt. 3. in princ. opin. 5. poſt concl.* 4. §. 2. *& Vaſq. diſ.* 231. *n.* 40. *&* 41.

31 Demum ratione *Stipendii* multis modis peccatur, qui enim accipit plura ſtipendia, juxta taxata, ſcilicet, vel lege, vel conſuetudine, a pluribus, petentibus ſingulis unam Miſſam pro ſe diſtinctè, & unam facit Miſſam pro iis omnibus, peccat ex communi ſententia. *Fraxinell. ſect* 4. *conc.* 1. *fuſius*.

32 Qui ab uno accipit plura ſtipendia pro pluribus Miſſis, & unam tantùm celebrat, eodem modo, quo ſupra, peccat, *ex eodem ibidem*.

33 Qui procurat ſtipendium juſto pinguius pro una Miſſa (niſi celebrandum ſit in loco diſtanti, vel incommodo) peccat, *ex Bonac. & aliis, quos cit. quæſt. ult. punct.* 8. *n.* 13. & tenetur invitè danti reſtituere, *ibid. n.* 11. neque ſufficit titulus paupertatis, quia facta eſt ordinatio in Sacerdotem titulo beneficii, ſeu patrimonii ſufficientis ad victum, *ibid. n.* 14.

34 Qui ſtipendium juſto pinguius accipit pro Miſſa, quam deinde minori ſtipendio, quàm ſit juſtum, facit ab alio celebrari, peccat: neque item, ſi det illi ſtipendium juſtum, retinens ſibi quod eſt ultra juſtum, tutus eſt in conſcientia, niſi ſit Dominus, & non merus diſpenſator, aut curator Miſſarum celebrandarum. *Fraxinell. ſect.* 3. *prænot.* 5. §. 4. *n.* 1. *& Congr. Pœnitent. Mediol. apud Bonac. loc. cit. n.* 18.

35 Sed eam limitationem, niſi ſit Dominus, &c. ſuſtulit Sacra Concilii Tridentini Congregatio in Decreto ſupra citato, in quo abſolutè prohibetur Sacerdoti, qui Miſſam accepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat, & intelligi debet etiamſi detur illi ſtipendium juſtum; quia paullo infra in eodem Decreto jubentur dici Miſſæ pro eleemoſyna tenui, & pingui æqualiter: *omne*, inquit, *damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens*, ecce cauſam Decreti, & *Fraxinell. in 6. edit. loc. cit. n.* 7. conformat ſe Decreto.

36 Imò eadem Sacra Congregatio declaravit; etiam eleemoſynam majorem ſolita dari tribuendam eſſe integram abſolutè Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ab aliquo retineri poſſe, *in cit. declarat. ad nonum*, *&*

in reſponſione ad ſeptimum, permittendum non eſſe, ait, ut Eccleſiæ, ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores, ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant, ratione expenſarum, quas ſubeunt in celebratione Miſſarum, niſi cum Eccleſiæ, & loca ipſa alios non habent redditus, quos in uſum earundem expenſarum erogare licitè poſſint; & tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio ſunt neceſſario ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, ut ex pecuniis, quæ ſuperſunt, expenſis ut ſupra deductis, abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas. Hæc ibi. Eadem tamen Sac. Congregatio 7. *Septembris* 1630. referente *Barboſ. de jure Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 39. decrevit, quòd, qui habuerit obligationem unius Miſſæ in hebdomada cum ſtipendio legato, & confirmato de octo in octo Annos, poteſt demandare alteri celebrationem prædictæ Miſſæ cum eleemoſyna conſueta, juxta morem Regionis, retenta ſibi reliqua parte dicti ſtipendii.

37 Qui verò acceptis duobus ſtipendiis juſtis pro duabus Miſſis, unam celebrat, applicando uni Sacrificium, ut propitiatorium, alteri, ut impetratorium, peccat tamen: quia uterque totum Miſſæ fructum prætendit. *Suar. cum aliis apud Bonac. quæſt. ult. punct.* 8. *n.* 15. & Sac. Congreg. Conc. Trident. *in Decreto citato*, damnat hanc diſtinctionem.

38 Qui a pluribus ſtipendia minora juſto recipit, ut ex iis conſtituto ſtipendo juſto, unam Miſſam celebret, peccat: tum quia promittens cuique Miſſam, tenetur dare illi totam: tum quia *in Decreto citato Sac. Congregat.* tot Miſſæ dici debent, quot ſunt eleemoſynæ datæ, etiam incongruæ, & exiguæ, ſive ab uno, ſive a pluribus dentur, quod præcipitur ibi ſub obteſtatione divini judicii, ſub peccato mortali, & cum obligatione reſtitutionis, revocatis quibuſcumque privilegiis.

39 Rector beneficii, qui poteſt per alium celebrare Miſſam, tenetur tribuere Sacerdoti celebranti pro ſe congruam eleemoſynam, ſecundum morem Civitatis, vel Provinciæ, niſi in fundatione ipſius beneficii aliud fuerit cautum, *eadem Congregat. in cit. declar. ad octavum*.

40 Ubi nullum ſtatutum eſt ſtipendium a teſtatore, vel alio, pro certo numero Miſſarum, eo caſu ſtatuere debet Ordinarius, non autem hæres, aut alius, & juxta morem Civitatis, *ibidem in reſponſ. ad ſecundum, & quintum*.

41 Caveat autem unuſquiſque ab onere perpetuo Miſſarum ſuſcipiendo ſine licentia Epiſcopi ſui, vel Generalis Vicarii, ſeu Generalis, aut Provincialis, ſi Regularis eſt, danda in ſcriptis, & gratis: alioquin Sæcularis ab ingreſſu Eccleſiæ erit eo ipſo interdictus. Regularis autem pœnam privationis officii, & perpetuæ inhabilitatis ad officia, vocisque activæ, ac paſſivæ, abſque alia declaratione incurret. *Eadem Congregat. in citato Decreto*.

42 Ad hæc, ut ibidem dicitur, amoveantur capſulæ ab Eccleſiis cum inſcriptionis: *Eleemoſynæ pro Miſſis*, ne fideles hac ratione fruſtrentur: neque exponantur in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum pro eorundem Miſſis ſolitæ apponi, *ut in cit. declarat. ad decimumtertium*, nulla

ta-

tamen pœna eſt in hoc caſu impoſita, *ex reſponſione ad duodecimum*, quæ in Decreto videbatur apponi.

43 Neque acceptorum multorum onerum reductio, moderatio, & commutatio ab alio nunc fieri poteſt, niſi a Sede Apoſtolica; & aliter factæ ſunt nullæ, *ut in cit. Decreto Sacr. Congregat. Conc. Trident.* Verumtamen, ſi in ipſa beneficii erectione cautum fuerit expreſsè, ut liceat Epiſcopo injunctum onus reducere, ac moderari; declaravit *eadem Sacra Congregatio*, licere adhuc Epiſcopo id præſtare, *in reſponſ. ad primum dubium*. Quare neque in Synodis Diœceſanis, neque in Capitulis Generalibus fieri poſſunt amplius reductiones Miſſarum olim conceſſæ a Concilio Tridentino.

44 Et ne ullo unquam tempore hæc in oblivionem, ſeu deſuetudinem abeant, Superiores locales cujusque Monaſterii, Conventus, ac Domus Regularis curare, atque efficere tenentur ſub pœna privationis officii, vocisque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda, ut in perpetuum ſexto quoque Menſe, ideſt, Feria ſecunda poſt primam Dominicam Adventus, & Feria ſexta poſt Octavam Corporis Chriſti prædictæ ordinationes in publica menſa perlegantur, quam pœnam ſubiere jam nonnulli, apud eandem Sacram Congregationem Concilii Tridentini, ab eorum ſubditis accuſati.

Et hic eſto finis Tertiæ Partis Rubricarum Miſſalis.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 5. *Ita debet ibi celebrare, ut nullo modo accipiat ſtipendium ab alio, &c.*] Lege infra aliquam moderationem circa hanc ſententiam, quæ tamen moderatio, & additio, cum non reperiatur in prima, & ſecunda editione Gavanti, ignoramus, utrum ipſi, vel alteri, qui eam inſerere potuit, tribuenda ſit.

II. Gav. ibid. *Quod etiam notant Canonici, & Curati, qui tenentur celebrare Miſſam Conventualem, &c.*] Canonici tàm Cathedralium, quàm Collegiatarum, præſertim inſignium, tenentur quotidie Miſſam Conventualem applicare pro Benefactoribus, quia talis Miſſa eſt pars Divini Officii, & non poſſunt ſtipendium aliquod aliunde pro tali Sacrificio percipere, conſuetudine quacumque in contrarium minime refragante, ut ſæpe declaravit, & decrevit S. C. Concilii, & primo quidem in una *Elnen.* cum quæreretur: an Canonico celebranti Miſſam Conventualem ultra diſtributiones illius diei, debeantur eleemoſynæ, quæ a Chriſtifidelibus erogantur pro Miſſis celebrandis? Sac. Concilii Congregatio 5. Martii 1646. reſpondit — Canonicos, & Beneficiatos pro Miſſa Conventuali, non poſſe aliam eleemoſynam recipere, vel Sacrificium alteri applicare--Idem conſtat ex aliis ejuſdem S. C. deciſionibus, nimirum in una *Tuſculana* 16. Novembris, deinde 24. Maji 1661. *in Ceſenaten.* 24. Maji 1661. *in Alexandrina* 26. Aprilis 1663. in una *Civitatis Caſtellanæ* 4. Martii 1690. *in Hidruntina.* 1. Martii 1692. *in Feretrana* 23. Septembris 1694.

1694. *in Lanceanen.* 13. Novembris 1694. *in Cathacen.* 29. Novembris 1698. *in Camerinen.* 2. Julii 1704. & 6. Julii 1705. *in Ripana* 2. Julii 1707. & in *Fulginaten.* 24. Januarii 1620. 17. Decembris 1718. & 24. Januarii 1720. & in *epiſtola Epiſc. Volaſeran.* 14. Martii 1722. §. 3. confirmat etiam Pittonus *de Canonicis n.* 1058. Monacellus *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 4. *n.* 27. *& in Appendice ad dictum tom.* 1. *pag.* 501. *n.* 12. *& tom.* 4. *in ſupplem. ad tom.* 1. *pag.* 344. *editionis Romanæ*; idem Criſpin. Viſit. Paſtor. *par.* 2. §. 20. *n.* 36. *&* 37. ubi exhibetur etiam Decretum S.C. in terminis Canonicatuum, quorum præbendæ ſunt adeo tenues, ut aliqui decem, aliqui triginta, aliqui quadraginta ſcuta annuatim non excedant; atque in caſu ubi cura Animarum reſidet in habitu tantùm penes capitulum, & ea exercetur per unum, aut plures Sacerdotes, ſive Vicarios perpetuos, ſive amovibiles, hæc obligatio applicandi Sacrificium diebus feſtivis pro Populo ſpectat ad ipſos, quia cum hæc ſit obligatio omnium Parochorum, ut videbimus infra, eorum amovibilitas, non tollit, quin habeant vere curam Animarum, quapropter eo tempore, quo tale munus exercent, obligantur profectò ad dictam applicationem Sacrificii, & hæc eſt praxis hujus almæ Urbis, ubi a S. C. Viſitationis Apoſtolicæ eſt ſpecialiter proviſum, ut dicta applicatio fiat ab illis, qui actu curam exercent. Et ut certò conſtare poſſit, quòd talis applicatio fideliter adimpleatur, eadem Congregatio præſcripſit, ut in libris Miſſarum talis Miſſa adnotetur, tanquam applicata pro Populo, & quotannis de ea rationem reddi mandat. Monacellus *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *num.* 20. & Aloyſius Gherardi Epiſcopus Cortonenſis *in ſua Diſſertatione*, quæ habetur in calce Compendii Defectuum, qui accidunt Sacerdoti in Miſſæ celebratione.

Contingit aliquando, quòd in Cathedralibus, ſeu Collegiatis Eccleſiis cura actualis Animarum annexa ſit, & a Canonicis per hebdomadam, ſeu per turnum exerceatur, in quo caſu Capitulum tenetur ad utramque Miſſam applicandam, nempe Conventualem pro Benefactoribus, & Parochialem pro Populo, de qua infra aliqua dicemus. Quando verò cura eſt annexa alicui Dignitati, vel Canonicatui, tunc Canonicus, ſeu Dignitas, cui dicta cura eſt annexa, ſi celebrat Miſſam Conventualem, applicare eam debet pro Benefactoribus; Miſſa verò Parochialis pro Populo erit celebranda per alium, ſed ſumptibus dicti Canonici curam Animarum habentis; vel Miſſa Parochialis transferri poterit in diem ferialem, applicando nempe Miſſam illius diei pro Populo, nullam ſumendo eleemoſynam manualem pro tali Miſſa, nec aliis obligationibus Eccleſiæ Cathedralis, ſeu Collegiatæ ejuſdem Miſſæ celebratione ſatisfacere tunc poterit, & hoc eruitur ex deciſionibus Sac. Congregationis Concilii *in Foroſempronien.* 7. Auguſti 1683. *in Feretrana* 25. Septembris 1694. *in Camerinen.* 28. Junii 1704. & in alia *Camerinen.* 6. ejuſdem 1705. & in eadem 22. Maji 1706. & *in Viterbien.* 31. Martii 1718. in qua Congregatione propoſitis dubiis:

Primo. An Parochi Cathedralium, & Collegiatarum, qui ſunt primæ dignitates, vel membra earundem, excuſentur

tur ab applicatione Sacrificii diebus Dominicis, & Feſtis per Miſſam Conventualem, quæ in Choro quotidie canitur, aut ultra prædictam Conventualem Parochi ſupradicti teneantur celebrare, & applicare ſupraſcriptis diebus pro Parochianis?

Secundo. An quando per turnum ad ſupradictos Parochos ſpectat Miſſam Conventualem cantare diebus Dominicis, & Feſtis, teneantur iidem celebrare facere pro Parochianis aliam Miſſam propriis ſumptibus? S. C. Concilii reſpondit:

Ad primum dubium, *negative quoad primam Partem; affirmative quoad ſecundam Partem*.

Ad ſecundum dubium, eadem Sac. Congregatio reſpondit *affirmative*.

Hoc Decretum reperitur apud Scarfantonum *loc. ſupracit. lib.* 3. *in animad. ad tit.* 1. *n.* 13. & apud Gherardum *diſſert. cit. in fine*.

Ita pariter declaravit, & decrevit eadem Sac. Congregatio Concilii *in Sutrina*: *Miſſæ Parochialis* 12. Januarii 1709. *in Tuſculana*: *Miſſæ Conventualis* 13. Aprilis 1709. *in Balneoregien. Miſſæ Parochialis* 19. Auguſti 1713. ad 6. & *in Amalphitana*: *Onerum Miſſarum* 13. Aprilis 1715.

Ratio autem, cur unica Miſſa Conventuali non poſſit ſatisfieri Parochiali, ea eſt, quia ut conſideranti patebit, duplex illa obligatio habet duplicem reſpectum, Parochialem nempe, & Conventualem. Parochialis igitur Miſſa eſt applicanda pro Parochianis; Convantualis verò pro Benefactoribus, ut liquet ex Decretis allegatis, ideoque Canonicus, & Parochus ſimul, qui canit Miſſam Conventualem diebus feſtivis, pro qua diſtributiones percipit, non poteſt unica Miſſa Conventuali duplici prædictæ obligationi ſatisfacere, ſed debet ſupplere, vel per alium pro Miſſa Parochiali, vel per ſe, applicando ſuam Miſſam die feriali ſequenti pro ſuis Parochianis, ut ſupra diximus.

Ad nonnullas alias dirimendas quæſtiones, & reſolvenda dubia, quæ inſurgere poſſunt circa obligationem, & applicationem ſupradictæ Miſſæ Conventualis, lubet dare hic Decretum per extenſum, a Sac Conc. Congregatione editum, & ſupra a nobis allegatum *in Foroſempronien.* 7. Auguſti 1683. quod eſt ſequentis tenoris, & refertur a Scarſantono in ſuis animadver. ad Ceccoperium *par.* 2. *lib.* 3. *tit.* 4. *n.* 11.

Foroſempronien.

Celebrationis Miſſarum.

Archidiaconus Cathedralis ſupplicat declarari. Primo. An illis diebus, quibus juxta tabellam Miſſa Conventualis non habet onus certa, & particularis applicationis, Canonicus, vel Capitularis, qui jure turni illam celebrat, poſſit pro illius celebratione, vel applicatione eleemoſynam manualem recipere, vel omiſſo ſtipendio, ſatisfacere aliis oneribus ſibi inhærentibus ratione alicujus Beneficii, vel Capellaniæ? Secundo. An præfatis diebus, quibus juxta tabellam Miſſa Conventualis non habet onus certa, & particularis applicationis, & ulterius occurrit caſus celebrandi aliam Miſſam cantatam ratione Officii, Anniverſarii, vel ex alia cauſa hujuſmodi, poſſit dumtaxat cantari Miſſa hac extraordinaria, & oneri Miſſæ Conventualis ſatisfieri, mediante celebratione Miſſæ planæ? Et quatenus negativè. *Tertio. An in caſibus, & ad effectus, de quibus ſupra;*

pra, ſuffragetur conſuetudo immemorabilis? Quarto. An ſuffragetur tenuitas præbendarum, & diſtributionum Capitularium? Die, &c. Et S. C. reſpondit in omnibus negativè, *idemque declaravit, atque confirmavit* in Lavellen. *22. Martii 1698. non obſtante quacunque conſuetudine in contrarium, & non attenta tenuitate redditum.*

Quòd in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis Miſſa Conventualis applicari debeat quotidie pro Benefactoribus, non obſtante tenuitate redditum, & contraria conſuetudine, etiam immemorabili. iterum declaravit eadem Sac. Congreg. in Camerinen. 28. *Junii* 1704. *& poſtea in alia* Camerinen. *pro Collegiata S. Mariæ de Terra S. Geneſii; verùm eadem Sacr. Congregatio Concilii iterum* in Camerinen. *die 22. Maji 1706. in reſponſione ad ſecundum dubium, reſolvit, quòd: Quandoque ratione exiguitatis redditum Canonicalium, permitti poteſt in Eccleſia Collegiata, ut Miſſa Conventualis celebretur tantummodo diebus Feſtis, ita recedendo a deciſis, die 6. Junii 1705. reſpondit S. C. in Camerinen. Miſſæ Conventualis ad ſecundum dubium 22. Maii 1706.* & datur, ut dixi, copia hujus Decreti apud Scarfantonum ad Ceccoperium *par. 2. tit. 4.*

III. Gavant. ibid. *Et Curati, qui tenentur celebrare Miſſam Conventualem, ſive Parochialem, &c.*] Sicut Canonici, ut mox diximus, tenentur Miſſam Conventualem celebrare quotidie pro Benefactoribus, ratione Canonicatus, &c. ita Parochi, ſeu Curati ratione Rectoriæ tenentur applicare pro Populo omnibus diebus feſtivis de præcepto Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium; idque probatur auctoritate Concilii Tridentini *ſeſſ. 23. c. 1. de Reform.* ubi ait: *Cum præcepto divino mandatum ſit omnibus, quibus cura Animarum commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum operum exemplo paſcere, &c.*

Eadem autem *ſeſſ. 23. de Reform. cap. 14.* idem Concilium hæc habet: *Curet Epiſcopus, ut ii* (nempe ſimplices Sacerdotes) *ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſollemnibus, ſi autem curam habuerint Animarum tàm frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſam celebrent, &c.* Ex quibus evincitur; munus Parochi non ſolùm eſſe celebrare, verùm etiam aliquando Sacrificium offerre pro ovibus illius curæ commiſſis, & hæc eſt ſententia ferè communis inter Canoniſtas, & Theologos, hancque præſertim propugnant Fagnanus, *in cap. Fraternitatem n. 92. & ſeqq. de ſepulturis,* Barboſ. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, alleg 24. num. 23. de Parochis cap. 11. n. 10. Ad Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. de Reform. cap. 1. num. 4. & de jure univerſali Eccleſiæ lib. 1. cap. 4.* Clericat. *de benef. diſcord. 29. n. 1. & ſeqq.* Criſpinus *viſit. Paſtor. par. 3. §. 9. num. 11.* Leurenius *in ſuo Foro Eccleſiaſt. lib. 3. tit. 41. de celebrat. Miſſarum quæſt. 976. per totam. Reiffenſtuel eodem titulo n. 22.* Navarrus *in Manuali cap. 25. n. 114.* Suarez *in 3. par. tom. 3. diſp. 86. ſect. 1. propè finem.* Sotus *de juſtit. & jure lib. 1. quæſt. 3. art. 1. & lib. 4. diſtinct. 13. quæſt. 2. art. 2.* Bonacina *de Sacram. diſput. 4. quæſt. ultima punct. 7. n. 4. in fine.* Paſqualigus *de Sacrif. novæ legis quæſt. 851. n. 7.* & recentiſſime Zegherus Bernardus Van Eſpen. Juris Eccleſ. univ. *par. 2. tit. 5. cap. 2. n. 16.*

Diſſident tamen allegati Auctores circa

circa quantitatem dierum, quibus per hebdomadas ſingulas tenentur Parochi Miſſam celebrare, eamque pro ſuo Populo applicare; ſed omnes conveniunt in hoc, quòd iiſdem Parochis ineſt hæc obligatio, pro qua adimplenda, offerre, & applicare debent Sacrificium ſuum Dominicis ſaltem diebus, aliiſque Feſtis de præcepto, quæ quidem communis ſententia proculdubio tenenda eſt, & contraria, a paucis propugnata, omni caret probabilitate, quia præfata prima ſententia plurimis S. C. Concilii Decretis remanet fulcita, & confirmata. Habentur autem talia Decreta *in una Civitatis Caſtellanæ* 20. Auguſti 1628. & 8. Auguſti 1648. *in Hidruntina* 13. Februarii 1639. *in Vercellen.* 21. Martii 1643. *in Romana* 17. Julii 1649. *in Meliten.* 7. Junii 1692. *in Cremonen.* 20. Decembris 1692. *in Nonantulana* 31. Auguſti 1698. *in Piſtorien.* 14. Februarii 1699. *in Theanen.* 5. Junii 1700. *in Pampelonen.* 18. Novembris 1702. & 31. Martii 1704. *in Camerinen.* 28. Junii 1704. *in Viterbien.* 21. Martii 1708. *in Foroſempronien.* 8. Februarii 1716. ubi conſtanter firmatur, quòd Parochus ſive habeat congruam, ſive non, in Feſtis tamen de præcepto, ac diebus Dominicis, teneatur omnino pro ovibus ſuæ curæ commiſſis Miſſam applicare, quia Parochus, non ratione ſubſtentationis, ſed ratione officii tenetur Sacrificium pro Populo offerre, & excuſatio tenuitatis congruæ Parochorum nunquam a Sac. Congregatione admiſſa fuit.

Præfata autem S. C. Decreta, maximæ profectò ſunt auctoritatis, ita ut deſtruant omnem probabilitatem contrariæ ſententiæ, & tanquam deciſivæ declarationes, & interpretationes Sac. Tridentini Concilii ſunt obſervandæ, adeoque vim legis habent, & ut leges recipiendæ ſunt, utpote latæ ex commiſſione Summorum Pontificum, & a Perſonis, vigore Conſtitutionum Apoſtolicarum habentibus a Summis Pontificibus plenam facultatem interpretandi præfati Concilii mentem; & ideo prædictæ definitivæ declarationes, ac deciſiones ſunt ſanctiones, quæ obligant in utroque foro, ut fusè, & doctè oſtendunt; Fagnan. *in cap. Quoniam de Conſtit. a n.6. ad* 21. *tom.* 1. Garzias *de Benefic. tom.* 1. *in Præfat. Clericat. de benefic. dict. diſcord.* 29. *num.* 27. 34. 38. Monacell *tom.* 3. *par.* 3. *tit.* 2. *in adnot. ad formul.* 8. *n.*9. *&* 11. Idque probari etiam poteſt ex iis, quæ ſupra diximus agentes de Decretis, & declarationibus S. R. C. quando ſunt deciſivæ interpretationes Sacrarum Rubricarum.

Præfatis DD. & allegatarum Deciſionum auctoritatibus, maximum præſidium accedit ex Decreto memoratę Sac. Congregationis Concilii ab Innocentio XII. confirmato per Apoſtolicum ſuum Diploma, datum ſub die 24 Aprilis 1699. cujus copiam hic per extenſum exhibemus.

INNOCENTIUS XII.

Ad futuram rei memoriam.

Nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum emanavit ſuper quodam dubio, pro parte Venerabilis Fratris Moderni Epiſcopi Piſtorienſis, & Pratenſis Congregationi hujuſmodi propoſito, decretum tenoris, qui ſequitur, videlicet: Piſtorien. & Praten.

Cum Parochi Eccleſiarum Piſtorienſium, & Pratenſium inter varias opiniones Doctorum involuti negligant in dies celebrationem, & reſpective applicationem Sacrificii pro Populo juxta diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini; Epiſcopus ad conſulendum nedum propriæ, verùm etiam dictorum Parochorum conſcientiæ, ſupplicat declarari: an dicti Parochi teneantur omnibus diebus Feſtis applicare Sacrificium pro Populo, ſive habeant congruam, ſive non? die 14. Februarii 1699. S. C. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit, dandas eſſe reſolutiones alias hac de re editas, & ſignanter in nullius Nonantulanæ Eminentiſſimo Abbati 30. Auguſti 1698. tenoris, ut infra. Cum præcepto divino iis, quibus Animarum cura commiſſa eſt, mandatum ſit pro ovibus ſuis Sacrificium offerre, ſæpe aliàs Sacra Congregatio Concilii cenſuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, & præcipue in dubio applicationis Sacrificii propoſito, & reſpective reſoluto ſub die 10. Maii 1692. his præciſis verbis concepto. An Parochus Miſſam celebrare teneatur, & Sacrificium applicare pro Parochianis in diebus Dominicis, & Feſtis, ſive habeat congruam, ſive non? Sacra, &c. juxta alias declarationes cenſuit teneri, nec poſſe eiſdem diebus aliam eleemoſynam recipere, ac proinde idem nunc reſpondendum eſſe cenſuerunt Eminentiſſimi Patres, quoad Parochos Nonantulanæ Diœceſis, addentes inſuper quòd Eminentia veſtra pro ſuo paſtorali zelo detrectantes Parochos compellere non gravetur.

J. Card. Sacripantes Præfectus.

Loco ✠ ſigilli.

Cum autem, ſicut dilectus Epiſcopus nobis ſubinde exponi fecit, Decretum ejuſmodi, quo firmius ſubſiſtat, & ſervetur exactius, Apoſtolicæ confirmationis noſtræ patrocinio communiri plurimum deſideret. Nos ſpecialem ipſi Epiſcopo gratiam facere volentes, eumque a quibuſcumque excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequen. harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ejus nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinſertum auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium. Decernentes eaſdem præſentes literas firmas, validas, & efficaces, exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari; ſicque in præmiſſis per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatii Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, ſub Annulo Piſcatoris die 24. Aprilis 1699. Pontificatus noſtri Anno Octavo. *J. F. Card. Albanus.*

Li-

Digitized by Google

Liquido igitur conſtat certitudo primæ ſententiæ tot Decretis Sacræ Congregationis, & S. Sedis auctoritate comprobatæ, unde in dubium verti non poteſt Parochorum obligatio applicandi Dominicis, ac Feſtis diebus Miſſæ Sacrificium pro ovibus ſuæ curæ concreditis.

Eandem obligationem ſubeunt etiam illi, qui regunt Eccleſias tanquam Vicarii perpetui, ut declaravit Sacra Concilii Congregatio. *In Camerinen. Miſſæ Conventualis 6. Junii* 1705. ad primum dubium, ut refert Scarfanton. *Tom. cit. lib.* 3. *tit.* 3. *in adnot. ad Ceccoper. n. 66.* Eandem pariter obligationem contrahunt etiam Parochi Regulares, necnon Curati amovibiles, nam obligatio offerendi Miſſam Parochialem pro Populis diebus Feſtis pertinet ad eoſdem ratione talis Officii, idque comprobatur etiam auctoritate S. C. Viſitationis Apoſtolicæ, ut oſtendit Monacellus *tom. 2. tit. 16. formul. 2. n. 20.* & hæc eſt praxis hujus Romanæ Urbis Eccleſiarum, ubi omnes Vicarii perpetui Baſilicarum, aliarumque Eccleſiarum Parochialium, etiamſi amovibiles ſint, ſive Sæculares, ſive Regulares, Sacrificium pro ovibus ſuis ſingulis diebus Feſtis offerunt, & de hac applicatione ſingulis annis docere tenentur prædictam Congregationem Viſitationis Apoſtolicæ, ut ſupra etiam adnotavimus.

Quoniam verò hæc obligatio oritur ex præcepto divino, ut colligitur ex Concilio Tridentino, & a Sacra Congregatione Concilii declaratum eſt, hinc contra talem legem, & contra prædicti Concilii expreſſam declarationem, nullius ponderis eſſe poteſt quæcunque contraria conſuetudo, etiamſi longæva; quæ potius corruptela appellari debet, ut firmat late Fagnanus *in cap. Quod a Prædeceſſore n. 61. de Schiſmate, & in cap. Cum Eccleſiæ de Simonia*, nec non *in cap. Cum cauſam n. 4. de Electione, &c.*

Addo his omnibus auctoritatem noſtri P. Antonii Naldi, qui in Summa V. *Parochus n.* 19. extendit hanc obligationem Parochorum, etiam ad Prælatos Regulares, Epiſcopos, & etiam ad ipſum Summum Pontificem. Ait enim præfatus Auctor: *Revera non magis debet de jure divino obligari Parochus in hoc pro ſuis ovibus, quàm Prælatus Regularis pro ſuis Subditis, Epiſcopus pro ſua Diœceſi, atque etiam Summus Pontifex pro univerſali Eccleſia, in quibus proportionaliter eſſet dicendum, quod de Parocho.* Hanc eandem ſententiam tenet Suarez *in tertiam Partem D. Thomæ tom. 3. diſp. 86. ſect. 1. & tom. 4. de Religione tract. 8. lib. 2. cap. 3. n. 7.* ubi ait: *Hæc autem jura generaliter loquuntur de omnibus Dignitatibus Eccleſiaſticis habentibus curam Animarum annexam, ſub quibus ſine dubio comprehenduntur etiam Prælationes Regulares, magnam enim ſine dubio habent curam Animarum ordinariam, & ex officio vere Prælationes, & Dignitates Eccleſiaſticæ ſunt.* Ita etiam tenent Paſqualigus *de Sacrif. novæ legis quæſt.* 847. *n.* 8. *& quæſt.* 851. *n.* 9. Tamburinus *de Jure Abbatum tom.* 2. *diſput.* 5. *quæſt.* 5. *n.* 5. Thomas Hurthadus *Reſol.* 4. *num.* 46. & recentiſſime Bernardus Van Eſpen *Juris Eccleſiaſt. univerſ. &c. tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 31. *cap.* 10 *n* 11. & Rotarius *in ſua Theologia Regularium, &c.*

Ad Epiſcopos quod attinet, extendunt ſuam obligationem applicandi Miſſam pro ovibus ſuis, non ſo-

ſolùm diebus Feſtis, quin immo ſingulis diebus dum quotidie celebrant,ut refert laudatus Gherardi *in cit. ſua Diſſert.* ubi tamen ſubdit, quod Collegium Salmaticenſium in ſuo Curſu Theologico morali *tom. 1. tract. 5. cap. 5. de Sacram.* aliique Theologi, quos ipſe congerit, mitius loquuntur circa obligationem quotidianam relate ad Epiſcopos, licet habeant redditus pingues, & licet ſint Parochi Parochorum.

IV. Gavant. eodem n. 5. *Et de Parochis, quod in diebus, &c.*] Hæc, & alia ſequentia verba, uſque ad n. 6. non leguntur neque in prima, neque in ſecunda editione Gavanti, quapropter incertum eſt, a quo ſint adjecta in hac additione legitur, quod S. Concilii Congregatio 13. Julii 1630. declaravit, quòd quando in fundatione Beneficii, ſeu capellæ expreſse cautum eſt, non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo caſu poterit Celebrans accipere novum ſtipendium, & unica Miſſa ſatisfacere tum obligationi beneficii, ſeu capellæ, tum danti novum ſtipendium. Hoc liquet etiam ex alia deciſione ejuſdem Sac. Congregationis edita die 13. Februarii 1638. *In Nucerina*, in qua declaratur, quòd ſex Capellani ammovibiles ad nutum Abbatis S. Benedicti, a quo quolibet menſe accipiebant aliquam portionem frumenti citra obligationem applicandi Sacrificium, poſſent de conſenſu ejuſdem Abbatis applicare Sacrificium pro iis, a quibus ipſi recipiebant ſtipendium.

E contra verò *in una Elnen.* de qua etiam ſupra ſermonem fecimus cum quæreretur, an Canonico Celebranti Miſſam Conventualem, ultra diſtributiones illius diei, debeantur eleemoſynæ, quæ a Chriſtifidelibus erogantur? Eadem Sacra Congregatio Concilii die 5. Martii 1646. reſpondit: *Canonicos, & Beneficiatos, non poſſe pro Miſſa Conventuali aliam eleemoſynam recipere, vel Sacrificium alteri applicare, & hanc deciſionem refert Pignattellus tom. 3. Conſul. 64. n. 20.*

Iterum eadem Sac. Congregatio *in Alexandrina* die 27. Aprilis 1653. & 7. Februarii 1664. ad petitionem Sac. Cong. Epiſ. declaravit, Canonicos non obſtante contraria conſuetudine, & quamvis in fundatione non habeant onus celebrandi, & applicandi Sacrificium, non poſſe diebus, quibus per Turnum juxta Tabellam Eccleſiæ Miſſas celebrant, applicare Sacrificium pro ſibi elargientibus eleemoſynas; hanc pariter deciſionem refert laudatus Pignatellus *in eadem Conſult. 61. n. 18.*

Id ipſum decrevit S. Cong. Epiſ. *In eadem Alexandrina* die 9. Maii 1653. ut videre eſt apud Pignatellum ibidem; in una vero *Civitatis Caſtellanæ* ſub die 9. Julii 1694. cenſuit: *Canonicos Eccleſiæ Cathedralis Civitatis Caſtellanæ Anniverſariæ celebrationi non ſatisfacere celebratione Miſſæ Conventualis. In Miſſa verò, quam iidem Canonici celebrant in Aurora; ſi non habent onus illam celebrandi ratione Canonicatus, Legati, Capellaniæ, & Salarii, poſſe manualem eleemoſynam recipere, & pro ea Sacrificium Miſſæ applicare.*

V. Gavant. n. 16. *Citius quoque celebrando peccatur, anticipata ſcilicet celebratione Sacrificii, &c.*] Fuit quæſtio inter Theologos, an Sacrificium poſſet anticipate applicari pro eo, qui primus daturus eſt ſtipendium? Sen-

Sententiam affirmativam tuentur Bonacina *diſput.* 4. *de Sacram. quæſt. ult. punct.* 7. §. 5. *n.* 3. Reginaldus *lib.* 23. *n.* 237. & alii, quos allegant Paſqualigus *de Sacrif. novæ legis quæſt.* 168. *num.* 1. & Diana Coordinatus *tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 49. Negativam tamen ſententiam amplectuntur triginta DD. quos congerit laudatus Paſqualigus *d. quæſt.* 168. *n.* 2. inter quos recenſeri etiam debet Gavantus *ſupra*. Neque ab hac opinione recedendum eſt, quia prima opinio damnata fuit a S. Congregatione Concilii Tridentini juſſu Clementis Papæ VIII. ſub quo a S. C. id conſultum fuit, & deciſum, quamvis poſtea declaratio emanaverit ſub Paulo V. die 15. Novembris 1605. & hinc nonnulli eidem Pontifici tribuunt talem declarationem, ut notat Paſqualigus *d. q.* 168. *n.* 3. & Marchinus *de Ordine tract.* 3. *par.* 2. *cap.* 31. *n.* 9. qui per extenſum exhibent Decretum ipſum, quapropter ab hac anticipata applicatione Sacrificii, pro perſona incerta, quæ primò dabit ſtipendium, eſt prorſus abſtinendum.

VI. Gavant. eodem n. 16. *Poteſt tamen Capellanus prævenire tempus, &c.*] Hæc alia ſententia de Capellano, quòd poſſit prævenire tempus celebrationis, & anticipare celebrare Miſſas, ut ſatisfaciat oneribus ſuæ Capellaniæ, ab ejuſdem Inſtitutore impoſitis, eſt fere communis inter DD. unde tuto poteſt unuſquiſque adhærere opinioni Gavanti ſupra expoſitæ.

VII. Gavant. n. 38. *Revocatis quibuſcumque privilegiis, &c.*] Ad magis comprobanda nonnulla, quæ afferuntur ſupra a Gavanto, lubet hic adnectere ſequentes propoſitiones ab Alexandro VII. damnatas die 4. Septembris 1665.

8 Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet Celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.

9 Poſt Decretum Urbani, poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.

10 Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam promiſſione, etiā juramento firmata, danti ſtipendia, quòd pro nullo alio offeram.

Deinde ultra Decreta a Sac. Cong. Concilii Tridentini edita, & auctoritate fel. rec. Urbani Papæ VIII. confirmata, legenda eſt etiam Conſtitutio Innocentii XII. edita ſub die 23. Novembris 1697. quæ incipit - *Nuper*, & quæ pariter nonnulla continet ſpectantia ad hanc materiam celebrationis Miſſarum.

COM.

Digitized by Google

COMMENTARIA IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

PARS QUARTA.

Rubricæ Miſſalis propriæ.

MISSALE dividitur in partes quinque, Proprium de Tempore, Proprium de Sanctis, Commune Sanctorum, Miſſas pro Defunctis, & Benedictiones varias in fine ejuſdem. Proprias unaquæque Pars habet Rubricas a generalibus distinctas; & earum hoc loco tum originem, quoad ejus fieri poteſt, tum alias cauſas inveſtigabimus. Canon autem eſt centrum totius Miſſalis, in medio idcirco poſitus (de quo jam diximus) cum Ordine Miſſæ omnibus Miſſis communi.

In hac igitur quarta Parte prædicta omnia ad Titulos novendecim revocabimus, dilaturi nonnulla (Miſſali, & Breviario in Sanctorum Feſtis communia) in aliud volumen Commentariorum in Rubricas Breviarii, quæ videntur eſſe ejus loci mage propria.

De Rubricis Miſſarum de Adventu. I.

GAVANTUS.

1 O Miſſis iis, quæ in generalibus Rubricis ſunt explicata, quæ hic in Miſſali, & in ſequentibus ideo repetuntur, ut in memoriam Sacerdotis loco proprio revocentur; dicimus primò, inſcribi Dominicas de Adventu, quia totus Ordo Eccleſiaſticus juxta contemplationem Adventus Domini hoc tempore diſpoſitus eſt. *Rupert. lib. 3. cap. 1.*

2 Tres Adventus Dòmini meditamur. Primum, quando venit, ut homo fieret. Secundum, quando venturus eſt in fine vitæ cujuſque noſtrum. Tertium, quando in fine mundi. *Honor. in Gemma lib. 3. c. 1.*

3 A

3 A Sancto Petro iuſtitutum fuit hoc tempus per tres hebdomadas integras, & quartam non integram. *Durand. lib. 3. cap. 2.* ut ſicut per quatuor elementa ruimus per mala opera, ita ſurgamus ad bona. *Amalar. libr. 3. cap. 40.*

4 Partim lætitiæ eſt, & *Alleluja*, dicitur: partim mœroris eſt, & tacetur Hymnus Angelicus, neque adhibentur Dalmaticæ, *Radulph. propoſit. 16.* quia ſpem generat primus Adventus, ſecundus timorem incutit; *Durand. loco cit.*

5 Dicuntur Orationes duæ, de B. V. & contra perſecutores Eccleſiæ, vel pro Papa; ratione allata *in Rubric. general. in caſu ſimili 1. par. tit. 9. num. 3. 5. & 6.*

6 Miſſa infra hebdomadam non habet *Alleluja*, ut in Dominicis ob allatam cauſam propriam in *1. par. tit. 14.*

7 Officia Miſſarum Adventus (excepta Dominica quarta, quæ dicitur, vacans a S. Gregorio) habentur *in lib. Sacram. Antiph.* S. Gregor. ſolaque Oratio Dom. 1. eſt Ambroſiana, ex *Pamelio in Liturg.*

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1. *Diximus primò inſcribi Dominicas de Adventu, &c.*] Quamvis ex more Eccleſiæ nomine Adventus intelligatur tempus deſignatum ante Feſtum Nativitatis Domini, nimirum tres hebdomadæ integræ, & quarta non integra, ut explicat *Durandus libr. 3. cap. 2.* quæ præcedunt prædictum Natalis Feſtum, nihilominus olim vox Adventus pro ipſa Natalis die accipiebatur, quæ Adventus Domini appellari ſolebat, & equidem Miſſale Mozarabicum, & Lanfrancus in ſuis ſtatutis, ubi agitur de Dominicis ante Natale, eas Dominicas ante Adventum vocant; ita etiam Hymni Natalis apud Sanctum Ambroſium inſcribuntur: *De Adventu Domini*, ad indicandum hujus Feſti diem; idem Durandus *lib. 6. Ration.* hoc tempus, præparationem Adventus vocat, ſive præparationem ad Adventum, nimirum ad Feſtum Nativitatis Domini. Alii hoc tempus Quadrageſimam ante Natalem Domini appellarunt, ut videre eſt in Sacramentario Ratholdi Abbatis Corbejenſis; quia revera antiquitus totum tempus Adventus Quadraginta diebus conſtabat, incipiebat enim perendie a S. Martini Feſto, quæ res occaſionem dedit hilaritati, cujus adhuc in omnibus fere Regionibus aliquod veſtigium apparet, eodem ferme modo, ac Feria III. ante Cinerum diem, quia illa poſtrema erat, qua carnes liceret comedere; & quia ſequenti die jejunium incipiebat; hinc eſt, quod ſex Dominicæ ante Natale Domini in Miſſali Mozarabo, Gallicano, & Ambroſiano, ordine tamen retogrado numerabantur, itaut ſexta eſſet, quæ proxime ſuccedebat Feſto S. Martini. Non tamen hic Ritus ſex hebdomadarum Adventus apud omnes Regiones obtinuit; aliquæ enim

enim Eccleſiæ duas tantùm hebdomadas obſervabant, ut patet ex Miſſali Gothico a Thomaſio edito; aliquæ verò quinque hebdomadas, ut liquet ex Codice valde antiquo Breviarii Mozarabici, cujus exemplar extat in Bibliotheca Eccleſiæ Cathedralis Veronenſis, quamvis in Miſſali Mozarabo facile antiquiori, ſex ut dixi ſunt Adventus hebdomadæ. Romana Eccleſia ſtatim ac hunc Ritum accepit, quinque hebdomadas tempori Adventus deſtinavit, ut ex Codice Gelaſiano, & Gregoriano, necnon ex Amalario *libr.* 3. *de officiis cap.* 40. Colligere eſt; talis etiam erat praxis Eccleſiæ Rhemenſis, ut liquet ex ejus Sacramentario ab annis circiter 900. ſcripto, idem numerus quinque Dominicarum Adventus apparet in Codice Gellonenſi, & Colbertino *n.* 1248. ejuſdem ætatis, & in Colbertino alio *n.* 1364. cujus caracter annos 800. repræſentat in Pontificali Egberti Eboracenſis Epiſcopi, & quibusdam aliis. In Codicibus verò Rotradi, & Ratoldi, & apud Pamelium quatuor dumtaxat hebdomadæ, & Dominicę Adventus recenſentur, converſo numerandi ordine, itaut ea, quæ remotior eſt a Dominicæ Nativitatis Feſto, prima Adventus Dominica, ſeu hebdomada appelletur, quæ verò tali Feſto eſt proximior dicatur quarta; poſtremus hic mos numerandi hebdomadas Adventus apud omnes Eccleſias tandem obtinuit, & adhuc perſeverat. Radulphus Tungrenſis *propoſit.* 16. teſtatur, Romanos olim exordium Adventus a Dominica poſt Feſtum S. Catharinæ Virginis duxiſſe — *Adventus Domini apud Romanos incipit Dominica prima poſt craſtinum Catharinæ* — Quod etiam de jejunio tunc ſervari ſolito intelligendum eſt; nam paullò poſt ſubjungit — *Apud Romanos etiam in Adventu Domini jejunium agitur*. Sed ex hac Radulphi aſſertione infert Hugo Menardus *in Notis, & Obſervationibus ad Sacramentarium Gregorianum* pag. 217. prædictum Adventus ſpatium non adeo antiquum eſſe apud Romanos, cum Feſtum S. Catharinæ non reperiatur in antiquis Sacramentariis; ut nec hodiernum, quod conſtat tribus hebdomadibus integris, & aliquot diebus poſtremæ hebdomadæ; quodque proinde fruſtra quidam putant ita fuiſſe inſtitutum a S. Petro. Huic enim ſententiæ adverſantur profectò antiquiora Sacramentaria ſupracitata, in quibus Adventus Domini eſt quinque Dominicarum. Alia ſuper hanc materiam videri poſſunt apud Martene *cap.* 10. *de antiq. Eccleſ. diſcipl.*

II. Gavant. n. 3. *A Sancto Petro, &c.*] Noſter Auctor Durando adhærens, ipſum S. Petrum Adventus Inſtitutorem fuiſſe contendit, immo, & ſpatii quatuor hebdomadarum, ſed hæc opinio, ut mox diximus, validis momentis convellitur, & revera nullo ſolido innititur fundamento: quamvis enim facile probari poſſit, omni ævo dies quoſdam fuiſſe deſtinatos præparationi ad Natale Domini, nihilominus certi hujus temporis, quod Adventum dicimus, quodque ex certo Dominicarum numero conſtat, veſtigium nullum apparet, & reapſe ſi Mabillonio credimus *lib.* 2. *de Liturgia Gallicana*, nulla ante ſæculum ſextum Homilia, ſive Ceſarii, ſive aliorum Doctorum legitur de Adventu Domini, tanquam de ſingulari quadam inſtituta celebritate, ſed ſi qua occurrit, exhorta-

tio

tio eſt ad Chriſti Nativitatem cum pietate præveniendam; vereor tamen, ne eruditiſſimi viri obſervatio refelli poſſit ex quadam homilia, quæ licet inter opera S. Ambroſii reperiatur, probabiliter tamen S. Cæſario adſcribenda eſt, in ea enim aperta mentio fit Adventus Domini tanquam celebritatis ab antiquioribus Patribus inſtitutæ: *Hoc tempus*; inquit, *non immeritò Domini Adventus nominatur, nec ſine cauſa SS. PP. Adventum Domini celebrare cœperunt, & ſermonem de iis diebus ad Populum habuerunt, ut ſe unuſquiſque Fidelis præpararet, & emundaret, quò digne Dei, ac Domini ſui nativitatem celebrare valeret*. Quiſquis ſit hujus ſermonis Auctor, ſatis oſtendit tempus iſtud ante ſuam ætatem inſtitutum fuiſſe, atque Adventus diebus conciones haberi ſolitas, quæ conſuetudo adhuc religioſe ſervatur. Illuſtriora tamen Adventus veſtigia habemus in monumentis Gallicanis ſæculi V. & fortaſſe a vero alienum non eſt, quòd Gallis ſuam originem debeat, ut cenſent Baillet *in vitis Sanctorum tom.* 4. *pag.* 259. & Grancolas *Commentar. hiſtoric. in Brev. Rom. lib.* 2. *cap.* 4. cujus aſſumpti fundamenta apud ipſos Auctores videre quiſquis facile poteſt; hunc tamen ritum ab Eccleſia Romana ſerò receptum fuiſſe non videtur dubitandum; licet enim de Adventus Dominici mentio habeatur tam in Sacramentario Gelaſiano a Thomaſio vulgato, quàm in Codicibus Gregorianis hucuſque editis, in genuino tamen Gelaſii Codice, ſub nomine Magni Leonis nuper edito a Joſepho Blanchinio, penitus prætermittitur; ita etiam de iiſdem altum habetur ſilentium in Codice Gregoriano, quem contulit Cardinalis Thomaſius, & ex quo recenſuit Additiones factas Gregoriano Codici a Pamelio edito. Prædictum Codicem Pamelii a Thomaſio ſic collatum cum genuino Gregoriano Codice, qui pertinebat ad Sereniſſimam Svecorum Reginam, penes me habeo; unde facile conjici poteſt ex hucuſque dictis, Eccleſiam Romanam ante Sæculum VII. hanc Adventus diſciplinam minime recepiſſe.

Orientalis verò Eccleſia prędictam jejunii conſuetudinem in Adventu quoque obſervare, manifeſtum eſt ex Georgio Codino *lib. de offic. Palatii Conſtantinopolitani*, ubi agens de cæremoniis menſæ Imperatoriæ in Natali Domini hæc ſcribit: *Et facta oratione ad menſam, quia præterita Quadrageſima, principium temporis, quo eduntur carnes, advenit, accepit panem, & miſſum*: nimirum ferculum, quod etiam lątinè *miſſum* appellatur, quia nempe mittitur in menſam. Ad diſtinctionem prædictæ Quadrageſimæ ab eodem Codino infra, Quadrageſima Paſchalis appellatur *Sancta, & magna Quadrageſima*, opinor tamen cum Grancolaſio, Græcos habere quidem Adventum quadraginta diebus conſtantem, velut altera Quadrageſima, ſed quæ tantùm in ſola abſtinentia a carnibus poſita ſit, & ideo hæc non vocatur magna Quadrageſ. quia ad ſummum in hac ſeptem tantum diebus tenentur ante Natale Gręci jejunare. Fatendum tamen eſt Græcos in hoc obſervando jejunio uniformes non fuiſſe: nonnulli etenim, ut ſcribit Anaſtaſius Sinaita apud Cotelerium *tom.* 3. Monumentorum Eccleſiæ Græcæ: *Diebus dumtaxat octodecim abſtinent carne, & caſeo, & ovis*

quidam verò carne ſola, qui reliqua comedunt excepto uno die; alii autem pari modo abſtinent diebus duodecim tantùm, alii ſex, alii quatuor. Prædictus tamen Anaſtaſius refutat eos, qui aſſerunt, Græcos in obſervando hoc jejunio fuiſſe prædicto modo remiſſiores, ut legere eſt apud ipſum, vel apud Martene ejus verba referentem *cap.* 10. *de antiq. Eccleſ. diſcip. n.* 7.

Prætereundum non eſt, Eccleſiam Occidentalem duplicem nunc Chriſti Adventum celebrare his diebus, primum jam ſecutum, quando formam ſervi accipiens idem Dei Filius, in ſimilitudinem hominum factus, habitu inventus ut homo, hoc ſuo Adventu conſecravit univerſum Mundum, quem viſibili carne indutus ingreſſus eſt, ut Homines Divino Patri pretioſiſſimo Sanguine ſuo reconciliaret, eoſdemque omnes a peccati ſervitute redimeret. Secundus, quem Eccleſia commemorat, Chriſti Adventus eſt in extremo Judicio adhuc futurus, cum jam idem Filius Dei non hominum a ſe redemptorum, ſed ſui Divini Patris cauſam acturus, in ſua veri hominis forma glorioſa apparebit, in qua Deo ſimilior ſit, cujus formæ exhibitione ſimul & bonis ſecuritatem, & malis terrorem afferat, ut doctè ponderat Eſtius *in* 4. *ſententiar. diſt.* 48. §. 8. Ex duplicis hujus Adventus Chriſti Domini commemoratione colligit doctiſſimus Cardinalis Lambertinus in ſua Inſtructione XI. Paſtorali, Eccleſiam idcirco aliis lætitiæ, aliis mœſtitiæ ſignis integrum hoc tempus celebrare, ut nos quoque cum Gavanto mox explicabimus.

III. Gavant. n. 4. *Partim lætitiæ eſt, & dicitur Alleluja, &c.*] Optimè adſtruit Gavantus hoc tempus partim eſſe luctus, partim verò lætitiæ, hinc Icones, & Altaria ex more quarumdam Eccleſiarum partim velantur, partim verò detecta relinquuntur hoc tempore. Ita pariter eadem de cauſa *Alleluja* in quibuſdam Officiis de tempore omittitur, in quibuſdam verò additur. Omittitur ſiquidem poſt *Graduale* in Miſſis, quæ dicuntur in Feriis de Adventu: additur verò *Graduali* Miſſæ Dominicalis, & multis Antiphonis, quæ eodem tempore dicuntur. Non dicitur Hymnus Angelicus in Miſſis de ipſo Adventu, dicitur tamen in Miſſis feſtivis hoc tempore occurrentibus. Propterea toto tempore Adventus, quando Officium de eo fit, adhibetur in Miſſis color violaceus, etiam in illis Dominicis, quæ infra Octavam alicujus Feſti occurrunt; adeoque omnia Altaria, etiam Tabernaculum SS. Sacramenti iis diebus debent ex præſcripto S. R. C. eſſe parata colore violaceo, teſte Bauldry *par.* 4. *cap.* 1. *n.* 1. & 2. & Caſtaldo in Cæremoniali noſtræ Congregationis *lib.* 3. *cap.* 3. qui addit, quòd ſuper Altare, & inter candelabra vaſcula cum floſculis, ac ſimilia ornamenta ſollemnia, Dominicis, & Feriis Adventus adhiberi minimè debent, excepta tamen tertia Dominica, quæ lætiorem ornatum requirit, & Feſtis Sanctorum, quibus occurrentibus, etiam in Adventu, Altaria ſunt ornanda.

IV. Eodem n. 4. *Neque adhibentur dalmaticæ, &c.*] Toto tempore Adventus Diaconus, & Subdiaconus non utuntur Dalmatica, & Tunicella in quibuſcunque Eccleſiis in Miſſis de Adventu, ſed Planetis plicatis ante pectus, & iis quidem in majoribus Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiis tantùm, ſcilicet, Cathedralibus, Collegiatis, & Eccleſiis Regularium inſignioribus, ut colligitur ex Miſſali, & ex Decreto Congreg. Rit. dato in noſtro Indice ſub *n.* 247. Excipitur tamen Dominica tertia, quæ appellatur *Gaudete*, in qua prædicti Sacri Miniſtri utuntur Dalmaticis, ſicuti & in Feriis hebdomadæ ſequentis, quia in iis dicitur Miſſa de eadem Dominica. Planetæ autem plicatæ Miniſtrorum ſunt ejuſdem formæ, & coloris, ac illa Celebrantis, ſed tamen ſic plicatæ, ut pars anterior replicetur interius uſque ad medium, vel revolutæ etiam ante pectus, & tantum aciculis, aut quibuſdam vittis, ſive ligaculis firmantur, ne pars eorum anterior decidat. Finita autem Miſſa, poſſunt eædem aciculæ auferri, vel brevia ligacula, ſive cordulæ in ſuis extremitatibus inſutæ poſſunt relinqui, & ſic prædictæ Caſulæ, etiam Sacerdotibus aliis pro celebratione Miſſarum inſervire; ut poſt Bauldrium *par.* 4. *cap.* 1. obſervavit Gerlacus Vinitor *in Compendio Sacrorum Rituum par.* 6. *tit.* 1. *n.* 3. qui etiam ibidem n 4. declarat ordinem, ac tempus deponendi, ac reſumendi ejuſmodi Planetas plicatas, uti & Stolam latiorem ſumendi, & deponendi a Subdiacono, & Diacono reſpectivè; dicendo, quòd Subdiaconus cantaturus jam Epiſtolam, paullò ante, quàm accipiat librum, Planetam plicatam deponit in alio loco congruo, & convenienti ad id deputato, puta ſuper credentiam, adjuvante eum aliquo Acolytho in cornu Epiſtolæ. Cantata verò Epiſtola, Stola indutus alba cum manipulo, & oſculata manu Celebrantis, poſt Epiſtolam cantatam, priuſquam deferat Miſſale ad cornu Evangelii, reſumet ſuam Caſulam plicatam. Diaconus ſimiliter deponet Planetam eodem loco priuſquam librum Evangeliorum deferat ad Altare, & loco Planetæ ponet ſuper Stolam communem aliud genus Stolæ latioris, ſed brevioris, & violaceæ, quam ligabit cordulis, ſeu ligaculis ſub brachio dextero, juvante eum Acolytho; ſicque miniſtrabit Celebranti uſque ad factam Communionem; & hac peracta, poſtquam detulerit Miſſale ad cornu Epiſtolæ, perget ad credentiam, ſeu locum aſſignatum, ubi depoſita latiori Stola, reſumet ſuam Planetam plicatam, nec eam deponet amplius niſi in Sacriſtia.

In minoribus autem Eccleſiis, in quibus Miniſtri Sacri uti non debent Planetis plicatis, miniſtrabunt in albis; & Diaconus quidem ſuam ſolitam Stolam tantùm, & manipulum, Subdiaconus verò manipulum ſolùm adhibebit. Sed prædicta Dominica tertia Adventus etiam in iis Eccleſiis utentur Dalmatica, & Tunicella, & quoties Miſſa ejuſdem Dominicæ reſumetur per illam hebdomadam, adeoque hujuſmodi indumentis uti non poſſunt in Miſſis quatuor Temporum, ſed in his miniſtrabunt in albis, ut ſupra innuimus.

Cæterum ſupradictis Planetis plicatis Diaconus, & Subdiaconus uti debent in majoribus Eccleſiis non ſolùm Dominicis, & Feriis Adventus, ſed etiam Dominicis, & Feriis Quadrageſimæ, necnon diebus jejuniorum, item in Benedictione Candelarum, & earum Proceſſione, quæ fit in die Purificationis B. M. V. & in Benedictione Cinerum, ac in Benedictione Palmarum, & earum Proceſ-

BIBLIOTECA ... VITTORIO EM...

ſione. Rurſus in Sabbato Sancto Miniſtri Sacri utuntur Planeta plicata, ſed ante Miſſam tantùm, ſicut etiam in Vigilia Pentecoſtes; nam ad Benedictionem Cerei Diaconus utiturDalmatica alba.

A ſupradicta regula excipiendæ ſunt Vigiliæ Sanctorum, licet in his obſervetur jejunium, nam Vigiliæ ſunt principium Feſti. Excipitur etiam, ut diximus, Dominica tertia Adventus, quæ dicitur *Gaudete, &c.* excipitur pariter Dominica quarta Quadrageſimæ, quæ dicitur *Lætare*, ſed non excipiuntur Feriæ intra eandem hebdomadam, quia Rubrica Generalis Miſſalis XIX. has Ferias non excipit, ſicut excipit Ferias tertiæ hebdomadæ Adventus, cujus diſcriminis ratio eſt, quia in Feriis hujus tertiæ hebdomadæ reſumitur, & cantatur eadem Miſſa de tertia Dominica, quæ dicitur *Gaudete*, in Feriis verò quartæ hebdomadæ Quadrageſimæ non dicitur eadem Miſſa *Lætare*, quæ dici ſolet in prædicta quarta Dominica. Denique excipiuntur a prædicta regula Vigilia Nativit. Dñi, ac Feriæ quatuor Temporum Pentecoſtes ob ſolemnitatem Spiritus S. ut ſtatutum eſt in Concil. *Sclingeſtandienſi cap.* 2. in quibus omnibus diebus Diaconus, & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella. Excipitur etiam Feria quinta in Cœna Domini, in qua adhibetur color albus, Planetæ autem plicatæ non ſunt in uſu, niſi in colore violaceo, & nigro. Si quæras rationem, quare in diebus Dominicis, & jejuniorum ſuprapoſitis prohibetur uſus Dalmaticæ, & Tunicellæ? eam reddit Honorius *in Gemma Animæ lib.* 3. *cap.* 45. ubi ait: Dalmatica ſignificat lætitiam, quæ dictis diebus non convenit.

Ab expenſi Ritus praxi ſermonem vertendo ad ejuſdem originem, nimirum tum Planetarum plicatarum, tum Stolæ latioris; ſciendum eſt, quòd antiquitus Planeta, ſeu Caſula erat veſtis communis tam Presbytero, quàm aliis Miniſtris, ea omnes utebantur in ſacris functionibus, cumque Caſulæ totum ambirent, & involverent hominem a collo uſque ad pedes unicam in medio aperturam habentes, per quam caput immittebatur: hinc neceſſarium erat, ut Sacerdos eas ſuper brachia revolveret, & complicaret, aliàs libere operari, & manibus uti non potuiſſet; ob eandē rationem prædictæ Caſulę magno pariter erant impedimento Miniſtris, præſertim Diacono, cujus præcipuæ partes ſunt Presbytero inſervire in Miſſæ Sacrificio; hinc factum eſt, ut Planetæ Miniſtrorum a parte anteriori complicarentur, ut expeditiores eſſent ad miniſtrandum. Ceſſavit deinde uſus Planetarum pro Miniſtris, qui loco caſularum adhibuerunt Dalmaticas; nihilominus etiam poſt introductum uſum Dalmaticæ, & Tunicellæ pro Diacono, & Subdiacono in Dominicis, & Feriis Adventus, & Quadrageſimæ, aliiſque diebus jejuniorum Planetarum uſus præfatis Miniſtris conceditur etiam nunc, quæ quidem Planetæ adhuc complicantur a parte anteriori, quamvis non amplius videatur neceſſaria talis complicatio ob decurtationem, & ſciſſionem Planetarum a lateribus apud Latinos introductam. Sed quia non ſine aliqua difficultate, & notabili temporis ſpatio Miniſtrorum Planetæ complicari poterant, congruum exiſti-

ſtimarunt tam Diaconus , quàm Subdiaconus Planetas exuere, primus quando legere debebat Epiſtolam, alter verò, ut cantaret Evangelium , ſed ne ſine habitu Diaconus hoc munus obiret , & deinde Sacerdoti miniſtraret, quoddam indumenti genus, quod nunc Stolam latiorem appellant, induere cœpit . Hanc eſſe hujus Stolæ latioris originem , quidem recentem , & locum Planetæ tenere, unuſquiſque facile concedet , cum animadverterit antiquitus Diaconum, cum legeret Evangelium ſuam Planetam ad modum ſtolæ plicaſſe, id autem manifeſtè colligimus ex Ordine Romano XIV. inter evulgatos a Mabillonio , in quo *n.* 54. ſtatuitur , ut Diaconus *quando pergere debet ad legendum Evangelium deponat Planetam , & Acolythi decenter eam complicent . & imponant ſuper ſiniſtrum humerum ejus , ac ſub dextero brachio ligent eam , ut melius poterunt , ita quòd ab humero ſiniſtro deſcendat ad latus dexterum , ſicut Diaconalis Stola deſcendit , & hoc modo Diaconus Planetam teneat dum legit Evangelium , & uſquequo dicatur ultima Oratio poſt Communionem* . Hæc etiam præſcribuntur in Ordine XV. ab eodem Mabillonio vulgato ; ex quibus manifeſtum fit, Diaconum non adhibuiſſe in principio Miſſæ Planetam plicatam , ſed tunc tantùm plicari ſolitam fuiſſe , & ſuper humerum ſiniſtrum revolvi, cum lecturus erat Evangelium , ac propterea Stolam, quam latiorem appellamus, Planetæ ſic plicatæ locum occupaſſe . Cęterum hujus Stolæ latioris uſus recentiſſimus eſt , nec enim Sæculo XIV. & XV. quibus ſcripti ſunt Ordines iſti Romani, in in uſu erat apud Romanam Eccleſiam ; imò Sæculo ipſo XVI. nondum hanc Stolam receperat Capella Pontificia ; Marcellus enim Corcyrenſis *lib.* 2. *Sacrarum Cæremoniarum cap.* 1. teſtatur, Planetam plicatam imponi ſolitam Diacono , cum lecturus eſt Evangelium . Ubi primum incœperit uſus hujuſmodi Stolæ ignoratur, & de hac re nullus omnino Auctor , quem legerim ſermonem facit . Solus Cardinalis Bona *lib.* 1. *c.* 24. *n.* 8. *in fin.* breviter innuit uſum hujus Stolæ latioris eſſe recentioris ævi . Nolim tamen hoc ornamenti genus Stolam rigoroſè appellari , nam cum propriam Stolam Diaconus non exuat ſi hoc etiam indumentum veram Stolam eſſe concedimus, refragamur profecto Canonibus Concilii Toletani IV. quibus cautum eſt , ne Epiſcopus, Presbyter, ac multo minus Diaconus duplici utantur Stola . Porro Subdiaconus lecturus Epiſtolam exuit ipſe quoque Planetam , nullum aliud indumentum ſubſtituendo, quia antiquitus Lectores, ac Subdiaconi in ſuis miniſteriis obeundis ſola Alba uti poterant . Deinde apud Albinum Flaccum *de Divin. Offic. cap. Quid ſignificent veſtimenta* , lego hæc : *Diaconus, qui non eſt indutus Dalmatica , Caſula circumcinctus legit , ut expeditè poſſit miniſtrare* , & idem lego apud Amalarium *lib* 2. *de Eccleſ. Offic. cap.* 21. *de Dalmatica* ; ſed de Subdiacono nihil præſcribitur .

Ex iis , quæ diximus , liquet uſum Stolæ latioris ſupra Stolam ordinariam a Diaconibus nunc adhibitæ recentem profecto eſſe , ſed uſus Planetarum plicatarum antiquiorem redolere ætatem ; de his enim mentionem facit Rupertus *lib.* 3. *cap.* 2. qui floruit Sæculo XII. ubi ait : *Ex tunc etiam , ſcilicet a Dominica prima Adven-*

ven-

ventus ad Sacram Domini Natalis noctem Diaconus, & Subdiaconus imminuti procedunt: Nam neque Diaconus Dalmaticam, neque Subdiaconus induit Tunicam. Sed hæc conſuetudo haud videtur primum fuiſſe univerſalis, idque innuit Amalarius *lib.* 3. *cap.* 40. his verbis: *Vidi priſco tempore* Gloria in excelſis Deo *prætermitti in diebus Adventus Domini, & in aliquibus locis Dalmaticas.* Micrologus verò, ſeu Micrologi Auctor, qui Sæculo XI. vixit *cap.* 30. hæc habet: *Quidam infra Adventum Domini Caſulis pro Dalmaticis utuntur: quidam more ſolito veſtiuntur, eo quòd Miſſam ad Tertiam, & Alleluja, ſicut tota æſtate dicunt.* Ruperto tamen ſuffragatur communis uſus Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum. Quòd autem Caſulas pro Dalmaticis, & Tunicis Diaconis, & Subdiaconis concedi dicit: *Iis ſane non ſic utuntur*, inquit Rupertus idem, *ut in ipſis legant, vel miniſtrent, ſed lecturi, aut miniſtraturi illas exuunt, manifeſte profitentes, illam ſuam non eſſe veſtem, nec propter ſuum ordinem ſibi debitam, ſed propter Dominicæ, vel alicujus Feſti reverentiam, ſic accipere accommodatam, ut inopem, atque indecentem conſolentur expoliationem.* Et hic quidem eſt univerſalis uſus Eccleſiæ, ſed Diaconus in cantando Evangelio, & miniſtrando Celebranti, Planeram quidem plicatam exuit, ſed vel eandem ſuper humerum ſiniſtrum revolvit, vel loco illius, ut mox diximus, Stolam latiorem, & Stola ſua ſolita breviorem (quam ad modum Faſciæ criſpatæ nonnulli deſcribunt, præſertim Claudius de Vert *tom.* 2. *pag.* 340. cujus uterque limbus ſub latere dextero vitta ſerica ligatur) induit, & hæc ſint ſatis de origine uſus tum Planetarum plicatarum, tum Stolæ latioris.

V. Dominica prima Adventus, eſt Dominica major primæ claſſis, & ex illis ita privilegiatis, ut quodcunque Feſtum in illis occurrens, illis cedere, ac transferri debeat in diem aliam non impeditam, imò ſi etiam alicubi Titulus, aut Feſtum Patroni, v. g. S. Andreæ Apoſtoli in hanc Dominicam incidat, & quidem non ſine ingenti ad celebrandum tale Feſtum, Populi concurſu; non ideo tamen in tali Eccleſia cantari poſſunt duæ Miſſæ, una de Dominica ſine *Gloria in excelſis* in paramentis violaceis, & paramentis plicatis poſt Tertiam; altera de Feſto dicti S. Andreæ in paramentis coloris rubri cum *Gloria*, & *Credo* poſt Sextam, ut aſſerit noſter Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 1. *cap.* 2. *num.* 4. Conſtat enim ex recentiori Miſſalis Rubrica de Translatione Feſtorum *tit.* 6. quòd in tali caſu unica tantum Miſſa de Dominica prima Adventus cantari poteſt, & de quacunque etiam primæ claſſis in illam incidente Solemnitate omittitur Miſſa; quæ Rubr. diſpoſitio circa 1. Dominicam Adventus facta fuit in noviſſima recognitione Rubricarum, poſtquam Caſtald. edidit ſuam praxim Cærem. & ideo tenebat præfatam ſuam ſententiam, quam modo amplecti non poſſumus.

Si Vigilia S. Andreæ venerit in Adventu, Miſſa erit de Vigilia, de qua tamen nulla fit in Laudibus commemoratio; quòd ſi occurrat aliquod Feſtum 9. Lectionum, duplex, vel ſemiduplex in dicta Vigilia, in Miſſa de Sancto ſecunda Oratio erit de Adventu, tertia de Vigilia, quamvis alioquin Miſſa Vigiliæ præferatur Miſſæ Adventus; in fine verò dicetur Evangelium S. Johannis, atque idem

fiet

fiet in Vigilia S. Thomæ, niſi tamen occurrat in Quatuor Temporibus, nam tunc dicetur Miſſa de Quatuor Temporibus cum commemoratione Vigiliæ, ſed ſine Evangelio ejuſdem in fine. Si verò in dicta Vigilia S.Andreæ occurrat Feſtum aliquod primæ claſſis, puta Patroni, ſeu Titularis Eccleſiæ, vide infra quid agendum ?

In Sabbatis hujus temporis non impeditis Officio, aut Feſto 9. Lectionum, licèt Officium non fiat de S. Maria in Sabbato, dicitur tamen Miſſa principalis de ea (ſcilicet *Votiva de S. Maria ab Adventu uſque ad Nativitatem Domini*, quæ incipit *Rorate*) in paramentis Albis, cum commemoratione de Adventu, & cum tertia Oratione de Spiritu Sancto, aut de Feſto ſimplici, ſi tale occurrat. Si verò in prædictis Sabbatis occurrant *Quatuor Tempora, vel Vigilia aliqua*, tunc Miſſa principalis erit de Sabbato Quatuor Temporum, vel de Vigilia. Cæterum in prædicta Miſſa S. Mariæ in Sabbato hujus temporis dicetur *Gloria* ſine *Credo*, Oratio ſecunda, & tertia, ut ſupra; Præfatio de S. Maria, *& Te in veneratione*, & in fine *Ite Miſſa eſt*; & Evangelium S. Johannis. Quamvis autem in prædictis Sabbatis, in quibus Officium, & Miſſa diſcordant color Paramentorum Sacerdotalium debeat eſſe conformis *Miſſæ Votivæ* de S. Maria, atque adeo albus, color tamen Altaris, nempe *Antipendii, &c.* ſequitur Officium, atque adeo eſt violaceus, excepta Miſſa ſollemni, in qua eſt albus. Ita etiam ſentit Gavantus *ſupra par.* 1. *tit.* 8. *in fine*.

Diximus ſupra Miſſam principalem, ſeu Conventualem debere eſſe de S. Maria, nam ad Miſſas privatas, quod attinet, ut notat Halden *par.* 1. *tit.* 64. *pag. mihi* 299. reſumi debet (per ſe loquendo) etiam in Sabbatis Adventus, in quæ nec Feſtum 9. Lectionum, nec Feria Quatuor Temporum, nec Vigilia aliqua incidit, Miſſa Dominicæ præcedentis ſine *Gloria*, & *Credo*, ac ſine *Alleluja*, & ℣. ſequenti poſt Graduale: & in ea ſecunda Oratio erit *Deus, qui de Beatæ Mariæ Virginis*: tertia verò *Eccleſiæ*, vel pro *Papa*, niſi facienda ſit commemoratio ſimplicis; tunc enim ſecunda Oratio eſt de ſimplici; tertia *Deus, qui de Beatæ Mariæ Virginis*, Præfatio communis, in fine *Benedicamus, & Evangelium S. Johannis, &c.*

Dictum eſt, quòd *per ſe loquendo* reſumi debet Miſſa de Dominica, &c. quia licet Rubricæ non præſcribant, ut Miſſæ etiam privatæ in hujuſmodi Sabbatis dicantur de B. M. V. ſed tantùm loquantur de Miſſa principali, ut patet ex Tit. IV. primæ Partis Rubric. 2. non tamen prohibent eas Miſſas privatas de eadem B. M. V. Immo etiam convenienter dicuntur de ipſa in eo caſu, *cum Miſſæ Votivæ Privatæ* dici poſſint quocunque die non occurrit Officium duplex, aut Dominica, aut talis Feria, in qua etiam de Feſto duplici facere Miſſam eſt prohibitum, de quibus egimus ſupra.

Si quis in Feriis Adventus Sacrificium celebret de Feſto aliquo ſimplici, v.g. de S. Saba Abbate, vel de S. Melchiade Papa, & Martyre, vel etiam de Sancto, cujus Feſtum eo die occurrit, præſertim ſi ad ejus Altare ſacrum fiat, licèt tale Feſtum non ſit in Kalendario notatum, debet in eo ſacro dicere *Gloria in Excelſis*, atque eadem eſt ratio in Feriis Quadrageſi-

næ

mæ, quatuor Temporum, & Vigiliarum: & in iſtis quidem Feriis dicerur Evangelium earum in fine Miſſæ, quia iſta Miſſa non eſt Votiva.

Toto Adventus tempore in Miſſa ſemper fir commemoratio de Feria, quocunque Feſto adveniente, non tamen dicitur ultimum Evangelium de Dominica infra hebdomadam in fine; dixi quocunque Feſto adveniente, etiam primæ claſs. quia iſtæ ſunt Fer. major. Si quæ Vigilia occurrat in hujuſmodi Feriis, quando in iis occurrit Feſtum primæ claſſis, tunc quamvis fieri debeat commemoratio Feriæ, omitti tamen debet commemoratio Vigiliæ, ut ſtatuunt Rubricæ, quæ habentur Tit. III. primæ Partis *n.* 2. in fine, & in Tit. VII. *n.* 2. in fine, & hoc etiam deducitur ex his, quæ tradit Caſtaldus *libr,* 2. *ſect.* 6. *n.* 18. & ex iis, quæ tradit Bauldry *par.* 4. *cap.* 1. *n.* 11. dicens, quòd ſi in vigilia S. Audreæ occurrat Feſtum Patroni, ut Toloſæ Feſtum S. Saturnini, non dicitur Miſſa de Vigilia, nec fit commemoratio. Halden tamen *par.* 3. *tit.* 6. §. 13. *pag.* 200. advertit, quòd in prædicta Rubrica generali tertia, in qua dicitur, quòd ſi Vigilia occurrat in die alicujus Feſti ex majoribus primæ claſſis, in Miſſa non fit commemoratio de eo, neque in Officio; advertit, iuquam, quòd ibi eſt ſermo de Vigilia minori, unde excipit ab hac regula Vigiliam Epiphaniæ, de qua, quocunque Feſto occurrente, debet fieri commemoratio in Veſperis, Laudibus, & Miſſa. Idem pariter docet ibidem infra *pag.* 209. *in fine* aſſerendo, quòd de Vigilia minore, quæ jejunatur, ſi in eam incidat Feſtum primæ claſſis, tunc de hujuſmodi Vigilia nihil omnino faciendum eſt tàm in officio, quàm in Miſſa ejuſmodi Feſti primæ claſſis.

Dominica ſecunda Advenrus, nec non rertia, & quarta ſunt 2. claſſis, quapropter ſi Feſtum primæ claſſis, puta Patroni, aut Titularis in eas incidat, fir de rali Feſto cum commemoratione Dominicæ, tam in Officio, quàm in Miſſa, ac illius Evangelium legetur in fine Miſſæ. Verùm ſi in quarta Dominica occurrat Vigilia Nativitatis Domini, tunc de prædicto Feſto primæ claſſis nihil fit, ſed transfertur in primam diem non impeditam. In hebdomadibus ſequentibus ad dictas Dominicas Officium, & Miſſæ ordinantur reſpective ad normam Dominicæ, & hæbdomadæ primæ Adventus.

Dominica tertia Adventus (dicta *Dominica Gaudete* ab Introitu ſuę Miſſę) cum ſua hebdomada habet aliquid diverſi ab aliis Dominicis, & quo ad Officium, & quo ad Miſſam, & hebdomadis Adventus. Circa ea, quæ ad Officium ſpectant, ſermonem habebimus in ſecundo Tomo hujus theſauri, in quo tractabimus cum noſtro Auctore de Rubricis ad Breviarium ſpectantibus; ad Miſſam verò, qnod attinet præfatæ Dominicæ tertiæ jam diximus ſupra, quòd Diaconus, & Subdiaconus in tali Dominica, & infra hebdomadam ſequentem, quando tamen repetitur Miſſa Dominicæ, uruntur Dalmatica, ac Tunicella; item quòd Altare aliquantulùm ſolemnius parari debet, & inter candelabra apponenda ſunt vaſcula cum floribus, ſive etiam, ubi habentur, Sanctorum Imagines, vel Reliquiæ. Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 1. *n.* 3. Denique in eadem Dominica pulſantur Orga-

na

na in ſignum lætitiæ. Olim hæc Dominica adeo celebris habebatur, ut in Palatio Apoſtolico ipſemet Pontifex Miſſam ſollemniter celebrare conſueverit præcedentibus Veſperis Papalibus, prout in ſollemnioribus, ſicut ait Marcellus Corcyrenſis in Cæremoniali Romano *lib.* 2. *cap.* 6. & ex eo Caſtaldus *ſupra cit.*

Poſt hanc Dominicam, & infra ſuam hebdomadam ſequentem, occurrunt quatuor Tempora in Hyeme, de quibus in Titulo ſequenti.

De Quatuor Temporibus Adventus. II.

GAVANTUS.

1 A Calliſto ſtatutum eſt, celebrari Quatuor Tempora per annum, quæ tantùm ter antea celebrabantur. *Mich. cap.* 28. ſed ante ab Apoſtolis tradita fuiſſe, *S. Leo docet ſerm.* 8. *de jejun.* 10. *menſis*; quare Calliſtus Decreto tantum firmavit uſum, & quatuor diſtinxit; cum ea, quæ in Vere habentur concidant cum Quadrag. *diſt.* 76. *jejun.* ut ſicuti quatuor ſunt anni partes, ita in eiſdem fiat per jejunium purgatio, Hyeme, Vere, Æſtate, Autumno: & ſicut tres menſes quæque anni pars habet; ita tres dies jejunii ſint ad ratam trium menſium. *Ordo Romanus*, & *Berno de quibuſdam ad Miſſam ſpect. cap.* 7. & bene Feria 4. in qua factum eſt Concilium contra Chriſtum. *Idem ibidem*: vel quia traditus eo die fuit Chriſtus, *Rup. lib.* 3. *cap.* 5. Feria verò 6. quia crucifixus: Sabbato deinde propter triſtitiam Apoſtolorum mortuo Chriſto, *ex Inn. in Decretal.* Sed antea docuerat hæc *Sanctus Clemens lib.* 5. *Conſtit. cap.* 14. & 16. ubi Sabbatum memorat etiam ob Chriſti ſepulturam.

2 Miſſa feriæ quartæ duas habet lectiones ante Evangelium. *Ord. Rom.* ut admoneantur ordinandi, quòd teneant notitiam legis, & Prophet. quæ notitia in quarta ætate mundi maxime vigebat, *Alcuin.* item habet Orationes duas, quarum altera dicitur ſine ſalutatione cum genuflexione, hoc eſt ſine *Dominus vobiſcum*, cum, *Flectamus genua*; quia totus eſt Sacerdos in Deum orando pro Ordinandis, & examinandis, eo namque die fiebat examen Ordinandorum, *ex Durand. lib.* 6. *cap.* 8. Altera Oratio ſalutationem habet, non genuflexionem, ut in aliis Miſſis, *Michrol. cap.* 28. hoc eſt, dicitur, *Dominus vobiſcum*, non autem *Flectamus genua*.

3 In Feria ſexta unica eſt lectio, *Ordo Romanus*, quia lex, & Prophetæ in Evangelio uniuntur, quando in 6. ætate prædicatur, *Alcuinus*.

4 In Sabbato verò ſeptem ſunt lectiones cum Evang. ratione ſeptem Ordinum, qui eo die conferuntur, *ex Durand. loc. cit. cap.* 10. ſed proprie ſunt ſex, in *Ordine Romano*; quia ſicut in Feria quarta duæ, ita tres in Feria 6. & quatuor in Sabbato legendæ erant; ſed, relicta una Feriæ ſextæ, tranſlatæ ſunt aliæ duæ in Sabbatum, in quo ideo ſex leguntur; *Rup. lib.* 3. *cap.* 8. quarum ultima ſemper eſt de tribus pueris in fornace, quia per fornacem illæſi tranſiſe debent Ordinandi, inquit *Alcuin.* cui lectioni additur in fine Hymnus

trium Puerorum ex *Vualafr. cap.* 22. Orationes autem in eodem Sabbato, ſine ſalutatione cum genuflexione dicuntur, excepta ultima de camino ignis *Ordo Rom.* ad indicandum, quòd tres pueri noluerunt adorare ſtatuam Regis, *ex Alcuin.*

5 His in communi de quatuor Temporibus prælibatis, jejunium Hyemale fit in 3. hebdomada Adventus, ſecundum Rom. Eccl. *Microl. cap.* 27. & dicitur ejuſdem Auctor Leo I. 76. *diſt. hujus*, atque in hoc Sabbato tantum ordinationes habitæ ſunt a S. Petro uſque ad Simplicium Papam, qui deinde in Februario ordinavit: ut nimirum cum Chriſto naſcente ordinandi ab Eccleſia gignerentur, *Amalar. lib.* 2. *cap.* 1. tum in Sabbato tantum, quia a Deo eſt ſanctificatum *ex Aug. ad Januar. citat ab Alchuino in hanc cauſam*, tum nonniſi cum jejunio, & orationibus multis in Miſſa ex *Act. Ap.* 13. ubi ſegregati ſunt Paullus, & Barnabas miniſtrantibus illis (hoc eſt, Miſſam facientibus, ut ex Græco patet) & jejunantibus, *jejunantes*, inquit Lucas, *& orantes, imponenteſque eis manus*, ideſt conſecrantes, *dimiſerunt illos, ut Leo I. explicat, ſcribens ad Dioſcor. Alexand. Epiſcopum.* Gelaſius autem dicitur primus, qui extendit ordinationes ad alia tempora in eorum Sabbatis. *Microlog. cap.* 24.

6 Dominica poſt Sabbatum Ordinationis dicebatur Vacans *ex Microl. cap.* 29. quia putabatur ejuſdem Officii cum Sabbato, & inde Evangelium hujus Dominicæ quartæ eſt idem, ac præcedentis Sabbati; quod in temporibus etiam, quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadrageſimæ obſervabis. Sabbato enim, & Dominica ſequenti legitur idem Evangelium Transfigurationis Domini: in aliis autem Quatuor Temporibus Dominicæ ſequentes alia ratione ſe habent; nam in Pentecoſte variatur Evangelium propter Octavam illius: in Autumno item ob inſtabilitatem Quatuor Temporum, quæ non habent certam hebdomadam, ut ſuo loco videbimus.

7 Introitus, Graduale, & Communio Dominicæ 4. Adventus ſumpta ſunt de Feria quarta præcedenti; ne ſcilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Nativitatis Domini in Dominica quarta occurrit, inde Vacans Dominica, ideſt, ſine Officio proprio fuit olim appellata.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. *A Calliſto ſtatutum eſt celebrari quatuor Tempora, &c.*] Calliſto Romano Pontifici, qui Anno 217. in Trhono Apoſtolico collocatus fuit, refert Gavantus Decretum, quo ſtatuitur, ut quatuor Temporum jejunium ubique ſervandum ſit. Verùm cum Eminentiſs. Baronius Anno 865. Epiſtolarum Decretalium, quę ſub nomine Iſidori (quicunque ille fuerit) circumferuntur, & quæ Siricium Papam præceſſerunt, falſitatem agnoſcat, & aperte fateatur; & quoniam (ut alibi diximus) ab aliis eruditis fere omnibus

bus præfatæ epiſtolæ tanquam ſuppoſititiæ rejiciantur, utpote quæ ſub finem ſeptimi ſæculi pia fraude confictæ, ut ait Card. Bona *lib.* 1. *Rerum Liturgic. cap.* 3. & ex ſententiis veterum Canonum, Legum, etiam civilium, & Sanctorum PP. qui quarto, & quinto ſæculo floruerunt, magna ex parte contextæ fuerint, hinc certa fides ejuſmodi epiſtolis non eſt adhibenda, quapropter tuto non poſſumus cum Gavanto tribuere Calliſto præfatum Decretum inſtitutionis Quatuor Temporum; & revera S. Leo, qui de memoratis Quatuor Temporum jejuniis diſſerit *ſerm.* 7. 9. *&* 11. nunquam prodit talium jejuniorum inſtitutorem, quem profectò non omiſiſſet, ſi Calliſtus fuiſſet illius Decreti Auctor.

II. Gavant. eodem num. 1. *Sed antea ab Apoſtolis traditum fuiſſe, Sanctus Leo docet, &c.*] Hic Gavantus adhæret S. Leonis ſententiæ, qui præſertim ſermone I. V. & VIII. ut infra videbimus, jejunia iſta ab Apoſtolica inſtitutione emanare adſtruit; & hinc concludit, Calliſtum Decreto ſuo (de quo ſatis ſupra) tantùm firmaſſe talem uſum, & quatuor jejuniorum Tempora diſtinxiſſe. Etiam S. Iſidorus Hiſpalenſis *in lib. de Offic. cap.* 37. *&* 38. nec non Rabanus *lib.* 1. *Inſtit. cap.* 18. aliique opinati ſunt, jejunia illa Apoſtolicæ Inſtitutionis eſſe, atque poſt eos prædictarum ante Siricium Decretalium conſarcinator aſſerit, in allegato Decreto, ab Apoſtolica traditione acceptum eſſe Quatuor Temporum jejunium.

In eadem pariter verſatur ſententia eruditiſſimus Thomaſſinus in ſuo Tractatu hiſtorico, & dogmatico de jejunio Gallice elucubrato *cap.* 21. *n.* 7. quam ſententiam ego quoque lubenter amplector innixus teſtimoniis, & auctoritati S. Leonis Magni, qui ſermone primo de jejunio decimi Menſis ait: *Tria ſunt, quæ maxime ad Religioſas pertinent actiones, oratio ſcilicet, jejunium, & eleemoſyna, quibus exercendis omne quidem tempus acceptum, ſed illud eſt ſtudioſius obſervandum, quod Apoſtolicis accepimus traditionibus conſecratum; ſicut etiam decimus hic menſis morem refert veteris inſtituti, ut tria illa, de quibus locutus ſum, diligentius exequamur.* Sermone verò quinto hæc tradit: *Huic autem operi cum omnia opportuna ſint tempora, hoc nunc præcipue aptum eſt, atque conveniens, in quo SS. PP. noſtri divinitus inſpirati decimi menſis ſanxere jejunium.* Et tandem ſermone octavo vocat jejunia hæc Eccleſiaſtica utens his verbis: *Hujus obſervantiæ utilitas in Eccleſiaſticis præcipue eſt conſtituta jejuniis, quæ ex doctrina S. Spiritus ita per totius Anni circulum diſtributa ſunt, ut lex abſtinentiæ omnibus ſit adſcripta temporibus. Siquidem jejunium Vernum in Quadrageſima, Æſtivum in Pentecoſte, Autumnale in menſe ſeptimo, Hyemale autem in hoc, qui eſt decimus, celebramus.* Acquieſcere igitur non poſſum aſſertionibus Grancolaſii, qui Comment. Hiſtor. in Breviarium Romanum *lib* 2. *cap.* 9 (ex quo Tertullianus, Euſebius, Hieronymus, & Auguſtinus, qui de jejunio pluribus in locis ſermonem habuerunt, ne verbum quidem de Quatuor Temporum jejuniis fecerint) infert nullum Quatuor Temporum veſtigium in tota antiquitate extare. Verùm magno detinetur errore Vir alioquin doctus, cum ex ſilentio præfatorum PP.

PP. deducere nemo poſſit, jejunia Quatuor Temporum antiquis illis Eccleſiæ temporibus incognita fuiſſe. Ad confutandam ſiquidem hanc Grancolaſii illationem ſatis ſuperque ſunt ſupra a nobis adducta teſtimonia ſapientiſſimi Leonis Magni, qui decimo tantùm a S. Auguſtini obitu anno Romanam ſuſcepit regendam Eccleſiam. Prædictus Pontifex hujuſmodi jejunia, ut liquet, ex ſupra allegatis, & ex aliis ſuis ſermonibus pluries ad inſtituta veterum PP. & ad Apoſtolicam traditionem refert, quod profectò non docuiſſet maximus ille Pontifex, ſi nullum hujus rei veſtigium temporibus SS. Hieronymi, & Auguſtini, quorum ipſe Synchronus fuit, extitiſſet. Igitur præfato Grancolaſio aſſentiri nequaquam poſſumus, nec ſilentium PP. apertiſſimæ Leonis Magni auctoritati præponere; quamquam immeritò Auguſtini ſilentium nobis opponat; etenim hic S. Doctor *epiſt. 86.* quæ eſt *ad Caſulanum*, poſtquam dixerat peculiarem eſſe Romanæ Eccleſiæ morem Feria quarta, ſexta, & Sabbato per annum jejunandi -- *Chriſtianus, qui quarta, & ſexta Feria, & ipſo Sabbato jejunare conſuevit, quod frequenter Romana plebs facit*. Quod quartæ, ſextæque Feriæ jejunium arbitrarium fuiſſe toto temporis anno putat Thomaſſinus *loc. cit. n.* 15. ſubdit idem S. Doctor: *Videat quàm afficit contumelia ipſam Romanam Eccleſiam, ubi his hebdomadibus, in quibus quarta, & ſexta, & Sabbato jejunatur, tribus tantùm diebus continuis, Dominico ſcilicet, & deinde ſecunda, & tertia prandetur*. Quibus verbis S. Auguſtini indicantur profectò jejunia Quatuor Temporum; nam quænam erunt aliæ hebdomadæ, in quibus quarta, & ſexta Feria, nec non Sabbato jejunari debebat a tota Romana Eccleſia, niſi hebdomadæ illæ per Quatuor Anni Tempora ſolitæ jejunio celebrari? Præfata Auguſtini verba, ut notat Thomaſſinus *loc. cit. n.* 2. omnem removent difficultatem, quæ ex illis verbis S. Leonis, ad calcem omnium ſermonum de iſto jejunio appoſitis, ſuboriebatur; nimirum: *Igitur* (hæc ſunt verba Leonis) *Feria quarta, & Feria ſexta jejunemus, Sabbato autem Vigilias apud S. Petrum faciemus*, quæ Leonis verba aliqui ita acceperunt, ut opinarentur in Sabbatis Quatuor Temporum Romæ jejunium ſervatum non fuiſſe, ita ut aliam Feriarum illarum obſervantiam, aliam Sabbati fuiſſe, intellexerint, cum huic ſolas Vigilias deputet, illis verò jejunandi neceſſitatem affigat S. Leo.

Verùm ea profectò non fuit Leonis mens; ſed hoc potius intendit, & indicare voluit, ut in Sabbato ultra jejunium, Vigiliæ ſuperadderentur. Sicut enim neceſſe erat, ut aliarum Feriarum jejunium in illis hebdomadibus indiceretur Chriſtianæ plebi, cui non erat aliis hebdomadibus præceptum, ſed tantum arbitrarium, ita omnino fuiſſet ſupervacaneum de jejunio Sabbati mentionem facere, cum jam peculiari lege a conſuetudine ad Sabbaticum jejunium per omnes anni hebdomadas, ut ſupra diximus Romani adſtringerentur.

Opponi fortaſſe poſſet formula, qua utitur S. Gelaſius in ſuo Sacramentario pag. 113. -- *Hortamur Sanctam Fidem veſtram, ut quarta, ſexta, vel ſeptima Feria jejunemus*: ex quibus jejunium Sabbati Quatuor Temporum videtur uniuſcujuſque arbitrio

ttio fuiſſe relictum -- Affirmare tamen neceſſario debemus particulam *vel* hoc loco vim conjunctionis habere. Etenim in Ordine Romano ab Hytorpio vulgato, quamvis pag. 22. adhibeatur etiam particula *vel*, ut in Sacramentario Gelaſiano; nihilominus pag. 60. trium Feriarum jejunium diſtincte præcipitur per particulam & -- Jejunium faciant quarta, & ſexta Feria, & in Sabbato -- ex quo palam fit Ly *vel* copulative eſſe ſumendum, neque hujus rei deſunt exempla tàm apud Eccleſiaſticos, quàm apud Prophanos Scriptores. Inſignis eſt Sancti Maximi locus homil. 1. de Epiphania, quæ legitur 5. die infra Octavam Epiphaniæ in Hierolex. verbo *vel*, a Dominico Macrio relatus -- *Ferunt hodie Chriſtum Dominum noſtrum, vel Stella duce a Regibus adoratum, vel invitatum ad Nuptias, vel juſcepto a Joanne baptiſmate, &c.* ubi *vel* ſtat loco &; nam in die Epiphaniæ de illis tribus miraculis copulative Eccleſia mentionem facit. Egregie iſta firmantur ex epiſtola Sancti Leonis ad Dioſcorum pag. 436. edit. recenſionis Pariſienſis, ubi loquens de Ordinationibus die Dominico celebrandis, Sabbati jejunium expreſſe commemorat. *Ejuſdem obſervantiæ* erit, ſi mane, ipſo Dominico die continuato Sabbati jejunio *celebretur* ordinatio. Gelaſii etiam Epiſtola nona perſpicue nos docet, Sabbatum Quatuor Temporum fuiſſe jejunio conſecratum. Quapropter dubitare nullus poteſt, quin magno in errore verſentur contrariæ opinionis Auctores.

Prædicta Romana conſuetudo jejunandi Quatuor temporibus, etiam in Hiſpania ſervabatur; D enim Iſidorus *lib. 1. de divinis Officiis cap. 36.* mentionem facit de jejunio Quadrageſimæ, *cap. 37.* de jejunio Pentecoſtes, *cap. 38.* de jejunio ſeptimi menſis, & *cap. 39.* de jejunio Kalendarum Novembris, ex quibus liquet, quòd Iſidorus aliter ac Roma conſueverat, collocat hoc poſtremum jejunium, & præter quatuor illa jam deſcripta, aliud etiam aſſignat jejunium *cap. 40.* quod eſt Kalendarum Januar. qua die jejunium ab Eccleſia mandatum erat, ut obex poneretur inſanis, atque inhoneſtis ludis, jocíſque, qui Kalendis Januariis fieri antiquitus ſolebant. Hinc aliquod inter Eccleſias diſcrimen fuit circa Quatuor Temporum jejunia, neque Romanus mos firmiter per totum Occidentem ſtabilitus fuit, niſi Papæ Victoris II. tempore Anno 1054. vel Gregor. VII. Anno 1073. ut fatetur etiam Thomaſſinus *par. 2. cap. 18. num. 8.* vel etiam ſub Urbano II. in Synodo Claromontana habita Anno 1095. Poſt prædictos Pontifices in omnibus Eccleſiis Occidentalibus firmata fuit uniformitas talium jejuniorum.

Prædicta quatuor jejunia octavo ſæculo in Gallia pariter obſervata reperiuntur, & ſæculo IX. in Concilio Moguntino celebrato Anno 813. *Can. 34.* & in Capitularibus Caroli Magni *lib. 5. cap. 86.* accepta fuere Anno 769. *Conſtituimus*, ait Concilium Moguntinum, *ut Quatuor Anni Tempora ab omnibus cum jejunio obſerventur, ut eſt in menſe Martii hebdom. 1. in menſe Jun. hebdom. 2. in menſe Septembris hebdom. 3. & in menſe Decembris hebdomada, quæ fuerit plena ante Vigiliam Nativitatis Domini, ſicut eſt*

in

in Romana Eccleſia traditum. In prædictis verò Capitularibus editis a Baluz. *tom.* 1. *pag.* 192. hæc leguntur: *Ut jejunium Quatuor Temporum & ipſi Sacerdotes obſervent, & plebi denuncient obſervandum*; pag. verò 954. *Doceant Presbyteri Populum quatuor legitima Temporum jejunia obſervare, hoc eſt menſe Martio, Julio, Septembrio, & Decembrio, quando Sacri Ordines juxta ſtatuta Canonum diſtribuuntur.*

Ex his Conciliorum ſanctionibus, Grancolas, aliique Scriptores colligerunt, hanc diſciplinam ſæculo tantùm octavo in Gallias invectam fuiſſe. Verùm Natalis Alexander Diſſert. quarta in Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſæculi ſecundi Art. 4. ex ipſo Leone erudite demonſtrat, Quatuor Temporum jejunia ſæculo V. ab univerſa ſaltem Occidentali Eccleſia fuiſſe religioſe obſervata. Nos unum hic Leonis textum afferemus ad hujus veritatis comprobationem, ex ſermone quarto de jejunio ſeptimi menſis deſumptum: *Quamvis*, inquit Pontifex, *unicuique noſtrum liberum ſit voluntariis caſtigationibus proprium corpus afficere, & nunc moderatius, nunc verò diſtrictius repugnantes Spiritui carnales concupiſcentias edomare: quibuſdam tamen diebus ab omnibus oportet pariter celebrari generale jejunium, & tunc eſt efficacior, ſacratiorque devotio, quando in operibus pietatis totius Eccleſiæ unus animus, & unus eſt ſenſus.* Quapropter dicendum prędictis Conciliorum Decretis ſtatutam quidem fuiſſe uniformitatem temporis in obſervantia hujuſmodi jejuniorum cum Eccleſia Romana, non autem ipſa jejunia, quæ jam antiquitus etiam in Galliis obſervabantur.

Ad Eccleſiam verò Mediolanenſem, quod attinet, Grancolas *loc ſupracit.* aſſerit, quòd ante S. Carolum præfata Quatuor Temporum jejunia nuſquam ſervata fuerint, & quòd idem S. Antiſtes primus omnium ea ſervari curaverit in ſua Provincia. Verùm ex Decreto ſui quarti Concilii Provincialis, quod eſt *de jejuniis quatuor Temporum*, colligi quidem poteſt in Eccleſia Mediolanenſi S. Carolum inſtauraſſe collapſam jam diſciplinam prædictorum jejuniorum, non verò ab initio inſtituiſſe. *Sacra quatuor jejuniorum Tempora* (hæc ſunt præciſa verba Decreti) *hæc S. Spiritus doctrina ſalutaliter inſtituta ſunt olim, & frequenter Fidelium conventu, & ſollemni celebritate, & religioſo Supplicantium officio colebantur, &c. ita illorum cultum Paſtorali cura eruditis Fidelium mentibus in uſum antiquæ pietatis revocanda ſunt; quare in omni Provincia noſtræ Eccleſiæ, &c. . . . . . ſollemnibus his Feriis, quarta ſcilicet, ſexta, & Sabbato pro antiqua devotionis conſuetudine, frequentioris Miſſæ ſacro, divinisque Officiis, ut in Moguntino Concilio* I. *cautum eſt, interſint: Orationes, Jejunia, Eleemoſynas, cæteraque pietatis opera præſtent.*

III. Gavant. eodem n. 1. *Cum ea, quæ Vere habentur, cum incidant in Quadrageſima, &c.*] Romæ etiam per longum tempus tria tantùm tempora numerabantur; ex eo quòd jejunium menſis Martii cum Quadrageſima confunderetur. Hinc in Sacrament. Gelaſiano, ſeu lib. 1. Sacramentorum Romanæ Eccleſiæ a Card. Thomaſio edito num. 82. pag. 113. habetur denunciatio jejuniorum quarti, ſeptimi, & decimi menſis, & in eodem Sacramentario nulla fit mentio jejunii primi menſis, non alia profectò

Digitized by Google

ſe[illegible]ò ratione, niſi quia hoc confundebatur cum jejunio Quadrageſimali. Rurſus Concilium pariter Cloveshovienſe ſecundum celebratum Anno 747. *Can.* 18. recenſet ſolummodo jejunium trium Temporum dicendo: *Octavò decimo ſtatutum eſt mandato, ut jejuniorum Tempora, ideſt quarti, ſeptimi, & decimi menſis nullus negligere præſumat*. Denique Atto Vercellenſis Epiſcopus, qui decimo ſæculo floruit, trium Temporum morem, qui in Italia adhuc vigebat, in alium quatuor Temporum, qui ubique fere alibi exprimebatur, muravit. Decretum igitur illud Calliſti a Gavanto allegatum ſemper magis dubium mihi eſt, utrum ſit vere authenticum, cum in eo expreſſe ſtatutum reperiatur, jejunium per Quatuor Tempora fieri debere, de qua diſtinctione Quatuor Temporum nulla ſit mentio, ne in Sacramentario quidem Gelaſiano, cum in eo ſolum habeatur ſermo de jejuniis quarti, ſeptimi, & decimi menſis, non verò primi menſis ob rationem ſupra allegatam.

De præfatis Quatuor Temporibus & de jejuniis in eis ſervandis erudite diſſerit citatus Thomaſſinus *in ſuo Tract. Hiſtorico de jejunio par.* 1. *cap.* 21. *& par.* 2. *cap.* 18. Ita pariter de prædictis jejuniis eruditas inſtituit Diſſertationes Bailet. & denique memoratus Grancolas *loc. cit.* & recentiſſime edidit Tractatum de pertinentibus ad celebrationem jejunii Eccleſiaſtici Quatuor Anni Temporum religioſiſſimus Vir Euſebius de SS. Sacramento Ordinis Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, referendo etiam omnia ea, quæ tradita ſunt a Baileth, & Durando ſpectantia ad dictam materiam.

IV. Gavant. num. 2. *Miſſa Feriæ IV. &c.*] Præter ea, quæ tradit Gavantus ſupra pertinentia ad Miſſam, quæ celebratur in Feria IV. & aliis Quatuor Temporum, advertere etiam occurrit, quòd ſi in dictas Ferias Quatuor Temporum incidat Feſtum duplex, vel ſemiduplex, aut dies Octava alicujus Feſti v. g. Conceptionis B. M. V. tunc Miſſa dicitur de Feſto, aut de Octava cum commemoratione de Feria, uti & de Vigilia, ac Feſto ſimplici, ſi unà incidant in Feriam aliquam dictorum Quatuor Temporum, nec non legetur ultimum Evangelium de eadem Feria Quatuor Temporum; in Eccleſiis autem Cathedralibus, & Collegiatis cantantur duæ Miſſæ Conventuales in ejuſmodi caſu, una ſcilicet de Feſto, aut de Octava poſt Tertiam, ſine commemoratione de Feria currente; altera verò de Feria currente Quatuor Temporum poſt Nonam ſine commemoratione de Feſto, & in fine utriuſque dicitur Evangelium S. Joannis; in priore fit commemoratio de Feſto ſimplici, ſi quod occurrat, non autem de Vigilia, ſi quæ pariter occurrat; in poſteriore verò fit commemoratio de Vigilia, non item de Feſto ſimplici ſi idem incidat: ſi quæ autem tertio loco in utraque Miſſa Conventuali dicenda Oratio eſſet, tunc ſit ea, quæ item ſecundo, & tertio loco ponitur, ſi nec Vigilia, nec Feſtum ſimplex ſimul occurrat, ut jam diximus ſuo loco.

Si verò non ipſa dies Octava alicujus Feſti, ſed tantùm dies aliqua infra Octavam incidat in Feriam aliquam Quatuor Temporum (uti Anno 1729. dies ſeptima infra Octavam Conceptionis B. M. V. nempe 14. Decem-

cembris incidit in Feriam quartam Quatuor Temporum in Hyeme) tunc quamvis Officium dicatur de die infra Octavam, Miſſa tamen, non ſolùm Conventualis; ſed etiam Miſſæ planæ, non excluſis Miſſis Votivis, & Defunctorum, debent dici de Feria IV. Temporum, ut alibi diximus, prætertim in Tit. de Feria, & Vigilia in prima Parte hujus theſauri; in quo caſu color Altaris extra Miſſam principalem concordat cum Officio; color verò paramentorum Celebrantis concordat cum ipſa Miſſa, ut ſupra etiam innuimus. Dicitur, inquam, in dicto caſu Miſſa de Feria ſine *Gloria*, & *Credo* cum commemoratione de Octava, ac tertia Oratio de Spiritu Sancto, non autem *Deus, qui de Beatæ, &c.* ut male contra Rubricam generalem nonam Miſſalis *n. 9.* & contra Directorium Romanum nonnemo poſuit. Præfatio autem in tali occurrentia non dicitur communis, ut ſupra *par. 1. tit. 12. lit. C.* tradit noſter Gavantus, quem ſecutus eſt Pittonus a nobis alibi allegatus, nec non Halden *par.1. tit.66. de Dominica, & hebdomada tertia Adventus pag. mihi* 307. ſed debet dici Præfatio de Conceptione B. M. V. ut fuſe demonſtravimus in noſtris Obſervationibus, & Additionibus ad dictum Titulum XII. *num.* 7. & ut docet etiam prædictum Directorium Romanum ad dictum Annum 1729. Rurſus in dicta occurrentia, ut *loco cit.* diximus in Tit. *de Feria, & Vigilia*, & alibi etiam agentes de Miſſa Conventuali: in Collegiatis, & Cathedralibus, non debent cantari duæ Miſſæ Conventuales, una de Octava, altera de Feria, ſed unica tantùm, & ea de dicta Feria cum commemoratione Octavæ.

Hæc omnia confirmantur per Decretum recentiſſime emanatum, dum hæc folia prælo ſubjicerentur, quod Decretum datur in noſtro Indice ſub *num.* 688.

V. Gavant. eodem num. 2. *Habet duas Lectiones, &c.*] In prædictis Feriis Quatuor Temporum, uti & in aliis, in quibus dicendæ ſunt plures Orationes cum Prophetiis, dicto *Kyrie Eleiſon* in medio Altaris, revertitur ſtatim Celebrans ad cornu Epiſtolæ non vertendo ſe ad populum, nec dicendo *Dominus vobiſcum*; ſed ibi ſtans ante librum, extenſis, & mox junctis manibus ante pectus, caputque Cruci inclinans, dicit: *Oremus, &c.* & (niſi currat tempus Paſchale, ut in Quatuor Temporibus Pentecoſtes) ſubnectit *Flectamus genua*, & illico genuflectit unico genu, & ſtatim ſine mora ſurgens, Miniſtro reſpondente: *Levate*; manibus extenſis dicit ante primam Prophetiam, ſeu Lectionem, illam ſolummodo Orationem, quæ cum Officio illius Feriæ concordat, cæteras verò Orationes Miſſæ illi Feriæ convenientes, dicit ante Epiſtolam, hoc eſt ultimam lectionem ejus Miſſæ, ut videre eſt in Miſſali ſuo loco.

VI. Gavant. num. 3. *In Feria VI. &c.*] Si in Feria VI. vel in Sabbato ante Dominicam quartam Adventus occurrat Feſtum S. Thomæ Apoſtoli, tunc Officium, & Miſſa fiunt de Feſto; de Feria verò quatuor Temporum fit commemoratio in Laudibus, ac in Miſſis privatis, & in quibus dicetur ultimum Evangelium de eadem Feria Quatuor Temporum. In Miſſa vero ſollemni nulla fiet commemoratio dictæ Feriæ, quia de ea poſt

poſt Nonam cantatur alia Miſſa abſque ulla Feſti S. Thomæ commemoratione.

VII. Gavant. n. 6. *In Sabbato verò ratione ſeptem Ordinationum, &c.*] Primis Eccleſiæ ſæculis, quibus non opus erat multiplicandi ſacros Miniſtros, ut hodie urget neceſſitas, non ſolùm alibi, ſed etiam Romæ unica celebrabatur ordinatio per annum, & hæc quidem menſe Decembri ob Natalis Feſtum, ideoque ad anni finem, ut in proximo eſſent ad Eccleſiam ſub proxime ſequentis anni initium deſerviendam; & hinc toties in fine hiſtoriæ Pontificum hæc clauſula ſubjicitur: fecit ordinationes menſe Decembri, &c. Urgente deinde, ut dixi, neceſſitate multiplicandi Miniſtros ſacros, eorum ordinatio pariter per annum multiplicabatur, & nulli tempori fixa erat, ſed prout Eccleſiæ neceſſitas ferebat, quocunque tempore, ut Græci vel hodie faciunt, ordinatio celebrabatur. Nonniſi circa quintum Eccleſiæ ſæculum Dominicis tantùm diebus ordinationes fieri cœperunt, cujus rei clarum extat teſtimonium in Epiſtola ſecunda S. Leonis Magni, in qua Dioſcorum Alexandrinum hortatur ad hunc Eccleſiæ Romanæ morem ſervandum, circa tempus ordinationum, nimirum tantùm nocte, quæ eſt inter Sabbatum, & Dominicam, jubendo præterea, ut, qui ordinationem celebrabunt, jejunii ſint, atque jejunium Sabbati uſque ad Dominicam producant, & nonniſi poſt abſolutam ordinationem cibum ſumant. Cæremonia circa noctis medium peragebatur, & ad lucem uſque perdurabat, ſive uſque ad Dominicæ auroram, poſtea hæc cæremonia ad Sabbati veſperam retracta fuit; cum enim a jejunis præſtari deberet, hinc occaſio ſumpta eſt decimo, vel undecimo ſæculo præveniendi ante dictam ordinationem ob difficultatem ſervandi tanto tempore jejunium. Ex prædictis factum eſt etiam, quod iſtæ Dominicæ appellabantur vacantes, quia nempe proprias Miſſas non habebant, Miſſaſque de ordinatione, quæ Dominica die ſummo mane fiebat pro ejuſdem Dominicæ Miſſa reputabatur: unde ad nos derivavit conſuetudo quatuor Temporibus Decembris, & Quadrageſimæ idem Evangelium Sabbato, & Dominica ad Miſſam dicendi. Ob eandem etiam rationem in veteribus Sacramentariis ante nonum ſæculum, atque antequam ordinatio huic Sabbato adnecteretur, habetur Epiſtola, & Evangelium, quæ Romæ dicebantur Dominica ante Natale. Hic mos tandem penitus obſolevit, ordinationes enim neque Dominica, neque veſpere Sabbati, ſed mane Sabbati in quatuor Temporibus, necnon in Sabbato ante Dominicam medianam, quibus Gelaſius Papa, ut patet ex ſua Epiſtola 9. ſeu conſtitutione, quæ reperitur in Codice Thuanio cap. 7. Cæremoniam ordinationis affixit: *Ordinationes Presbyterorum, Diaconorumque, niſi certis temporibus, & diebus exercere non audeant, ideſt quarti menſis jejunio, ſeptimi, & decimi, ſed etiam Quadrageſimalis initii, ac medianæ Quadrageſimæ die Sabbati jejunio.*

VIII. Cum hodie vigeat conſuetudo conferendi majores ordines etiam in die Sabbati Sancti, quæri poteſt, qua primùm ætate invecta ſit in Eccleſiam hujuſmodi diſciplina?

Multi enim tam Theologi, quàm Canoniſtæ ſibi, & aliis perſuaſerunt, hujus Ritus originem antiquiſſimam eſſe, & vel Leonem Magnum Auctorem, aut certe Reſtauratorem habuiſſe. Nuſquam in hanc opinionem viri docti deſcendiſſent, ſi attentius conſideraſſent Eccleſiaſtica monumenta, quæ de temporibus ordinationum accuratam mentionem fecerunt; nunquam enim ante Alexandrum III. quidquam inveniſſent, quod ſententiæ ſuæ patrocinium afferret. Et ut a ſæculo S. Leonis incipiam, Gelaſius paullo ante citatus in Epiſtola ad Epiſcopos per Lucaniam conſtitutos definit, quibus temporibus ordinationes fieri debeant; de Sabbato autem Sancto penitus tacet -- *Ordinationes Presbyterorum, & Diaconorum*, inquit, *niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debent, id eſt quarti menſis jejunio, ſeptimi, & decimi, ſed etiam Quadrageſimalis initii, & mediana hebdomadæ die Sabbati jejunio circa veſperam noverint celebrandam*. Sane haudquaquam video, qua ratione Canoniſtæ in iis verbis *die Sabbati* inveniant Sabbatum Sanctum, cum certo certius ſit, Gelaſium id unum definire, ut ordinationes fiant tantùm in Sabbato quatuor Temporum, & in Sabbato hebdomadæ medianæ, & non in aliis diebus — Gemina his habet Gregorius II. in Epiſtola ad Clerum, & Populum Turingiæ -- *Ordinationes verò Presbyterorum, ſive Diaconorum, nonniſi quarti, ſeptimi, & decimi menſis jejuniis, ſed & in ingreſſu Quadrageſimali, atque medio veſpere Sabbati noverit celebrandas*. Nulla etiam hìc Paſchalis Sabbati mentio, ſicuti etiam nihil de eo Sabbato decernitur in Synodo Romana ſub Zacharia anno 743. & Lemovicenſi ſub Benedicto IX. anno 1034. in quibus ordinationum tempora definiuntur. Denique Urbanus II. in Concilio Claramontano anno 1095. ſtatuit, ne fiant ordinationes niſi quatuor Temporibus, & Sabbato medianæ Quadrageſimæ, & tunc protrahatur jejunium uſque ad veſperas, & ſi fieri poteſt uſque ad craſtinum, ut magis appareat, in die Dominico ordines fieri -- Ubi Sabbatum Sanctum omnino ſiletur; his auctoritatibus addi poſſunt tum Romani, tum aliarum Eccleſiarum Ordines a Morino, Mabillonio, & Martene vulgati, qui licèt tempora, & Ritus ordinationum exacte deſcribant, de Sabbato Sancto tacent. Fidem autem omnem ſuperare videtur, quòd hujuſmodi Ritus tot Pontifices, atque Concilia latere potuerit, ſi jam a Leonis I. ætate viguiſſet. Certum ergo videtur, ante ſæculum duodecimum inauditam fuiſſe conſuetudinem conferendi ordines ſacros in die Sabbati Sancti — Primum hujus moris veſtigium apparet in Reſcripto Alexandri III. ad Epiſcopum Herfordienſem, quod ita ſe habet -- *De eo autem, quod quæſiviſti, an liceat extra jejunia quatuor Temporum aliquos in Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, vel Acolythos, aut etiam Subdiaconos promovere, taliter reſpondemus, quòd licitum eſt Epiſcopis, Dominicis, & aliis Feſtivis diebus unum, aut duos ad minores ordines promovere: ſed ad Subdiaconatum niſi in quatuor Temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato ante Dominicam de Paſſione, nulli Epiſcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquos ordinare*. Nec eſt, quod quiſquam objiciat Alexandrum

drùm III. in hac Epiſtola nihil de novo ſtatuere, ſed tantùm explicare, quid antiquitus in Eccleſia obſervaretur; nam ſi antiquitus ordines collati fuiſſent in Sabbato Sancto, & hujuſmodi Ritus in communem Eccleſiæ diſciplinam tranſiſſet ante ævum Alexandri III. id profectò non ignoraſſet Epiſcopus Herfordienſis; ignoravit tamen: poſtulabat enim a Pontifice, num liceret extra quatuor Tempora ordines miniſtrare? Quocirca ſtatuendum nobis videtur, conſuetudinem ordines conferendi in Sabbato Sancto originem habuiſſe inter Urbani II. & Alexandri III. tempora, niſi malimus aſſerere, ipſum Alexandrum III. hujus moris inſtitutorem fuiſſe.

Duo nobis opponere poſſe videntur, qui in adverſa opinione verſantur, primò Leonis Magni auctoritatem in Epiſtola ad Dioſcorum, in qua hæc ait -- Quod ergo a Patribus noſtris propenſiore cura novimus eſſe ſervatum, a vobis hoc volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica ordinatio celebretur: ſed poſt diem Sabbati ejus noctis, quæ in prima Sabbati luceſcit, exordia deligantur, in quibus his, qui conſecandi ſunt, jejunis, & a jejunantibus ſacra Benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi mane ipſo Dominico die, continuato Sabbati jejunio celebretur, a quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quàm ad diem Reſurrectionis, ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur, pertinere non dubium eſt, &c.

Hunc locum de ordinatione in Sabbato Sancto peragenda non modò Scholaſtici, & Canoniſtæ, verùm etiam veteres S. Leonis operum editores intellexerunt, unde Epiſtolæ ad Dioſcorum titulum hunc apposuerunt, vel appoſitum confirmarunt — *De ordinatione Presbyteri, aut Diaconi, ut Sabbato Sancto celebretur, id eſt die Dominico*. Præpoſteram eſſe hanc loci Leonini intelligentiam magnis argumentis demonſtravit noviſſimus editor Operum S. Leonis, ac prorſus evicit, Pontificem magnum de quolibet anni Sabbato, & qualibet Dominica locutum fuiſſe — Primò enim, momenta quæ Leo adducit ad probandam conſuetudinem, quam Dioſcoro præſcribit, non tantùm pro Paſcali, ſed pro quacunque Dominica faciunt, mundi videlicet exordium, miſſio Apoſtolorum, & Spiritus Sancti in illos deſcenſus, quæ omnia non die Paſchatis, ſed die tantùm Dominico contigerunt. Scripturæ etiam teſtimonia, & Apoſtolorum exemplum, quæ ex actibus Apoſtolicis afferuntur a Leone, non ſoli Dominicæ Paſchali, ſed omnibus æque conveniunt, non enim Apoſtoli manus Paullo, & Barnabæ in ſollemnitate Paſchali impoſuiſſe leguntur — Secundò ſi de Sabbato, & Dominica Paſchali in hac Epiſtola ſermo inſtitueretur, fruſtra Leo adduceret in exemplum ipſum Paſchatis diem, ut probet eam noctem, quæ ſequitur proxime diem Sabbati, ad diem Dominicum pertinere — id tamen facit Leo *ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur*, in quo videlicet nox Sabbato Sancto ſuccedens feſtivitati Paſchali deputatur in officio Eccleſiæ, quod nunc apud nos die Sabbati ſummo mane celebratur; per illa verò tempora nonniſi poſt noctis ſubſequentis initia agebatur — Tertiò cum Leo affir-

affirmet, in nocte tantùm Sabbati licere ordinationes fieri, niſi de quocunque Sabbato ejus verba capiantur, licebit tantùm ex mente Leonis ordinationes facere in Sabbato Sancto, quod quàm abſurdum ſit, nemo non videt. Conſtat enim ex monumentis Eccleſiaſticis poſt Leonem, & ante ipſum plurimos tum Epiſcopos, tum Presbyteros extra diem Paſchatis conſecratos fuiſſe. Certe Leo Dominicam diem ordinationibus deſtinatam vocat Reſurrectionis diem, quod multis errandi occaſionem præbuiſſe videtur; ſed perquàm familiare eſt antiquis Scriptoribus quamlibet anni Dominicam eo titulo inſignire. Et ne a Leone diſcedamus, ipſe in Epiſtola ad Turibium *cap.* 4. teſtatur, Priſcillianiſtas jejunaſſe die Dominico, qui eſt dies Reſurrectionis Chriſti: videri etiam poteſt in hanc rem Amalarius *lib.* 2. *de Eccleſiaſt. Offic. cap.* 2.

Hoc unum ergo decrevit Leo, ut ordinationes Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum non qualibet anni die, ſed Dominica tantùm fierent, ſive in nocte, quæ Dominicam præcedit.

Alterum, quod noſtræ opinioni adverſari videtur, eſt quoddam fragmentum Epiſtolæ ad Epiſcopum Potentinum, quod ſub nomine Pelagii refertur a Gratiano *diſtinct.* 76. In eo verò Pontifex ad Urbem invitat quemdam Diaconum Eccleſiæ Grumentinæ ad Epiſcopatum Eccleſiæ Cluſitanæ electum, ut eum in Sabbato Sancto poſt Baptiſmum ordinare poſſit. Ita verò habet fragmentum Epiſtolæ. Dilectionis tuæ ſcripta ſuſcepimus, quibus ſignificas Latinum Eccleſiæ Grumentinæ Diaconum ad Epiſcopatum Marcellionenſis Eccleſiæ, ſive Cluſitanæ ab omnibus fuiſſe electum: quod jam ante hoc tempus retuliſti, & juſſimus, ut veniret; credentes eos de perſona ejuſdem ab Epiſcopo ſuo Dimiſſorias accepiſſe, quod ſi modo fecerunt, facite eum velociter ad Urbem Romam occurrere, ut ſi Deus juſſerit, in Sabbato magno poſt horam Baptiſmi ordinetur. Quod ſi ante memoratum diem non occurrerit, cogetur uſque ad quarti menſis jejunia ſuſtinere.

Quàm parum huic Epiſtolæ fidant ipſimet Canoniſtæ, planum faciunt Hallier, & Gonzalez, qui nequaquam eam in ſuæ ſententiæ patrocinium adducunt, ubi de ordinatione in Sabbato Sancto facienda ſermonem inſtituunt; unde probabile admodum eſt, ipſis viſam fuiſſe ſuppoſititiam. Et ſane Epiſtola illa recta fronte pugnat cum veteri, recentique Eccleſiæ diſciplina, qua ſemper licitum fuit quacunque Dominica conſecrare electos ad Epiſcopatum, quin neceſſarium foret expectare quatuor Tempora, quemadmodum hæc Epiſtola aperte definit. Suppoſititiam itaque Epiſtolam putamus, quæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ, tot Pontificum, ac Conciliorum auctoritate munitæ contraria eſt; & denuo concludimus morem conferendi ordines in Sabbato Sancto inauditum fuiſſe ante ſeculum Eccleſiæ duodecimum.

IX. Gavant. n. 6. *Dominica poſt Sabbatum ordinationum, &c.*] Dominica quarta Adventus, quæ eſt poſt Tempora Hyemalia (niſi in eam incidat *Vigilia Nativitatis Chriſti*, aut alicubi *Feſtum S. Thomæ*, ubi is tanquam Patronus Loci, aut propriæ Eccleſiæ eſt duplex primæ claſſis) ſicut Officium, ita

Digitized by Google

ita & Miſſa dicuntur Ritu ſemidupli-ci ſecundæ claſſis de dicta Dominica, ut in Miſſali deſcribitur cum *Credo* ſine *Gloria*, quia tamen etiam poſt hanc Dominicam quartam Adventus aliquando occurrit una, vel altera, aut etiam plures, quandoque Feriæ, in qua, vel in quibus, quando Officium fit feriale, Miſſa quoque prædictæ Dominicæ dicitur in talibus Feriis ſine *Gloria*, & *Credo*, omiſſo quoque poſt Graduale *Alleluja*, ac ℣. ſequenti cum iiſdem tamen Orationibus, excepta Feria 2. in qua ſecunda Oratio eſt *Fidelium*, tertia autem *Deus, qui de B. M. V. &c.*

Si in Feriam II. aut aliam Feriam hujus hebdomadæ incidat Vigilia S. Thomæ, tunc nihil fit de Vigilia in Officio, ne commemoratio quidem, ſed totum dicitur de Feria currente, ſine commemoratione, ac ultima lectione de Vigilia, ut ſupra innuimus. Miſſa tamen tunc dicitur (etiam principalis de Vigilia) de Feria autem Adventus fit tantùm commemoratio, nec legitur de iſta ultimum Miſſæ Evangelium: de reliquo dicitur illa ſine *Gloria*, & *Credo*, *&c.* Ad Orationes, quod attinet, ſi prædicta Vigilia S. Thomæ incidat in Feriam II. hujus hebdomadæ, ſecunda Oratio erit *Fidelium*, tertia autem de Feria Adventus ex Dominica quarta præcedente: ſi verò incidat in aliam Feriam, tunc ſecunda Oratio erit de Feria Adventus, tertia autem *Deus, qui de B. M. V. &c.*

Si in Feriam II. aut aliam hujus hebdomadæ incidat ipſum Feſtum S. Thomæ, tunc ſicut Officium, ita & Miſſa (etiam Conventualis in Eccleſiis Cathedralibus, ac Collegiatis) fiunt de Feſto cum commemoratione de currenti Feria illa Adventus tam in Officio, quàm in Miſſa ſumendo pro commemoratione Feriæ Adventus, Orationem ex Dominica præcedente.

De Natali Domini, & Feſtis ſequentibus. III.

GAVANTUS.

1 Vigilia Nativitatis habetur *in Ordine Romano*, non habet *Alleluja*, niſi in Dominica, ob memoriam Reſurrectionis, *Gemma lib.* 4. *c.* 103. quòd ſi fiat commemoratio Dominicæ, non tamen ejus Evangelium legitur in fine; quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, ut dicitur *parte* 1. *Rubr. titulo* 13. *num.* 2.

* Si Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica Miſſa cantanda erit poſt Horam Tertiam, & poſt aſperſionem aquæ benedictæ; quia eo die non jejunatur: & licèt aliud videatur præſcribi in *Rubr. gener. par.* 1. *tit.* 15. *num.* 2. ibi *quamvis dies ſint ſollemnes*: de iis tamen intelligitur, in quibus: & jejunatur, & duæ cantantur Miſſæ de Feſto, & de Feria, quæ huic Dominicæ non conveniunt. * Dicitur *Credo* in hac Vigilia, ſi venerit in Dominica: quod aliàs docuimus, ratione Dominicæ.

2 Natalis Domini, de quo *Clem. lib.* 5. *cap.* 13. *Conſt.* ita dictus eſt *in Ordine*

dine Romano, quia in eo natus eſt Chriſtus *Iſid. lib.* 1. *de divin. Offic. cap.* 25. habet certum diem, non mobilem, ut Paſcha quia *ex Aug.* nollè oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, ut Paſch. ſed tantùm ad memoriam, quòd natus ſit: in Paſch. alia ſunt myſteria Azymorum, Feriæ ſextæ, Sabbati, &c. Ita *Alcuinus Flaccus*. Natus autem eſt die Dominico, *ex Synod.* 6. *cap.* 8.

3 Tres Miſſæ celebrantur *ex Decreto Theleſph.* duas autem tribuit eidem, *Rup. lib.* 3. *cap.* 17. ob duas generationes Chriſti ex Patre, & ex Matre: ſed forte *Rup.* loquitur eo ſenſu, quòd ille decrevit eas celebrari de nocte, ante Horam Tertiam, ſignificat autem, quòd Chriſtus natus eſt in ſalutem eorum, qui ante legem, qui ſub lege, & qui in Evangelio extitere: *Gemma lib.* 3. *cap.* 104.

4 Ante Laudes Prima Miſſa eſt dicenda *Microl. cap.* 34. qui & ideo addit, quòd omittebatur tunc, *Ite Miſſa eſt*, ne diſcederet Populus. *Te Deum*, dicitur ante Miſſam, *Gemma lib.* 4. *cap.* 117. contra quoſdam apud *Durand. lib.* 6. *cap.* 13. De Præfatione, & Communicantes, diximus ſupra 1. *par. tit.* 12. *num,* 2, *&* 5. De ultimo item Evangelio tertiæ Miſſæ, *ibid. tit.* 13. *n.* 2. Jubetur autem omitti purificationem in prima, & ſecunda Miſſa, *ex Inn. III. cap. ex parte, de celebr. Miſſar.* Vide *ſupra* 3. *par. de defectibus tit.* 9. *num.* 4. & adde, neque purificatorio tergendum eſſe Calicem, niſi in fine tertiæ Miſſæ; * neque omittendas eſſe eas preces, quæ in purificatione Calicis, & digitorum ablutione recitari ſolent, memento quoque, ut in Vaſe, non in Calice, fiat purificatio digitorum, ex dictis, *tit.* 9. *n.* 4.

Verùm in prima Miſſa ſollemni, hauſto diligentius ſanguine de Calice, Subdiaconus illum deferet ſine Purificatorio ad credentiam de more: ubi ſuppoſita ſaltem palla decenter ſervabitur uſque ad ſecundam Miſſam; vel certe relinquet cum Corporali extenſo ſuper Altare prope Tabellam ſecret. ne impediat incenſationem Altaris faciendam in Laudibus: & hoc poſtremum mihi magis placet.

5 *Francol. de temp. Hor. Canon. cap.* 40. *num.* 2. monet celebraturum primam Miſſam in nocte, ut ſit ille jejunus per horas circiter ſex ex quadam congruentia, quòd ſi celebraturus ſit ante mediam noctem, ex privilegio, vel legitima conſuetudine, vere non diſpenſatur in jejunio neceſſario ad Miſſam: ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Miſſa Vigiliæ ſumat purificationem; & eo caſu ſi in prima Miſſa noctis ſumeret purificationem, immo & cibum ante mediam noctem, poſſet celebrare ſecundam, & tertiam Miſſam Nativitatis Domini. Favet communis doctrina Theologorum.

6 Cæterum probabilem ſententiam, & ſecuram putat *Suarez* 3. *par. diſp.* 80. *ſect.* 4. poſſe in nocte hac celebrari tres Miſſas privatas ſimul poſt mediam noctem, quia nullo jure prohibetur: nec abnuo, ſi cauſa adſit majoris numeri Sacerdotum, minoriſque numeri Altarium, & ejuſmodi, ſi minus omnes celebrare commode poſſint; oppoſitum docet *Francol.* 1. *par. cap.* 39. *num.* 20. ubi multos citat Doctores, quorum eſt communior ſententia, lege *Bonac. diſp.* 4. *quæſt. ult. punct.* 9. *n.* 5. ubi etiam docet *punct.* 11. *num.* 10. non teneri

Pa-

Parochum ad tres Miſſas celebrandas, niſi adſit ſcandalum; certe, qui unam tantùm facit, vel primam, vel tertiam facere debet; & tertiam potius, cujus Oratio cum Officio concordat.

7 In Feſto S. Stephani, quo ille obiit, *ex Baron. in Martyrolog.* contra *Durand. lib. 7. cap. 21.* legitur Evangelium de Abele Protomartyre totius mundi, *Gemma lib. 3. cap.* 107. & quia dicitur, *lapidas eos, & relinquetur vobis domus deſerta, &c.* quod in ore Stephani fuit cauſa martyrii *Act. 6.* meminit *Clement. in Conſtit.* hujus, & ſequentium Feſtorum cum Natali Domini, *lib. 8. cap. 39. & Roman. Ordo*: in quibus habuere ſermones antiquiſſimi Patres.

8 Feſtum S. Joannis, ut filii Virginis ſequentis ventrem, quæ his diebus genuit Chriſtum: vel quia de Pathmo hac die rediit: vel quia Eccleſia ejus nomine dedicata fuit *Gem. lib. 3. cap. 13.* cum obierit ille, *ex S. Hieron. in Brev. & die 24. Junii*, ait *Gemma auctor ibidem* Præfatio dicitur de Nativitate quia majoris eſt dignitatis: & ita habetur in antiquioribus Miſſalibus.

9 Feſtum Innoc. antiquius eſt Origine, qui de eodem *homil. 3. in Matth.* non admittit cantica lætitiæ, quia deſcenderunt in Limbum. *Microl. cap. 36.* In Dominica verò, & Octava dicuntur, ob cauſas allatas ſupra *par. 1. tit. 10. & tit. 18.*

10 Officia Miſſarum, a Vigilia Nativitatis uſque ad Dominicam infra Octavam ejuſdem incluſive, habentur in *Ant. & Sacrament. Greg.* Orationes tamen ſecundæ, & tertiæ Miſſæ Nativitatis ſunt Ambroſianæ, *ex Pamelio*.

11 Dominicæ infra Octavam Nativitatis reperitur veſtigium apud *Microlog. cap.* 37. etiamſi dies ipſa non ſit Dominica, & citat Introitum, *dum medium ſilentium*, Oratio prima Dominicæ hujus eſt Ambroſiana *ex Pamelio*.

12 Octavæ Nativitatis, & Circumciſionis meminit *Maximus Taurin. in homil. & Ordo Rom.* Oratio *Deus, qui ſalutis aeternæ*, eſt apud *Microl. cap. 39. Pamelius* docet Miſſæ Officium, licet legatur in *Antiph. S. Gregor.* eſſe tamen eo poſterius. Aliqui faciunt Auctorem Feſti Circumciſionis Juonem, qui de eo ſermonem habuit.

13 Octavarum etiam S. Stephani, & S. Johannis, *Amalar. lib. 4. c. 37.* ſcribit Officia.

14 Vigilia Epiph. habetur *in Ordine Romano*, in qua non jeſunatur ex *Concil. Turon. num. 2. cap. 13.* ob Nativitatem Domini. Evangelium legitur anticipate, quod accidit poſtridie Epiph. ex *Martyrolog. 7. Jan.* * ſi venerit in Dominica dicitur *Credo*, ratione Dominicæ.

15 Epiphania, ſeu Theophania, ideſt, Apparitio Chriſti *ex Ordine Romano*, continet Miracula, Stellæ Magorum, Baptiſmi Chriſti, aquæ in vinum mutatæ, & quinque millium ſatiatorum *ibid.* meminit *S. Clemens lib. 5. Conſtitut. cap. 13.* Poſt Evangelium publicatur Paſcha, ex *Concil. Aurelianen. 4. can. 1.* ut proxime determinetur Dominica Septuageſimæ, quæ eſt prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum Anno primo Chriſti contigit, Feria ſexta, & off. Miſſæ habetur *in Antiph. & Sacram. Gregor.*

16 Dominicæ infra Octavam cum Introitu, *In excelſo throno* meminit *Ama-*

Amalar. lib. 4. *cap.* 33. quæ, ſi contingat, ut in Rubricis Breviarii, in Sabbato præcedenti celebrari, duas tantùm in Miſſa Orationes admittit, more Dominicarum infra Octavas; quòd idem fit in Dominica infra Octavam Nativitatis, in qua fiunt tantùm commemorationes de Octava Offic. Miſſæ habetur in *Antiph. & Sacramentario S. Gregorii*, ſed Oratio, & Ambroſiana *ex Pamelio*.

17 In Octava celebrari Baptiſmum Chriſti in Miſſa, docuit *Amalar. cap.* 34. Baptizatus autem fuit feria 6. *ex Ciaconio in vita Chriſti*, ſed *Durand. lib.* 6. *cap.* 28. Feria 3. baptizatum probatur. Orationes habentur *in Sacramentario Gregoriano*.

18 De Feſtis duplicibus, & aliis, quid agendum ſit infra Octavam Epiphaniæ, pendet a Rubrica Breviarii, ubi nos etiam cauſam reddemus deſumptam ex Officio, non ex Miſſa.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1. *Vigilia Nativitatis habetur, &c.*] Hæc Vigilia celebratur cum jejunio, quod remotioribus antiquitatis teſtimoniis comprobari poteſt. D. enim Auguſtinus prædictum jejunium tanquam univerſale totius Eccleſiæ proponit, & inter crimina, propter quæ Presbyterum quendam ſuæ Diœceſis depoſitione dignum judicavit, illud recenſet, quòd in Vigilia Naralis Domini non jejunaſſet: *Confeſſus eſt die jejunii Natalis Domini, quo etiam Eccleſia Gippitana ſicut ceteræ, jejunabat, prandiſſe, & cœnaſſe ..... ego ..... removendum ab Officio Presbyteri arbitratus ſum*. Ita S. Pater *epiſt.* 65. ad Xantippum Numidiæ Primatem. Nonnulla alia ſpectantia ad jejunium hujus Vigiliæ, tradit Grancolas *lib.* 2. *cap.* 13. *in comment. ad Breviarium Romanum*.

De Ritu celebrandi Officium hujus diei, & legendi ad Primam Martyrologium cum majori, quàm aliàs ſollemnitate, ſermonem habebimus cum noſtro Auctore *in tom.* 2. *hujus ſui theſauri ſect.* 6. *cap.* 4.

Ad Miſſam verò hujus Vigiliæ, quod attinet, hæc eo magis peculiaris cenſeri debet, quòd in nulla ex tribus Feſti Nativitatis Miſſis minime comprehenditur, eſtque ab Officio, & Miſſa noctis Natalis ſejuncta: atque in omnibus Sacramentaris etiam Gelaſii ſtatutum eſt, eam ad Nonam celebrandam eſſe: *In Vigiliis Natalis Domini ad Nonam*, veluti minorum jejuniorum diebus. Lanfrancus *ſtatut. cap.* 1. *ſect.* 2. præſcribit, ut Miſſa hæc cum ſollemnitate poſt Sextam celebretur Diacono Dalmaticam, Subdiacono Tunicam, Cantoribus cappam geſtantibus. Graduale verò in albis canatur, atque præterea lumina, & incenſum ad Altare adhibeantur, & majores Campanæ pulſentur. In quibuſdam Eccleſiis generalis abſolutio ante Miſſam dabatur, quemadmodum fieri contingit Feria 5, majoris hebdomadæ in Cathedralibus, cum pœnitentes reconciliantur. In aliis verò Eccleſiis plures

res Prophetiæ, & quinque aliquando legebantur, uti fit Sabbato Quatuor Temporum, vel Sabbato Sancto, & Vigilia Pentecoſtes ante Fontium Benedictionem. In Eccleſia Mediolanenſi adhuc perſeverat conſuetudo legendi in hac Miſſa quatuor Lectiones ex veteri Teſtamento, & canendi totidem Graduales, quos Pſalmellos vocant, & Collectas ante Epiſtolam, & Evangelium; atque prior ex iſtis quatuor primis Lectionibus, eſt illa ex Geneſi *cap.* 15. qua Meſſias Abrahamo promiſſus eſt; altera ex libro Judicum *cap.* 13. Manè ſcilicet Oratio; tertia ex libro 1. Regum *cap.* 1. quarta ex Iſaia *cap.* 7. *Adjecit Dominus loqui ad Achaz*. Prædictæ autem Lectiones per extenſum habentur in Miſſali Ambroſiano, impreſſo Mediolani Typis Vincentii Sabbii Anno 1594.

In noſtris autem Eccleſiis, & hiſce temporibus, Miſſa (ſi Vigilia Nativitatis Domini veniat extra Dominicam) dicitur hac die uti deſcribitur in Miſſali, & uti notatur in proprio de tempore, ſine *Gloria*, & *Credo*, & tunc omittitur poſt Graduale *Alleluja* cum ſequenti ℣. Dicitur quoque tunc nonniſi unica Oratio. Præfatio communis; in fine *Benedicamus Domino*, & Evangelium S. Johannis; color violaceus. Miſſa Conventualis verò hujus diei, cantari debet, ut innui, poſt Nonam. Duplex quodcunque etiam Patroni, & Titularis Eccleſiæ, vel Dedicationis ejuſdem in hac Vigilia occurrens, transferendum eſt juxta Rubricam Generalem decimam Breviarii n. 1. Prohibentur quoque hodie Miſſæ Votivæ privatæ etiam de *Requiem*, quantumvis præſens ſit corpus, juxta Decretum editum die 28. Auguſti 1627. datum in noſtro Indice ſub *n.* 217.

Cantata Nona terminatur tempus Adventus, & ceſſat ℣. *Angelus Domini*, cum Collecta: *Gratiam tuam quæſumus, &c.* & illi alia: *Deus, qui de B. M. V. &c.* reſpective in Officio, & Miſſa ſubſtituitur.

Noſter Caſtaldus *in praxi Cæremoniarum lib. 3. ſect. 1. cap. 5.* accurate deſcribit, quæ in Palatio Apoſtolico, tum alibi obſervanda, ac præparanda ſunt hac die, omneſque ejus cæremonias, præſertim verò in decantanda Prima, & cæteris Horis minoribus.

II. Gavant. * *Si Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica, &c.*] Si hæc Vigilia venerit in Dominicam quartam Adventus, Miſſa dicitur de Vigilia, & quidem eadem, quæ alias, nempe *Hodie ſcietis, &c.* at cum Commemoratione *Dominicæ quartæ Adventus*; ob quam tunc in tali Miſſa Vigiliæ dicitur quoque *Credo*, uti diſerte tradit Gavantus ſupra, cui adſtipulantur omnes Directores in ſuis Kalendariis; non dicitur tamen *Gloria in excelſis, &c.* Poſt Graduale dicitur *Alleluja, Alleluja* cum ℣. ſeq. ſed non dicitur tertia Oratio: dicitur Præfatio communis, & in fine *Benedicamus Domino*, ac Evangelium S. Johannis, &c. non verò de Dominica occurrente, quia, ut ait Gavantus ſupra, lectum jam fuit Sabbato præcedente, nec hodie fuit lectum ad Matutinum, ut addit Baudry. Dominicæ commemorationem, ex quo hac die occurrit Vigilia Nativitatis diſerte, præſcribit Rubrica Miſſalis; unde ſatis mirari non poſſumus doctiſſimum Grancolas *cit. loc. cap.* 13. affirmare potuiſſe, nullam in eo caſu Do-

minicæ debere fieri commemorationem, quod profecto inconſiderate ſcriptum eſt.

III. Gavant. * *Miſſa cantanda erit poſt Tertiam, &c.*] Miſſa Sollemnis, ſeu Conventualis in prædicto caſu, ut optime notat Gavantus, cantanda erit poſt Tertiam, & poſt aſperſionem aquæ benedictæ, & Miniſtri ad prædictam Miſſam Sollemnem, in caſu quo Vigilia Nativitatis Domini occurrat in Dominica, utentur Dalmatica, & Tunicella, ut tradit Caſtaldus *loc. cit. n.* 2. & poſt eum Bauldry *par.* 4. *cap.* 2. Miſſa ſiquidem non eſt de Dominica, ſed de Vigilia Nativitatis, in qua non adhibentur Planetæ plicatæ, ut ſupra nos quoque innuimus.

IV. Gavant. n. 2. *Habet certum diem non mobilem, &c.*] Cur Chriſti Natalis dies immobilis, certuſque ſit, non verò Paſchæ, &c. tradit Auguſtinus *epiſt.* 55. *aliàs* 119. *c.* 1. *&* 2. ubi ait: *Diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, ſed tantum in memoriam revocari, quòd natus ſit, at per hoc nihil opus erat, niſi revolutum Anni diem, quo ipſa res acta eſt, Feſta devotione ſignari. Sacramentum eſt autem in aliqua celebratione, cum rei geſtæ commemoratio ita fit, ut aliquid etiam ſignificari intelligatur; eoque modo agimus Paſcha, ut non ſolum in memoriam, quod geſtum eſt, revocemus, ideſt, quòd mortuus eſt Chriſtus, & reſurrexit, ſed etiam cætera, quæ circa ea adteſtantur ad Sacramenti ſignificationem, non omittamus*; hæc autem innuuntur ſupra a Gavanto.

Cæterum, quamvis inter majores Eccleſiæ ſollemnitates primum ante cæteras locum ſibi vindicet Natalis Domini, ſi Paſcha, & Pentecoſten excipias, difficile tamen eſt affirmare, quo præcipue tempore Feſtum iſtud tam ſollemne inſtitutum fuerit. S. Auguſtinus de Feſtis agens *epiſt.* 54. *aliàs* 118. *cap.* 1. recenſet ea Feſta, quæ ætate ſua per univerſum Orbem ſervabantur, & quæ ab Apoſtolis inſtituta credebantur, & inter ea nominat Paſſionem, Reſurrectionm, Aſcenſionemque Domini, necnon Deſcenſum Spiritus Sancti, quæ ſunt Myſteria, quorum Apoſtoli teſtes fuerunt, nihil verò habet de hoc Feſto Natalis Domini hoc loco; non quia ea tempeſtate non coleretur ab omnibus, ſed fortaſſe, quia cæteris aliis ſollemnitatibus quo ad vetuſtatem cedebat, vel quia non ab omnibus Eccleſiis eodem die peragebatur; nam de tali Feſtivitate idem S. Pater mentionem facit, ut mox vidimus in alia ſupracitata epiſtola.

Sed quo præciſe tempore Feſtum Natalis Chriſti celebrari cœperit, iterum dico, incertum omnino eſt. Clementis Alexandrini ætate, ideoque Sæculo ſecundo labente, vel nondum colebatur tale Feſtum, vel ſaltem peculiari diei affixum non fuiſſe, ſaltem in Ægypto, ubi vivebat, & in Provinciis vicinis, deducit eruditiſſimus Franciſcus Pagius in Vita S. Julii Pontificis circa medium Sæculi IV. Certum tamen eſt, priſcis Eccleſiæ temporibus, & poſt Clementem Alexandrinum Feſtum Epiphaniæ idem fuiſſe, ac Feſtum Natalis Chriſti, & Epiphaniam non ſolum Adventum Magorum, quibus ſeſe conſpiendum præbuit, ſed etiam Chriſti Natalem, & Chriſti Baptiſmum ſignaſſe, ut demonſtrat Dionyſius Gothofredus ex SS. PP. *in Commentario legis V. Theodoſii junioris de ſpectaculis* Anno 425. datæ.

datæ. Feſtum autem Epiphaniæ celebrabatur tam in Oriente, quàm in Occidente die VI. Januarii. De Occidente teſtatur Ammianus Marcellinus Scriptor Gentilis *lib.* 21. *cap.* 2. De Oriente verò teſtantur Epiphanius *lib.* 3. & Caſſianus *Collat. lib.* 10. *cap.* 2.

Ex D. autem Johanne Chryſoſtomo *in ſerm.* 35. *de Chriſti Nativitate*, qui extat *tom.* 5. *ejus operum pag. mihi* 466. diſerte colligitur, ante decem Annos jam idem Feſtum Natalis Domini ſeorſim ab Epiphania, die XXV. Decembris celebrari cœptum fuiſſe. Prædictum Sermonem, pronunciavit S. Johannes Chryſoſtomus quando nondum erat Epiſcopus, ſed tantum Presbyter Antiochenæ Eccleſiæ, ut oſtendit Combefiſius in notis ad Johannis Nicæni epiſtolam de die Natali; ſed ſive Orationem dixerit Antiochiæ, ſive Conſtantinopoli, vix decennium præterjiſſe docet, ex quo Natalis Domini dies Feſtus cognoſceretur: *Et quidem*, inquit, *nondum decimus Annus eſt, ex quo hic ipſe dies manifeſte nobis innotuit*. Pergit deinde narrare ex Eccleſia Occidentis, in qua Natalitii diei, antiqua traditio erat, in Orientalem ita ejus celebritatem rediiſſe, ut non omnibus ſtatim arrideret, Dominum Menſe Decembri natum eſſe: *Hic dies cum ab Exordio iis qui in Occidente habitant cognitus fuerit, nunc ad nos demum non ante multos Annos tranſmiſſus*. Subnectit poſtea inter Doctos diſſenſionem fuiſſe circa hanc rem, aliis eam tanquam rem novam improbantibus, aliis verò tanquam antiquitati etiam Orientalium conſonam, ſed jam diu antiquatam accipiendam, & reſtituendam contendentibus. Non me latet Gretſerum *ad cap.* 8. *Codini* negare hunc ſermonem eſſe S. Chryſoſtomi, verùm eidem validis rationum momentis eum adjudicant Caſaubonus *Exerit.* 2. *in Baronium*, & Combefiſius *loc. ſupracit.* Videri poteſt Zaccagnius *in præfat. tom.* 1. *ad Collectanea Monumentorum veterum Eccleſiæ Græcæ, ac Latinæ num.* 33. ubi exiſtimat, verba S. Chryſoſtomi mox relata intelligenda eſſe de Antiocheni Patriarchatus Eccleſiis, in quibus Ægyptiorum more una, eademque die Epiphaniæ, & Nativitatis Feſtum antiquitus agebatur. Hinc etiam optime inferri poteſt, quòd Eccleſia Antiochena prima fuerit inter Orientales, quæ duo Feſta iſta diſtinxerit, & Natalis Feſtum die XXV. Decembris celebrare cœperit, qui mos etiam Conſtantinopoli invectus fuit, ut infra patebit, operam dante eodem S. Johanne Chryſoſtomo, præſertim Sermone primo in Pentecoſten, quem ibidem habuit, & qui *tom.* 5. ejus operum extat ſub *n.*37. in quo ait, Feſtum Nativitatis Domini a longo tempore, atque ex valde antiqua traditione in Occidenti XXV. Decembris celebratum eſſe.

Talem autem variationem circa Feſti Natalis celebritatem in Oriente contigiſſe opinor, quia, ut Johannes Archiepiſcopus Nicænus *in epiſt. de die Natali*, quæ extat *tom.* 2. Actuarii Bibliothecæ PP. *pag.* 311. & quam Combefiſius ex Græco tranſtulit, & adnotationibus illuſtravit, narrat, quòd Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus, ad Julium Pontificem literas dedit, quibus monebat impoſſibile eſſe, ut in Epiphaniæ ſollemnitate triplicis ſollemnitatis memoria in ſacris, ac inter ſe diſtantibus locis perage-

ageretur, inter quas celebritates, cum Natalis Domini eſſet ex Jacobi fratris Domini ſive traditione, ſive permiſſione, accidit ut Romæ optime re diſcuſſa, & diligenti ſupputatione adhibita, Natalis Domini, in verum diem XXV. Decembris incidere conſtaret: *Inque hunc modum*, inquit, *Julius Romanus Patriarcha Menſes Hebræorum, atque Romanorum compoſuit, a quo tempore cœpit Romana Eccleſia lætis gaudiis celebrare Natalem Salvatoris diem 25. Decembris, tradiditque celebrandam univerſis Eccleſiis*. Hinc addit, D. Baſilium in ſuis moralibus ſignaſſe Salvatoris Natalem diem XXV. Decembris, & Gregorio Nazianzeno in mandatis dediſſe in Synodo Conſtantinopolitana, promulgari, ac celebrari XXV. Decembris; quamquam quidam non aſſenſerint. Tandem ſub Arcadio, & Honorio; dum hic Bizantium aliquando accederet, cooperante S. Johanne Chryſoſtomo, & ex Cypro accerſito S. Epiphanio, definitum quoque in Oriente eſſe, ut eadem die XXV. Decembris Natalis Domini celebraretur, quibus aſſenſum, & reliqui deinceps Patriarchæ dederint. Verum prædicta inſtitutio de diviſione utriuſque præfatæ celebritatis ab omnibus Orientalibus profecto tunc recepta non fuit; nam Abulpharagus in Hiſtoria Dinaſtiarum *pag.* 94. mentionem facit Epiſtolæ Anno 551. a Juſtiniano Imperatore ad Epiſcopos ſcriptæ, in qua hæc habentur: *Anno 25. Imperii ſui ad omnes ubique Epiſcopos ſcripſit, ut Feſtum Natalis celebrarent 25. Canuni* (Decembris ſcilicet noſtri) *& Epiphaniam ſexto Canuni poſterioris* (videlicet Menſe Januarii) *dictoque ejus paruerunt, exceptis Armenis, illi ſiquidem morem priorem retinuerunt, quo utrumqae Feſtum eadem die celebrant*; Armeni tamen (ut notat Franciſcus Pagius ad calcem Vitæ S. Julii Papæ) qui Juſtiniani Imperatoris Decreto parere renuerunt, jam inde tempore Gregorii illuminatoris circa Conſtantini Magni tempora Fidem Chriſtianam receperant, ſed Anno 536. ſe ab Eccleſia abſtraxerant, & Hæreſim Eutichianam profitebantur.

Superius autem dicta omnia, ut adnotat mox citat. Franciſcus Pagius in eadem Vita S. Julii Romani Pontificis, conſona ſunt cum iis, quæ habet Gregorius Nyſſenus Epiſcopus initio Orationis funebris in S. Baſilium fratrem, ex iis enim, quæ ibidem aſſerit, deducitur diſcretio Feſtivitatis Epiphaniæ a Feſto Natalis Domini, etiam in Cappadocia; eumdemque morem de celebratione Natalis, & Epiphaniæ in Eccleſia ſua obtinuiſſe aſſeruit D. Gregorius Nazianzenus in Oratione 39. quæ eſt in Epiphaniam, in qua Nativitatis Domini, & Magorum adorationis Feſtivitatem ab Epiphaniæ Feſto diverſam fuiſſe diſerte affirmat.

Ex ſupra adnotatis infertur, Julio Papæ adſcribi non poſſe hujus ſollemnitatis inſtitutionem, cum eo antiquior fuerit, ſed tantum dicto Pontifici tribui poſſe, quòd in Eccleſia Occidentali, & etiam Orientali talis Feſtivitas die XXV. Decembris incœperit celebrari, ut Florentinius in notis ad Martyrologium Hieronymianum diffuſe oſtendit *Exercit.* 2. Romana autem Eccleſia certius Natalem Jesu Chriſti diem reſcire potuit, eaque de re cæteras Eccleſias docere; ex eo quòd Natalis Domini

dies

dies incunte cenſu ab Auguſto per Quirinum in Judæa inſtituto evenerit; actaque iſta, magna cura Romæ ſervata fuerint: atque hinc eſt, cur Romæ, quis fuerit Natalis Jesu Chriſti dies, melius quàm alibi reſciri potuerit, atque cur primum ibi Feſtum iſtud fuerit celebratum, quæ, & alia nonnulla innuuntur pariter a S. Johanne Chryſoſtomo *ſerm.* 35. *ſupracit.*

Lubet ſubnectere id, quod tradit Pagius *loc. cit.* nimirum quòd quamvis Combefiſius laudatus, ſcribat, Jo: Epiſcopi Nicæni Epiſtolam de die Natali novam eſſe, & fabulis plenam: quidquid tamen de hac re ſit, nihilominus, quæ ex ea ſuperius relata ſunt, fabulis profecto non ſunt accenſenda, cum reperiantur confirmata auctoritatibus SS. PP. Gregorii Nyſſeni, & Nazianzeni, necnon S. Chryſoſtomi. Alia, quæ ſpectant ad originem, & inſtitutionem hujus Feſti, videri poſſunt apud Thomaſſinum de Feſtis *lib.* 2. *cap.* 6. Baillet *tom.* 3. *in hunc diem*. Grancolas Commentario Hiſtorico in Breviarium Romanum *lib.* 2. *cap.* 14. Franciſcum Pagium, & Florentinium *loc. ſupracit.* & Tillemontium *n.* 1.

V. Gavant. n. 3. *Tres Miſſæ celebrantur ex Decreto, &c.*] S. Teleſphoro, qui Anno 126. Thronum Apoſtolicum conſcendit tribuitur inſtitutio Miſſæ, quæ in nocte Nativitatis Domini ubique celebratur, ejusque Decretum refert Gratianus *in cap. Nocte ſancta de Conſecr. diſt.* 1. Verùm Epiſtola Decretalis Teleſphori, ex qua Gratianus Canonem excerpſit ſuppoſititia profecto eſt, cum ſit ex numero illarum, quæ a Pſeudo-Iſidoro conſarcinatæ fuerunt, de quibus ſuperius jam diſſeruimus; prætetea talem Epiſtolam ſuppoſititiam eſſe evincitur, etiam ex eo quòd pervigilium, & pernoctatio, & ipſa Feſtivitas Nativitatis multis Annis poſt Teleſphorum ſtata die coli cœperunt, nimirum ſub Julio I. ut ſupra oſtendimus. Deinde Epiſtola illa, quæ dicitur ſcripta ad omnes Epiſcopos, incipit cum verbis Damaſi Papæ: *Epiſtola ad Illyricos: Credimus S. Fidem veſtram in Apoſtolorum eruditione laudatam*. Denique habet plura alia teſtimonia ex Damaſi Epiſtolis, item ex Pſalmis 25. 36. & 51. verſionis S. Hieronymi. Trium autem Miſſarum uſum in hac die a Romana Eccleſia ortum duxiſſe teſtatur D. Gregorius, qui ait, ſe abbreviare ſermonem ſuum in hoc Feſto propter haſce tres Miſſas, quæ multum temporis inſumebant: *Quia hodie ter Miſſarum ſollemnia celebraturi ſumus*. Ad primam Miſſam, quæ nocte celebrabatur, ſermo habitus videtur; fortaſſe etiam in aliis Miſſis habebatur concio. Sunt qui opinantur, forſitan duas Miſſas plerumque celebratas fuiſſe in cunctis ſollemnioribus Feſtis, primam nocturno tempore poſt Matutinum, ſecundam verò diurno poſt Tertiam. Tertiam verò Miſſam hac die Romæ extra ordinem ob id tantummodo celebratam eſſe, quòd in Urbe haberetur Eccleſia S. Anaſtaſiæ, cujus Feſtum in eundem diem Natalis incidit, & ne intermitterentur Stationes ordinariæ in ſollemnitatibus in Eccleſia D. Petri, præſertim in hac ſollemnitate ibant ad unam celebrandam Miſſam in Eccleſia S. Anaſtaſiæ inter nocturnam, & diurnam Miſſam circa tempus Auroræ. Hanc eſſe trium iſtarum Miſſarum originem cenſent nonnulli, inter quos recentiſſime Grancolas *loc. ſu-*

pra-

pracit. cap. 14. *de Natalis Feſto*, qui inſuper refert ibidem uſum iterandi Sacrificium in ſollemnioribus Feſtis; & adſtruit, quòd duæ in Gallia Miſſæ in Natali, æque ac in omnibus aliis ſollemnitatibus, celebrarentur, probari ex Gregorio Turonenſi *de Gloria Martyrum cap.* 52. quarum una erat nocturna, altera verò diurna. Conſuetudinem autem Romanam tres Miſſas celebrandi in Feſto Natalis, in Galliam, & cæteras Regiones adſtruit invectam eſſe, quo tempore Carolus Magnus Ordinem Romanum recipi juſſit, ac tandem migravit ad Presbyteros etiam, qui Miſſas privatas celebrant. Trium Miſſarum privatarum mos hac die habetur apud Petrum Ven. Abbatem Cluniacenſem, qui eas celebrari præcipit in Sacello Infirmorum pro Infirmis *Stat.* 72.

In Ordinibus Romanis adnotatum reperitur, quòd Papa tres prædictas Miſſas celebraret ad tres diverſas Stationes, primam ad S. Mariam Majorem, ſecundam ad S. Anaſtaſiam, tertiam ad S. Petrum. In Ordine Romano Canonici Benedicti, Papa in hac die tribus Miſſis oneratur: *tres Miſſæ per Papam dicuntur ſive debent dici*. Alibi plerumque a diverſis Sacerdotibus celebrabantur, ab Epiſcopo una tantum, nimirum ultima, ſcilicet diurna, quæ cæteris ſollemnior eſt. Joannes Abrincenſis præſcribit, ut prima Miſſa, nempe nocturna ab Eccleſiæ Theſaurario, ſecunda, nempe ſummo mane a Cantore, tertia verò ab Epiſcopo dicatur. In pluribus Eccleſiis ſecunda Miſſa, ne ad Altare quidem majus dicebatur, idque obſervatur, ad tradita per Grancolas ſupra, in Eccleſia Rhemenſi, Turonenſi, Viennenſi, Lingonienſi, & aliis.

VI. Gavant. n. 4. *Ante Laudes prima Miſſa eſt dicenda, &c.*] Cantato ſollemniter Matutino, ut dicemus *in tom.* 2. *hujus Theſauri ſect. 6. cap.* 5. antequam cantentur Laudes, celebrari debet prima ex dictis tribus Miſſis ſollemnibus, cujus hora in Sacram. S. Gregorii per Pamelium edito, præciſe ſignatur, quòd ſit media nox: *Media nocte Statio ad S. Mariam Majorem*; ita etiam ſignata eſt apud Rupertum, Durandum, aliosque Auctores hora mediæ noctis, unde nomen retinuit, mediæque noctis Miſſa appellata eſt. Non debet autem inchoari, ſicut Romæ fit, niſi dato mediæ noctis ſigno, & niſi æquum mediæ noctis tempus advenerit. In hac prima Miſſa ab antiquo tempore cantatur *Gloria in excelſis* ſollemniter, & interim omnes campanæ tam majores, quàm minores pulſari debent in ſignum lætitiæ. In libro inſcripto: *Speculum Eccleſiæ* (cujus Auctor quidam Turonenſis aſſeritur a Grancolas *lib.* 2. *ſui Comment. Hiſtorici in Breviarium Rom. cap.* 14. ſed talis liber reperitur inter opera Hugonis Victorini *tom.* 3.) pro certo aſſirmatur inceptum fuiſſe cani *Gloria in excelſis* pro Miſſa diei Natalis, & Romæ dictum fuiſſe Græce ad primam Miſſam, & ad ſecundam Latine, & a die Natalis invaluiſſe morem dicendi prædictum Hymnum in Miſſis ſollemnibus.

Ad Symbolum, ſi Celebrans ſit ad Altare (quod certe convenit, & velit ſedere poſt ℣. *Et incarnatus eſt*) deſcendit de Altari ad infimum gradum illius eo tempore, quo in Choro cantantur ea verba: *Deſcendit de Cælis*, vel paullò ante, ita ut poſſit reperiri genu-

genuflexus, & quidem utroque genu ibidem, dum dicitur ℣. *Et incarnatus eſt, &c.* quo dicto vadit ad ſcamnum, ubi ſedere poſſit. Si verò nolit ſedere, ſatis erit, ut deſcendat ad ſecundum gradum, & ibi genuflectat, & deinde redeat iterum ad medium Altaris. Si verò reperiatur ſedens ante prædictum ℣. in hac Miſſa, & duabus aliis ſollemnibus, ut etiam alibi diximus, ſemper genuflectere debet ſuper infimo gradu in cornu Epiſtolæ, facie ad cornu Evangelii converſa, & quando canitur: *Et Homo factus eſt*, caput inclinat, id quod facere debet etiam quando flectit genua, ut mox diximus, vel ſuper infimo, vel in ſecundo gradu Altaris. Secus eſt de Miſſis privatis, in his enim ad verba: *Incarnatus eſt*, etiam hac die Celebrans non flectit utroque genu, ſed uno tantum, more alias conſueto, ut ſic ſit expeditior ad ſurgendum. Gavantus *par. 1. tit. 17.* Halden *par. 2. tit. 12.* §. *Ex Decreto Teleſpl. ori.*

Quoniam hoc loco mentio facta eſt de ſcamno, in quo ſedere poteſt, ſi velit Celebrans cum ſuis Miniſtris, dum cantantur in Choro Hymnus Angelicus, & Symbolum, lubet afferre ſequentia Decreta, quæ in ſuperioribus Titulis primæ Partis exhibere non potuimus, quia nondum ad noſtram notitiam pervenerant, & idcirco etiam nonniſi in Appendice Decretorum ea collocavimus.

Tam Celebrans, quàm Aſſiſtentes in Feſtivitatibus Sanctorum Titularium in Veſperis, & Miſſa ſollemni ſedere debent in ſcamno, & non in ſede coracea. S.R.C. die 31. Julii 1665. *in Reginaten. in Calabria.*

Celebrans in Miſſa ſollemni quando ſedere debet, procedit ad præparatam ſedem aperto capite, & ita regreditur ad Altare, &c. S. R. C. die 21. Martii 1676. *in Collen.*

VII. Gavant. eod. n. 4. *Verùm in prima Miſſa ſollemni hauſto diligentius Sanguine, &c.*] Celebrans in prima Miſſa totum diligentius ſumet Sanguinem poſt unum, alterumve hauſtum, parum inclinando Calicem ſuper Patenam, & fere uſque ad labium Calicis deducendo remanentes guttas, eas deinde ſumendo. Curabit quoque, ut nihil maneat hærens extremitati labii Calicis. ubi ſumpſit, unde labio ſuperiori oris totum exacte abſumere ſtudeat; tum Patena Calicem, & palla Patenam tegens, ac ſuper Corporale relinquens, dicat: *Quod ore ſumpſimus, &c.* Deinde miniſtrante Diacono, vel Subdiacono ampullas, & infundente vinum, prout ſuo loco diximus, poſtea aquam, abluit digitos, quibus SS Sacramentum tetigit, taliſque ablutio fit non in Calice (ſaltem Celebrantis) ſed in alio vaſe vitreo, vel argenteo, mundo tamen, ad hoc in Altari præparato, & a Sacriſta collocato; & interim dicit: *Corpus tuum Domine, &c.* abſterſiſque purificatorio digitis, prędictum vas palla coopertum poni debet in poſteriori parte Altaris prope Corporale, juxta, quod collocari poterit, & purificatorium. Ulterius advertat Sacerdos, quòd non ſolum in prima, ſed etiam in ſecunda Miſſa, quæ celebrantur in hoc Feſto Nativitatis Domini, non debet fieri purificatio Calicis, ut ſtatuit S. R. C. 15. Septembris 1702. in una Regni Portugalliæ, quod Decretum extat in noſtro Indice ſub n. 563. & hęc debent ſervari tam in Miſſis Sollemnibus, quàm in Privatis.

VIII.

VIII. Gavant. num. 4. *Subdiaconus illum deſert*, *&c.*] Subdiaconus poſt lotionem manuum Celebrantis, non extergat purificatorio Calicem, ſed illum ad credentiam ſine purificatorio, indeque alius Sacris initiatus eundem Calicem in Sacriſtiam deferat; ubi ſuppoſito Corporali in loco aliquo decenti, & clauſo, ſervabitur uſque ad ſecundam Miſſam ſollemniter (ſeu privatam) celebrandam; in cujus initio, ut aliàs è Sacriſtia deferri, & ſuper prædicta credentia collocari poterit, ſiccata jam ut creditur quacumque vini conſecrati ſpecie; ſed tamen quia moraliter certum eſt, non poſſe ſic aſſumi Sacrum Sanguinem, quin aliquæ remaneant ſpecies, ſeu guttulæ, quæ poſt aliquam moram ad fundum conveniunt, ut omnis cautela adhibeatur, & reverentia prædicto Calici præſtetur, adhuc eidem Corporale, ſeu palla ſupponi debet, decenterque tractari, & a Miniſtro Sacro ſemper deferri. Idem ſervetur in ſecunda Miſſa; & hæc eſt praxis Urbis communior, & congruentior.

Poſt *Ite Miſſa eſt*, convenit, ut Fideles non diſcedant, ſed aſſiſtant Laudibus mox dicendis. Bauldry *par. 4. cap. 2. n. 25. & 26.*

Finita Miſſa, Celebrans cum Miniſtris Sacris deſcendit, & juxta morem cujuſcumque Eccleſiæ, vel ad cornu Epiſtolæ, vel in Choro, ſi retro Altare collocatus ſit, depoſitis Planeta, & Manipulo, accipit Pluviale album, adjutus ab iiſdem Miniſtris, pergitque ad locum conſuetum, ubi incipit abſolute, non præmiſſa Oratione Dominica: *Deus in adjutorium*, *&c.* & proſequitur Laudes de more, ut fuſius explicabimus cum Gavanto *tom. 2. ſect. 4. cap. 2. n. 4.*

IX. Secunda ſollemnis Miſſa hujus diei inſcribitur: *ſecunda Miſſa in Aurora*, nec dici debet, niſi ſub lucis ortum, poſt Primam in Choro cantatam, quæ ita tempeſtive eſt decantanda, ut Miſſa hæc ſecunda ſollemnis competenti tempore, hoc eſt in ipſa Aurora queat decantari. In Statutis Cartuſianorum legitur, quòd Auroræ ortus expectandus eſſet; ideoque dicenda erit ante Primam, non verò poſtquam dictum eſt: *Jam lucis orto ſydere*; in hac ſecunda Miſſa habetur commemoratio S. Anaſtaſiæ, quæ tantùm propria erat Urbis Romæ, & ad cæteras omnes Eccleſias non tranſiit, niſi poſtquam Miſſale Romanum in omnibus invectum eſt. Amalarius *lib. 1.* ſcribit, quòd ævo ſuo pariter Romæ tantum, & in Eccleſia illius Sanctæ, ubi aſſervabantur Reliquiæ, dicebantur duæ Orationes in ſecunda Miſſa, ſed extra Eccleſiam propriam nulla fiebat illius Sanctæ commemoratio. Rupertus Abbas Tuitienſis *de Divin. Offic lib. 3. cap. 21.* ubi agit de hac ſecunda Miſſa, ait: *Utraque Miſſa Statio ad S. Mariam eſſe debuit, ſed cauſa intercurrit, ut ad Sanctam Anaſtaſiam ageretur: videlicet paſſio ejus, quæ Romanarum nobiliſſima Matronarum, ... circumpoſito igne, cremata ipſo die Natalis Domini nata eſt, &c.* quibus quidem verbis innuit rationem, cur fiat in hac ſecunda Miſſa præfata commemoratio, nimirum quia habebatur Statio in Eccleſia eidem S. Anaſtaſiæ Sacra. Sed diſertius reddit rationem Micrologus *cap. 4. de numero Orationum in Miſſa*, talis commemorationis, quæ Romæ tantum fiebat dicendo: *In Nativitate Domini ad Miſſam in mane Romani Orationem de S. Anaſtaſia adjiciunt, quia Sta-*

ſtationem in Eccleſia ejuſdem Martyris ad eandem Miſſam agunt, & nos quoque in illa adjectione incitamur, licèt non eandem adjectionis occaſionem habere videamur. Extant Miſſalia MSS. ut refert Grancolas *loc. cit.* in quibus ſecunda hæc Miſſa tota eſt de S. Anaſtaſia, cum commemoratione Nativitatis, quod ſcilicet curſu temporis ſtatutum ſit in hujus Sanctæ Eccleſiæ Miſſam propriam in ejus honorem celebrari; Præfatio eſt de Communi Virginum, quamvis Sancta non ſit Virgo, fueritque Vidua, quando martyrium ſubiit. Codex Ratol. In Miſſalibus tamen excuſis non reperitur talis Miſſa propria, ſed loco illius in omnibus legitur Miſſa de Nativitate Domini, cum commemoratione ſolùm prædictæ Sanctæ; de qua commemoratione ſermonem etiam habuimus in Parte I. hujus Theſauri in Titulo de commemorationibus.

In prædicta ſecunda Miſſa hujus diei, tam ſollemni, quàm privata, ad Offertorium, velo de Calice depoſito, hic parumper verſus cornu epiſtolæ collocetur, ſed non extra Corporale, ob rationem ſupra datam, ſicque accepta Patena Hoſtiam Sacerdos offerat, quæ ſuper illam reperitur. Facta oblatione, caveat Diaconus in Miſſa ſollemni, & Sacerdos in Miſſa privata, ne purificatorio extergat Calicem, ſed eum intra Corporale relinquens, leviter elevet ac proinde vinum eidem caute imponat, ne guttæ aliquę ad labia ipſius Calicis reſiliant, quem deinde, nullatenus ab intus abſterſum, more ſolito offert. Ad conſecrationem porro hanc habere poterit intentionem, quòd ſcilicet velit conſecrare totum, & ſolum illud, quod conſecrabile reperitur in Calice. *Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt.*

Quod etiam pro prima, & tertia Miſſa ſervare debet. Pro ſumptione autem Sanguinis, & ablutione digitorum obſerventur ea, quæ ſupra dicta ſunt de prima Miſſa, hoc inſuper addito, quòd præſtet per eandem viam ſumere in ſecunda, & tertia Miſſa, per quam ſumptio facta eſt in prima.

X. Tertia Miſſa omnium ſollemniſſime, in ipſa die Nativitatis Domini poſt Tertiam in choro decantatam, celebrari debet. In hac tertia Miſſa prædicta omnia obſerventur uſque ad ſumptionem Sacramenti incluſive, qua peracta ſumat Sacerdos purificationem ordinariam, deinde ablutionem digitorum e vaſe argenteo, vel vitreo immittat in Calicem, & ſumat, ac denique faciat ſolitam in Calice digitorum ablutionem, & poſtquam exterſit Calicem, etiam vas, in quo fuit ablutio, purificatorio extergat. Omnes prædictæ tres Miſſæ dicuntur cum *Gloria*, & *Credo*, nec non cum *Præfatione*, & *Communicantes prop. de Nativit.* per totam Octavam. In prima Miſſa hujus Feſti in Canone infra actionem dic: *Communicantes, & noctem ſacratiſſimam Celebrantes, &c.* etiamſi de die celebretur; deinceps verò tam die, quàm per Octavam, eſto forſan de nocte celebretur, dicitur: *Et diem ſanctiſſimum, &c.*

XI. Huc uſque de tribus Miſſis ſollemnibus hujus diei ſermonem habuimus, progredimur nunc ad aliqua adnotanda, quæ pertinent ad Miſſas privatas, quæ ſi ſucceſſive dicantur, nempe tres una poſt aliam, finita prima, & ita pariter ſecunda Miſſa, Miniſter ſe confert pro more ad ſiniſtram plani partem, ac in ea genuflectit juxta ſolitum, ut reſpondeat Celebran-

Digitized by Google

branti; ipſe verò Celebrans ablutis (ut ſupra diximus de Miſſa ſollemni) poſt Communionem digitis, ponit Hoſtiam ſuper Patenam pro ſubſecuturo alio ſacro, non extergendo Calicem, quem tamen adaptat, ut initio Miſſæ illum velo cooperiens, velatumque ponat ſuper Corporale extenſum; dixi debere ponere Hoſtiam ſuper Patenam, unde Sacriſta præparare debet in credentiis Altarium non solùm aliquod Vas mundum vacuum pro ablutione digitorum Celebrantis in eo facienda, de qua ſupra, ſed etiam ſuper eaſdem Altarium credentias præparare duo alia vaſa, unum pro vino, alterum pro aqua, ex quibus Miniſter poſſit in ampullas vinum, & aquam pro Miſſis privatis infundere; denique ad quodlibet Altare hoſtiariam cum Hoſtiis, quæ uſui talis Altaris ſint ſatis, eo quod inconveniens eſſe videatur pro ſingulis Miſſis ad Sacriſtiam recurrere, niſi forte alio modo utrique dictæ inconvenientiæ conſulatur.

Redeundo nunc ad Celebrantem, finito ultimo Evangelio S. Johannis poſt primam, & ſecundam Miſſam, ſtatim ſe recipit ad medium Altaris, & facta reverentia Cruci, accedit ad aperiendnm librum, ſi non antea reliquerit apertum, eoque aperto, redit ad medium Altaris, ubi rurſus, ut antea, facit Cruci reverentiam, eaque facta, deſcendit in planum, & ibi ſecundam, aut tertiam Miſſam incipit, circa quas præter ſuperius dicta nihil aliud hic venit obſervandum. Dubium tamen aliquod diſcutiendum ſeſe offert, cum enim fieri non poſſit, ut totus e Calice ſanguis ſumatur, ſed aliquæ remaneant ſemper ſpecies conſecratæ Calici adhærentes, ut ſupra innuimus, quæ poſt aliquantulam moram ad fundum conveniunt; hinc dubium, inquam, oritur, utrum Celebrans debeat genuflectere, quando tranſit ante Calicem continentem dictas ſtillas. Proponit hanc quæſtionem Franciſcus Magius *in ſuo libro de divino Officio, & Choro diſquiſ.* 31. *pag. mihi* 298. & fatetur ſe obſervaſſe, ſicut revera eſt, hic genuflexionem omitti fere ab omnibus, ipſe verò omittendi cauſam non videt. Halden tamen *loco ſupracit.* opinatur, in prædicto caſu Celebrantem non debere genuflectere, ſequens ſententiam Gerlaci Vinitoris, quem prædicto loco citat, quam ſententiam pariter tradit Bauldry *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 5. & hæc quidem eſt praxis Urbis communior. Non me latet, hoc dubium propoſitum fuiſſe S. C. die 20. Julii 1686. *in Angelopolitana* ad nonum dubium, nimirum, utrum in tribus Miſſis Natalis Domini poſt ſumptionem Sanguinis, eundo, & redeundo in medium Altaris ſit facienda genuflexio, & vertendo ſe Celebrans ad *Dominus vobiſcum*, vel ad dandam Benedictionem, num debeat renes vertere ad Altare, cum (ut creditur) ſpecies Vini non ſint exſiccatæ in Calice? & Sacra Congregatio reſpondit: *Serventur Rubrica Miſſalis de Ritibus ſervandis in celebratione Miſſæ*; & datur hoc Decretum in noſtro Indice ſub *num.* 487. Similiter reſolutum fuit per aliud Decretum, quod datur in noſtro Indice ſub *num.* 537. cum autem Rubricæ non præſcribant genuflexionem faciendam, in hoc caſu, ſicut præſcribunt faciendam eſſe genuflexionem Feria 5. in Cœna Domini, quando Sacerdos tranſit ante Sacramentum in

in Calice reſervatum, & velo coopertum, hinc crederem in noſtro prædicto caſu, cum Rubricæ nihil præſcribant, inhærendo Decretis Sacræ Congregationis, non eſſe faciendam genuflexionem.

XII. Gavant. num. 5. *Ut ſit ille jejunus per horas circiter ſex.*] Optime monet Gavantus ex Francolino celebraturum primam Miſſam in ſacra nocte, debere antecedenter eſſe jejunum per horas circiter ſex, non quidem de neceſſitate præcepti, ſed ex quadam congruentia tantùm, cum abſolute loquendo in nocte Nativitatis celebrare poſſit Sacerdos, qui paullò ante medium noctis comedit. Illi autem, qui ex privilegio celebraturi ſunt ante mediam noctem, obſervent omnia ea, quoad jejunium ſervandum ante, & poſt Miſſam illam, quæ tradit Gavantus ſupra. Reſumendo tamen ſermonem de prima Miſſa celebrata poſt mediam noctem, cum C. *ex parte, de Celebr. Miſſæ* ab Innocentio III. graviter prohibeatur in Miſſa priori, quando plures dicuntur, ſumere Calicis ablutionem, & hoc ob reverentiam Sacramenti, nimirum ut aliæ duæ Miſſæ ſequentes a jejuno Sacerdote celebrentur; hinc fit, quòd ſi in prima Miſſa ſumatur etiam inadvertenter ablutio, aut per errorem aqua pro vino fuerit conſecrata, & ſumpta, quia frangitur jejunium naturale, alia Miſſa poſt hanc per ſe loquendo celebrari non poteſt; id docet etiam noſter Gavantus *ſupra par. 3. tit. 9.* ad ad numerum IV. ejus Rubricæ.

XIII. Gav. n. 6. *Poſſe in nocte hac celebrari tres Miſſas privatas ſimul poſt mediam noctem, &c.*] Inſinuat Gavantus ſententiam, quam Franciſcus Suarez probabilem, ac ſecuram judicat, & quæ docet, poſſe in nocte hac celebrari tres Miſſas privatas ſimul poſt mediam noctem, eo quod nullo jure id prohibeatur, cui quidem ſententiæ non abnuit Gavantus, ſi cauſa adſit majoris numeri Sacerdotum, minoriſque numeri Altarium, & ejuſmodi ſi minus omnes commode celebrare poſſint. Eandem ſententiam plurimi DD. tradunt, quos refert Diana *par. 2. tract.* 14, *reſol.* 35. *& par.* 10. *tract.* 12. *reſol.* 57. docentes, poſſe quemvis Sacerdotem tres Miſſas celebrare ante Auroram in ſacra nocte Nativitatis Domini, imo Gerlacus Vinitor *tract. 6. par. 2. n.* 18. non dubitat ita ſcribere poſt Bauldry *par. 4. cap. 2. num. 32. communi omnium ſententia qualibet hora poſt mediam noctem poſſunt celebrari tres Miſſæ ſupradictæ* (nempe de Nativitate Domini) *privatim; hoc enim ſingulariter hac nocte tam glorioſa, Nativitate Chriſti illuminata, Sacerdotibus fidelibus conceſſum eſt*, ob rationem a Bauldry *loc. cit.* additam. Verùm Gavantus ſupra, oppoſitam Francolini, & aliorum ſententiam appellat communiorem; unde mirari eſt, prædictos Bauldry, & Vinitorem receſſiſſe ab hac ſententia, quæ communior a Gavanto appellabatur, quæ quidem ſententia ob iterata S. C. Decreta omnino certa reddita eſt; unde Piaculum eſt ab ea recedere.

Prædicta autem Decreta dictæ Congregationis, in quibus prohibetur in nocte Nativitatis Domini poſt primam Miſſam decantatam, & ante Auroram ſucceſſive celebrare alias duas Miſſas, & in eis Sacram Communionem exibere Fidelibus, rurſus, & quod Sacerdotes non poſſint ce-

celebrare tres Miſſas in eadem nocte, emanarunt a S.R.C. 20. Aprilis 1641. *in Piſauren.* & 7. Decemb. 1641. Trium Miſſarum denique 22. Novemb. 1681. *in Lucana*, & dantur in noſtro Indice ſub *nn.* 282. & 458. &c. Et cum abuſus iterum tam in Urbe, quàm extra irreperent contra talia Decreta, iterum exacta obſervantia dd. Decretorum a S.C. Viſit. Ap. 7. Decembris 1702. inculcata fuit, & edicto Eminentiſſimi Card. Vicarii 18. Decembris ejuſdem Anni 1702. Iterum ſtricte præſcripta fuit in Urbe de mandato Clementis XI. obſervantia talium Decretorum, cujus exemplar habetur in Bullario ejuſdem Clementis XI. *par.* 2. *conſtit.* 5. quæ incipit italice: *Eſſendoſi introdotta*, *&c.* & modo reperitur etiam in Bullario Romano editionis Luxenburgenſis *tom.* 8. *par.* 2. *conſtit.* 5. *pag.* 245. cui diſpoſitioni inhærendo ſingulis annis in pervigilio Nativitatis Domini ab Eminentiſſimo Card. Vicario tranſmittuntur Schedæ ad omnes Urbis Eccleſias, prohibentes cuicunque Sacerdoti celebrationem Miſſæ ante Auroram.

XIV. Gavant. eod. n. 6. *Non teneri Parochum ad tres Miſſas celebrandas, &c.*] Neque Parochum, neque Capellanum teneri in hac die ad tres Miſſas celebrandas, tenent cum Gavanto *ſupra*, Bonacina *Diſp.* 4. *quæſt. ultima par.* 11. *num.* 10. Gobat *tract.* 3. *num.* 186. modo tamen abſit ſcandalum, eo quòd dicere tres Miſſas eo die ſit privilegii, non præcepti. Recte tamen cum Gobat monet Sporer, Parochum debere obſervare morem ſuo loco receptum. Ita etiam nullum extat Eccleſiæ præceptum plures, quàm unam eodem die Nativitatis audiendi Miſſam.

Hoc loco adnotare occurrit, quòd quamvis Parochus, qui plurium Eccleſiarum Rector eſt, poſſit ſecundùm Gobat *tract.* 3. *n.* 188. probabiliter in hac die Natalis Domini in una quaque ex illis Eccleſiis celebrare tres Miſſas, nihilominus ſatius eſt, quòd talis Parochus unam tantùm Miſſam in ſingulis Eccleſiis, quibus præeſt, celebret, ſi tres habeat Eccleſias regendas. Si verò duas habeat Eccleſias, unam Miſſam dicere valeat in una, & duas in altera, ita ut trium Miſſarum numerum nunquam excedat, & hoc ex eo deducitur, quia facere plura ſacra, quàm regulariter ſit permiſſum, niſi in caſu urgentis neceſſitatis non licet; nulla autem in tali caſu eſt neceſſitas, quòd in unaquaque Eccleſia Parochus tres Miſſas celebret, cum una, ut mox diximus, ſufficiat, ergo, &c. *tom.* 2. *lit. P.* Biſſ. *n.* 38. §. 1.

Eſt etiam notandum, quòd Sacerdos, dum private celebrat tres Miſſas in hac die, poteſt eas celebrare ſimul ſucceſſive, ideſt unam immediate poſt aliam, vel etiam pro libitu interpolate, ſpatium aliquod temporis interponendo inter primam, & ſecundam, inter ſecundam, & tertiam, dummodo tamen non celebret primam ante Auroram, nec poſt meridiem. Bauldry *ſupra n.* 34. Quando autem celebrat tres Miſſas hoc ſecundo modo, debet ipſe Celebrans Calicem, in quo celebravit, poſt Communionem relinquere ſuper Corporale, quod non plicat de more; & abſoluta Miſſa in Sacriſtiam prædictum Calicem deferre, & ibi collocare ſuper Corporale, vel pallam aliquam, in aliquo loco honeſto; qui ſi Calix non fuerit omnino diſſiccatus, ut ordinarie loquendo hoc evenit, eodem ad ſe-

ſequentem Miſſam debet uti prędictus Sacerdos, vel alius, cum deferendo ad Altare, & tunc ante vini, & aquæ infuſionem pro conſecratione facienda talis Calix non eſt abſtergendus.

Quòd ſi nulla in Eccleſia ſit Sacriſtia, & Celebrans ſpatium temporis interponere velit inter celebrationem ſecundæ, & tertiæ Miſſæ, ut mox dictum eſt, in tali caſu ſi cogatur relinquere Calicem ſuper Altare, ſemper eidem Calici ſupponendum eſt Corporale, & honeſte, ac decenter tractari debet, tam ibi, quàm alibi. Bauld. *ſup. n.* 35. & Biſſ. *to.* 2. *lit. T. n.* 75.

XV. Gavant. eod. n. 6. *Qui unam tantum facit, primam, vel tertiam facere debet, & potius tertiam, &c.*] Quænam dicenda ſit Miſſa a Sacerdote, qui ex rationabili cauſa nonniſi unam in hoc Feſto reſolvit celebrare? Reſpondet Gavantus, in dicto caſu vel primam, vel tertiam celebrari debere, & potius tertiam, quàm primam; utpote quæ maxima eſt de die, habetque Orationem diei propriam, ac cum ipſo Officio Divino convenientem. Alii autem apud La Croix *tomul. 6. lib. 6. par. 2. n.* 527. cenſent, dicendam eſſe illam Miſſam ex tribus hujus Feſti propriis, quæ tempori, quo celebratur, eſt accommodata; adeoque ſi Sacerdos præfatus celebret in nocte, debet accipere primam Miſſam, ſi in Aurora ſecundam, in pleno autem die tertiam. Quamcumque autem legat, debet in ea (inquit citatus Auctor) facere commemorationem de S. Anaſtaſia; verùm hanc crediderim non eſſe faciendam, niſi celebretur in Aurora, & legatur ſecunda Miſſa. Rurſus advertit idem Auctor, & quidem optime, licitum non eſſe Sacerdoti celebranti duas tantùm Miſſas, loco tertiæ Sacram Communionem ſumere, quia datur tantùm poteſtas, ſeu privilegium triplicandi in hoc Feſto Sacrificium: quo ſignificatur Chriſtum natum eſſe in ſalutem eorum, qui *ante legem*, qui *ſub lege*, & qui *in Evangelio*, ſeu *poſt legem extitere*, ut notat Honorius Auguſtodonenſis Auctor Gemmæ Animæ citato a Gavanto *ſupra n.* 3.

Pro coronide noſtrarum novarum Additionum, & Obſervationum ſuper hoc Feſto, nihil aliud advertendum ſupereſt, niſi quòd infra Octavam hujus Feſti Nativitatis Domini, non poſſunt dici Miſſæ Votivæ, neque Defunctorum, juxta recentiſſimum S. R. C. Decretum editum 25. Septembris 1706. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 603. *&* 628. in quo præterea additur, quòd in Miſſis Votivis ſollemnibus pro re gravi, infra eandem Octavam celebrandis, dicenda eſt Præfatio juxta Rubricam Generalem *tit.* 12. *n.* 4. de qua re ſermonem pariter habuimus *in parte* 1. *ſub titulo de Miſſis Votivis* §. 10. *de Præfationibus, & reliquis Miſſæ Votiæ partibus*, ubi reſolvimus cum Jo. Baptiſta Pittono *in Collect. deciſ. ad Sacros Ritus pag.* 427. contra Piſart, quòd in Miſſis Votivis ſollemnibus propriam Præfationem habentibus, & infra eandem Octavam occurrentibus, debeat dici Pręfatio propria earundem Miſſarum; quæ tamen non excludunt, imò admittunt *Communicantes* de Nativit.

XVI. Gavant. num. 7. *In Feſto S. Stephani, quo ille obiit, &c.*] De hoc Feſto S. Stephani pereruditе tractant Baillet *tom.* 3. *in hanc diem*. Thomaſſinus *de dierum Feſtorum celebrat. lib.* 2. *cap.* 9. Baronius *in notis Martyrologii ad hunc diem*, & Grancolas *in*

ſuo

in ſuo Comment. Hiſtorico in Breviarium Romanum lib. 2. *cap.* 17. qui optime notat, & eruit ex aliis Scriptoribus, S. Stephanum fuiſſe primum è Sanctis, cui Feſtum in Eccleſia conſecratum fuit, quoniam hic cultus incœpit a Martyribus, inter quos hic primum locum ſibi vindicat; & paullo poſt Aſcenſionem Domini martyrii palmam eſt aſſecutus. Sed quoniam ignorabatur præciſa dies mortis ejus etiam Hieroſolymæ ubi martyrium ſubiit, prius in Eccleſiis Orientalibus, & deinde in Occidentalibus ejus Feſtum celebrari cœpit poſt diem Natalem J. C. Quoniam verò, ut ſupra diximus Feſtum Nativ. J. C. celebrabatur in aliquibus Orientis Eccleſiis ſexta die Januarii, unà cum Feſto Epiphaniæ, ſeptima die ejuſdem menſis occurrebat apud eaſdem Eccleſias celebritas S. Stephani Protomartyris, quod quidem Feſtum poſtea die 26. Decembris celebratum eſt, quando nimirum Nativitati J. C. dies Decembris aſſignata fuit in Oriente, ad Eccleſiæ Occidentalis exemplum, ut ſupra innuimus; & hæc dies 26. Decembris remanſit, quia etiam dies hæc erat illa, qua Reliquiæ ejus inventæ die 19. Decembris a Caphagarmal, ubi inventæ fuerant, Hieroſolymam translatæ fuerunt ſollemniter in Eccleſiam Sion, quæ antiquior erat in prædicta Urbe, Caphagarmal autem erat locus, ubi Gamaliel Corpus S. Stephani ſepeliri juſſerat, ibique jacuerat uſque ad Annum 415. Narratio Reliquiarum S Stephani, a Presbytero Luciano conſcripta, ſignat expreſſe diem 26. Decembris, qua Hieroſolymam fuere translatæ, non verò 3. Auguſti, qua die celebratur Romæ Feſtum earundem Reliquiarum inventionis, ſed forſan, ut ait Grancolas, translatio aliquarum Reliquiarum S. Stephani ea die facta Romæ, inventionis nomine inſignita eſt. Utrum autem S. Stephani cultus in Occidente ante ſuarum Reliquiarum translationem invaluerit, inter ignorata reponit laudatus Grancolas, cum nulla in ſcriptis PP. reperiatur mentio, niſi forte apud S. Auguſtinum *ſerm.* 322. qui antiquiſſimam in Anconæ Urbe Eccleſiam memorat S. Stephani titulo dedicatam, quę ipſo Apoſtolorum tempore ædificata credebatur, occaſione unius ex illis lapidibus, quibus S. Protomartyr obrutus fuit, & quem Fidelis quidam, qui ad ejus martyrium aderat Anconam detulit juxta publicam illius Urbis traditionem. Allegantur etiam alii ſermones D. Auguſtini, è quibus cultus S. Stephano tributus eruitur, ſed de ſermonibus ejuſmodi D. Auguſtino attributis, legantur ea, quæ tradit Thomaſſinus *loc. ſupracit. n.* 5. qui tamen *n.* 10. non inficiatur cultum D. Stephano præſtitum, a Paleſtina in Africam primum migraſſe, & deinde in reliquas Occidentis Provincias, cum Stephani Lipſanis penetraſſe, & idcirco tot Sacras Stephani Ædes conſtructas fuiſſe.

XVII. Gavant. num. 8. *Feſtum S. Johannis, &c.*] S. Johannem Evangeliſtam colit Eccleſia, ait Thomaſſinus *loc. cit. n.* 11. eo fortaſſe die, quo mortem oppetiit; cum vita functum fuiſſe & quidem Epheſi, ubi Eccleſiam adminiſtraverat, & Aſiam omnem Minorem, dubitandi locus non relinquitur. De tali obitu Polycrates Epheſinus Epiſcopus certiorem fecit Victorem Romanum Pontificem literis ad ipſum datis, ut tradit Euſebius

bius *lib.* 3. *cap.* 25. necnon Tertullianus, qui *lib. de Anima* ait: *Obiit & Johannes, quem in Adventum Domini remanſurum fruſtra ſpes erat.* Mentionem pariter facit Chryſoſtomus *homilia 26. in epiſt. ad Hebræos* Sepulcri, & Reliquiarum S. Johannis. Hieronymus quoque *lib. de Scriptor. Eccleſ.* adſtruit, præfatum Apoſtolum Epheſi occubuiſſe, & in tumulum prope Civitatem illatum fuiſſe. Plura Oecumenicæ Synodi Epheſinæ loca hæc confirmant, & cultum illi tributum aſſeverant. Non ergo audiendi ſunt, qui Johannem vel nondum obiiſſe, vel ſtatim poſt mortem reſurrexiſſe contendunt.

Solum igitur ſupereſt dubium ſuper tempore, & præciſo die, quo Johannes è vivis exceſſit. Græci ejus obitum colunt die 26. Septembris, & hiſtoria Paſſionis ejuſdem S. Johannis relata a Florentinio, quam nihili facit Tillemontius, aſſerit, ipſum obiiſſe in Dominica Paſchæ, ut colligit idem Tillemontius, quamquam Florentinius per Dominicam Reſurrectionis, quæ in illa hiſtoria legitur, non velit intelligi ipſum Paſchæ diem, ſed aliquam ex cæteris Dominicis; dies enim Dominica ab antiquis Scriptoribus dies Reſurrectionis appellari conſueverat. Vereor tamen ne Florentinii obſervatio locum habeat in hiſtoria illa, nam quamvis Dominica quælibet dici poſſit Reſurrectionis dies, neſcio tamen, an uſquam ab antiquis dicta fuerit *Dominica ipſa Reſurrectionis*, quemadmodum in hiſtoria prædicta appellatur Dominica, qua Johannes è vivis exceſſit; dicitur enim: *Dominica Reſurrectionis meæ venies ad me.* In Faſtis Comneni Johannis celebritas octavo Maji diei aſſignatur; Eccleſia tandem Epheſina ſollemnitatem S. Johannis celebraſſe videtur poſtremis Junii diebus, duæ enim leguntur in Concilio Epheſino panegiricæ Orationes, quarum titulus refert, dictas fuiſſe in die Feſto S. Johannis. Porro Synodus Epheſina deſinente Junio menſe celebrata eſt; ex hoc autem nonnulli inferunt, tunc temporis Feſtum S. Johannis Evangeliſtæ unà cum Feſto S. Johannis Baptiſtæ die 24. Junii fuiſſe celebratum, quod tamen mera eſt conjectura, quæ rejici potius, quàm probari meretur. Venio nunc ad Eccleſiam Latinam, quæ cum S. Johannis ſollemnitatem ſuis Faſtis adſcripſit, eam diei vigeſimæ ſeptimæ Decembris alligavit, notatur enim ea in Martyrologiis S. Hieronymi, ac Bedæ, Adonis, & Uſuardi (quamquam in antiquiſſimis codicibus MSS. non Natalis Sancti Johannis, ſed ejus aſſumptio memoretur, quod eorum opinioni favere poteſt, qui Johannem reſurrexiſſe contendunt.) In Kalendario etiam Frontonis, & vetuſtiori Romano a Martene edito *tom. 4. Anecdot.* & in Regula Chrodogangi Metenſis Epiſcopi Anno 783. Feſtum S. Johannis eidem diei aſſignatur. Eccleſia etiam Græca olim hujuſmodi Feſtum celebraſſe videtur poſt Natalem Domini cum Eccleſia Latina, ſiquidem Gregorius Nyſſenus in Oratione funebri S. Baſilii aſſerit, in Eccleſia ſua poſt Feſtum Natalis Feſta SS. Stephani, Petri, Jacobi, Johannis, & Paulli, & Baſilii celebrata fuiſse. Iſti ſex dies feſti Natalem Domini ſubſequebantur, & idcirco hæc hebdomada feriata erat. Ad imitationem igitur Orientalium Latini quoque Feſto Natalis tot alia Sanctorum Feſta addidere.

dere. Quod, ait Gregorius Nyſſenus, Feſtum S. Jacobi celebeatum fuiſſe poſt Natalem Domini, id pariter obſervatum legimus apud quaſdam Occidentis Eccleſias, præſertim Gallicanas, in quarum veteri Sacramentario tam a Thomaſio, quàm a Mabillonio evulgato, ambo fratres Johannes, ac Jacobus uno, eodemque die coluntur, nempe 27. Decembris, illud porro obſervatione dignum exiſtimo, quòd in Officio Miſſæ, quæ in prædicto Sacramentario legitur, uterque frater tanquam Martyr celebratur, certiſſimum tamen eſt, Johannem ſiccam mortem obiiſſe. Circa autem Feſtum S. Jacobi fratris Johannis, puto ab Auctore illius Sacramentarii erratum eſſe, cum illud Feſto S. Johannis adjunxit: in vetuſtiſſimis enim MSS. codicibus non fit mentio Natalis S. Jacobi fratris Johannis Evangeliſtæ, ſed ordinationis S. Jacobi fratris Domini. Martyrologium Florentinii, omnium quotquot edita ſunt vetuſtiſſimum hæc habet -- Sexto Kalendas Januarias aſſumptio S. Johannis Evang. apud Epheſum, & ordinatio S. Jacobi Apoſtoli fratris Domini, qui ab Apoſtolis primus ex Judæis Hieroſolymis eſt Epiſcopus ordinatus. In Martyrologio Corbejenſi apud Dacherium in Spicileg. habetur: *Ordinatio Epiſcopatus S. Jacobi Apoſtoli fratris Domini*. Conſonat vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod iiſdem verbis memorat ordinationem S. Jacobi. Ex quibus manifeſtiſsimum eſt, non bene conjuncta fuiſſe Feſta amborum fratrum Johannis, & Jacobi in Sacramentario Gallicano, cum alterius Jacobi non quidem Natale, ſed ordinatio, ſeu Cathedra, qua primum Hieroſolymorum Epiſcopus conſtitutus eſt, antiquitus celebraretur. Fortaſſe etiam de Jacobo fratre Domini intelligendum eſt, quod adſtruit Nyſſenus in Oratione laudata. In Kalendario vetuſtiſsimo Bucheriano Sæculi IV. quod denuo typis edidit Theodericus Ruinart ad calcem Actorum Sanctorum Martyrum, nondum fit mentio S. Johannis. Habetur tamen in Carthaginenſi paullulum recentiori a Mabillonio, & eodem Ruinarto edito, niſi quòd manifeſtiſsimo ſcribæ errore legatur *S. Johannis Baptiſtæ*, cum legi debeat *Evangeliſtæ*; Johannis enim Baptiſtæ Feſtum in eodem Kalendario octavo Kal. Julii reperitur. Ex his omnibus quamquam probabiliter affirmare poſsimus, S. Johannem Evangeliſtam obiiſſe in aliquo ex his diebus, quibus tum ab Eccleſia Græca, tum ab Eccleſia Latina coli conſuevit, nil tamen certi ſtatui poſſe credimus, Propterea nil mirum, ſi doctiſſimus Cardinalis Baronius quamvis plura de Johannis obitu, & de cultu ejus Reliquiis præſtito habeat in notis ad Martyrologium Romanum, nullum tamen verbum de die ejuſdem obitus faciat.

Cæterum in Miſſa hujus Feſti juxta regulas communes deberet dici Præfatio propria Apoſtolorum, verum ob rationes a Gavanto adductas, & præſertim quia ita reperitur in antiquioribus Miſſalibus, *dicitur Præfatio de Nativitate Domini*.

XVIII. Gavant. n. 9. *Feſtum Innocentium antiquius eſt origine, &c.*] Gavantus aſſerit antiquiſsimum eſſe Feſtum SS. Innocentium, idque eruit ex quibuſdam Homiliis Origeni tributis, præſertim verò ex tertia, ubi loquitur de martyrio Innocentium, eo-

eorumque Feſto, tanquam antiquiſſimo, cum Homilia illa legatur: *Bene SS. PP. eorum memoriam celebrari mandaverunt ſempiternam*. Verùm prædictas Homilias omnibus legentibus, non ſolum patet eas non eſſe Origenis, ſed non poſſe eſſe, niſi fœtus Auctoris alicujus Latini; ſcatent enim vaniloquiis, antithetis, verborum luſibus, ſynonimis, & alluſionibus, quæ omnia aperte indicant Latinam linguam, qua ab initio compoſitæ fuere, ut tenet Grancolas *loc. cit. cap.* 20. necnon Thomaſſinus tanquam ſuppoſititias reputans tales Homilias *loc. ſupracit. n.* 14. Minus quoque probari poteſt, Infantes iſtos non ſolum habuiſſe Feſtum, ſed etiam Octavam tempore S. Auguſtini, ex quo in catalogo ſuorum Sermonum per Poſſidium allato aliqui legantur hoc titulo inſcripti: *De Octavis Infantium Tractatus duo*. Nomine enim Infantium ibi non alii veniunt, niſi recens regenerati per Baptiſmum, de quibus dicitur: *quaſi modo geniti Infantes, &c.* qui veſtem candidam per octo dies deferebant, & die octavo, nempe Dominica poſt Paſcha talem veſtem deponebant, & ideo præfata Dominica ob dimiſſionem talium indumentorum candidorum, *Dominica in Albis* uſque modo appellatur. Octava igitur illa non erat niſi Octava Paſchatis, in qua veſtes illæ albæ a novis Baptizatis (in Paſchatis pervigilio ob ſignum lætitiæ deferri incœptæ) dimittebantur: rurſus nullus profecto prolatus fuit ſermo a S. Auguſtino ſuper Feſto SS. Martyrum Innocentium; qui ejuſdem Sancti Doctoris nomine circumferuntur ſermones de tali Feſto, ſunt procul dubio ſuppoſititii. Sanctus quippe Auguſtinus nullum verbum fecit de prædictis Infantibus, niſi in Inſtructione ad Cathecumenos *l.* 3. & quod de iiſdem dixit nullam habet relationem ad Feſtum SS. Innocentium, ſed occaſione expoſitionis in Evagelium S. Matthæi, eorum tantùm martyrium commemorat; Feſtum nullo modo indicat.

In Kalendario Carthaginenſi aliàs memorato de Innocentium Feſto ſermo brevis habetur his præciſis verbis: *V. Kal. Jan. Sanctorum Infantium, quos Herodes occidit*: ex quo inferri poteſt, hoc Feſtum non ſecus, ac illud S. Stephani prius in Africa celebratum fuiſſe, unde Romam, & deinde in Galliam tranſierit. Habentur enim quatuor Feſta Natalis in Regula Chrodogangi ſupra memorati *c.* 74. *in ſollemnitatibus præcipuis ideſt Natalis ..... In Sanctorum Feſtivitatibus, ideſt S. Stephani, S. Jo. Evangeliſtæ, & in Feſtivitate Infantium*. Nonnullas & quidem validas ſubnectit rationes. Grancolas *loc. cit.* quibus ſuadere conatur, hoc Feſtum in Africa incœpiſſe, ſicut Feſtum S. Stephani, & duo hæc Feſta celebrari conſueviſſe poſt Natale. Præſertim verò quia apud S. Fulgentium, qui circa Annum 530. mortuus eſt, reperitur poſt ſermonem Nativitatis J. C. ſermo S. Stephani primi Martyris, & deinde ſermo de Epiphania, ſeu de morte Innocentium, & adoratione Magorum; ſicut etiam quia Prudentius panxit Hymnum de Innocentibus poſt Hymnum de Epiphania, perinde ac ſi cœpta eſſet fieri commemoratio de his Infantibus in Officio Epiphaniæ, a qua poſtea ſeparati, ac Feſto Nativitatis J. C. conjuncti fuerint. Hæc Grancolas; ſed cum Prudentius, qui floruit Anno 390. præfatum Hymnum com-

compoſuerit in honorem SS. Innocentium, conjici poteſt ab illo uſque tempore Eccleſiam prædictis Martyribus cultum præſtitiſſe, & ſi non peculiare Feſtum, memoriam ſaltem aliquam in Feſtis diebus de iiſdem Infantibus pro Chriſto occiſis, exhibuiſſe.

XIX. Gavant. dicto n. 9. *Non admittit cantica lætitiæ, quia deſcenderunt in Limbum, &c.*] Hic Gavantus prædictam rationem ex Micrologo aſſignat, cur hoc Feſtum non admittat cantica lætitiæ, ejusque Officium lugubre ſit. Sed *tom. 2. hujus Theſauri ſect. 6. cap. 5. num. 3.* meliorem affert rationem, quam etiam aſsignat Durandus *in Rationali Divin. Offic. lib. 7. cap. 41 n. 11.* & ante eum Amalarius *lib. 1. de Divinis Officiis cap. 41.* nimirum, quia compoſitor hujus Officii conjungi nos vult animis devotarum mulierum, quæ in morte innocentium doluerunt, & planxerunt. Laudatus Amalarius *eodem lib. 4. de Divinis Officiis* apud Grancolas *cit. cap. 20.* adſtruit, Officium Innocentium ab origine ſua nihil habuiſſe lugubre; ſed hoc poſtea invectum fuiſſe in aliquibus tantùm ſæcularium Eccleſiis; in Monaſteriis verò ſemper dictum fuiſſe *Gloria in excelſis* ad Miſſam, & *Te Deum* ad Matutinum. Uldaricus Abbas in conſuetudinibus Cluniacenſibus, docet apud prædictos ſuos Monachos ſervatum fuiſſe antiquum uſum Monaſteriorum, de quo loquitur Amalarius: *In Natali Innocentium, quòd aliæ Eccleſiæ non cantant Gloria in excelſis, nec Alleluja, hoc minime curatur a nobis*; ſed ut ut ſit de præfatorum Monachorum Ritu, inpræſentiarum hoc certum eſt, quòd juxta Rubricas Miſſalis Romani, & apud univerſam Eccleſiam, in Feſto SS. Innocentium, quamvis in Miſſà dicatur *Credo* (ratione Octavæ Nativitatis Domini, & S. Johannis Apoſtoli) attamen non dicitur *Gloria in excelſis*, niſi venerit in Dominica, aut niſi SS. Innocentes Martyres ſint Titulus, ſeu Patroni Eccleſiæ (non autem præciſe alicujus Altaris etiam majoris) cum enim ibi ſint duplex primæ claſſis, tunc etiam juxta noſtrum Gavantum *tom. 2. hujus Theſauri ſect. 6. cap. 6. num. 7.* & Bauldry *par. 4. cap. 2. n. 37.* necnon Halden *par. 2. tit. 12. n. 28.* tunc, inquam, in Officio hujus Feſti, ſicut dicitur *Te Deum*; ita in Miſſa dici debet, non tantùm *Credo*, ſed etiam *Gloria in excelſis*, item Graduale cum *Alleluja* ante, & poſt ℣. omiſſo Tractu, ac denique *Ite Miſſa eſt* in fine Miſſæ, & tam ad *Officium*, quàm ad *Miſſam* adhiberi *color rubeus*; perinde ac fit in Eccleſia univerſali, quando hoc Feſtum venerit in Dominica, quia (ut bene ratiocinatur noſter Gavantus ſupra) ſi hæc omnia ſigna lætitiæ conceduntur ratione *Dominicæ*, in qua non eſt dolendum, debent pariter concedi in Feſto Titularis, ſeu Patroni Eccleſiæ, in quo etiam non eſt dolendum, & ſi SS. Johanni Baptiſtæ, ac Laurentio conceditur *Credo*, tam quando celebratur eorum Feſtum in propria Eccleſia, quàm quando idem Feſtum incidit in *Dominicam*, recte exinde arguitur, æqualia eſſe quoad prædicta, celebrari aliquod Feſtum in Dominica, & celebrari in propria Eccleſia; quapropter in utroque caſu, æqualiter ſunt celebranda. An autem ſimili modo liceat ordinare Miſſam hujus Feſti, necnon Officium, quando hoc non quidem eſt Titulare

Eccle-

Eccleſiæ, ſed in ea aſſervantur inſignes SS. Innocentium Reliquiæ; laudatus Halden, qui proponit *cit. loc.* hoc dubium, aſſertive reſolvere non audet; verùm ſubnectit. quòd ſicut teſte Gavanto *loc. ſupracit.* titulus ſolius Altaris SS. Innocentium, etiam *majoris*, non eſt ratio ſufficiens ad difformandum ſe in modo dicendi Miſſam, & Officium de hoc Feſto, & ad recedendum a Ritu Eccleſiæ univerſalis; ita etiam particularis Eccleſiæ alicujus dictarum Reliquiarum cultus, etiamſi ſollemnis, & publicus, ſufficere non videtur ad difformandum ſe in modo celebrandi Miſſam hujus Feſti ab Eccleſia univerſali. Bauldry tamen *par. 4. cap. 2. num. 38.* cenſet, quòd ſi in Eccleſia aliqua fuerit aliquod Corpus eorundem Innocentium, vel inſignis Reliquia, poſſit celebrari Miſſa, & recitari Officium eorundem cum canticis, & ſignis lætitiæ eodem modo, quo fit quando tale Feſtum occurrit in Dominica.

In die autem Octava hujus Feſti, ubicunque, aut quocunque die celebretur, in Officio dicitur pariter *Te Deum*, ut ſuo loco etiam adnotabimus; & in Miſſa *Gloria in excelſis*, itemque *Graduale* cum *Alleluja*, & ℣. ſequente, necnon in fine Miſſæ *Ite Miſſa eſt*, & adhibetur tam ad Officium, quàm ad Miſſam color rubeus, ut præſcribitur in Rubricis. Ratio autem hujus Ritus eſt, ut notat Gavantus *ſupra num. 3.* & in Præfatione ad Octavarium Romanum, quia dies Octava Beatitudinem Cœleſtis Patriæ ſignificat, a qua omnis abeſt luctus, ac lacrymæ. Non dicitur tamen *Credo* in die hujus Octavæ, niſi hæc venerit in Dominica.

XX. Gavant. n. 11. *Dominica Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt. infra Octavam, &c.*] Hæc Dominica appellatur: *Dominica vacat prima poſt Nativitatem Domini*. In aliquibus Ordinibus Romanis dicitur prima Dominica poſt Nativitatem. Hæc Dominica a Micrologo *cap. 27.* a Gavanto *ſupracit.* vocatur Officium *Dum medium ſilentium, &c.* quia hæc eſt Antiphona *a cap. 18. Sapientiæ* deſumpta, qua incipitur Introitus Miſſæ hujus diei, & per quam nos docet Eccleſia, quòd ſicut mediæ noctis tempore Deus Populum ſuum ab Ægypti captivitate liberaverat; ita etiam media nocte Verbum ſuum Incarnatum Mundo apparuit, ut a peccati ſervitute eum liberaret.

Advertere debemus, quòd ſi poſt Feſtum S. Thomæ Cantuarienſis occurrat Sabbatum, ipſa die Sabbati dicitur Miſſa de Octava Nativitatis, cujus Introitus incipit: *Puer natus, &c.* cum commemorationibus, ibi poſitis, ut dicitur in Rubrica poſita poſt Feſtum prædictum S. Thomæ.

XXI. Gavant. num. 12. *Octavæ Nativitatis, & Circumciſionis, &c.*] Ordinarium Nannetenſe relatum ab Edmundo Martene *in tract. de antiq. Eccleſ. diſcipl. cap. 13. n. 15.* ait: *Quidam dicunt, quòd in die Circumciſionis tria Feſta concurrunt, B.M.V. Circumciſionis, & Octava Domini, quia ſi Chriſtus circumciſus non fuiſſet, nihilominus fieret Octava. Et alii dicunt, quòd duo Feſta tantum concurrunt B.M.V. & Circumciſionis; unde in multis Eccleſiis dicitur prima Miſſa de B. M. V.* Vultum tuum, &c. *alia verò de Circumciſione:* Puer natus eſt, &c. *& Evangelium Lucæ legitur:* Poſtquam impleti ſunt. Hæc præfatum Ordinarium; & quidem in pleriſque antiquis Miſſalibus duæ Miſſæ reperiuntur, ut adnotat

 idem

idem Martene *cit. loc.* In antiquioribus Sacramentorum libris, alia etiam legitur Miſſa *ad prohibendum ab Idolis* inſcripta, ut in codice Gellonenſi, in Rhemenſi, Regio, Gallicano, *n.* 3865. præſertim verò in Sacramentario Gelaſiano, & aliis quibuſdam, quæ Miſſa potiſſimum inſtituta erat ad reprimendas Paganorum hac die ſuperſtitiones, quas fuſe deſcribit S. Auguſtinus, ſeu alius *ferm.* 129. in Appendice novæ editionis, quaſque etiam refert Martene *loc. ſupracit.* Poſtea verò ex duabus Miſſis una tantum facta eſt ſub titulo Circumciſionis: *Ordo Miſſæ in Circumciſione Domini*, in qua duplex habetur Benedictio, una ante Communionem, altera poſt. Quale autem Officium Romæ olim fieret hac die, utrum de Octava Nativitatis, vel de Circumciſione, vel de Virgine, difficile dictu eſſe ait Grancolas *Comment. Hiſtoric. in Breviarium Romanum lib.* 2. *cap.* 24. In Sacramentario Gelaſiano, ſicut etiam in Gregoriano Miſſa hujus diei inſcribitur: *In Octabas Domini*, *in Octavis Domini*. Durandus verò *lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 13. ait, quòd cum Eccleſia non faciat Feſtum de Paſſione Domini, videtur quòd in Circumciſione, in qua incipit Paſſio Domini, tunc etenim primum Sanguinem ſuum fudit, non ſit faciendum feſtum, ſed potius lamentum, ſicut & in Paſſione; adeoque dicitur, quòd Feſtum non ſit de Circumciſione, ſed de Octava Natalis Domini.

In Hiſpania quartum Concilium Toletanum habitum Anno 633. præſcribit abſtinentiam hac die ſervandam, & cantari vetat *Alleluja* in Officiis Eccleſiæ, ſed nequaquam loquitur de Officio Circumciſionis; ita pariter D. Iſidorus *lib.* 2. *de Div. Offic. cap.* 40. ait, Eccleſiam Kalendis Januarii inſtituiſſe jejunium propter errorem Ethnicorum; ſed de Feſto, & Officio Circumciſionis, ne verbum quidem facit. E contra verò in Gallia Feſtum hoc Circumciſionis nomine vocatur, & Concilium Turonenſe ſecundum *Can.* 17. habitum Anno 567. præcipit ea die jejunari, ſicut aliæ Eccleſiæ hoc præſcribebant ad profanas conſuetudines Ethnicorum, quæ Kalendæ Januarii vocabantur, expiandas, ut ſuperius innuimus, & Miſſam Circumciſionis præſcribit; ita etiam in Capitularibus Caroli Magni *lib.* 6. *cap.* 186. appellatur hæc dies Circumciſio: *In Circumciſione Domini Kalendis Januarii*. Ordo pariter Cluniacenſis de Circumciſione tantum loquitur. In antiquis Martyrologiis Galliæ appellatur Circumciſio Jeſu Chriſti ſecundum carnem, & quidem, ut bebe ponderat Grancolas *loc. cit.* Octava Natalis celebrari non poteſt abſque celebritate Feſti Circumciſionis, quoniam octava die Jeſus Chriſtus circumciſus fuit. Et quamvis in ſupracit. Sacramentariis Gelaſiano, & Gregoriano intituletur Miſſa hujus diei *in Octavis Domini*, ut ſupra etiam innuimus, nihilominus in Præfationibus utriuſque Sacramentarii mentio fit non ſolum Octavæ Nativitatis, ſed etiam Circumciſionis, & Puerperii B. M. V. *Cujus hodie Circumciſionis diem, & Nativitatis octavum celebrantes tua Domine mirabilia veneramur, quia quæ peperit, & Mater, & Virgo eſt*; hæc habentur in Præfatione codicis Gregoriani. ſimiliter etiam recenſentur in codice Gelaſiano; in Miſſali verò Gothico, Miſſa hujus diei, quæ unica eſt, inſcribitur: *Ordo Miſſæ in Circumciſione Domini N. J. C.*

ſed

ſed in præſenti Miſſali Romano recognito omnia prædicta tria Feſta in unum conflata videntur in Ordine Miſſæ; nam Oratio eſt *de S. Maria*; Evangelium verò *de Circumciſione*, reliqua *de Octava* Nativitatis, & Miſſa inſcribitur: *in Circumciſione Domini, & Octava Nativitatis*. Si hoc Feſtum Circũciſionis incidat in Dominicam, Anno illo Dominica vacat, ideſt nihil eo Anno, die illo fit de Dominica, nec in Miſſa, nec in Officio; reliqua ſerventur prout diſponunt Rubricæ Miſſalis in tali die. Prædicta innuiſſe ſufficiat pro ſacra eruditione hujus Feſtivitatis, & qui plura ſcire deſiderat, adire poterit citatos Auctores, nimirum Martene, Grancolas, nec non Baillet,& Thomaſſinum *lib.* 2. *cap.* 8.

XXII. Gavant. n. 14. *Vigilia Epiphaniæ, &c.*] Nonnulla ſpectantia ad ſacram eruditionem hujus Vigiliæ tradit Grancolas *Comment. Hiſtor. in Breviarium Romanum cap.* 29. Quoad praxim ſervandam in Ritibus hujus Vigiliæ multa etiam congerit noſter Gavantus *tom.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 6. *n.* 1. unde nihil aliud ſupereſt obſervandum hoc loco, niſi hanc Vigiliam ita eſſe privilegiatam, ut ſi in illa occurrat alicubi Feſtum etiam primæ claſſis, de ea debeat fieri commemoratio ad Laudes in Miſſa cum ultimo de eadem Vigilia Evangelio. Ita Halden *par.* 2. *tit.* 1. §. *Hæc eſt Vigilia*, & Guyetus *lib.* 4. *cap.* 6. *quæſt.* 5. ubi addit, hanc Vigiliam ita eſſe privilegiatam, ut æquiparetur Dominicis, & ideo in Feſto primæ claſſis in eam occurrente, faciendam eſſe de ea commemorationem, quæ in aliis Vigiliis omittitur in prædicto caſu, ut alibi diximus. An verò in hoc caſu cantandæ ſint duæ Miſſæ in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis, ſi vera eſſet ratio Francolini apud Gavantum 1. *par. tit.* 7. *de Commemorat. n.* 2. duas Miſſas nunquam eſſe cantandas poſt unam Horam; non deberet cantari niſi unica Miſſa, quia utraque harum Miſſarum in prædicto caſu cantanda eſſet poſt Tertiam; ſed cum ratio illa parum valeat apud Guyetum *cit. lib.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 5. Hinc exiſtimat Rubricæ de Vigiliis futurum conformius, ſi duæ Miſſæ Conventuales in dicto caſu cantentur, in prædictis Eccleſiis, nimirum una de Feſto primæ claſſis, altera de Vigilia Epiphaniæ; neque obſtat, ait ipſe, quòd in hac Vigilia non ſit jejunium; Vigilia enim Aſcenſionis periude ſine jejunio eſt, & tamen duas, imò aliquando tres in ea dicendas eſſe Miſſas Conventuales declarat propria Rubrica. Ulterius idem Auctor *lib.* 4. *cap.* 5. *quæſt.* 5. ſubnectit, quòd ſi vera Dominica eſt Vigilia iſta Epiphaniæ, ut infra ipſe probat, talem Vigiliam reputari tanquam diem Dominicam, tunc dicendam eſſe nihilominus ejus Miſſam adſtruit, & quidem poſt Primam, ſi incommodum videtur, duas Miſſas nulla mediante hora cantare. Si hæc Vigilia incidat infra aliquam Octavam conceſſam aliquibus ex ſpeciali privilegio, quia de jure communi hoc accidere non poteſt, cum novo jure Urbani VIII. interdictæ ſint omnes Octavæ a die 17. Decembris uſque ad Epiphaniam; ſi, inquam, incidat infra aliquam Octavam, tunc quidem non duæ Miſſæ, ſed unica Conventualis, & hæc de Vigilia dicenda erit cum commemoratione illius Octavæ, & *Credo* etiam extra Dominicam, ſi talis

lis Octava illud habeat, non enim hæc eſt Vigilia ſimplex, ſeu ferialis, ut ſunt aliæ Vigiliæ communes, ſed feſtiva, & Dominicalis, adeoque capax ſymboli, aliunde debiti; Miſſæ pariter privatæ deberent dici de Vigilia in prædicto caſu cum commemorat. Octavæ; cæterum in hac Vigilia prohibentur Miſſæ Votivæ, & Defunctorum, ut liquet ex Decreto edito die 27. Aprilis 1697. & dato in noſtro Indice ſub *n.* 514. & alio emanato die 16. Junii 1708. dato in noſtro Indice ſub *n.* 607. & denique ex alio edito die 10. Decembris 1718. dato in noſtro Indice ſub *n.* 635.

XXIII. Gavant. n. 15. *Epiphania, ſeu Theophania, &c.*] Jam ſuperius diximus Feſtum hoc primitùs in Oriente, præſertim fuiſſe unitum cum Feſto Nativitatis Jeſu Chriſti, & deinde ſejunctum ad imitationem Eccleſiæ Occidentalis. Hoc Feſtum appellatur Epiphania, nimirum manifeſtatio, ſeu apparitio, ſive quia hoc die celebratur etiam Chriſti Baptiſmus, & divina manifeſtatio ſuæ Gloriæ, illis verbis ſui Æterni Patris facta: *Hic eſt Filius meus dilectus, &c.* ſive quia in hac die adoratus fuit a Magis, & Gentibus manifeſtatus eſt. Appellatur etiam hoc Feſtum Theophania ab aliquibus, quæ vox Dei præſentiam ſignificat, propterea quòd Pater Divinus præſentiam ſuam in Filii Baptiſmo manifeſtaverat. Tria objecta in hoc Feſtum coaluere, nimirum Chriſti Baptiſmum; miraculum in Nuptiis ab eo factum, quo aqua in vinum converſa eſt, & adoratio Magorum; unde S. Maximus Taurinenſis *homilia 6.* de Epiphania agit de tribus hiſce Feſtis in unum conflatis, ſed nequaquam dici poteſt quodnam eorum in 6. Januarii diem inciderit. S. Iſidorus Hiſpalenſis *Offic. lib.* 10. *cap.* 6. id ipſum advertit, dicendo: *Tribus cauſis hæc dies Epiphania dicitur, quia Chriſtus in Baptiſmo ... & quòd eo die ſyderis ortu Magis eſt proditus, ſive quòd primo ſigno per aquam vinum factum ....* Hæc omnia patent etiam ex Hymno Prudentii, quem ad Divina Officia adhibet Eccleſia, & ex S. Paullino *carm.* 9. de S. Felice. Quidam autem opinati ſunt, ab Eccleſia triplicem hanc Gloriam manifeſtationis Jeſu Chriſti fuiſſe conjunctam, & die 6. Januarii celebratam, ut oblivione deleret triplicem Imperatoris Auguſti triumphū, quem Romæ 6. Januarii Ethnici celebrabant; poſteaquam per hūc Imperatorem Pax toto Orbe Terrarum conciliata eſt, clauſumque Jani Templum Quapropter, ut Populus a prophana illa celebritate revocaretur, triplicem memoratum Chriſti triumphum, aut manifeſtationem Eccleſiam in unum idemque Feſtum conflaſſe, & eidem diei 6. Januarii affixiſſe nonnulli arbitrati ſunt, ut refert Oroſius *lib.* 6. *cap.* 18. Feſtum hoc eſt antiquiſſimum tum in Oriente, tum in Occidente, & eſt unum ex illis, quæ ab Eccleſia Latina vocantur *Sacratiſſima Sacroſancta* in Canone Miſſæ, propterea quòd circa ea totus Divini Officii Ordo verſatur: Ritus qui ſpectant ad recitationem Officii hujus diei, examinabimus *in tom.* 2. *hujus Theſauri*, ubi agemus cum Gavanto de eadem ſollemnitate. Ea verò quæ ſpectant ad ſacram eruditionem Miſſæ hujus diei, & alias cæremonias, quæ antiquitus in hac die exercebantur in Eccleſia Orientali, necnon in Ambroſiana, & aliis Occidentalibus fuſe de-

deſcribuntur a Grancolas *loc. cit. cap.* 30. necnon ab Edmundo Martene *cap.* 14. ſicut etiam a Thomaſſino *de dierum Feſtorum celebritate lib.* 2. *cap.* 6.

Infra Octavam hujus Feſtivitatis non poſſunt dici Miſſæ Votivæ privatæ, neque Defunctorum, ut patet ex ſupra allegato Decreto dato in noſtro Indice ſub *n.* 217. edito die 28. Auguſti 1627. unde infra Octavam etiam præſente corpore, ut bene advertit Halden *cit. loc.* dictæ Miſſæ privatæ Defunctorum celebrari non poſſunt. Quod ſi ex gravi cauſa diebus infra hanc Octavam dicatur Miſſa Votiva ſollemnis, eaque habeat Præfationem propriam debet hæc in ea dici, ut ſupra adnotavimus in Miſſis Votivis ſollemnibus, quæ celebrari poſſunt infra Octavam Nativitatis. Si autem prædicta Miſſa Votiva ſollemnis non habeat Præfationem propriam, tunc dicenda eſt *Præfatio Epiphaniæ*, ut & hujus *Communicantes*, ſive habeat, ſive non habeat Præfationem propriam. Si autem Votiva illa ſollemnis ſit Miſſa de Requiem, quæ præſertim coram corpore dici poteſt, tunc *Præfatio*, & *Communicantes* erit commune, nam in Miſſis quibuſcumque Defunctorum hæc nunquam variantur, quocunque tempore legantur.

Infra Octavam Epiphaniæ dicitur eadem Miſſa, quæ in Feſto, & poſt Orationem diei dicuntur Orationes: *Deus, qui ſalutis æternæ, &c.* & *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*, niſi occurrat Feſtum ſimplex; tunc enim tertia eſt: *Deus, qui ſalutis, &c.*

De diebus infra Octavam Epiphaniæ occurrentibus, agit etiam Grancolas *loc. cit. cap.* 31. ubi varia congerit, quæ ſpectant ad ſacram eruditionem, præſertim Officii, Antiphonarum, Lectionum, &c. quæ olim dicebantur, & hodie adhuc dicuntur in prædictis diebus, & in Octava ejuſdem Feſti Epiphaniæ.

De Feſtis autem duplicibus, & aliis, quid agendum ſit infra dictam Octavam Epiphaniæ, pendet, ut ait Gavantus n. 18. a Rubrica Breviarii, ubi cum ipſo nos quoque de prædictis Feſtis, & aliis ſermonem habebimus.

De Dominicis poſt Epiphaniam uſque ad Septuageſimam. IV.

GAVANTUS.

1 IN Rubricis Breviarii proprius locus eſt quærendus: Cur ſex tantum Dominicæ intercurrant ab Epiphania uſque ad Septuageſimam: Miſſa enim ſequitur Officium; & ideo de Miſſa tantum, quæ hoc loco notatu digna ſunt, indicemus.

2 Poſt Epiphaniam variatur Introitus cum ſuis acceſſoriis, Graduali, Offertorio, Communione, in primis tantum tribus Dominicis; & hoc triplex Officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Miſſæ ſignificat tres Annos prædicationis Chriſti, *Gemma lib.* 3. *cap.* 110. ut recte poſt Octavam Epiphaniæ, in qua Baptiſmus Chriſti celebratus fuit, repræſententur. Officium

cium Miſſæ harum trium Dominicarum habetur *in Antiphon. & Sacrament. Gregoriano*.

3 Hinc eſt, quòd ſecundæ Dominicæ Miſſa dicitur ſemper ante Septuageſimam, ſaltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, ut congruo tempore legatur Evangelium de aqua in vinum mutata, quod eſt initium miraculorum Chriſti, ſicut in tertia quoque Dominica legitur Evangelium de leproſo, qui *ex S. Hieron.* fuit primò curatus a Chriſto. *Durand. lib. 6. cap.* 19. notat in Oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, *& pacem tuam noſtris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Greg. conciliavit pacem in Urbe, & Orbe; eſt tamen Oratio Ambroſiana, *ex Pamelio*, translata in hunc locum a S. Gregorio.

4 In ultimis verò tribus Dominicis 4. 5. & *6.* poſt Epiphaniam Introitus, & acceſſoria ſunt eadem, quæ habentur in tertia Dominica, ut *in Antiphon. Gregoriano*: & ratio eſt, quia ſæpius transferuntur poſt Pentecoſten, quo loco mutuò ſumunt Introitum, & acceſſoria, ſcilicet Graduale, Offertorium, & Communionem a Dominica 23. poſt Pentecoſten, ut cum ea ejuſdem fere rationis tunc eſſe videantur: quia ergo ſunt Dominicæ vagæ, non habent ideo certum Introitum, nec proprium Officium, exceptis Orationibus, Epiſtolis, & Evangeliis. Orationes autem Dominicæ tertiæ, & quartæ ſunt Ambroſianæ, *ex Pamelio*.

5 Dominica ſexta poſt Epiphaniam deſiderata fuit uſque ad Pium V. ſed Oratio tamen habetur *in Sacrament. Gregoriano*.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1. *Cur ſex tantum Dominicæ intercurrant, &c.*] Dominicæ poſt Epiphaniam, uſque ad Septuageſimam poſſunt eſſe, vel ad ſummum ſex, vel ad minimum una; quo enim propior Epiphaniæ, vel ab ea remotior eſt Septuageſima (quæ quidem major, aut minor diſtantia a Paſchatis mobili Feſto dependet) eo plures, vel pauciores ſunt Dominicæ infra hoc tempus; & hinc poſitum eſt in Breviario Romano Officium ſex Dominicarum poſt Epiphaniam, & in Miſſali deſcribuntur ſex Miſſæ dicendæ in ſex Dominicis, quæ ad ſummum occurrere poſſunt poſt Epiphaniam. Quòd ſi alicui, vel aliquibus illarum poſt Epiphaniam celebrandis locus ordinarius non ſit; tunc vel celebrantur Sabbato Septuageſimam præcedente, vel transferuntur poſt Dominicam 23. poſt Pentecoſten, ut patet ex Rubrica Miſſalis, quæ habetur poſt Miſſam, quæ dicitur in Octava Epiphaniæ.

Ab Octava Epiphaniæ uſque ad Purificationem, niſi fuerit duplex, poſt Orationem diei, in Miſſa dicuntur iſtæ Orationes: *Deus, qui ſalutis æternæ, &c.* niſi ratione *Menſis*, aut Feriæ II. dicendum ſit *Fidelium, &c.* (tunc enim hoc dicitur ſecundo, ſeu penultimo loco, tertio autem *Deus, qui ſalutis, &c.*) tertia *Eccleſiæ tuæ, &c.* vel

vel *Deus omnium Fidelium*, *&c.* pro Papa: poſt Purificationem verò Oratio ſecunda eſt *a cunctis*, tertia ad libitum, niſi rurſus ratione menſis, aut Feriæ 2. dicenda ſit loco ſecundo Oratio *Fidelium*, & tertio *a cunctis*. Denique eadem ſecunda Oratio *a cunctis*, & tertia ad libitum in Miſſa dicetur pariter poſt diem 2. Februarii in caſu, quo occurrat transferri Feſtum, ſeu potius Officium Purificationis B. M. V. ut liquet ex Decreto emanato die 14. Februarii 1705. dato in noſtro Indice ſub *n.* 588.

II. Gavant. n. 3. *Secundæ Dominicæ Miſſa dicitur ſemper*, *&c.*] Si Dominica Septuageſimæ fuerit Dominica 2. poſt Epiphaniam; tunc in præcedenti Sabbato, ſi non fuerit impeditum Feſto ſemiduplici, dicitur Miſſa de Dominica ſecunda poſt Epiphaniam cum ſupradictis Orationibus. Si verò Feſtum ſimplex in eo occurrat, de eo facienda eſt commemoratio in Miſſa Dominicæ; ſi verò Sabbatum illud fuerit impeditum Feſto aliquo ſemiduplici, tunc prima die poſt Octavam Epiphaniæ, in qua non ſit Feſtum duplex, dicitur Miſſa de ſecunda Dominica, & Feſtum ſemiduplex in eo occurrens transfertur in primam diem ſimiliter non impeditam. Ita colligitur ex Rubrica Miſſalis, quæ habetur ante Dominicam ſecundam poſt Epiphaniam.

Nunc verò in recenti Decreto edito a S. R. C. die 29. Novembris 1721. ita habetur -- Officium proprium SS. Nominis JESU, quod aliàs pleriſque Chriſtiani Orbis Provinciis, & Regnis, variiſque particularibus Eccleſiis, & Ordinibus Regularibus fuerat conceſſum, impoſterum ab omnibus Chriſtifidelibus, tam Sæcularibus, quàm Regularibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur ſub Ritu duplici ſecundæ claſſis, Dominica ſecunda poſt Epiphaniam recitari, & Miſſam reſpective celebrari debere indulſit S. R. C. die 29. Novembris 1721. annuente Innocentio XIII. ſub die 20. Decembris ejuſdem anni -- Ex vi igitur prædicti Decreti in prædicta Dominica ſecunda poſt Epiphaniam, celebranda eſt Miſſa de SS. Nomine JESU cum commemoratione præfatæ Dominicæ, & Evangelio in fine. Quando autem prædicta Dominica ſecunda poſt Epiphaniam non habuerit propriam ſedem Dominicalem, ob Dominicam Septuageſimæ occurrentem die 18. vel 19. vel etiam 20. Januarii (in quibus caſibus agendum eſt de prædicta Dominica ſecunda, ut ſuperius expoſuimus) tunc cùm prævaleat Dominica prædicta Septuageſimæ, ſicut prævalet occurrente in ea Feſto Purificationis B. V. M. Officium SS. Nominis JESU erit transferendum ad primam diem non impeditam, & ſic etiam Miſſa correſpondens dicto Officio. In prædicta Miſſa SS. Nominis JESU, quamvis in pluribus Miſſalibus impreſſa ſervetur ſequentia, quæ incipit: *Lauda Sion Salvatoris JESU nomen*, *& amoris*, hæc tamen non eſt dicenda niſi a Fratribus Minoribus S. Franciſci, tum quia in conceſſione antea facta Societati Jeſu Anno 1701. 1. Octobris, dicitur expreſſe: *Excluſa tamen ſequentia*; tum quia poſt hanc univerſalem conceſſionem, Miſſa Romæ impreſſa non continet dictam ſequentiam. Rurſus dicta ſequentia omitti pariter debet a Capellanis, ſeu Confeſſariis non Franciſcanis in Eccleſiis Monialium Ordinis S. Fran-

S. Franciſci, nam præfati Capellani poſſunt quidem in dictis Sanctimonialium Eccleſiis dicere Miſſam de Feſto, de quo ipſæ Moniales recitant Officium, ut alibi diximus, & liquet præſertim ex Decreto edito die 20. Novembris 1717. & dato in noſtro Indice ſub *num.* 634. Sed prout talis Miſſa deſcripta jacet in Miſſali Romano, in qua non habetur dicta ſequentia.

III. Gavant. n. 5. *Dominica VI. poſt Epiphaniam deſiderata fuit, &c.*] De Dominica VI. poſt Epiphaniam, nullum habebatur Officium, nec Miſſa, quia rarò accidit, ut ſex occurrant Dominicæ ab Epiphania uſque ad Septuageſimam, & ſi quando accidiſſet in VI. Dominica repetebatur Officium, & Miſſa quintæ Dominicæ. Pius autem V., ut notat Gavantus ſupra, interſeri juſſit Officium proprium, nec non Miſſam pro VI. Dominica.

De Dominicis a Septuageſima uſque ad Fer. 4. Cinerum V.

GAVANTUS.

1 Quadrageſimæ Ritus antiquior eſt, quàm præcedentium Dominicarum, nam ab Apoſtolis tradita eſt, *ex Ignatio epiſt.* 8. & a S. Petro Romæ inſtituta fuit, *ex Radul. propoſ.* 16. & ideo a Quadrageſima ordimur in hoc titulo, a qua reliquæ Dominicæ pendent.

2 Qninquageſima tribuitur Teleſphoro, *ab eodem Radul. ibid. diſt.* 4. *cap. ſtatuimus*, cui etiam Quadrageſimam tribuit *Ruper. lib.* 4. *cap.* 9. forte ille Decreto firmavit, ut ait *Baron. Ann.* 136. *&* 154. Sexageſima, & Septuageſima erant in uſu tempore Gelaſii I. *ex Azor. lib.* 10. *cap.* 16.

3 Qnadrageſima ſemper contigua Paſchati fuit, non Epiph. quo die baptizatus Chriſtus ſeceſſit in deſertum ad jejunium quadraginta dierum: unde *Tertul. adv. Pſychios cap.* 13. nominat jejunium Paſchatis, quod nos Quadrageſimale, ut notat *Baron. Anno* 57. *num.* 194. Tres autem cauſas affert *Honor. in Gemma libr.* 3. *cap.* 45. ut proxima paſſione Chriſti compatiamur eidem; ut item in Verno tempore libido facilius concitata reprimatur, & ut ſicuti Hebræi ſtatim ac poſt quadraginta annos in terram promiſſionis intraverunt, & de captivitate Babylonis reverſi ſunt, celebraverunt Paſcha; ita & nos, peracto labore Quadrageſimali cum Chriſto Paſcha celebremus, addit quartam *Durand. lib.* 6. *cap.* 28. ut lactucis agreſtibus jejunii Quadrageſimalis comedamus Agnum Paſch. ideſt Eucariſtiam in Paſch. quinta fuit *S. Iſid. l.* 2. *cap.* 36. ad ſignificandum, vitam noſtram laborioſam egere Chriſti paſſione pro tolerantiæ exemplo, & ope; ideo conjunctim utrumque celebrandum eſt.

4 A numero dierum, vel a numero hebdomadarum ſumitur apud Auctores Sacrorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum, *Ord. Rom.* Septuageſimam definit, quaſi curſum ſeptuaginta dierum uſque ad Sabbatum in Albis, cujus Miſſa incipit, *Eduxit Dominus populum*, ut recolamus,

us, inquit *Alcuin.* ſeptuaginta annos captivitatis Babylonicæ, & noſtræ, quæ in ſeptennio hujus vitæ tranſigitur, & finitur in Sabbato, ideſt, requie, unde infra Octavam Paſchæ unum *Alleluja* cum Graduali uſque ad prædictum Sabbatum (Graduale namque diximus lamentum ſignificare) adhuc cantatur ante Evangelium, *Gemma lib. 3. cap.* 38.

5 Sexageſima continet dies ſexaginta uſque ad Feriam 4. Paſch. cujus Miſſa incipit, *Venite Benedicti*, *Ordo Romanus*, ut per ſex quaſi dies, quibus Deus operatus eſt in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait *Alcuin.* juxta decem præcepta legis, uſque pro nobis dicatur venite benedicti, & præſertim nos monet *Honor. in Gemma cap.* 59. ut operemur ſex opera miſericordiæ; de quibus *Matt.* 25. ſimul cum Decalogo, ſex enim decies componunt ſexaginta.

6 Quinquageſima conſtat diebus quinquaginta, uſque ad diem Paſchæ *Ord. Rom.* ut per quinque ſenſus, Decalogo obſervato Jubilæum remiſſionis conſequamur in Paſchate. Quinquagenarius enim numerus Jubilæi eſt. Hæc *Alcuin.*

7 Quadrageſima currit uſque ad cœnam Domini, & Paſcha myſticum per quadraginta dies; *Ord. Rom.* ut virtus Decalogi per quatuor Evangelia impleatur, *Alcuin.*

8 Alii, & melius, a numero dierum jejunii ſumunt harum Dominicarum rationem: nam Quadrageſima habet quadraginta duos dies abſtinentiæ a carnibus, &c. uſque ad Paſcha, quaſi per quadraginta duas generationes veniamus ad Chriſtum, cum Matthæo *cap.* 1. ut ait *Hieron. citat. a Durand. lib. 6. cap.* 32. quòd ſi velis numerare tantum veri & proprii jejunii dies, demptis Dominicis, erunt triginta ſex, hoc eſt, decima anni pars, conſtat enim annus diebus 365. *Alcuin.* Eoſdem autem triginta ſex dies ante Paſcha ut jejunarent alii, demptis non modo Dominicis ob Reſurrectionem Domini, ſed etiam Feriis quintis (quæ Decreto Melchiadis *Epiſt. ad Epiſc. Hiſpal. cap. 3. & habetur de Conſecr. diſtin. 3. jejunium*, ob cœnam Domini, & Aſcenſionem Feria 5. celebratas, exceptæ fuerant a jejunio) indixerunt jejunii caput a Quinquageſima, eoſdem etiam ut jejunarent alii; demptis præterea Sabbatis, *ex Conſtantinop. 6. can.* 55. in ſignum futuræ noſtræ quietis, anticipaverunt jejunium a Sexageſima.

9 Additi ergo ſunt poſt S. Gregorium quatuor dies jejunii, ut ait *Baron. Anno* 57. a Feria 4. Cinerum ad Dominicam, nimirum tempore Caroli Magni, & Stephani Papæ, quo editus dicitur Ordo Romanus plenior, quàm antea; quod opinatur *Carolus Novarien. Epiſc. in Commentis ſuis Canon.* ut non modò decima anni ſolveretur Deo: ſed ut jejunium quadraginta dierum Chriſti integre imitaremur, quod ſecuti alii, qui in cœna Domini, & Sabbato Sancto non jejunabant, a Quinquageſima cœpere jejunium. Alii idem obſervare volentes (demptis, ut diximus, Dominicis, & Feriis 5.) a Sexageſima jejunio initium dederunt. Alii denique (ſublatis a jejunio etiam Sabbatis, ut ſupra) a Septuageſima jejunium ſunt exorſi. Hæc fere omnia *ex epiſtola Caroli Magni ad Alcuin.* nimirum: ut quadragenarius jejunii numerus a

Chriſto, Moyſe, & Elia comprobatus conſummationem noſtram apte ſignificet: quæ conſiſtit, tum in denarii perfectione nobis promiſſi, tum in laboribus hujus mundi a quatuor ventis delineati, & in corporis noſtri ex quatuor elementis compoſiti, per anni quatuor varia tempora, exercitatione, *S. Iſidor. lib.* 12 *cap.* 36.

10 *Gratianus de conſ. diſt.* 5. *Quadrageſ.* facit auctorem S. Gregorium additionis 4 dierum a Feria 4. Cinerum uſque ad Dominicam; qui conciliari fortaſſe poſſet cum *Baronio* negante ſupra; quòd nimirum S. Gregorius nondum addiderat quatuor hos dies, quando Homiliam habuit ad populum, ex qua *Baronius* negat, ab eodem additos eos fuiſſe: deinde verò, antequam obierit, eos addidit ille, ut eſſent quadraginta jejunii dies, quod affirmat *Gratianus*, & indicant *Microl. cap.* 49 *& Pamelius*, qui volunt, Officia quatuor dierum additorum eſſe Gregoriana, & vere habentur *in Antiph. & Sacramentario S. Gregorii*, niſi & hæc a poſterioribus addita fuiſſe dicamus.

11 Sed jam Quadrageſima noſtra conſtat diebus quadraginta ſex; quid ergo habet myſterii, *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 41. docet, quadraginta ſex annis ædificatum fuiſſe templum, Jo: 2. ideſt, Corpus Chriſti, *ibidem*, & hoc modo explicat; nam duodecim annorum erat Beata Virgo, quando Chriſtum peperit; vixit autem Chriſtus annis 34. & mortuus reſurrexit; ergo Corpus Chriſti, cujus mater fundamentum fuit, ædificatum fuit quadraginta ſex annis, dirutum fuit in morte; & reædificatum in Reſurrectione; nos quoque, ait ille, ædificemus noſmetipſos templum Domino quadraginta ſex diebus jejunii Quadrageſimalis: *ibidem* docet nomen *Adam*, conſtare literis Græcis, quæ faciunt numerum, more Græcorum quadraginta ſex; quod *Auguſtini eſt tract. in Joann. lib.* 10. reformemus itaque his diebus quadraginta ſex veterem hominem in bonis. Hæc ille argute.

12 Maxime vero omnium mihi placet, *Ruper. Abbas lib.* 4. *cap.* 2. qui has Dominicas ordinat ratione hebdomadarum uſque ad quartam Dominicam Quadrageſimæ, quæ dicitur *Lætare*, & eſt Paradiſi propria quædam imago; Septuageſima, inquit ille, dicenda eſt, quia per ſeptem hebdomadas ad illam, *Lætare*, pervenitur. Sexageſima, quia per ſex. Quinquageſima, quia per quinque; Quadrageſima, quia per quatuor: hoc eſt per ſeptem ætates mundi ad cœleſtem gloriam, per ſex ætates ad gratiam Redemptionis noſtræ: fuſius ille. Dominica verò, *Lætare*, eſt lætitiæ; unde eo die convivium legitur a Chriſto celebratum. In 6. quod eſt imago Paradiſi, ſemel & iterum dicitur, *Lætatus ſum in his, &c.* ad Miſſam adhibentur Dalmaticæ, quæ ſunt lætitiæ 1. *par. tit.* 19. *num.* 6. & præterea (quod tamen ad communem Miſſam non ſpectat) in argumentum lætitiæ, Papa eo die defert in manibus auream Roſam, de qua lege *Durand. lib.* 6. *cap.* 53.

13 Omittuntur a Septuageſima cantica lætitiæ, *Gloria in Excelſis, & Alleluja*, dicitur *Tractus*, ideſt, luctus, ut docuimus *in Rubric. general.* 1. *par. locis ſuis* cauſa mœſtitiæ, *ex Ord. Rom.* Officia verò trium harum Dominicarum habentur *in Antiphonario, & Sacramentario Gregoriano*: quòd ſi Septuageſima venerit ante purificationem, ſecunda, & tertia Oratio non mutantur; ita

itaut ſecunda ſit de Beata Virgine, cujus partus adhuc celebratur. Idemque fiat in Sexageſima, & Quinquageſima.

14 In Feriis autem omittitur *Tractus*, quia luctus ſollemnis eſt in concurſu populi tantum faciendus, ut mox dicemus.

15 In collecta Sexageſimæ occurrunt duo præter regulas ordinarias. Alterum eſt, quòd dicitur collecta de S. Paullo ſine collecta de S. Petro, qui in Feſtis eorum, & commemoratione per annum nunquam dividuntur, ut patet. Alterum eſt; quòd licèt in prima collecta fiat mentio de S. Paullo tantum in oratione, *A cunctis*, adhuc fiat de eodem commemoratio, contra illud, quod habetur ſupra de Miſſa Votiva Apoſtolorum, quæ excludit Orationem *A cunctis*. Sed nota novum titulum Stationis, quæ, ut in Miſſali dicitur in Sexageſima, eſt ad S. Paullum: & item nota, quòd nominat Eccleſia Sanctum Paullum occultiori nomine *Doctoris Gentium*. Titulus autem Stationis non eſt feſtum, neque commemoratio, neque quid votivum: at regula illa, *de eodem bis non fit in eodem Officio*: valet in Feſtis, commemorationibus, & votivis; non in titulo Stationis, & occulto præſertim nomine, vel tacito, v. g. Apoſtoli cognomine in noſtro caſu; quæ ſicuti in Officio non excludunt commemorationem communem, ita neque in Miſſa Orationem, *A cunctis*; quæ, ut aliàs diximus, correſpondet ſuffragiis communibus Officii Divini. Simile quid habemus in Feria 5. Dominicæ tertiæ Quadrageſimæ, in cujus collecta nominantur quidem SS. Coſmas, & Damianus (tacito fortaſſe hac de cauſa cognomine *Martyrum*, quia de iiſdem ibi fit mentio titulo tantum Stationis) ſed inde neque in Officio, neque in N. Orationis. *A cunctis*, in propria eorum Eccleſia, omitti ideo debet conſueta commemoratio eorundem tanquam Martyrum inter ſuffragia communia, & tanquam Titularium Eccleſiæ propriæ.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1. *Quadrageſimæ Ritus antiquior eſt .... nam ab Apoſtolis tradita eſt, &c.*] Non deſunt, qui inſtitutionem jejunii Quadrageſimalis Teleſphoro Summo Pontifici adſcribunt apud Euſebium in Chronico ad annum Chriſti 136. ubi ita legitur: *Quadrageſimale jejunium a Theleſphoro per hoc tempus inſtitutum, ac præceptum quidam ſcribunt*. Verùm hæc verba in Mss. Codicibus deſiderari, ideoque Chronico Euſebii inſerta eſſe jam animadverterunt Arnaldus Pontacus, & Joſephus Scaliger in Notis ad illud Chronic. Rabanus quidem Maurus *lib. 2. de inſtit. Cleric. cap. 34.* & Rupertus Tuitienſis Abbas *lib. 4. de divinis Officiis cap. 9.* idem ſcribunt ac Euſebius, ſed dicendum cum Franciſco Pagio in hiſtoria Teleſphori Papæ, Rabanum, & Rupertum facile deceptos fuiſſe, ſive teſtimonio libri Pontificalis Anaſtaſio Bibliot. tributi, ſive interpolati jam Euſebii Chronici, & præſtantiores eſſe Auctores illos, quos referunt Tho-

Thomaſſinus *in tract. de jejunio cap.* 4. 5. *& 6.* & Natalis Alexander *ſæculo II. diſſert.* 4. *art.* 3. quorum auctoritate probatur, Quadrageſimale, ſeu antepaſchale jejunium ex Apoſtolica traditione acceptum, & derivatum fuiſſe, præſertim verò auctoritate Divi Hieronymi *epiſt.* 54. ad Marcellam, ubi ait: *Nos unam Quadrageſimam ſecundum traditionem Apoſtolicam jejunamus, &c.* & S. Leonis *ſerm.* 43. *de Quadrageſima 6. cap.* 2. in quo hæc leguntur: *Apoſtolica inſtitutio quadraginta dierum jejuniis impleatur non ciborum tantummodo parcitate, ſed privatione maxima vitiorum, &c.* Aliæ antiquorum PP. nec non Conciliorum auctoritates, & alia ſpectantia ad hoc Quadrageſimale jejunium legi poterunt apud mox laudatos Auctores, nec non apud Baillet *tom.* 4. *pag.* 36. *& ſeqq. editionis Pariſienſis Anno* 1716. Grancolas *Comment. hiſtor. in Breviarium Romanum cap.* 37. & recentiſſime apud Card. Lambertinum *in ſua inſtruct. ſeu notificatione* 15. in qua inter alia optime notat hunc Ritum ab Hæreticis impetitum, fuiſſe a quatuor ſapientiſſimis S. Rom. Eccleſ. Card. validiſſime propugnatum, nimirum Baronio *ad annum Chriſti* 57. *n.* 140. Bellarmino *tom.* 4. *ſuarum controver. lib.* 2. Co.za *in ſuo tract. Dogmat. & Morali de jejunio*, & Gotti in ſuo commendatiſſimo opere contra Jacobum Piceninum *tom.* 2. *par.* 1. *art.* 6. §. 4. *& ſeqq.*

II. Gavant. *Quinquageſima tribuitur Teleſphoro, &c.*] Inſiſtendo Gavanti veſtigiis hunc ordinem tenemus in his noſtris Additionibus, & Obſervationibus, procedendo nimirum a Ritibus, & jejunio Quadrageſimali ad Dominicam Quinquageſimæ, de qua dicimus, quòd non ſolùm Radulphus tribuit Quinquageſimam Teleſphoro, ſed etiam Petrus Bleſenſis *ſerm.* 13. qui pariter Quadrageſimæ inſtitutionem eidem Pontifici adjudicavit; quæ quidem falſa opinio ab ante Siricianis decretalibus, de quibus ſupra ſermonem habuimus in pluribus locis, originem trahit; deinde *cit. ſerm.* 13. Petri Bleſenſis dubibitatur a nonnullis utrum ſit genuinus, vel ſuppoſititius, ut notat etiam Card. Lambertinus *in ſua notificat.* 14. Prædictum autem Quinquageſimæ nomen pluſquam quadringentis annis poſt Teleſphorum invectum fuiſſe cenſet Grancolas *loc. cit. cap.* 35. & pluſquam centum poſt S. Ambroſium, ideoque non admittit tanquam verum, & genuinum *ſerm.* 19. qui ſub ejus nomine circumfertur, & qui *de Quinquageſima* inſcribitur. Concilium Aurelianenſe I. anno 511. *Can.* 24. Quinquageſimam vetuit, hoc eſt jejunare una hebdomada ante Quadrageſimam: *Ut ante Paſchæ ſollemnitatem, non Quinquageſima, ſed Quadrageſima teneatur*; idque prohibuit, ut Ritus uniformis ab omnibus ſervaretur. Quartum verò Concilium Aurelianenſe anno 541. *Can.* 2. tanquam novum quiddam, & inſuetum conſiderans Quadrageſimam anticipare duabus hebdomadis, ut ſupplerentur ſex Dominicæ, in quibus jejunare non licet, & ſex Sabbata, quibus multi jejunare nolebant ad exemplum Orientalium, jejunari juſſit Sabbatis Quadrageſimæ, & idcirco non ſolùm Quinquageſimam, ſed etiam Sexageſimam vetuit: *Hoc etiam decernimus obſervandum, ut Quadrageſima ab omnibus Eccleſiis æqualiter teneatur, neque Quinquageſimam, aut Sexageſimam ante*

te

te Paſcha quilibet Sacerdos audeat indicere, ſed neque per Sabbata quiſque ſolvat Quadrageſimæ jejunium. Hujuſmodi autem conſtitutiones Populis tantùm, & Laicis inſervierunt; vetuſtiſſima enim eſt apud Clerum abſtinentiæ inchoatio in Quinquageſima, ut legitur in vita S. Uldarici Auguſtani Epiſcopi circa decimum ſæculum, in qua legitur, quòd Clerici carnes manducare deſinerent a Dominica ante Quadrageſimam: *Mos eſt Clericorum Dominica ante Quadrageſimam carnes manducare, & deinceps uſque ad Paſcha devitare*. Petrus Bleſenſis *cit. ſerm.* 13. de Quadrageſima ait: *Jejunium Quadrageſimale, Regulares Cœnobitæ incipiunt a Septuageſima; Græci a Sexageſima, Clerici verò noſtri Auctore Teleſphoro Papa a Quinquageſima, Univerſus exercitus Chriſtianæ militiæ, Juvenes, & Virgines, Senes cum junioribus ab hac Quadrageſima*. Concilium Claromontanum Anno 1095. ſub Urbano II. ita ſtatuit: *Nemo Clericorum a Quinquageſima carnes comedat*. Concilium Andegavenſe Anno 1270. Suſpenſionem minatur Presbyteris, qui jejunium Quadrageſimale non inciperent Feria 2. Quinquageſimæ, & Concilium Salisburgenſe Anno 1281. ad id Religioſos omnes adſtringit, & quidem multi Religioſorum Ordines, inter quos etiam noſtra Clericorum Regularium Congregatio, hoc obſervat inſtitutum jejunandi nimirum 2. & 3. Feria ante Cineres, & ita præſcribitur in noſtris conſtitutionibus *lib. 2. cap.* 3. Porro his duobus diebus jejunio Quadrageſimali adjectis id myſterium obſervare erit, ait noſter Antonius Caracciolus in Synopſi veterum Religioſorum Rituum 2. *par. cap.* 3. *num.* 6. quod Beatus Ambroſius memorat, videlicet, ſicut poſt 42. manſiones ad Terram promiſſionis a Judæis perventum eſt, ita nos 42. dierum jejuniis Beatam Reſurrectionis Regionem Chriſti reſurgentis meritis conſequamur. Non deſinam advertere, quòd in Liturgia Mozarabica hæc Dominica Quinquageſimæ appellatur *Dominica ad carnes tollendas*, & in hiſtoria Matthæi Paris, vocatur *Carniſprivium*, ob inſinuatam rationem, quia nimirum ab hac Dominica incipiebat abſtinentia a carnibus, & Antepaſchale jejunium.

De Quinquageſima fuſe diſſerit Amalarius *lib.* 1. *de eccleſiaſt. Officiis cap.* 3. Baillet *tom.* 4. *pag.* 15. Grancolas ſupracit. *cap.* 35. Et Card. Lambertinus *in ſua eruditiſſima Inſtructione Paſtorali* xiv.

III. Gavant. num. 4. *A numero dierum Ordo Romanus Septuageſimam definit, &c.*] Dominica 3. quæ præcedit Quadrageſimam, hoc eſt primam Dominicam Quadrageſimæ, vocatur Septuageſima. Etenim ſicut ab Eccleſia illa Dominica ſemper appellata fuit Quadrageſima, ideſt quadraginta dierum ſpatium, ita juxta eandem dicendi formulam retrogrado gradu appellata eſt Quinquageſima, prima illarum trium Dominicarum, quæ præcedunt Quadrageſimam, ſecunda verò appellatur Sexageſima, & tertia Septuageſima: hoc nomen ſortitæ ſunt præfatæ Dominicæ ob rationes, quas inſinuat Gavantus *ſupra*, & quas etiam tradit Piſart *in direct. Canonic. cap.* 5. necnon Halden *par.* 1. *tit.* 40. §. 1. præſertim verò Durandus *in Rationali lib.* 6. *c.* 24. Baillet *loc. ſupracit.* §. 2. *n.* 4. *pag.* 4. *editionis Pariſienſis* 1716.

Græ-

Græci primi fuerunt, qui a Septuageſima Quadrageſimæ exordium duxerunt, quia non jejunabant Feria 5. neque Sabbato, neque Dominica, ideoque ut tres prædictos dies reſtituerent, anticipabant Quadrageſimam tribus hebdomadis, ut refert Ratramnus *lib.* 4. contra Græcos *cap.* 4. *Tribus enim ablatis de ſeptem, Dominica videlicet, Sabbato, & quinta Sabbati, ſuperſunt quatuor dies per ſingulas hebdomadas jejunari*. Ad imitationem facile Græcorum, ut opinatur Grancolas *ſupracit. cap.* 33. invecta eſt Romæ Septuageſima, ſaltem in Officio, & Miſſa, & idcirco tribus hebdomadis anticipatus eſt Quadrageſimæ Ritus, ſublatis quibuſdam lætitiæ ſignis in Officio publico, eo tempore, quod in Oriente jejunio quadrageſimali conſecratum erat, ne ſcilicet Romani Græcis laxiores viderentur; qui Ritus cum Roma in Galliam tranſiſſet Caroli Magni ævo, quæſitum fuit, qua auctoritate talis Ritus firmari poſſet. Extat epiſtola Alcuini ad Carolum Magnum ſcripta, qua Princeps ille conſulitur de Quinquageſimæ, & Sexageſimæ origine, & quia ſuppoſititiæ Decretales a Pſeudo-Iſidoro compilatæ, & interpolatæ, pervagari cœperant, Teleſphoro Papæ attribuebatur Decretum de Quinquageſima, ut Sabbati jejunia ſupplerentur, & Papæ Melchiadi Decretum de Sabbatis non jejunandis; dicebaturque primus Quinquageſimam, ſecundus Sexageſimam inſtituiſſe. Ita porro Carolus Magnus Alcuino reſpondit, Cum tales ſuppoſititiæ Epiſtolæ Decretales ſub Carolo Magno in Galliam invectæ fuiſſent, nil mirum ſi Princeps ille deceptus fuerit. Sed Ratramnus videtur non ignoraſſe talium Decretorum falſitatem, cum ea ſilentio prætererit. Concludimus igitur, quòd ex anticipatione jejuniorum quadrageſimalium, tres iſtæ hebdomadæ, nempe Septuageſimæ, Sexageſimæ, & Quinquageſimæ ſunt introductæ.

Duo Septuageſimæ termini ſunt: dies 18. Januarii, Feſtum Cathedræ S. Petri Romæ, quando Paſcha incidit in diem 22. aut 23. Martii, & dies 22. Februarii, quo colitur Cathedra S. Petri Antiochiæ, quando Paſcha tardius occurrit, videlicet 25. Aprilis, ut contigit Anno 1734. quo hæc ſcribebam.

IV. Gavant. n. 13. *Omittuntur a Septuageſima Cantica lætitiæ, &c.*] In præfatis tribus Dominicis, quæ præcedunt Quadrageſimam, dicitur Miſſa propria cum *Credo*, ſine *Gloria in Excelſis*, & *Alleluja*: in eadem Miſſa ſi Dominica Septuageſimę (idem eſt de Dominica Sexageſimæ, ac Quinquageſimæ) venerit ante Feſtum Purificationis, vel in ipſa die Purificationis, Oratio ſecunda eſt *Deus, qui ſalutis æternæ, &c.* (correſpondens autem huic ſecreta, juxta Rubricas Miſſalis, tunc non eſt *Mentibus noſtris, &c.* utpote quæ incidens cum Oratione currentis Dominicæ; ſed (*Tua Domine, &c.* ex Miſſa Votiva de S. Maria poſt Purificationem) tertia Oratio erit *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*, uti notatur in Dominica ſecunda poſt Epiphaniam. Si verò venerit hæc Dominica poſt Feſtum Purificationis, Oratio erit *A cunctis*; tertia ad libitum. In iiſdem Dominicis (uti & in Feſtis) poſt Graduale (omiſſo in Feſtis *Alleluja*, ac ℣. ſeq.) dicitur Tractus, ut ibi, non item in Feriis, in quibus reſumitur Miſſa præcedentis Do-

Dominicæ; nam in iis tantum dicitur Graduale omiſſo Tractu. Præfatio Communis a Septuageſima, uſque ad Feriam 4. Cinerum in Miſſa Dominicali, ac Feriali, & in fine *Benedicamus*; quòd ſi in hac, aut alia Dominica privilegiata occurrat dies octava alicujus Feſti (v. g. Patroni, aut Dedicationis Eccleſiæ) fit de tali Octava tantùm commemoratio in Miſſa, ſicut & in Officio, non tamen dicitur in Miſſa tunc talis Dominicæ tertia Oratio. Cum enim in Dominicis infra Octavam dicantur tantùm duæ Orationes (niſi forte facienda ſit commemoratio Feſti ſimplicis occurrentis) a fortiori non niſi duæ erunt dicendæ Orationes in caſu, quo dies ipſamet Octava occurrat in Dominica, utpote nobilior tam die infra Octavam, quàm etiam Dominica infra Octavam, uti diſcurrit Bauldry *par. 3. cap. 7. in tit. de Orat.* ſectando doctrinam noſtri Gavanti in eodem Titulo *de Orat. &c.*

Cæterum de prædictis Dominicis Septuageſimæ, & Sexageſimæ erudite tractant iidem, quos allegavimus ſupra de Quinquageſima, nec non Durandus *in Ration. lib. 6. cap.* 24. & Martene *in tract. de antiqua Eccleſiæ diſciplina cap. 16.* Alios earundem Dominicarum Ritus nos cum Gavanto trademus in ſecundo Tomo hujus ſui Theſauri, in quo commentatur Rubricas Breviarii Romani.

De Feria quarta Cinerum uſque ad Dominicam de Paſſione VI.

GAVANTUS.

1 FEria quarta Cinerum, ſeu dies Cinerum, ut *Maximus Taurin. ait n. homil.* non eſt caput Quadrageſimæ, & ideo adhuc Veſperæ non cantantur mane, ſed initium pœnitentiæ eſt; unde & Cineres capiti imponuntur benedicti, *ex Ordine Romano*, ut recordemur originis, & finis noſtri, *ex Rupert. lib.* 4. *cap.* 10. Porro in hac ipſa Feria 4. cœpit Chriſtus jejunare, qui Feria 3. baptizatus eſt, ut recte probat *Durand. lib. 6. cap.* 28. & die 16. Februarii Feria 2. jejunium perfecit, ut docet *Torniellus noſter*, *tom.* 2. *Annal. ſacrorum Anno* 4081. *n.*7. cum fine dubio illud incœperit die ſeptima Januarii poſt baptiſmum, qui accidit die ſexta Januarii.

Rubricæ Cinerum ſunt.

RUBRICA.

2 *Ante Miſſam benedicuntur Cineres facti de ramis Olivarum, ſive aliarum arborum præcedenti anno benedictis, hoc modo* b *finita Nona, Sacerdos indutus pluviali violaceo, vel* c *ſine Caſula cum Miniſtris* d *ſimiliter indutis* e *procedit ad benedicendum Cineres in vaſe ali-*

aliquo, f *ſuper Altari poſito*, *& primo cantatur a Choro Antiphona*, *Exaudi*, *&c.*

GAVANTUS.

a *Factis de ramis Olivarum*. Ut ſicut Cineres ad humiliationem diſtribuuntur, ita & per humilitatem ſpem habeamus futuræ gloriæ, quam deſignavit proceſſio Palmarum. Cineres itaque ſunt reliquiæ gloriæ Chriſti, & quaſi ſemen gloriæ noſtræ; debent autem eſſe aridi, non in modum luti, ut declaravit S. R. C. 23. *Maii* 1603.

b *Finita Nona*. Quia Miſſa in diebus jejuniorum cantanda eſt poſt Nonam *in p.* 1. *Rubr. tit.* 15. *n.* 2. præparantur Thuribulum, Navicula, & vas aquæ in angulo Altaris *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 19.

c *SineCaſula*. Ut habetur 1. *par. tit.* 19. *n.* 4. aſſumit autem Pluviale, ut *ibidem num.* 3.

d *Similiter indutis*. Et quidem ſine Dalmaticis; in Eccleſiis autem præcipuis cum Planetis plicatis; in aliis minoribus Alba amicti miniſtrent, *uti* 1. *par. tit.* 19. *n.* 6. *&* 7. ſine Manipulis, *Cærem. Epiſc lib.* 2. *cap.* 17.

e *Procedit ad benedicendum*. De Sacriſtia ad Altare, Acolythique tantum præcedunt cum candelabris accenſis. Miniſtri pares Celebranti procedunt, quia Pluviale habet, *ex Cærem Epiſ. lib.* 1. *cap*15. *in fine*.

f *Super Altari*. Hoc eſt, in cornu epiſtolæ, *Cærem. Epiſ. lib.* 2. *cap.* 19. ita ut ſit Vas inter Miſſale, & cornu; Celebrans oſculato Altari in medio, accedit ad librum, ubi ſtans inter utrumque Miniſtrum, *Cærem. Pap. lib.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 29. *&* 41. quia Pluviale habet, legitur Antiphona, *Exaudi*, *&c.* quæ cum ſequentibus habetur *in Antiphonario Gregoriano*.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1. *Feria IV. ſeu dies Cinerum non eſt caput Quadrageſimæ*, *&c.*] Supra innuimus Concilium Aurelianenſe anno 541 ut Quadrageſima ab omnibus ſervaretur, vetuiſſe Quinquageſimæ, aut Sexageſimæ Antepaſchale jejunium, & ejuſmodi conſtitutiones Populis, & Laicis inſerviiſſe, quia Clerici adhuc ex peculiari diſciplina inchoabant jejunium Antepaſchale a Dominica Quinquageſimæ; nunc verò iterum dicimus, quòd antiquitus vigebat uſus non inchoandi præſcriptum quadrageſimale jejunium, niſi Feria 2. poſt primam Dominicam Quadrageſimæ; unde veriſſimum eſt, quòd Feria 4. quam diem Cinerum appellamus, non erat caput Quadrageſimæ, & revera tres aliæ Feriæ ſequentes titulo carent Quadrageſimæ, ſed inſcribebantur *Feria V. Feria VI. Sabbato infra Quinquageſimam*, & prædicta Feria 4. inſcripta fuit hoc titulo: *Feria IV. in capite jejunii* in Sacramentario Gregoriano. Ideo autem inſtitu-

tutum fuit poſt aliqua ſæcula initium jejunii antepaſchalis in hac Feria, quia plerique vexabantur ſcrupulo non jejunandi quadraginta dies, ſicut fecit Chriſtus Dominus, & idcirco iſti quatuor alii dies ante prædictam Dominicam adjecti ſunt ad complendum Quadrageſimale jejunium, cum in Dominicis Quadrageſimæ non ſervaretur. Præfati tamen quatuor dies non erant præſcripti in Hiſpania tempore S. Iſidori Hiſpalenſis, neque tempore quarti Concilii Toletani, imò neque Romæ tempore S. Gregorii, qui Homilia 16. in Evangelia expreſſe dicit, quòd non jejunabatur niſi 36. dierum ſpatio, propterea quòd è quadraginta duorum dierum numero ſex Dominicæ ſubtrahendæ erant. *A præſenti enim die* (hæc ſunt præciſa verba S. Pontificis) *uſque ad Paſchalis ſollemnitatis gaudia ſex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo ſunt: Ex quibus dum ſex dies Dominici abſtinentiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia, quàm triginta & ſex dies remanent, dum verò per trecentos, & ſexaginta quinque dies Annus ducitur; nos autem per triginta & ſex dies affligimur, quaſi Anni noſtri decimas Deo damus*; unde probabile eſt, ut cenſet eruditiſſimus Menardus *in notis, & obſerv. in librum Sacram. S. Gregorii pag.* 55. necnon Grancolas *ſupracit. cap.* 36. Miſſam, quæ reperitur in tali Sacramentario, & quæ inſcribitur: *Feria I V. caput jejunii*, adjectam eſſe poſt obitum S. Gregorii, cum illius tempore, quatuor illos ante primam Dominicæ Quadrageſimæ dies nulla jejunii lex involuerit. Reperitur etiam in Codice Gelaſiano a Card. Thomaſio evulgato, de quo jam mentionem pluries fecimus, reperitur, inquam, in dicta Feria I V. poſt Dominicam Quinquageſimæ Miſſa ſic inſcripta: *In jejunio prima Statio. Feria I V.* Oratio autem prædictæ Miſſæ ſic incipit: *Inchoati jejunii quæſumus Domine benigno favore proſequere, &c.* Quamvis autem Gelaſius D. Gregorium præceſſerit, & quamvis dictus Codex Sacramentorum Gelaſio attribuatur, non inde tamen inferendum eſt, quòd ante D. Gregorium fuerit inſtituta hæc Miſſa, & quatuor illorum dierum ante Quadrageſimam inſtitutum jejunium, nam ſicuti in Codice Gregoriano, ita etiam in hoc Gelaſiano, de quo loquimur, adjectam fuiſſe talem Miſſam cenſendum eſt, quamvis enim iſte Codex Gelaſio attribuatur, tamen ejus autographum, ad cujus exemplar Typis traditus fuit, cura prædicti Ven. Card. Thomaſii, qui, & idcirco nunc Thomaſianus appellatur, non eſt exaratum niſi paullò ante Annum ſeptingenteſimum, ut opinatur doctiſſimus Morinus *lib.* 7. *de Pœnitentia cap.* 1. *num.* 15. adeoque poſt S. Gregorium, ut idem Morinus fatetur, & cum eo Thomaſius. Itaque mirum non eſſe debet, ſi huic Codici aliqua reperiantur inſerta, quæ ævum Græzgorianum ſubſecuta ſunt; & revera in ſua eruditiſſima Præfatione mox laudatus Card. Thomaſius, ait ſe libenter admittere, huic Codici nonnulla eſſe appoſita ſequenti ſæculo, quæ Conditores Codicum Sacramentariorum a ſe ſupra nominatos, nimirum Leonem, Gelaſium, & Gregorium non ſapiunt. Igitur valido innixi fundamento adſtruere poſſumus, prædictam Miſſam in Feria I V. poſt Quinquageſimam Codici pariter Gelaſiano adjectam fuiſſe.

Ex hucuſque dictis liquet, Micrologum hallucinatum fuiſſe, cum capite 46. aſſeverat ante S. Gregorium additos fuiſſe quatuor jejunii dies,qui Quadrageſimam præcedunt. Æneas Epiſcopus Pariſienſis in ſuo libro contra Græcos *quæſt.* 3. affirmat S. Gregorium triginta ſex tantum dies, ſive ſex hebdomadas computaſſe. Rurſus etiam ex regula Magiſtri, quæ habetur *par.* 2. *Codicis Regularum Monaſticarum* evulgati a celeberrimo viro Luca Holſtenio *cap.* 28. colligitur aperte quatuor hoſce dies ſeptimo ſæculo nondum fuiſſe adjectos. Verum in prædicta regula eodem capite præſcribitur, ut quod Dominicæ Quadrageſimæ, de quadraginta jejuniis Monachi ſubtrahunt, quarta (nempe Feria) ſexta, & Sabbato a Sexageſima in jejuniis, uſque ad Veſperam continuatis, reſtituant; ut ita quadraginta in numero jejunia compleantur. Nicolaus I. in epiſt. ad Bulgaros, his non præſcribit, niſi Anni decimas pro jejunio Quadrageſimæ; nimirum triginta ſex dies, fortaſſe quia nondum in omnibus Eccleſiis Occidentalibus accepta erat additio quatuor prædictorum dierum, vel quia Populis recenter converſis eam non proponere Pontifex ſatius judicavit. In Eccleſia Mediolanenſi uſque ad tempora S. Caroli non incipiebatur abſtinentia, & jejunium, niſi Feria II. poſt Dominicam primam Quadrageſimæ, quæ dies erat lætitiæ, & majorum Bacchanalium. Et liquido apparet ex ejus vita exarata, ejusque Conciliis quantopere ſudaverit in ſupprimendis prædictis Bacchanalium ſolatiis, quæ ætate ſua nondum deſierant in prædicta Dominica, iisque abſtinentiam curavit ſubſtituere, non immutatis tamen quatuor diebus dictam Dominicam primam Quadrageſimæ præcedentibus. *Edicimus præterea* (en Decretum S. Caroli, quod legitur in Actis Eccleſ. Mediol. pag. 12.) *ut in Provincia noſtra proxima quarta Feria poſt Quinquageſimam omnes quadrageſimalis obſervantiæ initium faciant. Præter Civitatem Mediolanenſem, easque Diœceſis partes, ubi ex D. Ambroſii inſtituto Divina Officia celebrantur.* Aliud verò Decretum: Quòd in Quadrageſimæ diebus, prima Dominica etiam in Eccleſia Mediolanenſi numerari debeat, ac proinde a cibis, qui quadrageſimali tempore lege jejunii vetiti ſunt, eo die eſſe abſtinendum, ſicut aliis Dominicis Quadrageſimæ, habetur in quinta Synodo Diœceſana, & inter Acta dictæ Eccleſiæ pag. 382. Verùm quamvis nunc in Eccleſia Mediolanenſi prædicti quatuor dies primam Dominicam Quadrageſimæ præcedentes, non ſint obnoxii legi jejunii quadrageſimalis, & quamvis olim omnes hoc modo quadraginta completis diebus, exemplo Chriſti, Moyſis, & Eliæ non jejunarent, tamen dicebantur quadraginta dies, & Quadrageſimam jejunare, ut notat Socrates *lib.* 5. *Hiſtoriæ Eccleſ. cap.* 21.

Cæterum non unam fuiſſe olim jejunii quadrageſimalis obſervandi rationem, ſive apud Catholicos, ſive apud Hæreticos, ſive apud Græcos, ſive apud Latinos, liquet ex citato Socrate eodem loco, necnon ex Sozomeno *lib.* 7. *Hiſtor. Eccleſ. cap.*10. Idem etiam palam eſt ex S. Leone Papa *ſerm.* 4. in Quadrageſima, & fuſius ex Auctore *diſſert.* 6. de jejunio, ſeu *Notarum* ad eundem Sermonem quartum de Quadrageſima. Item ex Caſſiano

ſiano *collat.* 21. *cap.* 25. 27. ex S. Dorotheo doctrina 15. ex Baillet *tom* 4. *de Inſtit. Quadrageſima n.* 4. *pag.* 38. *& ſeqq. ſupradicta editionis*, & denique ex Thomaſſino *in tract. de jejuniis par.* 2. *c.* 1. *&* 2. in quibus ex profeſſo agit de additione prædictorum quatuor dierum ad jejunium quadrageſimale ante primam Quadrageſimæ Dominicam.

Pro Ritu ſollemni Benedictionis Cinerum.

II. Rubr. n. 2. *Ante Miſſam benedicuntur Cineres, &c.*] Antequam diſſeramus de præſenti Ritu benedicendi Cineres hac Feria IV. in capite jejunii operæ pretium duco aliqua tradere circa originem, & antiquitatem ejuſdem cæremoniæ, & Ritus. Regino (editus a Baluzio *pag.* 135.) Auctor IX. Sæculi a nonnullis antiquis Conciliis deſumpſit publicæ pœnitentiæ, & ſacri Cineris Ritum. Aderant pœnitentes præ foribus ſacrarum ædium cilicio, & ſacco induti, nudis pedibus, & omnia præſeferentes demiſſionis argumenta; aderat quoque Epiſcopus, & Presbyteri, quibus pœnitentium flagitia, ac mores perſpecti erant, debitaſque pœnas eis imponebant, deinde adſpergebant eos aqua luſtrali, & ſacro Cinere, aliaque præſtabantur, ut videre eſt apud eundem Auctorem, & apud Thomaſſinum, qui ejuſdem verba refert *lib.* 2. *de Feſtorum celebratione cap.* 13. *n.* 13. ſimilia legi poſſunt apud Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina cap.* 17. ubi variarum Eccleſiarum ordines collegit, quibus omnes IV. hujus Feriæ Ritus exhibentur. Eadem pariter colliguntur ex S. Iſidoro Hiſpalenſi *lib.* 2. *de Officiis cap.* 16. & ex Grancolas *lib.* 2. *cap.* 43. *ſui Commentarii in Breviarium Romanum*, ex quorum Auctorum placitis, & traditis duo palam fiunt, primum ſacros Cineres, quibus hac die omnes aſpergi ſolemus, ad ſolos publicos pœnitentes olim pertinuiſſe, ſed ſuccedentibus temporibus aliquos pietate inſignes voluiſſe participes eſſe harum publicarum humiliationum, & Cinere ſacro etiam cònſpergi cum publicis pœnitentibus, quod poſtea tam multi imitati ſunt, ut in communem jam tranſierit conſuetudinem Sæculis XII. & XIII. Secundum, quòd ex prædictis Auctoribus deducitur, eſt, olim prædictis cæremoniis, & Ritibus conſecrata fuiſſe jejuniorum primordia ineunte Quadrageſima, adeoque poſt primam Dominicam Quadrageſimæ. Ex quo autem hac Feria IV. poſt Quinquageſimam incœpit jejunium, & appellari cœpit Feria IV. in capite jejunii, eidem Feriæ annexæ fuerunt etiam cæremoniæ illæ ſacræ, quæ pro publicis pœnitentibus Eccleſiæ reconciliandis, ineunte Quadrageſima, exercebantur.

Poſtquam ceſſavit in Eccleſia diſciplina publicæ pœnitentiæ, nulla alia remanſit in Eccleſia ſaltem Occidentali reliquia ejuſdem pœnitentiæ, niſi hæc ſacrorum Cinerum aſperſio, & jejunii quadrageſimalis obſervantia.

Tranſitum igitur faciendo nunc ab antiquo ad recetem Ritum aſpergendi Cineres ſuper hominum capita; dicimus, quòd antequam incipiant recitari Horę Canonicę, per Sacriſtam, vel per

aliquem Acolythum, hora competenti parari debet Altare majus ſimpliciter cum ſex candelabris de more, & ſine aliis ornamentis, quæ ſollemnitatem ſapiunt. Color autem antipendii, ſicut & omnium paramentorum debet eſſe violaceus. Item ſuper Altare præparabitur Miſſale in cornu Epiſtolæ ſuper Pulvino violaceo, aut Legili, inter dictum Miſſale verò, & cornu Epiſtolæ collocabitur Vas argenteum, ſeu ex alia decenti materia confectum cum cineribus de combuſtis ramis palmarum, ſive aliarum arborum præcedenti Anno in Dominica Palmarum benedictis. Dictum autem Vas debet eſſe coopertum, vel operculo ſimili, vel Velo violaceo uſque ad Benedictionem Cinerum. Ex Biſſo *lit.F.n.*41.§.1. & Caſtaldo *lib.*3.*ſect.*4. *cap.*2. *n.* 4. A prædicto Altari tamen non eſt amovendum SS. Sacramentum (ſi adeſſet) pro hac functione; eſto Sacerdos ipſi Altari terga vertere debeat in Cinerum diſtributione. Bauldry *par.* 4. *cap.* 4. *art.*1. *n.* 4. & Biſſus *lit. B. n.* 86. §. 2. contra Caſtaldum *loc.ſupracit. cap.* 3. *n.* 3.

In Abaco verò, ſeu Credentia Altaris majoris præter conſueta, præparari debet Vas aquæ benedictæ cum Aſperſorio, Pelvis cum medulla panis, & Vas aquæ, ac Manutergium pro lotione, & exterſione manuum Celebrantis poſt Cinerum diſtributionem. Præterea Thuribulum cum Navicula, & thure. Quia autem poſt Cinerum Benedictionem, & diſtributionem debet cantari Miſſa Conventualis, ſuper eandem Credentiam poſſunt etiam præparari Calix cum Velo, & Burſa coloris violacei, & pelvicula cum Ampullis vini, & aquæ, & mappula ad manus tergendas, Velum humerale, & Stola latior, quæ inſervire debet Diacono; & quæcunque alia, quæ ſolent adhiberi in Miſſa ſollemni.

Denique in Sacriſtia debent præparari tria, vel quatuor Superpellicea pro Clericis juxta morem Eccleſiarum. Deinde Pluviale violaceum pro Celebrante, item Planetæ plicatæ pro Miniſtris Sacris, & duæ Stolæ pro Celebrante,& Diacono cum aliis conſuetis paramentis pro Miſſa ſollemni; Thuriferarius item parabit ignem in loco congruo juxta morem.

III. Gavant. lit. a -- *Debent autem eſſe aridi, &c.*] Cineres, qui debent præparari a Sacriſta, ut diximus, debent eſſe aridi, non in modum luti, ut declaravit Sac. Congregatio in Decreto allato a Gavanto ſupra, & dato in noſtro Indice ſub *num.* 17.

IV. Gavant. lit. b -- *Finita Nona, &c.*] Incœpta Hora Nona in Choro Celebrans præcedentibus Miniſtris, & Clericis ex more perget ad Sacriſtiam, ubi ſumet paramenta ſupradicta cum iiſdem, & accenſis ſex cereis in Altari per aliquem Acolythum, finitaque Hora Nona in Choro, ut præſcribunt Rubricæ Miſſalis *in proprio de tempore*, nunquam verò poſt Tertiam, ut declaravit S.R.C. in Decreto edito die 22.Januarii 1701. & dato in noſtro Indice ſub *n.* 550. Celebrans Stola, & Pluviali cum Alba (vel Alba, & Stola tantùm in minoribus Eccleſiis) paratus, & Miniſtri cum Planetis plicatis in majoribus Eccleſiis, ſed ſine Manipulis; vel in Eccleſiis minoribus, ut ſupra, in Albis cum Stola a Diacono, ſine Manipulis procedunt, &c.

V. Gavant. lit. c -- *De Sacriſtia ad Altare, &c.*] Parati ut ſupra Sacerdos,

Digitized by Google

dos, Miniſtri, & Clerici e Sacriſtia diſcedentes more ſolito procedunt ad Altare majus, præcedentibus Thuriferario ſine thuribulo, & navicula, ſed manibus junctis, habente ad ſiniſtram alium Acolithum miniſtraturum Vas aquæ benedictæ (ſecundum numerum Clericorum, alioquin ſufficit unus ex Ceroferariis ad miniſtrandum poſtea Vas prędictum) etiam manibus junctis, deinde ſequuntur Ceroferarii cum candelis accenſis, quos ſequitur Cæremoniarius; denique Miniſtri Sacri hinc inde a lateribus Celebrantis manu proximiori (altera infra pectus admota) fimbrias anteriores Pluvialis Celebrantis elevantes, unuſquiſque a parte ſua, & ii tres tecto capite procedunt, Celebrans verò manus junctas tenet ante pectus. Si tamen Celebrans non habet Pluviale, tunc Miniſtri Sacri procedunt ad Altare unus poſt alium manibus junctis ante pectus, & capite tecto. Bauld. *par.* 4. *cap.* 3. *art.* 2. *n.* 4. Billus *lit. B. n.* 84. §. 2.

VI. Gavant. lit. f -- *Celebrans oſculato Altari in medio.*] Cum ad Altare pervenerint, illud reverenter ſalutant cum debitis reverentiis nudo capite, deinde Clero fit ab iiſdem ſolita reverentia, ut fit in Miſſa ſollemni, poſtea aſcendunt ad Altare, quod Celebrans oſculatur in medio, Miniſtris Sacris unico genu genuflectentibus, Ceroferarii interim deponunt candelabra ſuper credentiam, & apud illam ſtant.

VII. Rubric. & Gavant. lit. f -- *Accedit ad librum.*] Mox Celebrans, & Miniſtri Sacri ad librum poſitum in cornu Epiſtolę accedunt, ubi ipſe Celebrans ſtat inter utrumque Miniſtrum, ut docet Gavantus *ſup.* ita tamen, ut prædicti Sacri Miniſtri aliquantiſper ab Altari diſtent. Billus *lit. B. n.* 86. §. 3. & Celebrans legit ſubmiſſa voce, & manibus junctis Antiphonam: *Exaudi Domine*, quæ interim in choro cantatur ad modum Introitus Miſſæ. Bauldry *par.* 4. *cap.* 4. *art.* 1. *n.* 5. & Billus *ſup.*

RUBRICA.

3 *Deinde Sacerdos in cornu epiſtolæ non vertens ſe ad Populum, dicit, &c.*

GAVANTUS.

Adde manibus junctis, & dum benedicit manu dextera Cineres; Diaconus elevat a dextris fimbriam anteriorem Pluvialis, & ideo ſtare debet illi a dextris, non poſt eum, ut diximus.

No-

Novæ Obſervationes, & Additiones pro eodem Ritu Sollemni Benedictionis Cinerum.

VIII. Rubric. *Non vertens ſe ad Populum, &c.*] Cantata in choro ſupradicta Antiphona, Sacerdos adhuc ſtans in cornu epiſtolæ, non vertens ſe ad Populum dicit manibus junctis *Dominus vobiſcum*, & choro ad omnia reſpondente, ſubdit ſtatim, manibus item junctis, quatuor Orationes ſequentes, prout in Miſſali deſcribuntur (junctæ enim manus, debent teneri ad Orationes in omnibus Benedictionibus ex Miſſali) & etiam *Oremus* dicit manibus junctis, caput Cruci inclinando de more. Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 5. *n.* 4. In choro autem hoc tempore omnes ſtant facie ad Altare verſa. Bauldry, & Biſſus *ſup.*

Dum Celebrans dextera format ſignum Crucis ſuper Cineres, ſiniſtram ponit ſuper Altare, & Diaconus a dexteris Celebrantis elevat anteriorem fimbriam Pluvialis, ne eum impediat. Gavant. *ſup.* Bauld. & Caſtald. *cit. n.* 6.

RUBRICA.

4 *Poſtea Celebrans*, g *impoſito incenſo in Thuribulo*, *ter* h *aſpergit Cineres aqua benedicta*, *dicendo Antiphonam*, i *Aſperges ſine cantu*, *& ſine Pſalmo*, *&* l *ter adolet incenſo*. *Deinde* m *dignior Sacerdos ex Clero accedens ad Altare imponit Cinerem Celebranti* n *non genuflexo*. *Si verò non adſit alius Sacerdos*, o *ipſemet Celebrans genibus flexis coram Altari*, *ſibi ipſi Cineres imponit in capite*, *nihil dicens*, *& cantatur ſtatim a Choro Antiphona*.

GAVANTUS.

g *Impoſito incenſo in Thuribulo*. De more, & cum benedictione miniſtrantibus Diacono, & Thuriferario.

h *Aſpergit*. In medio, a dextris, & a ſiniſtris Cinerum, delato Vaſe aquæ ab altero ex Acolythis, & aſpergillo ſine oſculis dato Diacono, qui deinde cum oſculis tradit Celebranti.

i *Aſperges*. Totum verſum dicit, & nihil præterea.

l *Ter adolet*. Eodem modo, quo aſperſit.

m *Dignior Sacerdos*. In ſuo habitu, ſine Stola cum habitu chorali: *Cærem. Epiſc. cit.* ſtans imponit Cinerem dicens. *Memento homo*, *quia pulvis es*, *&c. Ordo Roman.* At, ſi Cinis eſt, cur dicitur pulvis? *Gen.* 18. Dicebat Abraham, *cum ſim pulvis*, *& cinis*, cinis enim mixtus pulvere inutilis eſt, *ex Chryſoſt. homil.* 23. *Epiſt.* 2. *ad Chorinth.* diviſim verò utilia ſunt.

n *Non*

n *Non genuflexo*. Stanti quidem, facie verſa ad populum, ſed capite inclinato, imponit autem in formam Crucis *Cærem. Pap. lib.* 2. *c.* 31.

o *Ipſemet Celebrans*. Non debet Diaconus imponere Sacerdoti Cineres. Convenit autem, ut genibus flexis coram Altari ſibi ipſi eo caſu imponat, quaſi a Chriſto illos recipiat, cui flectitur omne genu, & ad exemplum humilitatis.

Novæ Obſervationes, & Additiones, Pro Ritu Sollemni Benedictionis Cinerum.

IX. Rubric. & Gavant. lit. g — *Impoſito incenſo in Thuribulo de more*, *&c.*] Dum Celebrans legit Orationes prædictas in Tono Feriali, Thuriferarius parat thuribulum cum igne tempeſtive, & alius Acolythus Vas aquæ benedictæ, firmantque ſe ambo prope Diaconum. Tum finitis Orationibus Sacerdos ibidem ponit incenſum in Thuribulo, more ſolito illud benedicens per illa verba: *Ab illo benedicaris*, *&c.* Miniſtrante Thuriferario thuribulum, & Diacono Naviculam, ut mos eſt. Biſſus *lit. B. num.* 86. §. 5. Bauldry *par.* 4. *cap.* 4. *art.* 1. *n.* 6. quo facto Thuriferarius aliquantulùm recedit (Naviculam verò ſuper Credentiam reponit ſolo thuribulo tetento) ut cedat locum Acolytho habenti Vas aquæ benedictæ.

X. Rubric. & Gavant. lit. h — *Aſpergit in medio*, *&c*] Dictus Acolythus tenens Vas aquæ benedictæ accedit ad Diaconum, eique ſine oſculis porrigit aſperſorium, quod poſtea Diaconus cum oſculis aſperſorii, & manus, porrigit Celebranti, ut notat Gavant. *ſupra*, qui eo accepto dicens remiſſiori voce ℣. *Aſperges me*, *&c.* ſine cantu, & ſine Pſalmo, ter aſpergit Cineres, in medio ſcilicet, a dexteris ideſt in parte ſuæ ſiniſtræ oppoſitæ, & a ſiniſtris.

XI. Rubric. & Gavant. lit. l — *Ter adolet eodem modo*, *&c.*] Deinde reddito aſperſorio Diacono, ab eodem accipit thuribulum cum oſculis (porrectum ipſi Diacono a Thuriferario ſine oſculis) & ter incenſat Cineres eodem modo, quo aſperſit, nihil tamen dicens; incenſatis Cineribus reddit thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui thuribulum, dempto tamen prius igne, reponit ſuper Credentiam, ſicut etiam alius Acolythus debet reponere Vas aquæ benedictæ ſuper eandem Credentiam, vel in alio loco congruo. Biſſus *ſup.* §. 5. & Bauldry *ſup. n.* 7.

XII. Rubr. & Gavant. lit. m — *In ſuo habitu Chorali dignior Sacerdos*, *&c.*] Celebrans poſtquam incenſatis Cineribus reddiderit Diacono thuribulum, ſe recipit ad medium Altaris, ibique nudo capite (ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626. In noſtro Indice ſub *n.* 200. in quo præſcribitur, quòd Cineres, Candelæ, & Palmæ diſtribuantur a Celebrante detecto capite) ſtat converſus ad Populum, medius inter Diaconum a dexteris tenentem Vas Cinerum, & Subdiaconum a ſiniſtris, omnes aliquantulùm ab ejuſdem Altaris fronte diſtantes; interim Cæremoniarius accedit ad digniorem Sacerdotem de choro, & facta ei reverentia, cum ſuo habitu chorali, ſed ſine Stola, ut no-

notat Gavantus *ſup.* & ut declaravit S. R. C. per Decretum editum die 14. Februarii 1705. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 590. eum ducit ad Altare, quò cum pervenerit ille dignior de choro habens præfatum cæremoniarium a ſiniſtris, vel alium Miniſtrum præcedentem accedit, facta choro debita inclinatione, ad Altare cum genuflexione ſi non ſit Canonicus, & ſi ſit Tabernaculum SS. Sacramenti ſemper etiam a Canonicis facienda eſt genuflexio.

XIII. Gavant. lit. n -- *Stanti quidem, &c.*] Et poſtea facta Celebranti profunda reverentia aſcendit ad proximiorem gradum ſuppedaneo Altaris, ubi ſtans, imponit cineres ſuper caput Celebrantis, ſtantis quidem, & non genuflexi, ſed capite inclinato, & manibus junctis; Biſſus *ſup. lit. B. n.* 86. §. 6. & Bauld. *par.* 4. *art.* 2. *n.* 2.

In ponendo Cineres format Sacerdos dignior de Clero ſuper caput ipſius Celebrantis ſignum Crucis, dicendo interim: *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.*

XIV. Rubr. lit. o -- *Ipſemet Celebrans, &c.*] Si non adſit alius Sacerdos præter Celebrantem, tunc ipſemet Celebrans genuflexus utroque genu ſuper ſuppedaneum Altaris, facie ad illud verſa, ſibi ipſi imponit Cineres in capite, nihil dicendo, ſed ſolùm formando ſignum Crucis ſuper ſuum caput, quaſi Cineres a Chriſto immediate accipiat. Diaconus autem etiamſi eſſet Sacerdos, non deberet Cineres Celebranti imponere, cum in eo officio ſit Miniſter Celebrantis, & conſequenter illo inferior. Biſſus *ſup.* §. 8. Bauld. *ſup. n.* 3. Corſett. *tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 8.

Huc ſpectat exhibere ſequens Decretum: Cineres Epiſcopo miniſtrare Feria 4. cinerum, non ad primam dignitatem, ſed ad Canonicum eo die Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maii 1616. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 156.

Sic etiam habetur in cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 8. Tunc autem ſedet Epiſcopus officium faciens ſine Mitra, & ſine Bireto, & Canonicus celebraturus Miſſam ſolus accedit ad eum, facta Altari, & Epiſcopo reverentia, & imponit cineres in caput ipſius ſedentis, dicens: *Memento homo, &c.* quo facto Epiſcopus accipit Mitram, & extenſa ſuper ejus gremio mappa munda per duos Acolythos, imponit Cineres eidem Canonico Celebranti, ante ſe inclinato dicens: *Memento homo, &c.*

Hoc loco etiam adnotandum occurrit, quòd Sacra Epiſcoporum, & Regularium Congregatio in una Lucana, ut habetur apud Nicolium *in Floſculis V. Mitra ſub. num.* 2. Declaravit, quòd candelæ, Cineres, & Palmæ diſtribuuntur ſtando cum Mitra in capite ab eo, qui habet privilegium eam geſtandi, & hoc ſub die 18. Februarii 1650.

Romæ verò in Capella Pontificia cum Papæ a Magno Pœnitentiario diſtribuuntur Cineres, nullum profertur, verbũ, ut advertitur ex Ordine Romano Petri Amelii Galli Urbani V. Sacriſtæ anno 1378. quamvis olim etiam, dum Pontifici imponebantur Cineres, dicerentur communia verba: *Memento homo, &c.*

RU-

RUBRICA.

5 p *Sacerdos verò, dum cantatur Antiphona, & Reſponſorium, primo imponit Cineres digniori Sacerdoti, a quo ipſe accepit: deinde Miniſtris paratis, genibus flexis coram Altari dicens.*

GAVANTUS.

p *Sacerdos.* Stans, aperto capite, & Diacono tenente a dextris ejus Vas Cinerum, *Cærem. Epiſc. ubi ſupra.* Aperto, inquam, capite diſtribuit Cineres, candelas, & ramos, ex Decreto S. R. C. 18. *Julii 1626.*

Novæ Obſervationes, & Additiones, Pro eodem Ritu Sollemni Diſtributionis Cinerum.

XV. Rubric. lit. p — *Dum cantatur Antiphona, &c.*] Dum incipitur diſtributio cinerum, in choro cantatur Antiphona: *Immutemur habitu, &c.* & alia, quæ chorus proſequitur, & ſi ſit magnus Populi Concurſus, repetitur uſque ad finem diſtributionis. Videant autem cantores, ne deſint Clerici, qui continuo cantent, ideo poſt reditum priorum, ii cantent, & alii procedant ad cineres capiendos, vel ſi ſint pauci, unus poſt alium procedat. Biſſus *ſup.* §. 9. Bauld. *ſupra n.* 9.

XVI. Rubr. & Gavant. eadem lit. p — *Sacerdos ſtans aperto capite, &c.*] Poſtquam Celebrans a digniori cineres acceperit, ſtans in medio ſuppedanei aperto capite (ut ſtatuit S. C. 18. Julii 1626. & habetur in noſtro Indice ſub *n.* 200.) & habens Diaconum a dexteris tenentem Vas Cinerum, prius imponit Cineres Sacerdoti digniori, a quo ipſe Cineres accepit, genuflexo ſuper ſuppedaneum Altaris. Bauldry *cit. loc. art.* 2. *n.* 4. & Cæremoniale Monaſticum *libr.* 4. *cap.* 5. §. 3. & id colligitur etiam ex Decreto edito die 14. Februarii 1705. & dato in noſtro Indice ſub *num.* 590. in quo declaratur, quòd dignior e Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum accepit candelam, Cineres, &c. debet accedere, & ſine Stola, & recipere genuflexus, ſicut alii candelam, Cineres, &c. & oſculando manum Celebrantis porrigentis candelam, Palmam, &c. neque huic Decreto refrafragatur aliud ſimile Decretum prius editum die 30. Auguſti 1664. & datum in noſtro Indice ſub *num.* 421. in quo e contra declaratum fuit, quòd dignior Sacerdos, ad quem ſpectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti Celebranti in die Purificationis in Feria 4. Cinerum, & in Dominica Palmarum miniſtrare, debeat ab eodemmet Celebranre ſupradicta accipere ſtans, non verò flexis genibus. Non, inquam, hoc Decretum adverſatur alteri ſupra expoſito;

nam hoc Decretūm ultimo loco datum, eſt conforme diſpoſitioni, quæ habetur in Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 5. ibi enim legitur, quòd eidem digniori, ſtanti capite inclinato Celebrans Cineres imponit. Dicendum eſt igitur, quòd hoc ſecundum Decretum loquiturde Sacerdotibus in dignitate conſtitutis, ut multi ſolent eſſe in Cathedralibus, ad quorum unum ſpectat miniſtrare Cineres Celebranti, & ideo ab eodem Celebrante accipit Cineres ſtans, non verò genuflexus. Primum verò ex ſupradictis Decretis loquitur de aliis Sacerdotibus, non in dignitate conſtitutis, qui recipere debent prædictos Cineres, non ſtantes, ſed genuflexi, & revera tale Decretum eſt reſolutio, & reſponſio data PP. Cappuccinis proponentibus tale dubium.

Reſumendo ſermonem de Sacerdote digniori, qui primus omnium accipit Cineres a Celebrante, debet, inquam, eos recipere genuflexus ſuper ſuppedaneum Altaris, manibus junctis, capite inclinato, quod, & alii obſervabunt in accipiendis Cineribus. Immediate poſt præfatum digniorem Sacerdotem accedunt Miniſtri Sacri,facta prius Altari genuflexione,& Celebranti reverentia, genuflexi ſuper Altaris ſuppedaneum ambo ſimul accipiunt a Celebrante Cineres. Diaconus autem non oſculatur Celebrantis manum, ſicut nec præfatus Sacerdos in hac functione, quia id commode fieri non poteſt. Aliter autem diſcurrendum eſt in diſtributione Palmarum, & Candelarum, ut liquet ex primo Decreto ſuperius dato. Diaconus verò in hac functione accepturus Cineres, tradit Vas cinerum Cæremoniario, vel alteri; juxta Rituale tamen Monaſt. Reformationis Monacorum S. Bernardi *libr.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. illud deponit ſuper Altare, & acceptis Cineribus illud recipit denuo, & tunc iterum ſe locat ad Celebrantis dexteram, & Subdiaconus ſimiliter ad ſiniſtram, ubi erat prius. Biſſus *ſupra* §. 10. Bauldry *ſupra num.* 4. Corſettus *ſupra num.* 9. Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 4. *cap.* 3. *num.* 8. Gerlacus Vinitor *par.* 6. *tit.* 4. *n.* 9. Turrinus *par.* 3. *ſect.* 1. *cap.* 2. §. *ſtans.*

Hæc autem dicta ſint de illis Eccleſiis, quæ non ſunt Cathedrales, nam ſi in prædictis Eccleſiis Cathedralibus aliqua dignitas, vel Canonicus aliquis celebret, & Beneficiati, ſeu Manſionarii miniſtrent, tunc poſt digniorem de Clero prius excipiunt Cineres Canonici omnes, quamvis non ſint parati, & quidem ſtantes, non verò genuflexi, & poſt eos ſuccedunt ſupralaudati Miniſtri Sacri Beneficiati, ut ſupra licèt ſint parati Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 19. §. 5. Bauldry *par.* 1. *cap.* 9. *num.* 18. Attamen Diaconus, & Subdiaconus ſemper quantum fieri poteſt debent eſſe ejuſdem ordinis cum Celebrante, & non inferioris, contraria conſuetudine non obſtante, juxta Decretum editum die 8. Maij 1631. a S. R. C. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 255. in quo ſtatuitur, quòd dignitate, vel Canonico ſollemniter celebrante, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alii inferiores inſervire debent, non obſtante contraria conſuetudine, &c. — Igitur ſi prædicti Sacri Miniſtri fuerint Canonici,tunc poſt præfatum digniorem de Clero ſtantes capite tamen inclinato, ante omnes alios, ſacros Cineres recipiunt.

RU-

RUBRICA.

6 *Poſtea* q *veniunt alii*: *primò Clerus per ordinem*, *deinde* r *Populus*, *& genibus flexis ante Altare ſingulatim recipiunt Cineres a Sacerdote*, *ut dictum eſt de Miniſtris*. *Completa Cinerum impoſitione Sacerdos dicit*, *Dominus vobiſcum*.

GAVANTUS.

q *Veniunt alii*. Cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti, ante & poſt, & manibus junctis.

r *Populus*. Extra gradus Altaris ad cancellos populus congruentius e ci pit Cineres: fœminis etiam non ſupra velum, ſed ſupra capillos dantur Cineres, ſi fieri poteſt commode; ne benedictus Cinis ſupra velum deperdatur.

In fine diſtributionis ante Orationem *Concede*, tergat digitos Celebrans in angulo Altaris, *Cærem. Epiſc. loc. cit.* cum aqua, & mica panis. Deinde dicitur Miſſa, in qua hæc ſunt propria.

7 Graduale dicitur cum Tractu, *Domine, non ſecundum peccata noſtra, &c.* non *ex Ord. Rom.* ſed ex noſtra devotione, inquit *Microl. cap.* 50. quod repetitur in Feriis ſecundis, quartis, & ſextis. *Idem ibid.* cur non in aliis Feriis? quia in prædictis tantum erat populi concurſus ad luctum ſollemnem, quem ſignificat *Tractus*, & eſt *in Antiph. Gregor.** eadem ratione, qua in iiſdem Feriis dicuntur Officium Defunctorum, Pſalmi Graduales, & Pœnitentiales: quia nimirum lætitia Dominicæ minui debet ſtatim in Feria 2. tum in 4. venditus fuit Chriſtus, & in ſexta fuit Cruci affixus. Præfatio quadregeſimalis ex Pelagii Decreto quotidie dicitur *Microl. loc. cit.* etiam in Dominicis *Gemma lib.* 4. *cap.* 117. quamvis non jejunemus, contra quoſdam, quos confutat *Durand. loc. cit.*

8 Duplex Oratio in fine Miſſæ additur cum humiliatione: *Humiliate capita, &c. Amalar lib.* 3. *cap.* 37. Vide ſupra 2. *par. Rub. tit.* 11. *n.* 2. ſed non in Dominicis, in quibus communio fiebat populi, cujus loco ſucceſſit in Feriis Oratio illa duplex: unde & in iiſdem humiliatio eſt omittenda. *Microl. cap.* 51. Orationes autem Miſſæ ſunt eædem, quæ *in Sacramen. Greg.*

9 Feriæ 5. feſtivæ habitæ ſunt a S. Silveſtro ſucceſſore S. Melchiadis; & ideo non habuere officia propria a S. Gregorio I. Gregorius deinde dictus Junior, ideſt II. & Officia propria, & Miſſas (quæ addita ſunt Antiphonario & Sacramen. Gregor.) iiſdem diſtribuit *Walafr. cap.* 20. imo *ex Baronio Anno* 371. jejunium iiſdem inſtituit in Eccleſiis iis, in quibus adhuc non agebatur, & ideo Evangelia fere omnia, quintis Feriis aſſignata, communia ſunt aliis diebus extra Quadrageſimam.

10 In Sabbato Cinerum idem eſt Officium Miſſæ, quando in præceden-

denti Feria 6. quia poſterius eſt S. Gregorio, *ex Microl. cap.* 49. cum Oratione tamen diverſa *in Sacrament. S. Greg.*

11 * In Dominica prima Quadrageſimæ nihil occurrit notandum, niſi quòd ea contingit aliquando die 16. Februarii, ut *in Tabula IX. Calendarii noſtri perpetui*, & ea ipſa dies *ex Auguſtino Torniello in Annal.* qua Chriſtus tentatus fuit, ut in Evangelio Dominicæ.

12 Feriæ Quatuor Temporum ex decreto Greg. VII. tanquam a majoribus eo tempore inſtitutæ, habet Officia *in Sacrament. S. Greg. & Lectionario S. Hieron.* de quarum Ritibus vide, quæ diximus ſupra de Adventus Quatuor Temporibus, ubi cur Evangelium 2. Dom. Quadrageſimæ ſit idem, ac Sabbati præcedentis indicavimus.

13 Dominica ſecunda habet Miſſæ Offic. non Gregorianum, *ex Microl. cap.* 24. & 29. & *ex Pamel.* * Dicta eſt vacans hoc eſt, ſine Officio proprio, nam Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio ſumpta ſunt de Feria 4 præcedenti. Reliquarum Feriarum, & Dominicarum ſequentium Officia partim *in Antiph.* partim *in Sacramen. Gregor.* habentur, paucis Orationibus mutatis in aptiores.

14 In Feria 5. Dom. 3. habetur collecta de SS. Coſma, & Damiano, de qua vide ſupra *tit. præced. n.* 15.

15 Feriæ 4. Dominicæ 4. variatur Miſſa, cui datæ ſint duæ lectiones, ut in Feria Quatuor Temporum putant aliqui, ad indicium futurarum in Sabbato ordinationum: ſed hac die fiebat ſcrutinium baptizandorum in Paſchate, & inter ſeptem ſcrutinia hoc erat maximum *Ordo Romanus*, quod ſcrutinium non eſt in uſu hodie, ſed tamen Miſſa eſt eadem, in qua Cathecumenis dicitur in Introitu: *Effundam ſuper vos aquam mundam*; & idem repetitur in prima Epiſtola, tum dicitur *Lavamini* in ſecunda; & in Evangelio cœcus natus nondum lotus Cathecumenum repræſentat, *ex Auguſt. in homil. illius Feriæ*, a qua Feria uſque ad Paraſceven jejunabant quindecim diebus, demptis Dominicis, *ex Rup. lib.* 4. *cap.* 18. Cauſas autem ſcrutinii in hac Feria 4. vide apud *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 54.

16 In reliquis diebus nihil novi occurrit declarandum uſque ad Dominicam de Paſſione, exceptis Ordinationibus, quæ in Sabbato, *Sitientes*, ita dicto, quia Introitus Miſſæ incipit a verbo, *Sitientes*, conceſſæ ſunt ex decreto Gelaſii I. *diſt.* 75. *ordinationis Præsbyterorum*, de quibus eadem eſt ratio cum aliis Sabbatis Quatuor Temporum, ut ſupra nos diximus.

Novæ Obſervationes, & Additiones, Pro Ritu Sollemni Diſtributionis Cinerum.

XVII. Rubric. & Gav. lit. q — *Veniunt alii cum debitis reverentiis, &c.*] Poſtea accedunt alii de Clero ad Altare (ſed primò majores, deinde inferiores bini ſimul, vel unus poſt alium pro numero Clericorum, ne deficiant in choro, qui cantent) ubi facta debita reverentia tam ipſi Al-

Altari, quàm Celebranti, genuflexi ſuper ſuppedaneum, manibus junctis, & capite inclinato Cineres a Celebrante accipiunt, manus tamen Celebrantis non oſculando, quia commode fieri non poteſt. Verùm ſi ſint Canonici Eccleſiæ Cathedralis non genuflexi, ſed ſtantes capite tamen inclinato a Celebrante Cineres accipiunt. Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 19. §. 5. ut nos ſupra innuimus; Canonici verò Collegiatarum genuflexi Cineres accipient, niſi immemorabilis conſuetudo obſtet, ut docet Bauldry ex S. R. C. *par.* 5. *lib.* 2. *cap.* 9. *art.* 2. *n.* 20. necnon Turrinus *par.* 2. *cap.* 2. §. *Cum Episcopus*. Ita etiam genuflectere non debet ſuperior Eccleſiæ, quando ab alio accipiat Cineres, ſi ipſemet functionem tunc non faciat, quod idem dicendum eſt de Candelis, & de Palmis; quilibet verò poſtquam accepit Cineres redit ad Chorum, ideſt ad locum ſuum, facta prius Altari, & Celebranti debita reverentia. Biſſus *ſupra* §. 11. Datis Cineribus Clero ad Altare, ibi etiam dantur Magiſtratui, Principibus, & Nobilioribus genuflexis, manibus junctis, ut ſupra, qui Sæculares Principes hac die cedere ſolent locum, ſicut etiam Feria V I. in Paraſceve, omnibus de Clero, & præſertim Canonicis paratis, etiamſi eſſent maximi, & valde potentes, idque quia in acceptione Cinerum oſtendere debent humilitatem actus; Magiſtratus verò, Officialesque omnino capiant Cineres poſt omnes de Clero. Cæremoniale Episcoporum *ſupra* §. 11. Biſſus *ſupra* §. 12.

Huc ſpectat Decretum editum a S. R. C. die 13. Maji 1603. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 21. in quo declaratum fuit -- Quòd aſſiſtentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, & Palmarum, ſed quilibet debet accedere ſecundum prærogativam ſui Ordinis.

Pertinet etiam ſubſequens aliud Decretum ad ſupradictam materiam a S R. C. editum die 15. Martii 1608. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 85. in quo habetur -- Quòd in accipiendis Cineribus, Candelis, Palmis, &c. attendatur conſuetudo in Vicario, & Canonicis. Et item in thurificatione, & aliis, niſi Canonici ſint parati.

Vide etiam aliud Decretum datum in noſtro Indice ſub *n.* 606. in quo agitur de præcedentia Vicarii Generalis.

XVIII. Rubr. & Gavant. *Populus extra gradus Altaris, &c.*] Quia non convenit ut communiter laici Cineres accipiant ad Altare; idcirco diſtributis Cineribus Clero, Principibus, &c. Celebrans deſcendit ad cancellos, ubi laicis utriuſque ſexus genuflexis (& advertat ne mulieribus imponat Cineres ſuper velum, ſed omnino ſuper capillos, ut notat Gavantus hoc loco. Bauldry *par.* 4. *c.* 4. *art.* 2. *n.* 7. Biſſus *ſupra* §. 13.) imponit Cineres ſuper caput ſingulis verba ſupradicta repetens ſemper in maſculino genere, licet fœminis diſtribuat; interim Diacono tenente Vas Cinerum, & in hac Cinerum diſtributione Diaconus a parte ſua manu ſiniſtra; Subdiaconus verò manu dextera, ſiniſtra infra pectus poſita, elevant fimbrias anteriores Pluvialis, ne Celebrantem impediant. Biſſus *ſupra*, Bauldry *ſupra*, Gerlacus Vinitor *ſupra num.* 11.

XIX. Gavant. ead. tit. r -- *In fine diſtributionis, &c.*] Completa totaliter Cinerum diſtributione Celebrans

brans procedit ad latus Epiſtolæ per planum, & ibi lavat manus privatè in angulo Altaris. Cærem. Epiſc. *lib. 2. cap. 19. §. 6.* Bauldry *ſupra n. 9.* Vinitor *ſupra n. 12.* Biſſus *ſupra §. 14.* vel prope credentiam in plano; Biſſus *ſupra*, cum aqua, & mica panis (ſi tamen diſtributio Cinerum terminatur ad Altare, quamvis non deceat, tunc Sacerdos manus lavat, ſtans non in plano, ſed ſuper ſuppedaneum in cornu Epiſtolæ: Biſſus *ſupra*) fundente aquam aliquo Acolytho, & Miniſtris Sacris miniſtrantibus Manutergium. Lotis manibus, & exterſis Celebrans aſcendit per laterales gradus ad cornu Epiſtolæ ſuper ſuppedaneum, ibique ſtans verſus Altare manibus junctis medius inter Miniſtros Sacros cantat in tono feriali *Dominus vobiſcum*, & Orationem *Concede nobis Domine*, ut in Miſſali.

Supereſt nunc, ut hoc loco exhibeantur ſequentia Decreta, quæ ultra alia ſuperius tradita, ſpectant pariter ad hanc functionem Benedictionis, & diſtributionis Cinerum.

Benedictiones Palmarum, Candelarum, Cinerum, & alias ſimiles functiones facere, quas faceret Epiſcopus præſens, eo abſente, vel impedito, ad primam dignitatem, non verò ad Canonicum hebdomadarium pertinet. S. R. C. 21. Martii 1609. & in noſtro Indice datur ſub *n. 96.*

Refertur etiam hoc Decretum ab Urſaya *Diſcept. Eccleſiaſt. tom. 2. par. 2. diſcept. 2.* pro Capitulo Cathedralis Cremenſis, cum Præpoſito ejuſdem Eccleſiæ ſub *n. 76. pag. mihi* 190.

Cineres Epiſcopo miniſtrare Feria IV. Cinerum, non ad primam dignitatem, ſed ad Canonicum ea die Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. & in noſtro Indice ſub *num.* 156.

Miſſarum ſollemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Proceſſione in ejus Feſtivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum Benedictiones, & functiones ſimiles, quas Epiſcopus præſens in ſua Cathedrali facere ſolet, & debet juxta formam libri Cæremonialis Epiſcoporum, abſente, vel impedito Epiſcopo, ad primam dignitatem, & deficiente prima, ad ſecundam, & ſic ſucceſſive pertinet. S.R.C. 25. Junii 1611. *in Civitaten. ſeu S. Severi*, & in noſtro Indice datur ſub *n.116.*

Abſente Epiſcopo, Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fōtis fiant per Celebrantem. S.R.C. 12. Junii 1627. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 209.

Abſente Epiſcopo ſpectat ad primam dignitatem diſtributio Cinerum, Palmarum, &c. 3. Decembris 1672. & in noſtro Indice ſub *n.* 449.

Quod quidem Decretum conciliatur cum antecedente, quia ſupponitur; quòd prima dignitas celebret loco Epiſcopi.

Benedictiones, & diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non ſunt de juribus mere Parochialibus. S.R.C. 10. Decembris 1703. & in noſtro Indice ſub *n.* 565.

Denique lubet etiam addere Decretum editum a S. C. Epiſcoporum, & Regularium die 3. Julii 1615. *in Firmana*, & habetur apud Nicolium in Floſculis *v. Benedictio*, in quo Decreto ſic ſtatuitur.

In Eccleſiis Regularium, in quibus exerceri conſuevit cura Animarum, Benedictio Cinerum, eorumque diſtributio, pertinet ad Regulares, non ad Parochum.

XX.

XX. Gavant ead. lit. r -- *Deinde dicitur Miſſa, &c.*] Terminata ſupradicta Oratione, Sacerdos deſcendit in planum Altaris, ubi depoſito Pluviali, capit in plano ad cornu Epiſtolæ ante Altare, non medio (quod tantum Epiſcopis conceditur) Manipulum, & Planetam violaceam, ſicut & Miniſtri Sacri ſuos Manipulos ſumunt; deinde cum debitis reverentiis Choro, ſi ante ipſum tranſeunt, accedunt ad medium ante infimum Altaris gradum, ibique facta debita reverentia Altari, Celebrans incipit Miſſam more ſolito. Quando verò Miniſtri Sacri debeant deponere, & reſumere Planetas plicatas, vide ea, quæ tradit Gavantus noſter *ſupra par.* 1. *tit.* 19. *Rubr.* 6. & ea, quæ tradita ſunt a nobis in noſtris Additionibus, & Obſervationibus *ad tit.* 1. *hujus quartæ partis de Rubricis Miſſarum de Adventu n.* 4.

Sacerdos autem, qui celebrare debet hanc Miſſam, debet eſſe ille idem, qui benedixit Cineres, & hoc eruitur ex Decreto edito die 12. Junii 1627. a S. R. C. & dato in noſtro Indice ſub *n.* 209. de quo Decreto mox mentionem fecimus. Ab aliis nempe a Fagioli in Kalendario perpetuo Rationali, in adnotationibus ad Februar. *lit. A.* ſub *n.* 6. allegatur Decretum editum a S. R. C. ſub die 26. Februarii 1628. & a Pittono aliud pariter ſimile Decretum editum die 12. Aprilis 1640. in quibus declaratur: quòd ille idem, qui benedixit Candelas in Feſto Purificationis B. M. V. vel Cineres in Feria IV. poſt Dominicam Quinquageſimæ, aut Ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare Miſſam ſequentem. Sed non obſtante omni diligentia, quam adhibui, in Regeſtis S. R. C. reperire non potui hæc duo Decreta, nihilominus ex a nobis allegato primo Decreto ſub die 12. Junii 1627. & ex Bauldry *par.* 4. *cap. art.* 2. *n.* 10. diſerte colligitur, ad eumdem Sacerdotem ſpectare Miſſam ſollemnem celebrare, qui Cineres benedixit. Si autem ex aliqua rationabili cauſa Sacerdos, qui benedixit Cineres, non celebret Miſſam, tunc finita Cinerum diſtributione, lotis, exterſiſque manibus, finitaque ultima Oratione Sacerdos cum cæteris Miniſtris ad Sacriſtiam recedit, facta Altari debita reverentia reſpective, & Choro, & alius Sacerdos cum ſuis Miniſtris de Sacriſtia accedit ad Altare pro Miſſa celebranda more ſolito, in qua Miſſa ad Confeſſionem, ad Orationes omnes in Choro genuflectunt ante Epiſtolam, & etiam Acolythi idem facere debent ad Altare, qui in his Choro ſe conformare debent. Bauldry *ſupra n.* 11. Biſſus *tom.* 2. *lit. M. n.* 249. §. 2.

Dum Celebrans private legit ℣. *Adjuva nos, &c.* genuflectere debet unico tantum genu ad prima verba, ut commodius poſſit legere ℣. in libro, & ſtatim ſurgere. Sed dum cantatur iſte ℣. a Choro, genuflectunt omnes, exceptis duobus Cantoribus, & antequam inchoetur, Celebrans, & Miniſtri Sacri deſcendunt ad ſecundum gradum Altaris, ut dum cantatur: *Adjuva nos Deus* a Choro, ſtatim genuflectant in ſuppedaneo Altaris utroque genu, quod eſt omnino ſervandum, & ideo debet Celebrans ſe expedire a legendo Evangelio ſub miſſa voce, quod ſupponimus potuiſſe legere ante initium ℣. præſertim ſi cantatur a Choro Graduale, vel alii ℣℣. Tractum antecedentes ita len-

lentè, ut præfatus Celebrans, dum cantatur, commode legat Evangelium, ne intra Tractum, & ultimum ℣. *Adjuva nos* ſilentium interponatur, ad quod Cantores omnino advertere debent. Bauldry *ſup. n.* 13. Biſſus *lit. G. n.* 29. Vinitor *ſup. n.* 15.

Præfatio Miſſæ hujus diei, eſt propria Quadrageſimæ, *qui corporali jejunio, &c.* quæ quotidie dicitur etiam diebus Feſtis, atque in Miſſis Votivis, quæ propriam non habent Præfationem, ab hac die incluſive, uſque ad Dominicam Paſſionis excluſive. Ad *Sanctus*, omnes genuflectunt, uſque ad *Pax Domini, &c.* eſcluſive. Biſſus *lit. G. num.* 29. §. 9. Caſtaldus Bauldry, & alii Rubriciſtæ communiter.

Recitatis conſuetis orationibus poſt Communionem, & dicto a Celebrante more aliàs uſitato *Oremus*; Diaconus adhuc ſtans in cornu Epiſtolæ poſt Celebrantem vertit ſe ad Populum per latus ſuum dexterum, nulla facta prius genuflexione, quia non eſt in medio Altaris, & ita ad Populum converſus, cantat manibus junctis: *Humiliate capita veſtra Deo*; quo dicto, omnibus genuflexis manentibus, & capite inclinato, præter Celebrantem, per eandem viam vertit ſe ad Altare, & ibi ſtat a tergo Celebrantis inclinatus ad Orationem manibus junctis. Biſſus *tom.* 1. *lit. D. n.* 123. §. 46. Si autem non ſit Diaconus aſſiſtens in hac Miſſà, ipſe Sacerdos Celebrans perſiſtens in eodem loco ante librum, id ipſum junctis manibus dicit, caput inclinans Cruci, ac poſtea extenſis manibus eadem voce ſubjungit Orationem ſuper populum in fine Miſſæ adnotatam, qui modus dicendi Orationem ſuper populum ſervatur etiam deinceps in omni, ac ſola Miſſa feriali de tempore quadrageſimali, uſque ad Feriam 4. majoris hebdòmadæ incluſive, non autem in Miſſis Feſtivis, ac Votivis, etiam illis, quæ dicuntur in colore violaceo.

Huc uſque locuti ſumus in ſuppoſitione, quòd poſt Benedictioné cinerum cantetur Miſſa cum Miniſtris ſacris; ſi verò dicatur Miſſa tantùm privata in eo caſu, dicta Oratione *Concede, &c.* Celebrans, & Miniſtri ſacri deſcendunt in planum, ubi depoſito Pluviali, ſi eo utatur, capit in eodem plano ad cornu Epiſtolæ, & non in medio, Manipulum, & Planetam, & hinc pergit ad medium ante infimum gradum Altaris, ibique facta debita reverentia incipit Miſſam de more: Miniſtri verò Sacri factis debitis reverentiis reſpective diſcedunt, ac redeunt ad Sacriſtiam, ubi paramenta deponunt. Bauldry *ſupra num.* 16. & Biſſus *tom.* 2. *lit. M. n.* 249. §. 5.

Si verò non adſint Miniſtri Sacri, tunc Celebrans ſolus cum uno, aut pluribus Acolythis miniſtrantibus. Thuribulum, Naviculam, & Aquam benedictam benedicit cineres, ut infra, & unus ex illis a dexteris elevat partem anteriorem Pluvialis, ſi eo utatur, manu ſiniſtra, dum cineres diſtribuit. Bauldry *ſupra art.* 3. *n.* 1.

Quod ſi cinerum benedictio fiat ſine Clericis, & non ſint in choro, qui cantent, tunc Antiphona *Immutemur habitu, &c. cum ſeqq.* dicitur a Celebrante, antequam cineres diſtribuat, & finita diſtributione lavat manus, ac eas fricat cum medulla panis, miniſtrante Acolytho, vel Acolythis, ſi plures ſint, vel ſi nullus ad-

adſit Acolythus, Miniſtro Miſſæ privatæ; deinde dicit Orationem *Concede, &c.* in cornu Epiſtolæ, & depoſito Pluviali, ſi eo utatur, ſumit Manipulum, & Planetam, & Miſſam celebrat de more. Bauldry *ſup. n.* 1. & 2.

Quia demum aliquando in aliquibus locis Populus expectare non poteſt poſt Horam Nonam ad accipiendos cineres; ideo poſſunt ſummo mane ab aliquo Sacerdote aliqui cineres benedici, qui deinde ſuis in Vaſis per Altare diſtribuuntur, ut pro temporis opportunitate Populo ſatisfieri poſſit: hæc autem privata benedictio fiet eo modo, quo ſupradiximus, demptis iis, quæ ad majorem ſollemnitatem ſpectant, & in fine Sacerdos lavat manus non in pelvicula conſueta, quantum fieri poteſt, ſed in aliquo Vaſe ad id præparato, & manuum lotiones, & cineres, qui non erunt amplius uſui, in Sacrarium immittuntur. Billius *tom.* 1. *lit. B. n.* 86. §. 17. Bauldry *ſup. art.* 3. *n.* 2. & 3.

Subnectere lubet aliqua Decreta, quæ pertinent ad Ritus ſervandos in Miſſæ celebratione hujus Feriæ 4. cinerum -- Qui habent privilegium celebrandi Octavas in Quadrageſima, non ideo debent facere commemorationem de Octava in Feria 4. cinerum, neque in Officio, neque in Miſſa. Ita S. R. C. 24. Januarii 1682. & dabitur hoc Decretum in Indice Decretorum ſpectantium ad Rubricas Breviarii.

In Feria 4. cinerum non poteſt cantari ad Altare, ubi exponitur SS. Sacramentum, Miſſa Votiva de Sacramento, ſed debet cantari Miſſa de dicta Feria cum Oratione SS. Sacramenti ſub unica concluſione. Ita Clemen X I. in ſua conſtitutione, ſeu inſtructione pro expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti ſub die 20. Januarii 1705. quæ inſtructio datur per extenſum in his noſtris Additionibus, & Obſervationibus *par.* 2. *tit.* 14. *p.* 685.

In hac Feria 4. cinerum non poſſunt dici Miſſæ Votivæ, neque Miſſæ Defunctorum, ut liquet ex Rubricis, & ex Decreto S. R. C. edito die 28. Auguſti 1627. & dato in noſtro Indice ſub *n.* 217.

Quinimo hæc dies juxta Breviarii, & Miſſalis Rubricas, tali privilegio gaudet, ut quodlibet Feſtum etiam ex majoribus occurrens transferri debet in primam ſequentem diem non impeditam, ita ut hac die omnino de ipſa Feria celebretur.

Rurſus ſi in Feriis Quadrageſimæ occurrat Feſtum duplex, vel ſemiduplex, fit de eo cum commemoratione Feriæ, & præterea dicitur tertia Oratio in Miſſa, prout deſcribitur in Miſſali cum Evangelio Feriæ in fine. In Eccleſiis autem Cathedralibus, & Collegiatis dicuntur duæ Miſſæ Conventuales; prima de Sancto, cujus celebratur Officium poſt Tertiam, cum paramentis coloris tali Officio convenientis abſque commemoratione Feriæ, & cum Evangelio Sancti Johannis in fine; altera Miſſa Conventualis poſt Nonam de Feria abſque commemoratione Sancti cum Orationibus aſſignatis.

XXI. Gav. n. 9. *Feria V. &c.*] Si in Feriam V. poſt cineres incidat Feſtum SS. quadraginta Martyrum, ſeu dies decimus menſis Martii, tunc Oratio ſecreta pro Feria currente accipienda eſt ex Feria 4. ſubſequente, quia ſecreta Feſti, & Feriæ currentis,

tunc coincidunt, ut optime adnotavit noſter Gavantus *ſupra par.* 1. *Tit.* 7. *n.* 8. *lit. Q.* & Bauldry *par.* 4. *cap.* 5. *num.* 2.

XXII. Gavant. n. 11. *Dominica prima Quadrageſimæ, &c.*] Hæc prima Dominica Quadrageſimæ celebris ſemper fuit; in ipſa namque ex antiqua PP. traditione olim inchoabatur quadrageſimalis obſervatio, & Ritus, ut ſupra innuimus, prout etiam adhuc in Eccleſia Mediolanenſi juxta Ambroſianos Ritus ſervatur, & in Romana Eccleſia ab hac die, a veſperis videlicet Sabbati præcedentis, incipit Officium proprium temporis quadrageſimalis, unde in omnibus Feriis, quibus jejunatur, uſque ad Sabbatum Sanctum incluſive, veſperæ celebrantur ante comeſtionem, etiam in diebus Feſtivis, non verò in Dominicis, quia in eis non jejunatur. Hæc prima Dominica juxta Rubricas Miſſalis, & Breviarii Romani eſt primæ claſſis, unde quodcunque Feſtum in ea occurrens etiam Patroni, vel Titularis, ſeu Dedicationis propriæ Eccleſiæ, transfertur in primam ſequentem diem non impeditam.

Altare floribus non ornetur, neque apponantur Imagines, ſeu Reliquiæ inter candelabra. Miniſtri Sacri non utantur Dalmatica, ac Tunicella, ſed Planetis plicatis in Eccleſiis majoribus, ſicut etiam in omnibus aliis Dominicis, & Feriis Quadrageſimæ, excepta Dominica 4. prout dicemus, & prout alibi diximus agentes de uſu talium Planetarum.

XXIII. Gavant. n. 12. *Feria Quatuor Temporum, &c.*] In hac prima hebdomada juxta ea, quæ diximus ſupra, agentes de Quatuor Temporibus, una cum jejunio quadrageſimali, celebratur etiam ſollemne jejunium Quatuor Temporum primi menſis in Vere, & quidem juxta ea, quæ tradit Gavantus ſupra, ex Decreto S. Gregorii VII. prout etiam ſcripſit Micrologus, *in lib. de eccleſiaſt. Obſerv. cap.* 24. *& cap.* 25. nec non celeberrimus Vir Ludovicus Antonius Muratori *in diſſert. de jejuniis quatuor Temporum, quæ habetur tom.* 2. *ſuorum Anecdotorum*, recolantur tamen ea, quę diximus ſupra in tertia Adventus hebdomadą de talibus jejuniis quatuor Temporum, ne iterum repetamus eadem, quæ ibi exarata ſunt; nam & ex a nobis ibi traditis conſtabit Gregorium VII. non ab initio inſtituiſſe, ſed potius confirmaſſe dicta jejunia quatuor Temporum.

XXIV. Gavant. n. 13. *Dominica ſecunda habet, &c.*] Dominica ſecunda Quadrageſimæ eſt ſecundæ claſſis, ſicut pariter Dominica tertia, & quarta, & ideo juxta Rubricas, Officium duplex in eis occurrens, etiam ſecundæ claſſis transfertur, & tantum fit de Patrono Titulari, vel dedicatione Eccleſiæ, ſed ſine Octava, ut melius videbimus in ſecundo Tomo, in quo tractabimus de Rubricis Breviarii Romani.

XXV. Gavant. n. 13. *Dominicæ quartæ, &c.*] Dominica 4. Quadrageſimæ pulſantur Organa, & in Miſſa ſollemni Miniſtri Sacri utuntur Dalmatica, & Tunicella coloris violacei; Altare verò paratur feſtivius, quàm in aliis Dominicis, nam adhiberi poſſunt flores, & Imagines, aut Reliquiæ, quæ non poſſunt adhiberi in aliis Dominicis. Bauldry *ſupra n.* 4. Vinitor *par.* 6. *tit.* 4. *n.* 2. Hæc Dominica dicitur *lætare* ab Introitu Miſ-

ſæ;

ſæ; nominata etiam fuit Dominica *Panis*, quia legitur Evangelium multiplicationis Panis, ſignificaturque in ea Populi Chriſtiani liberatio a tyrannica Idolorum ſervitute. Durandus *lib.* 5. *cap.* 53. Unde in ſignum læti diei, Cardinales induuntur veſtibus roſaceis, & Summus Pontifex, eundo, ac redeundo a capella, in ſigum lætitiæ fert Roſam auream in manu ab eo benedictam, quam deinde alicui magno Principi mittere ſolet. Ver enim denuntiat, quòd poſt Hyemis turbines ſuccedens mundum lætificat. Antiquitus hæc cæremonia fieri ſolebat in Eccleſia S. Crucis in Hieruſalem, ita colligitur ex ſermone Innocentii III. hac die habito. Solebant enim Romani Pontifices hac die tractatum ad populum habere, & hinc Pius II. ſermonem pariter hac Dominca habuit, & Roſam ab eo benedictam, ad ſuam Senenſem Patriam miſit. Sixtus verò IV. in ſignum ſui gentilitii ſtematis anno 1471. quercus aureæ ramum Cathedrali Savonæ ejus Patriæ dono miſit. Quæ ſolemnitas quamvis non conſtet, a quo Pontifice primo fuerit inſtituta, eſt tamen antiqua, & ante Leonis IX. tempora, qui Romanam Cathedram moderabatur Anno 1050. de qua Cencius Camerarius ait: quòd hic Pontifex penſionem annuam pro expenſa hujus Roſæ ſuper redditus Monaſterii S. Crucis Lotaringiæ impoſuerat. Alexander III. Venetiis Anno 1177. cæremoniam hanc celebravit in Eccleſia S. Marci, ut teſtatur Petrus Bleſenſis *ſect.* 15. qui eodem ſæculo ſcribebat. Baron. Anno 1177. *n.* 18. & idem ex Card. Beſſarione ibidem, & Benedicto Zani Venetiarum Duci dono dedit in ſignum gratiæ Sedis Apoſtolicæ: Flav. Blondus *decad.* 2. *lib.* 6. Clemens Papa VI. Ludovico Regi Neapolis miſerat; Odoricus Raynal. ad An. 1348. *n.* 11. Macrius *Hieroloxicon V. Dominica lætare pag. mihi* 218. De eadem Roſa aurea, quæ continet Muſcum, & Balſamum, mentionem faciunt Ordines Romani 11. 12. 13. 14. & 15. evulgati a Mabillonio, nec non Innocentius Papa III. *ſermone in Dominica lætare, ſeu de Roſa* Reginaldus Card. Polus *de Enſe, & Roſa aurea ad Philippum Regem, & Mariam Angliæ Reginam:* Angelus Rocca *in opuſculo*, in quo quærit, cur aurea Roſa quarta jejunii quadrageſimalis Dominica a Summo Pontifice benedici ſoleat, & cur hæc ſollemnitas in Baſilica S. Crucis in Hieruſalem fieri ſolebat. Gulielmus Durandus *in Ration. libr.* 6. *cap.* 53. Joannes Baptiſta Caſalius *de veteribus ſacris Chriſtianorum Ritibus capit.* 81. Noſter Paulus Maria Quarti *de Benedictionibus in particulari ſect.* 2. Claudius Dufreſne *in ſuo Gloſario*; Carolus Cartari in ſuo libro Italice exarato, & Romæ impreſſo Ann. 1681. cui titulus. *La Roſa d'Oro Pontificia, Racconto Hiſtorico*; quibus omnibus addi poſſunt Edmundus Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina c.* 19. Franciſcus Pagi *in vita Urbani II. n.* 57. Denique Teophylus Raynaudus *in tract. qui continetur in tom.* 10. *ſuorum Operum.*

XXVI. Gavant. eodem n. 15. *Hac die* (nempe Feria 4. Dominicæ 4.) *fiebat ſcrutinium Baptizandorum, &c.*] De hoc ſcrutinio Baptizandorum fuſe diſſervimus in noſtris Additionibus, & Obſervationibus præliminaribus, agentes ex profeſſo de Miſſa ſcrutinii, unde legi poterunt ea, quæ ibidem a nobis tradita ſunt.

De Dominica de Paſſione, & Hebdomada majori. VII.

GAVANTUS.

1 IN primis Veſperis Dominicæ de Paſſione velantur Cruces, & Imagines, *ex Cærem. Epiſc. lib. 2. cap.* 20. hoc eſt ante Veſperas; Velum autem non debet habere ſecum aliam Imaginem; & illud Velum, quo teguntur Cruces, ſit potius violaceum, quàm nigrum (album nequaquam) niſi aliud ſtatuatur infra: quo Ritu ſignificatur, jam Chriſtum non in palam ambulaſſe apud Judæos hoc tempore, & abſcondiſſe ſe, ut in Evangelio Dominicæ dicitur.

2 *Rupert. lib. 5. cap.* 1. probat veriſimiliter in Veſperis Sabbati ante Dominicam de Paſſione coactum fuiſſe Concilium adverſus JESUM; ideoque mœſtitia major convenit eccleſiaſticis Officiis: & hinc in Introitu tacetur *Gloria Patri*, apud quoſdam, inquit ille; ſed *Ordo Rom.* expreſſe omittit, ut & nos humilitati ſtudentes omittamus excelſa noſtra, ait *Alcuin.*

3 Omittitur etiam *Judica me Deus*, ita *Gemma lib. 4. cap.* 117. & quia Officia hujus Dominicę ſunt media inter dies Quadrageſimę ſequentes de Paſſione, ideo forte dicta eſt *ab Ord. Rom.* Dominica mediana, uti etiam a Gelaſio *diſt. tit. præc. n.* 15. *cit.*

4 De duabus Orationibus, non tribus, & de Præfatione de Cruce diximus *in 1. par. Rub. tit. 9. & 12.* teſtatur autem *Microl. cap.* 50. Præfationem de Cruce non dici ſolitam ante Palmas, qui mos duravit uſque ad Pium V. a quo ſtatuta eſt Præfatio de Cruce ab ipſa Dominica de Paſſione.

5 In Sabbato ante palmas Offic. non eſt Gregorianum, *ex Amal. lib. 1. cap. 9.* tamen congruum legitur Evangelium, in quo habetur, quòd in craſtinum turbæ obviavere Chriſto, ergo quæ narrantur initio contigerunt; hac die. Officium Miſſæ, hoc eſt Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio ſunt de Feria 6. præcedenti, quia olim Sabbatum vacans dicebatur, in quo Papa eleemoſynas dabat.

6 Dominica Palmarum, dicta eſt *in Ordine Romano* Palmarum, ſive Florum, ſive Ramorum, Oſanna, Paſcha petitum, ſive competentium, ideſt ſimul petentium Symbolum ante Baptiſmum, *ex Alcuino*, & Capitolavium, quia in hac die lavabantur capita ungendorum in Sabbato Sancto, *ex Iſid. lib. 1. cap.* 27. item Hebdomada Major, *apud Chryſoſt. homil.* 30. *in cap.* 10. *Gen.* quo nomine eam vocat etiam *Clem. lib.* 8. *conſt.* 39. vel quia in ea maxima parſimonia, vel quia in ea Officium majus celebratur, *Ord. Rom.* addit *Microl. cap.* 52. Majorem dici, ob Sanctiſſimum Dominicæ Paſſionis Sacramentum. *Idem Chryſoſt.* appellat magnam, quia magna inquit, & ineffabilia bona in ea contigerunt. Item appellatur, Indulgentiæ, ob pœnitentes abſolvendos publice, *Honor. in Gemma libr. 3. cap.* 72. Item Pœnoſa, & Sancta, ob Chriſti paſſionem, & impios juſtificatos *Durand. lib. 6. cap.* 67. Authentica

in

in Officio Ambroſiano: & dicitur etiam ultima *a S. Ambroſ. epiſt.* 33. quia ultima eſt Quadrageſimæ.

In Benedictione Ramorum Rubricas attende Miſſalis, quibus addemus alias minutiores de more.

RUBRICA.

7 *Completa Tertia, & facta aſperſione aquæ, more ſolito, Sacerdos indutus Pluviali violaceo, vel ſine Caſula, cum* a *Miniſtris ſimiliter indutis*, b *procedit ad benedicendum ramos Palmarum, & Olivarum ſive aliarum arborum*, c *in medio ante Altare, vel ad cornu Epiſtolæ poſitos, & primo cantatur a Choro Antiphona.*

GAVANTUS.

Benedictionis Palmarum mentio eſt Anno 877. *apud Baronium ſub Joann. VIII.*

Aſperſio aquæ, de qua Rubrica, fit a Sacerdote ſtatim ac venerit ante Altare: Acolythi ante aſperſionem aquæ deponant candelabra ſuper credentia.

a *Miniſtris ſimiliter indutis*. Hoc eſt: ſimili colore, ſed ſine Dalmaticis cum Caſulis plicatis, vel in albis juxta ſupradicta *tit.* 19. *n.* 6. *&* 7. *par.* 1. manipulos autem in hoc caſu Miniſtri portant, quia cantaturi ſunt Epiſtolam, & Evangelium.

b *Procedit ad benedicendum*. De Sacriſtia jam venit Celebrans præcedentibus Acolythis cum candelabro, ut ante Miſſam, ſine Thuriferario, & cum Miniſtris, capite cooperto, hinc inde a latere Celebrantis, ut in ſimili caſu *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 15. *& lib.* 2. *cap.* 30. *&* 31. quia Pluviale habet, quare verbum *procedit*, hoc loco non ſignificat motum localem a Sacriſtia, ſed quòd finita aſperſione, proſequitur Benedictionem Palmarum, aſcendendo ad Altare, quod oſculatur in medio, & deinde in cornu Epiſtolæ cantando, ut in Miſſali.

c *In medio ante Altare*. Ita *Ordo Romanus*, ſed eſt commodius, quòd ad cornu Epiſtolæ ponantur Palmæ, & Rami.

Novæ Obſervationes, & Additiones, pro Ritu ſervando in Dominica de Paſſione, & Feriis ſequentibus.

I. Gavant. n. 1. *Inprimis Veſperis Dominicæ de Paſſione, &c.*] Sabbato præcedente Dominicam Paſſionis ante Veſperas primas de eadem Dominica, etiamſi ſint de Sancto, teguntur, juxta Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 20. Cruces, & Imagines Salvatoris per Eccleſiam Velis violacei

cei coloris, in quibus non appareat ulla figura, ſeu Imago, ne inſignia quidem Paſſionis; nullæque ponendæ ſunt ſuper Altare Imagines Sanctorum. Verùm non ſolùm Cruces, & Imagines Salvatoris in dictis primis Veſperis de Dominica Paſſionis, ſed etiam Icones Altarium, & omnes Imagines Sanctorum, quæ reperiuntur in Eccleſia tegi debent, ut declaravit S. R. C. 4. Auguſti 1663. & datur tale decretum in noſtro Indice ſub *n.* 404. Prædictæ autem Cruces ita velatæ manere debent uſque ad Fer. 6. in Paraſceve. Utrum autem Feria 5. in cœna Domini Crux Altaris, in quo celebratur, tegi debeat Velo albo in Miſſa, & ad mandatum, eſt quæſtio, quæ a nobis reſolvetur infra. Feria, inquam, 6. in Paraſceve, non ſolùm detegitur Crux adoranda, ab Officiatore, ſed etiam detegi debent, poſt talem functionem, aliæ Cruces, quæ ſunt in Eccleſia, non item Imagines Altarium, & Icones Sanctorum, quæ omnes tectæ manent uſque ad finem Litaniarum Sabbati Sancti.

Cæremoniale Monaſticum *libr.* 4. *cap.* 5. *n.* 9. vult, quòd in Feſtis, quæ recurrente Paſſionis tempore celebrantur, ab Altari illius Sancti, de quo feſtivitas agitur, ſit removendum Velum, & detegenda Imago. Verùm, cum in Decreto edito a S. R. C. die 19. Novembris 1649. & dato in noſtro Indice ſub *n.* 300. habeatur, quòd Sabbato Paſſionis debeant velari Imagines, & Cruces, etiamſi occurrat eo die Feſtum S. Titularis, vel Patroni Eccleſiæ. Rurſus quoniam ex alio Decreto eadem die, & eodem anno edito, & dato in noſtro Indice ſub *n.* 301. habetur, quòd dictæ Imagines, & Cruces detegi non debent etiamſi in hebdomada Paſſionis occurrat Feſtum S. Titularis, aut Dedicationis Eccleſiæ, hinc liquet, prædictam diſpoſitionem Cæremonialis Monaſtici nullo modo ſervandam eſſe. Semper enim toto Paſſionis tempore Imagines, & Cruces quocunque recurrente Feſto, velatæ eſſe debent, & quidem, ut dixi, velo violaceo, non enim mutandum eſt Velum juxta colorem Feſtorum occurrentium, ut optime docet Guyetus *lib.* 4. *cap.* 18. *quæſt.* 25. & hæc eſt praxis omnium Eccleſiarum, cum talis color violaceus Veli, quo teguntur Cruces, & Imagines ſignificet Chriſtum, qui abſcondit ſe, & exivit de Templo, ut legitur in Evangelio Dominicæ de Paſſione, & reverà antiquitus in Capella Papali, ut legitur in Cæremoniali Romano Marcelli Corcyrenſis *lib.* 2. *cap.* 38. in quo ſermo habetur de quinta Dominica Quadrageſimæ, legitur, cum in fine Evangelii dicitur: *Jeſus autem abſcondit ſe, & exivit de Templo*: Clerici Capellæ ſuper Altare Velum paratum cordulis in rotulis ſupra in altum confixis, euntibus ſurſum trahunt, ut eo Imagines omnes ibidem depictæ cooperiantur.

II. Gavant. n. 3. *Omittitur etiam Judica me Deus, &c.*] In Miſſa hujus Dominicæ, & cæteris deinceps Miſſis de tempore, uſque ad Sabbatum Sanctum excluſive, poſt *Introibo*, non dicitur Pſalmus: *Judica me Deus*, nec *Gloria Patri* ad Introitum, nec ad finem Pſalmi, *Lavabo*. Id ipſum etiam hac, & ſequenti Dominica omittitur ad *Aſperges*, *&c.* poſt Pſalmum *Miſerere*, ut habetur in Rubrica Miſſalis de aſperſione aquæ benedictæ. Dixi in

in Miſſa de tempore omittendum eſſe Pſalmum *Judica me Deus*, cum *Gloria*, *&c.* nam ſi in Feriis ſequentibus ad hanc Dominicam occurrat Feſtum duplex, aut ſemiduplex, fit de eo Officium, & Miſſa, ut in Rubricis Breviarii, & Miſſalis præſcribitur, & in tali Miſſa, ſicut & in Miſſis Votivis hujus hebdomadæ (etiam ea, quæ dicitur de Paſſione, aut de Cruce) dicitur Pſalmus *Judica*, ita *Gloria Patri* ad Introitum, & ad Pſalmum *Lavabo*, *&c.* prout alibi declaravimus, nempe in Additionibus, & Obſervationibus noſtris ad Tit. VIII. primæ Partis, ubi agitur de Introitu Miſſæ.

III. Gav. eod. n. 3. *Dicta eſt ab Ordine Romano Dominica mediana, &c.*] Hæc Dominica, ut optime notat Gavantus ſupra, vocatur ab Ordine Romano *mediana*. Nomine Dominicæ medianæ, aliqui intellexerunt Dominicam quartam Quadrageſimæ, quia hæc eſt media reſpectu quadrageſimalis Tractus. Gloſſa tamen in canone *principalis diſtinct. 63.* aſſerit eam eſſe, quæ dicitur ad *ſitientes*; idem affirmat ad canonem *in Parochia 16. quæſt. 1.* quæ opinio Gloſſ. confirmatur ex Epiſtola prima Gelaſii Papæ *cap. 13.* & auctoritate Ordinis Romani a Gavanto allegati, ubi lectiones Prophetæ Hyeremiæ, quæ diſponuntur in Dominica mediana ſunt illæ, quæ reperiuntur in Dominica Paſſionis in primo Nocturno. Idem etiam colligitur ex Ivone Carnotenſi *epiſt. 63.* in qua habetur: *Apoſtolica Inſtitutio, & Paterni Canones habent, ut non fiat Levitica, vel Sacerdotalis Ordinatio, niſi jejunio quarti menſis, ſeptimi, & decimi, aut initio Quadrageſimæ, vel Sabbato medianæ.* Fuit autem hæc Dominica ſic appellata, ut aliqui opinantur, quia in ejuſmodi Lectionibus fit mentio Lunæ quartedecimæ, & quintedecimæ, quæ cum ſint medietates periodi Lunaris, idcirco hæc Dominica mediana dicitur. Hæc ex Macrio *V. Dominica mediana*, ubi ſubnectit Theophylum Raynaudum abſque fundamento cogitaſſe hanc Dominicam medianam eſſe quartam Quadrageſimæ, & ideo Roſam, de qua ſupra ſermonem habuimus, & de cujus Benedictione ipſe egit, *medianam* perperam vocavit; dum ſupra adductæ auctoritates omnes Dominicam medianam, hanc Dominicam eſſe demonſtrant. Eſt autem hæc Dominica Paſſionis Dominica major primæ claſſis, ideſt priprivilegiata contra quodcunque Feſtum etiam primæ claſſis. In Eccleſiis tamen, ubi hodie eſt titulus Eccleſiæ, vel concurſus populi ad celebrandum Feſtum, quod transferri debet (v. g. Sancti Joſephi, aut Annunciationis B. M. V.) poſſunt juxta Rubricam generalem ſextam Miſſalis, hac Dominica cantari duæ Miſſæ, una de die, altera de Feſto poſt horam utrique congruentem, de qua *Rubrica generalis 15. Miſſalis num. 2.* & Gavantus *ſupra par. 1. tit. 6. & 15.* diciturque in Miſſa de Feſto Pſalmus *Judica*, *Gloria*, *Credo*, *&c. & Tractus*. Item Præfatio de eodem Feſto ſi propriam habeat, ſine ulla commemoratione. Admittit quoque hæc Dominica commemorationem Feſti ſimplicis.

IV. Gavant. n. 4. -- *De duabus Orationibus, & non tribus, &c.*] In Miſſa hujus Dominicæ duæ Orationes tantùm ſunt dicendæ, nimirum Oratio propria hujus diei, & altera vel contra *Perſecutores Eccleſiæ*, vel *pro Pa-*

Papa, ita ut tertia Oratio non dicatur. Hæc eadem Rubrica ſervari debet ab hac die incluſive in Miſſis ferialibus, & de tempore uſque ad Feriam V. in Cœna Domini excluſive. Gravis tamen uſque modo agitata fuit quæſtio, utrum occurrente Feſto ſimplici in hac Dominica, vel in prædictis Feriis ſubſequentibus, in Miſſà de tempore debeat dici tertia Oratio, nimirum ſecunda de Feſto ſimplici in tali Feria occurrenti, & tertia *Eccleſiæ*, vel alia *Deus omnium Fidelium*, pro Papa. De hac re alibi ſermonem fecimus, nimirum in noſtris Obſervationibus *ad Tit. IX. Par. I. num. VI. & ſeq.* ubi tamen hujus dubii reſolutionem ſuſpendimus, & remiſimus lectorem ad præſentem locum, ſperabamus etenim, dum hoc opus Typis mandaretur, aliquod Sac. Rituum Congregationis Decretum hujus celebris controverſiæ penitus deciſivum. Et quidem voti noſtri compotes facti ſumus; die enim 15. Sept. Anni 1736. poſtquam hæc folia Typographo conſignata erant S. Cong. humillime ſupplicatum fuit pro definitiva declaratione — An in Miſſis ferialibus a Dominica Paſſionis uſque ad Feriam V. in Cœna Domini occurrente Feſto ſimplici, dicenda ſit tertia Oratio *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*; & an eadem tertia Oratio recitanda quoque ſit infra Octavas Paſchatis, & Pentecoſtes? Referente autem Eminentiſs. ac Reverendiſs. D. Card. de Gentilibus, eadem S. R. C. inhærendo reſolutionibus *aliis* in ſimili dubio editis, & ſignanter *in una Rubricarum* die 22. Novembris 1659. necnon *in Cæſarauguſtana* 13. Septembris 1692. & denique *in Piſtorien.* 4. Maji 1709. reſpondit: nihil eſſe innovandum; nimirum non eſſe dicendam tertiam Orationem.

Ejuſmodi igitur iteratis Sac. Congreg. Decretis, & quæſtione diligenter diſcuſſa emanatis, remanet omnino firmum, & inconcuſſum, quòd recurrente Feſto ſimplici in prædictis diebus preter Orationem diei, & aliam de ſimplici non ſit dicenda tertia Oratio in Miſſis de tempore. Antequam emanaret ullum ex memoratis Decretis tenebat hanc ſententiam noſter Gavantus, & ita intelligebat Rubricarum diſpoſitiones circa prædictas duas Orationes tantùm dicendas. Siquidem in ſequenti *Tit. XI. num.* 2. ubi ſermonem habet de Octava Paſchatis, ait — infra quam ſi fiat commemoratio de ſimplici, non tamen dicitur tertia Oratio — & *n.* 25. ubi ſermonem habet de Octava Pentecoſtes, concludit — quòd ſi fiat de ſimplici commemoratio, non tamen dicitur tertia Oratio in Miſſa — & hæc verba Gavanti cum reperiantur in prioribus editionibus ſui Theſauri ipſi profectò tribuenda ſunt; quod non ita certo affirmare poſſumus de aliis verbis, quæ ad *Tit. IX. I. Partis* ſui Theſauri ad Rubricam *n.* 8. leguntur, nempe — ſi in prædictis occurrat commemoratio de Sancto non dicitur tertia Oratio ad ſenſum Rubricæ — quæ verba in prima, & ſecunda editione ſui operis revera non leguntur, & ideo dubitandi locus eſt, utrum ipſe, vel alius ea addiderit in poſterioribus editionibus.

Gavanti ſententiam omnes complexi ſunt præſertim Bauldry *par.* 4. *cap.* 12. *n.* 6. Biſſus *lit. P. n.* 52. §. 3. Turrinus *par.* 2. *ſect.* 2. Corſettus *par.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. & alii communiter. Inter quos recenſentur PP. Benedictini Con-

Congregationis S. Mauri, qui in ſuo Cæremoniali Monaſtico *lib.* 3. *cap.*13. *num.* 20. ita loquuntur -- Si tempore Paſſionis dicatur Miſſa Votiva, tres Orationes dicuntur, ſicut fit in ſemiduplicibus: at ſi eodem Paſſionis tempore, infra Octavam Paſchæ, & Pentecoſtes fiat commemoratio de Feſto ſimplici, ea fiet ſecundo loco, & non dicetur alia Oratio aſſignata, ſcilicet *Eccleſia*, vel *pro Papa* -- Animadvertere debemus prælaudatos Monachos edidiſſe Cæremoniale Lutetiæ Pariſiorum Anno 1680. ſcilicet poſtquam Carolus Guyetus ſuam evulgaverat ſententiam, ingentique conatu eam propugnaverat contra Gavantum *lib.* 4. *cap.* 18. *quæſt.* 18. quapropter ob rationes ab eodem Auctore adductas nihil permoti fuerunt, neque ſuaderi potuerunt ad recedendum a Gavanti ſententia, quam licet ipſe nullo argumento comprobaverit, tamen ceu certiſſimam habuerunt prædicti Monachi S.Mauri ea ducti ratione, quã ipſimet innuunt *cit. loc. n.* 18. nimirum, quia Orationes communes, ſeu quæ de tempore appellantur, ſecundo loco, & tertio poſitæ non debent omitti, niſi ratione alicujus Octavæ, vel alicujus Feſti occurrentis debeat fieri commemoratio aliqua: tunc etenim ſi occurrant duo, vel plures commemorationes faciendæ, omittitur utraque illarum de tempore; ſi tantum una occurrat commemoratio facienda, omittitur tunc tertia Oratio, quæ eſt ſecunda de tempore, & tertio loco dicitur illa, quæ eſt prima de tempore, & quæ ſecundo loco dicenda erat. Sit exemplum quando in Miſſa præſcribuntur tres Orationes dicendæ, una de Officio, ſeu de die, aliæ verò duæ de tempore, ſecunda *A cunctis*, & tertia eligenda ad libitum Sacerdotis; tunc ſi occurrant duo Feſta ſimplicia, omittitur utraque Oratio de tempore, & ſubſtituitur commemoratio utriuſque Feſti ſimplicis. Exemplum habes hoc Anno 1736. die 21. Octobris, in qua incidit Dominica 21. poſt Pentecoſten. Hac enim die occurrit Feſtum ſimplex S. Hilarionis, & SS. Urſulæ, ac ſociarum Virg. & Mart. quorum duæ commemorationes eripuerunt locum Orationum duarum de tempore.

Firmata igitur hac regula, quòd Orationes, quæ correſpondent commemorationibus factis in Officio poſt Laudes, ſubſtituantur in Miſſa Collectis, ſeu Orationibus pro tempore aſſignatis, & quæ de tempore appellantur; debet pariter firmari hæc alia regula, quòd ſicut duæ commemorationes de duobus ſimplicibus Feſtis occurrentibus in eadem die, ſubſtituuntur in Miſſa duabus Orationibus de tempore, quando duæ aſſignantur dicendæ, poſt Orationem diei; ita unica commemoratio de ſimplici facienda, ſubſtituitur unicæ Orationi de tempore, quando unica tantùm eſt aſſignata in Miſſa dicenda. Ex quo igitur in memoratis Feriis a Dominica Paſſionis uſque ad Feriam V. in cœna Domini, & infra Octavas Paſchæ, & Pentecoſtes, unica aſſignatur Oratio de tempore dicenda, nempe, vel *Eccleſia*, vel *pro Papa* poſt Orationem diei; hinc fit, quòd ſi occurrat Feſtum ſimplex in prædictis diebus, omittenda ſit Oratio illa unica de tempore aſſignata, & loco illius dici debeat Oratio de dicto Feſto, quę correſpondet commemorationi ejuſdem ſimplicis factæ in Officio

Ex hucuſque dictis ſequitur, quòd particula tantum, quæ habetur in Rubrica Feriæ 4. poſt Paſcha, in qua legitur — Ab hac die uſque ad Sabbatum in albis incluſive poſt Orationem diei dicitur una ex ſequentibus Orationibus tantum, niſi facienda ſit commemoratio Feſti ſimplicis — Sequitur, inquam, quòd illa particula *tantum* adverſatur numero ternario Orationum, itaut occurrente Feſto ſimplici nulla ex illis Orationibus dicatur, quæ ſunt communes, ſeu de tempore, ſed loco unius ex illis recitari debeat Oratio de ſimplici occurrente. Neque officit, quòd eædem particulæ *tantum*, & *niſi* habeantur etiam in Rubrica ſub *num.* 10. *par.* 1. *tit.* 9. in qua dicitur: *Et die Octava dicitur una tantum Oratio, niſi facienda ſit aliqua commemoratio*; quin aliqua ex dictis particulis adverſetur numero binario Orationum; nam in hac Rubrica agitur de Orationibus, quæ ambæ ſunt Officii, & diei, adeoque de Orationibus, quæ in Miſſa nunquam omittuntur, niſi in aliquo caſu particulari habeatur exceptio in Rubricis, ſicut contingit in Dominica Palmarum, & in Vigilia Pentecoſtes, in quibus ſi occurrat Feſtum ſimplex, declaratur in Rubricis, quòd de eo quamvis fieri debeat commemoratio in Officio, non tamen debet pariter ejuſdem fieri commemoratio in Miſſa. Ex quo igitur in præfata Rubrica de Octava præſcribatur unica tantum Oratio nempe diei, & ſubdatur, *niſi facienda ſit aliqua commemoratio*, nimirum niſi ſit addende alia Oratio Officii, ideo illa particula *tantum* ibi adjecta non adverſatur numero binario Orationum, nullus enim ſanæ mentis intelligere poteſt, quòd commemoratio facienda ſubſtitui debeat Orationi illius diei, ſeu Octavæ, itaut loco illius, debeat dici Oratio commemorationis. At particula *tantum*, quæ habetur in Rubrica Feriæ 4. poſt Paſcha verſatur, non circa Orationem Officii, & diei, ſed circa Orationem de tempore, cujus indoles eſt, ut omittatur in concurſu alterius Orationis de Officio, ſicut ſupra clariſſime explicavimus.

Rurſus neque dici poteſt, quòd illa particula *tantum* adverſari nequeat numero ternario Orationum, quia ſi is eſſet ſenſus Rubricæ, ſervandus æque foret non ſolum in occurrentia Feſti ſimplicis, ſed inſuper in occurrentia Feſti ſemiduplicis, quo incidente dicitur Oratio ſecunda de Feria, & Tertia *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*: Nihil, inquam, urget hæc difficultas contra ea, quæ diximus, quia in Rubricis, ut ſupra expoſuimus, eſt ſpecialis diſpoſitio de Miſſa Feriali hujus temporis, in qua excluditur tertia Oratio; ſed in Miſſa Feſti ſemiduplicis diverſa eſt diſpoſitio Rubricæ, in dicta etenim Miſſa poſitive, & expreſſe præſcribuntur tres Orationes dicendæ: prima de Sancto, ſecunda de Feria, Tertia communis, ſeu de tempore, nempe *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*. Non debemus autem audacter inſurgere contra Rubricarum Auctorem, & dicere, quare ſic ordinaſti, nimirum duas tantùm Orationes in Miſſa Feriæ, & tres in Miſſa Feſti ſemiduplicis, quod eſt nobilius Feria?

In Miſſa de duplici dicenda aliquando in Feriis hujus hebdomadæ, Oratio ſecunda eſt de Feria currenti, cui addenda eſt commemoratio de Feſto ſimplici, ſi quod occurrat. At verò in Miſſa de Feſto ſemiduplici,

ſo-

Digitized by Google

ſecunda Oratio eſt de Feria, tertia *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*, niſi facienda ſit commemoratio de Feſto ſimplici occurrente; tunc enim erit de illo (omiſſa Oratione pro *Eccleſia*, vel *pro Papa*) in Miſſis privatis.

Dixi in Miſſis privatis, nam ubi infra hebdomadam Paſſionis in ejuſmodi Feſto ſemiduplici cantandæ erunt duæ Miſſæ Conventuales (uti in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis) una de Feſto, altera de Feria; in Miſſa de Feſto ſemiduplici, ſecunda Oratio erit *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*; aut ſi occurrat Feſtum ſimplex, ſecunda Oratio eſſet de Feſto ſimplici. In Miſſa verò de Feria Oratio ſecunda erit *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*, non autem de ſimplici, etiamſi tale ſimul occurrate, & tunc non dicetur tertia Oratio, tam in Miſſa Conventuali de Feſto, quàm in Miſſa Conventuali de Feria juxta ſententiam P. Halden, de qua mentionem fecimus in noſtris Obſervationibus ad Tit. IX. Partis I. *n. 6.* Non deſunt tamen, qui in Miſſa Conventuali de Feſto ſemiduplici præter Orationem de Feſto ſimplici occurrente dicunt etiam tertiam Orationem *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*.

Advertere tamen eſt cum Halden in ſuis addendis, & corrigendis *pag. mihi* 20. quòd hoc tempore Paſſionis, nec non infra Octavam Paſchæ, & Pentecoſtes, & omnibus illis diebus, quibus ex præſcripto Miſſalis dicūtur tantum duæ Orationes; *Oratio ſupranumeraria* a ſuperiore indicta (ſeu una, ſeu plures) ſuperaddita eſt duabus illis aliis a Miſſali pro Feria currente præſcriptis, & poſt utramque a Miſſali præſcriptam: hoc autem eſt etiam conforme decreto a S. R. C. emanato die 17. Auguſti 1709. quod reperitur in noſtra Appendice. Adnotare etiam debemus, quòd juxta Decretum emanatum die 11. Julii 1643. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 285. quòd ſi in Feria 2. poſt hanc Dominicam dicitur Officium Defunctorum, non ideo tamen debeat dici Miſſa Defunctorum; neque Oratio Fidelium in Miſſa occurrente. Vide etiam Decretum editum die decima Januarii 1693. in una Galliarum, & datum in noſtro Indice ſub *n.* 506. in quo confirmantur aliqua jam a Rubricis præſcripta, & a nobis ſuperius tradita, præſertim circa Miſſas Conventuales alicujus Feſti in hac hebdomada occurrentis, & Feriæ pariter occurrentis, necnon circa Orationem de Feſto ſimplici.

V. Gavant. eodem n. 4. *De Præfatione, de Cruce, &c.*] Præfatio Miſſæ dicitur de Cruce in hodierna die, ac reliquis quoque deinceps Miſſis, uſque ad Feriam 5. in cœna Domini incluſive, etiam in Feſtis, ac Miſſis Votivis, niſi propriam habeant, aut niſi dicatur *Miſſa de Requiem*, in hac enim ſemper dicitur *Præfatio Communis, & Communicantes Commune* quocumque tempore pariter dicitur, &c.

VI. Gavant. n. 6. *Dominica Palmarum, &c.*] Hæc Dominica, ut optime notat Gavantus varia ſortita eſt nomina, quorum fuſiores explicationes videri poſſunt apud Grancolas *lib. 2. Comment. Hiſtorici in Breviarium Romanum c.* 53. & apud Edmundum Martene *de diſciplina eccleſ. c.* 20.

Antiquitas Ritus Benedictionis Palmarum.

VII. Gavant. eodem n. 6. *In Benedictione Ramorum, &c.*] Benedictionis Palmarum, ſeu Olivarum, quæ fieri præſcribitur in hac Dominica

nica, nulla apparet mentio; ait Martene *cap. 20. de antiqua Eccleſ. diſciplina* apud Auctores ante ſæculum octavum, aut nonum; nullum apparet illius veſtigium in perveruſtis Miſſalibus Francorum, & Gothorum a Thomaſio vulgatis, nullum in antiqua Liturgia Gallicana ex Ms. Bobienſi a Mabilonio eruta, & edita *tom. 1. Muſæi Italici*, nullum in Ordine Gelaſiano, nullum in S. Gregorii Sacramentorum libro Menardi notis illuſtrato, aliiſque nonnullis ante annos nongentos exaratis, &c. Hæc Martene *cit. loc.* qui ſubdit, ſe nullum Amalario antiquiorem, qui prædictæ Benedictionis mentionem fecerit, Auctorem vidiſſe. Verùm fallitur ſapientiſſimus Vir, etenim in Sacramentario S. Gregorii Magni, a clariſſimo Menardo edito, hujus Benedictionis mentionem fieri apertiſſime liquet in Oratione, quæ Communionem præcedit, in qua Deo dicitur, quemadmodum Fideles ſe illi offerebant eo die cum frondibus Palmarum, & Ramorum, vellet eos poſt mortem recipere Palmis victoriæ præcinctos, & bonorum operum fructibus exornatos, &c. quapropter mirari ſubit eruditiſſimum Martene affirmare potuiſſe nullum Sollemnitatis Palmarum, & Ramorum veſtigium extare in Sacramentario Gregoriano a Menardo vulgato; dubitat tamen doctiſſimus Grancolas, an prædicta Oratio Sacramentario Gregoriano fuerit adjecta, ſed vana omnino eſt hæc dubitatio, etenim in Codice Membranaceo Sacramentarii Gregoriani, qui reperiebarur in Bibliotheca Reginæ Svetiæ ſupra octingentos annos exarato, hæc leguntur a doctiſſimo noſtro Thomaſio obſervata — Die Dominico in Palmis ad S. Joannem in Lateranis Benedictio in Palmis: *Deus, cujus Filius, &c.* — Obſervavit hæc Thomaſius in Notis Mss. ad Sacramentarium Pamelii, quas penes me habeo; ex quo manifeſtum eſt in antiquiſſimo omnium Codice Gregoriano Benedictionem Palmarum extare, ac proinde jam Gregorii ævo hujuſmodi cæremoniam in Eccleſiæ Romanæ diſciplinam tranſiiſſe. Et ſane uno tantum poſt Gregorium ſæculo hic Ritus in Anglia vigebat teſte Aldhelmo Orientalium Saxonum Epiſcopo *lib. de Laudibus Virginis cap.* 15. En Aldhelmi teſtimonium — Aut fruſtra vocabuli privilegium participavit cum Advocato, & Redemptore noſtro, de quo lactentes Evangelici conſona vocis harmonia pſallentes concorditer cecinerunt: *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, cujus rei regulam noſtra quoque mediocritas (authentica Veterum auctoritatum ſubnixi) in ſacroſancta Palmarum Sollemnitate, binis claſſibus canora voce concrepans, & geminis concentibus Hoſanna poſtulans, cum jucundæ jubilationis melodia concelebrat — In quo teſtimonio illud ſedulo animadvertendum, Scriptorem hunc affirmare, quòd hujuſmodi cæremonia erat authentica veterum auctoritate ſubnixa, & revera Grancolas *Comment. Hiſt. in Breviarium Romanum cap.* 53. ubi agit de hac cæremonia, cenſet eam Roma fuiſſe in Angliam invectam; itaque neceſſariò fatendum eſt, Anglos hanc diſciplinam ex Auguſtino ipſorum Apoſtolo, illuc a Gregorio Pontifice Miſſo accepiſſe, niſi Aldhelmo mendacii notam velimus inurere, qui recentem Ritum nobis tanquam veterem vendi-

ditaret. Quòd ſi rem altius repetere placet, eundem Ritum, etiam Gregorio antiquiorem in Eccleſia Occidentali fortaſſe inveniemus. Nam in Sacramentario Gelaſii (quidquid Martene dixerit nullam in eo reperiri mentionem, nullumque veſtigium præfatæ Benedictionis) Dominica 6. Quadrageſimæ habet hunc titulum -- Domin. in Palmas de Paſſione Domini -- Quo titulo ſane docemur jam tunc in Romanam Eccleſiam Palmarum Ritum invectum fuiſſe; Adrianus Baillet *tom.* 4. in hiſtoriam hujus diei, putat, id etiam Gelaſiano Codici fuiſſe adjectum, ſed ab ea opinione ſicut etiam a ſua Grancolas, & Martene profectò receſſiſſent, ſi antequam eam amplectarentur præ oculis habuiſſent vetuſtiſſimũ Kalendarium Eccleſię Romanę, quod ipſemet Martene poſtea evulgavit to. 4. theſauri Anecdot. quodque ipſe eruditiſſimus Vir labente quarto, vel ineunte ſæculo V. ſcriptum exiſtimavit, in quo quidem Kalendario hæc leguntur -- Dominica in Palmas ad S. Joann. in Lateranis. -- Nulli itaque dubium eſſe debet, quin hic Ritus antiquiſſimus ſit in Eccleſia Romana. At inquiunt adverſarii, cur igitur nulla hujus Cęremoniæ mentio apud Iſidorum, nulla in Gallicana Liturgia a Mabillonio edita, ex Codice Bobienſi, nulla in Miſſali Francorum, atque Gothorum a Thomaſio vulgato, nulla in Pontificali Egberti Ebroicenſis Epiſcopi? Nimirum, quia non omnes Ritus, quos ſuſcipiebat Eccleſia Romana, non omnes, inquam in Gallia, & Hiſpania vigebāt, quod Viri illi peritiſſimi profectò non ignorant; quamvis ergo hæc Cæremonia apud Gallos ante Carolum Magnum in uſu non fuiſſet, ex hoc tamen non licet inferre in Eccleſia Romana, & in aliis Occidentis Eccleſiis non fuiſſe receptum; poſſet id exemplis quamplurimis demõſtrari, niſi res Lippis, & Tonſoribus nota eſſet. Præterire denique non debeo, quòd in Codice Ratoldi extat Benedictio Palmarum.

Antiquum quoque fuiſſe in Oriente Palmarum, ſeu Ramorum Feſtum, quinimo antiquius quàm in Occidente deducitur ex Vita S. Euthimii a Cyrillo Scytopolitano ſcripta, in qua legitur, quòd Solitarii, qui in deſertum ſecedebant poſt Epiphaniam, ut ad Feſtum Paſchatis ſe pararent, ad Monaſterium ſuum revertebantur ad Feſtum Palmarum celebrandum, quod erat in capite hebdomadæ, qua Dominicæ Paſſionis Myſteria celebrantur, & a Clero procul dubio, ut bene ponderat Grancolas ſupra *loc. cit.* Monachi iſti didicerant hoc Feſtum celebrare quinto ſæculo in Oriente. Meminit pariter Sollemnitatis Palmarum Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus *in Catecheſi* 10. ut refert Menardus, *in Notis, & Obſerv. in librum Sacramentorum S. Gregorii Papæ pag.* 56. *& in pag. ſeq.* alia congerit pertinentia ad antiquitatem hujus Sollemnitatis. Verùm ex ultima auctoritate S. Cyrilli Baillet *tom.* 4. *ſupracit.* agens de hiſtoria Feſti Ramorum *pag.* 194. §. 2. minime vult inferri Sollemnitatem, de qua loquimur; ſicut etiam ex ſermonibus, qui S. Epiphanio, & S. Jo: Cryſoſtomo tribuuntur, in quibus Sollemnitas iſta de Palæſtina in Cyprum, & Syriam tranſiiſſe dicitur, nihil certi deduci poſſe adſtruit, quia ſermones prędictos Auctoribus multò recentioribus adjudicandos eſſe opinatur, cui ſententiæ accedit etiam Grancolas *loc. cit.*

Pra-

Praxis Ritus ſollemnis Benedictionis Palmarum. De his, quæ præparanda ſunt pro tali Ritu.

VIII. Rubr. num. 7. *Completa Tertia*, *&c.*] Altare hac die parce paretur, non cum Floribus, vel Imaginibus ſollemnitatem indicantibus, ſed intra Candelabra interponi poterunt Rami Palmarum, ſive Olivarum, auro, vel argento decenter ornati. Pallium Altaris debet eſſe coloris violacei. In loco apto ad cornu Epiſtolæ prope Credentiam collocetur Crux proceſſionalis Velo violaceo tecta, & vitta violacea pro liganda Palma in ſummitate Crucis. Si ad Altare ſit Sacramentum in Tabernaculo, non debet pro facienda hac functione amoveri. Bauldry *par.* 4. *art.* 1. *n.* 5. Biſſus *lit. B. n.* 225. §. 4.

Super credentiam ponatur Thuribulum cum Navicula, & præter alia requiſita pro Miſſa Sollemni, Vas aquæ benedictæ cum Aſperſorio, & Bacile cum Manutergio, necnon Vas aliud, ſeu Urceus aquæ pro lotione, & exterſione manuum Celebrantis, faciendis poſt Palmarum diſtributionem. Item paretur alia Credentia in cornu Epiſtolæ prope Altare, verſus cornu poſterius, linteo pulchro undequaque contecta, ſuper quam ponantur Palmæ, & Rami Olivarum, ſeu illis deficientibus aliarum arborum, in quibus Ramis inſerantur, ſi fieri poteſt, Cruces ex Palma. Palmæ, ſive Olivarum Rami pro Celebrante, Canonicis, & Miniſtris Sacris ſint aliis pulchriores; item pro Magiſtratu, ſive Nobilioribus convenit Ramos prædictos decenter ornari pro conſuetudine loci, & perſonarum qualitate, & omnes ſupradicti Rami tegantur ſuper Credentiam Mappa munda, vel alio Velo decenti, uſque dum fiat eorum Benedictio. Bauldry *ſup. n.* 2. Biſſus *ſup.* §. 5.

Paretur etiam in aliquo loco remoto Vas cum carbonibus ardentibus, & forcipe ad eos ponendos in Thuribulo. Parentur quoque Miſſalia, tam pro Celebrante, quàm pro Miniſtris Sacris, & Ritualia pro proceſſione; item ponatur ſuper Credentiam ordinariam Stola latior coloris violacei pro Diacono, ſi Miniſtri Sacri utantur Planetis plicatis; nam ſi iis non utantur, ſed miniſtrent in albis, neque Diaconus utitur Stola latiori, cum hæc adhibeatur loco Planetæ plicatæ.

Parentur etiam tria legilia, ſuper quæ Paſſio cantatur, ſicut & tria Miſſalia, aut tres Codices, in quibus Paſſio diligenter notata ſit. Præterea in Sacriſtia, vel alio loco ab Altari remoto præparari debent pro Cantoribus Paſſionis tres Amictus, tria Cingula, tres Stolæ, & totidem Manipuli, quibus indui debent tres Miniſtri, qui Paſſionem debent cantare. Biſſus *ſupra* §. 7. & Bauldry *ſupra*. Ad Manipulos verò, quod attinet pro Cantoribus Paſſionis, uſus illorum non præſcribitur a noſtro Caſtaldo *in Praxi Cærem. lib.* 3. *ſect.* 4. *cap.* 5. ubi nullam facit mentionem de prædictis Manipulis. Verùm, cum in Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 4. expreſſa fiat de eiſdem mentio pro illis, qui

qui Paſſionem ſunt cantaturi; hinc de illorum uſu non videtur dubitandum.

Deputentur præterea per Cæremoniarium duo, aut quatuor Cantores, qui in reverſione proceſſionis decantent in Eccleſia ℣. *Gloria*, *Laus*, *&c.* Item per eundem Cæremoniarium deputentur, & in tabella deſcribantur ii omnes, qui hac die miniſtrare debent, qui ſunt Diaconi, Cantores Paſſionis, & alii Miniſtri, & quid illis agendum ſit præſcribatur Bauld. *ſup. n. 6.*

Pro initio Ritus Benedictionis Palmarum.

IX. Rubric. eodem n. 7. *Facta Aſperſione aquæ more ſolito, &c.* ſed ſine *Gloria Patri*.] Acolythus ponit Vas ejuſdem aquæ cum Aſperſorio ſuper Credentiam prope Ramos, & dicta a Celebrante ſolita Oratione *Exaudi*, ſtatim ponatur Miſſale ſuper Altare in cornu Epiſtolæ a Cæremoniario, vel ab alio, niſi antea poſitum fuerit; itemque diſcooperiantur Palmæ, ſive Rami.

X. Rubric. eodem n. 7. *Sacerdos indutus Pluviali violaceo, &c.*] Dum prædicta peraguntur à Cæremoniario, vel ab alio, Celebrans indutus Pluviali violaceo, aſcendit ad Altare medius inter Sacros Miniſtros Planetis plicatis indutos, hinc inde Pluviale elevantes, & cum ad ſuppedaneum pervenerit, Altare in medio oſculatur, deinde & ipſi Miniſtri cætera præſtent, prout diximus in Feria 4. Cinerum.

XI. Rubr. eodem n. 7. *Vel ſine Caſula, &c.*] Ex defectu Pluvialis, aliquando Celebrans peragit hanc functionem indutus Stola tantùm violacea ſuper Albam ſine Caſula, & ſine Manipulo, etiam quando deficiente Diacono ipſe deberet cantare Evangelium Benedictionis Palmarum, ut docet Biſſus *lit. C. num.* 220. Quamvis verò nonnulli opinati fuerint, quòd etiam Manipulum induere debeat ob Evangelium, quod (deficiente Diacono) ipſemet Celebrans cantare deberet in Benedictione Palmarum; nihilominus, ſtante illa regula univerſali, quæ habetur in Rubrica generali *par.* 1. *tit.* 19. *num.* 4. Nimirum: *Ubi Pluviale haberi non poteſt in Benedictionibus, quæ fiunt in Altari, Celebrans ſtat ſine Planeta cum Alba, & Stola*: Nequaquam Manipulus adhibendus eſt; teſtante etiam Gavanto *ibidem*, quòd nullus eſt extra Miſſam uſus Manipuli Sacerdotalis; in hujuſmodi autem Palmarum Benedictione Sacerdos eſt extra Miſſam juxta eundem Gavantum *ſupra hoc tit.* 7. *n.* 8. Præterea ſi Sacerdos in hujuſmodi Benedictione Pluviali uteretur; procul dubio deberet (deficiente Diacono) cantare ipſe Evangelium ſupradictum, & per conſequens ſine Manipulo, qui ex Rubrica generali *ſupracit.* & Gavanto *ibidem* cum Pluviali ſtare non poteſt; ergo nec quando ſola Stola præſcribitur in defectu Pluvialis, Manipulus aſſumi debet ob idem Evangelium canendum.

XII. Gavant. lit. a -- *Et deinde in cornu Epiſtolæ, &c.*] Poſtquam Celebrans oſculatus fuerit Altare in medio, accedit ad cornu Epiſtolæ, ubi

ſtans medius inter Miniſtros Sacros (ita tamen, ut prædicti Sacri Miniſtri aliquantiſper diſtent ab Altari) legit, non ſe ſignans, Antiphonam *Hoſanna filio David*, ut in Miſſali, quam interim Cantores inchoant, & Chorus proſequitur. Biſſus *lit. B. num.* 87. §. 4. Bauldry *par.* 4. *cap.* 6. *art.* 2. *n.* 3.

RUBRICA.

8 *Deinde Sacerdos ſtans in cornu Epiſtolæ, non vertens ſe ad Populum, dicit in tono Orationis Miſſæ Ferialis, Dominus vobiſcum.*

GAVANTUS.

Non deducit manus, ſed junctas eas tenet, etiam ad *Oremus*; & ad Orationes: quia ſumus extra Miſſam; & Miniſtri pares ſint Celebranti, hinc inde, ut quando erit opus commodius Diaconus elevet fimbriam Pluvialis a dextris.

Novæ Obſervationes, & Additiones pro eodem Ritu Sollemni Benedictionis Palmarum.

XIII. Rubr. n. 8. *Deinde Sacerdos ſtans in cornu Epiſtolæ, &c.*] Cantata a Choro prædicta Antiphona, Celebrans ſtans adhuc in cornu Epiſtolæ inter Miniſtros Sacros, non converſus ad populum, ſed verſus Altare manibus junctis, etiam ad *Oremus*, & ad Orationes, ut diximus agentes de Benedictione Cinerum, quia ſumus extra Miſſam, cantat *Dominus vobiſcum, &c.* & Orationem in Tono Feriali. Bauldry *ſupra n.* 4.

RUBRICA.

9 *Poſtea Subdiaconus in loco ſolito cantat ſequentem lectionem in cornu Epiſtolæ, & in fine oſculatur manum Sacerdotis.*

GAVANTUS.

Eadem prorſus facit, quæ pro Epiſtola Miſſæ, in cujus fine non tamen defert librum Celebrantis ad cornu Evangelii, quod legit Celebrans, ſi velit, in cornu Epiſtolæ; & reſumit, ſi ea utitur, Planetam plicatam Subdiaconus.

No-

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

XIV. Rubr. n. 9. *Poſtea Subdiaconus, &c.*] Dum Celebrans cantat Orationem, Subdiaconus vadit ad Credentiam, ubi depoſita Planeta plicata, ſi ea utatur, ſumit ambabus manibus Miſſale, & comitatus a Cæremoniario, vel ab alio, facta de more debita reverentia Altari, & Choro, accedit prout de more ad locum ſolitũ pro cantanda Epiſtola, ibique in Tono conſueto Epiſtolę cantat lectionem *de libro Exodi*, ut in Miſſali, quam interim Celebrans legit ſubmiſſa voce, ſi velit, aſſiſtente ſibi Diacono, ut in Miſſa Sollemni ad Introitum, qui in fine lectionis reſpondet: *Deo gratias*. Subdiaconus autem, cantata Epiſtola, ſeu lectione, accedit cum ſocio a ſiniſtris ſuis ad medium Altaris, ubi genuflectit cum eo in infimo gradu, unico genu, & mox ſurgens pergit in cornu Epiſtolæ ad Celebrantem, ubi ſuper altiorem gradum de more ſolito genuflectens, manum Celebrantis oſculatur, & reddito Miſſali clauſo Cæremoniario, & factis iterum debitis reverentiis Altari, & Choro ad Credentiam accedit, ubi Planetam plicatam reſumit, ſi ea utitur. Deinde redit ad Celebrantem, ibique eidem aſſiſtit, non tamen defert Miſſale Celebranti ad cornu Evangelii, quia Celebrans legit illud in cornu Epiſtolæ (præmiſſis *Graduali*, *Munda cor meum*, *& Jube Domine benedicere, &c.* ibidem, & non in medio Altaris, profunde inclinatus de more verſus Crucem) Liberum tamen eſt Celebranti recitare tam Epiſtolam, quàm ea, quæ ſequuntur, uſque ad Evangelium incluſive. Bauldry *ſupra num.* 5. Biſſus *ſupra*, & Gavantus *in Cæremoniali ſuæ Congregationis Cler. Reg. S. Paulli lib.* 2. *cap.* 2.

RUBRICA.

10 *Interim, dum cantatur ℞. Diaconus ponit librum Evangelii ſuper Altare, & Sacerdos, miniſtrante Diacono Naviculam, ponit incenſum in Thuribulo: deinde dicit, Munda cor meum, accipit librum de Altari, petit benedictionem a Sacerdote, poſtea, Subdiacono librum tenente medio inter duos Acolythos tenentes candelabra accenſa, ſignat librum, incenſat, & cantat Evangelium, ut infra more conſueto, quo finito, Subdiaconus defert librum oſculandum Sacerdoti, qui & incenſatur a Diacono.*

GAVANTUS.

Non diſcedit Celebrans à cornu Epiſtolæ: omnia fiunt etiam a Thuriferario, prout ad Evangelium Miſſæ diximus 2. *par. tit.* 6. *num.* 5. hic adde ta-

men, quòd ſi Diaconus Caſula plicata utitur, incenſato Celebrante, priorem reſumit, eo modo, quo diximus.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

XV. Rubr. n. 10. *Interim, dum cantatur* ℟. *&c.*] Vel quando opus eſt Diaconus depoſita prius Planeta plicata (ſi ea utatur) & ſumpta Stola latiori loco Planetæ, vel deficiente hac latiori Stola, convoluta eadem Planeta ſuper humerum ſiniſtrum ad modum Stolæ, defert de more librum Evangeliorum, ſive Miſſale ante pectus ſuper medium Altaris; interim Thuriferarius tempeſtive accedit ad cornu Epiſtolæ cum Thuribulo, & Navicula, ibique Celebrans, Diacono miniſtrante, ac ſtante a dexteris ejus ponit Thus in Thuribulo de more cum Benedictione, ut ad Evangelium, quo facto Diaconus genuflexus in medio Altaris ſuper ſuppedaneum, ut mos eſt, & inclinatus verſus prædictum Altare, manibus junctis dicit *Munda cor meum, &c.* Deinde ſtante ſemper Celebrante a cornu Epiſtolæ, omnia peraguntur a Diacono, Thuriferario, & aliis, ſicut in Miſſa Solemni, dum cantatur Evangelium, quo terminato, & incenſato Celebrante, Diaconus iterum Planetam plicatam reſumit, ſi ea utatur, alioquin ſtat in albis cum Stola, & Manipulo, deinde ad Altare accedit, ut infra. Biſſus *ſupra* §. *6.* Bauldry *ſupra n. 6.* Vinitor *par. 6. tit. 6. n.* 10.

Si autem Celebrans perageret hanc Benedictionem ſine Miniſtris Sacris ipſemet ſtans in cornu Epiſtolæ, poſt lectam ab aliquo Clerico lectionem, & poſt cantatum in Choro Graduale, ſeu Reſponſorium; adhibito incenſo, ipſemet, inquam, Sacerdos cantare debet Evangelium Benedictionis in cornu Epiſtolæ, juxta Decretum S. R. C. editum die 27. Aprilis 1697. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 512. Idque antea etiam docuerant Biſſus *lit. B. num.* 87. §. 20. Bauldry *par.* 4. *cap. 6. art.* 4. *n.* 2.

RUBRICA.

11 *Poſthac benedicuntur Rami, Sacerdos ſtans in eodem cornu Epiſtolæ dicit in Tono Orationis Ferialis, Dominus vobiſcum.*

GAVANTUS.

Eodem modo cantat Præfationem manibus junctis, aſſiſtentibus hinc inde Miniſtris, cum quibus dicit, *Sanctus, &c.* cum autem manu benedicturus eſt Ramos, Diaconus eleuat a dextris fimbriam pluvialis anteriorem; Celebrans verò, dum dextra ſignum Crucis facit, ponit ſiniſtram ſuper Altare: *Rubr. gener. par.* 2. *tit.* 3. *num.* 5. *& tit.* 7. *num.* 5. In Orationibus nihil eſt detrahendum, neque mutandum, licet benedicantur Rami arborum, non palmæ

Palmæ, nec Olivarum Rami: quia ii Rami arborum ſuccedunt Palmarum loco, & a populo eo die vocantur Palmæ, neque Romæ, ubi ſaltem Olivæ benedicuntur, non aliæ inferiores arbores, tacentur hæc verba in quarta Oratione: *Cæterarumque arborum*, neque eſt mendacium, ſicuti non eſt mendacium dicere in Paraſceve. *Ecce lignum Crucis*: adhibita tunc Cruce argentea.

22 Circa finem quintæ Orationis, Acolythorum alter accipit de Credentia Vas aquæ benedictæ cum aſperſorio, & una cum Thuriferario accedit ad Celebrantem prope Diaconum.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

XVI. Rubr. n. 11. *Poſthac benedicuntur Rami, &c.*] His omnibus peractis Celebrans manibus junctis benedicit prædictos Ramos, ſtans in cornu Epiſtolæ, aliquantulùm ad Ramos converſus (Miniſtris Sacris hinc inde ſtantibus junctis manibus) dicit *Dominus vobiſcum* in Tono feriali, deinde Orationem: *Auge fidem, &c.* præmiſſo *Oremus*, qua finita proſequitur Celebrans Præfationem, ut in Miſſali manibus tamen junctis, aſſiſtentibus hinc inde Miniſtris Sacris, ut ſupra, qui in fine ſe inclinant, & cum Celebrante dicunt *Sanctus, &c.* (quod etiam cantatur a Choro in Tono feriali) & ad *Benedictus, qui venit*, erecti de more ſe ſignant. Bauldry *ſupra art.* 2. *n.* 8. Vinitor *ſupra n.* 12. Cum Celebrans Ramos dextera benedicit, ſigno Crucis ad illam notam ✠ ſiniſtra ſuper Altare poſita, Diaconus elevat fimbriam ſui Pluvialis; interim qui ſunt in Choro ſtant verſus Altare detecto capite, & inclinant ſe cum nomen *Jeſu* profertur. Bauldry *ſupra*; Vinitor *ſupra n.* 14. Biſſus *ſupra* §. 7.

RUBRICA.

13 *Celebrans ponit Incenſum in Thuribulum, deinde ter* d *aſpergit Ramos aqua benedicta, dicendo Antiphonam* e *Aſperges me, ſine Cantu, ſine Pſalmo, & ter* f *adolet Incenſo.*

GAVANTUS.

d *Aſpergit Ramos*. *Ordo Romanus*, accepto nimirum aſperſorio de manu Diaconi cum ſolitis oſculis, & reverentiis, aſpergit autem ter, ideſt in medio, a dextris Ramorum, & a ſiniſtris eorum.

e *Aſperges me*. Submiſſa voce verſum illum tantùm.

f *Adolet incenſo*. *Ordo Romanus*: eo modo ſcilicet, quo aſperſit, nihil dicens: Diaconus autem in aſperſione, & incenſatione elevat fimbriam pluvialis; rurſus Celebrans in cornu Epiſtolæ, ut prius, addit quæ ſequuntur in Miſſali.

Be-

Digitized by Google

Benedictio hæc brevior eſt, quàm ſit *in Ordine Romano*, ſufficiens tamen, demptis Orationibus, quæ multo plures habentur ibi.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

XVII. Rubr. n. 13. *Celebrans ponit Incenſum, &c.*] Expletis Orationibus Sacerdos impoſito cum Benedictione, prout de more Incenſo in Thuribulum, ter aſpergit Ramos aqua benedicta, eo modo, quo deſcribit Gavantus *ſupra*, dicens interim ſubmiſſa voce; *Aſperges me, &c.* & poſtea ter adolet incenſo nihil dicens. Miniſtrandum eſt autem in hac Benedictione non ſolùm Aſperſorium Sacerdoti a Diacono, ſed etiam Thuribulum cum ſolitis oſculis, ac reverentiis. Poſtremò dicitur Oratio: *Deus, qui Filium, &c.* & ſic completa erit Benedictio Ramorum.

RUBRICA.

14 *Completa Benedictione*, g *dignior ex Clero accedit ad Altare, & dat Ramum benedictum Celebranti, qui non genuflectit, nec oſculatur manum dantis. Poſtea Celebrans ſtans ante Altare verſus ad Populum, diſtribuit Ramos, primum digniori, a quo ipſe accepit, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, & aliis Clericis ſingulatim per ordinem, ultimo laicis: omnibus genuflectentibus, & Ramum, ac manum Celebrantis oſculantibus* h *exceptis Prælatis, ſi adſint.*

GAVANTUS.

g *Dignior ex Clero.* Dignior, qui dat Ramum Celebranti, ſtans in ſuo habitu, ſine Stola, eidem ſtanti dabit, & cum oſculo Rami ab utroque facto, non manus; deponit autem Celebrans Ramum ſuum in manu Acolythi, & dum aliis aperto capite, ut diximus, ſtans diſtribuit, Diaconus a ſiniſtris ejus miniſtret eidem Ramos, eos tantùm oſculando, depoſito interim ſuo Ramo ſuper Altare. Alter Acolythus miniſtrabit Ramos Diacono ſine oſculis.

h *Exceptis Prælatis.* Canonici quoque non oſculantur manum Celebrantis Canonici, *ex Cærem. lib.* 2. *c.* 17.

Si populus eſt multus, poterit alius Sacerdos mitti, qui diſtribuat laicis: ſed *Ordo Romanus* a Celebrante diſtribui jubet.

No-

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. Pro Diſtributione Palmarum.

XVIII. Rubr. n. 14. *Completa Benedictione Palmarum, &c.*] Celebrans accedit ad medium Altaris, ibique ſtat in medio Diaconi a ſiniſtris, qui ei Palmas, ſeu Ramos diſtribuendos porrigere debet, & Subdiaconi a dexteris, nudo capite. Biſſus *ſupra* §. 10. & Vinitor *ſupra n.* 17. Thuriferarius verò depoſitis Thuribulo, & Navicula, aut Sacriſta ſtans ad latus Epiſtolæ offert Diacono præfatas Palmas ſine oſculis, & hic porrigit Celebranti cum oſculo tantum Ramorum, non verò manus; ſimiliter alius Acolythus deponit Vas aquæ benedictæ. Bauldry *ſup. n.* 12.

XIX. Rubr. & Gavant. lit. g – *Dignior ex Clero, &c.*] Interim Cæremoniarius, vel alius vadit ad Chorum, ubi cum debitis inclinationibus invitat Sacerdotem digniorem ex Clero, qui ipſo Cæremoniario comite cum ſuo habitu chorali, ſed ſine Stola, ut diximus ſupra in Fer. 4. Cinerum, vadit ad Altare, quo perventus facit cum Cæremoniario ante infimum gradum Altaris genuflexionem unico genu (ſi tamen ſit Eccleſiæ Cathedralis Canonicus, profundam tantùm reverentiam facit) ſemper verò genuflectunt omnes etiam Canonici, ut ſæpius diximus, ſi in Tabernaculo aſſervatur SS. Sacramentum; deinde facta profunda reverentia etiam Celebranti; præfatus dignior de Clero aſcendit uſque ad gradum Altaris proximiorem ſuppedaneo, & ibi accepta de manu Diaconi ſtantis a ſiniſtris Celebrantis Palma pulchriori, quam oſculatur, non verò manum Celebrantis, eamque porrigit eidem Celebranti, quam ipſe quoque oſculatur, & poſtea alicui Miniſtro cuſtodiendam tradit, ut libere alias aliis diſtribuere poſſit. Tum Diaconus accipit aliam Palmam a Thuriferario, ſeu ab alio Acolytho (qui neque Palmam, neque Diaconi manum oſculatur) quam porrigit cum oſculo Palmæ tantùm Celebranti, qui eam dat eidem digniori de Clero, a quo ipſe ſuam acceperat, genuflexo ſuper Altaris ſuppedaneum (ut etiam omnes alii facere debent in accipienda Palma a Celebrante) qui dignior Palmam oſculatur, non manum Celebrantis; tum ſurgit, deſcendit in planum (advertens, ne directe terga vertat Celebranti) ubi iterum ad Altare convertitur, & eidem, ac Celebranti, & deinde Choro ſimul cum Cæremoniario debitam facit reverentiam, ut ſupra,; poſtea eodem Cæremoniario comite, pergit ad ſuum ſtallum. Biſſus *ſup.* §. 11.

Advertendum tamen eſt, quòd ſi ſupradictus dignior de Clero ſit ſuperior Eccleſiæ, qui ob rationabilem aliquam cauſam, non benedicat Palmas, quando a Celebrante Palmam accipit; neque genuflectit, neque Celebrantis manum oſculatur, ſicut etiam faciunt Canonici Cathedralis Eccleſiæ. Bauldry *num.* 13. Biſſus *ſupra* §. 11.

Præterea advertere etiam eſt, quòd incipiente Ramorum diſtributione, ſta-

ſtatim, & non prius Cantores in Choro intonant Antiphonas: *Pueri Hebræorum, &c.* quas repetunt quouſque ſit finita tota Ramorum diſtributio, & nunquam ceſſare debent, & ut ſemper ſint in Choro aliqui, qui canteut, ſerventur ea, quæ diximus in Benedictione Cinerum.

Poſt digniorem de Clero, Miniſtri Sacri parati genuflectunt ſuper ſuppedaneum, ideſt Diaconus a dexteris, & Subdiaconus a ſiniſtris, & ita Palmas accipiunt a Celebrante, eidem a Cæremoniario, vel alio porrectas. Miniſtri verò prædicti eam accipiendo oſculentur, & deinde Celebrantis manum (ſi tamen ſunt ejuſdem Ordinis cum Celebrante, manum prædictam non oſculantur, neque genuflectunt) poſtea ſurgunt, & Altari, ac Celebranti facta debita reverentia, ad locum ſuum redeunt, nempe Diaconus a ſiniſtris, & Subdiaconus a dexteris Celebrantis ſe recipit, prædictusque Diaconus interim miniſtrat Celebranti Ramos, aliis diſtribuendos, eos tantum oſculando, depoſito prius ſuo Ramo ſuper Altare. Alter Acolythus miniſtrabit Ramos prædictos Diacono ſine oſculis, ut notat Gavantus *ſupra*, & prædicti Sacri Miniſtri ſuas Palmas tradere etiam poſſunt Acolythis, qui eas teneant in manu, vel ſuper Credentiam deponant. Biſſus *ſupra* §. 13. Poſt Sacros Miniſtros accedunt alii de Clero primò digniores, deinde alii, omnes tamen cum debitis reverentiis, antea, & poſt, ut ſupradictum eſt.

Si qui tamen Prælati extranei adſint diſtributioni Palmarum, quando Celebrans acceperit Palmam a digniore Chori, ut ſupra, ipſi Prælati ante eundem Chori digniorem recipient in Altari Palmas, tantummodo inclinati non genuflexi, nec manum Celebrantis, ſed Palmas tantùm oſculabuntur, quas etiam Celebrans porrigendo oſculari præſtat; quòd ſi ad Altare non aſcendāt, aliquis Sacerdos deſignatus illis deferat cum debitis reverentiis. Ex Cærem. Monaſt. *lib.* 4. *cap.* 4. § 10.

Tum Celebrans adhuc ſtans in medio Altaris, ut ſupra proſequitur diſtributionem Palmarum, ſeu Ramorum Magiſtratui, & Nobilioribus, qui omnes venientes ad Altare, facta prius eidem Altari genuflexione unico genu, ſalutato hinc inde Choro (aſſurgentibus tunc omnibus de Clero, etiam Canonicis, quia non ſunt parati) & facta debita reverentia Celebranti, genuflectunt ſuper ſuppedaneum ejuſdem Altaris, ibique genuflexi recipiunt Palmas, quas prius oſculantur; deinde manum Celebrantis (quod etiam ſervare debent cæteri de Populo, qui ad cancellos accipiunt Ramos, ſeu Palmas. Mulieres tamen, tantummodo oſculantur Palmas, non verò manum Celebrantis. Biſſus *lit. B. n.* 87. §. 14.) quibus deinde acceptis deſcendunt a Choro, factis prius, ut ſupra, debitis reverentiis.

XX. Rubr. & Gavant. lit. a — *Exceptis Prælatis, &c.*] Prælati, ſi qui ſunt, qui accipiant Palmam a Celebrante, ut mox diximus, non genuflectunt, neque illius manum oſculantur, ſicut etiam Canonici Palmam tantum, & non manum oſculantur, neque genuflectunt, ſed tantum ſtant inclinati. Notandum tamen eſt, quòd ſi in Eccleſiis Cathedralibus Diaconus, & Subdiaconus, qui miniſtrant in Miſſa, quæ celebratur

tur ab aliqua dignitate, vel a Canonico aliquo, non ſint Canonici, ſed Beneficiati, aut Manſionarii, tunc prædicti Sacri Miniſtri recipiunt Palmas, non poſt digniorem de Clero, ſed poſt omnes Canonicos Cathedralis, etiamſi ii non ſint parati, & genuflectunt, & oſculantur Palmam, & manum Celebrantis, ut ſupra. Sin verò prædicti Sacri Miniſtri fuerint Canonici, tunc poſt ſupradictum digniorem de Clero ſtantes, capite tamen inclinato, Palmas recipiunt, quod idem dicendum eſt de Candelis; quamvis ſemper quantum fieri poteſt Miniſtri Sacri, debent eſſe ejuſdem Ordinis, & non inferioris cum Celebrante, non obſtante quacunque contraria conſuetudine.

Quod ſi Epiſcopus (ſopponimus, quòd ipſe non faciat hanc Benedictionem) non accedat ad Altare pro accipienda Palma, tunc per aliquem Sacerdotem, Cotta tantum indutum, ei Palma defertur, & ipſe Sacerdos oſculatur Palmam, ſimul & manum Epiſcopi, qui Epiſcopus oſculatur tantum Palmam, non verò manum offerentis, & idem dicendum eſt de Candelis. Bauldry *ſupra n.* 13. Biſſus *ſupra* §. 18.

XXI. Rubr. eod. n. 14. *Vltimo Laicis, &c.*] Facta diſtributione Choro, & Magiſtratui ad Altare, Celebrans medius inter Sacros Miniſtros deſcendit ad cancellos (factis prius debitis reverentiis Choro) ubi eaſdem Palmas allatas a Miniſtris Populo utriuſque ſexus diſtribuit, & ſi Populus ſit multus, poterit, ut notat Gavantus *ſupra*, alius Sacerdos mitti Cotta, & Stola tantum coloris violacei indutus, qui deſtribuat Laicis prædictos Ramos, cum oſculis, ut ſupra.

Recolantur Decreta S. R. C. quæ attulimus ſupra agentes de Benedictione Cinerum, quia in his multa traduntur, quæ ſpectant pariter ad hanc ſollemnitatem Benedictionis, & diſtributionis Palmarum;

Repetimus tamen illud, in quo declaratum fuit, quòd Benedictiones, & diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non ſunt de juribus mere Parochialibus, & hoc Decretum datum in noſtro Indice ſub *n.* 565. Quare hujuſmodi functiones licite in Eccleſiis Regularibus fiunt, ſicut etiam in aliis Eccleſiis, & a Parochis, nullatenus impediri poſſunt.

RUBRICA.

15 *Poſtea fit* i *Proceſſio. Et primo Celebrans* l *imponit incenſum in Thuribulum, & Diaconus vertens ſe ad Populum dicit: Procedamus in pace. Et Chorus reſpondet: In Nomine Chriſti, Amen. Præcedit Thuriferarius* m *cum Thuribulo fumigante: deinde* n *Subdiaconus paratus deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accenſis: ſequitur Clerus per ordinem,* o *ultimo Celebrans cum Diacono a ſiniſtris, omnes cum Ramis in manibus: & cantantur ſequentes Antiphonæ, vel omnes, vel aliquæ quouſque durat Proceſſio.*

GAVANTUS.

i *Proceſſio.* Tradit *Ordo Rom.*

l *Imponit incenſum.* Miniſtrante Diacono, & Thuriferario cum Benedictione de more.

m *Cum Thuribulo fumigante.* Ut quaſi ſternat viam Crucifixo ſequenti cum odore incenſi: vel quaſi Chriſtus trahat poſt ſe ſequentes in odorem unguentorum ſuorum.

n *Subdiaconus paratus.* Eo modo, quo ſupra; & ille idem, qui ſupra, non alius defert Crucem inter Acolythos, cujus uſum in Proceſſione antiquiſſimum docet *Baron. Anno* 398. ut *parte prima diximus titulo* 19. *num.* 3. & prædicti quatuor deponunt alicubi Ramos ſuos, ut commodius geſtent alia.

o *Ultimo Celebrans.* Cooperto capite, & cum Ramis in manibus ſuis, tam Celebrans, quàm Diaconus.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. pro Ritu Proceſſionis hujus diei.

XXII. Rubric. & Gavant. lit. l — *Imponit incenſum miniſtrante Diacono, &c.*] Circa finem diſtributionis Palmarum, curet Magiſter Cæremoniarum, ut omnia pro proceſſione bene diſponantur; Thuriferarius Thuribulum cum prunis accenſis pręparet &c.

Celebrans verò completa diſtributione Palmarum, ſeu Olivarum, ſi eas diſtribuerit ad cancellos, antequam aſcendat ad Altare, debet pergere ad cornu Epiſtolæ per planum, ut ibi lavet manus cum medulla panis, ac tergat. Tum aſcendet ad librum per gradus Epiſtolæ, non tamen genuflectet, ſed tantum mediocriter inclinabit. Si tamen non ad cancellos Palmas, ſeu Olivas diſtribuerit, idem Celebrans ſtans in cornu Epiſtolæ ibi manus lavabit, quibus lotis, ante librum, junctis manibus dicet *Dominus vobiſcum*, & Orationem; deinde Oratione finita redibit idem ad medium Altaris, ubi ſtans more ſolito, imponet, ac benedicet incenſum, miniſtrante Naviculam Diacono, & Thuriferario Thuribulum; interim aliquis Acolythus infiget, ſeu vitta violacea ligabit in ſummitate Crucis proceſſionalis velo violaceo tectæ ramuſculum ex Palmis, ſeu Olivis benedictis. Polaccus *in Aphoriſmis* 9. *dubio* 5. 8. *pag. mihi* 165. Quo facto Diaconus ſuo Manipulo depoſito accipiet ab aliquo Acolytho Palmam Celebrantis, quam eidem præbebit cum oſculis ipſius Palmæ, & manus illius. Tum ſuam accipiet ab eodem Acolytho porrigente, quam tenebit ipſe Diaconus ſiniſtra; Celebrans verò ſuam dextera. Mox Diaconus facta genuflexione Altari, convertit ſe ad Populum per latus ſuum dexterum, ſtansque in ſuo gradu poſt Celebrantem, dicet: *Procedamus in pace*, cui reſpondebit Chorus: *In Nomine Chriſti, Amen*, & continuo Diaconus convertit ſe ad Altare, nulla facta genuſle-

flexione. Interim Subdiaconus Benedictionis, & Miſſæ deſcendit, & genuflectit ſuper infimum gradum Altaris, & ſtatim accipit Crucem proceſſionalem, accipientibus ſimiliter ſua candelabra Ceroferariis, ac medius inter eos, ut moris eſt, accedit ad medium plani Presbyterii, vel ad cancellos, ſeu ad aditum Chori, præeunte Thuriferario cum Navicula, & Thuribulo fumigante, qui pone illos expectat ibidem, donec procedendum ſit. Cærem. Monaſt. *ſup.* §. 4. & Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 5. *n.* 13.

XXIII. Rubr. eod. n. 5 – *Procedamus in pace*, *&c.*] Dicto a Diacono *Procedamus in pace*, *&c.* & reſponſo a Choro: *In Nomine Chriſti*, *&c.* Celebrans tunc, & non prius facta debita reverentia Altari deſcendit in planum, ubi a Diacono accipit Biretum, ſicut etiam ipſe Diaconus accipit ſuum a Cæremoniario, vel ab alio Miniſtro, & ſtatim ordinatur Proceſſio, hoc modo: Præcedit omnium primus, ut mox innuimus Thuriferarius, ſequitur poſtea Subdiaconus (medius inter duos Ceroferarios) cum Cruce habente Crucifixi effigiem, quæ Thuriferarium præcedentem reſpiciet: poſtea ſequuntur Clerici primo juniores, deinde alii ordinatim; procedunt autem bini ſimul, & ſi numerus ſit impar, ſenior, vel ſuperior procedat medius inter duos; Palmas verò ſic deferunt, ut qui eſt a dexteris, eam deferat dextera, & ille qui eſt a ſiniſtris Palmam deferat ſiniſtra manu.

XXIV. Rubr. & Gavant. lit. o -- *Ultimo Celebrans*, *&c.*] Ultimus omnium erit Celebrans capite tecto habens Diaconum a ſiniſtris, qui tamen non elevat fimbriam Pluvialis Celebrantis, & procedit capite tecto habentes ambo ſuum Ramum. Biſſus *tom.* 2. *lit.* P. *n.* 225. §. 2.

Et ſi adſint Prælati, immediate poſt Celebrantem procedunt, deinde Nobiles, & reliqui de Populo, & ubi eſt conſuetudo, ut ſodales Congregationis ad proceſſionem accedant, ante Clericos, & bini pariter, ac Palmas in manibus geſtantes ſuo ordine procedere debent. Caſtaldus *libr.* 3. *ſect.* 4. *n.* 4.

XXV. Rubric. eodem n. 15. *Et cantantur ſeqq. Antiphonæ, vel omnes*, *&c.*] In hac proceſſione cantantur a Cantoribus Antiphonæ: *Cum appropinquaſſet Dominus*, *&c.* & aliæ in Miſſali deſcriptæ, quas proſequitur Chorus, quæ quidem dicuntur durante tota proceſſione, & ſi proceſſio ſit brevis, aliquæ omittuntur; ſi verò ſit longior, aliquæ repetuntur; ita ut cantus illarum duret quamdiu proceſſio durat. Bauldry *par.* 4. *cap.* 6. *art.* 3. *n.* 2. & Biſſus *ſupra* §. 3. Juxta Ceremoniale Epiſ. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 15. deberent Cantores procedere ante Thuriferarium, ſed hoc intelligendum videtur, ſi ſint aliqui Cantores Muſici, & Laici, nam ſi ſint Clerici convenientius videtur, & eſt uſus communior, ut procedant immediate poſt Crucem. Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 14.

Notandum eſt, quòd proceſſio regulariter incipienda eſt a latere Evangelii, niſi aliud ſuadeat loci ſitus, vel conſuetudo legitime introducta. Ita Biſſus *lit.* P. *n.* 221. §. 1. *&* *n.* 225. §. 4. juxta mentem noſtri Gavanti; Quarti tamen *tract. de Proceſſ. ſect.* 1. *punct.* 6. *num.* 11. & Caſtaldus *lib.* 10. *ſect.* 10. *cap.* 1. *n.* 12. cenſent, proceſſionem inchoandam eſſe a latere Epiſto-

ſtolæ, & terminandam ad latus Evangelii.

Advertere etiam debemus in hac, & aliis hujuſmodi proceſſionibus, quæ ſine Sacramento fiunt; quòd dum inceditur per Eccleſiam, ſi forte accidat, ut in aliquo Altari fiat elevatio Sacratiſſimæ Hoſtiæ, aut Calicis; non eſt pulſanda campanula: ſi tamen pulſetur, & advertatur elevatio, tunc a tranſeuntibus ante illud Altare omnino genuflectendum erit utroque genu, uſque ad depoſitionem Sacramenti; ita S. R. C. 1. Martii 1681. & datur in noſtro Indice ſub *num.* 457.

Hæc proceſſio Palmarum exire debet extra Eccleſiam, ut poſſint cantari ℣℣. ut infra.

RUBRICA.

16 *In reverſione Proceſſionis, duo, vel quatuor Cantores intrant in Eccleſiam, & clauſo oſtio ſtantes verſa facie ad Proceſſionem incipiunt* ℣ p *Gloria, Laus: & decantant duos primos verſus.* q *Sacerdos verò cum aliis extra Eccleſiam repetit eoſdem. Deinde, qui ſunt intus, cantant alios verſus ſequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur: & qui ſunt extra, ad quoſlibet duos verſus reſpondent, Gloria laus, ſicut a principio. Poſtea Subdiaconus haſtili Crucis* r *percutit portam, qua ſtatim aperta, Proceſſio intrat Eccleſiam cantando* ℟.

GAVANTUS.

p *Gloria, Laus.* Duodecim tantùm verſus habet *Ordo Romanus*, & Auctor eorum dicitur fuiſſe Aurelianenſis Epiſcopus, de carcere idcirco liberatus: *Durand. lib. 6. cap.* 67. Quam hiſtoriam deſcribit etiam *Baron. Anno* 835. *ex probatis Auctoribus.*

q *Sacerdos cum aliis.* Sacerdos cooperto capite, Subdiaconus prope portam in medio, verſa tunc Imagine Crucifixi ad Sacerdotem.

r *Percutit portam.* Semel in ima parte portæ, & cum ima parte haſtilis, *ex Cær. Pap. lib.* 2. *cap.* 39. *& Rituali Romano Pauli V.* tum ad Altare deponit Crucem prope Credentiam, ſi Miſſa ſequatur Sollemnis.

RUBRICA.

17 ℟. *Ingrediente Domino, &c.* Habet *Ordo* R*omanus.*

No-

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. Pro eodem Ritu Proceſſionis hujus diei.

XXVI. Rubr. n. 16. *In reverſione Proceſſionis, duo vel quatuor, &c.*] Dum fit proceſſio extra Eccleſiam, duo aut quatuor Cantores deputati, tempeſtive intrant in Eccleſiam, cujus fores clauduntur, ibique expectant proceſſionem, & cum advenenerit ad prædictas fores Subdiaconus deferens Crucem, verſus ad eas, medius inter Ceroferarios, aſſiſtente Cæremoniario, ſiſtit ſe; Chorus verò ſtat in duas partes diviſus, vel per gyrum circumſtat (aut commodiori modo, quo fieri poteſt) medium habens Celebrantem (ſtante Diacono a ſiniſtris ejus) directe reſpicientem Crucem, habentem Imaginem Crucifixi, tunc ad ipſum Celebrantem converſam, ut notat Gavantus *ſupra lit.* q, & Bauldry *ſupra ſn.* 3. nec non Biſſus *lit. P. n.* 225. §. 5. quamvis non deſint, qui volunt, Subdiaconum debere tenere Crucem eodem modo, quo proceditur in proceſſione, præſertim cum ſit percuſſurus portam Eccleſiæ haſta ejuſdem Crucis, in quo actu eodem modo procul dubio illam tenere debet. Nicolaus de Bralion *ſupra cap.* 7. *num.* 9.

XXVII. Rubr. eodem num. 16. *Et decantant duos primos* ℣℣. *&c.*] Tum illi duo, vel quatuor, qui ſunt in Eccleſia, incipiunt ℣. *Gloria, Laus, &c.* quem integre proſequuntur cum alio ſeq. Celebrans verò interim tecto capite, & alii, qui exiſtunt extra Eccleſiam, nudo quidem capite (videtur tamen, quòd ibi ſtare poſſint omnes, & non ſolus Celebrans cooperto capite; hæc enim, quæ ibi ſiunt, pertinent ad proceſſionem, in qua tota extra Eccleſiam cooperto capite omnes procedere poſſunt. Nicolaus de Bralion *ſupra num.* 7.) repetunt eoſdem ℣℣. etiam integre, ut in Miſſali, deinde Cantores, qui ſunt intra Eccleſiam cantant alios duos ℣℣. *Cœtus in Eccleſiis, &c.* quibus terminatis, iterum, qui ſunt extra Eccleſiam repetunt *Gloria, Laus, & Honor, &c.* & ita ſucceſſive, ut in Miſſali, ſeu Rituali. Hos ℣℣. debere omnes omnino cantari, tenet Bauldry *ſupra num.* 5. & ait, ſe id colligere ex Miſſali recognito; ego tamen in Miſſali recognito, lego, quòd ii ℣℣. cantentur omnes, vel partim, prout videbitur (intellige anteriores) quod idem habetur in Rituali Rom.

XXVIII. Rub. & Gav. lit. r — *Percutit portam, &c.*] Cantatis prædictis ℣℣. ſive illorum parte, Subdiaconus ima parte haſtilis Crucis, non tamen amota Cruce ab haſtili, percutit ſemel tantùm, ita ut fragor audiri poſſit ab his, qui ſunt intra, imam partem portæ Eccleſiæ, quæ ſtatim ab iis, qui ſunt intra aperitur, & proceſſio ordine ſupra traditò ingreditur Eccleſiam, mox dicti Cantores incipiunt ℟. *Ingrediente Domino, &c.* ex Rituali Pauli V. & Chorus illud proſequitur, in cujus fine non dicitur *Gloria Patri, &c.* ut habetur in Miſſali. Bauldry *ſup. n.* 5. & Biſſus *ſup.* §. 6.

XXIX. Gavant. lit. r — *Tum ad Altare deponit Crucem, &c.*] Cum autem proceſſio ad Altare pervenerit;

rit; Subdiaconus Crucem in loco congruo deponit prope Credentiam, quæ ſtatim ab aliquo Acolytho in Sacriſtiam defertur. Ceroferarii verò deponunt ſua candelabra ſuper eandem Credentiam. Bauldry *ſupra n. 6.* Billus *ſupra* §. 8. Celebrans verò medius inter Diaconum, & Subdiaconum, accedit ante infimum gradum Altaris, ibique deponit ſuam Palmam (ſicuti, & Diaconus, eam Cæremoniario, vel alicui Acolytho tradendo) & facta debita reverentia Altari, & Choro, retrahit ſe ad cornu Epiſtolæ, ubi depoſito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam violaceam, ſicut etiam Sacri Miniſtri ſuos Manipulos capiunt. Tum Celebrans cum præfatis Miniſtris Sacris, accedit iterum ad medium Altaris, ante infimum ipſius gradum. Cæremoniale Epiſcoporum *libr.* 2. *cap.* 17. §. 6.

RUBRICA.

18 *Deinde celebratur Miſſa, & Rami tenentur in manibus, dum cantatur Paſſio, & Evangelium tantùm.*

GAVANTUS.

Ad totam Miſſam tenebantur Rami *in Ordine Romano*; ſed ad Paſſionem omnino, ut dum ignominia Crucis narratur, ejuſdem victoria per Ramos oſtendatur. Celebrans autem, dum legit in cornu Epiſtolæ Paſſionem, Palmam teneat ſiniſtra manu, *Cærem. Marcel. lib.* 2. *cap.* 41. Idem, & Miniſtri faciant. Miſſa habetur *in Antiph. & Sacramentario Gregoriano*; unicaque dicitur Oratio, quæ a Sancto Ambroſio accepta eſt, *ex Pamelio* de Feria 6. in Paraſceve Ambroſ.

19 In Miſſa legitur Paſſio a S. Matthæo ſcripta, nam Alexander Papa inſtituit, Paſſionem legi hoc tempore a quatuor Evangeliſtis ſcriptam, eodemque ordine, quo ipſi ſcripſerunt, *Durand. cap.* 68. refert *S. Auguſt. ſerm.* 144. *de tempore*, uno tantùm die Paſſionem legi ſolitam fuiſſe, & ſecundum Matthæum, & cum ille voluiſſet, eam legi juxta quatuor Evangeliſtas, factum quidem eſt, ſed cum Auditorum ob novitatem perturbatione.

Notæ illæ ✠. C. S. non ſunt antiquæ, auctorem habent incertum, & puto, eas ſignificare Chriſtum, Chroniſtam, Synagogam, Alii, Chriſtum, Cantorem, Succentorem, nam Diaconi dicuntur hodie Cantores Paſſionis *in Cæremoniali*. * Vox autem *Succentor*, non eſt nova, aut recens in Eccleſia Latina: quam ego legi inter Dignitates Cathedralis Averſanæ in inſtrumento celebrato cum Fratribus Minoribus anno 1234. quod habetur *apud Lucam Vvaddingum in Regeſto Pontificio ad Calcem Annalium Minorum Anno* 1235. *Bulla* 27. Ad cantandam verò Paſſionem eadem obſervanda fere ſunt, quæ infra dicemus *in Paraſceve n.* 3. ſed Stolæ Cantorum erunt violaceæ, vide ibi; dilatio enim hæc fit in gratiam noſtri Ordinis, qui hodiernam non cantat Miſſam.

10 Non

Digitized by Google

20 non petitur Benedictio, quia auctor Benedictionis extinctus legitur; eademque de cauſa neque luminaria deferuntur, neque Thus adhibetur, *ex Ordine Romano*: quia fervor devotionis in Apoſtolis tepuerat. Nec dicitur, *Dominus vobiſcum* in deteſtationem male ſalutantis Judæ, neque Gloria Chriſto datur, qui in paſſione eſt *Durand. ibid.* de omiſſione *Gloria tibi Domine* ſcribit *Microlog. etiam cap.* 52. omnis autem Sollemnitas in tanta mœſtitia tollitur; & in fine tantùm more ſolito, tanquam ad Evangelium Miſſæ petitur Benedictio, incenſatur liber, & oſculandus datur Celebranti in initio poſtremæ partis, cum ejuſdem incenſatione *Durand. ibid.* in fine quoque reſpondetur *Laus tibi Chriſte*.* quæ item (excepta Libri incenſatione, & Celebrantis) ſervanda erunt in Miſſis privatis.

21 Ad legendam autem Paſſionem in Miſſa privata non extinguuntur luminaria in Altari, ut ex profeſſo probat *Paulus Comitolus in reſponſ. Moral. lib.* 1. *quæſt.* 49.

22 In fine Miſſæ legitur Evangelium varie, ut dicitur *par.* 1. *Rub. tit.* 13. *n.* 2. nimirum in Miſſis privatis Evangelium Palmarum, in ſollemni ſolitum S. Joannis.

23 Myſtice in hac Benedictione, proceſſione, & Miſſa, recole decimam fuiſſe Lunam hac die, in qua ducebantur agni in domos, immolandi in Paſchate *Exod.* 27. & ecce Chriſtus Agnus Dei portatur ad victimam: *Jerem.* 11. *ex Amalar. lib.* 11. *cap.* 10. unde partim lætitiæ ſymbolum ob palmas victoriæ, partim mœroris eſt hæc dies, quia includitur in Heruſalem, ut agnus ad occiſionem: porta Eccleſiæ clauſa, & haſtili Crucis aperta deſignat Hieruſalem cœleſtem per Chriſti paſſionem nobis reſeratam, unde dicitur ℟. *Ingrediente Domino in Sanctam Civitatem*, reliqua per ſe patent ex Hiſtoria Evangelica, & Benedictione Ramorum, ideſt ex verbis Benedictionis.

24 Sed quid agendum, ſi proceſſio extra Eccleſiam exire nequeat? Fiat circum Eccleſiam, & quod ante portam præſtandum erit, fiat in veſtibulo ante ingreſſum Cappellæ majoris.

25 Quid item, ſi Cantores deſint ad cantandam paſſionem? Eo caſu Diaconus ſolus Miſſæ cantet totam, & ea finita, redeat ad Altare, ac reliqua faciat pro parte poſtrema, ut ſupra dictum eſt, & dicemus Fer. 6.

26 In Feria 4. ſequenti * ad Introitum non genuflectitur, duæ lectiones leguntur *ex Ordine Romano*, vel propter ordinationes futuras in Sabbato Sancto, *Durand. cap.* 70. vel quia in prima lectione de morte animæ, in altera de morte corporis agitur: Chriſtus autem mortuus eſt pro Redemptione utriuſque, *Amalar. lib* 1. *cap.* 11. vel quia ea die venditus eſt Chriſtus: unde quaſi ſit Feria 4. temporum, habet jejunii duplicem rationem; & inde ſumptum eſt, quod in jejunio, poſt ſextam Feriam, Feria 4. primum locum obtinet. *Durand. loc. nunc cit.* Tractus poſt ſecundam lectionem dicitur, ut in Paraſceve, qui ut aliàs diximus, luctum ſignificat. *Rupert. lib.* 5. *cap.* 13.

27 Habes *in Antiphonario, & Sacramentario S. Gregorii* Miſſarum Officia præcedentis tridui: quæ infra annum repeti non debent. *Diana trid.* 6. *reſor.* 102.

No-

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. Pro Ritu Miſſæ Sollemni hujus diei.

XXX. Rubr. n. 18. *Deinde celebratur Miſſa, &c.*] Miſſa Sollemnis (quantum fieri poteſt) vel Privata, ſecundùm exigentiam celebratur ab eodem, qui Ramos benedixit, ut aliàs diximus de Feria 4. Cinerum, vel ab alio, ſi aliter fieri non poſſet, ſervatis iis, quæ diximus in ſupradicta Feria, & in Miſſis Sollemnibus tempore Paſſionis.

Cum Subdiaconus in Epiſtola pronuntiabit illa verba: *Ut in nomine Jeſu omne genufle&atur, &c.* omnes genuflectere debent uſque ad terram, & permanebunt genuflexi uſque ad verba illa, *& Infernorum* incluſive. Cæremoniale Epiſ. *lib. 2. cap. 21. §. 13.* Celebrans verò genuflectit cum Diacono a ſiniſtris ejus ſuper ſuppedaneum Altaris ante medium ipſius. Bauldry *ſupra art. 3. num. 7.* Biſſus *lit. M. num.* 250. Vinitor *hic num.* 29. Limita tamen, niſi Celebrans eſſet impeditus ad alia dicenda, puta *Graduale*, vel *Tractum*; Biſſus, & Bauldry *ſupra*, quia tunc ibidem cum Diacono deberet genuflectere, & non in medio. Subdiaconus, cantata Epiſtola, manum Celebrantis oſculatur. Librum verò Acolytho tradit, reſumptaque Planeta plicata, Celebranti unà cum Diacono aſſiſtit. Caſtaldus *lib. 3. ſect. 5. cap. 5. n. 3.*

Finita Epiſtola, debent parari per Acolythos tria legilia nuda, & ea collocari in recta linea, tendente ab Ortu ad Occaſum in plano, ubi ſolet Evangelium decantari; ſuper eadem legilia poſtea poni debent Libri, ſeu Codices pro Paſſione decantanda, ſi ſit conſuetudo locorum, aliàs debent parari. Circa initium Tractus (qui ſemper ex integro cantatur) tres, qui ſunt cantaturi Paſſionem, pergunt ad Sacriſtiam, & parant ſe habitu Diaconali, ſcilicet unuſquiſque induit ſe Amictu, Alba, Manipulo, & Stola communi Diaconali, ab humero ſiniſtro pendente, coloris violacei, & circa finem Tractus procedunt a Sacriſtia ad Presbyterium ſequenti ordine. Cæremoniale Epiſc. *lib. 2. cap. 21. §. 14.*

Antecedit aliquis Cæremoniarius, & eis deficientibus, Thuriferarius ſine Thuribulo, tum ille, qui agit Evangeliſtam ſolus; deinde ſequitur, qui Turbarum Perſonam agit, ultimus qui refert Perſonam Chriſti, omnesque incedunt nudo capite, manibus junctis ante pectus, ſi Codices continentes Paſſionem poſiti ſint ſuper legilia, ſin minus deferunt ipſi unuſquiſque ſuum Miſſale, ſeu Codicem Paſſionis ante pectus ambabus manibus, ſequentibus tribus Clericis diverſis a Clericis Officii, indutis Superpelliceo ſine candelabris, & ſine incenſo, ſed manibus junctis; Cæremoniale Epiſc. *ſupra §. 15.* Chriſtianus *ſect. 1. cap. 9. n. 2.* & Gavantus *infra Tit. IX. Rubr. 5. lit. g.*

Cum pervenerint ad Altare, præfati tres Diaconi genuflectunt ſuper infimum gradum, ita ut, qui Perſonam Chriſti agit, ſit in medio, qui Evan-

Evangeliſtæ a dexteris, & qui Turbarum a ſiniſtris; at tres Clerici genuflectunt in plano cum Cæremoniario pauſantes aliquantulum, ſed nihil dicentes, tum ſurgunt, non petita, nec habita Benedictione, ſed facta iterum debita Altari reverentia, & Celebranti inclinatione, accedunt ad legilia, & ibi ſtant in recta linea facie verſa ad eam partem, quæ pro Aquilone figuratur, ſed hoc ordine; qui Evangeliſtam agit, medium locum tenebit; qui Chriſtum dexteram; & qui Turbas ſiniſtram Evangeliſtæ occupare debet. Gavantus *infra Tit. IX. in Rubr.* 5. Bauldry *ſupra n.* 9. Nicolaus de Bralion *ſupra num.* 9. & Hippolytus a Portu *par.* 2. *cap.* 2. *art.* 1. *Rubr.* 4. *in adnot. n.* 1. & hæc pariter erat ſententia Ven. Card. Thomaſii, quamvis Caſtaldus noſter *ſupra n.* 4. Biſſus, Gerlacus Vinitor, Chriſtianus, Lohner, & alii doceant, quòd qui gerit Perſonam Chriſti, medium locum tenere debeat, qui Evangeliſtæ a dexteris, & alter a ſiniſtris; & opponentibus, alium eſſe uſum in Cappella Pontificia, reſpondet Biſſus, ideo in Cappella Summi Pontificis medium locum teneri ab Evangeliſta, quia omnes tres unico tantùm utuntur libro, & cum Evangeliſta plura, quàm alii, cantet, commodius medium occupat locum, & facilius commodare poteſt librum modo huic, modo alteri Cantori. Sed hæc Biſſi reſponſio minime ſuffragatur ſuæ ſententiæ, nam in Sacroſancta Baſilica Lateranenſi, quamvis tres dicti Cantores utantur ſinguli ſuo Miſſali, ſeu Codice, nihilominus qui gerit Perſonam Evangeliſtæ medium locum tenet, qui verò Perſonam Chriſti agit, ſtat a dexteris ipſius Evangeliſtæ, & prope Altare; imò decipitur Biſſus circa Ritum Cappellæ Papalis, nam etiam in hac ex tribus Cantoribus unuſquiſque canit Paſſionem in ſuo Miſſali; quapropter attentis auctoritatibus, & praxi talium Eccleſiarum, prima ſententia eſt potius amplectenda, quàm ſecunda.

Tres autem Acolythi ſtant facie ad Cantores converſa, terga Aquiloni vertentes, quorum qui eſt medius (ſi uno tantum utantur libro) teneat ipſum librum, quem inter ſe mutuant æquali ſpatio, dum Paſſio cantatur, prout Cæremoniarius admonet, & cum tempus eſt, id nutu aliquo ſignificat. Caſtaldus *ſupra*, & Bauldry *ſupra*.

Non tamen earum Eccleſiarum conſuetudo improbatur, in quibus ſinguli Diaconi cantantes in tribus legilibus, ut ſupra, Paſſionem, ſuum habebunt Librum, ſeu Codicem, ut ſupradictum eſt, quibus & duo Acolythi tantùm ſuperpelliceis induti aſſiſtunt poſt lectorilia, vel a lateribus eorundem, prout loci ratio poſtulaverit, vel ſi tres adhibeantur Clerici, juxta praxim aliquàrum Eccleſiarum, apponent unuſquiſque manus ad legilia, quaſi librum tenentes, nunquam tamen præfati Clerici, ſive duo, ſive tres, aſſiſtunt retro poſt Diaconos cantantes Paſſionem; ſolum verò aſſiſtunt retro poſt dictos Diaconos, quando ipſi cantant Paſſionem in pulpito, ſeu ambone: Caſtaldus *ſupra n.* 5. Si Diaconi Paſſionis habent legilia, ut ſupra innuimus, ante ſe pro ſuſtinendis libris, Nicolaus de Bralion *ſupra* exiſtimat, non eſſe neceſſariam dictorum trium Acolytorum aſſiſtentiam (quam tamen vult ſupralaudatus Caſtaldus, ut ipſe colligit

ex noſtra conſuetudine Clericorum Regularium, vulgò Theatinorum, ſaltem duorum Acolythorum, ut ad Evangelium) cum in aliquibus Eccleſiis prima pars Paſſionis, quam cantant Diaconi ipſius, non cantetur in ſitu Evangelii, ſed tantùm ultima pars, quæ cantatur a Diacono Miſſæ, ad quam partem procul dubio duo Acolythi aſſiſtere debent, ut infra dicemus, quæ quidem Nicolai de Bralion opinio nonnullis arridet. Si deſint Cantores, Gavantus *infra Tit. IX. Rubr. 5. lit.* g ait, quòd ſolus Diaconus cantare debet totam Paſſionem, &c. Non approbando diſtinctionem, ſeu diſtributionem Paſſionis inter Celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum, ita ut Celebrans vicem Chriſti gerat, & Subdiaconus Turbarum. Sed pace præclariſſimi noſtri Auctoris ego potius improbarem, quòd Diaconus ſolus cãtet totam Paſſionem, non enim hic Sacer Miniſter poteſt variis modulationibus nunc Chriſti, nunc Evangeliſtæ, modo Turbarum perſonam induere, cum nimis improbus eſſet hic labor, & non ad pietatem, ſed potius ad riſum moveret Populum, in defectu igitur Cantorum approbarem potius Celebrantem perſonam Chriſti induere, Diaconum Evangeliſtæ, & Subdiaconum Turbarum, quæ quidem modo eſt praxis multarum Eccleſiarum ſufficientiam Cantorum non habentium.

XXXI. Gavant. n. 9 -- *In Miſſa legitur Paſſio, &c.*] Diſpoſitis omnibus, ut ſupra, & finito cantu in Choro (ex praxi tamen Urbis, non eſt neceſſe ut omnes ℣℣. Tractus cantentur in Choro, ſed pauci ſufficiunt, ſi ita congruum videatur, præſertim ob anguſtiam temporis, vel paucitatem Cantorum, quamvis tamen convenientius ſit, ut omnes cantentur. Bauldry *ſupra n.* 12.) ille, qui Evangeliſtam agit, incipit abſolute, non præmiſſo *Dominus vobiſcum*, nec librum ſignans, nec ſe ipſum: *Paſſio Domini Noſtri Jeſu Chriſti, &c.* & tunc omnes ſurgunt detecto capite, Palmasque in manibus tenent uſque ad finem Paſſionis, exceptis Cantoribus, & Acolythis; Celebrans quoque Palmam tenet ſiniſtra manu; ex Cæremoniali Romano *lib.* 2. *cap.* 41. a Marcello Corcyrenſi edito, & ſubmiſſa voce Paſſionem legit, ſtans in cornu Epiſtolæ, juxta Decretum emanatum die 4. Auguſti 1663. & datum in noſtro Indice ſub *num.* 403. paullulùm converſus ad Cantores Paſſionis; Miniſtris Sacris ſtantibus apud eum, ut in Introitu Miſſæ, Palma etiam ipſis ſiniſtra manu tenentibus; Diaconus verò folia Miſſalis vertit quando opus eſt. Bauldry *ſupra num.* 13. Nicolaus de Bralion *ſupra cit. num.* 12. obſervat hic, quòd forte Celebrans, & Miniſtri Sacri tenere debent Palmas manu ſiniſtra, ut volunt ſupracitati DD. ut ſint hi tres uniformes, cum Diaconus vertere debeat folia Miſſalis, quando opus eſt, manu dextera, ideoque ſaltem poſt lectam Paſſionem a Celebrante exiſtimat omnes tenere debere Palmas manu dextera, ſiniſtra pectori admota.

In hac privata lectione Paſſionis dubium eſt, an ad ea verba: *Emiſit ſpiritum*, Celebrans genuflectere debeat? negativam ſententiam docent Gavantus *tit.* 9. *ſeq. Rubr.* 5. *lit.* h. Bauldry *ſupra n.* 14. Vinitor *par.* 6. *tit.* 6. *num.* 32. Claudius Arnaudus *par.* 4. *tit.* 9. *n.* 4. Biſſus *lit.* M. *n.* 150.

§. 3

§. 3. & horum ratio eſt, quia Celebrans Paſſionem non legit in cornu Evangelii; affirmativam verò ſententiam tuentur Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 5. *n.* 6. & Nicolaus de Bralion *ſupra n.*13. regulare enim eſt, ait Bralion, ut genuflexiones, quæ fiunt ad aliqua in Miſſà, fiant a Celebrante, & a Miniſtris Sacris (niſi ii in aliis ſint occupati) dum ipſe Celebrans privatim legit; & iterum quando fiunt ab omnibus in Choro. Nec refert quod ajunt DD. contrariæ opinionis, nempe quòd ideo non debeat genuflectere Celebrans, quia Paſſionem non legit in cornu Evangelii; quid enim hoc intereſt? Non ne, & in dicto cornu Epiſtolæ genuflectere poteſt? Validior eſſet objectio, ait, ſupracit. Bralion, ſi dicerent ex obſervatione hujus Ritus periculum oriri alicujus perturbationis in Choro dum cantatur Paſſio, cum facile aliqui Ritus ignari, exemplo Celebrantis volent etiam ipſi genuflectere, ſed prudentis, ac vigilantis Cæremoniarii erit huic inconvenienti obviam ire. Ita ſupracit. Bralion.

Lecta demum Paſſione (ſcilicet uſque ad eam partem, quæ cantanda eſt a Diacono in tono Evangelii) ipſe Celebrans cum Miniſtris ſe vertit ad Cantores cum Palma in manu, & ſtat ut ſolet ad Miſſam dum cantatur Evangelium. Diaconus ſtat ad ejus ſiniſtram, & Subdiaconus ad ſiniſtram Diaconi, omnes cum Palmis in manibus; ita Cæremoniale Romanum *ſupra*, ſed addo cum Bralion, quòd omnes tunc debent tenere Palmas in dextera, ſiniſtra pectori admota, ut ſupra innuimus, &c. Dum profertur Nomen JESUS inclinant ſe verſus Crucem Altaris, tam Celebrans, quàm Miniſtri, & reliqui de Clero. Obſervandum eſt hìc, quòd aliqui Rubriciſtæ videntur maximas pati anguſtias, diſcutientes nimirum, an Celebrans lecta in cornu Epiſtolæ prima, ac majori parte Paſſionis, ſtatim debeat partem ſecundam legere, quæ Evangelii locum tenet, & pro qua prius dicendum eſt: *Munda cor meum*, *&c.* & *Jube Domine*, *&c.* an verò cum Miniſtris tranſire dum cantatur Paſſio (quod certe adſtantibus, admirationis, & diſtractionis occaſionem præbere poſſet) ad cornu Evangelii ad illam legendam: an denique illud facere debeat ſtatim poſt factam pauſam a Cantoribus? Miratur Bralion, hanc DD. anxietatem; & pro dubii ſolutione nullum prædictorum faciendum cenſet. Quid enim cauſæ eſt, ait ipſe, cum Cæremoniale Epiſcoporum, nihil in contrarium aperte dicat, quominus poſt cantatam a Cantoribus totam Paſſionem, uſque ad partem illam ultimam, quæ locum tenet Evangelii, in cornu Evangelii illam legat Celebrans, miniſtrante Subdiacono, dum Diaconus Miſſæ pro illa cantanda deponit Planetam plicatam, accipit latiorem Stolam, defert librum, ſeu Miſſale ad Altare, & dicit: *Mundar cor meum*, *&c.* & dum etiam tria legilia, quæ inſervierunt pro Cantoribus Paſſionis amoventur? Hæc etenim omnia non debent fieri immediate poſt pauſam, ut fiunt a multis cum indecenti præcipitatione, ſed ſecundum Cæremoniale, cantata omnino Paſſione, imò prædicta fieri debent cum tali mora, & gravitate, ut interim juxta Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 21. §. 16. omnes de Choro ſedere poſſint. Nec ulla ideo fit interruptio Officii, quam-

quamvis a Choro nihil cantetur; ſufficit enim quòd Celebrans, & Miniſtri ad Altare ſuum munus exequantur. Ita præfatus Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 15.

Cum cantantur verba illa: *Jeſus autem exclamans voce magna emiſit ſpiritum*, omnes genuflectere debent utroque genu (Cantores quidem verſus Librum; reliqui verò quilibet in ſuo loco facie tamen verſus Crucem Altaris converſa: Caſtaldus *ſupra n.*8.) & ideo antequam prædicta verba cantentur, Celebrans, & Miniſtri Sacri accedunt ad mediũ Altaris, deſcendentes uſque ad ſecundum gradum, & genuflectunt ſuper ſuppedaneum utroque genu, nec prius ipſo Evangeliſta ſurgant, qui Evangeliſta non genuflectit niſi prolatis a ſe omnibus dictis verbis. Biſſus *lit.* P. §. 4. *&* 5. *num.* 255. ſicque genuflexi pauſant aliquantulùm ſaltem per ſpatium unius *Pater noſter*. Notandum tamen eſt ex Gavanto *infra tit.* 9. Bauldry, & Biſſo *ſupra*, quòd ſignum ſurgendi non eſt dandum ſtrepitu manuum, vel alio modo a Celebrante, ſed inſervire pro ſigno ſurgendi ipſum ſurgere Evangeliſtæ. Omnibus igitur erectis ſequuntur Cantores ea quæ remanent de Paſſione, & Celebrans cum Miniſtris Sacris redeunt ad locum ſuum, in quo erant prius, ſicut etiam reliqui omnes ſurgunt, & Cantores proſequuntur Paſſionem (uſque ad illam partem, quæ cantari debet a Diacono Miſſæ in cornu Evangelii) qua cantata, factis debitis reverentiis Altari, Celebranti, & Choro redeunt ad Sacriſtiam eo ordine quo venerunt, comite Cæremoniario, qui ſtatim redit ad Altare, & illi Diaconi, qui Paſſionem cantarunt, depoſitis paramentis redeunt ad Chorum. Bauldry *ſupra*. Prædicta verò legilia ſtatim amoventur per Sacriſtam, vel alios.

Celebrans verò procedit ad medium Altaris de more, ibique dicit: *Munda cor meum, &c.* & Subdiaconus interim transfert librum ad cornu Evangelii, ubi accedens Celebrans legit, non ſignans nec librum, nec ſe ipſum, reliquam partem Paſſionis, quæ habetur loco Evangelii, aſſiſtente ſibi Subdiacono, qui etiam reſpondet *Laus tibi Chriſte*, ut in aliis Miſsis.

Interim Diaconus Miſſæ, depoſita Planeta plicata, accipit Stolam latiorem, deponit librum in medio Altaris, ante quod genuflexus dicit *Munda cor meum*, & cum Celebrans redierit ad medium Altaris imponitur incenſum in Thuribulo de more, deinde petit ab eo Benedictionem more ſolito, & accepto libro vadit ad planum Chori, ubi legit Evangelium, comitantibus Acolythis (ſine luminaribus tamen) ut in aliis Miſſis; quo finito Subdiaconus defert librum oſculandum Celebranti, & deinde Diaconus ipſum incenſat, deinde Miſſã proſequitur, ut moris eſt.

Ad elevationem Chorus reſumit Ramos Palmarum, ſeu Olivarum, qua finita iterum Rami deponuntur. Prædicta etiam aliis diebus, in quibus cantatur Paſſio, ſunt obſervanda, præterquam in Paraſceve, in qua ante id, quod ultimo legitur in Tono, ac loco Evangelii, dicitur quidem *Munda cor meum, &c.* ut aliis diebus, non tamen petitur Benedictio, nec miniſtratur Incenſum, nec denique Celebrans in fine oſculatur librum. In Miſſis privatis non extinguuntur lumina in Altari, dum legitur

tur Paſſio, & tam in iiſdem, quàm in Miſſa Sollemni hodie dicitur *Credo* (ſine Gloria, &c.) ac Præfatio de S. Cruce, & in Miſſis privatis, immo & Miſſa Sollemni (ubi non benedicuntur Rami) ultimum Evangelium: *Cum appropinquaſſet Jeſus, &c.* ex Benedictione Palmarum; at verò in fine Miſſæ Sollemnis, ubi Rami benedicuntur dicitur Evangelium S. Johannis.

Huc ſpectat Decretum editum a S. R. C. die 7. Julii 1712. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 130. In quo ſtatuitur; quòd ubi adeſt conſuetudo etiam Canonici cantare debeant Paſſionem, &c.

Hodie ex Decreto Eugenii IV. incipit tempus Communionis Paſchalis, & durat uſque ad Dominicam in Albis incluſive, ubi alia non eſt legitima locorum conſuetudo, qua de re nonnulla erudita, ac admodum practica videri poſſunt apud P. Georgium Gobat in *Alphabeto Communionis, ſeu Tract.* 4. *a n.* 32.

Infra hanc quoque, & ſequentem hebdomadam, non poſſunt dici Miſſæ Votivæ privatæ, etiam de *Requiem*, etiam præſente Corpore; rurſus hac die non poteſt celebrari Miſſa Votiva Sollemnis de Feſto currente, etiam in Feſto celebri, v. g. *de Annunciatione B. M. V.* ſicut etiam in tota hac majori hebdomada, idemque etiam eſt de Dominica Reſurrectionis, & Fer. 2. & 3. eam ſubſequente, in quibus pariter nec ullum aliud Feſtum, aut Miſſa de eo Votiva Sollemnis in gratiam populi, magno numero concurrentis celebrari poteſt, uti conſtat ex nova Rubrica generali Miſſalis *tit.* 6. *n.* 1. poſſet tamen cantari hujuſmodi Miſſa altera de tali Feſto in aliis Feriis, intra Octavam Paſchæ. *Rubr. cit.* & Arnaudus *tract.* 1. *par.* 4. *tit.* 15. *n.* 4.

De eadem Dominica, & de iiſdem Ritibus ſervandis in Minoribus Eccleſiis. §. I.

Ut Ritus, & Sacræ Cæremoniæ in Minoribus Eccleſiis, in quibus pauci admodum Clerici, & forte unicus tantùm Sacerdos reperitur, poſſint exacte, ac uniformiter exerceri, ex Decreto particularis Congregationis a SS. D. N. Benedicto Papa XIII. indictæ, ſub die 4. Decembris Anni 1724. impreſſum fuit opuſculum inſcriptum: *Memoriale Rituum pro aliquibus præſtantioribus ſacris functionibus perſolvendis in Minoribus Eccleſiis Parochialibus. Romæ* 1725. *Typis Reverendæ Cameræ Apoſtolicæ*: ex quo quidem libello, aliqua nos quoque ſeligemus, quæ inſervire poterunt pro Praxi Cæremoniarum, & Sac. Rituum in præfatis Eccleſiis Minoribus.

De præparandis pro Sacris Actionibus hujus Dominicæ. §. II.

Paretur Calix pro Miſſa cum ornamentis coloris violacei, ita Manipulus, & Planeta coloris violacei, & ponantur hæc ſuper Credentia Altaris

ris Majoris; item Thuribulum, & Navicula cum Thure, Pelvis, & Urceus, nec non Manutergium pro lotione, & exterſione manuum; denique pelvicula cum ampullis vini, & aquæ, & Mappula ad tergendas manus in Miſſa.

In Altari verò ponatur pallium violaceum, & Miſſale in cornu Epiſtolæ ſuper pulvino violaceo, vel legili, Rami Palmarum loco florum inter candelabra.

Prope cornu Epiſtolæ in plano paretur menſa cooperta mantili albo, & ſuper eam Palmæ benedicendæ. Crux proceſſionalis tecta velo violaceo, & vitta violacea pro liganda Palma in ſummitate Crucis.

In Sacriſtia parari debent tria ſuperpellicea pro tribus Clericis, deinde Amictus, Alba, Cingulus, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante.

Denique foculus cum igne, & forcipe, & Vas aquæ benedictæ cum Aſperſorio.

Pro Benedictione Palmarum. §. III.

Omnibus ſuo loco diſpoſitis feſtivo Campanarum ſonitu hora congrua convocabitur populus, & Celebrans in Sacriſtia adjuvantibus ſecundo, & tertio Clerico, dum primus accendit Candelas ſuper Altare, induit ſe Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali, & in defectu Pluvialis induitur ſola Alba cum Stola ſine Manipulo, ut innuimus ſupra contra Bauldry ſententiam, etiamſi dicturus ſit Evangelium. Idem Celebrans præcedente primo Clerico, deferente Vas cum aqua benedicta, medius inter ſecundum, & tertium Clericum tecto capite procedit ad Altare, & genuflectit in ejus infimo gradu pro aſperſione aquæ benedictæ; fit aſperſio more ſolito, poſtquam primus Clericus repònit Miſſale ſuper legili, ſeu cuſſino in cornu Epiſtolæ, & interim Celebrans medius inter alios duos Clericos aſcendit ad Altare, ac illud oſculatur in medio, deinde in cornu Epiſtolæ diſcoopertis per aliquem Clericum Ramis dicit *Hoſanna*, & Orationem manibus junctis, ut in Miſſali, & alius Clericus, ſi fieri poteſt, cantat lectionem in cornu Epiſtolæ, ſin minus legit eandem Epiſtolam ipſe Celebrans, qua dicta, qui ſunt in Choro, etiamſi laici ſint, vel idem Sacerdos cum prædictis Clericis, dicit Reſponſorium: *Collegerunt, &c.* eoque finito Celebrans ſine Incenſo in eodem cornu Epiſtolæ cantat Evangelium, præmiſſo tamen: *Munda cor meum, & Jube Domine, &c.* Finito Evangelio oſculatur textum in fine, & deinde dicit *Dominus vobiſcum*, Orationem, & Præfationem tenens ſemper manus junctas, tam ad hæc, quàm ad ſubſequentes Orationes. Clerici dicunt *Sanctus, Sanctus, &c.* deinde Celebrans præmiſſo *Dominus vobiſcum* ſubjungit quinque alias Orationes.

Interim primus Clericus ponit ignem in Thuribulo, & accipit Naviculam. Dum dicitur quinta Oratio, tertius Clericus facta genuflexione Altari, accipit e Credentia Vas aquæ benedictæ, & unà cum Thuriferario accedit ad Celebrantem, qui mi-

miniſtrante ſecundo Clerico imponit Incenſum in Thuribulo, cum Benedictione, & oſculis. Deinde ter aſpergit Ramos dicens ſubmiſſa voce: *Aſperges me*, *&c.* ſine Pſalmo, demum eoſdem thurificat, & denique dicit ſextam Orationem; primus verò Clericus deponit Thuribulum, & tertius vadit ad ſiniſtram Celebrantis.

Pro Palmarum Diſtributione. §. IV.

Prædictis omnibus ita peractis, primus Clericus accipit e Credentia Palmas pro Celebrante, & Clericis, eaſque collocat ſuper Altare. Celebrans verò, facta reverentia Cruci, genuflectit in medio Altaris, & ita genuflexus accipit ex Altari Palmam pro ſe ipſo, quam oſculatur, & poſtea tradit primo Clerico ſervandam. Si tamen adſit aliquis Sacerdos, hic dabit Palmam Celebranti ſtanti facie ad populum converſa, cum oſculo Palmæ tantum, & Celebrans ſimiliter Palmam tantum oſculabitur; poſt hæc Celebrans accedit ad cornu Epiſtolæ, & cum ſuis Clericis recitat Antiphonam: *Pueri Hebræorum*, *&c.* Deinde facta inclinatione Cruci vertit ſe ad populum, & diſtribuit Palmas, primò Presbyteris ſi adſint, deinde Clericis, Magiſtratibus, & Nobilioribus, &c. qui omnes oſculantur prius Ramum, deinde manum Celebrantis. Poſt hæc Celebrans deſcendit ab Altari, & accedit ad cancellos verſus cornu Epiſtolæ, ibique offerente Palmas a ſiniſtris primo Clerico, incipit eaſdem diſtribuere, primò Viris, deinde Fœminis. Completa diſtributione, Celebrans, & dicti Clerici peragunt omnia ea, quæ diximus in diſtributione ſollemni; nimirum Celebrans lavat manus, ut ſupra, dicit Orationem in cornu Epiſtolæ, &c. Qua completa primus Clericus porrigit Celebranti, & aliis duobus Clericis Palmas, &c.

Pro Proceſſione facienda. §. V.

Celebrans tenens Palmam in manibus vertit ſe ad populum, & dicit in medio Altaris: *Procedamus in pace*: & Clerici reſpondent: *In nomine Chriſti*, *Amen*; tum Celebrans inchoat: *Cum appropinquaſſet*, *&c.* & incipit proceſſio; in qua præcedit Clericus cum Cruce, & ſequitur Celebrans inter ſuos Clericos recitans alternatim cum eis alta voce Antiphonas, quæ habentur in Miſſali, ſeu Rituali. Et ita progreditur proceſſio per Eccleſiam, & exit extra portam. In fine verò duo Clerici, & alii, ſi qui ſunt, ingrediuntur Eccleſiam, ubi cantant alta voce: *Gloria*, *Laus*, *&* *Honor*, & alios, ut ſupra, quibus Celebrans, & alii reſpondent extra Eccleſiam reſpective, ut ſupra in proceſſione ſollemni. Quibus omnibus finitis Clericus Crucem deferens ima parte haſtilis ipſius, percutit portam Eccleſiæ; qua aperta incipit Reſponſorium: *Ingrediente Domino*, *&c.* & terminatur pro-

proceſſio, & Reſponſorium ante Altare Majus, quò cum pervenerit Sacerdos in plano a latere Epiſtolæ, deponit Pluviale, & accipit Manipulum, & Planetam, & deinde dicit Miſſam, deferente primo Clerico Calicem ad Altare, & expandente Corporale in medio ejus. Dum celebratur Miſſa Clerici poterunt tenere Palmam in manibus, quando legitur Paſſio, & in fine Miſſæ dicitur Evangelium S. Johannis: *In principio*, *&c.*

Si ſint aliqui laici Cantores, vel Sodales alicujus piæ Confraternitatis, poterunt decantare ea, quæ ſunt in Miſſali, vel Rituali pro proceſſione, & Miſſa ſecundum laudabilem conſuetudinem a Majoribus approbatam, nempe ab Ordinariis locorum.

Feria 2. 3. & 4. infra hanc majorem hebdomadam, Miſſà dicitur eo proportionaliter modo, quo infra hebdomadam Paſſionis. Feria 3. dicitur in Miſſà (ad normam præcedentis Dominicæ) *Paſſio ſecundum Marcum*, & in fine Evangelium S. Johannis. Feria 4. in Miſſà ad verba illa Introitus: *In nomine Jeſu*, *&c.* non genuflectitur a Celebrante. In eadem Miſſa habentur duæ Epiſtolæ, ac poſt Tractum poſterioris legitur: *Paſſio Domini noſtri Jeſu Chriſti ſecundum Lucam*. Reliqui, ut heri.

De Feria V. in Cœna Domini. VIII.

GAVANTUS.

1 DE hac Feria *Ord. Rom.* Miſſa verò feſtivum habet Officium, ob inſtitutionem Sacramenti Sacramentorum; ſed, ut ait *Ruper. libr.* 15. *cap.* 14. ſicut in Feria 5. Mundi ex aquis ortum genus partim reliquit gurgiti Deus, hoc eſt piſces creavit, & partim levavit in aera, hoc eſt aves; ita in hac Feria quinta deprimimur in triſtitiam, levamur in gaudium, Crux, quæ in Altari eſt, velo tegatur albo.

2 Miſſæ Officium habetur *in Antiphonario*, *& Sacram. S. Gregorii*, cujus collecta huc translata eſt ex Miſſali Ambroſiano, ait *Pamelius in Liturgicon tom.* 1. Dicitur, *Gloria in Excelſis*, ex Bonifacii Decreto, *Durand. lib.* 6. *c.* 75. & ab Epiſcopis, *de conſ. diſt.* 1. *Porro qui eſt Canon. Nicolai Papæ*, Campanæ deinde ſilent, ut excelſa noſtra, & turrium noſtrarum taceant in humilitate Chriſti, *Alcuin.* & quia tunc Apoſtoli Prædicatores per Caſtella non circuibant, & tacebant, *Ruper. loc. cit. cap.* 29. & ut ſilentium indicamus populo, *Idem* dicitur *Pax vobis*, ab Epiſcopo, *in Sacram. Gregor.* Evangelium quadrat, quia eo die Chriſtus lavat pedes: & in Epiſtola ſufficienter agitur de Euchariſtia.

3 De Symbolo diximus *in Rubr. gener. par.* 1. *tit.* 11. Communicantes, hanc igitur oblationem. Qui pridie, quæ ſunt propria hujus Miſſæ, habentur *in Ord. Rom.*

4 *Pax non datur*, *ex eod. Ord. Rom.* in deteſtationem oſculi Judæ. *Alcuin.* In tertio, *Agnus Dei*, dicitur, *dona nobis pacem*, contra editionem Venetam in

in Officiis parvis Hebdomadæ majoris, in quibus antiquo Ritu notatur, quod habet *Durand. lib.* 4. *cap.* 52. tertio dici, *miſerere nobis*, nam Miſſale vult dici de more, quamvis pax non detur.

5 Reſervetur Hoſtia cum particulis in ſequentem diem pro Sacerdote, & Infirmis, ex Decreto Innoc. I. *Durand. cap.* 75. & habetur hæc reſervatio *in Sacram. Greg.* nihil de ſanguine, tum quia periculum eſt, ne effundatur, *Hugo Victorin. de Spec. Miſſ. obſerv. lib.* 3. *cap.* 20. tum quia ſignificatur in Calice finis legis antiquæ, & cum bibiſſet Chriſtus in Cruce dixit *Conſummatum eſt*, ideſt, Teſtamentum vetus, *Durand. loc. cit.*

Verba Rubricarum hujus diei ſunt.

RUBRICA.

6 *Hodie Sacerdos conſecrat duas Hoſtias, quarum unam ſumit, alteram reſervat pro die ſequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reſervat etiam aliquas particulas conſecratas, ſi opus fuerit, pro infirmis, ſanguinem verò totum ſumit, & ante ablutionem digitorum ponit Hoſtiam reſervatam in alio Calice, quem Diaconus* a *Palla, & Patena cooperit, & deſuper* b *velum expandit, & in medio Altaris collocat, deinde* c *fit Communio, & completur Miſſa. Sacerdos autem* d *genuflectit, quandocunque accedit, vel recedit a medio Altaris, vel tranſit ante Sacramentum in Calice reſervatum: cum dicere debet, Dominus vobiſcum, non vertit ſe ad Populum in medio Altaris, ne terga vertat Sacramento, ſed a latere Evangelii: & in fine* e *dat Benedictionem.*

GAVANTUS.

Calicem alterum de Credentia ad Altare hoc item loco deferat Subdiaconus ſine Velo longo, ſed cum Velo tantum Calicis ejuſdem parvo, Patena, & Palla.

a *Palla, & Patena cooperit*. Palla prius, quæ, ut diximus aliàs, ſignificat lapidem ad oſtium monumenti, Patena deinde ad tutelam Pallæ, quaſi ſigillum indicat Phariſæorum, de quo *Matt.* 27. *ſignantes lapidem cum Cuſtodibus*, cum enim Sabbato Sancto anticipetur Miſſa, quæ de nocte dicebatur, congruit etiam accelerari repræſentationem Sepulchri Chriſti, ut innuit *Durand. loco citato* a Feria 5. poſt Miſſam, quamquam impropriè Sepulcrum Domini hoc appellatur.

b *Velum expandit*. Velum album ad cautelam, & ornatum apponitur.

c *Fit Communio*. Omnis populus communicat in ordine ſuo, ita legitur *in Sacramentario Gregoriano*. De qua Communione vide ſupra *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 9. *pag.* 126.

Digitized by Google

7 An Cleri quoque, & Sacetdotum? Sane *Francolinus* 1. *par. de tempor. Hor. Can. cap.* 30. *ex Ord. Romano*, & *Alcuino* contendit, non licere hodie Sacerdotibus celebrare privatas Miſſas, ob receptam conſuetudinem faciendi unum Sacrum Sollemne, in quo exemplo Apoſtolorum, omnes Presbyteri communicent: cui ſubſcribit *Azor. lib.* 10. *cap.* 24. *quæſt.* 5. quidquid contra ſentiant *Sotus*, & *Navarrus*, extatque Canon Soteris de hac Communione generali *de conſ. diſtinct.* 2. *in Cœna*, concedit *Suar. tertia par. diſput.* 8. *ſect.* 2. Miſſas plures, ſecluſo ſcandalo, & in loco ſecreto ſine concurſu; Sacra verò Rituum Congregatio 27. Septemb. 1608. Communionem Cleri jubet in hac Miſſa, in memoriam, quòd Chriſtus communicavit Apoſtolos; & hoc eſt ſervandum. Communicent autem Presbyteri cum Stola de collo pendente, *ex Conc. Bracar.* 3. *Can.* 3. Ante Altare quidem Sacerdotes, & Levitæ, extra Chorum populus, *ex Conc. Toletano* 4. *cap.* 17. ſi tamen Stola omittatur: non eſt peccatum mortale, *DD. apud Bonac. diſp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *n.* 2.

d *Genuflectit, quandocumque accedit, &c.* Ob reverentiam Sacramenti, licet in Calice lateat, & ſub Velo, quod in ſimili caſu aliàs obſerva.

e *Ibidem dat Benedictionem*, hoc eſt in latere Evangelii, neque perficit circulum, ſed revertitur ad medium, ne terga vertat Sacramento, nam craſtina die ob eandem cauſam idem habes aperte in Rubrica, ad *Orate fratres*, eadem obſervent Miniſtri; & ad ea, quæ majoris ſunt reverentiæ his diebus erga Chriſtum a Judæis deriſum, diligentius advertant.

RUBRICA.

8 *Legitur Evangelium Sancti Ioannis, in cujus initio Sacerdos non ſignat Altare, ſed ſeipſum tantùm.*

GAVANTUS.

In Altari non fit ſignum; quia ibi immediate adeſt auctor Benedictionum. Si legit Evangelium in libro, poteſt ſignare librum: ad ea, *Et Verbum Caro factum eſt*, genuflectat Celebrans cum Miniſtris paullò verſus Sacramentum.

No-

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

Pro Feria V. in Cœna Domini.

De præparandis pro Miſſa Sollemni, Proceſſione, Communione, & denudatione Altarium.

I. Gavant. num. 1. *Crux, quæ in Altari eſt, Velo tegatur albo, &c.*] Altare majus hac die parari debet ſollemniter pretioſioribus paramentis albis, ſed ſupra pallium pretioſum albi coloris ponatur aliud leve antipendium violacei coloris facile amovibile ſtatim poſtquam recitatæ fuerint in Choro horæ minores, dictumque pallium album tali modo pariter ponatur, ut poſt veſperas faciliter poſſit Altare denudari. Cætera verò Altaria minora remanere poſſunt cum ſuis paramentis violaceis, a quibus tamen aciculæ removeri poterunt, ut facilius ſuo tempore denudentur prædicta Altaria. Biſſus *lit. A. num.* 294. Noſter tamen Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 6. *cap.* 2. *num.* 1. & Rituale PP. Cappuccinorum *libr.* 3. *cap.* 15. præſcribunt Altaria etiam minora hac die ornari debere paramentis albi coloris. Crux quoque Altaris majoris, juxta mentem Gavanti ſupra, nec non Bauldry *par.* 4. *cap.* 9. *art.* 1. *num.* 1. & Biſſi *loc. cit.* immo & Cruces omnes reliquorum Altarium ex Caſtaldo citato Velis albis cooperiendæ ſunt. Super tale Velum album ponendum eſſe Velum violaceum facile amovendum, finita tamen hora Nona, & non prius præſcribit Memoriale Rituum *ad uſum Eccleſiæ Beneventanæ majoris hebdomadæ Tit. V. in Cœna Domini, de præparandis ad Altare majus n.* 2. Piſart tamen in opuſculo, cui titulus *Cæremoniæ Eccleſiæ certis quibuſdam diebus obſervandæ, &c.* In expoſitione litterali Rubricæ *Feriæ V. in Cœna Domini num.* 3. *pag.* 58. aſſerit S. R. C. die 16. Novembris 1649. declaraſſe Velum in Cruce Altaris violaceum ſemper manere debere pro ratione temporis Paſſionis, nec removendum niſi Feria 6. Paraſceves juxta ſpecialem ibidem Cæremoniam.

Decretum allegatum a laudato Piſart ita extenſum reperitur in Regeſto S. C. — quæſitum fuit a S. R. C. declarari, quo velo cooperienda ſit Crux in Altari ad functionem lotionis pedum in Feria V. majoris hebdomadæ, & Crux proceſſionis, cum Sacerdos indutus ſit violaceo, & Diaconus colore albo, & actus ipſe lotionis, ſive mandati præcipiatur in Rubricis fieri cum floribus, & ſignis lætitiæ, & videatur participare de feſtivitate Miſſæ celebratæ in mane cum Cruce velata albo colore, & ex alia parte ſit actus humilitatis? S. C. autem ſub dicta die 18. Novembris 1649. reſpondit: *Colorem non eſſe mutandum*, & hoc Decretum datur in noſtro Indice *n.* 302. -- Quæ quidem reſ-

reſponſio a Rubriciſtis diverſimode intellecta fuit, ita ut aliqui intellexerint, velum Crucis in prædictis tribus functionibus ſemper debere eſſe album; alii verò e contra (inter quos eſt laudatus Piſart) intellexerint ſemper dictum velum debere eſſe violaceum, & nunquam mutari debere de violaceo in album toto Paſſionis tempore, nec removendum, niſi Feria 6. Paraſceves, cui interpretationi, & ſententiæ ego firmiter adhæreo; contraria enim interpretatio, & ſententia profectò non eſt amplectenda; falſum quippe omnino eſt omnes prædictas tres Cruces debere tegi Velo albo, nam Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 10. ubi ſermonem habet de Cruce proceſſionali aperte adſtruit debere eſſe velatam Velo violaceo. Et ſi Crux proceſſionis, quæ fit mane poſt Miſſam debet eſſe hoc Velo tecta, licet omnia paramenta ſint alba, etiam Crux proceſſionis, quæ in aliquibus Eccleſiis fit ad mandatum lotionis pedum, profectò Velo ejuſdem coloris debet eſſe tecta. Sententia igitur prima, quæ interpretando prædictum Decretum ſuſtinet omnes tres Cruces debere eſſe tectas Velo albo, non ſubſiſtit, cum certiſſimum ſit juxta Cæremoniale Epiſc. contra quod nullum editur Decretum, quòd Crux proceſſionis debeat cooperiri Velo violaceo. Hinc fit, ut potius ſit adhærendum ſecundæ ſententiæ interpretantis tale Decretum, ut color nunquam mutari debeat, & ita Velum Crucis Altaris de mane poſt horas non debet mutari de violaceo in album, & conſequenter Crux, quæ adhibetur ad mandatum, debet pariter tegi Velo violaceo. Huic noſtræ ſententiæ majus robur accedit, ex eo quod ut optime adnotat Gnyet *lib.* 4. *c.* 19. *quæſt.* 25. *in fine.* Vela omnia, quibus cooperiuntur Cruces, & Imagines tempore Paſſionis, coloris debent eſſe violacei, nec mutari opus eſt juxta colorem Feſtorum occurrentium, & revera occurrente Feſto Annunciationis tempore Paſſionis, etiam in Eccleſia, cujus Annunciatio B. M. V. eſt titulus, Crux, quæ eſt in Altari ſemper remanet contecta Velo violaceo, non verò albo correſpondente colori paramentorum illius diei, unde idem eſt dicendum de Feria v. in Cœna Domini, nimirum quamvis Altare ad Miſſam debeat parari antipendio albi coloris, & cætera tum Sacerdotis, tum Miniſtrorum paramenta, debeant eſſe coloris albi, non idcirco Crux debet Velo albo cooperiri, aliàs etiam Crux proceſſionis deberet eſſe pariter Velo albo contecta, ut præſcribit Caſtaldus, ſed cum hoc ſit contra diſpoſitionem Cæremonialis Epiſcoporum, nullo modo ſervari debet; ſemper igitur firmum remanet, quòd Velum Crucis Altaris nunquam eſt mutandum de violaceo in album, ſed ſemper remanere debet coloris violacei, ob rationem etiam, quam adduximus in noſtris Obſervationibus, & Additionibus ad Dominicam de Paſſione num. 1. nimirum quia talis color ſuboſcurus ſignificat Chriſtum, qui ſe abſcondit, & exivit de templo, & eſt talis qualem requirit Paſſionis tempus; ſed ſi hunc colorem requirit Paſſionis tempus pro Cruce proceſſionis, cur eundem non requirit pro Cruce Altaris? Diſparitas ſanè nunquam aſſignabitur, quamvis Biſſus *lit. C. num.* 592. dicat quòd ea, quæ reſpiciunt Miſſam, vel apparatum Altaris debeant eſſe

eſſè coloris albi, Crux autem proceſſionalis, cum neque ſpectet ad Miſſam, neque ad Altaris ornatum, ideo debet tegi velo violaceo. Verùm loquendo pariter de Cruce, quæ eſt ſuper Altare, ut ſupra oſtendimus validis rationibus, etiamſi ſpectet ad Altaris ornatum, debet tamen eſſe tecta Velo violaceo, quia hoc Velum non debet correſpondere colori paramentorum Altaris, & Sacerdotalium; ſicut non correſpondet Velum Crucis proceſſionalis colori ejuſdem proceſſionis, quæ fit hac die. Accedit huic noſtræ ſententiæ etiam Nicolaus de Bralion *par. 3. cap. 9. n. 3.* ubi ait, Ritualiſtas, qui ſcripſerunt, Velum, quo Crux, quæ hac die eſt in Altari, cooperitur, eſſe debere album, nullam habere rationem, ob quam id fieri debeat, ſi enim id fieri deberet, ut Velum colore cum paramentis conveniret, mutatio etiam coloris ejuſdem Veli facienda eſſet omnibus Feſtis, quę tempore Paſſionis occurrunt, de quo tamen nihil in Cæremoniali dicitur; ſi verò ob myſteriū SS. Sacramenti hac die inſtitutum; ergo Crux proceſſionalis etiā Velo albo obtegenda erit, quam tamen Gavantus vult Velo violaceo cooperiri. Hæc laudatus Bralion.

Unica poſſet huic noſtræ ſententiæ obeſſe difficultas, nimirum Praxis Cappellæ Pontificiæ, in qua Crux Altaris ad Miſſam Sollemnem hujus diei verè tegitur Velo albo; ſed hoc nihil officit, quia in tali Sacello alii pariter toto anno exercentur Ritus peculiares, qui proponi non poſſunt aliis Eccleſiis, ut eos imitentur, a quibus referendis brevitati, & obſequio ſtudens abſtineo.

II. Credentia pariter parari debet hac die cum omnibus requiſitis pro celebratione Miſſæ Sollemnis; præterea in gratiam hujus Feriæ 5. poni debent ſuper Patenam Hoſtiæ duæ magnæ, ambæ a Celebrante conſecrandæ, quarum una pro ſequenti Feria VI. ſervari debet, prout innuitur in ſupradicta Rubrica *n. 6.* pro qua ſecunda Hoſtia præparari etiam debet ſuper Credentiam alius Calix amplus, & aliis pretioſior cum Palla, & Patena, & ſuo Velo albo ex pulchrioribus. Item vitta ſerica albi coloris pro ligando ſuo tempore, ſeu firmando dicto velo Calicis, in quo reponi debet Hoſtia ſervanda; item Velum album oblongum pulcherrimum præter illud Subdiaconi ſi fieri poteſt pro tegendis humeris Celebrantis in proceſſione, cum aliquot aciculis, ſeu vittis ſericis, quibus illud firmetur, ne decidat in proceſſione, præterea ponatur ſuper Credentiam alius Calix, ſeu Pixis, ut magis convenit cum multis particulis conſecrandis pro Communione generali.

Item parentur Mappulæ ad extergendum os Communicantium, & alius Calix pro purificatione Sacerdotum communicandorum, & Vas unum, ſeu plura pro purificatione aliorum poſt ſumptam Communionem. Præparetur etiam linteum magnum, ſeu plura apponenda ante communicandos. Biſſus *lit. C. n.* 554. Bauldry *par. 4. cap. 9. art. 1. num. 5. & 6.*

In Sacriſtia paretur aliud Thuribulum cum Navicula præter illud, quod inſervire debet pro Miſſa, quia in proceſſione duo Thuribula adhibentur, quia duo Acolythi incenſare continuò debent Sacramentum in proceſſione, ut præſcribit Rubrica ſequens *n. 9.*

III. Item

III. Item parentur in Sacriſtia paramenta albi coloris pro Celebrante, & Miniſtris ad Miſſam Sollemnem, nimirum Caſula pro Sacerdote, Dalmatica, & Tunicella pro Sacris Miniſtris reſpective. Rurſus paretur alia Tunicella, ſed ſine Manipulo albi coloris, nec non Cingulum, Amictus, Alba pro alio Subdiacono, qui Crucem in proceſſione deferre debet. In Eccleſiis Cathedralibus, quando celebrat Epiſcopus propriæ Diœceſis parari debent etiam, ſi commode fieri poteſt, ſex,vel octo Pluvialia albi coloris pro illis Beneficiatis, vel Manſionariis, qui deputati ſunt ad deferendas haſtas Baldachini in proceſſione, ex Cæremonial. Epiſc. *libr.* 2. *cap.* 23. §. 10.

In Presbyterio ad cornu Epiſtolæ extra cancellos, vel intra, ſi fieri poteſt, præparetur Baldachinum album perpulchrum deferendum in proceſſione ſuper SS. Sacramentum; item ad cornu Epiſtolæ ponatur Crux proceſſionalis tecta Velo violaceo, & non albo, ut diximus ex Cæremoniali Epiſ. *lib.* 2. *cap.* 23. *n.* 10. & ex Gavanto infra *in Rubric.* 9. *lit. I.* Et hæc eſt Praxis univerſalis almæ Urbis. Præparentur etiam in Choro plures Stolæ albæ, ſi fieri poteſt; ſin verò rubeæ pro Sacerdotibus communicaturis; item præparentur etiam aliquæ Stolæ Diaconales albæ in caſu, quo inter communicandos adſint aliqui Diaconatus ordine inſigniti; plura funalia, faces, & candelæ geſtandæ a Clericis, & Presbyteris accenſæ in proceſſione juxta eorum numerum. Item Thuriferarius parat ignem ponendum in Thuribulis, debet etiam adeſſe inſtrumentum ligneum, ſeu crotalum adhibendum loco Campanarum. Denique parentur duæ Stolæ violaceæ, altera pro Celebrante, altera pro Diacono adhibendæ in denudatione Altarium.

De Sacris Ritibus ſervandis in Miſſa hujus diei uſque ad Proceſſionem.

IV. Prædictis omnibus diſpoſitis hora congruenti dicuntur Horæ Minores demiſſa voce ſine cantu, & dum cantatur Nona debent Celebrans, & Miniſtri juxta morem in Sacriſtia indui ſuis paramentis, & Ceroferarii accendere ſex candelas Altaris, ſicut etiam in Sacriſtia ſua candelabra, quæ candelæ omnes ceræ albæ eſſe debent, quantum fieri poteſt. Bauldry *ſup. art.* 2. *n.* 1. & Billius *lit. F. n.* 42. §. 2.

Finita Nona, amovendum eſt pallium violaceum, remanente pallio albo pretioſo, Crux tamen, ut diximus ſupra, debet ſemper remanere cooperta velo violaceo; deinde exeunt ex Sacriſtia, & pergunt ad Capellam omnes, ut moris eſt ad celebrandam Miſſam Sollemnem, quæ hodie cantanda eſt a Superiore Loci, quantum fieri poteſt. Bauldry *ſupra art.* 2. *n.* 2.

Ad Confeſſionem omittitur Pſalmus *Judica me Deus*; item ℣. *Gloria Patri*, tam ad Introitum, quàm ad finem Pſalmi *Lavabo*, ut præſcribit Rubrica Miſſàlis ante Dominicam Paſſionis.

Dicitur in hac Miſſa Hymnus *Gloria*

ria in excelſis, ut præſcribit Rubrica hujus diei poſt Introitum, & tunc pulſantur Campanæ omnes minores, majores, & Organa ubi ſunt, ſed poſtquam Celebrans cantaverit vocem illam, *Deo*, ne irruat ſonus in Celebrantem intonantem talem Hymnum; præterea Chorus incipit proſequi Hymnum eundem, poſtquam in Eccleſia terminaverit ſonitus, & Campanarum, & Organorum. Hippolytus a Portu *par.* 3. *cap.* 1. *art.* 2. *in adnot. n.* 2. quamvis Horatius Chriſtiani *in Praxi Pontificali Fer. V. in Cœna Domini ſect.* 3. *cap.* 4. *num.* 30. & Biſſus *ſupra* §. 5. necnon Halden *par.* 1. *tit.* 20. §. 1. *de Fer. V. in Cœna Domini* aſſerant, quòd ad prædictum Hymnum *Gloria in excelſis* pulſantur omnes Eccleſiæ Campanæ, & Organa ab initio prædicti Hymni, uſquedum totus a Muſicis, vel a Choro fuerit decantatus, & poſtea Organa ſilent, & Campanæ non pulſantur uſque ad Sabbatum Sanctum, ut ſuo loco dicetur, & interim in hoc triduo, & ad Divina Officia, & quando opus eſt loco Campanarum deſerviet inſtrumentum ligneum, Crotalum dictum. Biſſus *ſupra*, & quamvis Tonellius *lib.* 3. *cap.* 2. §. 1. *n.* 6. Hippolytus a Portu *ſupra n.* 3. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ §. 3. *n.* 6. necnon Bauldry velint, quòd ſupradictum inſtrumentum ligneum, non debeat pulſari ad elevationem SS. Sacramenti (neque etiam hodie ad *Sanctus*) in Miſſa hujus Feriæ V. neque ad elevationem Hoſtiæ Fer. VI. in Paraſceve, nihilominus Clericat. de Sacrificio Miſſæ *deciſ.* 43. *n.* 6. tenet pulſandum eſſe prædictum Crotalum tam hodie ad *Sanctus*, & ad elevationem SS. Sacramenti, quàm dum elevatur Sacratiſſima Hoſtia Fer. VI. ſeq. in Paraſceve, quia facile hominum mentes vagantur, & ad fragorem lignei Inſtrumenti colliguntur; Inſervit enim pulſatio talis crepitaculi lignei ad excitandam circumſtantium attentionem ad Divina Myſteria ſtatim peragenda. Biſſus *Litt. S. num.* 20. §. 49., & ut ad Elevationem Sanctiſſimæ Hoſtiæ majori cum obſequio, eam mirentur, & venerentur, ut ait Clericat. ſupra; primæ nihilominus ſententiæ eſt potiùs adhærendum, quia totus populus ſupponitur attentus in adoratione Sanctiſſimi Sacramenti. Praxis ſimilis ſervatur in Miſſis, quæ celebrantur in Eccleſiis, ubi eſt publica Oratio 40. horarum, ut patet ex Inſtructione Clementina *num.* 10.

Graduale hujus diei ità lentè cantatur, ut Celebrans dum cantetur, commodè Evangelium legere poſſit, benedicere Incenſum, & Diaconum, ne nimis feſtinanter abſoluto Graduali, ſilentium inter Graduale, & Evangelium interponatur, ad quos Cantores omnino advertere debent. Bauldry *par.* 4. *cap.* 9. *art.* 2. *num.* 3. Biſſus *lit. F. n.* 42. §. 6. Vinitor *par.* 6. *tit.* 8. *num.* 6.

V. Dicto *Sanctus*, vel incœpto Canone, quatuor, ſex, aut ad ſummum octo Miniſtri Cottis induti afferunt totidem funalia ceræ albæ accenſa, & factis debitis reverentiis collocant ſe genuflexi hinc inde a lateribus Subdiaconi tenentis Patenam, vel ſi magis congruit, ad latera Altaris. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *c.* 8 §. 69. ibique remanent genuflexi donec fiet proceſſio, & dum Communionem ſunt accepturi alios ſibi ſubſtituunt, qui ſuſtineant dicta funalia

&

& deinde poſt Communionem eadem recipiunt. Bauldry *ſupra n. 6.* Biſſus *ſupra* §. 9. Vinitor *ſupra n.* 8.

Miniſtri Sacri dicto *Agnus Dei*, quia non datur pax, ſtatim mutant loca; Diaconus enim accedit ad librum cum debitis genuflexionibus in acceſſu, & receſſu; Subdiaconus verò cum genuflexionibus ſolitis ad dexteram Celebrantis pro cooperiendo, & diſcooperiendo Calice quando opus eſt. Sumpto pretioſo Sanguine a Celebrante, diligentius Subdiaconus Palla cooperit Calicem (quia purificatio, & digitorum ablutio eſt facienda a Celebrante poſt Communionem generalem) eumque collocat verſus coru Evangelii ſuper Corporale. Bauldry *ſupra n. 7.* Biſſus *ſupra* §. 10. & 11. Vinitor *ſupra n. 9.* & non extra ipſum propter ſpecies vini conſecrati adhuc in ejus fundo relictas. Bauldry *part. 3. cap. 11. art. 10. n. 1.* Interim Diaconus facta genuflexione unico genu Sacramento in acceſſu, & receſſu; Biſſus *lit. B. n. 123.* §. 32. accedit ad dexteram Celebrantis. Bauldry *par. 4. cap. 9. art. 2. n.* 8. & *cit.* Biſſus *lit. F. n.* 42. §. 11.

Non eſt neceſſe, quidquid multi ſcripſerint, Subdiaconum, cum tempus eſt, ex Credentia portare ad Altare Calicem, in quo reſervanda eſt Hoſtia pro die ſequenti, imò id eſt expreſſe contra Cærem. Epiſc. *lib. 2. cap.* 23. §. 5. ubi dicitur, quòd Cæremoniarius, vel alius Cappellanus portet ex Abaco ad Altare ſupradictum Calicem magnum vacuum. Ita pariter Nicolaus de Bralion *par. 3. cap. 9. de Feria V. in Cœna Domini n.* 5. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *cap.* 2. §. 5. *n.* 3.

VI. Rubr. n. 6 — *Quem Diaconus Palla, & Patena cooperit, &c.*] Delato autem præfato Calice, depoſitoque ſuper Altare ab eo, qui ſupra; Diaconus eum accipit, diſcooperit, & ab eo Pallam, & Patenam aufert, quo facto Celebrans cum Diacono genuflectit unico genu, ſicut & Subdiaconus, ac ſtatim ſurgunt, & tunc Celebrans alteram Hoſtiam conſecratam reponit reverenter dextera manu in Calice, ut *ſupra* delato, quem Diaconus ſuſtinet ante Celebrantem, poſtea eum collocat ſuper Altare in medio Corporalis; Memoriale Rituum *ſupra num.* 4. & 5. Advertat autem hic Celebrans, quòd ita immittat ſupradictam Hoſtiam in Calice, ut facilè, & commodè ſequenti die illam ex eodem Calice extrahere poſſit, ſine ullo tamen manuum contactu, ut ſuo loco fuſiùs dicemus. Bauldry *ſupra num.* 8. Biſſus *ſupra* §. 11. Tum iterum genuflectit cum Miniſtris Sacris, & ſtatim cum iiſdem ſurgit, & Diaconus accedens omnino in medium, facit genuflexionem. Caſtaldus *lib. 3. ſect. 6. cap. 3. num.* 5. & prius Palla, deinde ad tutelam Pallæ, Calicem prædictum Patena cooperit. Ceremoniale Epiſcoporum *lib. 2. cap.* 23. §. 5. Patena in quam, ſed inverſa. Bauldry *ſupra num.* 8. & deſuper velum parvum album ſericum expandit: Rubrica, & Gavant. *ſupra lit.* b. ex Cæremoniale Epiſcop: *ſupra*. Et ita Calicem undequaque coopertum in medio propè Secretarum Tabellam collocat, ſeù propiùs ad Crucem Altaris, tali tamen modo ut relinquatur in medio locus ponendi commodè Pyxidem cum Particulis conſecratis antè eundem Calicem ſuper Corporale pro Communione generali facienda, qua poſita ut *ſupra*, eam diſ-

eam diſcooperit cum genuflexione ante, & poſt, & dum hæc fiunt a Diacono, Celebrans & Subdiaconus tunc genuflectunt in cornu Evangelii, & interea a Choro cantatur *Communio*. Bauldry, & Biſſus *ſupra*.

VII. Rubr. & Gavant. lit. c — *Fit Communio, &c.*] Cum hac die non ſolum Populus, ſed etiam Sacerdotes, ſive Dignitates, ſive Canonici, ut clarius videbimus infra, cum non poſſint celebrare, debeant Communionem accipere de manu Celebrantis juxta morem univerſalis Eccleſiæ, in memoriam quòd Chriſtus Dominus hac die manu propria Apoſtolos communicavit, ut docet Gavantus *ſupra n.* 7. & juxta Decretum S. R. C. 27. Septembris 1608. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 91. ideo cantato *Agnus Dei*, communicandi vocati per Cæremoniarium accedunt ad Altare, primò quidem Sacerdotes cum Stolis albis ſuper Cottam a collo pendentibus, cum debitis genuflexionibus, & genuflexi ibi manent donec tempus erit ſumendi Communionem, ut colligitur ex Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 29. §. 3. Diaconus verò aperta Pyxide, ut ſupra, & genuflexione facta deſcendit in planum per gradus laterales ad cornu Epiſtolæ, ibique profunde inclinatus verſus Celebrantem, manibus junctis dicit alta voce *Confiteor, &c.* vel cantando in tono, & notis conſuetis, ut in fine Cæremonialis Epiſc. quod quidem cantari debet ſemper in majoribus Eccleſiis, præſertim in Communionibus Generalibus, ut revera eſt hodie; Bauldry *ſupra*. Halden *n.* 1. *tit.* 20. §. 1. *de Feria V. in Cœna Domini*.

Aperta Pyxide, & cantata a Choro Communione, Celebrans poſt factam in medio genuflexionem cum Subdiacono, retrahet ſe aliquantulum ad cornu Evangelii, verſa facie quaſi ad cornu Epiſtolæ, ibique Subdiacono ſtante poſt ipſum; ex Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 29. §. 3. interim, & non prius Diaconus cantabit Confeſſionem, ut *ſupra*.

Finita Confeſſione Celebrans adhuc ſtans in cornu Evangelii, dat de more communicaturis abſolutionem, dicens voce intelligibili: *Miſereatur veſtri, &c.* faciens ſupra Populum ſignum Crucis, ut mos eſt. Cæremoniale Epiſc. *ſupra*, cui Diaconus adhuc inclinatus reſpondet *Amen*.

Diaconus facta genuflexione poſt datam abſolutionem accedit ad partem Epiſtolæ, ubi genuflexus ſuper ſuppedaneum Altaris expectat Communionem, & Subdiaconus qui ſtabat poſt Celebrantem in cornu Evangelii, facta ibidem genuflexione deſcendit ad ſecundum gradum, & ſtatim genuflectit ſuper ſuppedaneum a ſiniſtris Diaconi, ibique Sacram Communionem expectat. Interim cum debitis reverentiis accedunt duo Acolythi Cottis induti cum mantili albo, quod genuflexi ſuſtinent ante communicandos, hinc inde ambabus manibus, per quatuor angulos, quouſque completa fuerit Sacra Communio. Qui autem Communionem ſunt ſumpturi, convenienter ſinguli accedere debent cum debitis reverentiis, & communione ſumpta, per ſiniſtrum latus Celebrantis diſcedant; ibique in cornu Epiſtolæ purificationem accipiant de manu Sacriſtæ, vel Acolythi miniſtrantis Calicē cum vino, & mappula ad tergendum appenſa, Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 3.

Celebrans verò data abſolutione Communicaturis ſe convertit ad medium Altaris verſus Sacramentum, Ibique genufleĉtit unico genu, deinde accipit Pyxidem, & converſus ad communicandos dicit: *Ecce Agnus Dei, &c.*

Primo loco communicat Diaconum, & Subdiaconum paratos, deinde Sacerdotes cum Stolis, ut ſupra, & alios ſecundum ordinem Dignitatis Magiſtratus, & Nobiles etiam ad Altare ſi ſit conſuetudo. Deinde alios laicos utriuſque ſexus ad id paratos eo modo quo notavimus in Miſſa Sollemni. Bauldry *ſupra n.* 10. Diaconus, & Subdiaconus ſumpta Communione, & facta genuflexione purificant ſeſe ſi volunt, & ſtatim redeunt ad latera Celebrantis; Diaconus quidem a dexteris, Subdiaconus a ſiniſtris; Bauldry *ſupra n.* 11. Hippolytus a Portu *ſupra Rubr. 6. in adnot. n.* 10. §. *Dum deſcendit*. Alter Miniſter præbet purificationem cum manutergio laicis ſumentibus Communionem ad cancellos.

Expleta Communione, & poſita Pyxide in Tabernaculo, Celebrans porrigit Calicem (delatis prius ampullis ad Altare ab Acolytho, qui eas Subdiacono miniſtrabit) pro accipienda purificatione, & cætera ut diximus alibi in Miſſà Sollemni. Celebrans ſumpta purificatione, Calicem ponit extra Corporale in cornu Epiſtolæ, poſtea unico genu Sacramento genufleĉtit, tum accedit ad idem cornu Epiſtolæ, ubi accipit Calicem, & abluit, & deinde extergit (non extra gradus Altaris, ſed in loco ſolito) digitos, & poſito ſubinde Calice prope Corporale, accedit ad medium Altaris, ubi iterum unico genu genufleĉtit abſque capitis inclinatione, ac mox ablutionem ſumit, qua ſumpta Subdiaconus Calicem extergit, illumque de more accommodat, & ad Credentiam cum debitis genuflexionibus defert: Biſſus *lit. M. n.* 222. §. 10. Bauldry *par.* 3. *cap.* 17. *num.* 13.

Celebrans igitur ſumpta ablutione iterum genufleĉtens redit ad librum, ubi dicit *Communionem*, qua dicta ad medium Altaris redit, genufleĉtit, tum oſculatur Altare, deinde vertit ſe ad Populum verſus cornu Evangelii, renibus ad illud verſis, ne directe terga vertat Sacramento, & dicit *Dominus vobiſcum*, & reverſus ad medium Altaris, iterum genufleĉtit unico tamen genu, ſine capitis inclinatione, & vadit ad cornu Epiſtolæ, ubi cantat Orationem de more, qua cantata redit iterum ad medium Altaris, genufleĉtit ut ſupra, ſurgit, oſculatur Altare convertit ſe ad Populum, ut dictum eſt ſupra (Miniſtri verò genufleĉtunt ſemper prout Celebrans) & dicit *Dominus vobiſcum, &c.* Bauldry, & Biſſus *ſupra*.

Diaconus verò facta genuflexione, ut *ſupra*, vertit ſe quidem verſus populum, ſed aliquantulùm verſus cornu Evangelii ſicut Celebrans, ne Sacramento terga vertat (Subdiaconus autem de ſuo loco non ſe movet) ibique ſtans, dicto *Dominus vobiſcum* a Celebrante, cantat *Ite Miſſa eſt*; deinde Celebrans, & Diaconus iterum ſe vertunt ad Altare, & facta de more genuflexione, cætera omnia peragunt, ut in Miſſa Sollemni celebrata coram SS. Sacramento, unde videantur ibi dicta.

VIII. Rubric. *Legitur Evangelium*

lium S. Johannis, &c.] Celebrans lecturus Evangelium S. Johannis, non ſignat Altare in principio Evangelii, ſed tantum librum, aut tabellam dicti Evangelii ſi ibi ſit; in defectu verò dictæ Tabellæ, vel Libri, ſignat ſolùm ſe ipſum. Bauldry *ſupra n.* 13. Interim autem accenduntur Candelæ, geſtandæ in proceſſione, & ſi Chorus ſit retro Altare, qui in Choro ſunt, ut débito ordine ante Altare conveniant, ſe diſponant; deinque Sacerdos ad illa verba: *Et Verbum Caro, &c.* genuflectit aliquantulùm verſus Sacramentum. Gavantus *ſupra par.* 2. *tit.* 14. *n.* 15. & Biſſus *lit. M. n.* 222. §. 11.

Hodie præter Miſſam Sollemnem conceſſam in his Eccleſiis tantum, in quibus aſſervatur SS. Sacramentum (ut patet ex Decreto edito die 14. Junii 1659. & dato in noſtro Indice ſub *num.* 336.) quam etiam S. R. C. 10. Decembris 1703. annuente Sanctiſſimo D. N. Clemente Papa XI. die 12. Januarii 1704. declaravit non eſſe de juribus mere Parochialibus, & datur in noſtro Indice ſub *num.* 567. Præter, inquam, dictam Miſſam Sollemnem, omnes aliæ privatæ Miſſæ prohibentur hac die in quocunque loco, non ſolùm ex antiquo quodam Decreto S. R. C. quod affert Perſicus *de Offic. Sacerd. lib.* 1. *dub.* 6. *num.* 40. ſed etiam ex Decreto recentiſſime edito a Clemente Papa XI. die 15. Martii 1712. & dato in noſtro Indice ſub *num.* 620. & ex aliis Decretis infra citandis, eadem diſpoſitio clare colligitur; ſcilicet ne hac die, præter unicam Miſſam Sollemnem Conventualem, dicantur aliæ Miſſæ; nam ſi hodie occurrerit Feſtum S. Joſephi, vel Annunciationis B. M. V. (vel aliquo alio occurrente Feſto de præcepto in aliqua Diœceſi, ut optime advertit Halden *par.* 1. *tit.* 20. §. 1. *de Fer.* 5. *in Cœna Domini*) tunc non ſolùm ſervandum erit præceptum vacandi ab operibus ſervilibus, ſed etiam audiendi Miſſam, quare præſcribitur, quòd ab Ordinariis locorum accurate provideatur, ut aliquæ Miſſæ privatæ ante Miſſam Sollemnem celebrentur, ut poſſint Fideles adimplere præceptū audiendi Miſſam in dictis diebus Feſtis; id autem liquet ex Decreto edito a S. R. C. 13. Septembris 1692. & in noſtro Indice ſub *n.* 501. & ex alio pariter Decreto edito 12. Septembris 1716. annuente SS. D. N. Clemente Papa XI. 27. Septembris ejuſdem Anni, & dato in noſtro Indice ſub *num.* 632. Cum, inquam, in prædictis Decretis præſcribatur, quòd ſi Feſtum S. Joſephi, vel Feſtum Annunciationis B. M. V. occurrat in Feria V. majoris hebdomadæ, debeat ab Ordinariis locorum provideri, ut aliquæ dicantur Miſſæ privatæ ante celebrationem ſolitæ Miſſæ Conventualis celebrandæ, ut facilius adimpleri poſſit præceptum a Fidelibus audiendi Sacrum; aperte colligitur, quòd nullo occurrente Feſto de præcepto hac die non debeat celebrari ulla Miſſa privata, ſed ſola Miſſa Conventualis in quocunque loco. Immo poſt hanc Miſſam Sollemnem Conventualem, ne in dictis quidem diebus Feſtis poteſt hodie celebrari aliqua alia Miſſa ſine gravi culpa, ut tenent Barboſa, Gobat, Caſtropalaus, & alii apud Biſſum *lit. F. n.* 44. §. 1.

RUBRICA.

9 *Hodie* f *paretur locus aptus in aliqua Cappella Eccleſiæ, vel Altari, & decenter quoad fieri poteſt, ornetur* g *cum velis, & luminibus, ubi Calix cum Hoſtia, ut ſupra, reſervata, reponatur. Finita autem Miſſa accenduntur intorticia, &* h *fit proceſſio more ſolito, alio tamen* i *Subdiacono parato Crucem ferente.* l *Celebrans indutus Pluviali albo ſtans ante Altare,* m *imponit Incenſum in duobus Thuribulis abſque benedictione, deinde in medio genuflexus, cum altero* n *incenſat ter Sacramentum: &* o *accepto Calice cum Sacramento de manu Diaconi ſtantis, & cooperto extremitatibus Veli, quo ejus humeri teguntur, procedit medius inter eundem Diaconum a dextris, & Subdiaconum a ſiniſtris* p *ſub Baldachino, duobus Acolythis* q *Sacramentum continue incenſantibus uſque ad locum præparatum, ubi pro craſtino ſervandum eſt. Interea dum fit Proceſſio,* r *cantatur Hymnus; Pange lingua glorioſi Corporis &c. Cum autem ventum fuerit ad locum paratum, Diaconus genuflexus a Sacerdote ſtante accipit Calicem cum Sacramento, & ponit,* ſ *illum primò ſuper Altare, ubi a Sacerdote genuflexo incenſatur, ut ſupra, deinde* t *reponit in capſula.*

GAVANTUS.

f *Paretur locus*. Omnino debet eſſe diſtinctus ab Altari, in quo fuit celebratum.

g *Cum Velis*. Vela ſunt cortinæ, *ex Gloſs. de Conſecrat. d. 1. c. Altaris*. Immo *ex Ambroſ. ad Marcellinum*, ut explicat *Baron. Anno* 112. ſunt Cortinæ Regiæ. Plura *idem Baron. Anno* 329. non igitur adhibeantur panni nigri, tum quia in horto ſepultus fuit Chriſtus, tum quia craſtina die ſuper Calicem adhuc erit Velum album, cum reportabitur ad Altare Majus; tum quia vivit verè Chriſtus, etiam in repræſentatione mortis ejuſdem; exemplum habes in Sacello Pontificio Romano, ubi omnia ſplendent in hoc caſu reſervandæ Hoſtiæ, abuſive a vulgo ſepulchrum Chriſti appellatur, ut ſupra diximus.

h *Fit Proceſſio more ſolito*. Ante Pium V. de hac nulla mentio eſt in Miſſalibus, fit autem de more, Acolythis nimirum cum Candelabris Crucem comitantibus * non tamen extra Eccleſiam ex Decreto S. Cong. ſuper negotiis Epiſcoporum, tam in hac, quàm in ſequenti Feria, die 6. Auguſti 1591.

i *Subdiacono parato*. Ideſt, cum Tunicella alba, ſine Manipulo: Crux etiam ſit adhuc velata, contra quoſdam, qui oppoſitum ſcripſerunt gratis; * & melius Romæ Velo tegitur violaceo, quàm albo, prout requirit Paſſionis tempus, quòd autem a Subdiacono Crux deferatur, diximus ſupra *par. 2 tit.*

Digitized by Google

tit. 13. *n.* 4. Hic autem cum ſuis Acolythis ſtabit, genuflexis aliis in loco, ubi reponitur Sacramentum.

l *Celebrans indutus Pluviali*. Ut illud induat, retrahat ſe extra cornu Epiſtolæ, ob præſentiam Sacramenti, ibique omnes deponant Manipulos.

m *Imponit Incenſum abſque Benedictione*. Vide ſupra, quæ diximus in elevatione Hoſtiæ ad Miſſam *par.* 2. *tit.* 8. *num.* 8. *&* *in Cærem. Epiſ. lib.* 1. *cap.* 23. *&* *lib.* 2. *c.* 33. *habetur*.

n *Incenſat ter Sacramentum*. Adde facta ante, & poſt profunda capitis ſimul cum Miniſtris inclinatione, caveat Diaconus ab oculis coram Sacramento, *Cærem. Epiſ. lib.* 1. *c.* 23.

o *Accepto Calice*. Ita ut Celebrans ſiniſtra nodum teneat, & dextram ſuperponat Calici, quam Diaconus tegit extremitatibus, veli pendentis ab humeris.

p *Sub Baldachino*. Vocatur Mappula *ab Innoc. III. lib.* 2. *c. Myſt. Miſſ. c.* 7. & in diſtributione haſtarum ejuſdem, nobilioribus dantur eæ, quæ ſunt in facie Celebrantis, poſteriores minus nobilibus. *Cærem. Pap. lib.* 2. *cap.* 14. *&* *Cærem. Epiſ. lib.* 1. *cap.* 14. * nobilioribus item inter haſtas pares dentur eæ quæ ſunt a dextris Celebrantis, dum procedit; convenit tamen, ut hodie, & ſequenti die ab Eccleſiaſticis cum Pluvialibus deferantur haſtæ; quòd ſi deſint Pluvialia; non ideo induant Stolas, Cottis tantùm induti, *ex Cærem. Epiſ. lib.* 2. *cap.* 25. *&* 26.

q *Sacramentum continue incenſantibus*. Duobus modis fieri poteſt, primò, ſi Acolythi alternatim incenſant, ductis Thuribulis, ut fit in incenſatione perſonarum. Secundò, ſi hinc inde ante procedant moventes manibus dextris Thuribula de iiſdem pendentia, & fumantia, ait *Rituale Romanum de Proceſſione SS. Sacramenti*, quaſi ſternendo viam Sacramento cum odore Incenſi, qui modus videtur magis uſitatus, & majorem reverentiam connotat erga Sacramentum; quod nunquam niſi a genuflexis Sacerdotibus, incenſari ſolet.

r *Cantatur Hymnus Pange*. Celebrans nunquam cum aliis in proceſſione Sacramenti cantat, ſed ſecretò dicit; quia proceſſio non fit extra Eccleſiam, convenit, ut Clerus ad primos duos verſus, *Tantum ergo Sacramentum*, *&c.* genuflectat converſus ad Sacramentum: Miniſtri tamen non genuflectant; extra Eccleſiam verò minime; & ubi multus eſt Clerus, poſſet alioqui, & male interrumpi proceſſio.

ſ *Illum primo ſuper Altare*. Adde: & deinde genuflexione facta deſcendit, & rurſus imponi curat Incenſum ſine Benedictione a Celebrante ſtante, ut prius, amoto velo per Subdiaconum ab humeris Celebrantis; quia non eſt daturus in fine Benedictionem.

Dum incenſatur Sacramentum, cantatur, *O ſalutaris Hoſtia*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, ut in *Cærem. Epiſ. lib.* 2. *cap.* 23.

t *Reponit in Capſula*. Facta iterum genuflexione, ante, & poſt: Clavem autem dabit illi, ad quem ſpectat; non enim videndus eſt Calix a populo, & multo minus Hoſtia patere populo debet, neque dari debet Clavis laico, qua-

quantumvis nobili ex Decreto S R.C. 30. *Januarii* 1610. ſed ei potius, qui ſequenti die eſt celebraturus.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c
Pro Proceſſione hujus diei.

IX. Rubric. & Gavant. lit f-- *Paretur locus, &c.*] Ex Decreto S. C. ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium, allegato ſupra a Gavanto ſupradictus locus debet eſſe intra Eccleſiam. Poteſt autem ornari etiam floribus, ſive aliis rebus ad ſplendorem ducentibus, additis multis luminibus, ſive ex cera alba, ſive etiam ex oleo juxta qualitatem, & diſpoſitionem apparatus; & notandum, quod in hoc loco non debet poni Sacramentum expoſitum, ut fieri ſolet in Oratione quadraginta Horarum, vel in Feſto Corporis Chriſti, ſed debet poni in Capſula (cum Corporali in fundo ejus extenſo) clave obſerata, collocanda in eminenti loco, ad quem aſcendetur per gradus; quæ Capſula ſit etiam pulchra, elaborata tam intus, quàm extra; convenit etiam, ut ſupra eam ſit Baldachinum album, niſi talis eſſet apparatus variis undique picturis ornatus, ut Baldachinum videatur ſuperfluum. Billus *lit. L. n.* 131.

Præterea collocari debent in eodem Altari ſex Candelabra cum totidem Cereis ceræ albæ, non tamen Reliquiæ Sanctorum, neque Imagines. Halden *ſupra*; Bauldry *par.* 4. *cap.* 9. *art.* 1. *num.* 2. & Hippolytus a Portu *ſupra art.* 3. *Rubr.* 8. *in Adnot. num.* 2. Poni tamen poſſunt circum Angelorum ſimulacra candelas manibus tenentia. Bauldry *ſupra n.* 4. a Portu *ſupra*.

X. Gavant. & Rubric. lit. h -- *Fit Proceſſio more ſolito, &c.*] Finita Miſſa Celebrans medius inter ſuos Miniſtros accedit ad medium Altaris, ibique genuflectunt ad oram ipſius unico tamen genu, ut commodius ſurgere poſſint; tum unus poſt alium præcedente Subdiacono. Bauldry *par.* 3. *cap.* 11. *art.* 5. *num.* 3. per gradus laterales cornu Epiſtolæ deſcendunt in planum Presbyterii, & ibidem Celebrans depoſitis Planeta, & Manipulo (ſicut & Miniſtri Sacri ſuos Manipulos deponunt) accipit Pluviale album pretioſum adjuvantibus Cæremoniario, & Acolytho, ut docet Bralion *par.* 3. *cap* 1. *num.* 15. vel Miniſtris Sacris, juxta Eccleſiarum conſuetudinem, & hæc eſt Praxis Romanarum Eccleſiarum, nec non ſententia Biſſi *lit. P. num.* 226. *ſ.* 2. Interim Sacriſta, vel aliquis Acolythus vadit ad locum, in quo Sacramentum reponi debet, ibique candelas accendit, & explicat Corporale in medio Altaris, ſi ſuper illud reponi debeat Calix cum SS. Sacramento, ut infra dicetur, parat ſcabellum, ſuper quod aſcendet Diaconus, ſi opus eſt, ut in Capſula SS. Sacramentum reponat, & diligenter obſervet, utrum ibidem recte omnia diſpoſita ſint. Interim in Choro diſtribuantur etiam ab aliquo Miniſtro candelæ ceræ albæ, & faces pro proceſſione, quæ etiam accenduntur, ut ſupra innuimus. Bauldry *par.* 4. *c.* 9. *art.*

art. 3. *n.* 1. 2. *&* 3. Biſſus *ſupra lit. P. n.* 226. §. 2.

Celebrans verò ſumpto Pluviali incedens per planum manibus junctis, & nudo capite medius inter Sacros Miniſtros, tenentes hinc inde de more fimbrias anteriores Pluvialis, ad medium Altaris accedit, ubi genuflectit utroque genu in plana terra cum præfatis Miniſtris Sacris, & etiam caput profunde inclinat cum iiſdem, tum ſurgunt omnes, & ad inferiorem gradum Altaris genuflectunt, ut colligi poteſt ex Cæremoniali Epiſc. ubi genuflexi parumper orant. Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 17. *n.* 1.

Interim duo Thuriferarii cum ſuis Thuribulis cum igne, & Naviculis accedunt cum debitis genuflexionibus ad dexteram Diaconi, ita ut primus ſit ei proximior. Bauldry *ſupra n.* 4. Biſſus *ſupra*.

Celebrans ſurgit cum Miniſtris Sacris (ſed omiſſa omni genuflexione, quia non diſcedunt a loco, in quo ſunt) & ſtans imponit Incenſum, miniſtrante Diacono Naviculam, in Thuribulo primi Thuriferarii, non ſolum abſque Benedictione, ſed etiam ſine oſculis; tum ipſe Thuriferarius paullulùm recedit, locum cedens ſecundo Thuriferario, in cujus Thuribulo pariter Celebrans Thus imponit ex priori Navicula, quam ideo Diaconus apud ſe retinet, quo facto hic ſecundus Thuriferarius, facta genuflexione, accedit cum Thuribulo ad cornu Epiſtolæ, ibique genuflexus in plano manet uſque ad initium proceſſionis incluſive. Primus verò Thuriferarius iterum facta genuflexione, accedit ad Diaconum, cui, poſt Naviculam ſuam receptam, porrigit Thuribulum, & parum recedit, advertens (ſicut omnes alii advertere debent) ut non vertant terga SS. Sacramento, quantum fieri poteſt. Bauldry *ſupra n.* 8. Biſſus *ſupra* §. 2. Vinitor *par.* 6. *tit.* 8. *n.* 17.

Poſito incenſo in duobus Thuribulis, Sacerdos, & Miniſtri Sacri genuflectunt, & ſtatim Diaconus eidem Celebranti genuflexo Thuribulum a primo Acolytho acceptum tradit ſine oſculis. Bauldry *ſupra n.* 9. Biſſus *ſupra*, & Vinitor *ſupra n.* 18.

Tum Celebrans incenſat Sacramentum ſuper Altare poſitum ſuo velo coopertum, elevantibus interim Miniſtris Sacris fimbrias anteriores ſui Pluvialis, & ſe inclinantibus cùm Celebrante ante, & poſt dictam incenſationem, quo facto reddit Celebrans Thuribulum Diacono, & hic primo Thuriferario, qui, eo accepto, facta genuflexione, pergit ad cornu Evangelii, & ibi manet genuflexus e regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribulis, incenſare non debent Sacramentum, niſi durante Proceſſione. Bauldry *ſupra n.* 9. *&* 10. Biſſus *ſupra* §. 3. Vinitor *ſupra n.* 19.

Dum hæc peraguntur, paullulum retro dictos Miniſtros debent conſtitui qui delaturi ſunt haſtas Baldachini, qui quidem ibidem manebunt genibus flexis, donec omnes de Choro, præmiſſa SS. Sacramento genuflexione, egrediantur ad Proceſſionem, & tunc ſurgentes, facta poſtea ibidem genuflexione, pergent ad Baldachinum, & illud ante medium viæ in exitu cancellorum, ſive Presbyterii pro ſitu loci conſtituent, ubi manebunt genuflexi tenentes ejuſdem haſtas, donec ſub Baldachinum ingrediatur Celebrans; & ita diſponentur,

ut

ut Digniores ferant haſtas anteriores, & ex illis Digniori debetur ea, quæ eſt a dexteris Celebrantis, ſive ante, ſive retro, utpote Dignior, juxta diſpoſitiones Cæremonialis Papæ, & Cæremonialis Epiſcoporum allegatas a Gavanto *ſupra lit* p – Interim etiam Subdiaconus, qui defert Crucem, facta cum eis genuflexione accipiet Crucem, & medius inter duos Ceroferarios perget ad planum ante medium Presbyterii paullo remotius ab Altari, & Baldachino, ubi ſtans cum Ceroferariis expectabit, donec inchoetur Proceſſio.

Dum etiam prædicta omnia peraguntur, Magiſter Cæremoniarum imponit ſuper humeros Celebrantis velum oblongum perpulchrum, quod firmabitur aciculis, vel vittis ſericis, ne per viam decidat, ut ſupra innuimus, deinde Celebrans cum Miniſtris Sacris ad ſecundum gradum Altaris aſcendit, & ſtatim Diaconus progreditur ad ſuppedaneum Altaris, ubi genuflectit unico genu abſque capitis inclinatione, & mox ſurgit (interim Celebrans cum Subdiacono genuflectit in ſuppedaneo) & ad cautelam firmat velum Calicis vitta ſerica albi coloris. Deinde cum debitis reverentiis accipit dextera nodum, ſiniſtra pedem Calicis. *Memoriale Rituum majoris hebdomadæ cap.* 2. §. 9. *n.* 5. Tum præfatus Diaconus per latus ſuum ſiniſtrum, ſeu per eam partem, quæ reſpicit cornu Evangelii ſe convertit ad Celebrantem, cui Celebranti genuflexo ipſe Diaconus ſtans ſupradictum Calicem reverenter tradit Biſſus *ſupra* §. 3. Bauldry *ſupra n.* 11. qui Celebrans illum accipit ſiniſtra per nodum, ſubmittens cum velo, & dexteram ponit ſuper Calicem, ſuper quem Diaconus extendit extremitates ambas veli humeralis, & mox Celebrante ſurgente, Diaconus genuflectit, & Sacramentum adorat. *Memoriale Rituum ſupra n.* 6.

Celebrans verò tenens prædictum Calicem ambabus manibus, ut ſupra, aſcendit in planum ſuppedanei, & vertit renes Altari, interim Miniſtri Sacri cum debita genuflexione, hoc eſt unico genu, mutant loca; ita ut Diaconus incedat in Proceſſione a dexteris, & Subdiaconus a ſiniſtris Celebrantis hinc inde, & ambo ſic aſſiſtentes, fimbrias anteriores Pluvialis elevantes, & cum opus eſt brachia ejus ſublevantes, & tunc, & non prius incipitur per Cantores adhuc genuflexos: *Pange Lingua &c.* Memoriale Rituum *ſupra num.* 7. & 8. Horatius Chriſtiani *Sect.* 3. *cap.* 8. *n.* 8. & 9. Bauldry *ſup. n.* 12. & 13. Biſſus *ſupra* §. 3. Turrinus *par.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 1. §. *Facta brevi oratione*.

Advertere lubet hoc loco, quòd Cæremoniarius, vel aliquis alius, dum Celebrans deſcendit geſtans Sanctiſſimum Sacramentum, & quandocumque opus erit, elevet extremitatem anteriorem veſtis ejuſdem Celebrantis: Bauldry *ſupra n.* 14.

Congruum etiam eſſet, dum Celebrans deſcendit per gradus Altaris adhibere umbellam ſericam, & albi coloris (ut dicemus in Proceſſione, quæ fit in Feſto SS. Corporis Chriſti) quæ ferri deberet ab aliquo ſupra caput Celebrantis, eam elevando in ſubſidium Baldachini per totum ſpatium, quod intereſt ab Altari ad Baldachinum, ne SS. Sacramentum abſque honoris tegmine, ne per breve quidem ſpatium deferatur. Baruffaldus *in Comment. ad Rituale Romanum* de

de Proc. SS. Corp. Chriſti tit. 80. §. 3. *n.* 37.

Notandum præterea, quòd ſupradicti Eccleſiaſtici, Epiſcopo celebrante, parati cum Pluvialibus albi coloris, ſed ſine Stolis, ipſo vero non celebrante cum Cottis tantum, quando Celebrans incipit deſcendere, debent ſumere haſtas Baldachini ſibi ab Acolythis porrectas. Regulariter autem Baldachini haſtæ ſolent in medio Presbyterio elevari, ſi tamen commode fieri poteſt: Baruffaldus *ſupra n.* 17. Billus *ſupra*. Duo verò ſupradicti Thuriferarii eodem tempore hinc inde ante Baldachinum ſe conſtituunt, ut graviter, & modeſte ſemper in eo ſitu procedant, facie adinvicem verſa, ne terga vertant Sacramento. Bauldry *ſupra n.* 17. Biſſus *ſupra* §. 4.

Intonatis duobus primis verſiculis prædicti Hymni, ſurgent omnes, & per viam longiorem intra Eccleſiam procedent ad locum præparatum, ſeu ad Sacellum, ubi reponendus eſt Calix cum Sanctiſſima Hoſtia. Procedent, inquam, ordine ſequenti.

XI. Rubr. & Gavant. lit. i -- *Subdiacono parato Crucem ferente, &c.* Primò procedunt Laici, ſi qui ſunt cum facibus accenſis. Bauldry *ſupra*; Billus *ſupra* §. 4. tum Subdiaconus cum Cruce medius inter duos Ceroferarios, qui nunquam genuflectunt, nec etiam SS. Sacramento; Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 6. *cap.* 4. *num.* 5. Corſettus *tract.* 1. *par.* 1. *cap.* 16. *n.* 12. Caramuel *apud Tonellium lib.* 2. *n.* 3. Billus *lit. C. n.* 559. *lit. F. n.* 42. §. 14. *&* 17. *lit. G. n.* 20. *&* 21. *lit. P. n.* 226. §. 2. cum Gavanto *ſupra*; vertentes ſe erga Eccleſiam, incipiunt procedere lente, & graviter, poſt quos ſequuntur alii de Clero bini, & bini cum candelis accenſis, ut ſupra, præmiſſa genuflexione utroque genu SS. Sacramento, præcedentibus inferioribus; geſtant autem candelas dextera manu, vel ſiniſtra reſpective, prout diximus agendo de Proceſſione quadraginta Horarum *par. II. tit.* 14. *n. IV.* poſt ſeniores de dicto Clero, octo Cappellani, vel Acolythi cum funalibus eodem modo accenſis ibunt hinc inde ante Baldachinum, quatuor pro qualibet parte, & poſt eos duo Thuriferarii geſtantes reſpective manu ſiniſtra Naviculam, & manu dextera Thuribulum, vel e contra, & incenſantes continue Sacramentum, non eo modo quo ad elevationem in Miſſa, & Benedictionem ejuſdem Sacramenti fieri ſolet, quippe qui inter ambulandum eſſet valde incommodus, ſed Thuribulum e manu dextera pendens ab eo, qui eſt a ſiniſtris Celebrantis, ab eo verò, qui eſt a latere dextero, e manu ſiniſtra graviter, & modeſte alternatim movente, tractibus tamen longioribus erga Sacramentum productis, ut ne dum ei viam ſternere, ſed ipſum quoque incenſare vere dici poſſint. Gavantus *ſupra lit.* q, & Billus *lit. P. n.* 226. §. 4. *& lit. F. n.* 45. *contra Quart. de Proceſs. ſect.* 3. *punct.* 3. *quæſt.* 5. ſed juxta communiorem praxim, præſertim Baſilicarum Urbis.

XII. Rubr. & Gavant. lit. p -- *Sub Baldachino, &c.*] Poſt hos omnes ibit Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum ſub Baldachino tenens elevatum Calicem fere ob oculos, quos defixos modeſte ſemper habebit in eum, & voce ſubmiſſa recitabit cum Miniſtris Sacris devote præfatum Hymnum *Pange lingua, &c.* & alios, ac etiam Pſalmos, ſi opus ſit; deferentibus verò haſtas Baldachini eiſdem qui ſupra cum Pluviali-

bus albis, prout diximus ſupra, quibus deficientibus non debent adhiberi Stolæ, ſed ſufficient Cottæ, ut notat Gavantus *ſupra*. Verùm juxta praxim Eccleſiæ Lateranenſis, & aliarum Baſilicarum Urbis deferunt tales haſtas octo ſeniores, & Digniores de Choro, non quidem Pluvialibus, ſed ſolo ſuo habitu chorali induti.

Prælati, ſi qui aderint, incedent poſt Celebrantem, primo quidem Digniores, deinde minus Digni; Caſtaldus *ſupra cap.* 4. *n.* 4. Advertant autem poſteriores procedentes de Clero, ut non nimis elongentur a Celebrante, ne SS. Sacramentum ſine lumine deferatur, ad quod attendere omnino debet Cæremoniarius, ſicut ad alia omnia, & ideo neque candelam, neque locum ſpecialem habere debet, ut omnibus provideat, & præſertim ut Clerus modeſte procedat; quare nunc huc, nunc illuc pergere debet ad omnia dirigenda. Bauldry *ſupra n.* 18. Biſſus *ſupra* §. 5.

XIII. Rubr. & Gavant. lit. r — *Cantatur Hymnus Pange, &c.*] Interea verò dum fit Proceſſio cantatur, ut innuimus ſupra, Hymnus *Pange lingua, &c.* interponendo pauſam aliquam inter verſus longioris, vel brevioris viæ ratione attenta. Biſſus *lit. P. n.* 226. §. 3. inchoantibus unamquamque ſtropham duobus Cantoribus, & toto Choro cætera proſequente. Cum dicentur hi duo verſiculi: *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui*, decet ut omnes (præter Subdiaconum Crucem ferentem, & Ceroferarios, qui ſtantes ſe tunc convertere debent ad SS. Sacramentum) intra Eccleſiam tunc genuflectant verſus SS. Sacramentum, ſi commode poſſint; Celebrans verò cum Miniſtris, & hi qui ferunt Baldachinum, ſiſtent interim immoti. Finitis prædictis verſibus, omnes ſurgent, & facta ſimul genuflexione convertentes faciem ad Crucem, cœptum iter peragent. Gavantus *ſupra*, & Cærem. Monaſt. *lib.* 4. *cap.* 8. §. 8. Verum melius erit, ſi una, vel altera ſtropha repetatur ante prædictos verſiculos, ut deferentes candelas, & faces, non habeant opus genuflectere in via, & illi verſiculi dicantur, cum omnes ante Altare, in quo reponi debet SS. Sacramentum, fuerint genuflexi. Biſſus *lit. P. n.* 226. §. 3. *&* *lit. F. num.* 42. §. 15. itemque *lit. T. num.* 10.

XIV. Rubr. & Gavant. lit. ſ — *Illum primò ſuper Altare, &c.*] Cum ad Sacellum pervenerint Subdiaconus, & Ceroferarii ſiſtunt ſe e regione prædicti Sacelli aliquantulùm recedentes e medio, ita ut aditus pateat procedentibus, & nullum impedimentum afferant Celebranti, & aliis, tum Clerus dividatur in duas partes hinc inde, ut Thuriferarius, Miniſtri Sacri, & Celebrans ſub Baldachino commode tranſire poſſint per medium illorum; juvenes remaneant prope Crucem, ſeniores verò ex ordine procedant ultra, ita ut proximiores ſint Sacello, ſive Altari, & omnes hinc inde ſtabunt facie adinvicem converſa uſque ad adventum Sacramenti, & tunc omnes ante illud genuflectunt utroque genu, & ſic manent genuflexi verſus Sacellum, donec inde recedant. Gerlacus Vinitor *ſupra num.* 23. Memoriale Rituum *ſupra n.* 10. *&* 11. Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 6. *cap.* 4. *num.* 5.

Si verò in hac Proceſſione ſint Laici, ſeu Confratres, & multus ſit Clerus, tunc omnes procedentes in ſin-

ſimplicem gyrum ſe diſponunt; primum gyrum faciunt prædicti Laici, ſeu Confratres, ſecundum Clerici, & Beneficiati, ſeu Manſionarii, tertium anteriorem Canonici, ita tamen ut ſemper juniores ſingulorum gyrorum maneant prope Crucem hinc inde, ſeniores verò, ſive Digniores ſint Cappellæ, ſeu Sacello proximiores; Memoriale Rituum *ſupra n.* 11.

Celebrans cum Sacramento ſtatim ut ingreſſus fuerit Sacellum, ſive Cappellam, Acolythi reſumunt haſtas Baldachini, illud aſportantes ad locum ſuum, vel ad portam Cappellæ, & ſupradicti Haſtiferi parati locum ſuum petunt, & ibi manent genuflexi ut alii. Memoriale Rituum *ſupra n.* 13. Subdiaconus verò, ſeu Cruciferarius, & Ceroferarii poſtquam omnes tranſierint, ſtatim collocant ſe e regione Sacelli, in medio gyri illum claudentes, & omnes præter ſupradictum Cruciferarium, & Ceroferarios, manent ut ſupra, genuflexi, converſa facie ad Sacramentum. Memoriale Rituum *ſupra n.* 14.

Poſtquam igitur Celebrans ingreſſus fuerit Cappellam, ſeu Sacellum, Thuriferarii ceſſant a thurificatione, poſtquam etiam aliquantulum ſe retrahunt, ut Celebranti, & Miniſtris locum cedant. Bauldry *ſupra num.* 22. Biſſus *lit. F. n.* 42. §. 14.

X V. Gavant. ead. lit. ſ -- *Dum incenſatur Sacramentum, &c.*] Interim Cantores in cantu pio, & devoto cantant: *O ſalutaris Hoſtia, &c.* vel *Tantum ergo Sacramentum, &c.* donec Sacramentum fuerit per Celebrantem incenſatum, & per Diaconum repoſitum, ut colligitur ex Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 23. §. 13. & ex Gavanto *ſupra*.

Celebrans, & Miniſtri Sacri aſcendunt ante ſupremum gradum Altaris, ſcilicet ante ſuppedaneum; Memoriale Rituum *ſupra n.* 15. & Diaconus ſtatim ſuper ſuppedaneum, ubi genuflectit, quaſi vertens renes ad cornu Epiſtolæ. Bauldry *ſupra n.* 22. & Celebrans ſtans porrigit Calicem cum Sacramento Diacono, ut *ſupra* genuflexo, remotis prius per eundem Diaconum veli humeralis extremitatibus; Memoriale Rituum *ſupra*; quem Calicem prædictus Diaconus reverenter accipit, deinde ſurgit, & converſus ad Celebrantem paullulum expectat, donec Celebrans genuflexus adoraverit SS. Sacramentum, quod ſemper facit in caſu ſimili, deinde ponit Diaconus devote Calicem ſuper Corporale in medio Altaris extenſum, cavens ne terga vertat Celebranti genuflexo. Rubric. Miſſalis *ſupra*, Claudius Arnaudus *in Fer. V. in Cœna Domini.* Turrinus *par.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 1. §. *Deſcendit*. Corſettus *tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 6. *n.* 16. Vinitor *ſupra n.* 24.

X VI. Rubr. & Gavant. lit. t -- *Reponit in Capſula, &c.*] His tamen non obſtantibus, Cæremoniale Epiſc. auctoritate Benedicti XIII. recens recognitum *lib.* 2. *cap.* 23. §. 13. præſcribit, quòd Diaconus accepto Calice, *ut ſupra*, ipſum reponat non ſuper Altari, ſed in loco præparato, ideſt ut explicat Memoriale Rituum *ſupra num.* 17. in loculo, ſive capſula præparata ſuper Altari, non tamen illam tunc claudens, niſi facta incenſatione Sacramenti, idem etiam docet Horatius Chriſtiani *ſect.* 3. *cap.* 8. *num.* 16.

Ex ſupradicta igitur Rituum variatione ſciendum eſt, quòd quando Miſſale, & Cæremoniale aperte diffe-

runt in præſcribendo aliquo Ritu, ut in locis ſupracit. non ideo ita ſibi contradicere credendum eſt, ut unum prohibeat, quod alterum præſcribit, ſed potius utroque modo talem Ritum obſervari poſſe. Miſſale igitur præſcribit, quòd Diaconus ponat Calicem ſuper Corporale in medio Altaris; Cæromoniale verò, quòd deponat ſuper Altari in loco præparato, ideſt in capſula (quæ tamen claudi non debet, niſi facta incenſatione) quodcumque horum fiat, Rite ac legitime fiat. Nicolaus de Bralion in Appendice 3. *cap.* 1. *n.* 5. quamvis tamen Ritus a Miſſali præſcriptus relinqui poſſit Eccleſiis Parochialibus; alius verò Ritus a Cæremoniali præſcriptus Eccleſiis Cathedralibus, ob particularem, & præcipuam quandam rationem (pro quibus præſertim eſt Cæremoniale Epiſc.) relinqui poteſt, ut a ſimili tradit Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 14. *n.* 8.

Diaconus itaque, depoſito in medio Altaris, vel in Capſula ut ſupra SS. Sacramento; tum facta genuflexione ſurgit, & accedit ad dexteram Celebrantis, ubi manet genuflexus ſicut Celebrans cum Subdiacono, qui genuflectere debuit, ſtatim ac Diacono Celebrans Sacramentum dederit in inferiori Altaris gradu. Gradus autem iſte inferior Altaris, in quo genuflectere debet Celebrans, & iterum in incenſatione, & poſt eam denuo in eodem genuflectet, diverſimode a Rubriciſtis intelligitur. Alii enim volunt, quòd ſit gradus primus, alii quòd ſit infimus, ut advertit Sarnellius *Epiſt. Eccleſ. tom.* 8. *epiſt.* 26. Praxis tamen Urbis omnium Rituum Magiſtra eſt, ut ad infimum gradum deſcendat; ibique etiam ſuo tempore genuflexus incenſationem faciat: Baruffaldus *de Proceſſione in Feſto SS. Corporis Chriſti tit.* 8. *n.* 64. & 65.

Dum genuflexus eſt Celebrans, per Miniſtros Sacros, vel per Cæremoniarium, ut ait Horatius Chriſtiani *ſect.* 3. *cap.* 8. *n.* 17. amovetur ex ejus humeris velum oblongum, quod Diaconus, vel Cæremoniarius tradit alicui Miniſtro non occupato, qui illud ponit in aliquo loco congruo. Bauldry *ſupra n.* 22. Billus *lit. F. n.* 42. §. 15. Vinitor *ſupra n.* 24. Poſtea ſurgit Celebrans (ſicut, & Miniſtri Sacri ſurgunt, ut ſtatuit in ſua ſpeciali inſtructione Clemens XI. de ordine ſervando in Oratione quadraginta Horarum, quam ſupra per extenſum dedimus) ibique paullo retrocedens, Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap* 23. §. 13. ſtans imponit incenſum in uno ex Thuribulis ſine benedictione, miniſterio Diaconi ſine oſculis; tum Celebrans cum Miniſtris Sacris genuflectit iterum ſuper infimum gradum, & ſumpto Thuribulo ter incenſat Sacramentum ſuo velo tectum, Miniſtris elevantibus partes anteriores Pluvialis, & profunde inclinantibus cum Celebrante ante, & poſt. Bauldry *ſupra n.* 23. Billus *ſupra n.* 15. Vinitor *ſupra n.* 25.

Finita incenſatione, Celebrans tradit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui Diaconus poſtea aſcendit ad Altare, genuflectit, & ſtatim ſurgit, tum accipit Calicem cum Sacramento, & reponit ſuper Corporale in Capſula ut ſupra; (ſi tamen locus eſſet ita paratus, ut commode a Diacono non poſſet poni Sacramentum in ſua Capſula, tunc alius Sacerdos cum Cotta, & Stola poterit id præſtare) deinde genuflectit, & Capſu-

pſulam claudit, & obſerat clavi, quam dabit illi, ad quem ſpectat, nempe Sacriſtæ, vel Cæremoniario. Bauldry *ſupra n.* 24. Biſſus *ſupra* §. 16. Turrinus *par.* 3. *ſect.* 3. *cap.* 1. §. *Diaconus*, & *alii*.

Si verò prædictus Calix fuerit ſtatim depoſitus in Capſula præparata ſuper Altari, tunc Diaconus, facta, ut *ſupra*, genuflexione SS. Sacramento, ſurgit, & clauſa Capſula, clavi obſerat, *ut ſupra* adnotatum eſt.

Clauſo Sacramento in Capſula, & Diacono ad dexteram Celebrantis regreſſo, omnes genuflexi (exceptis Cruciferario, & Ceroferariis) aliquantulùm orant. Bauldry *ſup. n.* 25. Biſſus *ſupra* §. 17. Turrinus *ſupra* §. *Clauſo oſtiolo*. Interim colliguntur cerei, aſportantur, & extinguuntur. Memoriale *ſupra n.* 19.

Facta oratione ſurgunt Celebrans, & omnes alii; iterum genuflectunt, & ſurgunt, poſtea redeunt in Sacriſtiam, præcedentibus Thuriferariis, quos ſequitur Subdiaconus deferens Crucem, medius inter Ceroferarios habentes candelabra cum candelis accenſis. Bauldry *ſupra n.* 26. Corſettus *tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 6. *n.* 17. Deinde Celebrans medius inter Sacros Miniſtros elevantes fimbrias anterioris Pluvialis, ibique facta profunda inclinatione nudo capite Imagini, vel Cruci, de more ſuas veſtes deponunt. Bauldry *ſupra n.* 27. Biſſus *ſupra n.* 17.

Cæteri verò de Clero accedunt ad Chorum, & ibi dicunt Veſperas demiſſâ, ſed intelligibili voce, & ſine cantu, quo tempore ad Altare duæ candelæ ardere debent. Biſſus *lit. H. n.* 24. §. 6. vel potius ſex ſicut in Miſſa. Bauldry *ſupra n.* 28. Celebrans autem, & Miniſtri Sacri, depoſitis veſtibus, ſeu paramentis albis, & ſumptis a Celebranre, & Diacono Stolis violaceis, ſi ſit opus, vadunt etiam ipſi ad Chorum pro dicendis Veſperis; quòd ſi numerus Clericorum ſit copioſior, poſſunt remanere in Sacriſtia, ibique, vel alibi Veſperas ex ſe dicere ſubmiſſa voce. Biſſus *lit. F. n.* 42. §. 18. Bauldry *ſupra n.* 27.

Interim ex Altari majori transferuntur in Sacriſtiam Sanctorum Reliquiæ, ſi quæ ſuper eodem fuiſſent depoſitæ inter candelabra, per duos Cappellanos cum Stolis, & cum duobus Acolythis lumina geſtantibus. Memoriale Rituum *ſupra n.* 2. *pag. mihi* 137. Rurſus eodem tempore omnia, quæ erant ſuper Altare, & ſuper Credentiam, Clerici reportant in Sacriſtiam, & aciculas de Mappis Altarium removenr, niſi id prius factum fuerit, ut ſupradictum eſt, ut facilius, & promptius dicta Altaria denudari poſſint. Bauldry *ſupra n.* 31.

Dum dicuntur in Choro Veſperæ, aliquis Sacerdos Cotta, & Stola alba paratus, & aliquis Clericus cum velo humerali vadunt ad Altare, ubi adhuc eſt Pyxis cum Particulis conſecratis, inſervientibus duobus, vel quatuor Acolythis, quod eſt decètius cum luminibus, & prædicto Clerico pro velo humerali imponendo ſuper humeros Sacerdotis cum debitis genuflexionibus, Pyxidem accipir, quam ponit non quidem in eadem Capſula, in qua paullo ante fuit repoſitus Calix, quem Celebrans detulit in Proceſſione, ut vult Gav. *infra n.* 20. cum hic nullius ferme Eccleſiæ ſit uſus, ſed poni debet dicta Pyxis in aliquo alio decenti loco, nimirum vel in aliqua Cappella ab Eccleſia ſegregata, vel in aliquo Tabernaculo exiſtente in Sacrario, quæ qui-

quidem conſuetudo hodie eſt fere communis omnium Eccleſiarum. Dum Sacerdos deferet prædictam Pyxidem, ſupradicti duo, vel quatuor Acolythi cum Cottis, & facibus ardentibus præcedant, &c. Aſportata dicta Pyxide, lampades, & cerei, ſi qui ſunt per Eccleſiam accenſi, extinguuntur, ſolum illis relictis accenſis, qui ſunt in Altari, ubi eſt SS. Sacramentum. Biſſus *ſupra* §. 19. & duobus ſaltem candelabris ad Altare majus, uſque dum cantantur Veſperæ.

His omnibus peractis, ſolet etiam e vaſis Eccleſiæ removeri Aqua benedicta, nihilominus quia ſuper hac communi praxi nulla habetur Rubrica, nullum Decretum; idcirco aliqui inſurgunt contra hanc conſuetudinem, dicentes, hac die, & ſequenti Feria VI. in Paraſceve non eſſe tollendam ex fontibus Eccleſiarũ Aquam benedictam, ſed adhuc in eis aſſervari debere prædictis diebus, ſicut in more eſt omni alio tempore. Qui hanc opinionem defendunt moventur ex Decreto Alexandri Papæ I. quod habetur *in Canone Aquam de conſecrat. diſtinct.* 3. & clarius in Lectione nona, quæ de eodem Sancto Pontifice legitur die 3. Maji, in Feſto Inventionis S. Crucis, ubi legitur: *idem decrevit, ut Aqua benedicta ſale admixto perpetuò in Eccleſia aſſervaretur*. Ex quo inferunt adhærentes huic ſententiæ: ergo nunquam deeſſe debet Aqua benedicta in Eccleſia. Addunt idipſum confirmari ex Rubricis Ritualis Romani præſcribentibus aſperſionem Aquæ benedictæ Infirmis, quibus adminiſtratur SS. Viaticum, & Sacramentum Extremæ unctionis, necnon Cadaveribus Defunctorum, quæ etiam his diebus Aqua benedicta revera in Eccleſiis aſperguntur; unde non debet ſupponi, vaſa Eccleſiæ non continere prædictam Aquam; denique adducunt in favorem ſuæ ſententiæ Rubricas Miſſalis Romani in die Sabbati Sancti, quibus præſcribitur, quòd: *dicta Nona, Sacerdos, &c. aſtantibus ſibi Miniſtris cum Cruce, & Aqua benedicta*: & infra ſubnectitur: *deinde prædicta grana incenſi, & ignem ter aſpergit Aqua benedicta*, ex quibus infertur, quòd Rubrica ſupponit, exiſtere in Eccleſia Aquam benedictam. Non enim dicit, quòd fiat Aquæ benedictio, ſicut dicit, quòd fiat benedictio novi ignis, & quinque granorum incenſi. Et ſupponit eadem Rubrica, non deeſſe in Eccleſia Aquam benedictam nedum in die illo Sabbati, ſed nec etiam in aliis duobus diebus præcedentibus.

Si dicatur, quòd pro antedictis functionibus, nimirum pro Sacramentorum adminiſtratione, pro Defunctorum Exequiis, & pro Benedictione quinque granorum Incenſi, & novi Ignis ſervari debet illis diebus Aqua benedicta in aliquo vaſe, & in aliquo loco remoto; reſpondent Auctores hujuſce ſententiæ, quòd idipſum eſt contra Eccleſiæ inſtitutum, quæ vult, ut Aqua benedicta perpetuò ſit Fidelibus expoſita in vaſis prope fores Eccleſiarum, ut Fideles Eccleſiam ingredientes ſtatim aſpergi poſſint, & a levioribus noxis mundari; præterea hoc ipſum foret novum Ritum in Eccleſiam inducere, quod ſine auctoritate Eccleſiæ fieri non poteſt; hæc, & alia præfati Auctores, inter quos recenſentur Enioannes *in allegationibus de Aqua benedicta*, quem refert per extenſum P. Torrecilla *variar. conſult. moral. tom.* 3. *conſult.* 17. Michael

chael de Paullo *in ord. rec. Div. Offic. Anno* 1685. *die* 19. *Aprilis* Antonius de Caſtelleras *pariter in ord. rec. Div. Offic. Anno* 1690. *die* 23. *Januarii*, qui libelli fuerunt ordinati pro omnibus Hiſpaniæ Diœceſibus, & eorum Auctores citat idem Enioannes *in dicta allegat. n.* 1. *&* 2. item Auctor Cæremonialis FF. Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum *par.* 1. *cap.* 3. §. 2. *n.* 2. *& par.* 3. *cap.* 1. §. 5. *num.* 9. Bartholomæus de Ollalla Sac. Cæremoniarum Magiſter in Regia Cappella Caroli II. Hiſpaniarum Regis *in Cæremoniali Romano pro Miſſa Sollemni n.* 651. Hanc ſententiam tenebat etiam Illuſtriſſimus Dominus Joſephus Gaſc Archiepiſcopus Panormitanus, die enim 18. Martii 1728. ſequens publicari juſſit Edictum: *di più vogliamo, che nelli fonti ſoliti ſtare nell' ingreſſo delle Chieſe* (nelli detti giorni di Giovedì, e Venerdì Santo) *vi ſi ponga l'acqua benedetta, conforme ſi coſtuma in ogni tempo*. Contrariam tamen ſententiam tuetur ſupra citatus P. Torrecilla *in dicta conſult. per totam*, ubi contrarium Eccleſiarum Hiſpaniç uſum noſtram nempe communem Italiæ conſuetudinem approbat, ac nedum ut licitam, ſed etiam ut obligatoriam defendere conatur, ſed levibus momentis, ut aſſerit Auctor Ordinis Divini Officii ad uſum PP. Cappuccinorum pro Anno 1737. in calce ſui Directorii, Panormi editi, ex quo hæc colligere potui.

RUBRICA.

10 *Et Sacerdos cum Miniſtris denudet Altaria, legendo Antiphonam, Diviſerunt, &c. cum toto Pſalmo.*

GAVANTUS.

Ordo Romanus. Altaria, inquit Rubrica, non Altare majus tantum. An Altaria denudanda erunt, dum dicuntur Veſperæ? Ex hac Rubrica videtur affirmandum: *Alcuin.* poſt Veſperas vult denudari, quia Veſperè, ait, nudatus fuit Chriſtus ſuis Diſcipulis. Idem habet *Cærem. Epiſc. libr.* 2. *cap.* 23. communior uſus Eccleſiarum Urbis cum Cæremoniali prædicto explicat Rubricam.

11 Hæc Altarium nuditas ſignificat, Chriſtum amiſiſſe ſpeciem, & decorem *Rupert. lib.* 5. *cap.* 35. & veſtimenta illius fuiſſe diviſa inter milites, ut ex Antiphona patet, & *idem Rupert.* colligit nudatum Chriſtum quaſi gloria Deitatis, *Deus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?* Contemplatur *Durand. cap.* 76. *loc. cit.*

12 Procedit autem Celebrans cum Diacono in albis, & Stolis tantum violaceis, cum Subdiacono in albis tantum, ſine Manipulis, & Clerus cantare poteſt Pſalmum totum. Amovendæ verò ſunt mappæ tantum cum pallys, & aliis ornamentis, relicta Cruce velata cum Candelabris in Altaribus, neque Pſalm. ideo eſt repetendus, ſi multa ſint Altaria. * Conopæum Taber-

bernaculi majoris, in quo aſſervatur ordinarie Sacramentum, adhuc placet eſſe coloris violacei, ut diximus *par. 1. tit. 20. §. Tabernaculum*, quia Regia viventis Chriſti eſt, ad modicum tempus abſentis; quòd ſi adhibeatur coloris nigri ob ſequentem Feriam 6. ea erit ratio, quia vacuum eſt Tabernaculum; & conformis erit color paramentis Celebrantis: ſtandum ergo erit conſuetudini locorum; & Romæ in Eccleſia Sancti Petri amovetur conopæum, quod etiam magis placet, niſi ſint velandæ ſtatuæ, ſeu imagines prædicti Tabernaculi.

13 Hoc triduum tranſeuntes ante Crucem, quæ eſt in Altari majori, reverentiam illi faciant cum genuflexione; excepto Celebrante parato (niſi illud infra notetur) quia fulget Crucis myſterium; & de die Paraſceve hoc decreviſſe Sacram Rituum Congregationem teſtatur *Caſtaldus in ſua Praxi Cæremoniarum*.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. Pro Altarium denudatione.

XVII. Gavant. n. 12. *Præcedit autem Celebrans, &c.*] Dum dicuntur Veſperæ, ut innuimus ſupra; Celebrans ſe parat in Sacriſtia Stola tantum violacea ſuper albam in modum Crucis ante pectus, & Diaconus Stola violacea Diaconali ſuper ſiniſtrum humerum, & Subdiaconus ſola alba, & ita omnes ſine Manipulis; veſperis peractis, ut habet Cæremoniale Epiſ. *lib. 2. cap. 13. §. 13.* procedunt ad denudationem Altaris majoris, Thuriferario ſine Thuribulo, & Ceroferariis ſine Candelabris præcedentibus, manibus junctis, & nudo capite, deinde Cæremoniarius etiam ſine Bireto, & manibus junctis procedit; tum Subdiaconus, & poſt eum Diaconus, & ultimo Celebrans, & hi tres unus poſt alium tecto capite, & manibus junctis, Turrinus *par. 3. ſect. 1. cap. 2. §. Ubi Celebrans, & par. 3. ſect. 2. cap. 1. §. Veſperis peractis* contra Bauldry *par. 4. cap. 9. art. 4. n. 1.* qui vult, quòd Celebrans ſit in medio Diaconi a dexteris, & Subdiaconi a ſiniſtris, ſed verius unus poſt alium procedere debent, ut ipſemet Bauldry notat *par. 4. cap. 3. art. 2. num 4* Ratio autem eſt, quia in tantum medium habent Celebrantem aliquando, in quantum habet Pluviale, cujus fimbrias anteriores ſuſtinere debent, ut docet Cæremoniale Epiſ. *lib. 1. cap. 15. §. 14.* Quando verò Celebrans non habet Pluviale, tunc Diaconus immediate præcedit ante Celebrantem, & Subdiaconus ante Diaconum manibus junctis. Cæremoniale *ſupra §. 13.* ſi Chorus ſit retro Altare majus. Caſtaldus *lib. 3. ſect 6. cap. 4. n. 11.* vult, quòd ad denudationem Altaris bini quilibet de Choro ſuo ordine accedant intra Presbyterium, ibi per gyrum Chorum ordinantes, quorum ultimus omnium ſit Celebrans paratus.

Cum autem ad Altare majus pervenerint, omnes genuflectunt unico genu, excepto ſolo Celebrante (immo ſi Miniſtri Sacri ſint Canonici, i e. quæ ipſi genuflectunt) qui tantum ei profunde ſe inclinant. Bauldry *ſupra art. 4. num. 2.* Deinde cum Miniſtris

Sa-

Digitized by Google

Sacris aſcendit ad Altare, ubi incipiens denudationem ſimul incipit mediocri voce, ita ut audiatur a Choro, & ſine cantu, Antiphonam: *Diviſerunt ſibi, &c.* quam omnes de Choro eadem voce proſequuntur: Caſtaldi *lib.* 3. *ſect.* 6. *cap.* 4. §. 11. Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 9. *num.* 12. Turrinus *ſupra, &c.* Horatius Chriſtiani *ſupra num.* 7. & Memoriale Rituum *ſupra num.* 2. contra Bauldry *par.* 4. *cap.* 9. *art.* 4. *num.* 3. Biſium *lit. A. num.* 293. §. 2. & Gerlacum Vinitorem *par.* 6. *tit.* 9. de Denudatione Altaris *tit.* 3. qui volunt, quòd prædicta Antiphona non duplicetur, ſed ea incœpta, ſtatim in Choro dicatur Pſalmus. Dicta igitur a Choro tota Antiphona, ſtatim omnes proſequuntur Pſalmum: *Deus, Deus meus reſpice in me, &c.* quem alternatim eadem voce dicunt, & dum recitatur prædictus Pſalmus, omnes in Choro ſtant, & hæc eſt Praxis Sacroſanctæ Baſilicæ Lateranenſis. Recitato, & terminato dicto Pſalmo, repetitur Antiphona.

Celebrans poſtquam Antiphonam incæperit, illam eodem tempore quo Chorus, cum Miniſtris ſuis proſequitur paullò humiliori voce, ac etiam cum ipſis alternatim dicit totum Pſalmum, & in fine repetit, & ſimul ipſi Miniſtri cum eo, Antiphonam integram: Nicolaus de Bralion *ſupra num.* 13. Interim denudans Altare cum Miniſtris Sacris amovet primò Tobaleam ſuperiorem, mox alias: Horatius Chriſtiani *ſupra n.* 8. Tum pallium, & alia ornamenta, relicta tamen Cruce tecta velo violaceo cum Candelabris ſuper Altare; auferuntur etiam cortinæ, tentoria, credentia, & alia ſi adſint. Bauldry *ſupra art.* 6. *num.* 2. ita etiam quæ ſunt tapetia in Choro. Poſtea accedunt eodem ordine, quo ſupra ad denudanda alia Altaria. Biſſus *lit. A. num.* 293. §. 2.

Si verò ante perfectam denudationem Altarium eſſet finitus in Choro prædictus Pſalmus, non ideo repetitur, ſed tamen curent in Choro, ut illum magis moroſe, vel celerius dicant pro numero Altarium denudandorum, ut ſi fieri poſſit, dicatur Pſalmus quouſque Altaria omnia ſint denudata: Biſſus *ſupra* §. 3. Bauldry *ſupra*. Vinitor *ſupra* §. 3. Halden *par.* 1. *tit.* 20. §. 1.

Ubi verò copioſus eſt Altarium numerus, eodem tempore, quo Celebrans denudat Altare majus, alii Sacerdotes Cotta, & Stola violacea induti, vel alii Miniſtri inferiores poterunt illa denudare recitando dictum Pſalmum; Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 14.

Acolythi omnia in Sacriſtiam aſportabunt, alii Cereos extinguent; alii vaſcula cum floribus amovebunt, alii pallium, alii linteamina è Credentia deferent, alii tapetum, alii Ciborium conopæo violaceo, potius quàm nigro cooperient, ut docet etiam Gavantus *ſupra*, cujus Oſtiolum apertum relinquent. Tandem denudatis Altaribus, omnia Acolythi amovebunt, nihil in his relinquentes, niſi, ut ſupra dictum eſt, Candelabra, & Crucem in medio coopertam. Horatius Chriſtiani *ſupra num.* 9. Memoriale Rituum *ſupra* §. 13. *n.* 1. *a n.* 1. Quin collocetur, ut aliqui faciunt in medio Altaris majoris Crux grandioris magnitudinis, diverſa ab ea, quæ erat inter Candelabra, velo violaceo, vel nigro cooperta, & die ſequenti a Celebrante detegenda. Crux enim quæ

quæ inter Candelabra reperitur, amoveri non debet, niſi die ſequenti a Diacono, ut illam porrigat Celebranti, ut eam detegat cum ea Sollennitate, quæ a Rubricis præſcribitur, & quæ a nobis declarabitur infra. Hoc liquet ex Cæremoniali Epiſcoporum impreſſo ſub Innocentio X. ut videbimus infra, ubi in tabula delineata apparet Crux detegenda, & eſt eadem, quæ inter Candelabra ſolet collocari, non verò alia diverſa, & quæ, terminata ejuſdem Crucis adoratione, iterum ſuper ſuo pede inter Altaris Candelabra reponitur Feria VI. ſequenti.

Completa Altaris majoris denudatione, totoque Pſalmo ſupradicto, & repetita ejuſdem Antiphona, Omnibus datur ſignum cum crotalo, ut fit in Salutatione angelica loco ſigni meridiani, & interim omnes genuflexi orant. Facta brevi Oratione, omnes ſurgunt, & adorant unico genu Crucem, quæ ex nunc per hoc triduum uſque ad Nonam Sabbati Sancti incluſive hac genuflexione colitur ab omnibus tranſeuntibus ante illam. Gavantus *ſupra*, & Memoriale Rituum ſupra *num. 6.* deinde pergunt omnes in Sacriſtiã debito ſervato ordine, ſive ad faciendum mandatum, ſi mane fiat. Bauldry *ſupra num.* 5. Horatius Chriſtiani *ſupra num.* 12. nec non Gavantus infra.

Prædictæ denudationis Altarium mentionem faciunt Iſidorus *de Offic. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 28. Alcuinus *de divin. Offic. cap. de Cœna Dom.* Amalarius *lib. de eccleſ. Offic. lib.* 1. *cap. de ſexta varietate Cœnæ Domini.* Rabanus Maurus *de Inſtit. Cleric. lib.* 2. *cap.* 36. *de Cœna Dom.* Rupertus Abbas *de divin. Offic. lib.* 5. *cap.* 31. Johannes Belet *in Rationali divin. Offic. cap.* 104. Durandus *lib. 6. cap.* 76.

Altarium denudationem ſequitur in aliquibus Eccleſiis vetuſtiſſimis Ritus lotionis eorundem Altarium; cujus meminerunt laudati Scriptores, & ex recentioribus de ea fuſe diſſerunt Martene *de antiq. Eccleſ. diſcipl. cap.* 22. §. 7. Bellotte *Obſerv. ad Ritus Eccleſ. Laudunenſis pag.* 806. *& ſeqq.* & omnium fuſiſſime, atque erudite Chriſtophorus Batellus Baſilicæ Vaticanæ Beneficiatus, edita de hac re Diſſertatione ſub hoc titulo -- Ritus annuæ ablutionis Altaris majoris Sacroſ. Baſilicæ Vaticanæ in die Cœnæ Domini.

Adnotare huc ſpectat denudationem Altarium antiquiorem eſſe eorundem lotione, ſiquidem neque antiquus Ordo Romanus, neque Gelaſii, & Gregorii Sacramentaria, quæ denudationis Altarium aperte meminerunt, de lotione eorum ullum verbum habent, quæ obſervavit laudatus Martene *loc. cit.*

Advertendum etiam ſupereſt, quòd Sacramento in Tabernaculo incluſo, & in Sacello aſſervato his diebus eſt genuflectendum utroque genu; Cruci verò, quæ eſt in Altari majori, ut ſupra innuimus, omnes, etiam Canonici genuflectere debent unico genu, prætertim verò Feria VI. ſequenti; ita Nicolaus de Brahen *in appendice* 3. *cap.* 3. *num.* 3. in obſervationibus circa diverſas functiones *num* 3. & Horatius Chriſtiani *ſect.* 2. *cap.* 11. *num.* 13. nec non Gervaſ. *in Ordinibus divini Officii Mon. Faliſci.*

RU-

RUBRICA.

14 *Poſt denudationem Altarium, hora competenti facto ſigno* u *cum tabula, conveniunt Clerici* x *ad faciendum mandatum. Prælatus, ſeu Superior, ſuper Amictu, & Alba induitur Stola, & Pluviali violaceis, &* y *in loco ad id deputato, miniſtrante Diacono (qui paratus cum Subdiacono,* z *ut in Miſſa, paramentis albis, ei aſſiſtit) imponit Incenſum in Thuribulo: deinde Diaconus* a *librum Evangeliorum ante pectus tenens, genuflexus* b *ante Superiorem petit Benedictionem: qua accepta, aſtantibus duobus Acolythis cum Candelabris accenſis, & Subdiacono librum tenente, ſignat librum, & incenſat, & cantat, ut moris eſt, Evangelium: Ante diem Feſtum Paſchæ, ut in Miſſa, quo finito, Subdiaconus portat librum apertum oſculandum Superiori, & Diaconus eum de more incenſat. Poſtea Superior exuitur Pluviali, & per Diaconum, & Subdiaconum præcingitur linteo, & ſic præcinctus, aſſiſtentibus ſibi iiſdem Diacono, & Subdiacono, accedit ad lotionem pedum: & per ordinem diſpoſitis iis, qui lavandi ſunt, Clericis pelvim, & aquam miniſtrantibus, Subdiacono ſingulorum pedem dextrum tenente, genuflectens ſingulis, illorum pedem lavat,* c *extergit, & oſculatur, Diacono* d *præbente linteum ad abſtergendum.*

GAVANTUS.

u *Cum Tabula*. Sonitus lignei fit mentio *in Paraſc. Ord. Rom.* ſed hac die adhiberi docent *Alcuin. & alii*. Humilitatis eſt indicium *Amalar. lib. 4. cap. 21.* Terrorem ſignificat Judæorum incuſſum Apoſtolis *Gemma libr. 3. cap. 88.* & lignum Crucis, quo convocantur omnes, adumbrat *Rupert. libr. 5. cap. 29.* minus etiam ſonat lignum, quàm æs; quia mulieres in Paſſione magis loquebantur de Chriſto, quàm Apoſtoli, *Dur. c. 76.*

x *Ad faciendum Mandatum*. Dicitur *Mandatum*, quia mandavit Chriſtus lotionem pedum, & quia Antiphonæ incipiunt ab hac --*Mandatum novum, &c.*

y *In loco ad id deputato*. Congruum eſſet, ut ibi Altare eſſet cum pallio albo ad ſignificandam munditiam, cujus gratia lavandi ſunt pedes, cum Cruce, & Candelabris; poterit etiam parari Credentia a latere ſiniſtro, ſuper quam collocabuntur Miſſale, linteum Sacerdotis, vaſa ad abluendas in fine manus ejuſdem, & alia ejuſmodi cum floribus, & herbis, ſcamna neceſſaria cum tapetibus habeantur pro lavandis; & tapetia ſint ita ampla, ut Celebrans ſuper iiſdem genuflexus lavare queat, neque Albam fœdet.

z *Ut in Miſſa*. Hoc eſt, cum manipulis (licet eo careat Celebrans) ob

Evangelium cantandum a miniſtris, ſi fiat proceſſio a Sacriſtia ad locum deſtinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos medius more ſolito, quam deponit prope Altare in cornu Evangelii.

a *Librum Evangeliorum, &c.* Impoſito prius de more incenſo cum Benedictione in Thuribulo a Celebrante. Hoc eodem loco Evangelium reſtitutum eſt a Pio V. *in 2. edit. Miſſalis ab eodem reformati, ante Clementem VIII. juxta Ordinem Romanum antiquum.*

b *Ante Superiorem.* Adde, ſtantem in cornu Epiſtolæ. Finita incenſatione Celebrantis, deponuntur Manipuli a Miniſtris, ut ei liberius inſerviant.

c *Extergit, & oſculatur.* Nullo facto ſuper pedem ſigno Crucis manu Celebrantis,

d *Præbente linteum.* Stabit ideo Diaconus a dextris, colligit linteum ipſum, quo Celebrans eſt præcinctus, & extendet, quando opus eſt, ut tergat: non autem Diaconus infundat aquam pedibus, quod aliqui ſcripſerunt nimis aperte contra Rubricam.

RUBRICA.

15 *Et interim hæc ſubſcripta cantantur.*

GAVANTUS.

In cantandis Pſalmis Mandati, unus tantum verſus cantatur, *Durand. lib. 6. cap.* 75. quod etiam dicitur in Rubrica Miſſalis.

RUBRICA.

16 *Poſt lotionem Superior, vel qui aliis abluit pedes, lavat manus, & abſtergit alio linteo, deinde rediens ad locum, ubi prius fuerat, accipit Pluviale, &* e *ſtans capite detecto* f *dicit, &c.*

GAVANTUS.

e *Stans capite detecto.* In medio ſcilicet ante Altare.

f *Dicit.* Manibus junctis, ut alias notavimus, tenentibus librum Diacono, & Subdiacono. Orationes cum verſibus additæ ſunt a Pio V. *ex Ordine Romano.*

17 Finitis omnibus, vel exuitur ibidem Superior, vel redit in Sacriſtiam ordine, quo venerat.

18 De hoc mandato cum Evangelio Miſſæ hujus diei meminit *Ordo Romanus.* Ablutio verò pedum habetur *apud Auguſt. epiſt.* 119. *& Cyprian. ſermo ae de hac re.* Fitque ad humilitatem Chriſti imitandam, & ad munditiam

tiam animæ deſignandam *Rup. lib.* 5. *cap.* 20. Unde & antiquitus reconciliabantur Deo hac die Pœnitentes: S. Gregorium firmaſſe Decreto lotionem hanc, ſcribit *Alph. Villegas in Flor. Sanctorum*.

19 De Oleis Sacris nihil Miſſale, neque nos loquimur, ad Pontificale ſpectat, interea lege *Dur. lib.* 6. *c.* 74.

20 Hora commodiore, poſt Veſperas, deferantur Particulæ ſupra reſervatæ pro infirmis cum luminibus, ſuperpelliceo, & Stola alba adhibitis, ad locum, ubi reſervata fuit Hoſtia conſecrata: niſi aliud exigat laudabilior conſuetudo: & oſtiolum Tabernaculi, in quo ordinarie aſſervari ſolent, maneat apertum, ne Populus ibi adoret, quod non adeſt amplius.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus ſervandis in faciendo Mandato.

XVIII. Rubr. & Gav. lit. y— *In loco ad id deputato, &c.*] Locus proprius ad faciendum Mandatum, ſive pedum lotionem, debet eſſe aliqua aula Sacriſtiæ vicina, in qua pro tali functione debent parari omnia ea, quæ præſcribit Gavantus *ſupra*; obſervandum tamen eſt, quòd Crux tum Altaris, tum proceſſionis, ſi quæ fiat, juxta noſtram ſententiam ſuperius expoſitam, debet eſſe non albo, ſed violaceo velo contecta. Scamnum, ſuper quo ſedere debent ii, quibus lavandi ſunt pedes (& qui numero treſdecim eſſe debent, ſi fieri poſſit) debet eſſe oblongum, panno viridi, vel alterius coloris coopertum, non tamen rubei. Rurſus ante prædictum pannum ſterni debet tapes oblongus, vel plures, & cuſſinus amplior, ne Celebrans lavans pedes genuflexus, ſacras veſtes maculet.

Ad ſiniſtrum latus dicti ſcamni, ſeu in parte Epiſtolæ paretur Credentia cum omnibus iis, quæ deſcribit Gavantus *ſup.* item tresdecim Mappulæ in una lance, vel ciſta honeſte poſita ad extergendos pedes treſdecim lavandorum. Ex Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 24. & ex Bauldry *ſupra de Feria V. in Cœna Domini art.* 5. §. 3. vel iis deficientibus, paretur linteum ſatis amplum ad prædictorum pedes extergendos, ſi illud, quo Celebrans erit præcinctus, non erit ſufficiens. Item paretur pelvicula cum mica panis, ac Manutergium, & Vas, ſeu Buccale cum aqua ad lotionem, & exterſionem manuum Celebrantis, & Miniſtrorum poſt lotionem pedum faciendas.

Prope prædictum ſcamnum, vel alio loco commodiori, congruum eſt, ut parentur tria Vaſa, unum aqua calida plenum, & herbis odoriferis, alterum aqua frigida ad temperandam calidam, ſi opus ſit, & tertium, in quod aqua pelvium effundatur poſt cujuſvis pedis lotionem, ſi neceſſe ſit, niſi forte effundenda ſit in aliquo loco ad id deputato. Præterea parari debent ad minus duæ pelves, aqua, & herbis implendæ, in quibus effunditur prædicta aqua calida pro facienda ipſa lotione pedum. Item Urceus ad prædictam aquam infundendam.

Præterea parari etiam debet unum Legile nudum, vel duo, aut tria in pla-

plano cum Miſſali, ſeu Rituali, ubi ſunt Antiphonæ, Pſalmi, & ℣℣. decantandi, dum fiet pedum lotio: ex Caſtaldo *ſupra cap.* 5. & ex Bauldry *ſupra* §. 3. *& ſeqq.*

In Sacriſtia autem parari debent Amictus, Albæ, Cingula, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante, necnon Stola cum Dalmatica coloris albi pro Diacono, ſicut & Tunicella pro Subdiacono, cum duobus Manipulis coloris pariter albi. Deinde Thuribulum cum Navicula, & Vas cum prunis ardentibus.

Prædictis omnibus commode, & tempeſtive paratis, ita ut nihil deſit, hora ſolita, quæ ſolet eſſe tertia poſt meridiem, dato ſigno tabulæ, ſeu crotali, conveniunt omnes in Sacriſtiam, ubi Celebrans, & Miniſtri induuntur prædictis paramentis, & interim admonentur illi, quorum lavandi ſunt pedes, ut pergant ad ſuum ſcamnum. Rurſus interim accenduntur candelæ, quæ ſunt ſuper Altare, ubi faciendum eſt mandatum, tum Ceroferarii ſumunt ſua candelabra, accenſis prius eorum candelis, & collocant ſe retro poſt Celebrantem. Deinde miniſtrantibus Diacono, & Thuriferario de more ſtantibus a dexteris Celebrantis, ipſe Celebrans imponit, & benedicit thus in Thuribulo ſtans ante Crucem, vel Imaginem Sacriſtiæ, tum facta prædictæ Cruci, vel Imagini debita reverentia, procedunt ad locum paratum (ſi in Sacriſtia non ſit faciendum mandatum) hoc ordine: Præcedit Thuriferarius cum Navicula, tum Ceroferarii cum candelabris, deinde Cæremoniarius, & Clerus, & tandem Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum, junctis manibus, & tecto capite exceptis tribus primis, & Cæremoniario.

XIX. Cavant. lit. z -- *Si fiat Proceſſio a Sacriſtia, &c.*] In hac Proceſſione, quæ fit a Sacriſtia ad locum ubi faciendum eſt mandatum, controvertunt Auctores, utrum ſit ferenda Crux a Subdiacono medio inter Ceroferarios? Negativam ſententiam tenet Biſſus *lit. C. n.* 593. eo quia nec in Miſſali, nec in Cæremoniali Epiſc. nec apud alium Auctorem excepto (ait ipſe) uno Bauldry *par.* 4. *cap.* 9. *art.* 5. *n.* 9. ulla mentio fiat de Cruce in ejuſmodi Proceſſione ferenda. Verùm præter Bauldry tenet hanc ſententiam etiam Gavantus *ſup. lit.* z, ubi ait -- Si fiat Proceſſio a Sacriſtia ad locum deſtinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos -- unde mirari eſt, quomodo Biſſus aſſeveret, nullum alium Auctorem præter Bauldry facere mentionem dictæ Crucis a Subdiacono deferendæ in dicta Proceſſione. Si igitur feratur dicta Crux, in tali caſu perget utique Subdiaconus inter dictos Ceroferarios, & Diaconus a ſiniſtris Celebrantis.

Cum pervenerint ad locum deputatum, Subdiaconus ſi defert Crucem, præſtet ea, quæ tradit Gavantus *ſupra*; Ceroferarii verò hinc inde a lateribus Altaris in plano expectent Celebrantem, qui Cruci Altaris profundam facit reverentiam, aliis omnibus genuflectentibus (exceptis tamen Cruciferario, & Ceroferariis) ſed prius Cæremoniarius accipit bireta Celebrantis, & Diaconi, quæ in loco congruo deponit. Clerus verò in duas partes dividitur, & accedit vel totus, vel pars ad legile, ſeu legilia, ſi plura ſint ad decantandas Antiphonas, Pſalmos, ℣℣. &c. dum fiet pedum lotio, &c.

XX.

XX. Gavant. lit. a -- *Impoſito prius de more Incenſo, &c*] Celebrans aſcendit ad Altare, illudque oſculatur in medio, & Diaconus accepto de manu Cæremoniarii libro Evangeliorum, eum portat de more ad Altare cum debitis genuflexionibus, illumque in medio collocat, ut in Miſſa, dum ipſe Celebrans ponit cum Benedictione Thus in Thuribulo, miniſtrante Diacono cum debitis oſculis, & cætera omnia præſtando tam Celebrans, quàm Diaconus, ut in Miſſa. Idem Diaconus procedit ad decantandum Evangelium, quo finito, Celebrans oſculatur librum delatum a Subdiacono.

XXI. Gavant. lit. b -- *Finita incenſatione Celebrantis, &c.*] Ceroferarii deponunt candelabra ſuper Credentiam, Thuriferarius Thuribulum, & Miniſtri Sacri Manipulum ſuum cum debitis reverentiis, ſeu genuflexionibus. Celebrans vero exuitur Pluviali per eoſdem, illudque tradunt alicui Miniſtro, qui loco congruo deponat, & per eoſdem præcingitur magno linteo ab Acolythis allato.

XXII. Rubr. & Gavant. lit. c -- *Extergit, & oſculatur, &c.*] Deinde medius inter Sacros Miniſtros accedit ad lotionem pedum, & diſpoſitis per ordinem tresdecim numero (juxta Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.*24.) pauperibus, ſeu aliis, quibus ex more lavandi ſunt pedes, tectis capitibus (ut ait Biſſus *lit. M. n.* 20. §. 4.) ut in figura, quæ eſt in Cæremoniali Epiſc. depicta, & ſedentibus; genuflexus, & nudo capite lavat, tergit, & oſculatur pedem dexterum uniuscujusque nullo modo formans ſignum Crucis ſuper eum, ut optime advertit Gavantus *ſup.* quem tamen prius ille pauper debuit diſcalceare, & antequam ſedeat ſeorſim lavare debuiſſet pro ratione decentiæ, ne immundus appareat. Dum autem Celebrans pedem lavat; Subdiaconus a ſiniſtris Celebrantis genuflexus tenet illum paullulum elevatum, ut commodius lavari poſſit; Diaconus verò a dexteris Celebrantis pariter genuflexus extergit pedem lotū linteo, quo Celebrans eſt præcinctus. Cæremon. Epiſcop. *loc. cit.* Si tamen eſſent tot Mappulæ, ut innuimus *ſupra* (id quod ad majorem decentiam conveniret) quot ſunt illi, quibus lavantur pedes, in tali caſu Diaconus pro unoquoque tradet Celebranti unam ex dictis mappulis, qui cum ea pedem lotum abſterget. Biſſus *ſupra* §. 4. & Bauldry *ſupra n.* 15. Interim autem aliquis Miniſter, ſeu Acolythus pelvim aqua plenam ſub pedibus lavandi tenet, alter mutat aquam, quando opus eſt, alius urceo infundit aquam tepidam, quando pariter opus eſt, non enim eam miniſtrat Diaconus, ut docet Biſſus, & Bauldry *loc. cit.* Incipitur autem hæc lotio a Digniori, nimirum ab eo, qui Altari eſt propinquior, & ejus pede loto, unus ex prædictis Acolythis trahit pelvim ad pedes illius, qui proxime ſequitur; aliaque ſuppoſita, mutabit illam frequenter prout viderit opportunum: & tunc aliquis deſignatus eam accipiens effundet aquã in vas ad id præparatum, aut commodiorem locum, non verò in pavimentum. Thuriferarius autem tenere poterit Bacile, cum Mappulis, quas ſucceſſive tradet ſine oſculis Diacono, & ab eo recipiet cum erit opus.

Si poſt lotionem pedum dandæ ſint pauperibus eleemoſynæ, aliquis Acolythus lancem cum eleemoſynis mini-

miniſtrabit, & Diaconus loto, & exterſo pede accipiet ex lance unam eleemoſynam, quam tradet Celebranti, & hic pauperi, qui eam accipiet cum oſculo manus Celebrantis, & ejuſdem eleemoſynæ. Biſſus *ſupra num.* 17.

XXIII. *Et interim hæc ſubſcripta cantantur, &c.*] Dum Celebrans incipit lotionem, Cantores in loco aſſignato intonant Antiphonas cum Pſalmis, ut in Miſſali, & Chorus proſequitur. Verùm ad confuſiones vitandas ſecurius eſt prædicta omnia intonari, & cantari eo modo, quo infra optime deſcribitur; clare enim explicatur a quibus intonandi ſint, & a quibus ſequendi ℣℣. Pſalmi, & Antiphonæ; id quod in Miſſali deſideratur, & ideo ſæpe oritur confuſio quando cantantur, & intonantur antedicti ℣℣. Pſalmi, &c.

Can-

C*Antores primi Chori intonant Antiph.* Mandatum novum do vobis.

Chorus proſequitur. Ut diligatis invicem ſicut dilexi vos, dicit Dominus.

Iidem Cantor. intonant Pſalm. Beati immaculati in via.

Chorus proſequitur. Qui ambulant in lege Domini.

Iidem Cantor. iterum intonant Antiph. Mandatum novum do vobis.

Chorus proſequitur. Ut diligatis invicem ſicut dilexi vos, dicit Dominus.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Poſtquàm ſurrexit Dominus a Cœna.

Chorus proſequitur. Miſit aquam in pelvim, & cœpit lavare Pedes Diſcipulorum ſuorum: hoc exemplum reliquit eis.

Iidem Cantor. intonant Pſalm. Magnus Dominus, & laudabilis nimis.

Chorus proſequitur. In Civitate Dei noſtri in monte ſancto ejus.

Cantor. 1. Chori incipiunt Antiph. Dominus Jeſus poſtquam cœnavit cum Diſcipulis ſuis lavit pedes eorum, & ait illis:

Chorus proſequitur. Scitis quid fecerim vobis ego Dominus, & Magiſter? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Iidem Cantores intonant Pſalm. Benedixiſti Domine terram tuam.

Chorus proſequitur. Avertiſti captivitatem Jacob.

Iidem Cantores incipiunt Antiph. Dominus Jeſus poſtquam cœnavit cum Diſcipulis ſuis, lavit pedes eorum, & ait illis.

Chorus proſequitur. Scitis quid fecerim vobis ego Dominus, & Magiſter? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Domine tu mihi lavas pedes?

Chorus proſequitur. Reſpondit Jeſus, & dixit ei: Si non lavero tibi pedes, non habebis partem mecum.

Iidem Cantores dicunt totum ℣. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dixit ei Petrus.

Chorus repetit Antiph. Domine tu mihi lavas pedes? Reſpondit Jeſus, & dixit ei: Si non lavero tibi Pedes non habebis partem mecum.

Cantores 1. *Chori dicunt totum* ℣. Quod ego facio tu neſcis modò, ſcies autem poſtea.

Chorus repetit Antiph. Domine tu mihi lavas pedes? Reſpondit Jeſus, & dixit ei: Si non lavero tibi pedes, non habebis partem mecum.

Cantores 2. *Chori dicunt* ℣. Si ego Dominus, & Magiſter veſter lavi vobis pedes: quanto magis debetis alter alterius lavare pedes.

Cantores 1. *Chori incipiunt Pſal.* Audite hæc omnes gentes.

Chorus proſequitur. Auribus percipite, qui habitatis orbem.

Cantores 2. *Chori incipiunt Antiph.* In hoc cognoſcent omnes, quia Diſcipuli mei eſtis.

Chorus proſequitur. Si dilectionem habueritis ad invicem.

Iidem Cantores dicunt ℣. Dixit Jeſus Diſcipulis ſuis.

Chorus repetit Antiph. In hoc cognoſcent omnes, quia Diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.

Cantores 1. *Chori incipiunt Antiph.* Maneant in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc.

Chorus proſequitur. Major autem horum eſt Charitas.

Iidem Cantores dicunt ℣. Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major horum eſt Charitas.

Chorus repetit Antiph. Maneant in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major autem horum eſt Charitas.

Cantores 2. *Chori aliquantò altius intonant Antiph.* Benedicta ſit Sancta Trinitas, atque indiviſa Unitas.

Cho-

Digitized by Google

Chorus ſequitur. Confitebimur ei, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam.

Iidem Cantores dicunt totum ℣. Benedicamus Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu.

Cantores 1. Chori intonant Pſalm. Quam dilecta Tabernacula tua Domine virtutum.

Chorus proſequitur. Concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini.

Chorus repetit Antiph. Benedicta ſit Sancta Trinitas, atque indiviſa Unitas: confitebimur ei, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Ubi Charitas, & Amor.

Chorus proſequitur. Deus ibi eſt.

Iidem Cantores ℣. Congregavit nos in unum Chriſti amor.

Cantores 1. Chori ℣. Exultemus, & in ipſo jucundemur.

Cantores 2. Chori ℣. Timeamus, & amemus Deum vivum.

Cantores 1. Chori ℣. Et ex corde diligamus nos ſincero.

Chorus repetit Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi eſt.

Cantores 2. Chori ℣. Simul ergo cum in unum congregamur.

Cantores 1. Chori ℣. Ne nos mente dividamur caveamus.

Cantores 2. Chori ℣. Ceſſent jurgia maligna, ceſſent lites.

Cantores 1. Chori ℣. Et in medio noſtri ſit Chriſtus Deus.

Chorus iterum repet. Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi eſt.

Cantores 2. Chori ℣. Simul quoque cum Beatis videamus.

Cantores 1. Chori ℣. Glorianter vultum tuum, Chriſte Deus.

Cantores 2. Chori ℣. Gaudium, quod eſt immenſum, atque probum.

Cantores 1. Chori ℣. Sæcula per infinita Sæculorum. Amen.

Hæc Norma intonandi, proſequendi, & cantandi prædictos ℣℣. Pſalmos, & Antiphonas deſumpta eſt ex Rituali noſtræ Congregationis, & ex Cæremoniali PP. Minimorum elaborato, atque digeſto per Theodorum Solarium ejuſdem Ordinis Profeſſorem, quem etiam ſecuti ſumus in repetendis Antiphonis, cum hoc ſit conforme diſpoſitioni Rubricæ Miſſalis Romani, quæ ita præſcribit: Antiphonæ, quæ habent Pſalmos, vel ℣℣. repetuntur, & de quolibet Pſalmo dicitur tantùm primus ℣. *hæc ſunt verba præciſa Rubricæ inſerta huic Mandato.*

XXIV.

XXIV. Rubr. n. 16. *Poſt lotionem Superior, &c.*] Completa lotione pedum, Acolythi aſportant ad Credentiam omnia Vaſa, ac Mappulas ibi deponunt, deinde ipſimet Acolythi ſumunt Urceum cum Bacile, in quo eſt mica panis, ac Manutergium pro lavandis manibus Celebrantis, qui eas lavat, & extergit extra cornu Epiſtolæ. Mox a Miniſtris exuitur linteo, quo erat præcinctus, & induitur ſuo Pluviali. Poſtea iidem Miniſtri Sacri ſumunt ſuos Manipulos, & Ceroferarii Candelabra, qui hinc inde accedunt ad latera Altaris in plano cum debitis genuflexionibus, & Celebrans in cornu Epiſtolæ, & Miniſtris poſt eum adſtantibus alta voce, & devota dicit: *Pater noſter, &c.* & alios ℣℣. (Choro reſpondente) & Orationem, prout in Miſſali.

XXV. Gavant. num. 17. *Finitis omnibus, &c.*] Finita Oratione, ſi prædicta functio peracta eſt in Sacriſtia, ibidem exuitur Celebrans, & Sacri Miniſtri; ſecus verò ad eam redeunt cum reliquis de Clero, eodem modo, & ordine, quo venerant, præcedente Thuriferario ſine Thuribulo fumigante, ſacraſque veſtes in Sacriſtia deponunt.

XXVI. Gavant. n. 18. *De hoc Mandato, &c.*] Quoniam Jeſu Chriſti ævo omnes nudis pedibus cum Sandaliis tantum incedebant, ac pedes ambulando faciliſſime deturpabant; hinc factum eſt, quòd hoſpitibus primùm omnium præſtabatur officium lavandi, & extergendi eorum pedes. S. Paullus *in epiſt.* 1. *ad Timotheum cap.* 5. *vers.* 10. innuit Viduarum munus eſſe hoſpitalitatem exercere, & Fidelibus pedes abluere. De hac Cæremonia mentionem etiam facit S. Auguſtinus in Epiſtola ad Januarium, &c. Hanc eandem Chriſtus Dominus præſtitit erga Diſcipulos ſuos, eamque ipſiſmet præſcripſit exercendam illis verbis: *Mandatum novum do vobis, &c. exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Exemplo igitur, & Mandato Chriſti Domini inhærentes Epiſcopi, alii Prælati, & Superiores Regularium, necnon Principes Sæculares, & ipſemet Romanus Pontifex, ſolent duodecim pauperibus, vel aliis juxta Locorum, & Eccleſiarum conſuetudinem lavare pedes.

Decimum ſeptimum Toletanum Concilium habitum anno 642. *Can.* 3. eam Cæremoniam hac Feria V. præcipit celebrari, & Bonifacius Moguntinus Antiſtes conſuluit ante Zachariam Pontificem, utrùm Sanctimonialibus liceret ſibi invicem lavare pedes, ſicut homines faciunt in Cœna Domini, aliiſque diebus? Cui Pontifex reſpondit: licere; præceptumque Domini, non tam ad Maſculos, quàm ad Fœminas pertinere; & in vita S. Bhertæ Abbatiſſæ Ordinis Vallumbroſani apud Bollandum 20. Martii legitur, eam Feria V. Sanctimonialibus ſuis pedes lavare conſueviſſe.

Sed circa hoc, ut optime adnotat Cæremoniale Epiſ. *lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 2. diverſi ſunt Ritus Eccleſiarum, & revera Narbonæ in Gallia quilibet Canonicus duodecim pauperibus pedes lavat; Lauduni verò, non pedes, ſed manus omnium Canonicorum lavantur in Capitulo hac die, & pluribus in Monaſteriis, ut aſſerit Grancolas *lib.* 2. *ſui Commentarii Hiſtorici cap.* 61. mutatus eſt uſus lavandi pauperum pedes, & lavantur eodem ſtatuto

uto numero man us, ſingulis Quadrageſimæ diebus ante prandium. Ruſus magna etiam diſcrepantia eſt circa hunc Ritum inter Cæremoniale Epiſc. & inter Ordines Romanos, praximque nonnullarum Eccleſiarum, ac Principum laicorum; nam præfatum Cæremoniale Epiſc. aſſerit alicubi in uſu eſſe veſtire ſumptibus Epiſcopi, vel Capituli tresdecim pauperes, eoſdemque cibo, & potu reficere, & mox ſuo tempore eiſdem pedes lavare, & eleemoſynam præbere. Alibi verò Epiſcopos lavare pedes tredecim ex ſuis Canonicis; dictumque Cæremoniale ſolùm relinquit arbitrio Epiſcopi, vel conſuetudini Eccleſiarum, lavandi pedes tredecim pauperibus, vel tredecim Canonicis, ſed circa numerum lavandorum nullum relinquit arbitrium, & hinc eſt, quod Caſtaldus, Bauldry, Biſſus, & alii Rubriciſtæ ſemper aſſerunt, lavandos debere eſſe tredecim numero. Multæ verò Eccleſiæ, ut ſupra innuimus, in uſu habent lavare pedes duodecim pauperibus, vel aliis, ſicut etiam Ordines Romani a Mabillonio vulgati eundem numerum præſcribunt, ex quo Chriſtus Dominus duodecim Apoſtolis pedes laverit. Sic in Ordine X. Romano *num.* 12. dicitur, quòd Pontifex poſt Miſſam celebratam hac die ſine Planeta reſidens in Sede facit Mandatum duodecim Diaconorum. In Ordine verò Romano XIV. ab eodem Mabillonio vulgato Auctore Cajetano *num.* 91. aſſeritur, quòd Papa peragendo Mandatum lavat pedes duodecim Diaconibus, vel Capellanis in defectu ipſorum. Rurſus in eodem *Ordine num.* 84. inſcripto *de Mandato fiendo in die Jovis Sancto Rubrica*, hæc verba leguntur: Ipſe verò (nempe Papa) præcinctus linteo habens ante ſe linteum mundum, quo unus Diaconus, qui ei ſervit, ſecundum Dominum Jacobum Cajetanum, ipſum Papam præcingit, Bracheolam ad hoc portatam, habens in brachiis, & linteum mundum ante ſe tenens, quæ omnia debent parari per Theſaurarium, vel Fratres de Prognota, & duodecim Subdiaconi manent foris Baſilicam diſcalceati: duo verò Oſtiarii accipiunt priorem in Ulnis, & portant eum ante Pontificem; Pontifex verò cum aqua calida, quam infundere debent Cubicularii, lavat pedes ejus, & tergit linteo, & deoſculatur pedem ejus dexterum, & dat ei duos ſolidos, & ſic facit unicuique Subdiaconorum, & dat eis duodecim denarios -- Ex quibus verbis prædicti Ordinis Romani duo colliguntur: primùm, ut notat optime Mabillon ibi, hoc non eſſe purum putum dicti Cajetani Ordinem, ſed ab aliquo alio interpolatum, maxime in iis locis, ubi Rubricæ vocabulum in Titulo apponitur. Secundum, quod adverti debet, eſt quòd ibi pariter numerus lavandorum eſt duodenarius, & quòd lavandi erant Subdiaconi. Denique in Ordine Romano XV. Auctor. Petro Amelio *n.*68. narratur, quòd Patriarcha Gradenſis Confeſſor in defectum Papæ de mandato ipſius lavit illa die pedes pauperum in parva Cappella, non declarando quot fuerint dicti pauperes: nimirum 12. vel 13. numero verò 69. mentionem facit lotionis 12. Subdiaconorum.

Verùm in Cæremoniali Papæ, ſeu Romano, ab Auguſtino Patricio Piccolomineo Epiſcopo Pientino digeſto, & a Marcello Corcyrenſi Archiepiſco-

piſcopo evulgato Venetiis Anno 1516. die 21. Novembris Typis Gregorii de Gregoriis, de qua re legi poſſunt ea, quæ tradit Mabillon in ſuo eruditiſſimo Commentario ad Ordinem Romanum *pag.* 5. *& ſeqq.* & in Appendice, quæ habetur ad calcem Ordinum Romanorum ab eodem editorum *pag.* 584. *& ſeqq.* in prædicto, inquam, Cæremoniali Romano, ſeu Papæ *lib.* 2. *cap.* 46. aperte declaratur Papam lavare pedes in hac quinta Feria majori tredecim pauperibus, in albis veſtibus novis a Papa ſibi datis, &c. *cap.* verò 49. in eodem Cæremoniali præſcribitur, quòd Papa abſente, debeat fieri lotio pedum tredecim pauperum ab aliquo ex Cardinalibus; unde liquet non ſolùm in Cæremoniali Epiſcoporum, ſed etiam in Cæremoniali Papæ, talem numerum, nimirum tredecim lavandorum eſſe præſcriptum, cujus myſterium non miror, ſicut mirari videtur Pompejus Sarnellius, quòd neque Iſidorus Hiſpalenſis, neque Alcuinus, neque Amalarius, neque ullus alius ex antiquis Sacrorum Rituum, & Rubricarum Interpretibus, explicaverit; nam antiquitus non erat præſcriptus talis numerus lavandorum, & idcirco ab antiquis Auctoribus mirum non eſt, ſi de myſterio talis numeri nihil fuerit inveſtigatum.

Primus quæſtionem hanc ex profeſſo tractavit mox laudatus eruditiſſimus Sarnellius Vigilienſis Antiſtes *tom.* 1. *epiſt.* 13. qui duplicem apud Rupertum lotionem inveniens hac die peractam, quarum prima repræſentabat Mariæ lotionem, quam Chriſti Domini pedibus exhibuit in domo Phariſæi, altera verò exprimebat ablutionem a Chriſto Domino factam Diſcipulorum pedibus pridie quàm pateretur, exiſtimavit, quod Romana Eccleſia experimento edocta duas lotiones eadem die commode fieri non poſſe ob plures functiones, quæ Feria quinta peragi debent, exiſtimavit, inquam, quod Eccleſia Romana decreverit, ut una, & eadem lotio ambas exprimeret, jubens ut Epiſcopus tredecim pauperum pedes ablueret, quorum primus Chriſtum ipſum repræſentaret, cui Eccleſia Mariæ exemplo pedes ungat, reliqui duodecim Apoſtolos deſignarent, quorum pedes lavit Chriſtus. Ruperti verba, quæ huic ſententiæ locum dederunt, ſunt hæc -- *Mandatum, quod agitur inter pauperes non omnino ejuſdem rationis eſt. Illud enim Chriſti, hoc Eccleſiæ eſt. Illud diei præſentis, hoc præteriti ſpectat hiſtoriam Sabbati. Sabbato namque quando venit Dominus Jeſus Bethaniam, &c. Maria accepit libram unguenti nardi piſtici pretioſi, & unxit pedes Jeſu, & extersit capillis pedes ejus, &c. Mulierem illam imitatur Eccleſia, pedes Domini ungens, ideſt pauperes eleemoſynis refovens, qui licet infima, tamen ejus membra ſunt, & ſicut pedes, ita magis corporis ejus extremæ reputantur partes. Hos pedes capillis ſuis terſit, ideſt ſuperfluis rerum ſuarum refecit, ſicut Apoſtolus ait: veſtra abundantia illorum inopiam ſuppleat. Hoc ergo mandatum Eccleſiæ obſequium eſt, ideoque cuncta congregatio pedes lavat pauperum. In illo autem, ut dictum eſt Prælati vice Chriſti deſerviunt* -- In hujus rei confirmationem illud etiam Sarnellius adjecit, in antiquo nimirum Ordine Romano præſcribi Antiphonas recitandas tempore mandati, quæ Mariæ Chriſti pedes ungentis narrant hiſtoriam. Hanc Sarnellii ſenten-

tertiam pluribus argumentis impugnant doctiſſimi Viri Orlendus, & Freſcobaldi, quorum rationibus libenter acquieſcimus. Putant alii in tertio decimo pauperum repræſentari Divum Paullum; cujus placiti Auctor primus fuit noſter Paullus Areſius Vir eruditiſſimus Epiſcopus Dertonenſis *lib.* 5. ex iis, quos italice inſcripſit: *delle ſagre impreſe impreſa* 136. *num.* 30. *pag.* 341. non quòd dictus Paullus Cœnæ aſſideret, quem certum eſt poſt Salvatoris aſcenſum fuiſſe vocatum, ſed ob peculiarem reverentiam Romanæ Eccleſiæ præ cæteris erga Concivem ſuum, & Apoſtolum, quem unà cum Petro ſuſceptæ Chriſtianæ Fidei cognoſcit Auctorem. Opinionem hanc ſua non carere probabilitate demonſtrat laudatus Orlendus Ordinis Prædicatorum Magiſter *c.* 13. operis, quod inſcripſit: *Duplex lavacrum in Cœna Domini fideliter exhibitum* Florentiæ Anno 1710. eamque vindicat a cenſuris Freſcobaldi. Hic verò Auctor in opuſculo edito Anno 1709. ſub hoc titulo: *Pedilavium, ſive de numero pauperum, quibus lavandi ſunt pedes Feria V. majoris hebdomadæ*; putat Eccleſiam ideo tredecim pauperum lavare pedes, quia Chriſtus tredecim pedes lavit; ſi autem quæras quis fuerit ille tertius decimus, cui Chriſtus pedes laverit, reſpondebit fuiſſe illum Patrem familias, in cujus domum Chriſtus Paſcha cum Apoſtolis celebraturus diverterat, quem propterea in tertio decimo pauperum repræſentat Eccleſia. Opinionem hanc meritò tanquam Evangelio contrariam Orlendus impugnat; certum enim eſt ex Evangelio, Chriſtum cum duodecim tantum Apoſtolis Cœnam celebraſſe. Demum Orlendus ipſe poſtquam omnes hac de re Auctorum ſententias retulit, & earum momenta accurate perpendit, concludit incertum admodum eſſe, quos numerus ille exprimat, quem Romana præſcribit Eccleſia in tredecim pauperibus aqua luſtrandis: equidem id ſatis incertum eſt, noſtros tamen ſenſus, ut fateamur, libere pronuntiabimus videri nobis in hoc numero nullum latere Myſterium, neque Romanam Eccleſiam cum hac die lavare cœpit tredecim pauperum pedes, exemplum imitari voluiſſe Chriſti Domini duodecim Diſcipulorum pedes lavantis.

Etenim duplex olim in Eccleſia Romana fiebat lotio pedum Feria V. majoris hebdomadæ, primam exhibebat Pontifex duodecim Subdiaconis ſtatim ac Miſſam abſolverat; alteram poſt prandium tredecim pauperibus. Id colligitur ex Ordine Romano a Cencio Camerario tempore Cæleſtini edito, in quo iſta leguntur -- *Duodecim Diaconi cum Priore remanent extra Baſilicam diſcalceati, ſchola Oſtiariorum, & Mappulariorum accipiunt Priorem Baſilicæ, & alios undecim Subdiaconos in ulnis ſuis, ſicque per ordinem portant eos unus poſt alium ante D. Papam, Pontifex autem lavat pedes eorum, & tergit cum linteo, & poſtmodum oſculatur, & dat unicuique duos ſolidos* -- De altera verò lotione hæc paullò poſt refert -- *Comeſtione autem finita D. Papa intrat Cameram, ibique incontinenti facit mandatum abluendo tredecim pauperibus pedes, & extergendo, & poſtmodum oſculando. Ibi etiam Camerarius eſt paratus, qui Domino Papæ porriget Marabonitos ſingulos ſingulis pauperibus erogandos. Hoc facto Dominus Papa dat eiſdem pauperibus manu propria ad potandum.*

Non

Non dubium quin, prima lotio Chriſtum repræſentet duodecim Apoſtolorum pedes lavantem; quid verò ſignificet altera lotio, Scriptores non ſatis intelligunt. Sed obſervandum eſt Eccleſiam Romanam a Gregorii Magni temporibus uſque ad noſtram ætatem quotidie tredecim pauperes convivio excipere in memoriam illius geſti, quod contigit ætate Gregorii Magni, quando nimirum duodecim pauperibus, quibus Gregorius prandium erogabat ſeſe decimustertius adjunxit, ſcilicet Angelus. Cum ergo vides Eccleſiam Romanam antiquitus laviſſe pedes tredecim pauperum, nullum tibi myſterium in mentem veniat; ſed opinare tantùm Pontificem, ut majus humilitatis præberet exemplum die. Jovis Sancto, non ſolum pauperes excepiſſe convivio, quod quotidie fiebat, ſed etiam eorum pedes abluiſſe. Hinc cum prior illa conſuetudo Subdiaconorum pedes lavandi deſierit, & altera Romæ retenta fuerit, manifeſtum eſt Romanam Eccleſiam lavando pedes tredecim pauperibus, neque Paullum, neque Mathiam, nec Dominum Domus, nec Chriſtum ipſum in tertiodecimo pauperum exhibere, ſed ea die imitari voluiſſe, & exemplum Chriſti lavantis Apoſtolorum pedes, & Gregorii charitatem tredecim pauperes prandio excipientis. Ut autem magis exprimeretur Chriſti Domini factum ſeliguntur modo a Pontifice tredecim quidem pauperes, ſed Presbyteri, quod aliis diebus non fit: Rem ita eſſe illud etiam evincit, quòd Eccleſia Romana Feria V. majoris hebdomadæ non aliis pauperibus prandium diſtribuit, quàm iis, quibus lavandi ſunt pedes: ergo Eccleſia in die Sancto Jovis morem conſuetum obſervat, dum pauperibus prandium exhibet, & quia tredecim ſunt, quos quotidiano convivio reficere ſolet, idcirco tredecim ſunt, quorum eadem die pedes abluuntur.

De eadem Feria V. Majoris Hebdomadæ, & de Sacris ejus Ritibus peragendis in Minoribus Eccleſiis.

XXVII. Ante Officium præparentur in Altari omnia, quæ requiruntur prò dicenda Miſſa propria hujus diei. Advertatur tamen, quòd Crux, quæ eſt inter candelabra, remaneat tecta velo violacei coloris juxta noſtram ſententiam ſupra, & Miſſale collocetur ſuper pulvino albo, ſeu legili in cornu Epiſtolæ. In Abaco verò, ſeu Credentia ſit Calix pro Miſſa cum ornamentis coloris albi, & duplici Hoſtia. Rurſus ſit etiam alius Calix cum Palla, Patena, velo albo, & ligula ſerica albi coloris; deinde Pyxis cum Particulis conſecrandis ad Communionem Populi. Thuribulum cum Navicula, Velum humerale albi coloris; prope Credentiam verò ſit præparata Crux proceſſionalis cooperta velo violaceo, & extra cancellos Baldachinum haſtatum albi coloris pro Proceſſione, vel in defectum Baldachini paretur umbella dicti coloris prope Credentiam. Denique crotalum pro ſigno ſalutationis Angelicæ. In Sacriſtia tria Superpellicea pro Clericis, & omnia ea ſint parata, quæ requiruntur pro Miſ-

Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt.

ſa Privata celebranda. Præterea Pluviale album pro Proceſſione, & Stola violacea pro denudatione Altaris, ita etiam funalia, ſive candelæ pro dicta Proceſſione.

In Sacello verò pro reponendo SS. Sacramento debent diſponi, & parari omnia ea, quæ diximus ſupra, nempe Altare erectum cum luminibus, &c. Capſula elegans, clave firmanda pro Calice ſervando; Corporale ſtratum intra Capſulam; aliud Corporale ſuper Altare, & ſcabellum graduatum pro repoſitione Calicis in Capſula.

Hora congrua Rector Eccleſiæ Miſſam celebraturus, induit ſe paramentis Miſſalibus albi coloris, & interim primus Clericus accendit candelas in Altari majori, aptat Calicem in medio ejus, & retro illum Pyxidem cum Particulis. Deinde idem Celebrans, præcedente primo Clerico, & poſt eum ſecundo cum tertio, manibus junctis procedit tecto capite ad Altare, ubi Miſſam de die celebrabit cum cantu, ſi fieri poteſt, eo modo quo diximus ſupra in Dominica Palmarum, & quando cantatur Miſſa ſine Miniſtris. In eadem Miſſa ultra Hoſtiam conſuetam conſecratur & alia, & Particulæ pro Communione Fidelium, & pro Infirmis. Dum Celebrans dicit Orationes ante Communionem, primus Clericus portat ex Abaco ad Altare Calicem vacuum cum Palla, Patena, Velo albi coloris, & Vitta ſerica. Idem Celebrans ſumpto Sanguine, & cooperto Calice, ex quo eum ſumpſit, ponit alterum Calicem a primo Clerico delatum in medio Corporalis, & detegit, deinde genuflectit, & alteram Hoſtiam conſecratam in eo reponit, cooperit Palla, & Patena inverſa, veluinque deſuper expandit, quo facto, facit Communionem Clericorum apud Altare juxta morem conſuetum cum debitis genuflexionibus, deinde Virorum, & Mulierum ad cancellos.

Peracta Communione, Celebrans ad Altare cooperit Pyxidem, eamque reponit in Tabernaculo, poſtea proſequitur Miſſam cum iiſdem Ritibus, & cæremoniis, ac ſi eſſet expoſitum SS. Sacramentum ad Altare. Sumpta ab eodem Celebrante ablutione digitorum, Calix Miſſæ defertur a primo Clerico ad Credentiam. Interim accenduntur candelæ in Sacello Sepulchri, diſponitur Baldachinum, ſeu umbella, & diſtribuuntur cerei pro ſodalibus, ſi adſint, vel cultioribus de Populo.

Finita Miſſa, accedit ad medium Altaris, genuflectit, & per viam breviorem deſcendit ad planum Epiſtolæ, ibique per manus Clericorum deponit Planetam, & Manipulum, & accipit Pluviale albi coloris. Utrum autem in defectu Pluvialis debeat deponere Caſulam, & Manipulum, an verò ob majorem erga Sacramentum reverentiam retinere Caſulam (deponendo tamen Manipulum) eaque uti pro Pluviali, controvertitur inter DD. Bauldry agens de Feria V. in Cœna Domini *art. 6. n.* 5. ſuſtinet loco Pluvialis adhibendam eſſe Planetam, cui ſententiæ adhæret etiam Boveriis in Cæremoniali PP. Cappuccinorum, quibus tamen opponitur P. Victorius ejuſdem Ordinis Cappuccinorum in Synopſi Sacrorum Rituum *pag. mihi 6o.* hac permotus ratione, nimirum quia cum in Rubricis tum generalibus, tum particularibus præcipiatur, ut in caſibus, in quibus

Plu-

Pluvialis uſus præſcribitur, Sacerdos (eo deficiente) ſtet ſine Planeta, cum Stola tantùm ſuper Albam ſine Manipulo; hinc infert quòd inhærendo Rubricis, Planeta pro Pluviali inſervire non poteſt. Et quamvis Rubrica Generalis Miſſæ *par.* 1. *tit.* 19. *num.* 4. videatur reſtricta ad ſolas benedictiones, quæ fiunt in Altari; nihilominus Auctores illam paſſim ad alios caſus ſimiles extendunt: videlicet Gavantus *par.* 2. *tit.* 13. *n.* 4. & Biſſus *lit. M. n.* 22. ad abſolutionem poſt Miſsã Defunctorum, Claudius Arnaud. *tract.* 1. *par.* 1. *tit.* 19. *n.* 4. ad Proceſſionem, Caſtaldus *lib.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 1. *n.* 5. ad aſperſionem Aquæ benedictæ, quæ fit diebus Dominicis, & idem docet P. Quarti de Benedictionibus *tit.* 3. *ſect.* 1. *n.* 4. qui in Commentariis ſuper Rubricas Miſſalis *par.* 1. *tit.* 19. *n.* 4. eam generalem Rubricam, ſeu Legem accipit tanquam abſolute, & generaliter latam. Et tandem Anonymus quidam a præfato P. Victorio allegatus Rubricarum peritiſſimus, ut ait ipſe, in Rituum expoſitione *par.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. eam extendit ad Expoſitionem, ac Benedictionem SS. Sacramenti. Gavantus verò *par.* 1. *tit.* 19. *n.* 4. *lit.* m, aperte docet, quòd *Planeta cum Stola eſt habitus ad Miſſam tantùm, & ideo potius Stola ſuper Albam ſufficit, deficiente Pluviali*. Ex his præfatus P. Victorius deducit, quòd ſine Planeta in defectu Pluvialis debeat deferri SS. Sacramentum hac die ad Sacellum, ubi eſt Capſula, in qua reponi debet. Verùm contraria ſententia non caret ſua probabilitate, & cum hæc Proceſſio ſit quoddam veluti complementum Miſſæ antea celebratæ, valde decens videtur, quòd a Celebrante deferatur Sacramentum cum Caſula, ſicut poſtridie ex Rubricis ejus diei reportandum eſt Sacramentũ a Sepulchro ad Altare cum Planeta, & in Feſto Corporis Chriſti, plerisque in locis interſint Proceſſioni hujus diei aliqui Sacerdotes Planeta induti.

Sacerdos, inquam, paratus ut ſupra, vel cum Pluviali, vel ſine ipſo cum Stola, per anteriorem viam redit ad medium Altaris, ubi flectit utrumque genu, deinde manens genuflexus ſuper infimo Altaris gradu, ibi imponit Thus in Thuribulo, miniſtrante aliquo Acolytho, ſine oſculis, & benedictione, deinde Sacramentum incenſat triplici ductu, poſtea ſumit Velum humerale adjuvante aliquo Acolytho, & ſurgens aſcendit ad ſuppedaneum Altaris, genuflectit, deinde ſurgit, & ad cautelam firmat velum Calicis ligula ſerica. Accipit deinde Calicem ſiniſtra per nodum, ſubmittens eam velo, & dexteram ponit ſupra Calicem, ſupra quam ſecundus Clericus extendit extremitates ambas Veli humeralis.

Si nulli ſint Cantores, ipſemet Celebrans facie ad Populum converſa, incipit Hymnum: *Pange lingua, &c.* poſtque ſtatim incipit Proceſſio, in qua proceditur ordine ſequenti.

Primò, procedunt Sodales alicujus Confraternitatis, ſi qui ſunt, vel pii Viri cum luminibus. Secundò, Crux proceſſionalis delata a tertio Clerico. Tertiò, primus Clericus cum Thuribulo fumigante. Quartò, Celebrans ſub Baldachino, vel ſub umbella, & a ſiniſtris ejus Clericus elevans ejus veſtis anterioris extremitates, dum deſcendit gradus, vel aſcendit, & recitans cum eodem Sa-

cerdote *Pange lingua*, *&c.* illumque proſequendo.

Cum perventum fuerit ad Sacellum, omnes ſe diſponant per duas partes, ita ut Celebrans, & Thuriferarius tranſire poſſint per medium illorum, deferens verò Crucem, ſiſtet e regione Sacelli. Celebrans aſcendit ad Altare ejuſdem Sacelli, & deponit Calicem ſuper Corporale extenſum in ejus Menſa, & deinde deſcendit primum gradum, ac genuflexus in ſuppedaneo, deponit Velum humerale. Interim deferentes Baldachinum aſportant illud in locum congruum, tunc Celebrans ſurgens, imponit Incenſum in Thuribulum ſine benedictione, & ſine oſculis, & utroque genu procumbens, inclinato profunde capite antea, & poſt, Sacramentum incenſat triplici ductu, recitantibus interim Clericis ℣. *Tantum ergo Sacramentum*, *&c.*

Facta incenſatione ſurgit, & genuflexione iterum facta, poſtea Calicem in Capſula reponit, eamque claudit, deinde deſcendit ad ſecundum, vel infimum gradum, ubi parumper orat; deinde ſurgit, & facta iterum genuflexione ambobus genibus in plano, per breviorem viam recedit præcedente Cruce, medius inter duos Clericos, & revertitur ad Altare majus, ibique facta genuflexione aſcendit ad ſuppedaneum, indeque extrahit è Tabernaculo, & defert Pyxidem, in qua ſunt Particulæ, præcedentibus duobus Clericis cum candelis accenſis ad locum, ubi eſt Calix reconditus, vel ad alium locum paratum, quo facto pergit in Sacriſtiam, ubi deponit paramenta alba, ſed non Albam; poſtea accedit in Chorum, ubi incipit, & proſequitur Veſperas ſine cantu, quibus finitis ſumit Stolam violaceam ſuper Albam pendentem ante pectus, & procedit ita indutus ad denudationem Altaris, adjuvante aliquo Miniſtro, ſeu pluribus dicens Antiphonam: *Diviſerunt ſibi*, *&c.* & Pſalmum *Deus Deus meus reſpice in me*, *&c.* quem interim Cantores proſequuntur, ſi qui forte adſint.

Denudatis etiam aliis Altaribus, ſi quæ ſunt, redit ante Altare majus, ubi poſt ultimum ℣. Pſalmi, & repetita Antiphona, genuflectit cum omnibus aliis, dum aliquis Clericus dat ſignum Salutationis Angelicæ cum crotalo, Surgit deinde, & facta genuflexione Cruci cum ſuis Clericis, revertitur in Sacriſtiam, ubi paramenta deponit, & gratias Deo agit.

Curare debet Eccleſiæ Rector, ut aſſidue adſint, qui orent ante SS. Sacramentum in Sacello Sepulchri, & decens numerus Cereorum in eo colluceat.

Antequam finem imponamus Obſervationibus, quæ ſpectant ad Ritus dirigendos hujus diei, advertere debemus, quòd tota hebdomada, ſicut alibi diximus, non poſſunt celebrari Miſſæ de Requie, etiam præſente Cadavere, ſed per totum hoc ultimum triduum neque poſſunt celebrari Exequiæ ſollemnes pro Defunctis, uti decrevit Sac. Rit. Congregatio die 11. Auguſti 1736. *in Placentina*, quod Decretum datum eſt in noſtro Indice ſub *num.* 681.

De

De Feria VI. in Paraſceve. IX.

GAVANTUS.

1 INſtitutorem Feriæ Paraſceve facit S. Paullum *Chryſoſt. hom.* 1. *de Cruce*, *& latrone*, quæ præparationem ſignificat. Cœna pura dicta eſt *apud Irenæum lib.* 5. *cap* 23. ideſt, ſine azymis, ut explicat *Baron. Ann.* 34. cujus Rubricas cum augumento minutiorum nunc explicabimus.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. *Inſtitutorem Feriæ Paraſceve, &c.*] Apoſtolos Myſteriorum quorum ipſi fuerant teſtes inſtituentes Feſta, unum in Dominicæ Paſſionis honorem præcepiſſe, communis eſt Eccleſiæ ſententia, Auguſtini etiam auctoritate firmata, quæ habetur *in epiſtola* 45. novæ editionis. Hoc autem Feſtum licet auguſtiſſimum eſſet, precibus tamen, jejuniis, & mortificatione potius quàm lætitiæ ſignis celebrabatur. Tertullianus hanc diem Paſchatis nomine non ſemel appellat, tum lib. adverſus Judæos, tum lib. quarto adverſus Marcionem, tum lib. de Oratione, ubi affirmat diem Paſchatis eſſe diem luctus, & publici jejunii, ac propterea pacem in Fidelium cœtibus oſculo non eſſe tribuendam, his verbis: *Sic & die Paſchæ quo communis, & quaſi publica jejunii Religio eſt, merito deponimus oſculum, nihil curantes de oſculando, quod cum omnibus faciamus*. Nunc ad ejuſdem Feriæ recentes Ritus minute examinandos deſcendimus.

RUBRICA.

2 a *Finita Nona*, *Sacerdos*, *& Miniſtri induti paramentis nigri coloris*, *ſine luminaribus*, *& incenſo* b *procedunt ad Altare*, *&* c *ante illud proſtrati aliquandiu orant*. *Interim Acolythi unam tantùm* d *tobaleam extendunt ſuper Altare*, *Sacerdos cum Miniſtris facta oratione aſcendit ad Altare*, *&* e *oſculatur illud in medio*: *deinde Lector accedit ad legendum Prophetiam in loco ubi legitur Epiſtola*, *& incipit eam* f *ſine titulo*: *quam etiam Sacerdos legit ſubmiſſa voce apud Altare in cornu Epiſtolæ*.

Digitized by Google

GAVANTUS.

a *Finita Nona*. Notat hoc *Rupert. lib. 6. cap.* 4. quia hora nona expiravit Chriſtus, ad cujus quaſi funus nos accedimus cum Nicodemo, & aliis, *Durand. lib. 6. cap.* 77. neque enim hac die Miſſa dicitur, *ex Innoc. I.* quia percuſſo paſtore, diſperſi ſunt Apoſtoli, & uſque ad diem Paſchatis in triſtitia jejunaverunt, *de conſ.* 3. *d.* 3. *Sab.* Præterea celebrare non convenit, cum hac die ſeipſum obtulerit Chriſtus, *Alcuinus*, quod ſi Miſſam eam appelles, ea eſt more Apoſtolorum, ait *Amalar. lib.* 4. *cap.* 20. quod tamen non placet, cum hodie nulla fiat conſecratio, & Miſſa ſit præſanctificatorum. Nona verò cum aliis præcedentibus Horis ſine lumine dicitur.

b *Procedunt ad Altare*. Altare erit nudum cum Cruce velata velo nigro, ita ut ſuo tempore facile queat detegi; & candelabris ſex obſcuri potius coloris, & candelis ex cera communi, non alba, extinctis, gradus ejuſdem nudi erunt, ſed tamen bene mundi pro Sacerdotis proſtratione, Credentia ſimplex linteo cooperta in ſuperiori tantùm parte, cum neceſſariis tantùm ad Officium, nempe burſa cum Corporali, & purificatorio, ampullis vini, & aquæ, vaſe vitreo ad ablutionem digitorum, ut infra, Miſſalibus duobus, & cuſſino, mappa longa pro Altari, velo longo albo pro Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cera communi. Procedunt igitur, præeuntibus Acolythis ſine candelabris cum paramentis, ut *in* 1. *par. tit.* 19. *num.* 6. *&* 7. uno poſt alium Miniſtro, ut ad Miſſam.

c *Ante illud proſtrati*. Convenit, ut ſub eorum capitibus ponantur cuſſini coriacei, vel ſimplices, non tamen de iis, qui ſunt ad uſus Miſſalis in Altari: proſtrationis meminit *Ord. Romanus*, neque ideo veſtiri debent gradus Altaris panno nigro, qui ſapit ſollemnitatem.

d *Tobaleam extendunt*. Ita in *Ordine Romano*, quæ Syndonem monumenti ſignificat, *Durand. lib.* 6. *cap.* 77. & præterea Miſſale cum cuſſino ſuper Altare apertum collocatur.

e *Oſculatur illud*. Indicat *Ordo Rom.* ut initio Miſſæ fieri ſolet.

f *Sine Titulo*. Titulus eſt caput Lectionis, & ſine capite ſumus, cum Chriſtus occiditur, hoc eſt repræſentative hac die, *Honor. in Gem. lib.* 3. *c* 89. nec in fine lector oſculatur manum Celebrantis. Tractus primus habetur in *Antiphon. Gregor.* ſed *Alcuin.* putat, nuperrime tunc fuiſſe compilatum.

RUBRICA.

3 *Finito Tractu, Sacerdos in cornu Epiſtolæ dicit, Oremus, Diaconus, Flectamus genua, & Subdiaconus, Levate.*

GA-

GAVANTUS.

Non dicitur, *Dominus vobiſcum* hodie, quia moriente ſummo Sacerdote, ceſſàit officia Sacerdotis. *Honor. ubi ſupra cap.* 95. frequentius dicitur, *Flectamus genua*, quod etiam docet *Ord Rom.* ad augumentandam humilitatem. *Hug. Victor. de ſpec. Miſſ. obſ. cap.* 20.

Diaconus genuflectit ante alios dicens, *Flectamus genua*, Subdiaconus ante alios ſurgens dicit, *Levate*, ſolus ſtat Celebrans. Ad Orationem Miniſtri ſtant, ut in Miſſa, Oratio verò hæc non habetur *in Sacramentario Gregoriano*.

RUBRICA.

4 *Subdiaconus in tono Epiſtolæ ſimiliter ſine titulo cantat ſequentem Lectionem.*

GAVANTUS.

Prima Lectio ex Prophetis, ſecunda ex Pentateucho Moyſis, quia lex, & Prophetæ Crucem Chriſti prænunciarunt. *Rupert. lib. 6. cap.* 5. & duæ Lectiones innuunt, pro duobus Populis obire Chriſtum. *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 89. Lectio Exodi vicinior eſt Paſſioni, in qua mentio de illa eſt: *os non comminuetis ex eo. Durand. loc. cit.* & ideo ſecundo loco legitur, quamvis ſit antiquior Lectione Oſeæ.

Subdiaconus in fine non oſculatur manum Celebranti.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. pro Ritibus ſervandis a principio Officii hujus Feriæ VI. in Paraſceve uſque ad finem Tractus, antequam incipiatur Paſſio.

De præparandis pro dicto Officio hujus Feriæ in Altari majori. §. I.

II. Altare majus, & gradus ejus, debent eſſe omnino nudi, Tabernaculum SS. Sacramenti ſit pariter nudum, vel coopertum conopæo potius violaceo, quàm nigro, ut ſupra diximus. In medio ejuſdem Altaris collocetur Crux cooperta velo nigro, ut ait Gavantus *ſupra lit.* b, vel potius violaceo, ut docet Bauldry *par.* 4. *cap.* 10. *de Feria VI. in Paraſceve art.* 1. *n.* 1. & Turrinus *par.* 6. *ſect.* 2. *cap.* 2. ſed dictum velum ita componatur, ut facile denudari poſſit ante adorationem Crucis, de qua infra. Solent aliqui, ut diximus ſupra, aliam Crucem formæ grandioris diverſam ab illa, quæ eſt inter candelabra ſuo velo coopertam ſuper Altare hac die præparare, ſed videtur, eſſe diſcooperiendam a Celebrante illam eandem Crucem, quæ eſt inter candelabra; præterquam quòd ex ipſa Rubrica in-

infra attente conſiderata, & ex figura Cæremonialis Epiſcoporum ſub Innocentio X. impreſſi *lib.* 2. *cap.* 26. aperte deducitur diſcooperiendam eſſe a Celebrante illam eandem Crucem, quæ eſt inter ſupradicta candelabra, quia in illa figura Crux adoranda eſt poſita ſuper gradus Altaris, & pes ſolus inter candelabra ſine Cruce conſpicitur, ex quo patet Crucem adorandam, ex illo pede deſumptam fuiſſe, ut obſervat Biſſus *lit. A. n.* 295. & Nicolaus de Bralion *ſupra cap.* 11. *n.* 11. ac propterea curare debet omnimodè Cæremoniarius (ſi Crux ordinaria Altaris eſſet valde incommoda) ut Crux alia adoranda collocetur in medio Altaris, quæ ſuo tempore diſcooperiatur, & hæc eadem publicæ adorationi jam expoſita, poſtmodum ſuo in pede in medio Altaris inter candelabra reponetur. Præterea ſuper idem Altare poni debent ſex candelabra obſcuri coloris, ferrea, aut lignea cum candelis ceræ communis extinctis, nihilque aliud ſuper idem Altare ponatur præter prædicta.

Antequam Celebrans accedat ad Altare, vel circa finem Nonæ Cæremoniarius, vel Sacriſta ponat tres cuſſinos coriaceos, vel laneos ſuper ultimum gradum Altaris, parum diſtantes inter ſe, ſuper quos Celebrans, & Miniſtri Sacri dum ſtant proſtrati ſuper pavimentum Cappellæ, deponent brachia, ut infra. Bauldry *ſupra art.* 2. *n.* 2. Biſſus *lit. F. n.* 45. §. 2. In plano Presbyterii ante gradus Altaris non debet ſterni pannus niger, qui infimo gradui inhæreat juxta ſententiam Gavanti *ſupra*, Arnaudi, & Hippolythi a Portu *cap.* 2. *de Officio hujus Feriæ art.* 1. *n.* 17. tum quia talis pannus ſapit ſollemnitatem, tum quia graduum mundities, & Cappellæ excludit neceſſitatem hujus panni, quem tamen Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 5. *cap.* 1. *n.* 5. ſterni debere aſſerit.

De præparandis in Abaco, ſeu Credentia Altaris majoris. §. II.

III. Credentia ſit etiam nuda, ſed paullò ante Officium tegi debet Mappa linea alba a nulla parte pendente: Gavantus *ſupra lit.* b, Turrinus *par.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 2. Biſſus *lit. C. n.* 555. vel quæ ad ſummum per ejus latera tantillum pendeat; ex Bauldry *par.* 4. *art.* 1. *n.* 1. In medio ipſius Credentiæ a parte anteriori poni debet Burſa nigra Corporalium, quaſi jacens cum Purificatorio, habens intus Corporale mundum. Gavantus *ſupra*; Bauldry *ſupra n.* 4. Hippolytus a Portu *ſupra n.* 15.

Ad latus Burſæ verſus Altare, cuſſinus niger cum Miſſali pro Celebrante. Ad latus ſiniſtrum alius liber Miſſalis pro Miniſtris, quæ Miſſalia ſint tecta, ſi fieri poteſt, tegumentis nigris. Poſt Burſam pelvicula cum ampullis aquæ, & vini omnino vitreis, cum manutergio. Ante Burſam collocetur Mappa oblonga plicata, explicanda ſuper Altare ad initium Officii. Poſt Miſſale Sacerdotis Velum humerale album, ſed hoc, ut dicemus infra, melius collocabitur in Sacello, ubi eſt SS. Sacramentum, cum Celebrans illud ibidem ad Proceſſionem ſumere debeat. Poſt Miniſtrorum Miſſale

ſale Stola latior nigri coloris pro Diacono, qua utetur cum cantabit eam partem Paſſionis, quæ dicitur in tono Evangelii, & in Proceſſione, ac reliquo Officio uſque ad finem; Bauldry *ſupra num.* 2. Hippolytus a Portu *ſupra*; prope pelviculam ampullarum vas vitreum ad purificandos digitos, & purificatorium ad eos tergendos, ſi forte Celebrans tetigerit Sacramentum, dum illud deponet in Patenam; Bauldry *ſupra*, niſi commodius videatur collocare dictum vas ſuper Altare, non procul ab oſtiolo aperto Tabernaculi; Hippolitus a Portu *ſupra*. Collocetur etiam in ea velum parvum nigrum pro cooperiendo, & reportando Calice ad Credentiam poſt Officium. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *tit.* 8. de Feria VI. in Paraſceve, *tit.* 1. *de Abaco, ſeu Credentia num.* 10. octo candelæ ex cera alba tradendæ octo Haſtiferis poſt regreſſum Proceſſionis. Memoriale prædictum *ibidem n.* 14. In medio partis poſterioris ipſius Credentiæ aliqui addunt collocandum eſſe Bacile, Buccale, & Pateram argenteam pro lotione manuum Celebrantis, & unum mantile, ſeu manutergium pro abſterſione earundem, præſertim, quando Celebrans eſt in aliqua dignitate conſtitutus. Denique ubi eſt conſuetudo debet poni pelvis, ſeu lanx argentea ad recipiendas oblationes, quæ Cruci offeruntur, tam a Clericis, quàm a Viris de Populo, in ipſius adoratione. Ex Cæren. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 2.

De aliis præparandis in Presbyterio, & Choro. §. III.

IV. In Presbyterio, vel in aliquo loco congruo, remoto tamen, & ſeparato ab Altari præparentur tres cuſſini coriacei, vel ex alia materia coloris violacei, de quibus ſupra; item in eodem loco, ſive in Choro paretur tapes oblongus, ſeu pannus violaceus extendendus ſuo tempore pro adoratione Crucis. Magnus etiam pulvinus ex ſerico villoſo violaceo, vel ex alia materia ſerica, ubi Crux erit ponenda, & velum album ſerico violaceo contextum, ſuper eo explicandum. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 3. Bauldry *par.* 4. *cap.* 10. *art.* 1. *n.* 5. Biſſus *tom.* 1. *lit. F. n.* 45. §. 1. & ſi ob Populi frequentiam pluribus in locis ad evitandam confuſionem per Eccleſiam Sacræ Crucis imagines exponendæ eſſent, hæc omnia multiplicari poterunt, & aliæ Cruces præparari.

Parentur etiam in aliquo loco aliquantulùm remoto verſus cornu Evangelii tria legilia nuda, ſuper quæ cantabitur Paſſio, ſicut & tria Miſſalia pro Paſſione decantanda, vel potius tres Codices, in quibus diligenter notata ſit Paſſio.

Ponatur ſcamnum oblongum in Presbyterio omnino nudum a parte Epiſtolæ, in quo Celebrans, & Miniſtri Sacri ſuo tempore ſedere debent. Bauldry *ſupra n.* 7. Biſſus *ſupra*, Gerlacus Vinitor *par.* 6. *tit.* 11. *n.* 3.

Item in eodem loco inſtrumentum ligneum, ſeu crotalum, tam pro elevatione Hoſtiæ, ubi ſolet adhiberi, quàm pro ſigno Salutationis Angelicæ.

De aliis præparandis in Sacriſtia. §. IV.

V. Sacriſta parare debet in Sacriſtia paramenta nigri coloris pro Celebrante, & Miniſtris Sacris, ſcilicet quatuor Planetas, quarum tres ſint plicatæ ante pectus, deferendæ de more, prima pro Diacono, ſecunda pro Subdiacono ordinario, tertia verò erit pro Subdiacono, qui Crucem in Proceſſione deferet, quam aliqui omittunt, quia poteſt uti Planeta Diaconi, cum ille Stola latiori indutus in Proceſſione procedat; duas Stolas nigras, quarum una ſit Diaconalis, altera Presbyteralis, deinde Stolam latiorem pariter nigram pro eodem Diacono, tres Manipulos ejuſdem coloris, quatuor Amictus, quatuor Albas, quatuor Cingula. Item præparentur pro aliis tribus, qui Paſſionem ſunt cantaturi tres alii Amictus, tres Albæ, tria Cingula, tres Stolæ Diaconales, & totidem Manipuli pariter nigri coloris.

Item in Sacriſtia Cathedralis Eccleſiæ, quando Epiſcopus celebrat, parentur Pluvialia nigri coloris ſi adſint, aliter coloris violacei juxta numerum Haſtarum Baldachini pro Beneficiatis, vel Manſionariis, qui deferre debent Baldachinum, dum fit Proceſſio; deficientibus Pluvialibus, deferent illud cum Cottis. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 23. §. 10. & *cap.* 25. §. 31. ſemper tamen ſine Stolis; vel melius in habitu Chorali, prout mos eſt in Romanis Baſilicis. Præparentur etiam in Sacriſtia duo Thuribula, & totidem Naviculæ, vel ſaltem una pro Proceſſione, & reliquo Officio; paretur quoque vas cum carbonibus accenſis, ut ſuo tempore præſto ſint; item duo candelabra cum ſuis candelis extinctis ex cera communi, deferenda a Ceroferariis in Proceſſione, & Crux proceſſionalis denudanda poſtquam Crux Altaris majoris denudata fuerit; quæ tunc a Sacriſta privatim defertur ad Presbyterium, & ponitur ad cornu Epiſtolæ prope Credentiam, ut colligitur ex Biſſo *tom.* 1. *lit. D. num.* 225. §. 6. Parentur etiam Cottæ pro numero Clericorum inſervientium Officio, & candelæ, ſive funalia ceræ communis pro numero Clericorum deferenda in Proceſſione. Item pro Altari tempore, quo celebrandum erit, ſeu potius Hoſtia conſumanda, præparetur tobalea pro Altaris Menſa cooperienda, necnon alia mappa pro Credentia, quæ nulla ex parte pendeant extra dictas Menſam, & Credentiam. Pulvinus nigri coloris, duo Miſſalia, velum, Calix, & burſa, nigri pariter coloris, intus habens mundum Corporale, & purificatorium, denique pelvicula cum ampullis vitreis aquam, & vinum reſpective continentibus, necnon vaſculum criſtallinum ad abluendos Sacerdotis digitos, ſi opus fuerit, quæ omnia tempore opportuno deferuntur ſuper Credentiâ, ut mox diximus.

De

De aliis præparandis prope Sacellum, &c. §. V.

VI. Prope Sacellum, ubi eſt reconditum SS. Sacramentum, ponatur Baldachinum album, non nigrum in Proceſſione deferendum; item velum humerale album juxta ſententiam Gavanti *ſupra*, Corſetti, Chriſtiani, Bauldry, Caſtaldi *ſupra*, imò juxta mentem Clementis XI. declaratam in ſua Inſtructione edita 20. Januarii 1705. & a nobis ſuperius per extenſum allata, imponendum Celebrantis humeris ad Proceſſionem eo modo quo diximus in Feria V. ſupra, &c. Item parentur in ſupradicto Sacello intortitia, & cerei pro Canonicis ſi ſint, & aliis de Clero, & ſcabellum graduatum, ſi opus ſit pro Diacono, qui Calicem e capſula extrahere debet.

Pro Ritibus ſervandis hac die a fine Horarum Canonicarum uſque ad initium Paſſionis. §. VI.

VII. Rubr. & Gavant. lit. a — *Finita Nona, &c.*] Dum cantatur Nona, Celebrans, & alii Miniſtri Sacri, adjuvantibus Acolythis, induuntur ſuis paramentis in Sacriſtia. Finita autem Nona, exeunt Celebrans, & Miniſtri parati, de Sacriſtia.

VIII. Rubr. & Gavant. lit. b — *Procedunt ad Altare, &c.*] Et ad Altare procedunt ſequenti ordine. Primus omnium præcedit Thuriferarius manibus junctis ſine Thuribulo, quem ſequuntur Ceroferarii ſine candelabris, pariter manibus junctis, tum Cæremoniarius, qui ſemper, & præſertim hac die quantum fieri poteſt adeſſe debet, nudo capite cum ſupradictis Acolythis, deinde Miniſtri Sacri unus poſt alium, ultimo Celebrans junctis manibus, capite tecto, ſicut & Sacri Miniſtri, neminem ſalutantes. Bauldry *ſupra n.* 3. Biſſus *lit. F. n.* 45. §. 4.

IX. Rubr. & Gavant. lit. c — *Ante illud proſtrati, &c.*] Cum ad Altare pervenerint, Diaconus abſque oſculis recipit biretum Celebrantis, illudque porrigit, ſicut & ſuum Cæremoniario, quod idem facit Subdiaconus. A Portu *ſupra art.* 2. *Rubr.* 1. *in adnot. n.* 4. & capite detecto omnes in recta linea Cruci genuflectunt, ut docet Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 5. *cap.* 2. *n.* 2. Deinde, item in recta linea genuflectunt utroque genu in plana terra ante infimum Altaris gradum, & ſtatim Celebrans, & Miniſtri Sacri ſe proſternunt ponentes brachia, & capita ſuper cuſſinos, ita ut genua eorum ſint in plano, caput verò, & brachia ſuper dictos cuſſinos, ex Cærem. Cler. Reg. S. Paulli *lib.* 2. *cap.* 8. ſic proſtrati aliquantulùm orant per ſpatium unius *Miſerere*. Marcellus in Cæremoniali Romano, ſeu Papæ *lib* 2. *tit.* 1. *cap.* 51. quo tempore omnes etiam qui ſunt in Choro genuflectunt in ſuis locis, & ſtallis, & caput inclinant, & orant, quod idem etiam Po-

Populus debet in Eccleſia obſervare. Biſſus *ſupra* §. 1. Horatius Chriſtiani *ſect.* 4. *cap.* 2. *n.* 12.

X. Rubr. & Gavant. lit. d -- *Tobaleam extendunt*, &c.] Acolythi facta brevi oratione, ſicut & Cæremoniarius ſurgunt, & iterum genuflectunt Cruci, & ſumpta ab Acolythis de Credentia Tobalea plicata oblonga, eam, facta prius Cruci genuflexione, ſuper Altare extendunt, ita tamen ut nihil, aut parum hinc inde pendeat. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 26. §. 2. qua extenſa, Cæremoniarius ponit Miſſale cum cuſſino nigro in cornu Epiſtolæ, quo facto, idem Cæremoniarius, tranſacto Orationis tempore, ut ſupra, admonet voce ſubmiſſa, vel aliquo potius nutu Celebrantem, & Miniſtros, qui ſtatim ſurgunt ab Oratione, ſicut & omnes alii de Choro; tum Celebrans cum Miniſtris Sacris aſcendit ad Altare, ablatis cuſſinis a gradibus Altaris, ne impediant, qui reportari debent ad Sacriſtiam, vel in aliquo loco ſeparato reponi: Biſſus *ſupra* §. 6. Bauldry *ſupra n.* 5. & 6.

XI. Rubr. & Gav. lit. e -- *Oſculatur illud*, &c.] Perventi omnes tres ad Altare, Celebrans illud oſculatur in medio, ut docet Rubrica *ſupra*; Miniſtri verò Sacri genuflectunt Cruci unico genu, poſtea cum Celebrante accedunt ad cornu Epiſtolæ, & ſtant ut ad Introitum Miſſæ in Miſſis Sollemnibus, ideſt Diaconus ſtat in ſecundo gradu a dexteris Celebrantis, & Subdiaconus a dexteris Diaconi in tertio gradu, vel in plano in recta linea. Biſſus *lit. C. n.* 197. §. 11. & *lit. F. n.* 45. §. 6.

XII. Rubr. *Deinde Lector accedit*, &c.] Interim Cæremoniarius accedit ad Lectorem aſſignatum, Cotta indutum, eique miniſtrat Miſſale, qui poſtea accedit cum Cæremoniario a ſiniſtris ad medium Altaris, ubi in plano ambo faciunt genuflexionem unico genu Cruci, tum pergunt ad locum, ubi cantari ſolet Epiſtola, & ibidem Lector incipit cantare Prophetiam in tono Lectionis Prophetiarum, inflectendo aliquantulum vocem in fine, aſſiſtente ſibi a ſiniſtris Cæremoniario ſupradicto, quo tempore in Choro omnes ſedent, Miniſtri tamen Sacri non ſedeant niſi ſedente Celebrante: advertat Lector, ne incipiat cantare prædictam Prophetiam, antequam Celebrans illam ſubmiſſa voce incœperit (cujus in fine Miniſtri Sacri non reſpondeant *Deo gratias*) & nullo modo prius, contra quoſdam nimis properantes. Biſſus *ſupra* §. 7. Bauldry *ſupra n.* 8.

Completa Prophetia, iterum cum Cæremoniario a ſiniſtris accedit Lector ante gradum infimum Altaris, ubi in medio, in plano tamen, unico genu Cruci genuflectit unà cum Cæremoniario, & erectus extra medium Altaris reddit Miſſale prædicto Cæremoniario, & redit ad locum ſuum, cum non debeat oſculari manum Celebrantis, neque ab eo benedictionem accipere. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 12. Biſſus *lit. F.* §. 8. Bauldry *ſupra*.

XIII. Rubr. *Quam etiam Sacerdos legit*, &c.] Eandem Prophetiam, quæ cantatur a Lectore, etiam Sacerdos legit ſubmiſſa voce, qui ſi poſt illam lectam cum Tractu ſequenti, cum Miniſtris Sacris ſedere velit, poterit id facere, ſed ſuper ſcamnum nudum præparatum, de quo ſupra; & dum ea cantatur, ſedent, ut diximus, omnes in Choro, in quo, finita

a Le-

a Lectore tali Prophetia, cantatur Tractus. Biſſus *ſup.* §. 9. & 10. & Bauldry *ſup.*

XIV. Rubr. n. 3. *Finito Tractu.*] Cantata Lectione, Miniſtri recedunt a latere dextero Celebrantis, & deſcendunt unus poſt alium retro Celebrantem, ut fit ad Orationes Miſſæ; Celebrans verò ſtat in cornu Epiſtolæ, ut prius; ſi tamen cum Miniſtris ſedeat tempore, quo in Choro cantatur Tractus, tunc circa finem ejuſdem ſurgit cum Miniſtris, & accedit ad idem cornu Epiſtolæ per breviorem viam, quia non debet accedere ad medium pro dicendo *Dominus vobiſcum*, & ibi in cornu Epiſtolæ, dum Miniſtri Sacri ſtant unus poſt alium, ut ſupra, dicit abſolute *Oremus*. Bauldry *ſupra n.* 10. Biſſus *ſupra* §. 10. Vinitor *par.* 6. *tit.* 11. *n.* 10. & 12.

XV. Gavant. in Rubr. 3. *Diaconus genuflectit ante alios dicens, &c.*] Dicto *Oremus* a Sacerdote, Diaconus dicit *Flectamus genua*, & hæc dicens primus omnium genuflectit, ſtatimque omnes cum eo pariter genuflectunt, ſolo Celebrante excepto, tum Subdiaconus primò ſurgens, & alii cum eo dicit *Levate*, quod ſemper eodem modo in pari caſu ſervari debet. Bauldry, Biſſus *ſupra*, & Vinitor pariter *ſupra n.* 17. poſtea Celebrans extenſis manibus cantat Orationem ut in Miſſali, ad quam Sacri Miniſtri ſtant adhuc unus poſt alium poſt Celebrantem, ſicut etiam omnes in Choro ſtare debent capite inclinato. Bauldry *ſupra n.* 11. Biſſus *ſupra* §. 11. Vinitor *ſupra n.* 12.

XVI. Rubr. n. 4. *Subdiaconus in tono Epiſtolæ, &c.*] Dum Celebrans dicit Orationem, Subdiaconus vadit ad Credentiam cum debitis reverentiis, ubi deponit Planetam plicatam, ſi ea utitur, capit Miſſale a Cæremoniario, & facta Altari genuflexione, ac ſalutato ſemper hinc inde Choro, cum eodem Cæremoniario in loco conſueto cantat Lectionem (tenens ſibi Miſſale) in tono Epiſtolæ, interim habens præfatum Cæremoniarium a ſiniſtris, & dum Subdiaconus cantat Lectionem, Celebrans legit pariter eandem; cum Tractu ſubmiſſa voce, aſſiſtente ſibi Diacono a dexteris, qui tamen in fine non reſpondet: *Deo gratias*.

XVII. Gavant. in prædictam Rubr. 4. *Subdiaconus in fine non oſculatur, &c.*] Subdiaconus verò finita Lectione, & facta iterum genuflexione Altari, & reverentia Cruci, reddit Miſſale Cæremoniario. Bauldry *par.* 4. *cap.* 10. *art.* 2. *n.* 11. & 12. & ſine oſculo manus Celebrantis, ac ſine ejus benedictione vadit ad Credentiam, ibique reſumens Planetam plicatam, redit poſtea ad Celebrantem, aſſiſtens ei a dexteris Diaconi, ut in Introitu Miſſæ in cornu Epiſtolæ, niſi ipſe Celebrans cum Miniſtris ſedeat tempore, quo in Choro cantatur Tractus poſt ſupradictam Lectionem. Biſſus *ſupra*, & Bauldry *ſupra*.

RUBRICA.

5 *Finito Tractu, dicitur Paſſio* g *ſuper nudum pulpitum, quam Celebrans* h *ſubmiſſa voce legit in cornu Epiſtolæ.*

G A.

GAVANTUS.

Tractus ſecundus habetur *in Antiphonario Gregoriano*.

g *Super nudum pulpitum*. Nudato Chriſto in Cruce, omnia nuda ſunt, & Scripturæ revelatæ. *Durand. ibid.* in eodem pulpito, vel in tribus ad majorem commoditatem, in cornu Evangelii, in plano Cappellæ, legitur, ſeu cantatur Paſſio a tribus Diaconis indutis Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali nigra, cum Manipulo, *ex Cærem. Pap. lib. 2. cap. 39.* qui procedunt de Sacriſtia hoc ordine, ut, qui Evangeliſtam refert, librum deferat ante pectus, & ſit primus; quem ſequitur ille, qui Turbam: poſtremo, qui Chriſtum: omnes, manibus junctis: factis autem debitis reverentiis Altari, accedunt ad cantandum, medium locum relinquentes Evangeliſtæ, & dexteram ei, qui perſonam Chriſti agit: in Cappella Papæ unus tantum adhibetur liber, in quo tres Cantores ſingillatim cantant, quæ cantare debent. Alii adhibent tres libros, ut commodius cantent: *Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 21* meminit unius tantum libri, & quoad locum non tollit conſuetudinem Eccleſiarum. Non probatur illa diſtinctio, ſeu diſtributio Paſſionis inter Celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum; ita ut Celebrans vicem Chriſti gerat, & Subdiaconus Turbarum. Si deſint Miniſtri, ſolus Diaconus cantare debet totam Paſſionem, & partem finalem ejuſdem, addito deinde miniſterio Subdiaconi, & Acolythorum, ut ſit ad Evangelium. Pulpiti verò vox a *S. Cypriano* uſurpatur *epiſt.* 33. pro loco Evangelii. Vide ſupra *par. 2. tit. 6. n. 5.*

h *Submiſſa voce legit*. Stans paullò verſus Cantores, & aſtantibus Miniſtris, ut ad Introitum Miſſæ: ſed cum legit ipſe, *tradidit ſpiritum*, nondum tamen genuflectit, quia non legit in cornu Evangelii, ut in aliis Miſſis. Lecta verò, etiam poſtrema parte in eodem cornu, quæ vicem gerit Evangelii, convertit ſe ad Cantores Paſſionis, *ex Cærem. Papæ loc. cit. cap. 39.*

6 Dicitur autem Paſſio ſine ſalutatione, & ſine incenſo, *Ordo Romanus*: Paſſionis ſecundùm Johannem eſt mentio *in Sacramentario*, & quia ultimus ſcripſit, & quia interfuit, ideo legitur hodie, *ex Rupert. lib. 6. cap. 6.*

7 Ad ea verba, *tradidit ſpiritum*, omnes quidem genuflectunt, ſed Celebrans, & alii verſus Altare, Diaconi Cantores verſus librum, ſignumque ſurgendi poſt pauſam datur a Diacono, qui Evangeliſtam agit, eo ipſo, quòd ſurgit, ut *in Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 25.* pauſa erit unius *Pater noſter*, ut in Cappella Papæ, *Cærem. Marcell. lib. 2. cap. 39.* quare non placet dari ſignum a Celebrante, manu cum ſtrepitu ſuper librum depoſita: * ſit autem prædicta genuflexio ambobus genibus in terra poſitis.

R U-

Digitized by Google

RUBRICA.

8 *Quod ſequitur, legitur in tono Evangelii: & dicitur, Munda cor meum, ſed non petitur benedictio, & non deferuntur luminaria, neque incenſum, & Celebrans in fine non oſculatur librum.*

GAVANTUS.

Diaconus reliqua facit de more, ut ad Evangelium, non tamen ſignat librum, neque ſeipſum, Acolythi medium tenent Subdiaconum, qui ſuſtentat librum; fiunt enim velut exequiæ defuncto Chriſto in triſtitia, & mœrore. *Alcuin. & communiter alii,*

RUBRICA.

9 *Deinde Sacerdos ſtans in cornu Epiſtolæ, incipit abſolute.*

GAVANTUS.

Miniſtri ſtant poſt Celebrantem, ut in Miſſa: Orationes autem pro omnibus fiunt, quia pro omnibus oravit Chriſtus in Cruce *ex Alcuino*. Habentur in *Ord. Rom. & in Sacramentario Gregoriano*: imò Cæleſtinus I. earundem meminit, *epiſt.* 1. *ad Epiſcopos Galliæ*, & habentur in *Ambroſiano Ritu*, *ex Pamelio.* Celebrans dicit monitionem primam, manibus junctis: Orationem verò, manibus extenſis; neque unquam genuflectit, ut in 2. *par. tit.* 5. *n.* 5. dictum eſt, & ſic deinceps uſque ad finem Orationum.

10 Ad monitionem pro Judæis, non reſpondetur, *Amen*, quid myſterii, quærunt hoc loco? neque in præcedentibus monitionibus reſpondetur, *Amen*, non enim eſt Oratio, ſed monitio ad orandum; omittitur autem, *Oremus*, quia oratur pro iis utcumque non ſalvandis, niſi in fine Mundi, *Durand. loc. cit. cap.* 77. Item non flectuntur genua, *ex Sacrament. Gregor.* quia ii genibus flexis illuſerunt Chriſto, *Alcuin. ſequutus Ordinem Romanum.*

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus peragendis in hac Feria ab initio Paſſionis, uſque ad denudationem Crucis excluſive.

XVIII. Rubr. *Finito Tractu dicitur Paſſio, &c.*] Quando Subdiaconus cantat Lectionem, ſeu ſecundam Prophetiam, Celebrans leget illam cum Tractu ſequenti, aſſiſtente ſibi Diacono, ſicut ad primam. Interim verò

verò tres Diaconi cantaturi Paſſionem pergent ad Sacriſtiam, & ibi adjuvantibus aliquibus Clericis, induuntur Albis, Manipulis, & Stolis Diaconalibus nigri coloris. Lectione a Subdiacono cantata, & dum cantatur Tractus in Choro, diſponuntur ab Acolythis tria legilia in eodem loco, ut diximus in Dominica Palmarum pro cantanda Paſſione. Circa finem ejuſdem Tractus, ſeu aliquam ejus partem (non enim neceſſe eſt, quòd ℣℣. omnes ipſius Tractus cantentur ex communi praxi Urbis, ſed pauci ſufficiunt ſi ita videatur, præſertim ob paucitatem Cantorum; convenientius tamen eſt, ut omnes cantentur. Bauldry *par.4. cap.6.art.3. n. 12.*) exeunt de Sacriſtia Cantores Paſsionis, præcedente Cæremoniario, &c. qui eodem ordine, quo diximus ſupra in Dominica Palmarum, accedent ad Altare, & cantabunt Paſſionem, eaque finita, in Sacriſtiam ſe recipient.

Si Celebrans ſedeat tempore Tractus, ſurget paullo ante quàm Cantores incipiant Paſſionem, perget ad cornu Epiſtolæ cum Miniſtris, ut dictum eſt *ſupra*, & ibi leget Paſſionem, dum a Cantoribus inchoabitur, aliquantulùm ad eos converſus, aſſiſtentibus ſibi Diacono, & Subdiacono, & omnia alia peragendo, ut diximus *ſupra* agentes de Paſſione, quæ cantatur in Dominica Palmarum.

Ad verba *Tradidit ſpiritum*, dum Celebrans privatè legit Paſſionem: an genuflectere debeat, vide ea, quæ diximus *ſupra* in Dominica Palmarum; dum verò prædicta verba cantantur ab eo qui agit perſonam Evangeliſtæ, omnes genuflectere debent, vel juxta conſuetudinem locorum ad terram ſe proſternent, & ſe gerent, ut dictum eſt ſupra in Dominica præcedenti. Surgens autem Celebrans redit ad cornu Epiſtolæ, ubi inclinatus dicet: *Munda cor meum, &c.* non verò *Jube Domine, &c.* quia benedictio non petitur, ut clare habetur in Miſſali. Nicolaus de Bralion *par. 3. cap. 11. n. 9.* Biſſus *lit. F. n. 45. §. 13.* & leget ibidem reliquam Paſſionis partem, aſſiſtentibus Miniſtris ad dexteram, ſicuti ad primam partem ejuſdem Paſsionis.

XIX. Gavant. in Rubr. 8. *Diaconus reliqua facit de more, &c.*] Tum Diaconus cum debitis reverentiis ante, & poſt, accedet ad Credentiam, ibique depoſita Planeta, accipit Stolam nigram latiorem (quam Planetam non reſumit niſi poſt Communionem Celebrantis, quod ſemper in ſimilibus caſibus eſt obſervandum. Biſſus *lit. F. num. 45. §. 14. & lit. M. n. 250. §. 4.*) tum accipit Miſſale, illudque portat ad Altare, deinde genuflexus in loco ſolito Miſſæ Sollemnis, dicit: *Munda cor meum, &c.* non petit benedictionem, ut in Rubrica, ſed ſtatim accipit Miſſale, & ſtatim ut Cantores terminaverint Paſsionem, vadit de more ad locum Evangelii cum Subdiacono, & Ceroferariis, facta prius ab omnibus genuflexione Cruci, manibus junctis (ſine Cereis, & ſine Thuribulo) & cum ad locum pervenerint, cantat in tono Evangelii reliquam Paſsionis partem more conſueto, ſed non incenſando, & non ſignando librum, neque ſe ipſum. Celebrans ad hanc Paſsionis partem ſtabit manibus junctis ante pectus in eodem cornu Epiſtolæ, converſa facie ad Diaconum; Thuriferarius verò prope Credentiam, ſimili-

ter

ter converſus ad Diaconum, & Cæremoniarius in eodem loco ut aliàs. Cumque eam Paſsionis partem abſolverit Diaconus, Subdiaconus claudet librum, nec oſculandum deferet Celebranti (qui pariter non incenſabitur a Diacono) ſed mox tradet eum Cæremoniario, qui eo accepto, præcedit, & Clerici ſequuntur ordine conſueto, quos ſequuntur Diaconus, & Subdiaconus pares, & facta genuflexione in medio de more vadunt omnes ad ſua loca. Cærem. Epiſc. *ſupr.* § . 19.

XX. Gavant. in Rubr. 9. *Miniſtri ſtant poſt Celebrantem, &c.*] Poſt prædicta Diaconus factis debitis reverentiis ut ſupra, accedit cum Subdiacono ad Celebrantem, ut ad Orationem Miſſæ Sollemnis, hoc eſt retro, manibus juncti, unus poſt alium.

Interim Celebrans ſtans in cornu Epiſtolæ incipiet abſolute, junctis manibus, primam monitionem: *Oremus dilectiſſimi, &c.* ut in Miſſali, eaque finita, extendens, & jungens manus, & caput inclinans Cruci ſubjunget *Oremus*, ſubdet verò Diaconus: *Flectamus genua*, & Subdiaconus *Levate*, ut ſupra; tum cantabit Celebrans primam Orationem, extenſis manibus, & in tono Orationis Miſſæ ferialis, ac eodem tono, & Ritu cantabit reliqua, Orationes ſcilicet extenſis manibus, monitiones autem junctis, ſed eodem cantu, quo primam; Chorus ad eaſdem Orationes, & monitiones ſtat verſus Altare nudo capite, genuflectens cum dicitur *Flectamus genua*, & ſurgens cum dictum eſt *Levate*, ac in fine Orationum reſpondebit *Amen*, excepto ad Orationem pro Judæis, in qua non dicitur pariter *Flectamus genua*, nec *Oremus*. Ad Orationem pro Papa, quando hic nominatur, Celebrans inclinat caput verſus librum inclinatione minimarum minima, quod etiam omnes alii faciunt.

Si Imperator nondum ſit coronatus, additur in monitione *Electo*, ut habetur in Miſſali. Si verò Imperator ſit defunctus, & Imperium ſit vacans, tunc in Oratione pro Imperatore dicantur hæc verba: *Oremus, & pro Romano Imperio, ut Deus, &c.* ita Mactius *in Hierol. v. Cereus*. Non tamen addi debet nomen Regis, vel alterius Principis, ſeu Domini Loci, quia hoc eſſet contra Bullam S. Pii V. ut optime adnotat Gerlacus Vinitor *par. 6. tit.* 11. *num.* 18.

RUBRICA.

11 *Completis Orationibus, Sacerdos depoſita caſula, accedit ad cornu Epiſtolæ, & ibi in poſteriori parte anguli Altaris accipit a Diacono Crucem jam in Altari præparatam: quam verſa facie ad Populum, a ſummitate parum diſcooperit, incipiens ſolus Antiphonam: Ecce lignum Crucis. Ac deinceps in reliquis juvatur in cantu a Miniſtris uſque ad - Venite adoremus: Choro autem cantante - Venite adoremus, omnes ſe proſternunt, excepto Celebrante. Deinde procedit ad anteriorem partem anguli ejuſdem cornu Epiſtolæ, & diſcooperiens bra-*

chium dextrum Crucis, l *elevanſque eam paulliſper altius quàm primò, incipit: Ecce lignum Crucis, aliis cantantibus, & adorantibus, ut ſupra. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris, & diſcooperiens Crucem totaliter, ac elevans eam, tertiò altius incipit: Ecce lignum Crucis, aliis cantantibus, & adorantibus, ut ſupra.*

GAVANTUS.

i *Diſcooperit*. Velum aufertur a Cruce, ut quod Judæis tectum erat, nobis reveletur, *Rupert. lib. 6. cap.* 20. Item, quia nudatur Chriſtus in Cruce, *Durand. loc. cit.* ubi docet, ter diſcooperiri Crucem, quia paullatim prædicatus eſt Chriſtus Crucifixus, primò in angulo Judæorum, poſtea palam, deinde ante medium Altaris, ideſt, in medio Gentium.

l *Elevans &c.* Oſtenſio ligni Crucis in hac die erat in uſu in Hieruſalem tempore S. Paullini Nolani, *ex Franciotto in obſerv. myſt. anni.* Elevatur etiam Crux ter ad honorem contra tres illuſiones Chriſti in atrio Principis, in Prætorio, in Calvario, fit proſtratio non tamen uſque ad terram, ſed genibus flexis, & capite valde demiſſo. Salutatur, & adoratur ter, cum genuflexione, & tertia vice proſternimur, ut eam oſculemur, ut nimirum Chriſtum Crucifixum omni humilitate veneremur, & eaſdem tres illuſiones compenſemus, *Durand. ibid.* Nota adverbium, *altius*, concordare etiam cum verbo, *incipit*, nedum cum verbo, *elevans*, ita ut & vocem, & Crucem elevet altius Sacerdos unà ſimul.

RUBRICA.

12 *Poſtea Sacerdos ſolus portat Crucem ad locum* m *ante Altare præparatum, & genuflexus ibidem eam locat: mox* n *depoſitis calceamentis accedit ad* o *adorandam Crucem, ter genua flectens antequam eam deoſculetur. Hoc facto, revertitur, & accipit calceamenta, & caſulam. Poſtmodum Miniſtri Altaris, deinde alii Clerici, & Laici, bini, & bini ter genibus flexis, ut dictum eſt, Crucem adorant. Interim, dum ſit adoratio Crucis,* p *cantantur improperia, & alia quæ ſequuntur, vel omnia, vel pars eorum, prout multitudo adorantium, vel paucitas requirit, hoc modo: Duo Cantores in medio Chori cantant, &c.*

GAVANTUS.

m *Ante Altare præparatum*. * Portat Celebrans Crucem ſine ulla inclinatione facta Altari. Acolythi dum denudatur Crux extendunt tapete pulchrum cum cuſſino pretioſo, & velo longo albo ſupra gradus Altaris verſus pla-

planum Cappellæ, genuflexus Celebrans ibidem deponit Crucem ſuper velum, & cuſſinum.

n *Depoſitis calceamentis*. A latere Epiſtolæ, prope ſcamnum illi paratum ad ſedendum: & Celebrans adorat ſolus, deinde Miniſtri ſimul.

o *Adorandam*. Adorationis hujus auctor S. Gregorius eſt, *ex S. Antonino par. 2. cap. 3. tit. 12.* Habetur *in Ordine Romano, & in Sacrament. Gregor.* cum minoribus cæremoniis: convenit autem, ut uniformis ſit omnium actio pro locorum conſuetudine, tum in oſculo membrorum Crucifixi, tum in æquali pauſa, qua ſinguli genua flectunt. Ad ſingulas adorationes dici poteſt verſus: *Adoramus te Chriſte, & benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redemiſti Mundum*. Ordo adorationis eſt, ut quilibet laicus, etiam Princeps, poſt Clerum adoret, Prælati verò, ſi qui adſunt, poſt Celebrantem.

p *Cantantur improperia*. *Ordo Roman.* eadem legat Sacerdos ſedens cum Miniſtris. *Carem. Pap. lib. 2. ſect. 1. cap. 51.*

Improperia continent verba Latina, & Græca in laudem Chriſti, non Hebræa; quia Judæi negavere Chriſtum, & reprobavere. *Rupert. lib. 6. cap. 19.* Agios, & Triſagion hoc Græce dicitur adhuc, ex inſtituto S. Sabbæ. *Apud Baron. Ann. 492.* Hymni *Pange lingua glorioſi*, auctor eſt Venantius Fortun. *ex Baron. infra citando*.

Si repetitio eſt facienda ob longiorem adorationem, fiat ab Hymno, *Pange lingua*, ut in Miſſali.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus peragendis a Crucis denudatione uſque ad Proceſſionem.

XXI. Rubr. *Completis Orationibus, &c.*] Dum dicuntur ultimæ Orationes, Acolythi duce ſecundo Cæremoniario extendunt tapetem, ſeu pannum violaceum ante gradus Altaris, ſeu per planum Presbyterii, ita ut pars ejuſdem panni ſuperior ſit ſuper ejus primos gradus. Cærem. Epiſc. *lib. 2. cap. 25. §. 22. & cap. 26. §. 8.* Horatius Chriſtiani *ſect. 4. cap. 3. n. 1.* & in infimo gradu Altaris ponent cuſsinum, & ſuper cuſsinum extendent velum pretioſum violaceo ſerico contextum, de quo ſupra, ſeu mappam ſericam.

XXII. Rubr. *Sacerdos depoſita caſula accedit, &c.*] Celebrans verò cantatis Orationibus deſcendit extra cornu Epiſtolæ ad partem poſteriorem Altaris, ubi adjuvante aliquo Acolytho, vel Cæremoniario, deponit Planetam, quam Cæremoniarius transfert ad Credentiam, & Subdiaconus cum eo in eodem cornu Epiſtolæ extra Altare, adjuvante aliquo Acolytho, deponit pariter ſuam Planetam plicatam juxta communiorem uſum Urbis, quam vel primus Cæremoniarius, vel aliquis Acolythus ad Credentiam pariter transfert. Nicolaus de Bralion *par. 3.* Bauldry *par. 4. cap. 10. art. 3. n. 1.* Diaconus tamen ſuam Stolam latiorem retinet. Nicolaus de Bralion *ibidem ſupra*. Sed antequam prædicti pergant ad Crucis adorationem, debent omnes depo-

nere etiam Manipulos juxta Decretũ recẽns emanatum die 15. Septembris 1736. *in Toletana*, & datum in noſtro Indice ſub *n.* 694.

XXIII. Rubr. *Et ibi in poſteriore parte anguli Altaris, &c.*] Tum Celebrans medius inter Sacros Miniſtros, accedit ad angulum poſteriorem cornu Altaris in parte Epiſtolæ, ut ſit quaſi collateralis candelabris ſuper Altare poſitis, ibique ſe collocat in ſecundo gradu. Memoriale Rituum *cap.* 2. §. 4. *de Crucis denudat. n.* 4. verſa facie ad Populum; Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 23. & ſtatim Diaconus relicto ibi Celebrante cum Subdiacono a ſiniſtris procedit per planum ad medium Altaris, ubi facta reverenter genuflexione Cruci unico genu ſuper infimum gradum, ibique expectat donec eam ſibi tradat ſine oſculis primus Cæremoniarius, qui ideo facta prius genuflexione, eandem de Altari devote capit, quam Crucem ſuo velo coopertã, Diaconus ſumma cum reverentia portat, converſa facie ad ſe ipſum, ad Celebrantem per planum, & eidem illam, facie Crucifixi ad Populum verſa, in manibus ſine oſculis tradit. Biſſus *lit. D. n.* 88. §. 1. Bauldry *par.* 4. *cap.* 10. *art.* 3. *n.* 2.

XXIV. Rubr. & Gavant. lit. i — *A ſummitate parum diſcooperit, &c.*] Celebrans devote accepta Cruce, ſtans ibidem adhuc verſus Populum in medio Diaconi a dexteris, & Subdiaconi a ſiniſtris ejus, verſa facie ad Crucem, ſiniſtra eam tenens, manu dextera diſcooperit Crucis ſummitatem uſque ad ejuſdem Crucis lignum tranſverſum; ita tamen ut Crucifixi caput non appareat, adjuvantibus eum Cæremoniario, & Miniſtris Sacris, ſi opus ſit. Bauldry *ſupra n.* 3. Interim accedit ad ſupradictum Celebrantem aliquis Acolythus cum debitis reverentiis deferens Miſſale, quod apertum tenet ante eum ſtans renibus ad Populum verſis. Bauldry *ſupra.* Memoriale Rituum *ſupra n.* 5. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 26 §. 9. Diſcooperta ſummitate illa Crucis, Celebrans ambabus manibus Crucem elevans reverenter ad altitudinem oculorum; ex Cæremoniali Papæ Marcelli Corcyrenſis *lib.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 51. eam Populo oſtendit, voce gravi aliquantulùm demiſſa (ut ſecundò, & tertiò altius cantare poſſit citra indecentiam) ex Miſſali ſuſtentato ab Acolytho, ut ſupra dictum eſt, incipit ſolus in cantu ſecundum notas in prædicto Miſſali Romano appoſitas, Antiphonam: *Ecce lignum Crucis*, ſtantibus omnibus in Choro nudo capite, qua Antiphona a Celebrante intonata, non ſolum Miniſtri, ſed etiam Cæremoniarii, ac reliqui Cappellani, aut Clerici officio inſervientes, ſive ſint circa Celebrantem, ſive ſuis locis apud Credentiam, dummodo hæc ſit prope Altare, proſequuntur cum eodem Celebrante: *In quo ſalus Mundi pependit*, & non ulterius; Cæremoniale Epiſc. *ſupra*. Paris de Craſſis *lib.* 2. *c.* 47. Bauld. *ſup n.* 4. quibus verbis cantatis Chorus ſolus reſpondet, non autem Celebrans, nec Miniſtri, nec Clerici officio inſervientes cantant illis verbis: *Venite adoremus*, quo tempore omnes, etiam Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt utroque genu, capite etiam valde demiſſo. Ex Nicolao de Bralion *par.* 3. *cap.* 11. *num.* 13. Biſſ. *ſupra* §. 3. (excepto ſolo Celebrante, qui ſemper ſtat. Ex Rubrica *ſupra*, & ex Bralion *ſupra*) non tamen proſternunt ſe uſque ad terram, quia pro-

proſtratio, de qua loquitur Miſſale, intelligitur tantum de genuflexione, ad quam neque valde demittitur, & ratio eſt quia Chorus ita proſtratus uſque ad terram, vix cantare poſſet. Bauldry *ſupra n.* 4. Bralion, & Biſſus *ſupra*. Hippolytus a Portu *cap.* 2. *de Officio Fer. VI. in Paraſceve Rubr.* 8. *in adnot. n.* 9.

XXV. Rubr. *Deinde procedit, &c.*] Cantatis prædictis verbis a Choro, omnes ſurgunt, & Celebrans accedit ad partem anteriorem anguli ejuſdem cornu Epiſtolæ, in eodem ſcilicet loco, ubi dici ſolet Introitus Miſſæ, ibique ſtans medius inter Diaconum ſtantem a dexteris ſuper ſuppedaneum Altaris, & Subdiaconum a ſiniſtris ſuper gradum proximiorem ſuppedaneo, quaſi illi angulo collateralis verſus Populum, & adjuvantibus Miniſtris Sacris, & primo Cæremoniario, ſi opus ſit, diſcooperit dexterum brachium Crucis, detegendo etiam caput figuræ Crucifixi, tum Crucem Populo paullò altius, quàm prius, ambabus manibus elevat, mox repetit voce etiam altiori, quàm prima vice, Antiphonam: *Ecce lignum Crucis*, & eam cum Celebrante proſequuntur Miniſtri Sacri, Cæremoniarii, Cappellani ut ſupra, ſtantibus omnibus in Choro nudo capite, ut dictum eſt, & poſtea iterum Chorus altius, quàm prima vice, cantat: *Venite adoremus*, & genuflectunt omnes, excepto Celebrante, ut ſupra. Bauldry *ſupra n.* 5. Biſſus *ſupra* §. 4. Gerlacus Vinitor *tit.* 11. *de Offic. Fer. VI. in Paraſceve n.* 20. Benvenuti *de Ritu ſervando in Miſſa pro Feria VI. in Paraſceve pag. mihi* 93.

XXVI. Rubr. *Deinde Sacerdos accedit ad medium.*] Deinde ſurgunt, & Celebrans cum Miniſtris procedit ante medium Altaris; *Rubr. ſupra*, Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 23. & ſtans, ut ſupra, verſus Populum, inter Sacros Miniſtros totam diſcooperit Crucem, velum tradens Subdiacono, & hic primo Cæremoniario, ſeu Acolytho, qui illud, factis debitis reverentiis, ſuper Credentiam deponet. Diſcooperta tota Cruce, eam tenens ambabus manibus altius elevat, quàm primò, & ſecundò; tum tertiò etiam voce altiori cantat Antiphonam: *Ecce lignum Crucis*, quam Miniſtri, & alii, ut ſupra proſequuntur ſupradictis verbis: *In quo ſalus Mundi*, *&c.* & deinde Chorus etiam altius, quàm ſecunda vice cantat: *Venite adoremus*, genuflexis omnibus ut ſupra. *Rubr. ſupra*. Bauldry *ſupra n.* 6. Biſſus *ſupra* §. 5. Horatius Chriſtiani, de Crucis denudatione *ſect.* 4. *cap.* 3. *n.* 6. Hippolytus a Portu *ſupra num.* 16.

XXVII. Rubr. & Gav. lit. m — *Ante Altare præparatum, &c.*] Poſt prædicta Celebrans ſine ulla genuflexione, vel reverentia facta Altari, ut innuit Gavantus *ſupra*, & Cæremon. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 24. *&* *cap.* 26. §. 10. portat Crucem ambabus manibus elevatam devote; Cæremon. Epiſc. *ſupra*, deſcendens per latus Evangelii, tenens faciem Crucifixi ad Populum converſam; Bauldry *ſupra*, Benvenuti *ſupra*, Hippolytus a Portu *ſupra n.* 17. ſine Miniſtris, Cæremoniale Epiſc. *ſupra*, a Portu, & Benvenuti *ſupra*, ſed comitante ſolo primo Cæremoniario, qui fimbrias Albæ elevat, cum opus eſt; & interim omnes remanent genuflexi. Bauldry *ſupra n.* 8. a Portu *ſupra*, nempe Miniſtri Sacri ſuper ſuppedaneum, mani-

bu

bus junctis ante pectus, facie verſa ad Populum. Hippolytus a Portu *ſupra*. Clericus de libro, quem claudit, genuflectit in ſecundo gradu verſus Altare. A Portu *ſupra*; cæteri verò de Choro genuflectunt in loco ſuo facie verſa quaſi ad Crucem, pariter manibus junctis. Benvenuti, Hippolytus a Portu *ſupra*, & alii; Turrinus verò *par.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 2. §. *Sacerdos*, vult, quòd peracta denudatione, & cantato ultima vice: *Venite adoremus*, Miniſtri Sacri deſcendant de Altari, & eant ad locum ſeſſionis, ibidemque ſtent, donec Celebrans genuflexus aptet, & firmet Crucem cordulis, ſi opus eſt, ſupra pulvinum, adjuvante aliquo Cæremoniario, Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 24. & *cap.* 26. §. 10. Bauldry *ſupra n.* 7. pariter genuflexo, Hippolytus a Portu *ſupra n.* 18. qui etiam paullò ante ponere debet prope ipſum pulvinum lancem ad dexteram adorantis, ubi pecuniæ, quæ Cruci offeruntur, ponantur. Cærem. Epiſc. *ſupra*, tunc autem, nempe genuflexo Celebrante, Miniſtri Sacri, & omnes alii quicumque ſint, maneant genuflexi. Bauldry *ſupra n.* 8. Vinitor *ſupra n.* 23. Ego tamen cenſeo, quòd aut genuflectere debent ſtatim, aut cum Celebrante, ut ſupra, ita ut talis Ritus utroque modo obſervari poſſit. Dum Celebrans ponit Crucem ſuper pulvinum, omnes Cruces, quæ ſunt per Eccleſiam, & non aliæ Imagines denudantur a Sacriſta, vel ab aliis, ſi commode fieri poteſt. Bauldry *ſupra num.* 7. Benvenuti, & Hippolytus a Portu *ſupra*.

Celebrans aptata Cruce ut ſupra (ita ut caput Crucifixi ſit verſus Altare, Populumque reſpiciat, pedes autem verſus Populum) ſurgit, adjuvante, ſi opus eſt, Cæremoniario primo, recedit ad ſcamnum paratum ad latus Epiſtolæ, ibique tecto capite ſedet. Gavantus *ſupra lit.* n. Bauldry *ſupra n.*8. Vinitor, & Benvenuti *ſupra*; ubi adjuvantibus Acolythis, ſi opus eſt, extrahit calceamenta, vel deponit crepidas, quibus omnes hodie uti deberent ad decentiam, & commoditatem. Bauldry *ſupra*, Benvenuti *ſupra*, & Hippolytus a Portu *ſupra n.* 19.

Si Miniſtri Sacri remanſerunt genuflexi ſuper ſuppedaneum (quod idem dic de Clerico de libro) tunc ſurgente Celebrante poſt aptatam in ſuo loco Crucem, ſurgunt & ipſi, & facta ſuper ſuppedaneum genuflexione unico genu verſus Crucem ad ſedes ſuas accedunt. Bauldry, Benvenuti, a Portu *ſupra*, ibique ſedent, & ſimiliter calceamenta deponunt. Bauldry *ſupra*, Biſſus *lit.* A. *n.* 155. §. 1.

XXVIII. Rubric. & Gavant. lit. n -- *Depoſitis calceamentis*, &c.] Celebrans depoſitis calceamentis, ſeu crepidis, ſurgit, & detecto capite ſolus manibus junctis procedit per planum devote oculis demiſſis, ad Crucis adorationem, & quia trina genuflexione hanc adorationem perficere debet, ideo primam genuflexionem faciet in loco deſignato, ita a Cruce adoranda diſtante, ut inter unam genuflexionem, & aliam, æqualis diſtantia intercedat.

XXIX. Rubr. & Gavant. lit. o -- *Adorandam*, &c.] Genuflexus igitur utroque genu faciet primam adorationem capite reclinato in terram, ſuper manus junctas, & ſecretò dicet: *Adoramus te Chriſte, & benedicimus tibi, quia per S. Crucem tuam redemiſti*

Mun-

Mundum. Gavantus *ſupra*. Deinde ſurgens accedet ad locum, ubi ſecundò genuflectendum eſt,& ibidem præſtabit quod in prima adoratione, tum progrediens ulterius accedet ad locum Cruci propinquum, ubi tertiò præſtabit quod prima, & ſecunda vice, dicens ad ſingulas genuflexiones: *Adoramus te Chriſte*, *&c.* quibus prolatis tertia vice adhuc genuflexus oſculabitur pedes Crucifixi, & particulam veræ Crucis, ſi aderit, offerens tamen prius Cruci pecunias, quas offerre volet Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 26. §. 11.

Hic notandum occurrit, quòd majoris humilitatis eſt oſculari pedes quàm latus Crucifixi, & ſaltem ob reverentiam ab oris oſculo abſtinendum eſt. Nicolaus de Bralion *n.* 13. & idem firmant Bauldry, & Biſſus *ſupra*.

XXX. Rubr. *Hoc facto revertitur, & accipit calceamenta*.] Cum Celebrans totam adorationem perfecerit, ſurgit, & facta genuflexione Cruci unico genu, & Altari inclinatione, ex Cærem. Cler. Regul. S. Paulli, & Benvenuti *ſupra*, per viam breviorem ad ſedem ſuam redit in cornu Epiſtolæ, & ibi adjuvantibus Acolythis ſumet crepidas, ſeu calceamenta, poſtea per eoſdem ſumit Planetam, & Manipulum, tum ſedebit tecto capite in ſcamno nudo ad ſedendum præparato, quouſque Miniſtri Sacri Crucem adoraverint. Bauldry *ſupra n.* 19. Biſſus *ſupra* §. 2. & Vinitor *ſupra n.* 24.

XXXI. Rubr. *Poſtmodum Miniſtri.*] Et non prius, ambo ſimul (Diaconus ſcilicet cum Stola latiori ſed ſine Manipulo, ut ſupra diximus) quam non debet deponere niſi in fine Officii, ex Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *c.* 26. §. 6. Subdiaconus verò in Albis, pariter ſine Manipulo (ex uſu Cappellæ Pontificiæ) detractis calceis, ut ſupra dictum eſt, procedunt per planum ad faciendam Crucis adorationem eodem modo, quo de Celebrante diximus, nudo capite, & ſimul, manibus junctis ter genuflectendo, & orantes ad loca deſignata, obſervantes ut ad tertiã adorationem,unus ſit ex una parte, alius ex alia genuflexus, quaſi in medio Crucem habentes, pedes autem Crucifixi primò Diaconus oſculetur, deinde Subdiaconus, ſimul verò ſurgent; completa ab ambobus adoratione iterum genuflectunt ſimul Cruci, & Altari unica genuflexione unico genu, nec Diaconus prius ſurgat, quàm Subdiaconus adoraverit, ut ambo ſimul ſurgant ſicut convenit. Deinde per planum ambo modeſte ad locum, in quo calceamenta depoſuerant, redeunt, ibique, facta Celebranti inclinatione, ea reſumunt, & Subdiaconus ſumit etiam Planetam ſuam plicatam, & Manipulum. Diaconus reſumet pariter Manipulum, & remanet cum Stola latiori, ut ſupra dictum eſt; mox Diaconus a dexteris, & Subdiaconus a ſiniſtris Celebrantis ſe recipiunt, & cum eo ſedent capite tecto. Bauldry *ſupra n.* 10. Claudius Arnaudus de Feria VI. in Paraſceve *tit.* 9. *n.* 9. Biſſus *ſupra* §. 2. & Gerlacus Vinitor *ſupra num.* 25. Celebrans verò poſtquam Miniſtri Sacri ad ipſũ pervenerint, ſedens cum ipſis voce demiſſa legit improperia, ut in Miſſali habetur, & in Memorial. Rituum majoris hebdomadæ §. 5. *de adoratione Crucis* §. *De improperiis recitandis*, ſuſtinentibus librum Miſſalem hinc inde Miniſtris Sacris, niſi ab aliquo Acolytho genuflexo ante ipſum (ut com-

commodè Celebrans, & Miniſtri Sacri legere poſſint) teneatur, ut certè convenit; quibus lectis Acolythus collocat Miſſale apertum ſuper Altare in cornu Epiſtolæ; Bauldry *ſupra n.* 11. & Biſſus *ſupra* §. 4.

Interim antiquiores, ſeu ſeniores de Clero, deinde alii per ordinem, deponentes calceamenta ſua in locis ſuis, bini, & bini accedent ad Crucem adorandam juxta ordines ſuos, junctis manibus, &c. terque genuflectentes, ſe inclinabunt in iiſdem locis, & eodem modo quo Celebrans, & Sacri Miniſtri, ac poſt tertiam proſtrationem oſculabuntur pedes Crucifixi, deinde ſurgent ſimul, & facta genuflexione Cruci unico genu, ſecedentes redeunt ad loca ſua æquali paſſu gradientes, & ſi contingat eos tranſire ante Celebrantem, illi ſe inclinare debent; Acolythi verò poſtquam Crucem adoraverint, vel ſtabunt ad Credentiam, vel prope Crucem adorandam remanebunt genuflexi, ut Populi tumultum, ſi opus eſt, modeſtè conpeſcant.

Si qui ſunt Prælati extranei, qui adorationem hanc peragant, ſtatim ut, *ſupra*, adorant etiam ſine calceamentis poſt Celebrantem, ante Miniſtros, ſed hoc in caſu Celebrans ſtat aperto capite donec Crucis adorationem perfecerint. Epiſcopus verò proprius, etiam ante Celebrantem Crucem primus adorat; Cærem. Epiſ. *lib.* 2. *cap.* 26. §. 11. Laici verò etiam Principes poſt Clerum procedunt ad adorationem Crucis bini ſimul ut ſupra, eo modo, & ordine, quo de Clero dictum eſt. Magiſtratus, & Nobiles Sæculares Crucem ad Altare adorare debent, ſi talis ſit conſuetudo. Bauldry *ſupra n.* 16. unde obſerveut (& alii Laici, ſive Mares, ſive Fœminæ in adorandis aliis Crucibus, quæ per Eccleſiam proponuntur adorandæ, ſi opus eſt) quod dictum eſt de Celebrante, & Miniſtris, &c. excipe quod non deponunt calceamenta. Hippolytus a Portu *ſupra Rubr.* 8. *in adnot. n.* 24.

Hic advertendum occurrit, quòd pro Mulieribus prædictis, & Populo debet extendi in loco apto tapetum cum cuſſino, & velo, tum Sacerdos paratus Stola nigra illuc deferet aliam Crucem, Acolytho aliquo præcedente, qui ibi remanebit genuflexus devote aſſiſtens quando fiet adoratio, tum ob reverentiam Crucis, tum ut impediat Populi tumultum, quod ſimiliter obſervandum erit, ſi aliæ Cruces ponantur in aliis locis adorandæ propter Populi multitudinem

Si tamen adeſſet Gubernator principalis, aut aliquis maximus Vir, aut Princeps, qui aliàs habere ſoleat honorem ante Canonicos, hodie in hoc actu ibit poſt Canonicos, ſed ante alios de Clero, quia eſt humilitatis actus, in quo Laici debent Clericis deferre. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 27. Convenit etiam, ut non ſolum Celebrans, ſed etiam omnes alii, præſertim de Clero, aliquam pecuniæ oblationem hodie faciant Cruci ante ipſam deoſculationem, ut colligi poteſt ex Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 10. & Nicolao de Bralion *ſupra n.*11. & aliis. Conſuetudo autem ut prædictæ oblationes dentur Magiſtris Cæremoniarum ſervanda eſt juxta Decretum editum a S.R.C. die 29. Novembris 1603. *in Beneventana*, & in noſtro Indice ſub *num.* 26.

Convenit autem ad dictas Stationes, & adorationes decentius, & pa-

riformiter facienda, ut tria loca inter ſe eo modo diſtantia, ut ſupra diximus, aſſignentur a Cæremoniario, ubi fiant; & ut in adoratione nulla interponatur mora, nec confuſio ſuboriatur, hæc ſerventur, nimirum cùm duo primi ſecundò genuflectunt, duo ſequentes debent genuflectere primò, & quando illi tertiò, hi ſecundò, & cum illi oſculata Cruce diſcedunt, iſti genuflectent tertiò; atque alii deinceps; ita ut qui ſequuntur ſuccedant præcedentibus abſque mora, neque prius ab una proſtratione ſurgant, quàm alii diſcedant ab altera. Ex Cærem. Monaſtico *lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 10. *&* 11.

XXXII. Rubr. & Gav. lit. p -- *Cantentur improperia, &c.*] Dum incipit adoratio Crucis, Cantores in Choro incipiunt cantare ſupradicta improperia, quæ legit Celebrans cum ſuis Miniſtris, ut diximus, ſubmiſſa voce, cantentur autem eo modo, ac ordine, qui deſcriptus eſt in Miſſali, & advertatur ut quatuor deſignati, duo in primo, & duo pariter in ſecundo Choro alternatim ℣℣. decantent, quibus ſuo ordine Chorus reſpondebit prout in Miſſali habetur, & docet Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 7. *cap* 3. *n.* 8. necnon Horatius Chriſtiani Feria VI. in Paraſceve *ſect.* 4. *cap.* 3. *num.* 9. & Hippolytus a Portu *ſupra Rubr.* 8. *in adnot. n.* 26. cantantur autem uſque dum ad Altare majus omnes fecerint adorationem, adeoque non eſt neceſſe omnia cantare, ſed ſolum tot, quæ poſſunt cantari eo tempore quo fit adoratio. Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 26. §. 11. Biſſus *lit. I. n.* 54.

RUBRICA.

13 *Circa finem adorationis Crucis accenduntur* q *candelæ ſuper Altare: & Diaconus accipiens burſam corporalium, extendit Corporale more ſolito, & juxta illud* r *ponit purificatorium, & finita adoratione, Crucem reverenter accipit, &* ſ *reportat ad Altare. Poſtea ordinatur Proceſſio ad locum, ubi pridie Sacramentum repoſitum fuerat: præcedit* t *Subdiaconus cum Cruce inter duos Acolythos deferentes candelabra cum cereis accenſis, & Clerus per ordinem, ultimus Sacerdos cum Miniſtris. Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intortitia, quæ non extinguuntur, niſi poſt ſumptionem Sacramenti: & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulùm: Diaconus interim aperit capſulam, in qua reconditum eſt Corpus Domini: poſtea Sacerdos ſurgens, abſque benedictione imponit incenſum in duobus Thuribulis, Diacono* u *Naviculam miniſtrante, & genuflexus* x *incenſat Sacramentum: tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capſula* y *dat ad manus Sacerdotis, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat: & procedunt ordine, quo venerunt:* z *defertur Baldachinum ſuper Sacramentum, & duo*

Acolythi cum Thuribulis continue Sacramentum incenſant : interim cantatur Hymnus , a *Vexilla Regis prodeunt* . b *Cum venerit Sacerdos ad Altare* , c *poſito ſuper illud Calice* , *genuflexus rurſum incenſat*, *&* *accedens* d *deponit Hoſtiam ex Calice ſuper Patenam* , *quam Diaconus tenet* , *& accipiens Patenam de manu Diaconi* , *Hoſtiam ſacram ponit ſuper Corporale* , *nihil dicens* . *Si tetigerit Sacramentum* , *digitos abluat in aliquo vaſe* . *Interim Diaconus imponit* e *vinum in Calicem*, *& Subdiaconus aquam* , *quam Sacerdos non benedicit* , *nec dicit ſuper eam Orationem conſuetam* , *ſed accipiens Calicem a Diacono ponit ſuper Altare* , f *nihil dicens*: *& Diaconus illum cooperit palla* , *deinde imponit incenſum in Thuribulo* g *abſque benedictione* , *& incenſat oblata* , *& Altare* h *more ſolito* , *genuflectens ante* , *& poſt* , *& quandocunque tranſit ante Sacramentum*. *Cum incenſat oblata dicit*, *&c. ipſe non incenſatur* .

GAVANTUS.

q *Candela ſuper Altare*. Et item ex , quæ ſuper Credentiam habentur pro Acolythis .

r *Ponit purificatorium* . Ad cornu Epiſtolæ , loco ſolito : & tunc etiam transfertur a Cæremoniario Miſſale ad cornu Evangelii cum cuſſino .

ſ *Reportat ad Altare* . Quo caſu nemini reverentiam faciat , ſed & Celebrans aſſurgat tranſeunti Cruci , *ex Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 26.* cui genuflectit ſimul cum Subdiacono , * quod hodie faciunt omnes omnino in honorem Crucifixi Domini Noſtri , *ex Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 25. & 26.* amoveantur ſtatim ab Acolythis tapete , & cuſſinus cum velo . Quæ delatio Crucis ad Altare cum Proceſſione ſequenti a Pio V. ſtatuta fuit ; nec in antiquioribus Miſſalibus habetur .

Si multus adeſt Populus , poterit collocari alia Crux a Sacerdote cum Stola nigra ante aliud Altare , ad quam adorandam accedant tum mares , tum fœminæ , ne Proceſſio nimis differatur , & Officium ſequens .

t *Subdiaconus cum Cruce* . Hoc eſt , alter paratus , ut Subdiaconus Miſſæ , non cum Dalmatica , ut ſcripſit *Alcozer* , excepto tamen Manipulo , defert autem Crucem proceſſionalem diſcoopertam . Duo Thuriferarii præcedunt Subdiaconum ſine incenſo in Thuribulis , quia nondum eſt Proceſſio ſacra , ſed aditus ad eam ; & ideo itur ad locum deſtinatum per viam breviorem . Ibi omnes genuflexi orant , exceptis Subdiacono , qui geſtat Crucem , & Acolythis .

u *Naviculam miniſtrante* . Omittuntur oſcula manus , & rerum in hac Miſſa .

x *Incenſat Sacramentum* . Ut heri , & ſtatim imponitur ejus humeris velum album , non nigrum .

y *Dat*

y *Dat ad manus Sacerdotis*. Nimirum ſtans Diaconus.

z *Defertur Baldachinum*. Non nigrum, ut aliqui ſolent, & male, debet enim eſſe ſimile velo, quod Calicem tegit, & eſſe illud idem, quod heri tegebat.

a *Vexilla Regis prodeunt*. Cujus auctor, *ex Baron. Ann.* 566. fuit Venantius Fortunatus.

b *Cum venerit Sacerdos ad Altare*. Subdiaconus Crucis, depoſita Cruce, ubi minus impediat, in latere Epiſtolæ genuflectit. Acolythi deponunt candelabra ſuper Credentia. Clerus in plano Cappellæ circumdat Altare genibus flexis.

c *Poſito ſuper illud Calice*. Hoc eſt, ut pridie, cum miniſterio Diaconi, nam Diaconus genuflexus accipit Calicem de manu Celebrantis ſtantis, & deponit ſuper Altare, genuflectit, deſcendit, miniſtrat Naviculam ſtanti Sacerdoti pro impoſitione incenſi, & depoſito humerorum velo, Celebrans genuflexus rurſus incenſat Sacramentum, ut prius. Recedit alter ex Thuriferariis poſt hanc incenſationem.

d *Deponit Hoſtiam*. Facta prius genuflexione, & amoto a Diacono velo albo parvo a Calice, neque debet ſponte tangere Sacerdos Hoſtiam, neque ideo prius lavare manus: quod aliqui ſcripſere; ſi tamen accidat ut tangat, purificet ſtatim digitos, quod in hac Rubrica ſub conditione dicitur, non autem jubetur.

e *Vinum cum aqua*. Habet *Ordo Romanus*.

f *Nihil dicens*. Neque ſignum Crucis, ut aliàs, faciens cum Patena, aut Calice.

g *Abſque benedictione*. De hac incenſatione nihil antiqui. De benedictione verò nova Rubrica eſt in recognitione Miſſalis addita; eſt enim dubitatum: an benedici hoc loco debeat incenſum: & videbatur affirmandum, quia incenſandum eſt præterea Altare, & tunc benedicitur incenſum etiam coram Sacramento, *in Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 23. ubi, cum excipiatur a benedictione incenſum in principio, & in fine Proceſſionis, quæ fit in Feria quinta, & ſexta majoris hebdomadæ, nulla mentione facta oblatorum hujus diei, dicendum videbatur, ibidem non excipi a benedictione incenſum in incenſatione hac oblatorum, *Marcellus* quoque *in Cærem. Pap. lib.* 1. *cap.* 51. ſcribit, poni incenſum a Papa, *more conſueto*: ergo cum benedictione. Urgere quoque videbatur illud, quod dicitur: *Incenſum iſtud a te benedictum*. Sed vim faceret, ſi diceretur, *a nobis benedictum*; & hac die verbis utimur minus propriis, ut Sacrificium in ſeq. quid ergo? nihilominus tamen, cum in Miſſa hodierna expreſſe omnia deſcribantur, quæ dicenda ſunt, ita ut quidquid de conſueta Miſſa hoc loco omittitur, omittendum eſſe prorſus videatur, & cum omiſſa fuerint in textu omnium Miſſalium verba benedictionis incenſi, ſolita dici ante incenſationem oblatorum: *Per intercessionem*, &c. & expreſſe poſita ſint reliqua verba totius incenſationis: in eam partem ab iis, quorum intererat, me præſente, in recognitione Miſſalis dictum eſt, ut omittatur incenſi benedictio, & hac die videtur congruum, nihil prorſus de-

bere benedici, *in Cærem. Epiſc. loc. cit.* benedicitur incenſum, quando alii quoque præter Altare, quod Chriſtum ſignificat, incenſantur, ſed hodie neque ipſe Celebrans incenſatur, *Marcellus* etiam explicatur, *more conſueto*. idest, ter, cum miniſterio Diaconi, &c.

h *More ſolito*. In recognitione Miſſalis ſecundum prædictam ſententiam, *more ſolito*, cadere dictum fuit ſuper incenſationem oblatorum, & Altaris tantum, non ſuper impoſitionem incenſi, quod hodie magis declaratum eſt.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus ſervandis in Proceſſione ad Sacellum, & regreſſu ad Altare cum SS. Sacramento, & in reliquo Officio hujus Feriæ.

XXXIII. Rubric. & Gavant. lit. q -- *Accenduntur candelæ ſuper Altare, &c.*] Circa finem adorationis duo Ceroferarii ſumpto lumine de Sacriſtia accedunt cum debitis reverentiis ad Altare, & accendunt candelas, & etiam illas duas ſuorum candelabrorum, ſive ſint in Credentia, Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 28. Gavantus *ſupra lit.* q. ſive ſint in Sacriſtia.

XXXIV. Rubric. *Et Diaconus accipiens burſam Corporalium, &c.*] Deinde Diaconus ſurgit, & facta reverentia Celebranti (interim Subdiacono ſtante nudo capite) vadit ad Credentiam, & capit burſam habentem intus Corporale e manibus Cæremoniarii, prout in Symbolo Miſſæ Sollemnis, & purificatorium ſuper eam poſitum, quam burſam ad oculos uſque elevatam ambabus manibus per breviorem viam portat ad Altare, non enim poteſt per planum ad medium accedere, cum adhuc ibi ſit Crux, quæ adoratur, & facta prædictæ Cruci genuflexione unico genu, & inclinatione Altari, quia tunc in eo nulla eſt Crux, cum ad medium ſuppedanei Altaris pervenerit, extrahit de burſa Corporale, qua depoſita inter candelabra in cornu Evangelii (non jacente ſuper Altare, ut male nonnulli faciunt) explicat Corporale more ſolito in medio Altaris.

XXXV. Rubr. & Gavant. lit. r -- *Ponit purificatorium, &c.*] Deinde idem Diaconus ponit, prope Corporale explicatum, purificatorium in parte Epiſtolæ, quo facto, redit ad locum ſuum per breviorem viam cum debitis reverentiis Altari, Cruci, & Celebranti, & ſedet cum Subdiacono, qui nudo capite ſtabat, & ſtatim ambo caput tegunt. Bauldry *ſupra num.* 24. & Biſſus *lit. F. n.* 45. §. 23. *&* 24. Memoriale Rituum *ſupra* §. 5. *n.* 15. Cæremoniarius verò, vel alius eodem tempore defert Miſſale cum debitis genuflexionibus Cruci prædictæ ad latus Evangelii, Gavantus *ſupra*, illudque relinquit apertum ſuper cuſſinum cum ſignaculis ab eodem aptatis, jacens prope Corporale. Biſſus *ſupra n.* 23. Bauldry *ſupra n.* 25.

Cor-

Corſettus *tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 7. *n.* 12.

Interim vero, dum ſcilicet hæc fiunt ad Altare, paratur in Sacriſtia alius Subdiaconus, amictu, alba, Cingulo, cum Planeta plicata nigra ſine Manipulo, qui Crucem in Proceſſione defert denudatam. Iſte Subdiaconus poteſt ſola Alba eſſe indutus, & ſi deſit prædictus Subdiaconus, Clericus ſola Cotta indutus deferet Crucem. Bauldry *ſupra n.* 26. Benvenuti *ſupra* §. *Circa finem*. Item duo Thuriferarii parant in Sacriſtia ſua Thuribula igne in eiſdem impoſito, ſimulque curent ne deficiat Incenſum in Naviculis. Item Beneficiati ſeu Manſionarii, qui in Catedralibus delaturi ſunt haſtas Baldachini parentur Pluvialibus nigri coloris, ſi commode fieri poteſt, & ſi celebret Epiſcopus; aliàs ſi non celebret Epiſcopus, geſtaturi haſtas Baldachini ſola Cotta ſine Stola indui debent, & hoc declaratur in Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 26. &c. & confirmatur Decreto edito a S. R. C. die 15. Septembris 1736. quod Decretum exhibetur in noſtro Indice ſub numero 1699. Curet præterea Sacriſta, ut Baldachinum deferatur (ſi non eſt jam delatum) prope Cappellam, ubi eſt SS. Sacramentum: Bauldry *ſupra n.* 27.

XXXVI. Rubric., & Gavant. lit. s — *Reportat ad Altare &c.*] Interim Diaconus doponit biretum, & ſurgit (ſicut, & Subdiaconus, qui tamen ſtat apud Celebrantem) & facta reverentia eidem Celebranti, accedit ad locum ubi eſt Crux, cui facta genuflexione unico genu, reverenter illam capit, & ambabus manibus elevatam uſque ad oculos, nulli reverentiam faciens, ad Altare reportat. Ex Gavanto *ſupra*, Bauldry *ſupra n.* 28. & Biſſo *ſupra* §. 25. Celebrans ſurgens tranſeunti Cruci, ſimul cum Subdiacono, nudo capite, genuflectit, ſicuti, & alii omnes de Choro; quod hodiè faciunt omnes, nemine excepto, ut ſupra dictum eſt. Bauldry, Biſſ. *ſupra* Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 20. Corſettus *ſupra n.* 21.

Diaconus verò Crucem ad Altare reponet ſuo in loco in medio ejuſdem Altaris inter Candelabra, adjuvante Sacriſta, & deinde Celebrans ſedet tecto capite, ſedentibus omnibus. Memoriale Rituum majoris hebdom. *ſupra n.* 19. Tum Diaconus, facta prædictæ Cruci genuflexione, per breviorem viam redit ad Celebrantem, ei ſe inclinans, deinde ſedet cum Subdiacono, & ambo caput tegunt. Acolythi verò pannum cum velo, & cuſſino plicatum reponunt in loco congruo, vel in Sacriſtiam reportant, Bauldry *ſupra n.* 29., & Biſſus *ſupra* §. 25.

XXXVII. Gavant. eadem lit. s. - *Si multus adeſt Popolus &c.*] Si Cruces aliæ ob Populi frequentiã ſint expoſitæ, a Sacerdote, ſi vnica ſit, vel à Sacerdotibus ſi plures ſint, Stola nigra inſignitis, reverenter reportantur in Sacriſtiam, quibus omnes genuflectunt; reportantur, inquam, eodem tempore, vel ſucceſſive, ſi copia non haberetur Sacerdotum, & tapetia pariter amoventur. Caſtaldus *Lib.* 3. *ſect.* 7. *de Officio Feriæ* VI. *in Paraſceve cap.* 4. *n.* 3. Bauldry *ſupra n.* 30.

XXXVIII. Rubric. *Vbi pridie Sacramentum repoſitum fuerat &c.*] ſint præparata octo funalia ex cera alba deferenda a lateribus hinc indè antè Baldachinum, Cærem. Epiſc. *Lib.* 2. *Cap.* 25. §. 30. & *Cap.* 23. §. 7. Parentur

rentur etiam alia funalia, ſeu Candelæ item ex Cera alba diſtribuendæ Clero, & ab eo deferendæ in Proceſſione.

XXXIX. Rubric., & Gavant. lit. t. *Subdiaconus cum Cruce &c.*] Subdiaconus paratus, ut *ſupra*, in Sacriſtia, accedit tunc ad Presbyterium (Sicut, & Sacerdotes, ſivè Beneficiati Cottis tantum vel ſuo habitu chorali induti pro deferendis haſtis Baldachini) accipit Crucem Proceſſionalem denudatam, & medius inter duos Ceroferarios deferentes candelabra cum cereis accenſis, firmat ſe cum eiſdem extra Cancellos facie verſa ad Altare. Item duo Thuriferarii cũ Thuribulis ut *ſupra*, & duabus Naviculis, ſeu una tantum, ſe poſt dictum Subdiaconum firmant, ut commodius primi procedant. Tum ad locum Sacramenti ordinatur Proceſſio ſequenti modo; ſed dum ordinatur Proceſſio in loco, ubi repoſitum manet Sacramentum, debent accendi omnia luminaria, & ibidè præparari velum humerale album prò Celebrante, & Baldachinum pariter album, niſi prius fuerit paratum, ut ſupra dictum eſt, & Cerei deferendi in Proceſſione, ſicut ſupra fuit notatum. Horatius Chriſtiani *ſupra cap.* 4. *n.* 2. Debet pariter extendi Corporale ſuper Altare, ſuper quo deponendus eſt Calix cum Sanctiſſimo Sacramento, ut dicetur infra.

XL. Rubric., & Gavant. lit. t. -- *Præcedit Subdiaconus cum Cruce &c.*] Præcedant omnium primi duo Thuriferarii ſine incenſo in Thuribulis ut mox innuimus cum Gavanto *ſupra*, poſtea Subdiaconus cum Cruce detecta, medius inter Ceroferarios deferentes candelabra cum Candelis accenſis; deindè Clerici bini, & bini; poſtea Beneficiati, & poſt eos alii qui deferre debent Haſtas Baldachini. Tum Canonici ſi adſint, & omnes juxta ſuum ordinem; deinde præcedit Subdiaconus, quem ſequitur Diaconus, ultimò Celebrans, omnes manibus junctis, & nudo capite propter reverentiam Crucis, quæ hac die peculiariter colitur, Biſſus *lit. P. num.* 226. §. 7. & Bauldry *ſupra n.* 32. vel potiùs tecto capite, donec pervenerint ad locum Sacramenti, quia inceſſus iſte non eſt Proceſſio, & quia Epiſcopus in tali caſu utitur Mitra. Hippolytus à portu *ſupra Art.* 3. *Rubric.* 9. *in Adnot. num.* 7. Caſtaldus *ſupra n.* 4. Chriſtiani *ſect.* 4. *cap.* 4. *num.* 3.

XLI. Rubric. *Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti &c.*] Subdiaconus Crucem deferens in loco congruo, non quidem in ipſo loco, in quo Sanctiſſimum Sacramentum repoſitum eſt, ſed e conſpectu, ut Heri, inter Ceroferarios, ſiſtit ſe, ibique immobilis, ſicut, & dicti Ceroferarii ſtant, non genuflectentes. Horatius Chriſtiani *ſupra ſect.* 3. *cap.* 8. *n.* 12. & *ſect.* 4. *c.* 4. *num.* 5.

Thuriferarii, facta genuflexione utroque genu, & profunda inclinatione, ſurgunt, ad Altare accedunt, & genuflexi ſiſtent ſe in loco, ubi alios non impediant. Reliqui de Choro ſervato ordine, & facta genuflexione ut *ſupra*, ſuis in locis ſe collocãt hinc inde, ibique manent genuflexi, ita ut juniores ſint prope Crucem, ſeniores verò hinc inde prope Altare, facta genuflexione, & profunda inclinatione ſuis in locis ſe ponunt, & genuflectunt.

Miniſtri Sacri, & Celebrans cum perve-

venerint ante fores Sacelli, deponunt bireta. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 31. & *cap.* 26. §. 14. quæ à primo Cæremoniario traduntur primo Acolytho (niſi ad eum locum nudo capite proceſſerint ut *ſupra*), & ſtatim ſacellum ingreſſi, unus poſt alium ſimul genuflectunt utroque genu, & profunde ſe inclināt Benven. *ſupra*, Nicolaus de Bralion *par.* 4. *in Append.* 3. *cap.* 3 *num* 3. Deindè ſurgunt, & ad Altare accedunt, ante quod iterum genuflectunt unico genu in plano, tum ſurgunt, & genuflectunt in primo gradu. Cærem. Epiſc. *ſupra cap.* 26. §. 14., & Benuenuti *ſupra* §. *His omnibus*: omnibus itaque genuflexis (exceptis Subdiacono Crucis, & ceroferarii, qui nunquam genuflectunt, ſed præfatus Subdiaconus cum Ceroferariis ſiſtit ſe e regione, ut diximus, unde facile poſſit recedere prior. Bauldry *ſupra* Caſtaldus *ſupra n.* 6.) aliquantulum omnes devote orant, nempe per ſpatium vnius *Miſerere* Biſſus *lit.* P. *n.* 226. §. 9. Dum hęc peraguntur, à Sacriſta vel ab alio, debent accendi intortitia, & Candelæ in Proceſſione deferendæ, quæ non extinguuntur, niſi poſt ſumptionem Sacramenti: ex Rubric. *ſupra*, & Benvenuti *ſupra*, nec non Bauldry *Art.* 4. *num.* 1.

XLII. Rubric. *Diaconus interim aperit Capſulam &c.*] Dum Sacerdos cum aliis ante Sacramentum genuflexus orat aliquantulum, ſolus Diaconus ſurgit, & manibus junctis aſcendit ad ſuppedaneum Altaris, aut ad locum proximiorem, unde facile capſulam aperire poſſit, & ibi facta genuflexione SSmo Sacramento, ita ut non vertat terga Celebranti, erigit ſe, & immediate aſcendit Scabellum graduatum, ut Sanctiſſimi Sacramenti capſulam aperiat; Eam aperit, eique caput inclinat, nō tamen ex ea capſula Sacramentum adhuc extrahit, (& hic notandum, quòd ſi locus, in quo eſt SS. Sacramentum, ita diſpoſitus ſit, ut commode Diaconus non poſſit ad capſulam aperiendam accedere, & ex ea Calicem extrahere, tunc alius Sacerdos cotta, & Stola nigra indutus, capſulam aperiat, & ſuo tempore Sacramentum extrahat, quod reponet in loco congruo ſuper Corporale, ut facilius Diaconus illud accipere poſſit. Biſſus *ſupra*), & relicta ea capſula aperta, deſcendit ex ſcabellò, & in eodem loco ſuper ſuppedaneum iterum genuflectit, ſed nunc utroque genu, & profundè inclinat (vel melius unico genu, ut infra dicetur) ſurgit, deſcendit in planum, ſe ſiſtit ad dexterā Celebrantis, & non genuflectit. Benven. *ſupra* §. *Completa*. Hippolytus à Portu *ſupra n.* 11., quia ſtatim Naviculam miniſtrare debet, ut infra.

XLIII. Rubric; & Gavant. lit. v. — *Imponit Incenſum in duobus Thuribulis, Diacono Naviculam miniſtrante &c.*] Tunc Celebrans, & Subdiaconus ſurgunt abſque alia genuflexione. Benvenuti *ſupra*, & ut colligitur ex Inſtructione Clementis XI. ſel rec. pro Oratione 40. Horarum, ſupra a nobis tradita. Accedit primus Thuriferarius, qui utroque genu genuflexus Naviculam Diacono tradit, qui eam aperiens, & accipiens ex ea Cochleare vacuum, Incenſum miniſtrat Celebranti abſque oſculis manus, & rerum, quæ omnia omittuntur in hoc officio. Gavantus, a Portu *ſupra n.* 12. Benvenuti *ſupra*. Celebrans

brans accepto Cochleari de dextera manu Diaconi, ter incenſum ſumens de Navicula, ter imponit Incenſum in primo Thuribulo ſine benedictione, nihil dicens; Bauldry *Par.* 2. *cap.* 19. *Articul.* 1. *num.* 5. Poſtea recedit primus Thuriferarius cum ſuo Thuribulo (retinente tamen Diacono Naviculam), & verſus cornu Epiſtolæ genuflectit utroque genu, agitans interim Thuribulum, non tamen Sanctiſſimum Sacramentum incenſat; tum accedit, facta prius ſuo in loco genuflexione Secundus Thuriferarius cum Thuribulo ad Celebrantem, & ante eum utroque genu genuflexus thuribulum elevat (ne ipſe Celebrans cogatur ſe inclinare, dum incenſum imponit, quod ſemper ſervandum eſt. Bauldry *ſupra n.* 4.) Diaconus Incenſum Celebranti miniſtrat ſine oſculis ut ſupra; Celebrans Incenſum imponit in ſecundo Thuribulo codem modo, quo impoſuit in primo Thuribulo, quo facto ſtatim hic ſecundus Thuriferarius ſurgit, & facta Sacramento genuflexione, accedit verſus cornu Evangelii, ubi genuflexus utroque genu agitat Thuribulum, ſed Sacramentum non thurificat. Abbas Benvenuti, & Alii.

XLIV. Rubric., & Gavant. lit. x. – *Incenſat Sacramentum &c.*] Tum Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt utroque genu in infimo Altaris gradu, & Thuriferarius primus, recepta prius Navicula, genuflexus utroque genu, Thuribulum Diacono tradit, & Diaconus Celebranti ſine oſculis. Biſſus *ſupra* §. 9. Benuenuti *ſupra* §. *Tunc* Celebrans accepto Thuribulo cum Diacono, & Subdiacono, facit profundam inclinationem SS. Sacramento in ſupradicta Capſula aperta exiſtenti, & ſtatim erigunt ſe à profunda inclinatione, ſed adhuc tamen manent genuflexi, & ſtatim Celebrans ter graviter incenſat de more Sanctiſſimum Sacramentum. Interim Miniſtri Sacri elevant etiam de more partem poſteriorem Planetæ Celebrantis circa brachia. Bauldry *par.* 4. *cap.* 10. *de Fer.* VI. *in Paraſceve Art.* 4. *n.* 2. Biſſus, Corſettus, & Benvenuti *ſupra*. Sacramento incenſato, iterum Celebrans cum Miniſtris profundè ſe inclinat. Diaconus ſtatim recipit Thuribulū à Celebrante, quod tradit Thuriferario, qui ſtatim genuflexione facta utroque genu, Bauldry, *ſupra n* 3. recedit, & genuflectit in plano Sacelli e regione alterius Thuriferarii uſque ad Proceſſionis initium. Memoriale Rit. *ſupra* §. 6. *num.* 15. Bauldry *ſupra*. Ambo tamen Thuriferarii ſe locare debent in loco, ut commodè procedere poſſint ante Celebrantem. Biſſus *ſupra* §. 10. ſed Advertant, ne aliis ſint impedimento, ut facilius omnes poſſint ante eos procedere in Proceſſione, ut colligitur ex Biſſo *ſupra* §. 8.

Reddito Thuribulo Thuriferario, imponitur velum humerale album per Magiſtrum Cæremoniarum ſuper humeros Celebrantis adhuc genuflexi; vel etiam imponitur prædictum velum per Miniſtros Sacros, adjuvante Cæremoniario, Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 20. Bauldry *ſupra n.* 3. Biſſus *ſupra* §. 10., quod ſpinulis, vel vittis ſericis firmabitur, ne per viam decidat, & ut æqualiter hinc inde pendeat, Cæremoniale Epiſc. *ſupra*; cit. Doctores, & Horatius Chriſtiani cit. num. 9., & alii.

XLV.

XLV. Rubric. *Cum Diaconus extrahens Calicem &c.*] Quo facto Diaconus ſurgit, & abſque alia genuflexione aſcendit ſuper ſuppedaneum Altaris, ibique utroque genu genuflectit, & profunde inclinat: à Portu *ſupra n.* 14. Benvenuti *ſupra*, vel potius genuflectit unico tantum genu, ut commodius ſurgere poſſit ut colligitur ex Bauldry ſupra *n.* 4., ex Biſſo *ſupra* §. 10., & præſertim ex eodem *lit. M. n.* 222. §. 1. tum aſcendit ſuper ſcabellum paratum, Sanctiſſimo Sacramento caput inclinat, extrahit de Capſula Calicem cum SS. Sacramento, parvo velo albo coopertum, ibidem remanente Pyxide (ſi heri delata fuit) cum particulis pro infirmis, quæ poſtea ad alium locum deferetur. Biſſus *lit. P. ſupra* §. 10.

XLVI. Rubric., & Gavant. lit. y. *Dat ad manus Sacerdotis &c.*] Diaconus igitur Calicem tenens ambabus manibus, dextera ſcilicet per nodum, ſiniſtra per pedem, deſcendit de ſcabello, vertit ſe, & erectus ac ſtans illum tradit Celebranti genuflexo; ſed advertendum quòd extracto Calice de Capſula, ſtatim eam claudit altera manu (ſi tamen in Capſula reperiatur Pyxis cum Particulis conſecratis, nam ſi Pyxis non reperiatur, reliquenda eſt Capſula aperta) quod ſi non poſſit, reponat prius ſuper Altare Calicem, cujus in medio ad hunc finem erit extenſum Corporale, & clauſa capſula, accipiet de Altari Calicem cum Sanctiſſimo Sacramento abſque ulla genuflexione, & eum tradet Celebranti ut *ſupra*, Benvenuti *ſupra*. Celebrans vero tenet ſiniſtra Calicis nodum undequaque ſuo velo albo coopertum, & dexteram ſuper eundem Calicem ad cautelam ponit. Diaconus autem, extremitatibus Veli humeralis pendentibus a Celebrantis humeris, ipſius manus cooperit ſicut heri. Deinde Celebrans expectat, ut Diaconus adoret utroque genu, & Sanctiſſimo Sacramento inclinet. Biſſus *ſupra*, Bauldry *ſupra n.* 4. Benvenuti *ſupra*; Idque colligitur etiam ex Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 26. Tum ſurgit Celebrans, & aſcendens ad ſuppedaneum vertit renes Altari, & faciem verſus Populum, ut ad principium Proceſſionis fecit heri in Cæna Dominica. a Portu *ſupra num.* 16. Memoriale Rituum *ſupra* §. 6. *num.* 18. & interim Diaconus, & Subdiaconus cum debita genuflexione mutant loca adinvicem.

XLVII. Rubric. *Et procedunt ordine quo venerunt &c.*] Poſtea omnes ſucceſſive ſurgunt ut pridie, factis genuflexionibus, & Proceſſio revertitur ad Altare majus per viam longiorem hoc ordine. Præcedit Subdiaconus cum Cruce, medius inter Ceroferarios, geſtantes Candelabra cum Candelis accenſis, quem ſequitur Clerus, inferioribus præcedentibus ut heri, ultimò Celebrans cum Sanctiſſimo Sacramento medius inter Miniſtros Sacros, qui ſimul cum ipſis recitat ſubmiſſa voce Hymnum: *Vexilla Regis &c.* Biſſus *ſupra*, Memoriale Rit. *ſupra n.* 20., & Benvenuti *ſupra*.

XLVIII. Rubric., & Gavant. lit. z -- *Defertur Baldachinum &c.*] Dum Celebrans deſcendit per gradus Altaris ſupradicti ſacelli cum Sanctiſſimo Sacramento, ſi videbitur, poterit elevari umbella ſerica albi coloris ſupra caput Celebrantis priuſquam tranſeat, & Baldachino ſe ſup-

ponat. Ex Baruffaldo *ſupra tit.* 80. §. 3. *n.* 37. quod ſemper ſervari poterit in ſimilibus caſibus, deinde Baldachino ſe ſupponit, quod defertur ab iis quos diximus *ſupra*. Advertendo tamen quòd, qui deferunt haſtas Baldachini, ſive ſint Beneficiati cum ſollis cottis, ſive ſint Canonici in ſuo habitu chorali, expectare debent cum Baldachino ante fores Sacelli Celebrantem, quo perveniente, & procedente, ipſi Baldachinum elevant, & procedunt cum Celebrante. Ex Hippolyto à Portu *ſupra num.* 17. Ante Baldachinum præcedere debent qui deferunt intortitia, & candelas accenſas ut heri, & duo Thuriferarii continuo incenſantes Sacramentum pariter ut heri. Ex Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 31.

XLIX. Rubric., & Gavant. lit. a - *Vexilla Regis prodeunt &c.*] Antequam Celebrans in Sacello ſurgat, vel ſurgente Celebrante, Cantores adhuc genuflexi incipiunt Hymnum *Vexilla Regis prodeunt &c.*, & omnes illico ſurgent proſequentes eundem Hymnum, & facta ſimul genuflexione (exceptis Thuriferariis) procedent ad Altare per longiorē viā, ut ſitus loci permittet, ordine quo venerant; Thuriferarii vero præcedendo immediate Sanctiſſimum Sacramentum, ut heri Thuribula ſua movebunt; tum Celebrans medius inter Sacros Miniſtros, qui ejus ſuſtentant brachia, ſi opus eſt, non verò Planetam, Sanctiſſimum Sacramentum reverenter portabit ſub Baldachino, eodemque Ritu, quo externa die, recitando cum Miniſtris ſuis prædictum Hymnum ſubmiſſa voce. Si longior fuerit Proceſſio, poterit à Choro Hymnus repeti, ſic tamen ut ultima ſtropha dicatur ſemel tantum in fine:

L. Rubric., & Gavant. lit. b — *Cum venerit Sacerdos ad Altare &c.*] Cum Proceſſio pervenerit ad Altare, Laici, ſi qui ſunt, & qui præcedunt omnes in hac Proceſſione, genuflectent circa Cancellos. Caſtaldus *ſupra n.* 7. Bauld. *ſupra n.* 7. Subdiaconus vero cū pervenerit in presbyteriū, antequam deponat Crucem, & Ceroferarii antequam deponant Candelabra, nullam faciunt Reverentiam. Subdiaconus tamen deponet Crucem in aliquo loco congruo a latere Epiſtolæ, & ibidem genuflectet, ut vult Gavantus *ſupra*; Horarius Chriſtiani, Caſtaldus *ſupra* Cæremoniale Monaſticum *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 11. & Corſertus *ſupra n.* 15. ſed Bauldry *ſupra n.* 7. Benvenuti *ſupra* 5. *Cum perventum fuerit*, & Nicolaus de Bralion *ſupra cap.* 12. *n.* 8. volunt quòd Subdiaconus Crucis poſt depoſitam Crucem redeat ad Sacriſtiam, ubi Sacras Veſtes deponat, & iterum habitu ſuo chorali indutus ad Presbyterium accedat, ubi cum aliis in ordine ſuo genuflectet. Hippolytus tamen à portu *ſupra n.* 20. utrumque approbat, ſiquidem ſupradictus Subdiaconus tunc jam functus eſt Officio ſuo, ideoque diſcedere poteſt, licet non ſit perſolutum officium Divinum, & poſtea, ut *ſupra*, redire; Vel poteſt indutus Sacris Veſtibus in parte Epiſtolæ genuflexus aſſiſtere, ſicut etiam Ceroferarii, depoſitis ſuis Candelabris ſuper Credentia, genuflectunt, ut ad Miſſam. Hippolytus à Portu *ſupra*.

Reliqui verò pariter eodem ordine quo venerant Presbyterium ingredientur, non genuflectentes Cruci in Altari poſitæ. Presbyterium ingreſſi

greſſi procumbent in genua hinc indè, vel quaſi in gyrum, non tamen prope Credentiam, ne acceſſum aliorum impediant, ſicque diſponentur, ità ut ſeniores ſint Altari proximiores (niſi ſit contraria conſuetudo), ibiquè remanent omnes uſque ad finem. Biſſus *ſupra* §. 11., & alii; ſi vero Chorus ſit prope, & ante Altare, tunc Clerus accedet ad illum, & genufle&tet in ſuis locis, ſeu ſtallis. Bauldry *ſupra n.* 7. quod etiam colligitur ex Nicolao de Bralion *ſupra*.

Celebrans autem præcedentibus Acolithis, vel aliis, intortitia accenſa deferentibus, medius inter ſuos Miniſtros ingreditur Presbyterium (removentibus Baldachinum extra Cancello, Altaris aliquibus deputati, vel ubi non ſunt Cancelli, ad gradus Presbyterii. Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 32., & Biſſus *ſupra*), & ſtatim prompta ſit umbella elevanda ſuper caput Celebrantis, ut innuimus *ſupra*, uſque ad Altaris gradus. Cum Celebrans ingreditur Presbyterium, omnes, ut *ſupra*, genuflexi cum candelis accenſis in manibus inclinabunt profundè caput, & Sanctiſſimum Sacramentum oculis externis devotè, interius autem humili, & propenſiore affectu proſequentur, donec ad Altare pervenerit, ad quod manebunt converſi, neque ſurgent, nec extinguent Candelas, donec fuerit completa Communio. Thuriferarii quoque ceſſabunt à thurificatione, & hinc inde genufle&tent ante infimum gradum, primus à latere Epiſtolæ, ſecundus verò à latere Evangelii. At Celebrans cũ Miniſtris aſcendet ad ſecundum gradum Altaris, hoc eſt ſuppedaneo proximiorem. Biſſus *lit. F. n.* 45. §. 26. Si tres ſint gradus; ſi vero duo ſint gradus, tunc ſiſtet in primo gradu, Benvenuti *ſupra* Subdiaconus interim genuflectet a ſiniſtris Celebrantis utroque genu Biſſus *lit. F. num.* 45. §. 26.

LI. Rubric., & Gavant. lit. c -- *Poſito ſupra illud Calice, cum Miniſterio Diaconi &c.*] Celebrante igitur ſtante ut *ſupra* in ſecundo gradu, Diaconus interim in ſuppedaneo flectet utrumque genu, verſis aliquantulum renibus ad cornu Epiſtolæ; deinde ſurget, & remotis extremitatibus veli oblongi, iterum genuflexus accipiet reverenter Calicem manu dextera per nodum, vola verò ſiniſtra regens ejus pedem, de manu Celebrantis, qui tradito Calice una cum Subdiacono genuflexus adorabit SS. Sacramentum. Tum Celebrans erigit ſe a profunda inclinatione; non tamen ſurgit, & tunc Subdiaconus adhuc genuflexus ab humeris ipſius Celebrantis, adjuvante Cæremoniario, amovet velum humerale, quod ab aliquo Acolytho, vel Cæremoniario factis genuflexionibus ante, & poſt, ad Credentiam reportatur. Bauldry *ſupra*, & Biſſus *ſupra*, & notandum, quòd non decet removere dictum velum, ſtatim ac Celebrans depoſuerit Calicem in manibus Diaconi (ut fit a multis) ne diſtrahatur a veneratione Sacramenti. Adorato SS. Sacramento a Celebrante, Diaconus ſurgit, & Calicem cum SS. Sacramento collocat in medio Altaris ſuper Corporale, coopertum adhuc parvo velo, ſolvendo interim vittam appoſitam ad cautelam, quam ponit verſus cornu Epiſtolæ, & extendendo velum paruum ejuſdem Calicis, ut fit in initio Miſſæ, Memoriale Rit. *ſupra n.* 24. caveat ne Patena de Calice cadat;

tum Diaconus genuflectit in ſuppedaneo prope Altare unico genu, ut facilius ſurgere poſſit, ſed quaſi renes vertens ad cornu Epiſtolæ, ob reverentiam Celebrantis. Bauldry *ſupra*, & Biſſus *ſupra*, deinde ſurgit, deſcendit ad dexteram Celebrantis, tergi pariter vertens cornu Epiſtolæ,& ſiſtit ſe in ſecundo gradu,non genuflectens. Benvenuti *ſupra* §. *Poſtquam*, quia ſtatim miniſtrare debet Celebranti Naviculam pro impoſitione Incenſi in Thuribulo.

LII. Rubr., & Gavant. lit. c — *Genuflexus Celebrans iterum incenſat Sacramentum &c.*] Interim primus Thuriferarius, qui expedite, poſitis prius novis carbonibus, ſi opus fuerit, in Thuribulo, & facta genuflexione, ad dexteram Diaconi accedit. Biſſus *ſupra* §. 28., ibi genuflectit, & Thuribulum miniſtrat (quod ſi præfatus Thuriferarius non eſſet promptus cum Thuribulo, uti eſſe deberet, tunc Diaconus poſtquam acceſſerit ad dexteram Celebrantis, genuflectet ſimul cum eo. Biſſus *ſupra* §. 27. Curet tamen Cæremoniarius, ut omnia ita tempeſtive fiant, ne ob nimiam moram, ut interdum accidit, ſcandalum oriatur) tunc ſurgit Celebrans, & Subdiaconus, qui Celebrans aliquantulum retrahit ſe verſus cornu Evangelii, & ſtans in eodem ſecundo gradu ponit incenſum ter in Thuribulo abſque benedictione, nihil dicens, miniſtrante Diacono ſine oſculis. Memoriale Rituum *ſupra* n. 25., quo facto, reddito cochleari, & accepto Thuribulo a Diacono, genuflexus ter incenſat Sacramentū more ſolito, factis debitis inclinationibus āte,& poſt,elevantibus Miniſtris Sacris hinc inde partem poſteriorem Planetę circa brachia. Memoriale Rituum *ſupra n.* 26. Bauldry *ſupra n.* 19., & alii Rubriciſtæ communiter.

Incenſato Sacramento, Celebrans reddit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui illud præparatum tenet pro incenſandis de more oblatis. Biſſus *ſupra*. Poſt prædictam incenſationem ſecundus Thuriferarius recedit cum Thuribulo in Sacriſtiam, Gavantus *ſupra lit. c.* Corſettus *ſupra n.* 16. Bauldry *ſupra n.* 9. Facta prius Sacramento genuflexione utroque genu, & depoſitis in eadem Sacriſtia Thuribulo, & Navicula, redit in Presbyterium, ubi in ordine ſuo genuflexus (facta prius in medio genuflexione, ut *ſupra*) candelam accenſam tenet. Bauldry *ſupra* §. 28., niſi tamen ſecundus iſte Thuriferarius, Navicularii Perſonam gerat, tunc enim non accipiet prædictam candelam accenſam. Ideo autem diſcedit e Presbyterio, & ſecundum Thuribulum dimittit, quia jam eſt abſoluta Proceſſio; Corſet. *ſupra n.* 16.& Hippolytus a Portu *ſupra n.* 22. & extra Proceſſionem, & Reliquiarum tranſlationem non approbat uſum duorum Thuribulorum S. R. C. ut apparet ex Decreto edito die 15. Martii 1608. *in Alexandrina*, dato in noſtro Indice ſub n. 87. & ex alio edito die 20. Julii 1618. *in Lucerina*, dato verò in noſtro Indice ſub n. 168.

Sicut ſecundus Thuriferarius recedit in Sacriſtiam ad reponendum Thuribulum, ita etiam octo Haſtiferi, ſi Pluvialibus eſſent induti, deberent ād Sacriſtiā pergere,& ibi Pluvialia deponere, & deinde Presbyterium ingredi, & ponere ſe in gyro Beneficiatorum, vel Manſionariorū, prout illis convenit, ibique genuflectere,

Digitized by Google

ctere; & accipere ab aliquo Acolytho cereos accenſos. Sed quando dicti Haſtiferi cum ſuo habitu chorali, vel cum ſuis Cottis tantum ſunt induti, tunc ſtatim, ac haſtas Baldachini dimiſerint, aſcendent ad Presbyterium, & ſe ponent in locis ſibi competentibus, ibique accipient cereos accenſos, & cum aliis genuflectent.

LIII. Rubr. & Gavant. lit. d — *Deponit Hoſtiam, &c.*] Reddito Thuribulo poſt incenſationem, Celebrans cum Miniſtris Sacris ſurgit, & medius inter ipſos aſcendit ad Altare, ubi cum prædictis Miniſtris genuflectit unico genu, ſurgunt omnes; tum Diaconus velum e Calice removet, quod primus Cæremoniarius exiſtens ad dexteram Diaconi tradit primo Acolytho, ideo ad Altare advenienti cum utriuſque genu flexione, qui illud poſtea plicatum, facta iterum genuflexione, ut ſupra, ad Credentiam reportat. Ex Hippolyto a Portu *ſupra*; inſuper Diaconus genuflectit unico genu, & removet Patenam (quam invertens ponit ſuper Corporale, non ſubtus, verſus cornu Epiſtolæ) & Pallam cum nova ſubſequenti genuflexione. Hippolytus a Portu *ſupra*, & Bauldry *ſupra n.* 10. Deinde Diaconus reſumens Patenam ambabus manibus, eam tenet elevatam ſuper Corporale coram Celebrante, qui accepto Calice, eum declinat, ut Sacra Hoſtia de Calice exiens cadat ſuper Patenam, & advertat Celebrans quantum fieri poteſt, ne prædictam Hoſtiam manibus tangat, quòd ſi caſu eam tetigerit, ibidem lavabit ſtatim digitos aqua contenta in vaſe, ad hoc ſuo loco præparato, quam poſtea ipſe Celebrans poſt ſuam Communionem ſumet, eoſque digitos ſtatim exterget, Diacono Purificatorium miniſtrante. Bauldry *ſupra n.* 11. Biſſus *ſupra* §. 29. Benvenuti *ſupra* §. *Facto*. Emiſſa Sacra Hoſtia, Celebrans reponit Calicem in ſuo loco in medio Altaris ſuper Corporali. Benvenuti *ſupra*, vel potius ſuper eodem Corporali, ſed verſus cornu Epiſtolæ, ut tenet Biſſus *ſupra*. Calice depoſito, Celebrans reverenter accipit ambabus manibus Patenam de manibus Diaconi ſine ipſius oſculis, & Hoſtiam Sacram reponit in medio ſuper Corporale, nihil dicens, nulloque ſigno Crucis facto cum Patena, quam non collocat ſubtus Corporale, ob reverentiam ſacrarum ſpecierum, quas tetigit, & quarum aliquod fragmentum remanere poſſet in ea, ſed eam ponit verſus cornu Epiſtolæ ſuper Corporale. Biſſus *ſupra*, Bauldry *ſupra n.* 11. Vinitor *par.* 6. *tit* 11. *n.* 38. *& ſeqq.* Memoriale Rituum *ſupra* §. 7. *n.* 1. 2. *&* 3. a Portu *ſupra n.* 23. & Benvenuti *ſupra*.

LIV. Rubr. & Gavant. lit. e — *Interim Diaconus imponit vinum in Calicem, &c.*] Hactenus Subdiaconus ſtetit ad Celebrantis ſiniſtram, & primus Cæremoniarius ad Diaconi dexteram; ſed depoſita a Celebrante Patena ſuper Corporale, vel paullo citius Subdiaconus genuflectens unico genu in loco in quo eſt, & tranſiens (ſine genuflexione in medio) ad dexteram Diaconi accedit paullulum primo Cæremoniario in ſecundo gradu laterali; & iterum Subdiaconus ibidem genuflectit unico genu: interim delatis ampullis e Credentia (cum manutergio) aquæ, & vini, ad Altare per primum Acolythum cum genuflexione, comite ſecundo Cæremoniario, Diaconus Calice non exter-

exterſo, nec ante, nec poſt propter ſacras ſpecies, imponit tantum vini in Calicem, quantum placuerit Celebranti, & deinde Subdiaconus parum aquæ, non petens benedictionem a Celebrante, qui neque dicit conſuetam Orationem, ſcilicet: *Deus, qui humanæ ſubſtantiæ, &c.* Bauldry *ſupra n.* 12. Biſſus *ſupra* §. 30. a Portu *ſupra n.* 25. Vinitor *ſupra n.* 40. Benvenuti *ſupra*.

LV. Rubric. & Gavant. lit. f-- *Nihil dicens, &c.*] Impoſito vino, & aqua in Calice, qui nullo modo extergitur, Diaconus ſtatim ſine oſculis tradit Calicem Celebranti, qui illum accipit, & nihil dicens, neque ullo cum eo facto Crucis ſigno, eum deponit ſuper Corporale poſt Hoſtiam conſecratam, ut fieri ſolet in Miſſa, quem Calicem poſtea Diaconus, nulla facta genuflexione (quia in Calice non eſt Sacramentum) ſua Palla cooperit. Bauldry *ſupra n.* 13. Biſſus *ſupra* §. 31. Vinitor, Benvenuti *ſupra*. Rurſus impoſito vino, & aqua, primus Acolythus accipit ampullas, & facta genuflexione Sacramento reponit ampullam vini in loco conſueto, & retinens lancem cum ampulla aquæ cedit manutergium ſecundo Acolytho, & uterque ſtat prout ad Miſſam Solemnem. Hippolytus a Portu *ſupra n.* 27. Subdiaconus verò, qui eſt a dexteris Diaconi, genuflectit ibidem unico genu, & ſurgens ad ſiniſtram Celebrantis redit, ubi denuo genuflectit unico genu; a Portu *ſupra n.* 29. Benvenuti *ſupra*, non enim Subdiaconus in hac Feria VI in Paraſceve Patenam ſuſtinere debet. Biſſ. *ſup.* Bauld. *ſup. n.* 13.

LVI. Rubr. & Gavant. lit. g-- *Abſque Benedictione, &c.*] Diſpoſitis omnibus, ut ſupra dictum eſt, accedit Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula ſemiaperta (vel etiam Navicularius, ubi eſt conſuetudo, geſtans prædictam Naviculam) genuflectens utroque genu ſuper ſuppedaneum, tunc Celebrans cum Miniſtris ſuis parum ſe vertit ad ipſum; Thuriferarius verò, vel Navicularius, ſi adeſt, tradit more ſolito Diacono Naviculam, quo miniſtrante ſine oſculis more ſolito, Celebrans nulla interveniente Benedictione imponit ter incenſum in Thuribulo, quo recepto a Diacono pariter ſine oſculis, habens Diaconum prædictum, & Subdiaconum hinc inde ſtantes, genuflectit ſimul cum ipſis unico genu Sacramento, tum ſurgunt omnes. Benvenuti *ſupra* §. *Tunc Celebrans*, Biſſus *lit. F. ſupra* §. 32. Bauldry *ſupra*. Et Celebrans, Diacono a dexteris ipſius pedem Calicis dextera tenente, ſiniſtra verò poſteriorem Planetæ partem circa brachia tantillum elevante (quam etiam eodem modo Subdiaconus dextera manu, ſiniſtra infra pectus admota elevat) incenſat oblata cum gravitate, & mora competenti, dicendo: *Incenſum iſtud, &c.* Facta tamen cum Diacono ipſo a dexteris aſſiſtente, & Subdiacono a ſiniſtris ante, & poſt incenſationem oblatorum, genuflexione, ex Rubrica *ſupra*, & Biſſo infra citando, ſicut etiam quandocumque tranſit ante Sacramentum, debet ſimiliter genuflectere. Poſt incenſationem oblatorum, utrum ſit incenſanda Crux Altaris, controvertunt DD. nam Tonellius *lib.* 3. *cap.* 2. §. 2. & 11. necnon Biſſus *lit. F. n.* 45. §. 33. quibus accedit a Portu *ſupra n.* 30. tenent, quòd præſente figurato, debet ceſſare cultus figuræ, adeoque incenſatis oblatis, nempe Sacramento, volunt non

eſſe

Digitized by Google

eſſe incenſandam Crucem. Gavantus *ſupra*, Bauldry *ſupra*, & Caſtaldus *ſupra*, nullam faciunt mentionem de hac Crucis incenſatione, ſolumque dicunt inhærendo verbis Rubricæ, eſſe incenſanda oblata, & Altare more ſolito; & ex his verbis colligitur, eoſdem Auctores verſari in ſententia contraria, & ſuſtinere Crucem eſſe incenſandam, quia hoc eſt de more. Quæſtio tamen, & dubium omne circa hunc Ritum nunc ceſſat, ob Decreta edita a S. R. C. & data in noſtro Indice ſub *n.* 519. & 535. in quibus ſtatuitur, quòd in hac Feria poſt thurificationem oblatorum debet incenſari Crux, facta tamen tali incenſatione, non eſſe iterum thurificandum Sacramentum, quæ quidem Decreta conſonant Rubricæ hujus diei, & doctrinæ prædictorum Auctorum dicentium, oblata, & Altare eſſe thurificanda more ſolito.

Eadem Crucis incenſatio præſcribitur etiam in Cæremoniali Epiſcoporum recentiſſime recognito a Benedicto XIII. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 33. & *cap.* 26. §. 19.

Rationes adductæ a Biſſo, & Tonellio juvant ad probandum, non eſſe incenſandam Crucem, quæ eſt ſuper Altari, quando eſt expoſitum SS. Sacramentum, ut etiam nos iiſdem rationibus permoti ſuo loco tradidimus. Cæterum in hac Feria VI Paraſceves, in qua fulget Crucis myſterium, & in qua Sancta Mater Eccleſia huic principali inſtrumento Paſſionis Chriſti Domini ſpecialia cultus ſigna exhibet, incenſato Sacramento, optime præſcribitur, quòd etiam incenſanda ſit Crux, licet hæc ſit figura, illud verò originale, & figuratum.

Diximus paullò ante debere incenſari oblata, & Altare more ſolito hac die, unde eadem omnino ſervari debent, quæ ſervantur in Miſſa Sollemni pro incenſatione oblatorum, videri igitur poſſunt ea, quæ a nobis diligenter tradita ſunt *par.* 2. *tit.* 8. *n.* 4. & *ſeqq. pag.* 517. rurſus diximus poſt incenſationem oblatorum incenſandam eſſe Crucem Altaris, in qua incenſatione hic Ritus ſervari debet. Incenſatis oblatis, Diaconus amovet Calicem de medio Altaris, illumque collocat a parte Epiſtolæ, ſed ſuper Corporale, cum in eo reperiatur particula Hoſtiæ conſecratæ. Tunc Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt uno genu; Celebrans tamen dum genuflectit ponit manuum extremitates ſuper Altare, ut facilius genuflectere, & ſurgere valeat. Surgunt deinde uniformiter omnes, & Celebrans ter incenſat Crucem in medio tantum æquali ductu, ita ut ad unumquemque ictum tantillum quieſcat, & tractim ducat thuribulum. In primo ductu dicitur: *Dirigatur*; in ſecundo: *Domine*; in tertio: *Oratio mea*, & ſtatim Diaconus ponet Calicem in medio Corporalis in ſolito ſuo loco. Tunc iterum omnes ut ſupra genuflectunt, & deinde ſurgunt, & proſequuntur Altaris incenſationem hoc modo.

Primò incenſatur, ut fit in Miſſa Sollemni, planities poſterior a parte Epiſtolæ triplici ductu per lineam rectam æquali diſtantia diſtributo, prout diſtribuuntur candelabra, quæ tamen, ut alibi diximus, agentes de Miſſa Sollemni *par.* 2. *tit.* 5. *num.* 25. & *ſeq.* non incenſatur: hi ductus fient incipiendo prope medium, & progrediendo ad latus Epiſtolæ. In primo ductu Celebrans dicit: *ſicut*; in ſe-

ſecundo: *incenſum*; in tertio: *in conſpectu tuo*. Cum pervenerit Celebrans ad cornu Epiſtolæ demittet Thuribulum, & inclinatur ipſe quantum commode poteſt, & incenſat uno ductu inferiorem partem illius lateris dicens: *Elevatio*, poſtea ſe elevans incenſat uno ductu partem ſuperiorem ejuſdem lateris dicens: *manuum*. Deinde adhuc elevans Thuribulum ſupra planitiem anteriorem Altaris, eam incenſat, Thuribulum in ſemicirculum ter ducendo circa oram ejuſdem partis anterioris, ut diximus *loc. cit. num. 26.* incipiendo a cornu, & progrediendo per æqualem diſtantiam ad medium. In primo ſemicirculo dicet: *mearum*; in ſecundo: *Sacrificium*; in tertio: *veſpertinum*. Tunc Celebrans, & Miniſtri Sacri genufle ctunt SS. Sacramento uno genu; deinde proſequitur Celebrans incenſare poſteriorem planitiem Altaris ex parte Evangelii triplici ductu per lineam rectam æquali diſtantia diſtributo, ut ſupra, incipiendo prope medium, & progrediendo ad latus Evangelii. In primo ductu dicet: *pone Domine*; in ſecundo: *cuſtodiam*; in tertio: *ori meo*. Poſtea incenſat partem inferiorem lateris, & ſuperiorem eo modo quo incenſavit a latere Epiſtolæ; dicens incenſando in parte inferiori: *& oſtium*; in ſuperiori: *circumſtantiæ*. Poſt hæc incenſat planitiem anteriorem Altaris ab eadem parte Evangelii eodem modo quo a parte Epiſtolæ, incipiendo ſemicirculum a cornu, & formando ſemicirculos hujus partis ut diximus *cit. loc. ſupra*, & progrediendo ad medium; in primo ſemicirculo dicet: *labiis meis*; in ſecundo: *ut non*; in tertio: *declinet*. Tunc nulla præmiſſa reverentia, retrocedens a medio Altaris accedit ad cornu Evangelii, ubi, manu aliquantulum demiſſa incenſat partem illius anteriorem, ſeu frontem, ter ducens recta linea, & æquali diſtantia Thuribulum, incipiendo a cornu, & progrediendo ad medium, ut fieri ſolet in Miſſa Sollemni, & in Veſperis. In primo ductu dicet: *cor meum*; in ſecundo: *in verba*; in tertio: *malitiæ*. Poſtea Celebrans, & Miniſtri Sacri genufle ctunt uno genu, & ſurgunt; & Celebrans progreditur ad incenſandam triplici ductu partem aliam anteriorem Altaris, ſeu frontem Menſæ, incipiendo ab ejus medio, & procedendo ad cornu Epiſtolæ. In primo ductu hujus poſtremæ incenſationis dicet: *ad excuſandas*; in ſecundo: *excuſationes*; in tertio: *in peccatis*. Hæc prædictorum verborum diſtributio ſervari poteſt quotieſcunque in Miſſa Sollemni incenſatur Altare poſt oblata.

In tota incenſatione Diaconus, & Subdiaconus hinc inde ſtantes partem poſteriorem Planetæ Celebrantis elevant. In quolibet ictu Thuribulum ducitur, & reducitur; & quando Sacerdos progreditur thurificando pari paſſu progrediuntur & ejuſdem Miniſtri Sacri: advertendo, quòd manus thurificantis quantum fieri poteſt concordet cum motu pedis. Terminata incenſatione, Celebrans in cornu Epiſtolæ reddit utraque manu Thuribulum Diacono, dicens: *Accendat in nobis, &c.* Diaconus autem tunc ſtat in ſecundo gradu, ſupponensque manum ſuam, vel ambas dexteræ Celebrantis capit Thuribulum prope vas ſua manu dextera, manubrium verò ſua manu ſiniſtra, ſed ſine oſculis, & ſtatim illud conſignat Thuriferario, hodie enim nec Celebrans, nec alii ullo

ullo modo incenſantur. Tum ipſe Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, facta genuflexione unico genu SS. Sacramento, redit in Sacriſtiam, ibique ſuum Thuribulum, & Naviculam relinquit, cum amplius inſervire non debeant, & inde redit in Presbyterium, ubi facta in medio genuflexione utroque genu (quia nunc non reperitur impeditus a Thuribulo, & Navicula, ut erat, dum redibat in Sacriſtiam) vadit ad Credentiam, ſeu ad locum ſuum, & cum aliis manet genuflexus. Bauldry *ſupra n.* 14. Biſſus *lit. F. n.* 45. §. 34.

Huc ſpectat innuere Decretum emanatum die 15. Septembris 1736. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 699. in quo declaratur, quòd quando lignum S. Crucis ſuper Ara expoſitum incenſatur, hoc debet fieri a Celebrante non genuflexo, ſed ſtante: unde ſi in Altari hac die in Cruce incenſanda adeſſet particula veri ligni Sanctæ Crucis, non ideo incenſari deberet a Celebrante genuflexo.

RUBRICA.

14 *Poſtea aliquantulùm extra Altare in cornu Epiſtolæ* i *lavat manus, nihil dicens, deinde in medio Altaris inclinatus,* l *junctis manibus dicit.*

GAVANTUS.

i *Lavat manus.* Facie ad Populum verſa.

l *Junctis manibus.* Ideſt, ſuper Altare, ut aliàs.

RUBRICA.

15 *Deinde verſus ad Populum in cornu Evangelii dicit more ſolito: Orate fratres.*

GAVANTUS.

Et dum ſe vertit, caveat, ne vel minimum terga vertat Sacramento, ut mox dicetur. Videsne, quòd, *more ſolito*, non includit omnia de more?

RUBRICA.

16 *Et per eandem viam revertitur, non perficiens circulum, & conſequenter, omiſſis aliis, dicit.*

GAVANTUS.

Si omiſſis aliis: ergo non dicitur: *Suſcipiat*, neque aliud quidquam, quod hic non ſit deſcriptum.

RUBRICA.

17 *Sacerdos ſub ſilentio, dicto, Amen, eadem voce, qua dixit, Pater noſter, abſolute ſine Oremus, in tono Orationis ferialis Miſſæ dicit, Libera nos.*

GAVANTUS.

Ita *Ordo Romanus, & Sacramentarium Gregorianum*, in quo nihil aliud præterea de Miſſa habetur pro ejuſdem fine.

Tria hæc, *Præceptis, Pater noſter, Libera nos*, triduum Sepulturæ Chriſti ſignificant. *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 96.* alta voce dicitur: *Libera nos.*, ut pateat hodie deſcenſus Chriſti in Limbum ad liberandos Patres, quod aliàs docuimus in expoſitione myſtica Miſſæ, cum *Durand. lib. 4. cap. 49.* Diaconus ad *Pater noſter*, deſcendit, ut aliàs cum Subdiacono poſt Celebrantem. Dicit autem manibus extenſis, neque ſe ſignat cum Patena, ut aliàs.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus ſervandis in Officio hujus Feriæ, a lotione manuum Sacerdotis, uſque ad elevationem Hoſtiæ excluſive.

LVII. Rubr. & Gavant. lit. i-- *Lavat manus facie, &c.*] Celebrans reddito Diacono thuribulo, immediate (advertens ne terga SS. Sacramento vertat) deſcendit cum Miniſtris Sacris in planum extra gradus Altaris per gradus laterales cornu Epiſtolæ, ubi verſa facie ad Populum, Gavantus *ſupra*, Cærem. Epiſc. *lib. 2. cap. 26* § 19. nihil dicens lavat manus, miniſtrante aquam, & pelvim primo Acolytho, & Diaconus a dexteris, Subdiaconus verò a ſiniſtris Celebrantis tenentes faciem ad eum converſam, & terga ad Populum, mediumque habentes prædictum primum Acolythum, eidem Celebranti miniſtrant manutergium, acceptum de manu ſecundi Acolythi, ſed ſine oſculis, prout fit in Miſſa Defunctorum, quia hic Sacri Miniſtri non ſunt in aliis impediti, ut colligitur ex Bauldry *par. 3. cap. 13. n. 14. & par. 4. cap. 10. art. 4. num. 15.* ex Biſſo *ſupra* §. 35. & a Portu *ſupra Rubr. 10. in adnot. num. 1.*

LVIII. Rubr. *Deinde in medio Altaris, &c.*] Lotis manibus, primus Cæremoniarius tempeſtive accedit ad latus Altaris in cornu Evangelii ſupra ſecundum gradum, cum genuflexione; Celebrans per eoſdem gradus laterales cornu Epiſtolæ aſcendit ad Altaris medium, ibique genuflectit unico genu, & unà cum eo Diaconus vadit ad librum, & in tranſitu per medium genuflectit unico genu; Subdiaconus verò vadit per planum, & ad medium Altaris, ubi ſiſtit ſe ante ejus infimum gradum, pax.

præmittendo genuflexionem unico genu, quæ quidem genuflexiones, quantum fieri poteſt, tempeſtive faciendæ ſunt cum Celebrante, & ſtatim ſurgunt omnes. Benvenuti *ſupra* §. *Celebrans*, Bauldry *par.4.ſupra n.16.* Biſſus *ſupra*, a Portu *ſupra n. 2.*

LIX. Rubr. & Gavant. lit. l — *Junctis manibus, &c.*] Celebrans facta genuflexione ut *ſupra*, inclinatus inclinatione mediocri, a Portu *ſup. in adnot. n. 2.* (reportantibus interim cum genuflexione ad Credentiã Acolythis urceolum, pelvim, & manutergium plicatum) junctis manibus ſuper Altare, & ante ejus medium poſitis, ut aliàs, dicit ſubmiſsà, ſed intelligibili voce: *In ſpiritu humilitatis*, ut in Miſſali, Cærem. Epiſc. *lib 2. cap. 26.* §.19. Nicolaus de Bralion *ſupra cap.* 10. *n* 10.

LX. Rubr. 15. *Deinde verſus ad Populum, &c.*] Celebrans oſculato Altari, genuflectit unico genu, ſurgit, & vertit ſe ad Populum in cornu Evangelii, non perficiendo circulum ut aliàs, ſed a latere, ita ut non vertat terga SS. Sacramento. Gavantus *ſupra*, Cærem. Epiſc. *ſupra*, dicit mediocri voce: *Orate fratres*, proferens reliqua verba ſecrete. Chriſtiani *ſupra n.* 21. Memoriale Rituum *ſupra n.* 15.

LXI. Rubr. 16. *Et per eandem viam revertitur, &c.*] Quo dicto, revertitur Celebrans per eandem viam ad Altaris medium, ubi genuflectit iterum unico genu, & Sacramentum adorat. Bauldry *ſupra*, Biſſus *ſupra* §. 36.

LXII. Gavant. in prædictam Rubr. 16. *Non dicitur Suſcipiat, &c.*] Poſtquam Sacerdos dixerit totam illam precem: *Orate fratres, &c.* prout in Miſſali, non reſpondetur *Suſcipiat Dominus, &c.* Rubr. & Gavant. *ſupra*. Celebrans igitur ſtatim ut dixerit: *Orate fratres*, & ad Altaris medium reverſus fuerit, facta ibidem genuflexione proſequitur junctis manibus, & alta voce: *Oremus: Præceptis ſalutaribus, &c.* ad quæ verba erigit ſe a ſimplici capitis inclinatione, tenens adhuc manus junctas verſus Sacramentum, mox ſubdit: *Pater noſter, &c.* alta quidem voce, ſed manibus extenſis de more, in cujus fine Chorus reſpondet: *Sed libera nos a malo*, & Sacerdos ſubdit ſubmiſſa voce: *Amen*. Dum Celebrans incipit *Pater noſter*, Diaconus facta genuflexione ibi a ſiniſtris ejus unico genu, deſcendit ad ſecundum gradum Altaris, ubi ſtat in medio poſt Celebrantem, & ante Subdiaconum ſtantem in plano, uſque ad elevationem Hoſtiæ excluſive. A Portu *ſupra Rubr.* 12. *in adnot. n.* 3. Biſſus *ſupra lit. F. num.* 45. §. 37. Bauldry *ſupra num.* 17. & Memoriale Rituum *ſupra n.* 16. & *ſeqq.* Interim cum genuflexione accedit ad librum primus Cæremoniarius, qui Diaconi aſſiſtentiam toties aſſumit, & derelinquit, quoties illam deſerit, aut aſſumit Diaconus, aut Subdiaconus. A Portu *ſupra*.

LXIII. Rubr. n. 17. *Dicto Amen ſubmiſſa voce, &c.*] Reſponſo a Choro in fine Orationis Dominicæ: *Sed libera nos a malo*, Celebrans dicit, ut innuimus: *Amen*, ſubmiſsà voce; quo dicto ſtatim eadem voce qua dixit *Pater noſter*, proſequitur: *Libera nos, &c.* manibus item extenſis, & in fine Chorus alte reſponet: *Amen*. Rubr. hodier. Cærem. Epiſc. *ſupra*, Memoriale Rituum *ſupra n.* 18. perſeverantibus adhuc tam Diacono, quàm Subdiacono poſt Celebrantem, & primo Cæremoniario ad aſſiſten-

tiam libri. A Portu *ſupra Rubr.* 13. *n.* 3. *in adnot.*

LXIV. Gav. in eand. Rubr. 17. *Neque ſe ſignat cum Patena ut aliàs, &c.* | Sacerdos in fine Orationis Dominicæ prædictæ non adhuc accipit Patenam, neque cum ea ſe ſignat, dum in ſequenti Oratione dicit: *Da propitius pacem, &c.* ſed tunc demum illam accipit, quando expleta hujuſmodi Oratione, & reſponſo a Choro: *Amen*, facturus eſt elevationem: Gavantus *ſupra*, Caſtaldus *ſupra cap.* 4. *n.* 12. & Biſſus *ſupra*.

RUBRICA.

18 *Tunc Celebrans, facta reverentia uſque ad terram, ſupponit Patenam Sacramento, quod in dextera accipiens,* m *elevat, ut videri poſſit a Populo: & ſtatim* n *ſupra Calicem dividit in tres partes, quarum ultimam mittit in Calicem more ſolito nihil dicens.* o *Pax Domini non dicitur,* p *nec Agnus Dei,* q *neque pacis oſculum datur. Poſtmodum* r *prætermiſſis duabus primis Orationibus dicit tantum ſequentem, Perceptio, &c.*

GAVANTUS.

m *Elevat, ut videri poſſit.* A Pio V. hoc fuit additum; non elevatur Patena, quam tenet manu poſita ſuper Altare: nec elevatur Planeta, nec incenſatur Hoſtia. * Elevatur autem altera tantum manu, ad differentiam elevationis, quæ fit poſt Conſecrationem, ne hac die videatur de novo conſecrata.

n *Supra Calicem dividit.* Diaconus cum debitis reverentiis diſcooperit Calicem, & cooperit, ut aliàs, Celebrans mittit particulam in Calicem ſine aliquo Crucis ſigno, quod firmavit Decreto Sac. Rit. Congreg. *die* 28. *Auguſti* 1627. & licet hic dicatur, *more ſolito*, cadit hoc verbum ſuper totam Hoſtiæ diviſionem, non præciſe ſuper immiſſionem particulæ Vides hoc etiam loco, quòd, *more ſolito*, non dicit, omnia de more ſolito fieri?

o *Pax Domini non dicitur.* Ita *Ordo Romanus.*

p *Nec Agnus Dei.* Qui ordinatur ad pacem dandam, ut in tertio patet, *Dona nobis pacem.*

q *Neque oſculum pacis datur.* Negat *Ordo Rom.* in odium oſculi Judæ. *Amalar. lib.* 1. *cap.* 13. tum quia publicum erat jejunium Populi, *ex Tertull. de Oratione*, tum quia nullum hac die fit Sacrificium, *ex Albaſpino lib.* 1. *de vet. Rit. obſerv.* 17.

r *Prætermiſſis, &c.* Omittuntur duæ Orationes. Prima, quia eſt de pace, ſecunda, quia mentionem facit de Sanguine, tertia dicitur, & manibus junctis ſuper Altare, ut aliàs, in qua ſolum de Corpore Chriſti agitur, fit Communio Sacerdotis, ut in Miſſali, ad quam Miniſtri ſtant capite inclinato, ut aliàs.

RUBRICA.

19 *Deinde* ſ *omiſſis omnibus, quæ dici ſolent ante ſumptionem Sanguinis, immediate particulam Hoſtiæ cum vino* t *reverenter ſumit de Calice: & more ſolito* u *facta ablutione digitorum, & ſumpta purificatione, in medio Altaris inclinatus, manibus junctis dicit: Quod ore, &c.*

GAVANTUS.

ſ *Omiſſis omnibus*. Quia in iis de Sanguine fit mentio. Diaconus Calicem diſcooperit, & cum Celebrante genuflectit.

t *Reverenter ſumit de Calice*. Neque ſe ſignat, ut aliàs, cum Calice: quod & decrevit Sacra Rituum Congregat. *die* 28. *Auguſti* 1627.

u *Facta ablutione*. Non Calicis, ſed tantum digitorum in Calice, miniſtrante Subdiacono ampullas. Extinguuntur hoc loco, dum fit ablutio, non prius, cerei a Clero delati.

RUBRICA.

20 *Non dicitur*, x *Corpus tuum Domine*, y *nec Poſtcommunio*, z *nec Placeat tibi, nec datur benedictio; ſed facta reverentia Altari, Sacerdos cum Miniſtris diſcedit, & dicuntur Veſperæ ſine cantu, &* a *denudatur Altare*.

GAVANTUS.

x *Corpus tuum Domine*. Omittitur, quia Sanguis commemorandus eſſet, qui non extat in Calice.

y *Nec Poſtcommunio*. Quia nemo alius communicat apud Rom. *ex Alcuin. cap. de Cœna Domini*, ubi teſtem citat Auguſtinum ad Januarium; neque conſequenter *Communio* dicitur, quæ dicebatur tempore Communionis Populi; & ut diximus *in expoſitione myſtica Miſſæ*, lætitiam ſignificat Apoſtolorum, quæ hac die deſideratur.

z *Nec placeat*. Non ob eam rationem, quia Sacrificium in ea nominatur prece, quod non fit hodie; nam ſupra nominatum eſt in *Orate fratres*: ſed quia hic expreſſe diceret Sacerdos, ſe obtuliſſe Sacrificium, quod non eſt verum, eſt autem verum in Sacramento Chriſti eſſe Sacrificium Sacerdotis, & Populi, ſeu victimam Sacrificii, late ſumpto vocabulo Sacrificii, ut in hoc caſu docet *Suarez* 3. *par. diſp.* 75. *ſect.* 4. *in fine*, quod in *Orate fratres* dicitur: & hoc idem voluit *Durand. loc. cit.*

21 Dia-

21 Diaconus librum claudit: Subdiaconus, plicato Corporali, & in burſam repoſito, reportat Calicem ad Credentiam: & poſtremo cum debitis reverentiis redeunt omnes, unde, & modo, quo venerant.

a *Denudatur Altare*. Ab Acolythis, a quibus & nudatur Credentia, & candelæ extinguuntur poſt Veſperas, reportanda eſt Crux, ut eam Populus adoret, ad priorem, ſeu alium locum, * ſupponatur eadem, quæ prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote poſt Veſperas.

22 Habet autem myſterium, *Durand. loc. cit.* quia in fine Mundi Hebræa gens ſalutem conſequetur, & Crucem adorabit. Sed deceret magis, ut dictum eſt, aliam Crucem poni pro adoratione Populi poſt adorationem primam.

23 Pyxis, quæ remanſit cum particulis in loco pro Calice, & Hoſtia deputato portatur ad aliud Sacellum, in loco remotiori præparatum, cum luminibus. *Cærem. Pet. Ruiz*, & placet, ne in Eccleſia ſint luminaria in Matutinis ſequentibus, & Officio Sabbati, ultra præſcripta.

24 Quæritur: An occurrente Feſto Annunciationis B. Virginis in Paraſceve teneantur Fideles intereſſe Officio prædicto, quod loco Miſſæ celebratur, & an ratione Feſti miniſtrari poſſit Euchariſtia aliis, quàm infirmis? Scio, alicubi edicto Epiſcopi translatum fuiſſe hoc Feſtum cum ſuo præcepto in diem, quo ex Rubricis recitandum erat Officium; & cum hæc mutatio Feſti univerſalis excedat facultatem Epiſcopi, de majorum auctoritate factum eſſe, tunc credidi; quo caſu ceſſavit prima dubitatio, non autem admiratio, quòd Epiſcop. transferret Feſtum de præcepto univerſale, non translatum alibi, neque Romæ a Papa. Immutato igitur Feſto, Sac. Rituum Congreg. vetuit Miſſam fieri hac die de B. Virgine, etiam in Æde Lauretana, etiam ratione concurſus Populi, ſeu Feſti tituli Eccleſiæ, die 9. Maji 1606. deinde Anno, quo contigit, cenſuit *die* 19. *Februarii* 1622. non teneri Fideles intereſſe prædicto Officio.

25 Ad aliud verò dubium, eadem reſpondit, *ead. die*, ſervandam eſſe univerſalis Eccleſiæ præſentem conſuetudinem, non miniſtrandi niſi infirmis hac die Euchariſtiam, & quidem, licet *Ord. Rom. cum Sacrament. Gregor.* concedat Communionem Clero, & aliis, tamen antiquius, *Auguſt. teſte*, ut dixi, Romani non communicabant hac die, *Innoc. in cap. Sabb. de conſ. diſt.* 3. Sacramenta penitus non celebrari tradit, & in Rubrica noſtra Miſſalis de infirmis tantum eſt mentio, ut illis reſervetur pridie Sacramentum *Francol.* eadem docet 1. *par. cap.* 30. *n.* 10. *de temp. Hor. Canon. & Albaſp. de vet. Ritibus lib.* 2. *obſerv.* 14. negat, in jejunio rigoroſo, & in mœrore maximo priſcis temporibus Euchariſtiam diſtributam eſſe.

26 * Abrogatus fuit abuſus deferendi nocte in hac Feria ſexta SS. Sacramentum a Congreg. Card. ſuper negotiis Epiſcoporum *die* 22. *Martii* 1596. ut alienus a Ritu, & legitimo ſenſu S. R. E. quæ occultat his diebus Euchariſtiam, & in aliud tempus ideo diſtulit Proceſſionem, & Feſtum Corporis Chriſti.

Novæ

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus ſervandis in Officio hujus Feriæ ab elevatione Hoſtiæ uſque ad finem.

LXV. Rubr. & Gavant. lit. m — *Elevat ut videri poſſit, &c.*] Reſponſo a Choro *Amen*, Celebrans devote genuflectit unico genu, deinde erectus ſubmittit Patenam Hoſtiæ conſecratæ, & ſtatim ſola dextera inter pollicem, & indicem, accipiens Hoſtiam. Biſſus *ſupra*, eam elevat altius ſolito. Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 20. ita ut a Populo videri poſſit, figens ſemper in eam oculos, & advertens ne Corporalis limites tunc excedat. Bauldry *ſupra n.* 18. Patenam verò non elevat, ſed eam ſuper Corporale poſitā manu ſiniſtra extenſa tenet, ita ut pollex, & index dictæ manus nitantur Patenæ, reliqui digiti ponantur ſuper Corporale. Gavantus *ſupra*, & omnes alii cum eo. Ad elevationem talis Hoſtiæ pulſatur tabula lignea, ſeu crotalum, ob rationem allatam in Feria V. in Cœna Domini; ex Clericato *ibidem cit.* & ex communi praxi Baſilicarum Urbis. Sed vide ibidem a nobis dicta.

Diaconus verò, & Subdiaconus ante elevationem Hoſtiæ hinc inde genuflectunt in ſuppedaneo. Memoriale Rituum *ſupra n.* 19. Prædicti Miniſtri Sacri non elevant Planetam Celebrantis, nec Hoſtia ab aliquo incenſatur, ut optime adnotat Gavantus *ſupra*, & alii Rubriciſtæ communiter cum eo. Cæremoniarius primus ante elevationem Hoſtiæ genuflectit ad ultimum gradum lateralem cornu Evangelii.

LXVI. Rubr. & Gavant. lit. n — *Supra Calicem dividit, &c.*] Quando Celebrans incipit declinare Hoſtiam Sacram jam elevatam, Diaconus, & Subdiaconus ſurgunt. Memoriale Rituum *ſupra n.* 21. Diaconus ſtatim accedit ad dexteram Celebrantis, & Subdiaconus ad ſiniſtram (præſtitis debitis genuflexionibus ante diſceſſum, & poſt acceſſum, & procedentibus ut infra) Diaconus ſtatim Calicem diſcooperit ſine genuflexione, quia in eo adhuc non eſt Sacramentum: Subdiaconus verò ad ſiniſtram vertit folia Miſſalis quando opus eſt. Bauldry *ſupra num.* 19. Biſſus *ſupra*, Benvenuti *ſupra* §. *Elevata Hoſtia*, Gerlacus Vinitor *ſupra n.*45. & alii communiter, quibus tamen omnibus adverſatur Nicolaus de Bralion *par.* 3 *cap.* 12. *num.* 13. vult enim quòd ipſe Diaconus, aut alius accedat ad librum, Subdiaconus verò ad dexteram Celebrantis, nam cum Rubricæ propriæ hujus diei, ait ipſe, nihil novi præſcribant circa hunc Ritum, certiſſimum eſt nihil etiam eſſe innovandum; quæ quidem Bralion opinio quamvis mihi magis arrideat, nihilominus ab aliorum DD. *ſupra cit.* ſententia recedere non auſim.

LXVII. Gavant. ead. lit. n — *Celebrans mittit particulam in Calicem.*] Elevata Hoſtia eo modo quo dicit Gavantus *ſupra*, & nos quoque cum eo, Celebrans eam immediate declinat ſuper Calicem a Diacono diſcooper-

pertum. Memor. Rit. *ſupra n.* 22. & ex Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 34. Non debet igitur dictam Hoſtiam reponere ſuper Patenam, ut docent ferè omnes DD. ſed eam declinatam ſuper Calicem, ut innuimus, ſtatim dividit in tres partes more ſolito, nihil tamen dicendo, quarum majores duas partes collocat ſuper Patenam, tertiam verò parvam immittit in Calicem, nihil pariter dicens, & nullum faciendo cum prædicta particula ſignum Crucis ſuper Calicem, ex Decreto S. R. C. a Gavanto *cit. ſupra*, & dato in noſtro Indice ſub *num.* 218. Deinde Diaconus Calicem cooperit, & poſtea tam ipſe, quàm Celebrans, ac Subdiaconus genuflectunt unico genu, & ſtatim ſurgunt. Bauldry *ſupra n.* 19 Biſſus *ſupra* §. 39. Memoriale Rituum *ſupra n.* 23.

LXVIII. Gavant. lit. r. — *Et manibus junctis ſuper Altare, &c.*] Celebrans, prætermiſſis iis, quæ innuuntur a Rubrica, & Gavanto *ſupra*, ſtans manibus junctis, & ſuper Altare poſitis, ita ut duo digiti minores frontem Altaris tangant, junctis pollicibus, & indicibus inter ſe, oculis ad Sacramentum intentis, mediocriter inclinatus, dicit ſecreto tertiam tantum Orationem: *Perceptio Corporis tui, &c.* Interim Subdiacono per tertium gradum accedente ad dexteram Celebrantis, & ibi genuflectente, Diacono verò per ſecundum gradum accedente ad ſiniſtram ejuſdem, & ibi pariter genuflectente, ita ut ambo in receſſu, & acceſſu genuflectant unico genu. Bauldry *ſupra n.* 20. Biſſus *ſupra* §. 40. a Portu *ſupra in adnot. n.* 7. Dicta autem prædicta Oratione, Celebrans magis devotè genuflectit unico genu, & unà cum ipſo genuflectunt etiam Sacri Miniſtri, & poſtea ſurgunt. Celebrans verò erigens ſe dicit ſecreto: *Panem Cœleſtem accipiam, &c.* Rubrica Generalis *tit.* 10. *n.* 4. quibus verbis prolatis, accipit Hoſtiã cum Patena, ut moris eſt, & dicit ter item more ſolito, mediocriter inclinatus (ſicut & Miniſtri Sacri mediocriter ſe inclinant) *Domine non ſum dignus, &c.* ter etiam percutiens ſibi pectus (quod idem faciunt præfati Miniſtri, poſita interim manu ſiniſtra infra pectus) quo tertiò dicto, Celebrans erectus ſignat ſe dextera cum Sacramento, dicendo de more: *Corpus Domini noſtri, &c.* Deinde maxima cum reverentia mediocriter inclinatus, cubitis ſuper Altare poſitis, Sacramentum ſumit; Miniſtris Sacris interim ſtantibus profunde inclinatis, manibus junctis, ut in Miſſa Solemni fieri ſolet, qui poſtea ſe erigunt, dum etiam Celebrans erectus aliquantulum in meditatione SS. Sacramenti quieſcit. Biſſus *ſupra*, Bauldry *ſupra n* 21. *&* 22. & Vinitor *ſupra n* 46. Primus autem Cæremoniarius, qui poſt elevationem Hoſtiæ ſurgens, accedit ad cornu laterale Evangelii in ſecundo gradu, ibi genuflectit ad principium Communionis, & perſeverat uſque ad ſumptionem Calicis. A Portu *ſupra Rubr.* 15. *in adnot. n.* 5.

LXIX. Gavant. lit. ſ — *Diaconus Calicem diſcooperit.*] Subdiaconus qui ad dexteram Celebrantis, ut ſupra eſſe debet, detegit Calicem, non verò Diaconus, qui aſſiſtere debet ad librũ (nam probabiliter Gavantus ſupra innuit, quòd Diaconus diſcooperiat Calicem per errorem Typographi, quem errorem aſſumpſerunt illinc nonnulli Scriptores, non tamen omnes; nam etiam in Cæremoniali Monaſti-

naſtico *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 21. legitur *diſcooperto Calice per Subdiaconum*) Itaque, certum eſt, quòd Subdiaconus Calicem diſcooperit, qui poſtea genuflectit tam ipſe, quàm Celebrans cum Diacono unico genu, adeſt enim in Calice particula Hoſtiæ conſecratæ.

LXX. Rubr. & Gavant. lit. t — *Reverenter ſumit de Calice, &c.*] Celebrans, collectis de more fragmentis, extergit Patenam ſuper Calicem. Memoriale Rituum *ſupra n.* 28. deinde omiſſis omnibus, quæ ſolent dici ante ſumptionem pretioſi Sanguinis, accepto Calice, & Patenam ipſi Calici ſubtus mentum ſupponens, abſque eo quòd ſignet ſe ipſum prædicto Calice (juxta Decretum, de quo *ſupra*, & datum ſub *n.* 218.) ex eo reverenter accipit cum vino, & aqua in eo exiſtentibus particulam Hoſtiæ pridie conſecratæ; Caſtaldus *ſupra n.* 16. a Portu *ſupra n.* 2. Benvenuti *ſupra* §. *Completo*; interim Diaconus, & Subdiaconus ſtant profunde inclinati. Bauldry *ſupra n.* 23. a Portu *ſupra*, & alii communiter.

LXXI. Rubr. & Gavant. lit. u — *Facta ablutione non Calicis, &c.*] Poſt prædicta primus Acolythus, comitante ſecundo Cæremoniario cum genuflexione, defert ampullas aquæ, & vini ad Altare, quas prout aliàs adminiſtrat Subdiacono; Celebrans verò non ſumit purificationem, ut innuit Gavantus *ſupra*, quia prima Calicis ſumptio pro purificatione inſervit, nam id quod ſumitur non eſt Sanguis Chriſti, ſed vinum cum modica aqua, quod hac die non fuit conſecratum. Tum igitur Subdiaconus infundit in Calicem vinum, & aquam ſtatim ſuper digitos Celebrantis de more (poſita etiam in Calice aqua, cum qua Celebrans forte abluit digitos antea, ſi forte tetigerit Hoſtiam) qui depoſito Calice, & inde exterſis cum Purificatorio digitis, ſumit ablutionem in medio Altaris, ut aliàs; deinde inclinatus, & manibus junctis ante pectus, & non ſuper Altare (contra aliquorum opinionem) ex Cærem. Cler. Regul. S. Paulli, necnon ex Cærem. Monaſtico *ſupra n.* 27. dicet: *Quod ore ſumpſimus, &c.*

LXXII. Gavant. ead. lit. u — *Extinguuntur hoc loco, &c.*] Dum fit prædicta digitorum ablutio, & non prius, juxta Gavantum, vel poſt ſumptam ablutionem, ſecundum Biſſum, non autem immediate poſt ſumptionem Calicis, ut vult Caſtaldus, Acolythi colligunt cereos, aſportant, & extinguunt ſurgentibus omnibus, ſi fuerint ante Altare genuflexi, quaſi in gyrum, ſeu ſemicirculum, ad loca ſua ordinate ſe recipient. Memoriale Rituum *ſupra n.* 30. relictis tamen in Altari accenſis pro Veſperis ſex candelis, quæ poſt Veſperas extinguendæ erunt.

LXXIII. Rubric. & Gavant. litt. x — *Corpus tuum Domine, &c.*] Celebrans dicta Oratione: *Quod ore ſumpſimus*, omittendo alias preces, nempe *Corpus tuum Domine*, & *Poſtcommunionem*, necnon *Placeat tibi*, ut declarat Rubrica ſuperior, & ob rationes, quas adducit Gavantus *ſupra*, Celebrans, inquam, dicta Oratione: *Quod ore ſumpſimus*, ſtat in medio Altaris, donec hæc quæ infra ſequuntur fiant, ut etiam hic appoſite notat Benvenuti *ſupra* §. *Tunc*.

Itaque Diaconus poſt prædictam Orationem ſtatim clauſo Miſſali in parte Evangelii (quod per aliquem ex Acolythis pariter amovetur, cum

cum legili, ſeu cuſſino ab Altari, & cum debitis reverentiis Cruci, & Choro, reportatur ad Credentiam, ut colligitur ex Memor. Rituum *ſupra* §. 7. *n.* 32.) vadit, facta genuflexione in medio Cappellæ, ad Credentiam, ibique Stolam latiorem deponit, & reſumpta Planeta plicata, redit ad Altare ad dexteram Celebrantis, facta reverentia debita Choro, & genuflexione Cruci unico genu in acceſſu. Benvenuti *ſupra*, a Portu *ſupra* *n.* 4. Interea defertur ab aliquo Acolytho e Credentia ad Altare velum nigrum pro cooperiendo Calice (ut mox dicetur) illudque ponitur ſuper Menſam a latere Evangelii.

Subdiaconus verò, ſumpta a Celebrante ablutione, Calicem extergit Purificatorio in cornu Evangelii, ad quod acceſſit, facta genuflexione Cruci unico genu; poſtea ſuper dictum Calicem Purificatorium extendit, & ſi ſit valde magnum illud plicat juxta ſui aptitudinem; ſuper Purificatorium ſiniſtra manu ponit Patenam, poſita prius ſuper hanc dextera manu Palla, tum plicat ambabus manibus Corporale, quo plicato, Calicem velo ſuo parvo nigro cooperit, de quo ſupra locuti ſumus, poſtea accepta ſiniſtra manu Burſa, & dextera Corporali, ipſum omnino reponit in Burſam, quam deinde ponit ſuper Calicis velum, ita ut illius pars aperta ipſum Subdiaconum reſpiciat, & tandem ipſum velum ſuper Burſam Calicis revolvit de more. Bauldry *ſupra n* 25. Biſſus *ſupra* §. 42. a Portu *ſupra n.* 4. Juxta morem aliquarum Eccleſiarum prædictus Calix aptatur, & deinde defertur ad Credentiam a Cæremoniarum Magiſtro ob temporis anguſtiam; Subdiaconus enim ſtatim debet ab Altari diſcedere cum Celebrante, & Diacono, ut mox dicemus.

LXXIV. Gavant. n. 21. *Subdiaconus plicato Corporali, & in Burſam repoſito, &c.*] Tunc Subdiaconus, &c. (vel melius Cæremoniarum Magiſter) accipit Calicem accommodatum ſiniſtra manu per nodum, extenſa dextera ſuper Burſam ad cautelam appoſitam; & ſolus ſine comite defert ad Credentiam per gradus anteriores; (ſed antequam diſcedat, facit Cruci genuflexionem unico genu) ipſumque ſuper eam collocat in medio, & velum in anteriori parte revolutum explicat, ita ut totum Calicem cooperiat omnino, ac mox redit ad Altare ad ſiniſtram Celebrantis, facta iterum genuflexione Cruci ibidem unico genu. Bauldry *ſupra*.

His omnibus expletis, Celebrans cum Miniſtris Sacris deſcendit in planum, ubi unico genu facta ab omnibus genuflexione Cruci, & debitis reverentiis Choro de more; Corſettus *ſupra n.* 20. Celebrans accipit biretum ſine oſculis, ſibi a Diacono porrectum, & cum iiſdem in Sacriſtiam redit, hoc ordine. Præcedit Thuriferarius manibus junctis, nudo capite, & ſine Thuribulo; Ceroferarii ſine candelabris, tum Cæremoniarius item nudo capite, & manibus junctis, deinde Subdiaconus, & Diaconus, ultimo Celebrans unus poſt alium, oculis demiſſis, modeſto, & gravi inceſſu, manibus junctis, tecto capite, & cum Sacriſtiam fuerint ingreſſi, facta Cruci, aut Imagini de more nudo capite profunda reverentia, paramenta ſacra deponunt. Benvenuti *ſupra* §. *His expletis*. Bauldry *ſupra n.* 36. Vinitor *ſupra n.* 49. Biſſus

ſupra

ſupra §.44. Poſtea (ſi exiguus ſit Clericorum numerus, aliàs non) accedunt ad Chorum cum Cottis: nam in Choro, ad cujus ſtalla pergunt omnes, poſt diſceſſum Celebrantis ab Altari cum Miniſtris ſtatim dicuntur Veſperæ ſine cantu, ut heri.

LXXV. Rubr. & Gavant. lit. a — *Denudatur Altare, &c.*] Dum dicuntur Veſperæ denudatur Altare, & Credentia ab Acolythis, Gavantus *ſupra*, Corſettus *ſupra n.* 21. Caſtaldus, Bauldry *ſupra*, cum genuflexionibus debitis Cruci, & aſportantur omnia in Sacriſtiam; Altaris candelæ poſt Veſperas extinguuntur. Gavantus *ſupra*.

Completis Veſperis, datur ſignum cum inſtrumento ligneo, ſeu crotalo pro Salutatione Angelica, genuflectentibus omnibus. Memoriale Rituum *ſupra* §. 8 *num.* 4. & facta ſolita oratione, ſurgunt omnes, genuflectunt Cruci unico genu, & ordinate redeunt in Sacriſtiam, ubi facta Cruci, ſeu Imagini profunda reverentia, ibique depoſitis veſtibus, quibus in Choro utuntur, devote domos, vel cellas ſuas, ſi Regulares ſint, redeunt, &c.

LXXVI. Gavant. n. 23. *Pyxis quæ remanſit, &c.*] Dum Veſperæ dicuntur in Choro, ſi Clerici multi ſint, vel his finitis, ſi Clerici pauci ſint, aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola albi coloris, Gerlacus Vinitor *ſupra n.* 50. & non nigra, ut docet Bauldry *ſupra n.* 27. (quia licet commemoratio fiat de Paſſione, & Morte Chriſti, adeſt tamen idem Chriſtus redivivus, & jam impaſſibilis, & immortalis, ut optime ponderat Nicolaus de Bralion *ſupra cap.* 12. *n.* 4.) & velo humerali indutus pariter albo, cum Clericis, candelas, vel faces accenſas geſtantibus, reportat Pyxidem cum particulis conſecratis, ſi quæ remanſit in capſula, ad locum paratum, ut *ſupra* docet Gavantus, necnon Bauldry, & Vinitor *ſupra*; nos tamen ſupra diximus talem Pyxidem non eſſe regulariter ſervandam in memorata capſula, ſed alibi, in loco tamen decenti, & congruo.

LXXVII. Gavant. n. 4. *Quæritur: An occurrente Feſto Annunciationis B. M. V. in Paraſceve, &c.*] Pro reſolvendo hoc primo dubio a Gavanto propoſito, recolendum eſt Decretum editum die 15. Martii 1712. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 620. in quo habetur, quòd Sacerdotes omnes, tam Sæculares, quàm Regulares, etiam privilegiati, ne audeant in Feria VI. Paraſceves, occaſione SS. Annunciationis, in dicta Feria occurrentis, celebrare in quavis Eccleſia, ſeu Oratorio aliquam Miſſam Sollemnem, vel Privatam, nec facere Feſtum, vel parare, & ornare Eccleſias, aut Altaria, licet dicata Beatiſſimæ Virgini, etiam Annunciatæ, &c. prout in Decreto ibidem expoſito, & auctoritate Clementis XI. edito. Ex quo fit, cum tali die non poſſint celebrari Miſſæ Privatæ, neque Sollemnes, quòd nullus Fidelis tenetur intereſſe Miſſæ Sacrificio, etiamſi occurrat Feſtum SS. Annunciationis.

Rurſus certiſſimum pariter eſt, ex alio Decreto edito die 19. Februarii 1622. a Gavanto *ſupra* relato, & dato in noſtro Indice ſub *n.* 188. quòd neque tenentur Fideles intereſſe Officio, ſeu ſacræ functioni fieri ſolitæ in hac Feria. Denique legendum eſt etiam Decretum emanatum a S. R. C. 11. Februarii, & 11. Martii 1690. & datum in noſtro Indice Decretorum, ſpe-

ſpectantium ad Rubricas Breviarii, in quo interveniente auctoritate Apoſtolica, ſancitum eſt, quòd ſi Feſtum SS. Annunciationis B. M. ſemper Virginis, occurrat in Feria VI. in Paraſceve, vel in Sabbato Sancto, transferatur unà cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus ad Feriam II. poſt Dominicam in Albis, etiam quocumque alio Feſto impeditam; ita ut eadem Feria prædicto caſu eveniente, perpetuis futuris temporibus pro Sede propria, & fixa, memorato Feſto Annunciationis aſſignata, & ſtabilita intelligatur, & in illa eo prorſus modo, & forma præfatum Feſtum quoad Officium, & Miſſam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Kalendario Romano appoſitum celebraretur: protractis ad aliam diem non impeditam juxta Rubricas Breviarii Romani omnibus aliis Feſtis in eadem Feria occurrentibus, quæ non ſunt altioris Ritus. Ita decrevit S. R. C. approbante Alexandro VIII. diebus, Menſibus, & Anno ſupradictis.

Ex hoc Decreto non ſequitur, quòd ſi in eadem Feria VI. Paraſceſceves, vel Sabbato Sancto occurrat alicubi Feſtum de Patrono principaliori Loci, cui ex Decreto edito die 13. Septembris 1642. & contento in Conſtitutione Urbani VIII. *n.* 164. quæ incipit: *Univerſa §. 2. apud Cherubinum in Bullario Romano tom. 4.* cui, inquam, Feſto ex vi prædictæ Conſtitutionis aſſixa eſt obligatio audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus; non, inquam, ſequitur, quòd tale Feſtum erit pariter celebrandum in prædicta Feria II. poſt Dominicam in Albis quoad Miſſæ auditionem, & vacationem ab operibus ſervilibus, necnon ad translationem alterius Feſti in dicta Feria occurrentis, cum hæc ſit ſpecialis prærogativa translationi Annunciationis conceſſa, ut colligitur etiam ex alio Decreto emanato die 14. Junii 1692. quod datur a nobis in Indice Decretorum pertinentium ad Rubricas Breviarii. Idcirco, occurrente tali Feſto Patroni principalioris, in hac Feria VI. abſtinendum utique eſſet ab operibus ſervilibus, ſed nulla adeſſet obligatio intereſſendi Miſſæ, quæ non poteſt hac die celebrari, ut ſupra diximus, neque ulla adeſſet obligatio intereſſendi Officio hujus diei, ut pariter colligitur ex ſupradictis.

LXXVIII. Gavant. n. 25. *Ad aliud verò dubium, &c.*] Propoſito dubio, an ratione Feſti Annunciationis occurrentis in hac Feria VI. Paraſceves miniſtrari poſſit Euchariſtia aliis, quàm infirmis, optime reſpondit Gavantus, etiam præſcindendo a ſupra expoſito Decreto translationis prædicti Feſti Annunciationis, ſervandam eſſe univerſalis Eccleſiæ conſuetudinem, non miniſtrandi niſi infirmis hac die Euchariſtiam, pro qua re allegatur a Gavanto in ſuo Indice, & etiam in noſtro ſub *n.* 187. Decretum a S. R. C. editum die 19. Februarii 1622. cujus tamen Autographum in Regeſtis Sac. Congregationis non reperitur, habetur quidem aliud ſimile Decretum editum a S. C. Concilii in Decreto de Communione quotidiana, quod legitur apud Murgam in Tractatu de Beneficiis Eccleſiaſticis in Additamento primo, & illud referunt etiam Paſcuccius in Compendio ad Conſultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *par.* 2. *tit.* *de*

de Monialibus, necnon Monacellus *in Formul. Legali practico par.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *poſt n.* 99. & denique Eñus Card. Petra *in ſuis doctiſſimis Commentariis ad Conſtit. Apoſt. tom.* 4. *circa Conſtitutionem* 20. *Eugenii IV. ſub n.* 6. in quo Decreto ſancitur, quòd circa Communionem in Feria VI. Paraſceves Miſſalis, Rubricæ, & Eccleſiæ Romanæ uſus ſerventur, quapropter, ut notat optime Jo. Baptiſta Pittonus ex hoc Decreto corruit omnino opinio quorundam Theologorum, aſſerentium poſſe in hac Feria VI. Paraſceves miniſtrari Euchariſtiam illis, qui quotidie illam ſumere volunt.

Spectat etiam ad hanc Feriam Decretum editum die 14. Februarii 1705. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 591. in quo præſcribitur tollendam eſſe conſuetudinem quorundam, qui contra id quod præſcribitur in Miſſali, exponunt patenter Hoſtiam conſecratam reſervandam a Feria V. in Cœna Domini, uſque ad ipſius conſumptionem in hac Feria VI. Paraſceves.

LXXIX. Gavant. n. 26. *Abrogatus fuit abuſus deferendi nocte, &c.*] Veriſſimum eſt, quòd abrogatus fuit abuſus deferendi nocte in hac Fer. VI. SS. Sacramentum; nihilominus die 29. Martii 1596. ex Congregatione Epiſcoporum prodiit ſequens Decretum -- Si conſuetudo deferendi proceſſionaliter SS. Sacramentum Feria VI. Paraſceves in feretro nigris velleribus contecto, non poteſt abſque gravioti incommodo extirpari, eſt toleranda -- Ita reſpondit Sacra Congregatio Epiſcoporum, & idem antea reſcripſit Anno 1582. 3. Januarii, ut teſtatur Nicolius *in Floſculis v. Euchariſtia ſub num.* 27. & Venetiis ſervatur adhuc conſuetudo hujuſmodi Proceſſionis nocte cum Baldachino, & paramentis nigri coloris, utpote innixa peculiari privilegio, ut aſſeritur.

Præter allegata ſparſim Decreta ſpectantia ad Ritus Officii hujus Feriæ VI. in Paraſceve, addenda ſunt etiam hæc alia: nimirum: Proceſſio Sollemnis aliquo certo die facienda, ſi cadat in Feriam VI. Paraſceves, eo Anno transferenda eſt in aliam diem; ita ſtatuit S. C. Epiſc. *in Spoletana* 25. Februarii 1598.

Non licet in Eccleſiis, in quibus non aſſervatur SS. Sacramentum, celebratio Miſſæ in Feria V. in Cœna Domini, nec ejuſdem Auguſtiſſimi Sacramenti aſſervatio in Sepulchro. S. R. C. 14. Junii 1659. *in Neapolitana*, & datur in noſtro Indice ſub *num.* 336.

Functiones Pontificales, quæ abſente, vel impedito Epiſcopo ſpectant ad primam Dignitatem, ſunt Feſtum Nativitatis Domini, &c. Feriæ V. in Cœna Domini, & Feria VI. in Paraſceve, Cinerum, Palmarum, &c. S. R. C. 3. Decembris 1672. datur in noſtro Indice ſub *n.* 449.

Videndum eſt etiam Decretum, quod ſupra tradidimus, emanatum die 15. Septembris 1736. & datum in noſtro Indice ſub *num.* 691. in quo prohibentur Exequiæ Sollemnes hac, & die ſequenti, &c.

De

De Sacris Ritibus hujus Feriæ VI. Paraſceves ſervandis in minoribus Eccleſiis.

De præparandis pro Officio hujus Feriæ. §. I.

Altare ipſum undequaque nudum cum ſex candelabris, ut ſupra, in Eccleſiis majoribus; deinde Crux in eodem cooperta velo violaceo, vel nigro, quod facile removeri, & ſolvi poſſit.

In Abaco, ſeu Credentia Mantile lineum planitiem Abaci non excedens; Mappa unica plicata pro Altari ad menſuram Menſæ; legile, ſeu cuſſinus niger cum Miſſali; Burſa nigri coloris cum Corporali, Palla, & Purificatorio; Thuribulum, & Navicula cum thure; Velum nigrum pro Calice in fine Officii; Pelvicula cum ampullis vini, & aquæ, & manutergio, aliud parvum vas aquæ cum Purificatorio ponendum ſuper Altare ad abluendos digitos Sacerdotis, ſi forte Hoſtiam conſecratam tetigerit, lanx argentea pro oblationibus.

Prope Credentiam præparetur tapes, pulvinar violaceum, & velum album ſerico violaceo contextum. Cuſſinus violaceus ſupponendus initio Officii capiti Celebrantis; Crux proceſſionalis vel ibi, vel in Sacriſtia detegenda ſtatim poſt Crucis Altaris denudationem.

In Sacello Sepulchri Corporale ſtratum ſuper Altare, velum humerale album, Baldachinum, ſive umbella albi coloris, intorticia, & cerei pro Proceſſione.

In Sacriſtia tria Superpellicea pro Clericis, Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, Planeta nigri coloris pro Sacerdote, foculus cum igne, & forcipe.

De principio Officii uſque ad denudationem Crucis. §. II.

Hora competenti datur ſignum cum crotalo, Clerici accipiunt Superpellicea in Sacriſtia; Celebrans verò induitur Planeta nigra, & procedit cum iiſdem, ſed ipſe tecto capite, illi verò detecto, ad Altare majus, manibus junctis, quò cum pervenerit, ibi procumbit, & orat quaſi ultra ſpatium unius *Miſerere*, ut diximus ſupra; interim duo Acolythi, facta cum ipſo brevi oratione, ſurgunt, & facta genuflexione Cruci, ſumunt de Credentia Mappam, illamque extendunt ſuper Menſam Altaris, ut ſupra, deinde unus ex illis ponet Miſſale apertum cum ſuo cuſſino ſuper cornu Epiſtolæ. Celebrans ad monitionem alicujus Miniſtri ſurgit a procubitu, & amoto per aliquem Clericum pulvino, aſcendit ad Altare, & oſculatur illud in medio. Accedens deinde ad cornu Epiſtolæ, legit primam Lectionem cum Tractu, deinde dicit *Oremus*, & genuflexus cum omnibus, ipſemet dicit: *Flectamus genua*, & unus ex Acolythis primò ſurgens, dicit:

Digitized by Google

cit: *Levate*, & Celebrans ſubjungit Orationem: *Deus a quo &c.* deinde legit ſecundam Lectionem, & Tractum, ac ſucceſſivè cantat Paſſionem integrè, niſi fortè aliquis Diaconus eam decantet, ſicut etiam poſtea cantat in eodem cornu Epiſtolæ monitiones manibus junctis, & Orationes manibus extenſis, ut in Miſſali; Ante ſingulas Orationes, octava excepta, idem Celebrans genuflexus prout faciunt & cæteri, dicit: *Flectamus genua*, & unus ex Acolythis, *ut ſupra*, dicit: *Levate*; circa finem Orationum aliquis Acolythus tapetem explicat, aptat deſuper Cuſſinum, & deindè velum extendit, ubi eſt collocanda, & adoranda Crux, ut ſupra dictum eſt.

De Crucis denudatione, & adoratione. §. III.

Dictis Orationibus omnibus, Celebrans in eodem cornu Epiſtolæ Planetam tantum deponit, deindè genuflectir in medio Altaris, & reverenter ipſemet Crucem, quæ eſt inter Candelabra capit, & primus Clericus accipit Miſſale, poſtea Celebrans accedit ad angulum poſteriorem Epiſtolæ, facie verſa ad Populum, & Clerico ſuſtentante Miſſale ante illum, incipit manu dextera deregere ſummitatem Crucis, ut ſupra diximus, & ambabus manibus aliquantulùm Crucem elevans, gravi voce, dicit: *Ecce lignum Crucis*, & Clerici eadem voce proſequuntur: *In quo Salus Mundi pependit*, & genuflectentibus omnibus præter Celebrantem, iidem Clerici ſubjungunt: *Venite adoremus*, & ſimiliter omnes ſecunda, & tertia vice, peragunt, ut ſupra dictum eſt.

Diſcooperta tota Cruce, & pronunciatis tertiò prædictis verbis ab omnibus Clericis, unus ex illis ponit lancem a latere ſiniſtro Pulvinaris, ad accipiendam oblationem, alter verò Clericus qui habebat Miſſale, illud reponit ſuper Legile, vel ſuper Cuſſinum, & interim ab alio tertio diſcooperitur Crux Proceſſionalis, & aliæ Cruces omnes per Eccleſiam; Interim Celebrans deſcendens per latus Evangelii portat devotè Crucem ambabus manibus elevatam ad locum præparatum, ubi genuflexus eam collocat ſuper Velum pulvino ſuperpoſitum, deindè ſurgit, & facta genuflexione vadit ad planum cornu Epiſtolæ, ibique deponit prius manipulum juxta ſuperius dicta, deinde calceamenta, Clericis adjuvantibus, & ita excalceatus procedit ad adorationem Crucis, ut ſupra, qua tertio adorata, & oſculata, oblataque pecunia ſurgit, & facta genuflexione redit ad cornu Epiſtolæ, & ibi in plano Clerici deponunt & ipſi calceamenta ob ſpecialiſſimam Cultum, quem hac die S. Eccleſia exhibet Cruci, & poſt Celebrantem, ante omnes alios de Populo, adorabunt Crucem eo modo quo Celebrans, & reverſi ad ſua loca Calceamenta reſument, poſt Clericos adorabunt Sodales cum Saccis ſi adſint, deindè viri, ultimò mulieres, omnes bini devotè ac graviter. Interim primus Clericus aſſiſtat adorantibus, ſecundus, & tertius accedunt ad Celebrantem, & alta, & clara voce cum eo improperia recitant.

citant Bauldry *Par.4. cap.10. Art.1. n.6.*, & Memoriale Rit. *Pag.76.*

Circa finem adorationis primus Clericus accendit Cereos Altaris, ſecundus verò ſucceſſivè portat ad Altare Burſam cum Corporali incluſo, & ſuper eam Purificatorium; Extrahit, & explicat Corporale, & propè illud in parte Epiſtolæ extendit Purificatorium. Tertius verò Clericus transfert Miſſale cum Legili, & Cuſſino ad cornu Evangelii. Completa adoratione, Celebrans reportabit Crucem ad Altare cum debitis genuflexionibus; Clerici verò amovebunt tapetem, pulvinar, velum, & lancem, & apponent ignem in Thuribulo, & Celebrans, collocata Cruce, deſcendet ad planum in cornu Epiſtolæ, ubi reſumet Planetam, & Manipulum, & poſtea aperto capite accedit ante Altare.

De Proceſſione ad Sacellum, & regreſſu ad Altare cum Sanctiſſimo Sacramento. §. IV.

A Celebrante ante Altare commorante incipitur Proceſſio per breviorem viam ad Sacellum, ubi aſſervatur Sanctiſſimum Sacramentum hoc ordine. Procedunt Sodales, ſi adſint, Confraternitatis, ſive pii viri, deinde Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo non fumigante, poſtea ſequitur Crux Proceſſionalis denudata, & delata a tertio Clerico inter duo Candelabra, ſi adſint qui ea deferre poſſint, denique Celebrans cum Planeta habens ante ipſum a ſiniſtris ſecundum Clericum, Interim accenduntur Cerei dicti Sacelli ab aliquo Miniſtro. Cum pervenerit Celebrans ad dictum Sacellum, facta genuflexione in plano Cappellæ ſurgit, & poſtea genuflectit in infimo gradu Altaris, ibique orat parumper cum omnibus, deinde ſurgit, aperit capſulam, genuflectit, deſcendit ad infimum gradum Altaris, vel remanendo genuflexus in ſuppedaneo, ut alii volunt, incenſat Sacramentum in Capſula, inde ſurgit, & facta genuflexione extrahit è Capſula Calicem, quem ponit ſuper Altare; Iterum genuflectit, claudit Capſulam, ſi in ea reperiatur Pyxis cum Particulis, aliàs relinquitur capſula aperta, & præmiſſa alia genuflexione, deſcendit primum gradum, & genuflexus in ſuppedaneo, accipit Velum humerale, ſurgit, & facta genuflexione, ſtans accipit Calicem, quem ſecundus Clericus dicto velo cooperit. Celebrans vertens renes Altari, & faciem ad Populum, intonat voce alta Hymnum *Vexilla Regis prodeunt*; Quem cum ſecundo Clerico proſequitur &c. Revertitur Proceſſio ad Altare ordine ſequenti. Primò Sodales, ſeu pii Viri cum cereis accenſis; Poſt eos Crux Proceſſionalis, deinde Thuriferarius continuè Thuribulum agitans; Denique Celebrans ſub Baldachino, vel ſub Umbella habens ſecundum Clericum ante ſe a ſiniſtris.

Cum perventum fuit ad Altare majus, Sodales, & pii Viri remanent extra Cancellos, ibique diſpoſiti Cereos accenſos uſque ad Officii finem in manibus tenebunt. Crux Proceſſionalis reponitur prope credentiam; Baldachinum verò, ſeu Umbella deponitur

ponitur ante Cancellos, & loco proprio collocatur; Celebrans accedit ad Altare, & Calicem ponit ſuper Corporale, ſoluta vitta appoſita ad cautelam, & velum ejuſdem Calicis extendit, ut fit in initio Miſſæ, deinde genuflectit, ſurgit, velum humerale deponit, & ſtans Thus ſine oſculis, & benedictione in Thuribulo ponit, deinde genuflexus, ibi in ſuppedaneo, vel deſcendens ad infimum gradum, Sacramentum triplici ductu incenſat adhuc parvo velo tectum.

De reliquo Officio, & Ritu hujus Feriæ. §. V.

Incenſato Sanctiſſimo Sacramento, Celebrans ſurgens accedit ad Altare & genuflectit, deinde amovet Velum de Calice, poſtea Patenam, quam invertens ponit ſuper Corporale in medio, poſtmodum removet Pallam, & Calicem accipiens, deponit ex eo Hoſtiam ſuper Patenam, cavens ne illam digitis tangat, & ſi fortè tetigerit, lavat digitos ibidem in vaſe ad hoc præparato, & aquam continente (quam poſtea ipſe Celebrans ſumet poſt ſuam communionem) & digitos ſtatim extergit; Tunc Celebrans reſpectivè proſequitur omnia, ut in Miſſali diſponitur.

Miniſtrabunt etiam ſi fieri poteſt aliqui Sodales alicujus Confraternitatis in ſuo habitu, ut omnia convenientiori modo fieri valeant. Expleto Officio, Celebrans Cotta, & Stola inductus reportabit ad locum paratum Hoſtias, ſeu Particulas contentas in Pyxide pro Infirmis e loco, ubi prius erat Calix cum Sanctiſſima Hoſtia, & ſi aliter fieri non poſſit remanebit ibidem.

Repoſita dicta Pyxide, antequam Lampas continuò ardeat, omnes genuflectunt, & datur ſignum meridianum Salutationis Angelicæ cum crotalo. Tandem extinguuntur Cerei Altaris, & ab Acolythis omnia reportantur in ſuis locis; ſunt alia minutiora, & leviora, quæ libenter omittimus, cum ex ſupradictis facilè intelligi poſſit, quid in hac functione ſit agendum. Ex Bauldry *Par.* 4. *cap.* 10. *Art.* 5. Et Memoriale Rit. *pro Minoribus Eccleſiis*, & ex aliis Auctoribus &c.

De Sabbato Sancto. X.

GAVANTUS.

1 Sabbatum hoc antonomaſticè appellatur Sanctum, quia ad ſuſcipiendam ſancti luminis claritatem nova Eccleſia ſacro Baptiſmi fonte ſanctificatur, *Rupert. lib. 6. c.* 25. vel quia Sanctus Sanctorum quievit in ſepulchro, *Alcuin.* nullum habet Officium propriè, nam Officium noctis erat ſequentis, ut patet ex benedictione Cerei: *Hac nox eſt*, &c. & ex Collecta Miſ-

ſæ, *Durand. l. 6. c.* 78. jejunium autem omnino ſervandum eſt, ex *l. 6. Conſt. Apoſt. c.* 24.

Videamus Rubricas ejuſdem, & de more noſtro, minutioribus additis, eas explicemus.

RUBRICA.

1 *Hora competenti* a *cooperiuntur Altaria*, *& dicuntur Horæ*, *candelis Altaris extinctis*, *uſque ad principium Miſſæ*. *Interim* b *excutitur ignis de lapide foris Eccleſiam*, *& ex eo accenduntur carbones*, c *dicta Nona*, *Sacerdos indutus Amictu*, *Alba*, *Cingulo*, *Stola*, *& Pluviali violaceo*, *vel ſine Caſula*, d *aſtantibus ſibi Miniſtris cum Cruce*, *aqua benedicta*, *& incenſo*, e *ante portam Eccleſiæ*, *ſi commodè poteſt*, *vel in ipſo aditu Eccleſiæ benedicit novum ignem* f *dicens*, *&c.*

GAVANTUS.

a *Cooperiuntur Altaria*. Habet *Durand. lib. 6. c.* 85. quia Chriſtus in reſurrectione ſtolam gloriæ induit. Sed convenit duplici pallio veſtiri Altare majus, violaceo nimirum ſuper album; ita, ut removeri cito queat violaceum circa finem Litaniarum, *Cæremon. Epiſcop. lib.* 2. *c.* 27. ſuper Altare candelæ erunt ex cera alba. Cereus etiam benedicendus collocabitur cum ſuo candelabro in latere Evangelii, *Cærem. Epiſcop. ubi ſupra*: ante Cereum legile veſtitum veſte alba, ſuper illud Miſſale non apertum.

b *Excutitur ignis de lapide*. Ignis de Chriſto, qui lapis eſt in caput anguli; *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 100. & antiquus ignis extinguendus eſt, ut lex finem habeat. Ante Zachariæ Papæ tempora Romæ novus ignis ex lampadibus ſervatis in Feria quinta ſumebatur, ut ſcribit *Baronius Ann.* 751. *ex litteris Zachariæ eodem anno datis*. Ritus ergo noſter poſt eundem annum.

c *Dicta Nona*. Non ante Horam Nonam, Urb. II. Decreto *Apud Baron.* Anno 1095.

d *Adſtantibus ſibi Miniſtris*. Miniſtri debent eſſe in violaceis, manipuloque dato Subdiacono ante: *Lumen Chriſti in Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 28. Crucem geſtare debet Subdiaconus, quem præcedunt Acolythi tres, cum aqua benedicta, thuribulo ſine igne cum navicula, & pelvicula cum quinque granis Incenſi, hoc eodem ordine procedunt ad portam.

e *Ante portam Eccleſiæ*. Extra portam paſſus eſt Chriſtus, exeamus ad eum, inquit Paullus, ut eum explicat de hoc ritu loquens *Durand. cap.* 80. Crux cum Subdiacono ſit in porta ante faciem Celebrantis: ignis autem in foculo ſuper aliquod ſcamnum coram Celebrante: ubi etiam forcipes ferrei, & candelulæ cum lignis ſulphuratis parari debent.

f *Dicens*. Manibus junctis: & Diaconus elevet fimbriam pluvialis, quando eſt benedicturus manu ignem, & grana Incenſi. RU-

RUBRICA.

3 *Deinde benedicit quinque grana incenſi ponenda in Cereo, dicens abſoute hanc Orationem.*

GAVANTUS.

Quidam addunt aliam incenſi quantitatem una cum quinque granis benedicendam; ſed ad quid? An, & ea deinde in naviculam immittatur denuo benedicenda a Celebrante, ut adoleat ignem, & grana? ſuperfluit hæc duplex Incenſi benedictio, & præter Rubricam. De hiſce granis apertè meminit *Rupert. loco citato cap.* 31. & ſignificari docet aromata a mulieribus empta, ut ungerent JESUM.

Celebrans non dicit, *Oremus*, quaſi conjungens novam benedictionem Incenſi cum præcedenti benedictione ignis.

RUBRICA.

4 *Dum benedicit grana incenſi, Acolythus aſſumens de carbonibus benedictis ponit in thuribulo, & finita Oratione ſupradicta* g *Sacerdos de navicula ponit Incenſum in thuribulo, benedicens illud more ſolito: deinde prædicta grana Incenſi, & ignem* h *ter aſpergit aqua benedicta dicens: Aſperges me ſine cantu, & ſine Pſalmo, &* i *ter adolet Incenſo. Interim omnia luminaria Eccleſiæ extinguuntur, ut de igne benedicto poſtmodum accendantur.*

GAVANTUS.

g *Sacerdos de Navicula.* Supple a Diacono de more miniſtrata; qui & miniſtrat cum oſculis Aſperſorium, & Thuribulum Celebranti.

h *Ter aſpergit.* In medio, a dextris rerum benedictarum, & a ſiniſtris earundem.

i *Ter adolet.* Nimirum, uti aſperſit.

Novæ obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

Pro Ritibus ſervandis a principio Officii hujus diei, uſque ad Benedictionem Cerei.

De præparandis neceſſariis pro Officio hujus diei. §. I.

I. Rubric., & Gavant lit. a -- *Cooperiuntur Altaria &c.*] Mundatur ſummo mane Eccleſia, & ornatur, parantur etiam omnia ejus Altaria pretioſioribus ornamentis albis. Altare verò majus veſtietur duplici pallio; Interiore quidem albo pretioſo, & exteriore violaceo, quod facile poſſit amoveri; ſuper idem Altare ponentur ſex candelabra, vel plura, juxta Eccleſiæ conſuetudinem cum totidē Cereis albæ ceræ,&Crux in medio diſcooperta, Tabernaculum SS. Sacramenti tegetur conopęo, ut infra, ut ſi quæ ſint ſtatuæ vel Imagines in ipſo minime appareāt,niſi ſaltem finitis Litaniis, & tunc tam illæ, quàm aliæ per Eccleſiam detegentur, Gradus etiam Altaris tunc tapetibus Feſtivis operientur, quia decentius eſt, ut remaneant nudi uſque ad illud tempus.

Etiam Altaria Minora ſi commode fieri poteſt cooperiuntur dupliciPallio violaceo, nimirum ſuper album, ita ut removeri facile poſſit violaceum ab omnibus Altaribus, circa finem Litaniarum; vel deficientibus Palliis Violaceis pro ſupradictis Altaribus Minoribus, ſaltem erunt cooperienda etiam ante officium, quamvis in ipſis non ſit dicenda MiſſaPallio albo. Nicolaus de Bralion *par. 3. cap. 13. num. 1.*

Candelæ ſuper Altare majus relinquantur extinctæ, donec erit tempus eas accendendi, ut infra.

Conopæum Tabernaculi ſubtus ſit album, ſupra violaceum facile removendum circa finem Litaniarum ſi fieri poteſt, aliter tegatur initio ſolo tegumento albo. Item Baldachinum ſeu Vmbraculum, quod eſt appenſum ſuper Altare majus, ſit album. Bauldry *par. 4. cap. 11. de Sabbato Sancto Art. 1. n. 1.* Turrinus *par. 3. ſect. 2. cap. 3. de Sabbato Sancto.*

Lampades extinctæ ante Altare ita aptentur, ut facile ſuo tempore accendi poſſint, ut infra dicetur. Imagines omnes in Eccleſia adhuc tectæ remaneant uſque ad finem Litaniarum, exceptis Crucibus, quæ heri detectæ fuerunt. Bauldry *ſupra n. 3.* Vinitor *par. 6. tit. 13. de Sabbato Sancto num. 2.*

Ad cornu Epiſtolæ in plano apponatur ſcamnum oblongum nudum (vel tria ſcabella) ut poſſint ſedere Celebrans, & Miniſtri Sacri ad Prophetias, ſed Paullo ante Miſſam cooperiatur prædictum ſcamnum panno viri-

viridi pro Miſſa ſollemni. Bauldry *ſupra n.* 4. Biſſus *lit. S. n.* 6. §. 2. Caſtaldus tamen *in Cæremoniali lib.* 3. *cap.* 19. *n.* 1. tenet tale ſcamnum etiã ante Miſſam ſollemnem debere tegi panno violaceo.

Super Credentiam paratam in Presbyterio in plano a latere Epiſtolæ ponitur Calix paratus, tectus ſuo Velo albo, & Burſa, ſimiliter duo Cuſſini, unus violaceus, alter albus, duo item Miſſalia iiſdem coloribus tecta, ampullæ Vini, & Aquæ cum Manutergio, velum humerale album pro Subdiacono, & Campanulæ pulſandę ad Angelicum Hymnum. Ponantur etiam ſuper ipſam aliquæ Candelulæ cereæ, quibus uti debent Acolythi ſuo tempore pro accendendis Lampadibus, & Candelis Altaris. Hæc autem omnia, quæ ſuper Credentia ſunt, cooperiri poſſunt ante officium, & uſque ad Miſſam excluſive aliquo velo violaceo; vel ibidem poni poſſunt paullo ante Miſſam, tunc cum dicuntur Litaniæ, ſi commode fieri poſſit. Bauldry *ſupra n.* 5.

Si autem Benedictio Fontium fieri debeat, ibidem ponentur duo Candelabra Ceroferariorum, alias relinquentur in Sacriſtia cum cereis albis.

Parentur ibidem prope Credentiam tres Cuſſini coriacei, vel ex panno violaceo capiti Celebrantis, & Miniſtrorum ſupponendi, dum ſunt proſtrati ad Litanias. Biſſus *lit. S. n.* 6. §. 2. Cæremoniale Monaſticum *lib.* 4. *cap.* 10. §. 1. *num.* 4.

In plano a latere Evangelii, ſeu eo loco, in quo ſolet Evangelium cantari, aptetur Pulpitum facie ad Populum, ſeu melius ad meridiem verſa, vel juxta conſuetudinem ponatur legile tectum velo albo pretioſo, pendente ad terram, & ſuper illud imponatur pulvinus intextus auro, vel argento, ubi cantari debet Præconium a Diacono.

Poſt dictum Legile ſeu Pulpitum verſus parietem collocetur Candelabrum affabre elaboratum, & magnum pro Cereo Paſchali ſuſtinendo, ſive etiam loco dicti Candelabri, ponatur Angeli ſimulacrum, quod myſterio videtur congruum, ut notat Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 7. *cap.* 1. *num.* 1. ad ſuſtinendum dictum Cereum Paſchalem. Solent etiam aliqui, quoddam Brachium ligneum inauratum parieti adhærens præparare pro Cereo ſuſtinendo, quod licet non videatur improbandum, præſertim pro Eccleſiis minoribus, convenientius tamen eſt, uti prædicto Candelabro magno, & eminenti, cum id ſit conformius Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 27. §. 1. & id etiam docet Biſſus *lit. C. n.* 55. Obſervandum tamen eſt, quòd Candelabrum prædictum debet eſſe in tali ſitu, ut non ſit impedimento proſpectui, & aditui ad Altare, neque Diacono ad cantandum Evangelium tempore Paſchali.

Cereus Paſchalis ponendus ſupra dictum Candelabrum ſit, ceræ albæ, in quo intra Crucis effigiem debent adeſſe quinque foramina in modum Crucis diſpoſita, adhibito ferro calido ſi opus ſit, pro infigendis in eo quinque granis Incenſi; infra vero dictam Crucem poſſunt Sancti Patroni, vel Titularis, aut loci, ſeu Religionis inſignia depingi. Caſtaldus *ſup.* Cereus iſte ſit ponderis octo, aut decem librarum pro laudabili quarumcumque Eccleſiarum conſuetudine, nam quanta eſſe debeat illius magnitudo, non eſt determinatum.

In

Digitized by Google

In quibuſdam Eccleſiis idem Cereus eſt triginta trium librarum pondo, in honorem triginta trium Annorum Domini N. J. C. In Sacroſanta Baſilica Lateranenſi eſt octoginta librarum, & collocatur ſuper columnam marmoream, tortuoſe elaboratam, & etiam in aliis Eccleſiis Romæ ſuper columnam Cereus iſte ponitur, imo ab origine ſua hic Cereus Columna erat cerea ut aſſerit etiam Claudius de Vert *tomus 2. ſuarum explicationum* pag. 123. nec non Grancolas *lib. 2. ſui Comment. Hyſtorici cap. 66.* in qua cerea columna inſcribebatur, hoc eſt ſtylo quodam imprimebatur officii ordo per totum annum, uſque ad futurum Paſcha, unde annus incipiebat, & *Breve anni* appellabatur; quod quidem *Breve* deinceps aptius viſum fuit inſcribi ſuper cartam, & affigi dicto Cereo, ut fit etiam hodie in Rothomagenſi, & Cluniacenſi Beatæ Virginis Eccleſia. Refert Beda, Monachos Ramam a ſe Miſſos cognoviſſe Natalis diem in novo Cereo S. M. Majoris anno 701. & Papebrochius in menſe Majo addit -- *Ordo Feſtorum pro anno ſequenti inſcribebatur toto iſto anno Legendus*. Alia ſpectantia ad dictum Cereum Paſchalem præſertim ad ipſius benedictionem tradentur infra a nobis, & alia legi poterunt apud cit. Grancolas, de Vert, nec non apud Edmundum Martene, de antiqua Diſciplina *cap.* 24. §. 5. *& ſeqq.* & Ant. Bellotte *in ſuis Obſervationibus ad Ritus Eccleſiæ Laudunenſis pag.* 814. *& ſeqq.*

Præterea prope dictum Candelabrum ſuſtinens cereum Paſchalem, paretur in plano pes marmoreus, vel ligneus ad ſuſtinendam Arundinem poſt cerei Paſchalis Benedictionem, de qua Arundine paullo infra. Rurſus prope dictum Candelabrum præparetur Scabellum graduatum ligneum pro aſcendendo ad cereum, & Virga cum candela ex eo accendenda.

Paretur etiam in Choro aliud legile nudum pro legendis Prophetiis ſuo tempore.

In Sacriſtia præparentur Paramenta violacea pro officio ante Miſſam, ſcilicet Pluviale, Planeta pro Celebrante, duæ Planetæ plicatæ pro Miniſtris Sacris, Stolæ duæ cum ſuis Manipulis etiam violaceis, nec non tres Amictus, tres Albæ, tria Cingula pro Celebrante, & Miniſtris. Pro Miſſa ſollemni præparentur Planeta, Dalmatica, & Tunicella cum ſuis Manipulis, & Stolis, omnia albi coloris.

Item in Sacriſtia præparetur Arundo cum tribus candelis albis in ejus cuſpide poſitis, quarum ſingulæ erunt duarum circiter unciarum, & quæ in infima ſui parte deſinant in unam Candelam, & poſtea diſtinguantur in tres quaſi Ramos, ex eodem trunco naſcentes, æqualiter intra ſe diſtantes, & deſinentes in triangulum. Debet autem eſſe vera arundo, & non alius baculus, ut aliqui male faciunt. Biſſus lit. A. *n.* 460. § 2. Cujus altitudinis debeat eſſe prædicta Arundo, Biſſus cit. §. 2 cenſet in hoc ſervandam eſſe communem praxim. Bauldry *ſupra n.* 12. dicit debere eſſe decem circiter Palmorum, cujus opinio nobis arridet. In Ordine tamen Romano Cajetani deſcribitur talis arundo triũ cubitorũ cum dimidio alta, & ita etiam in ordine Romano Amelii. Denique dicta arundo floribus ornari, & undequaque circumtegi poteſt, ut innuit etiam Gavantus *infra in Rubricam* 5. *lit. M*., ſed ita ornetur, ut appa-

appareat ex aliqua parte arundo, non baculus, ſeu quid aliud; de eadem arundine, præſertim de illius origine ſermonem iterum habebimus infra cum Gavanto *lo. cit*.

Item præparetur in Sacriſtia Thuribulum cum Navicula Incenſi, & etiam pelvicula argentea, vel ex alia materia in qua ſint quinque grana Incenſi novi (quod maſculum vocat Paris Craſſus; *de Cærem. Cardinal. & Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 48. *pag. mihi* 107. *a tergo*) pulchre elaborata in modum nucis Pineæ ferreiſque clavis ſuffulta, & in extremitate inavrata, modo tamen plus thuris appareat, quã alterius rei. Bauldry *ſupra n.* 13. Biſſus *ſupra lit. S. n.* 63. §. 10.

Si non ſit facienda Benedictio Fontis Baptiſmalis, vel etiam in ſuppoſitione, quòd pro Miſſà ſollemni Celebrans, & Miniſtri Sacri Paramenta ſumant in Sacriſtia, & ex ea ad Altare procedere debeant; tunc Candelabra pro Ceroferariis præparentur in Sacriſtia, ut prædicti Ceroferarii ea ibidem ſumentes cum Celebrante, & Miniſtris ad Altare pro Miſſa ſollemni procedant. Si vero ſit facienda benedictio Fontis Baptiſmalis ſupradicta Candelabra ponantur ſuper Credentiam, ut finitis Prophetiis (Paullo ante, & non prius Candelis prædictorum Candelabrorum accenſis, ſumpto lumine ex Cereo, vel ex una de tribus Candelis Arundinis) Ceroferarii ea ſumant ad aſſociandum de more Cruciferarium. Item hæc Candelabra ſuper Credentiam poni debeant, ſi Celebrans, & Miniſtri Sacri pro Miſſà ſollemni Paramenta ſumant in loco Altari vicino purà retro illud, quia tunc non ordinatur Proceſſio cum Ceroferariis, Celebrans enim paratus cum Miniſtris Sacris in loco vicino ſtatim eſt ad Altare. Biſ. *lit. S. n.* 63. §. 11.

II. Rubric., & Gavant. lit. b — *Interim excutitur ignis de lapide &c.*] Pro novi ignis benedictione præparari debet opportuno tempore ante Nonam, extra Januam majorem Eccleſiæ, vel in atrio, vel in ipſius aditu (vel etiam in Clauſtro apud Regulares) pavimentum conſperſum herbis, & floſculis odoriferis, quibus etiam debet conſpergi via, qua procedendum eſt de illo ad Altare. Caſtaldus *lib.* 3. *ſect.* 8. *cap.* 1. *num.* 4. Bauldry *ſupra n.* 20. Hippolytus a Portu *cap.* 3. *de Sabbato Sancto Art.* 1. *n.* 15. In ſupradicto loco parari etiam debet menſa aliqua cooperta ſola Mappa munda, Caſtaldus *ſup.* ſine Cruce, ſine Candelabris, Bauldry *ſup. n.* 14. Hippolytus a Portu cit. lo. ſupra hanc Menſam quaſi in cornu Evangelii ponatur Dalmatica, Stola, & Manipulus albi coloris pro Diacono. Caſtaldus; Bauldry *ſupra*, & alius Manipulus violaceus pro Subdiacono quaſi in cornu Epiſtolæ; Hi enim ibidem ſumere debent prædicta Paramenta; facta ignis, & quinque Granorum Incenſi Benedictione, ut infra, niſi tamen aliud notetur, Biſſus *lit. C. n.* 556. §. 1. Item præparetur ibidem in medio Miſſale, Scamnum ſeu Scabellum, quod ſit a dexteris Celebrantis, ſeu Menſula mappa tecta, cui ſuperponatur vas aptum, in quo Carbones extincti pro benedicendo novo igne accendantur. Item paretur Buſia, ſeu duæ Candelulæ ſimul nexæ, ut difficilius extingui poſſint, & Laterna includens Candelam, nec non ligna ſulphurata, pro ponendo novo igne in Thuribulo, forcipes

ter-

ferrei; Item Inſtrumenta omnia neceſſaria ad excutiendum novum ignem e ſilice

In dictum locum ante acceſſum Celebrantis deportetur Arundo, quæ in ſummitate habeat tres Candelas extinctas, & ibidem tuto firmetur. Biſſus *lit. S. n. 6. §. 2.*

De Præparandis in Eccleſia, ubi adeſt Fons Baptiſmalis §. II.

Si Eccleſia habeat Fontem Baptiſmalem, locus ejus parari debet mediocriter, non ſumptuoſe, ut correſpondeat colori, qui primarie adhibetur a Celebrante, qui violaceus eſt, ac proinde non lętitiam, ſed mœrorem deſignans. Ita ſentit Turrinus *part. 3. ſect. 2. cap. 3. de Sabbato Sancto §. Paratur etiam*. Quamvis tamen Bauldry *ſupra n. 16.* & Biſſus *lit. F. n. 132. §. 1.* velint, quòd prædictus locus decentiſſime paretur cum Floribus, Velis, cortinis, & tapetibus, & aliis hujuſmodi ornamentis albis ſi fieri poteſt, quia, ut ait præfatus Bauldry, hac die præcipue recolitur memoria Sacroſancti Sacramenti Baptiſmatis. Extra Cancellos Baptiſterii præparetur Credentia, ſive aliqua Menſa parva Mappa munda cooperta, ſupra quam poni debet una, aut altera Mappula plicata, ad manus Celebrantis extergendas cum tetigerit aquam. Vas amplum, & vacuum implendum aqua, poſtquam benedicta fuerit ante oleorum infuſionem reſervanda pro ſequenti die, & pro domibus Fidelium. Item aliud vas conſuetum cum Aſperſorio, & Stola violacea pro Sacerdote ad Populi aſperſionem faciendam. Item ampullæ Oleorum Chriſmatis, & Cathecumenorum, ad ea infundenda in aquã Benedictam dicti Fontis Baptiſmalis. Biſſus *ſupra* §. 1. & 2. Gerlacus Vinitor *par. 6. tit. 13. n. 6.* Bauldry *ſupra*.

Item Bacile cum mica Panis, & Bucale cum Aqua pro lavandis manibus Celebrantis. Turrinus *ſupra*, nec non manutergium pro extergendis ejuſdem manibus ablutis; & Bombaceum ad manus inunctas tergendas.

Supradicta tamen parari etiam poſſunt ante Fontis Benedictionem.

Per octo dies ante in ipſa Eccleſia niſi periculum immineat, nullus Infans baptizetur. Carem. Epiſc. *lib. 2. cap. 27.* §. 18. Si igitur ſint aliqui baptizandi, parentur Veſtes albæ, Candelæ, Olea Sacra, & alia hujuſmodi ad Baptiſmum neceſſaria, ut præſcribitur in Rituali Romano, & preterea Paramenta alba ſcilicet Pluviale, & Stola ibidem, ut Celebrans iis paratus actu baptizet Cathecumenos. Bauldry *ſupra num.* 18.

Exponatur in Eccleſia, vel in Sacriſtia tabella, in qua deſcribantur nomina illorum, qui miniſtrare debent hac die, legere Prophetias, Populum aſpergere, baptizandos catechizare, neceſſariis providere, ta ut omnia ſuo tempore fiant ſine tumultu, cunctatione, & mora. Bauldry *ſupra num.* 19.

His omnibus diſpoſitis, hora competenti datur ſignum crotalo ſeu Inſtrumento ligneo inchoandi Officium, & deinde recitantur Horæ minores

nores in Choro non accenſis luminibus. Bauldry *ſupra art.* 2. *n.* 1. & 2. Vinitor *tit.*14.*n.*2. Memoriale Rituum *ſupra tit.* 8. *cap.* 2. §. 1. *num.* 1.

De Benedictione novi Ignis. §. III.

III. Rubric. & Gavant. lit. c — *Dicta Nona &c.*] Quando Nona dicetur in Choro, vel ſtatim poſt ipſam recitatam, Celebrans in Sacriſtia parabitur Amictu, Alba, nec non Stola, & Pluviali violaceis; Diaconus pariter Amictu, Alba, Stola, & Planeta plicata etiam violaceis, Subdiaconus pariter Alba, & Planeta plicata violacea, ſed ſine Manipulo, & denique tres, vel quatuor Acolythi induentur ſuperpelliceis. Cum hæc peraguntur in Sacriſtia, vel etiam dum recitatur Hora Sexta in loco ſupra deſcripto, a Sacriſta, vel ab alio excuticur e ſilice Ignis extra Eccleſiam, & accenduntur Carbones, qui ibi reperiuntur extincti, ut adveniente Celebrante reperiatur novus Ignis ibi accenſus, qui ab eo debet benedici. Ex Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 27. §. 3.

De Benedictione novi ignis in Sacramentario Sancti Gregorii nulla fit mentio, & ex Epiſtola Zachariæ Romani Pontificis data ad S. Bonifacium Moguntinum Antiſtitem colligitur, Ignis novi a ſilice, ſeu Criſtallo extracti benedictionem ignotam fuiſſe Romanæ Eccleſiæ Sæculo VIII. viguiſſe tamen in aliquibus locis, maximè in Galliis probat Bonifacii interrogatio, ad quam reſpondit præfatus Summus Pontifex. De hac Benedictione intelligendus videtur Leo Papa IV. in Homilia de Cura Paſtorali, ubi ait: *In Sabbato Paſcha, extincto veteri, novus ignis benedicatur, & per Populum dividatur, & aqua ſimiliter*; Quæ quidem verba leguntur etiam in Epiſtola Synodica Ratherii Veroneuſis Epiſcopi ad Preſbyteros ſuæ Diœceſis, quæ reperitur in Spicilegio Dacheriano. Habetur etiam mentio de uſu excutiendi novum ignem ad Cereum Paſchalem accendendum in Ordine Romano Cajetani, in quo legitur: *Ignis excutitur de Criſtallo, ſive lapide, & accenditur*, & referuntur tres Orationes, quæ in Benedictione Ignis dicebantur. Cartuſiani novum Ignem non excutiunt Sabbato Sancto, quia Sacriſta Lucernam accenſam in fine Officii recondit, qua in accendenda lampade utitur, neque benedicunt Cereum Paſchalem; Alia ſpectantia ad originem, & Ritus prædictæ Benedictionis novi Ignis in hac die legi poſſunt apud Edmundum Martene, *De antiqua Eccleſ. Diſciplina Cap* 24. *n.* 3. nec non apud Grancolas *lo: ſupracit. cap.*65.

Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt.

Reſumendo nunc priorem noſtrum Sermonem; dum excutitur extra Eccleſiam novus Ignis a Sacriſta, vel ab alio, Celebrans, & Miniſtri Sacri accedunt ad ſumenda Paramenta ſua ſibi reſpective convenientia; prout paullo ante diximus: Biſſus *Litt. T. n.*28. §. 14. Deinde ita parati, præcedentibus Miniſtris, debito ordine, prout infra; alii de Clero procedunt omnes ad locum deputatum extra Eccleſiam, vel ad aditum illius, *ut ſupra*, pro benedicendo novo igne. Bauldry *ſupra n.* 3. Biſſus *Litt. S. n.* 6.

Vinitor *ſupra n.3.* Hic notandum occurrit, quòd recitata Hora Nona, Dignitates, & Canonici non amplius ante Crucem Altaris genufleƈtunt, ſed profundam tantum faciunt inclinationem. Memoriale Rit. *ſupra* §.6.*n.3. in fine* Pag.188.

IV. Rubric. & Gavant. lit. d. -- *Adſtantibus ſibi Miniſtris &c.*] Ad locum igitur, in quo benedicendus eſt novus ignis, ſequenti ordine procedendum eſt. Procedunt ſimul tres Acolythi, quorum qui eſt medius defert Vas cum Aqua benedicta, & Aſperſorio intus, ad ejus ſiniſtram alter Acolythus, qui portat pelvim, in qua ſunt quinque grana Thuris pro Cereo benedicendo; Ad dexteram verò tertius Acolythus portans Thuribulum ſine igne, & Naviculam cum Incenſo, & Cochleari intus: Sequitur Subdiaconus Epiſtolam cantaturus in Miſſa, nec non alter deferens Crucem ſolus ſine Ceroferariis, deinde ſecundus Cæremoniarius, niſi malit ante omnes incedere: a Portu *ſupra Art.2. Rubr.1. in Adnot. n.* 8. ſequuntur poſtea omnes de Clero, Nicolaus de Bralion *Par.3. cap.13. n.3.* per ordinem, tum Cæremoniarius primus: a Portu *ſupra*; ultimò Celebrans tecto Capite, habens Diaconum a ſiniſtris non elevantem fimbriam Pluvialis ipſius Celebrantis, & nudo Capite, ambo tamen manibus junctis procedunt ad locum, *ut ſupra*, facta prius debita reverentia Cruci, ſeu Imagini Sacriſtiæ.

V. Rubric. & Gavant. lit. e -- *Ante Portam Eccleſiæ &c.*] Cum ad locum deſignatum extra Eccleſiam pervenerit Subdiaconus, ſiſtit ſe ad Portam Eccleſiæ, ei tenes vertens, faciem verò ſuam, & Crucifixi Imaginem vertat Celebranti. Clerus autem hinc inde diſponitur, ita ut juniores Cruci viciniores ſint, & ſeniores Celebranti, qui Celebrans, facie ad Portam Eccleſiæ verſa, ſtat ante Menſam ibidem præparatam; Diaconus verò a dextris ejus paullò tamen poſt eum, & ibidem tres Acolythi, qui ſupra, videlicet ad dexteram Diaconi ille qui de granis Incenſi, ad dexteram hujus alter de Thuribulo, & ad dexteram Thuriferarii ille de Aqua benedicta. Bauldry *ſupra n. 6.* Biſſus *ſupra* §. 4. Vinitor *ſupra n.* 4. & poſt hunc ſecundus Cæremoniarius; a ſiniſtris Celebrantis, ſed pariter paullò poſt eum primus Cæremoniarius, ad cujus ſiniſtram Clericus ſerviens de Libro, & ad hujus ſiniſtram Navicularius ſi adſit: a Portu *ſupra*.

VI. Rubric. & Gavant. lit. f -- *Dicens manibus junctis &c.*] Omnibus ut ſupra diſpoſitis, Celebrans deponens biretum (quod datum per Diaconum primo Cæremoniario, & per hunc alicui Acolytho) ſtans a dexteris Vaſis, in quo eſt ignis benedicendus, junctis manibus, & nudo Capite benedicit præfatum novum ignem, ex Libro Miſſalis, (quem Acolythus aliquis tenet ſupra caput, ante eum.) dicens: ſine cantu in tono Orationis Miſſæ Ferialis. Bralion *ſupra n. 6. Dominus vobiſcum*, & tres ſequentes Orationes, ut in Miſſali, & dum format ſignum Crucis, Diaconus elevet fimbriam anteriorem Pluvialis a dexteris, & in fine Orationum a Choro reſpondetur *Amen* ſine cantu, ut *ſupra*. Biſſus *cit.* §.4. Bauldry *ſupra*; Vinitor *ſupra n.5.*

D:

De Benedictione Incenſi. §. IV.

VII. Rubric. n. 3. – *Deinde benedicit quinque grana Incenſi &c.*] Igne novo benedicto, accedit (adhuc extra Portam Eccleſiæ) ſecundus Cæremoniarius, vel Acolythus qui eſt ad dexteram Celebrantis habens pelviculam cum quinque granis Incenſi (quam ſuſtinet elevatam ante pectus) ante ipsũ Celebrantem, qui non præmiſſo *Dominus vobiſcum*, neque *Oremus* ob rationem, quam adducit Gavant. *ſupra* in hanc Rubricam, quaſi conjungens novam Benedictionem Incenſi cum præcedenti Benedictione ignis, dicit junctis manibus ſine cantu Orationem pro Benedictione prædictorum quinque Granorum Incenſi, incipiens abſolutè ab illis verbis – *Veniat quæſumus &c.* & dum ad verbum: *Benedictionis* format dextera ſuper grana ſignum Crucis, Diaconus elevat a dexteris Fimbriam anteriorem Pluvialis, ut *ſup* dictum eſt. Bauldry *ſup. n.7.* Biſſus *ſup. §.6.* Vinitor *ſup. n.6.*

VIII. Gavant. in Rubric. 3. – *De hiſce granis apertè meminit &c.*] De his granis Incenſi fit etiam mentio in Ordine Romano Amelii §.78. & ab aliis recentioribus Auctoribus. Præter autem ignis Benedictionem, nonniſi in quibuſdam Eccleſiis, ut optimè notat Martene *de Antiqua Eccleſiæ Diſciplina cap.* 24. *n.*4. habebatur & alia Incenſi Benedictio, quæ in Miſſali Narbonienſi tribus Orationibus ab eodem Martene relatis complebatur; In Miſſali verò Toloſano unica dumtaxat pro Benedictione Ignis, & unica pro Benedictione Incenſi continetur, quæ cum in aliis Miſſalibus non reperiantur, exhibentur pariter ab eodem Martene *cit. loc.* Alias etiam diverſas Orationes, quas adhibent Eccleſiæ Viennenſis, Verdunenſis, Trojenſis, pro Benedictione Incenſi diverſas a Benedictione Ignis, innuit Claudius de Vert *tom. 2. ſuarum Explic. pag.* 119.

IX. Rubric. & Gavant. lit. g – *Sacerdos de Navicula &c.*] Poſtquam Thuriferarius, dum benedicuntur grana Incenſi, acceptis forcipibus poſuit carbones ardentes benedictos in Thuribulo, accedit cum eodem Thuribulo, & Navicula prope Celebrantem, qui finita Oratione, miniſtrante Naviculam Diacono cum oſculis, ponit de more Incenſum in Thuribulo, dicendo: *Ab illo benedicaris &c.* & producit ſignum Crucis, tum recedente Thuriferario poſt acceptam Naviculam a Diacono, accedit Acolythus a dexteris Diaconi cum Vaſe aquæ benedictæ, & Aſperſorio, quod Diaconus ſine oſculis accipit ab Acolytho, illudque cum oſculis ſolitis aſperſorii, videlicet, & manus, porrigit Celebranti. Biſſus *ſupra* §.7. Bauldry *n.8.* & Vinitor *ſupra n.*20.

X. Rubric. & Gavant. lit. h – *Ter aſpergit &c.*] Celebrans deinde Aſperſorio accepto, ter aſpergit quinque grana Incenſi, ut deſcribit Gavantus ſupra, dicens interim ſubmiſſa voce: *Aſperges mé &c.* & Diaconus recipiens a Celebrante Aſperſorium cũ ſolitis oſculis manus, & Aſperſorii, tradit illud ſine oſculis Acolytho de Vaſe aquæ benedictæ. Biſſus. Bauldry. Vinitor; & a Portu *ſupra Rubr.* 3. *in Adnot. n.6.*

XI. – Rubr. & Gavant. lit. i – *Ter adolet, &c.*] Deinde Diaconus accipit a Thuriferario ſine oſculis Thuribulum, illudque cum oſculis catenularum, & manus Celebrantis, ei offert, qui ter incenſat grana Incenſi, & novum ignem eo modo quo aſperſit, nihil tamen dicens. Bauldry, Biſſus, Vinitor, & a Portu *ſupra*.

Quo facto, per aliquem Acolythum accenduntur prædictæ Candelulæ ſimul nexæ, & intortæ, vel unica ſola Candelula de novo igne, etſi opus ſit includuntur, aut includitur in Laterna, ne a vento fortè flante extinguatur, (Interim verò per aliquem Acolythum reportatur Vas cum igne in Sacriſtiam) & tunc lampades omnes Eccleſiæ per Sacriſtam extinguuntur, ut præſcribit Rubrica ſupra (relicta tamen accenſa illa, quæ ardet ante Tabernaculum, in quo eſt Sanctiſſimum Sacramentum, ut infra. Nicolaus de Bralion *par.3.cap.8. n.8. & cap.13. n.14.*), ut de novo lumine benedicto ſuo tempore accendantur, ſicuti præcipitur a Rubrica *ſupra*.

Finita ignis incenſatione, Diaconus (qui debet eſſe ille idem, qui in Miſſa, & Officio inſervire debet, & non alius ad hanc ſolam functionem, & ad cantandum tantummodo Præconium: *Exultet &c.* ut malè multi faciunt; Hoc enim repugnat omninò Rubricæ Miſſalis, neque in ullo habetur Cæremoniali, cum ſit quiddam addere, quod eſt contra Bullam Pii V. & maximè notandum cum Corſetto *tract. 1. part. 2. de Sabbato Sancto cap.8. n.5.* & Hippolyto a Portu *ſupra Rubric.4. in Adnot. n.7.*) recepto a Celebrante Thuribulo cum debitis oſculis, redditoque Thuriferario, tranſit ad ſiniſtram Celebrantis, & adjuvante aliquo Acolytho, depoſitis ſuper Menſam omnibus Paramentis violaceis, aſſumit Manipulum, Stolam, & Dalmaticam albi coloris nihil dicens. Subdiaconum hoc tempore, & loco Manipulum accipere debere volunt ferè omnes allegantes Cærem. Epiſc. *lib. 2. cap.28.* §.1. ubi agitur de Officio Sabbati Sancti, Epiſcopo non celebrante. Sed ex Cap. præcedenti §.12. in quo de eodem Officio, Epiſcopo Celebrante, agitur, manifeſtè colligitur Subdiaconum aſſumere debere Manipulum, quando Celebrans, cantato Præconio a Diacono, Planetam, & Manipulum accipit. Igitur aut error irrepſit *Capit.28.* §.1. qui tamen neque in recognitione ſub Innocentio X., neque in nuperrima ſub Benedicto XIII. fuit correctus, aut utrumque fieri poteſt; Putat tamen Nicolaus de Bralion *ſupra num.7.* ultimum eſſe multò conformius regulis Rituum, ut facilè Rubricarum arbitri judicabunt, ſcilicet ut non accipiat Manipulum ſupradictus Subdiaconus, niſi cum Celebrante.

RUBRICA.

3 *Tum Diaconus* l *indutus Dalmatica albi coloris accipit* m *Arundinem cum tribus candelis in ſummitate illius triangulo diſtinctis*. n *Præcedit Thuriferarius* o *cum Acolytho deferente in Vaſe quinque grana* *In-*

Incenſi, p *ſequitur Subdiaconus cum Cruce*, *& Clerus per ordinem*: *deinde* q *Diaconus cum Arundine*: *poſt eum Celebrans*; *cum* r *Diaconus ingreſſus eſt Eccleſiam*, *inclinat Arundinem*, *& Acolythus deferens candelam accenſam de novo igne*, *accendit unam ex illis tribus candelis deſuper poſitis*, *& Diaconus elevans arundinem genuflectit*, *ſimiliter & omnes alii cum eo præter Subdiaconum Crucem ferentem*, *& cantat ſolus*: *Lumen Chriſti*. ℟. *Deo gratias*. *Et procedens ad medium Eccleſiæ*, *ibi accenditur alia candela*, *& iterum genuflexus*, *ut ſupra*, *altius cantat*, *Lumen Chriſti*. ℟. *Deo gratias*. *Tertiò procedit ante Altare*, *ubi accenditur tertia candela*, *& rurſus genuflexus*, *ut prius adhuc altius dicit*, *Lumen Chriſti*. ℟. *Deo gratias*. *Deinde Celebrans aſcendit ad Altare in cornu Epiſtolæ*, *& Diaconus dat Arundinem uni Acolytho*, *& accipiens librum petit a Celebrante benedictionem*, *ut ſit ad Evangelium*, *Sacerdote dicente*, *&c.*

GAVANTUS.

A conſecratione luminis incipitur Paſchalis ſollemnitas, quia æternæ lucis contulit claritatem, *Raban. lib.2.cap.38.* Idem innuit *Concil.Tolet.4.Can.8.*

l *Indutus Dalmatica*, *Ex Ord. Roman.* Cur autem ad Diaconum ſpectet proxima Cerei benedictio, etiam præſente Sacerdote? *Rup. lib.6.c 30.* inferioris, ait, Miniſtri eſt annunciari Chriſti reſurrectionem, ſicut inferior mulierum ſexus Apoſtolis ipſis eandem nunciavit; vel quia Angelum ſignificat, qui movebat Hebræis Columnam nubis, & ignis, quam indicat Cereus, ut dicemus, *Gemma loc. cit. c.102.* Dalmatica feſtiva eſt, & ideò congruit benedictioni Cerei: *Exultet jam*, *&c.* accipit etiam Manipulum Diaconus, *ex Cærem. Epiſc. l. 2. c.28.*

m *Arundinem cum tribus Candelis*. De Arundine cum Cereo in eadem ſatis aperta eſt mentio in *Ord. Roman.* non tamen de tribus candelis; neque interpretes *Ord. Roman.* quidquam indicant de Arundine ipſa; candelæ in calce unum quid eſſe deberent, & deinde diſtingui in tres, ad deſignandum myſterium Unitatis, & Trinitatis Dei; fortaſſe ſignificat Arundo humilitatem paſſionis Chriſti, ex qua in fine patuit major gloria Unitatis, & Trinitatis Dei. Patuit autem veluti lumen Chriſti, qui in Trinitate eſt Deus, vel, *ex Athanaſ. de Paſſione*, ſicut Arundo ſerpentes necat: ita Paſſio Chriſti diabolum vicit: ſolet ornari floribus: ſed ita ornetur, ut appareat ex parte Arundo, non baculus, ſed quid aliud.

n *Præcedit Thuriferarius*. Poſito prius incenſo a Celebrante in Thuribulum more ſolito.

o *Cum Acolytho deferente*, *&c.* Nempe a dextris Thuriferarii.

p *Sequitur Subdiaconus*. Et hic etiam cum Manipulo. *Ex Cærem. Epiſc. loco cit.* coloris autem violacei.

q *Dia-*

q *Diaconus cum Arundine*. Ad cujus ſiniſtram ſtat Acolythus cum candela accenſa de novo igne, & ſi opus eſt, intra laternam, ne a vento extinguatur in Proceſſione.

r *Diaconus ingreſſus*. Et cum ingreſſus eſt etiam Celebrans poſt eum (non ante) inclinet Arundinem, ut Celebrans quoque genufiectat in Eccleſia.

RUBRICA.

6 *Poſtea vadit ad pulpitum, & ponit ſuper eo librum, & incenſat: a dexteris Diaconi ſtent Subdiaconus cum Cruce, & Thuriferarius: a ſiniſtris duo Acolythi; ille qui tenet Arundinem, & alius tenens in vaſe quinque grana Incenſi benedicta figenda in Cereo. Tunc ſurgentibus omnibus, & ſtantibus ut fit ad Evangelium,* ſ *Diaconus cantat.*

GAVANTUS.

ſ *Diaconus cantat*. Non ſignat librum, neque ſeipſum; * neque imponitur incenſum de novo in Thuribulo: quod notaſſet aliquis Ritualis liber, ſi de novo imponendum eſſet: & vere ſufficit impoſitio incenſi facta ſemel, & proxime in ordine ad *Lumen Chriſti*, & Cereum, Miniſtri verò hinc inde ſtantes reſpiciant librum, ut Diaconus, rectam quaſi efformantes lineam cum Diacono medio, ita tamen ut latera, non terga vertant Altari.

7 Quod attinet ad benedictionem Cerei magni, *Ordo Rom.* habet *Exultet jam, &c.* dicitur eſſe S. Ambroſii *ab Honor. in Gemma lib. 3. cap. 102.* ſed excepto proœmio, diſcordat noſtra ab Ambroſiana, ut videre eſt *in Miſſali Amb.* tribuitur S. Auguſt. *in Miſſali Gothico tom. 6. Bibl. PP.*

Cereus autem benedicitur ex Decreto Zoſimi Papæ, *Alcuin.* ſed Prudentius ante Zoſimum cecinit Hymnum de hoc Cereo, *Martinus Polonus* auctorem facit Theodorum I. Anno 643. *Baron. Ann.* 418. docet, conceſſiſſe Zoſimum, ut etiam in Parochiis benedici poſſet, nedum in Eccleſiis principalibus.

8 Significat autem Cereus Chriſtum reſurgentem, & quidem cera corpus, elychnium animam, lumen Deitatem deſignat, *ex Durand. loc. cit cap.* 80. antequam verò illuminetur, repræſentat columnam nubis; illuminatus autem columnam ignis, quæ præcedit Cathecumenos hodie tranſeuntes per mare Baptiſmi, *idem Durand. ibidem*. Crucis figura in Cereo ſolet inſcribi, ut Chriſtum demonſtret Crucifixum *Rupert. lib. 6. cap. 29.* ſed grana quinque incenſi in formam Crucis in eo confixa idem ſonant, & aperte plagas ejus quinque, *ex eodem Durand.*

9 Ordo figendi grana eſt, ut primum in ſuperiore parte, alterum in media, tertium in inferiori, quartum in dextera Cerei, quintum in ſiniſtra figatur.

10 Ha-

10 Habet etiam myſterium, quòd Diaconus accendit Cereum, non cum candelula, ut aliqui ſcripſere, ſed *immediate* (ait Rubrica) *cum una ex tribus candelis in Arundine poſitis*. Dicerem ego, tacentibus aliis, ſicut tres illæ candelæ inclinantur verſus Cereum, & cum una tantum ex iis accenditur; ita Reſurrectio Chriſti eſt effectus quidem totius Trinitatis, ſed potiſſimum Verbi, quod animam carni rurſus univit, & immortalitatis glorioſa luce veſtivit; quam rationem afferebam Recognitoribus Miſſalis ſub Clemente VIII. quando hic Ritus fuit ſtabilitus, & fuit approbatus etiam in *Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 27.*

11 Accenduntur deinde lampades, ſumpto lumine a Cereo ipſo, vel a candelis Arundinis, ut ſicuti, *ex Alcuin.* Cereus ſignificat novam gratiam, & doctrinam Chriſti; ita ut ab eodem oriri demonſtretur, tum gratia, tum doctrina Apoſtolorum, qui ſunt lux Mundi: & Chriſtus ipſe reſuſcitatus ſtatim accendit in Apoſtolis ignem Spiritus Sancti, quando inſufflavit, & dixit: *Accipite Spiritum Sanctum*, in ipſo die Reſurrectionis, *Rupert. lib. 6. cap. 29.*

12 In fine benedictionis Cerei, excepto Papa, Epiſcopo, & Imperatore, cui additur Electi titulus, ſi nondum eſt coronatus, nemo alius nominari debet, inconſulta Sede Apoſtolica: quidquid ſcripſere alii: qui tamen hanc additionem pridie fieri prohibent: at quæ major eſt ratio, cum Pius V. in ſua Bulla additiones omnes prohibuerit? Sede Romana, vel Epiſcopali vacante, tacetur nomen Papæ, vel Epiſcopi.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus ſervandis ab accenſione novi luminis, & benedictione Cerei, uſque ad cantum Prophetiarum.

De accenſione novi luminis. §. V.

XII. Gavant. *A conſecratione luminis incipitur Paſchalis Sollemnitas, &c.*] Ex veteri majorum conſuetudine, ut optime oſtendit Ludovicus Thomaſſinus *lib. 2. cap.* 14. de celebratione dierum Feſtorum, lumen diebus ſingulis, ſive Feſtivalibus, ſive Privatis, nocte fere adventante cum precibus accendebatur, & lampas, vel Cereus offerebatur veluti Sacrificium quoddam Divinum, illud Jesu Chriſti indicans; ſed Sabbatis ſingulis ſollemniori Ritu, ſollemniſſimo tamen in Paſchæ Pervigilio id peragebatur. Verùm ſub finem Sæculi XI. ejuſmodi mores ſublati videri poſſunt; ſiquidem Lanfrancus, qui ea ætate floruit, tradit eos viguiſſe apud Monachos quintis, ſextiſque Feriis: *Plurima Monachorum Cænobia feciſſe hanc ad ſanctificandum ignem Proceſſionem, non Sabbato tantum Sancto, ſed in quinta etiam, & ſexta Feria Secretario præferente Cereum, &c.* In ejuſmodi tantum Cœnobiis ii Ritus adhibebantur poſtremis tribus diebus majoris

ris hebdomadæ. Ex Glabro Radulpho autem *lib.* 4. *Hiſtoriæ cap.* 6. colligitur Sabbato Sancto dumtaxat veteris prædicti moris reliquias ſuperfuiſſe. Audivit enim de Aurelianenſi quodam Epiſcopo a Palæſtina, & Hieroſolymis redeunte, dum Populus accenſas lampades conſpicere in votis haberet, ignem divinitus, ex una earum erumpentem alias inflammaſſe. En verba Glabrii -- *Eodem tempore Oldaricus Aurelianenſium Præſul illuc pergens, quid viderit; nobiſque narraverit, non prætermittendum videtur miraculum. Die igitur magni illius Sabbati, quo ignis mirabili Dei potentia veniens ab univerſo Populo præſtolatur, ibi cum Cereis idem Præſul adſtabat, Jamque dies ipſa in Veſperum tranſiens, &c. ſtatim Dei virtute erumpens ignis ex una lampadarum, quæ ſeptem ibi pendere cernuntur, cum ſim eructando cæteras inflammavit* -- Hæc Glaber *cit. loc.* ſimilis miraculi mentionem quoque facit Hugo Flaviniacenſis in Chronico Virdunenſi, ubi agens de itinere Hieroſolymitano Riccardi Abbatis S. Vitoni, hæc habet -- *Venit dies Sabbati Sancti, quo expectabatur ignis a Domino, & Gentiles armati Chriſtianis introconcluſis, & beneplacitam voluntatem Domini de igne ſuſcipiendo præſtolantibus, totam obſervaverant Eccleſiam: ut ſi ignis non adveniret, omnes gladio perimerentur. Cum ecce hora circiter nona omnibus orantibus, in una lampade ignis accenſus eſt a Domino, nullius mortalium ſuffragante amminiculo: & Gentiles ſtupor apprehendit, & pavor; Chriſtianos verò gaudium, & exultatio, ut ab omnibus tota certatim caneretur Eccleſia* -- Magnus Dominus noſter, & magna virtus ejus, & ſapientiæ ejus non eſt numerus. De hoc prodigio inſigni quotannis ad Sanctum Domini Sepulchrum contingere ſolitum mentio quoque fit in Hiſtoria Belli Sacri *n.* 102. Muſæi Italici *tom.* 1. & in Sermone Urbani Papæ II. habito in Concilio Claromontano, necnon in Chronico Caſſinenſi Leonis Marſicani *lib.* 3. *cap.* 3. Rurſus de hoc pariter portento ſermonem faciunt Anonymus de Locis Hieroſolymit. *n.* 1. Bernardus Monachus in Itinerario *tom.* 1. *cap.* 10. Vvilielmus Malesburgh. *lib.* 4. *Hiſtoriæ Anglicanæ pag.* 140. Du Freſne, ſeu Du Cange, ſub quo nomine communiter allegatur *tom.* 2. *editionis veteris ſui Gloſſarii lit.* I. *v. Ignis Sacer*. Du Sauſſay *in Panoplia Sacerdotali cap.* 6. *n.* Edmundus Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina cap.* 24. §. 9. Hinc ad normam hujus miraculi, & ne ejus memoria pereat, optime ſancitum eſt, ut conſervetur Benedictio novi Ignis in Sabbato Sancto, & nonnisi ex eo accendantur Lampades, & Cerei, & ſic incipiatur Officium Reſurrectionis Domini.

XIII. Rubr. & Gavant. lit. I -- *Tum Diaconus indutus Dalmatica, &c.*] Deinde Celebrans iterum imponit, & benedicit Incenſum in Thuribulo pro Proceſſione, & Præconio, miniſtrante Diacono jam Dalmatica induto Naviculam cum ſolitis oſculis, & Thuriferario Thuribulum; ex Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 27. §. 3. Biſſo *ſupra* §. 9. Bauldry *ſupra num.* 10. Vinitore *ſupra num.* 9. Turrino *par.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 3. & Corſetto *ſupra n.* 6. Imò adverti debet, talem Thuris quantitatem eſſe imponendam, ut ſufficere poſſit pro incenſando libro, antequam Diaconus cantet Præconium, quia, ut videbimus *infra*, non debet poni aliud incenſum pro dicti

libri

libri thurificatione . Bralion *cap.* 13. *num.* 12.

XIV. Rubr. & Gavant. lit. m -- *Arundine cum tribus candelis , &c.*] Diaconus paratus ut ſupra, redditaque Navicula Thuriferario, poſt impoſitionem incenſi, accipit dextera Arundinem. Bauldry *ſupra*, quam ei porrigit primus Cæremoniarius ; a Portu *ſup. n.* 2. & ordinatur Proceſſio modo ſequenti.

De Proceſſione ad Eccleſiam cum Arundine §. VI.

XV. Gavant. lit. m -- *De Arundine cum Cereo in eadem , &c.*] Antequam deſcendamus ad deſcribendum ordinem prædictum Proceſſionis, aliqua addenda occurrunt , & obſervanda de prædicta Arundine, de qua quamvis in Ordine Romano a Caſiandro , & Hittorpio edito, aliqua fiat mentio , nullum tamen , ut obſervat Gavantus, habetur verbum de tribus candelis in ejus cuſpide poni ſolitis . Imò de eadem Arundine neque ſermonem habent prædicti Ordinis Romani interpretes ; verùm & de prædicta Arundine, & de prædictis tribus candelis expreſſus ſermo habetur in Ordine Romano Cajetani , ubi §. 94. legitur, quòd *Diaconus junior accipit Arundinem trium cubitorum , & dimidii cubiti, triplicem candelam, quam de novo igne illuminatam imponit Arundini , &c.* Rurſus de eadem Arundine, & prædictis tribus candelis fit etiam mentio in Ordine Romano Amelii , & in Pontificali MS. Eccleſiæ Apamienſis in Syria , cujus verba referuntur ab Edmundo Martene *de antiq. Eccleſ. diſcip. cap.* 29. *pag. mihi* 442. ubi legitur , quòd *Benedicto novo igne junior Diaconus , ... de ipſo novo igne triplicem candelam conjunctam accendat, & eam in capite Arundinis ponat , ipſam Arundinem in manu tenens , &c.*

Quis tamen fuerit Auctor Arundinis, & cui Sæculo referenda ſit ejus origo , penitus ignoratur . Biſſus *lit. A. n.* 460. §. 4. cum multum de origine talis Arundinis quæſierit , fatetur ſe nihil inveniſſe . Martene *loc. cit.* ubi erudite ſatis ſuo more diſſerit de Ritibus Officii hujus diei , nullum verbum facit de origine hujus Arundinis; ſed Claudius De Vert *tom.* 2. *ſuæ una Explicat. pag.* 132. cenſet hanc Arundinem , & dictum Cereum in tres ramos diviſum, in ſua origine nihil aliud fuiſſe , niſi candelulam Baculo, vel Arundini circumvolutam in ejus ſummitate , ut etiam hodie adhiberi ſolet ad accendendas Altaris candelas , & dicebatur juxta verba antiquorum Cæremonialium : *Ponere candelulam in modum ſerpentis , ſeu colubri* , In Eccleſia Cameracenſi lumen, quod inſervit ad accendendum Cereum Paſchalem , circumvolvitur cuidam virgæ rubei coloris . Hæc Arundo in veteri Diſciplina Monaſtica , edita a Marquardo Heerrgott Monacho Benedictino S. Blaſii in Germania *cap.* 68. vocatur *Pertica cum candelis* , quæ a Matriculario , nempe a ſocio majoris Sacriſtæ præparatur , ut a Diacono inde Cereus de igne conſecrato illuminetur ; & in Eccleſia Conſtantienſi hæc Arundo nihil aliud eſt , niſi quædam Pertica,

circa quam retorta habetur quædam Draconis effigies, ſupra cujus caput reperitur *hic Cereus torquatus*, ut exprimitur in antiquis Cæremonialibus illius Eccleſiæ. In Pontificali verò Eccleſiæ Pictavienſis, & in Miſſali MS. Eccleſiæ Arelatenſis iſte Cereus trium candelarum, dicitur, quòd ſit diſpoſitus in modum *Colubri*, in figuram *Serpentis*; & in Pontificali Gulielmi Durandi præſcribitur, Subdiaconum deferre in cuſpide Baculi intortos in formam Serpentis tres Cereos, qui accenſi fuerunt ex novo igne. Johannes verò Abrincenſis, Cereus, inquit, accendatur in quadam Haſta, in cujus ſummitate effigies Serpentis habeatur; & in Cæremoniali Cluniacenſi, necnon in Concordia S. Dunſtani deſcribitur hæc Haſta cum imagine Serpentis, cum candela, quæ in ore prædicti Serpentis infixa eſt.

Ex hucuſque dictis, patet antiquiſſimum eſſe prædictæ Arundinis uſum, ad accendendum Cereum Paſchalem. Solum ſupereſt inquirendum, quandonam inceperit candela talis Arundinis in calce unum quid eſſe, & deinde diſtingui in tres candelas, veluti ramos. Quamvis non deſint, qui cenſent, originem prædictarum trium candelarũ repeti debere ab uſu adhibendi tres candelulas ſimul nexas ad modum parvuli intortitii, ne flante vento facile extingui poſſit, ſicut etiam præcipitur ab aliquibus Cæremonialibus recentibus, nimirũ quòd ob eundem finem deferatur, vel aliqua candelula in laterna accenſa, vel aliquæ candelulæ ſimul intortæ, quibus accendi poſſunt in Eccleſia tres prædictæ Arundinis candelæ, quamvis, inquam, aliqui originem trium candelarum noſtræ Arundinis prædicto Ordinario uſui referant, nihilominus valde antiquum in Romana Eccleſia crederem uſum prædictarum trium candelarum ab antiqua forma tricerei Græci deſumptum, ad deſignandum, ut optime Gavantus interpretatur, myſterium Unitatis Divinæ Eſſentiæ, & Trinitatis Divinarum Perſonarum; & quidem ubi Ritus Latinus præſcribit, ad novum luminis fulgorem cani debere: *Lumen Chriſti*, *Deo gratias*; Græci juxta Ritum ſuum Orientalem, Sanctam Trinitatem laudibus efferebant, quod etiam confirmatur auctoritate S. Baſilii, qui *cap. 29. de Spiritu Sancto*, ait: *Populus autem antiquam profert vocem, neque cuiquam unquam viſi ſunt impietatem committere, qui dicunt: Laudamus Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum Dei*. Quapropter clariſſimus Vir Ludovicus Thomaſſinus *lib. 2. cap.* 14. de dierum Feſtorum celebratione *n.* 7. ait: In Trinitatis honorem Cereum in tres diviſum accendimus, rati nos Jeſu Chriſti lumine fuſos Trinitatis penitiora Myſteria noſſe.

XVI. Rubr. & Gavant. lit. n — *Præcedit Thuriferarius, &c.*] Redeundo nunc, unde diſceſſimus, nimirum ad ordinem Proceſſionis deſcribendum, hæc incipit a Thuriferario, qui cum Thuribulo fumigante in dextera, & Navicula in ſiniſtra, omnes præcedit.

XVII. Rubr. & Gavant. lit. o — *Cum Acolytho deferente, &c.*] A dexteris prædicti Thuriferarii: ut innuit Gavantus, erit Acolythus, qui deferre debet Bacile cum quinque granis Incenſi, quod portat ambabus manibus elevatum. Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 6.

XVIII.

XVIII. Rubr. & Gavant. lit. p -- *Sequitur Subdiaconus, & hic cum Manipulo, &c.*] Poſt prædictos ſequitur Subdiaconus Crucem deferens, de cujus Manipulo ſupra ſermonem fecimus. Hic Subdiaconus obſervare debet, ut opportune, & loco convenienti ſe ſiſtat, cum Diaconus dicturus eſt: *Lumen Chriſti*.

XIX. Rubr. & Gavant. lit. q -- *Diaconus cum Arundine, &c.*] Poſt Subdiaconum ibunt bini duo Acolythi, deinde Navicularius, ſi adſit, & Clericus de libro: a Portu *ſupra n.* 5. & poſtea incedet Clerus per ordinem, junioribus præcedentibus; poſt Clerum Diaconus portans ambabus manibus Arundinem, habens ad ejus ſiniſtram ſecundum Cæremoniarium cum candela una parva, vel duabus ſimul nexis accenſis de novo igne. Cærem. Epiſc. *ſupra*, & Bauldry *ſupra n.* 8. ſive etiam candelulam in laterna cum lignis ſulphuratis, ut innuimus *ſupra*; & ultimus omnium procedit Celebrans manibus junctis, & tecto capite. Interim aſportantur per aliquos Miniſtros reliqua de Menſa prædicta, nimirum ignis, vas aquæ benedictæ, forcipes, & alia quæ ibidem ſunt. Paramenta autem violacea reponuntur in tali loco, ut Diaconus commode ea recipere poſſit, cantato Præconio, ut *infra*. Biſſus *ſupra* § 9. Bauldry *ſupra n.* 11. a Portu *ſupra n.* 8.

XX. Rubric. & Gavant. lit. r -- *Diaconus ingreſſus, &c.*] Cum Diaconus, aliis præcedentibus, fuerit ingreſſus Eccleſiam, & poſt eum Celebrans (ut hic etiam poſſit intra Eccleſiam genuflectere. Gavantus *ſupra*, Corſettus, a Portu *ſupra*) qui ſtatim caput detegit, ſi ibi teneat biretum, ſe ſiſtent omnes, & Diaconus caute Arundinem inclinat, tunc Cæremoniarius ſecundus deferens candelam accenſam de novo igne accendit unam ex tribus candelis in ſummitate Arundinis poſitis, & ſtatim Diaconus elevat Arundinem; deinde tam ipſi, quam alii omnes, etiam Celebrans (adjuvante primo Cæremoniario, ſi opus eſt. A Portu *ſupra n.* 11.) genuflectunt utroque genu; præter Subdiaconum Crucem deferentem. Diaconus itaque ſic genuflexus elevat aliquantulùm Arundinem, & tono mediocri, clara tamen, & ſonora voce cãtat: *Lumen Chriſti*, quo audito Celebrans, & omnes alii ſurgunt, & Chorus reſpondet in eodem tono *Deo gratias*; quod ſi nullus adeſſet Chorus, præter Clericos intereſſentes Proceſſioni, reſponderent iſti, ut *ſupra*: *Deo gratias*. A Portu *ſupra n.* 13. Tum ulterius procedunt omnes, & cum Diaconus ad medium Eccleſiæ pervenerit, iterum omnes ſiſtunt ſe, & Diaconus iterum inclinat Arundinem, & a Cæremoniario, ut *ſupra*, accenditur altera ejuſdem candela, ut prius, & eodem modo cum omnibus genuflexis (ſolo Subdiacono excepto) ipſe Diaconus genuflexus altius elevans Arundinem, & altius elevans vocem, cantat: *Lumen Chriſti*; inde ſurgunt omnes, ut ſupra, & eodem altiori tono reſpondetur per Chorum: *Deo gratias*; mox omnes ulterius procedunt verſus Altare, ante cujus infimum gradum in plano ſe ſiſtent Thuriferarius, & alter Acolythus ferens quinque grana Incenſi. Poſt eos ſiſtet ſe Subdiaconus, vel ſaltem ſi planum ſit anguſtum, medius inter eos; alii autem de Choro ſe ſiſtent hinc, & inde ad ingreſſum Presbyterii, ſenioribus Altari vicinioribus; vel ſi Cho-

ſi Chorus ſit juxta Altare, intrantes in Chorum, non aſcendent ad Presbyterium, ſed hinc inde ſtantes, facta tranſeunti Celebranti inclinatione, petent locum ſuum. Diaconus verò cum Cæremoniario ſecundo, vel Acolytho a ſiniſtris per medium eorum tranſiens, ſtabit retro Subdiaconum, & poſt Diaconum Celebrans, ut antea, & ibidem ipſe Diaconus tertiò inclinabit Arundinem, prædicto Cæremoniario, vel Acolytho tertiam candelam accendente, & genuflexus Arundinem, & vocem adhuc altius elevans cantabit: *Lumen Chriſti*, cui omnes, ut *ſupra* genuflexi reſpondebunt: *Deo gratias*. Ex Cæremoniali Epiſc. *ſupra* §. 7. & ex Cæremoniali Monaſtico *lib.* 4. *cap.* 10. §. 8. necnon ex Biſſo *ſupra* §. 10. & Bauldry *ſupra num.* 12.

Quo tertiò facto, Clerus accedit, factis debitis reverentiis, ad locum ſuum in Choro, præcedentibus junioribus; & Celebrans, depoſito bireto in manibus primi Cæremoniarii (qui illius fimbrias elevabit de more) aſcendet ad Altare, & oſculabitur, ut mos eſt, illud in medio, & accedet in cornu Epiſtolæ; ibique ſtabit converſus ad Altare, donec benedicat Diaconum. Cæremoniarius verò primus, poſtquam Celebrans aſcenderit ad Altare, & ipſe depoſuerit Celebrantis biretum ſuper ejus ſedem, revertetur ad Celebrantem, & poſt eum ſtabit toto Præconii tempore. A Portu *ſupra n.* 19. Diaconus verò ſtans adhuc in plano dat Arundinem Acolytho ad id deputato, & accipit de manu ſecundi Cæremoniarii (ſtatim ut ipſe laternam, & candelam tradiderit Sacriſtæ, vel ſuper Credentiam depoſuerit) Miſſale velo albo tectum, & deinde eodem ſecundo Cæremoniario comite, genuflectens in medio, aſcendit idem Diaconus ad ſupremum gradum Altaris, ubi fere in medio ſuper oram ſuppedanei genuflexus, & non miniſtrans incenſum de novo, neque præmittens *Munda cor meum* (Miniſtris aliis ſtantibus) petet abſolute benedictionem a Celebrante, facie ad eum verſa dicendo: *Jube Domne benedicere*; & Celebrans ſtans verſus illum reſpondet: *Dominus ſit in corde tuo*, &c. prout in benedictione ad Evangelium, ſed loco *Evangelium ſuum*, dicit *ſuum Paſchale Præconium*, ut peculiariter notatur in Miſſali. Dicens verò *in nomine Patris*, eum benedicit, ſed ejuſdem Celebrantis manum poſt benedictionem idem Diaconus minime oſculatur, juxta præſcriptionem Cæremonialis Epiſcopalis *lib.* 2. *cap.* 27. §. 9. In hac enim ſacra functione apertis verbis præſcribitur, quòd dicta benedictio, abſque oſculo manus in fine accipiatur. Quapropter quamvis a Rubrica Miſſalis hic in proprio loco dicatur, quòd Diaconus petit benedictionem ut ad Evangelium, nullum tamen dicta Rubrica verbum facit de oſculo manus, quoniam verò Cærem. Epiſc. *loc. cit.* expreſſe diſponit, ne dictus Diaconus oſculetur manum Celebrantis, ſequitur ut dicta Rubrica Miſſalis non exigat in hac functione, niſi ut Celebrans benedicat Diaconum, non verò ut hic oſculetur manum illius, ſicut volunt omnes fere Rubriciſtæ, non advertentes forſan prædictam Cæremonialis Epiſcopalis diſpoſitionem.

Notandum tamen præterea hìc eſt ad lucidiorem hujus Rubricæ explicationem, & continuo mente eſt retinen-

nendum, quòd quando Miſſale, & Cæremoniale diſcrepant in præſcribendo aliquo Ritu, non ideò ita ſibi contradicere dicendum eſt, ut unum prohibeat, quod alterum præſcribit, ſed quoad fieri poteſt conciliandæ ſunt eorundem diſpoſitiones; Cum verò aliquis Ritus expreſsè præſcribitur in uno, ut contingit in noſtro themate, quod reticetur in alio; convenientius, & ſecurius eſſe videtur, quòd Ritus expreſse præſcriptus ad praxim reducatur, non verò tacitus, ſeu obſcurus, ſicut in hac Sacra Præconii functione de dicto oſculo manus accidit. Nec obſtat ratio, quam in contrarium adducit Nicolaus de Bralion *ſupra n.*11. tam pro ſe, quàm pro reliquis Rubriciſtis, qui hac in re nullam pro ſua opinione aſſerunt rationem; Quia prohibitio expreſſa oſculi manus, non poteſt intelligi de oſculo manus Epiſcopi ante petitionem benedictionis, ſicut talis manus deoſculatio præcipitur in ſupradicto Cæremoniali *lib.*2. *cap.*8. §.42. ut vult ſupracit. Nicolaus de Bralion, quia fortitan in tantum Diaconus in Miſſa Pontificali oſculatur manum Epiſcopi ante Orationem, *Munda cor meum*, ut ibi, ſive ante benedictionem; in quantum dum accedit ad recipiendam benedictionem Epiſcopi, aut ei profundè ſe inclinat, ſi fuerit Canonicus; aut utroque genu flectit ſi fuerit Beneficiatus in plano ante, & propè ultimos gradus Sedis Epiſcopalis; Et propterea cum non parum diſtet ab Epiſcopo, non poteſt commodè manum illius oſculari, & ideò videtur appoſitè Cæremoniale Epiſc. præſcripſiſſe, ut oſculatio manus Epiſcopi, Pontificalitèr Celebrantis, ſeu Aſſiſtentis, præmitteretur ejuſdem benedictioni; Quod tamen locum non habet in alio Celebrante, cum Diaconus petens ab hoc ipſo benedictionem, aſcendat ad gradus Altaris, & ſuper ejuſdem ſuppedaneo genuflectat, ſi fuerit Beneficiatus, ſi verò fuerit Canonicus, profundè in gradu prope ſuppedaneum ſeſe inclinet. Deinde cõſidero, quòd pro cantando Evangelio, ſemel tantum Diaconus oſculatur manum Epiſcopi nimirum ante benedictionem. Cum autem *cit.loc.* præſcribat Cæremoniale, quòd Diaconus petere debet ab Epiſcopo benedictionem abſque oſculo manus, ſequitur hic prohiberi illud manus oſculum, quod dari ſolet, quando cantatur Evangelium. Quòd ſi prohibetur oſculatio manus Epiſcopi in prædicto caſu, multo magis prohibetur oſculatio manus alterius Celebrantis inferioris Epiſcopo, & hæc noſtra opinio conſonat praxi Sacroſanctæ Baſilicæ Lateranenſis.

De Cerei benedictione. §. VII.

XXI. Rubric. n.6. -- *Poſtea vadit ad Pulpitum, &c.*] Diaconus igitur, accepta benedictione, non oſculata tamen manu Celebrantis, ut diximus, ſurgit, & deſcendit in planum, ubi in medio ante infimum gradum Altaris genuflectit unico genu cum aliis Miniſtris, exceptis Subdiacono, & Miniſtro Arundinem ferente, tum ſurgunt omnes, & procedunt factis debitis reverentiis Choro, ſi ſit juxta Altare, ad locum deputatum pro can-

cantando Præconio (qui locus eſſe debet in cornu Evangelii in plano Presbyterii, vel in aliquo Pulpito, niſi ſit contraria conſuetudo legitimè introducta) ſequenti modo: Præcedit ſecundus Cæremoniarius, tum Thuriferarius cum Navicula habens a dextris Acolythum deferentem pelviculam cum quinque granis Incenſi, poſtea ſequitur Subdiaconus cum Cruce, habens a ſiniſtris Acolythum cum Arundine, poſtmodum unus Acolythus vacuus, ut ſuo tempore amoveat Cereum a Candelabro (ſuper quo præcedenter fuit collocatus) & ad ejuſdem Acolythi ſiniſtram alter Acolythus cum Candelula ad accendendas Lampades ſuo tempore; Ultimò tandem Diaconus ſolus portans Miſſale clauſum ante pectus. Biſſius *ſupra*, & a Portu *ſupra*.

Cum pervenerint ad locum deſignatum ſie ſe locant: Diaconus in medio ſupra Ambonem, vel ante Legile, ſuper quod ponit Miſſale; Subdiaconus ſtat ad dexteram Diaconi vertens faciem Crucifixi, quæ eſt in Cruce ad Celebrantem. Cæremon. Epiſc. *lib.*2. *cap.*27. §.10. & a dexteris Subdiaconi Thuriferarius, a ſiniſtris Diaconi Acolythus cum Arundine, & alius Acolythus, tenens quinque grana Incenſi a ſiniſtris dicti Acolythi de Arundine. Bauldry *ſupra n.*3. Vinitor *ſupra tit.* 15. *n.* 2. Cæremoniarius ſecundus ſtabit poſt Diaconum, ut ad Evangelium. Rubric. *ſupra*; Qui omnes vertere debent faciem prout Diaconus ad Librum, & formare cum eo rectam lineam. Verùm quamvis nonnulli Rubriciſtæ præſcribant, ut prædicti omnes latera dextera vertant ad Altare, faciem ad Aquilonem, renes ad Meridiem, & idcircò Legile ſtatuendum eſſe juxta hanc conſiderationem; Nihilominùs certum eſt, quòd ſaltem quando Præconium canitur in Pulpito, ſeu Suggeſtu, tunc Diaconus non cantat facie verſa ad Aquilonem, ſed potius ad Meridiem, nimirum ad Celebrantem, & cum præſcribatur a Cæremoniali Epiſcop. *lib.*2. *cap.* 27., quòd prædicti omnes Acolythi debeant vertere facies prout ipſe Diaconus; Hinc ſequitur, quòd ſicuti Diaconus in Pulpito canit Præconium, verſa facie ad Celebrantem, & Meridiem; Ita pariter hoc eodem modo cæteri manere debent, non autem vertendo renes ad Meridiem, & facies ad Aquilonem. Et idem faciendum eſſe cenſeo, ſi canatur Præconium ſuper Legile, quod aptari deberet eo modo, ut Diaconus cantet Præconium facie verſa ad Sacerdotem, inhærendo enim Gavanto ſupra, ſufficit, ut prædicti Miniſtri efformantes lineam cum Diacono qui eſt in medio, latera, non terga vertant Altari; ubi obſervandum eſt, Gavantum non dicere, ut latera *dextera* vertant Altari, ſicut explicat Bauldry *ſupra art.*3. *n.*3. & alii cum eo.

XXII. Gavant. lit. f — *Non ſignat Librum, neque ſe ipſum, &c.*] Miniſtris omnibus diſpoſitis, *ut ſupra*, Diaconus ſtatim Librum deponet ſuper pulvinum in Pulpito, vel Legili poſitum, eumque aperit, & ter incenſat, ut ad Evangelium, Thuriferario Thuribulum miniſtrante ſine oſculis, quo incenſato, ſtatim reddit Thuribulum Miniſtro, qui ſtatim ad locum ſuum redit, nempe a dexteris Subdiaconi. Tum Diaconus non ſignans Librum, neque ſe ipſum, alta, & ſonora voce, junctis manibus incipit cantare Præconium abſolute dicens:

Exul.

Digitized by Google

Exultet &c. Omnes interim in Choro ſtabunt verſus Altare detectis Capitibus, & Celebrans ſtatim ſe convertit ad Diaconum, & ſtat manibus junctis in latere Epiſtolæ, ut ad Evangelium, habens poſt ſe primum Cæremoniarium. Bauldry *ſup. n.* 4. Biſlius *ſup.* §. 2. Vinitor *ſup. n.* 3. A Portu *ſup. n.* 6. *&* 7.

XXIII. Gavant. n. 7 — *Cereus benedicitur ex Decreto Zoſimi Papæ, &c.*] Non ſolum Alcuinus, ſed etiam Amalarius *lib.* 1. *cap.* 18. nec non Micrologus *c.* 5. Pontificale Apamienſe; Ordinarium Rothomagenſe; Miſſale Tholoſanum; & nonnulli Auctores recentiores, inſtitutionem Cerei Paſchalis Zoſimo Papæ tribuunt Anno 417. Grancolas tamen *lib.* 2. *ſui Comment. Hiſtorici in Brev. Roman. cap.* 66. contendit, nullum extare veſtigium talis Cerei ante Enodium Sexto Sæculo, & ante quartum Concilium Toletanum, & ſuſtinet certò ſciri non poſſe hujuſmodi inſtitutionem ante Theodorum Papam Romæ fuiſſe in uſu; cui quidem opinioni adhærere non poſſumus, quia Cerei Paſchalis benedictio altiùs ab Enodii Ævo profectò repetenda eſt. Immo etiam Zoſimo Papa antiquiorem eſſe pro certo habeo; Huic enim Pontifici Liber Pontificalis tribuit non ejuſdem Cerei inſtitutionem, ſed quòd licentiam benedicendi Cereum Paſchalem conceſſerit ſingulis Parochiis; Unde aſſerunt, quòd Card Baronius, necnon Franciſcus Pagius in Hiſtor. dicti Pontificis, non ita intelligendum eſt, quaſi Zoſimus Cerei Paſchalis uſum primus inſtituerit; ſed quod a Zoſimo hoc tantum inſtitutum eſt, nimirum, ut idem Cereus, qui in majoribus tantum Baſilicis incendi ſoleret, æquè ſingulis Parochiis concederetur. Quapropter Ritus accendendi, & benedicendi Cereum Paſchalem in Baſilicis, ſeu Eccleſiis majoribus inolevit ſane, antequam Zoſimus Eccleſiam regeret. Ejuſdem Cerei antiquitatem, & inſtitutionem ante Zoſimum Papam alii colligunt ex Prudentio, cujus Hymnus *ad Incenſum Cerei Paſchalis* compoſitus reperitur in veteri Ordine Romano. Verùm, quia Hymnus ille in M. SS. Codicibus inſcribitur *Ad Incenſum Lucernæ*, non verò *Ad Incenſum Cerei Paſchalis*; Id circò Viri eruditi, nimirum Jacobus Sirmondus, in notis ad Eunodium, Menardus *in Obſer. ad Concordiam Regularum cap.* 24. §. 2. Nicolaus Heinſius *in nova Prudentii Editione*; & Johannes Mabillon: *in lib.* 2. *de Liturg. Gallic.* inferunt, eundem Hymnum ad accendendas in Lucernario, ſeu Veſperis quotidianis Lucernas, fuiſſe compoſitum; Idque aliis etiam rationibus oſtendunt iidem Menardus, & Mabillon. In veteri Codice Eccleſiæ Noviomenſis, ante Annos 900. ſcripto; in Regio Codice Gallicano n. 1866. ejuſdem ætatis, ut opinatur Martene *de Antiqua Eccleſiæ Diſciplina cap.* 24. *n.* 5. nec non in Miſſali Gallicano, quod ex Codice Bobienſi ab Annis circiter mille exarato, publici juris fecit laudatus Mabillon *Muſæi Italici tom.* 1., & denique in alio Miſſali Gallicano, atque in Gothico Gallicano, quod ex Bibliothecæ Vaticanæ vetuſtiſſimis Codicibus, nec Annis mille inferioribus, in lucem emiſit noſter Cardin. Joſephus Thomaſius, legitur: Benedictio ceræ B. Auguſtini Epiſc. quam adhuc Diaconus cum eſſet, edidit, & cecinit feliciter: *Exultet jam Angelica Turba Cælorum &c.* Cui quidem opinioni Martene dicit favere id, quod idem An-

Auguſtinus Literis conſignatum reliquit *in Lib. 15. de Civitate Dei cap. 22. In laude quadam Cerei breviter verſibus dixi:*

> *Hæc tua ſunt, bona ſunt, quia tu bonus iſta creaſti*
> *Nil noſtrum eſt in eis, niſi quod peccamus amantes.*

Quæ quidem verba ita leguntur in omnibus Codicib. M. SS., ut obſervant eruditiſſimi PP. S. Mauri, quamquam in Editionibus, quæ Maurinam præceſſerunt aliter legatur, nempè: *In laude quidam Creatoris breviter verſibus dixit*. Sed cum prædicti verſus minimè reperiantur in Præconio Paſchali, fruſtra putavit Martene favere poſſe eorum opinioni, qui Auguſtino Canticum illum adſcribunt. Contendit quidem præclariſſimus Auctor Preconium emendatum fuiſſe, quod deducit ex veteri Pontificali Eccleſiæ Pictavienſis, in quo hæc leguntur: *Uſum benedicendi Cereum a B. Auguſtino repertum tradit Eccleſia, qui benedictionem illius perficiens a S. Hieronymo reprehenſus eſt, cur Virgiliana verba inſerverit: ſed ſicut a B. Hieronymo emendata tunc fuit, ita nunc per Eccleſias canitur*. Verum nobis alienum a veritate omninò videtur, quòd Auguſtinus fuerit hac de re ab Hieronymo reprehenſus, tum quòd id nuſquam legatur in Hieronymi Epiſtolis ad Auguſtinum, neque apud quemquam ex veteribus, qui de utroque Doctore aliquid ſcriptis conſignarunt, tum quòd carmina Auguſtino ſuperius adſcripta Virgiliana non ſint. Præterea quamquam in variis M. SS. Codicibus Præconium illud *Exultet &c.* aliter legatur; ac modò canitur ab Eccleſia, nullum tamen prætenſæ hujus emendationis veſtigium apparet; quocirca denuo ſtatuimus carmina Auguſtini a Martene laudata patrocinari non poſſe ſententiæ, quæ Auguſtinum hujus Preconii facit Auctorem. Apud Ennodium Diaconum Ticinenſem, qui floruit 100. fermè annis ante S. Gregorium Magnum, duplex in Opuſculis reperitur benedictio Cerei Paſchalis; Verùm utraque diverſa ab ea, quam nunc adhibet Romana Eccleſia.

Quamvis ex huc uſque dictis colligatur, antiquiſſimam eſſe Cerei Paſchalis benedictionem, nihilominùs ubique recepta non fuit, ut deduci poteſt ex Concilii Toletani IV. *Can. 9.* in quo loco habetur — Lucerna, & Cereus in Pervigiliis Paſchæ apud quaſdam Eccleſias non benedicuntur; Et cur a nobis benedicantur, inquirunt, propter glorioſum enim noctis ipſius Sacramentum ſollenniter hæc benedicimus, ut Sacræ Reſurrectionis Chriſti Myſterium, quod tempore hujus Votivæ noctis advenit, in benedictione ſanctificati luminis accipiamus, & quia hæc obſervatio per multarum loca Terrarum, Regioneſque Hiſpaniæ in Eccleſiis commendatur; Dignum eſt, ut propter unitatem Pacis in Gallicanis Eccleſiis conſervetur — In Miſſali Ambroſiano benedictio Cerei Paſchalis in initio non diſcrepat ab ea, quæ in Ordine Romano reperitur. Præfatio tamen omninò diſcrepat, & in Miſſali Mozarabico habetur quidem benedictio Cerei Paſchalis, ſed diverſa prorſus ab ea, quæ legitur in Ordine Romano, & in antiquis Gallicanis Liturgiis; Immò ipſamet Romana benedictio Cerei non eſt conformis in omnibus Codicibus, quia in variis non parum diſſidet; & quidem quod de

S.Hu-

Digitized by Google

S. Hugone Cluniacenſi Abbate ſcribit Udalricus *in Antiquis Conſuetudinibus ſui Monaſterii lib.* 1. *cap.* 14. ubi agens de benedictione Cerei Paſchalis, ait -- In cujus quodam loco cum aliquando non bene haberetur: *O felix culpa*, & quòd peccatum Adæ *neceſſarium eſſet* ante hos Annos Dominus Abbas optime fecit, quòd fecit abradi, & ne amplius legerentur interdixit -- Hæc Udalricus relatus a Martene *loc. ſupracit.* Verum ut obſervat idem Martene, S. Hugo non fuit primus, qui prædicta verba ex Benedictione Cerei Paſchalis delevit, nam ea deſiderantur etiam in vulgato antiquo Ordine Romano, in Gallicana Liturgia Codicis Bobienſis, in veteri Sacramentorum Libro Carnotenſi S. Petri Monaſterii Annorum circiter 700. In duobus Codicibus Eccleſiæ Turonenſis Annorum minimum 600.

Deeſt etiam in duobus M. SS. Miſſalibus Bibliothecæ Colbertinæ num. 1388. & 3789. cujus character annos circiter 400. refert. In Rituali Eccleſiæ Sennonenſis, & in Rhemenſi pervetuſto, denique in Miſſalibus Colonienſi, Melodunenſi, & Lingonienſi, in quo ultimo tamen etſi non legantur hæc verba: *O certè neceſſarium Adæ peccatum*, non deſunt tamen ea, quæ præcedere ſolent, nimirum: *O felix culpa*.

XXIV. Gavant. n. 9 -- *Ordo figendi grana eſt, &c.*] Cum ad illa verba Præconii pervenerit; *Curvat Imperia*, intermittet cantum (interim Chorus ſedere poteſt ſi vult, non verò Celebrans, Paris Craſſus *lib.* 2. *cap.* 48. Bauldry *ſupra n.* 5. Turrinus *ſupra* §. *Ingreſſo*. Biſſus *ſupra* § 4. Memoriale Rituum *de Sabbato Sancto cap.* 2. §. 3. *de Præconio n.* 7. a Portu *ſupra Rubr.* 6. *in Adnot. n.* 1. qui etiam excipit Clericos Officii, a facultate ſedendi) & interim Diaconus, comitante illum Acolytho, ferente grana Incenſi, accedens ad Cereum; Vel interim amovetur per Acolythum Cereus è ſuo Candelabro, & Diaconus in eodem Cereo infigit quinque grana Incenſi in modum Crucis, prout deſcribit Gavantus hoc ordine. 1

4 2 5

3

Quo facto, Acolythus de granis Incenſi, accedet ad Credentiam, ſuper quam deponet pelviculam, indeque accepta cerea Candelula, non tamen accenſa, protinus ad locum ſuum redibit, factis tamen ſemper debitis reverentiis Altari, & Choro in receſſu, & acceſſu. Biſſus *ſupra* §. 3. a Portu *ſupra n.* 3. & repoſito Cereo a prædicto alio Acolytho in loco ſuo; vel infixis granis, redibit Diaconus ad Pulpitum, ſeu Legile nullam faciens inclinationem: & ſurgentibus omnibus de Choro proſequetur Præconii cantum, dicendo: *In hujus igitur noctis*: ut in Miſſali. Claudius de Vert *tom.* 2. *ſuarum Explicationum cap.* 1. *n.* 11. *& ſeqq.* cenſet ex errore Rubriciſtarum malè percipientium illa verba: *Incenſi hujus Sacrificium Veſpertinum*, recentèr introductum fuiſſe hunc Ritum benedicendi, & infigendi quinque grana Incenſi in Cereo Paſchali: opinatur ſiquidem præfatus Auctor per illud verbum *Incenſi*, non eſſe intelligendum thus, ſed ipſummet Cereum Paſchalem accenſum; unde *loc. cit.* dicit: illa verba *Incenſi hujus*, ſupplenda eſſe per hæc alia, *Cerei hujus.* Dum hæc perlegebam in præfato Auctore, quaſi credebam conſueta ſuæ ſe-

ſeverioris Critices prurigine excitatum, prædictam ponderationem feciſſe; verùm progrediendo ad lectionem ſuorum argumentorum, & diligenter examinando verba talis Præconii (ut ſincere mentem meam aperiam) video ipſum, licet aliquando ſit plus æquo in Rubriciſtas infeſtus, hac vice rem acu tetigiſſe; & revera nomine Incenſi in prædicto loco nihil aliud intelligi poſſe, niſi Cereum ipſum accenſum, ex contextu verborum ſatis oſtenditur: nullum enim legitur verbum in toto *Exultet*, ex quo conjici poſſit, ibi ſermonem eſſe de thure. Huic ponderationi non leve robur accedit ex benedictione ejuſdem Cerei, quæ habetur in Sacramentario Gelaſiano *pag.79.* quæ intitulatur — *Benedictio ſuper Incenſum*; ubi nomine Incenſi nil aliud intelligitur, niſi ipſemet Cereus, quia poſt Præconium non benedicebatur thus, ſed ſolù Cereus, & quidem verba ipſa benedictionis id apertè confirmant, cum in ea hæc præciſè legantur — *Veniat ergò Omnipotens Deus ſuper hunc Incenſum larga tuæ benedictionis infuſio, & hunc nocturnum ſplendorem inviſibilis Regnator intende*. Quæ manifeſtè deſignant tho:*Incenſum* eſſe ipſummet Cereum; ſi enim ſignificaret thus, diceretur *ſuper hoc Incenſum* (cùm Incenſum pro thure acceptum ſit generis neutrius) non verò *ſuper hunc Incenſum*. Præterea id magis exprimitur etiam per illa ſubſequentia verba, *& hunc nocturnum ſplendorem inviſibilis Regnator intende*, quæ profectò non referuntur niſi ad ſplendorem Cerei jam illuminati; unde magis, magiſque confirmatur, prædictam Orationem, & benedictionem directam fuiſſe in tali Sacramentario ad Cereum, non verò thus benedicendum, & tamen prænotatur. *Benedictio ſuper Incenſum*. Tandem omnem dubitationem ſubmovet Ritus Eccleſiæ Ambroſianæ, quæ eamdem Orationem recitando, loco dicendi *hoc*, vel *hunc Incenſum*, adhibet hæc verba, *hunc ignem*. Quapropter evidentiſſimum eſt juxta talem Ritum non benedici grana incenſi, ſed ignem.

Quod autem hoc verbum *Incenſum* nihil in rigore aliquando importet, quàm rem aliquam igne accenſam, probatur ex verbis *Pſalmi 65. verſ.15.* *Holocauſta medullata offeram tibi cum incenſo aryetum, &c.* ubi nomine *Incenſi* ipſæ Carnes arietum combuſtæ intelliguntur; immò ipſummet thus non alia de cauſa Incenſum appellatur, niſi quia igne conſumitur, cum Deo offertur, quæ eſt obſervatio Iſidori.

Penè omiſeram advertere cum eodem Auctore, quòd ubi novus ignis accendebatur Feria V. *in Cœna Domini*, Feria VI. *Paraſceves*, & Sabbato Sancto (quod etiã nunc obſervatur in Eccleſiis Rothomagenſi, Rhemenſi, & Cluniacenſi) illa eadem Oratio recitabatur, quamvis nulla benedicenda eſſent Incenſi grana Feria V. & Feria VI. indubiè igitur die Jovis, ac Veneris recitabatur ad ignem novum, non ad incenſum. Obſervandum prætereà, quòd cum tempore Gelaſii PP. Cereus accenderetur ex igne, qui Feria VI. præcedenti abſconditus fuerat, ut ex Rubrica ejuſdem Sacramentarii inferiùs referenda apparet, illa Oratio non recitabatur ſuper ignem novum, ſed ſuper ipſum Cereum, & hac de Cauſa illuminato jam Cereo dicebatur. Poſtquam verò placuit uti hac Oratione ad benedicendum

Digitized by Google

cendum Incenſum ; mutarunt *hunc Incenſum*, in *hoc Incenſum*, quæ mutatio, & Orationis tranſlatio Sæculo X I I. non videtur antiquior.

Prædictam Theſaurarii Cluniacenſis expoſitionem, atque ſententiam refellere conatus eſt Vir omni laude digniſſimus Jo: Joſephus Languet olim Sveſſionenſis; nunc verò Senonenſis Antiſtes in præclaro Libro gallicè exarato, cui Titulus -- *Du Veritable Eſprit de l' Egliſe dans l' uſage de ſes Ceremonies ou Refutation du Traité de D. Cl. de Vert &c.* ubi *pag.*422. ponderat, quòd quando Diaconus in Præconio Paſchali pronunciat illa verba -- *Suſcipe Sancte Pater Incenſi hujus Sacrificium Veſpertinum*, nondum Cereus eſt accenſus; adeoque illa verba nihil aliud exprimere poſſe, ait, quàm verum thus, quod adhiberi debet in Cerei benedictione. Sed pace Illuſtriſſimi, & Sapientiſſimi hujus Præſulis, doctrina, & pietate commendatiſſimi, quamvis impræſentiarum verum ſit, Cereum nondum illuminatum eſſe, cum illa proferuntur verba, certiſſimum tamen eſt, quòd antiquitùs Cereus accendebatur, antequam a Diacono benediceretur, idque D. de Vert tot argumentis oſtendit, ut omnem ab animo dubitationem evellat, quibus dum Præſul Ampliſſimus nullam reſponſionem afferre dignatur, ſatis oſtendit, ſe vel parum huic cauſæ fidere, vel argumenta contraria ipſi ineluctabilia videri. Et revera, ſi Cereus ad illa verba nondum ſupponatur accenſus, difficillime explicari poterunt ſequentia Præconii verba -- *Gaudeat & Tellus tantis irradiata fulgoribus, & æterni Regis ſplendore illuſtrata totius Orbis ſe ſentiat amiſiſſe caliginem; lætetur & Mater Eccleſia tanti luminis adornata fulgoribus . . . . . Quapropter ad tam miram hujus luminis claritatem* -- quæ omnia verba controverſum Textum præcedunt, & aliud ſignificare non poſſunt, niſi Cerei accenſi ſplendorem. Argumentis D. de Vert addere poſſumus Rubricam, quæ habetur in Sacramentario Gelaſiano pagin. 78. his verbis -- *Deinde veniens Archidiaconus ante Altare, accipiens de lumine, quod Feria V I. abſconditum fuit, faciens Crucem ſuper Cereum, & illuminans eum: & completur ab ipſo benedictio Cerei*. Micrologus etiam *pag.*53. disertè teſtatur Cereum ante benedictionem illuminandum eſſe, & quod magis eſt, Sæculo adhuc X I V. illuminatio Cerei hujus benedictionem præcedebat, ut liquet ex Ordine Romano Jacobi Cajetani, qui eſt X I V. inter editos a Jo: Mabillon, in quo hæc leguntur -- *Accedit* (nempe Diaconus) *ad ornatum pulpitum, & illuminato magno Cereo, & incenſato libro, incipit abſolutè benedictionem Cerei: Exultet &c.* in quo etiam Ordine nulla fit mentio granorum Incenſi.

Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt.

Idem Illuſtriſſimus Præſul putat Cæremoniam figendi Cereo quinque grana Incenſi eſſe I X. Sæculo vetuſtiorem, & Sæculo ſaltem V I I I. invectam fuiſſe in Eccleſiam, ſed nullum opinionis ſuæ fundamentum aſſignat. Certè veteres Rubriciſtæ omnes, præſertim ii, qui Sæculo I X. floruerunt, nullam de hac cæremonia fecere mentionem, & vereor, ne Doctiſſimus Antiſtes ullum poſſit ante X I. Sæculum aſſignare ſcriptorem, qui hujus Ritus meminerit. Primus, quòd ſciam, qui de hac re ſermonem habet, eſt Rupertus Abbas Tuitienſis *lib. 6. de Divinis Officiis cap.*31.

cap. 31. talis autem Auctor floruit Sæculo XII. Hæc ſunt Ruperti verba -- *Cumque Diaconus cum cæteris ſubminiſtris ad benedicendum accedit, fruſtula quoque portantur Incenſi, ut Cruciculæ, quæ Cereo inſculpta eſt, offerendo infigat.*

XXV. Gavant. n. 10 -- *Diaconus accendit Cereum, &c.*] Poſtquam Diaconus dixerit illa verba: *Rutilans ignis accendit*, ceſſat a cantu, & accendit Cereum cum una ex tribus candelis Arundinis, eam inclinando, & omnes de Choro, ut etiam diximus *ſupra*, non tamen Celebrans, & Clerici Officii, ſedent, ſi velint. Memoriale Rituum *ſupra n.9.* & alii Auctores *ſupra cit.* Quod ſi commode Cereus ſuper Candelabrum accendi nequeat a Diacono, Acolythus de Cereo, ut innuimus ſupra, amovebit illum de Candelabro, in quo eſt, & ad Diaconum deferet, ut illum non cum candelula, ſed cum una ex tribus Candelis Arundinis, *ut ſupra* dictum eſt, inflammet. Deinde iterum Cereus accenſus reponitur a ſupradicto Acolytho ſuper ſuum Candelabrum. Biſſus *ſupra* §.4. & ita collocetur, ut Crux, quæ ſuper Cereum eſt formata, vel depicta, Celebrantem reſpiciat. Cærem. Epiſc. *ſupra cap.27.* §.10. a Portu *ſupra Rubr. n.2.* Repoſito Cereo ſuper ſuum Candelabrum, omnes de Choro ſurgent, & Diaconus proſequetur cantare: *Qui licet ſit diviſus in partes &c.*

XXVI. Gavant. n. 11 -- *Accenduntur deinde Lampades, &c.*] Dictis illis verbis: *Apis Mater eduxit*, Diaconus ceſſat aliquantulum a cantu, donec Acolythus cum candelula Virgæ ſuper inflexa, ac a Cereo, vel ab una ex tribus Candelis Arundinis accenſa, proximas Lampades accendit, ſed quia Lampas, quæ eſt in Cappella, ubi aſſervatur Sanctiſſimum Sacramentum, ſemper ardere debet; ideò videtur nunc extinguenda, & ſtatim novo Igne benedicto accendenda. Nicolaus de Bralion *par.3. cap.13. n.14.*) Sacriſta vero alias remotas Lampadas per Eccleſiam accendit, & interim omnes de Choro ſedent, ſi velint, *ut ſupra*. Bauldry *ſupra n.8.* Biſſus *ſupra* §.5. & Memoriale Rituum *n.10.* Accenſis Lampadibus proximis, ac omnibus ſurgentibus, ſi ſederint, Diaconus proſequitur: *O verè Beata nox*, ut in Miſſali.

XXVII. Gavant. n. 12 -- *In fine benedictionis Cerei, &c.*] Semper exprimitur nomen Papæ viventis cum capitis inclinatione; Sede autem Romana Vacante, tacentur verba: *Una cum Beatiſſimo, &c.* Item exprimitur nomen proprii Epiſcopi, (ad quod tamen, licet ſit præſens, nullo modo inclinatur Caput) niſi ratione Sedis Epiſcopalis vacantis eſſet omittendum. Additur etiam nomen Imperatoris viventis, ut notat Gav. *ſupra*, ſedente tamen Leone X. in Throno Apoſtolico Anno 1519. diſputatum fuerat, quomodo deberet cani ſolita Imperatoris acclamatio in dicto Præconio adnotata, cum Cæſar vita functus erat. Aliqui relinquendum exiſtimaverunt; ſed poſt maturam diſcuſſionem refert Paris de Craſſis, tunc Cæremoniarum Magiſter, ſe hoc Conſilium præbuiſſe, ut nempè mutarentur illa verba ſic: *Reſpice etiam ad Romanum Imperium, cujus tu Deus Fidelium vota prænoſcens, &c.* Quæ opinio a præfato Pontifice approbata fuerat; Et cum ſimilis caſus de Anno 1658. accidiſſet, dubitantibus de omiſſione hujus

hujus Orationis Cæremoniarum Directoribus, Macrius infra citandus, reſolutionem prædictam eis præbuit, quam ex MSS. Angeli de Rocca *in Bibliotheca Angelica* aſſervatis deſumpſerat; & ab Alexandro VII. tunc regnante approbata, & a S. R. C. obſervari debere mandatum fuit; necnon pro die Feriæ VI. in Paraſceve dicendum eſſe: *Oremus, & pro Romano Imperio, ut Deus, &c.* ut ſupra diximus, Halden *par.* 1. *tit.* 20. §. 3. *de Sabbato Sancto*, & Macrius in Hierolexico *lit. C. v. Cereus Paſchalis.*

Hic dubitandum occurrit, an Cereus ſemel benedictus in Sabbato Sancto licite iterum benedici poſſit alia vice? Nonnulli enim Eccleſiarum Superiores, ut ſumptibus parcant, ſolent Cereum benedictum hoc Anno, in Sabbato Sancto, & inter Divina Officia pluries accenſum, atque adeo ex parte conſumptum, eundem reficere pro Anno ſequenti, ſolum addita de novo parte abſumpta, & ſic refectum iterum benedicunt in Sabbato Sancto ſequenti.

Quæritur autem an hoc licite fieri poſſit, & ratio dubitandi eſt, quia Cereus ſemel benedictus, non perdit benedictionem quoad partes non conſumptas. Nec etiam admittit benedictionem, ex eo quòd poſtea reficitur, ſolum addita minori parte abſumpta, quia potius major pars, quæ remanet benedicta, trahit ad ſe minorem, & ſic Cereus totus, quamvis refectus remanet benedictus; ergo non poteſt iterum benedici, quia cum jam habeat eſſe ſacrum, quod benedictione confertur, fruſtra ſecunda benedictio adhiberetur. In oppoſitum tamen urget praxis multarum Eccleſiarum, in quibus paſſim Cereus Anni præteriti iterum benedicitur modo ſupra explicato.

Propoſitam quæſtionem reſolvi poſſe cenſerem, quòd ſi Cereus Anni præteriti quoad majorem ſui partem fuerit conſumptus, ita ut illa pars, quæ additur de novo ſuperet partem illam, quæ remanſerit, ſeu cui fit additio, tunc licite Cereus ſic refectus, & renovatus iterum Anno ſequenti benedici poteſt; quia per additionem majoris partis perditur prior benedictio, cùm pars major non benedicta trahat ad ſe minorem benedictam; quapropter hoc in caſu jā Cereus benedictus non benedicitur, ſed Cereus carens benedictione; & abſolute Cereus novus, qualis benedici debet ex vi Rubricarum Miſſalis, & ex vi formæ benedictionis, ſeu Præconii, quæ Cereum novum eſſe debere ſupponit, & aliàs non benedictum; unde non militat in hoc caſu ratio dubitandi ſupra adducta. E contra verò dicendum eſt, ſi Cereus Anni præteriti ſolum reficiatur quoad partem minorem, quia tunc revera non poteſt iterum benedici ſequenti Anno, & abſque veniali peccato, ut manifeſte ratio dubitandi, ſupra explicata, oſtendit, quia benedictio ſecunda ſuo fruſtraretur effectu contra reverentiam ei debitam. Praxis igitur adducta hoc in caſu non eſt admittenda, ſed potius corrigenda. Ita Quarti *tract.* 2. *de Sacris Benedictionibus tit.* 2. *dubit.* 2.

Peſſime faciunt ii, adeoque non imitandi, qui abſque ulla Cerei refectione (ut fit in multis Eccleſiis) ſemper eundem Cereum, donec totus fuerit conſumptus, benedicunt.

RU-

Digitized by Google

RUBRICA.

13 *Completa benedictione Cerei, Diaconus, depoſitis albis, ſumit* t *violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem, qui exuitur Pluviali, & ſumit Manipulum, & Caſulam violacei coloris. Poſtea* u *leguntur Prophetiæ* x *ſine titulo: & Celebrans legit eas ſubmiſſa voce ad Altare in cornu Epiſtolæ. In fine Prophetiarum dicuntur Orationes modo ſubſcripto. Ante, vel interim dum Prophetiæ leguntur, Presbyteri* y *catechizent Cathecumenos baptizandos, & præparent ad Baptiſmum.*

GAVANTUS:

t *Violacea paramenta.* Juxta *tit. 19. 2. par. Rubr. n. 6. & 7.* Crux deponatur in loco decenti: Arundo ſtabiliatur pede marmoreo præparato, non procul a Cereo.

u *Leguntur Prophetiæ.* In medio Chori, ait *Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 27.* ubi ſcilicet ab omnibus audiri queat Lector; unde non male illi, qui in ambone, vel ante Altare Prophetias legunt.

x *Sine titulo.* Tradit *Ordo Rom.* quia adhuc ſine capite Chriſto, nondum viſo ab Apoſtolis, videtur eſſe Eccleſia, *Rupert. lib. 7. cap. 9.* vel tacentur tituli, ait *Hugo Victorin. de Miſſ. obſerv. lib. 3. cap. 24.* ne Cathecumenis de Gentilitate venientibus, Hebræorum auctorum nominibus auditis, Lectiones viloſcant: vel ad repræſentandam cæcitatem Cathecumenorum, qui neſciunt doctrinæ noſtræ originem, *Alcuin.* leguntur autem ad inſtructionem Cathecumenorum. *Idem.*

Porro quatuor tantum legebantur in *Ordine Romano* cum tribus Canticis. Primus, qui meminit harum duodecim Lectionum, *ex Microl. cap. 53.* & ſignificant duodecim Apoſtolorum doctrinam, qua erudiuntur Cathecumeni, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 108.* Habentur *in Sacramentario Gregoriano* e noſtris prima, 3. 9. 4. 5. 8. 10. & hoc eodem ordine. Lectores autem non oſculantur in fine manum Celebrantis, neque recedunt, niſi dicto: *Levate*, a Subdiacono.

15 Cantica tria, ſive Tractus, ſunt eadem, quæ *in Antiphonario Gregoriano, Ordine Romano, & apud Amalar. lib. 1. cap. 22.* tamen apud nos poſt 4. 8. & 11. Lectionem; & ſunt indicia exultantium Cathecumenorum de proximo Baptiſmo, ſed non ſine timore; unde & Tractus, ideſt luctus vocantur *Rupert. lib. 7. cap. 9.*

16 Orationes indicant expectationem, & deſideria Sanctorum Patrum circa redemptionem per Chriſti Reſurrectionem, *Raban. lib. 2. cap. 38.* eaſque Celebrans dicit, ut in Miſſa, manibus extenſis, & ſecundum aliquos ſunt pars Miſſæ, ut dicemus.

y *Ca-*

Digitized by Google

y *Cathechizent Cathecumenos*. Cathechizent, ideſt inſtruant: Cathecumenos, ideſt, auditores *Raban. lib.* 1. *cap.* 26. de Ritu verò cathechizandi pro Baptiſmo, vide Rituale Romanum Paulli V.

17 A Miniſtris illud obſervandum, ut dum Celebrans Prophetias legit, aſſiſtant, ſicut ad Introitum, quas & appellat Introitum Miſſæ hujus diei *Hugo Victorin. ubi ſupra cap.* 28. Dum ille Orationes dicit, ſtant poſt Celebrantem, unus poſt alium: Diaconus dicit genuflectens ante alios, *Flectamus genua*: Subdiaconus ſurgens ante alios, *Levate*: excepta ultima Oratione, quia tres pueri, de quibus in ultima Prophetia, noluerunt genua flectere ſtatuæ Nabuchodonoſor, ut aliàs diximus *in Sabbato Quatuor Temporum Adventus*. Celebrans autem nunquam genuflectit, ut dictum eſt *in Rubr. Gener.*

18 Si ſedere voluerit Celebrans poſt lectam in Altari Prophetiam, ſedeat ad ſcamnum conſuetum, ſed nudum, in latere Epiſtolæ; eat autem per viam breviorem cum Miniſtris, & redeat per longiorem cum debitis reverentiis ante medium Altaris, nullo modo ſedeat ad Altare, quod Epiſcopo tantum concedi debet.

19 Ordo legendi Prophetias hic erit, ut primas legant minores, poſtremas majores, niſi aliud neceſſitas ſuadeat.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus peragendis a cantu Prophetiarum, uſque ad Benedictionem Fontis Baptiſmalis.

XXVIII. Gavant. lit. t -- *Crux deponatur in loco decenti, &c.*] Completa benedictione Cerei, ideſt cantato toto Præconio a Diacono, ipſemet, & non alius librum claudit, & in ſuo loco relinquit (non enim poſt Præconium Celebrans librum oſculatur, neque incenſatur) interim collocata Arundine ſuper baſem ſuam ab Acolytho, qui eam ſuſtinebat durante Præconio; præcedente ſecundo Cæremoniario, ſequitur Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, poſt quem Subdiaconus cum Cruce, & alii Acolythi ſequuntur; poſtremo Diaconus, & facta genuflexione unico genu Cruci Altaris, & reverentia Choro ab omnibus (excepto tamen Subdiacono ferente Crucem, qui non genuflectit, nec ullam facit reverentiam Choro) vadunt ad Sacriſtiam. Bauldry *ſupra num.* 10. a Portu *ſupra Rubr.* 9. *in adnot. n.* 1. vel potius ſe recipiunt retro Altare, ſi parieti non adhæreat, vel pergunt ad alium locum deputatum, ubi Subdiaconus Crucem, Thuriferarius Thuribulum cum Navicula; Diaconus albas veſtes deponit, & eorum loco violacea paramenta ſumit; nimirum Manipulum, Stolam Diaconalem, & Planetam plicatam; aliquis verò Acolythus accipit Planetam, & Manipulum violacei coloris pro Celebrante. Biſſus *ſupra* §. 7. Deinde Diaconus, & Subdiaconus accedunt ad Celebrantem in cornu Epiſtolæ, & dum ipſe Celebrans ope Cæremoniarii, & alicu-

alicujus Acolythi induitur Planeta violacea, nihil dicens (depoſito prius Pluviali) & accipit Manipulum; Subdiaconus pariter eodem tempore accipit ſuum Manipulum, ut *ſupra* monuimus. Nicolaus de Bralion *ſupra cap.* 14. *n.* 1. & interim aliquis Acolythus deponit Pluviale Celebrantis in aliquo loco congruo.

XXIX. Rubric. & Gav. lit. u – *Leguntur Prophetiæ, &c.*] Poſt Cerei benedictionem, dicuntur Lectiones, quæ olim ad Cathecumenorum inſtructionem recitabantur, & quæ antiquitus benedictionem Cerei præceſſiſſe videntur, id quod clare innuit antiquus Ordo Romanus ad uſum Corbejenſis Monaſterii, ante Annos 800. accommodatus, cujus verba refert Martene *ſupracit.* §. 13. Lectiones iſtæ in Miſſali Romano duodecim numerantur, quæ poſtquam noctu non baptizatur amplius, & Baptiſmo Sacrorum Ordinum collatio ſubſtituta eſt, cum Ordinationis diebus duodecim habebantur Lectiones, Sabbato Sancto aſſignatæ ſunt, quæ, ut dixi, juxta primam inſtitutionem, ad inſtructionem Cathecumenorum, & ad Baptiſmum referuntur. De harum Lectionum numero, Johannes Beleth in explicatione Divinorum Officiorum *cap.* 106. hæc ſcribit: *Tandem verò viginti quatuor in quibuſdam Eccleſiis leguntur Lectiones. Ac Romæ quidem hoc pacto fieri ſolet, ut duodecim recitentur Græcè, & totidem Latinè. In nonnullis autem Eccleſiis leguntur tandem duodecim, & in nonnullis dumtaxat ſeptem, &c. .... In minimis tamen Eccleſiis non habentur, niſi ſex ob ſenarium numerum, qui quodammodo perfectus eſt.* Et Durandus *lib.* 6. *Rational. cap.* 81. ait: *Lectiones autem in quibuſdam Eccleſiis leguntur quatuor, in quibuſdam ſex, in quibuſdam duodecim, & in quibuſdam quatuordecim.* Quatuor Lectiones, & non plures recenſent Amalarius *cap.* 19. Alcuinus, Hugo a S. Victore, Rupertus, Codex Eccleſiæ Turonenſis, ante Annos 800. ſcriptus; Rituale Sancti Martini Carnotenſis. Liber Sacramentorum Monaſterii S. Petri, Annorum circiter 700. Ordinarium Lugdunenſe, Pontificale Argentinum, Miſſale Arelatenſe, Pariſienſe, & nonnulla alia pariter Miſſalia, Ordinaria, & Ritualia allegata a mox cit. Martene. Sacramentarium S. Gregorii octo tantum deſignat, Gelaſianum verò a Cardinali Thomaſio editum, decem exhibet, Comes Hieronymi duodecim, & Ordo Romanus Canonici Benedicti pariter innuit duodecim Lectiones eſſe legendas Latine, & duodecim Græce; alia ſpectantia ad ſacram eruditionem prædictarum Lectionum tradit cit. Martene, & Grancolas *lib.* 2. *ſui Comment. Hiſtor. cap.* 67.

Sed reſumendo ſermonem ſpectantem ad praxim noſtrorum Rituum. collocatur Miſſale in cornu Epiſtolæ pro Celebrante; aſportatur legile, in quo cantatum eſt Præconium cum ſuo Miſſali (interim omnibus in Choro ſedentibus) & collocatur aliud legile denudatum in medio Chori, vel Presbyterii, cum Miſſali cooperto velo violaceo, & ducitur (ſurgentibus omnibus Clericis tantum) a Cæremoniario aliquis Acolythus, vel Clericus, vel Cantor, Cotta indutus ad ſupradictum legile, quò cum pervenerit cum Cæremoniario, vel alio aſſiſtente a ſiniſtris, cum ipſo facit genuflexionem Cruci unico genu, tum ambo ſalutant primum a parte,

ubi

ubi eſt dignior de Clero, deinde ab altera parte (quo facto ſedent Clerici) & mox Lector propiùs accedit ad Legile, manibuſque extenſis poſitis ſuper Librum, cantat in tono feriali, Romano more primam Prophetiam, curet tamen, ne in cantando ſit tædio audientibus; nam Prophetiæ voce quidem ſonora, atque intelligibili, non tamen moroſe, ſed expedite cantantur, ut admonet Caſtaldus in Praxi Cærem. *lib.* 3. *ſect.* 8. *cap.* 3. *num.*8. & in fine Prophetiæ parum vocem inflectat.

XXX. Rubric.& Gavant.lit.x — *Sine Titulo, &c.*] Dum verò cantantur Prophetiæ, Celebrans Planeta indutus eas legit ad Altare in cornu Epiſtolæ ſubmiſſa voce, ſtante Diacono a dexteris ejus, & Subdiacono a dexteris Diaconi, primus autem Cæremoniarius ſtabit tunc propè angulum poſteriorem Altaris verſus ipſum Celebrantem, ut in Introitu Miſſæ. Ad Orationes verò ſtabunt Miniſtri Sacri unus poſt alium, ut in Miſſa de more fieri ſolet ad Orationes. Bauldry *ſupra n.*20. Biſſus *lit.P.n.*143. §.2. Gavantus *ſupra n.*13.

Finita Prophetia, Lector genuflectit cum Cæremoniario apud Legile verſus Librum utroque genu: cum mox dicendum ſit a Diacono: *Flectamus genua* (ſi tamen poſt Prophetiam ſequatur Tractus, tunc non genuflectunt utroque genu, ſed unico genu Cruci, & factis debitis reverentiis iis, qui in Choro exiſtunt, ſtantibus interim Clericis, diſcedant, & Cæremoniarius eum ad locum ſuum ducit) dicto verò: *Levate*, ſurgunt ambo, & cum debitis reverentiis, *ut ſupra*; & Cantorem Prophetiæ ad locum ſuum reducit Cæremoniarius, qui ſtatim ad eum, qui ſecundam Prophetiam lecturus eſt, accedet, & eum ducit ad Legile pro cantanda alia Prophetia, & omnia fiant ut de primo diximus. Bauldry *ſupra num.*14. uſque ad *num.* 16. Biſſus *ſupra*. Vinitor *ſupra num.*8.

Cantantur deinde eodem modo aliæ Prophetiæ in Cathedralibus, & Collegiatis (pro aliis enim Eccleſiis, ubi non ſunt Canonici dicemus infra) quarum primas quatuor cantabunt Cantores, vel Acolythi, ſeu Clerici, *ut ſupra*; Alias quatuor Beneficiati, ſeu Manſionarii; ultimas quatuor Canonici, vel alii, prout commoditas, vel numerus Clericorum ſuadebit. Cæremon. Epiſcop. *lib.*2. *cap.*28. §.5.

Cantatis igitur quatuor primis Prophetiis a Clericis, Cæremoniarius accedens ad Beneficiatum, vel Manſionarium juniorem, qui lecturus eſt Prophetiam; Factaque ei mediocri inclinatione, & ab eo eadem inclinatione mediocri reſalutatus ducit ad Legile (ſurgentibus nunc omnibus Beneficiatis cum Manſionariis eorum æqualibus, & reliquis inferioribus. Cærem. Epiſc.*lib.*1.*cap.*18.§.6.) ibique factis ſolitis reverentiis, *ut ſupra*, cum Cæremoniario, ſedent omnes qui aſſurrexerunt, & ſupradictus Beneficiatus, ſeu Manſionarius cantat quintam Prophetiam, qua cantata, obſervatis etiam hìc iis omnibus ſupranotatis Cæremoniis, reducens Cæremoniarius eum ad ſuum Subſellium, ibi eum relinquit, & diſcedit poſtea, facta tamen priùs per Cæremoniarium mediocri inclinatione, *ut ſupra*, cui & Beneficiatus correſpondet parem ei faciendo inclinationem, quæ omnia pariter obſervantur

vantur in ducendis, & reducendis reliquis Beneficiatis ad octavam uſque Prophetiam.

Poſt hanc autem octavam Prophetiam, idem Cæremoniarius accedens ad juniorem Canonicum, eidemque profundam facit inclinationem (nam Dignitatibus, & Canonicis reverentia eſt exhibenda, a Beneficiatis quidem, ſicut a Cæremoniario, & aliis Clericis profunda inclinatione; minus tamen profundè, præſente Epiſcopo; a Canonicis verò aliis ſuis Canonicis Collegialibus reverentia mediocri inclinatione eſt exhibenda, ut colligitur ex Bauldry *par.1.cap.9.n.7.& 14.*) quem Cæremoniarium tunc Canonicus ſimplici inclinatione reſalutat, quæ conſiſtit in ſola Capitis inflexione, atque in humeris tantiſper inclinatis (ſurgentibus omnibus de Choro) eumque præfatus Cæremoniarius ducit ad Legile, quò cum dictus Canonicus pervenerit, habens Cæremoniarium a ſiniſtris facit cum eodem nudo capite profundam tantùm Cruci Altaris inclinationem; & Chorum, ut ſupradictum eſt cum eodem Cæremoniario ſalutat, deinde nonam cantat, *ut ſupra*, Prophetiam, interim omnibus de Choro ſedentibus.

Cantata ſupradicta Prophetia, & factis reverentiis, *ut ſupra*, Cæremoniarius eundem Canonicum ad ſuum Subſellium reducit (cui omnes de Choro itidem aſſurgunt) & factis ad invicem reverentiis, ſupra expoſitis, præfatus Cæremoniarius ab eodem diſcedit, & ita ſe gerit in ducendis, & reducendis reliquis tribus Canonicis uſque ad ultimam Prophetiam.

Hic eſt Ordo, qui hodie ſervatur in cantandis dictis Prophetiis; antiquitùs tamen cantabantur in Ambone, aut in medio Chori ad Aquilam, ſeu Pulpitum, & incipiebantur a Dignioribus deſcendendo ad inferiores, ita ut primam Lectionem cantaret, v. g. Decanus, ſecundam qui ipſum in Dignitate ſequebatur, & ſic de cæteris, ut refert Martene *loc.cit.§.15.*

XXXI. Rubr.& Gavant. lit.y. *Catechizat Catechumenos, &c.*] Sacerdotes parati Cottis, & Stolis violaceis (aut unus Sacerdos ſic paratus) catechizat baptizandos, ſi qui ſint (niſi hoc antea fuerit factum. Ex Biſſo *ſupra n.6.*) & præparant eos ad Baptiſmum ante Atrium, aut in Porticu Eccleſiæ, vel ad ſummum in Eccleſiæ aditu, quod eſt conformiter ad Rituale Romanum, ſive ſint parvuli, ſive ſint adulti, dicunturque, & ſervantur omnia, quæ ibidem præcipiuntur, uſque ad ingreſſum Eccleſiæ; quibus peractis, & facta Benedictione Fontis, *ut infra*, in Eccleſiam introducuntur, ut præſcribitur in Rituali Romano; ſi plures ſint baptizandi, Orationes dicuntur in Plurali; ſed actiones, videlicet inſufflationes, ſigna Crucis, & ſalis guſtatio, & alia hujuſmodi fiant in ſingulari. Bauldry *part.4.cap.11.art.3 n.22.*

XXXII. Gavant.n.18 — *Si ſedere voluerit Celebrans, &c.*] Poſt lectam a Celebrante unam Prophetiam, donec compleatur a Cantore; facta priùs ibidem in cornu Epiſtolæ cum Miniſtris Sacris ſimplici inclinatione Cruci Altaris per breviorem viam, cum præfatis Miniſtris, præcedente ſecundo Cæremoniario de more, nudo Capite ibit Celebrans ad ſcamnum nudum, vel panno violaceo tectum, ut innuimus *ſupra*, ubi ipſe, & Miniſtri ſedebunt tecto Capite. Gavantus *ſupra*;

ſupra; Corſettus *ſupra n.*11. A Portu *ſupra Rubr.*9. *in Adnot. n.* 6. & circa finem Tractus Prophetiæ iterum accedet cum Miniſtris nudo capite ad Altare, præcedente Cæremoniario per viam longiorem, ut in Miſſa ſollemni, ſive per breviorem viam, quod magis placet, præſertim ſi citò abſolvetur a Lectore Prophetia, vel Tractus a Choro (aliter ſi in hujuſmodi contingentia revertere deberet ad Altare per longiorem viam, deberet aſſurgere ſtatim ac incæpit ſedere; A Portu *ſupra*) ſicut etiam ne ſit incommodum ita ſæpe per gradus anteriores redire; nulla tamen tunc ab ipſo Celebrante reverentia, & a Miniſtris Sacris fieri debet genuflexio Cruci, neque reverentia Choro, cum non aſcendunt ad medium Altaris, & ſi fieri poteſt, ſcamnum ſupradictum ſit proximum infimo Altaris gradui a parte Epiſtolæ. Bauldry *ſupra n.*20. Idem Celebrans Orationes aſſignatas poſt Prophetiam cantabit manibus extenſis in tono Orationis Miſſæ, ad quas Chorus ſtabit nudo Capite verſus Altare; Diaconus, & Subdiaconus de more poſt Celebrantem, & Diaconus, dicto a Celebrante *Oremus*, ubi occurret genuflectere, cantabit: *Flectamus genua*, omnibus præter Celebrantem genuflectentibus, Subdiaconus verò ſurgens dicet: *Levate*, omnibus etiam ſurgentibus.

XXXIII. Gavant. num. 19 — *Ordo legendi Prophetias, &c.*] Cæremoniarius vel Acolythus, qui forte eodem Cæremoniario deficiente, Lectores Prophetiarum comitatur, nullam cantare debet Prophetiam, ſi tamen forte aliqua facturus eſt, Miniſter alter eum comitari debet. Bauldry *ſupra n.*15. Ordinem, qui ſervari debet in cantandis Prophetiis, jam ſupra innuimus; Si tamen neceſſitas cogat unum plurimas Prophetias cantare (ut ſæpe accidit in Eccleſiis, ubi exiguus eſt Clericorum numerus) quod tamen videtur faciendum non continuatim, ſed cum interruptione quorumdam, & ii ita ad id eligantur, ut qui fortiori voce pollent, longiores ipſi Prophetias decantent. Bauldry *ſupra num.*18. Dum cantatur ultima Prophetia, unus ex Cæremoniariis curabit, ut Acolythi deferant tres Cuſſinos, & poſt diſceſſum e Choro ad Fontem (ubi talis fons tenetur) unum diſponat in ſecundo gradu a parte Evangelii, alterum in ſecundo gradu a parte Epiſtolæ, tertium in medio tertii gradus, ſi plures habeat Altare gradus (vel etiam hunc diſponat in ſecundo gradu, ut in alio diſpoſuit) vel in medio Suppedanei ſi habeantur cum Suppedaneo tres gradus tantum: A Portu *ſupra n.*8.

RUBRICA.

20 *His expletis, ſi Eccleſia habuerit Fontem Baptiſmalem, Sacerdos benedicturus Fontem accipit Pluviale violaceum, & præcedente Cruce cum Candelabro, & 2 Cereo benedicto accenſo, deſcendit cum Clero,*

& miniſtris paratis ad Fontem : & interim cantatur ſequens a Tractus ; Sicut Cervus &c.

GAVANTUS.

Baptiſmus ſignificat Mortem, Sepulturam, & Reſurrectionem Chriſti, *Rom.6.* & ideo potiſſimum hac die celebratur, *Rupert. lib.6. cap.34.*

z *Cereo benedicto.* Portabitur Cereus ante Crucem, *Cæremonial. Epiſcop. lib. 2. cap. 27.*

a *Tractus, Sicut Cervus, &c.* Eſt *in Ordine Romano,* cum quo concordat Oratio ſequens, ut manifeſtè patet, *& in Gregoriano legitur Sacramentario.* * imò & hujus Ritus meminit. *Sanct. Auguſt. in Pſal.* 41.

RUBRICA.

21 *Poſtea procedit ad benedictionem Fontis, dicens, manibus junctis.*

GAVANTUS.

De Fontis uſu antiquo, *Dion. de Eccleſ. Hierar.* quem matrem adoptionis vocat.

De conſecratione ejuſdem. *Clem. lib. 7. Conſtitut. cap.43. & Synod. Apollin. lib. 4. epiſt. 15.* plura vide *apud Baron. Anno* 132. *& Durand. de Ritibus lib. 1. cap. 19.*

22 Porrò ſex facit Sacerdos in hac benedictione Fontis, orat, manu tangit aquam, & format Cruces : mutat vocem, ſufflat, demittit, & elevat Cereum in aquam; infundit oleum, & Chriſma, & commiſcet.

23 *Orat Deum.* Ut ſit præſens tantis myſteriis, movetque in præfatione aſtantes in Deum, ad eundem finem, ut Deus audiat.

24 *Manu tangit aquam.* Ter. Primò dividens in formam Crucis, a qua pendet effectus Baptiſmi. Secundò tangit ſimpliciter, quia manu Sacerdotali opus eſt, etiam in Baptiſmo, ad fugandos Dæmones. Tertiò projiciens, & effundens aquam verſus quatuor Mundi partes : quia Baptiſmus omnes homines attingit, non circumciſio. Facit etiam manu varias Cruces ſuper aquam, ut benedicatur a Trinitate per virtutem Sanctæ Crucis.

25 *Mutat vocem.* Ter primò per modum Orationis, ſecundò per modum Præfationis, tertiò per modum Lectionis, ut in Trinitate omnia fiant, & modo humilius, modo audentius Deus oretur.

26 *Halat.* Ter in modum Crucis, & ſufflat ter in modum ✠ ut cum Cruce Trinitatem conjuget, a quibus habet vim Baptiſmus, majorem autem a Trinitate. Valet etiam inſufflatio ad expellendos Dæmones cum ignominia, qui levi flatu expelli queunt a Sacerdote.

27 *De-*

27 *Demittit Cereum*. In aquam, & elevat ter, profunde, profundius, profundiſſime, ut Spiritus Sanctus ſua plenitudine fontem impleat, ſicuti quando deſcendit in ſpecie Columbæ in Baptiſmo Chriſti, adumbrati in hoc Cereo demerſo in aquam: elevatio autem ejuſdem Cerei ſignificat effectum Baptiſmi, qui confert gratiam elevantem a peccato ad gloriam.

28 *Infundit Oleum, & Chriſma*. Et commiſcet, de quo etiam *Dion. ubi ſupra cap. 20. par. 2.* ut indicetur conjunctio Chriſti per Baptiſmum cum Populis Eccleſiæ, *aquæ multæ, populi multi*, & Chriſti nomen, ideſt, uncti, ab oleo, & Chriſmate deducitur: cæterum Ritus hic totus habetur *in Ordine Romano*, expoſitio verò ſumpta eſt partim *ab Amalar. lib. 1. cap. 25.* partim *ab Honor. in Gemma lib. 3. cap. 3.* partim *a Durand lib. 6 cap. 81.*

29 *In eodem Ordine Romano*. Jubetur, ut in Rubrica noſtra, aſperſio Populi cum aqua fontis ante infuſionem olei, & ejuſdem aquæ reſervatio ad aſpergendum in domibus, & aliis locis ad munditiam Baptizatorum: de qua etiam *Gregor. Turon. lib. 1. de glor. Mart. cap. 24.*

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus perſolvendis a Benedictione Fontis, uſque ad initium Litaniarum, & Miſſæ.

XXXIV. Rubric. n. 20 -- *His expletis, ſi Eccleſia habuerit Fontem Baptiſmalem, &c.*] Ubi habetur Fons Baptiſmalis, ſervari debet hic Ritus pro illius Benedictione. Ante Fontem, intra ejus Cancellos præparari debet legile, & ſuper illud Miſſale, niſi deſignetur Acolythus, qui coram Celebrante librum teneat. Juxta Fontem verò a latere ponentur duo Vaſa vacua, unum magnum implendum aqua benedicta, priuſquam Sacrum Oleum, & Chriſma in dictum Fontem infundantur, aliud erit Vas conſuetum cum Aſperſorio pro aſperſione facienda; deinde præparetur etiam Bacile cum bombacio, & mica panis, necnon Mantile ad extergendas manus Celebrantis cùm opus fuerit. Finitis omnibus Prophetiis, per aliquem Acolythum removetur e medio Chori legile, & reportatur ad locum ſuum, & interea accenduntur Cerei ex Candelabris ſupra Credentiam.

XXXV. Gavant. in Rubr. 20 -- *Portabitur Cereus ante Crucem, &c.*] Celebrans ſtans adhuc in cornu Epiſtolæ ſuper ſuppedaneum deponit Planetam, adjuvantibus Miniſtris Sacris, vel Cæremoniario, & Acolytho; ex Nicolao de Bralion *par. 3. n. 1. cap. 15.* in quo, ut pluries diximus, ſervanda eſt conſuetudo Eccleſiarum; deinde deponit Celebrans etiam Manipulum, ſicut faciunt Miniſtri Sacri, & accipit Pluviale violaceum ibidem per aliquem Acolythum delatum, deinde Acolythus de Cruce accipit Crucem proceſſionalem; Ceroferarii, factis debitis reverentiis, accipiunt candelabra cum candelis accenſis, & alius Acolythus Cereum Paſchalem, poſtea procedunt in medio Presbyterii,

ril, nunquam tamen genufleĉtentes, neque ſe inclinant Cruci; notandum igitur hic eſt, quòd præfatam Crucem deferre non debet Subdiaconus Miſſæ, ut colligi poteſt ex Rubrica attente conſiderata, & clarius ex Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 28. §. 7. ubi dicitur, quòd Celebrans, poſt alios de Clero, procedit medius inter Diaconum, & Subdiaconum. Miniſter ergo Cotta indutus, eam deferre debet, nam ſi neceſſarius eſſet alius Subdiaconus, id præſcriberetur in Rubricis hoc loco, ſicut præſertim reperitur in fine Feriæ V. in Cœna Domini. Nicolaus de Bralion *ſupra cap.* 14. *num.* 4.

Procedit igitur omnium primus Aeolythus, Cereum ambabus manibus deferens; poſtea Crucifcrarius cum Cruce inter duos Ceroferarios medius, deinde Clerus bini ſimul, aperto capite, junioribus præcedentibus, facta ab iis genuflexione unico genu Cruci Altaris; ultimo ſequitur Celebrans tecto capite, manibus junctis (facta tamen prius nudo capite reverentia Cruci) medius inter Diaconum, & Subdiaconum, ex Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 28. §. 7. qui Cruci genuflexionem faciunt unico genu, & elevantes fimbrias anteriores Pluvialis Celebrantis, detecto capite accedunt ad Fontem. Biſſus *lit. F. n.* 134. §. 4.

Advertendum tamen, quòd ubi non eſt Fons Baptiſmalis, non eſt facienda Benedictio aquæ. Hoc autem colligitur ex Decreto dato in noſtro Indice ſub *n.* 516. edito die 13. Julii 1697. *in una Januen.*

XXXVI. Rubric. & Gavant. lit. a — *Tractus Sicut Cervus, &c.*] Dum procedunt ad Fontem ut ſupra, in via cantatur Tractus: *Sicut Cervus deſiderat, &c.* ut in Miſſali, Cantoribus incipientibus, quem Chorus proſequitur. Bauldry *ſupra art.* 4. *num.* 3. Biſſus *ſupra*, Vinitor *par.* 6. *tit.* 16. *num.* 1.

Cum pervenerint ad Fontem, Clerus vel ſe locat hinc inde in duos Choros, vel quaſi in gyro pro loci ſitu; in variis enim Eccleſiis varius eſt Fontis Baptiſmalis ſitus, & idcirco certa, & determinata regula nequit aſſignari; ſpectat igitur ad prudentem Cæremoniarium omnia cum debito ordine diſponere. Ex Biſſo *ſupra* §. 5.

Cruciferarius autem ſemper medius inter Ceroferarios, ſiſtit ſe prope Fontem, ſeu ante Cancellos, ita tamen, quòd hi faciem Celebrantis reſpiciant, ibique ſtent cum Acolytho Cerei, & Ceroferario, tanquam immobiles. Horatius Chriſtiani *ſect.* 5. *de Sabbato Sancto cap.* 5. *de Benedict. Fontis Baptiſmalis n.* 5. Celebrans verò medius inter Diaconum a dexteris, & Subdiaconum a ſiniſtris; ex Cæremoniali Epiſc. *ſupra*, aliquantulùm poſt eum; antequam ad benedictionem Fontis procedat, depoſito Bireto, cantabit in tono Feriali manibus junctis (ſuſtinente Librum aliquo Acolytho, vel poſito Libro ſuper Legile, & ad Orationes Miniſtri Sacri elevent ſemper fimbrias Pluvialis. Ex Cærem. Epiſc. *lib.* 1. *cap.* 8. §. 3.) *Dominus vobiſcum*, deinde præmiſſo, *Oremus*, inclinato Capite Cruci, ſimplici inclinatione de more, dicit Orationem: *Omnipotens ſempiterne Deus, Reſpice &c.* ut in Miſſali. Biſſus *ſupra* §. 6. Hæc autem Oratio, ſi Fons Baptiſmalis ſit in Eccleſia, ſeu Cappella ſeparata, dicatur in ipſo ingreſſu Eccleſiæ, ſeu Cappellæ, ſi autem fue-

rit

rit in Eccleſia ubi celebratur, dicatur ante Cancellos Baptiſterii. Horatius Chriſtiani *ſupra*.

XXXVII. n.21 -- *De Fontis uſu antiquo; & de conſecratione ejuſdem, &c.* Veterem eſſe Eccleſiæ conſuetudinem, ut aqua eorum, qui baptizandi ſunt, ſollemni Ritu conſecretur, colligitur ex S. Dionyſio *Lib. de Eccleſ. Hierarch. cap.* 2. ubi loquendo de Fonte Baptiſmali, ait: *cujus aquam poſtquam Sanctis invocationibus ſanctificavit*. Sanctus Baſilius pariter *Lib. de Spiritu Sancto, ad Amphilochium c.*26. *Benedicimus*, inquit, *aquam Baptiſmatis*; & hunc Ritum recenſet inter traditiones Apoſtolicas. Eadem veritas comprobatur etiam auctoritate S. Cypriani, qui *Epiſt.*70. ad Januarium ait: *Oportet ergo mundari, & ſanctificari aquam prius a Sacerdote, ut poſſit Baptiſmo ſuo peccata hominis, qui baptizatur, abluere*, & Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus *Catecheſi* 3. dicit: *Sic aqua munda ad invocationem Spiritus Sancti, & Chriſti virtutem accipiens, Sanctitatem conſequitur*. Aliæ SS. PP. Auctoritates, quibus præfati Ritus antiquitas oſtenditur, legi poſſunt apud Menardum *in ſuis notis, & Obſervationibus ad Librum Sacrament. S. Gregorii Papæ pag.* 95. præſertim vero apud Joſephum Vicecomitem *in lib.*1. *de Antiquis Baptiſmi Ritibus, & Cæremoniis cap.* 14. a quo etiam, *cap.* 15. pereruditе traditur, quibus Cæremoniis Aqua Baptiſmalis conſecraretur, & quæ forma, quo tempore, quaque hora ſequebatur talis conſecratio; *cap. vero* 4. docet antiquum Eccleſiæ morem fuiſſe baptizandi in Fluminibus &c. & *cap.* 5. Baptiſteria Sancti Dionyſii tempore fuiſſe inſtituta, eorumque uſum ſtabilem in Eccleſia fuiſſe.

XXXVIII. Rubric.& Gavant. n.22 -- *Porrò ſex facit Sacerdos, &c.*] Reſumendo nunc ſermonem Rituum, quos peragit Sacerdos in Fontis Baptiſmalis conſecratione, poſtquam Celebrans prædictus ad Fontem Baptiſmalem pervenerit, ſiſtit ſe facie verſa ad Occidentem, ſi nihil impediat; Ex Bauldry *ſupra n.*3. medius inter Diaconum, & Subdiaconum, *ut ſupra*; & tunc prædicti Ceroferarii, & Cæremoniarii vertunt ſe contra Celebrantem. Memoriale Rituum *ſupra* §.5.*n.*11. Acolythus autem Cerei, prope ipſum Diaconum cum altero ferente Mappulam a ſiniſtris hujus. Bauldry *ſupra*.

XXXIX. Gavant. n. 22 -- *Orat &c.*] Deinde Celebrans, depoſito bireto, ſtans dicit manibus junctis in tono Feriali (Miniſtris Sacris fimbrias Pluvialis interim elevantibus *ut ſupra*) *Dominus vobiſcum*, & alteram Orationem: *Omnipotens ſempiterne Deus &c.* Memoriale Rit. *ſupra n.*12. qua finita, cùm in concluſione dixerit illa verba: *Spiritus Sancti Deus*, elevans vocem, cantando adhuc manibus junctis, proſequitur in tono Præfationis: *Per omnia ſæcula ſæculorum*, & alia ut in Miſſali.

XL. Gavant. eodem num. 22 -- *Manu tangit, & format Cruces, &c.*] Idem Celebrans poſt verba: *Gratiam de Spiritu Sancto*, dividit Aquam manu dextera in modum Crucis, & immediate manum tergit: Poſt verba: *Non inficiendo corrumpat*, tangit aquã manu, & tergit: Poſt verba: *Indulgentiam conſequantur*, facit tres Cruces ſupra Fontem manu dextera. Antiqua eſt autem Eccleſiæ conſuetudo, ut aqua Baptiſmalis per ſignum Crucis benedicatur, ut conſtat ex Sermone

mone S. Auguſtini 181. de tempore. *Hoc enim ſigno Crucis* (ait S. Pater) *conſecratur Corpus Dominicum, ſanctificatur Fons Baptiſmatis*, & in Johannem cap.118. *quod ſignum niſi adhibeatur ſive frontibus credentium, ſive ipſi aquæ, ex qua regenerantur &c.* Poſt verba: *ſuper te ferebatur*, dividit aquam dextera manu, & effundit verſus quatuor partes Mundi, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Auſtrum, hoc modo: 3 1 4 2 Memor. Rit. *ſupra n.4.*

XLI. Gavant. eodem n.22 — *Mutat vocem, & ſufflat, &c.*] Poſt verba: *In nomine Patris &c.* mutat vocem in modum Lectionis: Poſt verba: *Tu benignus aſpira*, halat ter in aquam in modum Crucis dicens: *Tu has ſimplices aquas &c.* uſque ad illa verba: *Purificandis mentibus efficaces.*

XLII. Gavant. eodem n.22 — *Dimittit, & elevat Crucem, &c.*] Poſt verba prædicta: *Purificandis mentibus efficaces*, immittit aliquantulum Cereum in aquam, dicens in tono Præfationis: *Deſcendit in hanc plenitudinem &c.* & extrahit: Immittit ſecundò profundiùs, & eodem tono aliquantò altiori repetit: *Deſcendat in hanc &c.* & pariter extrahit &c. Immittit tertiò uſque in fundum, & altiori voce repetit: *Deſcendat, ut ſupra*, & non extrahit; Ter ſufflet immediate in aquam in formam tridentalem juxta figuram in Miſſali, & proſequitur dicendo; *Totamque hujus Aquæ ſubſtantiam regenerandi fæcundet effectum*; & tunc extrahitur Cereus de aqua, atque proſequendo in tono Præfationis &c. *Hic omnium &c.* tandem legendo concludit: *Per Dominum noſtrum &c.* & adſtantes reſpondent: *Amen.*

Completa benedictione Fontis, ſed antequam Celebrans infundat olea in aquam, accipitur per aliquem Acolythum de ipſa aqua benedicta ex Fonte in Vaſe conſueto, & miniſtrante Diacono de more Aſperſorium; Celebrans aſpergit ſe, & circumſtantes cum dicta aqua benedicta, nihil dicens. Bauldry *ſupra num.7.* Et facta aſperſione prædicta, Celebrans reddit Aſperſorium Diacono (quod accipit cum debitis oſculis) & hic Acolytho. Horatius Chriſtiani *ſupra n.16.* & Memoriale Rituum *ſupra n.14.* Interim Parochus, vel aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola violacea, & non alba, indutus, aſſociatus ab uno Acolytho Vas ferente, aſpergit de ipſa aqua benedicta reliquos de Clero, ac Populum per Eccleſiam. Memoriale Rituum *ſupra n.16.* qui autem aſperguntur ſtabunt capite profunde inclinato, & cum reverenti devotione; ex Biſſo *ſupra §.12.* & Bauldry *ſupra.*

Interim Sacriſta, vel alius infundit in aliud Vas (pariter antequam Celebrans in aquam infundat ſacra olea) amplum ad hoc præparatum partem illius aquæ, eamque ſervet ad aſperſionem locorum, domorum, & aliarum rerum. Gavantus *ſupra*, & præſertim in ſequentem diem pro aſperſione Populi ad Miſſam. Bauldry, & Biſſus *ſupra.*

XLIII. Gavant. eodem n.22 — *Infundit oleum, & Chriſma, & commiſcet, &c.*] Celebrans poſt factam aſperſionem infundit in Baptiſterium, nempe in aquam baptiſmatis jam benedictam oleum Cathacumenorum in modum Crucis, dicens: *Infuſio Chriſmatis, &c.* & in fine reſpondetur: *Amen*: poſtea accipit ambas ampul-

ampullas dicti Olei Cathecumenorum, & Chriſmatis, & de utroque ſimul in modum Crucis infundendo dicit: *Commixtio Chriſmatis &c.* & in fine reſpondetur *Amen*; mox depoſitis ampullis, manu ſua dextera miſcet in aqua, ſpargens oleum, & Chriſma per totum Fontem, quo facto, abſterget manum bambacio, deinde lavat manus more ſolito cum mica panis. Fundi Chriſma in Fontem Baptiſmalem, eſt mos antiquus, & hoc colligitur ex S. Gregorio Turonenſi *lib.1. de Miraculis cap.24.* ubi ait: *Tunc cum Exorciſmo ſanctificatam conſperſum deſuper Chriſma, omnis Populus cum devotione accipit*: Et *lib. 1. Hiſtoriæ cap.31.* ubi dicit: *Baptiſterium componitur, Balſama diffunduntur &c.*

Chriſma infunditur in aquam baptiſmalem in modum Crucis, ex more antiquo, quem videre eſt apud Dionyſium *cap.2. & 4. Eccleſ. Hierarch.* idque faciunt etiam Græci, & Orientales tribus vicibus, ut conſtat ex eodem Dionyſio *cit cap.2. Eccleſ. Hierarch.* ubi legitur: *Cujus aquas poſtquam Sacris invocationibus ſanctificavit, illaſque tribus Sanctiſſimi unguenti infuſionibus perfecit &c.* Idem liquet ex Euchologio Græcorum in ſequentia S. Baptiſmi, in qua habetur: *Tres facit cum oleo Cruces in aqua*; Ubi oleum ſumitur pro unguento, vel Chriſmate. Ita enim aliquando a Patribus uſurpatur, ut colligitur ex variis locis Prudentii, & S. Auguſtini, quos citat Menardus ſupra cit. *pag.98.* Idem Ritus apparet in Libro Severi Patriarchæ Alexandrini, de Ritibus Baptiſmi, idemque etiam facere conſueverunt Æthiopes, ut colligitur ex Ordine Baptiſmi Eccleſiæ Æthiopicæ.

Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt.

Finita Fontis Benedictione, & lotis manibus, juxta Cæremonial. Epiſcop. *lib.2. cap.27.* §.18. ſi aderunt Cathecumeni baptizentur more ſolito per octo dies antecedentes in ipſa Eccleſia, niſi periculum immineat, nullus Infans baptizetur, ut de ipſis hac die ſollemniter Baptiſmus celebretur. Horatius Chriſtiani *ſupra cap.6. de ſollemni Parvulorum Baptiſmo n.1.* Ad baptizandos autem recte, & rite dictos Cathecumenos, Celebrans aſcendere debet ad fores Eccleſiæ, ibique eos recipiens poſtea comitatur cum Patrinis, & Matrinis ad Fontem Baptiſmalem, & paullo ante Baptiſmum, depoſitis Paramentis violaceis, accipit Stolam, & etiam Pluviale albi coloris. Caſtaldus *lib. 3. ſect. 8. cap. 8. n.7.* & reliqua peragit, ut in Rituali Romano. Finita vero Baptiſmatis adminiſtratione, deponit Celebrans Paramenta alba, & iterum accipit ſupradicta Paramenta violacea, & poteſt habere ſermonem brevem ſi velit, ac tempus permittat, de effectu Baptiſmi.

Poſt Benedictionem Fontis, & poſt collatum Baptiſma, præſertim Cathecumenis, ſi qui fuerint baptizandi (hoc enim eſt determinatum tempus pro baptizandis adultis. Biſſus *lit B. n.17.* §.50.) Celebrans, & omnes alii redeunt ad Altare eodem ordine, quo acceſſerunt ad Fontem; Interim vero, dum ſcilicet ad Altare procedunt, duo Cantores incipiunt cantare Litanias, & Chorus reſpondet, repetendo illud idem, quod Cantores dixerunt, ut ſic Litaniæ dicantur Ritu duplici. Talis enim eſt ſenſus Rubricæ Miſſalis, quòd nempe Litaniæ incipiantur, cum Celebrans, & alii de Fonte ad Altare procedunt, & ita

radunt Bauldry *ſupra art.* 5. *num.*1. Billus *lit.S. num.*6. §.13. Aliqui tamen DD. præſertim Gerlacus Vinitor *ſupra tit.*17.*n.*2. nolunt Litanias incipi ad locum Fontis, ſed in Choro, juxta Cærem. Epiſc. *lib.*2. *cap.*27. §.19. Clara tamen eſt Rubrica Miſſalis præſcribens, ut incipiantur ad Fontem, ut ſupra dictum eſt, & talem eſſe frequentiorem uſum Eccleſiarum Parochialium, procul dubio exiſtimo, & convenientius eſt, ut qui ad Fontem cantando acceſſerunt, cantando etiam revertantur. Alius ergo uſus ob particularem quandam rationem Cathedralibus relinqui poteſt, pro quibus principaliter eſt Cæremon. Epiſcop. ſicut ſentit, & docet Nicolaus de Bralion *par.*3. *cap.* 14. *n.*8. Interim Sacriſta, aut alius præparat (ſi adhuc non ſint parati, & diſpoſiti, ut ſupradiximus) hinc inde ſuper ſecundum gradum Altaris tres Cuſſinos ſupradictos ſupponendos Capiti Celebrantis, & Miniſtrorum. Bauldry *ſupra*.

Cum autem ad Altare pervenerint, Celebrans, & Miniſtri retrahunt ſe verſus cornu Epiſtolæ (non enim convenit, quòd Celebrans, & Miniſtri ante medium Altaris Paramenta accipiant, & deponant) Ibique depoſitis Pluviali, & Planetis plicatis, ſtatim revertuntur ante Altare, ut ex Nicolao de Bralion *par.* 3. *cap.* 1. *n.*15. & genuflexi in plano ante infimum Altaris gradum procumbunt, ſuperponentes capita ſua prædictis cuſſinis in ſecundo gradu Altaris poſitis. Bauldry *ſupra*, & Billus *ſupra* §.14.

Interim duo Cantores genuflexi ante Scabellum in medio Chori Litanias, ex Libro ante eos poſito, Cottis induti proſequuntur, ſi ad Fontem, ut ſupradictum eſt, eas incæperint; ſin minus, tunc eas inchoant, & proſequuntur, cæteri de Choro genuflectunt ſuis in locis (ſed non procumbunt) & repetunt, ut diximus, ea omnia, quæ dicuntur a prædictis Cantoribus.

RUBRICA.

30 *Ubi verò non eſt Fons Baptiſmalis, finita ultima Prophetia cum ſua Oratione, Celebrans Caſulam deponit, &* b *cum Miniſtris ante Altare procumbit: & aliis omnibus genuflexis,* c *cantantur Litaniæ in medio Chori a duobus Cantoribus, utroque Choro idem ſimul reſpondente. Cum autem perventum fuerit* d *ad* ℣. *Peccatores, te rogamus. Sacerdos, & Miniſtri ſurgunt, & accedentes ad Sacriſtiam induuntur Paramentis albi coloris pro Miſſa ſollemniter celebranda, & interim* e *accenduntur luminaria Altaris.* f *In fine Litaniarum cantantur ſollemniter, Kyrie eleiſon, & repetuntur, ut in Miſſa moris eſt.*

GAVAN.

Digitized by Google

GAVANTUS.

b *Cum Miniſtris*. Et hi quoque in Albis procumbunt ex communiori uſu Eccleſiarum Romæ. * deponunt tamen Planetas plicatas paullo ante. *Peccatores Cærem. Epiſc. lib. 2. cap. 27.* quod etiam mihi magis placet, cuſſini coriacei dari poſſunt ſub eorum capitibus, & Celebrantis.

c. *Cantantur Litaniæ*. Ita *Ordo Romanus*. Litaniæ, ideſt, deprecationes. *Amalar. lib. 1. cap.* 28. quibus ſignificatur conſortium Sanctorum cum nuper baptizatis, *Raban. lib. 2. cap.* 28. Hæ vero non inchoantur apud Fontem, ſed apud Altare, *Cærem. Epiſcop. lib. 2. cap.* 28. Aliqui ſcripſere geminandum illud: *Per Sanctam Reſurrectionem tuam*; ſed nullo antiquo Auctore: imò contra Bullam Pii V. quæ additiones prohibet.

d *Ad Peccatores*. Diſcedunt in Sacriſtiam, ut dicitur etiam *in Miſſali Vatic Volum.* 474. ſi vicina eſt; alioquin in locum viciniorem, & decentem poſt Altare; omnino ante Altare nemo Epiſcopo inferior eſt veſtiendus, licet ſit loci ſuperior, non enim eſt illi communicanda Epiſcopalis prærogativa, niſi Mitra utatur.

e *Accenduntur luminaria, Sacramentarium Gregorianum, & Ordo Romanus*, ad *Agnus Dei*, accendi jubent, quia per Agnum Dei Chriſtum lumen Fidei communicatum eſt, *Amalar. lib. 1. cap.* 30. ſed pallium violaceum removetur ab Altari, ornatur Credentia ſuis neceſſariis ad Miſſam ſollemnem, ut ſupra dictum eſt.

In fine Litaniarum cantatur, &c. Monet *Ordo Romanus*, quòd cantari debent ita tarde, ut Sacerdos, & Miniſtri queant procedere ad Altare.

RUBRICA.

31 *Interim Sacerdos cum Miniſtris in Paramentis albis accedit ad Altare, & dicto Pſalmo, Judica me Deus, cum Gloria Patri, facit Confeſſionem, ut moris eſt, in loco conſueto; deinde aſcendens oſculatur Altare, incenſat more ſolito, & finitis a Choro, Kyrie eleiſon, incipit ſollemniter,* g *Gloria in Excelſis*, h *pulſantur Campanæ*.

GAVANTUS.

g *Gloria in Excelſis*. Habet *Ordo Roman. & Sacramentar. Gregor.* * Dicat autem prius de more Celebrans cum Miniſtris, ſubmiſſa voce, *Kyrie eleiſon*, novies. *Cæremon. Pap. lib. 2. ſect. 1. cap. 57. & 60.*

h *Pulſantur Campanæ*, jubet *Ord. Roman.* pulſari ad Litanias; forte, ut populus vocaretur ad initium Miſſæ. *Durandus cap.* 85. ad Hymnum Angelicum, & convenit, ſicuti ceſſavere in Hymno eodem Fer. V.

Sed adverte, ne majores Campanæ pulſentur, antequam ſignum datum fuerit in Cathedrali, ſeu Matrice Eccleſia, ex decreto Concilii Lateranen. *ſeſſ.11. ſub Leone X*. ſub pœna Regularibus centum ducatorum ex Sac. Rituum Congreg. die 21. Martii 1609. & eæ tantum eo caſu pulſabuntur, quæ ſunt intra parietes Eccleſiæ; dato deinde ſigno a Cathedrali, ſeu Matrice, dabitur etiam (licet detur longe poſt, *Gloria in Excelſis*) ſollemne ſignum ab omnibus aliis Eccleſiis, cum Campanis majoribus. Per Matricem intellige quoque Parochialem in Diœceſi; & ſi plures ſint Parochiales, eam, quæ aliis major eſt dignitate: nam ante Matricem hanc non ſunt pulſandæ a Confratriis Campanæ, ex Decreto Sac. Rit. Congreg. *die 9. Febr.* 1608.

RUBRICA.

32 *Poſtea Sacerdos dicit, Dominus vobiſcum.*

GAVANTUS.

Quid Epiſcopus dicat; *Pax vobis*: ita *Ordo Romanus*, contra *Durand. cap.* 85.

RUBRICA.

33 *Finita Epiſtola, Celebrans incipit, Alleluja, & totum decantat ter, elevando vocem gradatim: & Chorus poſt quamlibet vicem in eodem tono repetit illud idem. Poſtea Chorus proſequitur, ℣. Confitemini, &c.*

GAVANTUS.

35 *Alleluja* cantatur in cornu Epiſtolæ, oſculata prius manu a Subdiacono, * & dum cantatur, ſtant omnes, *Cæremon. Pap. loc. cit. cap.* 57.

Præcedit, *Alleluja, Tractum*. *Ordo Rom. & Sacrament. Greg.* & ecce gaudium Paſchale, ſed non plenum; quia Tractus luctum ſignificat, ut alias docuimus. Verſus tamen, *Confitemini*, eſt de Pſal. 117. cujus titulus eſt, *Alleluja, Rup. lib. 6. cap. 11.* eſt ergo lætitia in ſpe proxima *Hugo Victorin. ubi ſupra lib. 3. cap. 29.* Verſus & Tractus habentur in *Antiphonario Gregor.*

RUBRICA.

35 *Ad Evangelium non portantur luminaria, ſed tantum Incenſum, petitur benedictio, & alia fiunt de more.*

GAVAN-

GAVANTUS.

Tradit *Ordo Rom.* & ſignificantur aromata mulierum ad monumentum, ſine lumine Fidei: quia putabant Chriſtum hominem mortuum, *Alcuin* Devotio aderat, fides obſcura erat, *Dur. loc. cit.* Evangelium legitur a Celebrante in cornu Evangelii, ut aliàs, poſt cantatum a ſe tertiò, *Alleluja*.

RUBRICA.

36 *Non dicitur*, i *Credo*, *ſed finito Evangelio*, *Sacerdos dicit*, *Dominus vobiſcum*. ℟. *Et cum ſpiritu tuo*, *& poſtea*, *Oremus*, l *non dicitur Offertorium*.

GAVANTUS.

Hæc *Ordo Romanus*.

i *Credo*. Quia nondum Apoſtoli credebant Reſurrectionem Chriſti.

l *Non dicitur Offertorium*. Quia mulieres ſub ſilentio ibant cum aromatibus ad Sepulchrum, *Alcuin.* neque habetur *in Sacram. Gregor.* Subdiaconus defert ad Altare una cum Calice Burſam Corporalium. Ad *Lavabo*, dicitur, *Gloria Patri*.

37 De *Communicantes*, & *Hanc igitur oblat.* ubi etiam de Præfat. propria, vide ſupra in *Rubr. gen.*

RUBRICA.

38 *Dicitur*, *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum*, *ſed* m *pacis oſculum non datur*. n *Agnus Dei non dicitur*, *nec* o *Poſtcommunio*, *dicuntur tamen tres conſuetæ Orationes ante Communionem*.

GAVANTUS.

m *Pacis oſculum non datur. Ordo Rom.* quia nondum dixerat Chriſtus Apoſtolis, Pax vobis.

n *Agnus Dei*. *Ordo Roman. & Sacram. Gregor.* inquit *Alcuin.* ob ſilentium mulierum, quæ nondum credebant Chriſto Redemptori animarum ad tollenda peccata mundi. *Durand. cap.* 85.

o *Poſtcommunio.* Hæc omittitur, quia in hac Miſſa non communicabant, tempore nimirum Durandi, introducta etiam tunc nova conſuetudine celebrandi hanc Miſſam mane; ſed in die ſequenti communicabant cùm Cathe-

cume-

cumeni, tum alii, quod nota (contra quoſdam, qui gratis oppoſitum ſcripſerunt) ne communicet alius a Celebrante in hac Miſſa noctis, vel Veſperæ: ſunt vice ℣. *Communio*, & *Poſtcommunio*, ut ſcribit *Durand. loc. cit.*

RUBRICA.

39 *Poſt ſumptionem Sacramenti*, p *pro Veſperis in Choro cantatur Antiphona, Alleluja, Alleluja, & Pſalmus Laudate Dominum omnes gentes, cum Gloria Patri, in fine, & poſt repetitur eadem Antiphona, Capitulum, Hymnus, & Verſus non dicuntur, ſed ſtatim Celebrans in Cantu incipit Antiphonam ad Magnificat.*

GAVANTUS.

Non deponitur a Celebrante Caſula, ut aſſumat Pluviale, quod aliquando fecere perperam nonnulli; quia nondum eſt finita Miſſa.

p *Pro Veſperis*. Hoc Sabbatum proprie non habet Officium, *ex Auguſtin. & Alcuin.* & quæcumque hic habentur pro Veſperis, eadem ſunt *in Ordine Romano*, ſi habet Officium, hoc terminatur in Veſpera, non in Miſſa, ut fine fine laudetur Chriſtus, qui morte ſua nos redemit. *Durand. ibidem*. Sed verius finitur Officium in Miſſa, cum, *Ite Miſſa eſt*, quæſtio eſt de nomine. Porro Antiphona, *Alleluja*, convenit, ut intonetur a digniori, qui eſt in Choro.

RUBRICA.

40 *Deinde cantatur, Magnificat, cum Gloria Patri, in fine, & fit incenſatio*, q *ut aliàs in Veſperis. Repetita Antiphona Celebrans dicit, Dominus vobiſcum.*

GAVANTUS.

Miniſtri cum Celebrante dicunt Pſalmum, *Magnificat*, in cornu Epiſtolæ, uti ſtant ad Introitum Miſſæ.

q *Ut aliàs*. Incenſatio item fit eodem modo, quo initio Miſſæ, ſed præterea incenſantur alii in Choro.

41 Extra Chorum dicuntur Veſperæ, ut in Breviario adnotatum eſt: & nos in Commentariis Rubric. Breviarii opportunius de his dicemus.

42 Ad Orationem ultimam uſque ad finem, omnino ſervantur omnia, quæ in fine Miſſæ aliàs præſcripta ſunt.

43 Peracta Miſſa, quæritur: An aliæ Miſſæ celebrari queant; *Microlog. cap.* 53. concedit, ſi neceſſe fuerit, & a Litania incipere docet, omiſſis Lectionibus,

ctionibus, inquit, auditis. Negant *Navar. cap.* 25. *n.* 88. & *Francolin. tract. de tempor. Hor. Canon. cap.* 30. *n.* 2. & 9. quia uſu receptum eſt, ut unum tantum Sacrificium fiat ſollemne, nulluſque eſt Introitus, ut in Sabbato Pentecoſtes, niſi dicas cum *Hugone ſupra*, Lectiones omnes habere vicem Introitus. Unde & Sacerdos habet Caſulam tunc, & jubetur eas legere ſubmiſſa voce ad Altare. *Sotus in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 2. concedit hac lege ut celebretur Superioris conceſſu, & auctoritate, ſed *Azor. qui lib.* 10. *cap.* 24. *quæſt.* 4. omnino negat *ex cap. Sabbato, diſt.* 3. *de conſ.* ubi dicitur biduo hoc Sacramentum penitus non celebrari, concedit a Superiore dari poſſe licentiam tantum, quando juſta adſit cauſa, puta, quia multi ſunt, qui commode eo die Sacrificio publico intereſſe non poſſunt; quod accidere poteſt quando Feſtum Annunciationis incidit in Sabbatum Sanctum, & tunc de licentia Superioris celebrari poſſet, aliàs non, & nonniſi poſt inchoatum ſaltem ſollemne Sacrificium, depoſitoque luctu, & mœrore Eccleſiæ.

44 Quo caſu forte ſufficit incipere a Confeſſione, qua finita, dicat Sacerdos, *Kyrie eleiſon*, de more, & reliqua cum Veſperis uſque ad finem Miſſæ, nam *Gemma lib.* 3. *cap.* 118. ait Officium hujus Miſſæ per *Kyrie eleiſon*, inchoari: niſi pro *Kyrie eleiſon*, intelligat *cum Micrologo* Litaniam. * Volunt aliqui non dici Veſperas in hac Privata Miſſa, & pro ℣. *Communio*, dici Antiphonam tantum ad *Magnificat*, hoc eſt, *Veſpere autem Sabbati, &c.* & ſtatim Orationem, ſed fugiendus eſt hic caſus, non decidendus.

45 Tutiorem autem arbitror ſententiam *Navarr.* & *Francol.* eamque conformiorem *cap. Sabbato*, ut non celebretur, niſi unica Miſſa, quæ noctis eſt; ſub initio noctis dicebatur tempore S. Thomæ *in* 4. *diſt.* 12. *q.* 1. Feſti verò, cujus Officium transfertur, nulla prorſus, quod ad Miſſam attinet, haberi debet ratio: & multo minus Votiva Miſſa dici debet, etiam pro re gravi.

46 Idem dicerem de Communione Cleri, ſeu Laicorum, in Feſto Annunciationis in Sabbato Sancto, quod non debent alii communicare in Miſſa, quæ noctis eſt: & ideo non dicitur, *Communio*, ut ſupra adnotavi.

47 De Cereo accendendo in tempore Paſchali nihil invenio apud antiquos, niſi quod *ex Ord. Rom.* & *Microl. cap.* 53. in Octavis Paſchæ diſtribui ſolitus fuit Cereus hodie benedictus; ergo non ultra Octavam Paſchæ ardebat: *in Annal. Minorum Vvandig* decretum fuit Anno 1263. quòd in Ordine Minorum Cereus Paſchalis remaneret uſque ad Aſcenſionem Domini; & accenderetur in Miſſis ſaltem diebus feſtivis. Sacra Rituum Congregatio 19. Maji 1607. cenſuit, regulariter accendi debere ad Miſſas, & Veſperas ſollemnes in triduo Paſchatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis uſque ad Aſcenſionem, in aliis ſervandam eſſe conſuetudinem locorum.

48 Romæ varia eſt conſuetudo, a peritioribus hæc laudatur, ut a latere Evangelii ille ardeat a Sabbato Sancto uſque ad Dominicam in Albis incluſive, quia eſt unicum Reſurrectionis Feſtum, *ex Ord. Rom.* ad Miſſam, & ad omnes Horas. Præterea diebus Dominicis primis Veſperis uſque ad ſecundas, & Completorium incluſive, ad Miſſam, & Horas: quia Dominica eſt repetitio Feſti Reſurrectionis Chriſti, etiam per annum, nedum Paſchali tem-

Digitized by Google

tempore, quem Ritum tradit *Samarinus in theſ. Sacerdotali tit. de Cereo Paſch.* nimirum ad utraſque Veſperas, & Miſſam Dominicæ, & in Aſcenſione ad omnes Horas uſque ad Evangel. Miſſæ: quòd ſi dicatur Miſſa Parochialis, ſeu Conventualis non ſollemnis, ad eam item die Dominico accendi poteſt.

49 Poſtremo a primis Veſperis Aſcenſionis Domini, uſque ad finem Evangelii Miſſæ ſollemnis, ſeu Parochialis, ſeu Conventualis non ſollemnis, in aliis diebus nunquam accenditur.

50 Candelæ tres, de quibus ſupra in Arundine poſitæ non ultra Veſperas Sabbati Sancti ardere debent: alioquin gratis ardebunt, & ſine cauſa.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus ſervandis a principio Litaniarum, ſeu Miſſæ, uſque ad finem.

XLIV. Gavant. in Rubric. 30. lit. b — *Deponunt tamen Planetas plicatas, &c.*] Ubi non eſt Fons Baptiſmalis finita ultima Prophetia cum ſua Oratione, aliquis Acolythus deſignatus amovebit legile cum libro; Ceroferarii tres cuſſinos ſuper ſecundum gradum æquali diſtantia collocabunt. Interim Celebrans deponet Planetam violaceam in cornu Epiſtolæ, juvantibus Cæremoniario, & Acolythis, ſive Miniſtris Sacris, prout mox diximus juxta conſuetudinem Eccleſiarum, qui pariter Miniſtri ſtatim ſuas Planetas plicatas deponent, & tradent Ceroferariis, ad Sacriſtiam cum Planeta Celebrantis deferendas, retenta Stola, & Manipulis, deinde cum iiſdem accedet Celebrans ad medium Altaris, ubi inclinabit ſe Cruci, deſcendet ante infimum gradum, iiſdem Miniſtris comitantibus, & genuflectentibus, tum ſimul cum illis, hinc inde diſtantibus ab illo, ſe proſternet. Tunc verò, & non prius Cantores genuflexi incipient Litanias. Acolythi verò e Sacriſtia reverſi, genuflectunt in plano, hinc inde, ſicut & cæteri, ſed non procumbunt. Bauldry *cit. loc. art.* 5. *de Sabbato Sancto* §. 4. & Biſſus *lit. S. n.* 6. §. 15. Diximus ſtatim ab initio, debere Celebrantem, & Miniſtros deponere Planetas plicatas, quia hæc eſt praxis fere communis omnium Eccleſiarum, & opinio omnium Rubriciſtarum, quamvis enim ſupra dicatur a noſtro Gavanto, quòd juxta Cæremoniale Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. §. 20. id facere debeant tantum, cum dicendum eſt (ſeu paullò ante) *Peccatores*, nihilominus attente conſideranti patebit, quòd prædictus uſus conveniens eſt ſolum Cathedralibus Eccleſiis, Epiſcopo Celebrante, nam *cap.* 28. ſeq. ejuſdem Cæremonialis, Epiſcopo non Celebrante, ſed præſente, vel abſente §. 9. aperte habetur, quòd Diaconus, & Subdiaconus in albis eſſe debent, ſtatim antequam Litaniæ inchoentur.

XLV. Rubr. & Gavant. lit. c — *Cantantur Litaniæ, &c.*] Quo loco Litaniæ ſint inchoandæ, jam diximus ſupra, & quomodo cantari debeant. Hic addimus, quòd Acolythi aliqui, & Cæremoniarius ſecundus citius

ſur-

ſurgunt, nempe cum in Litaniis dicitur: *Propitius eſto, &c.* ut amoveant de Credentia, & de Altari, ea quæ non ſunt amplius uſui, & obſervent ſi aliquid deſit pro Miſſa ſollemni celebranda, ea præparent, ex. gr. Thuribulum, Ignem, & cætera requiſita. Debent etiam parare ſcamnum Celebrantis, ſi antea nudum erat. Ex Bauldry *ſupra num.* 4. & ex Biſſo *ſupra* §. 15.

XLVI: Rubr. & Gavant. lit. d -- *Ad Peccatores, &c.*] Cum in Litaniis perventum fuerit ad ℣. *Peccatores*, Cantores reliqua cantent lentius, ſi opus eſt, ut ea quæ ſequuntur tempore congruo fiant, & ne mora, aut ſilentium inter Liranias, & Miſſàm interponatur. Celebrans verò, & Miniſtri, admonente Cæremoniario, ſurgunt ad præfatum ℣. & facta a Celebrante Cruci Altaris profunda reverentia, & a Miniſtris Sacris (ſicuti a Cæremoniario, & aliis Miniſtris, qui inſervire debent) genuflexione eidem Cruci unico genu, & Choro ab utraque parte reverentia de more, ſumptisque biretis a primo Cæremoniario ſibi porrectis, tegunt caput, quo recto, eo modo quo ſunt, nempe in albis, manibus junctis ante pectus, præcedentibus Thuriferario ſine Thuribulo, junctis manibus, & nudo capite, cum Ceroferariis ſine candelabris, deinde ſecundo Cæremoniario (& ii etiam erunt manibus junctis, & nudo capite) Miniſtri verò Sacri unus poſt alium, ultimò Celebrans, accedunt ad Sacriſtiam, ſi vicina ſit, alioquin ad locum viciniorem Altari, ſive poſt illud, ſive ad latus ejuſdem, ſi idem Altare ſit prope murum; ibique depoſitis Paramentis violaceis, ſumunr Paramenra alba pro Miſſa, adjuvantibus Cæremoniario, & Acolythis. Nicolaus de Bralion *ſupra*.

XLVII. Rubr. & Gav. lit. e -- *Accenduntur luminaria, &c.*] Dum Celebrans, & Miniſtri Sacri ſumunt reſpective ſupradicta Paramenta alba pro Miſſa celebranda, Acolythi, vel Sacriſta removent cuſſinos a gradibus Altaris, & ſuper eos tapetem feſtivalem extendunt; accendunt candelas ejuſdem, necnon candelas in candelabris ab ipſis deferendis (quæ candelabra, ſi Celebrans cum Miniſtris pararur in Sacriſtia, erunt etiam in eadem Sacriſtia, ut poſſint Ceroferarii cum Celebrante, & Miniſtris, de Sacriſtia ad Altare procedere, ut infra dicemus; ſin verò Paramenta ſumant retro Alrare, vel ſi ipſum Altare ſit prope murum, in alio loco viciniori, tunc Ceroferariorum candelabra accenduntur ſuper Credentiam) removetur etiam eodem tempore a Sacriſta, vel ab alio, ab Altari majori pallium violaceum, ut appareat album, quod ſub ipſo poſitum fuit, & extenditur velum Tabernaculi in parte anteriori, vel ablato Conopæo violaceo, album detegent, ſive aptabunt. Rurſus interim detegenrur Imagines, ſive Icones per Eccleſiam, ſi fieri poteſt. Ex Bauldry *ſupra num.* 6. ex Biſſo *ſupra* §. 17. & ex Cærem. Monaſt. *lib.* 4. *cap.* 10. §. 5. *n.* 3. Si autem hoc tempore detegi non poſſent prædictæ Imagines per Eccleſiam, diſcooperiantur dum ſit benedictio Fontis, vel ubi non eſt Fons Baptiſmalis, dum cantantur ultimæ Prophetiæ; cum enim de tempore præciſo, quo id faciendum eſt, nihil ab Eccleſia ſtarutum ſit, certe convenientius videtur, quòd id fiat ante Miſſam hujus diei, & quandò luctu

Digitized by Google

Quadrageſimali, & Paſſionis completo in Litaniis, omnes Sancti ſollemniter ſunt invocandi. Ita Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 7. licet tamen in aliquibus Eccleſiis detegi etiam ſoleant ad intonationem Hymni Angelici, quod etiam placet.

XLVIII. Rubric. n. 31 — *Interim Sacerdos cum Miniſtris in Paramentis albis, &c.*] Celebrans, & Miniſtri Sacri, ſumptis Paramentis albis pretioſis ſibi reſpective convenientibus, & poſito, ac benedicto a ſupradicto Celebrante incenſo in Thuribulo de more, factaque ab omnibus, nudo capite, profunda reverentia Cruci, vel Imagini, quæ eſt in Sacriſtia, ſi ibi Paramenta Sacra ſumpſerunt, procedunt, ut mos eſt ad Altare pro Miſſa ſollemni celebranda ordine ſolito; nimirum præcedit primus omnium Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, deinde ſequentur Ceroferarii cum candelabris, poſt hos ſequitur Cæremoniarius ſolus, omnes nudo capite; ſequitur deinde Subdiaconus ſolus, & poſt eum Diaconus; ultimo loco Celebrans, qui tres poſtremi incedunt capite cooperto, & manibus junctis; hic tamen ordo tenendus eſt, dummodo Celebrans, & Miniſtri Sacri Paramenta alba ſumpſerint in Sacriſtia, nam ſi ea ſumpſerint retro Altare, vel in alio loco eidem Altari viciniori, tunc accedunt ad Altare Ceroferarii, non deferentes candelabra. Ex Biſſo *lit. O. n.* 121. *& lit. S. §. 6. n.* 8. Juxta tamen morem noſtrum, & aliarum Eccleſiarum exeunt e Choro, qui eſt retro Altare, Ceroferarii cum candelabris accenſis. Meminiſſe fas eſt, quòd in Eccleſiis Cathedralibus in hoc Sabbato ab Epiſcopis conferuntur ordines tum majores, tum minores, de qua origine ordinandi Miniſtros in hac Feria fuſe diſſeruimus ſupra in noſtris Obſervationibus *tit.* 2. *n.* 8.

XLIX. Rubr. & Gavant. lit. f — *In fine Litaniarum, &c.*] Cum pauſa convenienti ſollemniter cantatur *Kyrie eleiſon*, ut detur tempus Celebranti faciendi Confeſſionem, & poſtea incenſandi Altare, ac dicendi etiam *Kyrie* cum Miniſtris Sacris in cornu Epiſtolæ more ſolito, antequam ipſe Chorus ceſſet a cantu. Caſtaldus *ſupra cap.* 5. *n.* 5. Bauldry *ſupra n.* 8.

L. Rubr. & Gavant. lit. g - *Gloria in excelſis, &c.*] Finita Confeſſione, & incenſato Altari more ſolito, non dicitur Introitus, nam hæc Miſſa eo caret, quia Introitus eſt veluti introductio ad publicas preces; unde cantabatur ad occupandos adſtantes, donec Sacerdos veniret ad Altare, & univerſus Populus foret adunatus, cum autem veniat Populus in ſpeciem Proceſſionis, unà cum Celebrante a Fonte Baptiſmali (vel ubi non eſt Fons, a Proceſſione *Lumen Chriſti*) & ad Altare procedat, non eſt opus Introitus. Rurſus cum decantatum ſit *Kyrie* in Litaniis, mos jam olim fuit, ut Miſſa hæc ab intonatione *Gloria in excelſis* inchoaretur; dicto igitur a Celebrante novies *Kyrie*, ut ſupra in cornu Epiſtolæ, cum Miniſtris ſubmiſſa voce, juxta conſuetudinem pergit ad medium Altaris, ibique de more incipit intonare ſollemniter: *Gloria in excelſis*, & juxta ſolitum peraguntur reliqua ut in aliis Miſſis. Hippolytus a Portu *ſupra artic.* 4. *Rubr.* 11. *n.* 5.

LI. Rubric. & Gavant. lit. h — *Pulſentur Campanæ, &c.*] Intonato Hymno *Gloria in excelſis*, & non prius, pul-

pulſantur omnes omnino Campanæ, quæ ſunt in Eccleſia, & Cappellis, & tintinnabula, quæ inſerviunt ad elevationem Sacramenti in Miſſis Privatis; præterea pulſantur & Organa, ubi habentur, ſed Chorus non proſequitur Hymnum, niſi poſtquam deſierit omnino ſonitus Campanularum. Lohner *par.* 4. *n.* 12. Caſtaldus *ſupra n.* 6. & Organorum exiſtentium intra fines Eccleſiæ, alioquin confunderentur voces cantantium in Choro, cum ſonu prædictarum Campanarum. Caſtaldus *ſupra num.* 6. Lohner *loc. ſupra cit.* Bauldry *ſupra n.* 11. Hippolytus a Portu *ſupra n.* 6.

LII. Rubric. & Gavant. lit. i — *Sed adverte ne majores Campanæ, &c.*] Majores tamen Campanæ exiſtentes in Turri Campanaria, non debent pulſari niſi poſtquam pulſatæ fuerint Campanæ Eccleſiæ matricis, ſcilicet principalis in eo loco, etiamſi eſſet tantum Parochialis, quod verificatur reſpectu Eccleſiarum, ſive Regularium, ſive Confratrum, eaque omnia certa ſunt, etiam ex Decretis a S. R. C. editis, quæ mox a nobis allegabuntur; hinc fit, ut hoc ſollemne ſignum in Campanili detur, aliquando longe poſt Hymnum *Gloria in excelſis*, in Eccleſia decantatum.

Decretum allegatum a Gavanto *ſupra*, de pulſatione talium Campanarum, confirmatum etiam fuit per aliud Decretum, quod datur in noſtro Indice ſub *n.* 568. in quo ſtatuitur primam pulſationem Campanarum in Sabbato Sancto, non eſſe de juribus mere Parochialibus, ſed ſpectare ad Eccleſiam digniorem, juxta Conſtitutionem Leonis X.

Prædicta Decreta obſervari debent etiamſi Eccleſia aliqua Collegiata habeat omnimodam præcedentiam ſupra Matricem, pro qua re, apud Gavantum in Manuali Epiſc. v *Campana in addit. num.* 2. allegatur Decretum a S. R. C. editum ſub die 23. Februarii 1619. quod tamen in Regeſtis Sacræ Congregationis, ſaltem ſub tali data non reperitur; non obſtantibus tamen prædictis Decretis, ubi Religioſi ex immemorabili conſuetudine ſemper, & continuo conſueverunt ad libitum in dicto Sabbato Sancto pulſare Campanas nulla habita ratione, an prius fuerint pulſatæ in Cathedrali, vel Matrice, hujuſmodi immemorabilis conſuetudo eſt retinenda, ut pluribus relatis Rotæ Deciſionibus, firmat Tamburinus *de Jure Abbatum tom.* 1. *diſput.* 15. *quæſt.* 7. *ſub n.* 28.

Spectat etiam ad hanc materiam Decretum, quod aſſeritur editum a S. R. C. ſub die 8. Junii 1641. & affertur a Paſcuccio *in Compendio ad Conſult. Can.* Jacobi Pignatelli *par.* 2. *tit. de Regularibus*, in quo habetur — Ad effectum pulſationis Campanarum in Sabbato Sancto, ſufficit probare Eccleſiam eſſe Parochialem, Antiquiorem, Digniorem, & Majorem, ex quibus concluditur eſſe Matricem — ſed neque hoc Decretum potuit reperiri in Regeſtis S. C.

LIII. Rubric. n. 32 — *Sacerdos dicit Dominus vobiſcum, &c.*] Ad finem Hymni ſurgentibus Clericis, & deinde Miniſtris Sacris, ſurgit & Celebrans e ſuo ſcamno, & vadit ad medium Altaris per longiorem viam cum debitis reverentiis Choro, & Altari, & peragit omnia, ut in aliis Miſſis, & cantat Orationem, prout in Miſſali. Hippolytus a Portu *ſupra n.* 7. ſed eſt hic obſervandum, quòd ad Orationem Miſſæ Chorus non ge-

nuflectit. Biſſus *lit. C. num.* 29. §. 10.

LIV. Rubric. & Gavant. n. 34 — *Alleluja cantatur in cornu Epiſtolæ, &c.*] Cantata Epiſtola a Subdiacono, ipſe Subdiaconus oſculatur de more manum Celebrantis. Gavantus *ſupra*, & accipit ab eo benedictionem; deinde, & non prius, contra nonnullos, ipſe Celebrans incipit gravi voce cantando, ſtans adhuc in cornu Epiſtolæ cum Miniſtris Sacris, ut ad Introitum: *Alleluja*: omnibus in Eccleſia ſtantibus: ex Gavanto *ſupra*; quo ſemel cantato a Celebrante, ut in Miſſali notatur, Chorus in eodem tono, & voce illud repetit: deinde Celebrans elevando vocem gradatim (qui ideo advertere debet, ut prius voce demiſſiori incipiat, ut ſecundò, ac tertiò illam abſque indecentia elevare poſſit) ſecundò, & tertiò repetit in cantu *Alleluja*, & idem repetit Chorus poſt quamlibet vicem. Hippolytus a Portu *Rubric.* 12. *in adnot. num.* 3.

LV. Rubric. & Gavant. eodem num. 34 — *Præcedit Alleluja, Tractum, &c.*] Decantato tertiò *Alleluja*, Chorus proſequitur ℣. *Confitemini*, *&c.* quo finito, cantat Tractum. Ita etiam Celebrans dicto tertiò *Alleluja*, legit ſubmiſſa voce prædictum ℣. *Confitemini*, *&c.* & Tractum, ut in Miſſali, ſcilicet *Laudate Dominum*, *&c.* Turrinus *par.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 3. §. *Cantata Epiſtola*; Corſettus *de Sabbato Sancto*, *tract.* 1. *cap.* 8. *n.* 21. & alii communiter.

LVI. Rubric. n. 35 — *Ad Evangelium non portantur luminaria.*] Sed Ceroferarii ſtant manibus junctis a lateribus Subdiaconi, & ſignant ſe cum Diacono, cum non teneant candelabra. Bauldry *ſupra num.* 14. a Portu *ſupra Rubr.* 13. *in adnot. num.* 3. Incenſum tamen, ut aliàs, impoſitum prius in Thuribulo, & benedictum de more, defertur, & Liber Evangeliorum incenſatur de more.

LVII. Rubric. & Gavan. lit. I — *Non dicitur Offertorium, quia Mulieres, &c.*] In Miſſa hujus diei non dicitur deprecatio illa quæ Offertorium communiter appellatur. Hujus omiſſionis rationem myſticam, ex Alcuino deſumptam, affert noſter Gavantus, nimirum, quia Mulieres ſub ſilentio ibant cum aromatibus ad Sepulchrum; Vvalfridus Strabo *de Rebus Eccleſ. cap.* 22. Poſtquam cum Alcuino prædictam rationem myſticam retulit, dicendo, agens de Sabbato Sanctæ Paſchæ. *Non cantatur offerenda . . . . . . ad memoriam reducitur Sacrificium, ſeu ſilentium Mulierum: Ipſæ enim tantummodo unguenta detulerunt*; Proſequitur deinde, & aſſignando aliam rationem literalem; cur hac die non dicatur Offertorium ait: *Cum vere credamus priſcis temporibus PP. Sanctos ſilentio obtuliſſe, vel communicaſſe, quod etiam hactenus in Sabbato Sancto Paſchæ obſervamus.* Hæc præfatus Strabo; Berno vero Abbas Augienſis *cap.* 1. *de Rebus ad Miſſam ſpectantibus*; adoptando eadem ferme verba Strabonis, adſtruit: *Offertorium, quod inter offerendum cantatur, quamvis a prioris Populi conſuetudine &c. .... fateri poſſunt cum veraciter credi poſſit priores Sanctos ſilentio obtuliſſe, vel communicaſſe, quod etiam hactenus in Sabbato Sancto Paſchæ ſolemus obſervare.* Mens igitur laudatorum Auctorum eſt antiquitus, dum offerebantur dona, & fiebant oblationes a Populo, nihil recitari ſolere a Cantoribus, & hanc veterem diſciplinam conſerva-

tam

tam fuiſſe in Miſſà Sabbati Sancti Paſchæ. Horum opinioni adhæret etiam noſter P. Franciſcus Berlendi in ſua erudita diſſertatione de oblationibus §. 4.

Prædictæ ſententiæ ego quoque accedo, poſtquam pene mihi perſuaſeram in Miſſa hujus diei, ideo prætermitti Offertorium, quia cum Gavanto *ſupra lit.O.* credebam, quòd in hac Miſſà nemo communicaret, & hinc quaſi inferebam, neque in hac Miſſà antiquitus factas fuiſſe oblationes a Populo, quibus prætermiſſis, rationabiliter inferri poterat, quòd pariter prætermittebatur Antiphona, quæ Offertorium appellatur; hæc ſiquidem inſtituta fuit, ut cantaretur a Choro, dum a Populo porrigebantur dona, & fiebant oblationes. Rurſus Mos antiquus erat, ut qui communicandi jus non haberent, offerre pariter prohiberentur, idque conſtat ex Concilii Illiberitani *can.* 28. in quo habetur: *Epiſcopum placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere*: Ex quo colligitur, quòd omnes, qui communicabant, panem, & vinum offerebant, ex quibus Euchariſtia conficeretur, & ita ex ſuis oblatis reficerentur, ut tradit etiam Card. Bona *lib.2. cap.* 8. *num.* 4. unde cum jure communicandi annexum erat jus offerendi; quæ confirmantur etiam auctoritate S.Eligii Epiſc.Noviomienſis, qui obiit anno Chriſti 665. & in ſua Homilia ait: *Hæc dicit Apoſtolus, quia Corinthii, qui per prædicationem ejus ad fidem venerant, ſolebant in hac die offerre ad Eccleſiam panem, & vinum, & dabatur Sacerdoti ad conſecrandum: expletiſque myſteriis, unuſquiſque quod dederat, accipiebat*. Quibus omnibus poſitis, quaſi arguebam, & quidem cum fundamento, quòd ſi in Miſſa hujus Sabbati nemo Corpus Chriſti Domini de manu Celebrantis accipiebat, ut cenſet Cavantus *ſupra*, nemo pariter panem, & vinum ad Eccleſiam deferebat, & ad Altare offerebat, & idcirco in hac Miſſa Antiphona, quæ *Offertorium* dicitur, omitteretur. Quæ quidem opinio confirmari poterat ex iis, quæ laudatus Pater Berlendi adſtruit *cit.* §. *n.*4. nimirum, quòd antiquitus in Miſſis Defunctorum, quia privatæ omnino erant, nulla fiebat oblatio, ſicut pariter nulla interveniebat Communio, niſi ipſiuſmet Celebrantis, id quod comprobat auctoritate S. Vvillelmi *lib.*1. *ſuarum Conſtitutionum Hirſaugienſium*, ubi legitur: *Si Miſſam Defunctorum cantat, nemo, niſi ipſe ſolus, communicat. Sed ſi Vivorum Miſſa eſt, ſic quoque tenendo dat pacem Converſo &c.* Quæ quidem Conſtitutiones repeRiuntur *in Veteri Diſciplina Monaſtica* P. Herrgott; & prædicta vero verba leguntur *pag.*457. Idem etiam comprobari poterat auctoritate eruditiſſimi Gabrielis Albaſpinæi Aurelianenſis Epiſcopi, qui *lib.*1. *ſuarum obſervat. cap.*17. ait: *Ideo in mortuorum Sacris oſculum non perſolutum eſſe, quòd olim privata eſſent illa Sacra, non autem ſollemnia, hoc eſt, non eſſent inſtituta, ut eis publice Fideles omnes communicarent, perinde, atque in Dominicis, Feſtiſque diebus fieret. Id autem apparet ex Can.*4. *Concilii* 2. *Vaſenſis, ubi diſcrimen ponitur inter ſollemnia, mortuorumque Sacra. Itaque cum in his Sacris non communicaretur, nullum etiam oſculum dabatur, quod quidem Symbolum quoddam, & argumentum erat communionis Fidelium, eoque tantum nomine permittebatur, ut ad Communionem*

Fi-

Fideles præpararentur, & ad mutuam benevolentiam excitarentur. Hæc præfatus Auctor; ex quibus omnibus validum deſumi poterat argumentum in favorem ſupradictæ opinionis, cui libenter adhærerem, ſi ſubſiſteret illud aſſumptum Gavanti, quòd in Miſſa hujus Sabbati, utpote nocturna, nullus alius a Celebrante communicabat, ſed ſolum in die ſequenti, quo cum Cathecumeni, tum alii Sacramenti Euchariſtici participes fiebant.

Verùm priſca evolvendo monumenta Liturgica relata a Martene infra citando, Ordinem Romanum primum inter evulgatos a Johanne Mabillon, præſertim vero Sacramentarium Gelaſianum, cogor omnino recedere ab expoſita Gavanti opinione, & ſuſtinere cum Domino Grancolaſ. in *Breviarium Romanum lib.7.cap.21.* cum Petro Moretto in *ſua Erudita Diſceptatione Epiſtolari de Ritu variandi chorale indumentum &c. n.14.* & cum aliis, cogor, inquam aſſerere, quòd in hac Miſſa omnes communicabant, non ſolum Neonati, ſed reliqui quoque Fideles cæterarum Synaxeon more; idque patet ex Collectis hujus Miſſæ deſcriptis in allegato Sacramentario Gelaſiano *lib.1. cap.45.* in Oratione ſiquidem, quæ *Poſtcommunio* dicitur, hæc præciſa verba leguntur: *Præſta quæſumus &c. ut Divino munere ſatiati, & ſacris myſteriis innovemur, & moribus*: Ex quibus evincitur Euchariſtico pane omnes refectos fuiſſe, non vero ſolum Sacerdotem. Rurſus quod in eadem Miſſa factæ fuerint oblationes, etiam pro Cathecumenis recenter baptizatis, colligitur ex verbis, quæ habentur in præcedentibus Orationibus. Prior enim e ſecretis Gelaſianis ait: *Suſcipe quæſumus Domine, & plebis tuæ, & tuorum hoſtias renatorum: ut, & Confeſſione tui nominis &c.* Altera vero Secreta incipit his verbis: *Suſcipe Domine preces Populi tui cum oblationibus hoſtiarum &c.* Ex quibus liquet in prædicta Miſſa profecto factas fuiſſe Oblationes, & Cathecumenorum, & aliorum Fidelium; quapropter iterum dico, nullo modo ſuſtineri poſſe, ideo in hac Miſſa prætermitti Antiphonam, quæ dicitur *Offertorium*, quia in eadem nullæ fiebant Populi Oblationes, in quibus offerendis recitabatur a Choro prædicta Antiphona.

Aliam igitur rationem aſſignare debemus, propter quam, nunc juxta Ritum Rom. Eccleſiæ, non recitatur, neque Antiphona, quæ *Offertorium*, neque alia, quæ *Communio* dicitur. Unde præter rationem, quam adducunt ſuperius allegati Auctores Strabo, & Berno Augienſis, dici etiam poſſet, & fortaſſe probabilius, quòd prædictæ Oblationes pro Cathecumenis (ipſi enim, teſte Ambroſio in *Prologo ad expoſitionem Pſalmi* 118. neque hac die, neque in tota Baptiſmi ſui Octava offerebant) fiebant ab eorumdem Suſceptoribus, quorum magnus erat numerus, quia pro uno Cathecumeno baptizando non unus tantum, ſed duo, vel tres, immo plures etiam Suſceptores deſtinabantur, ut oſtendit Martene *lib.1. de Antiquis Eccleſ. Ritib. cap.1. art 16. n.12.* & iſti conſtituebant probabiliter, ſi non totam, maximam ſaltem partem illius plebis, de qua fit mentio in prædictis Collectis Gelaſianis; probabile autem eſt prædictos ſuſceptores hac die detuliſſe ſuas oblationes antequam inchoaretur Miſſa, nam cum ante Miſſam Baptiſma conferretur, iidem occupati erant in

in exuendis, & induendis ſuis Cathecumenis, cæteriſque Muniis exequendis; quapropter non poterant apud ſe Oblationes retinere, ut illas tempore conſueto ad Altare deferrent; proinde neceſſum erat, ut delatio talium oblationum ſequeretur ante Miſſam; & hinc probabiliter factum eſt, quòd Antiphona ad offerendum non recitabatur a Choro. Supradicta magis confirmari poſſunt ex iis, quæ leguntur *in cit. Ordine Romano num.46.* ubi habetur -- *Illud autem de Parvulis providendum eſt, ut poſtquam baptizati fuerint, nullum cibum accipiant, nec lactentur, antequam communicent Sacramenta Corporis Chriſti: & omnibus diebus ſeptimanæ Paſchæ ad Miſſas procedant, & parentes eorum offerant pro ipſis, & communicent omnes* -- En igitur, quòd omnes communicabant, quòd parentes pro Parvulis offerebant; unde manifeſtum eſt, quòd pro Cathecumenis Oblationes fiebant a ſuis Suſceptoribus.

Quoniam vero ex cit. Textu Ordinis Romani parvuli poſtquam baptizati erant nullum ſumebant cibum, nec ſugebant lac ab uberibus, antequam Euchariſtico Cibo reficerentur, opinandi locus datur, quòd in hodierna Miſſa omitteretur Offertorium ad evitandam ejuſdem Miſſæ prolixitatem, quia prædicti parvuli difficillime temperare ſe poterant ab iteratis, & moleſtis vagitibus emittendis, ſi longo temporis tractu jejunii perſeverarent: & equidem ad eos cito etiam corporaliter reficiendos, ſtatim ut Sanguis Chriſti cum Cochleari ſumptus e Calice in eorum os infuſus eſſet, illis porrigebatur lac, & mel. Idem agebatur cum Neophytis, ut ipſi tanquam infantes deſignarentur lacte, & melle nutriendi, juxta illa verba S. Petri: *Quaſi modò geniti infantes ſine dolo lac concupiſcite*. Quòd brevis eſſet hæc Miſſa ad prædicta incommoda præcavenda, colligitur etiam ex iis, quæ tradit Theophanes Nicænus *Epiſt.3. ad Sacerdotes*, in qua ait, quòd ſtatim poſt Baptiſmum dabatur omnibus Communio. Rurſus quia Johannes Moſchus *in Prato Spirituali cap.19.* ait antiquam fuiſſe conſuetudinem in Eccleſia, ut pueri ante Sacrarium aſſiſterent, & primi poſt Clericos communicarent; colligitur, ideo invectam fuiſſe hanc ſollicitudinem communicandi innocentes pueros, & infantes, ne jejuni longo tempore permanerent.

Dixi, quòd Antiphona Offertorii probabiliter omittebatur, ne in longum nimis hæc Miſſa protraheretur; habemus enim in Ordine Romano II. inter evulgatos a Mabillon *pag.46.* hæc præciſa verba -- *Tranſit deinde Sacerdos ad ſuſcipiendas Oblationes. Interim Cantores cantant Offertorium cum Verſibus, & Populus dat oblationes ſuas, ideſt panem, & vinum, & offerunt cum Fanonibus candidis, primò maſculi, deinde fœminæ*. Ex quibus colligitur Offertorii verſus multos ſimul fuiſſe conſtitutos, qui cantabantur a Choro, & quorum cantus toto illo tempore durabat, quo Populus ſua dona offerebat; quos ideo Hadrianus Papa, inquit Demochares *tom.4. cap.15.* voluit geminatos cantari, & geminari, & neutrum omitti. Eos ipſos tamen nunc videmus ſimplices eſſe, nec ullum ex illis repeti, niſi in Miſſa Defunctorum, ut notavit etiam noſter Gavantus *infra* in ſuis doctiſſimis Commentariis *ad tit.18. hujus partis 4. ſub n.3.* Denique ex iis, quæ tradit P. Ber-

P. Berlendi in ſua *cit. Diſſertat. de Oblationibus* §.4.*n.6.* variæ adhibebantur formulæ juxta diverſitatem Eccleſiarum, & Liturgiarum in recipiendis, & offerendis Oblationibus, quæ porrigebantur a Populo; unde ſemper firmum remanet, quòd multum temporis impendebatur in exercenda hac functione Oblationum, & idcirco non ſine fundamento opinamur in hodierna Miſſa tales Ritus prætermiſſos fuiſſe prolixitatis vitandæ gratia, ob rationes ſupra adductas, ſed omnis iſta actio ſub ſilentio complebatur, ſicut fiebat antiquiſſimis Eccleſiæ temporibus.

In eadem Miſſa non dicitur *Agnus Dei*, quia hæc nova eſt adjectio; hæc enim deprecatio inſtituta fuit a Sergio Papa, qui ſedit anno 688. ut tradunt Scriptores a nobis citati, cum ex profeſſo egimus de hac deprecatione in parte prima hujus Theſauri.

Quod ſpectat ad Antiphonam, quæ Communio dicitur, liquet antiquitus fuiſſe cantatam in hac Miſſa, dum fiebat Populi Communio, quia in Sacramentario Gelaſiano, *ut ſupra* innuimus, recitabatur a Celebrante Oratio *Poſt Communionem*; unde infertur præcedenter fuiſſe a Choro recitatam Antiphonam illam, quæ *Communio* prænotatur; hæc enim correlativa erant, nimirum Antiphona, quæ *Communio*, & Oratio, quæ *Poſtcommunio* dicitur; quod notat etiam Ordo Romanus Hittorpii *pag.* 55. aſſerens juxta Romanos dictam fuiſſe in hac Miſſa Orationem *ad Complendum*. In præſentiarum autem ideo omittitur & *Communio*, nec non Oratio *Poſtcommunio* inſcripta, quia earum loco, ut notat etiam Grancolas. *loc. cit.* & ante ipſum Gavantus *ſupra*, nec non Durandus, ſuffectæ ſunt Veſperæ, quæ gratiarum Actio potius dicendæ ſunt, quàm Officium Veſperarum: hanc rationem jam aſſignaverat prædictus Ordo Romanus Hittorpii *loc. cit.*

Denique quoad oſculum pacis juxta prædictum Grancolas. antiquitus in hac Miſſa non dabatur, quia Romæ reſervabatur ad principium Matutini Paſchatis, ubi tunc Populi conveniebant ante Eccleſiam, & antequam inchoaretur Officium ſeſe invicem amplexantes in pacis ſignum, dicebant *Surrexit Dominus*; Et hoc habetur in eodem Ordine Romano ab Hittorpio edito *pag.* 55. in quo legitur — In ipſa nocte matutina luce rumpente tenebras ſurgentes in Eccleſiam veniant, & mutua Charitate ſe invicem oſculantes, dicant: *Surrexit Dominus*. Juxta tamen Ritum Mozarabum, & Ambroſianum pax publicè datur in hac Miſſa, & recitatur Poſtcommunio, ſicuti etiam in veteri Ritu Gallicano.

LVIII. Gavant. eadem lit. I — *Subdiaconus defert ad Altare, &c.*] Subdiaconus poſt redditum librum Evangeliorum ſecundo Cæremoniario, vadit ad medium plani poſt Diaconum, dum Celebrans dicit *Dominus vobiſcum*, & deinde *Oremus*, & quando Diaconus accedit ad Altare, cantato a Celebrante *Oremus*, Subdiaconus cum debitis reverentiis Choro, & Altari vadit ad Credentiam, ex qua præpoſito ſibi velo humerali de more, ſumit Calicem, inſuper Burſam Corporalium, & ſubſequente Acolytho cum ampullis, ea portat ad Altare: a Portu *ſupra Rubric.* 14. *in adnot. n.* 2. quem Calicem collocat inter medium Altare, a

cornu

cornu Epiſtolæ; Diaconus verò ſtans ad dexterum latus Celebrantis, accipit Burſam, & vadit ad medium ubi erat Celebrans, qui pergens aliquantulùm verſus cornu dexterum Altaris, cedit ei locum, ut extrahat, & extendat Corporale, ac reponat Burſam ad locum ſuum de more; quo facto, Diaconus recedit, & Celebrans revertitur ad medium, ubi accipit de manu Diaconi Patenam, & alia facit de more. Turrinus *ſupra* §. *Cantato Oremus*.

LIX. Rubr. & Gavant. lit. p -- *Pacis oſculum non datur, &c.*] Quamvis non detur oſculum Pacis in hac Miſſâ, ut præſcribit Rubrica *ſupra*, Subdiaconus tamen tranſit ad dexteram Celebrantis, & diſcooperit Calicem quando opus erit de more: a Portu *ſupra Rubr.* 15. *in adnot. n.* 1.

LX. Rubric. & Gavant. lit. p -- *Pro Veſperis, &c.*] Facta a Celebrante ablutione poſt ſumptionem Sacramenti, Subdiaconus accommodat (deferente aliquo Acolytho, cum debitis reverentiis velum Calicis ad Altare) & reportat Calicem ad Credentiam de more; interim verò, dum Celebrans ſcilicet ſumit ablutionem, Cantor, ſeu alius, comite ſecundo Cæremoniario, vel alio, accedit cum debitis reverentiis ad Digniorem de Choro, eique de more præintonat Antiphonam: *Alleluja* pro Veſperis, quâ ſtatim Dignior abſque ſigno Crucis intonat, & Chorus eam bis repetit, ut in Miſſali, & poſt Antiphonam cantatur alternatim ab utroque Choro Pſalmus *Laudate Dominum omnes Gentes, &c.* & poſt Pſalmum iterum repetitur ter *Alleluja*, Capitulum, Hymnus, & ℣℣. non dicuntur; omittuntur etiam diebus ſequentibus. Poſtea Celebrans intonat Antiphonam ad *Magnificat*, ut infra; Bauldry, Biſſus, infra citandi, Vinitor *ſupra n.* 12. præfatus autem Celebrans facta ablutione accedit a cornu Epiſtolæ, ubi adhuc retenta Planeta dicit loco Antiphonæ, quæ appellatur *Poſtcommunio*, ſubmiſſa voce, ter *Alleluja*, ſubjungens Pſalmum: *Laudate Dominum omnes Gentes*, cum Miniſtris ſtantibus in cornu Epiſtolæ, ut ad Introitum Miſſæ; deinde idem Celebrans, finito cantu in Choro, ſtans adhuc cum Miniſtris in prædicto cornu Epiſtolæ intonat in cantu Antiphonam ad *Magnificat*, nempe: *Veſpere autem Sabbati*, ut in Miſſali, quam Antiphonam poſtea ipſe Celebrans proſequitur ſubmiſſa voce cum Miniſtris Sacris, Choro eandem Antiphonam proſequente in cantu. Bauldry *ſupra n.* 17. Biſſus *ſupra* §. 4 Gerlacus Vinitor *ſupra*, Hippolytus a Portu *ſupra n.* 5. *uſque ad n.* 9. *incluſive*.

LXI. Rubr. n. 40 -- *Deinde cantatur Magnificat, &c.*] Cantata Antiphona a Choro, intonatur *Magnificat* ſollemniter a Cantoribus, Choro alternatim proſequente. Interim verò dum ſcilicet a Cantoribus inchoatur *Magnificat*, Celebrans ſtans adhuc in cornu Epiſtolæ cum Miniſtris ſe ſignat a fronte ad pectus de more (& omnes pariter ſignant ſe) & ſtatim cum iiſdem accedit ad medium Altaris, ubi facta ſolita ſimplici inclinatione Cruci, imponit, & benedicit Incenſum in Thuribulo, miniſterio Diaconi, & Thuriferarii. Bauldry *ſupra n.* 18. Biſſus *ſupra*, Gerlacus Vinitor *ſupra*, Halden *par.* 1. *tit.* 20. §. 3. *de Sabbato Sancto* §. *Porro*.

LXII. Rubr. & Gavant. lit. q -- *Ut aliàs, &c.*] Impoſito, & benedicto de

de more Thure, Celebrans incenſat Altare, ut ſit initio Miſſæ, Sacris Miniſtris hinc inde ſtantibus, & eum adjuvantibus ut de more, elevando poſteriorem Planetæ partem, &c. in cujus incenſationis fine, ipſe Celebrans incenſatur a Diacono in cornu Epiſtolæ, ſtante Subdiacono a ſiniſtris ejus, ut in Introitu Miſſæ, deinde Diaconus vadit ad incenſandum eos qui ſunt in Choro, more conſueto, ut ad oblata, comite Cæremoniario, quo facto, vadit verſus Altare (ſemper tamen cum debitis reverentiis eidem Altari, & Choro) ubi ſtans in plano in cornu Epiſtolæ, cum Thuriferario a dexteris ejus, ſed paullulum retro, incenſat Subdiaconum ſtantem a dexteris Celebrantis, qui Subdiaconus vertit faciem Diacono, cavens tamen ne directe terga vertat Celebranti. Celebrans verò poſtquam fuerit a Diacono incenſatus, & ſtatim ac Diaconus ſe contulit ad incenſandum Chorum, adhuc ſtans in cornu Epiſtolæ cum Subdiacono, ut ad Introitum Miſſæ, proſequitur tunc, & non prius alternatim cum eodem Subdiacono ſubmiſſa voce: *Magnificat*, uſque ad finem, & poſt *Gloria Patri*, *&c.* repetit cum ipſo Subdiacono etiam Antiphonam, ibi ſtat, quouſque in Choro ſit repetita Antiphona poſt *Magnificat*, & poſtea accedit ad medium Altaris, ut infra. Biſſus *ſupra lit. M. n.* 25. §. 4. Subdiacono ut ſupra incenſato, Diaconus reddit Thuribulum Thuriferario, qui ſtatim incenſat prædictum Diaconum ſtantem a dexteris Celebrantis in cornu Epiſtolæ in ſecundo gradu Altaris, facie ad Thuriferarium verſa. Tum Diaconus, & Subdiaconus ſtant cum Celebrante in cornu Epiſtolæ, ut ad Introitum Miſſæ, uſque dum in Choro ſit repetita Antiphona poſt *Magnificat*. Thuriferarius verò incenſato Diacono, factis ſemper debitis reverentiis, incenſat Acolythum, & Populum, & poſtea facta genuflexione Altari, & reverentia Choro (quando eſt ante Altare) vadit in Sacriſtiam, ubi deponit Thuribulum, & Naviculam, & redit cum reverentiis, ut par eſt, ad Altare. Biſſus *ſupra* §. 1. Bauldry *ſupra n.* 18. *&* 19.

Mox diximus dum cantatur *Magnificat* a Diacono incenſandum eſſe Chorum eo modo, quo incenſatur idem Chorus poſt oblata, & poſt incenſatum Celebrantem; diximus autem ſupra *par.* 2. *tit.* 7. *n.* 74 quòd Diaconus, incenſato tunc Choro, præcedente Thuriferario, redit ad Altare per eandem viam, qua venit in Chorum, nimirum a latere Epiſtolæ, & ibi facta genuflexione, ſtans in eadem parte Epiſtolæ Subdiaconum incenſat; hic idem Ritus debet ſervari etiam in præſenti caſu incenſationis ad Canticum *Magnificat*. Quoniam verò aliqui, nimirum Caſtaldus in noſtro Cæremoniali *lib.* 1. *cap.* 29. *n.*14. Flumara in Cæremoniali Clericor. Regul. Minor. *par.* 2. *cap.* 7. Cæremoniale Clericorum Regularium S. Paulli *lib.* 1. *cap.* 1. præſcribunt, quòd incenſato Choro, & præſtita a Diacono, & a ſuo comite reverentia ad utramque Chori partem, & facta etiam genuflexione Cruci, vel Sacramento, idem Diaconus pergit in Presbyterium per latus Evangelii, ubi facta Altari juxta cornu Evangelii genuflexione, incenſat Subdiaconum ſtantem facie verſa ad eundem Diaconum, præmiſſis debitis mutuis inclinationibus, idcirco ite-

iterum ſuper hoc Ritu ſermonem inſtituimus, ut validiori diſcurſu firmetur noſtra contraria opinio ſuperius tradita, nimirum quòd Diaconus tunc, nempe in Miſſa, & modo in præſenti caſu debeat egredi non per oſtiolum a latere Evangelii, ſed a latere Epiſtolæ, per quod ingreſſus eſt ad incenſandum Chorum. Nos igitur verſamur in hac opinione, quòd Subdiaconus debeat incenſari a latere Epiſtolæ, ſive Chorus ſit ante Altare (ut concedunt in tali caſu etiam Bauldry *par.* 3. *cap.* 11. *art.* 7. *num.* 19. necnon Biſſus *lit. D. num.* 123. §. 34.) ſive Chorus ſit retro Altare, in quo tamen caſu prædicti Biſſus, & Bauldry cenſent Subdiaconum incenſandum eſſe a Diacono a latere Evangelii, & idcirco etiam juxta ipſos debet Diaconus egredi ab eodem latere Evangelii: ſed admittere non poſſum hanc Ritus variationem in Subdiaconi incenſatione, & iterum ſuſtineo ſemper Subdiaconum incenſandum eſſe a latere Epiſtolæ, quo firmato, magis congruum mihi videtur, quòd completa Chori incenſatione debeat ab eodem latere Diaconus egredi e Choro. In hac ſententia verſantur etiam doctiſſimi Monachi S. Mauri; in ſuo etenim Cæremoniali *lib.* 2. *c.* 4. *num.* 25. ſermone habito de Diacono incenſante Chorum, ajunt — *Incenſatione Chori peracta, profunde ſe inclinabit verſus ipſum Chorum in ſuprema parte circa medium, & reverſus ad Altare, genufleƈtet ubi prius ante diſceſſum, ſtansque a latere Epiſtolæ thurificabit Subdiaconum duplici ductu* — Certum autem eſt ibi ſermonem eſſe de Choro exiſtente retro Altare, ut ex eorum conſuetudine, necnon ex contextu verborum manifeſte id colligitur. Si autem juxta ipſos debet Diaconus ſtare a latere Epiſtolæ dum Subdiaconum thurificat, quis inficiari poteterit magis congruum eſſe Diaconum egredi ab eodem latere, quàm a latere Evangelii? aliàs egrediendo ab hoc latere deberet perficere totum gyrum Presbyterii, & genufleƈtere in medio, non verò in eodem loco, ubi prius ante diſceſſum a Presbyterio. Omnes illi, qui cenſent Subdiaconum eſſe incenſandum a latere Evangelii, ideo moventur ad hoc aſſerendum, quia firmiter tenent, eos, qui a Choro diſcedunt, & ad Cappellam pergunt, ſemper debere egredi a latere Evangelii; ex quo autem Diaconus ſervando hanc regulam debeat ab eodem latere egredi, ne totum gyrum Presbyterii perficiat, congruum judicant, illum ſe a latere Evangelii ſiſtere, & in eo ſitu Subdiaconum ad ejuſdem Diaconi faciem vertentem thurificare; nos verò e contra magis invariabilem judicamus diſpoſitionem illam, qua præſcribitur Subdiaconum ſemper incenſari debere a latere Epiſtolæ, & facie verſa ad idem latus, ad quod verſus incenſatus fuit Celebrans, ſicut ob eandem rationem ad idem latus converſus debet incenſari Diaconus a Thuriferario; & idcirco ſuadetur in hoc caſu minus incongruũ eſſe variari regulam illam, quòd diſcedentes e Choro debeant egredi a latere Evangelii: & revera Acolythi in Miſſa Sollemni, celebrante aliquo in Dignitate conſtituto, quando deferunt bacile, & bucale argenteum, necnon mappulam ad lavandas, & tergendas manus Celebrantis, quia id præſtare debent a latere Epiſtolæ, ab eodem latere exeunt a Choro prædicta deferentes, non verò

verò a latere Evangelii, faciendo totum gyrum Presbyterii; cùm igitur Diaconus debeat pariter incenſare Subdiaconum a latere Epiſtolæ, ab eodem latere egredi magis congruum videtur, quàm a latere Evangelii.

Supereſt hoc ſolummodo advertendum, quòd juxta Cæremoniale prædictorum Clericorum S. Paulli, Diaconus poſt incenſatum Celebrantem, quia non diſcedit a medio Cappellæ, ſed a latere Epiſtolæ, nullam debet facere genuflexionem, e contra vero juxta Cæremoniale Clericor. Minor. & Monachorum S. Mauri, præſcribitur talis genuflexio, quam nos quoque approbavimus; in hoc unuſquiſque ſequi poteſt conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ.

LXIII. Gavant. n. 42 — *Ad Orationem ultimam, &c.*] Circa finem Antiphonæ, quæ repetitur a Choro poſt *Magnificat*, Miniſtri Sacri locant ſe unus poſt alium retro Celebrantem in recta linea, & hoc modo procedent ad medium Altaris cum eodem Celebrante; qui finita Antiphona a Choro, & oſculato Altari, ad Populum converſus dicit: *Dominus vobiſcum*, & proſequitur Miſſam more ſolito uſque ad finem, *ut ſupra*, hoc tamen notato, quòd Diaconus dicit: *Ite Miſſa eſt* cum duplici *Alleluja*, ut in Miſſali. Bauldry *ſupra n.*20. Biſſus *ſupra* §. 8. Gerlacus Vinitor *ſupra num.* 13.

Tandem finita Miſſa, factis debitis reverentiis Cruci Altaris, & Choro, & acceptis biretis de more redeunt in Sacriſtiam, ubi facta Cruci, vel Imagini debita reverentia, & poſtquam Sacras Veſtes exuerint mutua ſibi gaudia Paſchalia annuntiant, factis ſibi invicem mutuis reverentiis, & quaſi amplexibus; & idem fit ab omnibus de Choro, & deinde omnes læti in Domino recedunt. Bauldry, Gerlacus Vinitor *ſupra*, Hippolytus a Portu *ſupra n.*16. Halden *ſupra*.

Poſt Miſſam aliquis Sacerdos paratus Superpelliceo, Stola, & Velo humerali albi coloris cum Clericis, faces deferentibus, reportat Pyxidem cum Sanctiſſimo Sacramento ex Oratorio ſecreto ad Tabernaculum ordinarium, ſeu ſolitum. Bauldry *ſupra n.*21. Gerlacus Vinitor *ſupra num.*14. Turriuus *part.*3. *ſect.* 2. *cap.* 3. *de Sabb. Sanct.* §. *Reportetur*.

LXIV. Gavant. n.43 — *Peracta Miſſa quæritur, an aliæ Miſſæ celebrari queant, &c.*] Hoc dubium diſcutitur etiam a Caſtaldo *lib.*3. *ſect.* 8. & a Biſſo *Lit. S. num.* 7. §. 1. & 2. ubi fatetur ſe non poſſe refellere ſententiam affirmativam, quia ſcit nonnullos doctos, & timoratæ conſcientiæ viros eam in praxi aliquando reduxiſſe; tum etiam quia multi DD. & quidem fere in omnibus maxime venerati eam apertiſſime tuentur; Verum nullo modo tenenda eſt prædicta ſententia affirmativa, quia nonnulla emanarunt a Sac. Congregatione, & Summis Pontificibus Decreta, quæ expreſse prohibent in hac Feria Celebrationem cujuſcumque Miſſæ Privatæ, in quacumque Eccleſia, & Oratorio, & non concedunt niſi Celebrationem unius Miſſæ Sollemnis, & Conventualis; Id patet in Decreto edito a S. R. C. die 11. Februarii 1690. approbante PP. Alexandro VIII. die 11. Marti ejuſdem Anni, & dato in noſtro Indice ſub n.495. In alio pariter Decreto edito die 10. Januarii 1693. in una *Galliarum*, quod exhibetur in noſtro Indice ſub n. 504. Denique idem colligitur

ligitur ex alio Decreto edito die 13. Julii 1697. in una *Januen.* & dato in noſtro Indice ſub n. 515.

LXV. Gavant. eodem n. 43 -- *Quod accidere poteſt, quando Feſtum Annunciationis inciderit in Sabbatum Sanctum, &c.*] Prædicto loco Gavantus prius videtur concedere, quòd ſi in Sabbatum Sanctum incidat Feſtum Annunciationis, poſſit a Superioribus concedi facultas celebrandi aliquas Miſsas, ſed non niſi poſt inchoatum ſaltem ſollemne Sacrificium; n. tamen 45. tenet etiam in tali caſu non eſse celebrandam, niſi unicam Miſsam Sollemnem. Verum etiam pro talis contingentia facti ſatis proviſum eſt ab Apoſtolica Sede per ſua Decreta, quid faciendum ſit, ſi occurrat prædictum Feſtum in Sabbato Sancto, nimirum eſſe transferendum ejus Officium una cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus ad Feriam II. poſt Dominicam in Albis, quod quidem Decretum editum fuit a S. R. C. die 11. Martii 1690. & eſt illud idem, quod ſupra innuimus, dato in noſtro Indice ſub n. 495. de quo Decreto pariter Sermonem fecimus ſupra agentes de Ritibus ſervandis in Feria VI. Paraſceves, & iterum ſermonem faciemus de eodem in noſtris Additionibus, & Obſervationibus ad Gavanti Commentaria in Rubricas Breviarii Romani. Solum hic advertimus iterum, quòd ſi Feſtum Annunciationis in dicto caſu, ob Feſtum altioris Ritus occurrens in prædicta Feria II. poſt Dominicam in Albis, deberet protrahi, quo ad recitationem Officii, non ideo protrahenda eſſet obligatio audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus in illa Feria, ſicuti de facto fit, quando accidit tale Feſtum Annunciationis in Feria V. in Cœna Domini, tunc enim, ut diximus, licet transferatur Officium, & Miſſa, non tamen protrahitur Feſtum, ſed hoc ſervatur in illa Feria, obſervando præceptum audiendi Sacrum, & abſtinendi ab operibus ſervilibus. Deinde advertendum eſt, quòd licet modo Feſtum Annunciationis, quando id incidit in Paraſcevem, aut Sabbatum Sanctum, ex vi prædicti Decreti, tam in foro, quàm in Choro transferatur, non tamen permittit eadem S. C. ſed potius prohibet alia quoque Feſta, ſi quæ accidant in aliqua Diœceſi ſimiliter in foro transferri, quando die ſuo celebrari Officium, ac Miſſa non poſſunt.

LXVI. Gavant. num. 47 -- *In Octavis Paſchæ diſtribui ſolitus fuit Cereus, &c.*] In utraque Cerei Paſchalis benedictione ab Enodio relata, de qua ſupra mentionem fecimus, ait ipſe ab eodem Cereo benedicto decerptas fuiſſe a Fidelibus aliquas particulas contra procellas; Hinc nonnulli arbitrantur Agnos Cereos, qui vulgo Agnus Dei appellantur originem trahere, de quibus Amalarius *lib. 1. de Divinis Officiis cap. 16.* ait: *Libellus Romanus narrat eodem die* (ſcilicet Sabbato Sancto) *benedici ceram oleo mixtam, indeque fieri Agnos, eoſque reſervari uſque ad octavas Paſchæ.* Idem ſcribit Alcuinus, & idem præſcribitur in Ordine Romano, quibus adſtipulatur Durandus in *lib. 6. cap. 79.* ubi ſic ait: *Hac die Acolythi Romanæ Eccleſiæ faciunt Agnos de cera nova benedicta, vel de cera Cerei Paſchalis Anni præcedentis, admixto Chriſmate, qui in Sabbato in Albis in Eccleſiis per Dominum Papam diſtribuuntur.*

LXVIII.

LXVII. Gavant. n.48 -- *Romæ varia eſt conſuetudo, &c.*] Ultra dies a Gavanto deſcriptos, in quibus accendi debet Cereus Paſchalis, placet etiam, immo videtur conveniens uſus accendendi dictum Cereum in Feſtis Apoſtolorum, Patroni, ac Titularis, & Dedicationis Eccleſiæ, & in omnibus Feſtis Sanctorum de præcepto; Immo & in diebus Feſtis Sanctorum, non de præcepto, ſed ſollemniter in Choro celebratis. Item accendi poteſt Cereus in Miſſa non ſollemni, ſed Parochiali die Dominico, & in omnibus Feſtis Sanctorum. Item in Miſſis Votivis ſollemnibus pro re gravi, dummodo non adhibeatur color violaceus, unde non eſt accendendus in Miſſis majorum, minorumque Litaniarum, & in aliis ſimilibus, & a fortiori accendi non debet in Miſſis Defunctorum, licet cantatis.

Advertendum tamen eſt, quòd in die Sancto Paſchæ accenditur dictus Cereus ad totum Matutinum Sollemne, & Laudes, item in Miſſa ad Veſperas, & Completorium. Duobus vero ſequentibus diebus Dominicis, & Feſtis Sanctorum accenditur ad Laudes, Miſſam ſollemnem, & Veſperas. Ex Caſtaldo *lib.3. ſect.9. cap.*8. *n.*3. *&* 4. Bauldry *ſupra n.* 24. Memorial. Rituum *ſupra n.* 17. *de Veſp. Sabb. Sanct. a num.* 1. *ad* 6. *uſque incluſivè*.

LXVIII. Gavant. num. 49 -- *Poſtremo a primis Veſperis Aſcenſionis uſque ad finem Evangelii, &c.*] In die Aſcenſionis accenditur ad primas Veſperas, Laudes, & Miſſam ſollemnem uſque ad Evangelium, quo dicto ſtatim extinguitur, & completa Miſſa ſollemni, ſeu Parochiali removetur a Candelabro, & reportatur in Sacriſtiam, & non amplius accenditur, niſi ad Sabbatum Pentecoſtes in benedictione Fontis. Caſtaldus *ſupra*, & Memoriale Rituum *Majoris Hebdomadæ ſupra n.6*.

LXIX. Gavant. n. 50 -- *Candelæ tres, &c.*] Poſt Miſſam extinctis Cereis Altaris, & Cereo Paſchali, extinguuntur etiam tres ſupradictæ Candelæ in cuſpide Arundinis poſitæ, quæ amplius non accenduntur, & ideo Arundo ipſa amovetur omnino. Bauldry *ſupra n.* 21. Memoriale Rituum *ſupra n.* 33. A Portu *ſupra n.*16. §. *Arundinis Candelæ*.

Supereſt nunc, ut exhibeamus ſequentia Decreta, quorum primum eſt -- Cereus Paſchalis regulariter accendi debet ad Miſſas, & Veſperas ſollemnes, in triduo Paſchatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis, uſque ad Aſcenſionem; In aliis ſervanda eſt conſuetudo Locorum. S. R. C. 19. Maii 1607. & datur in noſtro Indice ſub n. 68.

Secundum vero eſt -- Functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ non ſunt de juribus mere Parochialibus, ut declaravit S. R. C. die 10. Decembris 1703. & datur in noſtro Indice ſub num. 566.

De Ritibus peragendis in eodem Sabbato Sancto, in Minoribus Eccleſiis.

De præparandis pro omnibus functionibus in hac die perſolvendis. §. I.

Extra Portam principalem Eccleſiæ præparetur Menſa cum Mantili albo, & ſuper eam legile parvum, ſeu Cuſſinus cum Miſſali, Pelvicula, ſeu Patera cum quinque globulis Incenſi; Thuribulum, & Navicula cum Thure; Vas aquæ benedictæ cum Aſperſorio; Manipulus, Stola Diaconalis & Dalmatica albi coloris; Laterna cum candelula, & lignis ſulphuratis. Item prope dictam Menſam tripes cum foculo, in quo accendi debent Carbones pro novo igne; Forcipes ferreæ, Arundo ornata cum tribus candelis in ſummitate.

In Eccleſia paretur Altare majus cum Cruce, & Candelabris feſtivis; Duplex in eo pallium, album ſubtus, & violaceum deſuper; Pes ligneus, vel baſis marmorea in latere Evangelii, pro firmanda Arundine in eodem latere, legile velo albo contectum pro Præconio cantando. Cereus benedicendus aptus in Candelabro magno a latere pariter Evangelii, *ut ſupra*; Lampades compoſitæ.

In Abaco ejuſdem Altaris præparetur Menſa mantili albo compoſita, Miſſale pro Præconio, & Miſſa, Calix cum ornamentis albi coloris, Pelvicula cum urceulis Vini, & Aquæ, & cum Manutergio.

In Sacriſtia præparentur quatuor Superpellicea pro Clericis. Amictus, Alba, Cingulum, Stola, & Pluviale coloris violacei; Item Manipulus, & Planeta violacea, nec non Manipulus, Stola, & Planeta coloris albi. Velum pro humeris albi coloris, & Cerei pro aſportatione Pyxidis; & Crux Proceſſionalis.

In Baptiſterio ſi adſit, præparentur ea, quæ diximus *ſupra*.

De principio Officii uſque ad benedictionem Cerei. §. II.

Extra Eccleſiam excutitur a Sacriſta, vel ab alio novus ignis e ſilice, & accenduntur Carbones in foculo, & hora competenti quatuor Clerici accipiunt Superpellicea in Sacriſtia, & diſponunt omnia ſuis locis. Dato ſigno cum Crotalo, Celebrans lotis manibus accipit Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, & Pluviale coloris violacei, & deinde procedit ad Portam principalem Eccleſiæ hoc ordine.

Primus Clericus manibus junctis; tertius Clericus cum Cruce proceſſionali, Celebrans inter duos Clericos.

Extra

Extra portam Clericus cum Cruce ſiſtit in limine portæ, renes eidem vertens, facie Crucifixi verſa ad Celebrantem. Celebrans ante Menſam collocatam inter ipſum, & Crucem, ibidem ſtans ex Miſſali poſito ſuper legile, legens benedicit ignem tribus Orationibus, deinde unica Oratione grana Incenſi, quæ dum benedicuntur, primùs Clericus accipit forcipe novum ignem benedictum, & ponit in Thuribulo.

Celebrans imponit cum benedictione, & oſculis incenſum in Thuribulo, deinde aſpergit ignem, & grana, & eadem poſtea thurificat; idem Celebrans poſt redditum Thuribulum Thuriferario, deponit Pluviale, & Stolam coloris violacei,& accipit Manipulum, Stolamque Diaconalem, & Dalmaticam albi coloris; interim ſecundus Clericus cum aliquo ligno ſulphurato accendit candelam de novo igne, & recondit in laterna, & alius Clericus accipit pateram cum granis Incenſi: Celebrans iterum ponit Incenſum in Thuribulo cum benedictione, & oſculis, poſtea accipit Arūndinem, & proceditur ad benedictionem Cerei ordine ſequenti.

Primò, Clericus cum granis Incenſi a dexteris, & Thuriferarius a ſiniſtris. Secundò, tertius Clericus cum Cruce; Celebrans cum Arundine, & alius Clericus cum laterna a ſiniſtris ejus; Clerici cum granis, Thuribulo, & Cruce ingrediuntur Eccleſiam, & ſiſtunt quando Celebrans ingreſſus fuerit januam Eccleſiæ. Celebrans ingreſſus Eccleſiam inclinat Arundinem, & accenſa ex candela laternæ, ſive ex ligno ſulphurato una ex tribus candelis Arundinis per Clericum, genuflectit, genuflectentibus omnibus, excepto tantum Clerico Cruciferario, & ſic genuflexus clara voce dicit: *Lumen Chriſti*: tum ſurgentibus omnibus, & Clerici, ſeu Sodales alicujus Confraternitatis, ſi adſint, reſponderint: *Deo gratias*, & alia vice facit ut ſupra, donec pervenerit ad Altare, ut ibi dicat tertia vice: *Lumen Chriſti*, ut ſupra.

De Benedictione Cerei. §. III.

His omnibus peractis, & datâ Arundine alicui Acolytho, ſeu alicui Sodali, Celebrans genuflexus (acceptoprius libro de manu alicujus Acolythi, ſeu Sodalis, ut ſupra) ante Altare in infimo gradu, prætermiſſo *Munda cor meum*, dicit tantum: *Jube Domine benedicere*, & ipſemet ſubdens dicit: *Dominus ſit in corde meo, & in labiis meis, ut digne, & competenter annunciem ſuum Paſchale Præconium*. Deinde ſurgit, & facta genuflexione Cruci Altaris, accedit ad legile paratum in plano Evangelii hoc ordine. Primò, Thuriferarius habens a dexteris quartum Clericum cum granis Incenſi; Secundò, tertius Clericus cum Cruce, habens a ſiniſtris ſecundum Clericum cum Arundine; Tertiò, Celebrans cum Miſſali.

Cum pervenerint ad legile ſupradicti, apud illud ſe diſponunt in recta linea, ut ſupra, & vertent faciem ſicut Celebrans juxta noſtram ſententiam, non ad partem Aquilonarem, ſed ad Meridionalem, & latera ſiniſtra

ſtra ad Altare, ut facilius Populus audire poſſit Præconium Paſchale.

Celebrans, poſito Miſſali ſuper legili, illud apertum incenſat, ut ſupra diximus, & poſtea clara, & hilari voce incipit Præconium: *Exultet, &c.* Ad verba: *Curvat Imperia* infigit grana Incenſi prout *ſupra*, & ad alia verba: *Rutilans ignis*, accendit Cereum ex una candelarum Arundinis: ad verba: *Apis Mater eduxit*, quieſcit donec quartus Clericus ex Cereo per candelulam in virga lampadem, vel lampades accendat. Finito Præconio, Celebrans claudit Miſſale, ſecundus Clericus firmat Arundinem in ſua baſi; tertius deponit Crucem a latere Epiſtolæ, vel eam defert in Sacriſtiam; deinde præcedentibus Thuriferario cum Clerico de granis a ſiniſtris, ac ſecundo, & tertio Clerico, facta genuflexione Altari, revertitur Celebrans in Sacriſtiam; ibique depoſitis Paramentis Albis, accipit Manipulum, Stolam, & Planetam coloris violacei.

De Prophetiis. §. IV.

Celebrans ita paratus, præcedentibus Clericis, procedit ad Altare, & facta Cruci genuflexione aſcendit, oſculaturque illud in medio, deinde accedens in cornu Epiſtolæ ſuper Miſſali ab aliquo Acolytho ibi aſportato, alta voce legit duodecim Prophetias, Orationes, & Tractus, genuflectens cum omnibus, dum ante Orationes, excepta ultima, dicit: *Flectamus genua*, cui Clericus ſurgens reſpondit: *Levate*.

Si tamen erit numerus ſufficiens Acolythorum, in plano ante Altare cantare poterunt Prophetias, & tunc Celebrans eas ſubmiſſa voce legit; ita etiam ſi erit Chorus, omnes Tractus cantabit, aliter leget idem Celebrans, ut diximus.

Completa ultima Oratione, Celebrans deſcendit in planum, & facta genuflexione Cruci procedit ad ſcabellum, ſive Credentiam, & ibi deponit Planetam, & Manipulum.

Si Eccleſia habuerit Fontem Baptiſmalem, Celebrans accipiet Pluviale violaceum; ſi autem Fontem non habet, accedit ſine Caſula ante Altare pro Litaniis, ut infra.

De Benedictione Fontis. §. V.

Si benedicendus ſit Fons Baptiſmalis, primus Clericus amovet Cereum accenſum e Candelabro, & accedit ante Altare. Tertius Clericus accipit Crucem, & ſimiliter venit ante Altare. Duo alii Clerici accedunt ad Cebrantem ſedentem ſuper aliquo ſcabello, qui ſurgens incipit alta voce Tractum: *Sicut Cervus, &c.* quem lente proſequitur cum ſuis Clericis.

Inchoato Tractu, dirigitur Proceſſio ad Fontem, factis debitis reverentiis Altari hoc ordine. Primò Clericus cum Cereo; Secundò Clericus cum Cruce; Tertiò Celebrans medius inter duos alios Clericos, recitans

citans tecto capite Tractum. Cum ad Fontem pervenerit peragit omnia, *ut ſupra*, extollendo, & deprimendo vocem, etiamſi non cantet, ut in Miſſali, & ipſemet aſperget Populum de aqua; quam benedixit ſuo tempore, & baptizat in Paramentis albis, ſi aliqui ſint, quos catechizaverit ante Officium, & in Eccleſiam introduxerit eodem modo, quo ſupra diximus.

De Litaniis, & Miſſa cum Veſperis, &c. §. VI.

Completa Fontis benedictione, incipit Litanias, & revertitur ad Altare, & depoſito Pluviali procumbit ad Altare ut ſupra; ſi aliquis cantet, vel legat Litanias; ſi verò ipſemet recitat, tunc non proſtratus, ſed genuflexus manet, & eo caſu, non dicit in fine *Kyrie eleiſon*, ſed diſcedit ad veſtiendum ſe pro Miſſa celebranda in Paramentis albis, & interim removetur Pallium Altaris violaceum, ut appareat album, quod ſub ipſo poſitum fuit, & accenduntur candelæ. Ponitur etiam ab aliquo Acolytho Calix ſuper Altare, & præparatur Miſſale ſuper cuſſino albo; deinde Celebrans indutus Paramentis albis, revertitur ad Altare (Clerico præcedente) ante cujus gradus facit Confeſſionem de more cum Pſalmo *Judica me Deus, &c.* ſi adſint aliqui Clerici Cantores, ſive Laici, qui ſciant cantare, poterunt cantare *Kyrie eleiſon* (licet reliquum Officium ſine cantu celebratum fuerit) ſin autem non adſit Chorus, ipſe Celebrans juxta morem, facta Confeſſione aſcendit ad Altare, & in ejus medio poſt Orationem *Aufer a nobis*, dicit immediate *Kyrie eleiſon*, ut aliàs, cum non legatur Introitus. Si hæc Miſſa, ut dixi celebratur cum cantu Chori, fieri poterit in ea thurificatio Altaris, etiamſi celebretur ea ſine Miniſtris Sacris, non obſtante ſequenti Decreto -- In Miſſa Conventuali dierum ſollemniū; quæ abſque cantu, & Miniſtris celebratur, non eſt facienda thurificatio, ut reſpondit S. R. C. die 22. Januarii 1701. in una *Camaldulenſium ad* 11. *dubium* -- Ex dicto enim Decreto, colligitur, quòd ad faciendam hanc thurificationem ſufficiat ſi Miſſa celebretur cum cantu, etiamſi ſine Miniſtris. Finita autem tali incenſatione, tunc dicet *Kyrie* in cornu Epiſtolæ, & deinde rediens ad medium Altaris cantat, vel dicit *Gloria in excelſis*, & pulſantur Campanæ, ut ſupra diximus.

Poſt Epiſtolam Celebrans dicit ter *Alleluja*, elevando gradatim vocem, & Clerici poſt quamlibet vicem in eodem tono repetent illud, & Celebrans proſequitur ℣. & Tractum. Reliqua omittit, vel dicit prout in Miſſali. Loco Antiphonæ, *Communio*, dicuntur Veſperæ, ut in Miſſali, videlicet, Celebrans in cornu Epiſtolæ dicit Antiphonam *Alleluja, &c.* & cum Clericis proſequetur Pſalmum *Laudate, &c.* & in fine repetitur *Alleluja*; deinde ſubdet Antiphonam: *Veſpere autem Sabbati, &c.* cum Cantico *Magnificat*.

Si Miſſa ſit in cantu, *ut ſupra*, incenſare poterit oblata, & Altare, quod etiam incenſabit ad prædictum Canticum *Magnificat*.

Finita Miſſa, Celebrans, præcedente Mini-

Miniſtro, deferente Miſſale, redit in Sacriſtiam de more. Minutiores Ritus, & Cæremonias hic omiſimus, quia Celebrans reſpective ſervare poterit alia quæ ſupra diximus de hac ſacra functione, ſervatis ſervandis pro Eccleſiis Minoribus.

Tandem Celebrans, vel alius Sacerdos, paratus Cotta, & Stola alba, ac Velo humerali, reponit Sanctiſſimum Sacramentum, Clericis, vel aliis faces deferentibus, in Tabernaculo ſolito, a quo amplius non removetur, niſi neceſſitas ad id cogat. Ex Memorial. Rit. *pro Eccleſ. Minor.* ex Bauldry *par. 4. cap. 11. art. 6.* & ex Turrino *par. 3. ſect. 2. cap. 3. §. In Minor. Eccleſiis.*

Terminatis Commentariis, & Obſervationibus in Rubricas, quæ in Miſſis, & Officiis Quadrageſimalibus exacte obſervantur ab Eccleſia Latina, ſupereſt nunc, ut te moneamus, benevole Lector, ideo nos de Ritibus, qui toto Quadrageſimali tempore in Eccleſia Græca peraguntur, pauca tradidiſſe, quia de iis Gavantus noſter, cujus veſtigiis inſiſtimus, nullam fere mentionem fecit. Quiſquis tamen de Ritibus Quadrageſimalibus prædictæ veteris Eccleſiæ Græcæ inſtrui perfecte deſiderat, legere poterit ejus Officium Quadrageſimale recèns recognitum, & caſtigatum ad fidem præſtantiſſimi Codicis Barberini, quod in latinum ſermonem convertit, & doctiſſimis etiam Diatribis illuſtravit, linguis Orientalibus, & omnigena eruditione ornatiſſimus Angelus Maria Quirini S.R.E. Cardinalis, & Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus. De Ritibus verò ſervari ſolitis ab Eccleſia Græca in Vigiliis noctis præcedentis, necnon in tota die Dominicæ Paſſionis, ſeu Feria VI. Paraſceve majoris Hebdomadæ, opuſculum edidit noſter piiſſimus pariter, & doctiſſimus Cardinalis Thomaſius ſub titulo: *Officium Dominicæ Paſſionis, &c.* quod latino ſermone donavit, illud deſumendo ex diverſis Græcorum libris, ſcilicet *Typico S. Sabæ, Triodio, Euchologio, Evangeliſtario, Horologio, Anthologio,* græce edito in alma Urbe ſub Clemente VIII. & *Horologio* Monaſterii Criptæ Ferratæ in Agro Tuſculano græce pariter typis expreſſo Anno 1677.

De Die Sancto Paſchæ, uſque ad Feſtum Trinitatis. XI.

GAVANTUS.

1 Nobilitas Anni, Menſis decus, alma dierum, ſplendor horarum, eſt Paſcha, *ex Rupert. lib. 6. cap. 26.* Paſcha, ideſt, tranſitus ex vi nominis Hebræi *apud Iſid. lib. 1. cap. 31.* vel Paſſio, a Græcò verbo *πασχεῖν* *apud Innocent. III. in Sermon.* vel eſt compoſitum ex Hebræo, & Græco per divinam diſpoſitionem; quia in Paſſione Chriſti cum ipſo & nos tranſivimus de morte ad vitam, ita *Auguſt. cit. a Durand. lib. 6. cap. 86.* celebratur etiam ſemper in Dominica ex auctoritate S. Petri, *apud Baron. Ann. 58. num. 82.* & meminit *Clemens lib. 5. Conſtitut. cap. 18.* Item ex Decreto Pii *conſ. diſtinct. 3. noſſe* poſt decimum quartum diem Lunationis primi Menſis, & ex Decreto

Victoris *de conſ. diſt. 3. cap. celebritatem*; tum ut a Judæis Paſcha noſtrum diſtingueretur, tum quia Chriſtus reſurrexit die Dominico poſt 14. Lunam, hoc eſt, *ex Iſid. ſupra in* 3. hebdomadæ Luna ob numerum myſticum Trinitatis, ſicut etiam triduo mortuus reſurrexit tertia die, qui vixerat triginta tribus Annis, in quibus numeris reſplendet ternarius numerus: in quo intellige, non modo gloriam Trinitatis; ſed ſalutem omnium, qui ante legem, qui ſub lege, qui ſub gratia extitere. Hæc *ex Iſid. cit. & Rupert. lib.* 8. *cap.* 14.

2 Habet Octavam ex inſtitutione Apoſtolorum, ait *Baron. Ann.Dom.* 58. *num. cit.* infra quam ſi fiat commemoratio de Simplici, non tamen dicitur tertia Oratio.

3 Miſſa verò habet hæc notatu digna. Sequentia auctorem habet hactenus incognitum, de qua *Durand. lib. 6. cap.* 87. neque priores illo meminere, niſi ſubobſcuriſſime. *Honorius in Gemma lib. 3. cap.* 135. Graduale adhuc dicitur *ex Sacramentario Gregoriano*, quod, ut aliàs docuimus, Canticum eſt laborantium; & dicitur propter recenter baptizatos, qui gradiuntur ad gloriam, quam Reſurrectio Chriſti promittit cum labore, additur, *Alleluja* duplex, ob ſpem binæ ſtolæ, animæ, & corporis, & ut gradiendo lætentur cum laude Dei. Hæc partim *ex Rupert. lib.* 8. *cap.* 1. partim *ex Hugone Victor. de ſpec. Miſſ. obſerv. lib. 3. cap* 32. notat *Ordo Romanus* ſumi Graduale ex Pſalm. 117. ab hac die uſque ad Sabbatum in Albis, unde nimirum ſumitur & ille verſus frequentior *Hac dies, &c.* cui Pſalmo titulus eſt *Alleluja*, ut ſupra diximus, *ex Rupert. lib. 7. cap.* 11. Reliqua quæ habentur in Miſſa hujus Feſti, & in Octava propria patent ex dictis *in Rubr. gener.*

Ite Miſſa eſt, dicitur cum duplici *Alleluja*, uſque ad Sabbatum in Albis incluſive, in Miſſis nimirum de Octava Paſchatis, non in iis, quæ cum Paramentis violaceis forte debent cantari, puta Litaniarum majorum, ſeu pro publica neceſſitate: quia duplex *Alleluja*, eſt proprius Ritus Miſſæ Paſchalis, & ſummæ lætitiæ, & meo judicio, neque in Miſſa quacunque Votiva ſollemni pro re gravi debet dici.

4 Evangelium legitur ſecundum Marcum, ſicuti pridie ſecundum Matthæum, & poſtridie ſecundum Lucam, ordine congruo, quem indicat *Auguſtin. ſerm.* 144. *de temp.* & Evangelia cum Epiſtolis per totam hanc Octavam habentur in Comite S. Hieronymi; ſicut etiam Orationes *in Sacramentario Gregoriano*, & Officia Miſſarum *in Antiphonario ejuſdem S. Gregorii*, uſque ad Dominicam in Albis, ſed Orationes Feriæ tertiæ, quintæ, & ſextæ, & Sabbati ſunt Ambroſianæ, *ex Pamelio*.

5 In Sabbato in Albis, qui titulus eſt, vel ab Angelis, qui viſi ſunt in Stola candida *ex Durand. cap.* 80. vel quia hodie baptizati deponebant albas veſtes *ex Alcuin.* ut intelligant forte illis requiem æternam Sabbati cœleſtis, ſi depoſuerint corpora immaculata, uti veſtes albas in morte. Una eſt varietas poſt Epiſtolam; quia quatuor *Alleluja*, & duo verſus deinceps dicuntur, qua de re vide, quæ diximus *in 1. par. Rubr. tit.* 10. abundant autem *Alleluja*, & merito in lætitia Paſchali, *ex Auguſt. epiſt.* 19. *ad Jan. cap.* 17.

6 De Dominicis ſequentibus nulla eſt Rubrica ſpecialis, habentur ea-

rundem

rundem Miſſarum Officia *in Antiphonario Gregorian.* Orationes autem non ſunt eædem *in Sacramentario*: tamen habentur *ibid. ſub aliis titulis*. Domin. in Albis meminit *Clem. lib. 5. Conſt. cap.* 20. cujus Oratio eſt Ambr. *ex Pamelio*, Tempus eſt Paſchale, quod vocatur, Remiſſionis, *a Conc. Cartag.* 4. *can.* 82.

7 Occurrunt in hoc tempore Paſchali Litaniæ Majores, & Minores, ſeu Rogationes; & Majores quidem In Feſto Sancti Marci, etiamſi Feſtum cum ejuſdem Miſſa contingat transferri, quas inſtituit S. Gregor. Papa non ſimpliciter, ſed ad S. Petrum, ut ait *Baronius in notis Martyrolog.* 25. *Aprilis*. erant etiam annuæ ante Gregor. ut idem ipſe ait *initio lib.* 2. *Epiſt. & in Comite S. Hier.* habeatur Epiſtola, & Evangelium aſſignata Miſſæ de Rogationibus. Septiformem ille Litaniam inſtituit, propter imminentem cæleſtis iræ mucronem, ait *Ordo Rom.* hoc eſt, peſtem inguinariam, quia obibant multi, etiam oſcitando, & ſternutando, morte repentina. Unde & oſcitantes digito ſuper os formabant ſignum Crucis, & ſternutantibus dicebatur: *Deus te juvet*, qui mores ad nos uſque devenerunt, *Durand. lib.* 6. *c.* 202. ſed *Baron.* haurit a *Plinio l.* 28. *hiſtor. natur.* Ritum ſalutandi prædicto modo ſternutantes.

8 Dictæ vero ſunt hæ Litaniæ, Proceſſiones nigræ; quia in ſignum mœroris, & pœnitentiæ homines veſtibus nigris induti procedebant; Cruces, & Altaria nigris coloribus velabantur. Item dicta eſt Proceſſio Septiformis, quia S. Greg. eam diſtribuit in ſeptem ordines ad certas Eccl. Clericorum, Religioſorum, Monialium, Puerorum, Adoleſcentium, Viduarum, Continentium, & Conjugatorum *Idem ibid.* fit in primis ad conſervandas fruges. *Ordo Romanus*.

9 Si terminatur Proceſſio Litaniarum majorum ad Eccleſiam S. Marci, cantatur ibi Miſſa de S. Marco, ex Decreto Sacr. Rituum Congreg. 23. Maii 1603. quia titulus eſt Eccleſiæ, & letitiæ locus eo die. * nam alioquin cantantur duæ Miſſæ, de Feſto, & de Litania, ex *Microl. cap.* 58. In Miſſis autem de S. Marco non fit commemoratio Litaniarum.

10 Si occurrant in die Paſchatis, transferuntur in Feriam tertiam ſequentem ex Decreto Sacr. Rituum Congreg. *die* 25. *Septemb.* 1627. & in Miſſa de Rogationibus, quæ dici debet ſine commemoratione octavæ Paſchatis, dicitur quidem Præfatio Paſchalis; ſed ea, quæ cum ſuo cantu dicitur in diebus ferialibus: quia eſt Miſſa ferialis & conſequenter neque in fine Miſſæ adduntur, *Ite Miſſa eſt*, duo *Alleluja*, certum autem eſt, quod feſtiva Præfatio Paſchalis dici non debet; ſicuti non dicitur ex Rubricis hujus Miſſæ in Litaniis majoribus, *Credo*, neque Præfatio de Apoſtolis, licet ſit Feſtum S. Marci, ut probavimus ſupra *p.* 1. *tit.* 11. *n.* 2. *Communicantes*, dicitur ea ratione, quam attulimus *p.* 1. *tit.* 12.

11 Litaniæ Minores, ideſt, Rogationes Latinæ; ſeu deprecationes fiunt triduo ante Aſcenſionem: de quibus *Aug. ſer.* 173. *de tempore*, *& in Concilio Aurelianenſi cap.* 29. *de conſecr. diſt.* 3. *cap. Rogationes*, unde reſtitutæ potius *ex Baron. in notis Martyr. ſupra*, dici debent, quàm inſtitutæ, a S. Mamerto, ſeu Mamerco ex *Sydon. Apol. lib.* 7. *epiſt.* 1. Viennen. Epiſc. in Galliis ob incurſionem luporum, in damnum graviſſimum populorum: quæ ideo appellatæ ſunt

Mi-

Minores, quia a minori Epiſcopo; ſi ille auctor eſt, vel teſtitutor, & in minori loco reſpectu S. Greg. & Urbis Romæ, *Durand. ubi ſupra*; qua ratione eæ forent, quoad teſtitutionem, etiam antiquiores Majoribus, centum ſaltem ante annos, *ex Rupert. lib.9. cap.*5. nam Anno 452. *ex Baronio loco cit.* Mamertus erat in humanis, & eo anno Litanias celebravit. * In poſtrema tandem Martyrologii Romani recognitione, re penitius indagata inſtitutor. S. Mamertus Litaniarum minorum, non teſtitutor eſt appellatus. Vide locum 11. Maii.

12 Fiunt autem ob peccata, pacem, peſtem, conſervationem frugum, & cæteras neceſsitates, *Ordo Roman.* cibiſque Quadrageſimalibus utendum eſſe juſſit Concilium Aurelianen. *ſupra*, certe dies abſtinentiæ ſunt, non lætitiæ, *Ordo Roman. Amala. lib.*1. *cap.*32. negat eſſe jejunandum, & probat ex SS. Patribus, in Eccleſiis autem Occidentalibus fieri jejunium docet *Raban.lib.*2.*c.*40. quod Ambroſiani obſervant, translatis Rogationibus poſt Aſcenſionem; ne præſente ſponſo Chriſto jejunent, juxta illud *Matth.* 9. *auferetur ab eis ſponſus, & tunc jejunabunt*, ſed & congrue ſub Dominica præcedenti celebrantur, in qua invitamur ad orandum: *Petite, & accipietis.* * Miſſa Proceſſionum, tres habet orationes, ſine *Gloria*, ſine *Credo*, & ſine Commemoratione Feſti occurrentis cujuſcunque, de quo, ſi novem lectionum eſt, cantatur alia Miſſa. Unicum *Alleluja*, quia temperanda eſt lætitia Paſchalis: Oratio Miſſæ in *Sacramentario Gregor.* habetur; & officium Miſſæ in *Antiphonario Gregoriano*. Præfatio ſemper eſt Paſchalis, etiam in Litaniis Majoribus, ut dicitur in proprio loco Miſſalis, quocumque die occurrant.

13 * In Feria 3. Rogationum in Miſſis privatis, ſi fiat de Sancto 9. lectionum, in illius Miſſa fit commemor. Rogationum, ſi fiat officium de Simplici Feſto, poteſt dici Miſſa de eo, cum comm. Rogationum, vel Miſſa Rogationum cum com. Feſti, ut dicitur in *Rubrica propria*, ſi Feſtum non occurrat, dicitur Miſſa Rogationum, ut in Miſſali; neque in ea fit commemor. de officio feriali: quod eſt peculiare in hac die, licet Rubrica ſit obſcurior in modo loquendi. Altarium paramenta erunt officio conformia; Altaris autem majoris, & Celebrantium ad quodcunque Altare conformia Miſſæ Rogationum, ut diximus *part.*1. *titul.*18. *in fin.* Hymnus Angelicus non dicitur, neque *Credo*, in Miſſa Rogationum Majorum, & Minorum, ut dicitur *in propria Rubrica*, quocunque die occurrant.

14 In Vigil. Aſcenſionis, de qua *S. Hieron. in Lectionario*, dicitur Miſſa propria, cujus meminere *Microl. cap.*40. *& Ordo Rom.* ſi in eo occurrat Feſtum 9. lect. dicuntur tres Miſſæ in Collegiatis, de Feſto, de Vig. & de Rogationibus, poſt Tertiam, Sextam, & Nonam Horam, & in unaquaque harum, ſecunda Oratio, ſi dicenda eſt, erit de B. Virg. 3. Eccleſ. vel pro Papa. * In privatis ſi eo die occurrat Feſtum ſimplex erit de eo ſecunda oratio, tertia de Roga. quæ in officio nullam habent comm. quia ut diximus *n. præcedenti*, Feſtum ſimplex præcedit ſupra ultimas Rogationum Ferias, etiam in Miſſa, ſi occurrat Feſtum 9. Lectionum, Miſſa erit de Feſto, cum commemor. Vigil. & Rogation. ita *in Rubrica propria*.

15 In Aſcenſione Domini, de qua Clem. *lib.* 5. *Conſtit. cap.* 20. extingui-

tur

tur Cereus Paſchalis poſt Evangelium ad repræſentandum Chriſti diſceſſum ab Apoſtolis. Miſſa habetur in *Antiphon. & Sacrament. Gregor.* De Cereo extinguendo nihil in Miſſalibus habetur uſque ad Pium V. neque apud antiquiores Auctores.

16 Habet octavam, de qua *Radul. prop. 19.* & Miſſa Dominicæ infra octavam habetur in *Sacramentario Gregoriano*, ſed oratio ſub alio titulo Feſti.

17 Vigil. Pentecoſtes, de qua *Hier. in Lectionario*, jejunium habet, *Ordo Romanus*, non habebat quidem tempore Ambroſii, *Ex Amalar. lib. 4. cap. 46.* & licet oppoſitum tribuatur Ambroſio *diſt. 76. cap. noſſe ex ferm. 60.* ejuſdem, tamen non eſt ille ſermo S. Ambroſii, qui *ſerm. 61. cap. ſcire eadem diſt.* negat hoc jejunium, cum quo concordat *S. Hieron. epiſt. ad Lucinium, cap. Utinam eadem diſtinct.* Veriſimile autem eſt Ritum mutatum fuiſſe poſt tempora etiam Sancti Iſidori, *ut ex cap. poſt Paſcha diſt. cit.* dicitur nimirum *ex ejuſdem cap. 42. lib. 1. de officiis Eccleſ.** Nunc vero temporis hujus jejunii præceptum eſt de conſuetudine, ajunt Summiſtæ, & aſſerunt Rubricæ Breviarii *tit. 6. num. 5.* & Miſſalis *de Color. paramen. tit. 18. num. 5.*

18 Benedictionem fontis habet, & baptiſmum, ut in Sabbato Sancto, *Idem Ordo*, & dicta Nona, quia in eadem hora Cornelius a Sancto Petro baptizatus fuit, *Amalar. lib. 4. cap. 28.* & quia eadem hora Chriſtus expiravit, batiſmus enim ſignificat mortem Chriſti, & ſepulturam ejuſdem, *Rom. 6.* unde & in Sabbato Sancto, & in hodierno baptiſmus ſollemnis habetur. Hæc idem *Amalar. ibidem c. 29.* vide ſupra in Sabbato Sancto. Adde, adventum Spiritus Sancti vocari a Chriſto baptiſmum, *Baptizabimini*, ait, *Spiritu Sancto non poſt multos hos dies. Act. 1.* & Babtizati a Spiritu Sancto Apoſtoli baptizaverunt aqua ter mille in die Pentecoſtes, quare merito ſub Pentecoſte Baptiſmus ſollemniter celebratur. *Ruper. lib. 10. cap. 2.* Poſtremo duo Sabbata tantum Paſchatis, & Pentecoſtes baptiſmate coluntur ſollemni, *ex Leone epiſt. 4. cap. 5.* & *habetur diſt. 4. de conſecr. duo tempora.* Immo *ex Siricio eadem diſt. non ratione*; nimirum, ut primum ſit Filii, alterum Spiritus Sancti; ne videatur differentia inter Filium, & Spiritum Sanctum, quorum eſt æque mundare animas a peccato, ait *Raban. lib. 2. cap. 41.*

19 Ritus autem in iis tantum eſt diverſus a Ritu Sabbati Sancti; quia in Vigilia Pentecoſtes ad inſtructionem Cathecumenorum ſex tantum leguntur Lectiones, quarum antiqui, uſque *ad Durand.* incluſive, quatuor tantum meminerunt, *in Sacramentario Greg.* aliæ legebantur, & quatuor tantum, quare Ritus noſter eſt poſterior; aliæ item Orationes, excepta quinta dicebantur. Tractus, *Sicut cervus*, cum Oratione ſequenti; eſt *in Sacramentario eodem*. Item non dicitur *Flectamus genua*, quia ſumus in tempore Paſchali, color albus uſque ad Nonam, violaceus uſque ad Miſſam, rubeus deinceps adhibetur, * qui & in privatis Miſſis hujus diei, quoad veſtes Celebrantium, licet celebrent ante Nonam.

20 Cæterum Miſſa eſt cum Tractu poſt unum, *Alleluja*, pro Cathecumenis, quorum lætitia luctu adhuc miſcetur, ut aliàs diximus, luminaria non deferuntur ad Evangelium, quia eorundem fides ſubobſcura, & recens: qua de cauſa,

cauſa, neque *Credo*, dicitur poſt Evangelium, *De Præfatione*, *Communicantes*, *& Hanc igitur*, vide *in Rubric. gener.* Officium vero hujus Miſſæ totum, excepta Secreta, eſt *in Antiph. & Sacrament. Gregor.* De ſimplici non fit commemoratio in hac Miſſâ, licet in officio facta ſit, ut habetur ſupra *par.1. tit.7. num. 1.*

21 Introitus pro Miſſis privatis additus fuit a Pio V. uſitatus tamen antea in Miſſis votivis de Spiritu Sancto. Reliqua ex prædictis patent.

22 Pentecoſtes, de qua *S. Clemens lib.5. Conſtit. cap.21.* hoc eſt, quinque decem, ex vi Græcanicæ vocis, ait *Durand. lib 6. cap.107.* Dies quinquageſimus, *Honor. in Gemma lib.3. cap.147.* ideo figura quietis, *ex Aug. epiſt. ad Januar.* qui numeratur ab ipſo die Paſchatis, nimirum cum Hebræis a Prima Sabbati Paſchæ Azymorum, quæ nobis Dominica fuit reſurrectionis, ut egregiè notat *Rupert. lib. 10. cap. 12.* non tamen explicat, quomodo eo anno reſurrectionis Chriſti accidere potuit Pentecoſtes in Dominica, explicat autem acutiſſime *Bellarm. lib. 3. de cultu SS. cap.13.* quia nimirum numerus dierum Pentecoſtes ſumitur a die 2. Azymorum, in qua meti poterat faſciculus ſpicarum offerendus eadem die Domino, *Deut.16. verſ.9.* quæ ſecunda dies eo anno fuit Sabbatum, in quo meti non poterat, ſequenti ergo die meſſuerunt; & obtulerunt, in quo præciſe Chriſtus reſurrexit, quæ fuit Dominica dies, inde ergo, numeratis quinquaginta diebus, eodem die, quo Pentecoſten celebrabant Hebræi, deſcendit in Apoſtolos Spiritus Sanctus; immo ſuper 120. diſcipulos, ætati Moyſis, qui 120. annos vixit, congruentes, ut ait *Raban. lib.2. cap* 41. & ſicut quinquageſimus annus Jubilæus erat apud Judæos, ita quinquageſimus hic dies fuit Jubilæus Chriſti diſcipulis, & jubilationis dies, celebrandus cum præcedentibus 49. & ſeq.7. cum omni lætitia; nempe Paſchali. *Ordo Romanus*, in Jubilæo namque dabatur omnibus libertas, & *ubi Spiritus Domini*, *ibi libertas*, ait Sanctus Paullus.

23 Septem vero Hebdomadæ, quæ præcedunt, ſeptem dies, qui ſequuntur, ſeptiformem Sancti Spiritus deſignant gratiam, *ex Honor. in Gemm lib.3. cap.147.* quod a *Beda in hom. de ſeptem hebdom.* fuerat adnotatum, & *ab Alcuino de ſeptem diebus*.

24 Miſſa habetur *in Antiph. & Sacram. Gregor.* ſicut etiam Feriarum ſequentium, præter quintam: Epiſtolæ, & Evangelia, ut *in Lectionario S. Hier.* Auctorem Sequentiæ, vide *in Rubric. gener. 1. p. tit. 10. num. 3.* Octavam habet hoc feſtum ex Inſtitutione Apoſtolorum. *Baron. anno Domini* 58. & licet tempore Sancti Iſidori *lib.1. c.37.* quinquaginta diebus Paſchale tempus concluderetur, nobis tamen tota hæc Octava una dies eſt, ex Regula *Radulp. prop.23.* & eandem ob cauſam dicitur per Octavam totam, *Gloria in Excelſis*, cum Symbolo, ut in Feſtis.

25 Jejunium autem Quatuor temporum fit ad imitationem Apoſtolorum, qui abſente jam ſponſo Chriſto, jejunio ſe dederunt, & Spiritus Sancti adventu carnis delicias ablegaverunt. *Iſid. lib.1. c. 37. Amalar. lib.2. c.1.* Feſtivum tamen jejunium eſt, cum in eo non dicatur; *Flectamus genua*, ratione temporis adhuc Paſchalis, *ex Ordine Romano*, quod ſi fiat de Simplici commemoratio, non tamen dicitur tertia Oratio in Miſſâ.

26 Feria

26 Feria quinta habet in Miſſa quamplura, quæ deſumpta ſunt a Dominica Pentecoſtes. *Ordo Romanus* deſumit omnia: *Honor. in Gemma lib.4. c.38.* ſubobſcure indicat Epiſtolam, & Evangelium diverſa a Dominica Pentecoſtes; & ea cauſa eſſe poteſt, *ex Durand. lib.6. cap.* 111. quia ſeptem ſunt Officia Spiritus Sancti, ſeptiformis munere, a Sabbato ad Sabbatum, vel quia ſicut Dominus aſcendit Feria quinta, & per Spiritum Sanctum deſcendit die Dominica, ita voluit Eccleſia in utroque die communem Miſſæ Introitum, cum ſuis acceſſoriis poſt Epiſtolam Verſibus, Offertorio, & Communione. Docet etiam *Durand. lib.4. c.6. n.21.* ſolitam dici diem Jovis cognatam Dominicæ, & in utroque die prohibitum fuiſſe quandoque jejunium.

27 An vero dies Octava Pentecoſtes dici debeat Sabbatum ſequens, vel Dominica, diſputat *Berno. de quibuſdam ad Miſſam ſpec. c.3.* & concludit cum Catholica Eccleſia Octavam dici Dominicam ſequentem, quam nos Feſtum Trinitatis; ſed tamen tempus Paſchale terminatur in Nona Sabbati, *ex Ordine Romano, Beda, & Alcuino locis citatis*, cujus Sabbati Miſſa eſt pleniſſima, quia omnia, quæ dici poſſunt in Miſſa, in ea una continentur, Hymnus Angelicus, Prophetiæ, Sequentia, Symbolum, Præfatio, Communicantes, Hanc igitur.

28 * Cur in hoc Sabbato 4. Temporum omittitur canticum trium puerorum poſt quintam lectionem? arbitror ego, quia dicitur ſtatim Hymnus Angelicus nobilior Hymno trium puerorum: quod deinde adnotatum legi ab Auctore antiquo Liturgicarum: adde, ne duo Hymni immediate cantentur a Choro.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

Pro die Paſchæ Reſurrectionis, ejuſque Octava.

I. Gavant. num. 1 -- *Celebratur ſemper in Dominica, ex auctoritate S. Petri, &c.*] Hildemarus in ſuo Commentario Regulæ S. Benedicti, cit. ab Edmundo Martene in ſuo pariter Commentario; in Cap. 8. dictæ Regulæ, aſſeruit, *quòd Paſcha antiquitus in Eccleſia quartadecima Luna celebrabatur, quocumque die occurreret, quem Ritum SS. PP. in Nicæna Synodo prohibuerunt, conſtituentes non ſolum Lunam Paſchalem, & Menſem inquirere, ſed etiam in die Reſurrectionis Dominicæ obſervare*: hæc Hildemarus, qui tamen hallucinatur (ut optime obſervat Martene) in eo quod adſtruit, Luna quartadecima, quacumque accidiſſet die, antiquam Eccleſiam celebraſſe Paſcha. Nam multo ante Synodum Nicænam aliter decreverat Victor Romanus Pontifex, ut mox *infra* videbimus, coacto Romæ Concilio adverſus Aſianos, qui a communi Eccleſiæ conſuetudine diſceſſerant.

II. Gavant. eodem n. 1 -- *Item ex Decreto Pii, &c.*] Veriſſimum eſt, quòd

quòd S. Pio Pontifici XI. qui anno Domini 141. Eccleſiam Chriſtianam regendi onus ſuſcepit, tribuitur Decretum de celebrando Paſchate die Dominico, ſed Epiſtolam Decretalem Pii, ex qua id conjicitur, veluti ſuppoſititiam, viri eruditi rejiciunt. Præterea, quamvis Decretum illud a Pio editum eſſe, legatur in Chronico Euſebii his verbis: *Sancitum eſt a Pio, ut Reſurrectio Dominica, die Dominico celebretur, quod a pluribus poſtea Pontificibus confirmatum eſt*; Arnaldus tamen Pontacus in notis teſtatur illa verba, non reperiri in M. SS. Codicibus Chronici Euſebiani, ideoque cenſet ex eo penitus abradi debere; cùm præſertim ex ipſomet Euſebio ſupra a nobis citato perſpicuum ſit morem celebrandi Paſcha die Dominico ab ipſis Apoſtolis emanaſſe; Quare Joſephus Scaliger in nova editione Chronici Euſebii, ex eo verba illa expunxit.

III. Gavant. eod. n. 1 — *Et ex Decreto Victoris, &c.*] Certiſſimum eſt Victorem Pontificem Romanę Eccleſiæ ſecundo labente ſæculo, congregaſſe in Urbe Synodum, in qua ſancitum eſt non decima quarta Luna primi menſis, ſed Dominica poſt Lunam decimam quartam occurrente, Paſcha eſſe celebrandum, juxta Sanctorum Petri, & Paulli traditionem, ut ſcribit Euſebius *lib.5. cap.23.* idque ſub pœna excommunicationis, reclamantibus licet Aſianis, maxime Polycrate Epheſino Epiſcopo. Quod prædictæ Romanæ Synodo adfuerint quatuordecim Epiſcopi, tradit Auctor Libelli Synodici, quos inter viri doctiſſimi Baronius, Binius, Labbæus numerant Theophilum Cæſarienſem, quamvis id a Pagio, Tillemontio, aliiſque negetur. Verum tamen eſt, quòd idem Theophilus fretus auctoritate VictorisRomani Pontificis Concilium Cæſareæ in Palæſtina eadem de cauſa coegit, cujus fragmentum extat apud Bedam de Equinoctio vernali. Rationes, quibus permotus fuit Victor ad ſanciendum tale Decretum fuere, ne communicemus cum Judæis Chriſti interfectoribus celebrantibus ſuum Paſcha ſemper Luna quartadecima primi Menſis, quacumque accidat die; Et ut in tota Eccleſia ſit una ratio Paſchatis celebrandi, & pauci Orientales Judaizantes, omnibus Occidentalibus, pluribuſque Orientalibus Populis, & Epiſcopis aliter ſentientibus, ſe conformarent. Prædictum Decretum Victoris in Synodo Arelatenſi habita anno 314. confirmatum fuit; in Concilio Nicæno I. Oecumenico, Anno 325. æquitas prædicti Decreti pariter remanſit approbata, Victoriſque conſtitutum, plene confirmatum; & denique in *Concilio Antiocheno Anno* 341. *Can.* 1. iterum inſtauratum fuit. Thomaſſinus *in Tract. de dierum Feſtorum celebrat. lib. 2. cap.* 15. fuſe pertractat hanc diſceptationem de Paſchali die, & quomodo ſe geſſerit Victor Romanus Pontifex, & quomodo prædicta Concilia ejuſdem Decreto adhæſerint. Baillet pariter *tom.* 4. *pag.9. & ſeqq.* erudite diſſerit ſuper eadem materia.

IV. Gavant. n. 2 — *Non tamen dicitur tertia Oratio, &c.*] Sicut in Feriis occurrentibus poſt Dominicam Paſſionis ſi occurrat Feſtum ſimplex non debet dici tertia oratio *Eccleſiæ, vel pro Papa*, ut oſtendimus in noſtris Obſervationibus ſupra *ad Titulum VII. n.* 4. & id probavimus tum

tum ratione, tum auctoritate plurium Decretorum S. R. C. necnon aliorum Auctorum contra ſententiam Caroli Guyeti; de qua re ſermonem etiam habuimus in noſtris pariter obſervationibus ad Tit. IX. Primæ partis n. 6. & ſequentibus; nec etiam infra hanc Octavam Paſchatis occurrente Feſto ſimplici debet dici tertia Oratio juxta ſententiam Gavanti, ſed duæ tantum, omiſſà illa, quæ præſcribitur dicenda *Ecclesia, vel pro Papa*, poſt orationem diei.

V. Gavant. n. 3 -- *Sequentia Auctorem habet hactenus incognitum, &c.*] Supradictæ Sequentiæ, quæ incipit: *Victima Paſchali*: Auctorem eſſe Hotgerum, Ducis Sueviæ Filium, & Abbatem S. Galli, aſſerit Herrera Scriptor recentior *Lib. 2. de Origine, & progreſſu Rituum Miſſæ cap. 12.* relatus a Cardin. Bona de Rebus Liturgicis *lib. 2. cap. 6. n. 6.* Alii vero tribuunt talem Sequentiam Hermanno Contracto, Theutonico, qui fuit Aſtrolabii inventor, ita Bellotte *in ſuis Obſerv. pag. 416.* & Poſſèvinus in Apparatu *tom. 2.* unde verum eſt, quod ſcribit Gavantus incertum eſſe talis ſequentiæ Auctorem.

VI. Gavant. eodem n. 3 -- *Neque in Miſſa quacumque votiva ſollemni, &c.*] Sicut in quacunque Miſſa Votiva ſollemni pro re gravi, non debet dici *Ite Miſſa eſt*, cum duplici *Alleluja*, ita in eadem Miſſà Votiva, ſi celebretur hoc tempore, neque dici debet *Graduale* (quamvis præfatum Graduale dicatur in Miſſà de hac Octava, cum ſit proprius Ritus Paſchalis) ſed tantum duo *Alleluja, &c.* Bauldry *par. 4. cap. 12. n. 7.* Corſettus de die Sancto Paſchæ *Tract. 1. part. 2. cap. 9.* Gavantus *infra hac par. 4. tit. 17. n. 12.* Halden *par. 1. tit. 21. de Feſto Sancto Paſchæ, ejuſque Octava*, qui etiam notat, quòd in dictis Miſſis dicenda eſt *Præfatio Paſchalis*, niſi habeat propriam, item *Communicantes, & Hanc igitur, &c.* ut in Miſſà de die recurrente.

De Ritibus ſervandis ab Octava Paſchæ, uſque ad Feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis.

VII. Gavant. *n. 6* -- *Dominica in Albis meminit, &c.*] Dominica in Albis (hoc eſt prima poſt Paſcha) eſt Dominica major primæ Claſſis, adeoque privilegiata contra quodcunque Feſtum in ea occurrens, quod proinde eſt transferendum in diem aliam proxime non impeditam, juxta Rubricam Generalem de Translatione Feſtorum. In Eccleſiis tamen, in quibus hodie, vel occurrit Titulus, ſeu Feſtum titulare Eccleſiæ, & ad celebrandum Feſtum, quod transferri debet, eſt hodie concurſus Populi, poſſunt hac Dominica cantari duæ Miſſæ, una de die, altera de Feſto, aut ſaltem fieri commemoratio de Feſto, de quo hodie non licet celebrare Officium, ut habetur reſpective in eadem Rubrica. Vocatur autem hæc Dominica in Albis, quia hodie teſte S. Auguſtino ſerm. 1. in Octav. Paſchæ: *Neophytorum habitus commutatur*; Ubi tamen monet: *id ita faciendum, ut candor, qui de habitu deponitur, ſemper in corde teneatur.*

De Feria II. poſt Dominicam in Albis, aliqua occurrunt dicenda poſt Decreta edita Anno 1690. die 11. Febr. & 11. Martii, nimirum — Si Feſtum Sanctiſſimæ Annunciationis B. M. V. occurrat in Feria VI. Paraſceve, vel in Sabbato Sancto transferatur una cum præcepto audiendi Miſſam &c. ad Feriam II. poſt Dominicam in Albis, etiam quocumque alio Feſto impeditam; Ita ut eadem Feria, prædicto caſu eveniente, pro Sede propria, & fixa memorato Feſto Annunciationis aſſignata, & ſtabilita intelligatur, & in illa eo prorſus modo, & forma præfatum Feſtum, quo ad Officium, & Miſſam celebretur, quibus propria die 25. Martii in kalendario Romano appoſitum celebraretur — Quibus Decretis poſitis, & declaratis etiam ab Innocentio XII. die 14. Junii 1692. ut apparet in ejus Bullario, deducitur primo, quòd ſi Annunciationis Feſtum ob Feſtum aliud altioris Ritus non translatum, ſed in hac ipſa Feria II. occurrens aliquando alibi ſit transferendum, ut etiam aliàs diximus, non tamen propterea transfertur obligatio audiendi Miſſam hac die, & vacandi ab operibus ſervilibus.

Deducitur ſecundò, quòd prædicta Feria II. quia vigore dictorum Decretorum intelligitur pro Sede propria, & fixa, & in ea prorſus agendum, ut die 25. Martii; Erit idcirco genuflectendum ad *Incarnatus eſt* in Miſſa ſollemni (quando cantatur dictus Verſiculus) a Choro, ut præſcribit Cæremoniale Epiſcop. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 53.

Deducitur tertiò, quòd in prædicta Feria II. poſt Dominicam in Albis, abſtinendum erit a Celebratione in Oratoriis privatis, prout abſtinendum eſt die 25. Martii, nam Annunciatio eſt unus ex diebus exceptis in Decreto evulgato die 17. Novembris 1607. & dato in noſtro Indice ſub num. 74.

Toto tempore Paſchali in Miſſis tam Feſtivis, quàm Votivis additur in fine Introitus ante Pſalmum duplex *Alleluja*. Unum item ad finem Offertorii, & unum ad Communionem, niſi jam antecedenter in illis reperiatur. Tunc enim juxta Rubricas nullum aliud eſt addendum ibi jam poſitis, aut poſito. Poſt Epiſtolam vero non dicitur Graduale tempore Paſchali, ſed tantum dicuntur duo ℣℣. cum quatuor *Alleluja*, duo ſcilicet ante primum ℣, tertium poſt primum ℣, & quartum poſt ſecundum ℣, quæ omnia declarantur in Rubrica præfixa Feſto Annunciationis B. M. V. & poſt Commune plurimorum Martyrum tempore Paſchali. Ab hac Feria II. poſt Octavam Paſchæ, uſque ad Aſcenſionem poſt Orationem diei (niſi ſit Feſtum duplex) dicitur ſecundo loco Oratio contra Perſecutores Eccleſiæ, vel pro Papa, prout notatur in Rubrica Miſſalis Romani, poſt Dominicam in Albis.

VIII. Gavant. n. 7 — *Occurrunt in hoc tempore Paſchali Litaniæ Majores, & Minores, ſeu Rogationes, &c.*] Quamvis Græca vox *Litania* ſignificet omnem ſeriam, & ardentem precationem, ut notat Card. Bona *cap.* 18. *Divinæ Pſalmodiæ* §. 4. nihilominus uſu receptum eſt, ut Litaniæ nomen uſurpetur pro certa quadam Eccleſiaſticæ ſupplicationis ſpecie, qua Dei miſericordiam, Sanctorumque patrocinium invocamus, quorum uſum

uſum etiam primis Eccleſiæ Sæculis, in Libello primo de Litaniis eruditiſſime comprobat Nicolaus Serrarius tot antiquorum PP. ſententiis, tot veteris Hiſtoriæ exemplis, & tot validis rationum momentis, ut nec ejus diligentiæ quidquam addi poſſit, nec ſectarii novatores tam inſignia antiquitatis teſtimonia ulla valeant exceptione ſubmovere, ut ait Card. Bona *loc. cit.* Litaniam etiam interdum pro ſolo *Kyrie eloiſon* uſurpatur, ut conſtat ex Jacobi, Baſilii, & Chryſoſtomi Liturgiis.

Quoniam verò multoties ſolent Litaniæ hujuſmodi, vel aliæ preces proceſſionaliter decantari, ipſa multitudo cantantium, & procedentium, Litania appellatur ab Ordine Romano, & ab aliis; ſic Abbas Johannes in Prato Spirituali *cap.* 210. narrans cujuſdam Epiſcopi humilitatem; pertranſeunte, inquit, Litania, ideſt Proceſſione, &c. Ita etiam Litania ſeptiformis, quam D. Gregorius PP. inſtituit, ob ingruentem inguinariam peſtilentiam, ſignificat ſeptenariam Proceſſionem, quam ipſe deſcribit in Sermone, quem ad Populũ Romanum habuit, & qui exhibetur *lib.* 11. *ſui Regiſtri epiſt.* 2. ubi S. Pontifex ait — Litania Clericorum exeat ab Eccleſia B. Johannis Baptiſtæ. Litania Virorum ab Eccleſia B. Martyris Marcelli. Litania Monachorum ab Eccleſia Martyrum Johannis, & Paulli. Litania Ancillarum Dei ab Eccleſia BB. Martyrum Coſmæ, & Damiani. Litania Fœminarum conjugatarum ab Eccleſia B. primi Martyris Stephani. Litania Viduarum ab Eccleſia B. Martyris Vitalis. Litania Pauperum, & Infantium ab Eccleſia B. Martyris Cæciliæ — En igitur nomen *Litania* hìc ſignificare Proceſſionem, & concurſum Populi procedentis ad aliquam Eccleſiam. Prædictam Litaniam, quam S. Pontifex ſtatim ac ad Apoſtolicam Cathedram evectus fuit, ad iram Dei placandam, graſſante lue, indixit in Baſilica S. Sabinæ ſub die 4. Kalend. Septembris indictione nona; Septiformis vocatur ab eodem Pontifice, quia ſupplicatio illa ſollemnis, in ſeptem præcipuis Urbis Eccleſiis facta eſt, vel potius, quia Proceſſiones illæ ex variis perſonarum cœtibus compoſitæ a ſeptem prædictis deſignatis Eccleſiis egredi debebant, & ad Eccleſiam Sanctæ Genitricis Domini, omnes convenire, ut liquet ex eodem Sermone S. Gregorii. Ex quo S. Gregorius tantæ cladis expiandæ gratia, prædictas ſupplicationes publicas per ſeptem Eccleſias univerſo Clero, ac Populo Romano in ſeptem claſſes diſpertito indixit, Ordo Romanus, Vvalafridus, Micrologus, Rupertus, Honorius, Durandus, necnon recentiſſimi PP. Benedictini Gregorianorum operum illuſtratores *in Appendice ad Epiſtolam ejuſdem Pontificis tom.* 2. *pag.* 1284. præfatum Pontificem aſſerunt inſtitutorem fuiſſe Litaniarum majorum, quas die 25. Aprilis quotannis tota Occidentalis Eccleſia celebrat. Verùm præfati Auctores, & alii, qui in eandem ſententiam abierunt, non conſiderarunt id, quod S. Pontifex prædictus adſtruit in alia Litania majori, quam pariter indixit tresdecim poſt Annis a prædicta ſeptiformi jam inſtituta, nempe Anno 603. De hac igitur alia Litania majori inſtituta Anno 603. ſermo habetur *in epiſt.* 1. *lib.* 2. *ſui Regiſtri*, ubi legitur: *Sollemnitas annua devotionis*

Filii

taniam non ideo majorem fuiſſe appellatam, quia a D. Gregorio Magno fuerit inſtituta, cum ex ipſomet Sancto Pontifice habeatur, quòd jam antea ab omnibus Litania major appellaretur; hoc nomen igitur ſortita eſt hæc Litania, ſeu Proceſſio, vel quia ex toto Clero tam Sæculari, quàm Regulari, & ex magno Populi concurſu componebatur, vel potius ob longitudinem itineris, quia ut colligitur ex mox allegato Sacramentario Gregoriano a Pamelio edito, *ſeptimo Kalendas Maji*, ideſt 25. Menſis Aprilis egrediebatur hæc Proceſſio ab Eccleſia *S. Laurentii in Lucina*, ubi recitata ſuper Populum Collecta, quæ incipit: *Mentem familiæ tuæ, &c.* procedebat ex Porta Flaminia ad Eccleſiam S Valentini, in qua recitabatur alia Collecta, quæ incipit: *Deus, qui culpas, &c.* deinde proſequebatur ſuum iter uſque ad Pontem *Olbi*, ſeu *Molbi*, quem Pamelius eundem eſſe Pontem exiſtimat, qui olim *Molvius* dicebatur, e quo Maxentius Imperator cum toto exercitu præcipitatus, periit. Hic Pons a Latinis dicitur *Milvius*, ab Italis *Ponte Molle*, & in antiquiſſimo Codice Illuſtriſſimi Paſſionei *Pons Mulvius* appellatur, quò cum pervenerat dicta Proceſſio, dicebatur altera Collecta, quæ in laudato Sacramentario inſcribitur *ad Pontem*, & incipit his verbis: *Parce Domine, &c.*

De ſupradicta Eccleſia S. Valentini, quæ in via Flaminia reperiebatur, & quæ nunc deleta eſt, mentio fit a Floravante Martinello in ſua *Roma Sacra pag.* 405. ubi ait, Benedictum Secundum eam adornaſſe, & Panvinium eandem appellaſſe *Abbatia juxta Pontem Milvium*, in qua ejuſdem S. Valentini Corpus requievit. Opinatur idem Martinellus, quòd hujus Eccleſiæ reliquum reperiatur nunc in Vinea Fratrum S. Auguſtini; videri poteſt etiam Boſius *lib.* 3. *cap.* 65.

Reſumendo ſermonem itineris facti a prædicta Proceſſione majori; hæc a Ponte Molvio poſt recitatam ibi Collectam, pergebat uſque ad Crucem, ut habetur tam in Sacramentario Pamelii, quàm in MS. Codice præſtantiſſimi Paſſionei, poſtea ad S. Petrum terminabat, in cujus atrio recitabatur altera Collecta, quæ incipit: *Adeſto Domine, &c.* & in Eccleſia Miſſa celebrabatur.

Ad ſupra memoratam Crucem pariter recitabatur Collecta, quæ incipit: *Deus, qui culpas noſtras, &c.* ut liquet ex Sacramentario Pamelii. Olim Crucis Oratorium, ſeu Cappella reperiebatur prope Eccleſiam D. Petri; vulgatus Anaſtaſius Bibliothecarius de hoc certos nos reddit in Symmacho. At in Leone III. vocat Oratorium, & Monaſterium Hieruſalem. Et in Leone IV. vocat Monaſterium Venerabile Hieruſalem juxta Eccleſiam B. Petri. Iſta Cappella, ſeu Oratorium Anno 1611. ſublatum fuit novi Templi ædificandi gratia, de quo pariter mentionem facit prædictus Martinellus *pag.* 353.

Ex ſupra aſſertis liquet, quòd hujuſmodi Litaniæ non ſunt dictæ majores ob differentiam aliarum, quæ fiunt triduo ante Aſcenſionem, quæ minores appellari ſolent, nam hæc, de qua nunc loquimur, Litania *major* appellabatur antequam Rogationes receptæ eſſent ab Eccleſia Romana, quod ſub Leone III. factum eſt Anno 801. quo fortaſſe tempore Rogationes appellari cœperunt Litaniæ minores, ut ab hiſce majoribus, quæ

VII.

VII. Kalendas Maji fixæ celebrantur, diſtinguerentur. Igitur antiquitus etiã Litaniæ Rogationum in Concilio Moguntino Anno 813. & in aliquibus MSS. Codicibus, majores dictæ ſunt, id obſervante Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina cap.* 27. forſan quia ſicut iſtæ, de quibus nunc agimus majores appellabantur, quia a principio majori ſollemnitate fuerunt inſtitutæ, & celebratæ, videlicet majori concurſu tum Eccleſiaſticorum cum præſentia Pontificis, tum Sæcularium, ut ſupra innuimus, & majori cum apparatu, ita Litaniæ Rogationum quando,& ubi fuerunt inſtitutæ, relatè ad alias Litanias, quæ minori concurſu celebrabantur, majores illæ quoque alicubi vocatæ fuerunt.

Cæterum quamvis prædictas Litanias majores aliqui, immo plures affirment, fuiſſe inſtitutas, & compoſitas a D. Gregorio Magno, ab aliis tamen valide, ut ſupra pariter innuimus, hæc opinio refellitur, ſiquidem in pluribus Conciliis, quæ præceſſerunt D. Gregorium, ut videre eſt apud Suarez *lib.* 3. *de Oratione vocali cap.* 9. *n.* 26. fit mentio harum Litaniarum, idque confirmat præfatus Auctor etiam Auguſtini, Baſilii, & aliorum D. Gregorio antiquiorum auctoritate. Huic opinioni adhæret etiam noſter Quarti in ſuo doctiſſimo libro *de Proceſſionibus punct.* 9. ubi ex profeſſo diſſerit *de Proceſſione Litaniarum majorum in die S. Marci* 25. *Aprilis*. Quamvis itaque idem Sanctiſſimus Gregorius eas indixerit, & celebrari præceperit ſollemniori Ritu præ cæteris, non tamen præfatas Litanias ipſe compoſuit, ſed potius ſecundum aliquos auxit, & ampliavit. De hac autem Proceſſione, ſeu Litania majori utpote antiquiſſima, & valde celebri luculenter ſcripſerunt Durandus *in Ration. lib.* 6. *cap.* 102. Stephanus Duranti *de Ritib. Eccleſiæ lib.* 1. *cap.* 37. Alcuinus *c.* 33. Serrarius ſuprac. Jacobus Eveillon, & alii ab eodem relati.

Supereſt hoc loco, quòd multo tempore antequam talis dies 25. Aprilis D. Marco Evangeliſtæ ſacra eſſet, eidem diei Litaniæ majores affixæ fuerunt, ut patet ex Frontonis Kalendario Romano nongentis Annis vetuſtiore, in quo habetur quidem prædicta die annotatum *Litania major*, ſed nulla habetur mentio de Divi Marci feſtivitate. Hujus Litaniæ majoris ſermo etiam habetur in Concilio Cloveshoviæ II. Anno 747. *Can.* 16. & dies ejus dicitur eſſe VII. Kalendas Majas. Rurſus in Sacramentario Gregoriano antiquiſſimo, quod ad Sereniſſimam Svecorum Reginam pertinebat, & a Ven. Card. Thomaſio fuit reviſum, & collatum cum Sacramentario a Pamelio edito, quamvis die 25. Aprilis habeatur prædicta inſcriptio VII. Kalendas Maji, ideſt 25. Menſis Aprilis, *Litania major ad S. Laurentium in Lucina, &c.* nihilominus nulla habetur Miſſa, neque mentio de S. Marco Evangeliſta. Ita etiã in antiquo Sacramentario Gregoriano, quod cuſtoditur in Bibliotheca Vaticana ſub *n.* 1275. prædicta die 25. Aprilis prænotatur quidem *Litania ad S. Laurentium in Lucina, &c.* ſed eadem die deſideratur Miſſa, & mentio S. Marci Evangeliſtæ. E contra verò in Sacramentario a Menardo edito habetur VII. Kalendas Maji *Miſſa*, & inſcribitur *Natalis S. Marci Evangeliſtæ*, nulla habita mentione Litaniarum. Quæ tamen Miſſa fuit adjecta vetuſtiori Sacramentario Gregoriano;

riano; nam illud a Menardo editum, non eſt purus putuſque Codex Gregorianus, cum ſupponatur exaratus octavo Sæculo. In aliis verò Codicibus MSS. ab eodem Menardo allatis *pag.* 150. nimirum Rodradi, Rhemenſi, & Ratoldi nulla habetur pariter Miſſa de S. Marco, quemadmodum neque Rogationes ante Aſcenſionem Domini. Prædictis omnibus conſonant ea, quæ tradit Baillet *tom.* 1. *pag. mihi* 331. ubi agens de origine cultus D. Marco præſtiti ab Eccleſia Occidentali, adſtruit ante finem ſeptimi Sæculi nullum extare veſtigium in Ritualibus, in Kalendariis, in Sacramentariis de feſtivitate S. Marci ab Eccleſia Occidentali, præſertim Romæ celebrata, & ſi in aliqua Eccleſia particulari recolebatur talis celebritas, hæc affixa videbatur diei 23. Septembris, ut colligitur ex antiquis Martyrologiis, quæ ſub nomine S. Hieronymi circumferuntur, & ex antiquis Kalendariis Romanis ad uſum Eccleſiarum Gallicanarum confectis, poſtquam Carolus Magnus Romanum Ritum accepit.

In antiquo tamen Kalendario Corbejenſe apud Martene in Theſauro Anedoctorum *tom.* 3. *pag.* 1597. Litania major, ſive paſſio S. Marci appellatur dies 25. Aprilis; & in Chronico Mindenſi apud Meiban *tom.* 1. *pag.* 572. Albertus Epiſcopus in nocte B. Marci Evangeliſtæ obiiſſe dicitur, (quod eſt in verſibus ſepulchralibus) *quando pia major canitur Litania*.

IX. Gavant. n. 9 — *Si terminatur Proceſſio Litaniarum, &c.*] Decretum allegatum a Gavanto ſupra, datur in noſtro Indice ſub *n.* 18. & idem omnino reperitur etiam præſcriptum in Cæren. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 32. Rurſus ſi hoc accidat infra Octavam Paſchatis, ita ut ratione Tituli Eccleſiæ ſit cantanda Miſſa S. Marci, non eſt dicendum: *Ite Miſſa eſt*, cum duplici *Alleluja*, ut notat Billus *lit. L. n.* 113. §. 5.

X. Gavant. num. 10 — *Si occurrat, &c.*] Si occurrat Feſtum in Dominica Reſurrectionis Domini, ut contingit quando Litera Dominicalis eſt C. Epacta autem XXV. vel XXIV. ut accidit Anno 1734. tunc juxta Rubricam Miſſalis Feſto Divi Marci præfixam, & inhærendo S. C. Decreto a Gavanto ſupra cit. & dato in noſtro Indice ſub *n.* 221. Proceſſio, ac Litaniæ majores unà cum Miſſa Proceſſionis, ſeu Rogationum transferuntur in Feriam III. Paſchæ ſequentem ob congruentias a Gavanto *tom.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 16. *n.* 1. obſervatas. Feſtum autem S. Marci tunc non transfertur, niſi quoad Officium celebrandum poſt Octavam Paſchæ; ſi verò ſupradictum Feſtum S. Marci non in ipſa Dominica Paſchatis, ſed in alia quacunque die infra ejus Octavam occurrat, ſemper die illa fit Proceſſio, & ſub ea dicitur Miſſa de Rogotationibus, cum Præfatione Paſchali, *ut ſupra*; dicitur quoque *Communicantes*, & ita etiam: *Hanc igitur*, Paſchæ proprium. In fine dictæ Miſſæ Litaniarum, dicitur *Benedicamus Domino*, cui, *ut ſupra*, non additur *Alleluja*, quia duplex illud *Alleluja*, eſt proprius Ritus Miſſæ Paſchalis, & ſummæ lætitiæ. In ea Miſſa ſecunda Oratio *Concede*, tertia *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*. Halden *ſupra*. Rurſus in eadem Miſſa Rogationum, ſeu Litaniarum, occurrente Feſto S. Marci infra Octavam Paſchatis non eſt dicendum *Cre-do*,

do, prout declaravit S.R.C. die 5. Julii 1698. in una *Collen.* ad 17. dubium, quod Decretum datur in noſtro Indice ſub *n.* 530. ex quo Decreto ſequitur, quòd neque dicendum ſit Symbolum in dicta Miſſa Rogationum, ſi prædictum Feſtum S. Marci occurrat in qualibet Dominica, nam ſi non poteſt dici *Credo*, in eadem Miſſa Rogationum ratione Octavæ Paſchatis, neque poterit dici ratione Dominicæ, quia iſta Miſſa habetur, ut pura Miſſa Ferialis, ſicuti habetur. Miſſa Feriæ Quadrageſimalis, quæ occurrit in die Feſtivitatis SS. Annunciationis, neque hoc pugnare videtur cum diſpoſitione, quæ habetur in Rubrica Miſſalis *n.* 11. ubi præſcribitur: *Symbolum dicendum eſſe in omnibus Feſtis, quæ in Dominicis, & infra Octavam celebrantur, in quibus ratione Dominicæ, & Octavæ dici debet*, nam ibi Rubrica loquitur de Miſſis Feſtivis, quæ dicuntur in Dominicis, vel infra Octavas, quæ habent *Credo*, non autem de Miſsis Ferialibus, quales ſunt hujuſmodi Miſſæ Rogationum, & Proceſsionum; unde, & in Kalendario Romano de Anno 1728. non eſſe dicendum *Credo* in tali Miſſa, & in tali occurrentia adnotatum fuit. Igitur non eſt admittenda opinio Halden *par.* 2. *tit.* 4. §. *Si Feſtum S. Marci*, ubi cum Auctore Directorii Viennenſis ad Annum 1694. tenet quòd quando Feſtum S. Marci, ac Litaniæ majores incidunt in Dominicam, inhærendo prædictæ Rubricæ generali, tenet inquam, quod propter Dominicam dici debeat *Credo*. Cætera ſerventur prout declarat Gavantus *ſupra n.* 10.

XI. Gavant. n 11 – *Litaniæ minores, ideſt Rogationes, &c.*] Rogationes triduanæ, quæ fiunt tribus diebus præcedentibus Feſtum Aſcenſionis Domini, *Græcis ignota ſunt*, inquit Gretſerus *in Cod. in lib.* 3. *cap.* 9. *nec ulla habent jejunia inter Paſcha, & Pentecoſten*; ſecus verò apud Latinos, ubi receptæ ſunt illæ percelebres, quas Mamertus Epiſcopus Viennenſis inſtituit in Galliis, temporibus Valentiniani III. Imperatoris Anno circiter 452. ut ſcribit Ado Epiſcopus pariter Viennenſis in Cron. quæ & Rogationes appellatæ ſunt, cujus piæ inſtitutionis occaſionem ſcribit in quodam ſermone Alcimus Avitus ejuſdem Eccleſiæ Antiſtes, & ſucceſſor Eſichii, quem præceſsit S. Mamertus. Extat etiam de iiſdem Epiſtola Sydonii Apollinaris ad eundem S. Mamertum; alia ad Aprum, in quarum ultima; *erant*, inquit, *quidem prius* (*quod ſalva Fidei pace dictum ſit*) *vagæ, tepentes, infrequentesque, uſque ſic dixerim oſcitabundæ ſupplicationes, quæ ſæpe interpellantum prandiorum obicibus hebetabantur &c. ...... In his autem, quas ſuprafatus Summus Sacerdos, & protulit, pariter, & contulit, jejunatur, oratur, pſallitur, fletur, &c.* ex quibus Apollinaris Sydonii verbis deducit Baronius S. Mamertum Epiſcopum non tam inſtituiſſe, quàm reſtituiſſe, & in meliorem formam reduxiſſe Sacras Rogationes, contra mentem Alcuini, Amalarii, Vualafridi, Micrologi, Ruperti, & aliorum, qui præfatum Viennenſium Antiſtitem hujus triduanæ Proceſsionis primum Auctorem agnoſcunt, inter quos recenſentur etiam Aimoinus *lib.* 1. De Geſtis Francorum, & Burcardus *lib.* 13. *cap.* 8. ex Concilio Aurelianenſi, qui ut refert Menardus *in notis, & obſervationibus in Sacramentarium S. Gregorii Papæ pag.* 153. & alii veteres conſtan-

Digitized by Google

ſtanter aſſerunt harum triduanarum Rogationum ante Aſcenſionem Domini Auctorem fuiſſe S. Mamertum, non verò inſtauratorem, ut nonnullis recentioribus placet, inter quos præter Baronium, numerandi etiam ſunt Brouven in notis ad Venantium Fortunatum *lib.* 7. & Franciſcus Matia de Aſte *in ſuis eruditis notis ad Martyrologium Romanum ſub die* 11. *Maji*, ubi ad illa verba: *Viennæ S. Mamerti Epiſcopi, qui ob imminentem cladem ſollemnes ante Aſcenſionem Domini triduanas Litanias in ea Urbe inſtituit* præfatus adnotatot ait: *to inſtituit* videtur in *reſtituit* mutandum. Supralaudatus verò Menardus firmiter adhæret veterum Auctorum ſententiæ permotus illis verbis, quæ allegati Sydonii Apollinaris *epiſt.* 14. *lib.* 7. habentur, nimirum: *quidquid illud eſt, quod otio, vel negotio vacas, in Urbem tamen (niſi fallimur) Rogationum contemplatione revocabere, quarum nobis ſollemnitatem primus Mamercus pariter, & Pontifex reverentiſſimo exemplo, utiliſſimo experimento invenit, inſtituit, invexit*, quibus verbis concludit Menardus: nihil clarius dici poteſt; cui ſuæ aſſertioni minime obeſſe aſſerit alia ſupra allegata verba ejuſdem Sidonii, nimirum *quippe prius vagæ, tepentes, infrequentesque, &c.* quia etſi ante S. Mamertum fuerint prædictæ Rogationes, aut Litaniæ, ut vocant, erant tamen vagæ, ideſt non ſtatæ, nec certo die ſtabiles, ſeu indictæ, quas deinde ob varias calamitates deſcriptas a SS. Avito, & Gregorio Turonenſi in Hiſtoria Francorum *lib.* 2. *cap.* 34. & aliis, pridie ante Aſcenſionem Domini celebrandas inſtituit S. Mamertus. Rurſus ſententiæ Menardi, & aliorum veterum Auctorum, nihil pariter officit textus S. Patris Auguſtini *ſerm.* 173. ut notat Gavantus *ſupra*, quia etiam verbis in illo contentis refragatur omnino cit. Menardus, qui ait -- non valet, quod dicunt S. Auguſtinum meminiſſe hujuſmodi Rogationum, quia cit. Sermo Auguſtino attributus, non reperitur inter ejus Sermones, nec ejus ſtylum redolet, ſed eſt S. Cæſarei Atelatenſis, habeturque inter ejus Sermones -- & equidem in nova editione Pariſienſi S. Auguſtini, talis Sermo reperitur in Appendice *tom.* 5. adeoque eidem S. Patri abjudicatur, & tribuitur mox laudato S. Cæſareo Arelatenſi Epiſcopo, & aſſertur ſub *n.* 173. Imò tantum abeſt D. Auguſtinum Litaniatum, ſeu Rogationum prædictarum mentionem feciſſe, ut potius Rogationes Mameti S. Auguſtini doctrinæ adverſari videantur. Hoc autem liquet ex ejuſdem S. Patris epiſt. ad Januarium, in qua abunde, & diſerte agit de vacatione a jejunio, quæ contingit inter Paſcha, & Pentecoſten, vacationemque dierum illorum quinquaginta enucleatius explicat, quàm triduanum illud a Mamerto indictum jejunium intercidens intra illos dies quinquaginta prorſus labefactatet: en verba S. Auguſtini: *Qui dies quinquageſimus habet aliud Sacramentum, quod ſepties, ſeptem quadraginta novem fiat, & cum reditur ad initium, quod eſt octavus, qui & primus dies quinquaginta complentur poſt Domini Reſurrectionem, jam in figura non laboris, ſed quietis, propter quod & jejunia relaxantur, & ſtantes oramus, quod eſt ſignum Reſurrectionis*; quate Amalarius Fortunatus in lectione S. Auguſtini apptime verſatus *lib.* 1. *de offic. Eccleſiaſt. cap.* 37. præclare dicit--Sequitur una varietas inter Octavas

vas Paſchæ, & Vigilias Pentecoſtes, hoc eſt jejunium triduanum in Vigilia Aſcenſionis Domini: miror, quomodo inolevit conſuetudo præſentis jejunii in noſtra Eccleſia, quæ tamen non tenetur per omnes Orientales Eccleſias; cum SS. Patres, quos memoravimus, Ambroſius, Hieronymus, & Auguſtinus dicant relaxanda jejunia tempore Pentecoſtes, necnon etiam Ven. Presbyter Beda. Hæc Amal.

Ex quibus omnibus firmum profecto remanet præfatar. Rogation., ſeu Litaniar. triduan. ante Aſcenſionem S. Mamertum, ſeu Mamercum, ut alii vocant, recognoſcere inſtitutorem, tum quia ferventiores ſunt aliis Litaniis, quæ ante ipſum celebrabantur, tum quia in iſtis Mamertianis Litaniis jejunabatur, orabatur, & plangebatur, tum quia iſtæ Mamertianæ Rogationes, non vagæ, ſed ſtatis his tribus diebus Aſcenſionem antecedentibus affixæ fuerunt. De his Rogationationibus agit S. Cæſareus Arelatenſis *Homilia* 33. easque Gregorius Turonenſis vocat: *orandi modum*, Sidonius verò Apollinaris eas appellat *ſupplicationes*, & S. Germanus Pariſienſis eas vocat ubique *Litanias*. Quamvis verò S. Avitus Vienenſis, S. Cæſareus Arelatenſis dicerent Ævo ſuo Rogationes fere ubique Terrarum fuiſſe receptas, videlicet circa finem quinti Sæculi, intelligendi tamen ſunt de Galliarum tantum Eccleſiis, & finitimarum Provinciarum. Et equidem Concilium I. Aurelianenſe allegatum a Gavanto *ſupra* Anno 511. *Can.* 26. Rogationes expreſsè decrevit ſervandas eſſe cum jejunio: *Rogationes, ideſt Litanias ante Aſcenſionem Domini, ab omnibus Eccleſiis placuit celebrari cum triduano jejunio*. Concilium verò Turonenſe II. Anno 567. celebratum *Can.* 17. a Paſcha ad Pentecoſten prandia permittit Monachis, exceptis Rogationibus. Romæ autem hujuſmodi Rogationes ante Pontificatum Leonis III. minime receptæ fuerunt; in libro enim de Vitis Pontificum Romanorum, qui nomine Luitprandi Diaconi circumfertur, & Auctorem Monachum Germanum habuiſſè creditur *cap.* 98. Leo III. dicitur conſtituiſſe, ut tres dies ante Dominicam Aſcenſionem Litaniæ celebrarentur. Id etiam de tali Pontifice teſtatur Anaſtaſius in ejus Vita, & poſt eum Ordericus Vitalis *lib.* 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, & recentiſsime Franciſcus Pagi in Vita præfati Pontificis. Ex quo autem ab Eccleſia Romana multo tempore poſt Litanias die 25. Aprilis celebrari ſolitas, iſtæ Rogationes receptæ fuere, hinc factum eſt, quòd cum illæ jam Litaniæ majores appellarentur, etiam Ævo Gregoriano, iſtæ Mamertianæ in comparatione illarum, minores ſtatim appellatæ fuerint, & adhuc hoc nomine in Miſſali Romano vocentur. Cæterum etiam iſtæ ſuo tempore, & in Gallia, ut adnotavimus ſupra, agentes de prædicta Litania pro diæ 25. Aprilis inſtituta, majores utique dicebantur, nimirum relatè ad alias Litanias, ſeu Proceſſiones, quæ minus ſolleniter in Eccleſiis Gallicanis probabiliter aliis Anni diebus celebrabantur. In Hiſpania autem tardius etiam, quàm Romæ Rogationum ſupplicationes receptas fuiſſe facile colligi poteſt, ait Martene de Diſciplina Eccleſiaſtica *cap.* 26. *n.* 2. ex Iſidori *libris de Divinis Officiis*, in quibus nulla fit earum mentio; atque hinc forſitan Belethus eas aſſerit

non

Digitized by Google

non celebrari niſi in Gallia Ciſalpina; verùm prætereundum non eſt, quòd Concilium Gerundenſe habitum Anno 517. commendat eas in Hiſpania, ſed aſſignat hujuſmodi Rogarionibus Feriam V. VI. & Sabbatum poſt Pentecoſten.

Tres prædicti Rogationum dies in Gallia primitus etiam Feſtivi fuere, ut liquet ex Concilio I. Aurelianenſi, & ex Capitularibus Caroli Magni, nec non ex *cap. Pronunciandum*, quod Burchardus, Ivo Carnotenſis, & Gratianus perperam adſcribunt Concilio Lugdunenſi, quod eſt incognitum, ut aſſerit Grancolas *Commentar. Hiſtor. in Breviar. Roman lib. 2. cap. 74.* Inhibitiones autem abſtinendi hoc triduo ab operibus ſervilibus, poſtmodum fuere reſtrictæ tantum ad Proceſſiones, & Officium, quibus completis, permiſſum fuit precationi, & abſtinentiæ manuum opera conjungere, potius quàm otio, & voluptatibus operam dare.

Rurſus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum inſtitutione, ut innuimus, præſcriptum fuit, idque confirmatum etiam a Concilio Aurelianenſi I. & Turonenſi II. ſupra allegatis, ſed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum eſt tantum ad abſtinentiam a carnibus, quæ Diſciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Feſtivi, & nunquam in eiſdem impoſita fuit lex jejunandi, neque lex abſtinendi a carnibus.

Ritus, qui obſervandi ſunt in hujuſmodi Litaniis recitandis, & etiam in aliis Majoribus die 25. Aprilis, deſcribentur a Nobis in noſtris Additionibus, & Obſervationibus ad Commentarium Gavanti in Rubricas Breviarii Romani, quæ ad dictas Litanias ſpectabunt, tanquam partes Divini Officii.

XII. Gavant. n. 12 — *Miſſa Proceſſionum tres habet Orationes, &c.*] Feria II. Rogationum eſt Feria major, unde licet non excludat Feſtum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatum, fieri tamen commemoratio debet de ea Feria in Laudibus, ac Miſſa ante commemorationem Feſti ſimplicis, ſi etiam de eo facienda ſit Commemorario, attamen poſt Commemorationem de die infra Octavam, ſi aliqua tunc occurrat. Rurſus in Miſſa ultimum ejus Feriæ legitur Evangelium, in quocunque Feſto etiam primæ Claſſis in ea occurrente.

In Eccleſiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac Feria aliquo Feſto duplici, vel ſemiduplici, dicuntur duæ Miſſæ Conventuales, una poſt Tertiam de Feſto ſine Commemorarione Feriæ; altera poſt Nonam, vel completa Proceſſione Litaniarum, de II. Feria Rogationum ſine Commemoratione illius Feſti. In prima dicitur *Gloria* cum *Credo*, vel ſine, pro qualitate Feſti, aut diei; In poſteriore autem, nec *Gloria* dicitur, nec *Credo*; In utraque autem dicitur Præfatio Paſchalis (niſi forte Feſtiva habeat aliam ſibi propriam) & in fine utriuſque Evangelium S. Johannis. Color ad priorem Miſſam adhibetur Feſto conveniens, poſterior vero Miſſa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Feſtum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris poſt Horas Canonicas, & Celebrantium in quocunque Altari

de

de Feria occurrenti, conformia erunt Miſſæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Nationes, ſeu Eccleſiæ, quibus a Sede Apoſtolica indultum eſt, ut ſemel vel pluries ſingulis hebdomadis, aut Menſibus dicant Officium, & Miſſam v. g. de Sanctiſſimo Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Feſto novem Lectionum impeditis, non poſſunt uti hoc ſuo privilegio in Feria II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Feſtum duplex, vel ſemiduplex. Id autem conſtat ex Decreto S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in noſtro Indice Decretorum ſpectantium ad Rubricas Breviarii.

XIII. Gavant. n.13 -- *In Feria III. Rogationum, &c.*] Si in hac Feria III. Rogationum occurrat Feſtum ſolummodo ſimplex, tunc fit Officium de eo ſine Commemoratione de Feria currente, ſed tantum de Cruce, & tempore Paſchali, at vero Miſſa dici tunc poteſt, vel de Feſto cum Commemoratione Rogationum vel de Rogationibus cum Commemoratione Feſti, ut dicitur in Rubrica propria, & cum tertia Oratione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum in tali occurrentia Feſti ſimplicis cum hac Feria Rogationum erunt quo ad colorem conformia Officio, at vero Altaris Majoris (ſaltem ſub Miſſa Solemni, ſeu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altare conformia erunt Miſſæ, quam celebrant, adeoque violacei coloris, ſi dicatur Miſſa de Rogationibus, ſecus autem, ſi dicatur Miſſa de Sancto. Notat hic Bauldry in hujuſmodi Feſti ſimplicis occurrentia cum Feria III. Rogationum, in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis eſſe dicendas duas Miſſas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. R. C. declaravit in tali caſu non eſſe cantandam, niſi unam Miſſam Conventualem de Feria, ut liquet ex Decreto ab ipſa emanato ſub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in noſtro Indice ſub num. 580. Unica igitur Miſſa Conventualis in tali occurrentia eſt cantanda, nimirum Miſſa Proceſſionalis, ſeu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Feſto ſimplici, & tertia Oratione *Concede*; Si denique in hac Feria III. Rogationum nullum omnino occurrat Feſtum (hoc eſt, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies Octava alicujus Feſti, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicetur de ea, & Miſſa pariter dicetur de Rogationibus ſine *Gloria*, & *Credo*, ac ſine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod eſt peculiare in hac die. Unde ſecunda Oratio tunc non eſt de Feria occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) ſed erit *Concede*: 3. vero *Eccleſiæ, vel pro Papa*, ut ait Gavantus *ſupra*, licet (ut ibidem notat) Rubrica Miſſalis hic in modo loquendi ſit obſcurior, dum dicit: *Feria II. Rogationum ſi Feſtum non occurrat, dicatur Miſſa de Rogationibus ſine Gloria in Excelſis, licet in Officio dictum ſit Te Deum; & Oratio Dominicæ*, quæ ultima verba non ſunt referenda, ut notat Halden *par.1. tit.27. pag.mihi* 153. ad verba mediate præcedentia, quaſi ſenſus ſit, *dicatur Miſſa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominicæ*, ſed ad verba immediate antecedentia: *Sicut &c.* ita ut ſenſus ſit, dicatur Miſſa de Rogationibus ſine *Gloria in Excelſis*

ſis (licet in Officio dictum ſit: *Te Deum laudamus*) eaque cum ſuis Orationibus, licet item in Officio non ſit dicta Oratio hujus Miſſæ, ſed dicta ſit Oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gavant. n. 14 — *In Vigilia Aſcenſionis, &c.*] Feria IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (ſine jejunio) Aſcenſionis Domini. Si hac die occurrat Feſtum primæ Claſſis, v. g. Titularis Eccleſiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Miſſa ſit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Miſſis etiam privatis, nulla in hoc caſu debeat fieri Commemoratio de Vigilia; hinc Biſſus *Litt.V. n.*54. deducit, quòd in eo caſu cantari ſolum debeat Miſſa de Feſto Patroni poſt Tertiam, & alia de Rogationibus poſt Nonam, omiſſa alia de Vigilia, de qua etiam in Miſſis privatis, juxta Bauldry ſententiam *par.*4. *cap.* 13. *n.*1. & juxta Halden *par.* 1. *tit.* 27. *pag.* 154. nulla ſit Commemoratio, uti neque de Feſto ſimplici ſi quod forte occurrat, de dicto Feſto primæ Claſſis. Si autem occurrat Feſtum novem Lectionum (ſeu duplex, ſeu ſemiduplex) aut alicubi hodie dies Octava alicujus Feſti, vel dies infra Octavam, tunc Officium ſit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejuſque Commemoratione ad Laudes. Miſſæ quoque privatæ, ſi hodie occurrat Feſtum novem Lectionum, aut dies Octava alicujus Feſti, dicuntur de Feſto, aut de die Octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione I. Vigiliæ, deinde Feſti ſimplicis (ſi quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, ſed tantum in Miſſa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paſchalis (niſi propriam habeat Feſtum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis ſi hodie occurrat Feſtum novem Lectionum (quod non ſit primæ Claſſis) aut dies Octava; dicuntur in hac Vigilia tres Miſſæ. I. de Feſto poſt Tertiam cum colore tali Feſto convenienti; II. de Vigilia poſt Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus poſt Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox ſubjungenda) Oratio ſecunda eſt *Concede*, 3. *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*, Præfatio Paſchalis, ac in fine cujuſque Miſſæ Evangelium S. Johannis. Gavant. *ſupra n.*14., & *tit. ſeq.* 11. *n.*9. Ubi obſervat Miſſam hujus Vigiliæ, ideo dici poſt Sextam, quia eſt Vigilia, in qua non jejunatur. At vero ſi hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem ſit de die illa infra Octavam, Miſſa autem (excepta Miſſa Litaniarum, ſeu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, ſeu termino Proceſſionis Rogationum) In Eccleſiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Aſcenſionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam perinde adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujuſmodi Eccleſiis dicenda inſuper eſt alia Miſſa Conventualis de Octava, quia Miſſalis Rubrica Generalis III. id tantum ſtatuit de die *Octava*, non autem de die infra *Octavam*, quando Officium ſit de Octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud *tract.*1. *part.*1. *tit.*3. *n.*1. & rationem dat Gavantus in citatam

tatam Rubricam. Hæc omnia conſonant cum his, quæ diximus in noſtris Additionibus *ad tit. 3. part. 1. n. 2. & n. 4.*

Si denique Feria IV. Rogationum, & in Vigilia Aſcenſionis occurrat ſolum Feſtum aliquod ſimplex, tunc de eo nihil aliud fit, niſi Commemoratio in Laudibus, ac in Miſſa. Tandem hac Feria IV. Rogationum, ſeu in Vigilia Aſcenſionis, in ſupra memorati diei infra Octavam, aut Feſti ſimplicis cum Feſto ſemiduplici occurrentia, in Miſſis privatis de Feſto ſecunda Oratio erit de die infra Octavam, tertia de Vigilia, quarta de Feſto ſimplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gavantus *ſupra* Feſtum ſimplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quà tales etiam in Miſſa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Miſſa autem Conventuali de Feſto ſecunda Oratio tunc erit de die infra Octavam, tertia ſeu ultima de Feſto ſimplici, ſi tale ſimul occurrat; Si vero tantum vel dies infra Octavam, vel tantum Feſtum ſimplex occurrat, tunc tertia Oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Miſſalis, & Gavant. *ibidem lit. b.*

XV. Gavant. n. 15 — *In Aſcenſione Domini, &c.*] Feſtum Aſcenſionis Domini recenſendum eſt inter eas Sollemnitates, quæ ab Apoſtolis inſtitutæ fuerunt, ut docet S. Auguſtinus *Epiſt. 54. novæ Editionis*; Hujus Feſti mentionem faciunt pariter Conſtitutiones Apoſtolicæ *lib. 5. cap.* 18. Verum iſta Feſtivitas non habebatur antiquitus inter illas ſollemniores, quæ ubique uniformi Ritu recolebantur, quales erant Nativitas Domini, Paſcha, & Pentecoſtes, de quibus Concilium Agathenſe anno 516. *can.* 63. & Concilium Aurelianenſe anno 511. *can.* 25. ſed inter minus præcipuas, & ſecundi Ordinis, in qua Claſſe numerabantur, Epiphania, Aſcenſio, & Feſtum S. Johannis Baptiſtæ. Alia ſpectantia ad eruditionem hujus Feſti, nec non ad Ritus antiquos, qui in eo obſervabantur, tradit Edmundus Martene *de Antiqua Eccleſ. Diſcipl. cap.* 28. Grancolas *Comment. Hiſt. in Brev. Rom. lib. 2. cap.* 75. Baillet *tom.* 4. *pag. mihi* 103. *& ſeqq.*

XVI. Gavant. n. 17 — *Vigilia Pentecoſtes, &c.*] In Vigilia Pentecoſtes urgere præceptum ſervandi jejunium certiſſimum eſt apud omnes, ſolum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertulliano *de Corona Militis cap.* 3. Sancto Hieronymo *Epiſt. ad Lucinum*, S. Auguſtino *Epiſt. ad Caſulanum*, quòd antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies poſt Paſcha; Sed poſtquam in Gallia mos invalvit jejunandi in Rogationibus, iſtius quoque Vigiliæ jejunium ſervatum fuit; Id tradit etiam S. Ambroſius, cujus tamen textus a Gavanto *ſupra*, tanquam non genuinus reputatur; O. do Romanus ab Hittorpio editus, ait, quod in hoc pervigilio Pentecoſtes jejunatur ſicut in Paſchate, & fit Officium ſicuti in Sabbato Sancto. *Sabbato in Vigiliis Pentecoſtes omnes jejunium faciunt, & omne Divinum Officium, vel Ordinem, tam Lectiones, quàm Baptiſmum, ſicuti in Sabbato Sancto Vigiliarum Paſchæ*; Glaber vero *lib.* 3. *cap.* 3. ait, quòd anno circiter mille, habita ſunt Concilia in Gallia, & in Italia, in quibus libera jejunandi, vel non jejunandi facultas data eſt

eſt ab Aſcenſione, uſque ad Pentecoſten, excepta hujus Feſti Vigilia, in qua jejunium præſcribebatur: *excepto Sabbato Pentecoſtes*; Capitularia Caroli Magni *lib. 6. cap.* 188. jejunium hac die præſcribunt his verbis: *Ut adnuntient Presbyteri eodem modo ad Veſperas ante Sabbato, Sanctum Paſcha celebretur, & ipſum diem Pentecoſtes ſimiliter celeberrimum habeant, ut Sabbato Paſchæ, & jejunium, & Miſſam, & Baptiſmum, &c.* S. Bonifacius Moguntinus præcipit pariter in ſuis Statutis *Statut.* 34. ut Sabbato Pentecoſtes, ſicut Sabbato S. Paſchæ omnes jejunent, & ad Eccleſiam hora Nona conveniant. In Sacramentario pariter Gelaſiano a Thomaſio edito, in Vigilia de Pentecoſten Duplex habetur Miſſa, in quarum ſecunda expreſſa fit mentio de jejunio, quæ quidem Miſſa forſan poſt Nonam dicebatur, ut ipſe Thomaſius in ſuis notis ad Capitulare Evangeliorum *pag.* 173. animadvertit; altera verò Miſſa ibi aſſignata cum ſuo particulari Evangelio dicebatur forte in Vigiliis noctis poſt Baptiſmum, ad quem refertur. Denique in Sacramentario Leonino recentiſſime evulgato a clariſſimo Viro Joſepho Blanchino, Congregationis Oratorii in Urbe Presbytero, inter Orationes, quæ habentur pridie Pentecoſtes, una ſic habet: *Supplices tuam Domine clementiam deprecamur, ut qui prævenis ſemper mala merita noſtra miſerendo, tibi placita fieri piis actibus, & jejuniis ſalubribus expiando. Ter, &c.* in qua Oratione To *Fieri* vertit Blanchinus in v. *Faciat*. In ſubſequenti Oratione pariter habentur verba indicantia ciborum parſimoniam; quæ quidem Orationes pariter leguntur in Miſſali Anglicano ætatem ſeptimi Sæculi redolente, & a celeberrimo Scultingio in ſua Eccleſiaſt. Biblioth. evulgato; unde rationabiliter inferre poſſumus ævo Gelaſiano, & Leonino fuiſſe præſcriptum jejuniũ in prædicta Pentecoſtes Vigilia. Ex quibus omnibus mirari ſubit Paſchalis Queſnelii oſcitantiam, qui *diſſert.6.* de jejunio Sabbati in Eccleſia Romana audet aſſerere, ante Sæculum duodecimum, jejunium Vigiliæ Pentecoſtes, non fuiſſe in Eccleſia ſervatum.

XVII. Gavant. n. 19 -- *Qui & in privatis Miſſis hujus diei, &c.*] Miſſæ privatæ (omiſſis Prophetiis earumque Orationibus, ac Litaniis) dicto de more Pſalmo *Judica*, ac facta Confeſſione, abſolute incipiuntur ab Introitu Miſſæ hodiernæ (*Cum ſanctificatus fuero* (qui extat in fine hodiernæ Miſſæ, dicitur in ea *Gloria* ſine *Credo*; Oratio unica (diverſa ab Oratione Officii) ut ibi ſine commemoratione Feſti ſimplicis, ſi quod hodie occurrat, tam in Miſſis privatis, quàm in Miſſa ſollemni, ut infra notatur, etiamſi de eo facta ſit commemoratio in Laudibus, & Veſperis heſternis, atque etiam dicta ſit de eo nona Lectio in Officio. Rubrica gener. Miſſalis *tit. 7. n. 1.* Neque dicitur in Miſſa hujus Vigiliæ Oratio indicta ab Epiſcopo; reliqua verò ut in Miſſali.

Ad Miſſam cantatam Chorus non genuflectit ad Orationem. Ab hac die, & per totam ſequentem hebdomadam non dicuntur Miſſæ Votivæ privatæ, nec de *Requiem*; ſed permittitur ſollemnis præſente Cadavere, poſt primum triduum hujus ſollemnitatis.

XVIII. Gavant. n. 22 -- *Pentecoſtes, de qua S. Clemens, &c.*] De Hiſtoria hujus celeberrimæ Feſtivitatis,

erudite diſcurrit ſuo more Baillet *tom.* 4. *pag. mihi* 126. *& ſeqq.* videri etiam poſſunt Martene *loc. ſupracit.* nempe *cap.* 28. in quo pariter agit de Feſto, & Octava Pentecoſtes, necnon Grancolas *lib.* pariter *ſupracit. cap.* 77. ubi notat, quòd Proſa, quæ dicitur ad Miſſam hujus diei, eſt noviter introducta - *Veni Sancte Spiritus*, *&c.* noviter Romæ introducta eſt, licet antiquiſſima ſit quatuor Proſarum, quæ noviſſimis temporibus conſervatæ ſunt, nempe: *Victima Paſchali*, *&c.* in Paſchate; *Lauda Sion*, *&c.* in Feſto Corporis Chriſti; & *Dies iræ*, *&c.* in Officio Defunctorum - Sunt qui putant hanc Proſam: *Veni Sancte*, *&c.* adſcribendam eſſe Roberto Galliæ Regi, qui XI. regnabat Sæculo; alii eam tribuunt Hermanno Contracto Germaniæ Monacho, qui obiit Anno 1054. ſed probabilius eſt prædictam Sequentiam ab Innocentio III. fuiſſe compoſitam, & ab eodem Miſſali inſertam, cum in ejus operibus reperiatur.

XIX. Gavant. n. 25 -- *Non dicatur Flectamus genua*, *&c.*] Ad Miſſam, quæ dicitur in his quatuor Temporibus, ſicuti non dicitur *Flectamus genua*, *&c.* ratione ſcilicet temporis adhuc Paſchalis, ita nec Chorus genuflectit ad Orationes. Si occurrat Feſtum ſimplex, tunc de eo fit commemoratio etiam in Miſſa, ſed juxta Gavanti ſententiam ſupra eſt omittenda tertia Oratio *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*, ut etiam rationibus & Decretis S. R. C. datis ad *tit.* 7. ſub *n.* 4. in noſtris Additionibus oſtenſum eſt.

Si infra hanc Octavam poſt primum ejus triduum dicenda ſit Miſſa Votiva ſollemnis pro re gravi, & dicatur de Spiritu Sancto, dicenda eſt ea, quæ competit diei occurrenti, & non alia. Arnaudus *Epit. Gavanti num.* 1. §. 1. *tit.* 4. *in fine*, & idem *par.* 4. *tit.* 16. *n.* 2. monet. Si aliqua infra hanc Octavam die (poſt primum ejus triduum) cantanda ſit Miſſa de Feſto S. Titularis transferendo (ut in Rubrica gener. 6. Miſſalis) aut Miſſa Votiva ſollemnis pro re gravi, dicenda eſt illa, quæ tempori Paſchali convenit, eo quòd hoc tempus terminatur tantum Sabbato ante Trinitatem poſt Nonã; ita etiam Halden *par.* 1. *tit.* 29. *de Dom. & Feſt. Pent.* § *Miſſa hæc*, *& ſeqq. Feriis*. Notandum prætereá occurrit, quòd ſi prælaudatum Feſtum, quod transfertur, occurreret in die aliqua temporum Pentecoſtes, tunc ambæ dictæ Miſſæ cantari debent poſt Nonam, prius tamen illa de tempore; ſecunda verò de Feſto tranſlato; & non obſtat, quòd ante ſecundam Miſſam non præcedat aliqua Hora Canonica, ſicut regulariter præcedere debet immediate ante Miſſam Conventualem, vel aliam Miſſam cantatam, ex Decreto Urbani II. Hic enim eſt caſus unicus, & privilegiatus ob concurſum Populi. Biſſus *lit. T. n.* 73. §. 12. Idem dicendum ſi cantanda eſſet in dictis temporibus ſupradicta Miſſa Votiva ſollemnis pro re gravi.

Si Feria VI. horum quatuor Temporum dicenda ſit ex mandato Superioris in Miſſa Oratio: *Deus Refugium*, *&c.* correſpondens huic *Poſtcommunio*, mutanda eſt cum *Poſtcommunione* Orationis proximæ ſequentis *pro quacumque tribulatione*, ne coincidat cum *Poſtcommunione* hodiernæ Miſſæ Feriæ VI. quatuor Temporum Pentecoſtes. Halden *ſupra* §. *Feria VI.*

De

Digitized by Google

De Feſto Trinitatis, Corporis Chriſti, & Dominicæ poſt Pentecoſten. XII.

GAVANTUS.

1 IN Octava Pentecoſt. fieri Feſtum SS. Trinitatis docet *Microlog. cap. 6.* ab aliquibus, quos reprehendit, quia propria auctoritate celebrabant, Miſſamque de eadem Trinitate *ab Alcuino* compoſitam aſſeruit, ſicut & Officium *a Stephano Leodienſi*: Præfationem tamen a Pelagio approbatam, & ipſe recipit, *Berno* meminit *Feſti libro de quibuſdam ad Miſſam ſpect. cap. 6* deinde *Rupert. lib. 11. cap.* 1. tradit, & laudat idem Feſtum, eo quòd poſt adventum Spiritus Sancti cœpit ſtatim prædicari, & credi myſterium SS. Trinitatis, in cujus nomine dabatur baptiſmus. Tandem teſtatur *Radulph. propoſ. 16.* a Sancta Romana Eccleſia indictum fuiſſe tale Feſtum, & communiter celebratum, congruentem addit cauſam *Durand. lib. 7. cap.* 14. quia Natalis Domini fuit Feſtum Patris, cui natus eſt Filius: Paſcha fuit Feſtum Filii, Pentecoſtes Spiritus Sancti; celebretur ergo ſtatim trium ſimul Perſonarum Feſtum SS. Trinitatis. Dicitur auctor Feſti Trinitatis Gregor. IV. *ab Auctore Ligni Vitæ lib.* 5. *Piſanella* facit auctorem Johannem XXII. *ver. Feria*, §. 3. & Miſſæ Orationes omnes cum Præfatione propria habentur *in Sacrament. Gregor. in nocte Dominica Pentecoſtes*.

2 Feria quinta proxime ſequenti occurrit Feſtum Corporis Chriſti cum Octava, ex inſtituto Urbani IV. 1262. ab Eugenio IV. 1433. confirmatum ob cauſam quam reddit S. Thom. *in Officio ejuſdem Feſti*, cujus Officii & ipſe fuit auctor, *ut in ejuſdem Opuſculo* 57. Leodienſes primo celebrarunt hoc Feſtum, *Bzovius Anno* 1230. *n.* 16.

3 Fit Proceſſio ſollemniſſima in Paramentis albis, & in Cathedralibus quidem Eccleſiis ſerventur ea, quæ *in Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 33. habentur; in minoribus autem Eccleſiis ea item, quæ *in Rituali Rom. Paulli V.* in Miſſa verò cantanda ne omittantur genuflexiones, quæ ſupra ſunt præſcriptæ, *& in Feria quinta in Cœna Domini*, Finita Miſſa, deponuntur Manipuli, induit Celebrans Pluviale extra cornu Epiſtolæ, imponit ſtans incenſum ſine benedictione, & genuflexus ter incenſat Sacramentum in Tabernaculo Oſtenſorio poſitum, ea ratione prorſus, qua diximus *in Feria quinta in Cœna Domini*. Poteſt cantari interim dum incenſatur: *O ſacrum convivium*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, *ut in Inſtructione Romæ edita pro Oratione quadraginta horarum dicitur*.

4 Non deferatur Tabernaculum SS. Euchariſtiæ Sacerdotum humeris; ſed manibus tantū Celebrantis, non obſtante quavis contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe declaravit Sacra Rituum Congregatio *die* 2. *Junii* 1618. imago verò, quæ eſt in Hoſtia, debet terga vertere Celebranti, ut de imagine Crucifixi aliàs docuimus; & ita accidit, dum ab Altari Diaconus Tabernaculum accipit, & ſtans genuflexo Celebranti immediate tradit.

5 In Proceſſione Clerus immediate præcedat Celebrantem cum cereis accenſis, cæteri, ſive Confratres, ſive Regulares ante Clerum procedant; cereoſque geſtent omnes ea manu, quæ extima cuique eſt, altera pectori admota, Hymni decantentur alternatim, qui a Celebrante cum Miniſtris dici poterunt ſubmiſſa voce; qui Crucem defert, congruit, ut veſte Subdiaconali ſit indutus, & procedat medius inter Acolythos cum candelabris, & cereis accenſis, ut aliàs dictum eſt, in honorem Crucis, & Crucifixi; ſicuti fit in Altari.

6 De Baldachino, & haſtarum diſtributione diximus *in Feria quinta in Cœna Domini*. De circulo, & via procedendi, ſtandum erit locorum conſuetudini: rectius a latere Evangelii proceditur ad latus Epiſtolæ.

7 In fine Proceſſionis Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, Ceroferarii candelabra in Credentia, & cum Clero genuflectunt, depoſito Sacramento ſuper Altari cum miniſterio Diaconi, ut in Cœna Domini, imponitur a ſtante Celebrante ſine benedictione incenſum in Thuribulo: fit incenſatio trina de more, cantante interim Clero genuflexo, ante, & circum Altare, ultimos duodecim verſus Hymni *Pange lingua glorioſi*; *Tantum ergo, &c.* quibus dictis, cantantur verſus a duobus Clericis: *Panem de Cælo, &c.* & a Celebrante ſtante, Miniſtriſque genuflexis, librum ſuſtinentibus hinc inde, dicitur *Dominus vobiſcum*, cum Oratione *Deus, qui nobis, &c.* nihilque aliud addens, aſcendit ad Altare, genuflectit, & ipſemet nullo Diaconi miniſterio accipit velatis manibus, ut prius, Tabernaculum, benedicit cum eo Populum facie Hoſtiæ ad eundem verſa in modum Crucis ſemel, nihil dicens, & gyrum perficiens reverenter reponit. Hæc fere omnia *ex Rit. Rom.*

8 Tum genuflexione facta, deſcendit ad gradus, ut prius, & amoto velo a Subdiacono, Diaconus aſcendit, genuflectit, & reponit, vel in locum altiorem, ut eo die colatur a Populo pro locorum conſuetudine, vel contectum velo in locum ſuum. Corporale, ſeu Palla Tabernaculo ſemper ſit ſubſtrata; & velum longum eidem Tabernaculo, * quod hinc inde apte cadat verſus Altaris latera, & a poſteriori parte Tabernaculi; ſeu umbellula ſupraddatur, emineat quoque locus ſupra locum Reliquiarum, quod aliàs monuimus; * ſcripſere quidam, & gratis, quòd præter Corporale ſupponi debet Tabernaculo Ara lapidea cum tribus mappis; ſed hæc neceſſaria fuit ad conficiendam Euchariſtiam, non autem ad eam collocandam, ſeu exponendam: alioquin & in Turri lignea, & cum ad ægrotos defertur, eadem forent adhibenda.

9 Parietes viarum, per quas eſt tranſeundum, ornari debent, *ex prædicto Rituali*, tapetibus, & aulæis, & ſacris imaginibus, non profanis; actus autem ſcenici, vel ludicri, vel indecori prohibentur *in Cærem. Epiſc. loc. cit.*

10 Ardebunt candelæ uſque ad datam benedictionem incluſive: & Diaconus nihil oſculabitur coram Sacramento.

11 Si cantantur Veſperæ coram Sacramento in Altari expoſito, in die hac, & per Octavam, conveniret, ut omnes ſtarent aperto capite, nunquam ſederent, ſi ſedeant, caput tamen non tegant: quod etiam obſervandum erit in diſceſſu, ne intra cancellos cooperiatur caput. *Infra hanc Octavam non celebrentur Miſſæ Votivæ, neque de Requiem, ex novo Decreto Sac. Congreg. ſub die 21. Junii 1657.*

Digitized by Google

12 Officium Dominicæ infra Octavam quadrat Octavæ cum Evangelio de Cœna magna, quod legebatur etiam antiquitus *in Comite S. Hieron. & ex Rupert. lib. 12. c. 2.* Oratio Dominicæ eſt Ambroſ. *ex Pamel.*

13 In ſequentibus Dominicis poſt Pentecoſten aliqua eſt varietas Evangeliorum reſpectu antiquorum, non modo quoad ordinem, quia in primis Dominicis mutatus eſt ordo Evangeliorum; verùm etiam quoad ſedem Dominicalem, quia Evangelium, quod legebatur Dominica quinta poſt Pentecoſt. de captura piſcium miraculoſa, hodie legitur Dominica quarta; quod aliàs Dominica ſexta, nunc Dominica quinta; & ſic deinceps uſque ad Dominicam primam ultra vigeſimam.

14 Numerus autem Dominicarum poſt Pentecoſten non erant antiquitus ultra viginti tres, & ſequens ſpectabat ad Adventum, quod in idem recidit.

15 Circa vero Miſſas, Orationes, & Evangelia per Dominicas diſtributa a Sancto Hieronymo, & Gregorio, quos ut plurimum ſequutus eſt Pius V. *ut in Lectionario S. Hieron. Antiphonario, & Sacramentario S. Gregorii* videmus; cur potius hanc, vel illam, hoc vel illud, huic vel illi Dominicæ aſſignaverint, difficilè eſt cauſam invenire, nam in Adventu, & Feſtis Domini aliqua ſemper eſt proportio inter Orationes, Evangelia, & Feſta, in Quadrageſima verò, & Dominicis 4. 5. & 6. poſt Epiphaniam: & In ſecunda, tertia, quarta, & quinta poſt Paſcha, & in reliquis Dominicis poſt Pentecoſten, ſufficere debet auctoritas tantorum Patrum, quibus (nec puto ſine ratione) ita viſum eſt opportunius fore, & utilius.

16 Unius Evangelii, quod nos legimus Domin. 9. poſt Pentecoſten de Jeroſolymorum deſtructione cauſam reddit *Honor. in Gemma lib. 4. cap. 64.* quia, inquit, in eo menſe, quo legi ſolet, accidit ipſamet deſtructio facta a Romanis.

17 Cæterum, poſito Evangelio, quod *ex Rupert. lib. 1. c. 37.* eſt in Miſſa quaſi caput omnium poſt Canonem, reliquæ partes non diſcordant, & olim concordabant omnes cum Evangelio, quod videre eſt *apud Rupert. toto lib. 12. de Dominicis poſt Pentec. & apud Honor. in Gemma lib. 4. toto, & apud Durand. toto lib. 6.* arbitrariis tamen conjecturis, & ad eorum libitum rationabilibus, nobis hodie parum utilibus, poſt mutationem, ſeu potius reſtitutionem a Pio V. factam, quam paullo ante memoravi, Evangeliorum.

18 Quod ſi non omnia conſonant, audi *Auguſtinum citatum in hanc rem a Bernone libello de quibuſdam ad Miſſam ſpect. c. 6.* Non ſane omnia, quæ geſta narrantur, aliquid etiam ſignificare putanda ſunt; ſed propter illa, quæ aliquid ſignificant, adduntur; ſolo enim vomere terra proſcinditur, ſed ut hoc fieri poſſit, etiam cætera aratri membra ſunt neceſſaria; & ſoli nervi in cytharis aptantur ad cantum, ſed ut aptari poſſint, inſunt & cætera in compagibus organorum, quæ non percutiuntur a canentibus, ſed ea, quæ percuſſa reſonant, his connectuntur. Hæc ille.

19 Quando vero plures Dominicæ occurrunt poſt Pentecoſt. ultra viginti quatuor, eo caſu differtur vigeſima quarta in ultimum locum, cujus Evan-

Evangelium eſt de fine mundi, legendum idcirco in fine Anni Eccleſiaſtici, qui incipit ab Adventu, & deſinit ante Adventum.

20 Poſt vigeſimam tertiam ponuntur Miſſæ Dominicarum, quæ ſuperfuerunt poſt Epiphaniam, dato eiſdem Introitu cum ſuis acceſſoriis, & mutuatis a Dominica 23. & 24. ut ejuſdem rationis tunc eſſe videantur; lege quæ diximus *ſupra* de Dominicis poſt Epiph. Cur autem plures, quoque numero variari eas contingat, attinet hoc ad Rubricas Breviarii, ubi & nos opportuna dicemus.

21 Hoc loco libet indicare, quanti fecere antiqui diem Dominicum, quem appellavere Apoſtoli Dominicam diem, ideſt Domini *Apoc.* 1. Reginam, & Principem omnium dierum, *Ignat. Epiſt. ad Magneſianos*. Diem panis, & Diem lucis, *Chryſoſtom. de Reſurrectione homil.* 5. Primam Feriam antiquiores Sylveſtro *apud Baron.* An. 58. *n.*87. Diem remiſſionis, *Conc. Carth.* 4. *can.* 82. Diem Solis, *S. Max. homil.* 3. *Pentecoſt.* ex communiori, ait uſu loquendi Diem Sanctum, *Alcuin. cap. de die Sancto*: nimirum, *ex Synodo* 5. *c.*8. quia eo die, primo mundi, creati ſunt Angeli, & elementa mundi, *Alcuin. loco citat.* Manna primum pluit, Chriſtus eſt natus (ſi natus, ergo & circumciſus) ejuſdem Stella Magis apparuit, baptizatus eſt, ſatiavit quinque millia quinque panibus, reſurrexit a mortuis. Hæc *Synodus*. Denique Spiritus Sanctus eadem die deſcendit, lege *Auguſt. ſerm.* 251. *de tempore*, & *S. Leon. epiſt.* 81. *c.* 1.

22 Inde eſt, quòd Miſſæ Dominicarum per annum nunquam omittuntur, quin ſaltem aut de iiſdem commemoratio fiat, aut præcedenti die non impedita celebrentur, aut a tempore ad tempus transferantur, puta ab Epiphania ad extremum tempus Pentecoſtes.

23 Inter has Dominicas a Pentecoſte dictas occurrit autumnale jejunium quatuor Temporum, quod Leo decrevit in menſe ſeptimo fieri debere. *Microl. c.*26. qui & tradit, nulli certæ hebdomadæ fuiſſe aſſignatum, ut reliqua jejunia: ſed tamen Eccleſiaſtica conſuetudine factum eſſe, ut in tertio Sabbato Septembris jejunetur, eſt Urbani II. Decretum *diſtin.*76. *ſtatuimus, ex Conc. Placentin. c.* 15.

24 Ex quo intelliges, cur in Miſſali hujus jejunii Miſſæ ſub titulo Septembris poſitæ fuerint poſt Miſſàm Dominicæ 17. poſt Pentecoſt. non quòd hæc illi ſedes certa ſit, ſed quaſi ſedes media inter Domin. 14. ante quam tale jejunium non accidit, & Dominicam 19. ultra quam illud idem non occurrit.

25 Citius autem, vel tardius inter utramque dictam Dominicam celebratur, prout citius, vel tardius celebratur Pentecoſtes: ſed ſemper poſt eam Dominicam, quæ in Breviario vocatur tertia Septembris; a quo idcirco titulum portant hæ Miſſæ in Miſſali. Vide quæ diximus in quatuor temporibus Adventus, tum circa numerum Lectionum, tum circa alios Quatuor temporum Ritus.

26 Si contingat Feſtum in his temporibus Septembris, tamen erit jejunium, *Ordo Romanus*; Officia vero Miſſarum horum temporum ſunt fere eadem, quæ *in Antiphonario*, & *Sacram. Gregor.*

27 At-

27 Atque in his Quatuor Temporibus Stationum finis eſt, quarum initium in prima Dominica Adventus conſtituit S. Gregorius earumdem inſtitutor, *ex Rupert. lib. 3. cap. 4.* ſaltem magna ex parte; ut *ait Platina*. * ſeu, ut verius loquamur, nonnullarum inſtitutor, & omnium ordinator, nam teſte Sixto V. *Conſt. 23. edita die 13. Februarii* 1586. vetus admodum eſt ab Apoſtolicis uſque temporibus dicta ſacrarum Stationum conſuetudo, in quibus fidelium multitudo ad Apoſtolorum ſepulchra, & fortiſſimorum martyrum memorias conveniens hymnis, & canticis ſpiritualibus Deum in ſanctis ſuis mirabilem laudabat, & ſalutaribus immaculatæ Hoſtiæ ſacrificiis placabat, & adverſus multiplices antiqui hoſtis oppugnationes, tanquam in caſtris Dei, ſtatione tutiſſima conſiſtebat. Hæc ille.

28 Ex quibus patet primo; nomen - Stationes Eccleſiaſticæ - translatum eſſe a caſtris, & ſtatione militari, quæ locus erat militibus aſſignatus. Quæ etymologia ſolidior eſt, quàm aliæ, ex diebus ſtatutis, quod docuit *S. Iſidorus*, vel ex eo, quia ſtabant fideles cum Papa, & aliquando tota die in Eccleſia ſtationali. Vide alias minus probabiles *apud Pompejum Ugonium de Hiſtoria ſtationum Romæ*.

29 Deinde patet origo Apoſtolica: cujus etiam meminit *Tertullianus in pluribus locis*, ut mox dicemus.

30 Tertiò patet Ritus ſtationis, qui nimirum erat potiſſimus in Miſſis celebrandis; unde & ſingulis Miſſis ſtationalibus præfigitur in Miſſali locus ſtationis, addebatur & Miſſæ concio, ut videre eſt in Homiliis SS. Leonis I. & Greg. Magni.

31 Jejunium quoque cum ſtatione conjungebatur, *ex Tertulliano ſemel, & iterum contra Pſychicos, & in l. 2. ad uxorem*, quod & nos retinemus in pleriſque ſtationibus, hoc eſt, in Quadrageſima, & quatuor temporibus.

32 Proceſſionis item mentio eſt apud *Tertull. loco citat. ad uxorem*; & a viciniori Eccleſia, vel non admodum remota, ibat Papa cum Clero ad Eccleſiam ſtationalem, atque hinc fortaſſe *Belethus c. 6. & cum eo Duran.* definiere ſtationem, hoc eſt proceſſionem: ſed erat terminus proceſſionis.

33 Significat Sixtus V. in prædictis verbis, diverſa fuiſſe loca ſtationalia, & hodie ſunt quinque ſupra quadraginta, licet ſtationales dies quadrageſimales ſint quinquaginta quatuor, & alii per annum 31. omnes 85. quia ad eundem locum ſæpius itur; non tamen ſcire poſſumus, quæ antiquiora, quæ ſint poſteriora, ea vero omnia ordinavit S. Gregorius, ut aperte ſcribit *Johann. Diaconus in ejus vita l. 2. c. 6.* Idemque conceſſit Indulgentias ſtationarias, quod hiſce iiſdem verbis, refert *Bonifacius VIII. in Bulla 13. Aprilis anno 3. Pontificatus*, in qua confirmat Indulgentias a Prædeceſſoribus conceſſas, & præterea concedit & ipſe contritis, & confeſſis viſitantibus Eccleſias ſtationales annum unum, & dies 40. de vera Indulgentia; ſed immenſæ in unaquaque conjiciuntur eſſe Indulgentiæ.

34 Poſt obitum S. Gregorii nonnullæ ſtationales Eccleſiæ fuerunt mutatæ, qua de re lege *Pompejum Ugonium loco citato*. Illud ergo obſervo de titulis Eccleſiarum ſtationalium Urbis, fieri Officium, ſeu Commemorationem

nem in Breviario Romano, exceptis S. Balbina, & S. Quirico; & in illius quidem Eccleſia fuiſſe Stationem credimus tempore Sancti Gregorii; in hujus autem inſtituta fuit, ſeu translata aliunde a Sixto IV. excipe quoque titulum S. Onuphrii, & lege *Ugonium ſup.*

Et hæc de Stationibus, quæ habentur in Romano Miſſali, ne quid illius prætermittamus in hiſce Commentariis.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1 — *Feſtum SS. Trinitatis, &c.*] Quamvis Feſtus Trinitatis dies paucis ab hinc Sæculis in Eccleſiam introductus fuerit, nihilominus ſi rem ipſam attente conſideremus, cæteris Feſtis vetuſtate antecellit, propterea quòd in Dominicis omnibus, necnon in Feſtis Sanctorum, id quod principaliter a Chriſtianis colitur, eſt SS. Trinitatis myſterium, unde Feſtos quosvis Chriſtianorum dies jure vocare poſſumus Trinitatis ſollemnia; & hæc eſt præcipua ratio, ob quam Feſtum ſpeciale Sanctiſſimæ Trinitatis tardius in Eccleſia Romana inſtituerunt Summi Pontifices. Ab undecimo Sæculo celebrabatur hæc Feſtivitas in quibuſdam Eccleſiis, teſte Micrologo *cap.* 60. qui hanc ſollemnitatem colentes coarguit; adjudicat verò Stephano cuidam Leodienſi preces Canonicas Trinitatis (necnon Hiſtoriam inventionis S. Stephani) quas tamen Eccleſiã Romanam reſpuiſſe aſſerit, & alia ibi contexit. En verba Micrologi — Quidam Officium de S. Trinitate in Octava Pentecoſtes inſtituunt, licèt non ſit Allelujatum, quod & per totam ſubſequentem hebdomadam obſervandum putant, quod non eſt authenticum; nam quidam Leodienſis Stephanus idem Officium, ſicut & Hiſtoriam de inventione S. Stephani compoſuiſſe aſſeritur, quæ utraque ab Apoſtolica Sede reſpuuntur, unde piæ memoriæ Alexander Papa de hac re inquiſitus, reſpondit juxta Romanum Ordinem, nullum diem ſpecialiter adſcribi ſollemnitati SS. Trinitatis, ſicut nec S. Unitatis: præcipue cum in omni Dominica, immo quotidie utriuſque memoria celebretur — Hæc Micrologus, qui alia pariter ſubnectit. Ex quo aliqui in Octava Pentecoſtes, alii verò aliis diebus hoc Feſtum celebrabant, Obortæ ſunt celebres contentiones de octavo die Pentecoſtes. Radulphus enim Tungrenſis, qui vixit ſub finem Sæculi XIV. relatus a Gavanto *ſupra Propoſitione* 16. ait — Super Octava verò Pentecoſtes magna eſt adhuc diverſitas. Cum enim Romani in hac Dominica imponerent hiſtoriam Regum, nec ſervarent Feſtum Trinitatis: aliquæ nationes, ut Alemanni, eadem die ſervant Octavas Pentecoſtes, in hebdomada, & Dominica ſequenti ſervantes Officium Trinitatis. Alii, ut Gallici, plures illo die plenum faciunt Feſtum Trinitatis cum Octavis majoribus. Hodiernis verò temporibus Romæ, & in Curia Romana, ſollemnis habetur Feſtivitas S. Trinitatis in Octava ſupradicta, quod etiam plures

plures Alemanni cœperunt ſequi poſtea -- Hucuſque Radulphus, ex cujus verbis, & ex aliis etiam Auctoribus colligitur Feſtum hoc hac Dominica cœpiſſe celebrari in Gallia, immò adſunt in eodem Regno Eccleſiæ, in quibus bis celebratur hæc ſollemnitas, in prima ſcilicet, & ultima Dominica poſt Pentecoſten. Romæ tamen nonniſi Johanne X X I I. Eccleſiam regente, hoc ſpeciale Feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis in Octava Pentecoſtes celebrandum ſtatutum fuit, ut tradit etiam Ciaconius in Vita ejuſdem Pontificis. Id etiam aſſeri videtur a Gerſone, a quo memoratur hoc Feſtum tanquam noviter inſtitutum, ubi enim agit de viſitatione Prælatorum, ait: *De Feſto Trinitatis ſollemnizando, prout noviter Papa inſtituit*. Et revera Durandus, qui paullo ante Johannem X X I I. vixit *lib. 6. cap.* 114. aſſeverat quidem, quòd in pleriſque locis in Octava Pentecoſtes fiebat Feſtum SS. Trinitatis, ſed nullam faciendo mentionem de Romana inſtitutione hujus Feſti. Sunt qui opinantur noſtrum Gavantum antiquitus, & Gregorio I V. inſtitutionem hujus Feſti referre. Verùm noſter Auctor ſolum adſtruit hanc eſſe opinionem Auctoris Ligni Vitæ *lib.* 5. abſque eo, quòd aſſeveret ſe hanc ſententiam amplecti; eodem enim modo mox ſubnectit, quòd Piſanella facit Auctorem ejuſdem Feſti Johannem XXII. *v. Feria* §. 3. quin explicet cui ex dictis Auctoribus adhæreat. Ex iis, quæ diximus, liquet, primam ex dictis opinionibus eſſe rejiciendam.

Cæterum redeundo unde digreſſi ſumus, & reſumendo verba Micrologi, cum hic deceſſerit ante Alexandrum I I I. liquet, quòd Alexander, cujus ipſe meminit, fuerit ſecundus hujus nominis. Romanus autem Pontifex, ut optime advertit Thomaſſinus *lib.* 2. *de celebrat. Feſtor. cap.* 19. non reſpuit, ut Micrologus paullo liberius ſcripſit, hanc ſollemnitatem, ſed ei minime eſt ſuffragatus, Eccleſiarum tamen cæterarum Ritus, & pietatem non contemnens.

Alexander vero I I I. ea, quæ ſupra tradidimus, ante finem Sæculi XII. literis conſignavit, cujus verba habentur *in cap. quoniam de Feriis extra*, ſunt autem hæc -- Præterea Feſtivitas SS. Trinitatis ſecundum conſuetudines diverſarum Regionum a quibuſdam conſuevit in Octavis Pentecoſtes, ab aliis Dominica prima ante Adventum Domini celebrari: Eccleſia ſiquidem Romana in uſu non habet, quòd in aliquo tempore hujuſmodi celebret ſpecialiter Feſtivitatem, cum ſingulis diebus *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, & cætera ſimiliter dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

I I. Gavant. eodem n. 1 -- *Miſſamque de eadem Trinitate ab Alcuino compoſitam, &c.*] Micrologus *cit. loc.* ut notat etiam Gavantus, Miſſam, quam legimus SS. Trinitatis, Alcuino tanquam Auctori attribuit, ſed ejus Auctor Alcuinus profecto non eſt, ut jam doctiores agnoſcunt. Codex Rhemenſis apud Menardum nihil habet hujus Miſſæ, ſicut pariter nec Sacramentale Gregorianum a Pamelio evulgatum; ex Bernone Augienſi tamen, & Micrologo, & ex iis, quæ habent Menardus, & Pamelius in Notis, conjicere poſſumus hac die mentionem aliquam Trinitatis eſſe antiquitus factam, non quidem in Oratione, aut Miſſa, ſed in verſiculis, & Præfatione, quæ Pelagio I I. ſolet adſcri

aſcribi, & quæ legitùr etiam in Sacramentario Gelaſiano a Thomaſio edito, non quia, ut dixi, pertineret tunc ad Miſſam de Trinitate, quia nondum inſtituta erat, ſed quia continebat expoſitionem Catholicæ Fidei contra Hæreticos, præſertim Arianos, quam, abjurantes hæreſim ſuam, & Eccleſiam ingredientes, profiteri jubebantur, ut notat Grancolas *Comment. hiſtor. in Brev. Rom lib.* 2. *cap.* 80. nonnulla alia ſpectantia ad ſacram eruditionem, & inſtitutionem hujus Feſti tradunt mox laudatus Grancolas, *cit. loc.* Baillet *tom.* 4. *pag.* 154. *& ſeqq.* & Thomaſſinus de Feſtis *lib.* 2. *cap.* 18.

Pro Feria IV. poſt Feſtum SS. Trinitatis juvat hic exhibere ſequens Decretum — Occurrente Vigilia Nativitatis S. Johannis Baptiſtæ in die Feſto Corporis Chriſti, anticipato jejunio Vigiliæ prædictæ in diem 22. Junii ad formam Conſtitutionis Urbanæ editæ die 25. Septembris 1638. in Officio, & Miſſa de eadem Vigilia nihil fit — Ita S. R. C. die 13. Septembris 1706. approbante Clemente XI. 2. Octobris ejuſdem Anni, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 602.

De origine Feſtivitatis Corporis Chriſti. §. I.

III. Gavant. n 2 — *Ex inſtituto Urbani IV.* 1262. *&c.*] Urbanus IV. Romanus Pontifex, quando Leodii Archidiaconus erat, Jacobus de Trecis tunc appellatus, viderat in ea Urbe Feſtum SS. Corporis Chriſti tunc celebrari; immo etiam cum præcedenti Vigilia, & jejunio, prout (juxta nonnullorum opinionem) præſcriptum fuerat in Synodo Diœceſana illius Urbis Anno 1246. habita per Robertum Leodienſem Epiſcopum, hortante præſertim B. Virgine Juliana, Montis Cornelii apud Leodium Sanctimoniali, ut habent acta ejuſdem Servæ Dei apud Bollandum 5. Aprilis, in quibus tamen legitur præfatum Robertum univerſis Eccleſiaſticis perſonis ſuæ Diœceſeos per elegantem Epiſtolā præcepiſſe, ipſam ſollemnitatem ſingulis Annis die ad hoc ſtatuto cum Officio celebrari, & ab eorum plebibus ſicut diem Dominicam, ab omni ſervili opere abſtinendo debere obſervari. Verùm ut tradit Martene *de antiq. Eccleſ. Diſcipl. cap.* 29. ne piiſſimo fraudaretur voto Robertus, & ne quiſquam negligentium Prælatorum de ignorantia ſe poſſet excuſare, propoſuit in Generali ſua Synodo, quæ ſingulis Annis, convenientibus Eccleſiarum Rectoribus, & Conciliorum Decanis in unum, fieri ſolet, quod per Epiſtolam ſtatueret viva voce ſollemniter publicare. Morte autem præventus Robertus, ſanctum haud quaquam potuit adimplere propoſitum. At Hugo S. R. E. Cardinalis ad partes Alemanniæ Summi Pontificis a latere Legatus, hoc in ſe ſuſcepit negotium, primusque in S. Martini Eccleſia Leodienſi Feſtum illud promulgavit, & celebravit. Hæc, & alia citatus Martene ibidem. Ad inſtar igitur prædictę ſollemnitatis Leodii prius inſtitutæ, hortante non ſolum mox memorata B. Juliana, ſed allaborante etiam Ven. Eva ad dictam S. Martini Eccleſiam Recluſa, Urbanus præfatus ad Summi Pontificatus

catus apicem evectus conſtitutionem edidit Anno 1264. non die octava Septembris, ut communiter Scriptores affirmant, confundentes datam Bullæ cum data Brevis ab eodem Urbano ſcripti ad antedictam Ven. Evam Leodienſem, ſed die 11. Auguſti apud Urbemveterem, in qua Civitate celebraverat eandem Feſtivitatem cum Proceſſione ſollemni die 19. Junii ejuſdem Anni ob celeberrimum miraculum, quod Bolſenæ contigerat, de quo ſermonem habent, & hiſtoriam referunt plures Scriptores ab Andrea Pennazzi congeſti in Hiſtoria ejuſdem miraculi typis edita Anno 1731. Inter laudatos Scriptores recenſentur præſertim S. Antoninus *par. 3. tit. 19. cap. 13. §. 1.* & Diæſtemius Blerus Prior S. Jacobi Leodienſis Ord. S. Benedicti *art. 4.* Commentarii de Inſtitutione Feſti Corporis Chriſti ſub Anno 1496. ab eo compoſiti. De hac re erudite pariter ſcripſit Franciſcus Pagius in Vita antedicti Urbani IV. §. 5. *& ſeqq.* ubi ex Divo Antonino narrat, quòd Anno 1264. in loco non longe ab Urbeveteri ſito, Bolſenæ dicto, accidit ingens miraculum, cujus occaſione Urbanus IV. ſollemnitatem Corporis Chriſti indixit. In Eccleſia univerſali nimirum ejuſdem Oppidi Bolſenæ, Sacerdote celebrante, poſt conſecrationem gutta aliqua Sacratiſſimi Sanguinis ex Calice in Corporale profluxit; idem Sacerdos, ut negligentiæ ſuæ defectum occultaret, cooperuit pluribus pliccis partem Corporalis, ſed reperta eſt per omnes pliccas tranſiiſſe, & reliquiſſe ibi rubeam admodum Sanguinis formam Hoſtiæ in pluribus partibus Corporalis. Johannes verò Diæſtemius Blærus *loc. cit.* ait: *Sacerdotem Bolſenæ celebrantem, inter verba conſecrationis dubium in Fide, vidiſſe carneis oculis Hoſtiam in formam pietatis, & de ea Sanguinem fluere in Calice. Quo territus dum conaretur occultare, & cooperire, de Corporali apparuit mox forma pietatis in ſingulis partibus Corporalis, & ita coactus eſt Populo aſſiſtenti miraculum patefacere. Quod ubi Populus comperit, ad Urbemveterem properans, Summo Pontifici mirabilia ſtupenda, quæ viderat, nuntiavit.* Quod quidem Corporale de mandato præfati Pontificis ad Urbemveterem, in qua ipſe commorabatur proceſſionaliter translatum fuit, & in Cathedrali Eccleſia ad perpetuam rei memoriam uſque ad præſentem die decentiſſime reſervatur, & aliquando Populo oſtenditur cum magna veneratione.

Inſignis hujus miraculi occaſione, necnon Feſti Sacratiſſimi Corporis Chriſti Leodii jam inſtituti, ejuſdem ſacri myſterii ſollemnitatem, annuatim quinta Feria poſt Octavam Pentecoſtes, perpetuis temporibus ubique celebrandam Urbanus indixit, de qua inſtitutione extat præclara, & elegans ejuſdem Pontificis Conſtitutio ad omnes Catholicæ Eccleſiæ Prælatos directa.

Prædictæ Bullæ data conſtat ex originali ejuſdem, quod in Archivio ſecreto Bibliothecæ Vaticanæ aſſervatur, cujus copia primum locum ſibi vindicat inter Bullas ejuſdem Pontificis, quæ habentur in *tom. 1.* Bullarii Romani, eam quoque exhibet in ſua Sacra Hierologia laudatus Pennazzi. Urbani tamen Bulla ob bellicos tumultus, quibus pene tota Europa agitabatur, ſuum effectum ſtatim aſſecuta non fuit. Durandus enim, qui paullo poſt Urbanum ſcripſit Ratio-

nale Divin. Offic. nullam habet de hoc Feſto mentionem; hinc factum eſt, ut in Concilio Vienneſi Anno 1311. Clemens V. Urbani Bullam iterum promulgaverit, atq; altera ſua Bulla confirmaverit. Docet id Gloſſa a Martene *cit. loc.* relata his verbis: *Quia illa Conſtitutio Urbani, non fuit recepta ab omnibus, ideo Clemens PP. V. innovavit illam Conſtitutionem, & illam præcepit ab omnibus obſervari*. Clementinam Conſtitutionem ſuſceperunt Reges Galliæ, Angliæ, & Aragoniæ, quæ poſtmodum Anno 1316. a Johanne XXII. ſucceſſore Clementis nova promulgatione fuit confirmata, & ab aliis deinceps Romanis Pontificibus gratiis, & privilegiis exornata. Hinc fortaſſe non erit immunis ab errore Papirius Maſſonius, dum *in lib.* 5. *de Epiſc. Urbis*, in Vita Urbani IV. ſcripſit: Hoc Feſtum ante Annum 1318. non fuiſſe in Gallia receptum. Quidquid ſit, certum eſt, quòd poſt promulgationem a Johanne XXII. factam, fuit ab omnibus Eccleſiis, nulla diſcrepante, ſuſceptū. Qui plura de inſtitutione hujus Feſti deſiderat, legat ea, quæ tradunt Chriſtianus Lupus *tom.* 1. *in erudita Diſſert. de Sacris Proceſſ. inſerta tom.* 11. *recentiſſimæ editionis Venetæ*. Chapeavilla Canonicus, & Vicarius Eccleſiæ Leodienſis *tom.* 2. *Pontificum Leodienſium*. Euſchenius *ad tom.* 4. *Aprilis*. Martene *loc. ſupracit.* Theofilus Raynaudus *tom.* 11. *pag.* 347. Grancolas *Comment Brev. lib.* 2. *cap.* 81. Thomaſſinus *lib.* 2. *de Feſtis cap.* 19. Baillet *tom.* 4. *pag.* 164. *& ſeqq.* ſupracit. Franciſcus Pagius *in Vita Urbani IV.* præcipue verò Andreas Pennazzi in Hiſtoria prædicti miraculi, in qua innumeros alios Hiſtoriæ hujus Feſti recenſet.

De origine, & inſtitutione Proceſſionis, quæ in hac die fieri ſolent, nonnulla infra dicemus.

De Auctore Officii ejuſdem Sacratiſſimi Corporis Chriſti. §.II.

IV. Gavant. eodem n. 2 — *Sanctus Thomas in Officio ejuſdem Feſti, cujus ipſe fuit Auctor, &c.*] Primum hujus Feſti Officium, alii a Religioſo Hoſpitalis Montis Cornelii prope Urbem Leodienſem, alii verò a Johanne Clerico Leodienſi compoſitum fuiſſe adſtruunt, & hoc comprobant auctoritate illius, qui Vitam B. Julianæ exaravit. Quoniam verò tale Officium juxta Gallicanum Ritum compoſitum fuerat, Urbanus IV. aliud componi juſſit juxta Ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ per S. Thomam Aquinatem, quod tanta pietate, tantaque divini ſpiritus unctione refertum eſt, ut illud mox omnes Eccleſiæ perſolvendum ſuſceperint, ipſa etiam Leodienſis Eccleſia S. Martini, illo relicto, quod primum jubente S. Juliana a Johanne Clerico, vel ab alio compoſitum fuerat, & ipſa decantare incœperat, ſed Rituum ſuorum tenax, nonnulla ad proprium uſum jam accommodata, Officio Doctoris Angelici adjecit, ut ſunt Hymni ad ſingulas Horas proprii, propriæ item Collectæ cum quibuſdam Antiphonis, & verſiculis. Omnes eruditi Viri verum, & germanum Auctorem prædicti Officii eſſe S. Thomam Aquinatem agnoſcunt, omnemque ſuper hac re evel-

evellit ſcrupulum eruditiſſima Diſſertatio, quam elucubravit P. Natalis Alexander ejuſdem Ordinis Prædicatorum Profeſſor.

Hinc in Propileo ad Menſem Maji *par.* 2. *pag.* 52. eruditiſſimus P. Papebrochius, celebris inter Bollandi continuatores opinionem ſuam retractavit, dicendo: *Ecce citius, & pluſquam ſperarunt, ultro præſto, in eorundem (nimirum PP. Dominicanorum) ſententiam totus tranſiens, & paratus ſimilem ſatisfactionem, quibuſcumque aliis dare, ſicut jam pluribus caſibus dedi, quando pro iis viderim veritatem ſtare. Contra hanc, nihil nec poſſum, nec volo.*

Prædicta communis ſententia, quòd S. Thomas dictum Officium verè compoſuerit, jubente Urbano IV. confirmare videtur etiam Theodoricus Valicolor, loquendo de Urbano IV. ita canens:

Sic digne ſtatuit, ut in anno Corporis hujus
Tam Feſtum celebre fiat in Orbe ſimul;
Poſt Pentecoſtes Octavas luce Jovis, nam
Conſumi Chriſtus fecerat iſta die;
Hocque ſui terno Papatus fecit in anno
Officiumque novum continet iſta dies.

Ex quibus duo optime eruit Franciſcus Pagi *loc. ſupracit.* primum hanc inſtitutionem factam fuiſſe ſub finem Anni tertii Pontificatus Urbani, cum Breve ad Evam datum ſit Anno quarto ineunte. Secundum, jam antea fuiſſe aliud Officium de eadem ſollemnitate, Leodii nempe, cum Theodoricus Valicolor referat iſtud Feſtum continere novum Officium, illud ſcilicet quod eſt a S. Thoma compoſitum, quodque Urbanus ad Evam miſit, & ſuo diplomate commendavit. Denique omne ſubmovetur dubium circa hanc quæſtionem, ſi legatur Conſtitutio Sixti IV. inſerta *in tom.* 3. novi Bullarii Dominicani *pag.* 555. collecti, & nonnullis eruditiſſimis notis illuſtrati a doctiſſimo P. Bremont ejuſdem Religionis Profeſſore, & Sacræ Theologiæ Magiſtro, Lubet hic exhibere verba prædictæ Bullæ, & ſunt ſequentia: *Ac in ejus ſollemnitate, & venerandam inde memoriam, idem Urbanus Prædeceſſor ſtatuit Feſtum,Glorioſiſſimi Sacramenti, annis ſingulis, & temporibus perpetuis V. Feria poſt Octavas Pentecoſtes a cunctis Fidelibus ubique ſollemniter celebrari, propriumque ejuſdem ſollemnitatis Officium per B. Thomam de Aquino tunc in ipſa Curia exiſtentem compoſitum edidit.*

De Proceſſione ſollemni in hoc Feſto facienda. §. III.

V. Gavant. n. 3 – *Fit Proceſſio ſollemniſſima, &c.*] De ſollemni Proceſſione, quæ hac die fieri ſolet in omnibus Eccleſiis, gravis apud eruditos, & ſacrorum Rituum DD. agitatur quæſtio, utrum Urbanus IV. eam inſtituerit, ſicut certum eſt, quòd Feſtivitatem Corporis Chriſti ubique celebrandam indixit. Nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Eminentiſſimus, & ſapientiſſimus Card. Lambertini in ſua quinta Inſtructione Paſtorali *vol.* 1 in ea verſantur ſententia, quòd cum de ſollemni hujus diei Proceſſio-

ceſſione, ne minimum quidem verbum Urbanus IV. fecerit in ſua Bulla, qua hodiernam ſollemnitatem inſtituit, idem Pontifex ejuſdem Proceſſionis auctor non ſit. Alii verò e contra arbitrati ſunt Urbano IV. non minus hujus diei Feſtivitatem, quàm Proceſſionem eſſe aſcribendam, ex quo Panvinius ſcriptis conſignatum reliquit, quòd dictus Pontifex juſſit ſibi afferri proceſſionaliter ex Oppido Bolſenæ ad Civitatem Urbevetanã, in qua commorabatur, ut mox innuimus, ſacrum illud Corporale Sanguine Chriſti perfuſum, de quo *ſupra* mentionem fecimus: en verba Panvinii -- Admonitus Pontifex ab Epiſcopo loci cum Proceſsione ad Urbemveterem transferri voluit, & illud, ſollemnitate inſtituta, in Eccleſia Urbevetana condidit -- Sed quidquid ſit de hac quæſtione, hoc certiſsimum eſt, non multò poſt talis Feſti erectionem, inſtitutam fuiſſe etiam Proceſſionem, idque docent antiqui libri, & Rituales circa illa tempora ſcripti, ut tradit Edmundus Martene *loc. ſupracit.*

In aliquibus vero locis, non ſolum hac die, ſed etiam per totam Octavam fit iſta Proceſſio, cujus inſtitutionis Hiſtoriam, refert Monacellus *tract.* 2. *tit.* 13. *n.* 10. ex actis Bollandi *tom.* 1. ad Menſem Aprilis *pag.* 459. 462. 465. 477. recogn. & examin. a S. R. C. ſub die 10. Junii 1700. Nonniſi tamen ad illam, quæ ſit in prædicta Feria V. hujus Feſtivitatis, tenetur Clerus Sæcularis, & Regularis omnium Ordinum, atque piæ Sodalitates convenire juxta Concilii Trindentini Sanctionem, quæ habetur *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. in qua ſtatuitur: *Quòd tam Clerici Regulares, quàm Sæculares quicumque, etiam Monachi ad publicas Proceſſiones vocati accedere compellantur.*

VI. Gavant. eodem num. 3 -- *In Minoribus autem Eccleſiis, &c.*] Cum Proceſſio, quæ facienda eſt in hac Sollemnitate, ſit ſollemnior omnibus Proceſſionibus, diſtinctior quoque ejus pompa, & apparatus eſſe debet; ornatus enim major majorem Sollemnitatem oſtendit.

De Eccleſiæ itaque apparatu, nimirum de illa Eccleſia, in qua Proceſſio incipit, ac finem habet; Primò diximus, quòd ſuper omnia curandum eſt, ut ubi per ornatum, ſive pompam iſta magna Sollemnitas nequit haberi, per nitorem ſaltem, & munditiem habeatur, adeo ut Eccleſiæ parietes, qui velis, vel aulæis ornari nequeunt, ſaltem per decorem, & venuſtatem eluceant, nec pulvere, ſive araneis ſordeſcant. Pavimentum vero perpolitum ſit, & floribus, ſeu herbis bene olentibus, præſertim ubi Proceſſio tranſire debet, ſit ſparſum, & ſeminatum; Qui quidem flores non debent projici nec in faciem, nec ſuper dorſum incedentium in Proceſſione, ut declaravit Sacra Congregatio Epiſcoporum *in Calien. Synod.* 21. *Januarii* 1720. relat. ab Urſaja *tom.* 5. *par.* 2. §. 16. *num.* 71. Nihil igitur Sordidi, nihil ludicri, neque indecori prorſus appareat in tali Eccleſia, cum omnes actus ſcenicos, & profanos prohibeat Cæremoniale Epiſcop. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 12.

Altare inſuper, in quo eſt ponenda Sanctiſſima Euchariſtia, parari debet Feſtivo apparatu, & pretioſiori ſupellectili; Non tamen placeat in eo ponere Statuas cum Reliquiis Sanctorum, ne Populus minimum quid diſtrahatur ab adoratione Sanctiſſimæ Eucha-

Euchariſtiæ. In eodem Altari non deſit copia Lampadarum, & Candelarum quæ ardeant, & ſint ad minus viginti juxta inſtructionem Clementis PP. XI. fel. rec. quam *ſupra* per extenſum dedimus. Deinde ſuper Altare in loco aliquantulum eminenti collocetur parvum Baldachinum albi coloris, ſub quo ponetur Corporale, ſeu Palla ſupponenda Sanctiſſimo Sacramento, quod ibi exponi debet. Cavendum tamen eſt, ne ita alte ponatur, ut neceſſe ſit indecenter ad illud aſcendere; tam pro exponendo, quàm pro reponendo Sanctiſſimo Sacramento, ſed ſit ad talem altitudinem, ad quam commode aſcendi poſſit per aliquod ſcabellum graduatum ad hoc paratum. Ex Bido *lit. A. num.* 247. Bauldry *par.* 4. *cap.* 16. *art.* 2. *num.* 7.

In Sacriſtia vero pro facienda prædicta Proceſſione præparari debent Paramenta pretioſa albi coloris pro Celebrante, & Miniſtris quo ad Miſſam Sollemnem; Item Pluviale album pretioſius ſumendum a Celebrante in fine Miſſæ, præterea Amictus, Alba, Cingulum. & Tunicella, ſine Manipulo pro alio Subdiacono, qui in hac Proceſſione Crucem deferre debet, ut ſupponit Gavant. *ſupra num.* 5. Item quamvis Epiſcopus in Feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti non deferat Euchariſtiam, Canonici tamen induere debent Sacras Veſtes, ut declaravit S. R. C. die 17. Martii 1628. & habetur tale Decretum in noſtro Indice ſub num. 227. quapropter præparentur in Choro ad loca, ſeu Sedes Canonicorum Pluvialia pro Dignitatibus, plures Planetæ pro Canonicis Presbyteris, Dalmaticæ pro Canonicis Diaconis, & Tunicellæ pro Subdiaconis Canonicis, & Amictus pro ſupradictis Dignitatibus, & Canonicis; qui Sacris Veſtibus ita induti procedunt in Proceſſione, incipiendo a Minoribus, vel Inferioribus hoc ordine, videlicet, primo Subdiaconi cum Tunicellis, & Diaconi cum Dalmaticis, deinde Presbyteri cum Planetis, ultimo loco Dignitates cum Pluvialibus, ut ii omnes appareant cum Paramentis ſuo ordine convenientibus coram ſuo Rege, a quo eorum tota Gloria, ſplendor, & decor emanat in ſuo Solio reſidente; quod videtur obſervandum in aliis etiam Eccleſiis, non Cathedralibus (præſertim ſi ſit conſuetudo, quæ admodum laudabilis eſt) quòd Eccleſiaſtici in Sacris Veſtibus convenientibus ſuo ordini, in tali Proceſſione incedant. Item præparentur in Sacriſtia alia Pluvialia alba ſecundum numerum haſtarum Baldachini pro iis Presbyteris, ſeu Beneficiatis ex Dignioribus, qui juxta Cæremoniale Epiſc. *lib.* 1. *cap.* 14. §. 4. *&* *lib.* 2. *cap.* 33. §. 5. Initio Proceſſionis, & per totam Eccleſiam, uſque ad Portam ejuſdem Baldachinum, ſeu ipſius haſtas deferre debent. Si tot Pluvialia haberi poſſunt ita procedant, alioquin cum Cottis, ſemper tamen ſine Stolis; Quod ſi fieri non poteſt ob parvum Clericorum numerum, præſertim in Collegiatis, aut aliis Eccleſiis Parochialibus, haſtæ Baldachini deferentur etiam in Eccleſia ab iis, ad quos pertinet juxta loci conſuetudinem, vel a Nobilioribus ex Laicis, qui adſunt Proceſſioni, Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 16. *n.* 9. Sodalibus alicujus piæ Confraternitatis habitu ejuſdem indutis. Supradicta Pluvialia ſolent adhiberi in Eccleſiis Cathedralibus,

& in

& in aliis, ubi ex privilegio Apoſtolico celebratur pontificaliter. Item in Sacriſtia duo Thuribula cum ſuis Naviculis, & plura funalia, & Candelæ ceræ albæ geſtandæ ab omnibus de Clero in Proceſſione, omnes enim tam Eccleſiaſtici, quàm Laici, niſi funalia, ſaltem candelas cereas accenſas manibus geſtare debent. Bauldry *ſupra num.* 5. 8. *&* 11. & ex Biſſo *Lit. S. n.*63. §.12.

Credentia quoque paretur cum omnibus requiſitis ad ſollemnem Miſſam celebrandam more conſueto; Sed præterea ratione Proceſſionis faciendæ, hæc addantur. Primo ſuper Patenam Calicis ponantur duæ Hoſtiæ magnæ conſecrandæ a Celebrante, quarum una ſervanda erit pro Proceſſione. Secundò, præter velum humerale Subdiaconi, ponatur aliud pretioſius, quo uti debebit Celebrans pro Proceſſione; Tertiò ponatur Oſtenſorium ſuo velo albo coopertum, in quo reponendum eſt Sanctiſſimum Sacramentum pro Proceſſione. Biſſus *lit.C.n.*557.

Prope Altare, ſed in loco remoto in plano Presbyterii convenit, quòd ponatur aliquod Scabellum, cum duobus, vel tribus gradibus, quo uti debet ille, qui ponet ſub parvo Baldachino in eminenti loco poſito Oſtenſorium. Item in Presbyterio (vel in Sacriſtia) ponatur Crux Proceſsionalis adhærens parieti, prope Credentiam. Baldachinum perpulchrum etiam cum ſuis Haſtis in loco congruo, non longe ab Altari præparetur, deferendum in Proceſsione ſuper Sanctiſsimum Sacramentum, vel etiam præparari poteſt tale Baldachinum extra Presbyterium.

Paretur quoque Umbella Serica albi coloris cum ſuis laciniis, vel Sericis, vel aureis, vel demum argenteis circa eam pendentibus. Umbella coloris rubei, quo utuntur nonnulli, non eſt toleranda, non enim concordat cum Paramentis Euchariſtiæ convenientibus, & aſsignatis; Ut Gavantus *par.*5. *de Menſuris*; Cavalier. hic *num.* 23. & Baruffaldus *Tit.* 80. *num.* 38.

Nonnulla Decreta ſpectantia ad hanc Proceſsionem ſummatim in unum collecta, dabimus paullo infra.

VII. Gavant. eodem num. 3 — *In Miſſa vero cantanda, &c.*] Hac die, dicta Tertia, celebratur ſollemnis Miſſa de more; Tertia tamen citius cantari poteſt, ut habet Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 15. & eſt caſus ſingularis ob longam Proceſsionem, & calorem; Celebrans igitur ſollemniter celebrat more conſueto cum Miniſtris Sacris, ſed duas magnas Hoſtias conſecrat, quarum unam tantum elevat, & alteram pro Proceſsione relinquit ſuper Corporale in ſua ſiniſtra, cavens ne Manipulo ſuo eam tangat, dum elevat Sanctiſsimum Sacramentum, aut aliud agat. Bauldry *ſupra art.*3. *n.*1. Turrinus *part.* 3. *ſect.*3. *cap.* 2. §. *Hac die*. Reliqua quæ ſpectant ad Miſſam hujus diei, quomodo agenda ſint, ne eadem ſæpius repetantur, colligi poſsunt ex iis, quæ a nobis tradita ſunt in noſtris Additionibus, & Obſervationibus ad Tit. XIII. *par.*2. ubi egimus de Miſſa, quæ celebratur ſollemniter pro expoſitione Sanctiſsimi Sacramenti, occaſione Orationis quadraginta Horarum, & pro ejuſdem Sacramenti repoſitione. Rurſus legi poſſunt pariter ea quæ tradidimus pro celebranda Miſſa in Feria V. in Cœna Domini. In hac

hac autem Miſſa elevato SS. Sacramento, vel etiam ante, ſi opus erit, junior Cæremoniarum Magiſter curabit, ut Proceſſio ſecundum ordinem in rotulo infra deſcribendum dirigatur, & procedat. Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 16.

Sumpto Sacratiſſimo Corpore, vel paullo ante Communionem, a Cæremoniario per viam breviorem defertur Oſtenſorium cum velo quo tegitur, quod (genuflectendo prius utroque genu SS. Sacramento) collocat ſuper Altare extra Corporale in latere Epiſtolæ, & facta iterum genuflexione, ut ſupra, recedit. Diaconus verò, qui ſtabat ad librum, facta ibidem genuflexione unico genu (dum Celebrans ſumpto Corpore Sacratiſſimo ſtat in meditatione SS. Sacramenti) accedit ad dexteram Celebrantis, ubi iterum genuflectit, ut ſupra, & ſurgit, ſerviens prout Subdiaconus, recedente interim præfato Subdiacono cum iiſdem genuflexionibus in receſſu, & acceſſu ad latus Evangelii, ubi libro, ſeu Miſſali aſſiſtit. Sumpto a Celebrante Sacratiſſimo Sanguine, Diaconus Calicem prædicti Celebrantis verſus cornu Evangelii ponit, ſed ſuper Corporale, ipſumque palla cooperit, & continuò Oſtenſorium detectum aperit, & collocat ante Celebrantem, qui ſtatim cum Diacono, & Subdiacono genuflectit in ſuo loco unico genu; moxque ſurgunt, & Celebrans, extracta lunula ex Oſtenſorio, ſua propria manu dextera adaptat Sacram Hoſtiam in ſupradicta lunula, quam cum Sacra Hoſtia in Oſtenſorio deinde reponit, quod adjuvante Diacono ſtatim claudit, & in medio Corporalis reverenter collocat, veloque ſuo cooperit. Poſtea tam Celebrans, quàm Miniſtri Sacri genuflectunt, & deinde ſurgunt. Adſtantes Clerici, Cæremoniarius, & alii, non genuflectunt dum Sacra Hoſtia collocatur in Tabernaculo geſtatorio, ſed manent inclinati ſicut ad Communionem. Turrinus *par.* 3. *ſect.* 3. *cap.* 2. §. *Hac die*, Bauldry *ſupra art.* 3. *n.* 1. *&* 2.

Tum Celebrans dat Communionem iis, qui ſunt communicandi, ſi opus ſit, cum ſolitis, & debitis reverentiis, ſed præſtat, ut fiat Communio ante Miſſam, vel ut differatur ad aliam horam commodiorem, vel melius, dicta Miſſà, in qua fit Communio, anticipetur. Repoſita igitur Hoſtia in Oſtenſorio, ut ſupra notatum eſt, & ſumpta purificatione, Celebrans Calicem ponit in cornu Epiſtolæ extra Corporale, & cætera ipſe, & Sacri Miniſtri peragunt uſque ad finem Miſſæ, ut diximus in noſtris Additionibus ad *tit.* 14. *partis* 2. hujus Theſauri ſub *num.* 14. 15. *& ſeqq.* ubi egimus de Miſſà ſollemni, celebrata coram SS. Sacramento.

VIII. Gavant. eodem n. 3 -- *Finita Miſſa deponuntur Manipuli, &c.*] Finito ultimo Evangelio, Diaconus accedit propius ad Altare, ſicut & Celebrans accedit ad medium ejuſdem Altaris, & illum immediate ſequitur Subdiaconus, ibique Celebrans facta cum ipſis genuflexione ſtat medius inter eoſdem Sacros Miniſtros, dum a Diacono aufertur velum album ab Oſtenſorio (quod adhuc remanet in medio Corporali) ut Hoſtia Sacroſancta ab omnibus conſpiciatur; ex Baruffaldo de Feſto SS. Corporis Chriſti *tit.* 80. §. 20. *n.* 3.

Deinde facta iterum genuflexione tam a Celebrante, quàm a Miniſtris in medio Altaris unico genu, ut facilius

ſurgere poſsint (ſine tamen capitis inclinatione) tum unus poſt alium, præcedente Subdiacono, deſcendunt per gradus laterales a cornu Epiſtolæ in planum, & retrahunt ſe retro Altare, ſi parieti non adhæreat, vel ad Credentiam, ſeu cornu Epiſtolæ ob præſentiam SS. Sacramenti, ubi adjuvante Cæremoniario, vel Diacono, & Subdiacono juxta conſuetudinem Eccleſiarum, ut ſupra diximus, Celebrans exuit Planetam, deponit Manipulum (quem etiam Miniſtri Sacri deponunt) & accipit Pluviale. Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 17. *n.* 1.

Poſtea per planum incedens manibus junctis, nudo capite, medius inter Miniſtros Sacros, elevantes hinc inde fimbrias Pluvialis, accedit ad medium, ubi genuflectit cum eiſdem Miniſtris Sacris in plano, utroque genu, & cum ipſis etiam profunde ſe inclinat; tum erectus in medio inferioris gradus Altaris, ut colligi poteſt ex Cærem. Epiſc. cum Miniſtris poſtea genuflectit; Nicolaus de Bralion *ſupra*; ibique parumper orat.

IX. Gavant. eodem n. 3 — *Et genuflexus ter incenſat Sacramentum, &c.*] Quamvis certiſſimum ſit apud omnes quòd Celebrans peractis iis, quæ ſupra diximus, debeat ter incenſare Sacramentum, nihilominus variæ ſunt Auctorum ſententiæ circa gradum Altaris, ſuper quo Celebrans genuflexus debeat Sacramentum in Tabernaculo Oſtenſorio poſitum incenſare. Bauldry *par.* 3. *cap.* 17. *de Miſſa ſollemn. quæ coram SS. Sacram. expoſito celebratur num.* 11. *&* *par.* 1. *cap.* 16. *de Feſto Corporis Chriſti art.* 3. *de Miſſa, & Proceſſione SS. Sacramenti n.* 5. *& art.* 6. *num.* 2. *Item art.* 8. *de expoſit. SS. Sacramenti initio Officii per totam Octavam n.* 3. & demum *art.* 12. *n.* 3. & alibi tenet, quòd Celebrans debeat aſcendere ad ſecundum gradum Altaris, & ibi genuflectere, & in eodem gradu SS. Sacramentum incenſare; alii verò nimirum Tonellius *lib.* 2. *cap.* 2. §. 2. *de expoſit. SS. Sacram. n.* 7. Claudius Arnaudus *par.* 4. *in Epit. Theſ. Sacr. Rit. tit.* 12. *n.* 3. Turrinus *par.* 3. *ſect.* 3. *cap.* 2. *de Feſto Corp. Chriſti* §. *Dum terminatur Miſſa, &* §. *Lubet hic addere.* Corſettus *tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 10. *n.* 16. Biſſus *lit. H. n.* 222. §. 2. a Portu *cap.* 8. *de Miſſa ſollemni coram Ven. expoſit. n.* 3. Vinitor *par.* 4. *tit.* 24. *de Feſt. Corp. Chriſti n.* 7. & ipſemet Bauldry *par.* 4. *cap.* 16. *art.* 7. *de Orat. publ. n.* 4. dicunt, quòd Celebrans debeat genuflectere ſuper ſuppedaneum, & in eodem SS. Sacramentum incenſare; denique ſupracit. Hippolytus a Portu *in Appendice prima de privata Ven. expoſit. num.* 4. *&* 6. docet quòd prælaudatus Celebrans debeat genuflectere ſuper ſuppedaneum, ſi gradus ſint tres, quòd ſi forent plures, tunc in ſecundo gradu (& non ſuper ſuppedaneum) genuflexus ter incenſet Sacramentum. Horum tamen omnium diverſa in hoc Ritu opinio omnino rejicienda eſſe videtur; tum quia Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 26. in reditu Proceſſionis SS. Sacramenti in ejus Feſto præcipit, quod Celebrans genuflectat in infimo gradu Altaris, ibique genuflexus opportuno tempore thurificet Sacramentum, prout legere eſt *loc. ſupracit.* tum quia Nicolaus de Bralion in ſuo elaborato Canonicorum Cæremoniali *par.* 3. *de Oratione quadraginta Horarum n.* 8. de incenſatione SS. Sacramenti in Miſſa appoſite notat ut ſupra per hæc ipſa verba: *Incenſatur verò SS. Sacramentum a Cele-*

brante

brante genuflexo in infimo Altaris gradu. Idem Auctor *cap.* 17. *de ſollemni Proceſſ. SS. Sacramenti in ejus Feſto n.* 1. *& cap.* 18. *de Statione, quæ fit per viam, & in fine Proceſſionis n.* 7. & denique *cap.* 19. *de iis, quæ obſervanda ſunt infra Octavam SS. Sacramenti n.* 4. ſicut etiam ſupracit. Turrinus §. *Cum pervenerint*; idem docent cum Cæremon. Epiſc. & id etiam habetur in Inſtructione pro expoſitione SS. Sacramenti in Oratione quadraginta Horarum Clementis XI. *n.* 16. *& n.* 20.

Confirmatur hæc ſententia ex eo, quòd Summus Pontifex cum Mitra ſedens in Solio a primo ex Eminentiſſimis Presbyteris Cardinalibus genuflexo in infimo gradu ejuſdem Solii Pontificii incenſatur, ut colligitur ex Cærem. Romanæ Eccleſiæ Marcelli Archiep. Corcyrenſis *pag.* 66. a tergo editionis Colonienſis, quamvis præfatus Summus Pontifex non ſit niſi Chriſti Domini noſtri Vicarius in Terris. In favorem hujus ſententiæ alia etiam trademus infra, quibus magis magisque confirmabitur noſtra opinio de thurificando SS. Sacramento a Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu.

Igitur dum Celebrans, & Miniſtri genuflexi in infimo gradu Altaris parumper orant, duo Thuriferarii cum Thuribulis, & Naviculis incedunt ad cornu Epiſtolæ, ubi genuflectunt, & facta oratione a Celebrante, & Miniſtris, ipſe Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus ſurgunt (neque hic genuflexionem SS. Sacramento facere debent, quia non diſcedunt a medio in quo ſunt) & ſtatim accedentibus ad dexteram Diaconi Thuriferariis cum debitis genuflexionibus, imponit Celebrans incenſum, miniſtrante Diacono Naviculam, in Thuribulum primi Thuriferarii genuflexi ſine ulla benedictione, & abſque oſculis; tum ipſe Thuriferarius paullulum recedit, & cedit locum ſecundo Thuriferario (qui pariter manet genuflexus cum ſuſtinet Thuribulum) in cujus Thuribulum pariter Celebrans imponit Thus ex prima Navicula, quam ideo retinuerat apud ſe Diaconus; quo facto, idem ſecundus Thuriferarius ſurgit, & facta genuflexione recedit aliquantulum, & manet genuflexus in plano a cornu Epiſtolæ. Primus verò Thuriferarius iterum accedit ad Diaconum, cui, poſt Naviculam ſuam receptam, tradit Thuribulum, & parum recedit, advertens ipſe, & omnes alii, ne vertant terga SS. Sacramento quantum fieri poteſt.

Poſito incenſo in duobus Thuribulis, Celebrans genuflectit cum Miniſtris ut prius, deinde Diaconus tradit primum Thuribulum ſine oſculis Celebranti genuflexo, qui ter incenſat SS. Sacramentum, facta profunda inclinatione ante, & poſt, quam etiam Miniſtri Sacri faciunt cum Celebrante ante, & poſt, elevantes interim anteriores partes Pluvialis. Deinde Celebrans reddit Thuribulum Diacono genuflexo, & hic primo Thuriferario, qui ſtatim ſe recipit ad cornu Evangelii e regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribulis incenſare non debent SS. Sacramentum, niſi durante Proceſſione. Bauldry *ſupra n.* 9. *&* 10.

Tum imponitur Celebranti ſuper humeros Velum humerale, quod cum firmatum fuerit a Cæremoniario, vel ligulis ante, ſi in ipſo ſint, vel ſpinulis retro; Cærem. *ſupra num.* 20. ipſe Celebrans juxta ſententiam Nicolai de

de Bralion *par. 3. cap. 17. n. 2.* aſcendit inter Miniſtros Sacros uſque ad ſecundum Altaris gradum, tum genuflectit ſuper ſuppedaneum cum Subdiacono; Diaconus verò accedit uſque ad Altare, ubi facta genuflexione unico genu ſine capitis inclinatione, capit Oſtenſorium, ubi eſt SS. Sacramentum, ambabus manibus, & tenens illud, Imagine Crucifixi, quæ eſt in Hoſtia, ad ſe converſa; illud tradit Celebranti eodem modo, ita ut in tota Proceſſione prædicta Imago Crucifixi, non Celebrantem reſpiciat, ſed viam, quam habet ante ſe.

X. Gavant. n. 4 – *Et ſtans, genuflexo Celebranti immediate tradit, &c.*] Diaconus ſtans, prædictum Oſtenſorium tradit, ut dixi, Celebranti, qui manibus ſub Velo poſitis, illud cum debita reverentia accipit genuflexus; regulare enim eſt, ut SS. Sacramentum ſemper a ſtante tradatur, & a genuflexo recipiatur; ſtatim verò ac ipſe Diaconus in manibus Celebrantis Oſtenſorium reverenter poſuerit, genuflectit eodem loco, in quo eſt, ſed convenire videtur, ut idem Diaconus etiam genuflexus profundam faciat inclinationem Sacramento, ut fit facta incenſatione ejuſdem Sacramenti, ac ſtatim accedens ad dexteram Celebrantis, genuflexus accipit partem anteriorem ſui Pluvialis, quã ſuſtinet, & Subdiaconus pariter genuflexus idem facit ex altera parte a ſiniſtris: tum Celebrans cum ipſis Miniſtris ſurgit, & aſcendit ſuper planum ultimi gradus, ſeu ſuppedanei, ut ibi commodius cum iiſdem ſe vertere poſſit ad Populum, eodem modo, quo ſe vertit in Miſſà pro dicendo *Dominus vobiſcum*; & Miniſtri Sacri item eodem modo, & ſimul cum ipſo ſe vertunt, ita ut Diaconus vertendo ſe non relinquat dexteram, nec partem quam ſuſtinet Pluvialis, ſed ſimul vertendo ſe cum Celebrante ſequatur eandem dexteram, Subdiaconus verò ſiniſtram. Bralion *ſupra num. 5.*

Statim verò ac Celebrans ſe vertit ad Populum, duo Cantores deputati in medio Presbyterii, & ad SS. Sacramentum converſi, intonant Hymnum *Pange lingua, &c.* & Chorus illum proſequitur alternatim ab una, & ab alia parte (omnibus tunc cum debita genuflexione SS. Sacramento incipientibus progredi eo ordine qui infra deſcribitur) vel ambæ partes Chori prædictum Hymnum proſequuntur alternatim cum Muſicis, ſi adſint, & cantantur illi Hymni, ſi longa ſit Proceſſio, qui in Rituali præſcribuntur; Celebrans verò in hac Proceſſione ſubmiſsà voce cum Miniſtris recitat *Pange lingua*, & alios Hymnos, & Pſalmos, quos facilius mente recitare poteſt, quos ſemper primus incipit, dicendo ſolum totum primum ℣. Deinde Miniſtri Sacri dicunt ſecundum, & ſic alternatim illos proſequuntur ex Cæremon. Epiſc. *lib. 2. cap. 33. §. 22.* & Nicolao de Bralion *ſupra n. 6.* Celebrans nunquam cum aliis in Proceſſione Sacramenti cantat; limitatur tamen hæc regula, quando Proceſſiones in locis extra Urbes fiunt, aut in Oppidis, aut in aliis Ruralibus locis, in quibus ſi Celebrans ſileret, aliquando, vel nemo caneret, vel inordinate, & extra tonum Populus boatus ederet, eo quia vel nullus, vel pauci cantum Gregorianum, ſeu tonos Hymnorum callent, atque unice id quod audiunt facile

facile repetunt. Baruffaldus *in Comment. ad Rituale Rom. de Proceſſ. in Feſto SS. Corporis Chriſti tit.* 80. §. 4. *ſub num.* 49.

Beneficiati, ſeu Manſionarii ſupradicti parati cum Pluvialibus, ut ſupra, finita Miſſa accedunt, facta ab omnibus genuflexione SS. Sacramento utroque genu, ad accipiendas haſtas Baldachini (ſibi ab Acolythis porrectas) ad Cancellos, ſeu ad aditum Presbyterii, aut etiam ad locum Altari, quoad fieri poteſt, viciniorem, ſecundum commoditatem loci. Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 17. *n.* 3. ibique genuflexi manent, donec tempus ſit procedendi.

Ita pariter Subdiaconus deputatus ad ferendam Crucem, eam accipit, eumque ſtatim duo Ceroferarii excipiunt obviantes ei cum ſuis Candelabris de Credentia ſumptis, ad ingreſſum Presbyterii, vel extra, ſi fieri poteſt; ibique ſtant, & nunquam genuflectunt, habentes medium Subdiaconum directe coram SS. Sacramento, qui ſimiliter dum Crucem tenet, nunquam genuflectit, & ſic permanent, ita ut Baldachinum ſit inter eos, & Altare, ut priores poſtea facilius procedant. Ex Bauldry *par.* 4. *cap.* 16. *art.* 3. *n.* 4.

Statim ac data eſt benedictio in fine Miſſæ, diſtribuuntur in Choro Candelæ ceræ albæ, ſeu faces ab aliquo Miniſtro pro Proceſſione, quæ etiam accenduntur; ex Bauldry *ſup.*

XI. Gavant. eodem n. 4 – *Sed manibus tantum Celebrantis, &c.*] Docet Gavantus Tabernaculum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ non eſſe deferendum Sacerdotum humeris, ſed manibus tantum Celebrantis, ut declaravit S. R. C. in Decreto ab ipſo allegato, & dato in noſtro Indice ſub *n.* 167. Hoc tamen non obſtante Romana Rota *in una Hiſpalen. Proceſſionis* ſuper ſecundo dubio coram Anſaldo, die 28. Julii 1700. firmavit, & dixit, quòd ab Innocentio XI. permiſſa Anno 1686. ex voto S. R. C. Capitulo Hiſpalenſi vetuſta conſuetudine deferendi Sacramentum, in illius annua ſollemnitate, ſuper precioſæ ſtructuræ Machina, non licet Archiepiſcopo illam impedire, prætendendo eundem Euchariſticũ Panem propriis manibus geſtare. Confirmationes autem Apoſtolicæ in Ordine ad Cæremoniale, nunquam intellexerunt tollere, & infringere conſuetudines centenarias, & immemorabiles. Ita, inquam, dixit, & firmavit Rota *ſupra*, quam Deciſionem affert Scarfantonus ad Ceccoperium *tom.* 1. *in fine deciſ.* 41. *&* 32. *pag.* 159. Rurſus etiam Urbeveteri in prædicta ſollemnitate, vel ex aliqua conceſſione, vel ex antiqua conſuetudine adhuc fertur Sanctiſſimum Sacramentum proceſsionaliter in ea Machina argentea, ubi aſſervatur Sacrum Corporale, in quo accidit miraculum omnibus notum (de quo nos ſupra *n.* 3. agentes de hiſtoria hujus Feſti) bajulantibus Sacerdotibus indutis Sacris Veſtibus, haſtasque Baldachini ferentibus aliis Presbyteris cum Pluviali.

Cum ſæpe dicatur, a Celebrante qui defert Sacramentum, debere ſervari nonnullos Ritus, nunc quæritur, quinam erit iſte Celebrans, qui debet deferre SS. Sacramentum ſuis manibus in hac Proceſsione? Baruffaldus citandus, reſpondet cum Clericato de Sacrificio Euchariſtiæ *deciſ.* 60. *n.* 20. *&* 21. in prima die ſollemnitatis Corporis Chriſti, ſollemnis Proceſsio

in

in quacunque Eccleſia Cathedrali eſt facienda ab ipſomet Epiſcopo, ſi non ſit impeditus, ſin minus a prima Dignitate juxta Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 8. cui concordant nonnulla S.R.C. Decreta, quæ ſummatim collecta lubet hic ſubnectere.

Miſſarum ſollemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Proceſsione in ejus Feſtivitate, &c. & functiones ſimiles, quas Epiſcopus præſens in ſua Cathedrali facere debet, & ſolet juxta formam Cæremonial. Epiſc. abſente, vel impedito Epiſcopo ad primam Dignitatem, & prima deficiente, ad ſecundam, & ſic ſucceſsive pertinet. Ita S. R. C. 25. Junii 1611. *in Civitaten. ſeu Sancti Severi*, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 116.

SS. Euchariſtiæ Sacramentum in Proceſsione, quæ fit in Feſto Corporis Chriſti deferri debet ab eo, qui Miſſam celebrat, & idem ſervandum eſt in Proceſsione, quæ fit in die Dominico infra Octavam ejus. S. R. C. 23. Martii 1709. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 612.

Idem confirmatur in Decreto edito die 5. *Junii* 1634. ut in expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti Orationis quadraginta Horarum, qui celebrat, vel ordinat Veſperas in dictis Sollemnitatibus, geſtare debeat Sanctiſſimum Sacramentum in Proceſſione immediate ad Miſſam, vel Veſperam ſequent. & affert hoc Decretum Paſcuccius in Compendio ad Conſultat. Canonicas Jacobi Pignatelli *par.* 3. *tit. de Parocho*, *& Parochia pag.* 210. juxta editionem Romanam, ſed 129. juxta editionem Venetam.

Non convenit quòd prima Dignitas celebret Miſſam ante Proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti, & deinde alia Dignitas minor geſtet illud in Proceſſione. S. R. C. 31. Julii 1632.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innocentio XI. *in Conſtit.* 21. quæ incipit: *Aliàs emanarunt*, & quæ habetur in Bullario Romano editionis Luxemburgenſis *tom.* 5. ſub die 4. Julii 1689. & hæc dantur in noſtro Indice ſub n. 266. In Feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti deferatur Euchariſtia a Celebrante; In Veſperis autem Octavæ (ſi fiat Proceſſio) deferatur ab eo, qui cantavit Veſperas, modo ſit Dignitas, vel Canonicus. S. R. C. 12. *Junii* 1627. & datur in noſtro Indice ſub n. 207.

Aſſiſtentia Epiſcopo in Miſſis Pontificalibus &c. Peragere ſollemnia Miſſarum, & delatio Sanctiſſimi Sacramenti abſente Epiſcopo in Feſtivitate Corporis Chriſti ſpectant ad primam Dignitatem, vel ſucceſſive ad alias Dignitates, vel ad ſeniorem Canonicum, non autem ad Vicarium Generalem. S. R. C. 29. Maji 1655. & datur in noſtro Indice ſub num. 317.

Impedito, vel nolente Epiſcopo celebrare in Sollemnitatibus majoris hebdomadæ, Paſcharis, Pentecoſtes, & cæteris expreſſis in Cæremoniale Epiſc. prout etiam occaſione Proceſſionum Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & ſimilium, tam iſtæ, quàm cæteræ functiones expleri non poſſunt a Vicario Generali, nec Canonico hebdomadario, ſed ſpectant ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias; Ita declaravit S. R. C. *in Gerunden.* 11. *Februarii* 1702. & hoc Decretum habetur apud Scarfantonum ad Ceccoperium *part.* 1. *lib.* 2. *tit.* 13. *ſub n.* 9. *pag.* 177.

Miſſa

Miſſa Conventualis in die Sanctiſſimo Corporis Chriſti, ſi abeſt Epiſcopus, celebrari debet per Digniorem de Capitulo ejus Eccleſiæ, in qua dies Feſtus celebratur, & ſic in Collegiata, in qua incipit & deſinit ipſa Proceſſio; Ita declaravit Sacra Rota 8. Februarii 1677. *in Burgen. Præeminentiarum coram Bourlemont. deciſ. 66.*

Alia Decreta ſpectantia ad hanc Proceſſionem, tradentur a nobis infra.

Quamvis reſolutum ſit, ut vidimus, a S. Congregatione præſertim die 23. Martii 1709. quòd ille, qui celebrat Miſſam in Feſto SS. Corporis Chriſti, debeat deferre Sacramentum in Proceſſione, excipitur tamen ab hac regula Epiſcopus, qui licet non celebret Miſſam Pontificalem, nihilominus ab ipſo deferri debet Sanctiſſimum Sacramentum in Proceſſione hodierna, niſi legitime fuerit impeditus, & non a prima Dignitate, ſeu a Digniori Canonico, qui Miſſam cantavit, & hoc colligitur ex ſupracit. Cæremoniale Epiſc. eodem loco.

In Oppidis vero, & aliis locis Ruralibus a Sacerdote Sæculari digniori illius loci deferri debet. Ita Barboſa *Deciſ. Apoſt. collect.* 335. *num.9. &* 10. Et Nicolaus *in Floſculis v. Euchariſtia n.* 25. *&* 26. Pax Jordanus *lib.3. to.3. num.9.* Bauldry *ſupra* §.2. *n.*3.

XII. Gavant. n. 5 — *In Proceſſione Clerus, &c.*] Elevato Sanctiſſimo Sacramento, vel etiam ante ſi opus erit, junior Cæremoniarum Magiſter curabit, ut Proceſſio ſecundum ordinem in Rotulo deſcriptum dirigatur, & procedat: Cæremoniale Epiſc. *lib.2. cap.23.* §.*16.* & juxta Decretum editum a S. R. C. 8. Maji 1617. & datur in noſtro Indice ſub num.161. & poſtea curare etiam debet, ut continuato, & convenienti ordine omnes per viam ſemper procedant, huc illucque eundo. Nicolaus de Bralion *ſupra cap.16. n.1.* qui etiam vult, ut ad hanc Proceſſionem, duo vel tres Cæremoniarum Magiſtri deputentur præter illum, qui Celebranti pro Miſſa, & Proceſſione aſſiſtat. Idem *loc. cit.*

Omnes procedere debent in hac Proceſſione detecto capite, quamvis longe ſint a Sanctiſſimo Sacramento, non ideo tamen abſque birreto Clericali incedere convenit Clericis, ſed illud manu a Candela non impedita ante pectus geſtare debent, nec valetudo excuſare poteſt in hoc caſu, juxta Decretum S.R.C. ſub die 3. Auguſti 1695. & datum in noſtro Indice ſub num. 509. & allegatur etiam a Sarnellio Epiſtolarum Eccleſiaſt. *tom.* 4. *Epiſt.* 26. *n.* 4. Quamvis enim Pontifex reſervatam habeat facultatem concedendi Pileolum in celebratione Miſſæ, ut declaravit S. C. Epiſc. 2. Januarii 1690. & 17. ejuſdem 1695. & S. R. C. 31. Januarii, & 24. Aprilis 1626. ut refert noſter Gavantus *hoc tomo* 1. *par.2. tit.2. n.2.* & Corſettus *Addit. n.* 26. nihilominus ille, cui datur talis facultas, non poteſt uti Pileolo, tam in ſollemni, quàm in privata Miſſa, a Præfatione uſque ad peractam Communionem. Pyr. Corradus *Praxis diſpenſat. lib.3. cap.6. n.*31. Polaccus *par.1. n.*13. quod & ampliari poteſt ad tempus præſentis Proceſſionis, quia tam in Miſſa a Canone ad Communionem, quàm in Proceſsione hodierna patet Sanctiſsima Euchariſtia, cui debetur cultus latriæ.

triæ. Baruffaldus *ſupra* §. 4. *a num.*50. *ad n.*52. uſque.

XIII. Gavant. eodem num.5 -- *Regulares ante Clerum procedant, &c.*] Unaquæque Religio, & Confraternitas, quæ præcedere debent Clerum Sæcularem cum ſuis inſignibus, & Cruce, ac etiam funalibus, ſeu candelis accenſis in Proceſsione hac procedit. Cæremoniale Epiſc. *loc. citat.* Crux in Proceſsionibus deferenda eſt a prædictis Regularibus cum velo pendente, ut decrevit S. R. C. die 14. Januarii 1617. & datur in noſtro Indice ſub num. 157. Ordo autem deſcribendus in prædicto Rotulo, & procedendi in hac Proceſsione, erit, ut primo præcedant Confraternitates Laicorum ſi adſint, & ſi utantur proprio, & particulari habitu Confraternitatis, aliàs enim nullum debent habere locum particularem; Deinde Religioſi ſecundum ordinem antiquitatis, vel prout de jure, vel conſuetudine præcedere ſolent; Poſtmodum Curiales, & Officiales portantes intortitia accenſa, inter quos ultimo loco ibunt Nobiliores, & Magiſtratus, juxta Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 5. quod procul dubio ita intelligendum eſt, ſi ipſi Religioſi aut etiam Confratres intortitia non portent, alioquin prædicti laici nobiliores, ut *ſupra* ante omnes alios procedere deberent, cum manifeſtum ſit talem locum eis non dari, niſi quatenus decet majora lumina viciniora eſſe Sanctiſsimo Sacramento; Magiſtratus, & Officiales ibunt ut *ſupra*, vel ſecundum conſuetudinem loci, poſt Sãctiſsimum Sacramentum; Non enim ita exacte poteſt regulari hæc Proceſsio, quin quo ad multa aliquid conſuetudini (modo ſit tolerabilis) concedatur. Omnes autem in hac Proceſsione deferre debent juxta Cæremoniale Epiſc. *ſupra* §. 4. tam laici, quàm Religioſi, ſi non funalia, ſaltem candelas Ceræ albæ accenſas; Et idem dicendum de omnibus aliis de Clero: Bralion *par.* 3. *cap.* 16. *num.*2. & hoc eſt juxta Decretum etiam datum in noſtro Indice ſub num.15. quas quidem Candelas debent deferre ea manu, quæ extima cuique eſt, altera pectori admota, ut optime notat Gavantus *ſupra*, & nos tradidimus agentes de Proceſsione, quæ fit occaſione Orationis quadraginta Horarum; ab hac regula excipiendi videntur ii, qui proximiores Sanctiſsimo Sacramento deferunt intortitia, ut paullò inferius fuſius advertemus.

Cantores, ſeu Muſici ſi adſint procedant ante Crucem ſecundum Cæremoniale Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.*16. §. 15. quod tamen intelligendum videtur de Muſicis, qui non ſunt Beneficiati, neque etiam de gremio Eccleſiæ, aut Clerici, ſed Laici, quamvis Cottis induti, nam ſi ſint Clerici, ſeu Beneficiati convenientius videtur, ut eſt uſus communior, ut procedant immediate poſt Crucem. Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 5. *n.* 14. *& cap.*16. *n.*3. Si tamen ob magnum numerum Clericorum Eccleſiæ, qui ſequuntur poſt, valde remoti eſſent a Sanctiſsimo Sacramento, profecto conveniret, ut poſt omnes Clericos procederet minor Chorus ſelectorum Muſicorum vocis ſuavioris, qui eodem tempore, quo alter, ſcilicet alternatim cum Clero eodem cantaret. Idem Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 3. ſed abſint quæſo, ait Baruffaldus infra citandus, ab hac Sanctiſsima functione Muſici, qui vocis ſtrepitu nimis hilari, ac licen-

centioſo, pietatem, & devotionem Populi diſtrahunt, & diſsipant, & tot repetitionibus inutilibus Religionem in incommodum vertunt: Baruffaldus *ſupra &c.*

Huc pertinent ſequentia Decreta a S. R. C. edita, ſcilicet.

In Feſto Sanctiſsimi Corporis Chriſti non convenit cantare cantiones vulgari ſermone. S. R. C. die 20. Martii 1609. & datur in noſtro Indice ſub num. 95.

Nullo modo convenit, ut Magiſter Cappellæ incedat in Proceſsionibus cum Beneficiatis, ſed quacumque conſuetudine, vel uſu non obſtante, debet incedere cum ſuis Cantoribus immediate poſt Crucem, ante ipſos Beneficiatos, vel in loco, ubi ab Epiſcopo ordinatum fuerit. S.R.C. 20. Novembris 1610. & datur in noſtro Indice ſub num. 112.

Rurſus eadem S. C. Vigilienſi Epiſcopo, ſuiſque Canonicis ſupplicantibus declarari ubi, & quomodo incedere debeant Cantores in Proceſsionibus Sanctiſsimi Corporis Chriſti, aliiſque Sollemnibus? Sacra, inquam, Congregatio reſpondit 8. Octobris 1650. ſervandum eſſe Cæremoniale Epiſc. *in cap. 2. lib. 1.* & alibi, eoſque ſuperpelliceo indutos, tunc incedere debere, & refert hoc Decretum Paſcuccius in Compendio ad Conſultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *par. 2. Tit. de Præcedentia, & Præminentia pag.* 248. juxta editionem Romanam, & 152. juxta Venetam.

XIV. Gavant. eodem n. 5 — *Qui Crucem defert congruit, &c.*] Poſt prædictos in Proceſsione ſequitur Clerus, hoc eſt primò qui defert Crucem, & hic ut notat Gavantus, congruit, ut veſte Subdiaconali, ſit indutus, & debet procedere medius inter duos Ceroferarios portantes duo Candelabra cum candelis accenſis (nullo tamen præeunte Thuriferario; Procedentes vero obſervare debent, ut exceptis Subdiacono, cum Cruce, & Ceroferariis, qui non genuflectunt, omnes alii genuflexionem faciunt utroque genu, etiam profunda Capitis inclinatione. Turrinus *par. 3. ſect. 3. c. 2. de Feſto Corporis Chriſti §. Præcedentes*) Deinde ſi adſunt Clerici Seminarii juxta Decretum editum a S. R. C. die 17. Septembris 1607. & datum in noſtro Indice ſub num. 72. nimirum — Clerici Seminarii debent in Proceſſionibus primi incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis — Poſt eos autem præcedere debent Eccleſiarum Parochialium Curati cum Cottis, & eorum inſignibus, ſi illa deferre ſoleant, tum Eccleſiæ Collegiatæ, item cum eorum inſignibus, & deinde Clerus Eccleſiæ Cathedralis, cujus Eccleſiæ Beneficiati, ſeu Manſionarii, ex Dignioribus, vel alii Beneficiati Eccleſiæ Collegiatæ, ſeu Parochialis parati cum Pluvialibus, ut *ſupra* adnotatum eſt, haſtas Baldachini per Eccleſiam deferent; ibunt deinde in Proceſsione cum candelis accenſis ante Canonicos (ſi aderunt, vel ante alios Presbyteros, ubi non ſunt Canonici) qui ſimiliter omnes, una cum Dignitatibus erunt parati Paramentis albis, nempe Dignitates, ſeu Digniores de Clero cum Pluvialibus, alii ſecundum ordinem cum Paramentis ſibi competentibus, ut *ſupra* dictum eſt; Omnes tamen ſine Stolis, & Manipulis, ac ſine eorum inſignibus, deferent tamen omnes intortitia, aut ſaltem candelas accenſas modo, quo

ſupra diximus. Cæremoniarius nullum certum locum habere poteſt, nec candelam deferre debet, ſed omnibus debet providere modeſte, ut debitis modo, ordine, & ea qua par eſt, reverentia fiant. Bauldry *par.4.cap.6. art.3.n.14.* & juxta Decretum editum a S. R. C. die 8. Maji 1617. & datum in noſtro Indice ſub num. 161. Nimirum -- Cæremoniarum Magiſter in Proceſsionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Aſsiſtentes, & ubique diſcurrit quando opus eſt pro ordinanda Proceſsione -- Immo ut *ſupra* diximus conveniens eſt, ut pro dirigenda hac Proceſsione plures adſint Cæremoniarum Magiſtri. Poſt Dignitates, ſeu Eccleſiæ Digniores a lateribus hinc inde ibunt octo Cappellani, ſeu Clerici cum Cottis, qui in Miſſa inſervierunt, quatuor pro qualibet parte deferentes eadem funalia accenſa, quæ pro Miſſa ſervierunt, & poſt eos duo Acolythi cum duobus Thuribulis continuè Sanctiſſimum Sacramentum per viam thurificantes; ex Cæremoniali Epiſcoporum *ſupra* §. 7. & videantur quæ diximus ſupra loquentes de Proceſsione, quæ fit Feria V. in Cœna Domini, ubi explicatur quomodo prædicti Acolythi thurificare debeant.

Hic notandum occurrit, non eſſe neceſſe, ut qui prædicta octo intortitia geſtant, procedant a lateribus Baldachini (quod fieri non poteſt ſine magno incommodo, ut optime notat Bralion *ſupra cap.16. n.6.*) ſicut quidam male opinantur, diſpoſitionem Cæremonialis Epiſc. male interpretantes, eo quòd ibi dicatur quòd procedunt a lateribus Baldachini, quæ verba nihil aliud profectò ſignificant, quàm quòd procedere debeant hinc inde ab una parte, & ab altera, immediate ante Baldachinum, & hunc eſſe ſenſum genuinum dictorum verborum, clare colligitur ex ſeqq. nam additur, quòd immediate poſt eos ſequuntur duo Acolythi Thuriferarii continuo Sacramentum incenſantes, quod nullo modo fieri poſset, ſi a lateribus Baldachini procederent, ut optime advertit Bralion *loc. ſupracit,* qui tamen *n.* 7. ſequenti advertit, quòd deferentes prædicta octo intortitia, ea non debent deferre manu extima, ſicuti deferuntur candelæ ab omnibus in Proceſſione, ut ſupra diximus; ſed prædicti octo (juxta Bralion ſententiam) qui a dexteris ſunt debent deferre intortitium manu ſiniſtra, altera manu ſupra pectus poſita; qui verò procedunt a ſiniſtris, deferre debent intortitium manu dextera; deinde ſubdit Bralion, quòd idem facere debent omnes, qui portant funalia, aut cereos. Sed certum eſt, hoc eſſe contra praxim communem, nam in omnibus Eccleſiis deferentes candelas, & etiam funalia, ea deferunt juxta regulam traditam a Gavanto ſupra, nimirum manu extima, & ſic qui a ſiniſtris ſunt manu ſiniſtra, & qui a dexteris ſunt, manu dextera, ut docet etiam Bauldry *ſupra art.* 3. *n.* 13. Cur autem, qui deferunt intortitia, ſeu funalia, debeant ab hac regula recedere, & alia manu, nempe intima ea deferre, nullus alius hoc docet, niſi Bralion *ſupra* nullam aſſignando rationem. Aliqua tamen afferri poſſet pro illis octo, qui deferunt intortitia immediate ante Baldachinum, nimirum conveniens eſſe, ut ea deferant manu intima, quia talia funalia, & intortitia ſic delata proximiora ſunt SS. Sacramento, quod defer-

defertur a Celebrante, qui proxime adeſt ſub Baldachino.

Sequitur deinde Celebrans detecto, & nudo capite deferens manibus ſuis SS. Sacramentum, inter Diaconum, & Subdiaconum, hinc inde, ut ſupra dictum eſt, Pluvialis fimbrias elevantes, ex Cærem.Epiſc. *ſupra* §.8.

Dum Celebrans deſcendit per gradus Altaris, tenens ambabus manibus Oſtenſorium, prompta debet eſſe umbella albi coloris ſupra caput ejus elevanda, priuſquam tranſeat, & ſe ſupponat Baldachino; quia Baldachinum difficile, & cum magno incommodo ad Altare accedere poteſt, ut Celebrantem tegat. Igitur, ut diximus in Proceſſione Feriæ V. in Cœna Domini, & Orationis quadraginta Horam, conveniens eſt, ut prompta ſit umbella per totum ſpatium, quod intereſt ab Altari ad Baldachinum, ne Sacramentum abſque honoris tegmine, licet per breve ſpatium, deferatur; nam Baldachini haſtæ ſolent ad Cancellos, ſeu in aditu Chori, vel in medio Presbyterii elevari; itaque ab Altari uſque ad medium Presbyterii, ſeu uſque ad aditum Chori, umbella miniſterium ſuum præſtabit tegendo caput Celebrantis, ſeu melius Sacramentum vice Baldachini, donec Celebrans ipſe tranſeat, & Baldachino magno ſe ſupponat. Baruffaldus *ſupra* §. 3. *n.* 37.

De Thuribulis fumigantibus, noſter P. Quarti *de Proceſſ. ſect.* 3. *n.* 13. *in ſextam circumſtantiam* quærit quintò, an Thuriferarii debeant incenſare, vel ſuffumigare pavimentum ſternendo viam in hac Proceſſione, & poſt allatas hinc inde rationes relinquit reſolutionem arbitrio dirigentium Proceſſionem, alterum ex ibi adductis modis eligere in reverentiam Sacramenti, de quibus pariter nos locuti ſumus agentes de Proceſſione, quæ fit Feria V. in Cœna Domini. Dicit tamen allegatus Quarti in fine, quòd modus ille ſternendi viam cum Thuribulis effumantibus, magis congruit huic Proceſſioni, quæ fit per vias publicas. Hæ enim cum ſint profanæ, indigent prævia quadam cum incenſo expiatione, ſalvo ſemper, &c.

Huc ſpectat ſummatim tradere in unum collecta ſequentia Decreta, quæ omnia pertinent ad magis confirmanda ſupradicta, & ad dirigendos Ritus hodiernæ, & aliarum etiam Proceſſionum.

Clerus Eccleſiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in Proceſſionibus, nec Clerus, vel Canonici aliarum Eccleſiarum debent cum dicto Clero Cathedrali incedere. Ita S. R. C. 21. Auguſti 1604. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 36.

Presbyteri, & Clerici Cathedralis, omnes faciunt unum corpus cum Canonicis, & omnes ſub una Cruce debent incedere. Ita S. R. C. 28. Novembris 1609. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 103.

Curatus ratione Stolæ debet præcedere aliis Presbyteris, etiam Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ. S. R. C. 24. Octobris 1609. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 102.

Confraternitati SS. Sacramenti, quæ ſumptus ceræ facit, poteſt concedi, ut in Proceſſionibus ejuſdem SS. Sacramenti, aliqui ex Confratribus cum funalibus accenſis incedant hinc inde apud SS. Sacramentum; dummodo major pars Confraternitatis cum ſua Cruce, & Inſignibus incedat

cedat ante in loco ſuo. S. R. C. 10. Maji 1608. *in Nepeſina*, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 89.

Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldachinum poſt Capitulum, ſed a latere Baldachini debent incedere. S. R. C. 30. Januarii 1616. & datur in noſtro Indice ſub *num.* 153.

Abbates, quando ſunt plures in eodem loco, & habent Clerum diſtinctum, debent in Proceſſionibus incedere unuſquiſque cum ſuo Clero. S. R. C. 19. Januarii 1613. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 134.

Rectores Eccleſiarum Parochialium in Proceſſionibus, non debent incedere inter Dignitates, & Canonicos, ſed ſeparatim cum ſuo Clero, & ante Clerum Cathedralis. S. R. C. 12. Maji 1612. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 125.

Ubi habitus Dignitatum eſt diſtinctus, & diverſus ab habitu Canonicorum, quamvis Canonici ſint impares numero, non ſunt conjungendæ Dignitates cum Canonicis in Proceſſionibus, ſed tres ultimi Digniores, tam ex illis, quàm ex ipſis incedunt ſimul in eadem riga. S. R. C. 3. Junii 1617. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 162.

Si Epiſcopus in Proceſſione Sanctiſſimi Sacramenti non deferat Euchariſtiam, Canonici tamen Cathedralis induant ſacras veſtes. S. R. C. 17. Martii 1628. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 227.

Non licet, non habentibus uſum Pluvialis in die, & infra Octavam SS. Corporis Chriſti, peragere Proceſſionem cum SS. Sacramento. Ita reſpondit S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 551.

Poteſt Archiepiſcopus Granatenſis ex immemorabili conſuetudine in Proceſſionibus ſollemnibus poſt ſe deferre ſellam geſtatoriam mediam inter ſe, & Præſidentem, ac Regium Magiſtratum. S. R. C. 10. Maji 1608. Et etiam in Proceſſione SS. Corporis Chriſti. S. R. C. 15. Septembris 1657.

Liquido conſtat tale Decretum eſſe municipale pro Eccleſia, & Antiſtite Granatenſi, non verò generale pro omnibus Eccleſiis Cathedralibus, & Epiſcopis, ut aliqui ſupponunt, inter quos recenſetur Paſcuccius, qui idcirco in compendio ad Conſultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *par.* 1. *tit. de Epiſcopis*, conatur afferre rationes, quibus vindicare ſtudet præfatum Decretum verbis generalibus conceptum, veluti pro omnibus Epiſcopis, dicendo, quòd uſus ejuſdem Decreti ſit juxta Ritus, & arbitrarius Epiſcopo in quocunque loco magis apto, & deſignato ad miniſtrandum, præſertim quando eſt eadem ſella geſtatoria, qua utitur in Eccleſia, & quam Cæremoniale, Concilium, & Canones dicunt eſſe de dignitate, & de Pontificali, & uſus illius in ſtationibus reputatur, ac ſi eſſet in Eccleſia, quia Proceſsio ab exitu uſque ad reditum unicus dicitur actus, non minus, ac ſi in ipſa Eccleſia perficeretur, ideoque omnia loca, per quæ Proceſſio tranſit, tanquam Eccleſia conſiderantur. Hucuſque Paſcuccius. Sed fruſtranea eſt talis interpretatio, quia, ut dixi, præfatum Decretum non eſt generale pro omnibus Epiſcopis, ſed particulare, immo, & ſingulare pro ſolo Archiepiſcopo Granatenſi ob immemorabilem conſuetudinem ibi expoſitam; unde fruſtra adducuntur rationes ad vindicandum illud Decretum,

tum, veluti eſſet generale pro omnibus Epiſcopis.

In Proceſſione ſollemni SS. Corporis Chriſti, quando Proceſſio ſiſtit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent ſedere neque in ſcamno, neque in ſedibus. S. R. C. 21. Januarii 1690. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 494.

Proceſsio in ſollemnitate SS. Corporis Chriſti debet inchoari a Cathedrali, ſeu Matrice, & ad eandem terminare. S. R. C. 19. Auguſti 1629. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 243.

Idem confirmatum fuit die 1. Septembris 1718. *in Nolana*.

Non poſſunt Regulares Proceſsiones facere extra Eccleſiam in Feria V. in Cœna Domini, nec in Feſto Corporis Chriſti, extra eorum juriſdictionem, & per Parochiam alienam. S. R. C. 11. Decembris 1613. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 138.

Fratres Prædicatores nequeunt in ſuis Proceſsionibus SS. Sacramenti Dominica infra Octavam Corporis Chriſti, mutare viam ſemel a principio electam. S. R. C. 24. Novembris 1615. & datur in noſtro Indice ſub *num.* 150.

In Regno Caſtellæ, & Legionis in Hiſpania, ſervandum eſt Cærem. Epiſc. de generalibus Proceſsionibus, ita ut Fratres, ſeu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, ſeu Clerici Sæculares ſubſequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant; Superiores verò dictorum Regularium nnmerum debitum decentem, & conſuetum Fratrum ad eaſdem Proceſsiones mittant. S. R. C. 30. Auguſti 1602. *in una Caſtiliæ, & Legionis*, & datur in noſtro Indice ſub *n* 8.

In Eccleſiis Regularium habentibus Clauſtrum, fiant Proceſſiones intra Clauſtra tantum; ſi verò non habent Clauſtra, fiant prope muros Eccleſiæ, ſive exeundo ab una porta, & intrando per aliam Eccleſiæ portam, ſive per eandem. S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 224.

Ubi adeſt Sodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia ſuper alias Confraternitates in omnibus Proceſſionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Junii 1655. & datur in noſtro Indice ſub *num.* 314.

Extra ambitum Eccleſiæ non licet Regularibus facere Proceſſiones niſi de licentia, & conſenſu Parochi, ſalvis privilegiis, ſi quæ ſint. Proceſſiones verò Confraternitatum non debent extendi per vias, ſed circa muros Regularium, qui eas regunt S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 225.

Intra ambitum Eccleſiarum Confraternitatum fieri poſſunt Proceſſiones juxta cujuſvis Confraternitatis inſtitutum, abſque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. die 10. Decembris 1673. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 572.

Cappellanus Confraternitatis, non poteſt ſuo arbitrio ſine expreſſa licentia Epiſcopali Proceſſiones facere. S. R. C. 4. Martii 1606. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 46.

Primicerius, licet dubitetur, an ſit dignitas, debet in Proceſſionibus capere Pluviale ſicut dignitas, & non Planetam, ſicut Canonicus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. *in Capuana*, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 54.

Canonici Eccleſiæ Collegiatæ, non debent

debent in Proceſſionibus incedere parati, ſicut Canoniei Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. & datur in noſtro Indice ſub *n. 66.*

Poteſt Epiſcopus compellere Regulares, etiam per cenſuras, ut accedant ad publicas Proceſſiones. S.R.C. 27. Julii 1609. *in Ferrarien.* & datur in noſtro Indice ſub *n. 99.*

Regulares præcedente generali indictione, tenentur accedere ad Proceſsiones publicas SS. Corporis Chriſti, prout reſpondit Sacra Concilii Congregatio *in una Inſularum Canariæ juriſdiction.* apud Monacellum in Formulario Legali practico *par. 4.* in ſupplemen. ad 2. *tom.* ſub *n.* 443.

Regulares tenentur accedere ubi vocati fuerint ad Proceſsiones Corporis Chriſti, Rogationem, quæ vocatur Litania major, & ad eas, quæ pro ſerenitate, vel pluvia impetranda fieri ſolent, necnon ad alias quaſcunque pro bono publico, & onere indictas, dummodo eorum Monaſteria a Civitate ultra medium milliare non diſtent, aut niſi exhibeant privilegia Apoſtolica poſteriora publicatione Sac. Conc. Trident. & quatenus accedere noluerint compellendi ſunt per cenſuras, vel alias pœnas Epiſcopo beneviſas. Eadem S. Concilii Congregatio *in Mediolanen.* die 3. Aug. 1658. vide Decretũ in noſtro Indice ſub *n.* 2.

Non poteſt Epiſcopus cogere Clerum totius Diœceſis ad intereſſendum Proceſsioni, in die ſollemnitatis SS. Corporis Chriſti; ita cenſuit Sac. Concilii Congregatio *in Foro ſempronien.* apud Paſcuccium in compendio ad Conſultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *par.2.tit. de Proceſſ.pag.*163. juxta editionem Venetam.

Quamvis Epiſcopus adhibito Capituli Conſilio, præfigat, & dirigat; ac transferat Proceſsiones, tamen non poteſt pervertere, & immutare Ritum Proceſsionum a Cæremoniali, & Rituali Romano præſcriptum, neque de conſenſu Capituli. S. R. C. 26. Januarii 1658. & datur in noſtro Indice ſub *num.* 326.

Aſſocians Proceſsionem SS. Sacramenti, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. Sacra Congregatio Immunitatis, *in Beneventana* 30. Septembris 1636. & reperitur apud Paſcuccium in compendio ad Conſult. Pignatelli *par. 1.tit. de immunit. Eccleſiaſt.* & refert etiam Riccius *in Synopſi Decretorum dictæ Congreg. v. Immunitas Localis ſub n.* 4.

Presbyteri alicujus Eccleſiæ inter limites propriæ Parochiæ, non poſſunt propriam Crucem erigere, ſed debent incedere ſub Cruce Parochiæ, licet Parochia ſit Regularium. S.R C. 12. Martii 1616. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 154.

Dum elevatur Euchariſtia, Canonici, & Clerus, qui proceſsionaliter incedunt, debent genuflectere. S.R.C. 2. Maji 1620. & datur in noſtro Indice ſub ſub *n.* 178.

Verùm hoc Decretum non ſe extendit ad eos, qui interſunt Proceſſioni SS. Sacramenti; iſti enim ad prædictam elevationem, non tenentur genuflectere, quia ſunt in actuali illius adoratione. Biſſus *lit.G.n.*19.§.2.

Rurſus adnotare debemus, quòd juxta alias diſpoſitiones Clerici Miſſæ inſervientes non debent pulſare campanulam ad elevationem Sacramenti in Miſſa, dum Proceſſio tranſit ante Altare, ubi celebratur.

Epiſcopus in publicis Proceſſionibus, cum cappa, & bireto, non inter

Digitized by Google

ter Dignitates, ſed ſolus incedere debet, quod ſi deferatur aliqua Imago, ſeu Reliquia, ipſe cum cappa, & bireto debet incedere poſt Imaginem, ſeu Reliquiam, niſi adſit conſuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novembris 1628. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 239.

XV. Gavant. n. 6 — *De Baldachino, & Haſtarum, &c.*] Nos quoque in noſtris Additionibus, & Obſervationibus ad Feriam V. in Cœna Domini, necnon ad Proceſsionem, quæ fit pro Oratione quadraginta Horarum, ſatis locuti ſumus de Haſtarum Baldachini diſtributione. Nunc addendum eſt, quòd Baldachinum debet eſſe perpulchrum, & quadratum, albi coloris, cum octo haſtis, vel ad minus quatuor ad ejus angulos, æquali diſtantia diſtributis, & mobiliter fixis in telario ſuperiori, totam machinam quadratam componente. Forma illius omnino decet, ut ſit quadrata, & fixe immobilis, non autem plicabilis, & ſine telario, ut in aliquibus locis adhibetur, quia iſta plicabilitas parit deformitatem, nec ſemper tenet partem ſuperiorem apertam, & expanſam, unde fit, quòd Sacerdos deferens Euchariſtiam, tectus aliquando maneat, & ſub dio. Baruffaldus *ſupra par.* 4. *tit.* 80 *n.* 43.

Ordo autem hujuſmodi haſtas geſtandi, ita eſt, ut dignior ferat primam haſtam, quæ ante Celebrantis dexteram; ſecundus alteram, quæ proxima eſt ante Celebrantis ſiniſtram; tertius aliam, quæ immediate eſt ſub prima a parte dextera; quartus aliam, quæ ſuccedit primæ a parte ſiniſtra; quintus tertiam haſtam a parte dextera; ſextus tertiam a parte ſiniſtra; ſic deinceps, ita ut minus digni habeant poſtremas haſtas poſt tergum Celebrantis. Deinde ſi via erit longior præſertim in hac Proceſsione SS. Corporis Chriſti diſtribuendum erit onus ferendi haſtas prædictas cæteris Civibus, & Nobilibus Civitatis, ſeu Officialibus, vel Sodalitaribus pro locorum conſuetudine judicio Epiſcopi moderanda, ubi opus videbitur, ne rixæ, aut contentiones oriantur. Cæremoniale Epiſc. *lib.* 1. *cap.* 14. §. 2.

Quòd ſi inter Digniores, & illuſtriores plures eſſent, qui de æquali gradu, aut præeminentia contenderent, adeout omnibus his primo loco haſtæ Baldachini aſſignari nequirent, relinquitur iis ultimus locus, ideſt ubi Proceſſio jam pervenit ad Eccleſiam, ad quam dirigitur, talis enim locus reputatur primò æqualis. Cæremoniale Epiſc. *ſupra* §. 3.

Primo tamen loco Sacerdotes digniores de Capitulo, ſive ſint Dignitates, ſive Canonici, ſive Beneficiati, aut Manſionarii digniores (ut ſupra notatum eſt) parati cum Pluvialibus albis juxta conſuetudinem Eccleſiæ, deferant Baldachini haſtas, quas portabunt per totam Eccleſiam, & ad Eccleſiæ januam cum pervenerint in laicorum manibus eas relinquent, qui primo loco Barones, & Nobiliores, ſeu Magiſtratus eſſe debent, deinde alii; ut ſupra dictum eſt. Ipſi vero Beneficiati ibunt ad locum ſuum, ideſt ante Canonicos paratos. Ex Cæremon. Epiſcop. *part.* 4. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 21.

Si adſint Prælati in hac Proceſſione, & Nobiles Laici, incedant poſt Celebrantem, & ſi velint, faces deferunt, ut decet. Continuate uniformiter, & ſine ulla interruptione omnes

nes incedant, itaut non ſiſtant ſe Clerici, niſi neceſſitas id poſtulet, & ſi contingat eos tranſire ante Sanctiſſimum Sacramentum, quod forte defertur ab aliis, non propterea debent ſe firmare. Si item accidat, ut Celebrans per aliquos gradus aſcendat, aut deſcendat, Cæremoniarius, aut alius, Albæ extremitates, & veſtes interiores Celebrantis elevet. Advertant autem, quòd Dignitates, Canonici, ſeu Sacerdotes, qui poſteriores ſunt, cavere debent, ne nimium ſe elongent a Sanctiſſimo Sacramento. Bauldry *part.* 4. *cap.* 16. *art.* 3. *num.* 20. *&* 21.

XVI. Gavant. eodem n. *6* — *De circulo, & via procedendi, &c.*] Nihil addendum eſt, niſi quòd modus procedendi, vel a prædicto latere Evangelii, ad latus Epiſtolæ, ſi id patiatur locorum ſitus, videtur conformis Pontificali Romano, in quo præſcribitur, ut in dedicatione Eccleſiæ Proceſſiones ſic inchoentur.

Si longior ſit Proceſſio, poteſt Celebrans in aliqua Eccleſia, & ſuper illius Altare deponere Sanctiſsimum Sacramentam ſuper Corporale in eo præparatum, & aliquantulum quieſcere, quod tamen non paſsim in ſingulis Eccleſiis, vel ad ſingula Altaria, quæ forſitan per viam conſtructa, & ornata reperiuntur, faciendum eſt, ſed ſemel tantum, & iterum arbitrio Celebrantis. Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 22. frequentes enim Stationes videntur importunæ, & ſæpe Proceſsionis ordinem pervertunt. Bauldry *ſupra n.* 23.

Cum igitur Celebrans pervenerit ad locum Stationis ante Altare, Diaconus genuflexus cum debita reverentia accipit ab ipſoCelebrante ſtante Tabernaculum Sanctiſsimi Sacramenti, ſeu Oſtenſorium; Celebrans vero ſtatim ut in ejus manibus illud repoſuit, & priuſquam Diaconus ad Altare cum Oſtenſorio ſe vertat, genuflectit. Repoſito deinde Sanctiſsimo Sacramento in medio Altaris ſuper Corporale, Diaconus, facta prius genuflexione unico genu Sacramento, ut facilius ſurgere poſsit, revertitur ad dexteram Celebrantis, qui depoſito velo humerali dum Cantores in cantu pauſato, & devoto cantabunt Verſiculum: *Tantum ergo Sacramentum &c.* Cæremoniale *ſupra* §. 25. ſurgit (ſicuti, & Subdiaconus) & tunc miniſtrante de more Diacono, imponit Incenſum in Thuribulum, deinde ſuis cum Miniſtris genuflectit; & incenſat Sanctiſsimum Sacramentum, eodem Ritu, quo initio Proceſsionis. Nicolaus de Bralion *ſupra num.* 3.

Quo facto, duo Cantores genuflexi ante Sanctiſsimum Sacramentum cãtabunt Verſiculum: *Panem de Cælo, &c.* & reſponſo a Choro: *Omne Delectamentum &c.* Celebrans ſurgens ex Libro, quem Diaconus, & Subdiaconus genuflexi hinc inde ſubſtinebunt, cantabit, præmiſſo *Dominus Vobiſcum*, Orationem: *Deus qui nobis ſub Sacramento &c.* cum brevi concluſione: *Qui vivis, & regnas per omnia ſæcula ſæculorum.* Cæremoniale Epiſc. *ſupra* §. 27. & Rituale Romanum *de Proceſſione in Feſto Corporis Chriſti.*

Cantata Oratione, Celebrans genuflectit, & ſtatim, ut initio Proceſſionis, per Magiſtrum Cæremoniarum imponetur ſuper humeros ejus iterum velum humerale, ut ſupra adnotatum eſt, & interim Diaconus accedit ad Altare, facta genuflexione unico

co genu Sanctiſsimo Sacramento, capit Oſtenſorium, & ſtans illud reponit in manibus Celebrantis ſub velo poſitis, ac ſtatim genuflectit, ut initio Proceſsionis. Celebrans verò illud accipit genuflexus cum debita reverentia, tum ſurgit cum Miniſtris, & continuatur Proceſsio, & ſimiliter cantus eorum, quæ prius cantabantur, a loco, in quo intermiſſa fuere; Ex Nicolao de Bralion *ſupra n.6.*

Dum fit Proceſsio, ſemper pulſantur Campanæ Eccleſiæ principalis, & aliarũ, ante quas tranſitur. Bauld. *ſup.n.*24.

XVII. Gavant. n. 7. -- *In fine Proceſſionis, &c.*] Expleto gyro Proceſſionis, omnes Religioſorum Ordines, ad eandem Eccleſiam, a qua Proceſſio diſceſſit, reverſi, ut patet ex Decretis a nobis ſupra datis, ac in ea manentes benedictionem expectabunt, nec prius diſcedant.

Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, hoc eſt in cornu Epiſtolæ prope credentiam, tum etiam ipſe in ſuo loco genuflectit uſque ad benedictionem poſtea dandam. Bauldry *ſupra n.*25.

Item dum prædicta Proceſſio erit in fine prope eandem Eccleſiam, a qua diſceſſit, ante ejuſdem Eccleſiæ fores, iterum Nobiliores Laici, vel alii Nobilitate eiſdem æquales, Haſtas Baldachini capient, & Celebrans ſub Baldachino ibit uſque ad Cancellos, vel Presbyterium, vel ad gradus Altaris juxta Eccleſiæ Structuram, aut ſituationem. Cæremon. Epiſc. §. 23. Poſtquam Celebrans ad ſupremum Altaris gradum pervenerit, Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 24. hoc eſt ad ſecundum gradum prope ſuppedaneum. Turrinus *ſupra* §. *Cum pervenerit*. Bauldry *ſupra num.* 29. (amoto Baldachino, prompta ſit Umbella ſupra caput Celebrantis elevanda, uſquedum pervenerit ad ſupradictum ſecundum Altaris gradum, ut ſupra in initio Proceſſionis adnotavimus cum Baruffaldo ibidem citato) atque ibidem ſtans deponit Oſtenſorium cum Sanctiſſimo Sacramento in manibus Diaconi genuflexi in plano ſuppedanei ad Cornu Epiſtolæ, quaſi vertentis renes eidem cornu, & hic cum debita reverentia accipiet de manu ipſius Celebrantis, *ut ſupra* ſtantis, Sanctiſſimum Sacramentum. Deinde idem Diaconus ſurgens reverenter Oſtenſorium collocat in medio Corporalis extenſi ſuper Altare, cavendo ne omnino renes vertat Celebranti. Advertere pariter debet, ne ſtatim Sacramentum ponat ſuper Altare, ſed tantillum expectare, ut Celebrans utroque genu flexo illud reverenter adoret. Caſtaldus *in Praxi Cærem. lib.*2. *ſect.*10. *cap.*2. *n.*8. Baruffaldus *ſupra* §. 5. *n.* 64. Sic autem illud ponit, ut Imago Chriſti in Hoſtia Sacra expreſſa Populum reſpiciat. Bauldry *ſupra* §. 29. Interim Cantores in cantu pauſato, & devoto incipient ℣. *Tantum ergo Sacramentum &c.* Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 25.

Celebrans adorato Sanctiſſimo Sacramento, ut ſupra deſcendit ad infimum Altaris gradum cum Subdiacono, & remoto ab eo velo humerali per Cæremoniarium, genuflectit in eodem infimo gradu. Cærem. Epiſc. *ſup.* §. 26. & cum ipſo genuflectit etiam Subdiaconus à ſiniſtris in dicto gradu.

Hic nihil aliud addendum videtur, niſi quòd iſte gradus Altaris, in quo Celebrans genuflectere debet, & ſubinde incenſationem facere, diverſimode a Scriptoribus intelligitur. Volunt

Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt. Ggg enim

enim alii, quòd ſit gradus primus, & nomine primi gradus intelligunt gradum ſupremum, & explicat Sarnellus *lib.*8.*epiſt.*26. Alii vero intelligunt nomine primi gradus, gradum infimum Altaris, & ſuſtinent quòd hæc incenſatio debeat fieri ſuper dicto gradu infimo, quæ quidem opinio colligi poteſt ex Cæremon. Epiſcop. *lib.* enim 2. *cap.* 33. §.26. expreſse tradit: quòd in reditu Proceſſionis ad Eccleſiam Epiſcopus, depoſito velo, genuflectet ſuper pulvino in infimo gradu Altaris; Ubi mox erectus imponet incenſum in altero ex duobus Thuribulis, & iterum genuflexus Sanctiſſimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat in principio, thurificabit. Rurſus idem pariter docet loquendo de hac Thurificatione Caſtaldus *lib.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 2. *n.* 8. *&* 9. Huic ſententiæ adſtipulatur etiam Turrinus *part.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 2. §. *Cum pervenerint*, ubi ait: quòd Sacerdos cum Subdiacono deſcendit ad infimum gradum Altaris, ubi etiam genuflectit, & impoſito thure ſtando, iterum genuflectit, & incenſat Sacramentum. Denique hæc eſt praxis omnium Baſilicarum, & Eccleſiarum Urbis, & opinio omnium Magiſtrorum in Sacris Ritibus. Sarnellus tamen *cit. Epiſt.*26. in qua propoſito ſibi hoc dubio: *Utrum Sacerdos debeat incenſare Sacramentum ſuper primo gradu Altaris?* poſtquam explicavit quid veniat nomine primi gradus Altaris, utrum infimus, vel ſupremus, adhæret tandem huic communi ſententiæ, & docet quòd quando incenſatio Sacramenti fit extra Miſſam, ſicut eſt hæc, de qua loquimur, tũc proculdubio debeat hæc fieri a Sacerdote genuflexo ſuper infimo Altaris gradu; Sed quando occurrit incenſare Sacramentum intra Miſſam Sollemnem celebratam coram eodem Sacramento expoſito, tunc inhærendo noſtro Gavanto *part.* 2. *tit.* 14. *n.* 6. *&* *n.* 12. tenet cum ipſo Sacramentum incenſari debere a Celebrante ſuper altiorem Altaris gradum cum Miniſtris genuflexo, ut ſit magis expeditus idem Celebrans ad cæteras functiones ejuſdem Miſſæ peragendas; ſicut in eadem Miſſa præter primam, & ultimam genuflexionem, quæ fiunt utroque genu in plano cappellæ, cæteræ genuflexiones fiunt a Celebrante, & Miniſtris Sacris, etiam coram Sanctiſſimo Sacramento expoſito unico tantum genu, ut expeditiores ſint, ut docet idem Gavantus *ſupra n.*5.

Depoſito igitur Sanctiſſimo Sacramento a Diacono ſuper Altare in medio Corporalis, genuflectit de more unico genu, & accedit erectus ad dexteram Celebrantis genuflexi ſuper infimo Altaris gradu, ut mox innuimus. Mox Celebrans cum Subdiacono ſurgit, & imponit Incenſum in altero ex duobus Thuribulis (miniſtrante Naviculam Diacono) ſine benedictione, & oſculis, *ut ſupra*, & iterum cum Miniſtris genuflexus in infimo Altaris gradu, Sanctiſſimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat initio Proceſſionis, thurificabit, ut mox diximus.

Supradictus igitur modus incenſandi Sanctiſſimum Sacramentum in infimo Altaris gradu, ſervandus eſt etiam in quavis alia functione peragenda coram Sanctiſsimo Sacramento publicæ adorationi expoſito, præſertim quando hæc incenſatio fit extra Miſſam. Immo ex Nicolao de Bralion *part.* 3. *cap.* 3. *n.* 8. *&* *cap.* 17. *n.* 1. nec

nec non *cap.* 18. *n.* 7. ac denique *cap.* 19. *n.* 4. ſicut etiam ex praxi Eccleſiæ Pariſienſis eruitur, quòd prædictus Ritus incenſandi Sacramentum a Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu, quando eſt expoſitum publicæ adorationi, ſit ſervandus etiam intra Miſſam Sollemnem, corā eodem Sanctiſſimo Sacramento celebratam. In Cæremon. enim prædictæ Pariſienſis Eccleſiæ *part.* 1. *art.* 4. in quo agitur de thurificatione Sanctiſſimi Sacramenti in Altari expoſiti hæc leguntur —

In Miſſa Altare ſemper thurificari debet ante Introitum, & poſt Oblationem Hoſtiæ, & Calicis, ante Introitum quidem hoc modo: Celebrans facta confeſſione aſcendit ad Altare, illud oſculatur, genuflectit, ſecedit tantillum verſus cornu Evangelii (ne ſit directe ante SS. Sacramentum) quaſi convertens faciem ad cornu Epiſtolæ, ibi benedicit de more incenſum, Diacono Miniſtrante Naviculam ſine oſculis; impoſitoque, ac benedicto Thure, genuflectit in medio, & ſtatim deſcendit cum Miniſtris in planum, advertens ne terga vertat Sacramento, & ibi in ora infimi gradus genuflexus, accipit a Diacono Thuribulum, & ſtatim Sanctiſſimum Sacramentum triplici ductu incenſat. Et *num.* 5. in eodem Cæremoniali habetur deſcriptus ſimilis Ritus incenſandi Sacramentum ſervandus a Sacerdote genuflexo in ora infimi gradus, poſtquam more ſolito thurificavit oblata. Verum quia praxis Baſilicarum Urbis eſt, quòd in Miſſis Sollemnibus coram Sanctiſſimo Sacramento celebratis, Celebrans ſtans ſuper Suppedaneum Altaris, poſtquam impoſuerit Incenſum in Thuribulo, abſque alia genuflexione, deſcendat cum Miniſtris uſque ad ſecundum gradum ejuſdem Altaris, tunc genuflexus cum eiſdem in Suppedaneo, eodem in loco triplici ductu thurificet, *ut ſupra*, Sanctiſſimum Sacramentum, ideo etiam hic Ritus prædictarum Baſilicarum Urbis, a nobis non improbatur, ſed hunc quoque decenter ſervari poſſe cenſemus in omnibus Eccleſiis.

XVIII. Gavant. eodem n. 7 — *Cantante interim Clero genuflexo, ante, & circum Altare duodecim* ℣℣.] Dum incenſatur Sacramentum Clerus genuflexus cantare debet duodecim ℣℣ excerptos ex Hymno *Pange lingua &c.* nempe *Tantum ergo &c.* Immo Inſtructio Clementina ſupra a nobis data docet, quòd in repoſitione Sanctiſſimi Sacramenti Celebrans, nonniſi ad ℣. *Genitori, Genitoque*, ſe erigat cum Miniſtris, & imponat Incenſum in Thuribulum, quibus Verſibus terminatis, & terminata incenſatione, duo Cantores cantabunt Verſiculum: *Panem de Cælo &c.* cui in tota hac Octava, ſicut etiam toto tempore Paſchali additur *Alleluja*. Ita declaravit S. R. C. 10. Januarii 1705. & habetur in dicta Inſtructione Clementis PP. XI. ſæpius a nobis allegata. In aliquibus Eccleſiis dictus ℣. *Panem de Cælo &c.* intonari ſolet a Diacono, & Subdiacono, ſed ſecundum Rituale Romanum intonandus eſt a Clericis duobus, & ſive ipſum cantent Muſici, ſive Miniſtri Sacri, aut duo Clerici, ſemper debent eſſe genuflexi, nunquam vero erecti. A Portu *Append.* 2. *De Ven. Expoſ. n.* 5. Bauldry *ſupra n.* 32. Baruffaldus *ſupra* §. 6. *n.* 70. & 71.

XIX. Gavant. eodem num. 7 — *Et a Celebrante ſtante, &c.*] Dicto verſiculo, & alio pariter, nimirum: *Omne delectamentum, &c.* a toto Clero can-

cantato, Celebrans ſurgit (& erectus abſque genuflexione juxta inſtructionem ſupracitatam) ex libro, quem Miniſtri Sacri genuflexi hinc inde ſuſtinebunt, cantabit (ſine ℣. *Dominus vobiſcum*) Orationem: *Deus, qui nobis ſub Sacramento, &c.* Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 27. in cujus fine dicitur tantum brevis concluſio: *Qui vivis, & regnas per omnia ſæcula ſæculorum*, & non adhibetur longior, quia tantum additur ad Miſſam, & ad Horas. Quo verò ad verſiculum: *Dominus vobiſcum*, qui in primis Ritualibus adnotatur (ſicut & cum ipſis, necnon cum Gavanto *ſupra*, ferè omnes Rubricarum interpretes docent) per multos Annos in uſu fuit, ſed Cærem. Epiſc. *ſupra*, nullam de tali verſiculo facit ibi mentionem. Sacra verò Rituum Congregatio allegata in eadem Inſtructione Clementina *n.* 21. expreſſè declaravit, quòd omiſſo verſiculo *Dominus vobiſcum*, Sacerdos erectus debeat cantare Orationem, &c. Baruffaldus *ſupra* §. 6. *n.* 74. cenſet ideo in tali circumſtantia omitti *Dominus vobiſcum*, quia fruſtra diceretur, quòd Dominus ſit cum adſtantibus, cum de facto adſit in SS. Sacramento coram illis. Verùm quia quando fit expoſitio SS. Sacramenti in eadem Inſtructione Clementina *n.* 16. præſcribitur, quòd ad Orationem *Deus, qui nobis ſub Sacramento, &c.* præmitti debeat a Sacerdote verſiculus *Dominus vobiſcum*, etiamſi Dominus adſit tunc in SS. Sacramento; idcirco ratio adducta a Baruffaldo non ſuffragatur, nec ſufficit pro aſſignanda cauſa omiſſionis talis verſiculi, quando reponendum eſt SS. Sacramentum; quapropter potius dicerē, ideo omittendum eſſe talem verſiculum in repoſitione SS. Sacramenti, quia Sacerdos debet ſtatim dare benedictionem Populo adſtanti cum SS. Sacramento, omittit igitur verba illa, quia cum facto ipſo debet elargiri benedictionem, & deprecari, quòd Dominus ſit cum adſtantibus.

XX. Gavant. eodem num. 7 — *Aſcendit ad Altare, &c.*] Finita Oratione, & reſponſo a Choro *Amen*, Celebrans genuflectens in ſupradicto infimo gradu Altaris, accipit ſuper humeros velum oblongum, ſeu humerale (miniſterio Cæremoniarii) deinde aſcendit ad Altare, ibique genuflectit unico genu (ut facilius, & commodius ſurgat) SS. Sacramento, & abſque alterius miniſterio accipit velatis manibus, *ut ſupra*, Oſtenſorium.

XXI. Gavant. eodem num. 7 — *Benedicit cum eo Populum, &c.*] Et vertens ſe ad Populum, & latus ſuum dexterum, ut ad *Dominus vobiſcum*, tenens manu dextera nodum, & ſiniſtra pedem Oſtenſorii ante pectus, cum ipſo benedicit Populum ſemel tantum hoc Ritu. Tenens igitur Tabernaculum, ſeu Oſtenſorium ante pectus, *ut ſupra*, tum elevans illud decente mora, non ſuper caput (ut multi inepte faciunt) ſed tantum uſque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum rectà illud attollit uſque ad pectus, & deinde ad ſiniſtrum humerum ducit (corpus non movens, ex Bralion citando) & reducit ad dexterum, & rurſus ante pectus reducit, ibique aliquantulum ſiſtit, quaſi peracta ad omnes Mundi partes Cruce. Tunc gyrum perficiens, ut infra, ſe convertet ad Altare, & collocabit ſuper eodem Oſtenſorium. Fagioli in ſuo Kalen-

Kalendario perpetuo, & Adnot. ad Menſem Junii *pag. mihi* 210. Bauldry *ſupra n.* 34. Tonellius *lib.* 3. *cap.* 2. §. 3. *de repoſit. SS. Sacramenti n.* 8. Nicolaus de Bralion *ſupra par.* 3. *cap.* 18. *n.* 7. Turrinus *ſupra*, Baruffaldus *ſupra* §. 7. *n.* 80. Bongiovan, *lib.* 5. *cap.* 14. Horatius Chriſtiani *ſect.* 1. *cap.* 17. *n.* 10. Polaccus *par.* 2. *tit.* 13. *n.* 10. & Cærem. Monaſt. *lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 18. in quo bene præſcribitur, quòd Sacerdos poſt brevem prædictam morulam, non verſus cornu Epiſtolæ, ut tenet Fagioli *ſupra*, ſed verſus cornu Evangelii debet ſe convertere ad Altare, ut faciat circulum perfectum. Hic Ritus dandi benedictionem cum Sacramento, quamvis præſcribatur a prædictis, & ab aliis Auctoribus, & deducatur in praxi in nonnullis Eccleſiis, præſertim Regularium, nihilominus communis uſus Eccleſiarum Urbis eſt, ut poſtquam Sacerdos reduxit Oſtenſorium ad latus dexterum non debeat rurſus ante pectus reducere, ſed ſtatim ad cornu Evangelii ſe convertere, & ita perficere circulum, ſicut cum dicit *Orate fratres*. Uterque hujuſmodi Ritus benedicendi Populum cum SS. Sacramento approbatus fuit a S. R. C. quæ cum fuerit interrogata pro parte Petri Pellicionii Canonici Eccl. Cathed. Collenſis, an in benedicendo Populo cum SS. Sacramento ſit ſervandus primus ex dictis Ritibus? Prædicta S. C. ſub die 25. Martii 1676. reſpondit, poſſe obſervari ſupradictum modum, quem tradit Bauldry *par.* 4. *cap.* 16. *artic.* 3. *n.* 34. ſin minus, ſervandum eſſe modum diſpoſitum in Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 23. ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem Sacramento Celebrans producat ſignum Crucis ſuper Populum; hoc Decretum datur per extenſum in noſtra Appendice.

XXII. Gavant. eodem n. 7 -- *Nihil dicens, &c.*] Dum Celebrans benedicit Populum, nihil prorſus dicit, quia proprie Celebrans non eſt ille, qui benedicit Populum, ſed Sacramentum. Baruffaldus *ſupra n.* 78. Muſici quoque, & Cantores ſilere debent dum datur benedictio, poſſunt tamen pulſari Organa ſuavi ſono, & gravi, ſicut fit ad elevationem Sacramenti. Diaconus autem, & Subdiaconus, ſive alii hinc inde genuflexi (hoc eſt in ora ſuppedanei) & inclinati facie verſa ad SS. Sacramentum, elevant partes anteriores Pluvialis, dum Celebrans benedicit Populum. Bauldry *ſupra num.* 35. Tonellius *ſupra n.* 9. Gerlacus Vinitor *par.* 4. *tit.* 7. *de Proceſſ. SS. Sacramenti n.* 7.

XXIII. Gavant. eodem n. 7 -- *In modum Crucis ſemel, &c.*] Celebrans qui benedicit Populum eo Ritu, quo ſupra in modum Crucis, ſi ſit Sacerdos ſimplex, ſemel tantum benedicere, & unam tantum Crucem efformare debet ad diſtinctionem Epiſcopi, qui per tres vices facit ſignum Crucis ſuper Populum; ita Cærem. Epiſc. *ſupra*, Caſtaldus *lib.* 2. *ſect.* 10. *cap.* 3. *num.* 10. Baruffaldus *ſupra* §. 7. *num.* 76.

XXIV. Gavant. n. 8 -- *Tum genuflexione facta, &c.*] Data benedictione, & depoſito SS. Sacramento a Celebrante ſuper Altare, ipſe ſtatim facta genuflexione deſcendit cum Subdiacono ad infimum Altaris gradum, ubi iterum cum eodem genuflexus manet, & per Cæremoniarium, vel per eundem Subdiaconum, ut ait Gavantus, amoto velo ab ejuſdem humeris, Diaconus interim remanens

nens in ſuppedaneo Altaris, reponit SS. Sacramentum in Tabernaculo, factis ante, & poſt debitis genuflexionibus.

XXV. Gavant. eodem n. 8 — *Vel in locum altiorem, &c.*] Si alicubi ſit conſuetudo exponendi SS. Sacramentum, ut hoc die colatur a Populo, tunc Diaconus, ſi opus ſit, ſcabellum ante Altare poſitum aſcendit, ut reponat SS. Sacramentum in loco eminenti ſuper Altare præparato, ubi debet eſſe Corporale, aut Palla ſubſtrata; tum facta genuflexione, deſcendet Diaconus, & ſe collocabit ad dexteram Celebrantis, & cum eo genuflexus orabit paullisper, poſtea, ſurgente Celebrante, ſurgent omnes, & facta genuflexione, hoc eſt, utroque genu in plana terra, & profunda capitis inclinatione recedent in Sacriſtiam debito ordine, nimirum præcedentibus Ceroferariis cum Subdiacono, Cruciferario, & cæteris ſequentibus, ibique extinguuntur cerei, & omnes depoſitis Paramentis, ſtatim in albis revertentur, illi qui ſunt de Choro, ad Chorum ipſum, ut ibi cantent Sextam, & Nonam nudo capite, omnibus ſtantibus, & non ſedentibus; ex Bauldry *ſupra n.* 41. niſi tamen ob longiorem Proceſſionis viam, horarum ordo eſſet immutandus.

At ſi SS. Sacramentum includatur in Tabernaculo, Celebrans, & Miniſtri eo incluſo, facta genuflexione Sacramento unico genu, acceptis deinde de more biretis, tegunt capita ſua ante Altare, & recedunt in Sacriſtiam, ſed antequam recedant ab Altari, quia Sacramentum eſt jam incluſum, omnes extinguunt candelas, non verò ſtatim poſt datam benedictionem. Bauldry *ſupra num.* 40. & deinde dicuntur in Choro Sexta, & Nona, ut ſupra innuimus.

XXVI. Gavant. n. 9 — *Parietes viarum ornari debent, &c.*] Circa vias, per quas eſt tranſeundum, nulla limitatur pompa, ideo eædem debent ſummo mane bene mundari, & floribus, frondibusque arborum virentibus ornari juxta locorum conſuetudines. Arcus, quos vocant triumphales, ſi locis congruis apte diſponantur, cum verſibus emblematibus, & myſticis figuris erit admodum laudabile. Bauldry *par.* 4. *cap.* 16. *art.* 2. *num.* 2. Biſſus *lit. V. n.* 42. Poſſunt etiam per vias erigi aliquot Altaria, ſuper quæ aliquando collocari poſſit Sacramentum, ut etiam ſupra innuimus, ut Sacerdos, qui illud defert, ſi velit, aliquantulum poſſit pauſare, & in illis Altaribus ſint Corporalia, niſi burſa cum Corporali in Proceſſione ab aliquo Acolytho deferatur; non eſt tamen neceſſe, quòd prædicta Altaria habeant petram ſacram, quia in iis non eſt celebranda Miſſa; ea quæ in hac Proceſſione prohibita ſunt, jam patent, & ex iis quæ ſupra diximus, & ex Decretis S. C. quæ ſupra dedimus, advertendo quòd omnes debent inhærere dictis Decretis, & ſanctionibus Synodalibus ab Ordinario loci factis, & publicatis per aliquot dies ante Proceſſionem, ut moris eſt; Baruffaldus *ſupra* §. 1. *ad* 22. uſque; qui plura alia ſcite deſiderat circa eruditionem, & Ritus hujus ſollemnis Proceſſionis, legere poterit ea, quæ tradit Jacobus Eveillon in ſingulari libro quem inſcripſit *de Proceſſionibus Eccleſiaſticis cap.* 25. ubi diſſerit erudite de Proceſſione Corporis Chriſti.

XXVII. Gavant. n. 10 — *Ardebunt*

bunt candelæ, &c.] Jam ſupra ſatis indicavimus, quòd omnes, qui huic Proceſſioni interſunt, debent cum candelis accenſis permanere in Eccleſia uſque ad datam benedictionem incluſive.

XXVIII. Gavant. n. 11 – *Si cantantur Veſperæ coram Sacramento in Altari expoſito, &c.*] Conveniens eſſet, ut ob reverentiam tanti Sacramenti, tam Epiſcopus, ſi adſit, quàm Canonici, & omnes præſentes, & in Choro aſſiſtentes, durante Officio, ſtarent ſemper capite detecto, & nunquam ſederent. Quòd ſi hoc ob longitudinem Officii præſtare non poterunt, non omittant ſaltem in ſignum reverentiæ, detecto capite, exiſtente SS. Sacramento ſuper Altare, Divinis Officiis aſſiſtere. Idem faciendum eſt ad omnes Horas Canonicas, & etiam ad Miſſam. Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 33. Bauldry *ſupra art. 6. n.* 1.

De Ritu exponendi Sanctiſſimum Sacramentum in Feſto Corporis Chriſti. §. IV.

Si ante Veſperas hujus diei SS. Sacramentum non ſit expoſitum, Celebrans antequam inchoentur, Amictu, Alba, Stola paratus, & Pluviali cum duobus aſſiſtentibus Cotta, & Pluviali indutis, vel ſaltem ſola Cotta, ſed ſine Stola (quæ tamen quando, & a quo ſit adhibenda dicemus infra) procedit ad Altare, præcedente omnes Thuriferario cum Thuribulo non fumigante, & Ceroferariis, necnon poſt eos ſequentibus quatuor Clericis deferentibus intortitia accenſa juxta laudabilem praxim aliquarum Eccleſiarum. Cùm pervenerint ante infimum Altaris gradum Celebrans, & Aſſiſtentes, bireta Miniſtro, ſeu Cæremoniario tradunt, qui deponit illa in loco congruo, quia ad Veſperas uſui non erunt, & facta genuflexione unico genu in plano ſolo ob reverentiam SS. Corporis Chriſti; ex Cæremon. Epiſc. *lib.* 1. *cap.* 15. §. 5. (& non ſuper infimum gradum Altaris, ut docent Bauldry *ſupra n.* 5. Hippolytus a Portu *in Appendice prima de privata Ven. expoſit. n.* 4.) Deinde Celebrans ſurgens cum Aſſiſtentibus paratis genuflectet poſtea in infimo Altaris gradu, & aliquantulum cum ipſis orabit. Mox primus Aſſiſtens ad Altare aſcendens, Corſettus *tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 10. *n.* 20. cum debitis genuflexionibus hoc eſt, unico genu, aperit oſtiolum Tabernaculi, & facta genuflexione ut ſupra, ſtatim prælaudatus primus Aſſiſtens deſcendit ad dexteram Celebrantis; ubi miniſtrat de more ei ſine oſculis Naviculam, de qua ponit thus in Thuribulo ſine benedictione, & ſtans hic genuflexus ſuper infimum Altaris gradum, Sacramentum incenſat triplici ductu, facta cum Aſſiſtentibus (qui etiam elevant fimbrias Pluvialis Celebrantis) profunda reverentia ante, & poſt incenſationem. Biſſus *lit. E. n.* 232. §. 2. Interim pulſantur Organa, ceſſante Campanarum ſono, deinde reddito Thuribulo Aſſiſtenti primo, qui illud reddit Thuriferario, & ipſe primus Aſſiſtens iterum aſcendit ad Altare, genuflectit unico genu, ut citius ſurgat, & collocat SS. Sacramentum in loco eminenti

nenti ſuper Corporale, aut Pallam ibi ſubſtratam. Bauldry *ſupra*; Ceroferarii autem, vel relinquunt candelabra ſuper Abacum, vel comitantur Celebrantem, qui debet in Choro juxta morem conſuetum celebrare Veſperas.

Aliqui præſcribunt, ut primus Aſſiſtens aperto oſtiolo Tabernaculi, ſtatim facta genuflexione, Oſtenſorium extrahat, atque in medio Altaris ſuper Corporale reverenter collocet, & tunc facta demum genuflexione deſcendat ad dexterā Celebrantis, peragat, *ut ſupra*, ea omnia, quæ diximus uſque ad trinam incenſationem incluſive. Alii denique ſunt in ſententia, quòd extractum Oſtenſorium e Tabernaculo, antequam incenſetur, collocetur a primo Aſsiſtente in ſuo loco eminenti, præparato ſub parvo Baldachino, & hoc facto, dictus Aſſiſtens deſcendat ad dexteram Celebrantis, qui ſurgens imponat thus in Thuribulum ſine benedictione, & ſtatim accipiens Thuribulum dictum a primo Aſsiſtente ſine oſculis, tunc incenſet triplici ductu Sacramentum, Caput profunde inclinans ante, & poſt incenſationem, qua peracta, reliqua fiant ut ſupra, quæ quidem ultimâ ſententia, eſt illa, quæ in Eccleſiis Urbis hodie prævalet omnibus aliis ſupradictis.

Authores primæ ſententiæ adducunt Textus Cæremonialis Epiſcop. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 31. *&* *cap.* 26. §. 14. ubi in pari caſu præcipitur, ut Epiſcopus incenſet Sanctiſsimum Sacramentum in Capſula aperta, antequam inde extrahatur, & tradatur Epiſcopo, & idem Miſſale ordinat Feria VI. in Paraſceve, & idcirco Bauldry *ſupra*, cenſet incenſandum eſſe Sacramentum, dum adhuc eſt in Tabernaculo majori, ſtatim ut a primo Aſsiſtente apertum fuerit dicti Tabernaculi Oſtiolum; ſed auctoritates, & exempla eruta a Cæremoniali Epiſc. *locis ſuprac.* mihi videntur parùm ſuffragari poſſe huic opinioni, quia Feria VI. in Paraſceve ideo ſtatim ac eſt aperta Capſula, incenſatur Sacramentum, quia in illa die Sacramentum ibidem collocatum conſideratur, tanquam in ſuo Throno, & aſſervatur cum magna pompa, præſertim Candelarum, & Lampadarum, unde optime præſcribitur, quòd ſtatim ac Capſula aperitur, & conſpicuus omnibus redditur Calix, in quo Hoſtia Sacroſancta ſervatur, debeat incenſari. At in caſu noſtro, Sacramentum in Tabernaculo clauſum, non cenſetur in ſuo Throno, & ideo melius videtur incenſandum eſſe vel poſtquam fuerit extractum Oſtenſorium, & poſitum ſuper Altare, & ab omnibus videtur, vel etiam quando idem Oſtenſorium poſitum fuerit in loco eminenti præparato, & ſub ſuo Baldachino, tanquam in ſuo Throno poſitum.

Incenſato Sanctiſsimo Sacramento, *ut ſupra*, & collocato in loco eminenti, non debet amplius incenſari, ſed facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano Cappellæ, & etiam profunda inclinatione, debet Celebrans a ſuis Aſsiſtentibus comitatus procedere debito ordine ad ſcamnum in cornu Epiſtolæ præparatum, vel Stallum, ſeu primam Sedem Chori, vel Aſsiſtentes parati, ſtantes ante ipſum in plano, ut mos eſt, ibidem cantare ſollemniter Veſperas, omnibus ſtantibus detecto capite.

Ad Canticum *Magnificat*, Celebrans

brans accedens cum ſuis Aſsiſtentibus, & aliis detecto capite, & facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano, ante inferiorem Altaris gradum, aſcendit ad illud cum duobus tantum Aſsiſtentibus paratis, (ſtantibus aliis ante infimum gradum) & facta iterum cum ipſis Aſsiſtentibus genuflexione unico genu, ut facilius, & commodius ſurgant, ut colligitur ex Biſſo *lit.M.n.*222.§.1.ſicut etiã ex Bauldry *par.*3.*cap.* 17.*n.* 5. (quod ſemper eſt obſervandum, dum ſunt apud Altare, non vero in acceſſu, & receſſu ab eodem Altari, quia tunc utroque genu in plano genuflectere debent, addita etiam profunda Capitis inclinatione, quæ inclinatio omittitur in genuflexione, quæ fit unico genu. Cæremon. Miſſæ Privatæ, *coram Sanctiſſimo Sacramento Expoſito cap.* 12. Biſſus *ſupra*, *& tom.* 2. *lit.* R. *n.*82.) dictum Altare etiam oſculatur Celebrans in medio, deinde retrocedit aliquantulum in cornu fere Evangelii, tum miniſtrante primo Aſſiſtente, ſi adſit, alioquin Thuriferario, ſine oſculis, Celebrans ſtans imponit, & benedicit thus de more, ſed ſine oſculis, quia eſt coram Sanctiſſimo Sacramento, cum benedictione tamen, quia incenſare debet, non ſolum Sacramentum, ſed etiam Altare. Hæc regula igitur ſervanda eſt in Sacramenti incenſatione, ut quando cum Altari incenſatur, Celebrans benedicat ſemper Incenſum de more; At quando incenſatur ſolum Sacramentum, thus non benedicitur, utrobique vero abſtinendum ab oſculis tum cochlearis, & thuriboli, tum manus Celebrantis.

Facta denique in medio genuflexione, deſcendit ad planum Cappellæ, & retrahens ſe ad cornu Evangelii, ne terga vertat Sacramento; & ante medium Altaris, in medio infimi gradus genuflexus juxta noſtram ſupra expoſitam ſententiam, accipit Thuribulum, & Sanctiſſimum Sacramentum triplici ductu thurificat cum profunda inclinatione ante, & poſt, interpoſita inter quemlibet ductum, aliqua morula; Aſſiſtentes interim fimbrias anteriores Pluvialis elevabunt, deinde peracta trina incenſatione, aſcendens ad Altare cum duobus Aſſiſtentibus, cum iiſdem ibi genuflectit, & ipſum Altare thurificat juxta morem.

Completa Altaris incenſatione, & reddito de more in cornu Epiſtolæ Thuribulo Thuriferario, deſcendunt in planum, Celebrans quaſi per latus Evangelii, ſicut & ſecundus Aſſiſtens; Primus vero Aſsiſtens per latus Epiſtolæ, verſa facie quaſi ad medium Altaris, ita ut terga non vertant Sanctiſsimo Sacramento. Bauldry *ſupra n.*2. tum facta genuflexione utroque genu in plano ante infimum Altaris gradum, eo ordine quo venerant, loca ſua repetunt, & fit generalis omnium incenſatio (incenſato prius Celebrante) in Choro, & Eccleſia pro. ut de more. Turrinus *ſupra* §. *Libet hic addere in fine &c.*

Finito Completorio, benedictio Populi cum Sanctiſsimo Sacramento fit eodem Ritu, quo in fine Proceſsionis, de quo Ritu ſupra ſatis locuti ſumus. Interim Chorus cantat -- *Tantum ergo &c.* & alia de more, ut ibi dictum eſt.

De Ritu exponendi SS. Sacramentum infra Octavam Corporis Chriſti. §. V.

XXIX. Quia ſolitum eſt ex Cæremon. Epiſc. *lib.2.cap.*33.§.33. juxta laudabilem conſuetudinem Eccleſiarum per hanc totã Octavã Sollemnitatis Corporis Chriſti exponere Sanctiſsimum Sacramentum ſuper Altare, dum Veſperæ, & Officia Divina recitantur, ad quæ magna Populi frequentia adeſſe ſolet, convenit, ut aliqua de expoſitione Oſtenſorii, in quo eſt Sanctiſsimum Sacramentum, & ejuſdem repoſitione dicamus.

Igitur ad Veſperas Sollemnitatis Corporis Chriſti fiant omnia, ut *ſupra* dictum eſt.

Veſperæ verò infra Octavam Corporis Chriſti ſollemniter pariter dicuntur, ſed parcius quàm in die Feſto, attamen Altare debet decenter ornari candelabris, & aliis, & ſi non adſint Aſſiſtentes Sacri, ſaltem adſit Sacerdos aliquis, & Cæremoniarius cum Celebrante, qui erit paratus, Amictu, Alba, Stola, & Pluviali coloris reſpondentis Officio, cujus Veſperæ celebrantur; quamvis Pallium Altaris, in quo eſt expoſitum SS. Sacramentum, debet eſſe albi coloris. Ad faciendam expoſitionem SS. Sacramenti ante Veſperas, procedunt ad Altare dictus Celebrans tecto capite, cum aliquo Sacerdote, Cotta induto, ſed ſine Stola, de qua tamen infra, & aliquis Cæremoniarius præcedente Thuriferario, & Ceroferariis, & juxta commendabilem nonnullarũ Eccleſiarum morem, ſequentibus poſt Ceroferarios quatuor Clericis, vel ſaltem duobus, deferentibus intortitia accenſa, & cum pervenerint omnes ante infimum gradum Altaris, facta ab omnibus unico genu genuflexione in plano Cappellæ, & depoſito bireto a Celebrante, reliqua peraguntur ſicut ſupra diximus de expoſitione facienda ante Veſperas ſollemnitatis Corporis Chriſti. Hoc ſolum tamen notandum ſupereſt, quòd Sacerdos ille, aut Cæremoniarius, qui aſſiſtit Celebranti, non debet adhibere Stolam niſi quando debet aperire oſtiolum, & pertractare Sanctiſſimum Sacramentum, ſeu Oſtenſorium in aliquo loco collocare, ſeu e ſummo Altari demittere. Et ſtatim ut has functiones peregerit, debet Stolã a collo pendentem ſibi auferre, & alicui Acolytho cuſtodiendam tradere, vel ſuper brachium ſuum dexterum eam deponere. Quod Pontificibus ſtolatis, ſeu Sacerdotibus par ſit alios quoque ſtolatos Sacerdotes, ſeu Diaconos adeſſe, qui Auguſtiſs.Sacramentum educant e Tabernaculo, vel ſuſpenſum demittant, vel Officia Eccleſiaſtica celebrantibus dent in manus, docet etiam, & erudite diſſerit de hoc Ritu Johannes Baptiſta Thiers in ſua Diſceptatione de Stola, &c. *cap.* 28. quæ tamen Stola a prædicto Aſsiſtente, ſeu Miniſtro non eſt adhibenda niſi modo ſupradicto, quem ad praxim deducunt in omnibus fere Eccleſiis omnes illi,qui accurate Sac.Ritus ſervare ſtudent. Aperto igitur Oſtiolo Tabernaculi modo ſupradicto, & educto Oſtenſorio, cætera peragi debent, prout diximus paullo ante

ante de expoſitione facienda in Feſto SS. Corporis Chriſti.

Facta vero Expoſitione, & facta in plano ante infimum Altaris gradum genuflexione utroque genu, cum profunda etiam Capitis inclinatione a Celebrante, & cæteris aliis, ſurgit iterum, & recedit in Chorum nudo capite, comitantibus eum Ceroferariis, ubi adhuc tenens Pluviale de more, dictis prius ſecreto: *Pater noſter*, & *Ave Maria*, incipit, & proſequitur Veſperas, prout fieri ſolet, & cætera peraguntur incenſando Altare ad *Magnificat*, ut diximus paullo ante dè Veſperis celebratis in Feſto Corporis Chriſti.

Hic notandum occurrit, quòd ea omnia, quæ ſupra diximus de Expoſitione, quæ fit ante Veſperas, ſervanda erunt reſpective in Expoſitione, quæ fit ante alias Horas Canonicas; ſi tamen fieri debeat Expoſitio immediate ante Miſſam Sollemnem celebrandam, tunc fiet a Celebrante Planeta induto eo colore, qui ad Miſſam talis diei celebrandam congruit, & eidem Sacerdoti aſsiſtet Diaconus ad peragenda ea omnia, quæ ſupra dicta ſunt.

De SS. Sacramenti Expoſitione, quacumque alia die, vel extra prædictas circumſtantias, facienda. §. VI.

XXX. Huc uſque egimus de Expoſitione Sanctiſsimi Sacramenti, quæ fieri ſolet infra Octavam Corporis Chriſti, nunc lubet aliqua tradere circa Ritus ſervandos in quacumque alia expoſitione aliis diebus facienda ejuſdem Sanctiſsimi Sacramenti. Igitur ſi exponi debeat Venerabile in Hoſtia præſanctificata, ut fieri communiter ſolet, & quæ aſſervatur in Tabernaculo majori; in Sacriſtia Clerici induunt Superpellicea, nimirum Thuriferarius, & Navicularius (ubi commode haberi poſſunt, aliàs ſolus Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo) deinde alii quatuor, aut ſaltem duo, qui deferre debent intortitia accenſa. Sacerdos qui expoſitionem facere debet, decens eſt, ut paretur Amictu, Alba, Stola, & Pluviali albi coloris, & quod aliquis alius Sacerdos, ſive ſit Sacriſta, ſive Cæremoniarius, vel alius quicumque Superpelliceo indutus ei aſſiſtat, qui Stolam adhibere debet modo ſupra a nobis expoſito; hora debita, accenſis omnibus luminibus ad Altare, ubi fieri debet expoſitio, facta a prædictis omnibus inclinatione profunda Imagini Sacriſtiæ principali, præcedent Thuriferarius a dexteris cum Thuribulo non fumigante, & Navicularius a ſiniſtris, deinde quatuor, vel ſaltem duo alii Clerici deferentes funalia accenſa, poſt quos Cæremoniarius, aut alius Sacerdos Cotta indutus, *ut ſupra*, & denique alius principalis Sacerdos Pluviali indutus; ambo tecto capite, & manibus junctis ante pectus.

Cum pervenerint ante Altare, dicti duo Sacerdotes cedent ſua bireta Cæremoniario, aut alii Aſſiſtenti, qui ea accipit cum quaſi oſculis. Tum genuflectunt Sacerdotes unico genu, aliis poſt eos genu pariter unicum ſimul flectentibus in plano, & omnes orabunt in locis ſuis aliquantiſper.

Nimirum principalis Sacerdos, & alius Sacerdos illi aſſiſtens genuflexi in infimo gradu; reliqui verò in plano Cappellæ. Poſt brevem illam orationem ſurgit Sacerdos Pluviali indutus, & ſi non habeat alium Sacerdotem ſibi aſſiſtentem, ipſemet accedit ad Altare, aperit Tabernaculum, extrahit Oſtenſorium cum præcedente genuflexione unico genu, & ponit ſuper Corporale in Altari præparato. Si autem Hoſtia conſecrata fuerit in Pyxide, eam de Tabernaculo extrahet, ponet ſuper Corporale, aperiet, genuflectet, & Hoſtiam collocabit in Oſtenſorio, utrumque claudet, abluet digitos, purificatorio abſterget, genuflectet, Pyxidem in Tabernaculo reponet, iterum genuflectet, claudens oſtium magni Tabernaculi, & Oſtenſorium in medio collocabit, *ut ſupra*, tum genuflectens, deſcendit ad infimum Altaris gradum, & retrahens ſe aliquantulum in cornu Evangelii, ibique ſtans, imponet incenſum in Thuribulum abſque benedictione (vel imponet Incenſum in Thuribulo antequam ab Altari deſcendat, ut *ſupra*, dictum eſt) & nihil dicens; deinde in eodem infimo Altaris gradu, genuflexus accipit Thuribulum ſine oſculis, & ter incenſat Sacramentũ profunde ſe inclinando ante, & poſt; mox reddito Thuribulo, aſcendit ad Altare, genuflectet, & Oſtenſorium cum Sacramento ponet in ſuo loco eminentiori, ubi collocato Sacramento genuflectit, iterum deſcendit in planum, & facta ab omnibus genuflexione duplici genu, redeunt in Sacriſtiam.

Si aliquis Sacerdos aſſiſtat dicto Celebranti, tunc peragentur ab ipſo, ea quæ ſupra expoſuimus circa extractionem Hoſtiæ, vel Pyxidis e Tabernaculo, & collocationem Oſtenſorii ſub Baldachino. Quo facto, Sacerdos Pluviali indutus, peragit ea omnia, quæ diximus ſupra circa incenſationem Sacramenti.

De Venerabilis Depoſitione, & modo recondendi SS. Sacramentum. §. VII.

XXXI. Paullulum ante depoſitionis tempus Clerici, & alii in Sacriſtiam ſe recipient, ibique reſument ea, quæ paullo ante ad expoſitionem aſſumpſerant, ſed præterea requiritur alius Clericus, vel Navicularius, qui deferat velum album oblongum reponendum humeris Sacerdotis, qui Populum cum Sacramento benedicere debet. Aliqui requirunt etiam alium Clericum, qui inſerviat de libro, ſive Rituali, ſive Miſſali, in quo contineantur preces, & Orationes legendæ. Præterea indui debent Superpelliceis quatuor, vel ſaltem duo, qui deferre debent intortitia accenſa, ſicut diximus in Expoſitione SS. Sacramenti. Tum Sacerdos veſtit ſe, *ut ſupra*, Amictu, Alba, Cingulo, Stola tranſverſa in modum Crucis, & Pluviali albi coloris; & quia juxta a nobis ſuperius dicta, & juxta ſententiam Tonelli *lib.* 3. *cap.* 2. §. 3. *n.* 2. Caſtaldi *lib.* 2. *ſect.* 10. *cap.* 2. *n.* 25. Bauldry *par.* 4. *cap.* 16. *art.* 3. *n.* 5. decet ad majorem ſollemnitatem, ut alter Sacerdos deponat, & reponat SS. Sacramentum, & aſſiſtat primo Sacerdoti, Populum benedicturo, ideo hic ſecundus Sacerdos

eodem

eodem tempore aſſumet Superpelliceum, non tamen ſtatim aſſumet Stolam, ſed eam adhibebit eo modo quo ſupra expoſuimus, quia non decet ut Sacerdos Sacerdotali habitu indutus, qualis eſt Stola, aſſiſtat alteri Sacerdoti. Ita induti procedunt omnes tempore opportuno ad Altare, ubi eſt expoſitum SS. Sacramentum, eodem ordine ſervato, prout fecerunt in expoſitione, ita tamen ut Clerici de libro, & de velo, ſi interſiut, eant poſt Clericos intortitiorum, & ante Cæremoniarium, ſive Sacriſtam; Sacerdos autem adjutor incedet ante Sacerdotem Pluviali indutum, & ambo tecto capite, & manibus junctis; ſtatim ac Sacellum ingreſſi fuerint dicti Sacerdotes, cedunt ſuum biretum Cæremoniario, vel Sacriſtæ, & ante Altare, tam iſti, quàm alii in utrumque genu in plana terra procumbent, & ſurgentibus Sacerdotibus, ſurgent omnes, & genuflectent iterum prout fecerunt in Expoſitione.

Huc ſpectat adnotare ea, quæ traduntur ab Hippolyto a Portu hoc loco *Append.* 2. *n.* 3. nimirum quòd ſi depoſitioni SS. Sacramenti intereſſet Cardinalis, aut Epiſcopus Loci, aut Princeps laicus, cui deberetur reverentia; videtur opponi diſpoſitioni Cæremonialis Epiſcoporum praxis illa, qua poſt genuflexionem exhibitam Sacramento, Sacerdos, & alii ſeſe inclinant Cardinali, Epiſcopo, &c. unde convenientius videtur, quòd potius antequam perveniat ad medium Altaris Sacerdos Pluviali indutus, & hic, & reliqui ſeſe inclinent, ut præſcribi videtur ab eodem Cæremoniali Epiſc. *lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 13. Poſt brevem orationem factam, aut poſt finem Officiorum, quæ forte cantantur in Choro, Sacerdos adjutor impoſita ſibi Stola, accedit ad Altare, ubi genuflectit utroque genu, manibus ſuper Altare poſitis (ad differentiam Diaconi, qui nunquam Altare tangit) faciem convertendo ad cornu Epiſtolæ tantiſper, ne terga vertat Sacerdoti principaliori, inclinat, & accedens ad medium aſcendit ſcabellum graduatum, ſi opus eſt, ut deponat Venerabile a loco eminentiori ſuper Corporale explicatum in Altari; deinde retrahens ſe, & genuflectens, & inclinans, *ut ſupra*, depoſita Stola, vel ſuper brachium ſuum eam collocando, vel alicui Acolytho eam tradendo, deſcendit, & pergit ad locum ſuum abſque eo quòd terga Sacramento vertat per latus ſuum dexterum.

Tum principalis Sacerdos dum cantatur *Tantum ergo* a Choro ad ℣. *Genitori Genitoque* ſe erigit cum Sacerdote adjutore, imponit incenſum in Thuribulum abſque benedictione, & incenſat Sacramentum genuflexus in infimo Altaris gradu, prout diximus ſupra poſt Proceſſionem ſollemnem in Feſto Corporis Chriſti. Cantores dicant ℣. *Panem de Cœlo, &c.* cui additur *Alleluja* tempore Paſchali ſolummodo, & in tota Octava Corporis Chriſti, aliàs non dicitur, ut patet ex Decreto edito die 5. Julii 1698. & dato in noſtro Indice ſub *num.* 523. mox Celebrans erectus abſque nova genuflexione, ut declaratum eſt a S. R. C. die 6. Septembris 1698. & habetur in noſtro Indice ſub *n.* 538. Sacerdote adjutore, vel Cæremoniario librum ſuſtinente (omiſſo ℣. *Dominus vobiſcum*, ut ſupra ibidem diximus) cantat Orationem manibus jun-

junctis cum brevi concluſione, ut diximus, qua finita, genuflexus accipit velum humerale a Cæremoniario, vel a Sacerdote aſſiſtente, & ſolus aſcendens ad Altare, factiſque debitis genuflexionibus accipiet in manibus, coopertis dicti veli humeralis extremitatibus, Oſtenſorium, & dat cum ipſo benedictionem Populo eo modo quo deſcripſimus ſupra poſt Proceſſionem ſollemnem in Feſto SS. Corporis Chriſti, unde recolantur, quæ ibi dicta ſunt a *n.* 18. uſque ad *n.* 24. incluſive. Poſt benedictionem repoſito ſuper Altare SS. Sacramento, deſcendit, & amoto velo humerali genuflexus manet in infimo gradu Altaris; Sacerdos poſtea adjutor Stola collo ſibi impoſita, factis debitis reverentiis SS. Sacramentum in Tabernaculo majori includit, quo recondito, deſcendit ante infimum Altaris gradum ad locum ſuum, & ſurgentibus cæteris, omnes unicum genu flectentes, ut aliàs, redeunt in Sacriſtiam ordine quo venerant, ſed Sacerdotes tegunt capita ante Altare, antequam e Presbyterio diſcedant.

Huc uſque dicta ſunt fere omnia certa apud omnes Auctores, ſolum diſcrepantia aliqua reperitur circa circumſtantiam temporis, in qua debet incenſari Sacramentum a prædicto Sacerdote principali; nos enim docuimus debere incenſari, poſtquam a Sacerdote adjutore eſt depoſitum e loco ſuo eminenti, & poſitum ſuper Corporale, in Altari explicatum; alii verò (& hæc eſt praxis Eccleſiarum Urbis) tenent, quòd ſtatim ut prædicti Sacerdotes ad Altare pervenerint, facta genuflexione in plana terra utroque genu, ſurgant, & ſtatim genuflectant ſuper infimo Altaris gradu, ubi præmiſſa brevi Oratione, iterum ſurgunt, & miniſtrante Sacerdote adjutore Naviculam ſine oſculis, & Thuriferario Thuribulum, Sacerdos principalis imponit thus ſine benedictione, & nihil dicens. Impoſito verò thure, dictus principalis Sacerdos genuflexus accipit Thuribulum de manu Sacerdotis a dexteris ſibi aſſiſtentis, & incenſat Sacramentum triplici ductu cum profunda inclinatione ante, & poſt, Sacerdotibus aſſiſtentibus, ſi ſunt duo, vel Cæremoniario cum Sacerdote aſſiſtente, ſi eſt unus tantum, hinc inde fimbrias Pluvialis elevantibus, & cum eo ſe pariter inclinantibus; interim cantatur *Tantum ergo* a Choro, & prædicta incenſatio fieri debet juxta ſuperius dicta, dum dicitur *Genitori*, *Genitoque*; poſtea Celebrans Ritu a nobis ſupra deſcripto, dicit Orationem, & dum accipit velum humerale ſibi a Cæremoniario, vel ab altero Sacerdote aſſiſtente impoſitum; Sacerdos adjutor impoſita ſibi Stola aſcendit ad Altare, & ſi opus eſt ſcabellum graduatum, ut deponat Oſtenſorium e loco eminenti, ubi eſt collocatum ſub parvo Baldachino, ſuper Corporale in medio Altaris explicatum. Quo facto, Sacerdos principalis aſcendit, & cætera peragit prout ſupra deſcripſimus, ut det benedictionem Populo.

XXXII. Supereſt nunc, ut tradamus Decreta, quæ ſpectant ad Ritus ſervandos infra hanc Octavam SS. Corporis Chriſti.

Miſſæ Conventuales infra Octavam Corporis Chriſti, poſſunt juxta conſuetudinem Eccleſiæ cantari ſine Diacono, & Subdiacono, excepto die Feſto, ac Dominica, ac die Octava.

S. R. C.

S. R. C. 11. Martii 1608. *in Alexandrina*, & datur in noſtro Indice ſub *num*. 80.

Infra Octavam SS. Corporis Chriſti prohibentur Miſſæ Votivæ quæcumque, vel pro Defunctis, prout prohibet S. R. C. die 21. Junii 1670. & datur in noſtro Indice ſub *n*. 442.

Idem confirmatur per aliud Decretum datum in noſtro Indice ſub *num*. 627.

Anniverſaria Mortuorum infra Octavam Corporis Chriſti non ſunt facienda, niſi præſente Corpore. S. R. C. die 12. Septembris 1671. & datur in noſtro Indice ſub *n*. 448.

Ex iis ſequitur, quòd infra hanc Octavam non poſſet dici alia Miſſa Votiva, quàm Sollemnis pro re gravi.

XXXIII. Gavant. num. 12 — *Officium Dominicæ infra Octavam, &c.*] Solitum eſt octava die hujus Feſti poſt finem Completorii inſtituere Proceſſionem ad reponendum SS. Sacramentum, quæ non tam ſollemnis, & longa via, uti prima, ſed vel per Eccleſiam, vel parum extra eam fieri debet. Cærem. Epiſc. *lib*. 2. *cap*. 33. §. 34. Gerlacus Vinitor *par*. 6. *art*. 25. *num*. 1. Dum dicitur Completorium, quamvis omnes de Clero non parentur, paratur tamen Subdiaconus pro Cruce ferenda, ſicut Celebrans paratur Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali albi coloris, & poteſt eſſe ille idem qui Veſperas celebravit, quamvis hæc Proceſſio fiat poſt Veſperas, dantur tamen Miniſtri celebranti, ſcilicet Diaconus, & Subdiaconus parati Dalmatica, & Tunicella, ſed ſine Manipulis, ſed Diaconus cum ſua Stola Diaconali. Ita parati omnes procedunt ad Altare, præcedentibus Thuriferariis, Subdiacono cum Cruce, & Ceroferariis cum cereis accenſis, tum Cæremoniariis, poſtea Celebrans, medius inter Diaconum, & Subdiaconum, fimbrias Pluvialis tenentes, qui ſtatim ac Cappellam, in qua SS. Sacramentum eſt expoſitum fuerint ingreſſi, caput detegunt, & cum ad Altare pervenerint, omnes, ut alibi dictum eſt (exceptis Subdiacono de Cruce, & Ceroferariis, qui remanent extra Presbyterium) genuflectunt utroque genu, & cætera omnia alia præſtant, reſpective, ut in Proceſſione ſollemniſſima in Feſto Corporis Chriſti, vel in Oratione quadraginta Horarum, vel in Feria V. in Cœna Domini, ut ibi notatum eſt, cum benedictione tamen, quæ datur cum SS. Sacramento in fine, antequam recludatur in majori Tabernaculo, de cujus benedictionis Ritu ſervando ſatis ſuperque ſupra locuti ſumus.

Huc uſque ſermonem habuimus de Ritibus ſervandis in Proceſsione ſollemniſsima hujus diei, nullum verbum faciendo de Ritibus Miſſæ, quæ in hac die, & per totam Octavam dicitur, lubet itaque hoc loco alia etiam obſervare de tali Miſſa, de qua dicimus, quòd in die ſollemni Corporis Chriſti, & per totam Octavam (quando fit Officium de illa) dicitur Miſſa uti notatur prædicto die in Miſſali in proprio de tempore cum Gloria, ſequentia, & Credo. Oratio in prædicta Feſtivitate eſt unica ſine ulla Commemoratione, etiam Octavæ Trinitatis ſi alicubi celebratur, & etiam ſine Commemoratione Feſti ſimplicis, ſi in eadem die incidat. Cenſet autem P. Didacus de Avendanno apud P. Gobat *tract*. 3. *n*. 731. *lit*. *C*. in collecta de Venerabili, inclinandum eſſe

caput

caput ad nomen Sacramenti ob rationem ibi adductam, Halden *par.*1. *tit.*31. *pag.*194. cenſet præfationem de Nativitate Domini ſine ejuſdem communicantes per totam Octavam dici debere, niſi infra hanc dicatur Miſſa habens Præfationem propriam V. G. ab eo, qui celebrat Feſtum Sanctiſsimæ Trinitatis cum Octava, nam a tali dicenda eſt (ait præfatus Halden) Infra Octavam utramque hanc ſimul occurrentem, Præfatio de SS. Trinitate, ſive celebret de S. Trinitate (ſubnectit ibi Halden; ſicuti debet niſi occurrat Feſtum duplex) ſive de Feſto alio duplici infra hanc Octavam occurrente, & tunc in Miſſa Feſti facienda eſt Commemoratio de Octava Sanctiſsimæ Trinitatis ante Commemorationem de Octava Corporis Chriſti &c. Verum non ſubſiſtunt ea quæ dicit præfatus Halden circa præfationem de Sanctiſsima Trinitate, & circa ejuſdem Commemorationem faciendam ab eo, qui celebrat illius Octavam, ante Commemorationem de Octava Corporis Chriſti, nam ex Decretis S. R. C. quæ tradentur in noſtro Indice Decretorum ſpectantium ad Rubricas Breviarii conſtat, quòd Celebrantes utramque Octavam Sanctiſsimæ Trinitatis, & Sanctiſsimi Corporis Chriſti, debent præferre hanc ſecundam Octavam, nempe Corporis Chriſti Octavæ Sanctiſsimæ Trinitatis, & revera valde congruum rationi eſt, quòd concurrentibus duabus Octavis, præferatur magis privilegiata, qualis eſt procul dubio Octava Corporis Chriſti, minus privilegiatæ, qualis eſt Octava Sanctiſsimæ Trinitatis relate ad illos, qui illam celebrant, de qua prælatione Octavæ unius præ alia nonnulla dicemus ſuo loco in noſtris additionibus, & obſervationibus ad Gavant. Comment in Rubricas Breviarii Romani, nimirum ad *cap.*19. *ſect.*6. *tom.*2. Quapropter Feria VI. & Sabbato infra Octavam Corporis Chriſti in tali concurrentia prædictarum Octavarum fieri debet de Octava Corporis Chriſti cum Commemoratione Feſti Trinitatis, & ſi occurrat Officium aliquod duplex in prædictis Feriis Commemoratio Corporis Chriſti præcedere debet Commemorationem Sanctiſsimæ Trinitatis, & Præfatio in Miſſa dicenda eſt illa, quæ dicitur in Octava Corporis Chriſti.

XXXIV. Gavant. num. 33 — *Diverſa fuiſſe loca Stationalia, &c.*] Nomen Stationis ambiguum eſt, ut optime adnotat Mabillon in ſuo eruditiſſimo Commentario præfixo Ordinibus Romanis, quos ipſe evulgavit *n.*5. Aliquando igitur Statio accipitur pro jejunio voluntario, quandoque vero uſurpatur pro ſtatu orantium, in quo ſenſu loquitur Tertullianus præſertim *Lib. de Orat.* Stationes appellabantur etiam dies illi, quibus Chriſtiani orabant, & jejunabant uſque ad Horam Nonam, & inde dicti ſunt dies Stationales; ut colligitur ex S. Cypriano *Epiſt.* 41. Tertull. *Lib. de Anima, de jejun. & lib.*2. *ad uxorem*, & ex D. Ambroſio *ſerm.*25.

Deinceps vero Stationes appellatæ ſunt illæ Eccleſiæ, ad quas Clerus, & Populus agmine ſupplici inſtructo proficiſcebantur, & ibi conſiſtebant ad aliquam Divini Officii partem celebrandam, & hujuſmodi Eccleſiæ dictæ etiam ſunt loci Stationales. Olim apud Romanos in extraordinariis lætitiæ, vel luctus Feſtis in Templis omnibus Stationes Populo præcipiebantur,

Eſt

Eſt etiam antiquus Ritus in Urbe, ut certis determinatis diebus Clerus, Populuſque Romanus in unam aliquam conveniant Eccleſiam ſupplicationis cauſa, ubi ſacra fiunt, Sermones habentur, aliaque Divina Officia recitantur. Ad prædictam deſtinatam Eccleſiam, ſeu Stationes pergere poterat Clerus Romanus ſollemniter, aut private. Hoc ſecundum eveniebat quando unuſquiſque in locum indictum privatim ſe recipiebat. Primum vero contingebat quando cum ſollemni more, decantando Litanias, aliaſve preces, Pontifex, aliique omnes ad ſtatam Eccleſiam proceſſionaliter pergebant. Ejuſmodi ſollemnes Proceſſiones præcedebat Collecta, nimirum coadunatio Clericorum in una Eccleſia, ut ex ea quaſi agmine facto ad locum Stationis procederetur: Sic dicta, quòd in eo loco Clerus cum Populo colligebatur ad faciendam ſollemnem Proceſſionem, & quia in loco, ubi Collecta fiebat, Oratio ſuper Populum recitabatur ante egreſſum Proceſſionis ab Eccleſia; & inde factum eſt, quòd hujuſmodi Orationes Collectæ appellatæ fuerunt, ut deducitur ex Micrologo *cap.*3, & refert Mabillon *loc. cit.* Igitur in Statione quatuor occurrebant, nimirum Stationis indictio, Populi Collectio, Proceſſio Populi, & terminus Stationis, ſeu Statio ipſa. Indictio fiebat a Notario die Feſto proxime antecedente, & duo indicebat, nempe locum, quò omnes convenire, & ex quo egredi debebant, deinde locum Stationis, ad quem proceſſionaliter pergere jubebatur. Sic die 23. Aprilis in Feſto S. Georgii, ejuſque Eccleſia fiebat indictio Stationis ad S. Petrum pro die 25. ejuſdem Menſis, & invitabatur Populus ad ſe coadunandum in Eccleſia S. Laurentii, ut inde procederet ad S. Petrum, ubi erat Statio. Hæc colliguntur ex iis, quæ traduntur a Frontone in Prænotatis eruditiſsimis ad ſuum Kalendarium §. 7. In aliis etiam Civitatibus ab Urbe Roma fiebant Stationes in majoribus Eccleſiis, & Epiſcoporum Cathedræ huc, & illuc transferebantur; Concilium Aurelianenſe IV. Anno 541. *Can.*3. clare id indicat. Turonibus Stationes per diverſas Eccleſias deſignavit S. Perpetuus Archiepiſcopus, & id narrat Gregorius Turonenſis *lib.* 10. *cap.* 30.

Quoniam verò prædictas Stationes Romæ antea vagas, vel certis Eccleſiis non addictas, S. Gregorius Magnus in ſuo Sacramentario conſtituit per certas Baſilicas, vel Beatorum Martyrum Cœmeteria, ideo Johannes Diaconus in ejus Vita *lib.*3. *cap.*18. *& lib.*2. *cap.*6. ut notat Gavantus, ea omnia, a dicto Pontifice ordinata fuiſſe aſſerit. Omnibus tamen perſpectum eſt ante Divum Gregorium Stationes prædictas inſtitutas fuiſſe, vel ob Sanctorum Natalia, vel ob dies publicæ Proceſſionis, ſive Miſſæ ſacratiori tempore celebrandæ. Stationes ob Sanctorum Natalia fiebant in eorum memoriis, vel in Cœmeteriis, ideſt in Eccleſiis, ſuper eorum Tumulis conſtructis, quæ ob id *Cæmeteria* quandoque appellantur; cum autem notiſſimæ eſſent Sanctorum Feſtivitates, & memoriæ, ſuperfluum videbatur harum Stationum diem, & locum in Sacramentariis aſſignare. Stationes verò aliorum dierum, putà Quadrageſimæ, quatuor Temporum, Adventus, Natalis Do-

Domini, Paſchatis, & ſimilium, cum incertæ eſſent, eas in Sacramentariis deſignare opus erat, ut omnibus manifeſtaretur ad quamnam Eccleſiam eſſet procedendum ad publicam Stationem. Unde S. Gregorius, eas certis diebus in ſuo Sacramentario addixit, ut a cunctis dignoſci poſſint Stationum loca.

Hæc diximus, ut nihil omitteretur eorum, quæ afferri poterant pro Gavanti, aliorumque ſententia, quibus placet, ante Gregorium vagas fuiſſe Stationes; Cæterum ſi Kalendarium Romanum a Doctiſſimo Martene vulgatum *tom* 4. *Theſ. Anecd.* eam ſibi antiquitatem vindicat, quam illi Auctor attribuit, fatendum eſt, Stationes Adventus, & Quadrageſimæ certis fuiſſe Eccleſiis addictas longe ante Gregorium, cùm in eo aſſignatæ legantur. Verum quidem eſt, quòd in Sacramentariis Gelaſiano, & Leonino nullæ Stationes inveniuntur, neceſſe tamen non erat illas deſcribere in Sacramentariis, cùm eſſent in Kalendario deſcriptæ. Quamvis autem fixæ, ac ratæ eſſent in Sacramentario Gregoriano Stationes, nihilominus mos erat eas Populo denunciari ab Archidiacono in publica Miſſa præcedente; Sed aliquando loco Archidiaconi id muneris præſtabat Notarius, cujus rei inſigne exemplum habetur ab Actis Leonis III. & refertur a Mabillon, ut ſupra diximus.

Ad locum Stationum deferebantur ex Patriarchio Lateranenſi libri, vaſa Sacra, præeunte Cruce Stationali; Pontificem in Sella geſtatoria eò portari mos erat; aliquando tamen equo vehebatur. Leo IV. inſtauravit *Crucem auream*, quæ (*ut mos antiquitus eſt*, ait Anaſtaſius) *Subdiaconi manibus ferebatur prædeceſſorum Pontificum*. Presbyteria etiam, ideſt Erogationes fiebant, tum ob Miniſtrorum obſequia, tum ob laudes, & acclamationes; immo Pontifex quandoque in ipſo itinere cauſas finiebat, aut certe ad ejus nutum, nomenculator, & Sacellarius, ut in primo Ordine Romano *num.* 2. Hæc ſummatim collecta ſunt ex iis, quæ tradidit Mabillon *loc. cit. n.* 5. Cæterum Stationes antiquiores eſſe Divo Gregorio etiam aliis argumentis conſtat, præſertim quia S. Hilarus, qui multo tempore ante Divum Gregorium Romanam rexit Eccleſiam, conſtituit in Urbe *Miniſtrales*, qui circuirent conſtitutas Stationes, ut refert Macrius in Hierolexico. *V. Statio.* Miniſtrales autem dicebantur Clerici illi, qui ad ſerviendum Miſſis in iis Eccleſiis, in quibus Stationes celebrabantur, erant deſtinati; ſicuti Subdiaconi Stationarii dicebantur illi, qui Pontifici in Stationum Eccleſiis Celebranti miniſtrabant.

Chronicorum Orientalium Auctor hunc uſum Stationum Sancto Cyrillo refert acceptum, nullo tamen fundamento nixus, ut notat Grancolas *lib.* 2. *ſui Comment. Hiſtor. in Brev. Rom. cap.* 44. quia Stationum uſus nonniſi in Occidente cognitus fuit. Reliqua ad hujuſmodi Stationes ſpectantia legi poterunt apud allegatos Auctores ibidem, & apud Pompejum Ugonium in Hiſtoria Stationum Romæ edita, & apud Honuphrium Panvinium in Libello de Stationibus.

De

Digitized by Google

De Rubricis propr. Miſſarum de Sanctis. XIII.

GAVANTUS.

1 A Vigilia Sancti Andreæ ſumunt exordium, quæ eſt Adventui Domini proxima, a quo fit initium, ut diximus, Propr. de tempore.

2 Illud autem eſt certum, tria de Sanctis fieri ſolita, Vigilias, Feſta, & Octavas. Vigiliæ a Paſtoribus cœperunt, qui Vigilias, naſcente Chriſto, cuſtodierunt, & tota nocte ante quædam Feſta vigilabatur a populis noſtris; ſed ob ſcandala noctu contingentia, jejunio, & Vigiliarum nomine retentis, Vigiliæ fuerunt interdictæ, ait *Hon. in Gem. l.3. c.6.*

3 A S. Ambroſio vulgo dicuntur interdictæ; ſed *Baron. in Notis Martyrologii ad 5. diem Januarii,* probat fuiſſe potius auctas Vigilias tempore S. Ambroſii; neque tunc ſcandala fuiſſe, de quibus cum opinione vulgi loquitur Honorius; neque unquam fuiſſe verum, S. Ambroſium interdixiſſe Vigiliarum uſum.

4 Indictæ vero ſunt Vigiliæ Sanctorum, tum, ut Feſtum præveniendo ſit ſollemnius, *ex Radulph. propoſ.19.* tum, ut temporali eorum anguſtiæ compatiamur, & per pridianam purificati abſtinentiam digniùs celebremus ſequentis Feſti lætitiam, *Alcuin. Paraſceve.*

5 Feſta Sanctorum Natalitia dicuntur a *Tertull. lib.6. de coron. milit.* qui Cœlo hinc emigrantes, naſcuntur, *Alcuin. de Divin. Offic.* Feſta, quia jus in eis fatur, hoc eſt, dicitur, *Raban. lib.2. cap.46.* Feſtivitates, quaſi faſti divinitatis, quia annuatim illis diebus jus divinitatis perſolvitur, *Honor. in Gemma lib.3. cap.7.* Celebritates, quaſi Cælibum, ideſt, caſtrorum Ritus, quia illis Ritus cæleſtium tanquam a Caſtris agitur, *Idem ibid.* Sollemnitates, quia fieri ſolent in anno, *Beleth. cap.36.*

6 Porro ex Apoſtolica traditione manant *ex Baron. Anno 58. n.93.* qui citat *Clem. lib.8. Conſtitut. cap.39.* & probat; primum Feſtum Sancto Stephano dicatum fuiſſe; neque Martyrum ſolum, ſed etiam Paſtorum, & Doctorum Feſta celebrata docet: *ex Gregorio Nyſſeno Oratio in laudem Baſilii, & ex Nazian. Orat. in laudem Athan.* Feſta tamen Confeſſorum in Conc. Maguntiaco ſtatuta ſunt, ait *Bellar. lib.2. de miſſa cap. 20. Anno* 813. ad excitandam, inquit *Auguſt. lib.20. contra Fauſtum cap.21.* imitationem Sanctorum, vel ut in meritis eorum conſociemur, & orationibus adjuvemur; alias affert cauſas *Joban. Dam. lib.4. cap.7.* quæ in eaſdem fere recidunt.

7 De Feſtis autem Sanctorum illud poſſet hoc loco quæri: quando in Miſſali habuere locum ſingula Feſta, & apud quos ſeu a quibus paullatim ad generalem conſuetudinem tranſiere? ſed hac de re fuſius, & commodius *in Commentariis ad Rubricas Breviarii Romani*, ubi etiam de Auctoribus Officiorum cujuſque Miſſæ agemus.

8 Octavæ Sanctorum fiunt ad proroganda eorundem Feſta, ut cele-

 briora

briora ſint, tùm ad compenſanda ea, quæ in Feſtis negliguntur, ut ait *Radulph. prop.*19. & quorumdam fiunt, ut Octavarum myſteria pateant, non autem omnium Feſtorum, ne vileſcant, *Duran. lib.*7. *cap.*1.

9 Myſteria vero ſunt: nimirum, quia per Octavas Sanctorum conſummatio doctrinæ *ex S. Hilario in Pſal.* 118. ſolida eorum virtutis forma, *ex Clem. Alex. Strom.*6. æterna animarum, & corporum glorificatio, *ex Amb. enarrat.* 2. *ad Horontianum*, *&* *Aug. lib.*2 *ſerm. in monte cap.*3. ſignificantur, quæ fuſius explicuimus *in Præfatione noſtra ad Octav. Rom. editum, & approbatum a Sac. Rituum Congreg. die* 19. *Febr.* 1622. a Moyſe, Salomone, Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus eas deduximus: Ritum etiam *ibid.* ſignificavimus, qui partim a Moyſe eſt, ut dies Octava æque ac prima colenda ſit, *Lev.* 23. partim ex conſuetudine antiqua Eccleſiæ, quæ intermedios dies celebrat, ac ſi eſſent temporis Paſchalis, ideſt, cum lætitia, ait *Radulph. loc. cit.*

10 Duo ſuperſunt, alterum ad benedictionem Candelarum ſpectat, & Proceſſionem, in Feſto Purificationis B. V. alterum quando plures Miſſæ in diebus Sanctorum Feſtis ſint cantandæ.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 3 — *Neque unquam fuiſſe verum, S. Ambroſium interdixiſſe Vigiliarum uſum, &c.*] Errant igitur illi, qui auctoritate cujuſdam aſſerti Sermonis S. Auguſtini *ad Fratres in Eremo* (qui eſt *Ordine* 25. juxta editionem veterem) affirmant Divum Ambroſium ad perſuaſionem D. Monichæ, uſum Vigiliarum ea de cauſa ab Eccleſia eliminaſſe, quòd Chriſtianorum plurimi illud noctis tempus ludendo, & Choreas ducendo tranſigerent, nam hoc validis argumentis, Baron. a Gav. citatus, *in notis Martyrologii ad quintam diem Januarii lit. A.* falſiſſimum eſſe, & ab Auguſtiniano calamo alienum demonſtrat. Igitur, ut ait idem Baronius ibidem, non Ambroſius, non Auguſtinus, nec alius Orthodoxorum iis temporibus, Vigilias nocturnas Eccleſiaſticas abrogavit, vel minuit, ſed impuriſſimus Hæreſiarca Vigilantius, Vigilias, ſui nominis hoſtis, impugnavit; ſicque minuere conatus eſt, ut non niſi ſemel in Anno, in Paſchali ſollemnitate Vigilias peragendas eſſe jactaret: ita ex Hieronymo *adverſus Vigilantium*, cujus intentio ad abrogandas in Eccleſia Dei Congregationes tendebat; idem Baronius *Anno* 51. quæ omnia confirmari poſſunt *Can.* 1. *Matiſconenſis Concilii* habiti Anno 581. duo ferme Sæcula poſt DD. Hieronymum, & Auguſtinum, in quo Canone approbantur Vigiliæ ante Dominicas totius Anni, quæ aſſidue a Fidelibus frequentabantur, & quamvis Concilium Antiſſiodorenſe *Can.* 3. prohibuiſſe videatur Vigilias, non de Vigiliis ſacris, & publicis in Eccleſia celebratis ibi egiſſe, ex ejuſdem verbis ſatis liquet. Eliberitanum verò Concilium *Can.* 35. interventum Fœminarum in Vigiliis utique prohibuit; alii verò perperam Vigiliarum no-

nocturnarum prohibitionem Bonifacio Papæ I. tribuunt. S. Leo Papa, qui tertio loco illi ſucceſſerat, Vigiliarum obſervantiam crebro in ſuis Sermonibus inculcat. De hac materia in Additionibus noſtris *ad ſect.* 3. *c.* 7. *tomi* 2. continentis Commentaria ad Rubricas Breviarii Romani iterum ſermonem habebimus.

De Benedictione Candelarum, & Proceſſione in Feſto Purificationis B. Virginis. XIV.

GAVANTUS.

1 PUrificatio B. V. dicta eſt Feſtum Simeonis, & Annæ, Præſentationis, Occurſus, a Græcis, Hypante, ſeu Hypapante, hoc eſt obviatio, occurſus: & cœpta eſt coli Conſtantinopoli ſub Juſtiniano Imperatore, *ex Niceph. lib.* 17. *cap.* 28. Romana Eccleſia recepit Anno 542. *ex Sigiberto*; at ſub Gelaſio, *ait Baron.* qui abſtulit Lupercalia circa Ann. 496. imo etiam ante; nam habetur *in Comite S. Hieron.* lege *Baron. Anno* 544. certe ante S. Gregorium, in cujus quoque *Sacrament.* legitur. Sergius Papa addidit Litanias, ſeu Proceſſionem cum cereis benedictis, *ex Ord. Rom.* ſed ante Sergium S. Eligio tribuit hunc cereorum Ritum, *Baron. in Martyrol.* qui obiit circa Annum 665. *ex Sigiberto*; habuitque de his cereis benedictis ſemonem. *Beda in lib. de temp.* affert cauſam: vice, ait luſtrationis, quæ in ſecundo menſe Plutoni fiebat, accenduntur cerei quaſi lucentes bonorum operũ lampades, ut obviam Chriſto cum Virginibus eamus, aliam habet *Rupert. lib.* 3. *cap.* 25. ut cum Simeone geſtemus Chriſtum velut in ulnis, quem cereus deſignat, genitus ex ape opere virginali unà cum melle divinitatis.

2 Nunc Rubricas hujus Feſti proprias explanemus. Primò, veſtiendum erit Altare pallio violaceo ſuper album, ita ut facile quoque ante Miſſam dimoveri queat.

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

De origine, & antiquitate Feſti Purificationis B. Virginis. §. I.

I. Gavant. n. 1 — *A Græcis Hypante, ſeu Hypapante, &c.*] Feſtum hoc Purificationis B.M.V. Græco nomine *Hypante*, ſeu *Hypapante* dicitur, quaſi occurſus, quo alicui honoris, & officii gratia obviam itur. Quoniam verò hoc Feſtum inſtitutum fuit ab Eccleſia in memoriam illius diei, quo Chriſto cum Matre, & Joſepho ad Templum accedenti obviam venerunt Simeon, & Anna gratulantes, & benedicentes Deo, ut habetur etiam in Menologio Græco ad hanc diem, ideo in Eccleſia Orientali prædictum

dictum nomen *Hypante*, ſeu *Hypapante* ſortitum eſt; ab aliquibus verò dicitur Hypante Domini, ab aliis autem Hypante Simeonis, & Annæ, ſed a Theophilacto Simocatta *lib.* 8. *Hiſtoriæ cap.* 4. appellatur quadrageſima dies celebritatis Natalium *Magni Dei Jeſus*. Ex præcepto ſiquidem Legis Moſaycæ Mulier, quæ Maſculum pepererat, elapſis quadraginta diebus purificabatur in Tabernaculo, & poſt Templum a Salomone conſtructum, in Templo, oblationibus a lege præſcriptis, & quamvis puriſſima Dei Genitrix, quæ de Spiritu Sancto conceperat, nulla prorſus Purificatione indigeret, & a prædicta legis veteris diſpoſitione immunis eſſet, ut certum eſt apud omnes, & clare oſtendit Laurentius Maffei in ſuis eruditiſſimis notis ad Sigonianam Hæbreorum Rempublicam, quæ extant *tom.* 4. *Collectan. Mediolan. pag.* 224. *annot.* 58. *&* 59. nihilominus Beatiſſima Virgo, quadraginta diebus elapſis a ſalutifero partu, voluit prædictam legem adimplere, & cæteris puerperis ſe conformare.

II. Gavant. eodem num. 1 -- *Et cœpta eſt coli Conſtantinopoli ſub Juſtiniano Imperatore, &c.*] Prædictum Feſtum Hypante prius inſtitutum fuiſſe apud Græcos, quàm apud Latinos, conveniunt rerum Eccleſiaſticarum Scriptores. Cedrenus refert inſtitutionem hujus Feſti ad Annum nonum Juſtini Magni, cum Antiochia corruit gravi terremotu concuſſa, Anaſtaſius Bibliothecarius in Hiſtoria Eccleſiaſtica Theophanis opinioni adhærendo, illam Juſtiniani ævo conſignat, dicendo: *Anno Juſtiniani* 15. *Menſe Octobris facta eſt Bizantii mortalitas, & eodem Anno Hypante ſumpſit initium, ut celebraretur apud Bizantium ſecunda die Februarii.* Eadem habet Landulphus Sagax *in Vita Juſtiniani*. Sigebertus *in Chronico ad Annum* 542. adhæret eidem ſententiæ, & apud Martyrologium Uſuardi die ſecunda Februarii hæc leguntur: *Hypante Domini, & Purificatio B. V. quod Feſtum tempore Juſtiniani Imperatoris apud Bizantium, ſeu Conſtantinopoli ſumpſit exordium.*

Verùm nonnulli Scriptores Feſti hujus inſtitutionem in Eccleſia Orientali longe antiquiorem exiſtimant, putant enim Methodium Epiſcopum primo Olympi, & Pataræ Maritimarũm Lyciæ Urbium, tum Tyri in Fenicia, qui quarto ineunte Sæculo martyrii palmam adeptus eſt, putant, inquam, Methodium illius feciſſe mentionem in Homilia edita a clariſſimo Combefiſio in Amphilochio, ſicut & Gregorium Nyſſenum celeberrimum ejuſdem Sæculi Scriptorem, alioſque a Bollando *tom.* 1. Menſis Februarii, & a Petro Galiſinio laudatos in ſuis eruditis Adnotationibus ad Martyrologium 4. *nonas Februarii*. Addunt Cyrillum Hieroſolymitanum de cæremonia etiam Cereorum verba feciſſe; idcirco concludunt vel Juſtinianum inſtituiſſe Conſtantinopoli Feſtum, quod jam pridem in aliis Orientalis Eccleſiæ Provinciis colebatur, vel nova ſanctione inſtauraſſe hujuſmodi Feſtum ſollemniori Ritu celebrandum. Huic ego ſententiæ meum facile præberem aſſenſum, ſi certo conſtaret, laudata opera iis eſſe Auctoribus adſcribenda, quorum nominibus inſignita ſunt. Verùm Thomaſſinus *lib.* 2. *de Feſtis cap.* 11. *n.* 6. aliique Scriptores putant ea opera eſſe abjudicanda illis Patri-

Patribus, vel decerpta fuiſſe ex aliis eorumdem operibus, præſertim ex Commentariis in Evangelium Lucæ, ubi myſteria hæc enarrantur. Quidquid tamen ſit de hac opinione in illis veterum Teſtimoniis fundata, fatetur nihilominus ipſe Thomaſſinus ſuſpicari poſſe Feſtum hoc ante Juſtinianum alicubi fuiſſe peractum; propterea quòd Nycephorus ſcribat præcepiſſe Juſtinianum, ut toto Terrarum Orbe celebraretur.

III. Gavant. eodem n. 1 — *At ſub Gelaſio ait Baronius ubi abſtulit Lupercalia circa Annum* 496.] Quando inſtitutum ſit in Eccleſia Occidentali hujuſmodi Feſtum, adhuc incertum eſt. Si Romanum Kalendarium a Martene vulgatum *tom.* 4. *Theſauri Anecd.* deſinente Sæculo IV. vel ineunte V. exaratum fuiſſet, quemadmodum doctiſſimus ejus editor ſibi perſuaſit, certiſſimo argumento probaretur hujuſmodi ſollemnitatem antiquiſſimam eſſe, & prius in Occidentali, quàm Orientali Eccleſia inſtitutam, cum in eo iſta legantur: *Die ſecundo menſe Februario Hypapante, &c.* ſed nonnulla ſunt in prædicto Kalendario, quæ tantam illi vetuſtatem abjudicant, immo ex hoc ipſo doctiſſimus Pinius *in Tractatu Hiſtorico Cronologico de Liturgia antiqua Hiſpanica cap.* 9. §. 5. ſuſpicatur minoris illud Kalendarium antiquitatis eſſe. Sane incredibile omnino videtur hujus Feſti nullam feciſſe mentionem Sacramentarium a Gelaſio conſcriptum, ſi jam ab initio Sæculi quinti celebratum fuiſſet in Eccleſia Romana. Baronius, cujus ſententiam noſter Gavantus amplectitur, in notis ad Martyrologium Romanum, credidit hujus ſollemnitatis inſtitutionem in Eccleſia Latina Gelaſio Romano Pontifici eſſe tribuendam, qui Anno 496. ſuſtulit Lupercalia, quæ Menſe Februario Romæ peragebantur, idque colligit ex Libello Apologetico ejuſdem Pontificis contra Andromacum Senatorem, Annalibus ſuis inſerto, ex quo etiam colligit Gelaſium Lupercalium abolitione cæremoniæ luminarium viam aperuiſſe. Longius progrediuntur Edmundus Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina cap.* 15. & Jacobus Eveillon *in libro de Proceſſionibus Eccleſiaſticis cap.* 7. iſti enim conſtanter affirmant cæremoniam accenſorum cereorum a Gelaſio I. Summo Pontifice inſtitutam fuiſſe, quod ex citato Libello adverſus Andromacum ſibi colligere poſſe videntur. Quod ſpectat ad Feſtum confidenter affirmo Gelaſio adſcribi non poſſe, illius enim mentionem feciſſet in ſuo Sacramentario. Ex quo evidenter ſequitur neque Proceſſionis hodiernæ, & cæremoniæ cereorum inſtitutorem fuiſſe, nihilominus negare non poſſum huic cæremoniæ viam aperuiſſe Gelaſium, quod negat Vir eruditiſſimus, mihique amiciſſimus Laurentius Maffei in notis ad Vitam Sergii Pontificis *num.* 8. ea ratione ductus, quòd in Apologia Gelaſii adverſus Andromacum nullum verbum de Ritu luminarium occurrat; attamen cum Ritus hic Lupercalium, & luſtrationum, quæ a Paganis Menſe Februario in Plutonis honorem fieri conſueverat, abolitioni ſuffectus fuerit, ut teſtatur Beda *in lib. de temporum ratione* his verbis: *Secundum menſem Numa dicavit Februo, ideſt Plutoni, qui luſtrationum potens credebatur, luſtrarique eo menſe Civitatem neceſſe erat, quo ſtatuit, ut juſta* (ideſt Sacrificia, ut idem Beda inter-

interpretatur *lib. de diviſionibus temporum*) *Diis manibus ſolverentur, ſed hanc luſtrandi conſuetudinem bene mutavit Chriſtiana Religio, cum in menſe eodem, die S. Mariæ Plebs univerſa cum Sacerdotibus, ac Miniſtris, hymnis modulatæ vocis per Eccleſias, perque congrua Urbis loca procedit, datosque a Pontifice cuncti cereos in manibus geſtant ardentes*. Certe qui Lupercalia delevit ſuffectæ cæremoniæ viam aperuiſſe videtur, cum Lupercales ludi ſine luſtratione non fierent, nocturno enim tempore peragebantur; cum inſtituta eſſent Menſe Februario Diis Inferis ſacro, quibus Sacrificia de nocte fieri ſolebant. Videatur Pitiſcus v. *Februarius*, & v. *Lupercalia*, ubi reperietur Lupercalia cum luſtrationibus fuiſſe conjuncta. Ut redeamus ad Feſtum, probabiliter opinamur vel Juſtiniani temporibus, vel paullo poſt ipſum ab Eccleſia Romana fuiſſe ſuſceptum, ejus enim meminit Gregorius in ſuo Sacramentario, tum a Pamelio, tum a Menardo vulgato, tum etiam ab antiquiori, quod vidit Card. Thomaſius.

IV. Gavant. eodem n. 1 — *Sergius addidit Litanias, & Proceſſiones cum cereis accenſis.*] Non deſunt qui velint Sergium hodiernæ Proceſſionis auctorem eſſe, libri Pontificalis, & Romani ordinis auctoritate ſuffulti. Sed ante Sergium Ritus hic in Hiſpania, & Gallia vigebat, ut conſtat ex Sermone primo S. Idelphonſi, qui floruit Anno 644. & ex Homilia ſecunda in Purificatione S. Eligii Noviomenſis Epiſcopi, qui obiit Anno 665. Solum igitur ſuſpicari poſſumus Sergium, qui præfuit Romanæ Eccleſiæ Anno 687. Cæremoniam hanc Romam quoque invexiſſe, id enim quod certo aſſirmari poteſt de Sergio eſt, ipſum ordinaſſe, ut Proceſſio hujus Feſti, ſicut & Annunciationis, Nativitatis, & Aſſumptionis B. M. V. exiret ab Eccleſia S. Adriani, & terminaret ad Eccleſiam S. Mariæ Majoris, ut ſcribit Auctor libri Pontificalis in ejus Vita. Hinc colliges hæc verba: *Oratio ad Collecta ad Sanctum Adrianum*, & alia: *Miſſa ad Sanctam Mariam Majorem*, quæ hac die leguntur in Sacramentario Gregoriano a Pamelio evulgato, addita fuiſſe poſt Sergii tempora. Alter enim Codex Gregorianus a Thomaſio viſus, & examinatus (& cujus ope exhibentur Additiones, quæ in Pameliano deſunt) illa verba omittit.

Unum ſupereſt addendum hoc loco, quòd de benedictione prædictorum cereorum nulla fit mentio apud Amalarium, Vvalafridum, Strabonem, Alcuinum, Bedam, qui duo poſtremi cereos tantum a Pontifice dari aſſeruerunt. In Codice tamen Gregoriano, Gelonenſi, aliiſque ſupra nongentos Annos ſcriptis Sacramentariis, nihil ea de re extat. In aliquo Miſſali Eccleſiæ Turonenſis ante Annos 800. ſcripto unica Oratio *ad luminaria benedicenda* reperitur, quam Martene *loc. cit.* exhibet cum quibuſdam aliis Ordinibus antiquis ad cereos benedicendos. Cætera ſpectantia ad hoc Feſtum legi poterunt apud citatos Auctores, necnon apud Florentinium in Martyrologio Hieronyminiano, & apud Hyacinthum de Graveſon *in tract. de Myſteriis Chriſti differt. 9. quæſt. ult.* & apud Menardum *in notis ad Sacramentarium Gregorianum pag.* 40. & 41.

RU-

RUBRICA.

3 *Si hoc Feſtum* a *venerit in Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, vel Quinquageſimæ, ſit tantum candelarum diſtributio, & Proceſſio, & dicitur Miſſa de Dominica.* b *Miſſa verò Feſti transfertur in ſequentem diem.* c *Finita Tertia, Sacerdos indutus Pluviali violaceo, vel ſine Caſula, cum Miniſtris ſimiliter indutis, procedit ad benedicendum candelas in medio ante Altare, vel* d *ad cornu Epiſtolæ, poſitas,* e *& ipſe ibidem ſtans verſus Altare,* f *dicit in tono Orationis Miſſæ Ferialis, Dominus vobiſcum.*

GAVANTUS.

a *Venerit in Dominicis.* Fit aſperſio aquæ ratione Dominicæ ante benedictionem candelarum, nempe, antequam aſcendatur ad Altare.

b *Miſſa verò Feſti.* Fit benedictio cum Proceſſione, dilato Officio de Feſto in ſequentem diem, ex Decreto Clementis VI. niſi Eccleſia dicata ſit in honorem B V. de qua eo caſu erit Miſſa. *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 16. cantata altera de Dominica, quæ reſpondet Officio, ſed ego cenſeo, ſenſum Cæremonialis eſſe de Eccleſia ſub titulo Purificationis B. V. qua ratione, ſicuti dicitur Officium de ea ibidem, ita dici debet & Miſſa, quòd ſi urgeas, de quacumque Eccleſia B. V. intelligi textum illum, duæ Miſſæ erunt cantandæ juxta Rubric. de Tranſlatione Feſtorum ſupra *par.* 1. *tit.* 6.

c *Finita Tertia.* Ob rationem allatam *in* 1. *par. Rubr. tit.* 15. *n.* 2.

d *Ad cornu Epiſtolæ.* Eſt aptior locus ad Ritum; *in Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 17. ibidem etiam paretur vas aquæ benedictæ, & Thuribulum cum Navicula; in ipſo verò cornu Altaris collocetur Miſſale apertum.

e *Et ipſe.* Oſculato prius Altari in medio, *ex Ord. Rom.* Miniſtri verò ſtabunt hinc inde; ſi quid omittimus hoc loco, repetite ea, quæ diximus in Dominica Palmarum, communia huic Benedictioni, & Proceſſioni.

f *Dicit.* Manibus junctis. Benedicturo Celebranti candelas, manu Diaconus elevet fimbriam Pluvialis anteriorem, ut aliàs diximus.

RUBRICA.

4 *Finitis Orationibus, Celebrans ponit incenſum in Thuribulum, deinde ter aſpergit candelas aqua benedicta, dicendo Antiphonam, Aſperges me, ſine cantu, & ſine Pſalmo, & ter adolet incenſo, tum dignior ex Clero accedit ad Altare, & ab eo Celebrans* g *accipit candelam, non genuflexus, nec oſculans manum illius. Poſtea Celebrans ſtans in me-*

dio ante Altare verſus ad Populum diſtribuit candelas primùm digniori, a quo ipſe acceperat, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, & aliis Clericis ſingulatim per ordinem, & ultimò laicis omnibus genuflectentibus, candelam, & manum Celebrantis oſculantibus, exceptis Prælatis, ſi adſint; & cùm incœperit diſtribuere candelas, a Choro cantatur Antiphona.

GAVANTUS.

De incenſo imponendo, aſperſione aquæ, incenſatione, & diſtributione, *Ord. Rom.* quo autem Ritu, vide ſupra in benedictione Cinerum, Palmarum, eſt enim eadem ratio.

g *Accipit candelam. Ord. Rom.* accendi jubet, & diſtribui, toleratur tamen alicubi, ut accendantur tantum initio Proceſſionis, ob longiorem diſtributionem, vel tenuitatem candelarum: & ne ob concurſum accidat macula ex fluenti cera ſupra veſtem Celebrantis.

Quo habitu dignior ex Clero accedat, diximus in benedictione Cinerum, & Palmarum; eodemque modo, quo palma traditur, tradatur & candela Miniſtris, ut ibidem, miniſtrantibus tum Prælatis, & Canonicis, qui manum Canonici celebrantis non oſculantur. Antiphon. & Cantic. repeti poſſunt uſque ad finem diſtributionis.

RUBRICA.

5 *His expletis, cantatur Antiphona, Exurge Domine, & repetitur Exurge Domine. Deinde Sacerdos dicit, Oremus, & Diaconus, Flectamus genua. ℟. Levate; ſi tamen* h *poſt Septuageſimam venerit, &* i *non in die Dominica.*

GAVANTUS.

h *Poſt Septuageſimam.* Habet *Ord. Rom.*

i *Non die Dominica.* Quæ Reſurrectionem Chriſti deſignat, & tempus Paſchale, in quo non genuflectimus: Celebrans autem nunquam genuflectit, *ut in 1. par. Rubr. tit. 17. n. 3.*

RUBRICA.

6 *Deinde fit Proceſſio, & primò Celebrans imponit incenſum in Thuribulum. Poſtea Diaconus vertens ſe ad Populum dicit, Procedamus in pace, & Chorus reſpondet: In nomine Chriſti, Amen. Præcedit Thurife-*

riferarius cum Thuribulo fumigante, deinde Subdiaconus paratus deferens Crucem medius inter duos Acolythos cum candelabris accenſis; ſequitur Clerus per ordinem, ultimò Celebrans cum Diacono a ſiniſtris, omnes cum candelis accenſis in manibus, & cantantur 1 *Antiphonæ ſequentes.*

GAVANTUS.

Eadem omnino ſunt obſervanda, quæ notavimus in Proceſſione Palmarum: neque duo Subdiaconi adeſſe debent, quod aliqui ſcripſere.

1 *Antiphonæ ſequentes.* Habentur *in Ord. Rom.* ſicut & quinque Orationes pro benedictione. Prima quoque Antiphona cum initio ſequentis habetur *in Sacrament, Gregor.*

RUBRICA.

7 *Finita Proceſſione, Celebrans, & Miniſtri, depoſitis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Miſſa, & candelæ tenentur in manibus accenſæ, dum legitur Evangelium, & iterum ad elevationem Sacramenti uſque ad Communionem.*

GAVANTUS.

Cauſæ deduci poſſunt eædem, quæ ſupra *par.* 2. *tit.* 13. *n.* 3. ſed a Miniſtris candelæ non tenentur in Miſſa, a Celebrante ad Evangelium tantum: ab aliis ad elevationem quoque; ſtandum tamen erit, etiam cum candelis poſt elevationem, non genuflectendum.

8 Si ob pluviam non itur extra Eccleſiam, fiat idem, quod in ſimili caſu diximus in Proceſſione Palmarum.

9 Amovetur Pallium violaceum, ſi Miſſa dicenda ſit de Feſto B. V. in qua Præfatio erit de Nativitate Domini, ex Decreto Gelaſii, *teſte Pamelio tom.* 2. *Liturgicon*, a qua Nativitate dies hæc 40. eſt, & terminus quidam legalis, unde & Collecta eſt de Chriſto præſentato principaliter, de Purificatione acceſſorie; *purificatis* (ait Eccleſia) *mentibus præſentari*.

10 An verò in Miſſa de Dominica Septuageſ. ſint tenendæ candelæ accenſæ ad Evangelium, &c. ex verbis Rubricæ: *Fit tantum benedictio, & diſtributio candelarum, & Proceſſio, & Miſſa dicitur de Dominica*, & infra: *Accipiunt Paramenta alba pro Miſſa: & candelæ tenentur in manibus accenſæ, dum legitur Evangelium, &c.* videtur inferri candelas accenſas teneri in honorem B. V. & conſequenter in ejuſdem tantum Miſſa. *Marcellus in Cærem. Papæ lib.* 2. *cap.* 28. meminit earundem trium functionum, ut fiant; Miſſa autem, inquit, fit de Dominica, in qua, *ut in Diariis Cæremoniarum Cappellæ* legitur non ardebant candelæ benedictæ, neque Romæ in Eccleſiis Patriarchalibus

S. Petri, S. Johannis, S. Mariæ Ma oris accenduntur in prædicta Miſſa. Nota, quòd in Cappella Papæ nunc ſemper accenduntur; quia hodie ſemper ibi Miſſa fit de B. V. cujus nomine dicata eſt Cappella, ex Decreto Clementis VIII. licet occurrat in Septuageſima.

Novæ Obſervationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus ſervandis in Benedictione Candelarum. §. II.

V. Gavant. num. 2 — *Primò veſtiendum erit Pallio violacco ſuper album, &c.*] Non eſt neceſſe ut SS. Sacramentum amoveatur ab Altari, ubi facienda eſt benedictio Candelarum, ſi ibi ſit Tabernaculum Sacramenti, & id colligitur ex Cæremon. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 17. §. 1. ubi præcipitur Celebranti, ut genuflectat, ſi ibi aderit SS. Sacramentum in Tabernaculo.

Paratur Credentia prout de more, in qua præter conſueta pro Miſſa ſollemni, ponitur vas cum medulla panis, & aliud vas cum aqua, ſcilicet bucale cum pelvicula, & manutergio pro lavandis, & extergendis manibus Celebrantis poſt diſtributionem Candelarum; inſuper etiam Crux proceſſionalis, parentur item Ritualia, vel libri proceſſionales, vas aquæ benedictæ, & Thuribulum cum Navicula; ex Bauldry *par.* 4. *cap.* 3. *art.* 1. *n.* 6. *&* 7. & Turrino *par.* 3. *ſect.* 1. *cap.* 1. *de benedict. & diſtribut. Candelarum in die Purificationis* §. *Parantur*.

Præterea in plano prope cornu Epiſtolæ paretur alia Menſa, ſive Credentia, Mappa munda cooperta, & ſuper eam ponantur Candelæ ceræ albæ benedicendæ, & pulchro linteo tegantur, tanta verò ſit copia Candelarum, ut ſufficiant omnibus quibus diſtribui, & diſpenſari debent juxta loci conſuetudinem, ſed ea, quæ dabitur Celebranti ſit major præ cæteris, & reliquæ majores, & minores pro numero, & qualitate perſonarum, quibus diſtribui debent, & pro locorum uſu. Debet etiam Sacriſta reſervare ſufficientem numerum Candelarum pro Infirmis, & eas obſignare, ne diſtribuantur ſimul cum aliis.

In Sacriſtia præparentur Paramenta violacea, & alba reſpective, ſi dicatur Miſſa de Feſto, ſed pro Miniſtris Sacris pro benedictione Candelarum, & Proceſſione parantur etiam Planetæ plicatæ ante pectus, ſi iis prædicti Miniſtri Sacri utantur, ſed ſine Manipulis, ut videbimus infra.

VI. Rubr. & Gavant. n. 3 — *Finita Tertia, &c.*] Circa finem Tertiæ, accenduntur ſex Candelæ Altaris, & apponitur Pallium violaceum Altari, ſi jam id factum non fuerit antea. Dum in Choro dicitur prædicta Tertia, Celebrans, & Miniſtri Sacri ſe parant in Sacriſtia, Celebrans, videlicet, Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali violaceo. Diaconus verò Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali ſine Manipulo cum Planeta violacea ante pectus plicata. Subdiaconus etiam Amictu, Alba, Cingulo ſine Manipulo cum Planeta violacea ante pectus plicata. Acolythi verò induant Cottas, niſi prius id egerint.

Finita

Finita Tertia accedant ad Altare Celebrans, & Miniſtri Sacri parati cooperto capite, hoc modo. Primò præcedit Thuriterarius ſine Thuribulo, manibus junctis, nudo capite, habens a ſiniſtris alium Acolythum pariter nudo capite, & manibus junctis, qui ſuo tempore inſerviet de vaſe aquæ benedictæ. Poſtea ſequuntur duo Ceroferarii deferentes Candelabra cum candelis accenſis; deinde Cæremoniarius etiam nudo capite, & manibus junctis; ultimò Celebrans, medius inter miniſtros Sacros elevantes fimbrias anteriores Pluvialis manu proximiori, altera infra pectus admota, & tranſeundo per Chorum, antequam perveniant ad Altare Celebrans, & Miniſtri ſalutant hinc inde exiſtentes in Choro. Cæremon. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 17. §. 1.

Si verò Celebrans ſit in Alba, & non habeat Pluviale, tunc Miniſtri Sacri præcedunt unus poſt alium manibus junctis, & cooperto capite. Bauldry *ſupra art.* 2. *n.* 4. Biſſus *lit. B. n.* 84. §. 2. Gerlacus Vinitor *par.* 6. *tit.* 2. *n.* 6. Turrinus *ſupra* §. *Ordo*.

VII. Gavant. lit. e -- *Oſculato prius Altari, &c.*] Cùm ad Altare pervenerint, deponunt bireta juxta ſolitum, & Ceroferarii deponunt Candelabra ſupra Credentiam; tum Celebrans medius inter Miniſtros Sacros aſcendit ad Altare (at ſi eſſet dies Dominica fit prius aſperſio aquæ benedictæ ut de more) & illud oſculatur in medio, & cætera peragunt, ut optime notat Gavantus, & prout cum eo diximus in Dominica Palmarum. Quapropter legenda ſunt, & pro hac functione, & Proceſſione facienda, ea quæ ibidem a nobis addita, & obſervata fuere.

VIII. Gavant. lit. f -- *Manibus junctis, &c.*] Celebrans poſt Altaris oſculum, cum ſe receperit ad cornu Epiſtolæ, ibi manibus non extenſis, ſed junctis incipit in tono feriali *Dominus vobiſcum*, non vertens ſe ad Populum, & Orationem *Domine Sancte Pater, &c.* recitat cum ſequentibus, ut in Miſſali. Dum dicit *Oremus*, vel profert nomen *Jeſu*, vertit ſe ad Crucem (ſemper tamen junctis manibus) & caput inclinat; extenſio manuum ad Orationem, ut alibi diximus, fit ſolum in Miſſa. Bauldry *ſupra num.* 7. & Biſſus *ſupra* §. 3. & 4. & quia in his Orationibus occurrit aliquando eſſe benedicendas Candelas manu dextera, quando ſcilicet ad aliqua verba habetur hoc ✠ ſignum, tunc Celebrans dextera benedicit Candelas, ſuper illas producendo ſignum Crucis, ſiniſtra manu ſuper Altare poſita; & Diaconus elevat a dexteris fimbriam Pluvialis anteriorem, ut Celebrans libere dexteram movere poſſit. Biſſus *ſupra* §. 5. Bauldry *ſupra n.* 8. Vinitor *ſupra*.

In Choro dum fit hæc Candelarum benedictio, ſtant omnes verſus Altare nudo capite, inclinantes ſe ad nomen *Jeſu*, & reſpondentes Celebranti quando opus eſt.

Dum a Celebrante dicuntur ultimæ Orationes, tempeſtive Thuriferarius præparat Thuribulum ponendo in eo ardentes Carbones, & alius Acolythus accipit Vas aquæ benedictæ cum Aſperſorio, & ambo ſe locant in plano in cornu Epiſtolæ prope Diaconum, uſque ad finem Orationum. Thuriferarius autem cum Thuribulo in dextera, & Navicula in ſiniſtra debet eſſe propinquior Diacono; Alius vero Acolythus tenens ambabus

babus manibus Vas aquæ benedictæ ſtabit prope dictum Thuriferarium. Bauldry *ſupra n.*10. Biſſus *ſupra* §.7.

IX. Rubric. n. 4 — *Finitis Orationibus Celebrans ponit Incenſum,&c.*] Finitis poſtea Orationibus accedit Thuriferarius ad Altare, & Celebrans miniſtrante Diacono naviculam cum ſolitis oſculis, & Thuriferarius thuribulum in eodem cornu Epiſtolæ, imponit, & benedicit Incenſum more ſolito, & ea omnia deinde peraguntur incenſando, & aſpergendo Candelas aqua benedicta, ſicuti factum eſt in benedictione Cinerum, & Palmarum. Aſperſis, & incenſatis Candelis, & reddito juxta morem aſperſorio, & thuribulo Diacono, Thuriferarius deponit thuribulum in loco congruo, & ſimiliter alius Acolythus vas aquæ benedictæ deponit, ut ambo Candelarum diſtributioni mox faciendæ inſerviant. Biſſus *ſupra* §.10. Bauldry *ſupra n.*11.

Hic notandum, quòd non ſunt benedicendæ eæ Candelæ, quas quiſque tunc ante diſtributionem geſtat in manu; Gavant. *in Manuali Epiſ. Verſ. Benedictio n.*12. neque diſtribui debent Candelæ, niſi præſentibus in Eccleſia. Candelæ benedictæ ad ægrotos tantum mittuntur. Idem Gavant. *ſupra n.*13., & S. C. Epiſc. ita decrevit anno 1581.

X. Rubric. & Gavant. lit. g — *Accipit Candelam, &c.*] Completa benedictione Candelarum, *ut ſupra*, Celebrans accedit ad medium Altaris; Diacono, & Subdiacono hinc inde comitantibus, tum facta Cruci ſimul mediocri inclinatione, ſtatim convertit ſe ad Populum, remanente Diacono a latere Epiſtolæ, & Subdiacono a latere Evangelii, qui ſtabunt toto tempore diſtributionis in medio Suppedanei, paullulum tamen remoti ab ora illius, ut qui accepturi ſunt Candelas, commode ſuper eam genuflectere poſſint; at ſi Suppedaneum ſit nimis anguſtum, tunc hi genuflectent ſuper ſecundum gradum. Celebrans autem ſtabit nudo capite, ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626. & dato in noſtro Indice ſub num. 200. Inter Diaconum, qui a ſiniſtris, Candelas ab Acolytho acceptas, oſculatas prius, ei tradit diſtribuendas; & Subdiaconum, qui a dexteris ejus Pluviale ſuſtinet. Nicolaus de Bralion 3. *par. cap.*5. *n.* 5. Biſſus *ſupra* §.11. Bauldry *ſupra n.*12. Interim Cæremoniarius, vel alius cum debita reverentia Altari, vadit ad Chorum, ubi cum debitis inclinationibus invitat Digniorem de Clero, qui ipſo Cæremoniario comite cum ſuo habitu Chorali, & non cum Stola accedit, facta inclinatione ſolita Choro, ad Altare, quò cum pervenerit facit cum Cæremoniario, qui erit a ſiniſtris ejuſdem Dignioris, ante infimum Altaris gradum genuflexionem unico genu (ſi tamen ſit aliqua Dignitas, ſeu Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, & non aſſervetur Sacramentum in Tabernaculo non genuflectit, ſed profundam facit reverentiam) & poſtea facta Celebranti profunda reverentia, aſcendit ad gradum proximiorem Suppedaneo Altaris; Ibique ſumpta a Diacono ſtante a ſiniſtris Celebrantis Candela benedicta pulchriori, ſine oſculo manus, & non accenſa; Ex Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 16. §.15. vel etiam accenſa, ſi ſit conſuetudo, *ex eodem Cæremoniali ſupra*, eidem Celebranti ſtanti in Suppedaneo Altaris, *ut ſupra*, Candelam eandem tradit cum

Digitized by Google

cùm oſculo ipſius tantum ab utroque, & non manus; mox Celebrans eam tradit alicui Cappellano, ſive Acolytho tenendam, donec facta ſit tota diſtributio; Ex Cæremoniali Epiſc. *lib.*2.*cap.*17. §.2. & Bauldry *ſupra n.*13.

XI. Gavant. lit. g -- *Tradatur & Candela Miniſtris*, *&c.*] Deinde Diaconus acceptam aliam Candelam ab Acolytho, ſtante a ſiniſtris ejus, tradit eandem Candelam Celebranti, etiam cum oſculo tantum illius, & præfatus Celebrans ſtans incipiet diſtribuere Candelas primò eidem Digniori, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, ſi ſint Canonici (ſin vero non fuerint Canonici, tunc prædicti Miniſtri Sacri cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti, accipient Candelas genuflexi ante omnes Beneficiatos, ſeu Manſionarios, & non prius; quas Candelas, ac etiam Celebrantis manum deoſculabuntur) mox aliis omnibus Canonicis per ordinem habitu Canonicali indutis, qui bini cum debitis reverentiis accedent ad Celebrantem, & inclinati tantum (& non genuflexi) ab eo Candelas accipient, quas tantum deoſculabuntur; Ex Cæremon. Epiſc. *ſupra*. Supradictus Dignior Sacerdos de Choro, ſive Vicarius, ſive Dignitas, vel Canonicus; Cærem. Epiſc. *ſupra*, accepta Candela, deſcendit in planum (advertens ne directe terga vertat Celebranti) ubi iterum ad Altare convertitur, & eidem, ac Celebranti, & deinde Choro ſimul cum Cæremoniario debitam facit reverentiam, *ut ſupra*, poſtea eodem Cæremoniario comite ad ſuum Stallum redit, ex Bauldry *ſupra n.*14.

Deinde Beneficiati, ſeu Manſionarii, & Clerici, ac cæteri omnes, ſimiliter bini cum debitis reverentiis accedent, & genuflexi Candelas accipient, illas ac etiam manum Celebrantis deoſculantes, & omnia peragentes, ſicuti diximus de iis, qui procedunt ad accipiendos ramos Olivarum in Dominica Palmarum. Cæremon. Epiſc. *ſupra* §.3.

XII. Gavant. eadem lit. g -- *Miniſtrantibus tum Prælatis*, *&c.*] Nec Rubricæ, nec Cæremoniale declarant ordinem, quo Prælati, ſi adſint in Collegiatis, accipiunt Candelas a Celebrante. Convenire tamen videtur, quòd ſi aliquis Prælatus aſſiſtat in Choro, quamvis non ſit de gremio Eccleſiæ, modo tamen aliquam in ea auctoritatem, ſi non juriſdictionem habeat, & aſſiſtat cum Rocchetto; ut loco Dignioris, & Canonici illius Eccleſiæ Collegiatæ accedat ad Celebrantem, & illi Candelam tradat, & immediate poſt ab eodem Celebrante ſuam accipiet. Alii Prælati poſſent ſuas accipere Candelas immediate poſt Diaconum, & Subdiaconum: Si tamen ipſi Diaconus, & Subdiaconus non eſſent Canonici, poſſent etiam ante illos eas accipere, ſicut accipiunt Canonici Cathedralis Eccleſiæ; ut diximus; Ex Nicolao de Bralion *ſupra n.*6. Prælati ſupradicti non genuflectunt Altari, niſi ſit Tabernaculum cum Sanctiſſimo Sacramento, nec manum Celebrantis oſculantur. Ex Rubrica Miſſalis *de Feſto Purif.* ſed tantum Candelam accipiunt cum inclinatione Celebranti, quæ inclinatio exigua, ſeu ſimplex eſſe debet, ut a pari colligi poteſt ex Cærem. Epiſc. *lib.*2. *cap.*8. §.28.

Si Epiſcopus non faciat hanc Sacram functionem, ſed ſolum interſit eidem, debent ea ſervari, quæ diximus

mus ſupra in diſtributione Palmarum, & de qua re agit Bauldry *ſupra n.20.* & Biſſus *ſupra* §.18. & ſicut prædicto Epiſcopo intereſſenti, ita ſupra. dictis Prælatis ſi adſint, & non accedant ad Altare, poterit per aliquem Sacerdotem tradi Candela cum debitis inclinationibus, & oſculis. Caſtaldus in Praxi Cæremoniarum *lib.3. ſect.3. cap.4. n.6.*

XIII. Rubric. n. 3 -- *Et ultimo Laicis, &c.*] Facta diſtributione Clericis, Candelæ diſtribuuntur Magiſtratibus, & Nobilibus pari diſciplina etiam ad Altare, & cum oſculis, quòd ſi facienda ſit etiam aliis laicis diſtributio, Celebrans deſcendit ad Cancellos Presbyterii, & eam facit eo modo, quo Clericis, & pari diſciplina, quæ ſervatur in diſtributione Palmarum, de qua *ſupra* locuti ſumus. Non convenit tamen ut Fœminæ manum Celebrantis oſculentur, nec etiam ut fiat eis diſtributio ad Altare. Ex Cærem.Epiſc. *lib.2. cap.16.* §.10. & Bauldry *ſupra n.* 14.

Quod ſpectat ad ordinem recipiendi Candelas inter Clerum, & Magiſtratus, ſervari debet Conſuetudo laudabilis locorum, ſed præſtat, ut Clerus ſemper præferatur, ut par eſt, præſertim ubi viget talis conſuetudo. Ex Cærem. Epiſc. *ſupra*, & Bauldry *ſupra n.15.*

Si autem tanta ſit Populi frequentia, ut diſtributio fieri non poſſit a Celebrante; niſi Clericis, Magiſtratibus, & Nobilioribus (quæ ſemper ab eo ſolo fieri debet) deputetur aliquis Sacerdos (vel etiam plures) ſi Celebranti placuerit, qui ſuperpelliceo, & Stola violacea indutus Candelas minutiores per Eccleſiam diſtribuat Populo utriuſque ſexus, Acolytho miniſtro eas ipſi offerente cum oſculis Candelarum tantum. Cærem. Epiſc. *lib.2. cap.16.* §. 12. Bauldry *ſupra n.26.* Gerlacus Vinitor *ſupra n.13.*

XIV. Rubric. & Gavant. ſupra lit. g -- *Et cum incœperit diſtribuere Candelas, a Choro cantabitur Antiphona, quæ, & Canticum repeti poſſunt uſque dum, &c.*] Cum inchoatur diſtributio Candelarum, Cantores incipient Antiphonam: *Lumen ad revelationem gentium, &c.* ut in Miſſali. Cærem. Epiſc. *ſupra* §.4. quam Antiphonam Clerus proſequitur, eamque poſt ſingulos ℣℣. Cantici: *Nunc dimittis, &c.* integre repetit, quos ℣℣. Cantores ipſi decantant ſoli, & repeti poſſunt cum prædicta Antiphona, uſque ad finem diſtributionis. Quare ſi ita protraheretur diſtributio, ut eſſet repetendum prædictum Canticum, dicto illius ultimo ℣. & omiſſo *Gloria Patri*, repetatur a capite: *Nunc dimittis &c.* unde verſus *Gloria Patri* dicatur ſemel tantum in fine quidem Cantici, & completa diſtributione Candelarum. Ex Bauldry *ſupra n.22.* Biſſo *lit.B. n.* 84. §. 11. Vinitore *ſupra*, & aliis communiter.

Dum Cantores procedunt ad recipiendas Candelas, ſemper remaneant aliqui, qui in Choro cantent ℣℣. & Antiphonam, iiſque procedentibus, alii ſubſtituantur; Quapropter ſi pauci ſint Cantores, ii non procedant bini, ſed unus poſt alium ſingillatim, ut ſemper remaneant aliqui Cantores, & nunquam ceſſet cantus in tota diſtributione. Bauldry *ſupra n.23.* Eundem Ritum ſervandum eſſe in diſtributione Cinerum, & Palmarum, ſuo loco diximus.

Circa finem diſtributionis Magiſter Cæremoniarum curet, ut accendantur

dantur Candelæ pro Proceſſione, niſi a principio fuerint accenſæ. Cærem. Epiſc. *ſupra* §. 15. *&* *lib.* 2. *cap.* 17. §. 5.

Notandum hic occurrit, quòd cum Ordo Romanus præſcribat quòd præfatæ Candelæ ſolum a Celebrante diſtribuuntur, ideo nullo modo a Miniſtris Sacris, neque ab aliis inferioribus Miniſtris juxta prædictum Ordinem diſtribui poſſunt, quia cum hujuſmodi ſacra functio ſit actio individua, ſeu per plures Miniſtros dividi non poſſit, ab eodem Celebrante ſeparari non debet; hoc tamen non obſtante advertendum eſt, quòd ſupradicta Ordinis Romani diſpoſitio ita debet intelligi, ut diſtributio Candelarum prohibita ſit fieri a prædictis Miniſtris Sacris, vel ab aliis de Clero, & Perſonis dignioribus; nam quòd ab aliquo Sacerdote, ſi Epiſcopo, vel alii Celebranti placuerit, & ſi ſit conſuetudo Eccleſiæ, ſeorſum diſtribuantur Candelæ minutiores Populo utriuſque ſexus, dum Epiſcopus, ſeu Celebrans alias diſtribuit Clero, & laicis dignioribus, habetur in Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 12. ut paullo ante innuimus.

Rurſus notandum etiam occurrit, quòd quamvis Cæremoniale Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 10. prohibeat ne Epiſcopus Candelas Mulieribus diſtribuat, hæc prohibitio tamen locum non habet, quoad alium Celebrantem, cui permiſſum eſt, ut ad Cancellos, non vero ad Altare Candelas, & etiã Palmas Populo utriuſque ſexus diſtribuat, quod non eſt conceſſum Epiſcopo, quia cum hic in ſua Sede Epiſcopali Candelas pro ſua dignitate diſtribuat, & cùm Mulieres, necnon alii laici vetentur ingredi in Presbyterium, ac proinde ad prædictam Sedem Epiſcopalem accedere non debeant, hinc fit non poſſe Epiſcopum Mulieribus Candelas diſpenſare.

Hic ſummatim collecta exhibemus Decreta ſpectantia ad præſentem diſtributionem Candelarum, & etiam Palmarum.

Aſſiſtentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum, ſed quilibet debet accedere ſecundum prærogativam ſui ordinis. S. R. C. 13. Maji 1603. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 21.

Benedictio, diſtributio Candelarum, & Palmarum, regulariter poteſt fieri in omnibus Eccleſiis tam Collegiatis, quàm Parochialibus, tam Sæcularibus, quàm Regularibus. S.R.C. 28. Aprilis 1607. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 55.

In accipiendis Cineribus, Candelis, & Palmis, attendatur conſuetudo in Vicario, & Canonicis, & aliis, niſi Canonici ſint parati. S. R. C. 15. Martii 1608. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 85.

Benedictio Candelarum, Palmarum, Cinerum, & alias ſimiles functiones facere, quas faceret Epiſcopus præſens, eo abſente, vel impedito ad primam dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinet. S. R. C. 21. Martii 1609. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 96.

Abſente Epiſcopo, benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. S.R.C. 12. Junii 1627. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 209.

Cum Epiſcopus benedicit Cineres, Celebrans debet imponere Cineres Epiſcopo: & idem ſervari debet die Candelarum, & Palmarum, juxta Cæremoniale Epiſc. in *cap.* de Feſto Puri-

Purificationis, & de Dominica Palmarum. S. R. C. 12. Julii 1627. *in Brunduſina*, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 211.

Dignior Sacerdos, ad quem ſpectat Candelam, Cineres, & Palmas Sacerdoti celebranti in die Purificationis, in Feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum miniſtrare, debet ab eodemmet Celebrante ſupradicta accipere ſtans, non vero flexis genibus. S. R. C. 30. Auguſti 1664. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 421.

Dignior de Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, & Palmam, debet accedere ad Altare ſine Stola, recipere Candelam, Cineres, & Palmam a Celebrante, & oſculari manum Celebrantis porrigentis Candelam, Palmamque. Ita S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ*, & datur in noſtro Indice ſub *n.* 590.

Hæc duo poſtrema Decreta quoad Digniorem de Choro, qui porrigit, & deinde recipit a Celebrante Candelam, &c. ſtans, ſeu genuflexus, conciliari poſſunt dicendo, quòd primum loquitur de Canonicis, qui inhærendo Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 17. ſtantes, & ſolum inclinati Candelam, &c. recipiunt a Celebrante; poſterius verò Decretum non loquitur de Canonicis, ſed de aliis inferioribus in Eccleſiis non Collegiatis; præſertim verò Regularium, qui genuflexi Candelas, &c. recipiunt, oſculando Celebrantis manum.

Benedictiones, & diſtributiones Candelarum, Cinerum, &c. non ſunt de juribus mere Parochialibus. S.R.C. 10. Decembris 1703. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 565.

XV. Rubric. n. 5 — *His expletis, &c.*] Completa diſtributione, & non prius, Cantores ſupradicti cantant graviter: *Exurge Domine, &c.* ut in Miſſali, & Chorus proſequitur, & interim Celebrans, ſi diſtributio Candelarum terminatur ad Altare, pro lavandis manibus non deſcendit in planum, ſed eas lavat, ſtans ſuper ſuppedaneum in cornu Epiſtolæ. Biſſus *lit. B. n.* 86. §. 12. quas etiam cum medulla panis fricat, ſi opus ſit, Acolytho Miniſtro fundente aquam, tenente bacile manu ſiniſtra, & Sacris Miniſtris hinc inde miniſtrantibus manutergium (quia tunc non ſunt occupati) cum reverentiis ante, & poſt; vel potius partes anteriores Pluvialis illius hinc inde elevant, & tunc unus ex aliis Miniſtris manutergium porrigit Celebranti. Aqua vero, & medulla panis in Sacrarium infundantur. Bauldry *ſupra n.* 28. Gerlacus Vinitor *ſupra n.* 14.

Si fiat diſtributio Candelarum ad Cancellos, Celebrans non aſcendit ad Altare, ut lavet manus, ſed procedit per planum ad latus Epiſtolæ, & ibi prope Credentiam in plano manus lavat, *ut ſupra*, quibus lotis, aſcendit (factis debitis reverentiis) ad cornu Epiſtolæ, ubi dicto *Exurge Domine, &c.* ſubmiſſa voce cum Pſalmo, & repetita Antiphona a Cantoribus: Cærem. *ſupra* §. 13. ipſe Celebrans (manibus junctis) ſubdit immediate *Oremus*, ſtantibus Miniſtris Sacris, ut ad benedictionem Candelarum. Ex Bauldry *ſupra n.* 29. & Vinitore *ſupra n.* 14.

XVI. Rubr. & G avant. lit. h — *Poſt Septuageſimam.*] Si hoc Feſtum celebretur poſt Septuageſimam, tunc dicto a Celebrante *Oremus* ante Oratio-

tionem *Exaudi quæſumus Domine*, Diaconus adhuc ſtans a dexteris Celebrantis immediate genuflexus cantet: *Flectamus genua*, omnibus genuflectentibus, excepto ſolo Celebrante, & Subdiaconus a ſiniſtris etiam primus omnium ſurgens cantet: *Levate*, tum Celebrans dicit Orationem ſtantibus Miniſtris, ut ſupra. Bauldry *ſupra n.* 30. Biſſus *ſupra* §.13. Gerlacus Vinitor *ſupra*.

Quamvis autem in hac ſacra functione Diaconus, & Subdiaconus ſtare debeant hinc inde a lateribus Celebrantis, tamen convenientius videtur, ut ad dicendum prædicta accedant ad locum ſuum ordinarium poſt Celebrantem, & ſic etiam facilius, & decentius genuflectent, poſtea vero poterunt accedere hinc inde ad ipſum Celebrantem, dum dicit Orationem. Nicolaus de Bralion *par.* 3. *cap.* 1. *n.* 11.

XVII. Rubr. & Gavant. lit. i — *Non in die Dominica, &c.*] Hoc eſt ſi Feſtum hoc occurreret in Dominica Septuageſimæ, Sexageſimæ, vel Quinquageſimæ, tunc non dicitur *Flectamus genua*, nam die Dominico non genuflectimus ob rationes ſupradictas a Gavanto.

Pro Ritibus ſervandis in Proceſſione hujus diei. §. III.

XVIII. Rubric. *Deinde fit Proceſſio, &c.*] Finita Oratione ſupradicta, Celebrans accedit ad medium Altaris, ubi imponit thus in Thuribulum, & cætera peraguntur prout diximus in Dominica Palmarum *num.* 12.

Tum ordinatur Proceſſio per Cæremoniarium circumcirca Eccleſiam, vel aliàs juxta ſitum Eccleſiarum prout diximus etiam de Proceſſione Palmarum, advertendo quòd Subdiaconus benedictionis, non autem alius accipit Crucem proceſſionalem ſibi allatam ab aliquo Acolytho, & præcedente Thuriferario, medius inter Ceroferarios vadit ad Cancellos, ſeu aditum Cappellæ majoris, ibique ſiſtit ſe ante Altare, donec omnes de Choro, qui eum ſequentur, hinc inde ordinati fuerint. Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 13.

Interim Diaconus accipit Candelam Celebrantis de manu illius, qui eam tenet, & eandem ipſi Celebranti porrigit cum debitis oſculis, & mox accepta ſua Candela, genuflectit, ſurgit, & ſtans verſus Populum a tergo Celebrantis, alta, & ſonora voce cantat: *Procedamus in pace*, quo dicto, Chorus reſpondet: *In nomine Chriſti, Amen*, tunc, & non prius Celebrans vertit ſe ad Populum, deſcendit in planum, ubi facta reverentia Altari, accipit a Diacono biretum cum ſolitis oſculis ante, qui etiam accipit ſuum de manu Cæremoniarii, & poſtea incipit Proceſſio, præcedente Thuriferario prout diximus in Dominica Palmarum *n.* 13. quæ iterum legi poterunt, advertendo quòd intereſſentes Proceſſioni deferre debent Candelas accenſas, ſicut Palmas, manu extima.

Cum inceptæ fuerint Antiphonæ a Cantoribus, quæ habentur in Ri-

tuali, & Miſſali, ſtatim Chorus eas proſequi, & complere debet, uti moris eſt, & ſi Proceſſio longior ſit, repetantur eædem Antiphonæ.

In Proceſſionibus hujuſmodi Candelarum, Palmarum, & ſimilium, quæ fiunt per Eccleſiam ſine SS. Sacramento, non eſt pulſanda campanula ad elevationem SS. Corporis Chriſti in Miſſa privata; quòd ſi pulſetur, & advertatur elevatio, tunc genufleƈtendum eſt utroque genu a tranſeuntibus ante Altare, ubi Miſſa celebratur, & depoſito SS. Sacramento, progrediendum eſt, ut declaravit S. R. C. 1. Martii 1681. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 457.

Dum Cantores in reverſione Proceſſionis ingrediuntur in Eccleſiam (vel in Presbyterio, ſi Proceſſio non exiit extra Eccleſiam, ut notavit Gavantus *ſupra Rubr.* 7. *n.* 8.) abſolute cantant Reſponſorium: *Obtulerunt*, ut in Miſſali, quod Chorus proſequitur, deinde iidem Cantores cantant ſoli totum ℣. ſequentem: *Poſtquam impleti ſunt*, *&c.* & Chorus cantat repetitionem Reſponſorii: *Sicut ſcriptum eſt*, *&c.* denique Cantores cantant *Gloria Patri*, *&c.* & Chorus eandem repetitionem iterum cantat. Nicolaus de Bralion *ſupra n.* 18. qua finita, omnes ſuas Candelas extinguunt, & omnes de Clero pergunt in Chorum. Biſſus *lit. B. n.* 84. §. 16.

XIX. Rubric. n. 7 -- *Finita Proceſſione, Celebrans, & Miniſtri.*] Accedunt ad Sacriſtiam, ſi hæc non multum diſtet ab Altari, ſi vero diſtet, facta debita reverentia Altari, & Choro, Celebrans cum præfatis Miniſtris ſe retrahit ad aliquem locum congruũ viciniorem, putà retro Altare, ubi accipiunt paramenta alba pro Miſſa; quæ tamen ſi cantanda ſit de Dominica Septuageſimæ, Sexageſimæ, vel Quinquageſimæ, tunc Celebrans deponit Pluviale violaceum, & accipit Manipulum, & Planetam violaceam. Miniſtri vero Sacri deponunt Planetas plicatas, & accipiunt reſpective ſuos Manipulos cum Dalmatica, & Tunicella ſimili, &c. violacei coloris. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 17. Bauldry *ſupra n.* 9. Biſſus *ſupra*.

Si autem hoc Feſtum Purificationis eſſet Titulus Eccleſiæ, tunc poſt Proceſſionem Candelarum cantatur Miſſa de Feſto, ſicut ſit illius Officium, licet occurreret in una ex ſupradictis Dominicis, quod eſt conforme Rubricis generalibus; cum enim prædictæ Dominicæ ſint ſolum ſecundæ Claſſis, proculdubio cedunt Feſto Titulari, vel Patrono, quod eſt primæ Claſſis. Biſſus *lit. F. n.* 76. §. 4.

Item ſi in Feſto Purificationis occurreret Feſtum Patroni, vel Titularis, tunc poſt Proceſſionem Candelarum Celebrans, & Miniſtri Sacri, depoſitis violaceis paramentis, induunt ſe paramentis convenientibus pro Miſſa illius Sancti, de quo ſit Officium; ob eandem rationem mox allatam, nimirum quia Patronus, vel Titularis cum ſit primæ Claſſis præcedit Feſto Purificationis, quod eſt ſecundæ Claſſis. Advertant vero Celebrans, & Miniſtri Sacri, ut ſupradictum eſt, ne unquam paramenta ſacra ſumant ad Altare, præſertim in medio, quòd ſolis Epiſcopis conceditur, vel aliis habentibus uſum Mitræ, & Baculi.

Ex huc uſque dictis liquet, quòd Decretum editum a S. R. C. die 25. Januarii 1603. & datum in noſtro Indice Decretorum ſpectantium ad Rubricas

bricas Breviarii, nimirum -- Feſtum Purificationis B. V. M. ſi venerit in Dominica Sexageſima celebrandum eſt cum Commemoratione Dominicæ -- Liquet, inquam, quòd hoc Decretum intelligendum venit de Feſto Purificationis tamquam Titulari Eccleſiæ, nam cæteroquin in Cæremon. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 17. præſcribitur, quòd, ſi hujuſmodi Feſtum veniret in Dominica Septuageſimæ, Sexageſimæ, vel Quinquageſimæ, non mutantur paramenta Altaris, nec Epiſcopi, ſed remanent eadem violacea, & Diaconus, & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella, quia fit de Miſſa de Dominica ſecundum regulam in Rubricis Miſſalis ſub hoc Feſto poſitam, & præterea additur in eodem Cærem. Epiſc. ibidem, quòd ſi Miſſa fiet de Feſto Purificationis, Epiſcopus, & omnes capiunt ſuas Candelas accenſas in manibus uſque ad finem Evangelii, & iterum ad elevationem SS. Sacramenti eas tenent accenſas uſque poſt Communionem. At quando dicitur Miſſa de Dominica, ſicuti dici deberet in prædicto caſu, præſcribit, inquam, Cæremoniale ibidem, quòd Candelæ amplius non accenduntur, neque ad Evangelium, neque ad elevationem SS. Sacramenti. Rurſus patet ex Decreto edito die 12. Junii, & dato in noſtro Indice ſub *n.* 209. quòd idem qui benedicit Candelas in hac ſollemnitate debet celebrare Miſſam. Videatur etiam aliud Decretum datum ſupra a nobis in noſtris Additionibus hac *par.* 4. *tit.* 6. *de Feria IV. Cinerum, uſque ad Dominicam de Paſſione num.* 20. ubi magis confirmatur hæc doctrina.

Sumptis igitur a Celebrante, & Miniſtris Sacris paramentis ſibi convenientibus a Sacriſtia procedunt omnes ad Altare pro Miſſa celebranda more ſolito, nimirum præcedentibus Ceroferariis cum Candelabris accenſis, & Thuriferario cum Thuribulo fumigante, non deferentibus tamen aliis Candelas benedictas accenſas: Bauldry *ſupra n.* 9. Verùm ſi Celebrans, & Miniſtri ſumpſerint paramenta non in Sacriſtia, ſed in loco viciniori Altari, putà ut ſupra, retro illud; tunc accedunt ad Altare, Ceroferariis non deferentibus Candelabra, neque Thuriferario Thuribulum. Biſſus *ſupra lit. S. n.* 6. §. 18.

XX. Gavant. n. 10 -- *An vero in Miſſa de Dominica Septuageſimæ ſint tenendæ Candelæ accenſæ, &c.*] In ſupra expoſita Rubrica ſeptima præſcribitur Ritus peculiaris ſervandus in Miſſa ſollemni hujus diei, nimirum, quòd dum legitur Evangelium debent omnes tenere Candelas accenſas; cantato autem Evangelio extinguuntur. Sed iterum tenentur accenſæ ad elevationem SS. Sacramenti uſque ad completam Communionem Sacerdotis Celebrantis, aliorumque, ſi adſint communicandi. Diaconus tamen, & Subdiaconus nunquam tenent prædictas Candelas accenſas, ſed Celebrans ſolum, dum cantatur Evangelium, & non amplius, ſuam Candelam accenſam tenet. Ex Biſſo *lit. M. n.* 248. §. 1. & Halden *par.* 2. *tit.* 2. *de Feſtis menſis Februarii* 2. *ejuſdem*.

Cum igitur Candelæ teneantur accenſæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti, ideo paullo ante Evangelium, & ante elevationem SS. Sacramenti Acolythus, aut aliquis alius Miniſter, ſumpto lumine de Candelabris Ceroferariorum, accedit

dit ad Chorum cum debitis reverentiis, & primùm Candelam cujuſcunque Ordinis accendit; alii vero Clerici ſibi mutuo Candelas accendunt. Bauldry *ſupra n.* 10.

Celebrans autem, data benedictione Diacono ante Evangelium, ſtans in cornu Epiſtolæ accipit ab aliquo Cæremoniario, vel Acolytho Candelam ſuam accenſam cum oſculis ab ipſo Acolytho præſtitis, eamque tenet ad Evangelium a Diacono cantandum, quo cantato, reddit eandem ei a quo accepit, antequam librum oſculetur. Ex Bauldry *ſupra num.* 11.

Movet dubium Gavantus *ſupra num.* 10. an in Miſſà de Dominica Septuageſimæ tenendæ ſint prædictæ Candelæ accenſæ, &c. & in progreſſu ex Textibus Rubricarum dicit, inferri poſſè Candelas accenſas teneri in honorem Beatæ Virginis, & conſequenter in ejuſdem Miſſà tantum; & revera, ut innuimus ſupra, hoc idem colligitur clare ex Cærem. Epiſc. in quo præſcribitur, quòd ſi fiat de Dominica Septuageſimæ, &c. Candelæ non accenduntur neque ad Evangelium, neque ad elevationem, & idem docet Halden *ſupra*, necnon Turrinus *par.* 3. *ſect.* 1. *cap.* 1. §. *Diaconus*. Item ſequitur, quòd accendi non debent dictæ Candelæ ſi cantetur Miſſa de alio Feſto Patrono, vel Titulari, ut optime obſervant Brailon *ſupra n.* 19. Biſſus *ſupra*, & clare deducitur ex Cæremoniali Epiſc. *ſupra*.

Reliquum eſt ut obſervemus, quòd ſupradictæ Candelæ, quando tenentur accenſæ poſt elevationem, tenendæ ſunt non a genuflexis, ſed a ſtantibus, ut notat Halden *ſupra*.

De prædictis Ritibus ſervandis in Eccleſiis Minoribus.

De præparandis pro Benedictione Cereorum. §. I.

Super aliquam Menſam parentur Cerei benedicendi, Thuribulum cum Navicula, Vas aquæ benedictæ, aliud Vas cum aqua, & manutergium pro lotione, & exterſione Celebrantis, ut ſupra, tunc ſi unus, aut tres tantum ſint Sacerdotes, Celebrans paratus Alba, & Stola tantum, vel etiam Pluviali violaceo, tecto capite, & junctis manibus accedit ad Altare cum tribus Acolythis, qui procedunt nudo capite, & junctis manibus, facta debita reverentia, vel genuflexione Altari, prout congruit, & dictus Celebrans ad illud aſcendit, eòque oſculato ſe recipit ad cornu Epiſtolæ, ubi benedicit Candelas paullo ante detectas ab aliquo Acolytho cum cantu, ſi adſint Cantores, aut ſine cantu ſi non adſint Cantores. Aliquis Acolithus, ſtans a cornu Epiſtolæ, elevabit anteriorem partem Pluvialis Celebrantis, dum format ſignum Crucis ſuper Candelas. Si ſit dies Dominica, fieri debet prius aquæ benedictio, & aſperſio, ut ſupra, ut diximus in Dominica Palmarum.

§. II

§. II.

In fine benedictionis impoſito, & benedicto thure, Acolythis miniſtrantibus, Celebrans aſpergit, & incenſat Candelas, ut ſupra, deinde in medio Altaris eas diſtribuit (accepta prius ſua a Presbytero, ſi adſit) Clero ad ipſum Altare, & Laicis ad Cancellos, debitis reverentiis ſervatis Altari, & Celebranti. Dum fit diſtributio Candelarum cantatur Antiphona *Lumen ad revelationem gentium*, & Canticum *Nunc dimittis* in Choro, ut ſupra, &c. ſi adſint Cantores, alias Celebrans eadem legit in cornu Epiſtolæ ante diſtributionem. Qua facta, Celebrans lavat manus, & deinde dicit Orationem, præmiſſo *Flectamus genua*, a ſe, ad quod genuflectit, & *Levate*, ab Acolytho Miniſtro tunc ſurgente, ſi poſt Septuageſimam, & extra Dominicam peragatur talis functio.

§. III.

Deinde in medio Altaris iterum imponit, & benedicit incenſum, accenduntur Cerei pro Proceſſione facienda, & verſus Populum Celebrans tenens manu dextera Candelam accenſam dicit: *Procedamus in pace, &c.* tunc fit Proceſſio, in qua Cantores canunt Antiphonas in Rituali notatas; vel ſi non adſint Cantores, ipſemet Celebrans eas legit alta voce. Crux proceſſionalis defertur ab aliquo Acolytho inter duos Ceroferarios, ſi iſti haberi poſſint, & in ingreſſu Eccleſiæ Reſponſorium: *Obtulerunt* decantatur, ſeu alta voce legitur ab ipſomet Celebrante.

§. IV.

Finita Proceſſione, Celebrans Miſſam privatam celebrat prout convenit illi diei, ad cujus Evangelium, ſi celebret Miſſam de Feſto Purificationis, accenduntur Candelæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti uſque ad peractam Communionem incluſive, ut ſupra. Si autem dicatur alia Miſſa, quæ non ſit de Feſto Purificationis B. M. V. ut diximus ſupra, non accenduntur Candelæ.

De

De Feſtis, in quibus cantandæ ſunt duæ Miſſæ in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis. XV.

GAVANTUS.

1 DE òbligatione cantandi duas Miſſas in Feſtis, quæ occurrunt in Feriis Majoribus, extat aperta Rubrica in 1. *part. n.* 1. & fuſius hac de re egimus *in* 3. *part. tit.*11. *a n.*7. *ad* 12.

2 Hoc igitur loco enumerabimus ſingillatim Feſta, in quibus eæ cantari debent, Ordine Menſium ſervato, aliis additis opportunis notis.

3 Et in Decemb. quidem præter Feſtum S. Thomæ Apoſtoli occurrens in quatuor temporibus, non occurrit caſus in Eccleſia univerſali, neque in menſe Januario. In ſequenti vero Februar. contingere poteſt caſus (ſi in eundem menſem incidat initium Quadrag. (in Feſt. S. Agathæ, & S. Romualdi, in Antiochena Cathedra S. Petri, & in Feſto S. Matthiæ Apoſtoli, & item, ſi in ejuſdem Vigil. occurrat Antiochena Cathedra extra Quadrageſimam.

4 In Martio accidit ſæpius: in Feſtis S. Caſimiri, Thomæ Aquinatis, & in Miſſa ſollemni, de his Feſtis fiet Commemoratio S. Lucii, & Ss. Perpetuæ, Felicitatis, Franciſcæ Viduæ, Quadraginta Martyr. Gregor. Papæ, Joſeph, Joachim, Benedicti, & Annunciation. B. V. * In Miſſa vero de Feſt. Semiduplici ſecunda Oratio, & tertia erunt eædem, quæ in Miſſà de Feria.

5 Quòd ſi Feſt. Annunciationis B. V. in eos dies incidat, qui occurrunt a Dom. Palmar. uſque ad Fer. III. Paſchatis incluſive, quamquam *in antiquis Rubricis generalibus par.*1. *de Translat. Feſt. tit.* 6. ratione tituli Eccleſ. vel concurſus populi concedebatur poſſe cantari aliam Miſſam de Feſto ultra Miſſam correſpondentem Officio; tamen ex nova Rubrica ibidem poſita non poteſt cantari Miſſà de B. V. In aliis autem diebus Quadrag. poterit cantari, ut diximus, & in ejus fine dicetur Evang. S. Johann. quod ſemper obſervatur in Miſſa de Feſto diſtincta a Miſſa de Feria majori, quando ambæ cantantur eodem die, ut aliàs docuimus.

6 In Aprili, ſi intra Quadrag. venerint Feſt. S. Franciſci de Paula: & S. Leonis Pap. duæ cantantur Miſſæ, ſi vero alicubi accidat Feſtum Semidupl. a Dominica Paſſionis ad Dominicam Palmarum in Miſſ. de Feſto dicuntur duæ tantum Orationes, nempe 2. Eccleſ. vel pro Papa, ſicut etiam in Miſſa de Feriis.

7 In Feſto Sancti Marci Miſſa Litaniarum majorum cantatur ſine Gloria, Credo & cum Præfatione Paſch. cum Orationibus tribus, ut in Litaniis Minoribus, niſi terminetur Proceſſio ad Eccleſiam S. Marci, quia cantabitur de Feſto, ex Decreto Sac. Rit. Cong. 23. Maii 1603. ſi vero incidat in diem Paſch. vide quæ diximus hac *par.*4. *tit.*11. *n.*10.

8 In

8 In minoribus Litaniis, ſi occurrat Feſtum Semiduplex, aut Duplex, cantantur duæ Miſſæ, de Feſto, de Rogationibus.

9 In Vigil. Aſcenſionis Domini cantantur duæ, de Vigil. & Rogationibus illa poſt Sextam, hæc poſt Nonam, quod ſi occurrat Feſtum novem Lectionum cantari debent tres, Miſſa de Feſto poſt Tertiam, reliquæ, ut dictum eſt: vide quæ diximus *tit.* 11. *numer.* 13. & Vigil. Miſſa poſt Sextam dicitur contra Alcocer; quia non jejunatur hæc Vig. & indicatur hic Ritus *p.* 1. *tit.* 15. *n.* 2. ubi hora Nona tribuitur Miſſæ de Vigilia, quæ jejunatur, ergo non illi, quæ non jejunatur: præſertim in concurſu duarum Miſſarum, inter quas aliqua debet mediare Hora *ex Francol.* quod aliàs diximus, & hic eſt ſenſus Rubricæ Miſſalis, quæ alioquin eſt obſcurior.

10 Menſe Junio accidere poteſt Vigilia de S. Jo: & SS. Apoſtol. infra Octavam, & die Corporis Chriſti: & tunc duæ cantantur Miſſæ, in Miſſa vero Vig. Præfat. communis dicitur, *ut ſupra*. In Feſto, item S. Leonis niſi transferatur, cantantur duæ, de Feſto, & de Vig. Apoſtolor. in illa fit Commem. de Octav. S. Jo: & tertia Oratio eſt de B. V. in hac vero de B. V. *& Eccleſ. vel pro Papa*, quia Feſtum, & dies infra Octav. ſunt ſimilia: congruit illis color albus, & Hymnus Angelicus. In Eccleſia tamen S. Joan. Baptiſtæ non dicitur *Credo*, in Miſſà hujus Vigiliæ: ſicuti neque dicitur in Miſſa Rogationum Majorum, ut docuimus *ſupra n.* 7. in Feſto S. Marci, eadem enim eſt ratio.

11 Menſe Julio occurrit caſus cantandi duas Miſſas, quando anticipatur Vigilia S. Jacobi in Sabbato: vel transfertur Feſt. S. Apollinaris in feriam ſecundam, & in his caſibus Miſſæ duæ cantantur de Feſto, & de Vigilia.

12 Menſe Auguſto, ſi Vigilia S. Laurentii fiat in Sabbato anticipate in Feſto SS. Cyriaci, &c. vel Feſt. SS. Cyriaci, &c. transferatur in Fer. II. duæ Miſſæ cantantur.

13 In Vigilia Aſſumptionis B. V. Miſſà de Vigil. non admittit, *Gloria*, neque *Credo*, etiam in Eccl. S. Laurentii: eadem ratione, quam attulimus paullò *ſupra num.* 10.

14 Extra Romam contingere poteſt Vigilia S. Bartholomæi in die Octava Aſſumptionis B. V. occurrente in Sabbato: & eodem modo cantabuntur Miſſæ de Octav. die, & de Vigilia, in qua neque *Gloria*, neque *Credo*, neque *Præfatio* de B. V. pari ratione, qua decrevit Sacra Rituum Congregatio in caſu, de quo *n. ſequenti*.

15 Menſe Sept. occurrere poteſt Feria IV. quatuor Temporum in die Oct. Nativit. B. V. & in Miſſa de Feria non dicitur *Gloria*, neque *Credo*: neque etiam *Præfatio* de B. V. ſed communis dicitur, ex ſimili Rubrica, de qua *ſupra n.* 7. quæ habetur in Miſſali in Miſſà Rogationum: & ita decrevit S. Rituum Cong. *die* 12. *Dec.* 1626. *me petente*: & anno 1627. caſus occurrit.

16 In Feſtis SS. Cornelii, & Cypriani, Stigmatum S. Franciſci, SS. Januarii, &c. SS. Euſtachii, &c. & S. Lini occurrere poſſunt Quatuor Tempora Semptembr. &c tunc duæ cantantur Miſſæ.

17 Vig. S. Matthæi ſemper habet duas Miſſas, alteram de SS Euſtachio, & ſociis, alteram de Vigilia, ſi accidit in Feriis Quatuor Temporum in altera Miſ-

Miſſa de Fer. 4. Temporum fit Commemoratio de Vig. & tertia Oratio erit *A cunctis*. In Miſſa vero de Sanctis ſecunda Oratio *A cunctis*, tertia ad libitum, ſed Evangelium Vigiliæ non legitur in fine, quia non fuit lectum in Officio.

18 Menſe Octobri non accidit caſus. In Novemb. duæ Miſſæ cantantur in die Commem. omnium Fidelium Defunctorum ex nova Rubr. Miſſalis addita, altera de die infra Oct. poſt Tertiam, altera de Requiem poſt Nonam, ſeu poſt Vigilias Mortuorum; quia in Miſſa de Requiem fieri non poteſt Commemoratio illius, de quo fit Officium. Hoc loco monentur Sacerdotes, Sacrificium Miſſæ Defunctorum hac die applicandum eſſe omnibus Defunctis ex intentione Eccleſiæ; neque ideo fit injuria iis, pro quibus quotidiana forte extat obligatio Miſſæ, prævalet enim lex tacita rationabilis Eccleſiæ privatæ legi Teſtatorum: quod & deinde legi apud Fraxinellum *de obligat. Sacerd. ad Miſſ. ſect.* 3. *concluſ.* 4. §. 22. *in edict.* 6. ubi multa docte congerit in hanc ſententiam, quæ favet omnibus Defunctis.

19 In Abſolutione ſollemni Defunctorum hac eadem die, quia ſolent multi circuire Sepulchra, illud obſervare debent, quòd ultima Abſolutio facienda erit ad lecticam Mortuorum, cum ℟. *Libera me* longiori, & Oratione *Abſolve*, in numero plurali: quæ habetur inter Pſalm. Grad. eadem autem hic militat ratio, qua Burchard. *ſup. p.* 1. *tit.* 5. *Rub.* 3. nos, monuit, ultimo ſemper recitandum eſſe in Miſſa Orationem, *Fidelium*, quæ eſt generalis pro Defunctis, poſt Collectas ſpeciales, ut hæc ultima cæteras colligat. Ad alia vero Sepulchra poſſunt diſtribui Reſponſoria Nocturnorum, addendo ſingulis ℣. *Requiem*, ut fit in tertio, & ſexto, fiat aſperſio, & incenſatio ter, in medio, a dexteris, & a ſiniſtris, cum Orationibus, ut in Miſſali, de pluribus, omiſſis Secretis, poſt Orationem non dicitur *Requiem*, *&c.* niſi poſt ultimam Abſolutionem, quæ fit in medio Eccleſiæ; cui additur per Cantores: *Requieſcant in pace. Amen*.

20 Ubi fiunt aliæ ſollemnes Miſſæ pro Epiſcopis, Canonicis, & aliis; ne tamen omittatur Miſſa de die infra Octavam omnium Sanctorum, argum. a fortiori ſumpto ab iis, quæ diximus *num.* 18. etenim Miſſa hæc de Requiem vicem gerit Anniverſarii; quod non excludit Miſſam concordantem cum Officio. Vide *p.* 1. *tit.* 5. *n.* 1.

21 Addam hoc loco, quòd initio Aprilis, & in fine Maji, ſeu initio Junii aliqua Sanctorum Feſta mutant Ritum a tempore non Paſchali ad Paſchale, & e converſo Miſſæque Officia, ſi propria deſint, ſumenda erunt de communi, ſed Miſſa S. Barnabæ dicitur ut in Feſto S. Marci, præter Orationes, Epiſtolam, & Evangelium.

22 Denique, ubi celebratur Feſtum SS. Roſarii ex Decreto Greg. XIII. de quo dicemus in Commentariis Breviarii, ne tamen dicatur ea Miſſa, quæ nomine Roſarii circumfertur, conceſſa tantum Ordini Prædicatorum a Sacra Rituum Congregatione *die* 25. *Junii* 1622. & prohibita fuit aliis eodem die, & rurſus *die* 8. *Aprilis* 1628. ſed fiat Miſſa, ut in Feſto S. Mariæ ad Nives, quod obſervatur in Æde Lauretana, *ex Synodo Diœceſana* 1626. vel ut in Nativitate, mutato nomine, in Feſtivitatis, quod fit Bononiæ, ſed illud prius magis placet.

Novæ

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1 -- *Et fuſius hac de re nos egimus in* 3. *partem tit.* 11. *&c.*] Nos quoque Gavant. veſtigiis inſiſtendo fusè pariter egimus de hac materia Miſſarum Conventualium in noſtris novis Additionibus, & Obſervationibus ad eundem *tit.* 11. *n.* 4. *& ſequentibus*.

II. Gavant. n. 3 -- *Non occurrit caſus, &c.*] Menſe Decembri addenda quoque eſt dies Octava Immaculatæ Conceptionis B. M. ſemper Virginis quando ea incidit in Feriam 4. Temporum. Item cantantur duæ Miſſæ in Feſto S. Euſebii Epiſcopi, & Martyris, ſi incidat in aliquam Feriam pariter 4. Temporum. Tandem cantantur duæ Miſſæ in Feſto Expectationis B. M. V. (in toto tamen tantum Statu Eccleſiaſtico, & in aliis Regnis, & Provinciis, in quibus conceſſum eſt prædictum Officium) ſi occurrat in Feriis ſupradictis 4. Temporum.

III. Gavant. eodem n. 3 -- *In ſequenti vero Februario.*] In Menſe pariter Februario contingere poteſt caſus (ſi incidat in eundem Menſem initium Quadrageſimæ) in Feſto S. Andreæ Corſini ſi transferatur, ut accidit quando prædictum Feſtum occurrit in Feria IV. Cinerum. Item in Feſtis S. Johannis de Matha, & Sanctæ Scholaſticæ.

IV. Gavant. num. 4 -- *In Feſtis SS. Caſimiri, Thomæ Aquinatis, &c.*] Item in Feſto S. Johannis de Deo, Sancti Patritii. Et in Feſto ſeptem Dolorū B. M. V. ſi occurrat in Menſe Martii.

V. Gavant. n. 6. -- *in Aprili*] In Feſto S. Iſidori ſi celebretur in Quadrageſima, & etiam in Feſto S. Vincentii Ferrerii ſi celebretur ut ſupra, & demum in Feſto ſeptem Dolorum B. M. V. ſi celebretur pariter in Menſe Aprilis.

VI. Gavant. n. 11. *Menſe Julio -- Vel transfertur Feſtum S. Apollinaris in Feriam ſecundam.*] Cum Feſtum S. Apollinaris ſit Duplex, ſi incidat in Dominicam non transfertur in Feriam ſecundam, & ideo cum prædictus caſus non amplius occurrat in Eccleſia univerſali ceſſat obligatio prædicta cantandi duas Miſſas.

VII. Gavant. num. 14 -- *Vigilia S. Bartholomæi.*] Item ubi Feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli celebratur die 24. Auguſti occurrit caſus cantandi duas Miſſas in Vigilia S. ejuſdem Apoſtoli, hoc eſt una de S. Philippo Benitio, alia de Vigilia, ſicut idem accidit ubi celebratur die 25. Auguſti quando anticipatur Vigilia Sancti Bartholomæi in Sabbato.

VIII. Gavant. n. 16 -- *Et S. Lini occurrere poſſunt, &c.*] Item occurrere poteſt in ſupradictis quatuor Temporibus Feſtum S. Thomæ de Villanova, in quo etiam cantari deberent duæ Miſſæ.

IX. Gavant. num. 17 -- *Secunda Oratio A cunctis, &c.*] In Miſſa cantata de SS. Euſtachio, & Sociis nulla nunc fit commemoratio, nec alia dicenda Oratio, quia prædictum Feſtum eſt Duplex.

X. Gavant. n. 18 -- *In Novembri duæ*

duæ Miſſæ cant antur in die Commemorationis, &c.] Quoniam Gavant. hoc loco agit de Miſſa ſollemni, & de aliis Miſſis privatis, necnon de Abſolutione ſollemni Defunctorum, quæ ſolent dici, & fieri in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, idcirco noſtri Auctoris veſtigia ſectando, etiam nos hoc loco de iiſdem agemus, præſertim ſubnectendo recentia Decreta, quæ pertinent ad prædictas functiones dictæ diei proprias.

Ad Miſſam igitur ſollemnem Defunctorum cantandam prædicta die, veriſſimum eſt, quòd non debet cantari, niſi poſt Nonam, ſeu poſt Vigilias Mortuorum, & nullo modo poſt Primam, adeſt enim expreſſum Decretum editum a S. R. C. die 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium* ad ſecundum dubium, in quo declaratur, quòd in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non poteſt celebrari Miſſa ſollemnis de Requiem poſt Primam, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ, & datur talem Decretum in noſtro Indice ſub *n.* 549.

Ortum eſt dubium utrum occurrente in aliqua Diœceſi, vel Eccleſia aliquo Feſto Duplici die tertia Novembris, in qua juxta Rubricas fieri debet Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, quando dies ſecunda dicti Menſis incidit in Dominica; ortum, inquam, eſt dubium, utrum in dicto caſu debeat transferri Feſtū illud Duplex ad aliam diem non impeditam currentis Octavæ omnium Sanctorum; an verò non obſtante Officio Commemorationis omnium Defunctorum, ſit recitandum Officiū de prædicto Feſto Duplici, & præter Miſſas privatas de Requiem cum una ſollemni celebrandas pro omnibus Fidelibus Defunctis, dicenda ſit de tali Feſto tunc una Miſſa tantum? S. R. C. ſub die 5. Octobris 1686. declaravit, quòd in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum ſi alicubi occurrat Officium Duplex minus, Miſſæ ſunt celebrandæ de Requiem, quod Decretum datur in noſtro Indice ſub *n.* 488. Ita etiam eadem S. C. ſtatuit in tali caſu faciendum eſſe Officium de Duplici, ſed Miſſas celebrandas eſſe de Requiem, ita die 19. Junii 1700. *in Curien.* & hoc Decretum datur in noſtro Indice ſub *n.* 543. quoniam verò ſub die 11. Julii 1716. *in una Oeniponti.* Patribus Societatis reſpondit in tali caſu transferendum eſſe Officium S. Pirmini (quod ſub Ritu Duplici celebratur ibidem in eorum Eccleſia) in aliam diem, quando occurrit ſimul cum Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, opinabar in meis Obſervationibus primæ partis *tit.* 5. *pag.* 153. per hoc ultimum Decretum datum in noſtro Indice ſub *num.* 631. derogatum fuiſſe duobus antedictis Decretis.

Verùm quia poſtquam prædicta folia fuerunt prœlo ſubjecta ſequens emanavit Decretum — Annua Commemoratio omnium Defunctorum alicujus Ordinis, ſeu Congregationis non eſt transferenda, ſi in illa die occurrat Feſtum Duplex minus etiam translatum, ſed fiet Officium de Duplici cum ſola Miſſa ſollemni poſt Tertiam. Officium vero Defunctorum recitandum erit poſt Laudes ſub Ritu Duplici, & omnes Miſſæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris — S.R.C. 5. Maji 1736. & datum in noſtro Indice ſub *n.* 683. Quoniam, inquam, emanavit hoc Decre-

cre-

crem, magis magiſque confirmantur duo prioraDecreta mox a nobis allata;unde dicendum eſt, quòd illud tertio loco allegatum *in unaOeniponti* pro PP. Societatis Jeſu, non deroget prædictis duobus Decretis generalibus, ſed ſit particulare, & municipale pro earumdem PP. Eccleſia ejuſdem Civitatis Oeniponti in qua Eccleſia, cum aſſerventur inſignes imo potiores reliquiæ S.Pirmini, cujus Officiū celebratur ab eiſdem ſub Ritu Duplici S.C. congruum cenſuit in ſupra propoſita occurrentia talis Feſti cum Commemoratione omnium Defunctorum,eſſe transferendum Feſtum dicti Sancti, ut eo die poſſint celebrari omnes Miſſæ privatæ de eodem Sancto Pirmino.

Aliud extat dubium, in quo quæſitum fuit a S.C an in die Commemorationis omnium Defunctorum, in qua quotannis occurrit dies Octava Dedicationis Eccleſiæ, ſint Miſſæ privatæ celebrandæ de Defunctis, vel de Octava? & reſponſum fuit a S. C. die 27. Septemb.1698.Miſſas privatas dicendas eſſe de Mortuis, & concedendas eſſe duas Miſſas Conventuales, unam ſcilicet de Octava, & alteram de Mortuis juxta Rubricas. Quando vero dies Octavæ incidat in Dominicam, omnes Miſſas celebrandas eſſe de Octava; cum Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum transferatur in diem ſequentem; quod Decretum datur in noſtro Indice ſub *n.* 538. & conciliari poteſt cum ſupra extenſo alio Decreto, quia in hoc ſecundo agitur de Feſto Duplici, quod non poteſt transferri, nempe de die Octava Dedicationis Eccleſiæ, in ſuperiori vero Decreto dubium verſabatur circa Feſtum Duplex transferibile.

Pro prædicta die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum facit etiam ſubſequens Decretum, nimirum: Si aliquis obierit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, ultra Miſſam de Communi Defunctorum, celebranda erit alia Miſſa, ut in die obitus præſente Corpore; ita declaravit S.R.C. 14. Aprilis 1646. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 291.

XI. Gavant. eodem n. 18 — *Sacrificium Miſſæ Defunctorum hac die applicandum eſſe omnibus Defunctis, &c.*] S.R.C. die 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum* declaravit, quòd in die Commemorationis omnium Fideliū Defunctorum Sacrificia poſſunt a Sacerdotibus applicari ad libitum, ſcilicet vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliquibus tantum; & datur tale Decretum in noſtro Indice ſub *n.* 411. Quapropter non ſubſiſtit noſtri Auctoris ſententia, quòd Sacrificium Miſſæ in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum debeat ex intentione Eccleſiæ applicari pro omnibus Defunctis.

Nemini licet facere Octavas pro Defunctis ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ, neque intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Eccleſia licet exponere Tabellam ſuper januā ipſius Eccleſiæ cum inſcriptione: *Indulgenza per li Morti*: ſed tantum ſuper ipſo Altari privilegiato conſuetis verbis: *Altare privilegiatum pro Defunctis*. S. R. C. 13. Auguſti 1667. *in Romana Commemoration. Defunctorum, &c.* & datur in noſtro Indice ſub *n.* 432.

XII. Gavant. n. 19 — *In Abſolutione ſollemni Defunctorum, &c.*] Poſt Miſſam ſollemnem Defunctorum in die

die Commemorationis omnium Fidelium, prædicta debet fieri Abſolutio ad Tumulum; de qua, & de cujus Ritibus ſervandis fuſe loquuti ſumus cum Gavant. *ad tit.* 13. *par.* 2. *Rubr.* 4. quapropter hic nihil addendum eſt niſi ſequentia Decreta.

In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum poſt Abſolutionem, quæ fit ad Tumulum, non additur: Animæ omnium Fidelium Defunctorum per miſericordiam Dei requieſcant in pace, &c. ita S. R. C. die 2. Decembris 1684. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 477.

In Abſolutione in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non eſt dicenda tota concluſio in Oratione. S. R. C. 5. Julii 1698. & datur in noſtro Indice ſub *n.* 522.

XIII. Gavant. n. 22 — *Ubi celebratur Feſtum SS. Roſarii.*] Prædictum Feſtum ubique modo celebratur de præcepto ex Decreto Clementis XI. die 3. Octobris 1716. & dabitur in noſtro Indice Decretorum ſpectantium ad Rubricas Breviarii; Miſſa vero dicitur ut in Feſto ad Nives, cum Oratione, Secreta, & Poſtcommunione propriis ex Decreto S. R. C. die 10. Martii 1725. approbante Benedicto XIII. ſub die 26. ejuſdem Menſis & Anni.

De Rubricis Miſſarum communis Sanctorum. XVI.

GAVANTUS.

Communes Miſſæ inſerviunt, tum celebrandis Sanctorum aliquorum Feſtis, quæ habentur in Calendario, & nihil habent proprium, vel non habent omnia, ut videre eſt in proprio Sanctorum; tum celebrandis eorum Feſtivitatibus, qui extra Calendarium occurrunt in pluribus locis, præſertim verò Patronis locorum, & Titularibus Eccleſiarum, qui omnino nihil habent proprium in Miſſali.

2 Eſt autem liberum cuicumque recitare Miſſam quam maluerit, ex eodem Communi, ubi ſunt plures Miſſæ, & multo magis Epiſtolam, & Evangelium, ex ibidem aſſignatis, ut habetur *in Rubricis ante Commune unius Mart. non Pontificis, & ante Miſſam de pluribus Martyribus tempore Paſchali*: maxime vero decet illud Evangelium legere, quod in Officio habet homiliam in Breviario approbatam, ut concordet Miſſa cum Officio; quamquam in Octavario noſtro homiliæ nunc habentur de quovis Evangelio, ut in Miſſali legitur.

3 Et quidem de Feſto Patroni loci, ſeu Titularis Eccleſiæ meminit *Microl. capit.* 43. & ex generali fieri conſuetudine, docet *Radulph. propoſ.* 17. ad quod Feſtum, ſcilicet Patroni loci tenentur etiam Regulares ejuſdem loci, non autem ad Oct. celebrandam, ex decreto S. Rituum Congr. ad populorum excitandam pietatem erga Sanctos eorumdem Patronos locorum.

4 Porro Miſſæ communes de Sanctis n. 24. ad ſex titulos reducuntur Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, Mulierum Sanctarum, & De-

& Dedicationis Eccleſiæ; Apoſtolorum autem Miſſa de Vigilia tantum eſt communis. Martyrum Miſſæ ſunt, vel plurium, vel Pontificis, & Martyris, vel non Pontificis, vel extra tempus Paſchale, vel tempore Paſchali, quo tempore, ut ait *Ambr.ſer.*74. dignum & congruum eſt, ut poſt lætitiam Paſchæ, quam in Eccleſia celebramus, gaudia noſtra cum Ss. Martyribus conferamus, qui conſortes fuerunt Dominicæ Paſſionis: ideo de his Miſſæ Paſchales habentur, non de aliis: in quorum Miſſis communibus, additio fit ſolummodo cantici Paſchal. *Alleluja*, ut dicitur *in Rubr. ante Commune plurimorum Martyrum extra tempus Paſchale*.

5 Confeſſores autem, quam vocem non accipimus, ut apud antiquos, pro iis, qui Chriſti fidem interpellati coram fidei hoſtibus confeſſi ſunt, vel experti aliquod tormentum non tamen occubuerunt: lege *Cyprian. Epiſt.* 7. & 9. *cum Schol. Pamelii*. Sed accipimus ex hodierno uſu, pro iis, qui ſancte vixerunt, qui vel ſunt Pontifices, vel Doctores, vel non Pontifices, vel Abbates.

6 Virgines item vel una, vel plures, vel Martyres etiam, vel non Martyres, Mulieres denique Sanctæ, vel ſunt Martyres non Virg. vel neque Virgines, neque Martyres.

7 De quibus Miſſis, Evang. & Epiſtolis mentio eſt apud *Durand. lib.* 7. *a cap.* 43. *ad* 47. Ante S. Gregorium nulla eſt mentio Miſſarum de Communi Ss. *in cujus Sacramentario* adſunt Miſſæ de Communi Martyris, & plurium; unius Confeſſoris, & plurium; Virginum, & Martyrum. *Pamelius tertio libro Sacrament.* facit earum auctorem majori ex parte Alcuinum.

8 Rubrica illa: videlicet.

RUBRICA.

10 *Commune Martyrum tempore Paſchali regulariter locum habet a Dominica in Albis uſque ad Vigiliam Pentecoſtes.*

GAVANTUS.

Dempta eſt a novo Miſſali hæc Rubrica, uti ſupervacanea: quia infra Octav. Paſchatis, & a Vigil. Pentec. uſque ad Trinitatem, neque etiam de Patrono fit Officium, ſine privilegio, quòd ſi iis diebus cantanda ſit Miſſa ob concurſum populi, quod concedit *in prima part. Rubr. tit.6.* abſque dubio Miſſa erit, ut in tempore Paſchali: quia tempus Paſchale terminatur in Sabbato ante Trinitatem, ut ſupra docuimus; quod etiam nota pro votivis ſolemnibus pro re gravi, de aliquo Sancto, aut pluribus per eos dies celebrandis, quæ non prohibentur in Rubricis generalibus.

9 Dedicatio Eccleſiæ Anniverſaria celebratur: cujus nomina ſunt multa, & varia, nam Eccleſia vox Græca eſt, & Concionem ſignificat. *Act.* 19. ſeu Convocationem *ex Cyrill. Cathech.* 18. dicta eſt Cœnaculum a Cœna Domini,

mini, apud *Baron. Ann.*57. *&* 59. Domus Dei, Orationis; Dominicum, quaſi Dei locus; Templum, quaſi tectum amplum; Baſilica Regis Regum, Martyrium, Confeſſio, & Oratorium, lege *Durand. lib.*1. *de Ritibus c.*1. jure igitur Dedicatio celebratur: ex auctoritate Apoſtolica, inquit *Radulph. propoſ.* 17. Conſtantinus edixit, *ex Euſebio lib.*4. *Athan.* docuit *Apolog.* 2. *S. Auguſt.* habuit in eadem ſermonem 252. de tempore, & alios; extant Canones *Felicis IV. & Gregorii I. de conſecrat. diſtinct.*1. *cap.*17. *Sollemnitates*, ubi aſſertur exemplum Chriſti concurrentis ad Encænia, ideſt dedicationem Templi Hieroſolymitani, *Joannis* 10. dedicantur autem, ait *Alcuinus de Cœna Domini*, ut in eis invitetur adventus Angelorum, & homines in eas intrantes etiam ab exili cogitatione ſe contineant: *Solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt*, Hæc ille *S. Thom. tertia p. q.*85. *art.*3. *ad quartum*, ideo, ait, conſecratur Eccleſia, quia ſancta eſt Eccleſia ſponſa Chriſti, & cum Octava celebratur, *de conſecr. diſtinct. prædicta*, ad denotandam glorioſam Reſurrectionem futuram ejuſdem: hæc ibi.

10 Nota parentheſim in Oratione Secreta hujus Miſſæ, ea enim verba, quæ parentheſi clauduntur, omitti debent, cum dicitur Miſſa de Dedicatione alicujus Eccleſiæ, quæ non eſt eadem ipſa, in qua celebratur; ut in Dedicatione Baſilicarum Salvatoris, Apoſtolorum Petri, & Pauli; quæ ab univerſis celebrantur, extra caſdem Eccleſias; & in Dedicationibus Cathedralium Eccleſiarum; quæ jubentur celebrari ab omnibus diœceſanis, me præſente, ad hunc finem facta eſt parentheſis, quam fere omnes ad hanc forte diem ignoravere. Collecta, & Secreta habentur *Sacrament. Greg.*

In Dedicatione Eccleſiæ Cathedralis, quæ (ut innuimus, & in ſecundo Tomo docemus) celebrari debet a Clero Civitatis, & Diœceſi, dicitur, *Credo*, etiam extra propriam Eccleſiam; ſicuti fit in Dedicationibus Baſilicarum Salvatoris, & Apoſtolorum Petri, & Paulli etiam extra eorum Baſilicas, ob rationem allatam, cum de Symbolo ageremus, quia & eodem modo, quo totus orbis veneratur Baſilicas, Cathedralem alteram Urbis, hoc eſt, Salvatoris; alteram quaſi Cathedralem, nempe Ss. Apoſtolorum, debet unaquæque Civitas, & Diœceſis, magis, minuſve, ſuam venerari Cathedralem: & extra eandem, in ejuſdem gratiam, recitare Symbolum in Miſs. Ratio vero eorum, qui dicunt, ideo recitari Symbolum in Dedicatione Cathedralis Eccl. quia etiam extra eandem eſt primæ Claſſis, non ſufficit, quia Feſtum S. Jo: Bapt. eſt & primæ Claſſis ubique, & tamen extra propriam Eccleſiam, non dicitur, *Credo*, neque item alia ratio ſatisfacit integre, quòd nimirum Cathedralis Eccleſia eſt propria cujuſque, & poteſt dici Dedicatio propriæ Eccleſiæ, de qua *in Rubr. de Symbolo*: quia vere non eſt ita propria eo ſenſu, quo loquuntur Rubricæ Miſſalis, & Breviarii de Dedicatione propriæ Eccleſiæ,

RU-

RUBRICA.

11 *In ipſa die Dedicationis Eccleſiæ, Miſſa dicitur, ut ſupra.*

GAVANTUS.

Ordo Romanus in Dedicatione Eccleſ. Non eſt hujus loci explicare Ritum conſecrationis Eccleſiæ: lege interim *Tobiam noſtrum p.*1. *c.*27. 28. 29.

RUBRICA.

12 *In ipſa Dedicationis Altaris dicitur Miſſa, ut ſupra.*

GAVANTUS.

Antiquitus fiebat annua Dedicatio Altaris, *ex Aug. ſerm.* 152. 255. *de tempore*, nam unicuique Altari conſecrato aſſiſtere Angelum Dei, probant exempla *in Prato Spir. Sophronii cap.*4. & 10.

13 Plura quoque Altaria conſecrari in Eccleſia docet *S. Gregor. lib.* 5*i Epiſt.* 50. ubi agit de tredecim Altaribus dedicandis, quidquid garriant Hæretici.

14 Demum conſecratur Altare, ad indicandam ſanctitatem Chriſti; *S. Thom.* 3. *p. q.*83. *art.*3. *ad* 4. Plura lege de Altaribus *apud Tob. noſtrum par.*1. *cap.* 7.

De Rubricis Miſſarum Votivarum in fine Miſſalis. XVII.

RUBRICA.

1 *Sequentes Miſſæ Votivæ, licet pro Sacerdotis devotione quacunque die dici poſſint per hebdomadam, quando Feſtum duplex non occurrit, hoc tamen paſſim, niſi rationabili de cauſa fieri non debet, ſed quoad fieri poteſt, Miſſa cum Officio conveniat. Cuique autem diei propria Miſſa poteſt aſſignari, ut Feria ſecunda, niſi dicatur pro Defunctis, Miſſa de Sancta Trinitate, Feria tertia de Angelis, Feria quarta de Apoſtolis, Feria quinta de Spiritu Sancto, vel de Sanctiſſimo Eucharíſtiæ Sacramento, Feria ſexta de Cruce, vel de Paſſione Domini, Sabbato de Sancta Maria, in ipſis non dicitur, Gloria in*

excelſis, *nec Credo*, *niſi pro publica Eccleſiæ cauſa*; *in Miſſa autem de Beata Maria in Sabbato*, *& in Miſſa Angelorum*, *dicitur tantum*, *Gloria in Excelſis*.

RUBRICA.

2 *Tempore Paſchali in fine Introitus dicuntur duo Alleluja*, *& in fine Offertorii*, *& Communionis additur Alleluja*, *ubi non habetur*.

GAVANTUS.

3 Miſſarum Votivarum de Trinitate, de Angelis, de Spiritu Sancto, de Cruce, & de Sancta Maria, auctorem aliquo modo dicimus ſupra, *in Rubric. gener.* 1. *par. tit.* 4. *num.* 3. fuiſſe Alcuinum, docuimus etiam ibidem: Cur Feriæ ſecundæ tributa fuerit Miſſa de Trinitate, Feriæ tertiæ de Angelis, Feriæ quintæ de Spiritu Sancto; & de Sanctiſſimo Sacramento, quæ in recognitione Miſſalis, Clementis Octavi auctoritate, fuit hoc loco collocata, pro ſollemni Quadraginta Horarum, quam vocant, Oratione, & pro quolibet die per annum, & aliis de cauſis extra ejuſdem Feſtum, & Octavam occurrentibus: cui nihil addi debet, neque *Sequentia*, inconſulta Sede Apoſtolica. Item Feriæ ſextæ de Cruce, cui addita Miſſa de Paſſione, ſimilem habet cauſam. Denique, cur Sabbato Miſſa de Beata Virgine aſſignata ſit, ubi docuimus etiam non poſſe dici votivas Miſſas iis diebus, in quibus prohibetur fieri de Feſto duplici.

4 Miſſa de Angelis; *Benedicite*, *&c.* citatur *in Concilio Conſtantienſi ſeſſione* 9.

5 Feria quarta dicitur Miſſa de Apoſtolis, quæ non ante Pium V. eidem fuit aſſignata, vel quia ſucceſſit Miſſæ votivæ de Charitate, quam eidem Feriæ *Alcuin.* inter votivas aſſignaverat; vel quia hac die creati fuere Sol, & Luna; Petrus autem fuit Sol Hebræis, Paullus Luna Gentibus, prima Eccleſiæ luminaria; vel quia occupatis aliis Feriis, ex cauſis ſupra allatis, hæc Apoſtolis debeatur, tanquam Patronis totius Eccleſiæ, vel quia die Mercurii obierunt, *ex Ciaconio in vita S. Petri*, aliam cauſam vide *loco citato num.*3. Collectæ vero de Apoſtolis Auctor eſt, vel Leo II. *ex Durand. lib.*7. *cap.*15. vel Leo IV. *ex Ligno Vitæ lib.*5. *Arnoldi Vuion.*

6 * Quæſitum eſt: An in votiva converſionis S.Paulli facienda ſit Commemoratio. S. Petri, qui nunquam ſeparatur a Sancto Paullo? Reſpondeo: niſi vice illius dicatur Votiva communis utrique Apoſtolo cum intentione ad venerandam converſionem Sancti Paulli, quod mihi arridet; omnino nunquam ſeparandi erunt ii, quos Eccleſia conjunxit: & licet in ſexageſima videatur eoſdem ſeparare in Collecta ſolius Sancti Paulli, latenter id facit ob ſtatio-

ſtationem in Eccleſia Sancti Paulli, quem, tacito nomine proprio, Doctorem Gentium appellat.

7 In Sabbato de Beata Virgine quinque Miſſæ poſitæ ſunt, pro diverſitate temporum accommodatæ, ut conſideranti ſatis aperte patet. Oratio, *Concede*, cum duabus ſequentibus habetur in *Sacramentario Gregoriano*, ubi etiam Orationes de Cruce Paſchalis, & non Paſchalis.

8 Sed quid agendum, quando Miſſa Votiva exigitur de Aſſumptione Beatæ Virginis, de Nativitate ejuſdem, & ejuſmodi? dici poteſt Miſſa de Beata Virgine ex his quinque votivis, cum intentione ad honorem Aſſumptionis Beatæ Virginis &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudeamus omnes in Domino diem Feſtum &c.* vel immutare tunc verba, *diem Feſtum*, *in Commemorationem*; tum alia ſequerentur incongrua; neque laicorum cauſa violandæ ſunt Rubricæ.

9 Miſsa *Sanctiſſimi Roſarii* non conceditur omnibus, ut dictum eſt ſupra, a Sacra Rituum Cong. *tit.* 15. *n.* 22. quòd ſi quis habeat onus celebrandi Miſsam de Roſario, conſulat Sacram Rituum Congregat. quæ aliquando pro ea conceſſit Miſsam votivam, ut in Miſsali die 6. Maji 1623. 7. *Aug.* & 30. *Septemb.* 1628. De Miſsa S. Mariæ de Carmelo die 8. *Aprilis* 1628. decrevit eadem Congregatio, ut non ſit communis omnibus, ſed tantum Carmelitis.

10 De Apoſtolis aliis, quando Votiva occurrit dicenda, ſi quid ratione temporis deſit, putà, *Tractus*, ſeu *Verſus*, cum *Alleluja*, tempore Paſchali: *Tractus*, quidem deſumi poterit ex Miſsa Votiva SS. Petri, & Paulli; *Verſus* autem cum *Alleluja*, tempore Paſchali, imo vero etiam Introitus cum acceſſoriis, ex Feſto S. Marci, ut in ſimili caſu jubetur in fine Miſsæ Votivæ Apoſtolorum Petri, & Paulli, eſt enim eadem ratio.

11 Dubitatum eſt: An in Feriis Adventus, in quibus poſt *Graduale* omittitur, *Alleluja*, ſi Miſsæ dicantur Votivæ, & præſertim pro peccatis, & de Paſſione Domini, omittendus ſit *Verſus* cum ſuo *Alleluja*, ſed veræ non ſunt Miſsæ de tempore, ut Feriæ Adventus, Quatuor temporum, & Vigiliarum, quæ jejunantur, in quibus *Graduale* tantum dicitur: & ſic Votivæ participant de Feſtis, quorum ſunt Votivæ, ita decet poſt *Graduale*, ideſt lamentum, audiri *Alleluja*, extra Septuageſimam, ad aliqualem lætitiam exprimendam, ut in Rubricis gener. enarravimus. * Vide Miſsam Votivam de B. V. ab Adventu, ad Nativ. Domini, in qua reperies, *Alleluja*, ut in Feſtis; omnes autem Votivæ inſtitutæ ſunt in eodem gradu, licet aliqua minus ſollemnitatis viſa ſit habere, quàm aliæ, ut de paſſione, pro peccatis; infirmis, & ejuſmodi: optima igitur Miſſalis Rubrica.

12 Obſervandum vero eſt infra Octav. Paſchæ, ſi Votiva cantetur pro re gravi, in ea non dici *Graduale*; quod convenit illi Octavæ, non Votivæ Paſchali, ita Ruiz in ſuo Cærem. & bene, neque in fine dicerem duo *Alleluja* ad *Ite Miſſa eſt*.

13 In aliis votivis Sanctorum, vel dicitur Miſſa propria Sancti, ſi habet mutato in Collecta verbo. *Natalitia Feſta*, & ejuſmodi, in *Commemorationem*: deſumptis item, vel *Tractu*, vel *Verſibus* cum *Alleluja*, vel etiam *Graduali*, ſi

Digitized by Google

opus eſt, ex Miſſa de Communi; vel certe tota Miſſa dicatur de Communi; prout ratio temporis ſive Paſchalis, ſive non Paſchalis requirit. Paſchale vero tempus durat, ut diximus, uſque ad Sabbatum poſt Pentecoſten incluſive.

14 Miſſa *de quindecim Auxiliatoribus*, quæ impreſsa eſt Venetiis, rejecta eſt a Sacra Rituum Congregat. *die* 16. *Januar.* 1617. * ita ut neque retineri poſſit in calce Miſsalis ſub pœnis librorum prohibitorum, eodemque modo rejecta eſt Miſsa *de Patre æterno* Madriti edita, & Miſsa *de S. Gregor io pro Vivis* Venetiis impreſsa, extant Decreta prælo data *die* 8. *April.* 1628.

15 In Votivis pro gratiarum actione additur Oratio propria, quæ habetur poſt Votivam de SS. Trinitate, eo modo, quo diximus *ſupra par.* 1. *tit.* 7. *n.*7. & *tit.*9. *n.*14.

16 In Miſsa ad poſtulandam gratiam Spiritus Sancti, quæ eſt eadem, & de Spiritu Sancto, mutantur Orationes, & dicuntur ea, quæ habentur in fine ejuſdem Miſsæ Votivæ de Spiritu Sancto: & leguntur *in Sacramentario Gregor.*

17 Aliæ Miſsæ Votivæ pro diverſis rebus dici poſsunt quacunque die, niſi fuerit Dominica, vel Officium duplex, ſed tamen paſſim non dicantur, niſi urgenti de cauſa, ut ſupra dictum eſt de aliis Miſſis Votivis.

18 Additæ ſunt enim tredecim aliæ Miſsæ Votivæ prædictis, pro aliis neceſſitatibus, de quibus aliqua notatu digna nunc enarrabimus, & quidem, quæ ad Summum Pontificem Creandum, Creatum Coronatum, attinent, qui eſt caput Eccleſiæ, nemo eas vocabit in dubiũ, cum pro eodem in Canone ſemper orandum ſit diſtincte, in Collectis etiam Oratio pro Papa eſt ſatis frequens, & in ſollemnioribus anni temporibus. Patebit adhuc multo magis ex Ritu mox laudando circa Epiſcopos locorum proprios. S. Leo in ſuæ aſſumptionis anniverſario ſermonem habuit; immo Romam conveniebant eodem die alii Epiſcopi; ut videre eſt *in Epiſt. Hilarii Papæ ad Aſcanium*. Prima ergo vice poterit hæc Miſſa dici etiam in Dominica, ſeu Feſto duplici, ideſt Miſſa, ut in Cathedra S. Petri: tam in creatione Papæ, quàm in coronatione, mutata Collecta, cum *Credo*, ut in Miſſali dicitur. In Anniv. ead. dici debet.

19 De Anniverſario Electionis, ſeu Conſecrationis Epiſcopi extat Canon *Felicis de conſ. diſt.*1. *Sollemnitates*, dicebatur autem Natalis dies Epiſcopi, *ex S. Ambroſ. lib.*8. *Epiſt.*60. *ad Felicem, edit. Romæ Paullin. Epiſt.*16. *ad Delphinum*, & *ex Hilario prædicta Epiſtola ad Aſcanium*. Nota in Rubrica particulam, *ſeu* * nam ſonat (&) ut patet aperte *in Rubrica de Symbolo circa finem*; & *in Rubrica de coloribus paramentor. n.*2. *circa finem*, quare utraque celebrari poteſt. Apud Græcos in Menologiis notantur dies Ordinationum Sancti Baſilii, S. Jo: Chryſoſt. & aliorum. Apud Romanos vide, quæ ſcribit *S. Ambroſius de Felice Comenſi Epiſc. lib.*8. *Epiſtola* 60. *cit. S. Auguſt. de Aurelio Carth. ſer.* 32. *de verbo Domini*, & *de ſuamet Ordinatione anniverſaria hom.* 24. & 25. * ex quibus patet, ſi altera tantum celebretur, conſecratio potius, quàm electio celebranda erit.

20 Si igitur venerit in die Feſtivo, Miſſa erit de Feſto, cum Commemo-

moratione de Epiſcopo, *Ceremon. Epiſcop. lib. 2. cap. 25.* In Oratione autem nominatur Epiſcopus; & Civitas, quia Eccleſia, ſine additamento ſignificat univerſalem Eccleſiam; * ſi vero in die Feſtivo, Miſſa dicitur, ut in *Miſſali, & emendato Cæremoniali*, cum unica Oratione, *Gloria, Credo*, & præfatione communi, ſive de tempore, vel habente rationem temporis, quia forte infra Octavam occurrat.

21 In ſequentibus Miſſis nulla eſt difficultas. Ante Pium V. erant in uſu, & in *Sacramentar. Gregor.* leguntur Orationes *pro iter agentibus, pro quacunque neceſſitate, remiſſione peccatorum, tempore belli, pace, vitanda mortalitate* (cujus Miſsæ dicitur Auctor Clemen. VI. *in Ligno vitæ lib. 5.*) *& pro infirmis*, ſed & Miſsæ *pro infirmis* meminit *Chryſoſt. homil. 77. in Johann.* Miſsa *pro moribundo* innuit *Johann. Diac. lib. 4. de vita S. Gregor. cap. 86.*

22 Miſsa pro Sponſo, & Sponſa dicenda eſt extra diem Feſtum de præcepto *ex propria ante eamdem Miſſam Rubrica*, quæ Miſsam Dominicæ, ſeu Feſti celebrari jubet cum Commemoratione benedictionis, ſi vidua ſponſa eſt, nón benedicitur cum hac Miſsa, etiamſi vir nunquam nupſerit; ſi vero nupſerit vir, & virginem ducat, ubi ea viget conſuetudo, poterunt nuptiæ benedici cum hac Miſsa, ut habetur expreſse in *Rituali Romano Paulli V.* cæterum Miſsæ ſacrificium offerri ſolitum in nuptiis, docet aperte *Tertull. ad uxorem lib. 2. in fine*, unde ſufficiam, inquit, ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & confirmat oblatio; oblationis autem nomine intelligit Miſsam, *Baron. Anno 57. n. 49.* Videamus Rubricas.

RUBRICA.

23 *Dicto, Pater noſter, Sacerdos antequam dicat, Libera nos quæſumus Domine, ſtans in cornu Epiſtolæ, verſus Sponſum, & Sponſam ante Altare genuflexos, dicit ſuper eos ſequentes Orationes.*

GAVANTUS.

Tenente librum Miniſtro ante eum, & dum recedit a medio, ſeu accedit ad medium, genuflectant ſemper Sacramento, verùm congrue poſt ſeptem petitiones Orationis Dominicalis, petit confeſtim Sacerdos, quæ ſunt utilia Sponſis coram eodem Sacramento, ut efficacius obtineat, & iterum revertitur ad preces Eccleſiæ pro iiſdem etiam Sponſis dicens: *Libera nos, &c.* Orationes autem pro Sponſis ſunt Ordinis Romani. Poterit ſuo loco dari Pax cum inſtrumento oſculato a Sacerdote per Miniſtrum Sponſo, & Sponſæ.

RUBRICA.

24 *Poſtquam ſumpſerit ſanguinem, communicet Sponſos.*

GAVANTUS.

*Ex Tertulliano de Monogamia cap.*11. illi (Sacerdotes) ſic dabunt viros, & uxores, quomodo buccellas, quas ſupra docuimus eſse particulas cum *Baron. ſupra citato n.*49. licet. *Albaſpin.* aliud ibi intelligat.

RUBRICA.

25 *Sacerdos, antequam populo benedicat, converſus ad Sponſum, & Sponſam, dicat:*

GAVANTUS.

Hoc eſt, in cornu Epiſtolæ, ut ſupra, & ut de vicino libro commode legat.

Benedictio ſpecialis danda eſt ante generalem, quaſi ante partem aliorum.

26 Aſperſio Sponſorum, quæ fit cum aqua benedicta in fine, fiat cum aſpergillo, & aqua, & cum ſigno Crucis ſuper eos, eo modo, quo dicitur in *Rituali Romano: in benedictione Mulieris poſt partum, & aliarum perſonarum.* Benedictio vero hæc Sponſorum firmata fuit Evariſti Decreto *epiſt. ad Epiſc. Africanos.*

27 Ultimo loco ponuntur Orationes diverſæ, ad libitum dicendæ, quando non eſt Feſtum Duplex, circa quas hæc occurrunt notanda: & primò: Regulam illam *de eodem non fit in Miſſa bis, per modum principalis, ſive ſit Feſtum, ſive ſit Votivum, & per modum ſimul Commemorationis*: veram eſſe, & habere locum in ſenſu formali Commemorationis, quæ dicit ordinem ad Officium: quod accidit in Collectis ordinarie non ultra tertiam in Miſſà: non autem locum habet illa regula in Collectis pure acceſſoriis remotioribus a prima: nec in iis, quæ addi poſſunt uſque ad quinque, ſeu ſeptem, ut ſupra dictum eſt *in* 1. *par. Rubr. tit.* 9. *de Orationibus n.* 12. Prima pars probatur, *ex eodem tit.* 9. *n.* 15. ubi ideo in Miſſis de B. M. dicitur Oratio de Spiritu Sancto, & in Votiva de Apoſtolis, pro *A cunctis*, dicitur, *Concede*, de B. V. ut ibidem adnotavimus. Altera pars manifeſte patet, quia alioquin ſequeretur, quòd (quando plures dici poſſunt Orationes) inter quas certum eſt, fieri ſemper mentionem de B. V. in Oratione *A cunctis*, vel *Concede*, nunquam in Miſſa poſſet dici Oratio ad poſcenda ſuffragia Sanctorum, *Concede quæſumus, &c.* neque alia *Pro Congregatione, & familia*, in quibus fit mentio de B.V. & eſſent fruſtra in Miſſali, quod non debet dici. Idem in Miſſa de Spiritu Sancto Votiva cum quinque Orationibus non poſſet unquam dici Oratio ad poſtulandam continentiam. *Ure igne S. Spiritus, neque pro devotis amicis*, in qua etiam nominatur Spiritus Sanctus. Item in Votiva de Apoſtolis, & in aliis

aliis Miſſis, in quibus dicitur *A cunctis*, & tertia eſt ad libitum; non poſſet unquam dici Oratio *Pro conſtituto in carcere*, in qua nominatur B. Petrus, ergo ultra viciniorem acceſſoriam, quæ Commemorationem ſapit, & debet eſſe diverſa a prima Collecta, nihil refert, an in aliis pure acceſſoriis, & remotioribus a prima mentio de novo fiat eorum, qui in prima, vel altera Collecta fuere nominati, qua conceſſa diſtinctione, certe nihil erit fruſtra poſitum in Miſſali Romano.

28 Prima tamen Oratio ex his Votivis, nimirum, *ad poſcenda ſuffragia Sanctorum*, non debet dici, quando dicitur *A cunctis*, quia eædem ſunt, ut ex titulo earundem patet: poterit autem illa prima, *Concede*, dici in ea Miſſa, quæ habet ſecundam *Concede* de B. V. & admittit quinque, vel ſeptem Orationes, ſuo loco congruo poſt Orationem tertiam, ſi propria ſit aſſignata: vel poterit, & a majoribus quandoque juberi, ut dicatur, etiam in Duplicibus, pro re gravi, & publica cauſa ſicut alia, *Deus refugium noſtrum, & virtus, &c.* & his modis non erit ſuperflua in Miſſali: qua de re acute dubitavere nonnulli. Auctor ejuſdem primæ Orationis neſcitur; ſed meminit *Abbas Grimoldus in lib. Sacramentorum apud Pamelium in tom. 2. Liturgicon Eccleſiæ Latinæ.*

29 Orationis, *A cunctis*, jam dedimus Auctorem, & declaravimus N. quod in ea habetur, addimus hoc loco; pro dignitate Patroni nominandi in illo N. Ante Apoſtolos quandoque nominationem fieri, ut S. Michaelis, vel S. Jo: Baptiſtæ, ex Decreto Sac. Rituum Congreg. 22. *Auguſti* 1620. & ex Rubr. Miſſalis ſub Urban. VII. recogniti *tit. de Commemorationibus 7. num. 5. in fine.*

30 Oratio *pro ſeipſo Sacerdos* (quod ſupra docuimus) dici non debet in Miſſa, cui intereſt proprius Epiſcopus, vel eo major, vel Princeps magnus, *ex Burchad. in Ord. celebrat. Miſſæ*, potius orandum eſt pro Prælato, ſeu Principe præſente, quod fit ob reverentiam eorundem majorum. Habetur autem Collecta hæc *in lib. Sacramentorum Abbatis Grimold. cit.*

31 *Idem Abbas Grimoldus* meminit ibidem Orationum, *pro navigantibus, & ad humilitatem poſtulandam*, reliquæ, *pro Papa, Imperatore, Rege, Prælatis, contra perſecutores Eccleſiæ, contra male agentes, ad pluviam, ſerenitatem, repellendas tempeſtates, pro peſte animalium, petitione lacrymarum, tentatis, & tribulatis, ad malas cogitationes repellendas, ad continentiam poſtulandam, pro devotis amicis, pro ſalute vivorum*, habentur *in Sacramentario Gregoriano*. * At in Oratione *pro Imperatore*, adde *electo*, ſi nondum eſt coronatus, ut dictum eſt in Benedictione Cerei Paſchalis, eſt enim eadem utrobique ratio.

32 Ultima *pro vivis, & defunctis*, cum duabus ſequentibus tribuitur Auguſt. tanquam auctori *a Durand. lib. 4. cap. 15.* & idem affirmatur *in Sacramentario Gregoriano.*

Novæ

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 3 — *Miſſarum Votivarum de Trinitate, &c.*] Quia fuſo calamo diſſeruimus de Miſſis Votivis, & omnia ad eas ſpectantia collegimus in noſtris Additionibus, & Obſervationibus *ad tit.* 4. *primæ partis*, ideo evolvenda ſunt ea, quæ ibi tradidimus; nihilominus etiam ſub hoc titulo ſequentia addemus.

II. Gavant. n. 9 — *Miſſa SS. Roſarii, &c.*] Si quis habeat onus celebrandi ſupradictam Miſſam de SS. Roſario, vel S. M. de Monte Carmelo; Gavantus *ſupra n. 9.* ait conſulendam eſſe S. R. C. quæ aliquando pro ea conceſſit Miſſam Votivam prout in Miſſali, nempe Miſſam illam B.V. quæ in fine Miſſalis deſignatur pro tempore currenti; verum ſupra hoc dubium legantur ea, quæ a nobis dicta ſunt in noſtris Obſervationibus *ad tit.* 4. *primæ partis n.* 30. ubi reſolvimus celebrari poſſe Miſſam propriam de SS. Roſario; & quamvis Gavantus *ſupra n.* 8. dicat, quòd quando exigitur Miſſa Votiva de Aſſumptione B.V. vel de Nativitate ejuſdem, & hujuſmodi, recitanda ſit una Miſſa de B. V. ex quinque Votivis, quæ ſunt in Miſſalis fine, cum intentione ad honorem B.V. nihilominus magna eſt in utroque caſu diſparitas; ideo enim pro Votiva Aſsumptionis, & Nativitatis non eſt dicenda propria illarum Feſtivitatum, quia extra Octavam, & Feſtum prædictæ Aſsumptionis, &c. dedecet, ut idem Gavantus adnotat, vel dicere: *Gaudeamus omnes in Domino, diem Feſtum, &c.* vel immutare tunc verba *diem Feſtum* in *Commemorationem*; tum quia alia ſequerentur incongrua, ſed hæc incongrua profecto non ſequuntur in illa Miſsa SS. Roſarii, quæ nunc pro Eccleſia univerſali in Miſsali Romano in Dominica prima Octobris dicenda præſcribitur; adeoque poterit dici ab omnibus, quando exigitur Miſſa Votiva de SS. Roſario, & idem nunc dicerem de Miſſa Votiva B. V. de Monte Carmelo, niſi obſtaret Introitus, qui eſt idem, ac in Miſſa Aſsumptionis, &c. ſi exigatur Miſſa Votiva B. M. V. de ſeptem Doloribus, poſſet dici illa, quæ nunc habetur in Miſsali Romano, additis iis, vel mutatis, quæ in eadem Miſsa notata ſunt. Cætera, quæ ſpectant ad Miſsas Votivas ſupra fuſe tradidimus *ad tit. ſupracit.*

III. Gavant. n. 17 — *Niſi urgenti de cauſa.*] Docet Gavantus Miſſas Votivas dici poſse quacunque die, niſi fuerit Dominica, vel Officium Duplex; & addo, vel etiam dies, in quo excluditur quodcunque Officium Duplex, ut alibi cum eodem dixi, quales ſunt dies infra Octavas Epiphaniæ, Paſchatis, &c. ut videre eſt apud eundem Gavantum *ſupra par.* 1. *tit.* 4. *lit.* o. Lohner tamen *par.* 4. *tit.* 1. *n.* 8. adſtruit, quòd ſecluſa ſpeciali prohibitione, probabile eſt ob quamcunque rationabilem cauſam licitum eſse, Miſsas Votivas, in quovis Feſto duplici, non majori ſaltem, legere; & adducit pro ſua opinione auctoritatem P. Gobat, qui *n.* 708. idem docet cum Henriquez, Tannero, & aliis. Porro pro cauſa rationabili idem

idem Auctor, nimirum Gobat ſequentes agnoſcit. Primò, ut ſatisfiat fundationi, quemadmodum multi ſentiunt. Secundò, juxta alios, & nominatim juxta Jordanum *n.* 500. promiſſio, & ſtipendium acceptum pro certa Miſsa. Tertiò, malum publicum, vel privatum avertendum, bonumve procurandum. Quartò, quando ſacrum ordinarium eſt valde longum, & nequit ſine incommodo notabili, vel ſacrificantis, vel audientis dici, quo modo facile permittenda eſt mutatio Miſsæ, in qua Paſſio Dominica legitur, in Votivam de Paſſione, ſi audiens, vel ſacrificans debilitate capitis, oculorum, pedum, viſcerum laboret; Tambur. *lib.* 2. *cap.* 6. §. 1. *n.* 12. Quintò, ſingularis devotio, vel facturi, vel audituri ſacrum. Dico ſingularis, ſi enim vulgaris ſit, melior eſt conformatio cum Rubricis, quia per ſubjectionem gratius Deo obſequium præſtatur. Hæc Lohner ibidem; ego tamen non ita libenter admitto omnes prædictas cauſas veluti ſufficientes ad celebrandam Miſsam Votivam diebus vetitis. Et pro nunc ſolum admitto illam quarto loco poſitam, nimirum quando ſacrum ordinarium eſt valde longum, & ob malam affectionem oculorum, vel aliam ſimilem cauſam non poteſt a Sacrificante legi ſine notabili incommodo Miſſa diei currentis.

IV. Gavant. n. 19 — *De Anniverſario Electionis, ſeu Conſecrationis Epiſcopi, &c.*] Etiam apud antiquos vigebat iſta conſuetudo, ut Anniverſaria dies Conſecrationis Epiſcopi annua celebritate recoleretur. Dies hæc, ut optime notat Gavant. Natalis Epiſcopi vocabatur, & plurimi extant Patrum ſermones ſingulis Annis, ea recurrente, habiti ad Populum. Præter Patres a Gavanto allegatos etiam Auguſtinus, eum a ſe celebrari annuum ordinationis diem aſſerit, quaſi tunc primum, graviſſima illi Epiſcopatus ſarcina eſſet impoſita. Hinc ut gratiam divinitus obtinerent, & vires ad digne ſuſtinendas Apoſtolici muneris partes, ſe Fidelium precibus commendabant.

Circa hujuſce ſollemnitatis Ritum duo obſervanda occurrunt, primum eſt, ordinem Epiſcoporum inter ſe ex tempore Conſecrationis ſemper fuiſſe ſervatum: Concilium Milevitanum Anno 402. celebratum *Can.* 13. nec non Africanum Anno 407. *Can.* 53. & ut hic ordo retineretur, ac ne lis aliqua ſuboriri poſſet de tempore Conſecrationis ex cit. Concilio Milevitano Anno 402. *Can.* 14. & Africano *Can.* 56. Epiſcopi ordinati literas accipiebant ab Ordinatoribus manu eorum ſcriptas cum Conſule, & die. Aliud quod obſervandum occurrit, circa Ritum inaugurationis Epiſcopi, eſt, quòd talis anniverſaria dies ſuæ Conſecrationis tamquam ſollemnis, & feſtiva a ſua Eccleſia celebrabatur, ut colligitur ex Bouſac *in Noctibus Theologicis diſſert.* 28.

V. Gavant. n. 20 — *Si igitur venerit in die feſtivo.*] Quamvis de hac Miſſa, quæ ſolet celebrari in die anniverſario Conſecrationis Epiſcopi, nonnulla dixerimus in Additionibus noſtris ad ſupradictum *tit.* 4. *primæ partis*, nihilominus hìc addere lubet, quòd hæc Miſſa ſollemnis celebratur vel per Epiſcopum ipſum, vel per aliquam dignitatem, ſeu Canonicum, ipſo Epiſcopo præſente; quæ quidem Miſſa, ſi dies anniverſaria Conſecrationis Epiſcopi venerit in die aliquo feſtivo,

ſtivo, celebrabitur de Feſto cum paramentis eidem convenientibus, & cum Commemoratione pro Epiſcopo, juxta Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 35. ſed ſub unica concluſione, ut præſcribitur in Rubrica talis Miſſæ. Si vero talis dies Conſecrationis Epiſcopi veniret in die non feſtivo, ſed feriali; tunc celebrabitur Miſſa prout in Miſſali in paramentis albis, & cum unica tantum Collecta pro Epiſcopo, nimirum: *Deus omnium Fidelium Paſtor, & Rector, &c.* & ſi Epiſcopus celebret dicat in Oratione: *Me indignum famulum tuum, quem huic Eccleſiæ, &c.* ſed in reliquis ſerventur ea, quæ in Miſſa ſollemni Epiſcopali, vel coram Epiſcopo celebrata ſervanda ſunt.

Quamvis S. R. C. die 28. Auguſti 1627. apud noſtrum Gavant. *prima parte tit.* 9. *n.*16. *lit.* i. §. *Accidit etiam,* decreverit, quòd: *Commemorationes pro publica cauſa non fiant in Feſtis primæ Claſſis*; excipitur tamen hæc Commemoratio Conſecrationis Epiſcopi, & ratio eſt, quia hæc Oratio non modo eſt pro publica cauſa, ſed cadit etiam ſub præcepto, cujuſmodi non eſt Commemoratio, de qua loquitur ſupradictum Decretum, quæ ſcilicet eſt Commemoratio pure Votiva; nec Commemoratio diſconvenit etiam aliquando in Feſtis primæ Claſſis, ut patet de Commemoratione Dominicæ, quæ nunquam omittitur, etiam in Feſtis primæ Claſſis. Non adduco exemplum Commemorationis S. Anaſtaſiæ, quæ fit in ſecunda Miſſa diei Nativitatis Domini, quia, ut alibi dixi, talis Oratio introducta fuit ratione Stationis, quæ fiebat in Eccleſia S. Anaſtaſiæ, quando celebrabatur dicta ſecunda Miſſa; unde rigoroſe loquendo non eſt Commemoratio alicujus Feſti Simplicis. Dicta autem Commemoratio Conſecrationis Epiſcopi, quæ fit in Feſto etiam primæ Claſſis, facienda eſt, ut dixi, ſub unica concluſione cum Oratione Feſti.

De Rubricis Miſſarum pro Defunctis. XVIII.

GAVANTUS.

1 Miſſæ Mortuorum imitantur triduanam Chriſti ſepulturam, ſicuti enim in illo triduo, ita & in his Miſſis omnia laudis cantica ſubticentur, & ſollemnitates omnes ſubtrahuntur. *Durand. lib.* 7. *cap.* 35. & nos jam multa diximus ſupra *in Rubr. gener. par.* 1. *tit.* 5. *& par.* 2. *tit.* 13.

2 Introitus conſtat duobus verſibus, quod alias non fit, nimirum, *Te decet*, & *Exaudi Orationem*: vel quia ſecundus ſuccedit in locum, *Gloria Patri*, vel quia optamus Defunctis ſtolam binam animæ, & corporis *Durand. lib.* 6. *cap.* 52.

3 Offertorium habet *Verſum* ad modum Reſponſorii; ejuſmodi erant antiqua omnia Offertoria, *ex Durand. lib.* 4. *cap.* 27. in quo ℟. explicat illud verbum *Inferni*, ideſt Purgatorii, qui eſt locus inferior, & non differt ignis utriuſque loci, niſi in duratione, cætera conveniunt, & ſignificant, ne Deus obliviſcatur animarum.

4 *Com-*

4 *Communio* etiam eſt unica in toto Miſſali cum repetitione, & ℣. *Requiem*, ut in Reſponſoriis, ad inſtar antiqui Ritus Ordinis Romani, in quo communicante Populo, verſus *Communio*, cantabatur cum additione ℣. *Gloria Patri, &c. Microlog. cap.* 18.

5 Quis Auctor Sequentiæ? ex Auctore Ligni Vitæ *lib.* 1. *cap.* 70. S. Gregorius eſt; ex Stephano Proyſthinio *lib.* 1. *de* 4. *noviſs. cap.* 5. S. Bernardus, cujus initium, inquit ille:

Cum recordor moriturus,
Quid poſt mortem ſim futurus,
Terror terret me venturus,
Quem expecto non ſecurus.
Terret dies me terroris,
Dies iræ, ac furoris,
Dies luctus, ac mœroris,
Dies ultrix peccatoris,
Dies iræ, dies illa, &c.

At hi quaterni ſunt verſus; reliqui terni, ſed Bzovius *Ann.* 1294. *n.* 37. *&* 38. *ex Leandro Alberto*, eam tribuit Latino Card. Urſinio, ſeu Frangipanio, & idem eſt. Alii tribuunt aliis, Auguſtino de Biella Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, qui erat in humanis Anno 1491. *Joſeph Pamphilius in Chronic. Auguſt.* ex fama tamen, qui etiam ſe legiſſe, ait *in Annal. Prædicator.* F. Humbertum quintum Generalem Magiſtrum auctorem dici, qui obiit Anno 1274. *Angelus Ellius in Speculo Spirituali*, facit auctorem innominatum ex Ordine S. Franciſci: nominatus autem Thomas de Celano (qui vivebat Anno 1250.) *a Bartol. Piſano in conformitatibus D. Franc. lib.* 1. *fructu* 11. cui ergo credam, neſcio. Mentio Sybillæ in tertio verſu indicat recentiorem eſſe hanc Proſam S. Gregorii, qui in ſuo Sacramentorum lib. nihil prorſus Gentilitatis habet.

6 In die depoſitionis, & anniverſario Summi Pontificis dicitur prima Miſſa, quia, quæ raro adhibentur, pretioſa reputantur, neque quotidiana vileſcunt conſuetudine, *Amalar. lib.* 3. *c.* 40. & ideo Miſſa ſemel in Anno conſtituta in Commemoratione omnium Defunctorum dici jubetur in Exequiis Summi Pontificis, & Epiſcoporum.

7 Pro Defunctis Card. eadem prima Miſſa dicenda eſt, mutatis Orationibus. Rubrica quidem non præſcribit, ſed uſus ita declaravit Rubricam: quia ſunt Epiſcopis majores, pro Diacono tamen Card. Oratio, *Inclina*, ut in Miſſali, additis verbis -- Diaconi Card.

8 Quid pro Sacerd. Defuncto? licet de eo Rubrica meminerit inter Defunctum Epiſcopum, & Cardinalem; non tamen iiſdem æqualem eum facit, & rationabilis conſuetudo eſt in pleriſque Eccleſiis majoribus Urbis, ut dicatur Miſſa ſecunda, mutata Oratione, ratione cujus videtur in Rubrica prius de Sacerdote, quàm de Cardinali, mentio facta fuiſſe: ſi tamen dicatur Miſſa prima, favet Rubrica in fine Miſsarum pro Defunctis, quæ concedit Epiſtolas, & Evangelia unius Miſsæ dici poſse in alia quacunque Miſsa pro Defunctis.

9 Oratio in *tertio*, vel *ſeptimo* dicenda *ex Amalar. lib. 3. cap. 44.* dicitur ad celebritatem quandam in propriis diebus 3. 7. 30. unde non debet dici in iis diebus, qui occurrunt inter tertium, & ſeptimum, neque poſt ſeptimum uſque ad trigeſimum, in quibus dicitur Miſſa, ut in quotidianis: aliàs eſſet mendacium in Collecta, qui dies, ſicut etiam anniverſarius, numerari debent a die obitus, ſeu depoſitionis, ut patet ex Collectis, in quibus fit mentio depoſitionis, nam S. Ambroſ. *Serm.* 70. accipit depoſitionis vocabulum, tam pro ſepultura, quàm pro obitu, licet Eccleſia videatur diſtinguere inter obitum, & depoſitionem, *in tit. 2. Miſſæ Defunct.* ſi contendas diſtingui, numerabis hos dies a die ſepulturæ, qua potiori jure ſubjacet Defunctis Eccleſiaſticæ curæ: vel ſequere locorum conſuetudinem, niſi Teſtatoris verba aliud ſonant. Fiunt ubique anniverſaria pro Defunctis extra diem præciſum annuum, & non incongrue cum propria Miſſà.

10 Miſſà *in die nono* non eſt amplius in uſu, & *Auguſt. in Geneſ.* novemdiale pro Defunctis redarguit, quadragenarium diem coluit *S. Ambroſ. in obitu Theodoſii Orat. de eodem*. Alii alios dies, quos non probante Romana Eccleſia non obſervamus amplius, exceptis Exequiis Papalibus.

11 Sed pro prædictis Eccleſiaſticis in *tertio*, *ſeptimo*, *trigeſimo*, & *anniverſario*, quæ Miſſa? quæ Oratio dicenda erit? in his diebus repetenda eſt Miſſà, quæ dicta eſt in die depoſitionis, ſicut fit pro laicis in iiſdem diebus 3. 7. & 30. ex propria Rubrica; Oratio vero ſemper erit propria Epiſcopi, vel Sacerdotis, neque refert in ea non fieri mentionem de 3. 7. & 30. anniverſario, nam eadem Oratio pro Papa dicitur in obitu, & in anniverſario, nulla facta in ea anniverſaria mentione.

12 Miſſà quoque eſt eadem in obitu, & anniverſario Papæ, cur, non etiam erit Epiſcopi? Cardinales autem eodem privilegio mortis gaudent, quo Epiſcopi, & in hujuſmodi functionibus poſt mortem ſunt æquales extra prædictos dies, Miſsæ dicuntur, ut in quotidianis Defunctorum, cum propriis Orationibus.

13 In titulo *Pro Patre, & Matre*, addita eſt vox, *Sacerdotis*; nam aliàs de Patre cujuſque non convenit Oratio in ore Sacerdotis, ut patet audienti.

14 Miſsæ, quæ circumferuntur *S. Gregorii pro vivis, & defunctis*; neque ſunt Sancti Gregorii, neque ſunt approbatæ a Sancta Sede Apoſtolica, immo rejectæ, ita ut neque in calce Miſsalis retineri poſſint, ex Decreto Sac. Rituum Congregat. *die* 8. *Aprilis* 1628.

15 Pro eo, qui proxime obiit, longe tamen a nobis, prima vice poteſt dici Miſsa, ut *in die tertio*, omiſso verbo *tertium*.

16 N. exigit nomen Defuncti, ſi tamen eſt nobilis, vel conſuetudo ſit nominandi omnes in Collecta, & Orationibus.

17 Habentur *in Sacramentar. Gregor.* Oratione, *Fidelium Deus*, cum Secreta, & Poſtcommunione, in Anniverſario. Pro Epiſcopo, *Deus omnium Fidelium*. Pro Sacerdote, *Præſta*. Pro Defuncto, *Inclina*, & *Abſolve*. Pro Fratribus, Secreta, pro iis, qui in Cœmeterio, tres conſuetæ, pro pluribus Defunctis, *Deus, cui proprium*, & *Animabus*, cum duabus ſeqq. reliquæ ſunt recen-

centiores, ex quibus illæ duæ, quæ pro Epiſcopo, vel Sacerdote additæ ſunt poſt eam utrique communem; *Deus qui inter Apoſtolicos &c.* convenientius dicuntur in iis Miſſis, in quibus per modum Commemorationis dici debet Oratio pro prædictis iiſdem: vel certæ poſitæ ſunt ad veritatem.

Novæ Obſervationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 6 -- *In die depoſitionis, & Anniverſario Summi Pontificis, &c.*] Dicitur Miſſa prout deſcribitur a Gavant. *ſupra* cum Oratione: *Deus, qui inter Summos Sacerdotes, &c.* illa nempe, quæ eſt prima inter Orationes diverſas pro Defunctis cum ſua Secreta, & Poſtcommunione. Vide Rubricam particularem poſitam in Miſſali ante has Orationes diverſas. Et ſi pro pluribus celebretur Anniverſarium, Oratio, *ut ſupra* dicitur in numero plurali. Pro Defuncto vero Epiſcopo item dicitur prima Miſſa, quæ eſt in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum cum unica Oratione, quæ erit pariter -- *Deus, qui inter Apoſtolicos, &c.* cum ſua Secreta, & Poſtcommunione, ut habetur in Miſſali inter Orationes diverſas pro Defunctis. Guyetus *lib.* 4. *cap.* 23. *quæſt.* 29.

II. Gavant. n. 7 -- *Pro Defuncto Cardinali* tam in die obitus, quàm in Anniverſario dicitur eadem prima Miſſa, ſed advertere oportet ſi ſit Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus Cardinalis, ut advertimus in noſtris Additionibus ad *tit.* 5. 1. *part. ſub n.* 11.

III. Gavant. n. 8 -- *Quid pro Sacerdote Defuncto, &c.*] Supradictam primam Miſſam ſic reſtringit Guyetus infra citandus, ut non pro omnibus univerſim Sacerdotibus in die eorumdem obitus, vel Anniverſarii impendatur, ſed pro inſignioribus dumtaxat, his videlicet, qui in dignitate aliqua, putà Abbatis, Generalis Ordinis, Præpoſiti, Decani, Archipresbyteri, Archidiaconi, & ſimilibus Conſtituti, celebriores obtinent Exequias: quales itidem, immo & multo ampliores adhiberi mos eſt in Funeribus Imperatorum, Regum, Principum, & Magnatum, quibus proinde ſi quis eandem primam Miſſam pari ratione tribuendam aſſerat, nihil illi repugnat, ita ſupracitatus Guyetus *lib.* 4. *cap.* 23. *quæſt.* 27. *n.* 11.

IV. Gavant. n. 15 -- *Pro eo, qui proxime obiit, &c.*] Diximus ſupra in noſtris Additionibus *ad tit.* 5. 1. *partis* quòd cum primum habita fuerit notitia obitus alicujus perſonæ defunctæ in loco diſtanti, cantari poteſt Miſſa ſollemnis *de Requiem*, ut in die obitus pro tali Defuncto etiam in die Feſto Duplici, quod non ſit de præcepto, & ibi allegavimus Decretum S. R. C. editum *die* 4. *Maji* 1686. quo confirmata fuit hæc ſententia.

Reliqua ſpectantia ad hujuſmodi Miſſas Defunctorum vide in noſtris Additionibus, & Obſervationibus ad ſupradictum *Titulum* 5. 1. *partis*.

Quoniam vero ibidem ſub *num.* 8. noſtrarum Obſervationum, & Additionum varia innuimus Decreta ſpectantia ad Miſſas Defunctorum in Altari Privilegiato celebratas, lubet ſu-

ſuperaddere hic ſequens Decretum a S. Conc. Congregatione emanatum ſub die 3. Julii 1706. & a Clemen.XI. S.M. confirmatum; unde habetur in ſuo Bullario particulari *part.* 3. *Conſtit.*2. & in Bullario edito Luxemburgenſis *tom.*8. *part.*2. *Decreto* 2. Refero Decretum hic prout jacet -- Cum in Brevibus Conceſſionis Indulgentiarum pro Altaribus Privilegiatis apponi ſoleat Clauſula -- *Dummodo in illa Eccleſia tot Miſſæ quotidie celebrentur*, & aliquando ex accidenti idem Miſſarum numerus præfixus non poſſit in eiſdem Eccleſiis haberi: ideo quæritur: *Primo* -- An abſentibus Religioſis ex Cauſa Prædicationis tempore Quadrageſimæ, & Adventus, vel quando occaſione Feſtivitatum, vel Funerum, aut ſimilium, a Superioribus ad celebrandum aliò tranſinit. mittuntur, Indulgentiæ conceſſæ cum certo numero Miſſarum, qui ob dictas Cauſas adimpleri non poteſt, prorſus ceſſent, vel pro tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, ſint ſuſpenſæ, vel potius remaneant in ſuo robore? *Secundò*: An idem ſit ſtatuendum, deficiente præfixo numero Miſſarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Sæcularium, quàm Regularium? *Tertiò*: an pariter idem ſit ſtatuendum, deficiente numero Miſſarum ob abſentiam ab Eccleſiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, & Menſes? *S. Cong. Concilii cenſuit* ad primum *quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadrageſimæ remanere ſuſpenſas, non autem in reliquis, dummodò raro contingat*, ad ſecundum *non remanere ſuſpenſas*: ad tertium *ſatis proviſum in primo*.

De Rubricis Benedictionum. XIX.

GAVANTUS.

1 Benedictio hìc ſumitur pro prece, qua Eccleſiaſtico more rebus ipſis ſpecialis ſanctitas impertitur; ita ut in uſus profanos illæ deinde transferri non poſſint, & aliæ quidem ſunt conſtitutivæ benedictiones, aliæ invocativæ, *ex Cajet.*2.2.*quæſt.*88. *artic.*11. illæ quidem, per quas ſive res, ſive perſonæ divino cultui deſtinantur; hæ vero ſunt per quas a Deo, vel rebus, vel perſonis imploratur auxilium divinum: primi generis ſunt benedictiones aquæ, veſtium Sacerdotalium, mapparum Altaris, Corporalium, & Vaſculi pro ſacroſancta Euchariſtia, de quibus in Miſſali agitur: quia communes eſſe poſſunt ſimplici Sacerdoti privilegiato, ſeu delegato, nedum Epiſcopo, ſeu Abbati. Secundi generis aliæ ſunt, *Agni in Paſchate, ovorum, panis, novorum fructuum, cujuſcumque comeſtibilis, candelarum, loci, domus novæ, thalami, & novæ navis*, quæ in Miſſali deſcriptæ ſunt citra præjudicium aliarum, quæ in Rituali Romano habentur; quia hæ a quocumque Sacerdote fieri poſſunt, & fieri ſæpius contingit, neque Rituale Rom. ſicuti Miſſale, cuicumque facere ſuppetere ſolet.

2 Ori-

2 Origo harum benedictionum, quæ fiunt per verba Sacerdotis, addito ſigno Crucis, abſque ullo dubio ab Apoſtolis eſt: neque deſunt, qui in hanc cauſam illud Apoſtoli Paulli explicant. 1. *Timoth.* 4. *Formam habe ſanorum verborum, quæ a me didiciſti*: ſanorum, hoc eſt, quæ ſanare poſsunt creaturas, ſive inſenſibiles, ſive ſenſibiles.

3 Habitus benedicturi Sacerdotis erit Superpelliceum, & Stola regulariter alba; aliquando violacea, ut infra, nam color albus deſignat puritatem communicandam rebus benedicendis, violaceus autem adhibetur congrue in benedictione conjuncta cum exorciſmis ad effugandos dæmones, unde ad aquam benedicendam eo colore utimur, poteſt tamen adhiberi Stola coloris tempori convenientis, ut dicitur *in Rubricis Ritualis Romani*.

4 Stando ſemper benedicat Sacerdos, & aperto capite; manuque formet Crucis ſignum verſus rem, ubi eſt nota ✠ & idem ipſam aſpergat in fine ter, hoc eſt, in medio, a dextris, & a ſiniſtris rei.

5 Super altare quidem benedicendæ res collocari poterunt: non autem eſculenta, quæ omnino ſuper menſam ponenda erunt, non in Altari.

De aqua benedicta hæ ſunt Rubricæ in Miſſali.

RUBRICA.

6 a *Die Dominica in Sacriſtia præparato ſale, & aqua benedicenda,* b *Sacerdos celebraturus Miſſam, vel alius ad id deputatus, alba, vel ſuperpelliceo indutus cum Stola circa collum primò dicit* ℣. *Adjutorium.*

GAVANTUS.

a *Die Dom.* Nunquam omittitur in Dominicis aſperſio aquæ benedictæ, *Micr.* 41. in memoriam Baptiſmi, qui in Dom. Paſch. ſollemniter celebratur. *Rup. lib.* 6. *c.* 20.

b *Sacerdos celebraturus Miſſam.* Sacerdotis eſt hæc benedictio, *ex Concil. Nannetenſi*, ſi celebraturus eſt Miſsam, induat ſuper Albam Stolam Miſsæ convenientem: ſi alius eſt, adhibeat ſuper Cottam Stolam violaceam, *ut in Ritual. Rom. Pauli V.*

RUBRICA.

7 *Deinde abſolute incipit exorciſmum* c *Salis.*

Digitized by Google

GAVANTUS.

c *Salis*. Miſcenda eſt aqua benedicta cum ſale, *ex Clem. lib.* 8. *Conſtitut. cap.* 29. ubi meminit benedictionis aquæ, & virtutis ejus, ad morbos pellendos, & dæmones fugandos, delentur etiam venialia *ex S. Thom.* 3. *part. q.* 65. *art.* 1. *ad* 6. Quod an fiat ex opere operantis, ut aſserunt cum *S. Thoma Alenſis, & Abulenſis, citati a Suar.* 3. *p. diſp.* 12. *ſection.* 2. an vero ex opere operato quod ſignificant *Victoria, Sotus, & Ledeſma apud Gregor. de Valent. tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 4. non eſt, quod hoc loco minus utiliter diſputemus. Valet etiam aqua benedicta ad pellendos corporis morbos, ut *Tobias noſter p.* 1. *c.* 72. fuſius probat, ubi multa de hoc effectu affert exempla non communia; lege *Baronium Tom.* 2. *Anno* 152. *Tom.* 4. 262. *&* 389. *Tom.* 8. 598. *& Tom.* 10. 944. Illud eſt præcipuum in hoc Ritu; quòd ſicut in ingreſsu Eccleſiæ aſpergimur ſtatim aqua benedicta: ita mundari a Deo tacite petimus, ut majori cum puritate, vel ſacrificemus, vel oremus: & præſertim Clerus hoc intendere debet, juxta illud *Iſaiæ.* 42. *Mundamini, qui fertis vaſa Domini*.

8 Prius autem, quàm a Clemente, nimirum a SS. Apoſtolis, & præſertim a S. Matthæo, qui *ex Marſilio Columna* fuit Auctor benedictionis aquæ, hunc Ritum effluxiſse certum eſt deſumpto ritu ab Eliſæo Propheta 4. *Regum* 2. qui ſale fugavit ſterilitatem aquæ, unde *Raban. lib.* 2. *cap.* 55. Aqua a ſordibus mundat, Sal putredinem fugat; Aqua nitorem præbet, Sal ſinceritatem adhibet; Aqua potum ſapientiæ ſignificat, & Sal guſtum prudentiæ indicat.

9 Sed quare Sal ante aquam benedicitur? quia benedicenda eſt aqua cum ejus mixtione. Per ſalem intellige amaritudinem pœnitentiæ, per aquam baptiſmum, quia ergo præcedere debet cordis compunctio: ideo ſal prius benedicitur. *Durand. lib.* 4. *cap.* 4. Alexander Papa Ritum hunc confirmavit Decreto *de conſ. can. aquam diſt.* 3. *Valafr. cap.* 19. teſtatur cum *Micr. cap.* 41. 46. *& aliis*.

RUBRICA.

10 *Ter mittit Sal in aquam in modum Crucis, dicendo ſemel*.

GAVANTUS.

Ordo Romanus, ut in virtute Trinitatis fiat benedictio, & mixtio Chriſti cum populo, *aquæ multæ populi multi*: quia Chriſtus ſal eſt, a quo Apoſtoli ſal terræ dicti ſunt, miſcenda quoque eſt amaritudo cum pœnitentia, & baptiſmo, *ex Durand. loc. cit.* ad ſanctificationem, quam *Cyprianus Papa* ideſt, *Epiſcopus citatus a Durand. ibidem*, docet eſse proprium effectum aquæ benedictæ.

RUBRICA.

11 *Finita benedictione Sacerdos celebraturus indutus* d *Pluviali coloris Officio convenientis accedit ad Altare, & e ibi ad gradus cum Miniſtris genuflexus, accipit a Diacono Aſperſorium, & primo* f *ter aſpergit Altare, deinde ſe,* g *& erectus Miniſtros,* h *incipiens Antiphonam. Aſperges me, & Chorus proſequitur, Domine hyſſopo, &c. ut infra: interim Celebrans* i *aſpergit Clerum, deinde populum, dicens ſubmiſſa voce* l *cum Miniſtris* m *Pſalmum Miſerere:*

GAVANTUS.

12 Ante Tertiam. *Rupert. ad lib. 9. c. 10.* ſed poſt Tertiam. *Ord. Rom. in die ſancto Paſchæ*, & indicat *Cærem. Epiſc. lib. 2. c.* 31. ubi præſcribitur, quòd in fine aſperſionis capit Planetam, & facit Sacerdos confeſſionem, ergo *dicta Tertia*, fit aſperſio: ſed & ante benedictionem Palmarum ſeu Candelarum ſi hæc occurrat in Domin. fit aſperſio, ut ſupra, in propriis locis dictum eſt.

d *Pluviali*, Hoc eſt poſt Amictum, Albam, Cingulum, & Stolam, ut *in præd. Cærem.* neque procedit poſtremus, ut aliqui ſcripſere; ſed medius inter Miniſtros paratos, *ib.* nempe, ſi cum iiſdem cantanda ſit Miſſa.

e *Ibi ad gradus*. Hoc eſt in infimo gradu ejus *Cæremon. ib.* & ibidem, *ait Rubr.* genuflexus, ergo etiam genuflectit tempore Paſchali, cui Dom. æquiparatur * aſpergit autem genuflexus Altare ob majorem reverentiam, & ſe ipſum item ad indicandam humilitatem; ſicuti genuflexus etiam ſibi ipſi cineres imponit; ut ſuo loco diximus.

f *Ter aſpergit Altare*. In medio, verſus cornu Evangelii, tum Epiſtolæ. Altare vero aſpergitur ob reverentiam Sacramenti in eo conficiendi, ut inde arceantur hoſtes *Durand. ubi ſupr.* & ob memoriam baptiſmi Chriſti, a quo vim habet baptiſmus noſter.

13 Quòd ſi in Altari ſit expoſita Sanctiſſima Euchariſtia, abſtinendum eſt ab aſperſione Altaris, ratione, qua non ſignatur Altare, ad *in principio*, ut dictum *in Feria 5. in Cœna Domini*, & hoc expreſſe habetur *in Ambroſiano Miſſali proxime edito anno* 1618. Diaconus quoque tunc ſimiliter debet abſtinere ab oſculis aſperſorii, & manuum.

g *Et erectus Miniſtros*. Ideſt, adhuc genuflexos, primò Diaconum, deinde Subdiaconum.

h *Incipiens Antiphonam*. Debet *ex prædicto Cærem.* incipere Antiphonam ante Aſperſionem Altaris, eodemque modo intellige Rubricam Miſſalis, quamvis poſtponere videatur Antiphonam, convenit enim, ut dicatur, *Aſperges*, futuri temporis ante aſperſionem actualem, * neque novum videri debet, quòd inchoatur Antiphona genibus flexis, nam idem præſcribitur Epiſcopo

Digitized by Google

in principio Synodi in Pontificali Romano, & in qualibet ſeſſione; eſt autem hæc Antiphona de fide baptiſmi prophetia; nam hyſſopus ſignificat humilitatem, & paſſionem Chriſti, a qua pendet baptiſmi virtus *Ruper. lib. 6. c.20.*

i *Aſpergit Clerum*. Aſpergens non inclinat caput: at Clerum ſtare decet detecto capite, & aſpergenti reverenter caput inclinare *Carem. Epiſc. lib.2. cap.31.* neque tamen aſperſio ſingulorum fieri debet, ſed plurium ſimul, tam Cleri, quàm populi, & juxta locorum conſuetudinem fiat aſperſio Laicorum. * Canonici ſingillatim aſpergi poterunt ad majorem venerationem, immo & debent, *ex Decreto Sac. Rituum Congreg.* 20. *Decembr.* 1601. quibus & Celebrans aliquam honoris ſignificationem adhibebit ante, & poſt totam eorum aſperſionem, quod ne fiat incongrue a majori Celebrante, ſtatuit Gregor. XIII. 30. Decemb. 1573. *teſte Genuenſe in Praxi Archiepiſc. cap. 65. Romæ edita 1616.* ne in Eccleſiis Hiſpan. Antiſtes, vel alia perſona principalis aſpergat Clerum in Dominicis ante Miſſam; ſed ejus loco ſimplex Sacerdos cum Superpelliceo, & Stola, & cum Acolythis tantum.

l *Cum Miniſtris*. Comitantur eum Miniſtri, Diaconuſque elevat a dextris fimbriam Pluvialis, quòd ſi *in prædicto Carem.* procedit ſolus Celebrans, hoc ibi jubetur ob reverentiam Epiſcopi præſentis, ut coram eo cum minori pompa Celebrans procedat.

m *Pſalmum*. Ideſt, totum Pſalmum, alternatim cum Miniſtris.

RUBRICA.

14 *Hæc Antiphona prædicto modo dicitur ad aſperſionem aquæ benedictæ in Dominicis per totum annum, excepta Dominica de Paſſione, & Dominica Palmarum, in quibus non dicitur* n *Gloria Patri, ſed poſt Pſalmum, Miſerere, repetitur immediate Antiphona, Aſperges me: excepto etiam tempore Paſchali: ſcilicet a Dominica Paſchæ uſque ad Pentecoſten, quo tempore cantatur Antiphona,* o *Vidi aquam. Dominica vero Trinitatis, reſumitur, Aſperges.*

GAVANTUS.

n *Gloria Patri*. Omittitur in diebus, quibus in Miſſa dici prohibetur; hæc enim aſperſio eſt quaſi initium Miſſæ.

o *Vidi aquam*. Habet *Ord. Romanus in die Paſchæ*. Antiphonam, *Vidi aquam*, ubi etiam habes eoſdem exorciſmos ſalis, & aquæ cum Orationibus prædictis: quando nimirum agitur, *de conſecr. Eccleſ.* habentur etiam *in Sacramentario Sancti Gregorii*. Verum hæc Antiphona deſumpta eſt ab *Ezechiele.* 47. & ſignificat fontem ſacri baptiſmatis de templo Corporis Chriſti, de cujus latere quidem lævo humanitatis, dextro autem divinitatis, exivit ſanguis, & aqua baptiſmalis. *Rupertus loc. cit.*

Digitized by Google

RUBRICA.

15 *In die ſancto Paſchæ, & Pentecoſtes, ubi eſt fons baptiſmalis, fit aſperſio cum aqua pridie benedicta in fonte baptiſmi, & ante infuſionem Olei, & Chriſmatis accepta:*

GAVANTUS:

Hæc eadem *Ordo Romanus in cap. Sabb. de conſ. diſtinct.* 4.

RUBRICA.

16 *Finita Antiphona, ſupradicto modo Sacerdos, qui aſperſit aquam* p *reverſus ad Altare ſtans ante gradus Altaris junctis manibus dicat.* ℣. *Oſtende, &c. Tempore Paſchali, additur, Alleluja.*

GAVANTUS.

Nota, quòd in Oratione ultima petitur mitti Angelum de cœlis, nonniſi poſt purificationem per aſperſionem aquæ benedictæ.

p *Reverſus ad Altare*. Hoc eſt ad infimum ejuſdem gradum. *Cæremon. Epiſc. loc. cit.*

17 Tenent autem Miniſtri librum ante Celebrantem ibidem, dum dicit Verſus, & Orationem; poſt Orationem, *Exaudi*; deponunt Pluviale, aſſumitur Manipulus, cum Caſula pro Miſſa. *Cærem. ibid.*

10 Reliquæ Orationes, quæ ſequuntur pro benedictione *Agni, Ovorum; Panis, novorum fructuum, rerum comeſtibilium, candelarum, loci, domus novæ, thalami, novæ navis, Sacerdotalium indumentorum, Mapparum, Corporalium, Vaſculi Sacramenti*, quæ ſine unctione fiunt, habentur partim *in Ord. Rom.* partim *in Pontific.* partim *in Rit. Rom.*

19 Benedictio *Agni* ad communem menſam fit ex uſu Romano, *Microl. cap.* 54. Panis, a S. Petro *ex Abdia lib. 2. Hiſtor. Apoſtol.* & Oratio eſt *in Sacramentario Gregoriano*, ubi etiam habetur. Oratio *rerum comeſtibilium*. *Frugum* vero habet originem a Sancto Clem. *Conſtit. lib. 8. cap. 4.* ſeu *ex Baronio Ann.* 283. a Decreto Eutychiani Papæ.

20 Quæ traditur hoc loco *candelarum benedictio*, ea eſt, quæ fieri contingit extra diem Purificationis Beatæ Virginis, quod expreſse notatur *in Rituali Romano Paulli V*. Item ea *loci* eſt, quæ fit extra diem Sabbati Sancti, in quo majori Ritu domorum fit benedictio, & a Parocho, cujus proprius habetur Ritus, *in prædicto Rituali*; nam ut, diximus, in Miſſali poſitæ ſunt tan-

eæ benedictioues, quæ citra præjudicium jurium Parochialium a quocunque Sacerdote, & quandocunque fieri poſſunt.

21 Pro benedictione *Veſtium Sacerdotalium* Orationes habentur *in Sacramentario Gregoriano*, reprehendit *Poſſevinus de Officio Curati cap.2. num.30.* eos, & meritò, qui aſſuunt veſtem Sacerdotalem non benedictam veſti Sacerdotali benedictæ, & eam diſſuunt poſt Miſſam, putantes, hoc ſufficere vice benedictionis propriæ: quod nullatenus eſt permittendum. Docet *Diana tract.4. de celebr. Miſſ. reſol.69.* quòd paramenta bona fide adhibita ante benedictionem eorumdem, non egent amplius benedictione, ex uſu eorum ſacro, quod eſt probabile.

22 Quæritur autem: quis benedicere poteſt has veſtes præter Epiſcopum? Abbates, & alii. Regularium Superiores ex privilegio benedicere poſſunt; non tamen benedicere paramenta Eccleſiarum non ſibi ſubditarum, neque Abbates, ex Decreto Sac. Rituum Congregat. *die 24. Auguſti* 1609. * & renovato in favorem Epiſcopi Spoletani *die 30. Septemb.* 1628. Neque obſtat conſuetudo allegata a *Tamburinio de jure Abb. tom.1. diſp.22. quæſt.2. nu.2.* quam abrogavit, & non obſtare declaravit eadem S. Congregat. 18. *Auguſti 1629.* nullo modo Sacerdotes ſimplices benedicere poſſunt proprias veſtes, *ex Navar. conſ.2. de conſecr. Eccleſ.* * Neque Prothonotarii, ex Dccreto Sac. Rit. Congreg. 17. *Julii 1627.*

23 Quæritur poſtremo; An Epiſcopi hanc facultatem poſſint aliis Sacerdotibus delegare? *Tabien. rerbo Abbas num. 2. Ugolin. de Epiſcop. cap. 32. num.5.* negant, & in Praxi Sacra Rituum Congregatio ſæpius requiſita fuit ab Epiſcopis inſignioribus & S. R. E. Cardinalibus, ejuſdemque Sacræ Rituum Congregationis Præfectis, juſtis de cauſis apud Eccleſias proprias non reſidentibus, pro facultate delegandi, & eam pluribus conceſſit, aliquando limitando perſonas in dignitate conſtitutas 14. *Novemb.* 1615. aliquando tempus ad ſex Menſes 14. *Martii 1616.* & ſæpius tandem ſine limitatione 2. *Maji* 1619. & deinceps aliis eodem modo. * Ratio eſt, quia de poteſtate ordinis eſt hæc benedictio: ea vero non poteſt ab Epiſcopo delegari, ſicuti poteſtas jurisdictionis, quæ delegari poteſt.

24 Hactenus de Benedictionibus. In calce Miſſalis additas invenies Orationes dicendas in Conſecratione Epiſcopi, & in Collatione Ordinum, excerptas a Pontificali: at, inquies, cur in Miſſali poſitæ ſunt? Reſpondeo, ad majorem commoditatem Conſecrantis, & Conſecratorum, ut quiſque eas dicere poſſit ſtatim in ſuo Miſſali, in Miſſa conſecrationis. Prima vero harum Orationum legitur in *Sacramentario S. Gregorii*, nimirum ea, quæ pro Epiſcopi conſecratiōne dicitur.

Et hic finis totius Miſſalis.

Novæ

Novæ Obſervationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. lit. a -- *Nunquam omittitur in Dominico, &c.*] Triplex genus Aquæ Benedictæ reperitur, ut optime notat celeberrimus Cardinalis Johannes de Turrecremata *in tract. de Aqua Benedicta*, quem inſertum reperio in calce ordinis Miſſæ pro informatione venerab. Sacerdotum, elucubrati a Johanne Burcardo, & Romæ impreſſi anno 1559. Triplex, inquam, genus Aquæ Benedictæ reperitur, cujus uſum Chriſtianæ Religionis Ritus devote amplectitur, & obſervat. Prima Aqua Benedicta, eſt, quæ divinis precibus, necnon commixtione Vini, Salis, & Cineris ſacratur, & benedicitur in Dedicatione Eccleſiæ, vel Altaris, de qua fit mentio expreſſà in Pontificali Romano, in quo præſcribuntur omnes Cæremoniæ, & Ritus ſervandi in præfatis Conſecrationibus Eccleſiæ, & Altaris. Secunda Aqua Benedicta, eſt Fontis Baptiſmalis, de qua ſermonem habuimus agentes de Ritibus ſacris, qui exercentur in Sabbato Majoris Hebdomadæ. Tertia Aqua Benedicta, eſt, qua communiter in Eccleſia aſpergimur, de qua fit expreſſà mentio *in cap.* 10. *Aquam Sale conſperſam de conſecr. diſt.*3. De benedicenda hac Aqua qualibet die Dominica præceptum urget adeo rigoroſum, ut Gavant. *ſupra* conſtanter aſſeveraverit nunquam omitti debere tali die hujuſmodi aſperſionem, & præcedenter Benedictionem; circa quam obligationem extat apud Burchardum Vormacenſem *lib.* 2. *cap.* 12. Canon antiquiſſimus Concilii Nanatenſis, in quo diſerte præſcribitur, ut -- *Omnibus diebus Dominicis unuſquiſque Presbyter in ſua Eccleſia ante Miſſarum ſollemnia aquam benedictam faciat in vaſe nitido, tanto Myſterio convenienti, de qua Populus intrans Eccleſiam aſpergatur* -- Similia leguntur in Capitularibus Caroli Magni *l.*5. *c.*210. nimirum: *Ut omnis Presbyter die Dominico cum Pſallentio circumeat Eccleſiam ſuam una cum Populo, & aquam benedictam ſecum ferat &c.* Ex quibus apparet, quòd non tantum fieri debet aſperſio ex hac aqua, ſed etiam nova Benedictio, quolibet die Dominico, contra malam Conſuetudinem nonnullarum Eccleſiarum etiam Cathedralium, in quibus utique fit aſperſio, ſed ex aqua jam præcedentibus diebus benedicta, quod aperte eſt contra Ritum præſcribentem hanc renovationem Aquæ Benedictæ, qualibet hebdomada faciendam, ad evitandam facilem ejus corruptionem, & commixtionem cum ſordibus, pura enim difficilè remanet Aqua extra ſuum Fontem expoſita per integram hebdomadam. Præterea hæc renovatio Aquæ ſuum habet Myſterium ſignificando ſingulis Dominicis memoriam Sacramenti Baptiſmatis. Quarti *tit.*3. *de Benedict. ſimplici dub.*4. & Baruffaldus *de Ordine ad faciendam Aquam Benedictam tit.*45. §.1. *n.*13. *& ſeqq.* A prædicta tamen regula benedicendi Aquam qualibet Dominica excipiuntur Dominicæ Reſurrectionis, & Pentecoſtes, in quibus non ſervatur hic Ritus benedicendi Aquā ab

ab illis Eccleſiis, ubi adeſt Fons Baptiſmalis, quia, ut adnotavimus *ſupra* in noſtris Additionibus ad Commentaria Gavanti in Rubricas Sabbati Sanctioris, aſpergitur Clerus, & Populus in prædictis duabus Dominicis cum Aqua pridie Benedicta in Fonte Baptiſmali ad hunc finem reſervata in aliquo vaſe, qui Ritus clarè præſcribitur in Miſſali, ubi ſermo habetur de Benedictione Fontis Baptiſmalis.

Rurſus adnotare libet, quòd etiam alio die a Dom. benedici poſſit dicta Aqua, prout expreſse habetur in Rituali Romano, nimirum quandocumque opus fuerit, etiam infra hebdomadam, quando Aqua in Dominica præcedenti benedicta, jam conſumpta, vel putrefacta ſit.

II. Rubr. n. 6 — *In Sacriſtia præparato ſale, & aqua benedicenda, &c.*] Loca præſignata ad faciendam iſtam aquam benedictam, ſunt Eccleſia, vel Sacriſtia, ut patet ex Rubrica *ſupra*. De facto loca ſacra magis conveniunt rei ſacræ. Nihilominus extendi poteſt hæc benedictio etiam ad domos privatas, ita ut hæc aqua ubique locorum benedici poſſit, tum valide, tum licite; quia non eſt in ſuperiori ordine rerum ſacrarum, cum ſæpiſſime contingat aquam iſtam, licèt benedictam, in terram cadere quando illa aſperguntur Fideles, nec ulla adhibetur cautela ad impediendum, ne a prætereuntium pedibus teratur. Quarti *ſupra dub. 6.*

Idem Auctor curioſam promovet quæſtionem *dub.* 3. ſcilicet, utrum unica benedictione poſſent benedici plures fontes aquæ inter ſe diſtantes? Et reſpondet poſſe valide, & licite benedici omnes aquæ fontes, qui ſunt coram Sacerdote benedicente intra viginti paſſus; modo idem Miniſter poſt Orationes, vel Exorciſmos accedat ad ſingulos quando facienda eſt mixtio ſalis cum aqua. Ratio eſt, quia ſufficit præſentia moralis materiæ, quæ benedicitur coram Miniſtro, quæ præſentia judicio Prudentium ſalvatur intra viginti paſſus, quæ doctrina valet etiam ad reſpondendum illi dubio: An res quæcumque benedicendæ debeant eſſe præſentes Miniſtro, a quo fit benedictio? Circa quæ vide ſupracit. Quarti *tit* 1. *de Benedict. in genere ſect.* 2. *dub.* 4. Baruffaldum *ſupra a n.* 27. *uſq. ad* 31.

III. Gavant. n. 8 — *Prius autem quàm a Clemente, &c.*] Ab antiquis, & quidem a Gentilium Ritu ortum ſuum cognoſcit hæc aqua, quæ ideo luſtralis dicebatur, quia a Sacerdote purgationis cauſa aſpergebatur ſupra Victimas, & ſupra Populum Templa ingredientem, qui actus poſtea ab Eccleſia ſanctificatus fuit uſque ab ejus exordiis, nam contra nonnullorum opinionem, qui cenſent Alexandrum I. Summum Pontificem fuiſſe inventorem hujus aquæ benedictæ, clare Marſilius Columna, ut optime notat Gavant. *ſupra* in ſua Hydragiologia *ſect.* 2. *cap.* 2. *a n.* 38. demonſtrat inſtitutionem prædictæ aquæ tribuendam eſſe Divo Matthæo Apoſtolo; verùm non potius a Matthæi, quàm a cæterorum Apoſtolorum traditione emanaſſe hunc Ritum, pie credendum eſt, quam quidem aquam Deinde Alexander I. ſollemniter præcepit benedici, ait Caſalius *de veteribus Sac. Chriſt. Ritibus cap.* 36. idque colligit ex ejuſdem Epiſtola ad omnes Orthodoxos, ubi legitur: *Aquam ſale conſperſam Populis benedicimus, ut ea cuncti*

Digitized by Google

cuncti aſperſi ſanctificentur, & purificentur, quod & omnibus Sacerdotibus, &c. Quæ quidem verba ſunt prorſus eadem, quæ leguntur in ſupra allegato *cap.* 10. *de Conſecrat. diſt.* 2. ſed prædictam Alexandri I. Epiſtolam, quia habet plura ex aliis ſubſequentium Sæculorum Conciliis, & Patribus; præſertimque inſignem locum ex Idatio, & ex Epiſtola ſuppoſititia Benedicti I. rejiciunt Petrus de Marca, Chriſtianus Lupus, aliique Viri clariſſimi, qui pariter non admittunt tanquam genuinas alias duas ejuſdem Pontificis Epiſtolas, quarum una ſcripta eſt ad omnes Epiſcopos, alia vero ad omnes Sacerdotes. Decrevit quidem præfatus Pontifex, ut aqua benedicta in habitaculis hominum aſſervaretur, ſicut tradit Anaſtaſius, ſive alius Auctor libri Pontificalis in ejus Vita; quod vas aquæ benedictæ ab Apoſtolis traditione derivatum, & ejuſdem Alexandri I. Decreto ſtabilitum probat Baronius ad Annum 132. Qui plura ſcire deſiderat de hujus aquæ benedictæ origine, Ritus, myſteriis, virtute, & effectibus legat ea, quæ tradunt Caſalius *loc.cit.* & nuper Sarnellius Epiſcopus Vigilienſis *in Epiſt. Eccleſiaſt. tom.* 4. *epiſt.* 18. Cardinalis Valerius *in Theſauro piarum Inſtitutionum pag.* 237. & 240. Caſtaldus *lib.* 1. *ſect.* 4. *cap.* 6. *n.* 4. & *lib.* 2. *ſect* 2. *cap.* 1. *num.* 5. Corſettus *tract* 1. *par.* 2. *cap.* 14. & *in Indice Rationali Sacrorum Myſteriorum v.* Aqua; Baruffaldus *loc. ſupracit.* præſertim verò Quarti *de Benedict. tit.* 3. qui luculenter exponit omnia ſpectantia ad hanc materiam.

IV. Gavant. num. 9 — *Sal ante aquam benedicitur, &c.*] Baruffaldus *loc. ſupracit. n.* 21. miratur, quòd noſter Quarti alioquin diligentiſſimus, in ſuo Aureo opuſculo adeo luculenter ſcripſit de Benedictionibus, & præſertim de Benedictione Aquæ Luſtralis, nullam omnino mentionem faciat de ſalis benedictione, neque in actu Baptiſmi, neque in actu conficiendæ dictæ Aquæ Luſtralis, ſed rationabilius dicerem, me in majorè admirationem adduci, quòd ipſe Baruffaldus non legerit ea, quæ tradit citatus Quarti *tit.* 3. *ſect.* 1. *præludio* 2. ubi expreſſum ſermonem habet de ſalis benedictione, quæ præmitti debet ad benedictionem aquæ, & ibidem explicat quid ſignificet aqua, & quid ſal benedictum; ait enim: Aqua a ſordibus mundat, ſal putredinem fugat, aqua nitorem præbet, ſal adhibet ſinceritatem. Aqua fœcundat, ſal a corruptione præſervat. Aſperſione igitur Aquæ Luſtralis monentur Fideles, ut aqua lacrymarum, ſeu compunctionis Animam a ſordibus peccatorum mundent, & ſale timoris Domini putredinem malitiæ fugent. Petant a Deo aquam gratiarum, qua fœcundentur virtutibus, & ſalem ſapientiæ, quo a corruptione præſerventur — Hæc omnia, quæ ex Raban. *de Inſtitut. Cleric. lib.* 2. *cap.* 55. deſumpſit Quarti, conſignat loco citato. Deinde ſubdit, quòd prius benedicitur ſal, quàm aqua: poſtea miſcentur ad invicem; quia per ſal intelligitur amaritudo pœnitentiæ, per aquam vero gratia ſanctificans, & emundans Animam, ſive in Baptiſmo, ſive in Sacramento Pœnitentiæ. Cum ergo pœnitentia, ſeu cordis contritio debeat præcedere Baptiſmum, & ſimiliter abſolutionem Sacerdotis, qua per gratiam fit peccatorum remiſſio, meritò benedictio ſalis præmittitur bene-

Digitized by Google

benedictioni aquæ. Deinde miſcetur ſal cum aqua, &c. Hæc Quarti *cit. loc.* quæ deſumpſit ex Durand. *Rational. lib.* 4. *cap.* 4. ſi hæc legiſſet Baruffaldus apud prædictum Auctorem, ſicut multa alia, & legit, & deprompſit profecto pepercillet ſuæ admirationi, & literis non mandaſſet Paullum Maria Quarti nullam mentionem facere de ſalis benedictione neque in actu Baptiſmi, neque in actu conficiendæ Aquæ Luſtralis. Igitur benedictio ſalis, ut notat etiam cit. Baruffaldus, duplex eſt, una de ſale inſerviente ad Baptiſmum, altera de ſale adhibendo in benedictione aquæ prædictæ, quamvis ſignificationes, & myſteria ſint eadem, ut explicant allegati Auctores apud Quarti. Pro utraque benedictione ſal debet eſſe naturalis, albus ſi fieri poteſt, ſiccus, non vero humidus. De prædicta ſalis benedictione erudite loquitur Claudius de Vert *tom.* 2. *ſuper cap.* 2. & Auctor Tractatus de Miſſa Parochiali *cap.* 5. *art.* 4. *& ſeqq.*

V. Rubr. & Gavant. n. 10 -- *Ter mittat ſal in aquam, &c.*] Aqua vero, in quam benedicendam ter immittitur ſal, debet eſſe naturalis, ſive e Fonte, ſive e Fluvio, ſive e Puteo, ſive e Ciſterna pluviali, dummodo ſit pura, & munda ob dignitatem rei ſacræ, ad quam inſervire debet, & ne inquinet res, ſeu perſonas, ſuper quas projicitur, nec licitum eſt quidquam extranei liquoris cum iſta aqua admiſceri, niſi ſit in parva quantitate, & ad decentiam dictus liquor congruus, veluti aqua roſacea ob fragrantiam odoris, quia in hac nulla apparet indecentia, & obtinuit tolerantiam in Eccleſia, quæ tolerantia cum ſit tacitus conſenſus facit, ut Sacramentalia, quæ pendent ex arbitrio Eccleſiæ non alterentur. Ex Quarti *ſupra dub.* 5. & Baruffald. *ſupra a n.* 22. *uſque ad n.* 24.

In prædictam autem aquam ter Sacerdos mittit ſal in modum Crucis, quia ter debet fieri ſignum Crucis cum manu, pugillo ſal tenente, unde ſequitur, ut ter quoque mixtio, ſeu immiſſio ſalis fieri debeat ex Baruffald. *ſupra n.* 40. *& ſeqq.*

VI. Gavant. n. 12. in Rubr. 11 -- *Dicta Tertia fit aſperſio, &c.*] Non ante Tertiam ſollemniter cantatam, ſed poſt eam, ut optime adnotat noſter Gavant. Sacerdos, qui Miſſam celebrare debet Conventualem juxta Decreta edita die 27. Novembris 1632. & 16. Novembris 1649. data vero in noſtro Indice ſub *num.* 268. *&* 299. etiamſi Celebrans ſit prima Dignitas, vel Superior, indutus Pluviali, ut præſcribit Rubric. ſuperior, coloris Officio convenientis (ſi commode haberi poteſt Pluviale, aliàs ſine Caſula) & ſuper Albam Stolam in modum Crucis, ut in Miſſa, aptatam; & etiam ſi Pluviale non haberet, eam ſic in modum Crucis gerere debet, & ita præſcribit etiam S. R. C. in ſuo Decreto edito die 30. Decemb. 1679. & dato in noſtro Indice ſub *n.* 454. & quidem eſt ſolius Epiſcopi, ut Stola ante pectus pendente ſuper Albam, Manipulus vero nunquam, ut præſcribit Rubr. & alibi nos innuimus cum Pluviali portatur. Diaconus, & Subdiaconus ſimiliter indui debent Dalmatica, & Tunicella, vel Planetis plicatis juxta temporum diverſitatem, ſed ſine Manipulis. Regulare eſt enim, ut colligi poteſt ex Cæremon. Epiſc. & ex noſtro Gavant. *in Rubr. pro Benedict. Palmarum*, ut illos non acci-

accipiant cum Celebrans eo non utitur, niſi Cantaturi ſint Epiſtolam, vel Evangelium, ut in Benedictione Palmarum. Cum verò Celebrans non induitur Pluviali, ſacri Miniſtri non induuntur Dalmatica, & Tunicella reſpective, niſi poſt factam aſperſionem, quando ipſemet Celebrans ſumit Planetam, & tunc procedunt ad Altare immediate ante ipſum Celebrantem unus poſt alium ex Bralion *par.3. cap 1.n.3.*

Finita Tertia, ut dixi *ſupra*, Celebrans, & Miniſtri Sacri induti Paramentis, ut *ſupra* notatum eſt, ipſi, & omnes alii nudis Capitibus, Cruci, ſeu Imagini Principali, quæ eſt in Sacriſtia profundam faciunt reverentiam, & poſtea Celebrantem ſalutant, qui eriam eis aliquantulum ſimplici inclinatione tecto Capite reſpondebit, & ſtatim procedunt ad Altare ſequenti Ordine, videlicet, primò procedit Miniſter, ſeu Acolythus cum vaſe Aquæ benedictæ, & Aſperſorio nudo Capite (Thutiferarius enim in diebus Dominicis non geſtat Thuribulum, niſi poſt factam aſperſionem) ſupradictus Acolythus deferens prædictum vas aquæ benedictæ, ipſum tenet ſiniſtra per partem inferiorem aliquantulum elevatum uſque ad pectus, mediocriter tamen ab eo remotum, dextera vero Aſperſorium inter Pollicem, & Indicem firmans illud ſuper labrum dicti Vaſculi, ex Bauld. *par.1. cap.16.n.2.* Tunc ſequuntur Ceroferarii cum Candelabris accenſis, poſtea Cæremoniarius, & denique Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum anteriores fimbrias Pluvialis ejus levantes manu proximiori; Altera infra pectus admota, unumquemque a parte ſua, & hi tres tecto Capite procedunt, Celebrans vero manus junctas tenet ante pectus, ita procedunt quando Celebrans eſt Pluviali indutus, aliàs procedunt, *ut ſupra* innuimus, obſervatis illis omnibus, quæ diximus ſuo loco de egreſſu Celebrantis a Sacriſtia, progreſſu, & acceſſu ad Altare pro Miſſa ſollemni.

Obſervandum hic occurrit, quòd quando Celebrans cantat ſollemniter Tertiam in Choro, ut mos eſt in nonnullis Eccleſiis; tunc ita paratus cum ſuis Miniſtris egreditur e Choro ad Altare ad faciendam aſperſionem Aquæ Benedictæ.

VII. Rubr. & Gavant. lit. e -. *Ibi ad gradus, hoc eſt in infimo ejus gradu &c.*] Cum vero prædicti omnes ante infimum Altaris gradum pervenerint, ſtant in Plano omnes in recta linea, Celebrans ſcilicet in medio, Diaconus a dexteris ejus, Acolythus, ſeu Miniſter cum vaſe Aquæ Benedictæ a dexteris Diaconi, & primus Ceroferarius a dexteris dicti Acolythi; Subdiaconus vero a ſiniſtris Celebrantis, & ſecundus Ceroferarius a ſiniſtris Subdiaconi. Ceremoniarius autem ſtat in Plano a latere Epiſtolæ, Bauldr. *par.3. cap.11. art.4. n.8.* & Biſſus *lit.C. n.197. §.1.*

Tum Celebrans detegens Caput dat biretum Diacono, qui ſtatim accipit cum quaſi oſculo illius, & Ceremoniario, ſeu alteri Miniſtro, eo deficiente tradit, & ſuũ ſimiliter, ſicut Subdiaconus etiã ſuũ ex altera parte, porrigit, quæ bireta, poſt factam genuflexionem, ponũtur ſuper ſcamnum deputatum ad ſedendum, vel ſi ſcamnum, ſive ſedilia non ſint parata, quia forſitan propter reverentiam Sanctiſſimi Sacramenti expoſiti non eſt

eſt ſedendum, tunc bireta collocantur in alio decenti loco, nunquam vero ſuper Credentiam, & multo minus ſuper Altare, Biſſus *ſupra* §.4.

Tum omnes debitam faciunt reverentiam Altari, prout diximus in Miſſa ſollemni, qua facta, Ceroferarii deponunt Candelabra ſuper Credentiam, & locant ſe apud illam, Biſſus *lit. A. n.*467. § 2.

VIII. Gavant. eadem lit. e — *Genuflexus*, *&c.*] Poſtea Celebrans medius inter Miniſtros ſacros genuflectit cum ipſis etiam tempore Paſchali ſuper infimum gradum Altaris utroque genu, Acolythus vero cum vaſe Aquæ Benedictæ genuflectit in plano a dexteris Diaconi. Biſſus *ſupra*.

Et ita omnibus diſpoſitis, Diaconus accipit ab Acolytho Aſperſorium madefactum aqua benedicta, abſque oſculis Aſperſorii, & manus Diaconi, quæ præſtari poſſent a dicto Acolytho. Diaconus autem, accepto Aſperſorio, illud tradit Celebranti cum oſculo Aſperſorii in ima parte Manubrii, & deinde dexteræ Celebrantis in parte exteriori Bauldr. *par.* 2. *cap.* 8. *n.*5. & Biſſus *ſupra* §. 3.

IX. Rubric. & Gavant. lit. f — *Ter aſpergit Altare*, *&c.*] Celebrans, accepto Aſperſorio a Diacono, genuflexus manens, etiam tempore Paſchali, intonat Antiphonam, ſcilicet: *Aſperges me*, *&c.* extra tempus Paſchale, & tempore Paſchali: *Vidi Aquam*, *&c.* quam Cantores proſequuntur; & notandum, quòd dum Celebrans intonat Antiphonam ter aſpergit Altare, primò in medio, deinde verſus Cornu Evangelii, & denique verſus Cornu Epiſtolæ, ut optime adnotat hic Gavant.

X. Rubric. & Gavant. litt. g — *Et erectus Miniſtros*, *&c.*] Poſtquam Celebrans, genuflexus manens, aſperſit Altare, & deinde ſeipſum, ſignans Aſperſorio madido ſuam frontem, mox ſurgit, & aſpergit Miniſtros Sacros, & primò quidem Diaconum, & poſtea Subdiaconum, adhuc genuflexos, qui deinde pariter ſurgunt, Bauldr. *ſupra n.*1. Biſſus *ſupra* §.3. Caſtaldus *lib.*2. *ſect.*2. *cap.*1. *n.* 1. & Turrinus *part.* 3. *ſect.* 1. *cap.* 4. *de aſperſione aquæ benedictæ*.

XI. Rubric. & Gavant. lit. h — *Incipiens Antiphonam*, *&c.*] Si ſcrupuloſe nimis attendere velimus ad litterã Rubricæ verba, facile Intonationem Antiphonæ poſtponemus Aſperſioni, cum Rubrica dicat; poſt aſperſum ſe, & Miniſtros ſacros, inchoandam eſſe Antiphonam; ſed ſi ſequi velimus noſtrum Gavantum, Bauldr. *par.* 2. *cap.* 8. *n.* 6. Turrin. *par.* 3. *ſect.* 1. *cap.* 4. §. *incipit*: & alios, præmittemus Antiphonam actioni aſperſionis, ob verbum futuri temporis *Aſperges*. Melius forte hæ oppoſitæ ſententiæ conciliabuntur ſi inhæreamus Cæremoniali Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. Nec præmittenda igitur, nec poſtponenda, ſed inter aſpergendum intonanda eſt prædicta Antiphona. Præter Ceremoniale Epiſc. habemus Regulam Generalem in Benedictionibus tam Cinerum, quàm Ramorum, & Candelarum, componendi verba cum actionibus, ut colligitur ex propriis Rubricis Miſſalis, in quibus haberur, quòd Celebrans aſpergit Cineres, Ramos, & Olivas dicendo: *Aſperges me*, *&c.* Hoc deprecativum verbum eſt, unde non denotat mox futuram aſperſionem, ſed Celebrans rogat mundari in Corde a Domino, dum aſpergitur in Corpore.

XII.

XII. Rubric. & Gavant. lit. i -- *Aſpergit Clerum*, *&c.*] Celebrans poſtquam aſperſerit Miniſtros Sacros, tradit Aſperſorium Diacono, qui illud cum debitis oſculis recipit, & poſtea tradit Acolytho, de eo inſervienti, tum ab omnibus Miniſtris, factis debitis reverentiis, juxta morem, Altari, & Cruci, procedunt ad partem illam Chori, ubi eſt dignior de Clero pro aſperſione ejuſdem (ad quam aſperſionem omnes ſtant) hoc modo: Cæremoniarius præcedit cum Acolytho deferente vas aquæ Benedictæ cum Aſperſorio, ita tamen ut hic Acolythus ſit vicinior Diacono, quaſi a dextris ipſius, poſtea ſequitur Celebrans medius inter Miniſtros Sacros elevantes hinc inde fimbrias anteriores Pluvialis, ibique facta ab omnibus debita inclinatione Clero illius partis, ubi eſt dignior, Diaconus accipit Aſperſorium, illudque tradit cum debitis oſculis Celebranti, qui illo accepto manu dextera, accedit ad digniorem de Choro, quem ſtatim ſalutat cum pari inclinatione ante, & poſt, & eum ſeparatim aſpergit; poſt Superiorem Chori, ſalutat reliquos de Choro unica inclinatione, deinde eos aſpergit, vel quaſi in circulum, vel ſingillatim pro Eccleſiarum conſuetudine: putat tamen Biſſus, quòd ſi Clerus ſit valde numeroſus, aſpergendus ſit ab utraque parte Chori quaſi in gyrum, nimirum unica aſperſione omnes, ſi vero ſit exiguus, tunc convenire, quòd omnes ſeparatim aſpergantur.

XIII. Eadem lit. i -- *Canonici ſingillatim aſpergi poſſunt*, *&c.*] Cum Gavanto convenit Biſſus, qui cenſet quòd Canonici debeant ſingillatim aſpergi juxta Decretum editum die 20. *Decembris* 1601. quod in noſtro Indice non reperitur, quia S. C. Regeſta non incipiunt, niſi ab Anno 1602. ſed legitur tale Decretum apud Barboſam *de Canonicis*, *&* *Dignitatibus cap.*34. *ſub num.* 23. & apud Gav. *ſupra*, & in Manuali Epiſc. Verb.: *Canonicorum munera*, *&* *præſertim in Choro ſub n.*15. *in Addition.* in quo Decreto hæc habentur -- Aquæ Benedictæ aſperſio in Dominicis fieri debet ſingillatim quibuſcumque Dignitatibus, & Canonicis, incipiendo ab iis, qui dextro cornu exiſtunt; non vero uno ictu in Circulum; in quo caſu, ſi ſingillatim Canonici aſpergerentur, hoc debet fieri cum Capitis inclinatione ante, & poſt quemcumque Canonicum aſperſum. Biſſus *lit. A. n.*465. §.1. *&* 7. & Bauldr. *ſupra n.*7.

XIV. Rubric. -- *Deinde Populum*, *&c.*] Poſt aſperſionem Cleri proſequitur Celebrans aſpergere Populum, quæ Populi aſperſio fiet ſecundum conſuetudinem Eccleſiarum, vel procedendo per principalem Navem, vel in aditu Chori, ſi eſt ante Altare, vel juxta Cancellos Presbyterii aſpergendo illuc confluentes, idque videtur convenientius, præſertim ſi Celebrans ſit in aliqua Dignitate conſtitutus; Nicolaus de Bralion *ſupra num.*9. ex quo etiam *num.*1. colligitur quòd Celebrans in tota aſperſione manum ſiniſtram tenere debet ſupra pectus. Quando autem aſpergit Populum, hoc facit ter, ſeu triplici ictu, ſcilicet in medio, a dextris, & a ſiniſtris.

XV. Gavant. & Rubric. lit. m -- *Pſalmum*, *ideſt totum Pſalmum*, *&c.*] Dum fit aſperſio Cleri, & Populi, Celebrans cum Miniſtris Sacris dicit alternatim ſubmiſſa voce totam Anti-

tiphonam *Aſperges me &c.* vel *Vidi Aquam, &c.* & totum Pſalmum *Miſerere mei Deus*. Ita Rubr. Miſſalis *ſupra*, quæ tamen non præſcribit ut dicatur totus Pſalmus *Confitemini Domino, &c.* tempore Paſchali, ſed ſi Celebrans, & Miniſtri eundem memoriter ſcirent, congruum eſſet, ut dictum quoque Pſalmum recitarent. Dum Celebrans tranſit ante medium Altaris, ſemper facit illi debitam reverentiam cum ſuis Miniſtris. Bauldry *ſupra num.*8. Notandum inſuper, quòd ſupradicta Antiphona *Aſperges me*, vel *Vidi Aquam*, quæ præcedit Pſalmum, dici debet integra, etiamſi Officium diei non ſit Duplex, ſcilicet eam poſt intonationem proſequendo, quod item faciunt Miniſtri, & in fine Pſalmi poſt *Gloria Patri*, repetitur Antiphona. Nicolaus de Bralion *ſupra n.*10.

XVI. Rubr. 14. & Gavan.lit.n — *Gloria Patri omittitur, &c.*] In Dominicis Paſſionis. & Palmarum non dicitur *Gloria Patri*, ſed poſt Pſalmum *Miſerere mei Deus* repetitur Antiphona *Aſperges me, &c.* ex Rubricis Miſſalis.

XVII. Rubr.15. & Gavant. ibidem — *Hæc eadem Ordo Romanus, &c.*] Quamvis, ut ſupra adnotavimus, quolibet die Dominico benedicenda ſit aqua, excipiuntur tamen a prædicta regula, ut etiam ibi advertimus, Dominicæ Reſurrectionis, & Pentecoſtes, præſertim in illis Eccleſiis, in quibus adeſt Fons Baptiſmalis, quia ibi recurrentibus dictis Dominicis non benedicitur hæc aqua, ſed tam Clerus, quàm & Populus aſperguntur cum aqua pridie benedicta in Fonte ad hunc finem reſervata, ante infuſionem Olei, & Chriſmatis, ut clare loquitur ſupradicta Miſſalis Rubrica.

XVIII. Rubric. 16. & Gavant. lit. p — *Reverſus ad Altare, &c.*] Celebrans terminata Populi aſperſione, & reverſus ad Altare cum debitis reverentiis aſpergit Acolythos, Ceroferarios, & ipſum Miniſtrum de vaſe, niſi prius cum aliis Clericis eos aſperſerit; quo facto, ſtans in plano erectus, medius inter Sacros Miniſtros, ibique reddito prius Aſperſorio Diacono (& hic Acolytho, qui illud cum vaſe aquæ benedictæ deponit ſuper Credentiam, & accipit librum, quem porrigit Diacono, facta tamen prius Altari genuflexione ante, & poſt) ante infimum Altaris gradum, ad idem Altare converſus junctis manibus expectat. Biſſus *ſupra* §. 8.

XIX. Gavant. n. 17 — *Tenent autem Miniſtri librum, &c.*] Librum, quem ab Acolytho de vaſe accepit Diaconus, apertum hinc inde Miniſtri Sacri tenent ante Celebrantem, qui dicit in cantu ℣. *Oſtende nobis, &c.* cui tempore Paſchali additur *Alleluja*, & poſtquam Chorus reſponderit alium ℣. ſubnectit preces, & Orationem, prout in Miſſali. Cæræm. Epiſc. *lib.* 2. *cap.*13. §. 3. & ex eo Biſſus *ſupra.*

XX. Gavant. eodem num. 17 — *Poſt Orationem Exaudi; deponunt, &c.*] Profectò non convenit, quòd Celebrans ante Altare, adjuvantibus Diacono, & Subdiacono, Pluviale deponat, & Manipulum; ac Planetam pro Miſſa celebranda accipiat, ut fit in quibuſdam Eccleſiis abuſive. Soli enim Epiſcopi ante Altare ſacris paramentis induuntur; immo, juxta Bralion infra citandum, ſoli pariter Epiſcopi a Diacono, & Subdiacono paratis, ſollemniter celebraturi adju-

van-

vantur, quando paramentis ſacris induuntur; ſed circa hoc non ſunt conformes omnium Eccleſiarum Cathedralium, & etiam aliarum conſuetudines. Reſumendo intermiſſum ſermonem, debet Celebrans, facta reverentia Altari, & Choro (ſi eſt ante Altare) cum Miniſtris ſe recipere verſus cornu Epiſtolæ (vel retro Altare; ſi parieti non adhæreat) ibique a Cæremoniario, & aliquo Acolyto in prædictis adjuvari, & interim Miniſtri Sacri ſuos Manipulos accipiunt. Revertuntur poſtea cum debitis reverentiis, primò Choro, deinde Altari, ante ipſum ad incipiendam Miſſam. Nicolaus de Bralion *ſupra n.*15. Quòd præfatus Celebrans non debeat deponere Pluviale, & ſumere Planetam in medio ante Altare, confirmatur ex Cærem. Epiſc. infra cit. noviſſime a Benedicto PP. XIII. recognito, in quo habetur, quòd Celebrans in ſolito ſcamno (& non in medio Altaris) poſito in cornu Epiſtiſtolæ, depoſito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam: Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. ſicut etiam Biſſus *ſupra* §. 9. contra quoſdam, qui contrarium docent, & præſertim contra Turrinum *ſupra* §. *Expoliatur*, qui putat non eſſe inconveniens, quòd Celebrans deponat Pluviale, & Planetam ſumat in medio ante Altare.

Interim Cæremoniarius collocat Miſſale apertum in cornu Epiſtolæ pro Miſſa cantanda. Turrinus *ſupra*; & Miniſter de vaſe aquæ benedictæ defert Pluviale Celebrantis in Sacriſtiam cum debitis reverentiis, &c. & repoſito Pluviali in loco ſuo, accipit Thuribulum cum Navicula, cum quibus mox ad Altare redibit, Bauldry *par.* 1. *cap.* 16. *num.* 3. *& par.* 2. *cap.* 8. *num.* 11.

§. XXI. Ne vero aliquid deſiderandum remaneat pro exacta praxi Rituum ſervandorum in prædicta aſperſione aquæ benedictæ nonnulla lubet hic colligere.

Et primò, quòd ſi adſit Epiſcopus, qui Miſſæ aſſiſtat, aut alii Prælati in locis ſuæ juriſdictionis, aut Cardinalis ubique terrarum, aſperſo Altari, ſolus Celebrans comitatus a Cæremoniario, & Acolytho cum vaſe aqua benedicta pleno (remanentibus Miniſtris Sacris ad Altare genuflexis) accedit ad Epiſcopum, cui facta profunda reverentia, & genuflexione a comitibus ſuis, Aſperſorium oſculatum cum debita reverentia, & oſculo manus porrigit; ipſe vero Epiſcopus primò ſeipſum, deinde Sacerdotem Celebrantem, poſtea Aſſiſtentes, & ſolii Miniſtros aſpergit, & ſtatim eidem Celebranti reddit Aſperſorium, qui primò manum Epiſcopi, deinde illud oſculatur, & facta eidem profunda inclinatione, & genuflexione a ſuis ſupradictis Miniſtris, cum eiſdem revertitur ad Altare, factiſque debitis reverentiis, aſpergit Miniſtros ſuos Sacros adhuc genuflexos, qui ſtatim ſurgunt, & poſtea cum Celebrante procedunt ad aſpergendos Canonicos, Beneficiatos, & Clericos ex utraque parte Chori, omneſque alios in Choro permanentes, & Populum, ut ſupra adnotavimus. Cærem. Epiſc. *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. & Bauldry *ſupra num.* 14.

Præcipitur in Cæremoniali Epiſc. ut ſolus Celebrans, hoc eſt ſine Miniſtris Sacris procedat ad ferendum Aſperſorium cum aqua benedicta Epiſcopo, quod fit ob reverentiam Epiſcopi præſentis, ut coram eo Celebrans minori cum pompa procedat,

dat, Bauldry *ſupra num. 16.* Quòd ſi adeſſent alii Prælati, *ut ſupra*, poteſt Celebrans illis aquam benedictam dare, non quidem eos aſpergendo, ſed cum convenienti reverentia, & oſculo Aſperſorii ante, & poſt, præſtando illis Aſperſorium, ex quo indice digito aquam accipient, & ſibi ipſis in fronte in modum Crucis imponent. Nicolaus de Bralion *ſupra par. 3. cap. 1. n. 7.*

Quòd ſi prædicti Prælati innuant, ut ipſe Celebrans eos aſpergat, facta tunc ante, & poſt profunda inclinatione, eos aſperget, quod præcipue fit, quando ſunt plures Prælati ejuſdem Ordinis, & Dignitatis, Bauldry *ſupra n. 15.* ita etiam docet Biſſus *loc. cit. n. 7.* de Epiſcopis, & ſuis Abbatibus, nempe ſi velint aſpergi a Celebrante, tunc Celebrans debeat eis obtemperare.

Si adſit aliquis Princeps ſupremus non habens Superiorem, aut Principiſſa in loco ſuæ juriſdictionis temporalis, ante omnes alios aſperguntur a Celebrante eo ordine, quo incenſantur, Bauldry *ſup. n. 17.* & Biſſus *ſup. §. 14.* Solarius vero *in PP. Minimorum Cærem. par. 3. cap. 5. n. 7.* adſtruit, quòd ſi in Presbyterio adeſſet aliquis Magnus Princeps, aſpergatur ſolus a Celebrante cum debita inclinatione ante, & poſt, antequam in Choro proficiſcatur; immo ante ipſos Miniſtros, quod tamen ego non admitterem. Magiſtratus vero inferiores, & Domini Minores aſperguntur ab eodem Celebrante poſt Chorum ante Populum, cum debita inclinatione.

XXII. Idem Solarius *loc. cit. num. 8.* docet, quòd quando Chorus eſt valde diſtans ab Altari, quò commode Celebrans non valet accedere, tunc alter Sacerdos Superpelliceo indutus adſit, qui ſtatim ac Celebrans Miniſtros aſperſerit, aſpergillo de manu illius cum debitis oſculis deſumpto, in Chorum pergat, & cunctos, ut ſupra dictum eſt, aſpergat. Celebrans vero, altero aſpergillo de manu Diaconi deſumpto, aſpergat Populum ad Presbyterii aditum confluentem; & hæc omnia mox cit. Solarius deſumpſiſſe fatetur ex Alcozer *tract. 4. gloſſ. 9. poſt medium.*

Hoc idem docet Biſſus *ſupra §. 10.* ſed magis limitate, dicendo nimirum, quòd ſi celebraturus Miſſam eſſet Antiſtes, vel Prælatus, tunc hujuſmodi aſperſionem fieri debere a ſimplici Sacerdote induto Superpelliceo, & Stola coloris convenientis, cum uno tantum Acolytho deferente vas aquæ benedictæ, quod colligitur, ait ipſe, ex Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. *cap. 65. edita Romæ Anno 1616.* ubi habetur (ut etiam tradit Gavant. *ſupra lit. i.*) Gregorium XIII. 30. Decembris 1573. decreviſſe, ne in Eccleſiis Hiſpaniarum Antiſtites, vel aliæ perſonæ privilegiatæ aſpergerent Clerum, & Populum diebus Dominicis, ſed id fieret ab alio ſimplici Sacerdote, & licèt id fuerit ſtatutum peculiariter pro Antiſtitibus Hiſpaniæ, nihilominus bene etiam aliis ob rationis identitatem aptatur — Hæc Biſſus, qui tamen putat caſum raro eventurum, & forte nunquam, quando maxime eſt celebraturus Epiſcopus; cum tunc hujuſmodi aſperſio omittatur juxta diſpoſitionem Cærem. Epiſc. *lib. 2. cap. 31. §. 4.* quaſi ſufficiat ipſius Epiſcopi benedictio, quam (loco aſperſionis) Clero, & Populo impertitur procedens ad Altare.

De

Digitized by Google

De eodem Ritu aſperſionis ſervando in minoribus Eccleſiis.

XXIII. In minoribus Eccleſiis, in quibus pauci ſunt admodum Clerici, & forte ſolus Parochus, atque adeo non cantatur Miſſa, ſed dicitur tantum Miſſa Privata Parochialis loco ſollemnis, quæ tamen tenet locum Miſſæ Conventualis, debet ante prædictam Miſſam Privatam diebus Dominicis a Celebrante induto Pluviali coloris tempori convenientis, vel ſaltem Stola ſuper Albam ſine Manipulo, miniſtrante vaſculum aquæ benedictæ Acolytho, vel ipſo Miniſtro Miſſæ Privatæ, fieri aſperſio Altaris, ipſiuſmet Sacerdotis, & Miniſtri, poſtea Cleri (ſi aderit) ac denique Populi intereſſentis in Eccleſia. Aſperſione completa, Sacerdos ante Altare reverſus dicet ℣. & Orationem, prout in Miſſali, quibus recitatis, facta Altari reverentia, retrahet ſe verſus cornu Epiſtolæ, vel redibit ad Sacriſtiam, ubi depoſito Pluviali, accipit Manipulum, & Planetam, & reverſus ad Altare cum debita reverentia Miſſam celebrabit. Caſtaldus in Praxi Cæremoniarum *lib.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 1. *n.* 5. Quarti *tit.* 3. *de Benedict. ſimplic. in partic. dubit.* 4. *in fine*, Baruffaldus *ſupra* §. 5. *n.* 45. & 46. Bauldry *ſupra num.* 23. & Corſettus *tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 14. *n.* 7.

XXIV. Gavant. n. 19 -- *Benedictio Agni ad communem Menſam, &c.*] De antiquitate huius Benedictionis conſtat ex vetuſtiſſimo ordine Romano, ubi Ritus præſcribitur benedicendi hunc Agnum in Paſcha, ut poſt quadrageſimale jejunium (ſicut adſtruit Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib* 6. *cap.* 86. *par.* 7.) ſumatur a Fidelibus aliquod de Carnibus Agni benedicti, priuſquam aliæ Carnes guſtentur, & quidem cum gaudio, & lætitia ob adimplementum Scripturarum, quæ jam promiſerant Agnum eſſe venturum, & ſanguine ſuo humanum genus redempturum. Qui alia ſcire deſiderant ſpectantia ad prædicti Agni, & aliarum rerum benedictiones adire poterunt P. Quarti, qui præclariſſimum opus edidit inſcriptum de Benedictionibus, ubi *Tit.* 3. *ſect.* 3. *præludio* 1. agit de prædicta benedictione in Paſcha. Item adire poſſunt Baruffaldum, qui toto *tit.* 17. tractat pariter de Benedictionibus.

XXV. Gavant. n. 22 -- *Abbates, & alii Regularium Superiores, &c.*] Proponit quæſtionem Gavant. utrum Abbates, & alii Regularium Superiores ex privilegio benedicere poſſint Indumenta Sacerdotalia Eccleſiarum non ſibi ſubditarum, & adductis S. C. Decretis editis die 24. Auguſti 1609. & die 30. Septembris 1628. reſolvit negative, quibus Decretis addi poſſunt etiam alia Decreta ab eadem S. R. C. poſterius edita, quorum primum editum die 13. Martii 1632. ita ſtatuit -- Abbates, Priores, Guardiani, & alii Religionum Prælati etiam ex Societate Jeſu habentes privilegium benedicendi Veſtes Sacras, & Cœmeteria, ac ſimilia, dicto privilegio uti poſſunt, niſi non in his rebus, in quibus ſacra unctio non adhibetur, & pro ſervitio dumtaxat Monaſteriorum, & propriarum Eccleſiarum --

Qua-

Quamvis prædictum Decretum non reperiatur in Regiſtris S. C. ſaltem ſub prædicta data diei, Menſis, & Anni, nihilominus illud referunt Murgas *in Comment. ad Conſtit. Apoſt.* poſt Conſtitutionem quartam §. 2. *ſub n.* 7. Lezana *in Summ. Quæſt. Regul. tom.* 3. *verb.* Altare *ſub n.* 3. & noſter Paſqualigus *de Sacrificio novæ legis tom.* 2. *quæſt.* 803. Præter mox allegatum Decretum, aliud reperitur profecto authenticum, editum a S. R. C. & approbatum ab Alexandro VII. die 27. Septembris 1659. in ſuo Decreto generali, in quo declaratur, & videre eſt in noſtro Indice ſub *n.* 355. & ſtatuitur, quòd -- Prælati Epiſcopis inferiores, qui Pontificalium uſu fruuntur, Eccleſiaſticam ſupellectilem pro ſervitio dumtaxat ſuarum Eccleſiarum, vel Monaſteriorum benedicant -- & *n.* 356. pariter declaratur, quòd -- Pro ſervitio alienæ Eccleſiæ, exercere non valeant benedictiones Campanarum, Calicum, & ſimilium, in quibus ſacra unctio adhibetur, &c. Recurrentibus deinde Abbatibus Cõgregationis Caſſinenſis, & aſſerendo ſe obtinuiſſe prædicta privilegia etiam pro benedicendis Paramentis alienarum Eccleſiarum, S. R. C. habita coram eodem Summo Pontifice Alexandro VII. die 20. Julii 1660. hæc reſpondit -- Ad §. 19. quod vetita eſt Abbatibus benedictio ſacræ ſupellectilis pro uſu alienarum Eccleſiarum; aſſerentibus Monacis etiam pro aliena Eccleſia ex Apoſtolico Indulto eis licitum eſſe Eccleſiaſticam ſupellectilem benedicere, S. C. mandavit exiberi Indultum authenticum ex Archivio Apoſtolico deſumptum, ac interim abſtinere -- De quo Indulto aſſerit Eminentiſs. Cardinalis de Lambertinis in fine ſuæ Inſtructionis Paſtoralis, quæ eſt ſub *n.* 20. nunquam dictum privilegium exhibitum fuiſſe; quapropter corruit ſententia, quam Paſqualigus *tom.* 2. *de Sacrific. novæ legis quæſt.* 803. & Quarti *par.* 2. *tit.* 1. *ſect.* 4. *dub.* 3. tradunt afferentes in ſui favorem Barboſam, Portel, Mirandam, Aſcanium Tamburinum, & alios; donec enim non conſtet de prædicto aſſerto privilegio, quod prætenditur conceſſum, prædictis Abbatibus, & aliis Prælatis Regularibus, hi debent abſtinere a benedictione ſacræ ſupellectilis ſpectantis ad alienas Eccleſias,

XXVI. Gavant n. 23 -- *Et in praxi S. R. C. ſæpius requiſita fuit, &c.*] De eadem praxi, & facultate ab Epiſcopis petita, & eiſdem conceſſa, pro ſubdelegandis aliis Sacerdotibus ad prædictam benedictionem impertiendam, nonnulla tradit in notificatione, ſeu inſtructione mox allegata idem ſapientiſſimus Cardinalis de Lambertinis.

XXVII. Gavant. *Et hic finis totius Miſſalis, &c.*] Ita Deo favente, inhærentes præclariſſimi Gavant. veſtigiis, etiam nos finem imponimus noſtris Additionibus, & Obſervationibus ad Rubricas totius Miſſalis, & ejuſdem Gavanti doctiſſima Commentaria, cujus Auctoris ſequitur quædam Appendix quam Partem V. inſcripſit, cui nihil nos addimus,

APPEN-

Digitized by Google

APPENDICES
AD RUBRICAS
MISSALIS ROMANI.

PARS QUINTA.

AD pleniorem Rubricarum tractationem, quatuor adhuc videntur deſiderari poſſe in hiſce Commentariis: & primò, circa illam Rubricam de Hora celebrandi ab Aurora uſque ad Meridiem, dari debent Tabulæ ad Auroram dignoſcendam, & Meridiem. Deinde circa aliam, ut jejunus a media nocte Sacerdos celebret; qua item Hora mediæ noctis limes conſtituatur. Tertio, exoptant multi brevem aliquam, & probatam methodum formandæ rite totius ſacræ ſupellectilis ad Miſſam neceſſariæ, ſeu congruentis: quibus aliquid ſuppeditandum quoque erit de nitore, & munditia ejuſdem ſacræ ſupellectilis: & quidem primis duobus ſufficiunt eæ Tabulæ quàm breviſſimæ, quas olim edidit in Mathematicis peritiſſimus Theodoſius Rubeus Privernas: & ut Clero præſto ſint, ſtatim eas ſubjiciemus, additis quibuſdam locorum nominibus, ubi noſtri degunt, in quorum gratiam hæc Commentaria præcipue ſcripſimus. Pro reliquis duobus inſudavit S. Carolus Borromæus, ex cujus Actis neceſſaria decerpemus, & utilia ad rem noſtram ordine faciliori deſcribemus.

TABULÆ LOCORUM

PRO USU TABELLARUM SEQUENTIUM.

Loca Italiæ ſunt in triplici differentia, inquit Theodoſius noſter: quædam ſub elevato Polo per gradus 39. alia per gradus 42. alia per gradus 45. Ea verò, quæ extra hos gradus dicuntur eſſe, reduci poſſunt ad unam ex his Claſſibus, ad quam nimirum propius accedunt. Itaque.

PER GRADUS 39.

Barium. Brunduſium. Corcyræ. Coſentia. Iſtria. Regium Calabriæ. Sardinia. Sicilia. Tarentum, & ejuſmodi.

PER GRADUS 42.

Ancona. Aquila. c Arpinum. p Corſica. Florentia. r Foro ſempronium. n Fulginia. d Imola. Lauretum. Lucæ. Macerata. L. Neapolis. a Peruſia. X Piſæ. M Piſcia. o Ravenna. Regium Eſtenſium. Roma. GN Septempeda. R Spoletum. V Viterbium. Urbinum. Zagarolum. L & alia.

PER GRADUS 45.

Annetium. f Aquæ. T Aquileja. Aſta. S Bononia. OP Brixia. Caſale S. Evaſii. E Caſale majus. e Comum. Cremona. C Derthona. h Genua. g Mantua. q Mediolanum. AH Modoetia. D Mons acutus. I Novaria. Q Orta. m Papia. B Parma. Patavium. Placentia. f Pompeja laus. Y Savona. Taurinum. Z Tononum. i Tridentum. Venetiæ. Vercellæ. F Verona. Viglevanum. b & alia.

Literæ Alphabeti indicant ordinem, quo Collegia noſtra in Italia fundata fuerunt, ſumpto initio a litera A. Sancti Barnabæ Mediolani, quod fuit primum.

Tabel-

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ noctis, per ſingulos Menſes.

TABELLA I. PER GRADUS 39.

Dies	Principium Crepuſculi Matut. Hora	Min.	Meridies. Hora	Min.	Medium noctis. Hora	Min.
MENSE JANUARIO.						
3	12	59	19	20	7	20
9	12	54	19	17	7	17
15	12	49	19	14	7	14
21	12	40	19	9	7	9
26	12	31	19	4	7	4
MENSE FEBRUARIO.						
1	12	20	18	58	6	58
7	12	9	18	52	6	52
13	11	56	18	45	6	45
19	11	42	18	38	6	38
25	11	29	18	31	6	31
MENSE MARTIO.						
3	11	13	18	23	6	23
9	10	57	18	15	6	15
15	10	43	18	8	6	8
21	10	26	18	0	6	0
27	10	9	17	52	5	52
MENSE APRILI.						
2	9	54	17	45	5	45
9	9	37	17	37	5	37
15	9	19	17	29	5	29
21	9	3	17	26	5	26
27	8	46	17	15	5	15
MENSE MAJO.						
3	8	29	17	8	5	8
9	8	15	17	2	5	2
15	8	0	16	56	4	56
21	7	47	16	51	4	51
28	7	34	16	46	4	46
MENSE JUNIO.						
3	7	26	16	43	4	43
9	7	17	16	40	4	40
16	7	12	16	38	4	38
22	7	12	16	38	4	38
28	7	12	16	38	4	38

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ noctis, per ſingulos Menſes.

TABELLA I. PER GRADUS 39.

	Principium Crepuſculi Matut.		Meridies.		Medium noctis.	
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
			MENSE JULIO.			
5	7	17	16	40	4	40
11	7	26	16	43	4	43
17	7	34	16	46	4	46
24	7	47	16	51	4	51
30	8	0	16	56	4	56
			MENSE AUGUSTO.			
5	8	15	17	2	5	2
11	8	29	17	8	5	8
18	8	46	17	15	5	15
24	9	3	17	26	5	26
30	9	19	17	29	5	29
			MENSE SEPTEMBRI.			
5	9	37	17	37	5	37
11	9	54	17	45	5	45
18	10	9	17	52	5	52
24	10	26	18	0	6	0
30	10	43	18	8	6	8
			MENSE OCTOBRI.			
6	10	57	18	15	6	15
12	11	13	18	23	6	23
18	11	29	18	31	6	31
24	11	42	18	38	6	38
30	11	56	18	45	6	45
			MENSE NOVEMBRI.			
5	12	9	18	52	6	52
11	12	20	18	58	6	58
17	12	31	19	4	7	4
23	12	40	19	9	7	9
29	12	49	19	14	7	14
			MENSE DECEMBRI.			
5	12	54	19	17	7	17
11	12	59	19	20	7	20
17	13	8	19	22	7	22
22	13	3	19	22	7	22
32	13	8	19	22	7	22

Ta-

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ noctis, per ſingulos Menſes.

TABELLA II. PER GRADUS 42.

	Principium Crepuſculi Matut.		Meridies.		Medium noctis.	
MENSE JANUARIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	13	14	19	30	7	30
9	13	9	19	27	7	27
15	13	2	19	23	7	23
21	12	51	19	17	7	17
26	12	42	19	11	7	11
MENSE FEBRUARIO.						
1	12	29	19	5	7	5
7	12	16	18	58	6	58
13	12	1	18	50	6	50
19	11	46	18	42	6	42
25	11	30	18	34	6	34
MENSE MARTIO.						
3	11	15	18	26	6	26
9	10	57	18	17	6	17
15	10	40	18	9	6	9
21	10	22	18	0	6	0
27	10	2	17	51	5	51
MENSE APRILI.						
2	9	45	17	43	5	43
9	9	25	17	34	5	34
15	9	7	17	26	5	26
21	8	49	17	18	5	18
27	8	30	17	10	5	10
MENSE MAJO.						
3	8	10	17	2	5	2
9	7	53	16	55	4	55
15	7	34	16	49	4	49
21	7	20	16	43	4	43
28	7	4	16	37	4	37
MENSE JUNIO.						
3	6	53	16	33	4	33
9	6	44	16	30	4	30
16	6	38	16	28	4	28
02	6	38	16	28	4	28
28	6	38	16	28	4	28

Ta-

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ noctis, per ſingulos Menſes.

TABELLA II. PER GRADUS 42.

Principium Crepuſculi Matut.			Meridies.		Medium noctis.	
MENSE JULIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	6	44	16	30	4	30
11	6	53	16	33	4	33
17	7	4	16	37	4	37
24	7	20	16	47	4	43
30	7	34	16	49	4	49
MENSE AUGUSTO.						
5	7	53	16	55	4	55
11	8	10	17	2	5	2
18	8	30	17	10	5	10
24	8	49	17	18	5	18
30	9	7	17	26	5	26
MENSE SEPTEMBRI.						
5	9	25	17	34	5	34
11	9	45	17	43	5	43
18	10	2	17	51	5	51
24	10	22	18	0	6	0
30	10	40	18	9	6	9
MENSE OCTOBRI.						
6	10	57	18	17	6	17
12	11	15	18	26	6	26
18	11	30	18	34	6	34
24	11	46	18	42	6	42
30	12	1	18	50	6	50
MENSE NOVEMBRI.						
5	12	16	18	58	6	58
11	12	29	19	5	7	5
17	12	42	19	11	7	11
23	12	51	19	17	7	17
29	13	2	19	23	7	23
MENSE DECEMBRI.						
5	13	9	19	27	7	27
11	13	14	19	30	7	30
17	13	18	19	32	7	32
22	13	18	19	32	7	32
28	13	18	19	32	7	32

Ta-

Digitized by Google

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ noctis, per ſingulos Menſes.

TABELLA III. PER GRADUS 45.

	Principium Crepuſculi Matut.		Meridies.		Medium noctis.	
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
MENSE JANUARIO.						
3	13	28	19	40	7	40
9	13	23	19	37	7	37
15	13	14	19	32	7	32
21	13	3	19	26	7	26
26	12	52	19	20	7	20
MENSE FEBRUARIO.						
1	12	38	19	12	7	12
7	12	23	19	4	7	4
13	12	8	18	56	6	56
19	11	51	18	47	6	47
25	11	33	18	38	6	38
MENSE MARTIO.						
3	11	16	18	29	6	29
9	10	56	18	19	6	19
15	10	37	18	10	6	10
21	10	16	18	0	6	0
27	9	55	17	50	5	50
MENSE APRILI.						
2	9	35	17	41	5	41
9	9	13	17	31	5	31
15	8	52	17	22	5	22
21	8	31	17	13	5	13
27	8	9	17	4	5	4
MENSE MAJO.						
3	7	49	16	56	4	56
9	7	28	16	48	4	48
15	7	6	16	40	4	40
21	6	49	16	34	4	34
28	6	31	16	28	4	28
MENSE JUNIO.						
3	6	15	16	23	4	23
9	6	5	16	20	4	20
16	5	58	16	18	4	18
22	5	55	16	17	4	17
28	5	58	16	18	4	18

Ta-

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ noctis, per ſingulos Menſes.

TABELLA III. PER GRADUS 45.

	Principium Crepuſculi Matut.		Meridies.		Medium noctis.	
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
MENSE JULIO.						
5	6	5	16	20	4	20
11	6	15	16	33	4	23
17	6	31	16	28	4	28
24	6	49	16	34	4	34
30	7	6	16	40	4	40
MENSE AUGUSTO.						
5	7	28	16	48	4	48
11	7	49	16	56	4	56
18	8	9	17	4	5	4
24	8	31	17	13	5	13
30	8	52	17	22	5	22
MENSE SEPTEMBRI.						
5	9	13	17	31	5	31
11	9	35	17	41	5	41
18	9	55	17	50	5	50
24	10	16	18	0	6	0
30	10	37	18	10	6	10
MENSE OCTOBRI.						
6	10	56	18	19	6	19
12	11	13	18	29	6	29
18	11	33	18	38	6	38
24	11	51	18	47	6	47
30	12	8	18	56	6	56
MENSE NOVEMBRI.						
5	12	23	19	4	7	4
11	12	38	19	12	7	12
17	12	52	19	20	7	20
23	13	3	19	26	7	26
29	13	14	19	32	7	32
MENSE DECEMBRI.						
5	13	23	19	37	7	37
11	13	28	19	40	7	40
17	13	32	19	42	7	42
22	13	33	19	43	7	43
28	13	32	19	42	7	42

Mo-

Monet idem Theodoſius, quod Horologia Italiæ ſonant Horas tardius, quàm indicent Horologia Solaria, quandoque per quadrantem Horæ, quandoque per dimidiam Horam, & ideo detrahenda erit illa quantitas Horæ. Hora vero conſtat minutis 60.

De menſuris propriis Sacræ Supellectilis ad Miſſam congruentioribus.

GAVANTUS.

DAmus hoc loco formas, & modulos efformandæ cujuſque Sacræ Supellectilis in ordine ad Miſſam, ſive ſollemnem, ſive privatam, *Ex actis Mediol. Eccleſiæ*, præſertim *ex libro* 1. *& ſecundo inſtruct. Fabricæ, & Supellectilis Eccleſiaſticæ probatarum in Concilio Provinciali Mediol. tertio, a Sancta Sede Apoſtolica confirmato, & laudato*, in quibus ſingillatim tradendis ordo placuit Alphabeticus, ut cujuſque rei formam ſtatim invenias.

Abacus, ſeu *Credentia*, ſit e tabulis populeis, abiegniſve, longe, patens circa cubitos tres, pro Eccleſiæ magnitudine, Chorive, ſeu Presbyterii ratione; late cubitis duabus; alteque item extruatur, ut non ultra duos cubitos, & uncias duodecim elevetur a terra.

Acerra, ſive *Navicula* inceuſi, ex argento, vel auricalco, cum cochleari ejuſdem materiæ, fieri debet, ità capax, ut capiat quantitatem thuris ultra quam ſit neceſſarium in Miſſà.

Alba e tela linea ſit, longe producta cubitos quatuor, late ſexdecim, ac paullo amplius circumquaque pateat, manicas habeat longitudine ſeſquicubitali, hoc eſt cubito cum dimidio, latitudine ab humeris pene cubitali, quæ uſque ad manus ſenſim anguſtius ducantur, in ſumma veſte, & in extremis manicis aliquid dumtaxat ſit acu paullulum, ac tenuiter elaboratum, nimius enim labor in his ornandis vanitatem ſapit, & levitatem.

Altare Majus, eo loco conſtitui deberet, ut ab ipſius Altaris gradu infimo (tres autem gradus eſſe debent) uſque ad Caucellos ſpatium ſaltem interſit cubitorum octo, vel ad minimum quatuor in Eccleſiis non Collegiatis; ſit autem a ſcabelli ſolo altitudine cubirorum duorum, & unciarum octo, & ad ſummum decem; longitudine cubitorum quinque, ac plurium pro Eccleſiæ magnitudine; altitudine vero cubitorum ſaltem duorum; & unciarum duodecim; tres autem inter gradus bradella lignea numeretur, quæ a fronte Altaris cubitos duos producta, uncias ſexdecim late pateat; altitudo vero ſingulorum graduum ſit unciis octo.

Altare Minus elevetur cubitis duobus, & unciis octo, longe pateat cubitis quatuor, & dimidio; nec minus, quatuor ſaltem cubitis, latum ſit cubitis duobus, ſcabellum e tabulis ligneis, latitudine cubitorum duorum, altitudine unciarum octo, ſed & longius pateat, quàm Altare, non cubito lon-

gius, ſed unciis circiter ſexdecim. Nullum foramen, neque feneſtella ibi ſit, ubi quidquam aſſervari, recondive poſſit.

Amictus e tenui tela ſit, longitudine cubitorum circiter duorum, latitudine autem ſeſquicubitali, in duobus ejus angulis anterioribus aſſuantur funiculi commode longi, ut revocari ante pectus queant, & cum iis fieri nodus poſſit, in medio Crux acu pingatur, unciarum duarum, longe ab extremitate digitis duobus ex parte ſuperiori, extremitates illius, præterquam ex ea parte, quæ collum ambit, aliquo modeſto opere ornari poſſunt.

Ara, ex lapide longe pateat uncias viginti, late ſexdecim præter capſæ dimenſionem, cui inſerta eſt, quæ capſa e nucea omnino tabula ſit, craſſitudine unciarum circiter duarum, aut plurium pro lapidis craſſitudine, non diſtet a fronte Altaris ſpatio longius unciarum octo, ita vero inſerta ſit, ut e menſæ Altaris ſuperficie paullulum extet, quo Sacerdotis celebrantis tactu dignoſci poſſit; tela denique cerata tegatur, claviculis prædictæ capſæ confixa.

Burſa Corporalium a fronte ſit Cruce, vel alia ſacra Imagine in medio intexta: a tergo etiam ex eadem materia, & colore; intrinſecus autem ſub ſerico, aut tela candida circumveſtiatur; late verò undique pateat circiter dimidio cubito, vel paullo amplius, & forma quadrata.

Calix ita efformetur, ut Cuppa aliquantulum in fundo ſit anguſta, ſenſim uſque ad ſummum labrum latior fiat, labrum nullo modo reflectatur, nodus ita ornatus, ut dum Calix capitur, non incommode capiatur, præſertim, quando indices, & pollices disjungi non poſſunt, minorve ne ſit totus Calix, amplitudine in orbem ducta, unciarum quatuordecim, altitudine duodecim.

Candelabra baſim habeant vel rotundam, vel potius triangularem, & Crucis baſi conformem, quæ ab Acolythis portantur, minora ſint, quàm ea, quæ in Altari collocantur.

Cingulum ex candido lino, vel cannabe tenui conficiatur, longitudine cubitorum circiter ſeptem, capita ejuſdem globulis ejuſdem materiæ inſerantur, filamentorum manipulis appenſis, quos floccos dicunt. * Non prohibetur e ſerico juxta varios colores paramentorum, more moderno, ſed illud eſt antiquioris uſus, & myſticæ cauſæ congruentius, de qua *ſupra par.* II. *tit.* I. *lit.g.*

* Non placet ea forma Cinguli (ut pro veritate loquar, quæ Cingulo ipſi, ut hinc inde pendeant flocci a lateribus Sacerdotis duas addit lineas, quibus reipſa cingitur Alba, eſt enim ejuſdem omnino formæ cum Succinctorio Papali, quod adhibetur (addito manipulo) ad cingendum Albam Papæ, & nonniſi in ejuſdem Miſſa Papali: ergo non debet eſſe communis hæc forma cuicumque Celebranti.

Conopæum Tabernaculi majoris Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, e materia nobiliori, vel alba ſemper, vel juxta colorem varium Feſtorum, a ſumma parte criſpatum in fimbriis non anguſte, ſed longe latius reſpondeat, totum Ta-

Tabernàculum tegat, in extremis oris habeat de more ornatum laciniarum decore contextarum.

Corporale e tela linea, & candida ſit, ac ſimplex item, ab oris autem acus opere ſimplici, punctim, ſolum retortum ſit, longe autem uncias triginta ad minus pateat, late totidem; ita vero complicatum, ut nulla ejus extremitas appareat, Crux acu pingi poteſt in anteriori parte.

Crux in Altari collocanda imaginem Crucifixi habeat, & præalta emineat candelabris, ut ſupra dictum eſt *prima parte tit.*20. *Dalmatica* non reciſis manicis, ſed ad manum uſque protenſis, iiſdemque late patentibus conficiatur, longa eſſe poteſt cubitis duobus, & unciis ſexdecim; late vero ab humeris cubito uno, & unciis circiter quatuor, ab extremis oris undique patens cubitis circiter quinque.

* *Gradus* in Altari majori ne fiant, niſi duobus cubitis tantum, minuſve a pariete poſteriori illud diſtet: tuncque ejuſmodi gradus unus, pluresve decenter adhiberi poterunt; ita tamen, ut circuitus Altaris non impediatur, neque Candelabra ſuper iis poſita extra Altare videantur eſſe, quod eſſet contra Rubricam de Altaris incenſatione; in Altari minori unus ſit, iſque ligneus; ea longitudine, quæ Altare æquet, latitudine unciarum octo, altitudine totidem, in quo Candelabra cum Cruce locanda erunt.

Hamulæ, non ex argento, ſtamno, aurichalco, aliove metalli genere, ſed e vitro, ſeu cryſtallo pellucido, cum operculo decenti.

Manipulus tres Cruces habere debet, & cordulas ad ligandum ſolidiores, reliqua vide in Stola.

Manutergium pro Miſſa ex lino tenui contextum longitudine bicubitali, latitudine ſeſquicubitali conſtet, ornentur capita laciniis, & filamentis ejuſdem materiæ.

Mappæ Altaris ſuperiores e lino, ſeu cannabe, ea ſint longitudine, ut ab utroque Altaris latere profundius circiter tribus digitis, quàm planum bradellæ, demiſſæ ſint nullæ ab ulla parte, bombacio cærulei alteriuſque coloris elaboratæ ſint, latitudine vero totam Altaris menſam contegant, inferiores Mappæ totam ſaltem menſam cooperiant.

Mappæ pro Communione adhibendæ, non ſupra ſcamna, ſeu cancellos (horum enim longitudinem æquabunt) longe pateant cubitos tres, late circiter duos, capita earum exornari poterunt.

Miſſale nihil profani habeat; ſed Crucis inſigne, aliave; Sancti Titularis Imago in corio depicta appareat, ſignaculum ejuſdem conſtare convenit funiculis ſericis duodenis, longe ita ductis, ut Miſſalis longitudinem vix quinque unciis excedant. Ejuſdem integumentum ita longe deductum ſit, ut ab ima parte octo unciis ſuperet coriaceum Miſſalis operimentum: a ſumma vero nihil omnino extet, lineæ ſericæ circumdent extremitates, laciniæ imam partem exornent, ſubveſtiatur tela ejuſdem coloris, quo eſt integumentum.

Pallium, quod ante Altare tenditur, paullo longius, quàm Altare, patere debet: eoque altius, ut ab ima parte paullulum ſub coronice ſcabelli,

ſeu bradellæ ejuſdem Altaris occultetur. A ſuperiori parte palmum a ſummo diſtante laciniis, quas frangias vocant, ornetur pro qualitate pallii in exteriori parte Crux, aut Imago Sancti, cujus nomine dicatum eſt Altare, aut alia Sacra effigies in medio aſſuatur, nam Zacharias Pontifex pallam auro intextam N. D. N. I. C. imagine ornatam B. Petri Apoſtoli Altari obtulit, ſi fieri poteſt, telari ligneo affigatur extente, ſed illa cautio adhibeatur in telaris aſſerculo ſuperiore, ut ejus angulus inferior, cui pallium adhæret, omnino recidatur, & deprimatur, ut nullo modo poſſit acumine lædere pallium. Velamentum quoque (ſi pallium pretioſum eſt) in ſuperiori parte obtendi ei concinne poterit, Miſſarum tempore tantum, ne Sacerdos impediatur, vel adhærendo lædat Paramenta, neque tamen ultra frangiam, demittatur velamentum.

Patena inaurata undique eſſe debet, vel ſi argentea ſit, ſaltem in anteriori parte labrum extremum circulare ita tenue admodum, ut adjumentum inde ſit ad Sacræ Hoſtiæ fragmenta facile colligenda, illam mediam concavitatem habeat, quæ amplitudinem labri Calicis fere adæquet minor Patena pateat ample in orbem uncias triginta duas.

Pelvicula hamularum piam ſpeciem exprimat: fundo intrinſecus conſtet lato, & plano, neque ita elaborato, ut minus firme hamulæ impoſitæ hæreant.

Pyxis, quæ ad Sanctiſſimam Euchariſtiam cuſtodiendam adhibetur, ex argento puro ſaltem, eoque inaurato fieri debet, in interiori parte, cujus pes, ut manu facile firmiterque capi queat, altitudine ſit ſex unciarum, nodus in medio ſit ejuſmodi, quo monuimus de Calicis nodo, in fundo medio paullulum aliquid habeat, quod in orbem tenuiter emineat, ad facilius capiendas ultimas particulas, operculum reſpondeat Pyxidis formæ, quod in medio inſtar ferè pyramidis extet; ab uno, & altero item latere parvulos, tenueſque uncinos habeat, quibus in circulo apte includatur, & fiat immobile, in ſummo Crux parvula emineat.

Planeta more Romano (nam Ambroſiano eam deſcribunt Acta Mediolan. Eccleſiæ) late pateat cubitos circiter duos, longe tres, Faſcia, quæ vel aſſui ſolet, vel diſtingui in ipſamet Planeta, ut Columnæ ſpeciem a tergo, & Crucis ante pectus effingat, late erit unciis octo ad minimum, funiculi addantur, ſeu lineæ ſericæ in ea parte, qua pectus tegitur, ita oblonge, ut reduci poſſint ante pectus ad firmandam Planetam, ne defluat a tergo.

Pluviale ad imos uſque talos protenditur, longitudine cubitorum trium, & unciarum circiter ſex conſtans, & pro ſemicirculi ratione late patens, a parte anteriori a ſummo ad extremum, hinc & inde, auriphrygio decoratur, a poſteriori parte caputium, ornatu auriphrygiato, qui anteriori reſpondeat, habet, laciniæ vero, hoc eſt, frangiæ, Romano Ritu, latiores eſſe debent circum caputium, breviores in oris Pluvialis extremis, fibula anteriori connecti debet Pluviale, additis binis, ſeu ternis uncinis majoribus, globuli laciniati pendentes a caputio non ſunt amplius in uſu Romani Cleri Sæcularis.

Pul-

Pulvinar pro Miſſali plenum ſit non pluma, neque lana conciſa, ſed lana ſolida, pilisve cervinis, longe pateat cubito, & paullo amplius: late unciis circiter decem & octo ornetur in quatuor angulis laciniatis flocculis, & opere ſimplici conſuatur.

Purificatorium e tela neque tenui, neque craſſa nimis: & ſimplici ſit acus opere confectum: latitudine unciarum circiter octodecim ad minimum: longitudine totidem, nec vero minus, in medio Crux parvula acu pingatur.

Stola cum Planeta colore congruat, & materia, longe cubitis circiter ſex, ut infra genua producatur: late autem unciis ſex pateat, laciniæ, ſeu frangiæ unciarum trium ſint: & prætetea Cruces tres de more annectantur eidem, in medio, & in extremis partibus, unaquæque Crux ſit formæ quadratæ, quæ ab omni parte unciis circiter tribus conſtet. Stolæ Sacerdotali nihil appendatur: Diaconali vero ab utraque media ejus parte duo funiculi cum flocculis laciniatis ad illius recte connectendæ uſum.

Superpelliceum e tela potius tenui, manicis ita oblongis, ut criſpatæ uſque ad digitos ſummos pertingant, quæ eſſe poſſunt cubitis circiter duobus, vel circa, late autem patentibus in orbem circiter cubitis quatuor, in ipſo ore potius forma ſit rotunda, quàm quadrata, a pectore nullo modo ſciſſum, aut diſſectum, longe ducatur infra genua, fere ad media cruta, *vide ſup.par.tit.1.lit.a.* late pateat ab extremis oris in ambitū cubitis circiter tredecim, ab humeris circiter octo, a nulla parte neque nimis affectata artificioſi operis elegantia elaboratum, ab humeris præſertim non ſpecioſo artificii ornatu.

Tabella pacis geſtatoria aliquo piæ cælaturæ ornatu ſit inſignis, puta, imagine Pietatis expreſſa; latitudineque conſtet unciarum octo, longitudine duodecim circiter: a tergo manubrium habeat ejuſdem materiæ.

Tabella Secretarum non quernea, non nucea, neque e ligno ſubobſcuro, ſit, ſed ex abiete, aliave id generis arbore albicanti, ne pagina agglutinata obſcureſcat, late aliquanto amplius pateat, quàm longe, coronicibus decore ornata, pro Feſtis ſollemnioribus ſpecioſior eſſe debet, cum coronicibus auratis, & pagina majuſculis impreſſa literis, auroque ſplendentibus.

Tabernaculum SS. Euchariſtiæ polite elaboratum, piis myſteriorum Paſſionis Chriſti imaginibus exculptum eſſe debet: intrinſecus tabulis populeis circumamictum, quibus ab humiditate SS. Euchariſtia defendatur, forma vel octangula, ſeu ſexangula, vel quadrata, vel rotunda, in ſummo adſit imago Chriſti reſurgentis, vel ſacra vulnera exhibentis, tum bene clave ſit munitum, quæ etiam auro liniri deberet, a fronte Altaris ſumma procul collocatum extet, non minus cubito uno, & unciis ſexdecim, ita ut Corporale late expandi, & Pyxis, ſi caſus accidar, commode in Altari poni poſſit, neque ſub eo ſit ullum armariolum, neque aſſervandis quidem libris, ſupellectilive Eccleſiæ ſit locus. Panno ſerico albi coloris intus ab omni parte veſtiatur, oſtiolum habeat ab anteriori parte ornatum ſacra imagine Chriſti Domini Crucifixi, aut reſurgentis, aut vulneratum pectus exhibentis, aut alia pia effigie.

Tela

Tela ſtragula Altaris ad illud operiendum, finitis Miſſis, longitudine, ac latitudine, ut, quæ totam illius menſam contegat undique, & paullo amplius item: laciniis brevioribus ab omni parte decore cincta, colore ſit viridi.

Thuribulum cum quadruplici catenula, & operculo: catenularum autem longitudo ſit cubitorum duorum, & unciarum circiter duodecim.

Tintinnabulum pro elevatione Sacramenti, ſi appendatur; parieti laterali affixum hæreat, & appenſo funiculo tam longo, ut Miniſter genuflexus in cornu Epiſtolæ commode illud pulſare poſſit.

Tunicella Subdiaconalis ſimilis ſit Dalmaticæ Diaconali, de qua ſupra; excepto quòd anguſtiores debet habere manicas, & longiores. *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 10.

Vas Hoſtiarum rotundum ſit, & late pateat uncias quatuor, pluresve, ut Hoſtiæ inde promi commode poſſint, utile quoque erit laminam plumbeam rotundam ſerico veſtitam Hoſtiis ipſis ſuperimponere, ut earum curvatura tollatur,

Vas pro abſtergendis Calicibus, & lavandis Corporalibus, æneum paretur, inſtar pelvis, binis manubriis conſtans, atque ab uno labro ad aliud cubito uno, & unciis octo, pluribusve pro ratione ſupellectilis lavandæ, oreque eminenti, per quod quaſi per canalem aqua lotionis inde paullatim in Sacrarium effundi poſſit, quod vas huic uſui tantum ſit reſervatum.

Velum Calicis ab omni parte cubito, & unciis duodecim late pateat; ab oris undique opere ſerico, auro, argentoque tenuiter ornatum.

Velum Pyxidis ſit pretioſum, & quale ſaltem dedimus Calici.

Velum pro portanda SS. Euchariſtia, in Proceſſionibus ejuſdem, ſit longum ſex cubitis; latum, ut veli tela.

Velum Subdiaconale longum item cubitis ſex, latum ſit, quanta eſt veli propria latitudo.

Umbella, quæ ſuper Altare ponitur, undique late pateat, ita ut Altare ipſum, & Sacerdos ibi Celebrans omnino contegantur, qua ille, & Altare a pulvere, omnique labenti ſorde defendantur, ab Altari tamen decore elata, ut facile quoque purgari queat.

Umbella alia, quæ defertur ſuper SS. Euchariſtiam in Proceſſionibus, undique habere debet ornatum duplicium faſciarum, quæ duodecim circiter unciis longe pendeant, iisque faſciis conſutæ ſint ab omni parte fimbriæ cum filamentis ſatis prolixis, haſtile inſeratur inter utramque faſciam, quod recte extendat latera Umbellæ, haſtilia item picta paribus inter ſe ſpatiis diſpoſita, quibus illa tolli, & geſtari poſſit, quatuor plurave pro ejuſdem Umbellæ magnitudine ſupponantur; color autem albus convenit huic Umbellæ; & hæc de Supellectili Sacra, ſeu miniſteriali ad communem Miſſam.

Quia

QUia vero ſupra meminimus Epiſcopalium indumentorum, occaſione data in Miſſali; non erit abs re, ſi hoc loco addamus eorundem indumentorum formam, & menſuram, ordine ſervato, quo eadem induit Epiſcopus.

Caligæ ita longæ debent eſſe, ut uſque ad genua protenſæ ligulis in ea parte adſtringantur.

Sandalia, ſeu *Calcei* e ſolea integra ſubtus conſtent, a parte autem ſuperiori ornata, & ex ſerico panno leviori, quo & Caligæ.

Tunicella, *& Dalmatica* amplioribus manicis, quàm Diaconalis, & ex eadem materia, qua Caligæ, conſtent, longæ, & latæ ſint, ut de Dalmatica Diaconali diximus.

Chirothecæ debent eſſe contextæ, & circulo aureo inſigniter in extrema parte ornatæ.

Subbiretum mitrale formæ rotundæ ſit, non quadratæ.

Mitra pretioſior e ſerico auro intexto, gemmis, & Margaritis, acuſque opere ornata. Altera * auriphygiata ſine gemmis, ſine laminis aureis, vel argenteis; ſed vel aliquibus parvis Margaritis compoſita, vel ex albo ſerico auro intermixto, vel ex tela aurea ſimplici ſine laminis, vel margaritis. Tertia ſine auro ex ſimplici ſerico Damaſceno, vel alio, aut etiam linea, ex tela alba confecta, rubeis laciniis, ſeu frangiis, & vittis pendentibus: in Provincia Mediol. adhiberur ſimplex e tela lini puriſſimi, coloris albi; circulo aureo, quem eſſe notat *Innoc. III. lib.1. Miſt. Miſſæ cap.59.* circumamicta a parte, qua induitur caput; cornua item duo a ſummo præſeferens, duas etiam lineas in humeris pendulas habeat, quarum extremitates laciniis conſtent.

Annulus ex auro puro ſolide conflatus, palam habeat cum gemma, in qua nihil ſculpti eſſe debet.

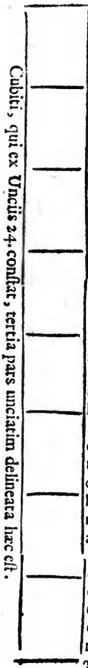
Gremiale longe conſtet cubitis circiter duobus, late cubito uno tantum, & unciis item circiter duodecim, undique cinctum laciniarum aureo, argenteove intextarum ornatu.

Baculus Paſtoralis a parte ima acutus, a media totus rectus, a ſumma retortus eſſe debet. Orario, aut Sudario non ornatur, ſi Epiſcopalis eſt, longitudine recta eſt cubitorum trium, & unciarum duodecim: pars vero retorta totidem unciis, aut paullo altius eminet, a ſumma rectitudinis parte eſt craſſitudine orbiculari unciarum circiter ſeptem, quæ prope ad imam partem deſcendens paullatim diminutam unciis quinque conſtat, connectitur autem cum illa parte recta aliquo opere cælati argenti, quod ſexanguli formam exhibens ſacris ornatur imaginibus.

De

De nitore, & munditia prædictæ Sacræ Supellectilis.

GAVANTUS.

DEpromſimus hæc ex *Actis Eccleſiæ Mediolanen.* Auctore, de quo ſupra, omiſſis iis, quæ movere nos debent ad procurandam omnem munditiam in miniſterio Miſſæ, de quibus præclare ſcripſit *Tobias noſter par.* 1. *cap.* 76.

Igitur Altaria bis ſingulis annis, cum ſudum eſt, a finitis Miſſis ad veſperum ſpoliata ſint, & ſuppedanea item amota, ut ſicci aeris ſentiant beneficium, quo tempore tum Altaria ipſa undequaque mundentur, tum ſuppedaneorum pars, quæ ſubter eſt.

Cum Mappæ mutantur, & Pallia, *Altaria* quoque ipſa mundentur, arundinea ſcopula, tela etiam cerata, quæ ſacro lapidi hæret, leviter purgata, ſive lapis ſit inſertus, ſive totum Altare capiens; quòd ſi aliquo caſu accideret, ita tectum non eſſe ob reverentiam ſacri Chriſmatis ne purgetur, tangaturve.

Icones cum ornamentis ſuis Sanctiſſimæ Euchariſtiæ *Tabernaculum*, & quæcumque hujuſmodi picta, vel inaurata adjuncta ſunt Altaribus, item *Umbellæ* ſuper impendentes ſingulis menſibus mundentur, caudis vulpinis, aut arundinea ſcopa.

Suppedaneum Altaris quotidie mundetur arundinea ſcopa, ſi in eo ſit facienda Miſſa.

Arcula ad ſputum excipiendum, de qua *ſupra*, circumfricetur, & purgetur octavo ſaltem quoque die, item feneſtellæ urceolorum eodem tempore bene purgentur.

Candelabra, *Cruces*, *Thuribula*, & reliqua Supellex argentea, quantum fieri poſſit manibus nudis ne contrectetur; ſed adhibito panno, aut vero parte, quæ argentea non ſit, capiatur antequam recondatur, excutiatur, ſi quid pulveris, cæræ, aut maculæ acceſſerit, & extergatur leniter, adhibito lineo, & molli panno; condita autem ſit unaquæque res theca ſua, ne quid ſordium accipiat, cum aliquid tamen purgatione egere viſum fuerit, palea combuſta adhibita, panno lineo leniter mundabitur, quod ſi quid valde ſit denigratum, puta Thuribulum ignis cauſa, aut etiam multa cera adhæſerit; in lixivia, cui ſal ſit admixtum, ebulliente detergendum erit, adhibito penicillo ex ſetis ſuillis confecto, caveatur tamen ne, ſi quæ pars inaurata ſit, aurum vi ſalis deteratur; & conſulantur periti. *Calices* bini & *Patenæ* binæ, ſaltem ubi duodecim Sacerdotes Miſſam faciunt, quinto-

quinto decimoquoque die, levi manu aqua tepida laventur, ſexto quoque menſe, ſapone molliori, tuncque poſt quartam horæ partem, qua maneant in ſole, calida lixivia bene abluantur; adhibendo pennicillum aliquem ad ſaponem bene amovendum, præſertim ubi fuerit cælatura, poterit etiam id fieri furfure cocto, & tunc ſtatim aqua munda bis, aut ter abluendi eſſent; præſtetur verò ab eo, qui in ſacris ſit, & in vaſe, ei uſui & lavandis Corporalibus, de quo ſupra, tantum deſtinato, quod ex ablutione ſuperfuerit in ſacrarium fundatur. Ubi vero minor ſit numerus Sacerdotum, rarius id fieri poterit ex proportione numeri Sacerdotum, & dierum.

Supellex inaurata, aut inargentata eadem cautione tractetur, qua argentea, ſi ſemper eſt expoſita, octavo quoque die panno lineo tergatur molliter: ſi recondenda ſit tergatur, tunc poterunt etiam inaurata ſapone, aut furfure purgari, ut dictum eſt de Calicibus.

Candelabra, & cætera *ex auricbalco* tractentur adhibito panno, vel ferrea ſummitate capiantur; ſi perpetuo uſu adhibeantur, terno quoque die a pulvere & cera, ſi forte defluxerit, mundentur, ſi reponenda ſint, tunc etiam id fiat. Præterea quarto quoque menſe, niſi nunquam fuerint expoſita, abſtergantur diligenter pulvere pumiceo, aut eo, quem dicunt, tripoli (quem æſtivæ muſcæ fugunt) adhibito corio bubalino; aut ſi utrumque deſit, latere in tenuiſſimum pulverem redacto, & loco corii, panno aſperiore, quem dicunt *ſaja*, nullo vero modo hac ratione adhibenda erit aqua, nitidiora fiunt (ſed non diu durat nitor) ſi fricentur malo medico, ſeu maſſilico (vulgo arancio, o limone) & marmore trito, ſeu vice malorum uvis agreſtibus, vel herba acida, deinde aqua bene abluantur, tum ſiccentur, & ſoli exponantur, aceto numquam abſtergantur, recondita vero hujuſmodi, tubulis craſſioris chartæ, aut ſaccis lineis amicta habeantur, qui pulverem arceant, ut nitida, & lucida ſemper habeantur.

Lampades vitreæ, quæ ſunt quotidiani uſus quintodecimo quoque die furfure, & aqua calida abſtergantur.

Urceoli, præter id quod quotidie fit, ſingulis menſibus diligenter purgentur, adhibito ovorum cortice bene contrito cum ligneolo aliquo inſtrumento ad ſordiculas bene eluendas: aut vero alia ratione, ſi quæ aptior inveniatur opercula urceolorum quotidie cum reponuntur bene ſiccentur, ſi madeant.

Pelviculæ, eorundem quotidie abſtergantur, ſiccenturque, ſi ſtanneæ fuerint, tertio quoque menſe lixivia ferventi laventur, & avena, vel farre veſtito, ſeu ovorum cortice contrito fricentur, poſt iterum aqua lotæ in ſole ſiccentur, & panno lineo mundo abſtergantur.

Ænea vaſa, pro ablutione Calicum, &c. antequam, adhibeantur, & poſt bene abluantur, bis vero ſingulis annis abſtergantur accurate, ſi opus eſt, latere contrito, vel arena, & aqua, ſi ſtanno ſint illita, adhibeantur furfur, & aqua.

Inſtrumentum, ad Hoſtias conficiendas, cum eo uſus fuerit Sacriſta, ſeu alius, oleo perfundat, & utramque partem chartà interpoſita ſimul jungat, quæ

in exteriori parte fuligo hæſerit, abradat, poſtea eandem partem craſſiore panno tergat, & in loco decenti reponat.

Linea omnia, Albæ, Amictus, Superpellicea, Mappæ, Panni, & ſi quid aliud eſt divini cultus gratia paratum, ſeparatim ab indumentis domeſticis quibuſcumque laventur; quæ tamen habeutur ad manus, faciemque lavandam: & ad nares purgandas, hoc numero ne cenſeantur.

Ternæ *Altarium mappæ*: ſuperior quidem ſingulis menſibus; inferiores vero quater in anno mundæ apponantur.

Bina *Corporalia*, tertia quaque hebdomada. Binæ Albæ decimoquinto quoque die; Cinguli alternis menſibus: manutergia Altarium, bini Amictus octo dierum ſpatio mutentur; & hæc ſaltem, ubi duodecim Sacerdotes Miſſam faciant. Ubi autem pauciores ſint Sacerdotes, ex defectione numeri Sacerdotum poterit augeri pro rata parte numerus dierum: & e contra, ubi plurimi Sacerdotes, minuendus quoque erit numerus dierum.

Purificatoria ſingulorum Sacerdotum (convenit enim cuique ſuum) ſpatio octo dierum, vel ad ſummum quindecim, ſuperpellicea, quæ uſui vario Sacerdotalium, aut Clericalium miniſteriorum deſtinata ſunt ad eandem fere rationem.

In Suppedaneo armarii, ſeu menſæ, ubi Sacerdos conſiſtit ſacra indumenta ſumens, perpetuo ſtratus ſit craſſior pannus, ne qua parte Alba fœdetur.

Lintea Sacriſtiæ ad manus extergendas ſingula hebdomada munda ponantur, tum valde humido cœlo quotidie ſiccentur admota igni.

Mappæ ad ſanctæ communionis uſum, contractiores quidem alternis hebdomadis, majores vero alternis menſibus mutentur.

Quòd autem hæc mutationum intervalla præfiniantur, non ideo tamen extraordinarie quoque fieri non poterunt, ſi oporteat: puta, ſi ex labe, quæ forte aſperſa ſit, aut alia de cauſa.

Præcipuis ſollemnitatibus munda omnia adhibeantur, & pulchriora.

Mappæ Altarium, Miſſis finitis, contegantur ſtragulis ſuis, prius vero leviter puriſſima ſcopula ejus generis, quod veſtimentis domeſticis adhibetur, proprie tamen ad eum uſum deſtinata, purgentur: ipſa ſtragula ſingula hebdomada diligenti agitatione a pulvere mundentur, præter id quòd etiam quotidie mane eadem levius excuti debent, tùm aeri tertio quoque menſe exponantur.

Corporalia, & *Purificatoria*, cum removentur, ut alia adhibeantur, ponantur in arcula, ſeu caniſtro ad eum tantum uſum deſtinato; & antequam dentur foras ad lavandum, ab eo, qui ſit in ſacris, laventur in proprio vaſe, de quo ſupra, lixivia, & ſapone adhibito, & mox bis aqua ſola abluantur, quod ex lotione ſupereſt, in ſacrarium fundatur.

Albæ, & ſuperpellicea lavata, criſpanda dentur, quoties reponuntur apte ſaltem contorqueantur, ſi non criſpentur.

Corporalia item dentur perſonis peritis, ut amylo inducto ea dureſcere fa-

faciant, & complicent præſcripta ratione, tempus huic operi aptum erit a menſe Majo ad Octobrem,

Recondantur autem hæc linea omnia bene ſicca, & complicata ſeparatim locis ſuis, ut ſint in promptu; apponanturque roſæ ſiccæ, & lavandula, aut ſimilia, tum ad majorem munditiam, & elegantiam: tum ut a tineis libera ſint.

Nullus Sacerdos ad Miſſam faciendam accedat fædis calceis, aut crepidis, ideo ſemper habendæ eſſent in Sacriſtia crepidæ ad hunc uſum.

Habeatur coram in Sacriſtia *ſcopula*, qua Sacerdotes, & Clerici utantur ad veſtimenta communia mundanda, antequam ſacra induant.

Omnia indumenta diſtinctis propriis ſcriniis habeantur, & ſecundum coloris, pretiique varietatem, linea quoque pro genere, & pretio ſint diſtincta, appoſitis ſchedulis.

Caſulæ recordantur ductilibus capſis, quæ in armaria inſeruntur: atque poſita craſſiore charta, quæ fundum capſæ contegat, appoſitiſque ſiccis roſarum foliis, & lavandula, aut ſimilibus, ponatur Capſula cum Stola, & Manipulo ſuo; mox aliæ ejuſdem generis pro altitudine capſæ, addantur burſæ Corporalium, & integumenta, ſi adſint, Miſſalium, recondantur verò Caſulæ bene extentæ ſine ruga, aut plicatura: eodem modo *Dalmaticæ*, & *Tunicellæ*, ſupra omnia autem alia charta ſit, ut res mundiores ſerventur, quæ ſunt ex auro, vel argenteo panno, aut ornamenta habent auro, vel argento aſperiora, habeant pannum inter utramque ſuperficiem, ne confricata corrodantur.

Pluvialia, maxime ſi aurea, vel argentea ſint, vel recondantur in amplo armario extenſa: vel plicata recondantur, ita tamen ut nullo modo inflectatur, quæ pars penſilis a tergo eſt (vulgo caputium) & interponatur pannus, ut dictum eſt.

Quandocumque extrahuntur hæc indumenta, ſubſternatur eis Mappa munda, immo & ſtragulum ſuperſternatur, ſi aliquo ſpatio relinquenda ſint.

Quæ raro adhibentur, quandoque in ſereno cœlo explicata exponantur; ne forte muceſcant, vel male oleant, ſed non in ſole, poterit id fieri menſe Majo, & Septembri, & ſemel in hyeme pro opportunitate temporis.

Pallia Altarium ſemper habeantur, ſi fieri poſſit, ſuis telaribus extente affixa, ut ſupra diximus, poteruntque uni aſſerculorum ſtructuræ duo affigi diverſi coloris, ut pro diei conditione neceſſe non ſit, niſi vertere telaris faciem, ita in amplo armario erecta habeantur, dempta linea filamentorum (quam vocant frangiam) quæ aſſuta non ſit, interponatur autem pannus, ſive inter duas palliorum facies in armario, ſive inter pallii, & Altaris faciem, ad vitandam eam, quam ſupra diximus, confricationem, commodum vero erit, pannum adeo eſſe latum, ut utramque telaris faciem, & ſic pallia ab utraque parte affixa contegat: & ita in media ſui parte affixus telari, nunc quidem hinc inde ex-

tendatur, & ab omni latere ligaculis connectatur: nunc verò ad unam partem tantum, prout duas facies telaris aut unam contegere oportuerit, quod ſi plicanda fuerint, ita fiat, ut, ſi quæ Crucis ſpecies aut imago affixa eſt, non inflectatur cautioque adhibeatur, ſi oportet, interpoſiti panni.

Tapetia, craſſioreſque panni ad ſoli inſternendi uſum, cum recondenda ſunt, prius purgentur cera, & ſi quid aliud ſordidum inhæſerit, aeri poſt exponantur, & diligenter exagitentur, ad excutiendum pulverem; ſcopula bene mundentur, & ita complicata ſuis locis recondantur.

Sacriſtiæ feneſtræ, ſæpe pateant, ſereno ſiccoque cœlo: tum capſulæ ductiles paullum educantur, ut etiam, quæ intus ſunt, ſentiant aeris beneficium.

Cæterum ea debet eſſe reverentia erga ſacram Supellectilem, tanquam divino ſervitio mancipatam, immo tanquam ſanctimoniæ participem, quæ nimirum eſt ſanctitatis inſtrumentum; unde, & ſancta ea vocatur ſæpe in ſcripturis ſacris, Pontificiis legibus, Patrumque monimentis, ut nihil ejuſdem non modo negligatur; verum etiam exquiſita cura, & diligentia colatur, non enim, ut ait *Sanctus Hieronymus Epiſtola ad Theophil. Alexand.* inania ea ſunt; quæ quaſi ſenſu, carentia ſanctimoniam non habere dicuntur; ſed ex conſortio Corporis, & Sanguinis Domini ſublimi majeſtate ſunt veneranda, lege, quæſo, quæ *Tobias noſter in hanc cauſam collegit, cap. 77. de ſacris templis parte prima*, ubi docet ideo prohiberi plurima circa eandem: videlicet.

Primò, non omnem Supellectilem tangi poſſe a quocumque.

Secundò, neque a quocumque quandocumque ablui poſſe, aquamque lotionis in ſacrarium projiciendam eſſe.

Tertiò, quæ uſui amplius eſſe non poſſunt, ea nequaquam in profanos uſus detorquenda eſſe; ſed ea comburenda eſſe; & cineres in ſacrarium inferendos, quæ nos etiam ſuis locis indicavimus ſupra.

Quartò, nec alienari poſſe, vendi, oppignorarive, exceptis quibuſdam caſibus, de quibus *Sanctus Ambroſius lib. 1. offic. cap. 41.* & habentur *in Breviario quarta die infra octavam S. Laurentii*. Vide ibi.

Addit ille exempla multa piorum hominum, & e converſo Indignationis Omnipotentis Dei contra ſacrilegos, impios, & deſides in hoc genere; ad quem Lectorem remittimus, ne inſtituti noſtri metas tranſeamus.

Proſodia

Proſodia Verborum in Miſſali Romano.

ABſtinui in prima editione a notanda Proſodia Verborum eorum, quæ dubiam in Miſſali habere poſſunt pronunciationem; tum quia ſolent imprimi Miſſalia additis accentibus, tum quia eadem fere verba, quæ in Miſſali leguntur, communia ſunt etiam Breviario, cujus Proſodiam difficiliorem in ejuſdem Commentariorum calce adnotaveram. Verum, quia Typographorum incuriâ male poſiti ſunt accentus; & aliquando omiſſi, me impulerunt inſignes Epiſcopi, ut in gratiam minus peritorum Sacerdotum ea quoque ſeparatim colligerem, quæ Miſſalis ſunt propria, ne contingat ullus error in legenda Miſſa.

Habent igitur penultimam longam.

Accerſito.
Advenit. *in Introitu Epiphaniæ.*
Allidit.
Anaſtaſia.
Anathema.
Appare.
Appetitor.
Areopagi.
Barabbas.
Bravyum.
Cæſaræam.
Candelabrum.
Circumfodit.
Comedi.
Commiſcere.
Concidet.
Condolere.
Confige.
Conſentitis.
Contorquere.
Convenit multitudo.
Decoris regnum.
Delibor.
Demolitur.
Depromat.
Eadem. *caſus ablativi.*
Elamitæ.
Eleazar.
Elide.
Eruditur.
Eſuritis.
Exemit.
Exite.
Expetita.
Fulciri.
Fulgoris.
Grabatum.
Hoſtili.
Hyſſopo.
Idola.
Immuta.
Impertire.
Indicens.
Innoteſceris.
Inſtitoris.
Intuere.
Libamen.
Lorica.
Lucia.
Melotis.
Mendicans.
Munimen.
Myricæ.
Paraſceve.
Perimus.
Peripſema.
Perſeveret.
Poſticum.
Prædico, ſicut prędixi.
Præſumit.
Prævenimus.
Profugit nudus.
Recenſita.
Redundabunt.
Salubris.
Subjacere.
Subjacete.
Subrepat.
Succide.
Sunamiti.
Tiaris.
Tritura.
Tuere.
Venimus & nos tecum.
Vovete.

Habent igitur penultimam brevem.

Abſcide.
Abutere.
Achillei.
Advocans.
Alleva.
Amodo.
Barſabas.
Beneplacens.
Byſſino.
Caligas.
Circumdabat.
Circumdabunt.
Circumdatus.
Circumdedit.
Circumvolet.
Coccinum.
Commori.
Computat.
Concuti.
Condolens.
Congeres.
Damaris.
Decidet.
Didymus.
Diſcolis.
Eadem. *caſus nominativi, vel accuſativi.*
Eloqui.
Epheta.
Eſurit.
Excolens.
Fodere.
Galea.
Geneſareth.
Haceldama.
Jacerent in eum.
Inito.
Innova.
Invenit & vadit.
Invidet.
Lapidas.
Lecytho.
Manahen.
Multimodis.
Nerei.
Obliviſceris. *in præſenti tempore. in Sexageſima.*
Occidat Sol.
Paraclitus.
Paropſide.
Peragat.
Perfodi.
Pollicens.
Præcavens.
Præveni nos.
Proſelyti.
Proſequere.
Quandiu.
Reditum.
Refove.
Renova.
Repetitis.
Sabbaƈtani.
Sedulis.
Serotinus.
Smigmata.
Subſequi.
Suppetunt.
Sycomorum.
Syntychen.
Tibicines.
Timotheo.
Triſtega.
Venundari.
Videris tu *de Juda.*
Venimus adorare.
Utraque creſcere.

R E-

RESOLUTIO DUBITATIONIS

DE MISSIS PRO DEFUNCTIS.

An Sacerdos, qui tenetur Miſſam dicere pro Defunctis, poſſit celebrare de Sanctis, aut de Feriis occurrentibus.

A. R. P. Magiſtri F. Paulli Fraxinelli Ordinis Eremitarum S. Auguſtini publici in Patria Bononienſi Univerſitate Sac. Theol. Profeſſ. & S. Officii Conſultoris.

DECISIO.

Sacerdos ad dicendam Miſſam pro Defunctis obligatus, poteſt celebrare de Sancto, aut de Feria occurrente: præcipue quando Feſtum Sancti eſt Duplex.

§. I.

SAcroſanctum Sacrificium Miſſæ duobus modis conſiderari poteſt, vel ex parte Sacrificii, vel ex parte Sacerdotis.

1 Ex parte Sacrificii, ideſt conſecrationis, oblationis, & ſumptionis, ſeu ex parte repræſentationis Sacrificii Chriſti in Cruce, quod appellatur valor eſſentialis Miſſæ, ex parte operis operati: omnes Miſſæ, ſive de Sancto, ſive de Dominica, aut de Feria, aut de Requiem, ſunt æqualis valoris; cum in qualibet earum idem ſit Sacrificium, & Sacramentum. Quamobrem a Sacerdote, ad celebrandum pro Defunctis obligato, æque ſatisfieri poteſt, ſi dicat Miſſam de Sancto, vel de Dominica, vel de Feria, ac ſi Miſſam diceret de Requiem.

2 Ex parte autem Sacerdotis celebrantis & verba, ac Orationes in Miſſa recitantis, quod appellatur valor Miſſæ accidentalis ex parte operis operantis; valor Miſſæ poteſt eſſe æqualis pro Defunctis in Miſſa de Sancto, aut de Feria, ſicut in Miſſa de Requiem.

3 Nam devotione Sacerdotis, qui ut plurimum libentius, & inde majori attentione, & affectu Miſſam de Sancto, aut de Feria celebrat, quam de Requiem Orationes particulares pro Defunctis in Miſſa de Requiem compenſari poſſunt.

4 Præterea, memoria Sancti, ejusque virtutum, ac meritorum conſideratio, Sacerd oti devotionem in Miſſa excitat, & adauget.

5 Am-

5 Amplius Miſſà de Requiem brevior eſt ſæpe numero; quam Miſſa de Sancto, aut de Feria: idcirco Orationes, etiam Miſſæ brevioris temporis ſunt & fructus minoris.

6 Ad hæc, Miſſa de Requiem, cum a Sacerdotibus dicatur frequentius, majori celeritate, ac minori etiam attentione, & devotione, quàm aliæ Miſſæ, quandoque celebratur.

7 Ex adverſo autem, novitas officii in Miſſa de Sancto, aut de Feria promovet attentionem, & auget Sacerdotis devotionem, a qua augmentum valoris accidentalis Miſſæ ex parte operis operantis dependet.

8 Interceſſio etiam Sancti, de quo dicitur Miſſà, prodeſt animæ in Purgatorio exiſtenti, pro qua celebratur, loco particularium Orationum, quæ in Miſſa de Requiem reperiuntur.

9 Et magna profecto quidem, & inopportuna animi, ac devotionis perturbatio evenit Sacerdoti, ſi poſtquam Officium de Sancto occurrente recitavit, atque affectu, & meditatione ad Miſſàm de eodem Sancto celebrandam ſe diſpoſuit: maxime ſi Sanctus magnæ ſollemnitatis ſit in Eccleſia, aut in eum Sacerdos particulari devotione feratur (quamvis a Populo ſollemniter non celebretur, ut frequenter accidere conſuevit) cum jam jam eſt celebraturus, & interdum etiam cum indumentis Sacerdotalibus debiti coloris indutus eſt: ſuperveniat aliquis, qui Miſſam de Requiem pro aliquo Defuncto eleemoſyna exquirat: & ipſe Sacerdos priores ſacras veſtes deponere, & paramenta nigra induere, & Miſſam de Defunctis dicere cogatur. Licet enim Sacerdos ex charitate, vel obligatione, ſi ſubditus eſt, tunc Miſſàm dicat de Requiem, non mediocri tamen moleſtia, ac minori attentione, & devotione Sacrificium offert, quàm ſi Miſſam de Sancto pro eodem Defuncto dixiſſet; & ita & Sacerdos, & Defunctus aliquam partem fructus, Miſſam eam videlicet, quæ ex majori attentione, & devotione Sacerdotis, & ex Sancti interceſſione habetur, inaniter amittit: cum Defuncto prodeſſe poſſit tam Miſſà de Sancto; quàm de Requiem, ut dictum eſt.

§. II.

Videtur etiam ſenſus eſſe S. Eccleſiæ, ut Miſſà reſpondens Officio occurrenti poſſit pro Defunctis celebrari.

1 Quoniam Ritus, & Ordo eſt S. Eccleſiæ, ut Miſſæ Votivæ, aut Particulares dici poſſint, quando Officium non eſt Duplex, & tunc etiam (quando ſcilicet Officium non eſt Duplex) Miſſa, quantum fieri poteſt, Officio reſpondeat. Dicitur enim in Miſſali Romano in principio Rubricarum generalium: *Miſſa quotidie dicitur ſecundum ordinem Officii*. Et in iiſdem Rubricis generalibus Tit. De Miſſis Votivis, num. 3. habetur: *Quæ tamen Miſſæ, & omnes aliæ Votivæ, in Miſſis Privatis dici poſſunt pro arbitrio Sacerdotum, quocumque die Officium non eſt Duplex, &c.* Et clarius in Tit. de Miſſis Defunctorum num. 2. ſtatuitur: *Miſſæ autem Privatæ pro Defunctis quocumque die dici poſ-*

poſſunt, præterquam in Feſtis Duplicibus, & Dominicis diebus. Et in Rubrica de Miſſis votivis, quæ legitur ante Miſſam votivam de S. Trinit. ſimiliter dicitur: *Sequentes Miſſæ votivæ licet pro Sacerdotis devotione quacumque die dici poſſint per hebdomadam, quando Feſtum Duplex non occurrit: hoc tamen paſſim, niſi rationabili de cauſa, fieri non debet; ſed quoad fieri poteſt, Miſſa cum Officio conveniat*. Non eſt autem exiſtimandum, quòd Eccleſia, quæ piiſſima mater eſt, Miſſam pro Defunctis celebrari prohibeat, in Feſtis Duplicibus, quæ quidem frequenter occurrunt: quare ſenſus videtur Eccleſiæ, quòd Miſſa reſpondens Officio, præcipue Duplici, pro Defunctis dici poſſit.

2 Et ideo licet qui ſtipendium exhibet pro Miſſa, petat Miſſam Defunctorum, ejus verba non ſunt ita amarè intelligenda, ut ſic omnino Sacerdos celebrare teneatur; ſed civili modo, & morali. Neque enim prævalere debet voluntas Miſſam petentis Ordini, ac Ritui Eccleſiaſtico: ſed mentem ſuam inſtitutioni Eccleſiæ debet aptare, & ejus petitio ac devotio ſit rationabilis, atque conveniens.

§. III.

Videtur inſuper de mente eſſe Summorum Pontificum: quòd Sacerdos pro defunctis Miſſam reſpondentem Officio dicere valet. Nam Gregor. VIII. ſanctæ memoriæ, dum privilegium univerſale ac perpetuum pro Defunctis elargitur Altari Cappellæ S. Auguſtini in Eccleſia S. Jacobi Bononiæ Patrum Ordinis S. Auguſtini, concedit, ut quoties quicumque Sacerdos ſive ſæcularis, ſive regularis, Miſſam ad dictum Altare pro liberatione unius animæ in Purgatorio exiſtentis, ſuo, vel alieno arbitrio celebraverit, ipſa anima per hujuſmodi celebrationem eaſdem Indulgentias, & peccatorum remiſſiones conſequatur, & ad ipſius liberationem, pro qua celebrabitur, dicta Miſſa operetur, quas conſequeretur, & operaretur, ſi prædictus Sacerdos hac de cauſa Miſſ. ad Altare ſitum in Eccleſia S. Gregorii de Urbe, ad id deputatum, celebraret. Et fortaſſe Privilegia aliorum quoque Altarium pro Defunctis, ejuſdem ſunt tenoris. At in ejuſmodi Privilegio non præcipitur, ut Miſſa de Defunctis, ſive de requiem pro anima in Purgatorio exiſtente celebretur; ſed abſolute indulgetur, quòd dicatur Miſſa: ideo ſenſus Summorum Pontificum eſſe videtur, ut tantum valere poſſit pro Defuncti, Miſſa de Sancto, de Dominica, aut de Feria, quantum ipſa Miſſa de Requiem

§. IV.

Accedit, quòd populus communiter Miſſam libentius audit reſpondentem Officio, maxime de Sanctis, quàm de Requiem, in qua benedictio populi præſentis prætermittitur. Quare ad alliciendum magis populum ad Miſſam audiendam; ſive ad eum promovendum, ut majori voluptate,

luptate, ac devotione Sacrificio aſſiſtat pro Defunctis, Miſſa dici poteſt de Sancto, aut de Feria.

§. V.

QUando autem Miſſa de Sancto, aut de Feria celebratur pro Defunctis, neceſſe non eſt Collectam dicere pro mortuis.

1 Nam applicatio Miſſ. non fit in Collectis, ſed in *Memento*; ubi Sacerdos valorem Miſſæ illi applicat, pro quo Sacrificium offerre tenetur: idcirco neceſſe non eſt Collectas pro Defunctis adjungere.

2 Præterea Pius V. ſanctiſs. memoriæ in Bulla confirmationis Miſſ. Romani præcipit in virtute ſanctæ obedientiæ (& Concilium Tridentinum *ſeſſ.25. decreto de obſervandis, & vitandis in celebratione Miſſarum* idem ſtatuerat) ut Sacerdotes, juxta formam, Ritum, & modum ejuſdem Miſſalis celebrent: & nullo modo aliis cæremoniis, & precibus, quàm illis, quæ in eo præſcribuntur, uti præſumant. At ſæpe in Miſſali Collectæ arbitrio Sacerdotis non permittuntur, præcipue diebus Feſtis; ſed particulares præſignantur, aut una tantum dicenda eſt, ut in Duplicibus: ideo tunc non erit dicenda Collecta pro Defuncto, pro quo Miſſa dicitur.

3 Quod quidem Præceptum Pii V. non Prælatis tantum imponitur, ut aliqui vellent, ſed omnibus Sacerdotibus. Tum quia Concilium Tridentinum loco citato (cui S. Pontifex inhærere videtur eiſdem verbis utens) expreſse præcepit Epiſcopis, ut edicto, & pœnis propoſitis, caveant, ne Sacerdotes, quicumque illi ſint, Ritus alios, aut alias cæremonias, & preces in Miſſarum celebratione adhibeant præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ fuerint. Tum quia non ſuppetit Ratio, quare ſub formali præcepto obligante ſub pœna peccati mortalis, præcipiatur Prælatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ut Miſſam ad præſcriptum Miſſalis novi decantent, & legant: cæteris autem Sacerdotibus non Prælatis libera relinquatur facultas aliis rationibus, & Ritibus ad cujuſque libitum celebrandi.

§. VI.

VErum, qui Miſſam pro ſuis Defunctis ſtipendio petit, niſi viderit Sacerdotem indumentis nigris indutum, & Miſſam de Requiem, aut ſaltem Collectam de mortuis non audierit, fortaſſè non credet, aut dubitabit Miſſam pro ſuis mortuis ſibi celebrari.

1 Reſpondetur eum in hoc falſo judicio graviter errare: non enim præſumendum eſt, Sacerdotem in actu celebrationis nolle promiſſum ſuum implere; & vivum, ac mortuos fructu Miſſæ, quam ex ſtipendio accepto, & promiſſione data celebrare debet, velle privare; & exinde graviſſimum peccatum committere, & onere reſtitutionis ſubjacere.

2 Præ-

2 Præterquamquod ſi Sacerdos Miſſam ei, cui promiſit, nollet applicare, ipſe quidem dicens Miſſam de Req; cum Collecta pro uno, aut pro plur. Def. juxta petitionem Miſſam ſtipendio exquirentis, poſſet nihilominus valorem eſſentialem Miſſæ ſibi ipſi, aut alteri vivo, aut defuncto in Purgatorio exiſtenti applicare: applicatio enim Sacrificii, ut ſuperius dictum eſt §.5. *num.*1. non fit in Orationibus Miſſæ de Requiem, ſed in *Memento*. Quapropter ſi Miſſam petens Sacerdoti non credit, aut ſi Sacerdos velit eum decipere (cujus fides in ſuſpicionem adduci non debet) parum quidem proderit, ſi Sacerdotem ſacris veſtibus nigri coloris indutum viderit, aut Miſſàm de Requiem ab eo audierit.

§. VII.

VErum tamen eſt, quòd ſi Sacerdos majori devotione non afficitùr in dicenda Miſſ. de Sancto, aut de Feria, quàm de Requiem, dicere debet Miſſam de Requiem pro Defunctis, quibus obligatur; dummodo feſtum non ſit Duplex, aut dies Dominicus, cum excipiantur in Rubrica Miſſalis ſuperius poſita §.2. *num.*1.

1 Quoniam Orationes Eccleſiæ, quæ ordinantur; In Miſſa de Requiem magis directe petunt, & obtinere poſſunt deſideratum effectum liberationis animarum e Purgatorio: ideo tunc, cæteris paribus, utilior eſt Miſſà de Requiem.

2 Et præterea Orationes, & alia, quæ in Miſſà Defunctorum dicuntur, miſerias animarum in Purgatorio exiſtentium clarius demonſtrant, & circumſtantes ad orandum etiam pro Defunctis magis excitare poſſunt.

3 Hinc in die obitus maxime præſente corpore Defuncti; aut in die tertio, vel ſeptimo, vel trigeſimo, aut in Anniverſario ſollemni utilior poterit eſſe Miſſa de Requiem, quàm alia.

4 Quamvis ejuſmodi utilitates facile compenſari poſſunt in Miſſa occurrente de Feria, aut de S. ex majori Sacerdotum devotione, aut ex interceſſione S. de quo celebrat. ut dictum eſt §.1. *num.*3. *& ſeqq.*

§. VIII.

SI vero Sacerdos, ſtipendio accepto, expreſſe Miſſam de Req; promiſit, eam quidem dicere debet.

1 Nam tenetur implere promiſſum, ne virtus fidelitatis violetur: alioquin graviſſime peccaret; præcipue ſi promiſſum juramento eſſet obfirmatum, ut evenit in legatis, aut aliis obligationibus Miſſarum in forma ſtipulationis accepta.

2 At Sacerdos promittere deberet, ſe dicturum Miſſam pro Defunctis eo modo quo magis poteſt eis prodeſſe, aut Miſſam de Requiem, aut Miſſam de Feria, aut de Sancto, juxta majorem ſuam diſpoſitionem, ac devotionem.

3 Et populus pariter pro ſuis Defunct. a Sacerdotib. eas Miſsas exquirere deberet, quæ majori beneficio illis eſse poſsunt, ſive de Sancto, ſive de Requiem; ut multi jam pie quidem conſueverunt. Maxime autem utiliſſimum eſset, pro Defuncto Miſsam de illo Sancto occurrenre pocurare, quem ipſe Defunctus, dum viveret, Patronum ſibi delegerat; vel cui animo erat propenſiori: & eo amplius ſi ille, qui Miſsam periit, eundem Sanctum ſibi Advocatum ſelegit, ſic enim, præter valorem Sacrificii, qui eſsentialiter in omnibus Miſſis æqualis eſt, valor ejuſdem Miſsæ accidenralis ex opere operanris, ex devorione Sacerdotis & Miſsam procurantis, & ex interceſſione Sancti, cui Defunctus inter vivos propenſius obſequebatur, augeri poreſt.

4 Et de hac re paſſim admonendi, & inſtruendi ſunt populi, ne ſcandalo afficiantur, dum petentes Miſsam pro mortuis, non audiunt Miſs. de Requiem; & ne Sacerdotibus nimium moleſti ſint in exquirendis quotidie Miſſis de Defunctis.

§. IX.

UNiverſam hanc doctrinam ſuſtinent, ac docent omnes Doctores, & graviſſimi quidem, qui nunc citanrur: quos diligenter, & ſingillatim in fonre videre, & animadvertere libuit.

1 *D. Thomas Aquinas 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 1. ad 5. & in additio 3. part. quæſt. 71. art. 9. ad 5. S. Antonius part. 1. tit. 10. cap. 2. §. 3. &c.*

Reliqui Auctores, quos fuſe calamo allegavit Fraxinellus, hìc prætermittuntur, quia prædicta ſenteutia nunc ſatis ſuperque confirmata remanet Decrero a S. R. C. emanato die 5. Auguſti 1662. quod in ſequenti Indice datur ſub num. 396. ubi alia indicantur pariter Decreta eandem doctrinam comprobantia.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
DECRETORUM
A SUMMIS PONTIFICIBUS

*Præſertim vero a S. R. C. ad Miſſalis Romani Rubricas clarius explanandas, & ad Sacras Functiones recte, & rite peragendas, emanatorum, ab Anno 1602. uſque ad Annum præſentem 1737. ordine temporis regulariter ſervato, quo ſancita fuerunt. Quæ quidem Decreta omnia, & ſingula excerpta, & iterum diligenter collata ſunt cum ſuis Autographis, ſeu Originalibus, quæ extant in Regeſtis Decretorum memoratæ S. R. C. Pauca alia, quæ ab Auctoribus Rubriciſtis, & in aliquibus locorum Kalendariis ſparſim referuntur, cùm non conſtet de eorundem authenticitate, quia in præfatis Regeſtis reperiri minime potuerunt, idcirco in hoc Catalogo non recenſentur. Ea verò, quæ, in Indice edito a præclariſſimo Gavanto allegantur, in præſenti copioſiori Indice pariter adducuntur, & prænotantur hoc aſteriſco *.*

1 Clerici parati ratione Paramentorum thurificandi ſunt ante Beneficiatos. S. R. C. 10. Junii 1602. *in Lauretana*. Vide n. 9. 19. 29. 53. 62. 63. 70. 73. 75. 85. 86. 87. 93. 133. 151. 158. 168. 174. 294. 312. 352. 55o.

2 Monachi Congregation. Caſſinenſis non ſunt ullo modo cogendi accedere, niſi ad Proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti juxta eorum antiquam conſuetudinem, quam eis ubique conſervandam eſſe cenſuit, & declaravit S. R. C. die 10. Junii 1602. *in Placentina*.

Refertur hoc Decretum a Margaren. in Bullario Caſſinen. tom. I. Conſtit. 253. quæ incipit: *Pro Monachis*. Confirmavit pariter hoc Decretum Urbanus VIII. in ſua Conſtit. 255. quæ incipit: *Nuper*, edita 1638.

3 Epiſcopus non poteſt cogere Regulares, ut faciant commemorationem ipſius in ultima Collecta. S. R. C. 10. Junii 1602. *in Egitanien.*

4 Conſuetudo immemorialis, ut præter Diaconum, & Subdiaconum Canonico celebranti aſſiſtat unus Capellanus cum Pluviali, ſervanda eſt. S. R. C. 19. Junii 1602. *in Mantuana*. Vide n. 35.

5 Uſus ſemel introductus juxta Regulas libri Cæremonialis ſervandus eſt, & Pax cũ oſculo omnibus Viris Eccleſiaſticis in Choro ſedentibus danda eſt. S. R. C. 8. Julii 1602. *in Meſſanen.* Vide n. 39.

6 Aſſiſtentia, quæ a Canonicis Diaconis debetur per viam Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam pro Miſſa, & Veſperis celebrandis, fiat tantum quando Epiſcopus pergit intra, vel extra eandem Eccleſiam cum Pluviali, & Mitra, non vero quando incedit cum Cappa. S. R. C. 3. Auguſti 1602. *in Æſina*. Vide num. 19. 21. 30. 35. 37. 48. 64. 65. 78. 88. 98. 106. 129. 146. 154. 164. 176. 180. 269. 279. 286. 295. 306. 312. 317. 327. 332. 618. 659. 663. 665. 672. 673.

7 Cappellani, ſeu alii Miniſtri Eccleſiæ quocunque nomine appellentur, ſolitas functiones facere debent, licèt Cæremoniale ad eas exercendas eos nomine proprio non appellet. S. R. C. 3. Auguſti 1602. *in Tatavina*.

8 In Regno Caſtellæ, & Legionis ſervandum eſt Cæremoniale Epiſcoporum etiam in generalibus Proceſſionibus, ita ut Fratres, ſeu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, ſeu Clerici Sæculares ſubſequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant; Superiores vero dictorum Regularium numerum debitum, decentem, & conſuetum Fratrum ad eaſdem Proceſſiones mittant. S. R. C. 30. Auguſti 1602. *in una Caſtiliæ, & Legionis*. Vide num. 36. 46. 54. 66. 72. 89. 156. 157. 223. 224. 225. 239. 240. 243. 494. 497. 503. 527.

9 Beneficiati parati incenſentur ante non paratos. S. R. C. 30. Auguſti 1602. *in Calaritana*. Vide n. 1. & alios ibi notatos.

10 Baldachini haſtæ in Eccleſia deferendæ ſunt, ut dicitur in libro Cæremoniali Epiſcoporum. S.R.C. 30. Auguſti 160. *in Melphiten*. Vide Cærem. Epiſc. lib. 1. cap. 14.

11 Genuflectendum eſt ſemper ab omnibus tranſeuntibus ante SS. Sacramentum, etiam dum fiunt Proceſſiones per Eccleſiam, & contraria conſuetudo declaratur abuſus. S. R. C. 14. Decembris 1602. *in Pacen*. Vide n. 178. 456. 457.

12 Subſtitutus Archipresbyteri non debet cantare Miſſas, quæ ad ipſum Archipresbyterum pertinent, nec locum, & honorem incenſi, & pacis ipſius Archipresbyteri prætendere. S. R. C. 14. Decembris 1602. *in Marugen. nullius*.

13 Poteſt Epiſcopus etiam in Eccleſiis Regularium cantari facere Miſſas Rogationum per ſuos Canonicos. S. R. C. 25. Januarii 1603. *in Firmana*.

14 Vicarius Generalis præcedere debet omnes Dignitates, & Canonicos, dummodo non ſint parati Sacris Paramentis, & dummodo dictus Vicarius non ſit ex numero Dignitatum, vel Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ, & velit tamquam Dignitas, vel Canonicus in Choro aſſiſtere, diſtributiones quotidianas lucrandi gratia, quia tunc ſedere debet in ſtallo, ſeu loco ſuæ Dignitatis, vel Canonicatus. S.R.C. 12. Aprilis 1603. *in Pennen*. Vide num. 25. 36. 41. 49. 89. 102. 103. 104. 107. 108. 109. 111. 112. 115. 122. 125. 135. 139. 147. 148. 161. 170. 172. 173. 181. 183. 185. 186. 240. 261. 262. 270. 280. 287. 295. 314. 318. 320 334. 335. 337. 429. 445. 464. 467. 480. 489. 492. 493. 496. 664. 665.

15 Cæremonialis liber, nec Laicis, nec Clericis prohibet, quominus in Pro-

Proceſſione SS. Sacramenti deferant intortitia, vel candelas accenſas. S.R.C. 12. Aprilis 1603. *in Adrianen.* Vide n. 8. & alios ibi citatos.

16 * In Dominicis, & Feſtis poteſt celebrari Miſſa de Requiem pro Defunctis, inſepulto Cadavere. S.R.C. 23. Maji 1603. *in Egitanien.*

Hoc Decretum intelligitur de Miſſa Sollemni, non vero de Privatis. Vide n. 69. 315. 333. 396. 422. 430. 505. 511. 514. 524. 525. 526.

17 * Cineres diſtribuendi in Feria quarta poſt Dominicam Quinquageſimæ debent eſſe aridi, non vero in modum luti. S.R.C. 23. Maji 1603. *in Egitanien.*

18 * Si Proceſſio Litaniarum Majorum terminetur ad Eccleſiam Sancti Marci, cantetur ibi Miſſa de S. Marco, non vero de Rogationibus. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Hiſpalen.* Vide n. 490. 507. 530. 679.

19 Aſſiſtentes Epiſcopo, licet minus digni, præferuntur omnibus aliis, & ante Dignitates ſunt thurificandi. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Nolana*. Vide num. 1. & alios numeros ibi notatos, & num. 6. aliosque ibi notatos, quoad aſſiſtentiam.

20 Officium Anniverſarium, vel ſeptenarium, vel trigenarium Defunctorum poſt obitum, ſi cadat die Dominico, vel feſtivo, transfertur in diem ſequentem cum eadem ſollemnitate. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Egitanien.* Vide n. 92. 143. 422. 472. 483. 485. 524. & 547.

21 Aſſiſtentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum; ſed quilibet debet accedere ſecundum prærogativam ſui ordinis. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Nolana*. Vide n. 90.

22 Ubi adeſt conſuetudo, quòd Canonici, & Dignitates miniſtrent Epiſcopo Mitram, Gremiale, Thuribulum, & id genus alia, debet ſervari; ſicut etiam ſi adſit conſuetudo, quòd Dignitas, ſeu Canonicus geſtet Baculum ante Epiſcopum, in quibuſdam ſollemnitatibus. S. R. C. 5. Julii 1603. *in Lamecen.* & 14. Novembris 1676. *in Bituntina*.

23 Non tenentur omnes Canonici aſſociare Epiſcopum ab eo Altari, in quo Miſſam planam celebravit, ad Sedem Epiſcopalem, ſi voluerit Miſſæ Conventuali aſſiſtere. S.R.C. 5. Julii 1603. *in Typhernaten.* Vide n. 6. 94. 672. 673.

24 Deſtinatus ad regendum Chorum, non eſt dimovendus a Choro, ut aſſiſtat Epiſcopo. S. R. C. 6. Septembris 1603. *in Monopolitana*. Vide n. 325.

25 Vicarius Generalis ſupra Dignitates, & Canonicos paratos, nullam habeat præcedentiam, ſed tantum aliis præcedat, quando ſunt in habitu Canonicali ordinario, & ſine Paramentis. S. R. C. 6. Septembris 1603. *in Lauretana*. Vide n. 14. & num. ibi notatos.

26 Conſuetudo, ut oblationes, quæ offeruntur Cruci Feria VI. in Paraſceve, dentur Magiſtris Cæremoniarum, ſervanda eſt. S. R. C. 29. Novembris 1603. *in Beneventana*.

27 Epiſcopus non debet in Eccleſia ſalutare Canonicos, aperiendo caput, ſed benedicendo manu. S.R.C. 10. Januarii 1604. *in Elven.*

28 Dignitates, quæ habent præbendas cum onere cantandi Evange-

lium, ſeu Epiſtolam, non tenentur miniſtrare inferioribus. S.R.C. 10. Januarii 1604. *in Salamantina*.

29 In Eccleſia Collegiata exempta, præſente uno Canonico Cathedralis cum Epiſcopo, & Abbate Collegiatæ ejuſdem cum ſuis Canonicis, prius incenſetur Canonicus, quàm Abbas. S. R. C. 7. Februarii 1604. *in Alexandrina*. Vide n. 1. 9. & alios ibi notatos.

30 Epiſcopo ſuffraganeo tenentur Canonici aſſiſtere, quando nomine proprii Epiſcopi functiones Epiſcopales exerceat. S. R. C. 21. Februarii 1604. *in Bracaren.* Vide n. 6. & num. ibi notatos.

31 Canonicus celebrans in aliqua Eccleſia Collegiata de Urbe, præſente proprio Vicario illius Eccleſiæ, ad Miſſam Conventualem non tenetur in fine Miſſæ ante benedictionem reverentiam facere ipſi Vacario. S. R. C. 21 Februarii 1604. *in una Urbis*.

32 Una clavis Reliquiarum Sanctorum concedi poteſt Magiſtratui Sæculari. S. R. C. 8. Maji 1604. *in Lecteren.*

33 Ubi adeſt conſuetudo, ut Cappellani miniſtrent Canonicis Cappas, vel Pluvialia, capite detecto, ſervanda eſt. S.R.C. 19. Junii 1604. *in Burgen.*

34 Epiſcopus poteſt habere feneſtram ex Domo, reſpicientem in Eccleſia. S. R. C. 19. Junii 1604. *in Elboren.*

35 Canonico ſollemniter celebranti datur aſſiſtens, ſi eſt immemorabilis conſuetudo. S.R.C. 19. Junii 1604. *in Mantuana*. Vide n. 4. 6. & alios ibi notatos.

36 Clerus Eccleſiæ Cathedralis unitus, ultimo loco incedere debet in Proceſſionibus; nec Clerus; vel Canonici aliarum Eccleſiarum debent cum dicto Clero Cathedralis incedere. S.R.C. 21. Auguſti 1604. *in Andrien.* Vide n. 14. & ibi notatos, necnon num. 8. aliosque ibi notatos quoad Proceſſionem.

37 Non debet aſſiſtens Epiſcopo deponere illi biretum de capite, ſed ipſe ſibi detrahat. S. R. C. 21. Auguſti 1604. *in Savonen.* Vide n. 6. & num. ibi notatos.

38 Poteſt Epiſcopus ex cauſa neceſſitatis Olea Sacra conficere cum minori numero Miniſtrorum, quàm præſcribitur in libro Pontificali. S. R. C. 21. Auguſti 1604. *in Curien. Rhetiorum*.

39 Cæremoniale Epiſcoporum non tollit immemorabiles, & laudabiles Eccleſiarum conſuetudines. S. R. C. 11. Junii 1605. *in una Hiſpaniarum*. Vide n. 5. 50. 647.

40 Preces ordinatæ ad impetrandam pluviam, non ſunt recitandæ inter Miſſarum ſollemnia, ne Miſſæ Sacrificium interrumpatur. S. R. C. 11. Junii 1605. *in Oſcen.*

41 Canonicus, vel Dignitas factus Epiſcopus cum retentione Canonicatus, vel Dignitatis, debet præcedere omnibus Dignitatibus, & Canonicis, etiam ipſo antiquioribus. S. R. C. 24. Septembris 1605. *in Ruthenen.* Vide num. 14. & alios ibi notatos.

42 Conſuetudo immemorabilis aliquibus in locis, ut Campanæ in ſalutatione Angelica non pulſentur ante pulſationem in Eccleſia Matrice, ſervanda eſt. S. R. C. 24. Septembris 1605. *in Giennen.*

43 Magiſter Cæremoniarum, non autem Sacriſta debet vocare Vicariũ, ut

ut hora debita, ſi voluerit, ad Eccleſiam accedat. S. R. C. 26. Novembris 1605. *in Urbinaten.*

44 * Canonici debent aſpergi ſingillatim Aqua benedicta in Dominicis. S. R. C. 20. Decembris 1605.

Hoc Decretum allatum a Gavanto in ſuo Indice, non reperitur in Regeſto S.R.C. ſed quod præſcribit conſonat diſpoſitionibus, quæ habentur in Cærem. Epiſc. unde ſervari debet.

45 Abbas ſemel benedictus cum uſu bireti, ſi transferatur ad aliam Abbatiam cum uſu Mitræ, non indiget alia benedictione, ſed poteſt per ſe ipſum Mitrā capere. S.R.C. 25. Februarii 1606. *in Biſuntina.*

46 Capellanus Confraternitatis non poteſt ſuo arbitrio ſine expreſsa licentia Epiſcopali Proceſſiones facere. S. R. C. 4. Martii 1606. *in Mileten. Galatri*. Vide n. 8. & n. ibi notatos.

47 Euchariſtia non eſt ſingulis diebus exponenda ſuper Altari, ſed in quibuſdam tantum ſollemnitatibus. S. R C. 4. Martii 1606. *in Placentina Provinciæ Caſtellanæ.*

48 Aſſiſtentia duarum Dignitatum, vel duorum Canonicorum Epiſcopo loci Ordinario tantummodo convenit. S. R. C. 9. Maji 1606. *in Cæſaraugustana.* Vide n 6. & alios ibi notatos.

49 Poſita præbendarum diſtinctione in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales, qui de novo obtinuerit Presbyteralem, præcedere debet habentes Diaconales. S.R.C. 17. Junii 1606. *in Tropien.* Vide n.14. & ibi notatos.

50 Decretum de die 11. Junii 1605. quòd Cæremonialis liber, non tollat laudabiles; & immemorabiles conſuetudines, habet locum in omnibus Regnis, & locis Chriſtianitatis. S. R. C. 17. Junii 1606. *in Elboren.* Vide n. 39. & alios ibi notatos.

51 Baculi, & Mitræ uſus ſunt correlativa, & cui unum conceditur, alterū etiam concedendum videtur. S. R. C. 7. Octobris 1606. *in Argentina*, & 8. Januarii 1605. *in Treviren.*

52 Vicario non licet dare benedictionem Diacono, antequam cantet Evangelium, neque benedicere Prædicatori, antequam Pulpitum aſcendat. S. R. C. 17. Martii 1607. *in Pacen.*

53 Archidiaconus, ſi ſuſtinet baculum Epiſcopi, thurificandus eſt immediate poſt Presbyterum, & Diaconos Aſſiſtentes. S. R. C. 28. Aprilis 1607. *in Bracharen.* Vide n.1. & ibi notatos.

54 Primicerius licet dubitetur, an ſit Dignitas, debet in Proceſſionibus capere Pluviale ſicut Dignitas, & non planetam ſicut Canonicus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. *in Capuana*. Vide n. 8. & alios ibi notatos.

55 Benedictio, diſtributio Candelarum, & Palmarū regulariter poteſt fieri in omnibus Eccleſiis, tam Collegiatis, quàm Parochialibus, tam Sæcularibus, quàm Regularibus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. *in Oſtien.* Vide n. 565.

56 Epiſcopus concionaturus in aliena Diœceſi coram Ordinario, etiam Cardinali, non debet petere benedictionem ob ſupremām Epiſcopalem Dignitatem. S. R. C. 28. Aprilis 1607. *in Neapolitana.*

57 * *Gloria in Excelſis* cum *Credo* omittitur

titur in votivis pro re gravi, quando dicuntur cum Paramentis violaceis. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*.

58 * Res gravis pro licita votivæ ſollemnis decantatione, ea eſt, pro qua convenit Clerus cum Epiſcopo; vel apud Regulares in eorum Comitiis generalibus, ſeu Provincialibus, cum cantatur Miſsa pro re eorundem judicio gravi. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*. Vide n. 462. 606. 4[illegible]1. 431.

59 Genuflectendum non eſt ad Orationes in Miſſa ſollemni, in qua dicitur *Gloria*, & *Credo*. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*.

60 Septimum Candelabrum Epiſcopo celebranti adhibeatur in Miſſis tantum ſollemnibus, non vero in Veſperis, neque etiam in Miſſis Defunctorum. S. R. C. 19. Maji *in Placentina*.

61 Canonicus primus Presbyter debet Epiſcopo Aſperſorium miniſtrare, ſi præbendæ ſint diſtinctæ; Si vero non ſint diſtinctæ, Prima Dignitas, vel primus Canonicus in ordine id facere debet. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*. Vide n. 84. 121. 241. 160. 263. 292. 309. 425. 574.

62 Canonici omnes ex utraque parte Chori thurificandi ſunt ante Manſionarios, non obſtante conſuetudine in contrarium. S. R. C. 19. Maii 1607. *in Placentina*. Vide n. 1. & ibi notatos.

63 Aſſiſtens Presbyter debet Epiſcopum thurificare ad Sedem, quicumque ille ſit; Non vero Diaconus Evangelii. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*. Vide num. 1. & ibi notatos.

64 Canonici duo Diaconi aſſiſtentes & non Presbyter aſſiſtens, debent elevare fimbrias Pluvialis hinc inde, dum Epiſcopus progreditur, & thurificat Altare S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*. Vide n. 6. & numeros ibi notatos.

65 Debetur aſſiſtentia Epiſcopo, quando facit Ordinationes in Miſſa ſollemni, ſi vero ipſas in Miſſa privata, vel alias functiones Epiſcopales in Pontificalibus facit, ſaltem duo Canonici aſſiſtant præter Archidiaconum, qui vocare debet Ordinandos. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*. Vide n. 6. & n. ibi citatos.

66 Canonici Eccleſiæ Collegiatæ non debent in Proceſſionibus incedere parati, ſicut Canonici Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*. Vide n. 8. & alios ibi notat.

67 *Gloria in Excelſis Deo*, dicitur in Miſſis votivis B. M. V. tam in Sabbatis Feriarum, quàm in Sabbatis Adventus; licèt ipſa die Officium non fiat de B. V. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*. Et 27. Julii 1609. *in una Urbis*.

68 * Cereus Paſchalis regulariter accendi debet ad Miſſas, & Veſperas ſollemnes in triduo Paſchatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis uſque ad Aſcenſionem, quo die, cantato Evangelio, extinguitur. Ad Matutinum, & in aliis ſollemnitatibus, & diebus ſollemniter celebratis non accendatur; niſi adſit conſuetudo, quòd durante tempore Paſchali accendatur. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina*.

69 Defunctorum Miſſæ non ſunt cantandæ, nec celebrandæ in diebus ſollemnibus. S. R. C. 23. Junii 1607. *in*

in Veronen. Vide n. 16. 20. 71. 396. 422. 430. 524. 525. 526.

70 Presbyter aſſiſtens, licet non ſit prima Dignitas, thurificandus eſt, ante Archidiaconum, a dexteris Epiſcopi aſſiſtentem, quamvis idem Archidiaconus ſit prima Dignitas. S. R. C. 23. Junii 1607. *in Vercellen.* Vide n.1. & ibi notatos.

71 * Tolerari poſſunt Miſſæ votivæ cantatæ B. M. V. in Sabbato, vel pariter cantatæ Defunctorum in Feſto Duplici, quod non eſt de præcepto, ut Teſtatorum voluntates adimpleantur, dummodo non omittat. Miſſa Conv. S.R.C.1.Sept. 1607.in Indice Gav.ſed ut jacet 20. Junii 1626. *in Nucerinain Umbria.*

Hoc Decretum intelligitur de Miſſis cantatis in die Anniverſario, vel tertio, ſeptimo, & trigeſimo, relictis ex diſpoſitione Teſtatorum. Vide omnes n.ſupra datos ſub n.69.

72 Clerici Seminarii debent in Proceſſionibus primi incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis. S. R. C. 1. Septembris 1607. *in Capuana.* Vide n.8. & n. ibi notatos.

73 Conſuetudo immemorabilis, quòd eodem tempore thurificentur Canonici, & Magiſtratus, ſervanda eſt. S. R. C. 1. Septembris 1607. *in Fauen.* Vide n.1. & ibi notatos.

74 * In privatis Oratoriis, & privilegiatis, non poteſt celebrari Miſſa in Feſtis ſollemnioribus, nempe in Natali Domini, Epiphania, Feria V. in Cœna Domini, Paſchate, Pentecoſte, Annunciatione, Aſcenſione D. N. J. C. Aſumptione B. V. M. Feſto SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum. S. R. C. 17. Novembris 1607. *in Calaguritana.*

75 Gubernator Civitatis, etiam ſi ſit uxoratus, thurificandus eſt immediate poſt Canonicos; abſente vero Epiſcopo, immediate poſt Vicarium Generalem. S. R. C. 9. Maji 1606. & 17. Novembris 1607. *in Faventina.* Vide n. 1. & ibi notatos.

76 * In Eccleſiis Confraternitatum licitum eſt Confratribus, & reſpective Cappellanis facere ſolitas Proceſſiones, non tamen eo tempore, quo fiunt in Parochiali, viſitare in Proceſſione alias Eccleſias tempore Quadrageſimæ, & Adventus, de licentia Epiſcopi audire in iis Eccleſiis Concionem, benedicere Palmas, ignem, & aquam in Sabbato Sancto; ante Matricem tamen non ſunt pulſandæ a Confratriis Campanæ in eodem Sabbato Sancto. S. R. C. 9. Februarii 1608. *in Mileten. Galatri.* Vide num. 565. 568.

77 Simplex reconciliatio Eccleſiæ, ſeu Cœmeterii non conſacrati, poteſt committi Presbytero in dignitate Eccleſiaſtica conſtituto. S.R.C. 9. Februarii 1608. *in Cameracen.*

78 Archidiaconus dum aſſiſtit Epiſcopo ſollemniter celebranti, tam in Eccleſia Cathedrali, quàm in alia, intelligitur in Choro præſens. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Camerinen.* Vide n.6. & n. ibi notatos.

79 Quamvis Præbendæ non ſint diſtinctæ, convenit tamen ut fiat diſtinctio Pluvialium, Planetarum, & Dalmaticarum in Feſtis ſollemnioribus. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina.*

80 Miſſæ Conventuales infra Octavam Corporis Chriſti poſſunt, ubi eſt conſuetudo, cantari ſine Diacono, & Subdiacono, excepto die

feſto;

feſto, ac Dominica, & die octava. S.R.C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina*.

81 Diaconus, & Subdiaconus, accipiunt pacem ab Epiſcopo celebrante ſtatim poſt Diaconos aſſiſtentes, ſi in Miſſa Communionem non recipiunt. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina*.

82 Uſus Miſſalis, & Breviarii Romani ſemel introductus in aliqua Eccleſia, quæ habebat particulare Miſſale, & Breviarium, confirmandus eſt, nec licet redire ad uſum antiqui Miſſalis, & Breviarii. S.R.C. 15. Martii 1608. *in Tullen*.

83 Canonici digniores debent ſedere in ſedibus, quæ ſunt viciniores ſedi Epiſcopali. S.R.C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina*.

84 Aſperſorium aquæ benedictæ porrigendum eſt Epiſcopo a Priore Eccleſiæ Collegiatæ, dum eò accedit Epiſcopus; Non autem a prima Dignitate, vel primo Canonico Eccleſiæ Cathedralis. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Camerinen*. Vide n.61. & n. ibi notatos.

85 In thurificatione attendatur conſuetudo inter Vicarium, & Canonicos, & alios, niſi Canonici ſint parati. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina*.

Hoc intelligitur etiam in accipiendis Candelis, Cineribus, & Palmis. V. n. 1. & ibi not. quoad Thurif.

86 Diaconus Evangelii debet thurificare Chorum, nec ab eo munere excuſatur ſub prætextu contrariæ conſuetudinis. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina*. Vide num. 1. & ibi notatos.

87 Non approbatur uſus duorum Thuribulorum in incenſatione perſonarum. S. R. C. 15. Martii 1608 *in Alexandrina*. Vide num. 1. & ib notatos.

88 Duorum Canonicorum aſſiſtentia ſemper convenit Epiſcopo, ſive celebret ipſe, ſive aſſiſtat Divinis. S. R. C. 10. Maji 1608. *in Granaten*. Vide n. 6. & num. ibi notatos.

89 Confraternitati SS. Sacramenti; ſi ſumptus ceræ facit, indulgetur, ut in Proceſſione ejuſdem SS. Sacramenti, aliqui ex Confratribus Saccis induti cum Funalibus accenſis incedant hinc inde ante, & apud idem SS. Sacramentum; dummodo major pars Confraternitatis cum ſua Cruce, & Inſignibus incedat ante, in loco ſuo, juxta Bullam Gregor. XIII. S. R. C. 10. Maji 1608. *in Nepeſina*.

Idem ſancitum eſt 19. Junii 1655. *in Mediolanen*. ut videre eſt n. 314. & 12. Julii 1628. *in Lauden*. necnon 20. Septembris 1687 *in Vercellen*. in quibus poſtremis conceditur talis præcedentia, dummodo dicta Societas SS. Sacramenti accedat ad alias Proceſſiones juxta ordinem antianitatis, quòd ſi quavis ratione, aut prætextu recuſaverit ad alias Proceſſiones accedere, etiam proprio die Feſto ſollemnitatis, & in Proceſſionibus SS. Sacramenti, nullo modo præcedere debeat.

90 Prima Dignitas det Candelam Epiſcopo in Feſto Purificationis B. M. V. & Epiſcopus det ſtatim primæ Dignitati ante Vicarium Generalem. S. R. C. 14. Junii 1608. & 28. Maji 1616. Vide n. 421.

Hæc Decreta referuntur a Gavanto in Manuali Epiſcoporum, v. Canonicorum munera erga Epiſco-

ſcopum ſub n. 42. & 45. in Additionibus.

Prædicta Reſolutio eſt conformis diſpoſitioni, quæ habetur *in lib. 2. Cæremonialis Epiſcoporum capit. 16. n.* 8. ubi præſcribitur, quòd Dignior Canonicus paratus, nempe Pluviali indutus, accipit de manu Sacriſtæ, ſive Camerarii Candelam pulchre ornatam, & cum debita reverentia illam oſculatam, dat in manu Epiſcopi, quam pariter oſculatur, & ibidem n.9. Subnectitur, quòd Dignior ille Canonicus, nempe prima Dignitas accipit ab eodem Epiſcopo Candelam, oſculando illam, & manum Epiſcopi.

Notandum hic eſt, præſcribi quidem in dicto Cæremoniali, quòd ille Canonicus antequam porrigat Candelam Epiſcopo, & poſt receptam Candelam ab eodem, oſculatur manum ejus, non vero, quòd recipiat Candelam genuflexus. Vide n. 21. & 590.

91 * Omnes de Clero, etiam Canonici Euchariſtiam ſumant de manu Celebrantis in Feria V. in Cœna Domini. S. R. C. 27. Sept. 1608. *in Civitaten.* Vide n. 455. 501. 632.

92 * Anniverſaria, & aliæ Miſſæ pro Defunctis certo die dicendæ, eo impedito, poſſunt transferri in diem ſequentem. S. R. C. 27. Septembris 1608. Vide n. 20. & ibi notatos.

93 Baro Dominus loci in Eccleſia Parochiali non Collegiata, ubi non ſunt Canonici, thurificandus eſt poſt Celebrantem, Miniſtros paratos, & Archipresbyterum duplici ductu ab eodem Miniſtro, qui thurificat, & ante omnes alios Presbyteros. S. R. C. 27. Septembris 1608. *in Biſinianen.* Vide n. 1. & ibi notatos.

94 Dignitates tenentur aſsociare Epiſcopum cum Canonicis, ex debito, licet Cæremoniale Epiſcoporum nominet tantum Canonicos. S. R. C. 10. Januarii 1609 *in Jacen.* Vide n. 23. & alios ibi notatos.

95 In Feſto SS. Corporis Chriſti non convenit cantare cantiones vulgari ſermone. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Abulen.*

96 Benedictio Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & aliæ ſimiles actiones, quas faceret Epiſcopus præſens, eo abſente, vel impedito, ad primam Dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinent. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Piſauren.* Vide n. 90. 116. 209. 257.

97 * Sabbato Sancto non ſunt pulſandæ Campanæ majores, antequam ſignum datum fuerit in Cathedrali, ſeu Matrice Eccleſia. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Marſicen.* 14. Novembris 1615. *in Venuſina.* 3. Junii 1617. *in Syracuſana.*

98 Canonicus Epiſcopo aſſiſtens, ſuperveniente digniore Canonico, debet illi cedere locum aſſiſtentiæ. S. R. C. 20. Junii 1609. *in Ferrarien.* Vide n. 6 & n. ibi notatos.

99 Poteſt Epiſcopus compellere Regulares etiam per cenſuras, ut accedant ad publicas Proceſsiones. S. R. C. 27. Julii 1609. *in Ferrarien.*

100 * Abbates, & alii Prælati Regulares, non poſſunt benedicere Paramenta Eccleſiarum, non ſibi ſubditarum. S. R. C. 24. Auguſti 1609 *in Cremonen.* Vide n. 355.

101 Abbas licet habeat uſum Mitræ, & Baculi, & ſollemniter benedicere Populo poſſit, privatam tamen bene-

benedictionem more Epiſcoporum per vias minime dare poteſt. S.R.C. 24. Auguſti 1609. *in Provincia Burgen.* Vide n. 350.

102 Curatus ratione Stolæ debet præcedere aliis Presbyteris, etiam Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ. S. R. C. 24. Octobris 109. *in Saſſo Ferrato Nucerinæ Diœceſis*. Vide n. 14. & ibi notatos.

103 Presbyteri, & Clerici Cathedralis, omnes faciunt unum corpus cum Canonicis, & ſub una Cruce debent incedere. S.R.C. 28. Novembris 1609. *in Maceraten.* Vide n. 14. & ibi notatos.

104 Reliquiam deferre in Proceſsionibus, pertinet ad Superiorem Conventus, unde Reliquia aſſumitur, qui cum Miniſtris paratis ultimo loco incedere debet; ſed Regulares debent in dictis Proceſsionibus cedere digniorem locum Clero Sæculari. S. R. C. 23. Januarii 1610. *in una Senogallien. Montis Bodii*, & 24. Septembris 1605. 19. Aprilis 1608. Vide n. 14. & ibi notatos.

105 * Clavis Hoſtiæ repoſitæ in Feria V. Cœnæ Domini, non debet dari Laico, quantumvis Nobili. S.R.C. 30. Januarii 1610. *in Pacen.*

106 Archidiaconus non poteſt aſsiſtere Epiſcopo in habitu Prælatitio, non Chorali, licet ſit Prothonotarius. S. R. C. 6. Martii 1610. *in Aſculana in Apulia*. Vide n. 6. & num. ibi notatos.

107 Canonici parati aſsiſtentes Epiſcopo præcedant Vicario Generali, & ſunt ante ipſum thurificandi. S.R.C. 6. Martii 1610. *in Tiburtina.* & 3. Auguſti 1602. *in Egitanien.* Vide n. 14, & ibi notatos.

108 Canonicus, vel Presbyter paratus officium faciens, debet habere locum etiam a Decano. S. R. C. 26. Junii 1610. *in Arboren.* Vide n. 14. & ibi notatos.

109 Archipresbyter, licet ſit prima Dignitas, in Choro tamen cedere debet primum, & digniorem locum Canonico celebranti. S. R. C. 26. Junii 1610. *in Arboren.* Vide n. 14. & ibi notatos.

110 Decretum in viſitatione factum contra regulas libri Cæremonialis, non eſt ſervandum. 7. Auguſti 1610. *in Vercellen.*

111 Vicario Generali in Choro præſente, & Epiſcopo abſente, ſi primum ſtallum ei detur in dextera Altaris, ſedebit in parte ſiniſtra prima Dignitas; ſecunda vero poſt Vicarium. S. R. C. 7. Auguſti, & 25. Septembris 1610. *in Andrien.* Vide n. 14. & ibi notatos.

112 Nullo modo convenit ut Magiſter Cappellæ incedat in Proceſsionibus cum Beneficiatis; ſed quacunque conſuetudine, vel uſu non obſtante, debet incedere cum ſuis Cantoribus immediate poſt Crucem ante ipſos Beneficiatos, vel in loco ubi ab Epiſcopo ordinatum fuerit. S. R. C. 20. Novemb. 1610. & 15. Januarii 1611 *in Urbevetana*. Vide n. 14. & ibi notatos.

113 Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus, celebrantes ſolemniter, poſſunt, & debent ſedere in banco dum cantatur *Gloria*, *Credo*, *&c.* etiamſi ſint Beneficiati, vel Cappellani, prout ſedent Canonici, non obſtante qualibet conſuetudine. S. R. C. 15. Januarii 1611. *in Peruſina*. Vide n. 142. 248.

114 Cantor ſi eſt Dignitas in Cathedra-

drali, debet ſuum munus obire, vel per ſe ipſum, vel per Vice-Cantorem, ante aſſumendum ab Epiſcopo approbandum, qui non ſit de iis, qui alioquin Choro ſunt obligati. S. R. C. 19. Martii 1611. *in Lucerina*.

115 Inter Canonicos Presbyteros nulla datur præcedentia, nec præeminentia ratione Doctoratus, ſed tantum ratione Ordinis, & antiquitatis. S. R. C. 19. Martii 1611. *in una Terræ Coniglionis Diæceſis Montis Regalis in Sicilia*. Vide n. 14. & ibi notatos.

116 Miſſarum ſollemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Proceſsione in ejus Feſtivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum, benedictiones, & functiones ſimiles, quas Epiſcopus præſens in ſua Cathedrali facere ſolet, & debet juxta formam libri Cæremonialis Epiſcoporum, abſente, vel impedito Epiſcopo; ad primam Dignitatem, & deficiente prima, ad ſecundam, & ſic ſucceſsive pertinet. S. R. C. 25 Junii 1611. *in Civitaten. ſeu Sancti Severi*.

117 * Canonici tenentur ad cantandam Miſſam Conventualem de Officio currenti, ut lucrentur diſtributiones, nec ad ſatisfactionem ſufficit Miſſa in Aurora. S. R. C. 25. Junii 1611. *in Urbinaten.* Vide n. 119. 120. 127.

118 * Domino Loci, & Commendatario Religionis Hieroſolymitanæ, & multo minus ejus Procuratori non defertur liber oſculandus in Miſſa. S. R. C. 17. Septembris 1611. *in una Nullius Marrubii*.

119 Tenentur omnino Canonici ad cantandam Miſſam de die, ut lucrentur diſtributiones. S. R. C. 28. Januarii 1612. *in Oſcen.* Vide num. 117.

120 Miſſa Conventualis de Feſto, ſeu de Feria currenti omnino cantanda eſt, non obſtante quacunque contraria conſuetudine. S. R. C. 28. Januarii 1612. *in Oſcen.*

121 Aſperſorium cum aqua benedicta Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam, ſemper debet miniſtrari a prima Dignitate, vel digniore Canonico. S. R. C. 12. Martii 1612. *in Sarzanen.* & 16. Julii 1605. *in Salamantina*. Vide n. 61. & alios ibi citatos.

122 Collegiata inſignis ab ejus erectione præcedit aliis Collegiatis antiquioribus. S. R. C. 24. Martii 1612. *in Firmana*. Vide n. 14. & num. ibi notatos.

123 Ante Dignitates non debet poni Pulvinar cum tapete, ſed debent ſedere in ſuis ſtallis, prout ſedent alii Canonici, tamen ratione dignitatis poteſt indulgeri Pulvinar de corio tantum. S. R. C. 24. Martii 1612. *in Tudertina*.

124 Cæremoniæ novæ, non inducendæ, nec antiquæ immutandæ, abſque expreſſa licentia, quam dare debet. S. R. C. 12. Maji 1612. *in una Urbis*.

125 Rectores Eccleſiarum Parochialium in Proceſſionibus non debent incedere inter Dignitates, & Canonicos, ſed ſeparatim cum ſuo Clero, & ante Clerum Cathedralis. S. R. C. 12. Maji 1612. *in Matharana*. Vide n. 14. & ibi notatos.

126 Canonicus Diaconus, vel Subdiaconus, qui obtinuit præbendam Presbyteralem non debet amplius uti Dalmatica, vel Tunicella, ut

Canonici Diacôni, quando paratur, ſed Planeta, ut Presbyteri. S. R. C. 12. Maji 1612. *in Januen.*

127 Miſſa Conventualis pertinet ad Cantorem, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, non autem ad Vicarium, quando ipſe habet tantum curam Animarum Parochianorum. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Uliſſiponen.* Vide n. 120.

128 * Epiſcopus tantum,& non alius, dum privatc celebrat,poteſt accipere Paramenta de ipſo Altari, & duos habere Miniſtros Superpelliceis indutos præter alium Miniſtrum Clericum, ſive Laicum communi veſte indutum. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Cremonen.*

129 Canonici tenentur aſſiſtere Epiſcopo, etiam quando ordinationem celebrat extra propriam Eccleſiam, dummodo numerus ſufficiens Canonicorum, & Miniſtrorum in Eccleſia remaneat. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Elboren.* Vide n. 6. & num. ibi citatos.

130 Conſuetudo immemorabilis, quòd Paſſio Domini in Dominica Palmarum, & in Feria VI. Paraſceves decantetur a Canonicis, debet ſervari, non obſtante Cæremoniali, in quo diſponitur eam a Cantoribus decantandam eſſe. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Viterbien.*

131 Epiſcopus non poteſt ſignum, quod habere debent Canonici Cathedralis ad diſtinctionem, concedere aliis, vel immutare, inconſulta Sede Apoſtolica. S.R.C. 1. Septembris 1612. *in Hydruntina.*

132 Altare portatile ligneum cum ara lapidea, permitti debet non obſtante conſtitutione Synodali, dummodo habeat ſolitum Reliquiarum repoſitorium juxta reformationem Rubricarum Miſſalis Romani cap. 20. S. R.C. 10. Novembris 1612. *in Cajetana.*

133 Canonici Eccleſiæ Collegiatæ thurificari debent duplici ductu Thuribuli; Clerici vero Parochialium Eccleſiarum unico tantum ductu, niſi ſpecialis adſit conſuetudo. S. R. C. 19. Januarii 1613. *in Cæſarauguſtana.* Vide n. 1. & ibi notatos.

134 Abbates quando ſunt plures in eodem loco, & habent Clernm diſtinctum, debent in Proceſſionibus incedere, unuſquiſque cum ſuo Clero, & in ſuo loco. S. R. C. 19. Januarii 1613. *in Nucerina Gualdi.* Vide n. 14. & ibi notatos.

135 Prothonotarii de numero Participantium præcedunt Vicarios, & Canonicos tam in Eccleſiis Patriarchalibus Urbis, quàm in aliis quibuſcumque etiam Cathedralibus extra Urbem, & ſolis Epiſcopis cedunt locum. S. R.C. 4. Maji 1613. *in una Urbis.* Vide n. 14. & ibi notatos.

136 Canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Epiſcopi genuflectere, ſed tantum caput inclinare; nec debent genuflectere quando Epiſcopum celebrantem thurificant. S. R. C. 4. Maji 1613. *in Oſcen.* Vide n. 269.

137 Archiepiſcopus poteſt ante ſe Crucem deferri facere per Monaſteria, & per loca etiam exempta ſuæ Diœceſis. S. R. C. 13. Julii 1613. *in Theatina.*

138 Non poſſunt Regulares Proceſſiones facere extra Eccleſiam in Feria V. in Cœna Domini; nec in Feſto Corporis Chriſti, extra eorum juri-

juriſdictionem, & per Parochiam alienam, S. R. C. 11. Decembris 1613. *in Aretina*.

139 Abbates non ſunt aſſociandi a ſua Domo, nec excipiendi, cum ad Pontificaliter celebrandum accedunt. S.R.C. 11. Decembris 1613. *in una Hiſpaniarum*.

140 Vicarius Apoſtolicus non poteſt functiones Epiſcopales facere. S. R.C. 15. Februarii 1614. *in Brundusina*.

141 Si incepta conſecratione Eccleſiæ, correptus morbo Epiſcopus deficiat, & præſertim antequam ungantur Cruces, reaſſumenda eſt conſecratio. S. R. C. 12. Aprilis 1614. *in Vliſſiponen*.

142 Canonici Miſſam celebrantes coram Epiſcopo, non debent ſedere in ſede cum poſtergali, ſed in aliquo ſcamno oblongo, tapete, vel panno cooperto in latere Epiſtolæ. S. R. C. 19. Maji 1614. *in Turritana*.

143 Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ certo die dici debent, eo impedito, transferri poſſunt in ſequentem, prout tranſtulit S.R.C. 19. Maji 1614. *in Turritana*.

Hoc Decretum affertur a Gavanto par. 1. tit. 5. lit. y. ubi allegat etiam aliud ſimile datum a nobis ſub n. 20. Vide alios num. ibi notatos.

144 Miſſæ Votivæ jam acceptæ, quæ non poſſunt celebrari diebus impeditis, debent recitari de Feſto occurrenti cum applicatione Sacrificii. S. R. C. 19. Maji 1614. *in Turritana*. Vide n. 463.

145 * Diaconus non debet pacem dare Laicis, neque Domino Loci, ſed ipſa ſpectat ad alium Miniſtrum Cotta indutum, & cum inſtrumento, non vero cum oſculo. S. R.C. 5. Julii 1614. *in Calaguritana*.

146 Diacono Miſſam celebranti in diebus ſollemnibus, debent duo Canonici aſſiſtere, & miniſtrare pro Diacono, & Subdiacono, ſi Manſionarii quibus Animarum cura incumbit in ipſius exercitio eo tempore ſint impediti. S. R. C. 14. Februarii 1615. *in Ceneten. Opitergii*. Vide n. 6. & n. ibi notatos.

147 Portionarii, & alii Beneficiati, ſi in omnibus ſint æquales Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum, & æqualiter incedunt in Proceſſionibus, & ſedent in æqualibus ſcamnis, thurificandi ſunt duplici ductu ſicut Canonici, non obſtante Cæremoniali libro, qui intelligitur, quando non adſunt Presbyteri, qui non ſint omnino Canonicis æquales. S. R. C. 21. Martii 1615. *in Cæſaraugustana de Daroca*. Vide n. 14. & n. ibi notatos.

148 Canonici Cathedralis Eccleſiæ, abſente Epiſcopo, vel Sede Epiſcopali vacante, in omnibus, & per omnia præferri debent Magiſtratibus Sæcularibus, qui non ſunt de perpetuis, & majoribus: & Concionatores debent prius Canonicos, quàm Magiſtratus ſalutare. S. R. C. 3. Octobris 1615. *in Tyraſonen*. Vide n. 14. & n. ibi notatos.

149 * Non debent Regulares in Canone nominare Superiores ſuos, ut Antiſtites. S. R. C. 14. Novembris 1615.

Hoc Decretum affertur a Gavanto in ſuo Indice; ſed in Regeſt. Sac. Congregationis non reperitur, ſaltem ſub antedictis, die, menſe, & anno. Vide n. 641.

150 Fratres Prædicatores nequeunt in

in ſuis Proceſſionibus SS. Sacramenti Dominica infra Octavam Corporis Chriſti mutare viam ſemel a principio electam. S. R. C. 14. Novembris 1615. *in Piſauren.*

151 Abſente Epiſcopo thurificandus eſt Celebrans triplici ductu Thuribuli. S. R. C. 30. Januarii 1616. *in Comen. Vallusia.* Vide n. 1. & ibi notatos.

152 Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldachinum poſt Capitulum, ſed a latere Baldachini in Proceſſione SS. Sacramenti debent incedere. S. R. C. 30. Januarii 1616. *in Nicien.* Vide num. 89.

153 Presbyteri alicujus Eccleſiæ intra limites propriæ Parochiæ, non poſſunt propriam Crucem erigere; ſed debent incedere ſub Cruce Parochiæ, licet Parochia ſit Regularium. S. R. C. 12. Martii 1616. *in una Urbis.*

154 Archidiaconus, ſi eſt prima Dignitas, debet facere officium Presbyteri aſſiſtentis, dummodo ſit Sacerdos; & recuſans cogendus eſt penis, & cenſuris. S. R. C. 28. Maji 1616. *in Brixien.* Vide n. 6. & num. ibi citatos.

155 Cineres Epiſcopo miniſtrare Feria IV. Cinerum, non ad primam Dignitatem, ſed ad Canonicum ea die Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. *in Brixien.* Vide n. 90.

156 Delatio SS. Sacramenti in ejus die Feſto, abſente Epiſcopo, ſpectat ad Dignitates, ſeu Canonicos Cathedralis, atque ab eadem Cathedrali Proceſſio debet inchoare, & ibi finire. S.R.C. 19. Auguſti 1616. *in una Tuſcanellæ.* Vide num. 243.

157 * Regulares deferre debent Crucem in Proceſſionipus cum Velo pendente, ſeu Pallio. S. R. C. 14. Januarii 1617. *in Neapolitana.*

158 Vicario Generali ſedenti in Choro, licet ſupra Canonicos, abſente Epiſcopo, thurificario duplici, non autem triplici ductu debetur; ſi tamen non ſit Prælatus. S. R. C. 14. Januarii 1617. *in Neſina.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.

159 Præſente Epiſcopo Diœceſano ſedebit Abbas in loco ſuæ Jurisdictionis, vel apud Epiſcopum, in Sede Camerali, abſque ornatu, & ſuo gradu, vel in conſpectu Epiſcopi ex alia parte, in loco inferiori, cum uno parvo gradu, non excedéte dimidium palmi. S.R.C. 18. Martii 1617. *in Aquilana.* Vide n. 29. 352.

160 Magiſter Cæremoniarum, etiam ſi ſit Cappellanus, quando officium exercet, & veſtibus illius officii indutus eſt, ſedere debet apud Celebrantem, vel ejus Aſſiſtentes Pluvialibus indutos: quando vero non eſt in Miniſterio: ſedere debet in Choro inter Præbendatos, & Presbyteros, vel Clericos ſui Ordinis, ſervato ordine ſuæ receptionis. S. R. C. 30. Maii 1617. & 30. Aprilis 1701, *in Viterbien.* & 30. Auguſti 1602. & 28. Novembr. 1609. Vide n. 14. & ibi notatos.

161 Cæremoniarũ Magiſter in Proceſſionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Aſſiſtentes, & ubique diſcurrit, quando opus eſt pro ordinanda Proceſſione. S R.C. 8. Maji 1617. *in Patavina.* & antea 30. Auguſti 1602. & 28. Novemb. 1609. Vide n. 14. & ibi notatos.

162 Ubi Habitus Dignitatum eſt diſtinctus, & diverſus ab habitu Cano-

Canonicorum, quamvis Canonici ſint impares numero, non ſunt conjungendæ Dignitates cum Canonicis in Proceſſionibus, ſed tres ultimi digniores tam ex illis,quàm ex iſtis incedunt ſimul in eadem riga. S. R. C. 3. Junii 1717. *in Malavitana*. Vide num. 14. & alios ibi notatos.

163 * Officium eſt recitandum de Sancto, cujus habetur Inſignis Reliquia. S. R. C. 3. Junii 1617. *in una Urbis Theatinorum*. Vide n. 12. 30. 264. 481. 498. 585.

164 Ad Dignitates, & Canonicos Cathedralis, ſi adſint, ſpectat Aſſiſtere Epiſcopo ſollemniter celebranti, etiam in Collegiata Eccleſia, vel Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Presbyteros Parochialium. S. R. C. 15. Julii 1617. *in Brunduſina*. Vide n.6. & n. ibi notatos.

165 Subſtitutus Archipresbyteri nõ poteſt Miſſas, & Divina Officia celebrare, quæ ad ipſum, ſi adeſſet, pertinerent; ſed ſpectant ad Canonicum ſucceſſive. S. R. C. 22. Januarii 1618. *in una Civitatis Caſtellanæ*.

166 Canonici Cathedralis, vel Collegiatæ ſemper præcedere debent Regularibus, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis. S. R. C. 31. Martii 1618. *in Firmana*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

167 * In Feſto SS. Corporis Chriſti Euchariſtia non eſt deferenda in Proceſſionibus Sacerdotum humeris, ſed celebrantis manibus, non obſtante quacunque contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe declaravit. S. R. C. 2. Junii 1618. *in Syracuſana*.

168 In Perſonarum incenſatione, tota thurificatio facienda eſt cum unico Thuribulo. S. R. C. 21. Julii 1618. *in Lucerina*. Vide n.1. & alios ibi notatos.

169 Epiſcopus in aliena Eccleſia, non poteſt ſibi Pulvinar, & pannum coloris violacei ſternere, & extra ſuam Diœceſim non competit illi deoſculatio Textus Evangelii. S. R. C. 13. Octobris 1618. *in Jadren*.

170 Collegiata ſimplex præcedit Parochialibus, etiamſi antequam erigeretur, illis ceſſiſſet. S. R. C. 23. Martii 1619. *in Senogallien*. Vide numer. 14. & ibi notatos.

171 Prothonotarii Titulares, neque ſupra, neque inter Canonicos locum habere debent. S. R. C. 23. Martii 1619. *in Spoletana*.

172 Vicarius Generalis,abſente Epiſcopo, debet habere primum locum ſupra omnes Dignitates, & Canonicos. S. R. C. 13. Julii 1619. *in Mileten*. Vide num.14.& alios ibi notatos.

173 Canonici Eccleſiæ Cathedralis præcedunt Canonicos Collegiatæ etiam intra eandem Collegiatam, non obſtante conſuetudine.S.R.C. 19. Auguſti 1619. *in una Tuſcanella*. Vide n.14. & alios ibi notatos.

174 Prior Collegiatæ, ſi interſit in Cathedrali, thurificandus eſt duplici ductu thuribuli, ſicut Dignitates, & Canonici, ſuper quos tamen non habet præcedentiam. S. R. C. 19.Auguſti 1619. *in una Tuſcanella*. Vide num. 1. & alios ibi notatos.

175 Celebratio Feſti de Sancto Patrono Civitatis ad Epiſcopum, & eo abſente, vel impedito, ad Primam

mam Dignitatem pertinet. S.R.C. 28. Septembris 1619. *in Collen.*
176 Non eſt laudabilis ea conſuetudo, ut Epiſcopo cum Cappa ſedenti ad Sedem ſuam, caput aperiatur, & cooperiatur ab altero ex Diaconis aſſiſtentibus; nec ideo eſt quærendum, ad quem eo caſu ſpectabit, cum Biretum debeat Epiſcopus ſibi de per ſe extrahere. S. R. C. 4. Aprilis 1620. *in Lauden.* & 21. Auguſti 1632. *in Iſernien.* Vide n.6. & alios ibi notatos.
177 Dum Horæ Canonicæ recitantur in Choro, non ſunt celebrandæ Miſſæ privatæ in Altari Majori. S. R. C. 2. Maji 1620. *in Oſcen.*
178 Dum elevatur Euchariſtia Sanctiſſima, Canonici, & Clerus, ſive in Choro exiſtant, ſive proceſſionaliter incedant, ſemper debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. *in Oſcen.* Vide n. 11. 456. 457.
179 * In Oratione *A cunctis*, nomina Patronorum, S. Michaelis Archangeli, & S. Johannis Baptiſtæ præponenda ſunt Apoſtolis. S. R. C. 22. Aug. 1620. Vide n. 650. Prædicta diſpoſitio habetur etiã in Rub. Miſſalis poſt Orationem *a Cunctis.*
Eodem die 22. Auguſti 1620. *in Anagnina.* & 21. Januarii 1673. *in Veliternen.* deciſum fuit, quòd Canonicus Pœnitentiarius non poteſt cogi ad miniſtrandum pro Diacono, & Subdiacono quacumque conſuetudine in contrarium non obſtante.
180 Prima Dignitas debet aſſiſtere Epiſcopo celebranti, licet ſit unica. S. R. C. 12. Decembris 1620. *in Calaguritana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.
181 Præcedentia inter Presbyteros ſumitur ex antianitate Ordinis, non vero ex gradu Doctoratus, quia Presbyteratus Ordo longe dignior eſt, quàm gradus Doctoratus. S. R. C. 30. Martii 1621. *in Cephaluden.* Vide n. 115. Vide num. 14. & alios ibi notatos.
182 Epiſcopus proceſſurus cũ Mozzetta, eam deponere debet coram Cardinalibus, etiam non Legatis in Italia. S. R. C. 10. Julii 1621. *in Januen.*
Vide tamen Cæremoniale Epiſcoporum ab Innoc. X. 30. Julii 1650. & Benedicto XIII. 7. Martii 1727. recognitum, & evulgatum, *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 7. ubi præſcribitur, Epiſcopum in propria Diœceſi nonniſi coram Cardinali Legato abſtinere debere ab uſu Mozzettæ.
183 Confraternitates Laicorum in Proceſſionibus procedunt ante Regulares, quas iidem Regulares ſequuntur, poſtremo digniorem locum obtinet Clerus Sæcularis. S. R. C. 7. Auguſti 1621. *in Meſſanen.* Vide num. 14. & alios ibi notatos.
184 Canonici Prothonotarii non lucrãtur diſtributiones quotidianas, niſi proprio habitu Canonicali interſint Choro, Proceſſionibus &c. S. R. C. 7. Auguſti 1621. *in Meliten.*
185 Præcedentia competit Dignitatibus, & Canonicis paratis ſupra Vicarium Generalem, neque conſuetudo, imo vero abuſus ſuffragatur. S. R. C. 27. Septembr. 1621. *in Caſtellaneten.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.
186 Epiſcopus Canonicus præcedat omnes Canonicos, & Dignitates in Choro, & in omnibus actibus. S. R. C. 13. Novembris 1621. *in Cala-*
la-

laritana. Vide num. 14. & alios ibi notatos.

187 * In Feria VI. Paraſceve non eſt miniſtranda Euchariſtia, niſi Infirmis. S. R. C. 19. Februarii 1622. *in una de Feſto Annunciationis*.

Adeſt etiam Rubrica Miſſalis in Fer. V. in Cena Dñi ante conſecrationem, ubi habetur, quòd Sacerdos reſervat etiam aliquas particulas conſecratas, ſi opus fuerit pro Infirmis, & cum Feria VI. in Paraſceve non peragatur Sacrificium, prædictæ particulæ reſervantur, ut miniſtrentur Infirmis in dicta Feria.

188 * In Paraſceve ſi incidat Feſtum Annunciationis B. V. non tenentur Fideles ad Miſſam audiendam, ſeu intereſſe Officio. S. R. C. 19. Februarii 1622. *in una de Feſto Annunciationis*. Vide n. 495.

189 * Quædã Miſſa propria Sanctiſſimi Roſarii fuit conceſſa tantum Ordini Prædicatorum. S. R. C. 25. Junii 1622. *in una Prædicatorum*. Vide num. 229.

190 * Miſſæ certis Regularibus conceſſæ non poſſunt ab aliis dici, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis. S. R. C. 19. Novemb. 1622. *in una Conventualium Siciliæ*.

191 Coadjutori Epiſcopi debetur primum Stallum in Choro, ſive Sedes Cameralis. S. R. C. 14. Januarii 1623. *in Novarien.*

192 * Annuli uſus in Miſſa prohibetur Prothonotariis, non participantibus, & quibuſcumque Doctoribus. S. R. C. 11. Februarii 1623. *in Tropien.* Vide num. 237. 413. 450.

193 * In Feſto Stigmatum S. Franciſci adhibetur color albus. S. R. C. 9. Decembris 1623. *in una Urbis*.

194 Qui habet uſum Mitræ, & inſignium Pontificalium, in Miſſis etiam privatis benedicit cum verſu — *Sit nomen Domini benedictum* — non poteſt tamen benedicere populo extra actum celebrationis. S. R. C. 25. Maji 1624.

Hoc Decretum refertur a Gavanto in Manuali Epiſcoporum, V. *Benedictio n.* 22. Verum in Decreto Generali emanato die 27. Septembris 1659. approbato ab Alexandro VII. ſtatutum eſt, quòd hujuſmodi Prælati inferiores Epiſcopis in Miſſis privatis quo ad indumenta, cæremonias &c. & benedictionis largitionem diſcrepare non debent a ſimplici Sacerdote; unde neque poſſunt uti illo verſu — *Sit nomen Domini benedictum &c.* — & in Miſſis Pontificalibus tantum poſſunt dare benedictionem cum trina Crucis productione &c. Vide n. 350. & 358.

195 In Epiſcopi ingreſſu delatores Baldachini incedant pedites & capite detecto. S. R. C. 27. Julii 1624. *in Hyeracen.*

196 Regulares Ordinis Minimorum dum in Oratione S. Franciſcum præfati Ordinis Fundatorem nominant, non debent adjungere *de Paula*. S. R. C. 23. Decemb. 1624. *in una Urbis pro FF. Minimis*. Vide num. 682.

197 * Facultas concedendi uſum Pileoli in Miſſa ſpectat ad Papam. S. R. C. 24. Aprilis 1626. *in Veliterna*.

198 Miſſæ votivæ non poſſunt ſuffragari pro Miſſa Conventuali, quæ non poteſt omitti, etiamſi cantetur Miſſa Votiva. S. R. C. 16. Maji 1626.

1626. *in Burgen.* Vide num. 204. 233. 527.

199 * Non poteſt omitti altera ex duabus Miſſis Cantandis de Feſto, & de Feria. S. R. C. 16. Maji 1626. *in Burgen.*

200 * Celebrans, qui Cineres diſtribuit, Candelas, & Ramos, detecto capite ſtet. S. R. C. 18. Julii 1626. *in Pientina.*

201 Prima Sedes in Choro conceditur Hebdomadario parato tantũ. S. R. C. 22. Auguſti 1626. *in Caſertana.*

202 * In Miſsa Feriæ IV. Quatuor Temporum occurrentis in die octava Nativitatis B. M. V. dicenda Præfatio Communis, non vero de B. V. 12. Decembris 1626. *in una Urbis.*

203 Miſsa Conventualis de Feria in Cathedralibus, & Collegiatis omnino eſt dicenda ultra Miſſam Feſti, & abuſus ſunt reformandi. S. R. C. 16. Januarii 1627. *in una Abuſus reformandi.*

204 * Ob Miſsam votivam, ſeu pro Defunctis, non eſt omittenda Miſſa Conventualis, neque poteſt introduci conſuetudo in contrarium Ritum. S. R. C. 16. Januarii 1627. *in Januen.* Vide n. 198. 239. 527.

205 * Signum quod fit cum Patena a fronte ad pectus, fit integre cum ſigno Crucis, poſt quod debet deoſculari. S. R. C. 13. Martii 1627. *in Panormitana.*

206 * In Altari pro certis diebus privilegiato, non poteſt dici Miſſa de Requiem in Feſto duplici de præcepto, neque in die Dominico. S. R. C. 24. Aprilis 1627. *in una Galliæ.* Vide num. 396. 430. 439. 490. 622. 623. 624.

207 In Feſto SS. Corporis Chriſti deferatur Euchariſtia a Celebrante; In Veſperis autem diei Octavæ (ſi fiat Proceſſio) deferatur ab eo, qui cantavit Veſperas, modo ſit Dignitas, vel Canonicus. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brunduſina.*

208 Celebrantes Miſſam ſollemniter ſedeant in loco parato pro Celebrantibus a latere Epiſtolæ. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brunduſina.* Vide num. 428.

209 Abſente Epiſcopo Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiat per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brunduſina.* Vide num. 90. 96. 116. 257.

210 Dignitates nolentes celebrare Miſſas Pontificales abſente Epiſcopo juſta cauſa impeditæ, poſſunt aſſiſtere in ſuo Stallo in Choro. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brunduſina.*

211 Cùm Epiſcopus benedicit Cineres, debet Celebrans imponere Cineres eidem Epiſcopo: & idem ſervari debet in die Candelarum, & Palmarum, juxta Cæremoniale *lib.* 1. in cap. de Feſto Purificationis, & de Dominica Palmarum. S. R. C. 12. Julii 1627. *in Brunduſina.* Vide n. 90. 96.

212 Poteſt Epiſcopus cogere Canonicos, ut a Cappellanis in Quadrageſima cantari faciant Miſſam Conventualem Feriæ cum Diacono, & Subdiacono. S. R. C. 17. Julii 1627. *in Nicien.*

213 * Prothonotarii non poſſunt benedicere Paramenta pro Miſſa. S. R. C. 17. Julii 1627. *in una Caſtri Durantis.*

214 Coadjutor Epiſcopi celebrans

præ-

præter Diaconum, & Subdiaconum, debet habere aſſiſtentem Canonicum pro libro. S. R. C. 7. Auguſti 1627. *in Aquilejen*

215 * Ad Miſſam Vicarii Generalis non debent accendi quatuor Candelæ in Altari, nec illi aſſiſtere debent duo Cappellani cum Cottis. S. R. C. 7. Auguſti 1627. *in una Caſtri Durantis*.

216 * Si Feſtum SS. Apoſtolorum Philippi, & Iacobi, vel Inventionis S. Crucis, aut S. Ioannis ante Portam Latinam, occurrerit infra Octavam Aſcenſionis, Præfatio in Miſſa erit de Apoſtolis, vel de Cruce, ſed *Communicantes* de Aſcenſione. S.R.C. 28. Aug. 1627. *in una Urbis*.

217 In diebus, in quibus non poteſt fieri de Feſto duplici, prohibentur Miſſæ votivæ, & de Requiē. S.R.C. 28. Auguſti 1627. *in una Urbis*. Vide n. 396. 422. 505. 511. 615.

218 * Celebrans in Paraſceve mittat Particulam in Calicem, ſine aliquo Crucis ſigno, neque ſe ſignet cum Calice. S. R. C. 28. Auguſti 1627. *in una Urbis*.

219 * In Feſtis primæ Claſſis non dicitur Oratio *Deus refugium*, juſſa a Majoribus pro re gravi. S. R. C. 28. Auguſti 1627. Vide n. 471.

220 * In fine Miſſæ ad quodcumque Altare celebratæ, fiat reverentia Cruci infra gradus, capite ſemper aperto. S. R. C. 28. Auguſti 1627. *in una Urbis*.

221 * Litaniæ Majores ſi occurrant in die Paſchatis transferantur in Feriam 3. ſequen. S. R. C. 25. Septembris 1627. *in una Urbis*. Non in Feriam ſecundam. S. R. C. 19. Septemb. 1665. *in una Galliarum*.

222 Canonici non poſſunt uti pallio, & pileo in Choro, quando aſſiſtunt etiam Completorio. S.R.C. 17. Julii 1627. *in Nicien.*

223 Si ad Proceſſiones Cathedralis, ſine Sanctiſſimo Sacramento, plures conveniant capitulariter Eccleſiæ Collegiatæ, harum Dignitates incedere debent cum ſuis Capitulis, ſine Pluvialibus. S. R. C. 29. Januarii 1628. *in Colonien.* Vide n.8. & alios ibi notatos.

224 In Eccleſiis Regularium habentibus Clauſtra fiant Proceſſiones intra Clauſtra tantum: Si vero non habeant Clauſtra, fiant prope muros Eccleſiæ, ſive exeundo ab una Porta, & intrando per aliam Eccleſiæ Portam, ſive per eandem. S. R. C. 26. Februarii 1628. *in Hiſpalen.* Vide n.8. & alios ibi notatos.

225 Extra aditum Eccleſiæ, non licet Regularibus facere Proceſsiones, niſi de licentia & conſenſu Parochi, ſalvis privilegiis, ſi quæ ſint. Proceſsiones vero Confraternitatum non debent extendi per vias, ſed circa muros Regularium, qui eas regunt. S. R. C. 26. Februarii 1628. *in Hiſpalen.* Vide n.8. & alios ibi notatos.

226 Nequeunt Regulares SS. Sacramentum exponere ſine licentia Ordinarii. S.R.C. 26. Februarii 1628. *in una Bertinori*.

227 Si Epiſcopus in Proceſsione Sanctiſsimi Sacramenti non deferat Euchariſtiam, vel non interveniat, Canonici tamen Cathedralis induant ſacras veſtes. S. R. C. 27. Martii 1628. *in Cajetana*. Vide n. 8. & alios ibi citatos.

228 * Miſſæ S. Gregorii pro Vivis, & Defunctis impreſſæ: XV. Auxiliatorum, & de Patre Æterno prohibitæ

biṭæ ſunt. S. R. C. 8. Aprilis 1628. *in una Urbis*. Vide n. 236.

229 * Miſſæ Roſarii, & de Monte Carmelo, nonniſi certis Regularibus conceſſæ ſunt. S. R. C. 8. Aprilis 1628. *in una Urbis*. Vide n. 189. Nunc vero cum ſint demandatæ pro Eccleſia univerſali, debent in eorum Feſtis recitari, ut in Miſſali Romano.

230 * Inſignis Reliquia eſt Corpus, Caput, Brachium, Crus, aut illa pars Corporis integra, & non parva, in qua paſſus eſt Martyr, & quæ ſit legitime ab Ordinariis approbata. S. R. C. 8. April: 1628. *in una Miſſalis ex Decreto Generali*. Vide n. 163. 264. 585.

231 Quod præſcribitur in Cæremoniali, ut Canonici de Sacriſtia egrediantur bini, intelligitur in ſollemnitatibus. S. R. C. 12. Junii 1628. *in Vicentina*.

232 Canonici habentes uſum Cappæ, & Rocchetti quando adminiſtrant Sacramenta debent deponere Cappam, & induere Superpelliceum cum Stola. S. R. C. 12. Julii 1628. *in una Urbis*.

Non debent deponere Rocchettum, ſi eo ſint induti, ſi vero reperiantur induti ſolo Pallio, vel alio habitu communi, tunc deberent aſſumere Cottam tantum cum Stola pro Sacramentorum adminiſtratione.

233 Miſſa Conventualis non poteſt celebrari pro Anniverſario, ſed cantandæ ſunt duæ Miſſæ. In die vero depoſitionis dicenda eſt Miſſa pro Defuncto, non obſtante contraria conſuetudine. S. R. C. 12. Julii 1628. *in Januen*. Vide numer. 198. 204. 527.

234 Canonici Regulares poſſunt in publicis Proceſſionibus uti Rochetto, & Superpelliceo. S. R. C. 28. Auguſti 1628. *in Novarien*.

235 Non licet mulieribus comitari Proceſſiones per Clauſtra Monaſteriorum Regularium, niſi adſit expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ. S. R. C. 30. Septembris 1628. *in Aurelianen*. Vide n. 8. 267.

236 * Triginta Miſſæ S. Gregorii pro Defunctis non prohibentur. S. R. C. 28. Octobris 1628. *in una Urbis*. Vide n. 228.

237 * Annuli uſus in Miſſa prohibetur, non ſolum Prothonotariis, ſed etiam Canonicis Eccleſiarum Cathedralium. S. R. C. 20. Novembris 1628 *in dubio circa delationem annuli*. Vide n. 192. 413. 450.

238 * Cappellani Sæculares in propriis Eccleſiis Monialium, quæ Romano non utuntur Breviario, dicere poſſunt Miſſam de Sancto Ordinis, de quo Moniales Officium recitant, ſed cum Miſſali Romano, ut in proprio de Sanctis, vel de Communi. S. R. C. 20. Novembris 1628. *in una Urbis*. Vide n. 561. 634.

239 Epiſcopus in publicis Proceſſionibus cum Cappa, & Bireto, non inter Dignitates, ſed ſolus incedere debet; quòd ſi deferatur aliqua Imago, ſeu Reliquia, ipſe cum Cappa, & Bireto debet incedere poſt Imaginem, ſeu Reliquiam, niſi adſit conſuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novembris 1628. *in Savonen*. Vide num. 8. & alios ibi notatos.

240 Vicarius Generalis in publicis Proceſſionibus abſente, & præſente Epiſcopo, debet ultimo loco incedere inter Canonicos, ſeu Digni-

gnitates; dummodo non adſit conſuetudo in contrarium. S.R.C. 20. Decembris 1628. *in Savonen.* Vide n. 14. & ibi notatos, & n. 8. aliosque ibi notatos.

241 Aſperſorium ſemper eſt porrigendum Epiſcopo a Digniori de Capitulo Cathedralis. S. R. C. 20. Decembris 1628. *in Arben.* Vide n. 61. & alios ibi notatos.

242 Non poteſt prohiberi celebratio Miſſæ in Oratorio Ruri ædificato per laicum, antequam celebretur Miſſa Parochialis. S.R.C. 31. Martii 1629. *in Capuana.*

243 Proceſſio in ſollemnitate Sanctiſſimi Corporis Chriſti incipere debet a Cathedrali, ſeu Matrice, & ad eandem terminare, non vero a Parochiali. S. R. C. 1. Septembris 1708. *in Nolana*, & 9. Julii 1718.

Hoc Decretum ab aliquibus adducitur ſub alia data, nempe 19. Auguſti 1629. & ideo hoc loco a nobis collocatum eſt, ſed detecto tali errore indicavimus verũ diem, & annum ſuæ emanationis. Vide n. 8. & alios.

244 Officium cum Miſſa S. Rocchi conceditur in Eccleſiis dumtaxat ad ejus honorem dicatis. S. R. C. 29. Novembris 1629. *in Matriten.*

245 * Sæpius decretum eſt, Epiſcopos carere facultate delegandi aliis benedictionem Paramentorum, & earum rerum, in quibus unctio non adhibeatur. S. R. C. 22. Decembris 1629.

246 * Teſte Johanne Alcozer in ſuo Cæremoniali, ſi ob terræ frigiditatem Populus veniat ad Eccleſiam tarde, pro ſollemni Miſſa, decrevit S. C. præſtare quòd recitetur tardius hora Tertia, quàm quod cantetur Miſſa de Feſto poſt Sextam.

247 * Eodem Teſte S. R. C. conceſſit inſignioribus Regularium Eccleſiis, uſum Planetarum complicatarum.

Immo adhibita majori diligentia repertum eſt *in una Calaguritana* 23. Martii 1631. in Eccleſiis Parochialibus poſſe adhiberi tempore Quadrageſimæ, & Adventus Planetas plicatas.

248 * Eodem Teſte S. R. C. decrevit Celebrantem, & Miniſtros, ſedere poſſe dum cantantur Epiſtola, & Graduale. Vide n. 113.

Hæc tria Decreta a Johanne Alcozer allegata, referuntur a Gavanto in ſuo Indice ſuppreſſo die, menſe, & anno, quibus emanarunt. Præterea, ne aliquid in hoc Indice deſideretur, quod legitur in Indice Decretorum, qui in Theſauro Gavanti reperitur, lubet afferre etiam Decreta a S. C. Cardinalium ſuper negotia Epiſcoporum edita; nimirum.

249 * In Feria V. & VI. Majoris Hebdomadæ non fit Proceſſio Sanctiſſimi Sacramenti extra Eccleſiam. 6. Auguſti 1591.

250 * In Feria VI. Paraſceves non poteſt fieri nocte Proceſſio cum SS. Euchariſtia. Eadem Congreg. 22. Martii 1596.

Ulterius reperiuntur etiam in aliquibus Gavanti editionibus, hæc alia duo ſequentia Decreta a Sac. Concilii Trident. Congreg. emanata, nimirum.

251 * Parochi, in Feſtis non poſſunt recipere nova ſtipendia pro Miſſis. S. C. C. 1. Septembris 1629.

252 * Ubi expreſſe jubetur Miſſa ſine obligatione Sacrificii, poteſt accipi

pi ſtipendium pro eadem Miſſa. S.C.C. 13. Julii 1630.

253 Ante SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice expoſitum non poteſt fieri Concio capite tecto, non obſtante quacunque contraria conſuetudine, & abuſus omnino eſt tollendus. S. R. C. 16. Februarii 1630. *in Belgica*. 28. Aprilis 1607. *in Illerden.* ac etiam 9. Decembris 1622. *in Giennen.* Vid. inſtruct. 40. horar. a Clem. XI. de anno 1705. editã.

254 Soli Canonici debent facere conſuetos circulos ante Epiſcopũ Diœceſanum, non autem Vic. Generalis. S.R.C. 28. Sept. 1630. *in Maceraten.*

255 Dignitate, vel Canonico ſollemniter tantum Miſſam celebrante, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alii inferiores inſervire debent, non obſtante contraria conſuetudine; ad Veſperas verò debent aſſiſtere Presbyteri non Canonici. S.R.C. 8. & 22. Martii 1631. *in Sypontina Montis Gargani.*

256 Non poſſunt in Litaniis inſeri alii Sancti præter ibi deſcriptos, neque tempore peſtis addendi ſunt Titulares, & Patroni Civitatis ſine ſpeciali conceſſione. S. R. C. 22. Martii 1631. *in Regien.*

257 Miſſæ ſollemniores, impedita prima Dignitate, non ad Hebdomadarium, ſed ad ſecundam Dignitatem ſpectant, & pertinent, & impedita ſecunda, ad alias ordine ſucceſſivo. S. R. C. 5. Julii 1631. *in Tarentina*. Vide n. 288.

258 Qui præ timore, vel balbutie non pronuntiat Evangelium S. Johannis, quod legitur in fine Miſſæ, ſed ejus loco aliud ſuo arbitratu recitat, debet a Miſſarum celebratione ſuſpendi, quouſque illud rite pronunciare aſſueſcat. S. R. C. 5. Julii 1631. *in Salernitana*.

259 Rector alicujus Parochialis, dum recitantur Divina Officia in ſua Parochiali, debet ſedere in ſcamno, non vero in ſella. S. R. C. 14. Februarii 1632. *in Turritana*.

260 Epiſcopo ingredienti aliquam Eccleſiam ſuæ Diœceſis, aſſociato a Dignitatibus, & Canonicis ſuæ Cathedralis, debet porrigi Aſperſorium a Digniori illius Eccleſiæ, ad quam Epiſcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canoncis Cathedralis Epiſcopum aſſociantibus. S. R. C. 14. Februarii 1632. *in Turritana*. Vide n. 61. & alios ibi notatos.

261 Epiſcopo accedente ad aliquam Parochialem ſuæ Diœceſis cum Canonicis ſuæ Cathedralis, Rector illius Parochialis non debet præcedere Canonicos Cathedralis, & ſedere immediate poſt Epiſcopum ante Canonicos, ſed dignior locus debetur Canonicis Cathedralis immediate poſt Epiſcopum; poſt Canonicos vero Rector debet ſedere, vel e regione ſedis Epiſcopalis: S. R. C. 14. Februarii 1632. *in Turritana*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

262 Canonicis, & Dignitatibus Epiſcopum aſſociantibus in aliqua Parochiali, Rector Parochialis cedere debet digniorem locum, ut jam dictum eſt, & præterea idem Rector in eadem ſua Parochiali Eccleſiam ſedere debet in ſcamno, prout ſedent Dignitates, & Canonici; non vero in ſella. S. R. C. 14. Februarii 1632. *in Turritana*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

263 Aſperſorium aquæ benedictæ Car-

Cardinali etiam Legato, ſeu Ordinario Loci, aliquam Eccleſiam ſuæ Diœceſis, ſeu juriſdictionis, quacumque de cauſa ingredienti, non ab Archidiacono, ſeu aliis de Capitulo cujuſcumque Eccleſiæ porrigi debet, ſed a Digniori illius Eccleſiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, ſeu Ordinarius accedit. S. R. C. 14. Februarii 1632. *in Bononien.* Vide n. 61. & alios ibi notatos.

264 Spinæ de Corona Domini Jeſu Chriſti inter Reliquias inſignes computantur, & ſpeciali nota, & cultu dignæ ſunt. S. R. C. 21. Junii 1632. *in Conchen.* Vide num. 163. 230. 482. 498. 585.

265 Aſſiſtentes Epiſcopo pro Dignitatibus, & inchoato Officio ſupervenientibus Dignitatibus, debent eiſdem cedere locum aſſiſtentiæ. S. R. C. 21. Junii 1632. *in Iſernien.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

266 Non convenit quòd prima Dignitas celebret Miſſam ante Proceſſionem SS. Sacramenti; & deinde àltera Dignitas minor deferat illud in Proceſſione. S. R. C. 31. Julii 1632. *in Januen. ſive Genuen.*

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innocentio XI. in Conſtitutione 21. quæ incipit: *Alias emanarunt* ſub die 4. Junii 1689.

267 Mulieres de cætero non poſſunt occaſione Proceſſionum ingredi ſepta Monaſteriorum Regularium, ſub pœnis quibus comprehenduntur Regulares permittentes fœminas ingredi ſepta eorum Monaſteriorum. S. R. C. 5. Julii 1631. *in una Urbis, & Orbis Regularium.* Vide num. 235.

268 Aquæ benedictæ aſperſio in Dominicis debet fieri per ipſum Celebrantem, etiam quòd ſit prima, vel alia Dignitas, non obſtante contraria conſuetudine, quæ potius corruptela dici debet. S. R. C. 27. Novembris 1632. *in Peruſina.*

269 Dignitates, & Canonici aſſiſtentes, vel aliquo modo Epiſcopo ſollemniter celebranti inſervientes nunquam tenentur genuflectere. S. R. C. 15. Decembris 1632. *in Monopolitana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

270 Ad Proceſſiones, quibus Epiſcopus cum Mitra intervenit, Canonici incedant per Eccleſiam capite detecto, extra vero eam cum bireto in capite. S. R. C. 5. Martii 1633.

Hoc Decretum adducitur quāvis in Regeſto non reperiatur; ſed authenticum cenſetur, quia refertur hoc Decretum a Gavanto in Manuali Epiſcoporum v. *Proceſſio* n. 7. in Addit. & eſt conforme diſpoſitioni, quæ habetur in Cærem. Epiſc. Vide num. 8. & alios ibi notatos.

271 Parocho Reumate laboranti, & SS. Sacramentum infirmis deferenti, ſolet indulgeri uſus Pileoli in itinere, non tamen intra Civitatem, vel Oppidum. S. R. C. 5. Martii 1633. *in Aſculana.*

Et ita remiſit arbitrio Epiſcopi uſum Pileoli ad tenorem dicti Decreti eadem S. C. die 10. Januarii 1693. *in Treviren.* Vide n. 509.

272 In Cathedralibus, in quibus non ſunt diſtinctæ præbendæ, Canonicus non Sacerdos licèt prius admiſſus, cedere debet digniorem locum Canonico Sacerdoti poſtea admiſſo. S. R. C. 19. Novemb. 1633. *in Sulmonen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

273

273 Ubi adeſt conſuetudo immemorabilis cantandi ſingulis diebus immediate poſt primam, Miſſam Votivam de B. V. poteſt, exceptis ſollemnioribus Feſtivitatibus tolerari, D.N.J.C. prout tolerat S. R. C. 19. Novembris 1633. *in Valliſoletana Congreg. Ordinis S. Benedicti*.

Feſta prædicta, in quibus non toleratur hæc Miſſa, ſunt Dominica prima Adventus, Feria I V. Cinerum, Dominica prima Quadrageſimæ, Dominica Palmarum cum tota Majori Hebdomada, Dominica Reſurrectionis, & Pentecoſtes cum duobus ſequentibus diebus, dies Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, Corporis Chriſti, & omnes dies, in quibus celebrari debet peculiare Feſtum in honorem B. M. V. juxta præſcriptum in Kalendario; ac dummodo diebus, in quibus celebratur dicta Miſſa Votiva, præter eandem, celebretur etiam Miſſa Conventualis, ſeu diei Feſti currentis.

274 Archidiaconus uti Dignitas, habens annexum Canonicatum, debet præcedere omnes alios de Capitulo. S. R. C. 6. Martii 1634. *in Sulmonen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

275 Miſſa Purificationis in die Feſtivitatis ejuſdem, debet cantari a Cappellanis Eccleſiæ Terræ Xendæ, in qua erecta eſt Cappella Confraternitatis, ſub invocatione Purificationis in caſu propoſito, non in Altari Majori, ſed in Cappella ejuſdem Purificationis B. M. V. juxta ſolitum. S. R. C. 19. Auguſti 1634. *in Cuſentina*.

Hoc cum ſit Municipale, adduci non poteſt in exemplum pro ſimilibus, cùm Miſſa Conventualis regulariter debeat cantari in Altari Majori.

276 Ubi non eſt Aurora phyſice pro licita Miſſarum celebratione, attendatur ea moraliter, & politicè quando ſcilicet terminari ſolet hominum quies, & inchoari labor, juxta probatam Regionum conſuetudinem. S. R. C. 18. Septembris, & 2. Novembris 1634. *in una Miſſalis Romani*.

277 Miſſæ votivæ, quas ex obligatione aliqua Eccleſia tenetur per hebdomadas celebrare certis diebus præſcriptis, in quibus multoties occurrit Feſtum de præcepto, debent transferri in alteram diem feriatam non impeditam. S. R. C. 9. Decembris 1634. *in Tarentina*.

278 Miſſa Conventualis de Feria in Quadrageſima, & Adventu, nullo modo poteſt omitti, quando in eis etiam cadat Feſtum alicujus Sancti, non obſtante contraria conſuetudine. S. R. C. 24. Novembris 1635. *in Gallien.*

Hoc intelligitur etiam de aliis Vigiliis, in quibus juxta Rubricam Miſſalis duæ, vel tres Miſſæ debent ſaltem recitari.

279 Non licet Coadjutoribus Canonicorum abſentibus, vel impeditis Coadjutis inſervire pro Aſſiſtentibus Epiſcopo ſollemniter celebrāti, vel cum Cappa Divinis intereſſenti. Sed hoc munus ſpectat, & pertinet ad veros Canonicos ordine ſucceſſivo. S. R. C. 24. Maji 1636. *in una Civitatis Caſtelli*. Vide n. 6. & numeros ibi notatos.

280 Coadjutores Canonicorum extra ſuam Eccleſiam, & ſine Capitulo nullam habent prærogativam, ac

ac ſi non eſſent Coadjutores; Unde in concurſu cum aliis Sacerdotibus non præcedunt, niſi ratione antiquitatis in ordine. S. R. C. 7. Martii 1637.

Hoc Decretum, quod a multis Auctoribus allegatur, non potuit conferri cum ſuo Originali, quia Regeſtum Decretorum prædicti anni non reperitur. Vide num. 14. & ibi notatos.

281 Si Vigilia S. Johannis Baptiſtæ incidat in ſollemnitate Corporis Chriſti, non eſt eo die jejunandum, nec abſtinendum a carnibus in Feſto hujuſmodi, ſed anticipandum jejunium die antecedenti; nempe Feria IV. S. R. C. 24. Septembris 1638. *in Decreto Urbis, & Orbis.*

Hoc Decretum Urb. VIII. approbavit in ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Cum eveniret &c.* 13. Octobris 1638. Vide n. 602.

282 In nocte Nativitatis Domini poſt cantatam primam Miſſam nullo modo poſſunt aliæ duæ immediate celebrari, nec Fideles communicari. S. R. C. 20. Aprilis 1641. *in Piſauren.*

Circa tres Miſſas in nocte Nativitatis Domini emanavit ſequens Decretum ſub titulo *trium Miſſarum*.

Cum Superioribus diebus conſulta hac S. R. C. an eſſet permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini poſt Miſſam decantatam ſucceſſive alias duas Miſſas, & in eis Sacram communionem exhibere Fidelibus illam depoſcentibus? Reſpondit: non eſſe permittendum, ſed omnibus utrumque prohibendum. Nihilominus nonnulli Regulares aſſerentes hoc licere, ſupplicarunt audiri, & S. R. C. ipſis auditis cum Procuratoribus, & Advocatis ad relationem Eminentiſſimi Palotti ſtetit in Decretis, & reſpondit, iterum: prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quàm confluentibus in media nocte ad Eccleſiam, & Communionem depoſcentibus. Ita decrevit, & ſervari mandavit die 7. Decembris 1641. Vide n. 458. & 481. & idem ſtatutum fuit 15. Septembr. 1668. *in Januen.*

283 Feſtum principalioris Patroni in quocumque Regno, ſive Provincia, & alterius pariter principalioris Patroni, in quacumque Civitate, aut Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit, eſt præceptivum, cum obligatione audiendi ſacrum, & vacandi ab operibus ſervilibus. S. R. C. 13. Septembris 1642.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Urbano VIII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Univerſa, &c.*

284 Communitates, vel Univerſitates Civitatum, ſeu Locorum, non tenentur ex præcepto ſervare Feſta ex voto eorumdem indicta, cum ſub præcepto teneantur tantum Perſonæ voventes. S. R. C. 18. Aprilis 1643. *in Decreto de Feſtorum obſervatione.*

285 Feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando recitatum eſt Officium Defunctorum, non dicitur Miſſa Conventualis de Defunctis, neque Oratio *Fidelium*; quæ etiam in aliis Feriis ſecundis Quadrageſimæ, non dicitur juxta Rubricas, ſed ſolum Oratio: *Om-*

nipotens ſempiterne Deus, quæ eſt pro Vivis, & Defunctis, & omittitur tempore Paſſionis. S.R.C. 11. Julii 1643. *in Lugdunen.*
286 Epiſcopo prædicanti in Eccleſia Cathedrali in Ambone, ubi Concionatores Ordinarii prædicare conſueverunt, ſine Baldachino, & in habitu Mozzettæ, & Stolæ, non debetur aſſiſtentia a Canonicis, & Dignitatibus, quæ aſſiſtentia ſolum debetur Epiſcopo, concionem habenti cum Pluviali, & Mitra ad præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum. S. R. C. 19. Decembris 1643 *in una N. Dubium.* Vide n.6. & numeros ibi notatos.
287 Si Vicarius Epiſcopi incedit in habitu Vicariali, præcedere debet omnes Dignitates, & Canonicos, quantumvis Prothonotarios; ſi vero aſſiſtat uti Canonicus debet ſedere in loco ſuæ receptionis. S. R. C. 26. Auguſti 1645. *in una Civitatis Plebis*. Vide num. 14. & alios numeros ibi notatos.
288 Functiones, quæ debent fieri per Primam Dignitatem, ea impedita, obeundæ ſunt per Dignitatem ſequentem. S. R. C. 7. Octobris 1645. *in Baren.* Vide n. 257.
289 Miſſæ votivæ non poſſunt dici ullo modo in Dominica Palmarum. S. R. C. 14. Aprilis 1646. *in Ulyſſiponen.*
290 Miſſa de Dominica Pentecoſtes non poteſt repeti in Sabbato quatuor Temporũ Pentecoſtes. S.R.C. 14. Aprilis 1646. *in Uliſſiponen.*
291 Miſſa ut in die obitus, præſente Corpore, ultra Miſſam de Communi Defunctorum, celebranda erit, quando aliquis obierit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorũm. S. R. C. 14. Aprilis 1646. *in Uliſſiponen.*
292 Aſperſorium Aquæ benedictæ Epiſcopo in Eccleſiam Religioſorum ingredienti, eſt porrigendum per Digniorem illius Monaſterii, non autem per aliquem ex Canonicis Epiſcopum aſſociantibus. S. R. C. 14. Junii 1646. *in una Civitatis Caſtelli.* Vide n. 61. & numeros ibi notatos.
293 Archidiacono, Primæ Dignitati, & Prothonotario Apoſtolico, dum inſervit Epiſcopo in Miſſis, & Functionibus publicis, non licet portare Rochettum cum Impluvia, ſeu habitum Prælatitium, ſed debet uti habitu Canonicali. S.R.C. 17. Novembris 1646. *in Nicotoren.*
294 Dignitates, & Canonici, a Digniori latere Chori ſedentes, prius thurificandi ſunt, & poſtea Dignitates, & Canonici, qui ſedent a latere Chori, minus digno. S.R.C. 5. Septembris 1648. *in Beneventana.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.
295 Dignitates, & Canonici, qui aſsiſtunt Epiſcopo, locum aſsiſtentiæ cedere debent ſupervenienti Dignitati, ſeu Canonico digniori, quibus convenit aſsiſtere. S. R. C. 5. Septembris 1648. *in Beneventana.* Vide n. 6. & numeros ibi notatos, num. 14. & alios ibi notatos.
296 In Miſſa Conventuali quando decantatur Evangelium, Ceroferarii cum Cereis accenſis aſſiſtere debent, & Diaconus quoties thurificatur Altare, incenſum miniſtrare tenetur. S. R. C. 5. Septembris 1648. *in Beneventana.*
297 In Canone omnino facienda eſt Commemoratio de Epiſcopo etiã ab exemptis. S. R. C. 25. Septem-

Digitized by Google

ptembris 1649. *in Tornacen.*

298 Non licet in Altari privilegiato dicere Miſſam de Requiem in diebus, quibus occurrit Feſtum primæ vel ſecundæ Claſſis non obſtante conſuetudine immemorabili. S. R. C. 25. Septembris 1649. *in Tornacen.* Vide n.622.623.624.

299 Aſperſio die Dominico, ſemper facienda eſt a Celebrante, etiam quando Superior celebrat. S. R. C. 16. Novembris 1649. *in Januen.*

300 Sabbato Paſſionis debent velari Imagines, & Cruces, etiamſi occurrat eo die Feſtum Sancti Tutelaris, vel Patroni Eccleſiæ. S. R. C. 16. Novembris 1649. *in Januen.*

301 Imagines, & Cruces detegi non debent, etiamſi in hebdomada Paſſionis occurrat Feſtum S. Titularis, aut Dedicationis Eccleſiæ. S. R. C. 16. Novembris 1649. *in Januen.*

302 Velum, quo cooperitur Crux in Altari, ſemper debet eſſe coloris violacei, & nunquam etiam in Feria V. in Cœna Domini eſt mutandum, ut clare conſtat ex reſponſione S. R. C. quaſi negando ſuppoſitum ad dubium tenoris ſequentis: Quo velo cooperienda ſit Crux in Altari ad functionem lotionis pedum in Feria V. majoris hebdomadæ, & Crux proceſſionis, cum Sacerdos indutus ſit violaceo, & Diaconus colore albo; & actus ipſe lotionis, ſive mandatum præcipiatur a Rubricis fieri cum floribus, & ſignis lætitiæ, & videatur participare de feſtivitate Miſſæ celebratæ in mane cum Cruce velata albo colore, & ex alia parte ſit actus humilitatis? S. R. C. die 16. Novembris 1649. Reſpondit: Colorem non eſſe mutandū. *in Januen.*

303 Pyxis, Oſtenſorium, & Corporalia, quæ immediate inſerviunt Sanctiſſimo Sacramento, debent benedici juxta formam, quæ habetur in Miſſali propriam. S. R. C. 16. Novembris 1649. *in Januen.*

304 Quando SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice diſcoopertum exponitur, omnes ante illud tranſeuntes cujuſcumque conditionis, & ordinis ſint, ſeu ad illud accedentes, ſeu ab eodem recedentes, ſemper utroque genu flectere debent. S. R. C. 19. Auguſti 1651. *in una Urbis.*

305 Miſſa quando canitur ſine Miniſtris, non debet thurificari neque Altare, neque Chorus. S. R. C. 19. Auguſti 1651. *in una Urbis.* Vide num. 556.

306 Miſſa votiva de B. M. V. in Vigilia Pentecoſtes, non poteſt dici. S. R. C. 19. Auguſti 1651. *in una Urbis.* Vide numer. 328. & numer. 478.

307 Miſſæ duæ ejuſdem Sancti immediate una poſt aliam non debent cantari eadem die in Eccleſia, in qua celebratur ejus Feſtivitas. S. R. C. 3. Auguſti 1652. *in Mediolanen.*

308 Miſſa non poteſt celebrari cum Cæſarie ficta. S. R. C. 3. Auguſti 1652. *in Melevitana.*

309 Aſperſorium Aquæ benedictæ Epiſcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus proceditur ad Eccleſias quaſcumque Diœceſis. S. R. C. 18. Januarii 1653. *in Lauden.* Vide num. 61. & alios ibi notatos.

310 Miſſa in Feria V. majoris hebdomadæ, non poteſt celebrari in Oratoriis Confraternitatum, & privatis. S. R. C. 8. Februar. 1653. *in Florentina*. Vide n. 336.

311 Reliquiæ Sanctorum exiſtentes ſub cuſtodia Capituli, in Proceſſionibus, in caſu quo requirantur quatuor unitim, deferendæ ſunt a Canonicis non paratis. S. R. C. 22. Martii 1653. *in Lucana Comajaris*:

312 Quando aliqua Eccleſia Sæcularis, vel Regularis ob aliquod impedimentum eſt ſubſtituta pro Cathedrali, & Epiſcopus intereſt cum Cappa in concionibus, tenentur Canonici Cathedralis aſſiſtere cũ habitu Canonicali. S. R. C. 22. Martii 1653. *in Callien*. Vide num. 6. & alios n. ibi notatos.

313 Miſſa de Dominica, ſeu de Feſto duplici, ſi illa die occurrat, debet dici, cum Commemoratione Sanctiſſimi Sacramenti, ad formam Rubricarum Miſſalis, quando fit particularis Proceſſio cum Sanctiſſimo Sacramento in aliquibus Dominicis, ſeu aliis diebus cujuslibet menſis. S. R. C. 6. Decembris 1653. *in Fanen*.

314 Ubi adeſt Sodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia ſuper alias Confraternitates in omnibus Proceſſionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Junii 1655. *in Mediolanen*. & 12. Julii 1628. *in Lauden*. ac 20. Septembris 1687. *in Vercelien*. Vide n. 14. & ibi notatos.

315 Miſſæ exequiales Defunctorum in die depoſitionis Defuncti poſſunt ſollemniter celebrari diebus, in quibus cadit Feſtum duplex alicujus Sancti, dummodo Feſtum non ſit de præcepto juxta Rubricas Breviarii Romani. S. R. C. 19. Septembris 1654. *in Papien*.

Hoc Decretum editum fuit pro Miſſa ſollemni celebranda in Eccleſiis, non præſente Cadavere.

316 Abſolutio ſollemnis cum aſſiſtentia quatuor Dignitatum, vel Canonicorum ultra Celebrantem in Anniverſario alicujus Epiſcopi, non debet fieri, quia obſtant Rubricæ Pontificalis Romani. S.R.C. 14. Novembris 1654. *in Recineten*. Vide n. 6. & alios ibi notatos.

317 Aſſiſtentia Epiſcopo in Miſſis Pontificalibus, miniſtratio Aſperſorii Epiſcopo in ingreſſu ad Eccleſiam; canere Miſſas in diebus ſollemnioribus; nec non peragere ſollemnia Miſſarum, & delatio SS. Sacramenti, abſente Epiſcopo, in Feſtivitate Corporis Chriſti ſpectant ad primam Dignitatem, & ſucceſſive ad alias Dignitates, vel ad ſeniorem Canonicum, non autem ad Vicariũ Generalem. S.R.C. 29. Maji 1655. *in Patten*. Vide n. 6. & n. ibi notatos.

318 Archiepiſcopo uti Archiepiſcopo majoritate gradus, competit præcedentia ſupra Epiſcopum præſentem in Civitate Metropolitana, & Diœceſi. S. R. C. 29. Januarii 1656 *in Pragen*. Vide n. 14. & ibi notatos.

319 Archiepiſcopi, & Epiſcopi Titulares, exiſtentes in aliena Diœceſi debent præferri Archiepiſcopis, & Epiſcopis conſecratione junioribus, nec non aliis Epiſcopali caractere ſenioribus, ſed gradu Archiepiſcopali poſterioribus, extra tamen Eccleſiæ ambitum, intra

quam

quam Ordinario privative quo ad omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos, etiam ſeniores, præcedentia competit. S. R. C. 8. Aprilis 1656. *in Epheſina*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

320 Cappellanus Curatus, ratione Stolæ in Funeribus, debet præcedentiam habere ſupra alios quoſcumque Sacerdotes Curatos ſimplici Cotta indutos. S. R. C. 10. Junii 1656 *in Maceraten*. Vide n. 14. & ibi notatos.

321 Miſſa ſollemnis de Annunciatione B. M. V. non poteſt celebrari, quando ejus Feſtum incidit in Dominica Palmarum. S. R. C. 10. Martii 1657. *in Placentina*.

Immo juxta recentiorem Rubricam, quæ habetur Tit. VI. de Translatione Feſtorum, non ſolum In Dominica Palmarum, ſed etiam in tota hebdomada majori nequit ſollemniter decantari Miſſa de Titulo Eccleſiæ occurrente.

322 Baldachinum in Eccleſiis, & locus in Presbyterio non debetur Domino loci, & admonentur Ordinarii, ne permittant hujuſmodi uſurpationem, & non licitam detentionem. S. R. C. 9. Junii 1657. *in Polignanen*.

323 Miſſæ votivæ de Titulari, & Patrono, non poſſunt dici cum *Gloria*, & *Credo*; Sed Ordinariis præcipitur, ne quid contra, vel præter Rubricarum præſcriptionem ſub pœnis in Conſtitutionibus Pontificiis contentis, ſervari permittant, ſed tantummodo die Tituli quorumlibet Eccleſiæ, & Oratorii de Sancto Titulari, Miſſa cum Gloria, & Credo celebrantur. S. R. C. 4. Auguſti 1658. *in Tarviſina*.

324 Poteſt Archiepiſcopus Granaten. ex immemorabili conſuetudine in Proceſſionibus ſollemnibus poſt ſe deferre Sellam geſtatoriam, mediam inter ſe, & Præſidentem, ac Regium Magiſtratum. S. R. C. 10. Maji 1608. & etiam in Proceſſione Sanctiſſimi Corporis Chriſti. 15. Septembris 1657. *in Granaten*.

325 Primicerii a Chori aſſiſtentia, & directione non ſunt amovendi, ſed ad Canonicos immediate digniores ſpectant poſt præfatos Primicerios Veſperarum, & Miſſarum ſollemnia, ut unuſquiſque proprio muneri incumbat. S. R. C. 8. Junii 1658. *in Monopolitana*. Vide n. 24.

326 Epiſcopus non poteſt pervertere, & immutare Ritum Proceſſionum præſcriptum a Cæremoniali, & Rituali Romano, neque de conſenſu Capituli. S. R. C. 26. Januarii 1658. *in Cajetana*. Vide num. 8. & alios ibi indicatos.

327 Diaconi aſſiſtentes non tenentur, imo non debent inſervire Epiſcopo de Bugia, ſeu Candela, ſed ea adminiſtranda eſt per Cappellanum, nec poſſunt cogi Canonici ad inſerviendum Epiſcopo in Miſſis privatis, præter conſuetudinem. Etiam dicti Canonici non induti Canonicalibus veſtimentis, non tenentur ad præſtandam Epiſcopo aſſiſtentiam, imo contra Ritum præſtari. S. R. C. 16. Martii 1658. *in Raguſina*. Vide n. 6. & alios ibi indicatos.

328 Miſſa votiva de B. M. V. cum *Gloria*, & *Credo*, ſed ſine Officio poteſt celebrari in aliqua die ob publicam cauſam, & rationem concurſus. S. R. C. 8. Junii 1658. *in Claramontana*.

329 Ar-

329 Archiepiſcopus, & illius Suffraganei, cum ſimul in Metropolitana Divinis interfuturi conveniunt, & genuflexi preces effundunt ante Altare SS. Sacramenti, & Aram maximam, idem Archiepiſcopus debet genuflectere, & incedere digniori quidem loco, ſed in linea cum Suffraganeis; Archiepiſcopus ſcilicet ſuper Faldiſtorio, & Suffraganei ſuper Pulvinaribus hinc inde. Et ſi loco Faldiſtorii Archiepiſcopus adibeat Genuflexorium commune, poterunt Suffraganei, ſi idem capax fuerit, ſuper eodem hinc inde pariter genuflectere. S. R. C. 8. Junii 1658. *in Senen.*

330 Archipresbytero, ſeu Dignitati, vel Canonico, qui alteri Archipresbyteratum, Dignitatem, ſeu Canonicatum reſignavit, non competit præcedentia ſuper alios Sacerdotes ſeniores, quia nulla qualitas Archipresbyteri, Dignitatis, ſeu Canonici ei remanet poſt renunciationem. S. R. C. 7. Sept. 1658. *in Biſacien.* Vide n. 14. & alios ibi indicatos.

331 Miſſæ currentes in honorem alicujus Beati non canonizati, non poſſunt celebrari, ſine ſpeciali Indulto Sedis Apoſtolicæ. S. R. C. 28. Sept. 1658. *in Foroſempronien.*

332 Primæ Dignitati poſt Pontificalem ſollemniter celebranti in ſollemnioribus feſtivitatibus debetur aſſiſtentia duorum Canonicorum pro Diacono, & Subdiacono, quamvis præbendæ non ſint diſtinctæ. S. R. C. 7. Decembris 1658. *in Brunduſina, & Converſana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

333 Miſſæ privatæ de Defunctis quōcumque die dici poſſunt, præterquam in Feſtis duplicibus, & Dominicis diebus, juxta præſcriptum Rubricarum. S. R. C. 15. Februarii 1659. *in Faventina*, & 28. Februarii 1660. *in Januen.* Vide n. 69. & alios ibi notatos.

334 Anterioritas ſuſcepti Ordinis Presbyteratus inter Sacerdotes ſimplices, non gaudentes præbenda, inſpicienda eſt, nulla habita ratione inter eos prioritatis in ordine Subdiaconatus, vel Diaconatus. S, R. C. 29. Martii 1659. *in Triventina.* Vide n. 14. & ibi notatos.

335 Prothonotarius ſimplex Sacerdos e numero non participantium in Proceſſionibus, cæteriſque Eccleſiaſticis functionibus, debet ſervare Cæremoniale Epiſcoporum, ideoque præcedere debet omnes ſimplices Sacerdotes ſacris veſtibus non amictos. S. R. C. 24. Maji 1659. *in Averſana.* Vide num. 14. & ibi notatos.

336 Non licet in Eccleſiis, in quibus non aſſervatur SS. Sacramentum celebratio Miſſæ in Feria V. in Cœna Domini, nec ejuſdem Auguſtiſſimi Sacramenti aſſervatio in Sepulchro. S. R. C. 14. Junii 1659. *in Neapolitana.* Vide num. 310. 566. 567.

337 Prothonotarius ſimplex incedens in habitu Prothonotarii debet ſedere in Choro poſt Canonicos, & ubi Capitulum non exiſtit immediate debet ſedere poſt Rectorem Eccleſiæ, vel aliàs facientem Officium. In Proceſſionibus verò pariter eodem loco, vel niſi adſit Magiſtratus, poteſt etiam uti Prælatus incedere poſt Baldachinum, ſub quo defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 2. Auguſti 1659.

in Garzanen. Vide num.14. & ibi notatos.

338 Prælati Epiſcopis inferiores, qui Pontificalium uſu fruuntur, ſuper Altari, in quo Sacra erunt facturi, ſeptimum nequaquam debent apponere Candelabrũ.S.R.C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 1.

339 Prælati Epiſcopis inferiores Cathedram, ſeu Sedem fixam, & permanentem in eorum Eccleſiis, non debent detinere, ſed tribus ipſis diebus, quibus ex antiquis Decretis tantummodo pontificaliter celebrare eſt eis permiſſum, mobili Sede, ſeu Cathedra uti debent, quam nihilominus ſimplici ſerico panno coloris feſtivitati congruentis obducere poſſunt, non auro contexto, aut phrigio, ſive baſilico opere exornato. S. R. C.coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 2.

340 Prælati Epiſcopis inferiores Baldachinum adhibere ſupra Sedem poſſunt, non autem pretioſum, aut aureum, ſed ſimplex, & eo, quod Altari ſuperimponitur, materia & opere ſit inferius, & ad ipſum per duos tantum gradus in ſuperficie Presbyterii ſtratos aſcendatur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §.3.

341 Prælati Epiſcopis inferiores Abacum alium, præter parvam Menſam, & in cornu Epiſtolæ parare non poſſunt, in qua duo Candelabra cum Candelis, nec non Mitra, Calix, Miſſale, Thuribulum, Navicula, & reliqua ad celebrandum neceſſaria collocentur; prope vero menſam eandem parieti hærens baculus Paſtoralis aptetur. S.R.C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §.4.

342 Dies, in quibus ſollemniter Prælatis inferioribus celebrari conceditur, ſint de præcepto feſtivi, vel alii, in quibus ipſis Pontificaliter celebrare Feſtivitatis ratio exigat, nempe Patroni Loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis Eccleſiæ; abſtinere autem debent ab hujuſmodi Pontificalium uſu in Officiis, & Miſſis Defunctorum, quocumque die etiam feſtivo, & de præcepto. S. R. C. coram Alexandro VII. 27 Septembris 1659. in Decreto gener. §. 5. Vide n.383.

343 Prælati Epicopis inferiores, ad Eccleſiam accedentes, licet Pontificaliter Divina peracturi, & iiſdem abſolutis, ab Altari receſſuri, a ſuis Canonicis, vel Monachis (ut mos eſt Epiſcoporum) non poſſunt aſſociari. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 6. Vide n. 384.

344 Prælatis inferioribus præter duos Sacrificii Miniſtros, Diaconum, nempe Evangelii, & Subdiaconum Epiſtolæ, duo alii tantum Diaconi cum Dalmaticis, & unicus Presbyter cum Pluviali aſſiſtere debent. Duo inſuper Cappellani, qui de Mitra, & Baculo, & totidem Acolythi pro Candelabris debent inſervire. Præterea ſex alii Canonici, vel Monachi, duo ſcilicet Pluviali, duo Planetis, totidemque Tunicellis induti, Divinis hujuſmodi intereſſe valeant, qui tamen non in ſedibus, ſeu ſtallis Choralibus, ſed in ſcamnis, abſque poſtergalibus

bus panno viridi laneo coopertis, ſitu congruo accommodatis, moxque illinc removendis, conſedere debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 7. Vide n. 385.

345 Prælati Epiſcopis inferiores, Mitram pretioſam, niſi illis expreſſe a S. Sede indultam, adhibere minime poſſunt: ſub Miſſa Pileolum nigri tantum coloris induant. Baculum Paſtoralem albo velo appenſo deferre debent: ab iiſque, & aliis Pontificalibus etiam de Ordinariorum licentia extra Eccleſias ſibi ſubjectas prorſus abſtinere debent; & neque in Proceſſionibus, quæ ab eorum Eccleſiis per vias extra ambitum, vel Parochiam ducuntur inſigniis prædictis uti, vel penes ſe præferri faciant. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 8. Vide n. 386.

346 Prælati Regulares Rocchettum deferre non valent, niſi ex tali ordine fuerint, cui indumentum hujuſmodi competat. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 9.

347 Prælati Epiſcopis inferiores invitati ad Eccleſiam exemptam, nec in illa Pontificalibus uti valent, nec ii qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti in propriis Eccleſiis, uti poſſunt privilegio perpetuis Abbatibus, vel alias benedictis indulto. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 10.

348 Prælati Epiſcopis inferiores, ſacras veſtes ex Altari ſumere nō poſſunt, niſi Pontificaliter Divinis vacaturi. S. R. C. coram Alex. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 11.

349 Indulgentias impertiri, vel publicare non debent Prælati inferiores abſque expreſſo S. Sedis indulto. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 12.

350 Prælati Epiſcopis inferiores Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Miſſis tantum Pontificalibus, necnon in Veſperis, & Matutinis pontificaliter itidem celebratis, licitum eſt impertiri: privatim enim Populis, quamvis pleno jure ſubjectis, niſi expreſſe ipſis permiſſum fuerit etiā Pontificalibus induti per Eccleſiam incedentes, impertiri benedictionem præſumere non debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Dec. gen. §. 13. Vide n. 101.

351 Præſente Epiſcopo, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ permiſſu Prælati Epiſcopo inferiores, etiam pontificaliter celebrantes a benedictionibus ceſſare debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Dec. gener. §. 14.

352 Si Epiſcopus aderit in Eccleſiis Prælatorum inferiorum, vel Abbatialibus, Sedes in cornu Evangelii, uno ſaltem gradu eminentior Sede Abbatiali, eſt erigenda, hæcque altero gradu humilior in cornu Epiſtolæ collocari debet; a latere Epiſcopi Canonici Cathedralis, prope Abbatem Canonici, vel Monachi Monaſterii, & Abbatialis Eccleſiæ conſedere debent: Confeſſionem cum Celebrante Epiſcopus facere, iſque thus Thuribulo imponere, Evangeliorum textum oſcu-

oſculari, & Populo ſollemniter (quamvis Abbas ipſe Pontificaliter celebret) benedicere debet; Epiſcopus præterea trino ductu, & immediate Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (niſi celebret) pariter duplici, ac ſubinde Canonici, vel Monachi Abbatialis Eccleſiæ unico tantum ductu thurificari debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Dec. gener. §. 15. Vide n. 29. 159. & vide n. 1. & ibi notatos.

353 Epiſcopi abſtinere debent, ubi conſuetudo contraria non viget, a frequenti acceſſu ad Eccleſias exemptas pro ſacris functionibus aſſiſtendo, ut liberius Abbates valeant ſuis uti privilegiis. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Dec. gener. §. 16.

354 In Ordinationibus Canonicorum, Clericorum, Monachorum, necnon in veſtitionibus Monialium, & emiſſione Profeſſionis earundem, etiam pleno jure Prælatis inferioribus ſubjectarum, in benedictionibus Sacræ Supellectilis, cæterisque actibus (Miſſarum, Veſperarum, & Matutinarum ſollemniis, ter tantum in anno, ut præfertur, exceptis) neque in Eccleſiis, Oratoriis, aliiſque locis, tam publicis, quàm privatis, quantumvis exemptis, & eiſdem Abbatibus pleno jure ſubjectis, Mitram, Baculum, & quævis alia Pontificalia inſignia, niſi expreſſa Sedis Apoſtolicæ conceſſione adhibere debent. S.R.C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 17. Vide n. 387.

355 Prælati Epiſcopis inferiores Eccleſiaſticam Supellectilem pro ſervitio dumtaxat ſuarum Eccleſiarum, vel Monaſteriorum benedicere valent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto gener. §. 18. Vide n. 100.

356 Prælati Epiſcopis inferiores aliqua Pontificalia extra loca ipſis ſubjecta, vel pro ſervitio alienæ Eccleſiæ, aut in ſubditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non poſſunt: putà Campanarum benedictiones, Calicum, & ſimilium, in quibus Sacra adhibetur Unctio, necnon minorum Ordinum collationes. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 19.

357 Prælati inferiores, Concionatoribus, qui eorum ſubditis verbum Dei prædicandi onus acceperint, benedictionem elargiri præſumere non debent; ſed Epiſcopis, quibus jus hujuſmodi privative competit, omnino dimittant. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 20.

358 In Miſſis privatis quoad Indumenta, Cæremonias, Miniſtros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem, a ſimplici Sacerdote Prælati inferiores diſcrepare non debent, ac proinde ſacras veſtes induere debent in Sacriſtia, neque uti poſſunt Cruce pectorali; unico tantũ contenti ſint Miniſtro, aquã cum pelvi, & urceolo argenteis ſibi miniſtrare minime facere poſſunt, duasque tantum candelas ſuper Altare adhibere valent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 21.

359 Locorum Ordinarii auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſunt, imo debent Abbates, & Prælatos Epiſcopis inferiores, qui uſu Pontificalium gaudent, tum Sæculares, tum Regulares, quantumvis exemptos, & ſpeciali expreſſione indigentes, etiam per cenſuras compellere ad omnimodam obſervantiam rerum præſcriptarum circa moderationem Pontificalium. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 22.

360 Nonnulli ex Abbatibus, & Prælatis inferioribus proprium habent Territorium, & jura Epiſcopalia; nullisque ſubduntur Epiſcopis, qui eos coercere, ſi exceſſerint, valent, eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ſi adſint, ſin minus ab Archiepiſcopis in quorum Provinciis, & ab Epiſcopis Romano tantum Pontifici ſubjectis, intra, vel prope quorum Diœceſis limites, eorum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita ſunt, tanquam a S. Sede delegatis ad hujuſmodi Decretorum obſervationem prædicti omnino debent cogi. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali §. 23.

361 Beatorum Imagines, etiam non principaliter, & uti ſupplices appoſitæ, ſimulacra, picturæ, tabellæ, aut ſcripturæ, eorum præclara geſta repræſentantes, aut referentes, in Eccleſiis, Sacrariis, & Oratoriis, quibuſcumque, & præſertim in quibus Miſſæ Sacrificium, vel alia Divina Officia peraguntur, inconſulta Sede Apoſtolica nullo modo exponi debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali ſuper Cultu Beatis adhuc non Canonizatis præſtando n. 1. Vide n. 378.

362 Ubi indultum fuit per Sedem Apoſtolicam Beatorum Imagines, ſimulacra, pictasq; tabellas in Eccleſiis poni, & coli poſſe in pariete tantum, non tamen ſuper Altare collocandi facultas tributa cenſetur. S.R.C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 2. Vide n. 378.

363 Si conceſſa fuerit per Sedem Apoſtolicam Altarium erectio, non tamen ob id Miſſam, & Officium de Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præſumatur; etenim ſpecifica, & expreſſa conceſſio ſuper his præcedere debet. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto de Beatis n. 3. Vide n. 378.

364 Ubi in uno loco cultus Beatis fuerit conceſſus, non extendatur inconſulto Pontifice ad aliumlocum, quavis alia concurrente auctoritate. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 4.

365 In locis, ubi Beatos, ab omnibus coli permiſſum fuit, non inde publica Officii recitatio permiſſa cenſeatur, ſed tantummodo privata, nec ſatisfactoria præcepto recitationis, niſi quo ad illos, quibus Sedes Apoſtolica de hoc indulſerit. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 5.

366 Miſſæ de Beatis, quæ fuerint indultæ certis perſonis, nempe Presbyteris Regularibus, vel Sæcularibus alicujus loci, vel Monaſterii, ſeu Presbyteris alicujus Eccleſiæ, ſervitio præcipue addictis, a confluen-

fluentibus Sacerdotibus, quavis Dignitate, etiam Cardinalatus inſignitis, minime celebrari poſſunt. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 6.

367 Dies Feſti in Beatorum memoriam non celebrentur, niſi ſpeciali indulto Apoſtolico proviſum fuerit. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 7. Vide n. 379.

368 Beatorum nomina in Kalendariis non apponantur, niſi illius tantum loci, earumque perſonarum, in quo, & a quibus cultus cum Officio, & Miſſa celebretur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 8.

369 In quibusvis Eccleſiaſticis precibus etiam in Oratoriis privatis recitandis, particularia Beatorum ſuffragia non apponantur, vel recitentur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 9.

370 In publicis precibus, præter indultas, & a Sede Apoſtolica approbatas, Beati non invocentur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 10.

371 Beatorum Reliquiæ in Proceſſionibus minime circumferantur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 11.

372 Non removetur cultus Beatis, qui per communem conſenſum Eccleſiæ, vel per immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, Virorumque Sanctorum ſcripta, vel temporis centum Annorum metam excedentis ſcientiam, ac tolerantiam Sedis Apoſtolicæ, aut Ordinariorum hactenus præſtitus, ac certis modo, & forma ab eo tempore eis exhibitus fuit. Verùm ſi a centum Annis citra, cultus hujuſmodi aliqua ex parte conſtiterit, auctus, & extenſus, eo caſu idem in priſtinum reducatur, prout quivis cultus, extra caſus prædictos ad expreſſa tantum verbaliter in Apoſtolicis Indultis omnino revocetur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 12.

373 Beati in Patronos non eligantur, nec eorum natalitia cum Octavis celebrentur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto generali de Beatis n. 13. Vide n. 380.

374 Locorum Ordinarii, auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſunt, imo debent Sæculares, & Regulares, quoſcumque, quantumvis exemptos, & ſpeciali expreſſione indigentes, etiam ſub cenſuris compellere ad omnimodam omnium Decretorum circa Beatos obſervationem; cum aliqui nullo ſubduntur Epiſcopo, qui eos, ſi excellerint, coercere valeat, eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ſi adſint, ſin minus ab Archiepiſcopis in eorum Provinciis, vel ab Epiſcopis Romano tantum Pontifici ſubjectis, intra, vel prope quorum Diœceſis limites, eorum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita fuerint, tanquam a Sede Apoſtolica delegatis ad hujuſmodi Decretorum obſervationem prædicti omnino cogi debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septemb. 1659. in Decreto generali de Beatis n. 15.

375 In Miſſis Ferialibus, quæ contingunt a Dominica Paſſionis ad Feriam V. Cœnæ Domini, ſi facienda obveniat Commemoratio de ſimplici, omittenda eſt tertia Oratio, quæ pro ſecunda aſſignatur in Miſſali, nempe pro Eccleſia, vel pro Papa. S. R. C. 22. Novembris 1659 *in una Rubricarum*. Vide num. 506. 614. 700.

376 Archidiaconus Prima Dignitas Cathedralis tenetur accedere ad cubiculum Epiſcopi, ob obſequium ei exhiben. dum Epiſcopus ad Eccleſiam cum Cappa accedit, & ſi recuſat, omnino eſt compellendus, ut præſtet. S. R. C. 24. Januarii 1660. *in una S. Severini*.

377 Archidiacono, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Camerinenſis petentibus, an ipſis liceret pluries Miſſas celebrare Feria V. in Cœna Domini, in qua cadit Feſtũ SS. Annunciationis, S. R. C. reſpondit licere, & juſſit, ut a Cardinali Vicario ſingularum Eccleſiarum Urbis Rectoribus idem notificaretur. 20. Martii 1660. Vide n. 632.

378 Ubi indultum fuerit, ut Miſſa de aliquo Beato celebretur, licitum eſt ejus Imaginem, & ſimulacrum, ſuper Altari exponere, nec non votivas Tabellas illi appendere. S. R. C. 17. Aprilis 1660. Vide num. 361. cui per præſens Decretum non derogatur. Vide pariter n. 362. 363. 381.

379 Dies Feſti in Beatorum honorẽ non celebrandi, non extenduntur ad Feſta Devotionis. S. R. C. 17. Aprilis 1660. Vide n. 367.

380 Indulta recitandi Officium cum Octava, vel ſine Octava, & celebrandi Miſſam de Beatis, non fuerunt revocata per Decretum emanatum anno 1659. 27. Septembris S. R. C. 17. Auguſti 1660. Vide num. 373.

381 In Eccleſiis, in quibus Officium, & Miſſa de Beatis recitari, ac reſpective celebrari poſſunt, licitum eſt eorum Reliquias exponere. S. R. C. 17. Aprilis 1660. Vide num. 378.

382 Epiſcopi Regulares, qui ex Indulto Sedis Apoſtolicæ gaudent privilegiis ſuæ Religionis, de quibus ſunt capaces pro eorum conditione, non poſſunt de Beatis ſuæ Religionis recitare Officium, & in propriis Cathedralibus Miſſam celebrare, & Altare Beatis prædictis erigere. S. R. C. 17. Aprilis 1660.

383 Privilegium conceſſum ab Alexandro II. Abbatibus Monaſterii Cavenſis Congregationis Caſſinenſium celebrandi pontificaliter in exequiis nobilium Virorum, non extenditur ad alia Monaſteria ejuſdem Congregationis. Neque comprehenditur in reſtrictione uſus Pontificalium, quæ habetur §. 5. Decreti Generalis 27. Septembris 1659. pro tribus diebus tantum de præcepto quolibet anno, ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbat. Vide num. 342.

384 Abbates Congregationis Caſſinenſium Divina peracturi in acceſſu, & receſſu non obſtante prohibitione in §. 6. Decreti Generalis 27. Septembris 1659. expreſſa ab immemorabili tempore poſſunt aſſociari more Epiſcoporum a ſuis Monachis, modo non extra, ſed intra ſepta Monaſterii ſeſe ad Eccleſiam conferant. Ex Decreto

S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbato. Vide num. 343.

385 Abbatibus Congregationis Caſſinenſis licèt in §. 7. Decreti Generalis 27. Septembris 1659. taxatus fuerit numerus Miniſtrorum inferiorum, conceduntur tamen alii quatuor Miniſtri Cotta induti, ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbato. Vide n. 344.

386 Abates Congregationis Caſſinenſium, non obſtante prohibitione Mitræ pretioſæ facta in §. 8. Decreti Generalis 27. Sept. 1659. debent ſervare diſpoſitionem capitis:. *ut Apoſtolicæ de Privilegiis in 6.* ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbato. Vide n. 345.

387 Abbates Congregationis Caſſinenſium poſſunt uti Mitra, & aliis inſignibus Pontificalibus in actu ordinationum, & benedictionum cum Oleo Sancto, non obſtante quòd uſus Mitræ, & aliorum inſignium Pontificalium in §. 17. Decreti Generalis 27. Septemb. 1659. fuerit prohibitus. Ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbato. Vide num. 354.

388 Prælato Epiſcopis inferiori, vel cuique alio gaudenti uſu Pontificalium, non licet benedicere Concionatorem, qui Concionem ſit habiturus; dum ipſemet Miſſarum ſollemnia Pontificali more peragit, quia poſt Concilium Tridentinum prohibentur hujuſmodi Benedictiones etiam per Decretum emanatum 27. Septembris 1659. circa uſum Pontificalium. S. R. C. 12. Junii 1660. *in Mediolanen.*

389 Miſſa ſollemnis in Dominica infra Octavam alicujus Sancti, non debet celebrari de eodem Sancto, licet de conſenſu Ordinarii fiat Proceſſio ad ejus Eccleſiam. S. R. C. 24. Julii 1660. *in Aretina.*

390 Miſſæ omnes de Sanctis ſub Ritu duplici excluduntur ab Octava Epiphaniæ, præter eas, quæ ſunt primæ Claſſis, nempe Titularis, & Patroni Principalis, ac Dedicationis Eccleſiæ. S. R. C. 20. Novembris 1660. *in Aſculana in Apulia.*

391 Miſſa ſecunda de Paſſione Domini, cum Gloria, & Credo, in Altari SS. Crucifixi ſingulis Dominicis, præter Reſurrectionis Domini Noſtri, & Pentecoſtes, non conceditur, neque poteſt tolerari. S. R. C. 2. Julii 1661. *in Toletana.*

392 Miſſæ Sacrificium peragi poteſt in publico Oratorio extra aliquod Oppidum conſtructo, de licentia Epiſcopi in diebus ſollemnioribus anni, etiam contradicente Parocho pro commoditate Villicorum circumhabitantium, dummodo habeat omnia requiſita ad Eccleſiam, vel ſaltem ad publicum Oratorium conſtituendum. S. R. C. 3. Septembris 1661. *in Feretrana.*

393 Habens Indultum a Sede Apoſtolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, ſi quis voluerit ibi ædificare Altare ligneum, non indiget facultate Apoſtolica, dummodo Altare ligneum cum Sacro Lapide parieti colligatum, amovibile non ſit, & Altaris portatilis Imaginem non præſeferat. S. R. C. 3. Decembris 1661. *in una Nullius Loci Cirignolæ.*

394 Symbolum in Miſſa ſollemni poteſt

teſt decantari in illa Eccleſia, ubi eſt Altare erectum ſub invocatione alicujus Sancti, ratione concurſus ad præſcriptum Rubricarum, licet de eo fiat Officium ſub Ritu ſemiduplici, ut pro Feſto S. Antonii de Padua declaravit S. R. C. 1. Aprilis 1661. *in una Burgi Sancti Donini*.

395 Miſſa in die Sollemnitatis Corporis Chriſti, non debet cantari poſt abſolutam Proceſſionem, & hujuſmodi conſuetudo, uti a Cæremonialis diſpoſitione aliena, omnino abroganda eſt. S. R. C. 3. Junii 1662. *in Albinganen.*

396 Omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quàm Regularibus cujuſvis Ordinis, etiam neceſſariò exprimendi diſtricte præcipitur, ut Miſſas privatas pro Defunctis, ſeu de *Requiem*, in duplicibus, nullatenus celebrare audeant, vel præſumant; Quod ſi ex Benefactorum præſcripto Miſſæ hujuſmodi celebrandæ, incidant in Feſtum duplex, tunc minime transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio Animabus ſuffragia expectantibus detrimento ſit, ſed dicantur de Feſto currenti, cum applicatione Sacrificii, juxta mentem eorundem Benefactorum; cureatque Eccleſiarum Rectores, Sacriſtæ, aliique ad quos ſpectat, ut hujuſmodi Decretum inviolate ſervetur, atque in Sacriſtia affixum retineatur, ubi commode ab omnibus celebrare volentibus conſpici, & legi poſſit; in eos autem, qui contrafacere auſi fuerint, vel præmiſſa adimplere neglexerint, Locorum Ordinarii, tam Sæculares, quàm Regulares pro modo culpæ animadvertant. S. R. C. approbante Alexan. VII. 5. Auguſti 1662. Vide n. 16. 217. 422. 430. 438. 439. 490. 622. 623. 624. 625.

397 Miſſa votiva ſollemnis de B. V. poteſt celebrari in die Dominico, ratione concurſus Populi. S. R. C. 20. Novembris 1662. *in Aretina.*

Hoc tamen intelligitur de Dominicis aliiſque Feſtis non privilegiatis, & dummodo Dominica non incidat in Feſto duplici primæ, & ſecundæ Claſſis, vel Octavis privilegiatis. Vide n.401.

398 Anniverſaria dies Dedicationis Eccleſiæ, dum Epiſcopus in conſecratione ejuſdem non elegerit diem, ſed conſecravit Eccleſiam die &c. Menſe &c. debet celebrari in futurum die, quo hactenus in præteritum, conſueverunt celebrare. S. R. C. 20. Novembris 1662. *in Albinganen.*

399 In Feſto SS. Corporis Chriſti ſervanda eſt diſpoſitio Cæremonialis Epiſcoporum *lib. 2. cap. 33.* in reponendo SS. Sacramento, ubi nulla fit mentio de ℣. *Dominus vobiſcum*, non vero Rituale Romanum, ubi dicitur addi *Dominus vobiſcum*, & ſic ſervat in Urbe Summus Pontifex, & ſervatur ab omnibus. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Granaten.* & 28. Septembris 1675. *in Salernitana*.

400 Crux parva cum imagine Crucifixi poſita ſuper Tabernaculum in quo aſſervatur incluſum Sanctiſſimum Sacramentum in Altari, non eſt ſufficiens in Miſſa, ſed poni debet alia Crux in medio Candelabrorum. Et in Altari, in quo adeſt magna ſtatua Sanctiſſimi Cru-

Crucifixi non eſt neceſſe, ut ponatur alia Crux dum celebratur Miſſa. S. R. C. 16. Junii 1653. *in Roſſanen*. Vide n.604.

401 Miſſa votiva cantata de B. M. V. cum Gloria, & Credo, poteſt celebrari in die Dominico cauſa voti, ſeu alia cauſa. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Aretina*.

Hæc tamen non habet locum in Dominicis, & Octavis privilegiatis, licet neque duplicibus primæ, & ſecundæ Claſſis. Vide n.397.

402 Miſſa Sollemnis de S. Joſepho quando ejus Feſtum incidit in Feria II. III. & IV. Majoris hebdomadæ non poteſt cantari, etiam ob concurſum Populi, ſed debet omitti, nec poteſt in illis diebus fieri proceſſio in ejus honorem. S.R.C. 4. Auguſti 1663. *in una Urbis*.

403 Paſſio in Miſſis privatis legi debet a Celebrante in cornu Evangelii, licèt in Miſſa ſollemni legatur in cornu Epiſtolæ. Ita S. R. C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*.

404 In primis Veſperis Dominicæ Paſſionis, non ſolum Cruces, & Imagines Salvatoris, ſed etiam Icones Altarium, & omnes Imagines Sanctorū tegi debent. S.R.C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*.

405 In Conſecratione Epiſcoporum ſolus Epiſcopus conſecrādus ſemper uti debet colore albo, Conſecrator vero, & Aſſiſtentes debent uti colore, qui tempori convenit. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Granaten*.

Idem Ritus a fortiori ſervandus eſſe videtur etiam in Ordinationibus, itaut Sacris Ordinibus initiandi ſemper uti debeant colore albo, licèt Epiſcopus ordines conferens, & tres Sacerdotes manus imponentes utantur colore diei currentis.

406 Cruces, quæ fiunt a Sacerdote ſuper oblata, non ſunt faciendæ manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſverſa parte Crucis. S.R.C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*, & 24. Jul. 1683. *in Abiganen*.

407 Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur oblationem*, debent ita extendi, ut palmæ ſint apertæ, pollice dextero ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſupra manus, non vero infra manus. S. R. C. 4. Aug. 1663. *in una Dalmatiarum*.

408 Pars inferior Hoſtiæ præcidi debet, non autem ſuperior, quando dicitur *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum*. S. R. C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*.

409 Licèt Epiſcopus non celebret, ſed tantum aſſiſtat Miſſæ ſollemni, Celebrans debet ad confeſſionem reſpondere Epiſcopo uſque ad *Indulgentiam* incluſive, non vero ſimul cum illo dicere *in Nomine Patris &c.* S. R. C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*.

410 Finito Evangelio Miſſæ ſollemnis, cui aſſiſtit Epiſcopus cum Cappa, thurificandus eſt Celebrans, non vero Epiſcopus. S.R.C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*. Vide num. 1. & alios ibi notatos.

411 In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, ſacrificia poſſunt a Sacerdotibus celebrantibus applicari ad libitum, ſcilicet vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliquibus tantum.

tum. S. R. C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*.

412 Canonici Pluviali, Planeta, Dalmatica, vel Tunicella parati, non debent deferre Almutias; Canonico vero Defuncto induto Planeta, ſeu Dalmatica, vel Tunicella imponi poteſt Almutia ſuper Brachium. S. R. C. 4. Auguſti 1663. *in una Dalmatiarum*.

413 Canonici quando Miſſam celebrant de rigore uti poſſunt annulo aureo, ſed ſine gemma, & ſine aliqua effigie. S. R. C. 4. Aug. 1663. *in una Dalmatiarum*. Vide n. 192. 237. 450.

414 Canonici aſſiſtentes tenentur accipere biretum de manu Epiſcopi Cappa induti, & eidem reddere, non obſtante Decreto 3. Junii 1662. præcipiente per Cappellanum hujuſmodi implenda eſſe. S. R. C. 4. Auguſti 1663. *in Raguſina*.

415 In Cappella Palatii Epiſcopalis abſente Epiſcopo, vel Sede vacante, poteſt Vicarius Generalis Miſſam celebrare, & in diebus Feſtis ipſam audientes adimplent præceptum Eccleſiæ. S. R. C. 2. Julii 1661. *in Bituntina*.

Die vero 24. Novembris ejuſdem Anni *in Neapolitana* ſancitum fuit, non poſſe celebrari Miſſas etiam pro Animabus Purgatorii una hora poſt meridiem.

416 Archipresbytero Eccleſiæ tanquam Archipresbytero, & in functionibus Archipresbyteralibus, & ad ſe uti Archipresbyterum ſpectantibus, non competit uſus habitus Prothonotarii. S. R. C. 24. Maji 1664. *in Taurinen.*

417 Prothonotarius Apoſtolicus prima Dignitas alicujus Cathedralis non poteſt cum habitu Prothonotarii ſedere in Choro in ſuo ſtallo, ſed ſedere debet, ut dicitur in libro Cæremoniali. S. R. C. 12. Julii 1664. *in Triventina*.

418 Recitantes ex conceſſione Officium de SS. Corpore Chriſti in quacumque Feria V. per annum, non impedita Feſto novem Lectionum, illud recitare debent, ut in die ejuſdem ſollemnitatis, Miſſam vero ut in Votiva. S. R. C. 12. Julii 1664. *in Romana Ord. Min. S. Franciſci de Obſerv.*

419 In Miſſis de Beatis, quæ ſub Ritu duplici major: celebrantur, non debet dici *Credo*. S. R. C. 12. Julii 1664. *in Romana Ord. Min. S. Franc. de Obſerv.*

420 Miſſæ celebratio in Eccleſia (ſeu Oratorio) ſita in Territorio, extra Mœnia alicujus Oppidi, non poteſt prohiberi, antequam celebretur in Eccleſia Parochiali, & Matrice, non obſtante Decreto Epiſcopi in Synodo Diœceſana, aut quocumque alio etiam in erectione Eccleſiæ edito, celebrationem hujuſmodi prohibente. S. R. C. 30. Auguſti 1664. *in Camerinen.* & 24. Januarii 1665. *in Nucerina*.

421 Dignior Sacerdos, ad quem ſpectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti celebranti in die Purificationis, in Feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum miniſtrare, debet ab eodemmet Celebrante ſupradicta accipere ſtans, non vero flexis genibus. S. R. C. 30. Auguſti 1664. *in Sutrina*.

Inhærendo Cæremoniali Epiſcoporum lib. 2. cap. 17. num. 2. hoc Decretum intelligitur de Canonicis,

cis, & ideo non derogatur per aliud ſequens Decretum datum ſub numer. 590.

422 Anniverſaria, & Miſſæ cantatæ de Requiem, relictæ ex diſpoſitione Teſtatorum quotannis in die ipſorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, poſſunt celebrari, & proinde in Decreto die 5. Auguſti 1662. edito, non comprehenduntur. S. R. C. 22. Novembris 1664. *in Novarien.* approbante Alex. VII. in ejus Bullario.

Hoc Decretum intelligitur de unica Miſſa de Requiem cantata, non vero de Miſſis privatis. Vide n. 396. 424.430.438.439.483.490.

423 Archiptesbyter alicujus loci, & Eccleſiæ, quæ non habet Clerum, ipſo abſente, vel impedito, poteſt deputare in functionibus Parochialibus unum ex Cappellanis amovibilibus plurium Confraternitatum in ſua Eccleſia degentium ſibi bene viſum, non obſtante quòd alii Cappellani noviter inſtituti prætendant ad ipſos, uti non amovibiles, ſpectare. S. R. C. 20. Junii 1665. *in Ariminen.*

424 In die, quo celebratur Feſtum duplex etiam translatum prohibetur Miſſa de Requiem, niſi ſit præſens Cadaver: Anniverſarium poteſt anteferri, immo debet, & in Feriis majoribus debent omnino cantari duæ Miſſæ; & Collectæ pro Defunctis non admittantur, niſi in Miſſis Feſtorum ſimplicium, & Ferialium. S. R. C. 31. Julii 1665. *in una Nullius Provinciæ Treviren.* Vide n. 422. & 438.

Hoc Decreto non permittitur poſſe coram Cadavere celebrari Miſſas privatas de Requiem, ſed unicam Miſſam tantum cantatam, cum clare conſtet ex nonnullis reſolutionibus S. R. C.

425 Jus porrigendi, & dandi Aſperſorium Epiſcopo accedenti ad Cathedralem privative in omnibus functionibus ſpectat ad digniorem de Capitulo, non autem ad Vicarium. S. R. C. 31. Julii 1665. *in Marturanen.* Vide n. 61. & n. ibi notatos.

426 Quando exponitur Sacramentum in Altari pro initio quadraginta Horarum, vel Spiritualium Exercitationum, ſi accidat in Feſto primæ, vel ſecundæ Claſſis, ſive in Dominica privilegiata primæ, vel ſecundæ Claſſis, tunc in Collegiatis, vel duæ cantentur Miſſæ, una de Feſto, ſeu de Dominica poſt Tertiam; altera Votiva de Sacramento poſt Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione SS. Sacramenti. S.R.C. 13. Februarii 1666. *in Romana.*

Hæc regula obſervanda eſt etiam pro diebus, in quibus prohibetur fieri Officium de duplici, vel ſemiduplici.

427 In aſſignatione Miſſæ, & Evangeliorum, quæ debentur extra temtempus Paſchale SS. Martyribus Staniſlao Pontif. Petro, & SS. Nereo, & Achilleo ſervandæ ſunt Rubricæ generales. S. R. C. 18. Septembris 1666. *in Romana.*

428 Celebrans, & Aſſiſtentes, in Veſperis, & Miſſa ſollemni etiam in ſollemnitatibus debent ſedere in ſcamno, & non in ſede Camerali. S.R.C. 31. Julii 1665. *in Reginaten. in Calabria.*

429 Prima Dignitas in Cathedrali præcedit Vicario Capitulari, quia

cum hic habeat auctoritatem, & juriſdictionem a Capitulo, non debet præcedere primam Dignitatem, in qua Capitulum repræſentatur. S. R. C. 2. Aprilis 1667. *in Feretrana*. Vide n. 14. & n. ibi notatos, necnon n. 467.

430 Miſſæ de Feſto duplici celebratæ in Altari pro Animabus in perpetuũ privilegiato, & in quo proinde etiam in duplicibus ſint celebrandæ Miſſæ de Requiem ex obligatione, ſuffragantur, ac ſi celebratæ fuiſſent pro Defunctis juxta formam privilegiorum, ut declaravit Alexander VII. in ſuo Brevi, quod incipit: *Credite nobis*, 22. Januarii 1667. Vide n. 396. 422. 439. 490. 622. 623. 624. 625.

431 Miſſa Votiva dum cantatur pro re gravi de aliquo Sancto ſemper dici debet cum *Gloria*, & *Credo*, & cum colore, quo utitur in Feſto, cujus Miſſa cantatur. S. R. C. 13. Auguſti 1667. *in una Civitatis Quenchæ*. Vide n. 58. 401. 462. 606.

432 Intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Eccleſia non licet exponere Tabellam ſuper januam ipſius Eccleſiæ, cum inſcriptione: *Indulgenza per li Morti*, ſed tantum ſuper ipſo Altari privilegiato conſuetis verbis: *Altare privilegiatum pro Defunctis*. S. R. C. 13. Auguſti 1667. *in Romana*.

433 Miſſæ plures non poſſunt celebrari in Cappellis privatis nobilium a Sacerdotibus Regularibus. S. R. C. 23. Februarii 1661. *in Januen.*

434 Sacerdos Sæcularis, ſive Cappellanus; ſive non, qui recitavit Officium ſemiduplex, vel ſimplex, vel feriale, illo die celebrans in aliqua Eccleſia Regularium, in qua recitatum eſt ab ipſis Regularibus, eadem die Officium duplex de non præcepto, prout de aliquo Sancto ſui Ordinis, non poteſt dicere Miſſam de Requiem. S. R. C. 9. Junii 1668. *in Converſana*. Vide n. 558. 559. 560. 561. 562.

435 Miſſa S. Crucis, non debet ullo modo celebrari die Veneris infra Octavam Nativitatis D. N. J. C. non obſtante quacumque prætenſa conſuetudine illam celebrandi ſingulis diebus Veneris infra Annum, & ſignantur infra Octavam ſupradictam. S. R. C. 12. Januarii 1669. *in Florentina*.

436 Quando adeſt Legatum, quòd Sacerdos diſcedat ab Altari, recitet aliquod Evangelium, Pſalmũ, ſeu Orationem poſt terminatam Miſſam, debet oneri ſibi injuncto ſatisfacere poſt finem Miſſæ, exutis veſtibus Sacerdotalibus, & cum ſola Cotta in Altari, vel in Sacriſtia, & ſic Legatũ adimplere. S.R.C. 31. Auguſti 1669. *in Converſana*.

437 Miſſa Immaculatæ Conceptionis B. M. V. & continuatio qualibet die Sabbati ex particulari Populi devotione, & ex quo ſit Patrona loci, non conceditur, ſed ejus loco permittitur Miſſa de S. Maria in Sabbato; dummodo non ſit impedita ab aliis Feſtis duplicibus, ſeu ſemiduplicibus. S. R. C. 20. Julii 1669. *in Alexanen.*

438 Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ ex diſpoſitione Teſtatorum cum cantu, ſunt quotannis celebrandæ, poſſunt cantari, etiãſi ipſorum obitus inciderit in Feſto duplici majori. S. R. C. 20. Julii 1669. annuente Clemente IX. die

13. Au-

13. Auguſti ejuſdem Anni, in Decreto generali. Vide n. 396. 422. & alios ibi notatos.

439 Privilegium Alexandri VII. die 22. Januarii 1667. circa Miſſas de Feſto duplici in Altaribus perpetuo privilegiatis celebratas, extenditur etiam ad Altaria, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus privilegiata: ac proinde Miſſæ, quæ ibidem de Feſto currenti, in quo Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, ſive ex obligatione, ſive ex ſola Fidelium devotione celebrabuntur, ſuffragantur, ita ut Animæ Chriſtifidelium, pro quibus celebratæ fuerint, Indulgentias per privilegia hujuſmodi conceſſas, conſequantur in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi Miſſæ Defunctorum ad formam eorumdem privilegiorũ celebratæ fuiſſent. S.R.C. 20. Julii, annuente Clemente IX. 13. Auguſti 1669 & in ſuo Brevi, quod incipit: *Cum felicis record.* 23. Septembris ejuſdem Anni confirmatur. Vide etiam num. 396. 422. 430. 622. 623. 624. 625.

440 Miſſa B. M. V. ſub Invocatione ſeptem Dolorum Feria VI. infra hebdomadam Paſſionis ab iis, qui gaudent hujuſmodi Indulto, debet recitari cum *Gloria Patri* ad Introitum, & cum Pſalmo *Judica me Deus* ad Confeſſionem, ſed ſine *Gloria in Excelſis*. S. R. C. 31. Auguſti 1669. *in Tornacen.*

Præfata Miſſa a Benedicto XIII. die 22. Auguſti 1727. demandata fuit cum Officio ſub Ritu duplici majori pro Eccleſia univerſali, in *Gavant. Rubr. Miſſ. Pars Alt.* qua Miſſa dicitur *Gloria Patri* ad Introitum cum Pſalmo *Judica me Deus* ad Confeſſionem, cum *Gloria in Excelſis*, & *Credo*. In aliis tamen diebus etiam, ejuſdem hebdomadæ Paſſionis, quando celebratur hæc Miſſa uti votiva, debet quidem ad Introitum dici *Gloria Patri &c.* nec non ad Pſalmum *Judica me Deus*, licet omittatur Hymnus Angelicus *Gloria in Excelſis*, qui dicitur ſolum in Sabbato, ſemper vero ſine Symbolo.

441 Præcedentia debetur Coadjutori Canonici Ordinis Presbyteralis, non adhuc Sacerdoti, ſed in Minoribus Ordinibus tantum conſtituto, & pro ſuo Coadjuto Eccleſiaſticis functionibus, & Choro intereſſenti, Canonici quoque Ordinis Diaconalis, in Minoribus Ordinibus, vel in Sacro tantum Diaconatus Ordine conſtituti debent præcedere Canonicis Ordinis Subdiaconalis in Presbyteratus Ordine conſtitutis. S. R. C. 31. Maji 1670. *in Æſina*. Vide n. 14. & alios ibi indicatos.

442 Infra Octavam SS. Corporis Chriſti prohibentur Miſſæ votivæ quæcumque, vel pro Defunctis. S. R. C. approbante Clemente X. 21. Junii 1670. Vide n. 448.

443 Miſſam in Altari Majori, ubi eſt expoſitum publice SS. Sacramentum, non licet celebrare, præſertim ſi in Eccleſia adſunt alia Altaria, in quibus celebrari poſſit. S. R. C. 9. Auguſti 1670. *in Bononien.*

444 Miſſæ Defunctorum non poſſunt celebrari, niſi cum colore nigro, vel ſaltem violaceo. S. R. C. 21 Junii 1670. *in Oritana*.

445 Prothonotarius ſimplex Sacerdos, ſi vult præcedere aliis Sacerdotibus antiquioribus ſimplicibus quoad Ordines, & ætatem, debet incedere in habitu Prothonotarii, ſecus nulla eidem præcedentia debetur. S. R. C. 13. Septemb. 1670. *in Vintimilien.* Vide n.14. & alios ibi notatos.

446 Archidiacono primæ Dignitati non licet ſive in præſentia, ſive in abſentia Epiſcopi uti pulvinari ſerico, ſed coreo tantum. S. R. C. 13. Septemb. 1670. *in Beneventana.*

In qua, eadem die ſancitum fuit, quòd quando a Choro cantatur Symbolum in Miſſa non poteſt a Celebrante proſequi Offertorium, ſed debet expectari, donec terminatum fuerit Symbolum, de quo vide etiam n. 510.

447 Prima Dignitate impedita, vel abſente, ſuccedat ſecunda Dignitas in functionibus peragendis, & ſecunda impedita, ſuccedat tertia; & omnibus Dignitatibus impeditis, vel abſentibus, primus Canonicus id exequatur. S. R. C. 29. Novembris 1670. *in Senen.*

448 Miſſæ cantatæ Mortuorum infra Octavam Corporis Chriſti, non ſunt celebrandæ, niſi præſente Corpore. S. R. C. 12. Septembr. 1671. *in Nuſcana.* Vide 442. 526.

449 Functiones Pontificales, quæ abſente, vel impedito Epiſcopo, ſpectant ad primam Dignitatem, ſunt Feſtum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, Pentecoſtes, SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, Aſſumptionis B. M. V. Omnium Sanctorum, Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis, Tituli ejuſdem Eccleſiæ, Patroni Civitatis, nec non Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, Diſtributio Candelarum, Cinerum, Palmarum, celebratio Officii Feriæ V. in Cœna Domini, Feriæ VI. in Paraſceve, Feſtum Paſchatis Reſurrectionis D.N. & dies ſollemnis Corporis Chriſti cum Proceſſione. S. R. C. 3. Decembris 1672. *in Andrien.*

450 Prothonotario Apoſtolico in celebratione Miſsæ non licet deferre annulum in digito. S. R. C. 3. Martii 1674. *in Baren.* Vide n.192. 236. 413.

451 In exequiis Parvulorum in Feriâ V. & VI. & Sabbato Majoris hebdomadæ poteſt omitti *Gloria Patri* in Pſalmis qui dicuntur, pro conformitate temporis. S. R. C. 16. Januarii 1677. *in Hiſpalen.*

452 Ad Benedictionem ſollemnem Epiſcopi omnes, etiam Magiſtratus Civitatis tenentur genufleſtere præter Dignitates, & Canonicos Cathedralis. S. R. C. 21. Martii 1676. *in Ferentina*, & 23. Martii 1641. *in Imolen.*

453 Miſsa aſſignata Feſto Conceptionis B. M. V. pro Fratribus Minoribus non poteſt dici per annum, uti votiva, etiam in Sabbatis. S. R. C. 30. Septembris 1679. *in una Ordinis Cappuccinorum.*

Ex Rubricis ſparſim in corpore Miſsæ Immaculatæ Conceptionis B. M. V. in Miſsali Fratrum Minorum ab Innocentio XII. denuo approbatis, apparet, eandem Miſsam uti votivam ab ipſis recitari poſſe per annum.

454 In aſperſione aquæ benedictæ, quæ diebus Dominicis fit a Sacerdote Alba, & Stola induto, vel etiam

etiam cum Pluviali immediate celebraturo Miſsam Conventualem, Stola aptanda eſt ante pectus ad modum Crucis, non vero pendens a collo ad utrumque latus. S.R.C. 30. Septembris 1679. *in una Capuccinorum*.

455 Sacerdotes in die Cœnæ Domini, SS. Chriſti Corpus ſumpturi, poſsunt deferre Stolam, vel ante pectus, vel a collo pendentem. S. R. C. 30. Septembris 1679. *in una Cappuccinorum*

456 In Proceſſionibus SS. Sacramenti, quæ occaſione quadraginta horarum fiunt per Eccleſias, debent proceſſionaliter incedentes ante Sacramentum in occurſu, & tranſitu a latere ejuſdem facere genuflexionem, dummodo in tranſitu videatur. S. R. C. 1. Martii 1681. *in una Canonicorum Regular. Lateranenſium*. Vide n. 11. 178.

457 In Proceſſionibus Candelarum, Palmarum, & ſimilium, quæ fiunt per Eccleſias ſine SS. Sacramento non eſt pulſanda Campanula ad elevationem Hoſtiæ in Miſsa privata. Quòd ſi pulſatur, & advertatur Elevatio, tunc genuflectendum eſt utroque genu a tranſeuntibus ante Altare, ubi Miſsa celebratur, & depoſito SS. Sacramento, progrediendum eſt. Similiter ſi alii tranſeant in elevatione Calicis. S. R. C. 1. Martii 1681. *in una Canon. Regular. Lateranen.* Vide numer. 11. 178.

458 In nocte Nativitatis Domini non poſſunt dici tres Miſſæ privatę immediate poſt decantatam, circa quod adeſt Decretum tenoris ſequentis: *in Lucana*. Inhærendo aliis Reſolutionibus circa celebrationem trium Miſſarum in nocte Natalis Domini alias editis, & ſignanter ſub die 7. Decembris 1641. iterum declaravit S. R. C. non eſſe permittendum uſum introductum a nonnullis Canonicis, & Presbyteris Eccleſiæ Cathedralis Civitatis Lucanæ celebrandi tres Miſſas privatas immediate poſt decantatam Miſſam ſolleumnem in media nocte Natalis Domini, ſed omnino prohibendum. Hac die 22. Novembris 1681. *in Lucana*. Idem decrevit 15. Septemb. 1668. *in Januen.* Vide n. 282. 487.

459 Qui habent Privilegium celebrandi Octavas in Quadrageſima, occurrente die infra Octavam in Feria IV. Cinerum, nullam debent facere Commemorationem de Octava, neque in laudibus, neque in Miſſa. S. R. C. 24. Januarii 1682. *in Marſicana*.

460 In diebus infra aliquam Octavam occurrentibus in Quadrageſima, debent Privilegiati dicere Miſſam Conventualem de Feria currente cum Commemoratione Octavæ, quamvis recitaverint Officium de die infra Octavam. S. R. C. 24. Januarii 1682. *in Marſicana*.

461 Regulares tenentur celebrare ſub Ritu duplici primæ Claſſis Feſtum de Patrono principali Loci, ac Titularis Eccleſiæ Cathedralis, Patroni principalis Regni, vel Provinciæ, ſed ad Octavam non tenentur. S. R. C. 20. Mart. 1683. *in una Ordinis Minorum de Obſervantia*.

462 Receptio ad habitum, & ad profeſſionem religioſam ſub re gravi numerari non poteſt, ut ex con-

conſuetudine cantari poſſit Miſſa votiva ſollemnis etiam de Spiritu Sancto in Dominicis, vel duplicibus, & hic abuſus omnino eſt derogandus. S. R. C. 24. Julii 1683. *in Ruremunden.* Vide n. 8. 237. 401. 431. 478. 606.

463 Miſſæ votivæ de SS. Sacramento, vel de B. M. V. in cantu fundatæ, dici non poſſunt in duplicibus, aliiſque diebus duplicia excludentibus; ſed cantari debent Miſsæ de Feſto currenti, cum applicatione Sacrificii, juxta Decretum editum die 19. Maji 1614. ſicque ſatisfieri, & Benefactorum mentem impleri, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium declaravit. S. R. C. 24. Julii 1683. *in Ruremunden.* Vide num. 144.

464 In Proceſſionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis Præcedentia debetur Beneficiatis ejuſdem ſupra Parochos. S. R. C. 2. Octobris 1683. *in Taurinen.* Vide num. 14. & alios ibi notatos.

Hoc Decretum ita intelligitur, quando Parochi non ſunt de gremio illius Capituli; ſecus vero ſi Parochi habent Stallum in Choro, & ſunt de gremio illius Capituli, ut declaravit. S. R. C. 22. Aug. 1688. *in Bituntina.*

465 Vicario Foraneo ratione ſui Vicariatus nulla debetur præcedentia, ſeu præeminentia, & ad Præpoſitos forenſes ſpectat præcedentia, ſuper Vicarios foraneos in Proceſſionibus, ſeſſionibus, & aliis actibus fieri ſolitis, occaſione Synodi Diœceſanæ. S. R. C. 11. Mart. 1684. *in Papien.* Vide n. 14. & alios ibi notatos, præſertim n. 480.

466 Vicario Apoſtolico in omnibus Eccleſiis, & Eccleſiaſticis functionibus debentur tantum illæ prærogativæ, quibus gaudent Vicarii Generales Epiſcopi, & titulus *Illuſtriſſimi* Vicario Apoſtolico non debetur. S. R. C. 12. Auguſti 1684. *in Spoletana*, & 12. Auguſti 1684. *in Imolen.*

467 Vicario Generali debetur primus, & dignior locus, ac præcedentia ſupra primam, & omnes alias Dignitates, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, tam in Choro, quàm in Proceſſionibus, & aliis functionibus Eccleſiaſticis. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in Meliten.* Vide n. 14. & alios ibi notatos, & vide n. 429.

468 Qui recitat Officium de Sancto, de quo habet Inſignem Reliquiam in propria Eccleſia; ſi celebrat eo die in alia Eccleſia debet omittere *Credo*. S. R. C. 2. Decembr. 1684. *in una Canonicorum Regularium Lateranen.*

469 Clerus, qui habet Indultum recitandi Officia Sanctorum, quorum Inſignes Reliquiæ aſſervantur in aliena Eccleſia, quæ habet Clerum ſeparatum, in Miſſis non debet dicere *Credo*. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regular. Later.*

470 In Miſſis votivis privatis, de SS. Sacramento, & de Officio duplici, quæ celebrantur in Eccleſiis, ubi adeſt SS. Sacramentum expoſitum occaſione quadraginta horarum, non dicitur *Credo*, niſi aliter competat Miſsæ Officii duplicis de die. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Later. Later.*

Idem ſtatuitur in Inſtructione Cle-

mentis XI. pro expoſitione SS. Sacramenti occaſione Quadraginta horarum §.10.

471 In Miſsa privata de Sancto duplici, vel ſemiduplici, de quo tali die fit Officium, poteſt quidem fieri Commemoratio de SS. Sacramento expoſito occaſione Quadraginta horarum, ſed omittenda in Feſtis primæ, & ſecundæ Claſſis. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canon. Regular. Later.* Vide n. 219.

472 Durante expoſitione SS. Sacramenti occaſione Quadraginta horarum, regulariter celebrari non poteſt Miſsa privata de *Requiem*, licet occurrat Officium hujuſmodi Miſsas admittens: neque cantari poteſt Miſsa Defunctorum pro adimplenda mente Teſtatoris, ſive Anniverſario ſatisfaciendo. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regular. Later.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

473 In Miſſa privata de Feſto ſemiduplici, ſimplici, ſeu votiva, vel de infra Octavam, ſive de Feria non privilegiata, poteſt in penultimo loco dici Collecta pro particulari Defuncto, puta: *Inclina*, vel *Deus, qui nos Patrem &c.* & ſimilia, ſed ob id non eſt omittenda ulla ex Collectis pro tempore aſſignatis, puta: *A cunctis*, vel *Eccleſiæ*. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.*

474 Qui in Sabbato infra aliquam Octavam B. M. V. recitat Officium de aliquo Sancto, eo die occurrente, volens celebrare Miſſam votivam de B. V. tenetur quidem dicere Miſſam feſtivam cum *Gloria*, ſed ſine *Credo*. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Lateran.*

475 Qui in Sabbato recitat Officium de B. M. volens celebrare Miſſam votivam de aliquo Sancto, non debet dicere *Gloria*, neque *Præfationem* B. M. V. ſed communem. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.* Vide n. 608.

476 Non eſt omittenda una ex aſſignatis Orationibus in Miſſa, veluti tertia *A cunctis*, ſi ſecunda eſſet de Feſto ſimplici, ut ejus loco dicatur Oratio imperata, veluti *Deus refugium*; ſed poſt tertiam Orationem *A cunctis*, poteſt & imperata dici, cum in Miſſa de ſemiduplici, vel ſimplici, vel votiva, non ſint neceſſario dicendæ Collectæ impares, puta tres, quinque, vel ſeptem. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.*

477 In Exequiis poſt abſolutionem, quæ fit ſupra Cadaver in die obitus, vel ſupra Tumulum in die Anniverſario, dicto ℣. *Requieſcant in pace*, ſubjungi debet: *Anima ejus, & Animæ omnium Fidelium Defunctorum per miſericordiam Dei requieſcant in pace*; ſed ſuper lecticam, ſeu caſtrum doloris in cõmemoratione omnium Fidelium Defunctorum, nihil eſt ſuperaddendum. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.*

478 In Eccleſiis B. M. V. dicatis, ſeu aliis Sanctis, ubi adeſt immemorabilis conſuetudo cantandi Miſſam votivam de B. M. V. ſingulis Sabbatis, licite continuari poteſt, etiamſi occurrat Officium duplex, dummodo non omittatur ſuo tempore Miſſa Conventualis. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.* Vide n. 273.

479 In Miſſa Patroni minus principalis

lis non debet dici *Credo*. S.R.C. 2 Decembris 1684. *in Beneventana*, & 15. Septembris 1691. *in Licien.* in qua declaratum fuit, particulam *Patroni* intelligendam eſſe de Patrono principali tantum, nec extendi poſſe ad minus principales, & ideo in horum Miſſa non eſſe dicendum Symbolum.

480 Vicarii foranei in functionibus Eccleſiaſticis, nimirum Miſſis, Veſperis, & Proceſſionibus, ſeſſionibus locorum, aliiſque ſimilibus non debent præcedere Archipresbyteris, aliiſque Curatis Parochialium. In Congregationibus vero caſuum conſcientiæ, quæ ſolent fieri, debent præcedere ſupra omnes, etiam Archipresyteros. S.R.C. 10. Februarii 1685. *in Imolen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos, præſertim n. 465.

481 Præceptum, quòd in nocte Nativitatis Domini poſt Miſſam decantam non poſſint ſucceſſive aliæ duæ Miſſæ celebrari, nec Communio exhiberi Eucharistica Fidelibus depoſcentibus, ligat etiam omnes Regulares tum Ordinum Mendicantium, tum Congregationum Monachalium, tum etiam Patres Societatis Jeſu, tum omnes cujuſcunque alterius Inſtituti, etiam ſpeciali mentione nominandi. Neque poſſunt excipi in Eccleſia Confeſſiones, maxime mulierum, durante tempore nocturno, ſed expectandum eſt, ut illuceſcat Aurora tam pro Confeſſionibus mulierum excipiendis, quàm pro Euchariſtia miniſtranda Fidelibus utriuſque ſexus. S.R.C. 23. Martii 1686. *in Senen.* Vide n. 282. 458. & 15. Septembris 1668. *in Jaunen.*

482 Reliquiæ Sanctorum, quæ deferuntur in Proceſſionibus per Civitates, & Oppida non debent deferri ſub Baldachino. S.R.C. 23. Martii 1686. *in Calaguritana.* Vide n. 163. 230. 264. 585.

483 Anniverſaria, ſive Miſſæ quotidianæ cantatæ de Requiem, relictæ ex diſpoſitione Teſtatorum pro certis diebus, hiſque impeditis die Dominico, ſeu alio Feſto de præcepto, cantari poſſunt in diebus ſubſequentibus, ſeu antecedentibus, in quibus occurrunt Officia de Feſto duplici majori, non tamen de præcepto, præcipue de Sanctis alicujus Ordinis, non relicta tamen Miſſa in cantu de Feſto duplici minori occurrente, quatenus adſit obligatio cantandi. S.R.C. 4. Maji 1686. *in una Canonicorum Regul. Lateranen.* Vide num. 20. & alios ibi notatos.

484 Cum primùm accipitur nuntium de obitu in loco diſtiro alicujus poteſt cantari Miſſa de Requiem, ut in die obitus pro ejus Anima in Feſto duplici majori, vel minori, non tamen de præcepto, ut citius ſuffragetur Animæ Defuncti, non relicta tamen Miſſa in cantu de Feſto duplici, quatenus adſit obligatio. S.R.C. 4. Maji 1686. *in una Canonicorum Regul. Lateran.*

485 In Anniverſario translato ob Feſtum de præcepto non variari debet Oratio: *Cujus Anniverſarium depoſitionis diem commemoramus*? ſed recitanda, ut in Miſſali. S. R. C. 4. Maji 1686. *in una Canonic. Regul. Lateran.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

486 Quando in Miſſa ſollemni Concionator poſt Salutationem Angelicam,

licam, ſalutat Miniſtros Altaris, ſeu facit reverentiam, non eſt incongruum, ſi Miniſtri Altaris, & ipſe Celebrans correſpondeat ſalutationi Concionatoris diſcooperiendo caput. S.R.C. 20.Julii 1686. *in Angenopolitana*.

487 In Natali Domini in tribus Miſſis poſt ſumptionem Sanguinis, eundo, & redeundo in medium Altaris, non eſt facienda genuflexio, vertendo ſe Celebrans ad *Dominus vobiſcum*, & ad dandam benedictionem debet renes vertere ad Altare, licèt ſpecies vini non ſint exſiccatæ in Calice, & ſerventur Rubricæ Miſſalis Romani de Ritibus ſervandis in celebratione Miſſarum 11. & 12. n. 2. S. R. C. die 20. Julii 1686. *in Angenopolitana*. Vide n. 537.

488 In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, poteſt fieri Officium de Feſto duplici minori, etiam translato, ſed Miſſæ privatæ ſunt celebrandæ de Requiem. S. R. C. 5. Octobris 1686. *in una Urbis*. Vide n. 536.543.683.

His Decretis non derogatur per alterum n. 631. ob peculiarem inſpectionem ibi expoſitam.

489 Vicario Generali in functionibus Eccleſiaſticis, in Choro, Proceſſionibus, Synodo, & aliis actibus publicis, & privatis competit præcedentia ſupra Capitulum Cathedralis. S. R. C. 13. Martii 1688. *in Lauden.* Vide n. 14. & ibi notatos.

Decreta Alexandri VII. & Clementis IX. (de quibus num. 430. & 438.) circa Miſſas Defunctorum in Altaribus pro Animabus privilegiatis non celebrandas, occurrente Feſto duplici, explicantur ab Innocentio XI. in ſuo Brevi, quod incipit: *Alias poſtquam*, & deinde a Clemente XI. ut videre eſt numer. 622. & ſeq.

490 Occurrente Feſto S. Marci die Dominico, in Miſſa Rogationum non dicitur *Credo*, quia eſt Miſſa Ferialis. S. R. C. 25. Septembris 1688. *in Mutinen.* Vide num. 18. & alios ibi notatos.

491 Quando occaſione belli contra Turchas dicitur Collecta, vel Miſſa contra Paganos non poteſt mutari nomen *Paganorum*, dicendo *Turcharum*, vel *Hæreticorum*. S.R.C. 30. Julii 1689. & 4. Apris 1626. *in Egitanien.*

492 Canonici Sacerdotes, quamvis poſſeſſione Canonicatus poſteriores, ubi præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſemper, & ubique præferendi ſunt Canonicis inferioris Ordinis, etiam poſſeſſione Canonicatus anterioribus, non obſtante immemorabili conſuetudine, quam abuſum inpreſcriptibilem eſſe declaravit. S. R. C. 30. Julii 1689. *in Sutrina*. Vide n. 14. & ibi notatos.

493 Vicario Generali quotidiano habitu induto, ſive ſi ſit Prothonotarius cum Rocchetto, & Mantelletto, danda eſt præcedentia ſemper, & ubique ſuper omnes Dignitates, & Canonicos ſacris veſtibus non indutos. S. R. C. 30. Julii 1689. *in Iſclana*. Vide num. 14. & alios ibi notatos.

494 In Proceſſione ſollemni SS. Corporis Chriſti, quando Proceſſio ſiſtit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent ſedere, neque in ſcamno, neque in ſedibus, etiamſi deferantur ad orna-

tum tantum. S.R.C. 21. Januarii 1690. *in Hiſpalen.* Vide n. 8. & ibi notatos.

495 In Sabbato Sancto, etiamſi occurrat Feſtum Annunciationis B. M. V. celebratio Miſſarum privatarum omnino prohibetur in quibuſcumque Eccleſiis, & Oratoriis, tam publicis, quàm privatis, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, ſed unica tantum Miſſa Conventualis unà cum Officio ejuſdem Sabbati Sancti celebretur. S. R. C. 11. Februarii, approbante Alexandro VIII. 11. Martii 1690. Vide n. 188. 501. 504.

496 Vicario Generali nunquam competit præcedentia ſupra Canonicos ſacris veſtibus indutos, neque in Choro, neque in Proceſſionibus, nec competit uſus ſacrarum veſtiũ, niſi ſit de gremio Capituli, & eo caſu ſtare debet in loco ſuæ receptionis, juxta aliàs reſoluta. S.R.C. 2. Decembris 1690. *in Adjacen.* Vide n. 14. & ibi notatos.

497 In Proceſſionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum, vel Lignum Crucis, tam Clerus, quàm Sæculares detecto capite incedere debent; in aliis vero Proceſſionibus, in quibus deferuntur Reliquiæ, vel ſtatuæ Sanctorum tunc Sæculares, & Eccleſiaſtici, qui eas deferunt, detecto capite, alii vero Clerici poſſunt incedere tecto capite, cum bireto; quando vero non geſtantur Reliquiæ Magiſtratus ad inſtar Cleri poteſt incedere capite cooperto. S. R. C. 2. Septembris 1690. *in Cajetana.* Vide n. 8. & ibi notatos.

498 Officia Sanctorum ratione Corporis, ſeu inſignis Reliquiæ recitanda, intelligi debent de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano deſcriptis; & dummodo conſtet de identitate Corporis, ſeu Reliquiæ inſignis illiuſmet Sancti, qui reperitur in Martyrologio Romano deſcriptus. De cæteris autem Sanctis in prædicto Martyrologio non deſcriptis, aut quibus a S. Sede non fuerit ſpecialiter conceſſum, Officia recitari, & Miſſæ celebrari non debent, non obſtante quòd ipſorum Corpora, vel inſignes Reliquiæ in Eccleſiis aſſerventur; quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis, debita Fidelium veneratio (prout hactenus ſervatum eſt) exhibeatur, ſed abſque Officio, & & Miſſa, ſub pœnis de non ſatisfaciendo præcepto recitandi Officiũ, aliiſque in Conſtitutione S. Pii V. contentis. S. R. C. 11. Auguſti in Decreto generali ab Innocentio XII. approbato 19. Octobris 1691. prout in ejus particulari Bullario. Vide n. 163. 230.

499 Concionator abſente Epiſcopo debet prius ſalutare Canonicos Cathedralis in apparatu Chorali capitulariter ſedentes, & deinde Gubernatorem Sæcularem Civitatis. S. R. C. 11. Auguſti 1691. *in Vercellen. Salutationis.*

500 Canonici ſemper, & quandocumque tenentur in Miſſis ſollemnibus, & Conventualibus, quæ a Dignitatibus, & ab ipſis cantantur per gyrum, præcipue in diebus Feſtis, ex obligatione Capitulari, aſſiſtere ſibi metipſis gradatim in miniſterio Subdiaconi, & Diaconi, nec poſſunt ſubſtituere alios ſimplices Sacerdotes non de gremio Capituli ad exercendum Officium Sub-

Subdiaconi, & Diaconi in hujuſmodi ſollemnium Miſſarum celebrationibus, etiam aſſiſtente Epiſcopo, non obſtante quacunque antiqua conſuetudine. S. R. C. 15. Septembris, & 15. Decembri 1691. *in Sarnen.* quod pariter 14. Junii 1692. fuit demandatum *in una Bituntina*.

501 Si Feſtum S. Joſeph. occurrat in Feria V. majoris hebdomadæ, ejus Officium transferendum erit ad aliam diem juxta Rubricas Breviarii Romani, & Decreta Sac. Congregationis; cæterum præceptum audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus, non erit transferendum, ſed ſervandum in prædicta Feria V. adeoque per Ordinarios locorum accurate providendum, ut eo die aliquæ quidem Miſſæ privatæ, ante celebrationem ſolitæ Miſſæ Conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non deſint: ſed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Miſſa ſollemni illius diei, quo Eccleſia SS. Euchariſtiæ Sacramenti inſtitutionem, & memoriam recolit, ſumma religione hactenus retentus, nullatenus omittatur. S. R. C. 13. Septembris 1692. & habetur in Bullario particulari Innocentii XII. Vide n.495. 504. 632.

502 Si Officium, & Miſſa de aliquo Sancto celebrentur in Cathedrali, vel Matrice, ſeu Parochiali propter inſignem Reliquam, quæ ibi aſſervatur, non poteſt celebrari per Civitatem, ſed in ipſa ſola Eccleſia ex Decreto Sac. Congregationis, contra abuſus, edito 8. Aprilis 1628. & impreſſo in Miſſali, & Breviario Romano. Si autem Officium conceſſum ſit univerſo Clero Civitatis de aliquo Sancto, cujus inſignis Reliquia aſſervatur in Cathedrali, vel Matrice, ſeu Parochiali, tunc Miſſa cum Symbolo celebranda eſt in ipſa Eccleſia tantum; in aliis vero Eccleſiis ſine Symbolo ex Rubrica Miſſalis Romani 11. de Symbolo, juxta Decretum 2. Decembris 1684. *in una Ordinis Canonicorum Regul. Lateran.* S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galiarum*.

503 Ubi eſt Confraternitas SS. Sacramenti, quando in una Dominica cujuslibet Menſis fit proceſſio intra, vel extra Eccleſiam cum Sanctiſſimo Sacramento, debet dici Miſſa de Dominica. S. R. C. 19. Januarii 1693. *in una Galliarum*. Vide n 8. & ibi notatos.

504 Quando Feſtum Annunciationis B. M. V. occurrit in Sabbato Sancto, Miſſæ privatæ celebrari non poſſunt, & Feſtum Annunciationis transferendum eſſe ad Feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, tanquam ad diem propriam, & fixam, juxta Decretum 11. Februarii, & 11. Martii 1690. Quando vero occurrit in Feria V. in Cœna Domini ſervandum eſt Decretum generale pro Feſto S. Joſeph editum 13. Septembris 1692. S. R. C. 11. Januarii 1693. *in una Galliarum*. Vide num.501. & alios ibi datos.

505 Miſſæ privatæ de Requiem, Corpore præſente, & inſepulto dici non poſſunt diebus, quibus fit de Officio duplici, vel aliis a Rubrica vetitis, & quamcumque conſuetudinem tamquam abuſum abolendã, juxta diſpoſitionem Rubricæ V. Miſſalis Romani de Miſſa Defun-

ctorum num.2. in fine, & Decreta Sac. Congregationis, & ſignanter Generale 5. Auguſti 1662. ſervanda eſſe mandavit. S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galliarum*. Vide n.16.69. & alios notatos.

506 In Miſſa ſollemni de Feria Commemoratio non eſt facienda de Sancto ſemiduplici occurrente, cujus Miſſa pariter cantanda eſt abſque Commemoratione Feriæ, & in utriſque Miſſis tempore Paſſionis dicenda eſt tantum ſecunda Oratio *Eccleſiæ*, *vel pro Papa*, ut docet Gavantus. In Miſſis autem privatis de Feſto ſemiduplici, cum ſit clara diſpoſitio Rubricæ IX. de oration. num. 5. dicenda eſt ſecunda oratio de Feria, 3. Eccleſiæ, vel pro Papa; De ſimplici vero facienda eſt Commemoratio juxta eandem Rubricam. S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galliarum*. Vide n. 375. 614. 700.

507 Si in die S. Marci poſt Proceſſionem in Eccleſia Minori, ſeu non Collegiata cantetur unica Miſſa ipſa debet eſſe de Rogationibus, & ſervanda eſt Rubrica Miſſalis Romani poſita ante Miſſam Feſti Sancti Marci, ubi præſcribitur, quòd de prædicto Sancto cantanda eſt Miſſa tantummodo quando Proceſſio terminatur ad Eccleſiam eidem Sancto dicatam, quemadmodum cavetur in Cæremoniali Epiſcoporum lib.2. cap.32. Et decrevit S. Congregatio 23. Maji 1603. & alias pluries. S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galliarum*. Vide n.18. & alios ibi notatos.

508 Occurrente Vigilia S. Mathiæ Apoſtoli in Feria tertia poſt Dominicam Quinquageſimæ obſervandum eſt jejunium, quod non poteſt anticipari ratione Carnis Privii. S. R. C. 23. Januarii 1694. *in Ariminen.*, *& una Decretum*.

509 Parochis miniſtraturis SS. Sacramentum Infirmis, non eſt licitum de die, neque de nocte uti parvo Pileolo in delatione ejuſdem per Civitatem, ſub prætextu alicujus infirmitatis, abſque ſpeciali Sanctæ Sedis licentia. S. R. C. 13. Auguſti 1695. *in una Urbis*.

510 Sacerdos, qui celebrat Miſſam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Sybolum, non poteſt eam proſequi eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum. S.R.C. 17. Decembris 1695. *in Januen.*

Idem ſtatutum fuit die 13. Septembris 1670. *in Beneventana*, ut videre eſt n.479.

511 In Eccleſiis, in quibus occaſione Quadraginta horarum, expoſitum detinetur Auguſtiſſimum Sacramentum congruentius abſtinendum eſt a celebratione Miſſarum Defunctorum, etiam ſi ex præſcripto Teſtatorum eſſent celebrandæ. S. R. C. 27. Aprilis 1697. *in Eugubina*.

512 Evangelium pro ſollemni benedictione Palmarum a Sacerdote celebrante abſque Diacono, & Subdiacono, canendum eſt in cornu Epiſtolæ. S. R. C. 27. April. 1697. *in Eugubina*.

513 Diaconus miniſtrans thus Canonico celebranti, ut benedicat, debet dicere: *Benedicite Pater Reverende*, & non *Pater Reverendiſſime*. S. R. C. 4. Aprilis 1699. *in una Burgi S. Sepulchri*.

514 In Vigilia Epiphaniæ dici non poſſunt Miſſæ privatæ Defunctorum.

rum. S. R. C. 1697. *in Panormitana.* Vide n.607. 635. 651.

515 In Eccleſiis, tam Parochialibus, quàm non Parochialibus, ubi deeſt numerus Cantorum non poteſt celebrari in Sabbato Sancto unica Miſſa privata, loco ſollemnis, ut in eiſdem Eccleſiis fiat benedictio, tam Luminis, & Cerei, quàm Aquæ attentis maxime Decretis 11. Februarii, & 11. Martii 1690. prohibentibus celebrationem Miſſarum privatarum, & unicam tantum Miſſam Conventualem una cum Officio Sabbati Sancti celebrari præcipientibus. S. R. C. 13. Julii 1697. *in Januen.*

Benedictus vero XIII. juſſit in omnibus Parochialibus debere omnes functiones ſollemnes, etiam ſine numero Cantorum, & miniſtrorum, & parvum Cæremoniale pro Eccleſiis minoribus e vulgari præcepit anno 1725. ac ſervari mãdavit diebus Purificationis B.M.V. Feria IV. Cinerum, Dominica Palmarum, Feria V. in Cœna Domini, Feria VI. in Paraſceve, & Sabbato Sancto.

516 Benedictio Aquæ in Sabbato S. etiam ſine infuſione Olei Sancti, fieri non poteſt in Eccleſiis non habentibus fontem baptiſmalem; quamvis uſus ſit in hujuſmodi Eccleſiis talem benedictionem fieri. S. R. C. 13. Julii 1697. *in Januen.*

517 In Eccleſiis permittuntur Altaria tantum antiqua Sanctis veteris Teſtamẽti Prophetis dicata. S.R.C. S. R. C. 3. Auguſti 1697. *in Imolen.*

518 In depoſitione Defunctorum in verbis illis: *Non intres in judicium cum ſervo tuo Domine, quia nullus apud te juſtificabitur homo.* Quando eſt Mulier, aut plures ſunt Defuncti, non poſſunt verba *Servo tuo*, immutari in *Serva tua*, vel *Servis tuis*, abſque Sacræ Rubricæ læſione, & ſervandum eſt Rituale. S. R. C. 31. Auguſti 1697. *in Fanen.*

519 Non eſt tolerandus uſus, qui in aliquibus Eccleſiis ſervatur Fer. VI. in Paraſceve, incenſandi iterum SS. Sacramentum poſt incenſationem Oblatorum, omittendo conſuetam Crucis incenſationem, cum ſit contra Rubricam illius diei. S. R. C. 3. Auguſti 1697. *in Panormitana.* Vide n.535.

520 Ante Verſiculum, qui dicitur Communio cooperiendus eſt Calix velo in anteriori parte, prout ante Confeſſionem. S. R. C. die 1. Martii 1698. *in Pragen.*

521 Si in Feria III. Rogationum occurrat Feſtum Simplex in Cathedralibus, & Collegiatis, non ſunt cantandæ duæ Miſsæ. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

522 In abſolutione in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, non eſt dicenda tota Concluſio in Oratione. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

523 In expoſitione, & depoſitione SS. Sacramenti, etiam cauſa devotionis non eſt addendum Alleluja ad ℣. *Panem de Cælo.* S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

Hoc Decretum non comprehendit tempus Paſchale, & Octavam Corporis Chriſti, tunc enim addendum eſt ad prædictum ℣. *Alleluja.*

524 In Anniverſario occurrente in Feſto duplici ſecundæ Claſſis, non poteſt cantari Miſsa de Requiem. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide

num.

num. 20. & alios ibi notatos.
525 In duplicibus primæ Claſſis, etiã præſente Corpore non poteſt cantari Miſsa Defunctorum, & multo minus dicenda eſt una Miſsa privata deficientibus Clericis in Choro. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*
526 Infra Octavas privilegiatas non non poteſt cantari Miſsa Defunctorum in Anniverſario, & Officio ſollemni. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide n. 448.
527 In die Anniverſarii, & depoſitionis non poteſt cantari Miſsa Defunctorũ loco Conventualis.S.R.C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide num. 198. 604.
528 In Dominicis Adventus, & Quadrageſimæ, in quibus fit de duplici primæ Claſſis non ſunt cantandæ duæ Miſsæ. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*
529 Si Anniverſarium anticipetur, & poſtponatur per aliquot dies, poteſt dici Miſsa, ut in Anniverſario. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.
530 Occurrente Feſto S. Marci infra Octavam Paſchatis, in Miſsa Rogationum non eſt dicendum *Credo*. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide n.18. & alios ibi notatos.
531 Deficiente Subdiacono pro Miſſa ſollemni, data neceſſitate, poteſt permitti per Superiores, ut ſubſtituatur conſtitutus in Minoribus Ordinibus, ad cantandam Epiſtolam paratus abſque Manipulo. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*
532 Sacerdos Miſsam celebraturus tranſiens ante Altare, ubi fit Populi Communio, non debet permanere genuflexus, donec, & quouſque terminetur Communio.S.R.C. 5. Julii 1698. *in Collen.*
533 In Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, quæ habet privilegium recitandi Officium novem Lectionum qualibet hebdomada non impedita, non poteſt cantari unica Miſsa Feriæ, cũ Commemoratione Officii currentis novem Lectionum, quando eo die occurrit Feria quæ habet Miſsam propriã. S.R.C. 5. Julii 1698. *in Collen.*
534 Poteſt permitti, quod Hebdomadarius, aut alius Canonicus poſt Proceſſionem in Feſto alicujus Sancti, ſtans ad Altare majus, benedicat Populum, habens tantum Superpelliceum, & Stolam, ſicut in aliis Proceſſionibus, in quibus circumferuntur aliquæ Reliquiæ cum Alba, Stola, & Pluviali. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*
535 In Feria VI. Paraſceves Thurificanda ſunt oblata; ſed poſt thurificationem Oblatorum, non eſt iterum thurificandum Sacramentum, ob cujus tamen præſentiam non eſt omittenda thurificatio Crucis, ſed Crux, & Altare thurificanda ſunt eo prorſus modo, quo fit in aliis Miſſis, non omiſſis debitis genuflexionibus, tranſeundo ante Sanctiſſimum Sacramentum. S. R. C. 5. Julii 1698 *in Panormitana.* Vide num. 519.
536 In die Commemorationis omnium Defunctorum in Eccleſiis thedralibus, vel Collegiatis, ubi quotannis occurrit dies octava Dedicationis Eccleſiæ, Miſsæ privatæ dicendæ ſunt de Requiem, & cantandæ ſunt duæ Miſsæ Conventuales, una ſcilicet de die Octavæ poſt Tertiam, & altera de Requiem poſt Nonam, juxta Rubricas. Quando vero dies Octavæ incidit in Dominica,

nica, omnes Miſsæ celebrandæ de die Octavæ; & Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum transferatur in diem ſequentem. S.R.C. 27. Septembris 1698. *in una S. Germani Montis Caſſini*. Vide n.488. 543. 683.

Per hæc Decreta non derogatur alteri n. 631. ob ſpeciale motivum, ibi indicatum.

537 In tranſeundo de una ad alteram partem Altaris in prima, ſecunda, & tertia Miſsa Nativitatis Domini, ſerventur Rubricæ Miſsalis, quæ nullam præſcribunt genuflexionem ante Calicem eſse faciendam. S.R.C. 2. Auguſti 1698. *in Veneta*. Vide n.487.

538 In expoſitione SS. Sacramenti, cantatio, ſeu recitatis Verſiculis. *Panem de Cælo &c.* Sacerdos inſurgens non debet reiterare genuflexionem antequam recitet Orationes. S.R.C. 2. Auguſti 1698. *in una Urbis*, & 6. Septembris 1698. *in Ravennaten.*

539 Pyxis, in qua proprio velo coopertum defertur SS. Viaticum Infirmis, debet etiam cooperiri extremitatibus veli oblongi humeralis. S. R. C. 21. Martii 1699. *in Bergomen.*

540 Dignitatibus, ſeu Canonicis in Choro non debetur thurificatio triplici, ſed duplici tantum ductu, non obſtante quod ibi amiſſis diſtributionibus Perſona habens dignitatum, vel Canonicatum incedat cum habitu Prothonotarii in Choro. S.R.C. 21. Martii 1699. *in Cavallicen. Inſula*. Vide num.1. & alios ibi notatos.

541 Non poſsunt Canonici in celebratione Miſsæ uti Palmatoria, vulgo *Bugia*. S. R. C. 11. Julii 1699. *in Vicentina*.

542 Dignitates nunquam debent Canonicis celebrantibus inſervire. S. R. C. 3. Octobris 1699. & 11. Junii 1701. *in Gerunden.*

543 Occurrente duplici minori, ſeu translato in die Commemorationis Defunctorum, Officium faciendum eſt de Sancto, Miſsæ vero celebrandæ ſunt de Requiem. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.*

Vide n. 488. 536. 631. 683. quæ quidem Decreta firma remanent, non obſtante Decreto, quod datur infra ſub nu. 631. per quod ob particularem inſpectionem inſignis Reliquiæ illius Sancti, hujus Officium celebratur ſub Ritu duplici, debet etiam dici *Credo* in Miſsa, quod redolet aliqualem ſollemnitatem, declaravit S. R. C. tale Feſtum eſse transferendum, non vero celebrandum in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum.

544 In Feſto translationis Patroni Principalis Cathedralis ſub Ritu duplici majori, non poteſt in Miſsa dici Symbolum, nec in ipſa Eccleſia Cathedrali, neque per totam Diœceſim. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.*

545 In Feſtis SS. Martyrum, Confeſsorum, & Virginum, quæ celebrantur ſub Ritu duplici majori, non eſt dicendum Symſiolum in Miſsa, ſed ſerventur Rubricæ generales Miſsalis Romani capite xi. de Symbolo. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.*

546 In Eccleſiis Parochialibus Ruralibus, in quibus per Annnm plerumque unus tantum Sacerdos cele-

lebrat, & ſine cantu, poteſt dici Miſsa *de Requiem*, quando Anniverſaria ex Teſtatorum diſpoſitione, recurrente obitus die, incidunt in Feſtum duplex majus; Non idem tamen dicendum de diebus tertio, ſeptimo, & trigeſimo, ſed ſervetur Decretum Generale editum 5. Auguſti anno 1662. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.* Vide n. 422.

547 Ex privata devotione Parochianorum petentium ſæpius per Annum Anniverſaria pro Defunctis parentibus, fratribus, amicis, & aliis Defunctis, poteſt in Ruralibus Eccleſiis cantari Miſſa ſollemnis de Requiem in Feſto duplici minori altera Miſſa cantata de Feſto, ubi adſunt plures, vel ſaltem duo Sacerdotes, dummodo ſermo ſit de die vere anniverſaria a die obitus. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.* Vide n. 20. & alios n. ibi notatos.

548 Quadrageſimæ, Adventus, & & Vigiliarum temporibus, necnon in diebus Rogationum occurrente aliquo Feſto duplici, vel ſemiduplici, non licet poſt Primam celebrare Miſſam prædictarum Feriarum, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ, quæ præſcribunt poſt Nonam. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

549 In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non poteſt celebrari Miſſa ſollemnis de Requiem poſt Primam, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ, quæ præſcribunt poſt Nonam. S. R. C. 22. Januarii 1701 *in una Camaldalenſium Montis Coronæ.*

550 Benedictio publica ſacrorum Cinerum facienda in Feria IV. poſt Dominicam Quinquageſimæ, non poteſt fieri poſt Tertiam, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ, in quibus præſcribunt poſt Nonam. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

551 Abſque Pluviali non licet in die, & infra Octavam SS Corporis Chriſti peragere Proceſſionem cum SS. Sacramento, non poteſt tamen cogi, ut ejus expoſitio fiat cum Pluviali. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

552 In Sacrificio Miſſæ non eſt adhibenda Palla a parte ſuperiori drappo ſerico cooperta. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

553 Sacerdotes in Miſſæ Sacrificio congruentius utuntur Cingulo lineo, quàm ſerico. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

554 Quando exponuntur ſacræ Reliquiæ ultra lampadem, debent continuo ſuper Altare ardere duo ſaltem lumina, aliàs non exponantur. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

555 Ante oſtiolum Tabernaculi Sanctiſſimi Sacramenti, in quo depicta, vel inſculpta eſt Imago Domini noſtri, non eſt retinendum vas florum, vel quid ſimile, ſed poteſt collocari in humiliori, & decentiori loco. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

556 In Miſſa Conventuali dierum ſollemnium, quæ abſque cantu, & Miniſtris celebratur, non eſt facienda thurificatio. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ.*

557 Canonici Eccleſiæ Cathedralis intereſſentes Concionibus, præſertim Quadrageſimalibus debent eſſe induti habitu Canonicali, dum ſedent in propriis ſtallis. S. R. C. 31. Mártii 1703. *in una Pompoii ſtabitæ.*

558 Sacerdotes etiam Regulares diebus, quibus propria Officia recitant ſubRitu duplici celebrantes in alienis Eccleſiis, quando peragitur Feſtum cum ſollemnitate, & concurſu Populi debent celebrare Miſſas conformando ſe Ritui, & colori earundem Eccleſiarum. In aliis vero diebus poſſunt, ſed quando prohibentur Miſſæ Votivæ, vel Defunctorum, debent ſe uniformare, ſaltem quoad colorem. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis S. Franciſci.*

559 Sacerdotes exteri confluentes ad Eccleſias, etiam Regularium, & celebrantes de Sanctis etiam Ordinis, quando Feſtum celebratur cum ſollemnitate, & concurſu Populi, debent in Miſſis ſe uniformare cum Sacerdotibus illius Eccleſiæ etiam Regularibus quoad *Credo*, & numerum Orationum more duplicium; in aliis vero diebus poſſunt. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis S. Franciſci.*

560 In Eccleſiis Regularium diebus Dominicis, quibus tam Regulares, quàm exteri celebrant de Dominica, poſſunt exteri uti coloribus Paramentorum, quibus utuntur Regulares, ratione alicujus Octavæ; & Regulares celebrãtes in alienis Eccleſiis uti coloribus juxta Ritum eorundem, & tam exteri in Eccleſiis Regularium, quàm Regulares in alienis poſſunt apponere commemorationem Octavæ, ut ſupra occurrentis, ſervata Rubrica de duplici Oratione habenda in Dominicis infra Octavam. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis S. Franciſci.*

561 Facultas celebrandi cum Miſſali Romano pro Cappellanis Monialium, intelligi debet pro omnibus, & ſingulis, qui ex debito tenentur celebrare in Eccleſiis ipſarum Monialium, dummodo celebrent cum Miſſali Romano. S. R. C. 11. Februarii 1702. *in Tarviſina.* Vide n. 238. 634.

562 Prohibitio facta 9. Junii 1668. Sacerdotibus ſæcularibus, etiam Cappellanis, qui licet recitaverint Officium ſemiduplex, vel ſimplex, vel feriale, ne celebrent Miſſam de Requiem in Eccleſiis Regularium, in quibus recitatum ſit Officium duplex de non præcepto, vel de aliquo Sancto eorundem ſui Ordinis, intelligi etiam debet pro Eccleſiis Monialium. S. R. C. 11. Februarii 1702. *in Tarviſina.* Vide n. 434. 558. & ſeqq.

563 In prima, & ſecunda Miſſa, quæ celebrantur in die Feſto Nativitatis D. N. J. C. non debet fieri purificatio Calicis. S. R. C. 16. Septembris 1702. *in una Regni Portugalliæ.*

564 Sacerdotes non debent deferre manutergium ſuper Calicem, tam eundo, quàm redeundo ab Altari. S. R. C. 1. Septembris 1703. *in Piſauren.*

565 Benedictiones, & diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non ſunt de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, approbante Clemente XI. 12. Januarii 1704. Vide n. 55.

565 Functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ non ſunt de juribus mere Parochialibus. S.R.C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, approbante Clement. XI. prout ſupra. Vide n. 336.

567 Celebratio Miſſæ ſollemnis Feriæ V. in Cœna Domini non eſt de juribus Parochialibus, ſed ſpectat ad Parochos. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c. Vide num. 336.

568 Prima pulſatio Campanarum in Sabbato Sancto non eſt de juribus Parochialibus, prout jacet, ſed ſpectat ad Eccleſiam Digniorem ad formam Conſtitutionis Leonis X. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c. Vide n. 76.

569 Expoſitio quadraginta Horarū, & benedictio, quæ fit ſuper Populo, non eſt de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c.

570 Expoſitio, quæ fit cum Reliquiis, vel ſacris Imaginibus, benedictio, quæ cum eis fit ſuper Populo, non eſt de juribus Parochialibus; & quoad benedictiones cum Reliquiis & Imaginibus ſerventur Decreta S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c.

571 In Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres ſtatis horis, recitari poſſunt Horæ Canonicæ cum cantu, vel ſine, abſque licentia Parochi, niſi aliter Ordinarius ſtatuat ex rationabili cauſa; & licita eſt in dictis Oratoriis privatis celebratio Miſſæ privatæ, aſſentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho; Cappellani autem Confraternitatum poſſunt Populo denunciare Feſtivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada, & abſque licentia Parochi. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c.

572 Intra ambitum Eccleſiarū Confraternitatum fieri poſſunt Proceſſiones juxta cujuſvis Confraternitatis Inſtitutum, abſque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c.

573 Proceſſiones juxta Inſtitutum Confraternitatum fieri non poſſunt extra ambitum earum Eccleſiarum, abſque licentia illorum Parochorum, per quorum Territorium tranſeundum eſt, niſi adeſſet licentia Epiſcopi; & extra propriam Eccleſiam non poſſunt Cappellani dictarum Confraternitatum in iiſdem Proceſſionibus deferre Stolam. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c.

574 Epiſcopo accedenti ad Eccleſias publicas Confraternitatum, quæ non ſint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, non eſt porrigendum Aſperſorium a Parocho, in cujus Territorio ſunt ſitæ dictæ Eccleſiæ. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali &c. Vide n. 61. & alios ibi notatos.

575 Non poteſt Parochus ceſſante alio ſpeciali, ac legitimo titulo, & ex ſolo jure Parochialitatis compellere Eccleſiarum, & Confraternitatum Rectores, & Cappellanos invitos ad aſſiſtendum functionibus Eccleſiæ Parochialis. S. R. C. 10. Decemb. 1703. in eod. Decreto generali &c.

576 In Eccleſiis Confraternitatum, ſi non ſint Parochiales, vel Regulares,

lares, non poteſt retineri SS. Euchariſtiæ Sacramentum, ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ. S. R. C. 10. Decembris 1703. in eod. Decreto generali &c.

577 Præſuppoſita facultate retinendi SS. Euchariſtiæ Sacramentum, non poteſt per annum publice exponi ſine licentia Ordinarii. S. R. C. 10. Decembris 1703. approbante Clemente XI. 12. Januarii 1704. in Decreto generali, quod extat in Bullario particulari ejuſdem Pontificis par. 2.

578 Epiſcopis, & his majoribus Prælatis, etiam Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque ſub prætextu privilegii clauſi in corpore juris, neque alio quocumque titulo, ullo modo liceat extra Domum propriæ habitationis in Domibus laicis, etiam in propria Diœceſi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſeu celebrari facere. S. C. C. 15. Decembris 1703. approbante Clemente XI. in ſua Conſtitutione, quæ extat in particulari Bullario part. 3. & quæ incipit: *Quoniam Sancta Sanctè, &c.* Vide n. 649.

579 In Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem conceſſa fuerint, non licet Regularibus cujuſvis Ordinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis, etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcumque Ordinis Militaris, etiam S. Johannis Hieroſolymitani, aut aliis quibuſcumque Sacerdotibus, etiamſi eſſent Epiſcopi, celebrare in diebus Paſchatis SS. Reſurrectionis D. N. J. C. aliiſque Anni Feſtis ſollemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis: in reliquis vero diebus, prædictis Regularibus, ſeu Sacerdotibus, quibuſcumque etiam Epiſcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licet, ubi etiam unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur, celebrata fuerit, ſuper quo celebraturus tenetur diligenter inquirere, & de eo ſe optime informare: atq; illam etiam in caſibus permiſſis celebrare nequit poſt Meridiem, & in omnibus hujuſmodi caſibus perſonæ quæcumque dictas Miſſas audientes, nullatenus Eccleſiæ præcepto ſatisfaciunt. Eadem S. C. C. dicta die 15. Decembris 1703. approbante eodem Clemente XI. ibidem.

580 Quo ad Altare portatile, licentiæ, ſeu privilegia conceſſa nonnullis Regularibus in capite *In his de privilegiis*, & per aliquos Summos Pontifices, aliis Regularibus communicata utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi abſque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata ſunt per Sac. Concilium Tridentinum; & propterea iiſdem Regularibus prohibetur, ne illis utantur, ac mandatur Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, ut contra quoſcumque contravenientes, quāvis Regulares, procedant, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ad pœnas præſcriptas per idem Sacrum Concilium in Decreto ſeſſ. 22. cap. unico, uſque ad cenſuras latæ ſententiæ, tributa etiam iiſdem facultate per hoc Decretum ita procedendi, perinde, ac ſi per Sanctam Sedem ſpecialiter conceſſa fuiſſet. Eadem S. C. C. 15. Decembris 1703. approbante, & man-

dante eodem Clemente XI. ibidem. Vide n. 648.

581 Prima Dignitas præciſe tenetur ſupplere partes Epiſcopi impediti in celebrandis Miſſis ſollemnibus, & peragendis aliis ſollemnibus functionibus ad ipſum Epiſcopum ſpectantibus. S.R.C. 19. Januarii 1704. *in Cremonen.* Vide n.611.

Idem antea declaraverat 11. Februarii 1702. S. R. C. *in Gerunden.* impedito, ſcilicet, aut nolente Epiſcopo celebrare, & alias functiones explere, ſpectare non ad Vicarium Generalem, aut ad Canonicum Hebdomadarium, ſed ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias ejus vices ſupplere.

582 Dedecet, quòd Sacra Corpora, & Reliquiæ SS. Martyrum, quorum Zelotypus eſt Chriſtus, & ſpecialiter Inſignes, collocentur, & conſerventur in Domibus privatis, & apud Laicos, cum ſint cuſtodiendæ, & adorandæ religioſe in Eccleſiis; in Alma Urbe non conceduntur Corpora integra, nec Reliquiæ Inſignes, niſi petentes deferant litteras Ordinarii loci, a quo exponatur qualitas Eccleſiarum, in quibus debent collocari, & decenter cuſtodiri; Excipiuntur tamen ab hac prohibitione Magni Principes, & conſpicui Eccleſiæ Prælati. Et ne pietas aliorum Fidelium hiſce omnino privetur Sacris theſauris, eis conceduntur Reliquiæ minus Inſignes. Clemens XI. 19. Februarii 1704. in ejus Bullario particulari.

583 Quando in Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, & Quinquageſimæ occurrit Feſtum Purificationis B. M. V. in Eccleſiis eidem ſub alio Titulo dicatis, ſcilicet Annunciationis &c. Miſſa ſollemnis poſt Benedictionem Candelarum, & Proceſſionem debet cantari de Dominica. S. R. C. 23. Auguſti, & 13. Sept. 1704. *in Catanien.* & 15. Sept. 1736. *in Toletana.* Vide n.691.

584 Cruces Altarium, ſeu Proceſſionum, non ſunt benedicendæ de præcepto; poteſt tamen ſimplex Sacerdos eas benedicere privatim, & non ſollemniter. S. R. C. 12. Julii 1704. *in una Urbis.*

585 Ubi adeſt conſuetudo immemorabilis licitum eſt Spinam D.N.J.C. præſertim in Paraſceve, capite aperto, ſub Baldachino proceſſionaliter deferre. S. R. C. 12. Julii 1704. *in una Urbis, & Orbis.* Vide n. 163. 230. 264. 482.

586 In Eccleſiis, ubi quotidie non cantatur Miſſa, ſi occurrat Feſtum Patroni, ſeu Titularis diebus quibus non poteſt de eo fieri Officium, poteſt nihilominus (diebus non exceptis a Rubrica Miſſalis tit. 6. de translatione) cantari Miſſa de Patrono, ſeu Titulari, licèt non cantetur altera Miſſa concordans cum Officio. S.R.C. 23. Auguſti 1704. *in una Ordinis Eremit. S. Auguſtini.*

587 Parochi, Cappellani Confraternitatum, Sacerdotes, aliique Eccleſiaſtici, qui Cotta induti interveniunt Proceſſionibus funeralibus, deferant ſicuti in aliis Proceſſionibus, Birretum Sacerdotale, non vero Pileum, excepto tempore pluviæ, & noctis, prout diſponit Rituale Romanum, Tit. de Proceſſionibus, & ut ſæpe reſolvit S.R.C. quæ quidem pilei prohibitio non ſolum eſt pro Eccleſiaſtico Seculari, ſed etiam Regulari, licèt ſint

Digitized by Google

ſint Parochi Cotta in luti. Clemens XI. 9. Decembris 1704. *in ejus Bullario particulari parte 2.*

588 Quando Feſtum Purificationis B. M. V. non celebratur die 2. Februarii, ſed transfertur ejus Officium poſt aliquam Dominicam, vel poſt Feſtum ſemiduplex, vel ſimplex, in Suffragiis debet dici ℣. *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix*, cum Oratione. *Concede nos famulos*, & in Miſſa ſecunda Oratio *A cunctis*, tertia ad libitum, cum in fine Completorii diei ſecundæ Februarii ex Decreto S. R. C. 11. Januarii 1681. *in una Urbis* dicenda ſit Antiphona. *Ave Regina Cælorum*. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Ordinis Cappuccinorum Galliæ.*

589 Si Feſtum S. Marci occurrit in die Paſchatis, Proceſſio cum Litaniis transfertur in Feriam tertiam ſequentem, juxta Rubricam particularem Miſſalis, & ſi alicubi fit abſtinentia, vel jejunatur, ſervanda eſt conſuetudo a Regularibus. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ.* Vide n. 18. & alios ibi notatos.

590 Dignior e Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, Palmam, debet accedere ad Altare, ſine Stola, & genuflexus ſicut alii, recipere Candelam, Cineres, Palmam a Celebrante, & oſculari manum Celebrantis porrigentis Candelam, & Palmam &c. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ.*

Hoc Decretum quoad ſecundam partem circa genuflexionem non loquitur de Canonicis, ſed de aliis inferioribus in Eccleſiis non Collegiatis juxta diſpoſitionem Miſſalis Romani; & ideo non derogat alteri n. 421.

591 Non eſt toleranda conſuetudo quorundam, qui contra id quod præſcribitur in Miſſali, exponunt patenter Hoſtiam conſecratam reſervandam a Feria V. in Cœna Domini, uſque ad ipſius conſumptionem in Feria VI. in Paraſceve. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ.*

592 Antiphona B. M. V. in fine Officii debet omitti in Choro, quando immediate ſequitur Miſſa, quæ in Eccleſiis non Cathedralibus, & non Collegiatis, ſed in Minoribus etiam Regularium, licèt non cantetur a Choro, ſed coram Clero legatur tantum a Celebrante, habenda eſt tanquam Conventualis; & in Feſtis ſecundæ Claſſis debet omitti Commemoratio S. Simplicis eadem die occurrentis, ut præſcribitur in Rubrica Miſſalis Tit. 7. n. 1. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ.*

593 Quando dies anniverſaria Conſecrationis Epiſcopi incidit in Dominicam primæ Claſſis, infra Hebdomadam Majorem, in die Paſchæ, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, vel alio ſollemniori, non poteſt dici Miſſa de dicta conſecratione, ſed in ipſa Miſſa de die, fieri debet Collecta pro Epiſcopo ſub unica Concluſione, ut diſponit Cæremoniale Epiſcoporum. S. R. C. 4. Aprilis 1705. *in Lycien.* Vide n. 619.

594 In Feria VI. poſt Octavam Aſcenſionis ſi occurrit Feſtum novem Lectionum, facienda eſt in Miſſa Commemoratio illius diei, niſi Feſtum fuerit ex ſollemnioribus, juxta

juxta Rubricas. S. R. C. 4. Aprilis 1705. *in Lycien.*

595 In Miſſa Votiva SS. Sacramenti tertia Oratio dicenda, eſt ea, quæ ſecundo loco erit dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quæ eſt aſsignata ſecundo loco infra octavam ejuſdem Sanctiſsimi Sacramenti. S. R. C. 4. Julii 1705. *in Lycien.*

596 In Proceſsionibus, & Funeralibus debetur præcedentia Parochis ſupra Manſionarios etiam Eccleſiæ Cathedralis, incedentes ſine Canonicis, & Capitulo: Manſionariis autem Eccleſiæ Collegiatæ incedentibus abſque Capitulo, non eſt licitum deferre pelles ſuper brachio in Proceſſionibus funeralibus. S. R. C. 12. Septembris 1705. *in Aretina.* Vide num. 14. & alios ibi notatos.

597 Parochi, Superiores Eccleſiarum, Sæcularium, & Regularium, Sacriſtæ, & alii ad quos ſpectat, non permittere debent, quòd Cadavera Eccleſiaſticorum Sæculariũ præſertim Sacerdotum, ſicut etiam Diaconorum, & Subdiaconorum transferantur ex propriis Domibus ad Eccleſias, vel in iſtis exponantur quocumque alio habitu, ſive Confraternitatum, ſive Religionum, ſed cum Sacris Veſtibus eorum Ordini convenientibus, juxta diſpoſitionem Ritualis Romani Tit. de Exequiis. Clemens XI. 9. Decembris 1705. *in ejus Bullario particulari parte 2.*

598 Si accedat ad Regularium Eccleſias Epiſcopus Titularis Suffraganeus ad celebrandum Pontificaliter, non debent Regulares ei Baldachinum erigere, quod nec in Eccleſiis ſuis, nec in exemptis Diœceſis, nec extra Diœceſim illi competit, quamvis accedat de licentia Ordinarii. S. R. C. 6. Martii 1706. *in Hildeſimen.*

599 Miſſa ad poſtulandam gratiam bene moriendi, demandatur apponenda in Miſſali Romano poſt Miſſam *pro Remiſſione peccatorum*, & in Rubricis Generalibus in *Tit. de Coloribus Paramentorum* ſub colore violaceo, ac propterea in Gradualibus ad cantum Chori in eodem cantu, & tono, qui in antiquis habetur Feria IV. Dominicæ primæ, & Sabbato Dominicæ tertiæ in Quadrageſima, & in Dominicis IV. VI. XVI. XX. & XXI. poſt Pentecoſten. S. R. C. 20. Martii 1706. approbante Clemen. XI. 27. ejuſdem Menſis, & Anni.

600 Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis convenit diſtinctio, tam quo ad qualitatem Paramentorum, quàm quo ad locum ſe parandi pro Miſſis privatis reſpectu Altari tantum, aliorumque Sacerdotum eidem Eccleſiæ addictorum. S. R. C. 20. Martii 1706. *in Recineten. præeminentiarum.*

601 Sacræ Religioni Hieroſolimytanæ conceditur, ut in Navibus Magnis occaſione longæ navigationis in alto Mari contra Infideles (quibus Navibus rariſſime terra attingitur, & ſunt magni ponderis, ac firmæ ſtructuræ, ut unaquæque ſuſtineat quinquaginta ænea tormenta bellica) celebrari poſſit Miſſa, eo dumtaxat tempore, quo Mare eſt tranquillum, & Cœlum eſt ſerenum, & cum aſſiſtentia alterius Sacerdotis, ſeu Diaconi; ita ut adeſſe non poſsit periculum effuſionis

ſionis Sanguinis in dicta celebratione. Clemens XI. in Diplomate *Exponi nobis.* editum die 22. Martii 1706. *in ejus particulari Bullario parte* 1.

602 Occurrente Vigilia Nativitatis S. Johannis Baptiſtæ in die Feſto SS. Corporis Chriſti, anticipato jejunio Vigiliæ prædictæ in diem 22. Junii ad formam Conſtitutionis 232. S. M. Urbani Papæ VIII. emanatæ 24. Septembris 1638. de eadem Vigilia nihil fit in Officio & Miſſa. S. R. C. 18. Septembris approbante Clemente XI. 2. Octobr. 1706. Vide n. 281.

Habetur etiam in ejus Bullario particulari part. 3.

603 Feria III. Rogationum non dicitur ſecunda Oratio Dominicæ. S. R. C. 25. Septembris 1706. *in una Urbis, & Orbis.*

Decretum de non celebrandis Miſſis Votivis privatis, & de Requiem infra Octavam Nativitatis Domini hoc anno emanatum ſervetur. Vide infra ſub n. 628.

604 Super Altare, in quo SS. Sacramentum expoſitum eſt, Crux de more collocari debet, cum Imagine Crucifixi appoſita. S. R. C. 14. Maji 1707. *in una Senarum.* Vide num. 400.

605 Canonicus Sacerdos præcedere debet Canonicum Diaconum, ſeu Subdiaconum anteriorem habentem poſſeſsionem tam in Stallis, quam in omnibus aliis functionibus intra, & extra Eccleſiam, & Canonicus Diaconus, vel Subdiaconus anteriorem habens poſſeſsionem, promotus poſtea ad Sacerdotium præcedere debet Canonicum Sacerdotem Ordine Sacerdotali anteriorem. S. R. C. 27. Aug. 1707. *in Sutrina præcedentiæ.* Vide num. 14 & alios ibi notatos.

606 Non poteſt Miſſa Votiva de Spiritu Sancto, vel alia celebrari etiam ab Epiſcopo pro eligenda Abbatiſſa in Feſto duplici, vel Dominica. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracaren. Dubiorum.* Vide n. 58. & alios ibi notatos.

607 In Vigilia Epiphaniæ, non licet celebrare Miſſas privatas de Defunctis. S. R. C. die 16. Junii 1708. *in Pariſien.* Vide n. 514. 635. 651.

608 Quando per Annum fit apud privilegiatos Officium de Immaculata Conceptione, vel ſub alio Titulo, vel de S. Maria in Sabbato, vel de SS. Sacramento, ſi dicatur aliqua Miſſa Votiva, non habens Præfationem propriam, Præfatio debet eſſe de Communi; vel de tempore, ſi tunc ſpecialis dicatur, non vero ea, quæ eſt conformis Officio, & ſervetur Rubrica Generalis Tit. 12. S. R. C. 16. Junii 1708. *in Pariſien.* Vide n. 475.

609 In die S. Laurentii Titularis alicujus Eccleſiæ Cathedralis, vel Matricis nullius Diœceſis, non eſt recitandum Symbolum Apoſtolorum in aliis Eccleſiis ejuſdem loci, ſed tantum in Eccleſia propria. S. R. C. 23. Martii 1709. *in Peruſina.*

610 Celebratio Miſſæ ſollemnis in diebus Nativitatis Domini, Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & in die Feſto SS. Corporis Chriſti, ſpectat privative ad primam Dignitatem, ſeu primum de Capitulo; Eo autem abſente vel impedito, non poteſt alium in ſui locum ad libitum ſubrogare, ſed hujuſmodi celebratio fieri debet privative

vative ab illo, qui immediate ſuccedit, non vero ab Hebdomadario. S. R. C. 23. Martii 1709. *in Compſana*.

611 Celebratio Miſſarum in ſecundis Feriis Paſchatis Reſurrectionis, & Pentecoſtes, ac in die Feſtivitatis S. Stephani Prothomartyris, nec non in die Dominico infra Octavam SS. Corporis Chriſti, ſpectat ad ſecundum de Capitulo. S. R. C. 23. Mart. 1709. *in Compſana* Vid. n. 58.

612 Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Proceſſione, quæ fit in Feſto SS. Corporis Chriſti deferri debet ab eo, qui Miſſam celebrat, & idem ſervandum in Proceſſione, quæ fit in die Dominico infra ejus Octavam, non vero deferendum eſt a primo de Capitulo, qui non celebravit. S. R. C. 23. Martii 1709. *in Compſana*.

613 Occurrente commemoratione Sancti ſimplicis in Feria II. Quadrageſimæ, quando dictum eſt Nocturnum Defunctorum, non debet in Miſſa quarto loco dici Oratio: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui vivorum &c.* pro Commemoratione Defunctorum, ſed ſufficit tertia Oratio *A cunctis*; Quod ſi dicatur, quarta *Omnipotens &c.* quinta erit ad libitum. S. R. C. 4. Maji 1709 *in Piſtorien.*

614 Occurrente commemoratione Sancti ſimplicis in Feria II. poſt Dominicam Paſſionis, quando dictum eſt Nocturnum Defunctorum, in Miſſa dicenda eſt ſecunda Oratio de ſimplici tantum. S. R. C. 4. Maji 1709. *in Piſtorien.* Vide n. 375. 506. 700.

615 Epiſcopi debent uti Veſtibus violaceis in die Annunciationis B. M. V. quando occurrit in Quadrageſima, excepta tota Hebdomada majori, & Feria VI. non vero eo die, ad quem prædictum Feſtum transfertur in Quadrageſima. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.*

616 Cingulum, tertium indumentum Sacerdotale, poteſt eſſe coloris Paramentorum. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.* Vide n. 553.

617 Inſtrumentum bugiæ, de candela ſerviens Epiſcopo, non poteſt eſſe materia Ordinis Acolythorum loco Candelabri, ſeu Ceroferarii. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.*

618 Quatuor Dignitates, ſeu Canonici aſſiſtentes Epiſcopo ad abſolutionem ad tumulum, debent neceſſario eſſe Sacerdotes. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.* Vide n. 6. & ibi notatos.

619 Commemoratio in Miſſa pro conſecratione Epiſcopi, quando ratione Feſti occurrentis dicitur Miſſa de Feſto habente plures commemorationes, debet uniri cum Oratione Miſſæ, & dici ſub unica concluſione, juxta Rubricam Pontificalis Romani de conſecratione electi in Epiſcopum, & Miſſalis Romani in fine poſt benedictiones. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.* Vide n. 593.

620 Sacerdotes tam Sæculares, quàm Regulares, etiam privilegiati, non poſſunt in Feria VI. Paraſceves, occaſione SS. Annunciationis in dicta Feria occurrentis celebrare in quavis Eccleſia, ſeu Oratorio aliquam Miſſam ſollemnem, vel privatam, nec facere Feſtum, vel parare, & ornare Eccleſias, aut Altaria, licet dicata Beatiſſimæ Virgini etiam Annunciatæ, cum ob doloroſam

roſam Mortis Noſtri Redemptoris recordationem tenendæ ſint coopertæ ſacræ Imagines, & Altaria ſpoliata, ſed tantum debet fieri ſolita ſacra functio, prout præſcribit Miſſale Romanum, in Eccleſiis ſcilicet, in quibus Feria V. in Cœna Domini collocari ſolet Venerabile in aliquo Altari, vel alio decenti loco vulgo vocato: *Il Sepolcro*, & per hanc prohibitionem pro Feria VI. in Paraſceve, non poſſunt in Feria V. in Cœna Domini, & Sabbato Sancto celebrari Miſſæ privatæ, ſed ſolum Conventualis juxta Ritum Sanctæ Eccleſiæ, & iterata Decreta S.R.C. Clemens XI. 15. Martii 1712. in ejus Bullario particulari part. 2. Conſtitut. 17. Vide n. 495. 501. 632.

621 Quando in Miſſa ſollemni miniſtratur Sacra Euchariſtia Clericis, vel Laicis, reliqui de Clero in Choro debent ſtare. S.R.C. 9. Maji 1711. *in Catanien.*

622 Miſſæ pro Defunctis, ſive de Requiem in Feſtis duplicibus contra præſcriptum Rubricarum Miſſalis Romani, nullatenus celebrari debent. Quòd ſi ex Benefactorum inſtitutione Miſſæ hujuſmodi celebrandæ incidunt in Feſtum duplex, tunc, ne dilatio Animabus ſuffragia expectantibus detrimento ſit, in aliam diem non impeditam minime transferantur, ſed dicantur de Feſto currenti cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorumdem Benefactorum. S.C.C. 5. Auguſti 1662. approbante Alexandro VII. eadem die, & iterum ab eadem demandatum 15. Septembri 1714. annuente Clemente XI. 29. ejuſdem.

623 Decretum de die 5. Aug. 1662. ab Alex. VII. approbatum, de Miſſis Defunctorum non celebrandis in Feſto duplici, ſed dicendis de dicto Feſto cum applicatione Sacrificii, a ſpeciali Brevi, quod incipit: *Creditæ nobis*, iterum ab eodem fuit confirmatum, ac inſuper ſtatutum idem ſervari debere, quoad Miſſas in Altaribus Privilegiatis ex obligatione celebrandas, & Indulgentias per ejuſmodi Privilegia conceſſas Animabus in Purgatorio exiſtentibus ſuffragari, perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ Defunctorum. Ac denique declaratum, Anniverſaria, & Miſſas cantatas de Requiem relictas ex diſpoſitione Teſtatorum quotannis in die ipſorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, in prædicto Decreto die 5. Auguſti 1662. edito minime comprehendi, prout antea. S.R.C. 22. Novembris 1664. *in una Novarien.* declaravit die 22. Januarii 1667. Pontif. XII. ac denuo ab eadem S. R. C. demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clemente XI. 29. ejuſdem.

624 Clemens IX. S. R. Congregationis Decreta de die 5. Auguſti 1662. & 22. Novembris 1664. alio Brevi, cujus initium: *Cum fel. rec.* confirmavit, & Alexandri VII. diſpoſitionem de die 22. Januar. 1667. Quoad Miſſas in Altari privilegiato ex obligatione celebrandas, & Indulgentias per hujuſmodi privilegia conceſſas Animabus Purgatorii ſuffragari, perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ de Requiem, extendit ad Altaria non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus, ſed aliquo, vel ali-

aliquibus tantum hebdomadæ diebus nunc, & in futurum quandocumque Privilegiata. Die 23, Septembris 1669. Pontif. III. Quod quidem ab eadem S.R.C. fuit confirmatum 15. Septembris 1714. annuente Clemente XI. 29. ejuſdem.

625 Declarationes Alexandri VII. 22. Januarii 1667. & Clemen. IX. 23. Septembris 1669. circa Miſſas Defunctorum in Altari pro Animabus Purgatorii privilegiato non celebrandas, licet loquantur tantum de Feſtis duplicibus, tamen intelligenda ſunt etiam de diebus Dominicis, & infra Octavas Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, aliiſque anni diebus, quibus, licet a Feſto duplici non impediantur, adhuc tamen Miſſæ Defunctorum juxta Ritum Eccleſiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Miſſæ, quas iiſdem diebus celebrare licitum eſt, ſervata cæteroquin Privilegiorum forma, ad Altaria privilegiata celebrarentur. S. R. C. 3. April. 1688. ab Innocentio XI. Brevi, quod incipit: *Aliàs poſtquam* 4. Maji 1688. confirmatum, & denuo ad eadem demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clem. XI. 29. ejuſdem.

626 Decretum a S.R.C. Ann. 1630. editum, quo permittitur poſſe in Eccleſiis recitari Officia, & Miſſas celebrari de illis Sanctis, quorum Corpora, vel Reliquiæ inſignes in iiſdem aſſervantur, intelligendum eſt de Sanctis, dumtaxat in Martyrologio Romano deſcriptis, & dummodo conſtet de identitate Corporis eorumdem, vel inſignis Reliquiæ, ſecus vero de SS. in eodem Martyrologio non deſcriptis; Quorum tamen Corporibus, & Reliquiæ ab Ordinariis locorum approbatis debita Fidelium veneratio exhibenda eſt, ſed abſque Officio, & Miſſa, ſub pœnis de non ſatisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliiſque in Conſtitutione S. Pii V. contentis. S. R. C. 11. Auguſti 1691. approbante Innoc. XII. 19. Octobris ejuſdem, & iterum ab eadem demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clemente XI. 29. ejuſdem.

627 Ad augendam Fidelium venerationem erga Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ejuſque Cultum in toto Terrarum Orbe promovendum, prohibuit celebrari Miſſas Votivas, vel pro Defunctis infra Octavam Corporis Chriſti S. R. C. 21. Junii 1670. & iterum ab eadem 15. Sept. 1714. demandatum, annuente Clem. XI 29. ejuſdem.

628 Infra Octavam Nativitatis Domini prohibentur Miſſæ Votivæ, vel pro Defunctis. In Miſſis vero ſollemnibus pro re gravi infra eandem Octavam celebrandis dicenda eſt Præfatio juxta Rubricam generalem tit. 12. n. 4. S. R. C. 25. Septembris 1706. & denuo ab eadem 15. Septembris 1714. demandatum, annuente Clement. XI. 29 ejuſdem.

629 Feria V. in Cœna Domini, cum Epiſcopus exit a Sacrorum Cuſtodia ad Altare, non debent Canonici, qui eum parati aſſociant præcedere Presbyteros, Diaconos; & Subdiaconos paratos, qui eum comitantur, ſed debent ſequi. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracaren.*

630 In Vigilia Omnium Sanctorum

ſi oc-

ſi occurrat dici Miſſa de Feſto ſemiduplici poſt Orationem Vigiliæ, tertia Oratio erit *A cunctis*, non vero de Spiritu Sancto. S. R. C. 21. Junii 1710. *in una Ordinis Cappuccinorum*.

631 Quando die 3. Novembris occurrit Feſtum duplex minus ratione inſignis Reliquiæ (ſicut accidit Oeniponti in Eccleſia PP. Societatis Jeſu, in qua celebratur Feſtum S. Pirmini Epiſcopi Meldenſis ob inſignes ejus Reliquias ibi aſſervatas) & cadit in Feria II. in qua transfertur aliquando Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, tunc dictum Feſtum transferendum eſt ad primam diem non impeditam, non vero celebratur dicta die tertia ſimul cum Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum. Ita decrevit S.R.C. die 11. Julii 1716. *in una Oeniponti, ſeu Brixinen.*

Per hoc Decretum non derogatur Decretis datis ſub num. 488. 535. 543. & 683. nam ob ſpecialem inſpectionem dictarum Reliquiarum inſignium, congruum cenſuit S.C. transferendum eſſe tale Feſtum, ut de eodem poſſent celebrari omnes Miſſæ, in quibus dicitur etiam *Credo*, quod redolet ſpecialem aliquam ſollemnitatem.

632 Si Feſtum Sanctiſſimæ Annunciationis inciderit in Feriam V. majoris hebdomadæ, præceptum audiendi Miſſam, & abſtinendi a ſervilibus, non erit transferendum, ſed omnino ſervandum in prædicta Feria V. prout in Camerinenſi, & pro Eccleſiis Almæ Urbis mandatum fuit 20. Martii 1660. adeoque per Ordinarios locorum providendum, ut eo die pro Civitatum, & Pagorum qualitate, ac Chriſti Fidelium in iis degentium numero, plures Miſſæ privatæ ante celebrationem Miſſæ Conventualis, pro præcepti adimplemento, celebrandæ non deſint; ſed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Miſſa ſollemni ejus diei, quo Eccleſia SS. Eucharistiæ Sacramenti inſtitutionem, & memoriam recolit, ſumma Religione hactenus obſervatus, nullo modo omittatur. S. R. C. 12. Septembris 1716. approbante Clemente XI. 27. ejuſdem, in ejus Bullario particulari part. 3. Vide n. 377. 455. 501.

633 Quando Altare fuit conſecratum ad modum Altaris fixi cum Sacris Sigillis, & unctionibus inter ſtipitem, & Altare, ſi motus fuerit lapis ſuperior, qui format menſam Altaris, a ſuo ſtipite, tunc execratur Altare. Si vero fuit conſecratum ad modum Altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, ſed tantum quando frangitur Sepulchrum Reliquiarũ. S. R. C. 21. Junii 1710. *in una Ordinis Cappuccinorum*.

634 Confeſſario, & Cappellanis, tantum quarumcumque Monialium ſervitio addictis licitum eſt Miſſas Sanctorum, de quibus ipſæ recitant Officium celebrare, ſed cum Miſſali Romano, & de Communi, non vero Miſſas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus conceſſas. S. R. C. 20. Novembr. 1717. approbante Clem. XI. die 1. Decembris. *in Decreto generali* contento in ejus Bullario particulari parte 3. Vide n. 234. 238. 561.

635 In Vigilia Epiphaniæ, Miſſæ Vo-

tivæ,& Defunctorum celebrari non poſſunt. S. R. C. 10. Decembris 1718. *in Æſina*. Vide num. 514. 607. 651.

636 Epiſcopus celebrans Miſſam de Natali Domini in Pontificalibus; vel aſſiſtens cum Pluviali, vel Cappa, quæ eo die ob maximam ſollemnitatem numquam conveniret; ex quo ſedens legit Evangelium, non debet genuflectere ad *Verbum caro factum eſt*, ſed ſolum quando Diaconus illud cantat. S.R.C. 28. Septembris 1708. *in Bracharen. Dubiorum*.

637 Epiſcopus, deputatus Adminiſtrator alterius Eccleſiæ, in functionibus Pontificalibus, non gaudet omnibus illis præeminentiis, & prærogativis, quibus fruuntur, & gaudent omnes alii Epiſcopi in propriis Diœceſibus. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

638 Epiſcopus, & Adminiſtrator amovibilis Eccleſiæ vacantis, dum cantat Miſſam, & Veſperas in Pontificalibus non poteſt ſedere ſuper Cathedra Epiſcopali elevata quatuor gradibus, parata cum Baldachino, & Poſtergali, nec uti poteſt Baculo Paſtorali, ſed ſedere debet ſuper Faldiſtorio prope Altare, ſine ipſo Baculo. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

639 Epiſcopus deputatus Adminiſtrator amovibilis Eccleſiæ vacantis, non poteſt concedere Indulgentiam quadraginta dierum ſine ſpeciali facultate Apoſtolica. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

640 Epiſcopo deputato Adminiſtratori amovibili Eccleſiæ vacantis, dum aſſiſtit Miſſæ ſollemni ab alio cantatæ, non debent Canonici facere Circulos *ad Kyrie eleiſon*, *Gloria in Excelſis*, *Credo*, *Sanctus*, & *Agnus Dei*, & tunc ſedeat in primo Stallo Chori. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

641 Pro Epiſcopo deputato Adminiſtratore Eccleſiæ vacantis fieri non debet Anniverſarium ſuæ Cōſecrationis, cum Miſſa cantatur per Capitulum, & Clerum: ejuſque nomen non debet in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.* Vide n.149.

642 Dum Epiſcopus deputatus Adminiſtrator Eccleſiæ vacantis Miſſam cantat in Pontificalibus, non debet poni ſuper Altare ſeptimum Candelabrum cum Candela accenſa. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

643 Dum Epiſcopus deputatus Adminiſtrator amovibilis Eccleſiæ vacantis, cantat Miſſam in Pontificalibus, non debent omnes Canonici Sacris Paramentis indui, ſed tres tantum fungentes Officio Diaconi, Subdiaconi, & Presbyteri Aſſiſtentis. S.R.C. 22. Aug. 1722. *in Sarſinaten.*

644 Cùm Epiſcopus adminiſtrator Eccleſiæ vacantis, vadit ad Cathedralem, poteſt proprio arbitrio ſumere Cappam Magnam, vel in Ædibus ſuperioribus Epiſcopatus, vel in ingreſſu Eccleſiæ, vel Presbyterii. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

645 Epiſcopum adminiſtratorem accedentem ad Cathedralem, decet, quòd omnes Canonici excipiant in Ædibus Epiſcopalibus, non vero ſoli tres, aut quatuor ad portam Eccleſiæ. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

646 Diebus Feſtis fieri debent publicæ orationes pro novi Epiſcopi electione ad formam Concilii Tridentini, & Cæremonialis Epiſcoporum, licèt adſit Epiſcopus adminiſtrator. S.R.C. 22. Auguſti 1722. *in Sarſinaten.*

647 Epiſcopi abuſus omnes, qui in Eccleſiis, aut Sæcularibus, aut Regularibus contra præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum, & Ritualis Romani, vel Rubricas Miſſalis, & Breviarii irrepſerint, debent omnino removere, & ſi adverſus ea, quæ in dicto Cæremoniali ſtatuta ſunt, conſuetudinem etiam immemorabilem allegari contingat, poſtquam recognoverint, aut eam non ſatis probari, aut etiam probatam ſuffragari, utpote irrationabilem, de jure non poſſè, executioni eorum, quæ in dicto Cæremoniali inſtituta ſunt, diligenter incumbere debent, nec ulla ſuſpenſio, aut appellatio admittitur. Innocentius XIII. in Conſtitutione, quæ incipit: *Apoſtolici Miniſterii*, 13. Maji 1723. ſuper Eccleſiaſtica Diſciplina confirmata a Benedicto XIII. in alia Conſtitutione, quæ incipit: *In ſupremo*, 23. Septembris 1724. Vide n. 39. & 50.

648 Circa Miſſarum celebrationem in privatis Oratoriis, & uſum Altaris geſtatorii juxta Clementis XI. de die 15. Decembris 1703. opportunum Decretum, Epiſcopi debent operam dare, ut omnia ibidem ſtatuta, ubique ſerventur, idemque in ſuis reſpective Diœceſibus, ut facilius omnibus innoteſcat, publicari faciant, addita etiam prohibitione, ne in privatis Regularium Cellis, ſive Cubiculis erigatur Altare pro re ſacra ibidem facienda, & contra quoſcumque contravenientes, cenſuris etiam Eccleſiaſticis procedant, adhibita quoad Regulares auctoritate Sedis Apoſtolicæ in memorato Decreto ipſis delegata, remotaque quacumque in contrariū conſuetudine etiam immemorabili. Innocentius XIII. in Conſtitutione, quæ incipit: *Apoſtolici Miniſterii*, 13. Maji 1723. ſuper Eccleſiaſtica Diſcilina, confirmata a Benedicto XIII. in alia, quæ incipit: *In ſupremo*, 23. Septembris 1724. ex Bullario Romano. Vide n. 579.

649 In Decreto a Clemente XI. 15. Decembris 1703. promulgato circa Miſſarum celebrationem in Oratoriis privatis, necnon circa uſum Altaris geſtatorii ſtatuitur, non licere Epiſcopis extra Domum propriæ habitationis in domibus Laicis erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſive celebrari facere; declaratur quòd hujuſmodi prohibitio intelligenda non eſt de domibus etiam Laicis, in quibus dicti Epiſcopi forte occaſione viſitationis, vel itineris, hoſpitio excipiuntur, ut nec etiam quando Epiſcopi in caſibus a jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia abſentes a domo propriæ ordinariæ habitationis, moram idcirco faciunt in aliena domo per modum ſimilis habitationis: in his enim caſibus licita iis erit erectio Altaris, ad effectum prædictæ celebrationis, non ſecus, ac in domo propriæ ordinariæ habitationis. Innocentius XIII. 13. Maji 1723. in Conſtitu-

ſtitutione, quæ incipit: *Apoſtolici Miniſterii*, ſuper Eccleſiaſtica Diſciplina, quam confirmavit Benedictus XIII. 17. Septembris 1724. in alia, quæ incipit: *In ſupremo*, 23. Septembris 1724. ex Bullario Romano. Vide n. 578.

650 In Litaniis Sanctorum pro diverſitate functionum, & temporum aſſignatis, & in illis pro commendatione animarum, poſt nomen S. Johannis Baptiſtæ, ſtatim adjungi debet illud S. Joſephi, dicendo: *Sancte Johannes Baptiſta Ora pro nobis: Sancte Joſeph Ora pro nobis: Omnes Sancti Patriarchæ, &c.* Benedictus XIII. 19. Decembris 1726. *in Decreto Urbis, & Orbis*. Vide num. 179.

651 In Vigilia Epiphaniæ Domini non poſſunt celebrari Miſſæ privatæ de Requiem, & votivæ. S. R. C. 16. Septembris 1730. *in una Ordinis Hieroſolymitani*. Vide n. 514. 607. & 635.

652 Canonici, & Beneficiati, dum occaſione benedictionis Auguſtiſſimi Sacramenti ſingulis Dominicis poſt Completorium cantatur Hymnus *Pange lingua*, non tenentur deſcendere a Choro, ſed flexis genibus canere ante Venerabile, & remanere poſſunt in eorum ſtallis Choralibus. S. R. C. 26. Auguſti 1730. *in Avenionen.*

653 Cappellani Eccleſiæ Cathedralis, de Maſſa nuncupati, Epiſcopum Miſſam, aliaque Divina Officia Pontificaliter celebraturum ex Aula Epiſcopali ad Eccleſiam, & ab ea ad Aulam, ubi adeſt antiquũ ſolitum comitari tenentur. S. R. C. 3. Martii 1731. *in Januen.*

654 Aſſociatio a Cappellanis, juxta antiquum ſolitum debetur Epiſcopo, quando ipſe Cappa indutus, deſcendit ad Eccleſiam pro præſtanda aſſiſtentia. S. R. C. 3. Martii 1731. *in Januen.*

655 Cappellani, ubi adeſt antiquum ſolitum, in Aula Epiſcopali, quando Epiſcopum excipiunt tam in receſſu, quam in regreſſu, tenentur eidem Epiſcopo genuflectere. S.R.C. 3. Martii 1731. *in Januen.*

656 Cappellani, de Maſſa nuncupati, non tenentur Epiſcopo Pontificaliter celebraturo deferre Sacra Paramenta ad Cathedram Epiſcopalem niſi deficientibus Acolythis, actualiter vero Celebranti debent tenere librum, & bugiam. S. R. C. 3. Martii 1731. *in Januen.*

657 Directio Chori privative ſpectat ad Primicerios, quatenus interſunt Choro. S. R. C. 24. Novemb. 1731. *in Baren.*

658 Non poſſunt Primicerii eiſdem, vel eorum altero abſentibus, ſubrogare eorum loco ſimplicem Presbyterũ, ſed eorum vices ſupplere debent Canonici, eoſque coadjuvare in canendis Antiphonis. S.R.C. 24. Novembris 1731. *in Baren.*

659 Primicerii quando ſunt ſecundæ Dignitates debent aſſiſtere Epiſcopo in Eccleſia Collegiata Diœceſis Pontificaliter celebranti. S. R. C. 24 Novembris 1731. *in Baren.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

660 Primicerii, ſeu ſecundæ Dignitates non debent aſſiſtere in officio Diaconi, & Subdiaconi Archipresbytero primæ Dignitari functiones ſollemniter peragenti. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.*

661 Aliqui ex Dignitatibus, ſeu Primiceriis, & Canonicis abeſſe poſſunt

ſunt a Choro audiendi cauſa Monialium, ſeu Sæcularium Confeſſiones, & dirigendi Confraternitates, vel ex alia cauſa pro diebus, quibus tenentur intereſſe Choro. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.*

662 Ad ſecundas Dignitates, non vero ad Canonicos ſpectat peragere functiones ſollemnes, prima Dignitate impedita, vel celebrare nolente. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.*

663 Functiones ſollemniores Dignitatibus, ſeu Primiceriis peragentibus, tenentur Canonici illis aſſiſtere in munere Diaconi, & Subdiaconi. S.R.C. 24. Novemb. 1731. *in Baren.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

664 Abbatibus Pontificaliter indutis, uti coabſolventibus juxta Decretum 12. Julii 1727. debetur præcedentia ſuper Canonicos Cathedralis in Proceſſionibus funerum. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Raguſina.* Vide n. 14. & ibi notatos.

665 Abbates Pontificalibus induti invitati pro aſſiſtentia in ſollemnibus Veſperis, Proceſſione, & Miſſa debent ſedere in loco decenti ſeparatim a Canonicis in Choro poſt Epiſcopos. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Raguſina.* Vide n. 6. & alios n. ibi notatos, necnon n. 14. & alios ibi notatos.

666 Abbatibus Pontificaliter indutis, & genua flectentib. in actu receptionis, & reſtitutionis Sac. Reliquiarum, quæ per eoſdem in Proceſſione deferuntur, debet permitti uſus ejuſdem Pulvini, quo in eodem actu utuntur tam Archiepiſcopus, quàm Epiſcopi Suffraganei. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Raguſina.*

667 Abbates Pontificaliter induti in Proceſſionib. ſecum ducere poſſunt duos tantum Clericos, ſeu Monachos Cotta indutos in utroque latere aſſiſtentes pro ſervitio, & uſu Mitræ, & Baculi Paſtoralis. S.R.C. 24. Novembris 1731. *in Raguſina.*

668 Licitum eſt Capitulo eligere pro functionibus Canonicalibus, & ejus ſervitio Magiſtrum Cæremoniarum diſtinctum ab altero Epiſcopi. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.*

669 Magiſter Cæremoniarum non poteſt ſuum munus exercere abſque approbatione Epiſcopi. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.*

670 Magiſter Cæremoniarum in functionibus tantum Epiſcopalibus, uti valet veſte violacea, ex diſpoſitione Cæremonialis. S. R. C. 7. Julii 1734 *in Aquilana.*

671 Dignitates, & Canonici in eorum Miſſis privatis celebrandis, tam intra, quàm extra Cathedralem ultra unum inſervientem, qui Miſſæ reſpondeat, uti non poſſunt Magiſtro Cæremoniarum, cum vel ſine veſte violacea, vel alio Miniſtro Sacerdote, tam pro delatione Calicis ad Altare, & illius reportatione ad Sacriſtiam, quàm pro ſuſtinendo Miſſale, indicando Orationes, operiendo, & porrigendo Patenam cum Hoſtia, eundemque poſtea cum velo inſtruendo, & cæteris actibus Miſſæ inſerviendo ad inſtar Epiſcoporum, ſed debent celebrare, ut quilibet alius ſimplex Sacerdos, omnes relatos Ritus a ſeipſo explendo abſque ope Miniſtri. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.*

672

672 Dignitates, & Canonici tenentur capitulariter in habitu Canonicali recipere Epiſcopum a ſuo Cubiculo, & aſſociare ad Eccleſiam Cathedralem, ſimilique modo ad eumdem reducere, quando iſte vult pontificaliter celebrare tam in ſollemnioribus a Pontificali Romano præſcriptis, quàm in aliis Feſtis ex conſuetudine, vel devotione in Civitate introductis, vel occaſione univerſalis Jubilæi, vel alia rationabili cauſa Epiſcopo beneviſa. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana*. Vide n. 6. 23. 94. 673.

673 Quando Epiſcopus ad Eccleſiam Cathedralem accedit cum Cappa, ut aſſiſtat Miſſæ cantatæ, Veſperis, vel Proceſſioni, vel ut Concionem audiat, vel alia de cauſa, Dignitates, & Canonici tenentur capitulariter in habitu Canonicali ipſum recipere a ſuo Cubiculo, & aſſociare ad eandem, & ſimiliter ad idem reducere, juxta Cæremoniale Epiſcoporum. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana*. Vide n. 6. 672. & numeros ibi notatos.

674 Licitum eſt Capitulo eligere Magiſtrum Cæremoniarum ab Epiſcopo confirmandum. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana*.

Pro hujus Decreti intelligentia animadvertendum eſt, quòd in qualibet Cathedrali retineri debent duo Magiſtri Cæremoniarum, unus eligendus a Capitulo pro functionibus Capitularibus, & alter eligendus ab Epiſcopo pro functionibus Epiſcopalibus, uterque tamen approbandus eſt ab Epiſcopo, ut declaratum fuit per Congregationem particularem a Clemente XI. deputatam *in Caſalen.* 16. Maji 1708. quæ quidem reſolutio una cum aliis fuit ab eodem Pontifice confirmata per Breve 6. Junii 1708. Quæſtio autem non verſabatur circa primum, ſed circa ſecundum ex dictis Magiſtris Cæremoniarum, cujus electio debet quidem fieri a Capitulo, ſed confirmari ab Epiſcopo, juxta deciſionem Congregationis particularis.

675 Epiſcopus juſtis de cauſis in Cæremoniali Epiſcoporum præſcriptis confirmationem Magiſtri Cæremoniarum a Capitulo factam poteſt denegare, nec tenetur cauſas exprimere. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana*.

676 Magiſter Cæremoniarum non cenſeri debet electus privative etiã quoad omnes functiones Pontificales, & aſſiſtentias præſtari ſolitas Epiſcopo tam intra, quàm extra Eccleſiam Cathedralem. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana*.

677 Epiſcopo licitum eſt alium Magiſtrum Cæremoniarum eligere pro omnibus functionibus ab ipſo peragendis, & aliis ipſo præſente explendis, tam intra, quàm extra Eccleſiam Cathedralem. S. R. C. 17. Julii 1734 *in Monopolitana*.

678 Magiſtro Cæremoniarum ab Epiſcopo electo omnes Capitulares tenentur obedire quoad ea, quæ divinum cultum concernunt ſub pœna arbitrio Epiſcopi. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana*.

679 In Feſto S. Marci, vel reſpective in Feriis Rogationũ, ſi fiat de Officio duplici, vel ſemiduplici in locis, ubi tantum una Miſſa cantatur, pro majori Populi commoditate, ut poſſit poſt Proceſſionem vacare laboribus, convenientius eſt

eſt proceſſionem facere poſt Nonam, inde cantare Miſſam Rogationum. S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einſilden*. Vide n. 18. & alios ibi notatos.

680 In Feſto B. M. V. de Monte Carmelo, dicenda eſt Miſſa a Sede Apoſtolica approbata, quæ incipit: *Gaudeamus omnes &c.* juxta præceptum Benedicti XIII. & in Miſſali Romano impreſſa. S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einſilden.*

681 Quando Feſtum S. Petri Martyris transfertur extra tempus Paſchale, Evangelium erit: *Si quis venit ad me*. S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einſilden.*

682 Ab Orationibus expungenda ſunt cognomina, & patriæ Sanctorum. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Einſilden*. Vide n. 196.

683 Annua Commemoratio omnium Defunctorum alicujus Ordinis, ſeu Communitatis non eſt transferenda, ſi in illa die occurrat Feſtum duplex minus, etiam translatum, ſed fiet Officium de duplici cum ſola Miſſa ſollemni poſt Tertiam. Officium vero Defunctorum recitandum erit poſt Laudes ſub Ritu duplici, & omnes Miſſæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris. S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einſilden*. Vide num. 448. 536. 543.

Per hæc Decreta derogatum non venit alteri num. 631. ob particulare motivum Inſignis Reliquiæ ibi expoſitum.

684 Dum Miſſa cantatur coram Sanctiſſimo Sacramento in Altari expoſito, debet fieri Commemoratio de eodem Sanctiſſimo Sacramento poſt omnes alias Commemorationes de præcepto, & in Miſſis ſollemnibus tantum Feſtorum primæ, & ſecundæ Claſſis eſt facienda ſub unica concluſione. S. R. C. 23. Junii 1736 *in Burgen.*

685 Sequentia in Miſſa de SS. Nomine Jeſu, eſt omittenda. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Burgen.* & 16. Februarii 1737. *in Mechlinen.*

686 Dum præter Miſſam Conventualem cantatur Miſſa votiva ex fundatione, in hac Miſſa non debet fieri Commemoratio Feſti, de quo cantatur Miſſa Conventualis. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Burgen.*

687 Quando occurrit Vigilia, aut Feria Quatuor Temporum infra Octavam Conceptionis B. M. V. debet recitari Officium de die infra Octavam, Miſſæ autem, ſive una cantetur, ſive legantur, ſint de Feria Quatuor Temporum cum ſecunda Oratione de Octava, & tertia de Spiritu Sancto, quæ ſemper dicitur infra Octavas B. M. V. juxta Tit. 9. de Orationibus n. 7. & 9. nam Oratio, quæ ibi præſcribitur dicenda ſecundo loco, ponitur tertio loco.

At ſi Feria Quatuor Temporum occurrat in die Octava Conceptionis, omnes Miſſæ privatæ dicantur de Octava, cum commemoratione Feriæ. Miſſa autem ſollemnis, quæ dicitur poſt Tertiam, erit de ipſa Octava ſine commemoratione Feriæ, cum de ea cantari debeat alia Miſſa poſt Nonam ſine commemoratione Conceptionis. Dicendæ autem ſunt Orationes aſſignatæ in ipſa Feria, nempe *Deus, qui de B. M. V. utero*, & tertia *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*, cum Præfatione communi. Idem ſervandum eſt

Digitized by Google

eſt in Miſſa, & Officio alicujus Sancti, ex ſpeciali privilegio aliquibus in locis in Quadrageſima Octavam habente, in qua Miſſæ omnes dici debent de Feria cum commemoratione Octavæ, & tertia Oratione *Concede*, non vero *A cunctis*.

Tempore autem Paſſionis, quando contingat fieri Officium de infra Octavam, unica pariter cantari debet Miſſa de Feria cum commemoratione diei infra Octavam, & Præfatione de Octava, ſi habeatur propria, ut dictum eſt de Octava Conceptionis. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Einſilden.*

688 In Miſſa Feriali, quæ ſubſtituitur Miſſæ de Octava, eſt genuflectendum in Choro. S.R.C. 23. Junii 1736. *in Einſilden.*

689 In Miſſa votiva, quæ celebrari aliquando poteſt infra Octavam, in Adventu, Quadrageſima, Quatuor Temporibus, Vigiliis, & ſecunda Rogationum, prima Oratio erit de Miſſa, ſecunda de Octava, tertia de Feria, & non recitatur Evangelium Feriæ, ſed Initium S. Johannis: *In principio &c.* S.R.C. 23. Junii 1736. *in Einſilden.*

690 In ſecundo triduo majoris Hebdomadæ non poſſunt celebrari exequiæ Defunctorum; & Officium, & Preces recitentur privatim. S.R.C. 11. Auguſti 1736. *in Placentina.*

691 Si Feſtum Purificationis B. M. V. venerit in Dominica Septuageſimæ, vel Sexageſimæ, in Eccleſiis dicatis ſub Titulo Annuntiationis, vel Aſſumptionis, debet cantari Miſſa Dominicæ tantum, nec facienda eſt commemoratio Purificationis B. M. V. S. R. C. 15. Septemb. 1736. *in Toletana*. Vide n. 583.

692 In Proceſſione Feriæ VI. in Paraſceve, Epiſcopo totum Officium, & ſacram functionem in Pontificalibus non peragente, non ſunt a geſtantibus haſtas Baldachini adhibenda Pluvialia, ſed ſolum Cottæ. S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

693 In adoratione Crucis Feriæ VI. in Paraſceve debent Celebrans, & Miniſtri deponere etiam Manipula. S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

In extendendo hoc Decreto irrepſit forſan aliquis error Scriptoris, ut aliquando evenit, quia ex Rubrica Miſſalis potius deducitur non eſſe deponendum Manipulum in dicta circumſtantia; unde opus eſt, ut hoc diligentius examinetur.

694 Tranſlato Feſto ſemiduplici ad Vigiliam alicujus Apoſtoli, in Miſſa Feſti, tertia Oratio debet eſſe *A cunctis*. S. R. C. 15. Septemb. 1736. *in Toletana.*

695 Si ſecunda Oratio eſt de Spiritu Sancto, aut de eo ſit mentio, tertia, ſive ultima non debet concludi: *ejuſdem Spiritus Sancti Deus, &c.* S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

696 In Communione Monialium habentium feneſtrellam in parte Evangelii, Sacerdos debet deſcendere, & reverti per gradus anteriores, & non laterales Altaris. S. R. C. 15. Septembris 1737. *in Toletana.*

697 Poſt expoſitionem Reliquiæ Sanctiſſimæ Crucis, vel poſt ejus delatione in Proceſſione, benedicendus eſt Populus cum ipſa. S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Brixien.*

698 Reliquia SS. Crucis non eſt incenſanda a Celebrante genuflexo. S. R. C.

Digitized by Google

S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Brixien.*

699 Non eſt genuflectendum a Capitulo, & Clero proceſſionaliter tranſeuntibus ante Altare, in quo recondita eſt Reliquia SS. Crucis. S. R. C. 15. Sept. 1736. *in Brixien.*

700 In Miſſis Ferialibus a Dominica Paſſionis uſque ad Feriam V. in Cœna Domini, & infra Octavas Paſchatis, & Pentecoſtes, juxta alias reſolutiones 22. Novembris 1659. *in una Rubricarum* 13. Septembris 1692. *in Cæſarauguſtana*, & 4. Maji 1709. *in Piſtorien.* occurrente Feſto ſimplici, non eſt dicenda tertia Oratio *Eccleſiæ*, vel *pro Papa*. S. R. C. 15. Septembris 1736. *in una Rubricarum*. Vide num. 375. 506. 614.

Pro Coronide hujus Indicis addere lubet ſequens Decretum recèns emananatum occaſione proximæ Canonizationis, in quo ſtatuitur firma regula, quæ ſervari debet circa præcedentiam in proferendis nominibus Servorum Dei, qui a Summis Pontificibus in Catalogo Sanctorum adſcribuntur.

701 Cum Sacrorum Rituum Congregatio ſub die 29. Decembris Anni 1670. annuente ſa. mem. Clemente X. demandaverit in expreſſione Nominum Beatorum, qui canonizandi ſunt, ſervandum eſſe Ordinem Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, nempe antecedere debere. Primò illos ſtatus Clericalis; ſecundò illos ſtatus Regularis; & tertiò inter plures ejuſdem Ordinis attendendum eſſe tempus mortis; prout clarius ſubinde declaravit alio ſimili Decreto diei 24. Januarii ſubſequentis Anni 1671. ab eodem Pontifice ſimiliter approbato; Cumque occaſione proximæ futuræ Canonizationis dubitatum fuerit de Ordine ſervando in exprimendis Nominibus B. Vincentii a Paulo Sacerdotis Fundatoris Congregationis Miſſionis, & Societatis Puellarum de Charitate: & B. Johannis Franciſci Regis Sacerdotis Profeſſi Societatis Jeſu; Congregatio Particularis Sacrorum Rituum a Sanctiſſimo Domino Noſtro deputata hoc ſuo Decreto ſtatuit, & mandat, ſervari memorata Decreta cum hac tamen declaratione, quod ſi inter plures ejuſdem ſtatus, & Ordinis reperiatur unus, qui ſit Fundator alicujus Religionis, Congregationis, Societatis, aut alterius hujuſmodi Inſtituti, ſive Clericalis, ſive Regularis a S. Sede approbati, præferatur aliis, qui hanc qualitatem Fundatoris non habent, licet ante in Domino obdormierint, ideoque in caſu, de quo agitur primo loco nominetur Vincentius a Paulo, ſecundo Johannes Franciſcus Regis, ſi SSmo, &c. Die 16. Aprilis 1737.

Factaq; per me Fidei Promotorem de prædictis SS. Domino Noſtro CLEMENTI XII. relatione, Sanctitas Sua Decretum iſtud prædictæ Sacræ Congregationis Particularis confirmavit, & approbavit, & in poſterum ſervari mandavit. Die 17. ejuſdem Menſis April. 1737.

Ludovicus de Valentibus
S. Fidei Promotor.

· *Gavant Rubr. Miſſ. Pars Alt.*

APPENDIX

Aliorum Decretorum, quæ ſolum poſt confectum, & coordinatum ſuperiorem Indicem quoad maximam ſui partem, reperta fuerunt, & collata cum ſuis Originalibus deſcriptis in Regeſtis S. R. C.

702 Canonicus Prothonotarius poteſt uti ſubtana violacea in Choro, & in Eccleſia dum Divinis aſſiſtit, dummodo in cæteris habitum proprium Canonicis convenientem deferat. S. R. C. 14. Januarii 1612. *in Panormitana*.

703 Coadjutor Canonici juſta de cauſa immunis, & exempti a Choro, tenetur intereſſe, ut Canonicus lucretur diſtributiones. S.R.C. 20. Februarii 1627. *ad dubium de Coadjutore*.

704 Prothonotarii Titulares præcedere debent Canonicos Cathedralis Collegialiter non incedentes. S. R. C. 12. Julii 1628. *in una Urbis*.

705 Præcedentia ſemper danda eſt ſupra Dignitates, & Canonicos Vicario Generali tam præſente, quàm abſente Epiſcopo, prout declaravit S.R.C. 23. Martii 1602. *in Lauretana*, *& Nolana*. S. R. C. 7. Auguſti 1628. *ad dubium de Vicario Generali*.

706 Electus Eccleſiæ Archiepiſcopalis non poteſt exercere Pontificalia in ſua Eccleſia ante receptionem Pallii. S. R. C. 28. Auguſti 1627. *in Ulyſſiponen.*

707 Quando adeſt obligatio, & onus faciendi diverſa Anniverſaria ſtatis diebus, in quibus occurrunt Feſta duplicia, ſive ſemiduplicia, necnon etiam tempus Quadrageſimale, & quatuor Tempora, Vigiliæ, & ſimilia, Miſſa Conventualis nullo pacto eſt omittenda, ſed utraque Miſſa eſt cantanda, altera de die, altera de Requiem, etiamſi occurrat Feſtum duplex dummodo non ſit feſtivum de præcepto, ad hoc, ut Teſtatorum voluntates adimpleantur, & licite eleemoſyna lucrari poſſit, ut declaravit 1. Septembris 1607. *in Pampilonen.* S.R.C. 29. Novembris 1628. *in Januen.* Vide in Indice num. 20. & alios ibi notatos.

708 Sacerdos etiamſi ſit Dignitas, vel Canonicus, abſente, vel impedito Epiſcopo, diſtribuens Palmas juxta Decretum 18. Julii 1626. ſtare debet capite detecto. S. R. C. 31. Martii 1629. *in Pientina*.

709 Epiſcopus poteſt cogere Sacerdotes Sæculares, ut audiant Confeſſiones Sacramentales cum Superpelliceo, & Stola, & Regulares cum Stola tantum. S.R.C. 28. Auguſti 1628. *in Caſertana*.

710 Coadjutores, quando Coadjuti ſunt præſentes in Choro, vel Proceſſionibus, non poſſunt in habitu Canonicali intervenire. S. R. C. 24. Maji 1636. *in una Civitatis Caſtelli*.

711.

711 Non valentes ſatisfacere Anniverſariis Defunctorum in diebus Ferialibus, poſſunt ipſa adimplere in Feſtis duplicibus, non tamen de præcepto. S. R. C. 3. Martii 1629. *in Papien.* Vid. in Indice n.20. & 707.

712 In Altari, ſub quo ſunt ſepulta Cadavera Defunctorum, non poteſt celebrari. S. R. C. 11. Junii 1629. *in una Turritana*.

713 Benedictio cum SS. Sacramento danda eſt in fine Hymni *Pange lingua*, non vero ad ℣. *Sit*, *& benedictio*. S. R. C. 5. Februarii 1639. *in Sabinen.*

714 Cappellani Societatum non poſſunt prohiberi a Parocho celebrare Miſſam ante Miſſam Parochialem. S. R. C. 11. Novembris 1641. *in Narnien.* Vide n.420.

715 Feria V. in Cœna Domini Epiſcopus debet per ſe ipſum miniſtrare Euchariſtiam Canonicis, & Clericis, nunquam vero debet illam miniſtrare Diaconus, vel unus ex Aſſiſtentibus. S. R. C. 8. Auguſti 1643. *in Majoricana*.

716 Canonici Presbyteri non debent habere præcedentiã ſuper Archidiaconum, etiam ſi ipſe in Diaconali tantum Ordine ſit conſtitutus. S. R. C. 26. Septembris 1643. *in Ariminen.* Vide in Indice 214.

717 Tam Sæculares, quàm Regulares cujuſcumque Inſtituti etiam Societatis Jeſu non poſſunt excedere limites verbales Indultorum Sedis Apoſtol. ſuper Beatificationibus, præſertim in celebratione Miſſarũ, & Officiis cum Octavis, niſi hoc expreſſe Sedes Apoſtolica eis indulſerit. S. R. C. 5. Octobris 1652. approbante Innocentio X. 16. Decembris ejuſdem Anni.

718 Regulares etiam Societatis Jeſu in Miſſis ſolemnibus adhibere debent Diaconum, & Subdiaconum; & in Veſperis Sacerdotem Pluviali indutum, ac in reliquis omnibus tenentur exacte obſervare Rituale, Cæremoniale, & Rubricas Miſſalis Romani. S.R.C. 5. Octobris 1652. confirmante Innocentio X. 16. Decembris ejuſdem Anni.

719 In novem diebus ante Nativitatem Domini, ubi adeſt antiquiſſima conſuetudo, vel concurſus, poteſt decantari unica Miſſa Votiva ſollemnis B. M. V. quamvis in ipſis occurrat Feſtum S. Thomæ Apoſtoli, & Dominica tertia, vel quarta Adventus, non omiſſa tamen Conventuali, ſtatuta hora decantanda. S. R. C. 28. Septembris 1658. *in Agren.*

720 Jus deferendi SS. Sacramentum, & Reliquias in Proceſſionibus ſpectat ad Hebdomadarium Miſſarum ſollemnium peractarum poſt Proceſſionem, vel ad illum, qui immediate ante Proceſſionem eadem peregerit privative quoad reliquos, etiam Dignitates, & Seniores Canonicos, tam abſente, quàm nolente Epiſcopo prædicta munia ſubire. S. R. C. 26. Januarii 1658. *in Cajetana*.

721 Prima Dignitas Officium Presbyteri aſſiſtentis, Epiſcopo Divina Pontificaliter peragente, faciens, tenetur ſuſtentare librum, quando ſolùm Epiſcopus cantat, non verò quando legit, quod ſpectat ad Cappellanum. S. R. C. 16. Martii 1658. *in Raguſina*.

722 Patenæ ſuppoſitio per Sacerdotem Cotta indutum in Communione Generali, quæ per Dignita-

tes

tes agitur, licita eſt. S.R.C. 3. Septembris 1661. *in Andrien.*

723 Canonicus Pœnitentiarius Eccleſiæ Cathedralis non poteſt cogi ad inſerviendum Miſſis cantatis pro Diacono, & Subdiacono, conſtitutione, ſeu conſuetudine in contrarium, non obſtante S. R. C. 21. Januarii 1673. *in Velliterna.*

724 Celebrans in Miſſa ſollemni procedere debet ad præparatam ſedem aperto capite, & ita regredi ad Altare, quando ſedere debet dum cantatur Hymnus Angelicus, & Symbolum Apoſtolorum, ſed ad illa verba, quæ cantantur in Choro, ad quæ fieri debet inclinatio, tenetur ſe inclinare nudo capite, non obſtante contraria conſuetudine. S. R. C. 22. Martii 1676. *in Collen.*

725 In benedicendo Populum cum SS. Sacramento, iſte modus approbatur, nimirum cum Sacerdos ſtat ante Populum, Oſtenſorium ante pectus tenet, tum elevat illud decenti mora, non ſupra caput, ſed tantum uſque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum recta linea illud tollit uſque ad pectus, & exinde ad ſiniſtrum humerum ducit, & reducit ad dexterum, & verſus ante pectus reducit, ibique aliquantulum ſiſtit, quaſi peracta ad omnes Mundi partes Cruce, & Sacramentum etiam venerandum omnibus præbet, tunc gyrum perficiens collocat Oſtenſorium ſuper Altare. Servari etiam poteſt alius modus deſcriptus in Cæremon. Epiſc. lib. 2. caſ. 33. ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem Sacramento Celebrans producat ſignum Crucis. S. R. C. 21. Martii 1676. *in Collen.*

726 Poteſt Epiſcopus concedere, etiam contradicente Parocho, licentiam Regularibus in die feſtivitatis alicujus Sancti, præcipue Fundatoris, faciendi proceſſionem cum Reliquia ejuſdem Sancti, & cum Confraternitatibus erectis intus Conventum, & extra Clauſtra dicti Conventus, & intra limites Parochiæ dictorum Regularium. S. R. C. 13. Junii 1676. *in Nuſcana.*

727 Si urgente cauſa celebranda eſt Miſſa votiva infra Octavam, quæ habeat Præfationem propriam, ac Communicantes; in Miſſa votiva debet dici Præfatio conveniens, Communicantes vero de infra Octavam, quia eſt proprium de illo tempore. S. R. C. 16. Junii 1683. *in Granaten.*

728 Si Altare non haberet planitiem, ſed multos gradus, vel ſi ipſa haberet nimis latam, debet in eo apponi pradella, quæ dividat Altare a planitie, ut Sacerdos incipiat Miſſam ante ipſam pradellam. S. R. C. 16. Junii 1683. *in Granaten.*

729 SS. Sacramento expoſito Gubernator Civitatis, ſeu perſonam Regiam repræſentans, debet habere eandem ſedem, vel ſcamnum, quod habet repoſito SS. Sacramento. S. R. C. 16. Junii 1683. *in Granaten.*

730 Rubrica concedit uſus Planetarum complicatarum ante pectus Diaconis, & Subdiaconis miniſtrautibus in Miſſa ſollemni, in Cathedralibus, & præcipuis Eccleſiis, in diebus jejuniorum cum limitatione, ut ibi; in minoribus verò Eccleſiis, Miniſtris prædictis dat tantum uſum Albæ cum Manipulo Subdiacono, & cum Stola, ac Manipulo

nipulo Diacono. S. R. C. 13. Junii 1684. *in Angepolitana*.

Ex quo ſequitur, quòd in Eccleſiis non inſignibus Regularium, & Monialium, & in parvis Eccleſiis Sæcularibus, etiam Parochialibus, non conceditur uſus Planetarum complicatarum. Vide n. 247.

731 Modus benedicendi alios, vel rem aliquam debet eſſe cum manu recta, & digitis ſimul junctis, & extenſis. S. R. C. 24. Julii 1683. *in Albinganen.* Vide in Indice numer. 406.

732 Patena ad Miſſam in extremitate, ſeu ora Patenæ congruentius eſt oſculanda. S. R. C. 24. Julii 1683. *in Albinganen.*

733 In Miſſis votivis B.M.V. quæ recitantur in Sabbato dicitur *Gloria in excelſis Deo*, etiam ſi non fiat Officium de eadem. S. R. C. 30. Julii 1689. *in una Ordinis Cappuccinorum*.

734 Licitum eſt Epiſcopo incedere cum Mitra, quando defert Reliquiã Ligni Sanctiſſimæ Crucis in Proceſſionibus. S. R. C. 14. Junii 1692. *in Materanen.*

735 In expoſitione SS. Sacramenti, quæ fit ad inſtar Proſcenii quantitas luminum pietati facientis expoſitionem remittitur, & in Altari ſuper candelabris ad minus ſex candelæ accendi debent. S. R. C. 15. Martii 1698. *in Narnien.*

736 Si Epiſcopus Suffraganeus accedens ad Eccleſiam deferat Cappam tenetur ipſe ſuſtentare ſibi caudam involutam brachio ſiniſtro, & duo Canonici debent ire uſque ad oſtiũ Eccleſiæ, dignior vero illorum porrigere ei tenetur Aſperſorium, quo Suffraganeus ſe ipſum tantum aſpergit, & pariter eum aſſociant ad eundem locum. S. R. C. 6. Septembris 1698. *in Veliterna*.

737 Si Epiſcopus Suffraganeus aſſiſtens Concioni ſedeat in Presbyterio, Cõcionatoris ſalutatio ei prius dirigi debet diſtincta ab illa Canonicorum, & Magiſtratus Sæcularis. S. R. C. 6. Septembris 1698. *in Veliterna*.

738 Si Epiſcopus Suffraganeus occaſione functionum Epiſcopalium accedat cum Cappa, debet ſe parare in faldiſtorio, aliàs in ſacrario, non poteſt tamen ſibi deferri facere caudam veſtis violaceæ una cum elevatione fimbriæ anterioris in plano pavimenti Eccleſiæ. S.R.C. 6. Septembris 1698. *in Veliterna*.

739 Non licet Clericis miniſtrantibus Thuribulum, ſeu Naviculam Canonicis celebrantibus coram Epiſcopo genu illis flectere, ſicuti fit Epiſcopo. S. R. C. 4. Aprilis 1699. *in una Burgi Sancti Sepulchri*.

740 Lampas ardens omnino retinenda eſt ante Altare Sanctiſſimi Sacramenti, non vero ſupra valvas Eccleſiæ in Choro de diametro oppoſito ante prædictum Altare. S. R. C. 22. Auguſti 1699. *in una Ordinis Cappuccinorum*.

741 Epiſcopus Palmas benedicens, & Miſſæ aſſiſtens, non debet legere Epiſtolam, neque Evangelium: *Cum appropinquaſſet*; vel *Altera autem* die poſt Paſſionem tam ex praxi Cappellæ Pontificiæ, quàm ex præſcripto Cæremonialis Epiſcoporum. S. R. C. 28. Apr. 1708. *in Bracharen.*

742 Dum Epiſcopus diſtribuit Candelas, Cineres, Palmas &c. Celebrans, & Miniſtri debent ſedere Capitibus coopertis. S. R. C. 28. Apri-

Aprilis 1708. *in Bracharen.*

743 Epiſcopus aſſiſtens Miſſæ in Dominica Palmarum paratus, vel cum Cappa, non debet ſedere, neque genuflectere, ſed ſtare diſcoopertus dum cantatur Paſſio, & in caſu impotentiæ debet abſtinere ab interventu ſaltem Miſſæ. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracharen.*

744 Canonici, & Aſſiſtentes Epiſcopo parati, & illum ad Altare comitantes in Pontificalibus, ratione Paramentorum poſſunt procedere per Eccleſiam coopertis non vero nudis Capitibus. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracharen.*

745 In Eccleſiis, ubi Titulus eſt Eccleſiæ, vel concurſus Populi ad celebrandum Feſtum, quod transferri debet diebus, in quibus juxta Rubricas Miſſalis *de Translatione Feſtorum*, poſſunt cantari duæ Miſſæ, una de die, alia de Feſto. Sed in Eccleſiis, in quibus non eſt obligatio cantandi Miſſam quotidie, cantari poteſt Miſſa ſollemnis votiva de Feſto occurrente tantum. S. R. C. 17. Auguſti 1709. *in Bergomen.*

746 In die Conſecrationis, vel Tituli Eccleſiæ Parochialis, & non Cathedralis, per Octavas non poteſt celebrari Miſſa Dedicationis, ſeu Titularis ſub eodem Ritu duplici, ac in Parochiali, etiam in Oratoriis eidem Eccleſiæ Parochiali ſubjectis, in quibus multi Sacerdotes celebrant. S. R. C. 17. Auguſti 1709. *in Bergomen.*

747 Quando tertia Oratio in Miſſis eſt ad libitum, & ex juſſu Summi Pontificis, vel Epiſcopi debet apponi aliqua ſpecialis Oratio pro publica indigentia, videlicet contra Turcas, ſeu ad petendam ſerenitatem, aut pluviam &c. hæc Oratio debet recitari tanquam ex præcepto, 4. loco, non omiſſa 3 loco illa, quæ eſt ad libitum, ſeu pro devotione Sacerdotis eligenda. S. R. C. 17. Auguſti 1709. *in Bergomen.* Vide in indice num. 476.

748 Canonico Epiſcopo Titulari, poſt delatam per Archidiaconum ſive Presbyterum aſſiſtentem pacem Epiſcopo locali, non debet illa per eundem Archidiaconum, ſive Presbyterum ipſi deferri, ſed illam recipere debet ab eodem Miniſtro parato, qui eam diſtribuit Choro, & poſtquam Epiſcopus localis ipſam dederit Canonicis aſſiſtentibus in Throno. S. R. C. 10. Apr. 1728. *in Aſculana.*

749 Canonicus Epiſcopus Titularis in Miſſis, & Veſperis cantatis cum aſſiſtentia Epiſcopi localis tenetur diſcedere a Stallo una cum reliquis Canonicis pro faciendis conſuetis circulis præſcriptis a Cæremoniali Epiſcoporum. S. R. C. 10. Aprilis 1728. *in Aſculana.*

750 Canonicus Epiſcopus Titularis, exercente Pontificalia Epiſcopo locali, cum exiſtentia Capituli ſacris veſtibus parati, poteſt cum reliquis Canonicis in Stallo aſſiſtentibus deferre Pluviale, & de conſenſu Epiſcopi geſtare Mitram lineam, ſed illam per ſeipſum imponere, & removere debet a capite; & ſemper thurificandus eſt poſt Archidiaconum, ſeu Presbyterum aſſiſtentem, & Canonicos a latere Epiſcopi in Throno pariter aſſiſtentes. S.R.C. 10. Aprilis 1728. *in Aſculana.*

751 Canonicus Epiſcopus Titularis debet ſe abſtinere a celebratione

Miſſæ

Miſſæ cantatæ, & Veſperarum de Turno in propria hebdomada, ſed ſubrogare tenetur alium; in ſollemnioribus vero Feſtis de licentia Epiſcopi debet uti Faldiſtorio, & indumentis Pontificalibus. S.R.C. 10. Aprilis 1728. *in Aſculana*.

752 Præpoſitus Cathedralis, abſente Epiſcopo, non debet thurificari triplici ductu, neque præſente Vicario Generali. Ubi ob deficientiam Sedium fixarum Chori, Canonici ſedent in ſcamnis, ſive in functionibus ſacris, ſive in congreſſibus Canonicalibus, præſente, vel abſente Epiſcopo, debet ſedere in illis, primo loco, nec eidem apponenda eſt Sedes Cameralis. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina*.

753 In diebus Sollemnibus, ſacrum faciente Præpoſito Cathedralis, non poſſunt exponi in gradibus Abaci pelvis, gutturnium, & manutergium in lance pro *Lavabo*, duobus Manſionariis, vel Clericis cum Cotta miniſtrantibus, ſed debet celebrare adinſtar aliorum Canonicorum. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina*.

754 In Proceſſionibus Præpoſito Cathedralis debetur Candela majoris ponderis, & in diſtributione Palmarum diſtincta, & honorabilior Palma, quàm cæteris de Capitulo. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina*.

755 Aſſiſtentibus in Choro Vicario Generali, & Præpoſito Cathedralis, præcedere debet Vicarius, non vero Præpoſitus; ſecus vero ſi Præpoſitus ſit indutus Sacris veſtibus, aut ſi Vicarius ſit Canonicus, & interſit in Choro habitu Canonicali. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina*. Vide n. 14.

756 Præpoſitus Cathedralis, dum induitur veſtibus choralibus, tolerari non poteſt, ut ei inſerviat unus ex Manſionariis; neque aliquis ex illis debet ei deferre Breviarium ad ſuum Stallū. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina*.

757 Præpoſito Cathedralis non debentur paramenta ſacra, & nobiliora in loco diſtincto a cæteris Canonicis. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina*.

758 Præpoſitus Cathedralis tenetur per ſe ipſum, quando non eſt legitime impeditus, ſervare hebdomadam in Choro, & canere Miſſas per Turnum cum cæteris Canonicis. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina*.

FINIS.

Error. n. 350. lin. 6. licitum eſt. *Correct*. poſſunt. *Error*. n. 672. lin. 6. eundem *Correct*. idem.

Catalogus Auctorum, quem poſt hunc Decretorum Indicem exhiberi cogitaveram, re melius conſiderata, ſuppeditabitur in fine Tomi Secundi, ſpectantis ad Rubricas Breviarii.

INDEX VERBORUM, ET RERUM NOTABILIUM,

Quæ continentur in toto Primo Tomo.

Numerus indicat Paginam.

A

ABacus. V. *Credentia*.

Abbas exemptus loci non eſt nominandus in Canone. 537.

Abbas Collegiatæ exemptæ cum ſuis Canonicis non eſt thurificandus ante Canonicum Cathedralis ſi adſit cum Epiſcopo. 524. 525. Niſi celebret & tunc qualiter. 525. Abbates quando plures in Proceſsione SS. Sacramenti debent incedere unuſquiſque cum ſuo Clero. 1242.

Abbates non genufleƈtunt in Choro ad Confeſsionem. 258. iis quoque competit etiam in Miſſa tit. Rmi a petente benediƈtionem cum incenſum imponunt in Thurib. 407.

Abbates poſſunt benedicere veſtes Sacerdotales. 1314. & alii Regularium Superiores. ibid. Non poſſunt tamen benedicere Indumenta Sacerdotalia Eccleſiarum ſibi non ſubditarum. ibid. & 1325.

Abbatibus, quæ privilegia conceſſa, & quæ derogata 1385. & ſeq.

Abbatibus quando data eſt Mitra. 332. Baculus eorum qualis. 333.

Abbates, & Monachi Miſſas publicas cantare vetantur a Conc. Lateranenſi Primo. 67. Non ducunt Abbates Stolam ante peƈtus dum celebrant Pontificaliter, & cur. 328.

A. B. C. D. E. Quinque litteræ cum quibus eſt celebranda Miſſa, quid. 785.

Ablutio digitorum poſt ſumptionem Calicis, & Purificationis in Miſſa cum Vino, & Aqua facienda. 591. Olim non ſumebatur, nunc vero ſic. *ibid.* Ritus ſervandus in Ablutione. 594. Non ſumenda in duabus primis Miſsis Nativitatis Domini. 771. Si in tertia non ſumatur, vel a Jejunio alio ſumenda, vel in Sacrarium fundenda. *ibid.*

Ablutio digitorum Sacerdotis poſt peraƈtam Communionem Fidelium in Sacrarium immittenda. 613. facienda Ablutio, recondita Pyxide in Tabernaculo. 616.

Abſolutio Mortuorum ſuper Tumulum eſt Oratio ſollemnis circa Defunƈti Cadaver, ſeu Tumulum. Unde. 674. Dicitur ab Oratione *Abſolve*. 675. Ritus. 673. & ſeqq. Deficiente pluviali fiat in Alba cũ Stola in modum Crucis ad peƈtus. *ibid.* Crux quomodo deferenda a Subdiacono, & cur adhibenda Incenſum, & aqua benediƈta. *ibid.* Incenſum eſt benedicendum, & cur. 675.

675. Oratio Miſſæ quando pro *Abſolve* dici poſſit. 675. Si elevetur SS. Sacramentum in aliquo Altari dum fit Abſolutio, nec Celebrans, nec Miniſtri debent genuflectere. 680. recentius ſi pulſatio Campanulæ omittatur. 675. ſi fiat præſente Cadavere, quo loco Subdiaconus, & Celebrans ſtare debeant. 677. ſi Defunctus ſit Sacerdos, Subdiaconus cum Cruce ſtare debet ante pedes Defuncti, non ad Caput. 678. *Libera me Domine*, quomodo cantandum. 678. ſi Feretrum non adſit, facienda in cornu Epiſtolæ. 680. quo Ritu. 680. ſi Miniſtri ſacri non adſint, quomodo. 681. Antiphona. *Non intres in judicium.* ſemper dicenda præſente Cadavere, nec verba mutanda ſi ſit fœmina, vel plura Cadavera. *ibid.* in die Commemorat. omnium Fidelium ſi ſoleat circuire Sepulchrum Sacerdos, ultima Abſolutio facienda ad Lecticam Mortuorum. Ad alia Sepulchra diſtribui poſſunt Reſponſoria Nocturnorum. 1288. In fine non additur hac die *Animæ omnium Fidelium &c.* neque dicenda tota Concluſio Orationis. *ibid.*

Abſtemii, ſine Vino non debent purificare Calicem, inconſulto Papa. 591.

Acerra. V. *Navicula*. ejus forma. 1335.

Acolythi, Ceroferarii ſint pares ſtatura. 360. quomodo Candelabra deferant. *ibid.* non ſedent ad Epiſtolam. 260. cum ſedent, ubi, & quomodo. *ibid.* Duo ſignificant Legem, & Prophetas. 722. Ad Evangelium non genuflectunt. 258. nec caput inclinant, ſed immobiles ſtant. 455. Qua ratione incenſant SS. Sacramentum in Proceſſione. 1043. Acolytus ſi pro Subdiacono miniſtret, an Patenam tenere poſſit. 513.

Actio cur appellatur Canon Miſſæ. 237.

Actus virtutum an faciendi ante ſumptionem Hoſtiæ in Miſſa. 588.

Adam Græce ſonat numerum. 46. 870.

Adorationis Crucis in Paraſceve auctor S. Gregorius PP. 1089. Ejus Ritus. V. *Fer. VI. in Paraſceve.*

Adſo Abbas Miſſam Matutinalem pro Heriberto Comite graviter ægrotante celebrari juſſit. 84.

Adventus tempus in Feriis excludit Alleluja. 245. æquiparatur Quadrageſimæ, & cur. 250. jejunabatur, ex inſtitutione S. Perpetui Epiſcopi Turonen. *ibid.* excludit Dalmaticam, & Tunicellam. 279.

Adventus olim pro ipſa Natalis Domini die accipiebatur. 817. nunc tempus deſignatum ante ipſum Feſtum. *ibid.* tres Adventus Domini meditamur. 816. ejus Ritus partim lætitiæ, & partim mœroris. 817. Quadrageſima ante Natalem olim Advẽtus appellabatur, & a S. Martini Feſto incipiebat. *ibi.* varius Ritus. 818. ejus antiquitas ad S. Petrum uſque non probatur. *ibid.* ab Eccleſia Romana ante Sæculum VII. non fuit receptus. 819. incipiebat olim Romæ a Dominica poſt Feſtum S. Catharinæ. 818. apud Gallos ejus habetur memoria Sæculo V. a Græcis appellatus Quadrageſima. 819. habent quadraginta dies cum jejunio, ſed variè. *ibid.* Eccleſia Occidentalis duplicem Adventum hoc tempore celebrat. 820. in Miſſis de Adventu quid circa uſum Planetarum plicatarum. *ibid.* ejus Dominica prima, eſt Primæ Claſſis, nec poteſt cantari

tari Miſſa, etiam de Titulari. 824.
Adventus Dominicæ olim ſeptem. 76.
Aenea Vaſa quomodo abluenda. 1343
Aer. V. *Velum Calicis*, & Manipulus.
Agapis nomine ſignificari *Miſſam* non bene interpretatur Vicecomes. 24.
Agenda Miſſæ Sacrificium appellatum. 22.
Agios, & Triſagion græce Fer. VI. in Paraſceve canitur ex inſtituto S. Sabbæ. 1089.
Agni Cerei, olim benedicti in Sabbato Sancto, vel de cera nova benedicta, vel ex Cereo Paſchali anni præcedentis cum Chriſmate admixta, & Sabbato in Albis per Papam diſtributi. 1187.
Agnus. Chriſtus in forma Agni ne pingeretur ſtatuit Pſeudo-Synodus Trullana, ſed illi reſtitit Romana Eccleſia. 582.
Agnus Dei ex Liturgia S. Petri. 579. ut ter in Miſſa diceretur, vel cantaretur, Sergius PP. ſtatuiſſe putatur *ibid.* etiam in fine *Miſerere nobis* dicebatur (ut etiam ſervatur in Eccleſia Lateran.) & cur in tertio mutatur, & dicit. *Dona nobis pacem. ibid.* an a Johanne XXII. id mutatum. 582. qua ex cauſa. *ibid.* ſigillum cum inſcriptione *Agnus Dei*, *&c.* a B. V. datum. 582.
Agnus Dei. In Miſſa Defunctorum non dicitur *Dona nobis pacem*, ſed *Dona eis requiem*. 585.
Agnus Dei: cur non dicatur in Miſſa Sabbati Sancti. 1171.
Ait Dominus omnipotens: cur in fine Lectionum. 199.
Alba. Poderis, Tunica alba, linea Dalmatica, ſupparus, & linea idem. 318. cur Poderis dicta. *ibid.* auctores de ea agentes. 321. modus illam induendi. 319. 322. duodecim ſignificat. 336. forma ejuſdem. 1335.
Alba. Sola antiquitus Lectores, & Subdiaconi in miniſteriis utebantur. 823.
Albinus Flaccus Miſſales Gelaſianos, & Gregorianos ordinavit. 7. ex his alios particulares confecit. 9. quas Miſſas votivas per hebdomadam inſtituit dicendas. 107. ordo ab eo nunc qualiter immutatus. 110.
Albus color. V. *Colores*.
Alcuinus Magiſter Caroli Magni diſtribuit Miſſas particulares per ſingulas hebdomadæ Ferias, quales, & cur. 76.
Alexander PP. I. Epiſtolæ lectionem in Miſſa decreto ſtabilivit. 199. uſum legendi Evangelium in Miſſa decreto firmavit. 207. Hoſtiam conſecrandam in modica quantitate eſſe decrevit. 480. *Unde, & memores* ei tribuitur, vel Decreto roboravit. 565. ei tribuitur *Qui pridie, &c.* juſſit Paſſionem Chriſti legi in Miſſa juxta ordinem, quo ſcripta a 4. Evangeliſtis. 1020. uſum aquæ benedictæ confirmavit. 1317.
Alexander PP. II. ejus auctoritate abrogari cœpit in Hiſpania Officium Mozarabicum, & ſubſtitui Romanum. 55.
Alexander PP. II. nec reſpuit, nec improbavit Feſtum SS. Trinitatis cum in Eccleſia Romana non eſſet in uſu. 1222. & ſeq.
Alexander PP. III. decrevit ne plus, quam una Miſſa eodem die ab uno Sacerdote celebretur. 46.
Alexander PP. III. Roſam auream Venetiis benedixit in Eccleſia Sancti Marci, ac Duci Venetiarum dono dedit. 895.

Ale-

Alexander PP. III. quid de Feſto SS. Trinitatis ejuſque die ſcripſerit cum nondum in Eccleſia Romana celebraretur. 1223.

Aliturgici dies, in quibus nulla celebrabatur Miſſa. 48.

Alleluja vox Hebraica. 176. lætitiæ, & quid. 204. cur in aliam linguam non vertatur. *ibid.* a S. Hieronymo ad Romanam Eccleſiam tranſlata. *ibid.* quo tempore adhibenda. *ibid.* cur duo poſt Epiſtolam. *ibid.* Auctores de eo tractantes. 205.

Alleluja Sabbato Sancto dum cantatur a Celebrante ſtant omnes. 1170. cur ante Tractum. *ibid.* & 1178. tempore Paſchali toto in Miſſis tam feſtivis, quàm votivis quoties, & quibus in locis addendum Alleluja. 1202. in tota Octava Corporis Chriſti addendum ℣. *Panem de Cœlo, &c.* 1249.

Alleluja cur Sequentiis, aut Proſis in Miſſis jungatur. 204. quibus temporibus, ac diebus non debeat dici. 205. 245. ſtillicidium gaudii cœleſtis dictum. 206. cur non dicatur infra hebdomadam in Miſſis Adventus. 817.

Alma Redemptoris, &c. non eſt protrahenda, ſi Feſtum Purificationis incidens in diem privilegiatam, transferri contingat. 789.

Almutia Celebrantis Canonici non ponenda ſuper Altare. 288. cum Pluviali, & Planeta non debet deferri. 274.

Altare. quid. 282. in Sacris Scripturis a Noe. *ibid.* Menſam Domini, Crucem, & Chriſtum ſignificat, & Eccleſiam, gradus ejus, virtutes. *ibid.* olim lignea, & lapidea. 291. nunc debet eſſe lapideum, & cur. *ibi* & 291. conſecratum ab Epiſcopo. 282. nullum foramen debet habere, & cur. *ibid.* Hebræorum cur vacuum eſſet. *ibid.* cum Reliquiis Sanctorum, & Chriſmate, cur. *ibid.* non celebrandum ſi ſub eo ſint Cadavera Defunctorum. 283. quãdiu duret ejus conſecratio. *ibid.*

Altare majus Parochialium conſecrandum ex Decreto Conc. Mediol. IV. 283. nullæ coronides ligneæ circa Altaris angulos. 284. Crux in eo, quomodo, & cur. *ibid.* etiamſi in medio Altaris adſit Tabernaculum cum Sacramento. *ibid.* & icon, vel pictura SS. Crucifixi. 285. ſupra Altare nihil omnino ponendum. 281. 288.

Altare, in quo celebravit Epiſcopus proprius in ſua Diœceſi eadem die Miſſa a Sacerdote ſine ejus licentia celebrari non poteſt. 288. tacita ſufficit ex neceſſitate. *ibi.* etiam ubi Papa, & Legatus Apoſt. *ibid.*

Altare in ſollemnibus Feſtis floribus, ſeu veris, ſeu fictis exornandũ. 290. ſtragulis decet contegi. *ibid.* & 295. cancellis ſepiendum, cur. 295.

Altare ad Orientem cur olim. 430. in eo Celebrans numquam vertit humeros ad ipſum Altare. 433. quale proprie dicatur ad Orientem. 431. Antiochiæ erat ad Occidentem, & quomodo. 432. ad alias partes ſpectantia Altaria etiã antiquitus erant. *ibid.* plura ad Orientem verſa hodie quoque Romæ habentur. 433.

Altare cur oſculatur Celebrans. 395. in medio. 396. quo Ritu. 397. ſi in eo ex diſpenſatione Apoſt. non ſint Reliquię, utrum ſint omittenda verba: *quorum Reliquiæ hic ſunt.* 397. & ſeq. non oſculantur Miniſtri, nec tangunt. 403. decies, aut novies Cele-

Celebrans oſculatur Altare. 646. cornu ſiniſtrorum Altaris, eſt ejus pars dextera, & cur. 399. & cornu Evangelii ſiniſtra. *ibid.*

Altare ad Miſſam celebrandam erigi in Cubiculis Regularium prohibetur. 293.

Altare unum olim in ſingulis Eccleſiis. 69. an plures Miſſas eodem die ſuper illo celebrari liceret. *ibid.* etiam plura diverſis temporibus. *ibid.* & a quo tempore. 70.

Altare, in quo Epiſcopus celebravit, eodem die non licet Presbytero. 69.

Altare Cardinale, & Capitaneum quale. 85. in Altari in quo exponitur Sacramentum Orationis 40. horarum nulla alia celebranda Miſſa, quàm ſollemnis pro expoſitione ejuſdem. 117.

Altaris majoris, & minoris forma. 1335.

Altare ligneum, in quo S. Petrus, & Pontifices uſque ad S. Silveſtrum celebrarunt Romæ in Baſilica Lateranenſi. 291. aliud in alia Eccleſia Romæ. *ibid.* eorum forma. 292. an Silveſter decreverit non celebrandum niſi in Altari lapideo. *ibid.* lignei Altaris, &c.

Altare aureum a Pulcheria Auguſta in Eccleſia Conſtantinopolitana erectum. 291. aliud extructum Ratiſponæ. 292.

Altaria lapidea, vel lignea laminis aureis circumveſtita. 292.

Altaria argentea. 292.

Altaria quomodo mundanda. 294. Decreta circa Altaria. 295.

Altare Incruenti Sacrificii, memoratum a D. Paullo Apoſt. 25.

Altare Privilegiatum: Decreta pertinentia ad Miſſas pro Defunctis in eo celebrandis. 149. an recitans Officium duplex, & celebrans in aliena Eccleſia, ubi non fit de duplici, poſſit in Altari Privilegiato celebrare de Requiem, ut ſatisfaciat. 150. qui tenetur in Altari privilegiato celebrare, ſi in alio celebret cum Numiſmate hoc privilegio donato, ſatisfacit. 801.

Ratione Altaris Privilegiati non licet exponere ſuper Januam Eccleſiæ Tabellam cum Inſcriptione: *Indulgentia pro Mortuis*. 1291. quando remanet ſuſpenſum Privilegium ex deficientia numeri Miſſarum ſtatuti in Brevi Apoſtolico. 1308.

Altare ſeu Cappella, an ratione Concurſus in Feſto Sancti, cui dicatum eſt, poſſit in Miſſa dici *Credo*, & *Gloria*. 221.

Altare quoad obligationem celebrandi. V. *Miſſæ Celebratio quoad locum*.

Altaria plura antiquitus conſecrata in Eccleſia. 1295. cur conſecrantur. *ibid.*

Altaris Dedicatio antiquitus annuatim celebrabatur. 1295.

Altarium denudatio cur, & quomodo. 1053. Ritus omnis. 1054. Conopæum Tabernaculi SS. Sacramenti an relinquendum, & cur. *ibid.* Romæ in Baſilica S. Petri amovetur. *ibidem*.

Altaris incenſatio. V. *Incenſatio Altaris*.

Altarium Lotio Fer. V. in Cœna Domini, fuſe de illa Battellus integra Diſſertatione. 1056.

S. Amatoris Miſſæ prohibitæ. 92.

Ambo. V. *Pulpitum*.

S. Ambroſius varias Orationes compoſuit. 180. Gradualia. 202. *Pax Domini*. 579. Ara lapidea Romæ in Æde privata uſus eſt ad ſacrificium. 283. Orat. *Conſcientias noſtras* compoſuit.

poſuit. 302. & *Deus, qui humanæ ſubſtantiæ*.488. Præconium Paſchale ei tribuitur. 1140.

Amen vox hebraica. 176. olim in fine lectionis Evangelii. 208. cur ſecreto poſt Pater noſter in Miſſa. 576.

Amen quid. 196. uſus a tempore Apoſtolorum. 197 concordat cum Concluſione in fine Orationum. *ibid.* an Decreto Anacleti Papæ in fine Orationum. 198. cur pro Judæis non reſpondetur. 1085.

Amictus. Anabolagium, Ambolagium, Anagolagium, humerale, idem. 318. olim poſt Albam, & Cingulum, & ubi nunc etiam. 321. an ſit idem, ac Orale. 318. modus ſibi Amictum imponendi. *ibid.* non ducenda cum eo Crux a fronte ad pectus. *ibid.* ſi Crux non adſit in eo, quid. 321. Collare non debet deponi, ſed ſupra illud Amictus deduci. *ibid.* duodecim ſignificationes Amicti. 336. ejus forma. 1336.

Ampullæ vitreæ, amulæ, ſeu hamulæ olim argenteæ, nunc vitreæ, & cur. 287. 1337.

Ampullæ vitreæ ſint. 361. quomodo adhibendæ a Celebrante, & Miniſtro in Miſſa. 485. 487.

Amula propriè vas Vini eſt. 287.

Amylum non eſt triticum. 734.

Anacletus PP. confirmavit, non inſtituit *Amen* dici poſt Orationes. 198.

Anacletus PP. ei tribuitur *Dominus vobiſcum*. 163. ſalutatio Epiſcopi in Miſſa *Pax vobis*. 424. *Amen* poſt Orationem. 434.

Anaphora Miſſæ Sacrificium. 23.

S. Anaſtaſia M. cur ejus Commemoratio fiat in ſecunda Miſſa Nativitatis Domini. 161. 850. olim in ejus Eccleſia tota Miſſa de illa cũ Commemoratione Nativitatis. 851.

Anaſtaſius Papa decrevit a ſtantibus audiendum Evangelium. 257.

S. Andreas cur nominatus in Oratione *libera nos*. 576.

Angeli omnes, cur Virtutes appellati. 228. aſſiſtunt Miſſæ. 729.

Angelicus Hymnus. V. *Gloria in Excelſis*.

Angelus cuiquam Altari conſecrato aſſiſtit. 1295.

Anicetus Papa mundiſſimam eſſe decrevit Hoſtiam conſecrandam. 480

Animetta cur vocetur Palla Calicis. 305.

Anniverſaria Electionis, ſeu Conſecrationis Epiſcopi Natalis vocabatur. 1298. utraque celebrabatur, & celebranda potius Conſecratio. *ibidem.* etiam a D. Auguſtino celebrabatur. 1303. exacte in litteris Ordinationis ab Ordinatoribus dies, ac Conſulatus notabantur. *ibid.* Miſſa quo Ritu dicenda, ſi in die feſtivo occurrat. 1298. 1303. in Oratione quid mutandum ſi dicatur ab ipſo Epiſcopo. 1304.

Anniverſaria dies Defunctorum ejus uſus antiquiſſimus. 144. ſi transferenda, vel mutanda. 147. Decreta S. Congreg. circa Anniverſaria Defunctorum. 148.

Annulus aureus cur detur Epiſcopo. 333. in digito indice dexteræ deferendus. *ibid.* ſcilicet extra Miſſam. 339. neque ſculptum quid in gemma. 333. cur. 338. in Miſſa Pontificali geſtandus in digito annulari dexteræ. *ibid.* perfectionem donorum Spiritus Sancti in Chriſto ſignificat. 335. forma 1341. Fidei Sacramentum eſt cum Sponſa. 338. non geſtandus in Miſſa a Prothonotariis non participantibus, a Doctoribus, & a Canonicis, & Dignitatibus

tibus Cathedralium. 334.
Annunciatio B. M. V. ſi incidat in Feria V. in Cœna Domini ſervandum eſt præceptum vacandi ab operibus ſervilibus, & audiendi Sacrum, & quid curandum ab Ordinariis. 1041. ſi in Feria VI. Paraſceves, transfertur quoad omnia juxta Decreta S. R. C. ad Feriam II. poſt Dominicam in Albis. 1122. & 1202. item ſi in Sabbato Sancto. 1187. ſi in dicta Feria II. occurrat aliud Feſtum altioris Ritus protrahitur quoad recitationem Officii tantum. *ibid.*
Antimenſe. V. *Ara lapidea*.
Antiphona quid, & cur Introitus Miſſæ ſic appellatur. 172.
Antiphonarium S. Gregorii quid, editum a Card. Thomaſio. 11.
Antiſtitis nomine in Canone non veniunt Superiores, & Generales Religionum, ſed tantum Epiſcopus Ordinarius loci. 437.
Antitypa Corporis Chriſti dicta Euchariſtia. 414.
Antonellus, Nicolaus Diſſertatio de Titulis a S. Evariſto in Urbe diviſis. 21.
Apex. V. *Mitra*.
Appollinaris Sidonius vaſtiſſimæ memoriæ Vir. 13.
Applicatio Sacrificii pro multis, & quomodo. 540. V. *Miſſæ applicatio*.
Apoſtoli primùm ſola Oratione Dominica Hoſtiam conſecrabant, & creſcente numero Fidelium lectiones, preces, & cæremonias addiderunt. 27. 28. & 34. Liturgiarum antiquiorum primi auctores. *ibid.* an veſtibus ſacris uſi fuerint in celebratione Miſſæ. 35. qua lingua. 37. 39.
Aqua benedicta ab Apoſtolis, & quis auctor. 1310. ejus virtutes. *ibid.* cur aſpergimur illa in ingreſſu Eccleſiæ. *ibid.* uſus ejus decretus a. S. Alexandro I. PP. 1310. quo Ritu benedicenda. 1309. cur ſale admiſceatur. 1310. ab aquæ luſtralis uſu apud Gentiles uſu ortum primùm habuit. 1316. S. Matthæo Apoſtolo tribuitur. *ibid.* confirmatus uſus a S. Alexandro I. PP. 1317. poteſt benedici etiam extra Eccleſiam, & quacunque die. 1316. præſentia moralis ſufficit, & quomodo. *ibid.* triplex diverſa aquæ benedictio, & quæ. 1315. per aſperſionem ejus quid moneantur Fideles. 1317. aqua debet eſſe naturalis, & pura 1318. aqua odorata, ſeu alius liquor in pauca quantitate poteſt miſceri aquæ benedictæ. *ibid.*
Aqua in vinum converſa miraculoſe eſt materia apta ad conſecrandum. 744.
Aqua congelata non eſt matera ſuffiſciens ad Baptiſmum, & cur. 744.
Aqua miſcenda cum vino in Calice ex præcepto Eccleſiæ, & cur. 746. quantitas aquæ miſcendæ declaratur. 747. Græci bis miſcent in Calice aquam, frigidam ante, calidam poſt conſecrationem. 750. & cur. 751. an convertatur in vinum. 752.
Aqua in Sacrificio Miſſæ, quid, & cur benedicatur. 486. ex Decreto Sancti Alexandri PP. & ex traditione Chriſti. *ibid.* & 599. cur modica adhibenda. 486. cur non benedicatur. *ibid.* in ſollemni a Subdiacono infunditur, olim ab Acolytho. 506.
Aqua purificationis digitorum Sacerdotis miniſtrantis Euchariſtiam vel ſumenda, aut in Sacrarium immittenda. 613.

Aqua ablutionis manuum Sacerdotis, & Epiſcopi poſt Miſſam in locum mundum honeſte diffundenda. 654.
Aqua benedicta an removenda a ſuis Vaſis in Eccleſia a Fer. V. in Cœna Domini, & ſeq. varia ſententia, & uſus. 1052.
Aqua lotionis Corporalis, & pallæ in Baptiſterium vergi debet. 313.
Aquæ aſperſio in Dominica cur nunquam omittitur. 1309. Benedictio aquæ a quo, & Ritus. *ibid.* cur ſal adhibeatur. 1310.
Aquarii hæretici ſolam aquam in Sacrificio adhibebant. 747.
Aquilejenſis Eccleſiæ Breviarium Patriarchinum Comenſis Eccleſiæ ad uſum, Comi ſervatur. 60. ejuſdem Liturgia. *ibidem*.
Ara lapidea: Tabula Altaris, & itineraria, Antimenſe, & Viaticum, idem. 283. qualis, & qualiter, ejus tempore Perſecutionum, & aliis. *ibid.* ea uſus eſt Romæ in Æde privata S. Ambroſius. *ibid.* debet eſſe integra. 295. ejus forma. 1336.
Aræ in Eccleſia primis Eccleſiæ Sæculis. 290.
Arcani Diſciplina ſervata apud priſcos Chriſtianos; cur. 21.
Archidiaconus, qui baculum Epiſcopi ſuſtinet, thurificandus poſt Diaconos aſſiſtentes. 524.
Arcula ad ſputum excipiendum a latere Evangelii. 290. ejus forma. 1336.
Armariolum Sacramenti. V. *Tabernaculum*.
Armeni tempore Conſtantini Magni fidem Chriſtianam amplexi ſunt: & quando profeſſi Hæreſim Eutychianam. 846.
Arundo pro tribus Candelis in Sabbato Sancto debet eſſe vera Arundo, & non baculus, & cujus altitudinis. 1132. Arundo ſerpentes necans Symbolum Paſſionis Chriſti. 1139. quomodo ornanda, & quomodo ex ea tres Candelæ, & quid. *ibid.* origo, & auctor ignoratur, & quid cenſeat Claudius de Vert. 1143. *Pertica cum Candelis* alicubi nuncupata. *ibid.* & in modum Serpentis. 1144. uſus dictarum trium Candelarum unde, & myſterium. *ibidem*. Ritus accendendi Candelas. 1145. poſt Præconium quomodo ſtabilienda. 1156. Candelæ tres non ultra Veſperas Sabbati Sancti. 1174.
Aſcemani Viri doctiſſimi Bibliotheca Orientalis laudatur. 33.
Aſcenſio Domini. Feſtum ab Apoſtolis inſtitutum. 1214. non habebatur inter ſollemniora, ſed inter ſecundi Ordinis. *ibid.* in eo extinguitur Cereus Paſchalis. 1197. habet Octavam. *ibid.*
Aſperſio aquæ benedictæ ante Miſſam cantatam ſine Miniſtris, quomodo. 474.
Aſperſio Altaris, & Populi cum aqua benedicta nunquam omittitur in Dominicis, & quid. 1309. Ritus. 1311. & 1319. cur tempore Paſchali dicatur Antiphona. *Vidi Aquam &c.* 1312. ejus uſus antiquus. 1315. facienda eſt ex aqua eodem die noviter benedicta. *ibid.* myſterium hujus renovationis. *ibid.* in diebus Paſchatis, & Pentecoſtes facienda cum aqua pridie benedicta in fonte. 1316. debet fieri ante Miſſam Conventualem cum Pluviali, & ſi non habetur, ſine Caſula, cum Stola in modum Crucis. 1318. ſine manipulo. *ibid.* inter aſpergendum Altare intonanda Antiphona. 1320. Ritus aſpergendi Altare, ſe ipſum & mi-

& miniſtros.*ibid.* Dignitates,& Canonici aſpergendi ſingillatim, cum capitis inclinatione ante, & poſt. 1321. Populum. *ibid.* manus ſiniſtra toto aſperſionis tempore ſupra pectus teneri debet. *ibid.* Antiphona integrè dicenda cum toto Pſalmo. 1322. poſt aſperſionem Miniſtri tenent librum. *ibid.* non decet ut adjuvantibus miniſtris deponat Celebrans Pluviale, ac ſumat Manipulum, & Planetam ante Altare, & quid. 1323. Ritus alii ſervandi, præſente Epiſcopo, Prælato in ſua Jurisdictione, & Cardinali. 1323. Magnus Princeps, & Magiſtratus, quomodo. 1234. Ritus in minoribus Eccleſiis. *ibid.*

Aſſiſtens Presbyter Epiſcopo thurificandus ante Archidiaconum. 524. accipit Pacem a Celebrante, dat Diacono, & poſtea Clero. 629.

Aſſiſtens pluviali indutus librum ab Altari removere debet in incenſatione ejus. 416.

Aſſiſtentes Epiſcopo, licet minus digni ante Dignitates thurificantur. 524.

Aſſiſtentes Celebranti, & Papæ pluvialibus utuntur. 274.

Audientes, quæ claſſis Catechumenorum. 77.

Ave Regina Cælorum, quomodo ſi transferatur Officium Purificationis. 184.

S. Auguſtini Mitra Valentiæ, ejuſque forma. 332. Item & Baculus paſtoralis. 333. an ſit author Præconii Paſchalis. 1140.

Auriphygium circulare. V. *Mitra.*

Aurora pro celebratione Miſſæ, ubi non eſt phyſicè, attendenda moralitèr, & politicè, & quid. 248. & 767.

Azymi uſus in Conſecratione, ſeu Fermentati, quæſtio enucleata. 30. & ſeq. Chriſtus in Azymo conſecravit, & nullum impoſuit præceptum, & uterque panis approbatur ab Eccleſia pro validitate Sacramenti. *ibid* Græcis uſum fermentati indultum, Latinis Azymi: & auctores qui ſuper hoc ſcripſerunt. *ibid.* & ſeqq.

Azymus Panis abſque fermento, adhibitus a Chriſto in Conſecratione. 736. negatur a Græcis, cur. *ibid.* probabilior ſententia affirmativa. *ibid.* Latini tenentur conſecrare in Azymo, & Græci in Fermentato, ſub pœna læthali, & cur. *ibid.* an Latini tranſeuntes per loca Græcorum, & Græci per regiones Latinorum debeant huic Ritui ſe accommodare. 737. uſus Græcorum Romæ celebrandi ſuo Ritu. *ibid.*

B

BAculus, Virga paſtoralis, pedum, ferula Capuita, Cambutta, idem. 333. tres ejus partes, & quid. *ibid.* S. Saturnini baculus Toloſæ. *ibid.* cur datur Epiſcopo. *ibid.* Poteſtatem ſignificat. 335. Correctionem Paſtoralem. 337. ejus forma. 1341.

Baculus Abbatialis cur cum Sudario pendente. 273. 333.

Baldachinum in Proceſſione celebrãte Epiſcopo, ac deferente Corpus Chriſti, Eccleſiaſtici induti pluvialibus albis, ſine Stola deferunt. 1047. 1229. a Beneficiatis, ſeu Manſionariis, & deficientibus Pluvialibus cum Cottis tantum ſine Stola: melius vero in habitu Chorali. 1080. Feria VI. in Paraſceve album.

bum. 1097. ob parvum Clericorum numerum in Collegiatis, & Parochialibus a nobilioribus loci, ſeu aliis. 1229.

Baldachinum, ſeu Umbraculum ſuper Altare cujus formæ, & coloris. 289. ſi adſit Ciborium poteſt omitti. *ibidem*.

Baldachini uſum perſonis Sæcularibus in Eccleſia prohibitum. 446.

Baldini opinio de ſecunda Miſſa in Clero Decreta a Deusdedit Papa. 68.

Baltheus. V. *Cingulum*.

Baptiſmus quid ſignificet, & cur potiſſimum celebretur Sabbato Sancto. 1162. Ritus. 1167. Adventus Spiritus Sancti Baptiſmus appellatus a Chriſto. Baptiſmus Sabbati Sancti, & Pentecoſtes cur ſollemniter celebretur. 1197. diverſitas Ritus in quibus. *ibid.*

Barba ſi Sanguis Chriſti ſuper illam ceciderit pluries lavetur, & hoc ſufficit. 778.

S. Barnabas cur in Canone nominetur poſt S. Stephanum. 569.

Baro Dominus in Parochiali, ubi non ſunt Canonici thurificandus poſt Celebrantem, Miniſtros paratos, & Archipresbyterum. 524.

S. Bartholomæi nomen aliquando legebatur in Oratione, *libera nos quæſumus* in Miſſa. 576.

Baſilica. V. *Eccleſia*.

S. Baſilii Magni ſenſus exponitur de quibusdam Myſteriis noſtræ Fidei haud ſcripto traditis. 14.

Beatorum nondum Canonizatorum, an Officium, & Miſſa celebrari poſſint. 120. ſi adſit inſignis Reliquia dici poteſt *Credo*. 121.

Benedicamus Domino quid, & quando in fine Miſſæ. 239.

Benedicamus Domino in fine Miſſæ cur verſus Altare. 637. quando dicatur. 639.

Benedicat vos omnipotens Deus &c. ante Benedictionem in fine Miſſæ ejus in dicendo Ritus. 647. & ſeq.

Benedicite Pater Rev. dum porrigitur Cochlear Celebranti ad incenſum, ſi Epiſcopus ſit, quid. 407. Præſcribitur etiam Abbatibus, Generalibus, & Præpoſitis Generalibus *ibid.*

Benedictio ſuper Oblata quomodo. 488. 491.

Benedictio cur Subdiacono detur poſt Epiſtolam. 449. Ritus in ea danda a Celebrante. 451. cur non detur in Miſſis Defunctorum. 452. 652.

Benedictio in fine Miſſæ ſollemnitatem habet. 652.

Benedictio Candelarum in Feſto Purificationis a 1271. & p. ſeqq. fit in Paramentis violaceis. 1274. ordo procedendi ad Altare. 1275. ſi eſt Dominica fiat aſperſio aquæ benedictæ. *ibid.* Ritus benedicendi. *ibid.* diſtribuendi. 1276. Dignior e Choro, ſine Stola (ſi eſt Dignitas, aut Canonicus Cathedralis ſtans) ſine oſculo manus porrigit Celebranti ſtanti Candelam. 1276. Ordo diſtribuendi Candelas juxta gradum cujuſque de Choro. 1277. Prælati ſi adſint, & Epiſcopus ſi non celebrat quomodo accipiunt. *ibidem*. Fœminæ non oſculantur manum Celebrantis. 1278. Ordo recipiendi inter Clerum, & Magiſtratum. *ibid.* frequentiori Populo deputari poteſt unus, vel plures Sacerdotes, qui cum Cotta, & Stola diſtribuant. *ibid.* limitatio hujus Regulæ. 1279. Epiſcopus Candelas Mulieribus cur diſtribuere prohibeatur. *ibid.* aſſiſtentiæ ratio non da-

tur, ſed quilibet debet accedere, juxta ordinem ſuum. *ibid.* Benedictio poteſt fieri in omnibus Eccleſiis. *ibid.* impedito Epiſcopo pertinet ad primam Dignitatem. *ibid.* cum Epiſcopus benedicit Candelas, Candela danda ipſi Epiſcopo a Celebrante. 1279. Decreta S.R.C. ſuper his. *ibid.* Benedictio non eſt de Juribus mere Parochialibus. 1280. Ritus ſervandi in Eccleſiis minoribus. 1284. in Miſſa quando in manibus Candelæ tenendæ. 1273 & 1283. in Cappella Papali ſemper accenduntur, quia etiam in Septuageſima dicitur Miſſa de B.M.V. 1274. an in Miſſa de Septuageſima alibi tenendæ accenſæ. 1283. 1284.

Benedictio Campanarum quàm antiqua. 287.

Benedictio Cerei Paſchalis a quo ejus origo. 1149. Ritus. a 1140. uſque ad 1155. ante Præconium Diaconus non oſculatur manum Celebrantis. 1146. Præconium a quo. 1149. non ubique olim Cerei Benedictio habita. 1150. *O felix culpa,* & *certè neceſſarium Adæ peccatum*, a S. Hugone Abbate abraſa, & interdicta. 1151. Ordo figendi grana Incenſi. *ibid.* quomodo accendendus. 1154. ex ejus lumine lampades Eccleſiæ accendendæ. *ibid.* Nomen Papæ viventis exprimendum, & Sede Vacante omittuntur ea verba. *ibid.* item proprii Epiſcopi abſque capitis inclinatione. *ibid.* Vacante Imperio quid in Præconio, & aliis Orationibus dicendum. 1154. Cereus jam benedictus anno præcedenti, non debet anno ſubſequenti benedici, niſi ex majori parte ſit renovatus. 1155. Ritus in minoribus Eccleſiis. 1190.

Benedictio quinque granorum Incenſi Cereo Paſchali infigendorum. 1137. varius Ritus in quibuſdam Eccleſiis. *ibid.*

Benedictio Cinerum Fer. IV. in capite Jejunii. 875. Ritus. 882. Vide *Cineres*. Decreta S. C. R. ad hanc ſpectantia. 890. qui benedicit, ille Miſſam celebrare debet. 891.

Benedictio Concionatoribus danda. 465.

Benedictio Fontis in Sabbato Sancto. 1161. ejus antiquitas 1165. antiquitùs in Fluminibus Baptiſmus tradebatur. *ibid.* Baptiſteria tempore S. Dionyſii inſtituta. *ibidem*. ſex facit Celebrans, quæ exponuntur, & myſtice explicantur. 1162. Ritus ſingulorum agendorum traditur. 1165. & ſeq. Ritus in minoribus Eccleſiis. 1191.

Benedictio Fontis in Sabbato Pentecoſtes cur. 1197. idem Ritus, ac in Sabbato Sancto. *ibid.*

Benedictio Palmarum ejus antiquitas, contra aliquorum authorum ſententiam aſtruitur. 1004. & ſeq. Romæ præſertim. 1005. cur nulla mentio apud Gallos, & Hiſpanos Scriptores. *ibid.* in Oriente antiquius Feſtum Palmarum. *ibid.* quæ paranda ad hanc benedictionem. 1006. Ritus. 1007. uſque ad 1012. diſtributio. 1012. a Digniori ex Clero datur Celebranti, & quomodo. 1013. ſi ſit Superior Eccleſiæ qui non celebret, dum accipit Palmam, neque genuflectit, nec oſculatur manum Celebrantis, ut etiam Canonici Cathedralis Eccleſiæ. *ibid.* neque Prælati. 1014. Ritus, & Ordo quoad alios. *ibid.* ut in diſtributione *Cinerum*. Vid. *Benedictio Cinerum*, & *Proceſſio cum*

Palmis. Ritus ſervandi in minoribus Eccleſiis. 1028.

Benedictio danda Fidelibus poſt Cõmunionem. 613. forma, & Ritus, non impertienda cum Pyxide Monialibus ex Feneſtrella, ſed manu tantum dextera. 614. id tantum Infirmis competit. *ibid.* danda poſtquam Pyxis repoſita eſt in Tabernaculo. 615.

Benedictio in fine Miſſæ olim non dabatur. 238. olim variè dabatur. 241. in Eccleſia Gallicana. 242. in Orientali. *ibidem.* apud Ciſtercienſes, & alios Ordines olim non præſcripta. *ibid.* modus benedicendi varii. 243. etiam Presbyteri ter benedicebant. *ibid.* id abrogatum a Pio V. *ibidem.* quoad Presbyteros in Miſſa privata tantum. 243. etiam in ſollemni ſub Clemente VIII. *ibid.* ejus antiquitas, & Ritus. 646. & 648. ter ab Epiſcopo, ſemel a Presbytero ducenda Crux ſuper Populum, & Ritus. *ibid.* cum duobus tantum digitis extenſis olim apud aliquos. 648. quando Altare eſt ad Orientem non ſe vertit Celebrans. 650. in Miſſa ſollemni omnes genufleѐtunt ad Benedictionem Epiſcopalem, præter Canonicos. 659. non datur in fine Miſſæ Defunctorum, etiam ſi fiat Communio Fidelium. 610. non tamen Communicantes privantur Benedictione, & quomodo. 606. cum datur aſtante Sacramento in Altari, non perficitur circulus. 611.

Benedictio Epiſcopalis in Miſſa olim ante Agnus Dei. 242.

Benedicti a Sacerdote ſibi formant ſignum Crucis a fronte ad pectus in fine Miſſæ. 646. olim quo Ritu. 648. etiam Miniſtri. 658.

Benedictio a Chriſto facta an ſigno Crucis. 545.

Benedictio. 1308. origo. *ibid.* Epiſcopalis a quo, & quo Ritu. 658. Sacerdotalis in fine Miſſæ unde. 240. quo Ritu. 658. & ſeq. non datur præſente Epiſcopo ſine licentia. 631. a Summo Pontifice genibus flexis petitur. *ibid.* ſi celebretur coram Cardinali Legato. *ibid.* non datur ſtatim communicatis intra Miſſam, & cur. 598.

Benedictio rerum quid ſit. 1308. aliæ conſtitutivæ, aliæ invocativæ benedictiones ſunt, & quæ. *ibid.* origo ab Apoſtolis. 1309. habitus qualis adhibendus regulariter, & Ritus, & locus. *ibid.*

Benedictio Agni ad menſam. 1313. antiquiſſimus ejus Ritus, & cur. 1325.

Benedictio Aquæ. V. *Aqua benedicta*.

Benedictio incenſi ad oblata Feria VI. in Paraſceve eſt omittenda. 1097.

Benedictio incenſi. V. *Incenſum*.

Benedictio ſuper incenſum, in Sacramentario Gelaſiano, intelligendum incenſum pro Cereo Paſchali. 1152.

Benedictio frugum a S. Clemente PP. & Eutychiani Papæ decreto confirmata. 1313.

Benedictio loci, ac domus novæ, alia eſt, quæ a Parocho fit in Paſchate. 1313.

Benedictio panis, a S. Petro. 1313.

Benedictio Populi cum SS. Sacramento, quo Ritu danda a Celebrante. 1250. cur nihil ab eo dicatur. 1251. inter Miſſam ex Apoſtoli Paulli inſtitutione. 13.

Benedictio ſalis aquæ miſcendi. 1309. 1317. duplex, & qualis. 1318.

Benedictio Veſtium Sacerdotalium an ſit ordinis Epiſcopalis. 314.

Benedictio Veſtium Sacerdotaliū.1314. bona fide adhibitæ juxta Dianam non egent amplius benedictione ex uſu ſacro. 1314. qui illas poſſunt benedicere præter Epiſcopos. *ibid.* Abbates, & Superiores Regulares, qui habent privilegium non poſſunt benedicere indumenta, &c. niſi Eccleſiarum ſibi ſubditarum. 1314. & 1325. Protbonotarii non poſſunt. 1314. Epiſcopus non poteſt hanc facultatem delegare niſi ei concedatur a S.R.C. 1314.

Benedictio rerum in Altari dum fit, ſiniſtra manus ſuper illud extenſa tenetur. 380.

Benedictio a Diacono petenda ante cantum Evang. quomodo. 453. 457.

Benedictiones olim nuncupatæ Collectæ poſt Communionem. 238. 242.

Benedictionum Rubricæ explanatæ. 1308. & ſeqq.

S. Benedicti Octava infra Quadrageſimam, quid de Miſſis, apud Caſſinenſes 101. translato ejus Feſto, transfertur, & Indulgentia ex privilegio. 160. Miſſa illius propria in Eccleſiis ejuſdem Ordinis ab omnibus dici poteſt. 247. ſi contingat in Dominica ſecunda Quadrageſimæ, quid. 794.

Benedictus PP. VIII. ſuadente S. Henrico Imperatore jubet Romæ in Miſſa Symbolum decantari. 216.

Benedictus XIII. commendatur; ejus Opuſculū edidit italice de Praxi Cæremoniarum. 73. Officium de Communi Doctorum concedit SS. Anſelmo, & Iſidoro Epiſcopis. 218. Miſſas proprias S. Thereſiæ, ac S. Benedicti pro Carmelitis antiquæ Obſervantiæ, & Benedictinis, etiam a Sacerdotibus confluentibus in eorū Eccleſiis celebrari indulſit. 247.

Benedictus qui venit, &c. quo Ritu. 505. ad quæ verba Crux ſibi efformanda. *ibid.* olim reſpondebatur in fine Evangelii. 208.

Beneficiati parati incenſandi ante non paratos. 524.

Benvenuti Cæſar, Abb. Can. Lateranenſis. 147. laudatur. 270.

Berengariani realem Corporis Chriſti præſentiam in Euchariſtia impugnarunt. 554.

Bibliotheca Corſinia Romæ mirè locupletata a SS. D.N. Clemente XII. 56.

Biretum Celebrantis non ponendum ſuper Altare. 288. neque ſuper Miſſale. 314. nec ſuper Calicem. 347. in capite ponendum poſt genuflexionem factam SS. Sacramento expoſito dum accedit, vel recedit ab Altare. 347. non ſuper Credentiam. 360. a Diacono porrigendum quaſi cum oſculo Celebranti dum ſedet. 420. & accipiendum dum ſurgit. 422.

Berlendi P. Franciſcus Cler. Regul. ejus Diſſertatio Hiſtorico-Theologica laudatur. 75. 225. 495.

Blanchinus Joſeph Congreg. Oratorii Romani Presbyter V. C. Codicem Gelaſianum edidit, titulo S. Leonis PP. Gelaſiano antiquiorem. 8. & Gelaſii revera deprehenditur eſſe. *ibid.* comitem S. Hieronymi reperit in Bibliotheca Vallicellana. 11. Sacramentarium Leoninum evulgavit. 1215.

Bocquillot Lazarus Andreas, ejus de Sac. Liturgia tractatus laudatur. 12. & ſeqq.

Bohemis inhibet Divina Officia celebrari lingua Sclavonica Gregorius PP. VII. 62.

Bona Cardinalis laudatur, ejus liber rerum Liturgicarum. 31. Bo-

Bonifacius PP. I. juſſit dici *Gloria in excelſis, &c.* in Miſſa Cœnæ Domini. 1030.

Bonifacius PP. VIII. viſitantibus Eccleſias ſtationales, confirmavit Indulgentias a Prædeceſſoribus cōceſſas addiditque annum unum, & dies quadraginta. 1121.

Bonifacius PP. IX. conceſſit recitari Symbolum in Feſto S. Franciſci in propria Eccleſia. 213.

S. Bonifacii Epiſc. & Mart. de Sacerdotibus, & Calicibus ligneis præclara ſententia. 303.

P. Bremont Ord. S. Dominici Theol. Mag. Vir doctiſſimus Bullarii Dominicani editor. 1227.

Breve Anni, ideſt Ordo Feſtorum, & Officii per totum annum, affigebatur olim Cereo Paſchali. 1132.

Bricellæ. V. *Particula*.

Bugia, ſeu Palmatoria, uti poſſunt Canonici. 340.

Burchardus, Johannes Collector Rubricarum. 2. ejus Ordo, quando primum editus, & Miſſali præfixus. 7.

Burſa, Pera idem. 305. ad recondendum Corporale quando. *ibid.* quomodo, & ubi collocanda ſuper Altare: 354. ſuper Credentiam pro Miſſa cantanda. 361. quomodo deferenda a Diacono in Miſſa. 470. ejus forma. 1336.

C

CAdaver, ſi Defuncti Sacerdotis ſit, ponitur cum capite verſus Altare, ſecus ſi laici. 677.

Cæremoniarius an, & quando ſedere debeat in Miſſa. 421. ſupplet Vices Diaconi, quando hic alibi detentus non poteſt aſſiſtere libro. 642. ſi ſit Canonicus, quam reverentiam facit collegis ſuis. 1160. in Proceſſionibus Sacramenti quem locum habeat. 1240. Cathedralium quando violaceo colore utatur in veſtibus. 270. ſcamnum ei non conceditur in Miſſa ſollemni, ſed tantum in Veſperis, & Officiis Divinis. 364. an procedere debeat primus ante Thuriferarium, vel ante Subdiaconum. 368. ubi genuflectere. 371. 379. Magiſtro Cæremoniarum dādæ ſunt oblationes, quæ fiunt in adoratione Crucis. 1094. cætera Cæremoniariorū munera. V. *in Miſſa ſollemni.* De ejus electione varia Decreta. 1425. & ſeq.

Cæremoniæ, & Ritus Sacri, ex diſciplina, ac traditione Apoſtolorum. 3. quid. 3. ejus nominis etymologia. 4. ab antiquis Gentilibus. *ibid.* cur a Cæteris oblationibus, vel a Cære Oppido Thuſciæ dictæ. *ibid.* probabilior ſententia explicatur. *ibid. & ſeqq.* quid proprie cæremoniæ. 5. confunditur cum Ritu accidentali. *ibid.* in Miſſa aliæ intrinſecæ, & aliæ ſunt partes Miſſæ. 6. cæremoniæ conſiſtunt in ſolis actionibus, quæ adhibentur in Miſſa. *ibid.* addens, vel detrahens ex cæremoniis etiam devotionis cauſa præſumens, id eſſe melius, peccat. 781.

Cæſaries ficta (vulgo Perucca) cum ea non poteſt celebrari Miſſa ex Decr. Sac. Congreg. 317.

S. Cajetanus, & alii Clerici Regulares duplici palla pro Hoſtia, & Calice uſi ſunt. 310.

Calceamenta detrahenda a Celebrante, & Miniſtris in adoratione Crucis. 1092. & ſeq.

Cal.

Digitized by Google

Calcei in pedibus Celebrantis mundi, ſine quibus non decet celebrare. 314.

Caligæ, Sandalia, Soleæ, Cambagi, Pedules, Campagi, Campogi, idem. 331. diſtinguuntur in habitu Epiſcopali. *ibid.* uſus ab Apoſtolis. 331. denotant Incarnationem Chriſti. 335. monent greſſus rectos in præparationem Evangelii. 336. eorum forma. 1341.

S. Calliſti Papæ, & Mart. Orationes Miſſæ ſumendæ in Miſſis votivis de Martyribus, Confeſſoribus, ac Virginibus ſimul. 124. auctor quatuor Temporum fuiſſe dicitur. 828. at probari non poteſt. 829.

Calix, quid, & unde dictus. 303. in argenteo Chriſtus conſecraſſe dicitur. *ibid.* negatur a Chryſoſtomo. 306. Valentiæ alius ſervatur ex agatha, quo uſum fuiſſe in ultima Cœna dicunt. 303. Calicis varia nomina. *ibid.* debet eſſe auro litus, & conſecratus. 304. 308. Calices primitùs lignei. 303. vitrei decreti a Zephyrino Papa. 303. argenteos, & aureos S. Urbanus Papa inſtituit. *ibid.* Imaginibus decorati, inſcripti. *ibid.* octogonæ formæ. *ibid.*

Calix cum Patena, vaſa ſacra ſunt appellati. 304. & 308. non licuit olim Subdiaconis ea tangere, & quando illis conceſſum. *ibid.* ungi Calicem juſſit Silveſter PP. I. 304.

Calix non conſecratus, ſi bona fide adhibeatur, an egeat conſecratione. 304. 308.

Calix quomodo accipiendus, atque deferdus ad Altare a Celebraturo. 343. nihil ſupra illum deferendum. *ibid.* ſuper Altare quando coopertus, aut diſcoopertus. 354. dum infunditur in eo vinum, & aqua non elevatus ab Altari tenendus. 487.

Calix ad potandum Chriſtum felle, & aceto adhibitus ubi. 303.

Calix cur in Miſſa cooperiatur palla. 557. repræſentat Chriſtum, ut in Sepulchro. *ibid.* in Conſecratione quomodo accipiendus, geſtandus, & elevandus poſt Conſecrationem. *ibid.* & *ſeq.* olim coopertus conſecrari poterat, ſecus nunc. 558. diſcoopertus elevari debet. *ibid.* Elevatio non erat in præcepto ante S. Thomam. *ibid.* quomodo geſtandus in ſumptione Sanguinis. 590. bis tantum ori admovendus. 593. ſi particula remanſerit in Calice, quid. 594. Velo cooperiendus a parte anteriori. 596.

Calix in Oblatione, qualiter tractandus. 489. & ſeqq. ubi collocandus. 488. 491. cooperiendus palla. *ibid.* quomodo a Credentia ad Altare deferendus. 508. detegendus a Diacono, extergendus a Subdiacono. 509. removendus a Diacono dum Crux incenſatur, & Altare. 521. cur non a Carthuſianis. 522.

Calix in Miſſa ſollemni poſt ablutionem abſtergi non debet a Celebrãte. 643. a Subdiacono deferendus ad Credentiam. *ibid.* in eo non eſt facienda Purificatio in duabus primis Miſſis Natalis Domini. 849. ejus forma. 1336.

Calix, in quo Fer. V. in Cœna Domini ſervanda eſt Hoſtia conſecrata quomodo geſtandus, & cooperiendus. 1038. deferendus in Proceſſione a Celebrante. 1047. ac deponendus in Capſulam Sacelli parati pro Sepulchro. 1049. & ſeq. Capſula pro claudenda clave ſtatim, ſed poſt incen-

incenſationem. *ibid.* Clavis cui danda. 1051.
Cambagi. V. *Caligæ*.
Cambuca. V. *Baculus*.
Camiſia. V. *Alba*, & *Superpelliceum*.
Campana quid varia nomina, cur Nola vocetur, & Campana, ejus uſus antiquiſſimus. 287. ligna olim pro Campanis ad Horas Canonicas, a quo. *ibid.* Benedictionis ejus quam antiqua. *ibid.* Campanæ majores Turris Eccleſiæ pulſandæ in elevatione in Miſſa. 563.
Campanæ, & Organa Fer. V. in Cœna Domini per totum Hymnum *Gloria in Excelſis* pulſanda, poſtea ſilent uſque ad Sabbatum Sanctum. 1037. Campanæ majores in Sabbato Sancto, non pulſandæ ante Cathedralem, ſeu Matricem Eccleſiam, minores intra Eccleſiam pulſari poſſunt dum canitur *Gloria in Excelſis*. 1170. Matrix Eccleſia loci quæ. *ibid.* & 1177. Chorus non proſequitur Hymnum Angelicum, niſi prius deſierit ſonitus Campanularum, & Organorum intra Eccleſiam. 1177. Decreta S. Cong. ſuper hoc. *ibid.*
Campanula, Tintinnabulum, Clocha idem; uſus antiquus ejus, cur in elevatione Sanctiſſimi Sacramenti. 287. quomodo pulſandæ ad *Sanctus*, *&c.* 504. ex Decreto Gregorii XI. PP. 554. quomodo. 555. & ſeq. non pulſanda in Miſſis privatis dum fit aliqua Proceſſio per Eccleſiam. 556. ſi pulſetur vero ab omnibus genufleċtendum. *ibid.*
Candelabra duo ſaltem in Altari. 281. quid per illa duo. 285. ex Decreto Melchiadis PP. *ibid.* quot in ſollemnioribus Miſſis. 286. cum Candelis accenſis. 286. ſignificant fidem populorum. *ibid.* in ſollemnioribus non ultra ſex in recta linea, & quomodo. 290. eorum forma. 1336.
Candelabrum pro Cereo Paſchali quale. 1131.
Candelæ accenſæ, ſeu lumen in Sacrificio ex uſu Teleſphori tempore. 286. cur. *ibid.* an unica ſufficiat. *ibid.* 298. an ex ſevo. *ibid.* in Miſſis privatis quot. *ibid.* ſine ullo lumine neque ex neceſſitate quacumque. 298. poſt Miſſam non extinguendæ niſi poſt finitum Evangelium, & primo in cornu Evangelii. 653. 655.
Candelarum Benedictio. V. *Benedictio Candelarum*.
Candelæ benedictæ diſtribui non debent, niſi præſentibus in Eccleſia, & ad ægrotos tantum mittendæ. 1276. ordo diſtributionis earum in Eccleſia. 1277.
Candelæ, Faces in Exequiis Mortuorum olim adhibitæ, & quid. 672. ex Cera communi deberent eſſe. *ibid.* in Miſſa diſtribuendæ poſt Epiſtolam, quando accendendæ. 672. & accenſæ tenendæ. *ibid.*
Canon, Regula, legitimum, Ordo Precum, Actio, idem. 233. Auctor ignoratur. *ibid.* quibus varie tribuitur. 234. & ſeq. ex Apoſtolica traditione ſuſceptus. 236. cur *Actio* appellatur. *ibid.* Auctores de illo pertractantes. 237. olim nulla in eo mentio Confeſſorum, & quando fieri cœpta. 233. alia Canonis nomina. 236 totus alta voce, ſine culpa gravi legi non poteſt. 253. & ſeq. utrum ſemper ſecretò recitatus fuerit. 254. ad ejus initium ab omnibus genufleċtitur. 259. cur per litteram T incipiat, eique præfiguratur Imago Crucifixi. 533. uti

ubi legitur: *Et pro Antiſtite noſtro &c.* qui, & qualis eſt nominandus. 537. & ſeq. nihil addendum juſſione S.Pii V. *ibid.* & 539. Canonis expoſitio litteralis Verborum. quæ ſunt difficilioris intelligentiæ. 727. myſtica expoſitio. 723.

Canonici tenentur cantare Miſſam de die, ut lucrentur diſtributiones. 111. neque poſſunt eam omittere ob Miſſam Votivam, ſeu pro Defunctis, neque poteſt introduci conſuetudo in contrarium. *ibid.* Canonici quando ſunt parati ad Confeſſionem ſtant in Miſſa ſollemni, itemque ſi habeant uſum Rocchetti. 258. 395. an Celebrantes Miſsā ſollemnem poſſint pro alio Sacrificiū offerre cum ſtipendio. V. *Miſſæ ſtipendium*.

Canonico venienti, inchoato Officio, vel Miſſa, non aſſurgendum ab aliis niſi poſtquam genuflexus in medio oraverit. 261. Ritus. *ibid.*

Canonici, & Dignitates Cathedralium cum annulo celebrare non poſſunt. 334. intelligendum de annulo cum gemma, & effigie. 339. non poſſunt uti Palmatoria, ſeu Bugia. 340. ſi ſint in Officio Diaconi, vel Subdiaconi, Cruci non genuflectunt, ſed uti Celebrans profunde ſe inclināt. 415. ſalutandi ſunt a Cōcionatore prius, quàm Magiſtratus. 466. profunde a Diacono ante, & poſt incenſationem. 523. Canonicus Cathed. cum Epiſcopo in Eccleſia Collegiata exempta prius thurificandus, quàm Abbas illius. 524. non tenentur genuflectere ad Benedictionem Epiſcopi, nec quando Epiſcopum thurificant. 527. 659 ſub quo onere fructus percipiunt. 796. accipiunt Sacros Cineres, ſtantes, & ante Miniſtros. 886. niſi ſint Canonici. *ibid.* Collegiatarum vero genuflexi. 889.

Canonico Celebrante, vel Dignitate, etiam Miniſtri debent eſſe Canonici. 886. Functiones Pontificales, quæ abſente Epiſcopo ſpectant ad primam Dignitatem, quæ. 1123.

Canonici, & Dignitates ſi habeant habitus diſtinctos in Proceſſionibus, non conjunguntur. 1242.

Canonicis, & Dignitatibus debentur reverentia profunda inclinatione a Beneficiatis, Cæremoniario, & Clericis. 1160. ſi Cæremoniarius ſit Canonicus qualem ſuis Canonicis præſtat. *ibid.* Functiones, quæ ſpectant ad Epiſcopum, eo impedito, vel abſente, ſpectant ad primam Dignitatem, qua deficiente, ad ſecundam, & ſic ſucceſſive. 1236. quæ ſint hæ Functiones. 1123.

Canonici, & Dignitates tenentur convenire ad Proceſsionem Corporis Chriſti Sacris Veſtibus induti, etiā Epiſcopo non deferente SS. Sacramentum. 1229. aſpergendi ſunt ſingillatim cum Capitis inclinatione ante, & poſt a Celebrante. 1231.

Canonici, quo habitu comitari debeant Epiſcopum ad Cathedralem, & ſi multum domus diſtet, quid. 713.

Canthari Ceroſtrati. V. *Candelæ*.

Canticum Trium Puerorum cur omittitur in Sabbato quatuor Temporum Pentecoſtes. 1199.

Capitolarium cur appellata Dominica Palmarum. 896.

Cantores, qui actu canunt ſtare debent. 259. 260. Veſtis propria Pluviale. 272.

Cappa, Tugurium, unde Cappella. 289

Cap-

Cappa. V. *Pluviale*, & *Planeta*.
Cappa Magna Epiſcopalis, Canonicalis, & Beneficiatorum Forma, Uſus, unde, & quid. 275. Cauda, pellis, & applicatio, quid. *ibid.*
Cappella, Cellula, Oraculum, Oratorium, idem. 289. quid apud antiquos. *ibid.* Cuſtodes earum dicti Cappellani. *ibid.*
Cappella Pontificia habet aliquot Ritus peculiares, aliis Eccleſiis non proponendos. 1035.
Cappellani Monialium. V. *Moniales.*
Caput velare indicium eſt ſervitutis, & ſubjectionis. 350. Viris orandum capite detecto, cur. *ibid.* quando uti liceat pileolo. V. *Pileolus*.
Caracalla Veſtis, id eſt talaris propria Clericorum. 315.
Cardinalis, vel Legatus, in ſuo habitu poſt Oſculum Evangelii in Miſſa ſollemni thurificandus, etiam coram Epiſcopo loci. 454.
Cardinales ubique habent quandam Juriſdictionem. 374. quid ſervandum coram eis in Miſſa privata. *ibid.* 390. 393.
Cardinalis ſi communicet in Miſſa ſollemni, quo Ritu. 633. ſi ſit Cardinalis Legatus. 634.
S. Carolus, quantum inſudaverit in ſupprimendis Bacchanalium ſolatiis in prima Dominica Quadrageſimæ. 878.
Carthuſiani olim Miſſam quotidie nō celebrabant. Corporali magno, quo Calicem obducunt, utuntur. 310. & 521. Miſſam cum Diacono & ſine Subdiacono cantant. 478. Cocleari parvo ad miſcendam aquam vino in Calice utuntur. 748. non excutiunt novum ignem in Sabbato Sancto, & cur. 1135. Cereum Paſcalem non benedicunt. *ibid.* non benedicunt in fine Miſſæ. 242. in Eccleſiis verò, quæ ſui Ordinis non ſunt, ſe conformant cum aliis. 243.
S. Caſsius Epiſcop. Narnienſis Hora Tertia celebrabat. 250.
Caſtrum Doloris. V. *Tumulus*.
Caſula ſolius Sacerdotis, aut Diaconi, & Subdiaconi ad ſummum eſt. 272. antiqua forma. *ibid.* V. *Planeta.* quomodo recondenda. 1345.
Catalanus Joſeph. Opus de Codice S. Evangelii edidit. 208. laudatur. 444. & alibi.
S. Catharinæ Feſtum non reperitur in antiquis Sacramentariis. 818.
Cathecumenis non clarè Myſteria fidei tradebantur. 14. Miſſa eorum qualis. 19. variæ eorum claſſes. 77. poſt Evangelium dimittebantur. 78. Miſſa eorum qualis. *ibid.*
Caudatarii S. R. E. Cardinalium Veſtibus violacei coloris utuntur. 270.
Celebritas. V. *Feſta Sanctorum.*
Celebrans, quæ agere debeat in Miſſa privata a diſceſſu è Sacriſtia uſque ad finem Miſſæ, a pag. 342. quære *per ſingulas partes Miſſæ* ſuis locis. in Miſſa ſollemni, ſimiliter.
Cereus ad Conſecrationem accendendus in parte Epiſtolæ. cur. 286. in ſollemnioribus duo, quo loco, & quid. 287.
Cereorum uſus in Eccleſia etiam tempore perſecutionum. 297. cur. 298.
Cereus olim ſingulis diebus nocte adventate offerebatur, & Sabbatis ſingulis ſollemniori Ritu; ſed ſollemniſsimo in Pervigilio Paſchæ, & cur. 1141.
Cereus Paſchalis, debet eſſe ex cera alba, Crucis effigiem habens, quæ effigies in eo depingi poſsint, & cujus ponderis eſſe. 1131. Romæ in Baſilica Lateranenſi eſt 80. librarum. 1132.

1132. olim formam Columnæ referebat, in qua imprimebatur, vel affigebatur illi Ordo totius Anni Feſtorum. 1132. ſignificat Chriſtum reſurgentem, & Columnam ignis. 1140. ejus auctor quis. *ibid.* conceſſus uſus Parochiis a Zoſimo Papa. *ibid.* & 1149. ejus uſus in Eccleſiis majoribus ante Zoſimum. *ibid.* cur a Diacono accendatur cum una ex tribus candelis. 1141. & ex eo ſumpto lumine lampades. *ibid.* Incenſi nomine appellatur in ejus benedictione. 1151. antiquitus accendebatur antequam a Diacono benediceretur. 1153. a quo tempore 5. grana Incenſi. *ibid.* quomodo infundatur ter in aquam, dum fit benedictio Fontis. 1163. & 1166. accendendus in Miſsis, & Veſperis ſollemnibus in triduo Paſchatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis uſque ad Aſcenſionem. 1173. Romæ varia conſuetudo. *ibid.* & 1183. ex Cereo olim aliquæ particulæ decerptæ contra procellas, ex quo nonnulli arbitrantur originem Cereorum Agnorum. 1187. in diebus Paſchæ, & ſequentibus, ad quas Horas accendendus. 1188. Decreta. *ibid.* Ritus benedicendi in minoribus Eccleſiis. 1190. extinguitur in Miſſa Aſcenſionis Domini, & cur. 1197. nihil de hoc Ritu, uſque ad Pium V. *ibid.*

Ceroferarii. V. *Acolythi*.

Cerracchinus, Lucas Joſeph, opinio de Miſſa infra Octavam S. Benedicti in Quadrageſima dicenda a Monachis ejuſdem diſcutitur. 101.

Chariſſimi cur initio Epiſtolarum. 199.

Charthulæ Evangeliorum ad Collum appenſæ, olim. 443.

Chirothecæ, Manicæ, idem, cur Epiſcopo. 333. ſignificant ſimilitudinem carnis peccati in Chriſto. 335. cur manus tegant. 337. earum forma. 1341.

Chorus, id eſt, qui ſunt in Choro, ſeu Clerus, Epiſcopo ſtante, ſtat etiam ipſe. 260. Celebrantes detecto capite (exceptis Prælatis) profunde ſalutat. 369.

Chorus, Presbyterium, Sanctuarium Altaris Sancta Sanctorum. 249. a Chorea deductum nomen. *ibid.*

Chriſtiani cur a Gentilibus *natio latebroſa*, & *Lucifugax*, appellati. 20. in Cryptis, & Speluncis olim cur Sacra facerent. 21.

S. Chriſtophori Commemoratio cur in Miſsis privatis, non in ſollemni. 161.

Chriſti Virtutes in Veſtibus Epiſcopi denotantur. 335. ejuſdem vita, & mors ordinatè in Miſſa repræſentatur. 721.

Chriſtus, idem ac Unctus. 175. lapis angularis fuit. 224. expreſsius repræſentatur in Evangelio, quàm in Cruce. 443. Fer. III. baptizatus. & 4. Jejunium cæpit, ſecunda abſolvit. 875. in Azymo conſecravit 30. Vinum cum aqua mixtum. 599. & 746. ſermone Syro-Caldaico uſus eſt. 39. & Veſtibus cerulei coloris. 270. an per Crucem benedixerit panem conſecrandum. 545. expiravit hora Nona. 176. quomodo in Miſſa ſubeſſe dicatur Sacerdoti. 565.

Ciborium parvum. V. *Pyxis*.

Cincticulum. V. *Manipulum*.

Cineres benedicti cur capitibus noſtris imponantur Fer. IV. Cinerum. 875. Ritus illos benedicendi. *ibid.* & 880. olim ad ſolos publicos pœnitentes pertinuit hic Ritus. 879. quo conſecrata fuerunt Jejuniorum pri-

primordia. *ibid.* non ſunt benedicendi poſt Tertiam, & poſt Nonam. 880. Ritus benedicendi. 883. capite detecto ſunt diſtribuendi. 883. Dignior e Clero in habitu Chorali ſine Stola Celebranti ſtanti imponit. 883. ſi non ſit alius Sacerdos, Celebrans ſibi imponit nihil dicendo, & quomodo. 884. Epiſcopo ſedenti, & quomodo porrigendi a Celebrante. *ibid.* an habentibus uſu Mitræ ſtando, cum Mitra diſtribuendi. *ibid.* Papæ quomodo. *ibid.* cur in diſtributione dicatur *Pulvis*, & non *Cinis*. 882. a Diacono non imponendi Celebranti. 883 Canonici Cathedralium debent accipere ſtantes, & ante Miniſtros. 886. 889. item Superior Eccleſiæ ſi non celebret. *ibid.* Magiſtratus Principes, ac Nobiliores, ad Altare, poſt Clerum. 889. Populus extra gradus Altaris. *ibid.* in Vicario, & Canonicis attendenda conſuetudo. *ibid.* Decreta S. R. C. quæ ſpectant ad Benedictionem, ac diſtributionem. 890.

Cingulum, Zona, Baltheus, idem. 319. congruentius eſt lineum, quàm ſericum. 322. Auctores de eo agentes. *ibid.* poteſt eſſe coloris paramentorum. *ibid.* ruptum, nodo poteſt reparari. 314. ſeptem ſignificat. 336. ejus forma. 1336.

Cingulum brachiale. V. *Manipulus*.

Circumciſionis Domini Feſtum: Tres olim Miſſæ in eo celebratæ. 47. olim Miſſa ad prohibendum ab Idolis: 91

Circumciſionis Domini, Feſtum cum Octava Nativitatis celebratur, & quot Feſta ea die celebrabātur. 861. olim duæ Miſſæ. *ibid.* etiam Miſſa ad *prohibendum ab Idolis*, cur dicebatur. 862. Ritus olim celebrandi hoc Feſtum in Hiſpania cum Jejunio, itemque in Gallia, & quales Miſſæ. 862. in ordine Miſſæ tria Feſta in unum conflata videntur. 863. Author Feſti nonnulli faciunt Ivonem. 841.

Ciſtercienſes olim Miſſam quotidie, & ſæpius Dominica etiam die non celebrabant. 49.

Clavis Sacramenti in Fer. V. in Cœna Domini cui datur. 1051.

S. Clemens PP. Miſſam a S. Petro Apoſtolo inſtitutam ſcripto Romanæ Eccleſiæ conſignavit. 3. & 57. ejus libri Apoſtolicarum Conſtitutionum ſuppoſititii cenſentur, non vero ejus Liturgia. 58. ſe ipſum in Canone nominabat, & Pontificis nominandi eo in loco inſtitutor dicitur. 536. frugum Benedictionem inſtituit, Decreto poſtea Eutychiani firmata. 1313.

Clemens PP. V. Bullam Urbani IV. de Feſto Corporis Chriſti promulgavit, & confirmavit. 1226.

Clemens PP. VI. Ludovico Neapolis Regi Roſam auream dono miſit. 895.

Clemens PP. VIII. trinam Benedictionem dandi Populo in Miſſa etiam ſollemni Presbyteris abrogavit. 243. decrevit ut in Feſto Purificationis in Cappella Papæ accendantur Candelæ benedictæ in Miſſa, etiamſi venerit in Dominica Septuageſimæ. 1274.

Clemens XI. indulget Religioni Hieroſolymitanæ Miſſæ celebrationem in ſuis magnis Navibus occaſione qua &c. 300. decrevit ne tres Miſſæ Nativitatis Domini privatæ celebrentur ante Auroram. 854. Inſtructionem edi juſſit omnium ſervandorum in Expoſitione SS. Sacramenti

menti pro Oratione 40. Horarum. 685.

Clerici omnes in primitiva Eccleſia Veſtibus cerulei coloris utebantur. 270. nunc etiam in Seminariis Epiſcopalibus degentes. *ibid.* parati thurificantur ante Benefic. 524. Ob gravia crimina, laica communione mulctabantur, & quid. 617.

Clerici Regulares ex laudabili Inſtituto duplicem pallam in Miſſa adhibeant, aliam ad tegendum Calicem, aliam ſupponendam Hoſtiæ ſuper Corporale, ut facilius fragmenta colligantur. 310. & ſeq. Crepidas communes in Sacriſtia, ſeu Calceos deponunt, & alias induunt celebraturi. 315. Fer. II. & III. ante Cineres jejunant. 873.

Clocha. V. *Campana*.

Coedo. V. *Campana*.

Cœleſtinus Papa I. Antiphonæ concentum ad Miſſæ Introitum inſtituit. 172. auctor putatur Reſponſoriorum. 203. inſtituit quinque Pſalmos in Præparatione Miſſæ. 302. 384. non autem *Judica me Deus*, initio Miſſæ. *ibid.*

Coclear ad miſcendam aquam vino in Calice. 748. eo utuntur Carthuſiani, & Eccleſiæ in Germania. *ibid.*

Cœna pura. V. *Feria VI. in Paraſceve*.

Cœnaculum. V. *Eccleſia*.

Collectæ cur appellentur Orationes in Miſſa. 167. V. *Orationes*.

Collecta ad Stationem quid, & quomodo fiebat. 1263.

Collegiatæ Eccleſiæ onus. 785. Collegiatæ nomine non veniunt Eccleſiæ Regularium. *ibid.* ſunt proprie Canonicorum. *ibid.*

Colores quot adhibentur ab Eccleſia. 262. antiquarum veſtium legalibus coloribus reſpondent. *ibid.* varius poſt Sylveſtrum. *ibid.* regula in mutandis coloribus. 268. in Miſſis votivis, qualis. 269. an quatuor omnes colores in una Planeta adhiberi poſſint. 269. primis Eccleſiæ ſæculis varius color in veſtibus Clericorum. 270. de coloribus in Miſſa decreta. 271.

Color albus quibus diebus, & cur eo utatur Eccleſia. 263. ſignificat gloriam, gaudium, & innocentiam. *ibid.*

Color auri in ſacris veſtibus pro quibus coloribus valeat. 269.

Color ceruleus loco violacei non eſt adhibendus. 270. hujus coloris erant veſtes Chriſti. *ibid.* Monachi quando hunc colorem in veſtibus in nigrum mutare cœperunt. 270.

Color rubeus, quibus diebus, & cur eo utatur Eccleſia. 265. & ſeq. & quid referat. *ibid.* cur Martyribus conveniat. 266.

Color viridis quibus diebus, ac temporibus eo utatur Eccleſia. 266.

Color violaceus quibus diebus eo utatur Eccleſia. 266. convenit afflictioni. 270. hujus coloris veſtes Chriſti. *ibid.* Clericorum in primitiva Eccleſia. *ibid.* & a quibus retentus. *ibid.*

Color niger, olim adhibitus iis diebus quibus a nobis violaceus. 267. Feria VI. in Paraſceve. 268.

Color in Miſſis de B. V. in Sabbato quando Miſſa cum Officio diſcordat, qualis. 109. & in Miſſis Vigiliarum infra Octavas. *ibid.* ſi in Vigilia Aſſumptionis. 131.

Colores in Miſſis votivis. 132. & ſeq.

Colores mutandi in primis Veſperis, & quando aliter. 268.

Comenſis Eccleſia Breviario Patriarchino Aquilejenſi uſque ad Clemen-

tem

tem PP. VIII. uſa eſt. 60.
Comes S. Hieronymi liber qualis. 10. & ſeq.
Comes Miniſtris in Miſſa quando datur. 453. 456.
Commemoratio S. Anaſtaſiæ Mart. in ſecunda Miſſa Nativitatis Domini, olim tantum Romæ in ejus Eccleſia. 850.
Commemoratio Mortuorum in Miſſa. V. *Oratio pro Defunctis in Canone*.
Commemoratio Vivorum in Miſſa. V. *Oratio pro Vivis in Canone*.
Commemoratio quoad Orationes in Miſſa quid. 428.
Commemorationes in Miſſa fiunt ſicut in Officio. 160. quando de ſimplici omittitur in Miſſa ſollemni. *ibid.* & 161. quando non fiat etiam in Miſſis privatis. *ibid.* S. Anaſtaſiæ cur in ſecunda Miſſa Nativitatis Domini. 161. in Feſtis primæ Claſſis nulla in Miſſa. 160. 161. de Octava in iis facienda. *ibid.* in aliis Feſtis. 162. Feriæ quando facienda. 163. Oratio Officii currentis facienda in Miſſis votivis. 164. ordo ſervandus in faciendis Commemorationibus. 165. pro Defunctis cur penultimo loco. *ibid.* Collecta pro particulari Defuncto fieri poteſt in Miſſa privata de ſemid. & ſimpl. 166. de SS. Sacramento a Canonicis facienda quando in Dominica menſis fit cum eo particularis Proceſſio. 166. in duplicibus majoribus, & minoribus. 181. pro privatis neceſſitatibus an in duplicibus conveniat dicere. 181.
Commemorationes Sanctorum in Officio cur ceſſant tempore Paſſionis. 189.
Commemoratio alicujus Sancti, ſi præſcribitur in Rubrica, non eſt intelligenda Sancti ad libitum, ſed quæ facta eſt in Officio. 195. in Adventu ſemper fit commemoratio Fer. quocunq; Feſto adveniente 826.
Communicantes, quid. 544. Siricio PP. tribuitur. *ibid.* quot, & quales Sancti in eo nominentur. *ibid.* cur Confeſſorum nulla mentio. *ibid.* quando variatur juxta qualitatem Feſti. 234. Ritus in eo ſervandi. 546. Patriarcharum, & Prophetarum nulla memoria cur. *ibid.* cur de S. Matthia nulla mentio. 546. cur S. Paullus nominetur. 547. cum ſunt particulares de aliqua Octava nunquam omittuntur. 547.
Communicantes Oratio in Canone Miſſæ proprii, & quando ſeparantur a ſuis Præfationibus. 234. & cur. *ibid.*
Communio Antiphona in Miſſa quid. 237. unde. *ibid.* & 261. dum cantatur poſt Communionem Celebrantis, & aliorum, ſedendum in Choro. *ibid.*
Communio *Commercii* apud Fideles olim quid. 617. dicta Communio ſine oblatione, quia reſpicit Corpus Chriſti myſticum, ideſt Eccleſiam. *ibid.* duplex erat laica, & Eccleſiaſtica. *ibid.* laica Communione privari, & laica tantum Communione donari quid. *ibid.*
Communio dicitur Miſſæ Sacrificium. 22.
Communio Peregrina quid. 617.
Communio hodie ſolam Euchariſtiæ participationem ſignificat. 617. olim plura præter Euchariſtiam. *ibid.* dicebatur *Communio Euchariſtiæ*, & cur. *ibid.* Ritus, & Ordo in diſtributione Euchariſtiæ in Eccleſia olim ſervatus. 618. regulariter facienda eſt in Miſſa ante purificationem.

nem. 597. in fine tolerandum, ſi multi communicandi ſint. *ibid.* excepto die Paſchatis quilibet Sacerdos poteſt in Miſſa alios communicare. *ibid.* Ritus varii ſervandi in Communione danda. 597. & ſeq. non danda pro Communione laicis Hoſtia, ſeu partes Hoſtiæ ſervatæ pro Oratione quadraginta horarum. 598. initio omnes laici in Miſſa communicabant. *ibid.* ex Decreto Fabiani PP. quoties in Anno. *ibid.* at laici in linteis nitidis Euchariſtiam accipiebant. 597. Subdiaconi, & his inferiores ore non manu. 598. ablutio oris poſt ſumptam Euchariſtiam varie olim. 599. inter communicandum digiti in purificatorio non ſunt extergendi: & ſi humefacti ſint quid. 601. extra Miſſam in paramentis nigris non eſt adminiſtranda Euchariſtia. 610.

Communio in Quadrageſima non quotidie fiebat a Populo, & tunc omittebatur in Miſſa Poſtcommunio. 604. olim fiebat etiam in Miſſa Sabbati Sancti. 1180.

Communio an facienda intra Miſſam Defunctorum, variæ Doctorum ſententiæ. 602. a Gavanti ſententia negativa recedere, magnis rationum momentis auctor Additionum cogitur. 603. præſertim quoad Particulas conſecratas in eadem Miſſa. *ibid.* mens Sacri Concilii Tridentini explicatur. *ibid.* ex Antiphona, quæ Communio dicitur, & ex alia, quæ Poſtcommunio appellatur. *ibid.* rationes ex verbis Canonis, & Rubricæ. 604. exponitur Decretũ S. R. C. negativum, & quid circa illud. *ibid.* uſus non miniſtrandæ antiquitus cur contra affirmativam ſententiam non urgeat. 605. neque quòd non detur benedictio in fine Miſſæ. 606. nonnulla Decreta S. C. Viſitat. Apoſt. uſum confirmantia. 607. fieri poteſt etiam ex Particulis præconſecratis in alia Miſſa. *ibid.* rationes. 608. Decretum quoad miniſtrandam Euchariſtiam in Miſſis Defunctorum ex Particulis in ea conſecratis, non vero exiſtentibus in Tabernaculo, ut ſuppoſititium rejicitur. 609. ante, & poſt Miſſam Defunctorum non convenit, ut miniſtretur Euchariſtia, ratione coloris Paramentorum. 610.

Communio non miniſtranda Fidelibus in nocte Nativitatis Domini ante Auroram. 853.

Communicantes quomodo ſint participes Sacrificii. 608. in Dominicis diebus Fideles communicare deberent. 604. Ritus Communionem diſtribuendi ante, & poſt Miſſam. 612. ante Miſſam non decet abſque juſta cauſa urgente. 612. Ritus adminiſtrandi extra Miſſam. 614.

Communio olim ſemper fiebat intra Miſſam. 616.

Communio Paſchalis, tempus incipit a Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis incluſive, ex Decreto Eugenii IV. ubi alia legitima conſuetudo non eſt. 1027.

Communio Cleri, ſeu Sacerdotum in Miſſa Fer. V. iu Cœna Domini cur fiat. 1039. Ritus. *ibid.* ad Altare Sacerdotes cum Stolis, & Diaconi. 1040. item Magiſtratus, & Nobiles ad Altare. *ibid.*

Communio ſi facienda in Miſſa ſollemni qui Ritus. 629. & ſeq. Sacerdotes communicant cum Stola de collo pendente ante Altare. *ibid.*

laici

laici extra Chorum. *ibid.* purificatio in Calice a Diacono danda iis tantum, qui de Clero ſunt. *ibid.* Miniſtri (ſi Celebrans ſit Epiſcopus) Patenam tenent ſub mento communicantium. *ibid.* Cardinalis ſi communicet quomodo. 633. vel Epiſcopus. *ibid.*

Communio ſi præbeatur in aliquo Altari, dum Sacerdos accedit, vel recedit paratus, non debet permanere genuflexus, donec terminetur. 347.

Communio pueris recèns baptizatis dabatur antequam lac, & cibum alium acciperent. 1181.

Competentes, quæ Claſſis Cathecumenorum. 77.

Concilia de Ritibus habes in proprio Indice.

Concio habenda in Miſſa ſollemni poſt Evangelium. 464. olim poſt Symbolum. *ibid.* ſi Celebrans quo loco, & quomodo. *ibid.* & 465. cur Romæ Concionator Stola non utatur. *ibid.* alicubi a ſtantibus audiebatur. *ibid.* Diaconus, & Subdiaconus quid in Concione. 465. ſi concionetur Celebrans, vel Regularis, aut Canonicus, ſive Dignitas, quomodo. 465. ſi coram Legato, Cardinali, vel Epiſcopo in loco ſui juris, quid a Concionatore. *ibid.* Canonicus Cathedralis benedictionem a ſuo Epiſcopo profunde inclinatus petat. *ibidem.* Epiſcopus extra ſuam Diœceſim concionaturus, a nullo benedictionem petat. *ibidem*: quo Ritu utendum in Concione. 465. & ſeq. Ordo ſalutationis faciendæ ſub initium Concionis. 466. ſepimenti inter viros, & mulieres, uſus antiquiſſimus. *ibid.*

Conclusio *Per Dominum* cur poſt primam, & ultimam Orationem, & quando. 167. dirigitur Patri, & unde ſupra. 196. *Qui vivis*, ad Filium, & cur non dirigatur Colle&a ad Spiritum Sanctum. 196. & ſeq.

Confeſſio Sacramentalis non facienda a Sacerdote jam induto ſacris veſtibus. 302.

Confeſſio. V. *Eccleſia*.

Confeſſio cum profunda inclinatione initio Miſſæ ſignificat Verbum Divinum exinanitum, quod formam ſervi accepit. 722.

Confeſſio ante celebrationem Miſſæ neceſſaria exiſtenti in peccato mortali. 764. in caſu neceſſitatis, non habens copiam Confeſſarii contritionem eliciens poteſt celebrare, & cum primum poterit, tenetur confiteri. 764. neceſſitas urgens quæ ſit. 765. inopia Confeſſoris quæ dicenda. *ibid.* ſi recordetur Sacerdos ſe eſſe in mortali ante, vel poſt inchoatam Miſſam quid. *ibid.* verba illa *cum primum poterit*, quomodo intelligenda. 766.

Confeſſio, oſculum Evangelii, & benedictio quomodo ſe invicem conſequuntur reſpectu Prælatorum. 651.

Confeſſio publica Sacerdotis in Miſſa Armeniorum qualis. 388.

Confeſſores olim qui dicebantur; nunc vero quales. 1293.

Confiteor Deo, &c. a quo, & cur initio Miſſæ. 385. 387. a quo tempore hæc formula ab Eccleſia Romana adhibita. 387. diverſa Confeſſionis formula in antiquis Liturgiis. *ibid.* auctores qui de eadem vereri pertractant. 388. Ritus Rhemenſis, & Laudunenſis Eccleſiæ, & aliquot Ordinum. *ibid.* in ea non adden-

addendum nomen Patroni, aut alterius Sancti, niſi de licentia Papæ. 389. Pius V. id Eccleſiis Hiſpaniarum indulſit. *ibid.* Miniſter illam facit nomine circumſtantium. 391. non genuflectunt Cantores ſi cantant Introitum. 394. neque Canonici, ſi bini, bini faciunt Confeſſionem. 395. Moniales in Choro non debent mutare verba: *Et tibi Pater*. 398. in Miſſa ſollemni quo Ritu cantandum ante Communionem peragendam a Diacono. 631.

Confraternitas SS. Sacramenti in Proceſſionibus SS. Sacram. præcedentiam habet ſuper alias. 1243.

Confraternitates an poſſint ſuas Proceſſiones facere abſque licentia Parochi. 1243. Cappellanus ſine licentia Epiſcopi non poteſt Proceſſiones facere. *ibid.*

S. Congregationis Rituum Decreta. V. *Decreta S. R. C.*

Conopœum ſupra Tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti quale, & cujus coloris. 289. forma 1336.

Conſecratio Altaris. V. *Altare*.

Conſecratio Hoſtiæ, & Calicis quid myſtice denotat. 724. Dominici Sanguinis cur dicatur ſibi tradita fuiſſe a S. Laurentio. 511.

Conſecrationis Panis verba cur quinque. 551. V. *Forma conſecrationis*.

Conſecrationis verba ſecreto dicenda. 254.

Conſecratio Calicis, & Patenæ. Vide *Calix*.

Conſecrationis Epiſcopi anniverſaria celebritas antiquiſſima. 1303. an omnes Diœceſis Sacerdotes Miſſas privatas celebrare debeant de illa. 314. V. *Anniverſaria*.

Conſiſtentes olim appellabantur pœnitentes. 79.

Conſtantinus Imperat. veſtem auro textam Machario donavit. 263.

Conſtitutionum Apoſtolicarum liber S. Clementi Papæ adſcriptus, ſuppoſititius cenſetur. 58. magnæ tamen auctoritatis ſunt. *ibid.*

Contactu rerum ſacrarum quibus vetitus. V. *Vaſa ſacra*.

Cornu Altaris ſiniſtrum ubi legitur Epiſtola, cur. 437.

Corona Clericalis quid ſignificat. 315.

Coronides ligneæ Altaris prohibentur. 284.

Conventuales ſunt Eccleſiæ Regularium. 785.

Corporale, palla dictum, & cur. 304. 305. antiquitus ejus aliqua parte tegebatur Calix. *ibid* & 310. olim latius, & longius quàm hodie. *ibid.* antiqua ejus forma utuntur Carthuſiani, & nonnullæ Eccleſiæ. 310. in Burſa recondendum. 305. 353. ut extra Burſam deferatur Pius V. diſpenſavit cum Hiſpanis. 305. & 353. Corporale plicatum, cur palla dicatur. 305. ex lino debet eſſe. *ibid.* Syndonem Chriſti repræſentat. *ibid.* quomodo plicandum. 306. benedicendum cum palla. *ibid.* non tangendum a laicis, neque a Monialibus. *ibid.* ablutio quando. 312. an laici, & Sanctimoniales tangentes, & primo lavantes Corporalia, & pallas peccent. 313. quomodo extendendum ſuper Altare. 354. ejus forma 1337. quomodo lavandum. 1344.

Corporale miraculo, quod Bolſenæ contigit, Hoſtiæ forma ex guttis Sanguinis Euchariſtici pluribus in locis impreſſa, occaſionem dedit Urbano PP. IV. inſtituendi ſollemnitatem Corporis Chriſti. 1235. translatum ſollemni Proceſſione

ad

ad Urbem veterem. 1228.
Corpus Chriſti an olim miniſtratū a Diacono. 511.
Corpus Chriſti Templum quomodo. 46. annis ædificatum dicatur. 870.
Corporis Chriſti Feſtum primum Leodii hortante B. Juliana Virgine Moniali celebrari cœptum. 1224. ab Urbano IV. deinde occaſione miraculi Bolſenæ acti, apud Urbem veterem celebratum. 1225. atque per Orbem celebrandum indixit Fer. V. poſt Octavam Pentecoſtes. *ibid.* confirmatum a Clemente PP. V. & iterum a Johanne XXII. Officium primum ab aliis juxta Gallicanum Ritum compoſitum eſt: mox juſſu Urbani IV. a S. Thoma juxta Ritum Romanæ Eccleſiæ egregie elaboratum. 1226. de Proceſſione hujus Feſti. V. *Proceſſio Corporis Chriſti*.
Corpus tuum Domine, cur omittatur Fer. VI. in Paraſceve. 1115.
Corymbi, ornatus Stolis annexi cur ita dicti. 315.
SS. Coſmæ, & Damiani cõmemoratio fit in Collecta Feria V. poſt Dominicam tertiam Quadrageſimæ, titulo tantum Stationis, non Feſti. 871.
Cotta. V. *Superpelliceum*.
Credentia, Abacus, Menſa eſt, qualiter ornanda, & quæ in ea collocanda. 359. quomodo inſtruenda pro Miſſa ſollemni. *ibid.* & 361. 362. pro benedictione Cinerum. 880. Candelarum. 1274. Palmarum. 1006. Fer. V. in Cœna Domini. 1035. Fer. VI. in Paraſceve. 1078. in Sabbato Sancto. 1131. in Feſto Corporis Chriſti. 1230. pro Miſſa ſollemni Defunctorum. 666.
Credo an in Miſſa Vigiliæ occurrentis infra Octavam. 102. & ſeq. in Miſſis votivis tam privatis, quam ſollemnibus: require per ſingulas earum claſſes a pag. 114. uſq. ad 142. & ſpecialiter pag. 137. V. *Symbolum*.
Criſpi Hieronymus Archiep. Ravennas. 175. ejus Diſſertatio Myſteriorum Evangelicæ Legis laudatur. 665.
Crotalum Inſtrumentum ligneum loco Campanarum adhibendum in triduo mortis Chriſti, an pulſandū ad Elevationem Hoſtiæ. Fer. V. & VI. 1037. ejus ſonitus quid. 1057.
Crucis ſignum quomodo ſibi efformandum a fronte ad pectus. 377. cur, & myſteria. *ibid.* ac ſeq. ſiniſtra manus infra pectus ponenda. 379. ſupra Cingulum tamen. 380. cum benedicuntur Oblata. 493. aliæ res. 494. Crucis ſignum cum Patena quomodo. 578. & ſeq. ad *Pax Domini* Crux in fronte, ore, & pectore aſtantes ſibi efformant ex devotione tantum, non ex Ritu. 623.
Crucis ſignum denotat Sollemnitatem. 486. ante Canonem olim nullum fiebat ſuper oblata. 488. ſecus hodie, & cur. 489. Ritus. *ibid.* tranſverſa Crucis, an manu quoque tranſverſa facienda. 493.
Crucis ſignum in Benedictionibus apud aliquos cum duobus tantum digitis extenſis. 648 ſuper librum Evangelii quid, & quomodo. 440. & poſtea cur in fronte, & pectore ante lectionem ejus. *ibid.* & 442. cur in fine Symboli. 447.
Cruces cur ſuper Hoſtiam, & Calicem conſecrata. 564. tres cum Hoſtia ſuper Calicem a labio ad labium. 570. & duæ a labio ad pedem Calicis. *ibid.* Ritus & cur. 571.
Crucis ſignum ſuper Oblata cū Thuribulo. V. *IncenſatioOblatorum*. Quot

ſiant in Canone. 533. cur quinque ſuper Oblata, *ad Benedictam*, *adſcriptam*, *&c.* 545. Ritus. 548. Benedictionis Crux non debet excedete longitudinē unius palmi. 550.
Crux cum Patena ſuper Corporale poſt Oblationem, quomodo. 484.
Crux cum Crucifixi imagine in Altati eſſe debet ad Sacrificium. 284. etiamſi adſit Tabernaculum clauſum cum SS. Sacramento, & cur. *ibid.* & 285. etiamſi in Altari Statua Sanctiſſimi Crucifixi adſit, juxta opinionem Gavanti. *ibid.* aliter tamen ex Decreto Sacræ Congreg. Rit. 295. Crux nuda ſine imagine Crucifixi ſufficit. *ibid.* an etiā in Tabula, vel pariete depicta. 296. Crux parva poſita in ſummitate Tabernaculi non ſufficit, & cur. *ibid.* debet adeſſe Crux, etiamſi in eodem Altari ſit expoſitum SS. Sacramentum. 296. an Rubrica de hac obliget ſub gravi, vel levi culpa. 297. Decreta ſpectantia ad hanc materiam. *ibid.* profunda inclinatio illi debetur. 344. qualiter. 357. ejus forma. 1337.
Crux pingenda in medio Purificatorii. 304 Burſæ. 305. & in aliis indumentis Sacerdotalibus, & cur. 318. olim in parte poſterioris Caſulæ. 328. cur in fronte, & pectore tantum ſe ſignet Celebrans Evangelium lecturus. 440. 442.
Crux in Altari toto tempore Paſſionis tecta eſſe debet Velo coloris violacei numquam mutando. 1033. & ſeq. in triduo Paſſionis Chriſti ei debetur reverentia cum genuflexione. 1054. unico genu. 1056. etiā a Canonicis. *ibid.* & incenſanda Fer. VI. in Paraſceve, præſente Sanctiſſimo Sacramento. 1108. ſi adhibeatur Crux argentéa dum dicitur: *Ecce lignum Crucis*, non eſt mendacium. 1011.
S. Crucis Lignum expoſitum in Altari incenſandum a Celebrante ſtante. 1111.
Crux parva Epiſcopalis pectoralis. 327. adhibetur ab Abbatibus pontificaliter celebrantibus. 327. cur dicta *Philacteria*. 331. Chriſti, & Martyrum Paſſiones ſignificat. 335. *Encolpium*. 331.
Crux Proceſſionalis a quo tempore inducta 273. Regularium cum velo pendente in ſignum ſubjectionis Clero Sæculari. *ibid.* ejuſdem imago quam partem reſpiciat *ibid.* deferenda a Subdiacono cum facie Crucifixi verſa ante illum, terga ipſi vertente. 674. in Abſolutione Mortuorum. *ibid.* in Proceſſionibus ſollemnibus SS. Sacramenti ſemper deferenda in habitu Subdiaconali. 1239. ſi Parochia ſit Regularium, Presbyteri omnes alicujus Eccleſiæ intra limites ejuſdem ſub Cruce Parochiali debent incedere. *ibid.*
Crux ante Papam, vel Archiepiſcopum quomodo deferenda. 273.
Crux Stationalis, quæ. 1264.
Crux in Veſtibus oſculanda. In Stola a Diacono. 281. Altaris, & Proceſſionis non eſt benedicenda de præcepto. 297.
Cubicularii SS. Petri, & Paulli a Sancto Leone PP. conſtituti. 289.
Cubiti ſuper Altare in Conſecratione, & in Sumptione Euchariſtiæ. 589.
S. Cunegunda improbo ferri candentis examine purgata. 92.
Cuſſinus, Pulvinar cur in Altari, & ſub Miſſali. 286.
Cydaris. V. *Mitra*.

Dal-

D

DAlmatica ubi primo inventa. 276. Diaconis data à S. Silveſtro. *ibid.* uſus ejus in Eccleſia ante Silveſtrum. 277. an fuerit Sacerdotum habitus ante uſum caſulæ *ibid.* uſus ejus apud Reges cur Diaconis Romanis tantum à Silveſtro tunc conceſſa, & cur. *ibid.* adhibebatur cum *Gloria in Excelſis*. *ibid.* forma ejus antiqua. 277. quid. *ibid.* loco ejus quando Planetis plicatis utendum. 278. In minoribus Eccleſiis ſi deſit, quomodo iiſdem diebus. 280. In aſperſione Aquæ Dominica die, Dalmatica, ac Tunicella non induuntur Miniſtri ſi Celebrans non induitur Pluviali. 1319.

Dalmatica Epiſcopus cur induatur & quando id illi conceſſum. 331. Miſericordiam Chriſti ſignificat. 335.

S. Damaſus PP. decreviſſe putatur, Miſſam publicam ante horam diei tertiam non celebrandam. 67. hortante S. Hieronymo decrevit addendum in fine Pſalmorum. *Gloria Patri*. 173. in Miſſa legi Symbolum Conſtantinopolitanum. 211. Alleluja in Miſſa 204. & 205. Comitem S. Hieronymi approbavit. 199. confeſſionem ante Miſſam. 385.

Decimæ quibus ex rebus dabantur. 91.

Decreta S. R. Cong. cenſeri debent tanquam Regula proxima Sacrorum Rituum, & Pontificis Oracula. 788. An reputari debeant tanquam regulæ præceptivæ vel ſolùm directivæ. *ibid.* non omnes declarationes Sac. Cong. ſunt decreta rigoroſè ſumpta. *ibid.* formulæ earum quæ obligant tanquam decreta habent in fine formulam aliquam decreti. *ibid.*, & obligant in utroque foro. 789. cum Clauſulam non habent, ſunt tantum directivæ. *ibid.* quam vim habeant Decreta & reſolutiones. S. C. 790. an ſequi debeant in caſibus ſimilibus. *ibid.* ut obligent debent eſſe ſufficienter propoſitę, & publicatæ. 791.

Decreta omnia S. C. R. habes in Indice peculiari pag. 355. quæ pertinent ad Miſſas Conventuales 791.

Dedicatio Altaris annua olim fiebat. 1295.

Dedicatio Eccleſiæ anniverſaria, auctoritate Apoſtolica celebratur. 1294 Cur. *ibid.* quo ritu 219. Cathedralis celebrari debet à Clero Civitatis, & Diæceſis. *ibid.* cur in Miſſa Symbolum. *ibid.* Baſilicarum Salvatoris, ac SS. Petri & Pauli Urbis, cur fiat per totum Orbem. 1294.

Defectus ſubſtantiales, & accidentales in Miſſa circa quæ contingant. 732. ex parte materiæ qui. 733. formæ. 752. ex parte Miniſtri. 755. intentionis. *ibid.* diſpoſitionis animæ. 763. diſpoſitionis corporis. 766. Defectus in ipſo miniſterio occurrentes. 772.

Defuncti, in Calendis orandum pro eis. 142. Feria ſecunda. 143. non tempore Paſchali ob rationes ibi allatas. *ibid.* Non deberet ſepeliri corpus ſine Miſſa. *ibid.* ſi in Paraſceve differri debet in Sabbato Sancto. *ibid.* vide *Miſſa Defunctorum*. Anniverſaria dies ab antiquiſſimo tempore. 144. Defuncti in Purgatorio utrùm poſſint juvare

vare viventes. 166. olim quomodo ad Orientem ſepeliebantur. 431. Commemoratio omnium fidelium Defunctorum. Decreta S. R. C. quæ ad Miſſas in tali die celebrandas ſpectant. 152. Dies 3. Septima ac 30. obitus, ſeù depoſitionis ſollemnis, & ab Apoſtolis. 151. quid & cur. *ibid.* ac ſeq. Miſſarum per triginta dies à S.Gregorio PP. 152.

Dies Commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum. Caſus in ea occurrentes per Sac. Congreg. Rituum decreta reſolvuntur. 1290. Si occurrat Duplex minus quid. *Ibid.* Si dies octavæ Dedicationis Eccleſiæ. 1291. Sacrificia applicari poſſunt ad libitum. *ibid.* Si quis obierit hac die, celebranda erit alia Miſſa ut in die obitus. 1291. *Vide Miſſa Defunctorum.*

Denarios offerri in Miſſà loco oblationum Panis, & Vini cur, & quando incœperit. 225.

Deo Gratias: Antiqua Chriſtianorum ſibi occurrentium ſalutatio. 200. in Miſſa & Officio uſitatum. *ibid.* Reſpondetur in fine Epiſtolæ, ac Lectionum. 199. cur non in fine 5. Lectionis Danielis Sabbato 4. Temporum, & Fer. 6. in Paraſceve ac Sabbati Sancti. 200. olim in fine Evangelii. 208. cur poſt *Ite miſſa eſt*. 238. poſt Epiſtolam & Prophetias. 437.

Devotio cum præſumptione in addendo aliquid in Miſſà, læthalis eſt. 781.

Deuſdedit Papæ decretum de duabus Miſſis ſollemnibus celebrandis in Cathedralibus in concurrentia Feſtorum cum Dominicis, aut feriis quibuſdam. 69.

Deus paſſus, & Deus mortuus eſt pro nobis cur dici poſſit; & non Pater Divinus. 572.

Deus qui humanæ ſubſtantiæ &c. Eſt S. Ambroſii, & quid in ea additum. 488.

Diaconis Alba Amictus, & Cingulum a quo data. 277. Stola item. 280. quam aſſumens oſculatur Crucem. *ibid.*

Diaconus, antiquiſſimis etiam temporibus Evangelium in Eccleſia legebat. 209. ex vi ordinationis id illi munus non tribuebatur. *ibid.* nec verba adhibebantur quibus hodie ordinatur. *ibid.* uſus Planetæ Plicatæ. 822. ac Stolæ latioris. 823.

Diaconus, & Subdiaconus quando pares procedunt. 360. item unus poſt alium. *ibid.* ad Altare quando pares. 415. unus poſt alium. 416. quo jure teneantur Divinum Officium recitare. 799. debent eſſe regulariter ejuſdem Ordinis cum Celebrante & non inferioris. 886.

Diaconus genuflectit Cruci Altaris. 360. non deducit manus ad *Oremus*. 393. oſculatur cochlear, & manum Celebrantis. 407. & accipiendo Thuribulum, manum & ſummitatem catenularum. 415. flectamus genua ad eum pertinet. 435. orat ac petit benedictionem ante cantum Evangelii. cur. 453.

Diaconus. an peccet Cantando Evangelium peccati reus. 453. ejus eſt Calicem componere in Altari, tradere illum Celebranti. 506. Ritus. 507. quomodo concurrat cum Celebrante ad offerendum Calicem, non verò Hoſtiam. 511. Miniſter olim Sanguinis erat, an & Corporis Domini. *ibid.* ejus mune-

munera in tota Miſſa ſollemni. *Vide Miſſa Sollemnis* per ſingulas ejus partes. in Proceſſionibus, benedictionibus &c. vide, in ſuis locis, & titulis.

Dies Aliturgici in quibus nulla celebrabatur Miſſa. 48. polyturgici in quibus plures celebrabautur ab uno. *ibid.*

Dies Iræ Dies illa. V. ſequentia.

Dies mæroris Eccleſiæ qui. 206.

Digiti pollices, & Indices, qualiter non disjungendi à Conſecratione uſque ad poſt Communionem, & ablutionem. 551. in Calicem extergendi ſi aliquod fragmentum illis adhæreat. 557. in Purificatione digitis neque labia Calicis, ſeu oris detergenda, neque digiti lambendi. 591. quomodo abluendi. *ibid.* Si in magna copia Communicantium ſaliva ſint humefacti quid. 601.

Dignior e Clero quomodo Cineres imponit celebranti. 883. Palmas eidem tradit. 1013. Candelam Benedictam. 1277.

Dignitates. V. *Canonici*, *Dignitates*.

S. Dionyſius Areopagita in Galliam Fidem invexit, & liturgiam ſcripſit. 58. quæſtio an fuerit Epiſcopus Pariſienſis agitatur. *ibid.* utrum opera ejus nomine inſcripta ſint ipſius verè genuina. *ibid.* & 172.

Diptycha, tabulæ quibus nomina offerentium in Miſſa, inſcribebantur, & eorum uſus. 543. vivorum, mortuorum. 567.

Divinitas in Chriſti morte ab Anima, & Corpore non fuit ſeparata. 572.

SS. Doctoribus Eccleſię quando Symbolum conceſſum in Miſſa. 218.

Doctores quicumquecum annulo celebrare non poſſunt. 334.

Domine non ſum Dignus. Non mutandum ullum verbum ſi moniales communicentur. 598.

Dominica dies; quot in ea operata myſteria, & cur Ritu Semiduplici celebretur, 96. dici poteſt prima Feria. 98. eo die non jejunatur. 103. & 206. Miſſa Dominicæ præcedentis quæ fuit impedita, quando in Feriis ſit, vel non reſumenda. 109. non poſſunt dici Miſſæ Votivæ 110. cur. *ibid.* niſi cantatæ pro re gravi. 110. & ſeq. non genuflectitur in ea, & cur ſtandum. 164. Nunquam comprehenditur ſub nomine Feriarum. *ibid.* non cantandæ duæ Miſſæ, ut in Feriis. *ibid.*

Dominica ſemper eſt feſtiva. 266.

Dominica dies quælibet per annum olim appellata Reſurrectionis dies 838. in qualibet agitur memoria SS. Trinitatis. 1222. cur Dominica, & aliis Epithetis appellata. 1220, myſteria in ea operata. *ibid.*

Dominica prima Adventus ejuſque privilegia. 824. Secunda, ac Tertia, & earum Ritus. 826. Dominica *Vacans*. cur diceretur. 835.

Dominica poſt Sabbatum ordinationis. 828. 838. Dominica 4. Adventus Ritus in Miſſa 828.

Dominica in Albis: de ea S. Clemens PP. in lib. Conſtitutionum. 1195. eſt major primæ claſſis. 1201. In Eccleſia ubi occurrit Titulare Feſtum, poſſunt cantari duæ Miſſæ vel ſaltem fieri Commemoratio de Feſto. *ibid.*

Dominicæ ab epiphania uſque ad Septuageſimam, ad ſummum ſex, & ad minimum una. 866. dependent à Feſto Mobili Paſchatis. *ibid.*

Miſſa.

Miſſarum harum Dominicarũ Ritus ſi plures, vel pauciores ſint hæ Dominicæ. *ibid.*, *ac ſeqq.*
Si Dominica 2. fuerit Septuageſima transferendum Officium SS. Nominis Jeſu. 867. & Miſſa Dominicæ 2. dicenda in Sabbato antecedenti. *ibid.* cur 4. 5. & 6. Dominicæ Introitus & acceſſoria ſint eadem. 866.
Dominica 6. Miſſam, & Officium non habebat ante Pium V. à quo addita ſunt. 868.
Dominicæ Septuageſimæ, Sexageſimæ, & Quinquageſimæ. V. *Septuageſima, &c.*
Dominica Palmarum, quot nominibus appellata. 896. ejus hebdomada cur major. *ibid.* Benedicendi in ea Palmas antiquiſſimus Ritus in Romana Eccleſia fuiſſe probatur 1004. & ſeq. in Gallia, & aliis Regionibus nulla de hoc Ritu antiqua memoria. 1005. *V. Benedictio Palmarum.* Tradebatur Symbolum competentibus. 88. Romæ quid. 89.
Dominica de Paſſione, dicta Dominica *Mediana* & cur. 999. cur ceſſant Commemorationes Sanctorũ in Officio. 189. in ejus Sabbato præcedenti ordinationes habentur 999. in primis Veſperis, velantur Cruces & Imagines velo Violaceo & cur. 296. cur mæſtitia in Officiis. *ibid.* omittendum in Miſſa *Gloria*, & *Judica me Deus* toto tempore Paſſionis, exceptis Miſſis de Feſto Dupl. ac Semid. occurrente, ac Votivis. 898. eſt Major primæ claſſis. 899. in Miſſa duæ Orationes. *ibid.* an tertia occurrente Feſto ſimplici dicenda. Decretum S. Cong. Rituum. 1000.
Dominicæ poſt Pentecoſten, quot olim. 1219. Ritus quo ad ordinem Miſſarum, Orationum & Evãgeliorum, aliquantulum immutatus. *ibid.* quando plures ultra. 24. occurrunt. Quid. *ibid. ac ſeq.*
Dominica Prima Quadrageſimæ olim inchoabatur Quadrageſimalis obſervatio, & Ritus, & jejunium. 876. 894. ut nunc Mediolani. *ibid.* Eſt primæ claſſis. *ibid.* Altare floribus non ornandum neque Imagines vel Sanctorum Reliquiæ inter Candelabra ponendæ. *ibid.* ſecunda cur dicatur *Vacans*. 888. eſt ſecundæ claſſis, ſicut & tertia ac quarta. 894. quarta, cur ſigna lætitiæ. 894. Cardinales utuntur veſtibus roſaceis, & Papa Roſam auream defert. 895.
Dominicale: Linteum, ſeu velum quo mulieres accedentes ad Communionem caput contectum habere jubebantur. 600.
Dominicum, Miſſæ Sacrificium. 22.
Dominus, & Domnus, quibus conveniat uterque. 453.
Dominus Vobiſcum: quid, & unde, & cur in Miſſa ante Orationes. 167. ab Apoſtolis traditus. 168. & 424. cur ab Epiſcopo dicatur *Pax Vobis*. *ibid.* auctores de hac ſalutatione pertractantes. 169. cur in principio Evangelii dicatur. 208. ante Offertorium quid. 223. Septem vicibus dicitur in Miſſa, & cur. 424. Ritus. *ibid.* à Diacono junctis manibus. 460. cur Dominus Vobiſcum verſus populum non dicatur in Præfatione. 503. cur bis in fine Miſſæ. 636. cur omittatur in repoſitione Sanctiſ. Sacramenti. 1250. 1259.
Domnus olim dicebatur Sãctis Fidelibus

libus omnibus. 4. 53. convenit homini præclaro, velut Pontifici. 441. Celebrans ita appellatur à Diacono & quilibet alius inferior Epiſcopo. *ibid.* & 453.

Domus Epiſcopi non eſt Domus privata. 282. poteſt in ea erigi Altare ad celebrandum quotidie. 294.

Dona nobis Pacem: cur & à quo cæpit dici. 582. non dicitur in Baſilica Lateranenſi. *ibid.*

E

EBionitæ in Azimo conſecrabant. 33.

Eccleſia, Templum, Cœnaculum Domini Domus Dei, Orationis, Dominicum, Baſilica; Martyrium, confeſſio, & Oratorium cur dicatur. 1291. cur dedicatur. 1293. anniverſaria dedicationis dies. Vide *Dedicatio Eccleſiæ*.

Eccleſiæ Collegiatæ onus. 783 Collegiatæ nomine non veniunt Eccleſiæ Regularium. *ibid.* quæ propriæ appellantur Conventuales. *ibid.* apud alios, omnis Eccleſia.

Eccleſia Matrix, ut aliqua ſit quid probare ſufficit. 1170. & 1177.

Eccleſiæ præcipuæ quæ. 279. Eccleſiæ Regularium. *V. Regulares*.

Eccleſia S. Crucis, ſeu Cappella, aut Oratorium per quod litanſa major procedebat ad S. Petrum, prope ipſum S. Petrum quando ſublata. 1205.

Eccleſia Sancti Valentini extra Portam Flaminiam, quo loco ejus Reliquiæ videantur. 1205.

Eleemoſinarum arculæ, pro Miſſis amovendæ. 806.

Elevatio Hoſtiæ in altum poſt conſecrationem quid & Ritus. 551. Ritus apud Græcos antiquiſſimus. 553. quando apud Eccleſiam latinam. *ibid.* cur mos introductus 554. quid ſignificat. 724. Hoſtiæ ſimul cum Calice ad ea verba omnis honor & gloria, qualis. 572. quid denotat. 725. cur unica manu elevetur Hoſtia in Fer. 6. in Paraſceve 1114. *Vide Hoſtia*.

Electi, quæ Catechumenorum claſſis. 77.

S. Eligius Benedictionis Candelarum auctor. 1267.

Encolpium *V. Crux Pectoralis*.

Energumeni expellabantur ab Eccleſia poſt Evangelium. 78.

Enim in forma Conſecrationis non eſt de eſſentia. 753. omiſſio lethalis. *ibid.* additum à S. Petro. 551.

Ephod Bat. *V. Rocchetum*.

S. Ephræm diem trigeſimum Defunctorum commendat. 151.

Epimanicium apud Græcos manipulo noſtro reſpondet. 324.

Epiphania ſeu Theophania quid. 841. habet vigiliam ſine jejunio. *ibid.* quot miracula in ea. *ibid.* publicatur Paſcha poſt Evangelium. *ibid.* quo anno, & die contigit. *ibid.* primitus in Oriente unita cum Feſto Nativitatis Domini. 846. quid & quot feſta recolantur. 864. ejus antiquitas in Eccleſia. *ibid.* cur affixum diei 6. Januarii. *ibid.* infra ejus octavam non poſſunt dici Miſſæ Votivæ neque Defunctor. 865.

Epiſcopi pertinent ad articulum. *Catholicam Eccleſiam*. 114. ſunt Vicarii Apoſtolorum. *ibid.* Conſecratio eorum in quacumque Dominica peracta. 838. Epiſcopo ſtante, ſtat etiam chorus. 260. veſtes eorum cerulei coloris. 270. non poteſt

teſt deputare Otatoria in domo privata. 282. ejus domus non eſt privata. *ibid.* & 294. qua moderatione concedere debeat celebrationem Miſſæ in Oratoriis publicis in agro. 288.

Extra domum ſuæ habitationis utrũ poſſit erigere Altare ad celebrationem Miſſæ in domibus laicis. 294. Cruce parva pectorali utitur. 327. Manipulum ante Stolam non accipit niſi in Miſſis Defunctorum. 327. paramenta illi tantum ſpecialia quæ. 331. de indumentis Archiepiſcopalibus, & Papæ qui auctores tractent. 341. extra ſuam Diœceſim illi non competit deoſculatio Evangelii. 445. quando thurificandus eſt, vel non, poſt Evangelium. 454. 464. Vide *Incenſatio Epiſcopi*. In Miſſa privata, & ſollemni coram eo in ſua Diœceſi Ritus. 709. 713.

Epiſcopus quo habitu indutus concionari debeat. 465. extra Diœceſim à nullo neque Cardinali benedictionem petit. *ibid.* prædicanti cum Pluviali & Mitra in Ambone tantum debetur aſſiſtentia a Canonicis. 466. prohibetur Candelas Benedictas mulieribus diſpenſare & eur. 1279. uſus Mozzettæ eum Rocchetto nudo, in ſua juriſdictione quid. 374.

Epiſcopum quomodo comitari debeant Canonici a domo ſuæ habitationis ad Eccleſiam. 713. & 1756. ubi vide Decreta indicata.

Epiſcopis olim commune Papæ nomen. Et à quo ſoli Pontifici reſervatum. 536.

Epiſcopi Nomen in Canone exprimendum. 537. debet eſſe ejus loci in quo celebratur. 537. & ſeq. ſi vacat ſedes quid. 538. an aliorum Prælatorum non Epiſcoporũ. *ibid.* varia ſuper hoc dubia ſolvuntur. *ibid.* ac *ſeq.* Romæ permittitur, & pro *Antiſtite noſtro*. *ibid.* Epiſcopi, Cardinales, & Papa non orant pro Epiſcopo loci, in quo celebrant. 539.

Epiſcopus ſi communicet in Miſſa ſollemni quo Ritu. 633.

Epiſcopus, quæ Miſſa in ejus Conſecrationis die. 113. an plures in die anniverſaria. 114. dicendum Symbolum in Miſſa. *ibid.* in Miſſa ſollemni Defunctorum licet non ſit paratus incenſatur. 670.

Epiſcopus tenetur diebus Dominicis, ac Feſtis de præcepto celebrare pro populo. 813.

Epiſcopi in Proceſſionibus ſollemnibus non poſſunt poſt ſe deferri facere ſellam geſtatoriam: excepto Archiepiſcopo Granatenſi juxta declarationem S.C.R. 1242.

Epiſtola quid. 199. legendi in Miſſa auctores Apoſtoli. 199. & 200. cur 200. ante Anaſtaſium Paulus tantum legebatur. 199. Epiſtolas, & Lectiones per annum ordinavit S. Hieronymus, Damaſo approbante. *ibid.* in Dominicis eſſe ſolet de Novo Teſtamento, & cur. *ibid.* cur ante Evangelium. *ibid.* eur varij tituli earum. 199. olim non legebatur à Subdiacono ſed à Lectoribus in Miſſa, & quando cæptum. 201. in neceſſitate poteſt legi à Clerico in Ordinibus Minoribus conſtituto, abſque Manipulo. *ibid.* antiquitas uſus cantandi Epiſtolã in Miſſa. *ibid.* quo Ritu, & in qua Altaris parte legenda. 437. cur cantanda à Subdiacono, in quo loco. 449. ſi ab inferiori quomodo. *ibid.*

ibid. an Epiſtolam in peccato mortali canere in Miſſa, peccetur mortaliter. 453.
Epiſtolæ Decretales Summorum Pontificum ante Siricium Papam, quãvis à nonnullis pro ſuppoſititiis habeantur, non ideo ſunt omnino rejiciendæ. 17. 824. Pii I. & Cornelii Pontificum communiter tanquam Genuinæ admittuntur. 18.
Et pro *Vel* in Rubricis. 651.
Et cum Spiritu tuo. Cur à populo respondeatur Celebranti. 424. undè. *ibid.* cur non dicatur. *Tecum*. *ibid.*
Et erit Firmamentum in terra. Ex Pſalmo explicatur pro elevatione Hoſtiæ. 551.
Et Incarnatus eſt. Quid à Celebrante, & Miniſtris. 256. 469. In Nocte Natalis Domini Celebrans in Miſſa ſollemni, utroque genuflectit, & ubi 848. uno genu verò in Miſſis Privatis. 849.
Ven. Eva Recluſa Leodii adlaborante, cæpta eſt Celebrari Feſtivitas Corporis Chriſti. 1225.
Evangeliorum Codex olim in Conciliis qua veneratione exultus. 453. de eo egregium opus editum à Joſeph Catalano. 444. cur à Diacono deferatur ante pectus. 454. quomodo à Diacono incenſandus. *ibid.* & 461.
Evangeliſta, qui Paſſionem Domini cantat, medium locum tenet inter illos qui Chriſti & turbarum locum tenent. 1023.
Evangeliſtæ Apoſtolis comparantur. 212.
Evangelium, Græca vox, latine *bonum nuncium*. 207. legebatur in Miſſa ab Apoſtolis. *ibid.* & ſeq. uſum firmavit Alexander Papa. *ibid.* eſt Verbum Verbi. 208. lectiones ejus per annum ordinavit Sanctus Hieronymus. 208. olim legebatur à lectoribus in Miſſa Sollemni, quandoque à Subdiacono. *ibid.* à Diaconis, antiquiſſimus uſus. 209. olim in Ambone. *ibid.* de Codice S. Evangelii ejuſque Ritibus opus editum à C. V. Joſepho Catatano. 209. variè olim reſpondebatur in fine lectionis ejus. 208. ſi in pulpito cantandum, pulpitum pannis pretioſis veſtiendum. 364. ſi plures Cardinales, & Prælati adſint Miſſæ privatæ, nemo eorum oſculatur Evangelium. 390. cur legatur in dextera parte Altaris. 438. cur antea ſignetur liber. 440. quibus ad oſculandum defertur in Miſſa. 440. 443. 445. olim dum cantabatur Symbolum, dabatur Evang. oſculandum Clero, & Populo. *ibid.* dum legitur, quid. 442. libri Evangeliorum varius uſus. 443. cum Incenſo per Chorum delatum porrigebatur ſingulis ad oſculandum. 444. Principibus cunctis, exceptis Sacro Oleo unctis, vetitum ab Honorio PP. III. *ibid.*
Evangelium id indultum Reginæ Polonorum nondum coronatæ, a Paullo III. PP. 444. ſi celebret Epiſcopus coram Card. Legato, alius liber huic deoſculandus defertur. 445. Ritus Pariſienſis Eccleſiæ, & aliarum. *ibid.* Decreta ſuper hoc Ritu deoſculandi Evangelium. *ibid.* expreſſius repræſentat Chriſtum, quàm Crux. 443. an canere Evangelium in peccato m. ſit peccatum læthale. 453. Ritus cantandi illud. 454. 459. quo in loco cantandum. 454. cur olim in Ambone. *ibid.* cur ad Aquilonem. *ibid.* cur Sabbato Sancto cum Incenſo abſque

abſque luminaribus cantetur 1171.
Evangelii dicendi, & cantandi Rituum myſtica Expoſitio. 723.
Evangelium Vigiliæ an dici debeat in fine Miſſæ ſi Feſtum celebretur in Vigilia intra Adventum.104.& ſeq.
Evangelium in Terris Moravorum, ut primum latinè legeretur, poſtmodum Sclavonica lingua populo annunciaretur ſtatuit Johannes Papa VIII. 61. idque agitur Romæ in Eccleſia S. Hieronymi Illyricorum. *ibid.* idem quoque Indultum Ruthenis, & Moſchis. 62. ſtandum ab omnibus dum legitur in Miſſa. 257. & capite detecto. *ibid.*
Evangelium S. Johannis *In principio &c.* ſemper dicendum in fine Miſſarum Votivarum. 139. in aliis omnibus Miſſis, niſi aliud Dominicæ, aut Vigiliæ. 243. 240. Præſcriptum a S. Pio V. & cur. *ibid.* olim ad libitum. *ibid.* varius Ritus. 244. Ritus in eo dicendo ſervandus. 649. qui aliud ab eo ſuo arbitratu recitat ob linguæ impedimentum, ſuſpendi debet a celebratione, donec aſſueſcat. 650.
Evangelium S. Matthæi conſcriptum lingua Syriaco-Caldaica. 40. non vero Hebraica. *ibid.*
Evariſtus P P. Benedictionem Sponſorum Decreto firmavit. 1300.
Euchariſtia, olim Fermentum appellata, & cur. 21. ab Acolythis deferebatur ad Titulos. *ibid.* Miſſa a Summo Pontifice erat ſignum Unitatis, & Charitatis. 22. eſt Myſteriorum omnium maximum. 25. qnuado inſtitutum ab eo. *ibid.* abuſus quorumdam Monachorum Syrorum. 33.
Euchariſtia delata continuò ſuper naves. 300. non deferenda proceſſionaliter in feretro in nocte Fer. VI. in Paraſceve. V. *Proceſſio nocturna.*
Euchariſtia extra Miſſam adminiſtrari non debet in paramentis nigris. 610. neque in Fer. V I. in Paraſceve, niſi Infirmis. 1116. & 1122.
Euchariſtia olim in Eccleſia ſervabatur pro uſu Infirmorum tantum. 616.
Euchariſtiæ expoſitæ pro Oratione 40. Horarum Ritus omnes editi juſſu P P. Clementis X I. 685. Decreta alia S. R. C. 695. Ritus exponendi illam in Feſto Corporis Chriſti. 1253.
Eugenius PP. IV. in Concilio Florentino præſcripſit uſum Azymi latinis, Græcis vero Fermentati. 31. tempus Communionis Paſchalis a Dom. Palmarum ad Dominicam in Albis incluſive ſtatuit. 1027.
Eulogiæ, & Fermentum olim dictæ Oblationes in Miſſa. 489. diſtribuebantur in fine Miſſæ loco Sacramentalis Communionis. *ibid.* Panis, qui Conſecrationi ſupererat in particulas diſſectus, iis poſt Miſſam diſtributus, qui communicare non poterant. 618. quando ob Jejunium non diſtribuebantur, loco earum Oratio ſuper Populum dicebatur. 640.
Euſebius PP. decrevit Corporale ex lino. 305.
Eutychianus PP. Benedictionem frugum decreto firmavit. 113. a nonnullis dicitur auctor Offertorii. 224.
Excommunicatus, ſuſpenſus, degradatus, irregularis &c. Celebrans conficit Sacramentum, ſed graviſſime peccat. 763. ſi immineat mortis, infamiæ, aut ſcandali periculum cum contritione poterit celebrare. 764. etiam intelligitur de

Ex-

Excommunicato &c. occulto. *ibid.*

Excommunicatio Mortuorum, erat ex Sacris Diptychis *nomen eradi*, *& excludi a ſuffragiis Eccleſiæ*. 668.

Expoſitionis SS. Sacramenti pro Oratione 40. Horarum Ritus omnes editi Juſſione Clementis P P. X I. 685. in Feſto Corporis Chriſti. 1253 infra Octavas ejuſdem. 1256. quacumque alia die. 1257. de modo illud recondendi. 1258.

Extenſio manuum, dum Celebrans oſculatur Altare, quid. 396. unde. 425. in Miſſa, extenſionem Chriſti in Cruce ſignificat. *ibid.*

Exultet, ſeu Præconium Paſchale. Vide *Benedictio Cerei Paſchalis*.

F

Facere, in Canone Miſſæ, pro ſacrificare. 728.

Faldiſtorium Epiſcopi quomodo parandum. 713.

Fanon, idem, ac Orale, & Manipulus. 38.

S. Felicitas, quæ nominatur in Canone, eſt Soror S. Perpetuæ M. 570.

Felix PP. I. Reliquias Sanctorum in Altari eſſe decrevit, & cur. 282.

Felix PP. IV. Dedicationem Eccleſiæ juſſit. 1294. Anniverſariū diem Conſecrationis Epiſcopi. 1298.

Feria quid, & a quo. 98. quando de ea dici poſſit Miſſa, vel non. *ibid.* Quatuor Temporum, & ſecunda Rogationum privilegia. 101. Feriæ interdum dictæ dies Feſti. 76.

Feria II. cur ſuffragandis Defunctis aſſignata ab Eccleſia. 143. unde hic Ritus. *ibid.* & Jejunium perfecit. 875

Feria III. Chriſtus baptizatus eſt. 875.

Feria IV. Chriſtus traditus eſt a Juda. 827. cæpit Jejunium. 875.

Feria IV. Cinerum non eſt Caput Quadrageſimæ, ſed initium Pœnitentiæ. 875. quando in ea Jejunium inceptum, & vocata in capite Jejunii. 876. & ſeq. Miſſa quando inſtituta. 877. & cur in Codice Gelaſiano reperiatur. *ibid.* Ritus Miſſæ, hujus Feriæ. 887. Decreta S. R. C. circa Miſſam ejus. 893. Privilegia hujus Feriæ. *ibid.* nulla de Octava currente Commemoratio. 166.

Feria IV. Quatuor Temporum ſi infra Octavam Conceptionis, quid circa Officium, ac Miſſam. 221.

Feria V. in Quadrageſima habitæ ſunt feſtivæ a S. Silveſtro PP. 887. Gregorius II. Officia propria, & Miſſas iiſdem diſtribuit. *ibid.*

Feriæ V. in Cœna Domini, cur partim triſtitiæ, partim gaudii. 1030. Altare quomodo parandum. 1033. locus ad deponendum Corpus Chriſti, ſeu Hoſtiæ reſervandæ Calici incluſæ debet eſſe diſtinctus omnino ab Altari, in quo fuit celebratum. 1042. quomodo poteſt ornari. 1044. non adhibendi panni nigri. 1042. V. *Sepulchrum*. Altaria quomodo denudanda. 1053.

Feria VI. in Paraſceve: præparationem ſignificat: dicta *Cœna pura*, id eſt ſine Azymis; & auctor ejus dicitur S. Paullus Apoſtolus. 1075. vocata dies Paſchatis. *ibid.* Ritus Officii hujus diei a 1075. & ſeqq. cur Miſſa non dicatur hac die. 1076. improprie dicitur Miſſa, quia non fit conſecratio. *ibidem*. Ritus hujus Miſſæ. *ibidem*, & ſeqq. Altare quomodo inſtruendū. 1077. Crux diſcooperienda a Celebrante. eadem quæ eſt inter candelabra. *ibid.*

ibid. Credentia quomodo inſtruenda. 1078. quæ paranda in Presbyterio, & Choro. 1079. in Sacriſtia. 1080. Ritus a fine Horarum uſque ad initium Paſſionis. 1081. & 1084. cur pro omnibus fiant Orationes cum monitionibus; & in monitione pro Judæis, cur *Amen* non reſpondeatur, omittatur *Oremus*, & non flectantur genua. 1085. Diſcooperiendæ Crucis a Celebrante Ritus. 1087. & 1089. cur ter, & totidem elevetur. 1088. Ritus a denudatione Crucis, uſque ad Proceſſionem. 1089. Vid. tamen Decr. ſub n.693. Deponendi Manipuli ad adorationem Crucis. 1089. & ſeq. dum Celebrans aptat Crucem ſuper pulvinum, omnes aliæ Cruces Eccleſiæ diſcooperiendæ. 1092. Celebrans, & Miniſtri, detractis calceis, quo Ritu Crucem adorant. 1092. & ſeq. etiam alii ex Clero deponant calceamenta. 1094. & Prælati extranei ante Miniſtros. *ibid.* Epiſcopus proprius ante Celebrantem. *ibid.* Laici non deponunt calceamenta. *ibid.* Gubernator, vel alius Princeps, poſt Canonicos ante alios de Clero. *ibid.* Oblatio pecuniæ facienda, quæ ex conſuetudine danda Magiſtris Cæremoniarum. 1094. Adorationis hujus auctor S. Gregorius PP. 1089. Ritus in Proceſſione, & regreſſu ad Altare cum SS. Sacramento a pag. 1095. & ſeqq. Incenſatio Oblatorum abſque Benedictione Incenſi. 1097. Incenſatur Altare, & Crux in eo erecta. 1108. & ſeq. non oſculatur Diaconus manus Celebrantis, neque illum incenſat. 1110. Ritus a lotione manuum Sacerdotis uſque ad elevationem Hoſtiæ. 1112. ab Elevatione uſque in finem. 1117. & ſeq. ſi Annunciatio B. V. M. occurrat, quid. 1122. non poteſt hac die miniſtrari Euchariſtia, niſi Infirmis. *ibid.* Decreta nonnulla. 1123. Ritus ſervandi in minoribus Eccl. 1124.

Fermentum cur a priſcis Fidelibus appellata Sacra Euchariſtia. 21. e jus uſus in Eccleſia latina quo tempore. 31. & ſeq.

Fermentatum. Sufficit ad Conſecrationem, numquam tamen licet apud Latinos. 736. Orientalibus id tantum conceſſum. *ibid.* Controverſia de Fermentato, & Azymo, non eſt de Fide. *ibid.* Vide *Azymus Panis*.

Feſtivitates, olim *Miſſæ* appellatæ. 24.

Feſtivitates, quæ antiquitus ſollemniores, & quæ Secundi Ordinis habebantur. 1214.

Feſta Sanctorum, Natalitia, Feſtivitates, Celebritates, & Sollemnitates cur appellantur. 1265. ex Apoſtolica traditione. *ibid.* Confeſſorum a quo tempore celebrari cœpta, & cur. *ibid.*

Feſta Duplicia quotuplicis Claſſis ſint. 91. quando in iis poſſint cantari Miſſæ pro Defunctis, vel non. 144. & ſeq. 149. Ritus quoad Miſſas in Translatione Feſtorum. 158. & ſeq. Decreta de Translatione. 159.

Feſta Principalia Ordinum qualia, & quo Ritu celebranda. 221. quoad Symbolum in Miſſa. *ibid.*

Feſta ſollemniora quibus celebratio Miſſæ non conceditur in Oratoriis privatis. 288.

Feſtorum, & Officii totius Anni, Ordo, Breve Anni appellatum, Cereo Paſchali olim affigebatur. 1132.

Feſtum Duplex quoad Miſſam. Cum Officium recitatur ſub Ritu Duplici, Miſſa quoque ſub eodem celebran-

branda. 94. ſi celebrandum in aliena Eccleſia, ubi de alio Duplici agitur, eidem Eccleſiæ ſe conformandum. 94. ſed ex Miſſali Romano. *ibidem.* quid ſi in Dominica infra Octavam ejuſdem. *ibid.*

Feſtum ſemiduplex quid. 96. tales ſunt omnes Dominicæ, & cur. *ibid.* ordo Orationum ſi occurrat a Pentecoſte uſque ad Adventum. 181. ab Epiphania ad Purificationem. 184. a Fer. IV. Cinerum ad Dominicam Paſſionis. 185. a Dominica Paſſionis ad Palmarum. 186. a Paſcha ad Aſcenſionem. 188. infra alias Octavas. 189.

Feſtum ſimplex, quando de eo Miſſa celebrari poſſit, vel non, & quomodo, etiamſi Officium non recitatum ſit. 97.

Feſtum Purificationis B. M. ſi transferri contingat, non protrahitur Antiphona *Alma Redemptoris*. 789.

Filacteria cur dicatur Crux pectoralis. 331.

Filioque particula Symbolo addita primum a Concilio Toletano. 111. 217. quando approbata, & recepta ab Eccleſia Romana. *ibid.*

Flectamus genua, Ritus in eo ſervandi. 433. cur genuflectendum, ſtatimque ſurgendum. *ibid.* in Miſſis privatis. 434. in ſollemnibus. 435. Ritus quoad Diaconum, & Subdiaconum. 436. Miniſtri omnes inclinati, & manibus junctis. 436.

Flores, ſeu veri, ſeu ficti ad ornatum Altaris. 290. vas cum floribus non eſt collocandum ante oſtiolum Tabernaculi SS. Sacramenti. 297. non ponendum ad ornatum Altaris in Dominicis Quadrageſimæ excepta quarta. 894.

Fœminæ non miniſtrent Miſſæ. 342. in Eccleſia ſtant in parte ſiniſtra a viris diviſæ. 515.

Fons Baptiſmalis. V. *Bened.ctio Fontis.*

Forma neceſſaria ad conſecrationem non ſunt verba: *Ut nobis Corpus, & Sanguis* fiat. 739. variæ opiniones circa veram, & neceſſariam formam conſecrationis. 739. & ſeqq. ſunt verba Chriſti. 740. 752. defectus in forma conſecrationis. 752. eſſentialis ſi mutaretur ſenſus verborum. *ibid.* quomodo ſupplendus defectus. 753. *enim* an de ſubſtantia ſit. *ibid.* additum a S. Petro. 551. in conſecratione Calicis an omnia verba ſint de eſſentia Sacramenti. 753. proferenda in perſona Chriſti. *ibid.* Celebrans ſi non recordetur, vel probabiliter dubitet ſe aliquid dixiſſe, vel omiſiſſe eſſentiale, quid. 754. ſonus verborum non eſt neceſſe, ut attingat materiam. *ibid.*

Forma, & menſura totius Sacræ Supellectilis. 1335.

Formulæ pro ſollemni Miſſa inſtitutæ non mutantur in privata. 512.

Fragmenta ex Corporali quanta diligentia ſunt colligenda, & in Calicem immittenda. 589. 592. ſi reperiatur aliquod fragmentum poſt ſumptam ablutionem, poteſt ſumi a Celebrante, & cur. 595.

Fratres cur dicatur initio Epiſtolarum S. Paulli in Miſſa. 199.

Frugum Benedictio ab Eutychiano PP. 1313.

a Fulmine tacta venenata cenſentur. 776. ſi Calix a fulmine tangatur quid. *ibid.*

Functiones Pontificales quæ, abſente Epiſcopo, ſpectant ad primam Dignitatem. 1123. eædem functiones, deficiente prima Dignitate, ad ſecun-

cundam, & ſic ſucceſſive 1236.

G

S. Gabrielis Archangeli, an in benedictione incenſi ad oblata potius quàm Michaelis dicendum eſſet. 516.

Galea. V. *Mitra*.

Gelaſius PP. Miſſarum Ordinem digeſſit. 7. ejus Sacramentarium, ſeu Miſſale ſtudio Card. Thomaſii in lucem editum. 8. 43. Gelaſio attribuitur quatenus antiquiori plura addiderit. 8. alius Codex ejuſdem editus ſub titulo S. Leonis Papæ, revera Gelaſianus eſt. *ibid.* plures compoſuit Præfationes. 230. putatur fuiſſe *Scholaſticus* ille, cui S. Gregorius attribuit Canonis compoſitionem. 233. eidem tribuitur: *Hanc igitur oblationem*. 545.

Gelaſius PP. Orationes auxit, & limavit. 180. ordinationes Sabbato affixit. 835. Romæ abſtulit Lupercalia, & an Feſti Purificationis invexerit Ritum. 1269.

Gemelliones. V. *Ampullæ*.

Genuflectere quid, unde, finis, myſteria. 256. pœnitentiam facere, idem ac genuflectere. *ibid.* in Dominicis, ac tempore Paſchali a ſtantibus orandum. *ibid.* circumſtantes in tota Miſſa privata. 256. excepto dum legitur Evangelium, &, cur, & capite detecto. 257. Celebrans in Miſſa ſollemni, ac privata quando ſtare, aut genuflectere debeat. 257. Miniſtri in Miſſa quando genuflectere, vel ſtare debeant. 258. in Choro ab iis, qui non ſunt Prælati, genuflectendum in Miſſa, quando, & ad quæ. 258. quando unico genu, & quando ambobus. 258.

Genuflectere mœrorem ſignificat. 261. quomodo Celebraturus ſi tranſeat ante Altare, in quo eſt expoſitum SS. Sacramentum. 347. vel ubi elevetur, vel adſit. *ibid.* non debet genuflectere ad omnia Altaria, ubi adeſt SS. Sacramentum. 348.

Genuflectere, ſi Tabernaculum ſit cũ Sacramento in medio Altaris unico genu flectendum a Celebrante initio Miſſæ. 373. ſi elevetur Hoſtia in alio Altari antequam dicatur *in nomine Patris, &c.* genuflectendum. 378. Celebrans coram Summo Pontifice genuflectit poſt Confeſſionem antequam aſcendat ad Altare. 393. dum cãtatur Introitus Cantores non genuflectunt. 394. ſi adſit in Altari Tabernaculum SS. Sacramenti dum incenſat Celebrans genuflectit, quoties tranſit ante medium Altaris; & Ritus. 414. unico genu cum Miniſtris 415. non vero in alio tranſitu, niſi Sacramentum ſit expoſitum. *ibid.* Canonici Cathedralis in officio Diaconi, vel Subdiaconi, prout Celebrans, nunquam Cruci genuflectunt. *ibid.* ad verba *Flectamus genua*, Ritus. 433. in Miſſis privatis quatuor Temporum ad plures Orationes. 434. in Miſſis ſollemnibus. 435. ad verba: *Et Incarnatus eſt* in Miſſa privata quomodo. 447. in Miſſa ſollemni. 470. ad *Sanctus* omnes præter Miniſtros, & Aſſiſtentem. 532. genuflexio poſt conſecrationem, quæ, & Ritus. 553. Chorus genuflectit initio Canonis, & ſurgit poſt depoſitionem Calicis. 560. cum dicitur: *Et Verbum Caro*,

ro, &c. & *Procidentes adoraverunt eum*, omnes genuflectunt. 660. ad *Tantum ergo, &c.* Subdiaconus ferens Crucem, & Ceroferarii non genuflectunt. 1048.

Georgius Dominicus ejus Liturgia Rom. Pont. laudatur. 36. 42.

Gerardus Ludovicus Epiſcopus Cortonenſis. 327.

Gervaſi Franciſcus Archipresbyter Montisfaliſci. 343. & alibi pluries.

Gloria in Excelſis Deo in Miſſis de Feſto ſimplici poteſt dici, etiamſi recitatum non ſit Officium. 97. in Miſſis Vigiliarum, & Feriarum majorum infra Octavas nunquam dicitur. 103. non dicitur in Miſſa votiva de SS. Trinitate. 125. ſemper dicitur in votiva de Angelis. *ibid.* non dicitur in votivis de Apoſtolis. 126. neque de Spiritu Sancto. 127. neque de SS. Euchariſtiæ Sacramento. 128. neque in votivis de B. V. ſi dicantur extra Sabbatum. 130. ſecus, ſi cantentur ſollemniter pro re gravi, & publica, vel ex voto die Dominica. 130. 134. Decretum de recitando hoc Hymno in Sabbatis. *ibid.* non dicendus in omnibus votivis privatis etiam tempore Paſchali, infra Octavas, & de Titulari, ac Patrono, niſi ſint Angelorum. 134. vel dies obitus Sancti, vel titulus ſit Altaris. *ibid.* ſi Miſſa de Sancto ſimplici in Feriis Adventus, & Quadrageſimæ dicatur, licet non ſit in Kalendario, ſed Feſtum eo die occurrit, dicendus. 825.

Gloria in Excelſis Deo cur Hymnus Angelicus dicatur. 176. quibus tribuantur, quæ addita ſunt. *ibidem.* Teleſphorus Papa non addidit, ſed dici juſſit ante Sacrificium. 177. Simmachus PP. ut recitaretur in Dominicis, & natalitiis Martyrum. 176. & ſeqq. varius uſus a S. Gregorio præſcriptus. 178. in quibus temporibus dictus, ac Miſſis dicendus. 176. & 178. ſemper dicitur quando in Officio dicitur *Te Deum, &c.* cur non dicatur in Profeſtis. 178. in Miſſis B. M. in Sabbato ſemper dicitur. 179. non in votivis ejuſdem quibuſcunque diebus. *ibid.* verba quæ ante Pium V. illi addebantur in honorem Deiparæ ſublata, quæ. 179. quando in Miſſis votivis. *ibid.* in Sacra Æde Lauretana dicitur in omnibus Miſſis B. V. & cur. 180. privilegium datum Minoribus ab Alexandro IV. & Sixto IV. de Gloria in Excelſis, ſublatum. 180. in Miſſis Vigiliarum infra Octavam non dicitur. 180. cur non in Miſſis Defunctorum, nec in Adventu, atque a Septuageſima ad Paſcha. 180. cur dicatur in medio Altaris extendendo manus. 401. Ritus. 402. in ſex locis caput inclinatur, & cur. 401. quid a Miniſtris dum incipitur, & dum cantatur a Choro. 418. & ſeq. cur poſt ab Epiſcopo dicatur *Pax vobis.* 424.

Gloria, laus, & honor, &c. auctor Aurelianenſis Epiſcopus. 1018.

Gloria Patri, &c. ab Apoſtolis. 172. quibus tribuitur ab aliis. 173. in Eccleſia Græca a quo additum in fine Pſalmorum. *ibid.* in Latina a Damaſo Papa, curante S. Hieronymo. *ibid.* ei convenit inclinatio minima, & quomodo 385.

Gloria tibi Domine ante lectionem Evangelii, quid, 208.

Gotti Cardin. allegatur., & laudatur. 43. 761.

Graduale. Graduale, quid, cur, auctor, & quando dicendum. 202. &

& 203. cur poſt Epiſtolam ante Evangelium. *ibid.* cur tardius canitur. 203. an a Cœleſtino, ſeu Gregorio inſtitutum hoc Reſponſoriū. 203. aliquibus temporibus, & quibus. & cur non dicatur. 206. repræſentat pœnitentiam a Johanne prædicatam. 722.

Graduale quando dicendum, vel non in Miſſis votivis. 136.

Gradus Altaris tapetibus veſtiendi. 290. ante infimum incipienda Miſſa. 357. infimus ſeu primus gradus qualis ſit. 1247. in quo genuflectendum dum incenſatur SS. Sacramentum. 1232. eorum forma. 1337.

Gratias agamus, ex Apoſtolo. 228.

Græci *Miſſam*, Liturgiam appellant. 15. 17. illis indulta conſecratio in fermentato. 31. non permittitur celebrare Ritu Latino, neque Latinis Græco. *ibid.* & 736. cur bis aquam in Calicem infundant. 750. non eſt improbandus hic Ritus. 751.

S. Gregorius PP. I. putatur auctor Miſſalis. 2. verum potius in meliorem formam redegit. 7. cur Codex Gregorianus appellatur Gelaſianus Codex. 8. exemplaria diverſa ubi, & a quibus edita, & quæ correctiora. 9. Antiphonarium ejus quid. 11. Miſſæ triginta pro Defunctis ab eodem, earum praxis, & Ritus explicatur. 152. cæremonias antiquas Eccleſiæ Romanæ conſervavit, non accepit a Græcis. 175. quid conſtituerit circa Hymnum Angelicum recitandum in Miſſa. 178. Orationes, quibuſdam additis, vel etiam detractis in Ordinem, & librum Sacramentorum redegit. 180. decrevit ut Diaconus in Miſſa Evangelium, Pſalmos, & Lectiones Subdiaconi recitarent. 201. Gradualis Reſponſoriorum an inſtitutor. 203. Tunicellam a Subdiacono retineri fecit, & cur. 277. partem extremam *Hanc igitur oblationem* addidit & cur. 545. ei tribuitur Præfatio: *Præceptis ſalutaribus moniti*; at videtur eſſe S. Cypriani. 575. ut *Pater noſter*, vel poſt Canonem, vel a ſolo Sacerdote diceretur ſtatuiſſe dicitur. 575. *Libera nos quæſumus* poſt Orationem Dominicalem addidiſſe putatur. 576. auctor fuit adorationis Crucis in Paraſceve. 1089. Litaniam ſeptiformem indixit. 1203. Litaniam majorem non compoſuit, ſed ſollemniori Ritu celebrari præcepit, auxit, & ampliavit. 1206.

Gregorius PP. II. Miſſas, & Officia propria Feriis V. Quadrageſimæ diſtribuit, & jejunium iiſdem inſtituit in Eccleſiis iis, in quibus adhuc non agebatur. 887.

Gregorius PP. III. Oratorium ædificavit in honorem Sanctorum omniū, & cur. 236. clauſula, pro illo tantum, addita in Canone. *ibid.*

Gregorius PP. IV. auctor dicitur Feſti SS. Trinitatis. 1217.

S. Gregorius PP. VII. abrogari curavit in Hiſpania Officium Mozarabicum, & Romanum admitti. 55. inhibuit Bohemis lingua Sclavonica Divina celebrare Officia. 62. ut nomen Papæ unicum eſſet in Orbe ſtatuit. 636. firmavit Decreto quatuor Tempora Quadrageſimæ. 888.

Gregorius PP. XI. campanulam pulſari in elevatione Euchariſtiæ. 554. & ſeqq. Symbolum dicendum decrevit in Feſtis SS. quatuor Doctorum Latinorum. 213.

Gremiale quid, & cur Epiſcopo. 334.

334. 340. ejus forma. 1341.
Gubernatoribus, & aliis Miniſtris tradendum Evangelium ad oſculandum. 445.
Gubernator Civitatis, an præſente Epiſcopo, ſit thurificandus immediate poſt Canonicos aſſiſtentes: abſente vero Epiſcopo, an poſt Vicarium generalem. 524 in adoratione Crucis, etiamſi habeat honorem ante Canonicos, in hoc actu ibit poſt Canonicos. 1094.
Guttæ diſperſæ intra Calicem, cur uniri debeant, vel purificatorio abſtergi. 487. extra Calicem ſi ad eas non dirigatur intentio non ſunt conſecratæ. 763. idem de guttis diſperſis intra Calicem. *ibid.*

H

Hadrianus I. PP. Moravis concedit ut lingua Sclavonica in Miſſa, & Officiis uterentur. 61. hoc cõfirmatur a Joanne PP. VIII. *ibid.*
Hamæ quid. 287.
Hamulæ. V. *Ampullæ*.
Hanc igitur Oblationem, quando variatur. 234. quibus auctoribus tribuitur. 545. quid petatur in ea. 547. cum palmis apertis ſupra Calicem, & cur. 545.
Hebdomada major cur ſic appellata; & Indulgentiæ. 896. Pænoſa, Sancta, Authentica, & Ultima. *ibid.* quibus diebus in ea prohibeantur Exequiæ. 145. & 1074.
Hebræi poſt Captivitatem Babyloni. cam Chaldaicè loquebantur: pſalmos tamen, & Scripturas hebraicè cantabant. 38. & ſi Hebraice, non purè, ſed Caldaico-Babylonico idiomate. 39.

S. Henricus Imperator perſuaſit Benedicto PP. VIII. ut Romæ in Miſſa Symbolum decantaretur. 216.
S. Hieronymus auctor libri, qui *Comes* appellatur, an fuerit, & quid contineat. 10. & a quibus editus. *ibid.* Codex egregius in Bibliotheca Vallicellana. 11. in Eccleſia ejus nationis Romæ, in Feſto ejuſdem Evangelium primùm Illyricè canitur. poſtea in idiomate Sclavonico. 61. eo curante *Gloria Patri* additum in fine Pſalmorum, a Damaſo. 173. Epiſtolas, & Lectiones ordinavit, per anni circulum. 199. & Evangelia. 208.
S. Hilarius Epiſcopus *Miniſtrales* conſtituit in Eccleſiis, ubi Stationes fiebant. 1264. Hymnum Angelicum in latinum tranſtulit. 176.
Homiliæ SS. Patrum legebantur a Diaconis in Miſſa, ſi Presbyter prædicare non poſſet. 209.
Honorius PP. III. omnibus interdixit plures Miſſas eodem die celebrare. 46. Evangelii oſculum cuicumque Principi, niſi eſſent Oleo Sacro inuncti, prohibuit. 444.
Hora celebrandi cur ab Aurora ad Meridiem. 274. una hora poſt Meridiem quando. 275. & ſeq. Tertia, Sexta, & Nona obſervantur pro Miſſa ſollemni. 249. Tertia dicitur Sacra, & cur in Feſtis obſervatur. 250. Aurea. *ibid.* quid ſi tarde veniat populus. *ibidem.* an pro Moribundo communicando, poſſit anticipari celebratio Miſſæ poſt mediam noctem. 248.
Horæ Canonicæ aliquando appellatæ ſunt Miſſæ. 24. 172.
Horæ Canonicæ ſunt quædam præparatio ad Miſſam. 249. ad has pul-

ſandæ Campanæ ex Decreto Sabiniani PP. 247.

Hoſtia quid. 480. cur panis conſecrandus ſic appellatus. *ibid.* ex frumento, ſine fermento, mundiſſima, in modum Denarii, cum Imagine Chriſti, ſeu nominis ejus formæ rotundæ, & integra eſſe debet, & cur. 480. Oblationis Corona cur appellata. *ibid.* Imago Crucis in Hoſtia unde, & cur. 482. qualiter accipienda in manibus antequam conſecretur. 549. quid in actu Conſecrationis. 552. poſt Conſecrationem. 553. in Elevatione. 551. 553. Elevatio ejus in Eccleſia Græca non ſtatim poſt Conſecrationem. 553. quando fieri cæpta in Eccleſia Latina. *ibid.* & ſeq. ſignificat Elevationem Chriſti in Cruce. 724.

Hoſtia cur nunquam cooperiatur. 557 in ea Chriſtus præſentetur, ut in Paſſione extra Sepulchrum. *ibid.* quo Ritu frangenda ſuper Calicem. 578. unde præcidenda particula. 580. cur hæc ponatur in Calicem. *ibidem.* 581. Plures in partes apud Græcos, & Mozarabes dividitur. *ibid.* Ritus ſumendæ Sacræ Hoſtiæ a Celebrante. 587. tenetur ſumere, quia eſt Sacrificium. *ibid.* Fragmenta qua diligentia colligenda ex Corporali cum Patena, & in Calicem immittenda. 589. 592. Fractio Hoſtiæ in tres partes quid. 725.

Hoſtia ſuper Palla ultra Corporale poſita a S. Cajetano, & aliis, approbante Summo Pontifice. 310. an ab aliis ſint imitandi. 311.

Hoſtia cur Fer. VI. in Paraſceve unica manu elevetur. 1114. non incenſanda tunc. 1115.

Hoſtia ante Conſecrationem ſi inveniatur fracta ante, vel poſt Oblationem, quid. 776. conſecrata ſi labatur in Calicem quid 777.

Hoſtia conſecranda ſi ante, vel poſt Conſecrationem advertatur eſſe corrupta, vel non triticea quid. 738. & ſeq. ſi poſt ſumptionem. 742. ſi per miraculum Hoſtia diſpareat, an alia conſecranda. 743. inſtrumentum ad Hoſtias conficiendas. 1343.

Hoſtiæ, ſeu Particulæ conſecrandæ, ſi ſuper Patenam manere non poſſunt, quid. 355. Pyxis cum illis conſecrandis, ubi collocanda in Oblatione. 483. diſcooperienda non tamen elevanda, cum ſufficiat intentio. 484. cum paucæ ſunt ubi collocandæ. *ibid.* & ſeq. poſt incæptum Canonem offerri non poſſunt neque ad dandum Viaticum; & quid in hoc caſu. 485. Pyxis in Conſecratione qualiter. 551. poſt Conſecrationem cooperienda. 556. non ſtatim diſtribuendæ populo. *ibid.* ſi ex neceſſitate, ad aliud Altare deferendæ. *ibid.* conſervantur in Arcula, ſeu Pyxide ex vetuſtiſſima conſuetudine. 590. mutandæ de ſeptimo in ſeptimum diem. *ibid.* ſi non adſit Cuſtodia, & poſt Communionem Fidelium in Miſſa remanſerint Particulæ, ſumendæ a Celebrante. 611. in Pyxide clauſæ ſi ſuper Corporali exiſtente validè ſunt conſecratæ. 733. Hoſtiæ pars olim ſervata pro Infirmis. 744. ſi pro communicando laico Oblatione jam facta offeratur Particula ante Præfationem, oblatione ejus mente concepta poteſt conſecrari. 781.

Hoſtia, ſeu Particula ſi dubitetur an ſit conſecrata nec ne, quid. 779.

Hoſtiæ pars dari poteſt ad communicandum laicum. 774. antiqui referſer-

ſervabant tertiam partem Hoſtiæ pro Infirmis. *ibid.*

Hoſtia ſi venenata dignoſcatur poſt Conſecrationem quid. 776.

Humerale. V. *Amictus*.

Humiliate capita veſtra Deo, quando dicendum in Miſſa, & quo Ritu. 640. in Miſſa ſollemni a Diacono, & quo Ritu. 645. tunc non dicendum ſubmiſſa voce a Celebrante. *ibidem*.

Hymnologia Catholica. Vide *Symbolum*.

Hymnus *ad incenſum Cerei Paſchalis* a Prudentio compoſitum, an ad ſolum Cereum ſit referendus. 1149.

Hypante, ſeu Hypapante cur a Grecis dictum Feſtum Purificationis Beatæ Mariæ Virginis. Vide *Purificatio B. V.*

I

SAnctus Jacobus Apoſtol. Græcè ſuam ſcripſit Liturgiam. 39. Auctor Liturgiæ Græcæ ejus nomine inſcriptæ. 42. quæ ut genuina accepta eſt. *ibid.* & ſeq.

S. Jacobi Fratris S. Johannis Evangeliſtæ Feſtum olim celebratum poſt Natalem Domini. 858. non quidem Natalis ſed ordinationis ejus. *ibid.*

Jejunium, ad celebrationem Miſſæ, & ad Communionem, naturale, ex præcepto Eccleſiæ ab Apoſtolis derivatum. 767. media nox cum à die naturalis diſtingui non poteſt, ſumitur moraliter, & politicè, & quid. 767. debet ſumi à puncto mediæ noctis præcedentis diem. *ibid.* Si plura horologia diſcrepent, arbitrarium eſt, ultimum ſequi. 768. ſi quis non dormierit, nec ſit digeſtus quid. *ibid.* ſi Reliquiæ cibi ſumpti ante mediam noctem remanentes tranſglutiantur, non impeditur celebratio, & cur. 768. & ſeq. Aromata, & Saccarum in ore poſitum ante mediam noctem, ſi poſt medium noctis duret violat jejunium. 770. non vero quicquid ab intrinſeco provenit, & quod non eſt comeſtibile. *ibid.* neque tabacum ſumptum per nares, vel in fumo. *ibid.* neque in folio per os niſi deglutiatur aliqua particula ex induſtria. 770. quando non jejunus Sacerdos poſſit Particulas, & Reliquias Sacramenti ſumere. 768., & 771. non jejunus quando explere poſſit inchoatam Miſſam ab alio incœptam. 773. & quomodo. 774.

Jejunium varie apud Græcos in Adventu. 819. jejunium in 4. temporibus Adventus, ab Apoſt. traditione. 829. Romæ tempore Sancti Auguſtini uſitatum. 830. etiam in Hiſpania. 831. quo tempore per totum Occidentem ſtabilitum fuit. *ibid.* in Gallia. *ibid.* & ſeq. S. Carolus illud inſtauravit in Diœceſi Mediolanenſi. 832.

Jejunium ad Celebrandam primam Miſſam in nocte Nativitatis Domini, quale. 853.

Jejunium Quadrageſimale, olim à Dominica Quinquageſimę incipiebat & cur. 872. & cur Græci à Septuageſima. 874. antiquitus non inchoabat niſi fer. 2. poſt Dominicam Quadrageſimæ. 876. uſque ad S. Caroli tempus idem mos in Diœceſi Mediolanenſi, à quo Statutum eſt ut in Provincia ſumeretur jeju-

jejunium fer. 4. Cinerum. Mediolani vero Dominica 1. Quadrageſimæ. 878.

Jejunium Sabbati Pentecoſtes ex præcepto. 1197. olim non jejunabatur, & à quo tempore cæptum jejunium. 1214. oſcitantia Queſnelii ſuper hoc. 1215.

Jejunium anticipatur ſi Feſtum celebretur Feria ſecunda. 103. non jejunandum die Dominico. *ibid.* neq. in Vigiliis tempore Paſchali, & Epiphaniæ, & cur. 106. decreta circa jejunium in quibuſdam vigiliis. *ibid.* in Adventu jejunabatur. 250.

Jejunium Autumnale 4. Temporum decretum à S. Leone PP. 1220. in tertio Sabbato Septembris, ut ex conſuetudine jejunetur, Decretum ab Vrbano II. *ibid.*

Jeſus Nomini profunda inclinatio debetur. 344. cum nominatur in Miſſa quid, Cruci caput inclinatur, & cur. 428.

Jerurgia. Idem ac Miſſa. 15.

S. Ignatius addidit Præfationi. *Benedictus qui venit &c.* 229.

Ignis novus in Sabbato Sancto cur ex lapide excutiendus, nec de Cryſtallo. 1128. & 1135. ejus Ritus antiquitas. *ibid.* & ante Zachar. Pap. Romæ ex lampadibus ſervatis in fer. 5. ſumebatur. *ibid.* cur extra portam Eccleſiæ; Ritus in hoc ſervandi. 1133. & in Benedictione. 1135. Carthuſiani non excutiunt novum ignem. *ibid.*

Ignis olim Hieroſolymis ad S. Sepulchrum Domini in Sabbato Sancto e Cœlo lampades accendebat ex quo miraculo ſancitum eſt ut ex novo igne accendantur lampades in Eccleſia. 1142. in quibuſdam Eccleſiis recitabatur Præconium Cerei dum novus ignis accendebatur. 1152.

Imagines Sanctorum in Altari à Celebrante qua inclinatione colendæ. Et incenſandæ. 411. debent eſſe inter candelabra & ſculptæ, non depictæ. *ibid.* velandæ in Sabbato Paſſionis, nec detegendæ toto tempore Paſſ. 898. ad ornatum Sepulchri non adhibendæ, niſi Angelorum. 1044. diſcooperiendæ Sabbato Sancto, quo tempore. 1175.

Immunitate Eccleſiaſtica gaudet aſſocians Proceſſionem SS. Sacramenti. 1244.

Improperia cur Latinè, & Græcè, non Hebraicè. 1089.

Incenſatio Altaris quid ſignificet. 722.

Incenſatio Altaris, habetur in liturgia Sancti Jacobi. 401. fiebat in initio Miſſæ, & myſteria. *ibid.* Ritus faciendę. 409. prout diſtribuuntur Candelabra, non vero illa incenſantur, ſed pars poſterior menſę Altaris. 410. Reliquiarum, ſeu Imaginum Sanctorum. 411. & ſeq. Tabula prima cum ordine incenſandi Altare tam in Veſperis, quàm in Miſſa. 412. quomodo ſi adſit Tabernaculum SS. Sacramenti. 414. incenſatio Celebrantis à Diacono faciendæ Ritus. 417. Celebrans pręſente Epiſcopo, non thurificatur poſt Evãgelium. 454. Ritus quoad Epiſcopum, & Legatum ac Cardinales præſentes. *ibid.* cur Celebrans poſt Evangelium incenſetur. 455. incenſatio adhiberi poteſt in Miſſa Cantata ſine Miniſtris, ad quæ. 475.

Incenſatio Ligni S. Crucis ſuper Altari expoſiti fiat à Celebrante ſtante. 1111. SS. Sacramenti in infimo gradu,

du. 1247. Expoſiti in Altari qualiter facienda. 1249. Ritus Baſilicarum Urbis. *ibid.*

Incenſatio SS. Sacramenti ſuper quo gradu Altaris facienda à Celebrante genuflexo. 1232. in Expoſitione publica an incenſandum ſit poſtquam extractum Oſtenſorium è Tabernaculo, ſiſtit in medio Altaris, vel poſtquam collocatum in eminenti loco ſub Baldachino parvo. 1254. in Depoſitione. 1260.

Incenſatio Sacramenti à Ceremoniario in Elevatione, qualiter. 563. à Subdiacono in Miſſa Defunctorum. 671.

Incenſatio Oblatorum à S.LeoneI.PP. cur. 514. non ubique erat in uſu. *ibid.* Ritus, & Myſteria. *ibid.* cur ſexies. *ibid.* Tabula exhibens ductus Thuribuli in forma Crucis. 519. Tabula ordinis incenſandi oblata per modum circuli. 521. In Incenſatione Crucis Calix removetur à Diacono, quomodo. 521. cur non apud Carthuſianos. *ibid.*

In Miſſa Defunctorum. 67.

Incenſatio Chori: cur omnes incenſentur. 514. ſtantes, quaſi extra Stallum ſe mutuò invitantes. *ibid.* ductibus thuribuli quot per ſingulos Ordines. 515. Ritus omnis, & ordo explicatur. 522. quæ reſalutatio a thurificato debeatur thurificanti. 523. Clericorum ſi adeſt multitudo, quid. 524. Decreta S. C. R. circa præcedentiam in thurificando. 524. ſi Prælati exteri, triplici ductu immediate poſt Celebrantem 525. Ritus thurificandi omnes præſente Epiſcopo. *ibidem.* triplici ductu aliquando plures perſonæ thurificantur. 526. Decreta S.C. R. ſuper quot ductibus perſonæ in Choro, vel extra ſint thurificandæ. 526. Incenſatio Subdiaconi. 527. Diaconi. 528. Acolythorum, & Populi. *ibid.* quo in ſitu, & loco Subdiaconus ſit incenſandus. 1185. Diaconus poſt incenſatum Celebrantem, cum pergit ad incenſandum Chorum, an debeat genuflectere. 1186.

Incenſatio Domini locorum minorum in Miſſa, 515. & Magiſtratus, a quo. 515. 524. Populi quomodo, cur ter. *ibid.*

Incenſatio Epiſcopi quomodo, & a quo incenſandus, dum aſſiſtit Miſſæ ſollemni in ſua Diœceſi. 715. 717.

Incenſatio Feretri quomodo. 679.

Incenſum, Thymiama. Si quidquam aliud cum eo miſceatur, major pars debet eſſe Incenſi. 404. quomodo ter immittendum in Thuribulum. 407. Benedictio ejus habetur in antiquis Liturgiis. 404.

Incenſi Benedictio in Miſſa ad Oblationē cur in ea mentio S. Michaelis Archangeli fiat, cum potius S. Gabrielis deberet fieri. 516. omittitur a PP. Prædicatoribus, & Carthuſianis. *ibid.* & ab aliis Eccleſiis. *ibid.* Benedicitur ad Abſolutionem Mortuorum. 675. non benedicitur ad Oblata Fer. VI. in Paraſceve. 1097.

Incenſi quinque grana Cereo Paſchali infigenda, qua forma. 1133.

Incenſum, pro Cereo Paſchali ipſo ardente, accipienda Verba in ejus Benedictione dici ſolita: *Incenſi hujus Sacrificium Veſpertinum*. 1151. nomine *Incenſi* aliquando res ipſa accenſa appellatur. 1152.

Incenſum ſine luminaribus cur ad Evangelium in Miſſa Sabbati Sancti. 1171.

In

In Chriſto Jeſu Domino noſtro: Cur in fine Epiſtolarum. 199.
Inclinatio triplex, profunda, media, & infima, & quid, & quando. 341. Cruci in Miſſa tripliciter inclinandum, & quando. 357. *Gloria Patri &c.* convenit infima. 385. cur non inclinandum ad Mariæ nomen dum dicitur *Confiteor*, & in tribus Orationibus ante communionem Celebrantis. 389. ad *Gloria in Excelſis* ſex vicibus inclinatur caput. 401. cum nominantur in Miſſa *Jeſus*, *Maria*, vel Sanctus de quo dicitur, aut fit commemoratio, cur inclinandum caput Cruci. 428. & ſeqq. quando nomen Papæ viventis in Miſſa quomodo. 430. ad *Humiliate Capita veſtra Deo. ibid.* in Symbolo ad quæ verba. 446. ad *Supplices Te rogamus*, qualiter. 565. & ſeq.
Indulgentiæ Eccleſiis Stationalibus conceſſæ a Prædeceſſoribus confirmatæ a Bonifacio PP. VIII. & auctæ uno anno, & quadraginta diebus. 1221.
Indulgentia non transfertur ſi transferatur Feſtum. 159. niſi fiat ex ſpeciali privilegio. 160.
Infantium nomine, recens per baptiſmum regeneratos, appellavit S. Auguſtinus. 859.
Infula. V. *Planeta*. *Mitra*.
Infirmitas Sacerdotis quando excuſat ab onere Miſſarum. 803.
In illo tempore quando omittitur. 208.
SS. Innocentium Feſtum an antiquiſſimum. 841. & 858. an Origenes, & S. Auguſtinus de his Infantibus mentionem fecerint. 859. in Africa, a quo tempore celebratum. *ibid.* cur Cantica lætitiæ non admittat. 860. non ſic ab origine. *ibid.* Ritus Miſſæ talis Feſti. *ibid.* ſi eſt Titulus Eccleſiæ, vel aſſeruentur eorum inſignes Reliquiæ, vel Corpus poſſint recitari Miſſa, & Officium cum Canticis, & ſignis lætitiæ. 861. cur adhibeantur in die Octavæ. *ibid.*
SS. Innocentium Feſtum cur dies mœroris, & ſine Alleluja. 206. cur Alleluja ſi venerit in Dominica. *ibid.* cur in colore violaceo. 267. Miſſa Votiva qualis. 125.
Innocentius PP. I. juxta quoſdam auctor Ritus dandi Pacem in Miſſa, ſeu dandi oſculum Pacis Sacerdotibus tantum. 584.
Innocentius PP. III. decrevit ſemel in die tantum poſſe Sacerdotem celebrare Miſſam, excepto die Nativitatis Domini, & nonniſi ex cauſa neceſſitatis. 46. Orationem *A cunctis* compoſuit. 182. Orationes plures, quæ dicuntur in Præparatione ad Miſſam. 302. *Dona nobis pacem.* 579.
Innocentii Papæ III. Ritus de non dicendo *Gloria*, niſi in Miſſis B. V. in Sabbato, quando dicebatur Officium ejus, mutatus. 131. probabilius ipſi adſcribitur ſequentia *Veni Sancte Spiritus*, quæ legitur in Miſſa Pentecoſtes. 1216.
Innocentius PP. VIII. Symbolum decrevit recitari in Feſtis S. Jo: Baptiſtæ, & S. Laurentii, quando veniunt in Dominicis. 114.
Innocentius PP. XIII. Officium SS. Nominis Jeſu proprium in Dominica 2. poſt Epiphaniam ab omnibus, cum Miſſa, recitandum juſſit. 867.
Instructio Rituum omnium ſervandorum pro Expoſitione SS. Sacramenti ad Orationem 40. Horarũ. 685. Decreta S. R. C. ſuper eadem materia. 693.

In-

Digitized by Google

Inſtructionum de Nitore Eccleſiæ in Actis Mediolanen. Eccleſiæ author Carolus a Baſilica Petri Barnabitarum Generalis. 290.

Intentio neceſsaria ad Conſecrandum in Miſsa: quid, quotuplex. 756. Actualis, Virtualis, Habitualis, & nterpretativa, quæ ſint. *ibidem*. Abſoluta, & Conditionata, Implicita, & Explicita, & quæ. 757. Actualis ab explicita, optima, & optanda, non tamen neceſsaria. 757. ſufficit ſola virtualis, & implicita. *ibid.* Habitualis non ſufficit, neque interpretativa. *ibidem*. Virtualis aliquando appellata habitualis. *ibid.* major, & perfectior intentio requiritur in miniſtrante, quàm in ſuſcipiente Sacramenta. 758. Conditionata, quando utendum eſt, non verò tam facile. *ibid.* nunquam Conditionata de futuro. *ibid.* an vitietur Sacramentum ex defectu intentionis mere internæ Miniſtri nolentis conficere Sacramentum, cum intentione tamen faciendi exterius, quod facit Eccleſia adhibendo materiam, & formam. 758. & ſeq. ſtatuitur ſententia affirmativa. 759. & ſeq. ſi quis ex pluribus Hoſtiis præſentibus unam indeterminate non intendit conſecrare, nulla eſt conſecrata, poſt prolatam formam. 760. putans ſe unam Hoſtiam tenere, & poſt Conſecrationem duas eſſe junctas reperit, utrãque ſimul ſumere debet. 761. Reliquiæ conſecratæ ſi reperiantur poſt ablutionem debent ſumi ab ipſo Celebrante. 761. ſi eſser Hoſtia integra, quid. 762. ſi in actuali Conſecratione non recordetur aliarum Particularum a ſe poſitarũ ſuper Altare, ut conſecrentur, virtualiter ſunt conſecratæ. *ibid.* Guttæ Vini extra Cuppam non ſunt conſecratæ, ſi ad illas non dirigatur intentio. 763.

Intortitia ad Conſecrationem, & Elevationem Sanctiſſimi Sacramenti in Miſſa ſollemni, quando accendenda, & extinguenda. 559. & ſeqq. elevanda in Elevatione. 560. non auferenda ſi debeat fieri Communio, niſi illa peracta. 562. & in diebus jejuniorũ, & in Miſsis pro Defunctis. 559. quibus exceptis. 560.

Introibo ad Altare Dei, quando dici cæptum. 381.

Introitus Miſsæ quid, & cur ita dicatur. 170. Regulariter componitur ex Pſalmo. *ibid.* antiquitus quomodo. 171. Irregulares qui non ex Pſalterio. *ibid.* & 172. cur non tempore Paſsionis, & in Miſsa Defunctorum. *ibid.* cur appellatur *Antiphona*. 172. ejus Inſtitutio cui, & an rectè tribuatur Cœleſtino I. PP. 172. Incipientes a primo Verſu Pſalmi. 172. Irregulares aliquot. 173. Auctores de eo agentes. *ibid.* in Miſsa ſollemni Ritus quoad Celebrantem, & Miniſtros. 418. Introitus ſignificat deſideria, & voces SS. Patrum. 722. cur non dicatur in Miſſa Sabbati Sancti. 1176.

Introitus, & alia in Miſſis 4. 5. & 6. poſt Epiphaniam cur ſint eadem. 866. Miſſæ privatæ in Vigilia Pentecoſtes additus a S. Pio V. PP. 1198.

S. Johannes qualis in Canone. 569. 571.

S. Johannis Evangel. Feſtum. Circa diem ejus obitus variæ opiniones enucleantur. 856. & ſeq. quo die Epheſi ejus natale celebratũ. 857. ab Eccleſia Latina, & Græca. *ibi d.* dies obitus ejus incertus. 858.

S. Johannis Feſtivitas *Miſſa* S. Johannis appellata. 24.

S. Johannis Baptiſtæ Vigilia infra Octavam Corporis Chriſti, Miſſæ Ritus. 100. Votiva & ſeq. qualis eſt ſumenda, & quomodo. 124. Feſtum, quoad Symbolum in Miſſa. 114.

S. Johannes Chyſoſtomus auctor Crucis præferendæ in Proceſſionibus. 273.

Johannes PP. VIII. ſpecialiter indulget Sclavis Officium, & Miſſam propria lingua celebrare. 38. & 40.

Johannes PP. XIII. Campanam benedixit. 287.

Johannes XXII. PP. inſtituit Feſtum SS. Trinitatis celebrandum in Octava Pentecoſtes. 1222. addidit *Dona nobis pacem*. 579.

S. Joſeph nomen in Litaniis, præponendum Apoſtolis. 183. & in Oratione *A cunctis*, ſi eſſet Titularis. *ibidem*.

S. Joſeph Feſtum, ſi in Fer. V. Cœnæ Domini, ſervandum præceptum vacandi ab operibus ſervilibus, & audiendi Miſſam, & quid. 1041.

S. Iſidori Epiſcopi Mitra Bononiæ. 332. item & Baculus Paſtoralis. 333.

Ite Miſſa eſt. quid. 238. cur. *ibidem*. cur in diebus triſtitiæ non dicatur. *ibid.* a quo inſtitutum. *ibid.* quando dicendum. *ibid.* S. Leoni Papæ perperam attributa. 239. Ritus antiquiſſimus dimittendi populum per hæc verba. 239. cur verſus populum. 636. 639.

Ite Miſſa eſt: in fine Miſſæ antiquiſſima populi dimiſſio, completo Sacrificio. 19. in Miſſa ſollemni a quo, & quo Ritu cantandum. 644.

Jube *Domine*, non *Domne* benedicere cur ante Evangelii lectionem. 441. Diaconus vero *Jube Domne*, & cur. 458.

Judica me Deus, Pſalmus initio Miſſæ dicitur an ex Decreto Cœleſtini Papæ I. 381. & 384. Refellitur opinio Claudii de Vert. 383. a quibus Eccleſiis, & Ordinibus omittitur. 384. a quo tempore recitatur in Romana. *ibidem*. quando omittitur. 381. dicitur in Miſſis Votivis de Paſſione, & Cruce, etiam tempore Paſſionis. 384. 128. 134. 384. 898.

Judicium per aquam ferventem, ſeu ferrum candens prohibitum: & quomodo olim. 92.

B. Juliana Virgo Sanctimonialis Leodii Feſtum Corporis Chriſti promovit. 1224.

Julio I. PP. adſcribi poteſt, ut Natalis Domini Feſtum die 25. Decembris celebretur. 846.

Junctio Manuum in Miſſa quomodo. 327. & ſeq. 379. cur in Concluſione Orationum. 425. Ritus. 427. Orationes extra Miſſam ſemper junctis manibus dicuntur. 675.

Juſtinianus Imperator ſcribit ad Epiſcopos omnes, ut Feſtum Nativitatis Domini celebretur die 25. Decembris. 846.

K

Kyrie eleiſon. Vox Græca. Cur novies alternatim in Miſſa. 174. quid. *ibid.* a quo tranſlata ad Romanos. *ibid.* reperitur in liturgiis Apoſtolorum, & Veterum SS. Patrum. *ibid.* Græci *Litaniam* appellant. 175. dirigitur ad SS. Trinitatem: cur ter Chriſte-eleiſon ad Fi-

Filium. *ibid.* an Silveſter Papa ad Romanos tranſtulerit. 175. S. Gregorius non accepit a Græcis, ſed conſervavit. *ibid.* apud Græcos dicitur a Populo, & non interponitur Chriſte-eleiſon. 175. Auctores de hac deprecatione erudite agentes. 176. Ritus dicendi in Miſſa. 400. non eſt ſedendum, quando moderate canitur a Choro. 418. novies in Miſſa repetitur contra. 9. genera peccatorum. 722.

Kyrie eleiſon, vocatur interdum Litania. 1203.

L

Laici in Miſſa ſollemni quando ſtent, vel ſedeant. 261.

Lampades vitreæ, quomodo, & quando mundandæ. 1343.

Latini ſub culpa gravi tenentur in Azymo conſecrare. 736. & prohibentur in Fermentato. *ibid.*

Lateranenſis Baſilicæ; Ritus Miſſæ in die Anniverſaria Creationis, & Coronationis Papæ. 114. In fine tertii Agnus Dei in Miſſa antiquum morem, *Miſerere nobis* retinet. 579. 582.

Lampas ardens ante unumquodque Altare; plures ante majus. 290.

Lavabo inter Innocentes manus &c. habetur. in Liturgia S. Petri. 495. *Gloria Patri*, qualiter dicendum in fine. 497. prætermittitur in Miſſis Defunctorum, ac tempore Paſſionis, non tamen in Votivis. 498.

Lavandæ manus in Miſſa quomodo. 481. Ritus atque Myſterium. 495. & ſeq. poſt diſtributionem Candelarum. 1280.

S. Laurentii Feſtum. Secunda Miſſa in eo a ſignata in Sacramentario S. Gregorii. 67. circa Symbolum in Miſſa. 222.

S. Laurentius M. Romæ Patronus poſt Apoſtolos. 654. cur ejus Oratio in Gratiarum actione poſt Miſſam dicatur. *ibid.*

Laus tibi Chriſte: poſt lectionem Evangelii, non ſunt verba antiquiora. 208.

Lauretanæ Ædis. Privilegium de dicendo in ea *Gloria in Excelſis* in omnibus Miſſis B. M. V. 180. Feſto Annunciationis B. M. V. occurrente Fer. V L. in Paraſceve non celebratur in ea Miſſa. 1116.

Lectica Mortuorum. V. *Tumulus*.

Lectiones per anni circulum ordinavit S. Hieronymus, & cur leguntur in Miſſa. 199. Tituli earum quales. *ibidem.* cur ſine titulo, quæ ex Moyſis, & Salomonis libris. 200. Miſſæ titulo olim appellatæ. 23. & ſeq. Plures in Miſſa quibus diebus. 193.

Lectores olim ordinabantur per traditionem Codicis Epiſtolarum. 201. quandoque conceſſa facultas tangendi Vaſa Sacra. 308.

Lectores olim Alba in miniſterio uti poterant. 823.

Lectorium. V. *Pulpitum*.

S. Leo I. PP. Cubicularios SS. Petri, & Paulli conſtituit, ideſt Cappellanos. 289. *Orate Fratres* in Miſſa juſſit. 498. Incenſationis Oblatorum auctor. 513. partis *Hanc igitur Oblationem*. 545. *Sanctum Sacrificium Immaculatam Hoſtiam* addidit. 565. decrevit Ordinationes fieri in Dominica tantum, ſive in nocte, quæ Dominicam præcedit. 838. Vigiliarum obſervantiâ inculcat. 1267.

Præfationum auctor dicitur. 228. *Ite Miſſa eſt*. 238. Jejunium autumnale 4. Temporum decrevit. 1220. & Hyemale 4. Temporum in tertia Hebdomada Adventus. 828.
Leo PP. II. juxta quoſdam dicitur auctor Ritus dandi pacem in Miſſa, vel ut oſculum pacis etiam Laicis daretur. 584. Collectæ de Apoſtolis auctor eſt. 1296.
S. Leo PP. III. conſtituit, ut Romæ ante Aſcenſionem Domini Litaniæ celebrarentur. 1210. Novies aliquando in eadem die Miſsam celebravit. 46.
Leo PP. IV. cur non meminit Cinguli. 319.
S. Leo PP. IX. Penſionem annuam pro expenſa Roſæ Aureę ſuper redditus Monaſterii S. Crucis Lotaringiæ impoſuit. 895. Hymnum Angelicum dici conceſsit in Officio 9. Lectionum. 176. Mitram conceſsit Abbati S. Juſtinæ Patavii. 332.
Libera nos quæſumus poſt Orationem Dominicam additum putatur a S. Gregorio PP. 576. S. Andreæ nomen cur habeatur. *ibid.* S. Bartholomæi nomen aliquando legitur. *ibid.*
Liber Evangeliorum, æquo honore, ac imago Chriſti adorandus. 443. olim in medio Conciliorum poſitus. 453. de Codice S. Evang. egregium opus editum a Joſepho Catalano. 208. 444. V. *Evangelium*.
Liber Miſſalis. V. *Miſſale*.
ad Libitum in Rubrica Miſſalis quoad numerum Orationum quid importet. 192.
Lignum S. Crucis Feria VI. in Paraſceve oſtendebatur Hieroſolymis. 1088. V. *Crucis Lignum*.
Linea Epiſcopalis. V. *Rocchettum*.
Linea Dalmatica. V. *Alba*.
Linguæ tres Hebraica, Græca, & Latina cur adhibitæ tantum ab Eccleſia in celebratione Miſſæ. 38. 176. qua lingua Apoſtoli uſi ſint in celebratione. 37.
Lingua Hebraica Babilonicæ mixta poſt captivitatem. 39. Syriaca Hebraica appellata qua utebantur Judæi. *ibid.* & Syro-Caldaica, qua Chriſtus Dominus loquebatur. *ibid.* Evangelium S. Matthæi eadem conſcriptum. 40.
Lingua Illyrica ubi celebrentur Officia, Ritu tamen Romano. 61. id Moravis permiſſum ab Hadriano PP. I. 61.
Linoſtima. V. *Manipulus*.
Linteum quo laici Euchariſtiam accipiebant non erat Dominicale. 599. & ſeqq.
S. Linus PP. ei tribuitur *Communicantes*. 544.
Litaniæ nomine appellatur Kyrie eleiſon a Græcis. 175.
Litaniæ. Nomen S. Joſeph in Litaniis præponendum Apoſtolis. 183.
Litaniæ in Sabbato Sancto quo loco, & tempore incipiendæ a Cantoribus. 1167. Ritus ſervandi dum cantantur. 1168. Celebrans cum Miniſtris procumbunt in Albis ſuper cuſſinos coriaceos. 1169. ad *Peccatores* deſcendunt in Sacriſtiam. *ibid.* ad *Agnus Dei* accenduntur luminaria. *ibid.*
Litaniæ majores. Litaniæ quid. 1202. pro Kyrie eleiſon ſolo etiam uſurpatur. 1203. Proceſſiones, Litaniæ appellantur. *ibid.* indictæ a Gregorio PP. & cur ſeptiformis vocata, & cur indicta. *ibid.* major, ideſt in die S. Marci diverſa ab alia. 1204.

ante S. Gregorium hæc inſtituta. *ibid.* diſcrimen inter ſeptiformem, & majorem. *ibid.* cur major appellata. 1205. ejus circuitus qualis tunc. *ibid.* non fuit inſtituta a S. Gregorio PP. ſed aucta, & ampliata. 1206. olim in die S. Marci non celebrata, ſed variè. 1206. ſi Feſtum S. Marci occurrat in die Paſchatis Litaniæ majores transferuntur in Fer. III. Paſchæ. 1207. ſi infra ejus Octavam quid. *ibid.*

Litaniæ minores, ideſt Rogationes, fiunt triduo ante Aſcenſionem. 1195. cur. 1196. Græcis ignotæ. 1208. a S. Mamerto Viennenſi in Gallia an inſtitutæ, vel reſtitutæ. *ibidem.* cum jejunio. 1210. Romæ quando receptæ. *ibid.* ac minores appellatæ. *ibid.* in Hiſpania quando. 1210. in Gallia tres dies Rogationum primitus feſtivi. 1211. Romæ nunquam feſti, neque cum jejunio. *ibid.* Ritus Miſſæ Proceſſionum, etiam Feſtis aliis occurrentibus. 1211. & ſeq.

Liturgia, publicum opus, cur. 15. 17. titulus a SS. PP. uſurpatus. 17. 22. V. *Miſſa.* Liturgiæ variis linguis conſcriptæ apud quas nationes. 41. V. *Miſſa.*

Lotio Altarium Fer. V. in Cœna Domini. 1056.

Lotio manuum ante Miſſam cur. 303. in Miſſa cur, & quomodo. 465. & ſeq. coram SS. Sacramento. 701. ſi Celebrans eſt in dignitate conſtitutus quomodo. 1185. poſt Miſſam. 657.

Lotio pedum. V. *Mandatum.*

S. Ludovicus IX. Rex Galliarum in mari quotidie Miſſam ſiccam celebrare faciebat. 82.

Lumina ad Evangelium cur. 453. extinguenda in Eccleſia poſt Miſſam Feriæ V. in Cœna Domini. 1052.

Luminaria cur non deferantur ad Evangelium in Miſſa Sabbati Sancti. 1171.

Lupercalia Romæ ſublata a Gelaſio PP. I. & in eorum locum ſuffecta Purificationis B.M. Feſtivitas. 1269.

M

Maffei Laurentius Vir eruditiſſimus laudatur. 1269.

Magiſter Cæremoniarum, quo loco dum procedit ad Miſſam cum Celebrante, & Miniſtris. 360. ejus munera in ſingulis Miſſæ ſollemnis partibus quære. Cathedralis Patavinæ, quibus inſigniis utatur, &c. Decreta varia de eorundem Electione. 1425. & ſeq.

Magiſter Cappellæ in Proceſſionibus non convenit, ut procedat cum Beneficiatis, ſed cum ſuis Cantoribus. 1239.

Magiſtratus, thurificandus eodem tempore, quo Canonici, ſi adſit conſuetudo immemorabilis. 524. pax illi danda per inſtrumentum. 626.

Magorum adoratio contigit Fer. VI. 841.

S. Malachias Hibernicorum populorum, ac Britonum conſuetudines abrogavit, & Romanos Ritus introduxit. 57.

S. Mamertus Epiſcopus Viennenſis an inſtitutor, vel reſtitutor fuerit Litaniarum minorum, ſeu Rogationum. 1208.

Mandamus in Rubricis importat obligatio-

garionem ad mortalem. III. 783.

Mandatum, cur appelletur lotio pedum. 1057. locus qualis. 1059. qualiter paratus. *ibid.* Subdiaconus cum Cruce inter Ceroferarios. 1060. Superior in violaceis, Miniſtri vero in paramētis albis. 1057. Ritus. *ibid.* ac ſeq. Verſiculi exhibentur eo modo quo cantari debent. 1063. cur hoſpitibus ęvo Chriſti lotio pedum præſtabatur. 1067. exemplo Chriſti, Papa, Epiſcopi, & Superiores hac die ſolent lavare pedes 12. vel pluribus juxta conſuetudinem. 1067. Sanctimonialibus licet facere mandatum. *ibid.* varii Ritus diverſarum Eccleſiarum. *ibid.* ac ſeqq. Narbonæ quilibet Canonicus. 12. pauperibus. *ibid.* Lauduni non pedes, ſed manus omnium Canonicorum lavantur in Capitulo. *ibid.* magna diſcrepantia inter Cæremoniale Epiſcoporum, & Ordines Romanos. 1068. alibi 12. alibi 13. pauperes lavantur, vel Canonici. *ibid.* Papa olim 12. Diaconis, vel Cappellanis in defectu ipſorum. 1068. vel Subdiaconis. *ibid* vel 13. pauperibus, praſcripto numero in Cæremoniali Romano. 1069. duplex aliquando lotio fiebat hac diẹ ex Ruperto explicatur. *ibid.* in decimotertio lavando quis. 1070. duæ pariter a Pontifice fiebanr lotiones, & qualiter. 1070. cur Papa lavet pedes. 13. Presbyteris hac die, & quotidie 13. pauperes convivio excipiat. 1071.

Manicæ. V. *Chirothecæ.*

Manipulus, Mappula, Sudarium, Cingulum, Brachiale, Fanon, Mantile, Mappa parva, Linteus, Cincticulum Sacerdotale, Aer, idem. 319. uſus ejus antiquus, Palla linoſtima idem, ac Manipulus, & cur ſic appellata. *ibid.* ab Epiſcopo non ſumitur ante Stolam, niſi in Miſſis Defunctorum. 327. cur ultima veſtis Epiſcopi. 334. 340. quid ſignificet Anagogice. 335. Allegorice. 336. Theologice. 338. illum oſculatur Epiſcopus dum accipit. 391.

Manipulus non adhibetur cum Pluviali. 276. Subdiaconi propria veſtis eſt, & cur datus Sacerdoti. 280. & cur Diacono a S. Silveſtro. *ibid.* datus Subdiacono ad tergēdas ſordes vaſorum ſacrorum. 280. cur in ſiniſtra. *ibid* & 320 de ejus uſu, & antiquitate. 324. uſus laicis in Cœnobiis Monachorum abrogatus, *ibid.* Ritus apud Græcos. *ibid.* infra cubitum quomodo firmandus. *ibidem.*

Manipulus non accipiendus a Diacono, & Subdiacono quando Celebrans eo non utitur niſi ſint cantaturi Epiſtolam, aut Evangelium, 1319.

Manule. V. *Manipulus.*

Manus ſiniſtra cordis eſſe dicitur. 333. dum aliquid benedicitur in Altari, nunquam in aere ſuſpenſa tenetur, ſed ſuper Altare ponenda. 380 ſic & dextera, cum ad aliquid adhibeatur ſiniſtra. 501.

Manus ſuper Altare non ponendæ cum dicitur *Sanctus, &c.* & quid. 504. cur expandantur ſuper oblata. 545. Ritus. *ibid.* & 547. pollices extergendi antequam accipiatur Hoſtia mox conſecranda. 549.

Manus ſuper Altare ſepties in Miſſa junguntur. 646.

Manus jungendæ quomodo. 372. & ſeq. extenſio, & junctio cum dicitur *Oremus* quid. 391.

Manus

Digitized by Google

Manus in benedictionibus junctæ ſignificant Divinitatem, & Humanitatem Chriſti unitas. 488. junctio earum dum aliquid eſt benedicendum. *ibid.* & 492. ſiniſtra ponitur ſuper Altare cum benedicitur aliquid, & cur. 488. 493. quomodo jungendæ ſuper Altare ad *Suſcipe Sancta Trinitas*. 500. extendendæ ad *Te igitur* quando. 534. cur extendendæ ad verba *Unde, & memores*. 564. lavandæ poſt Miſſam ob reverentiam. 654. 657. ſi non laventur nulla venialis noxa committitur. 657.

Manutergium quid, non deferendum ſuper Calicem. 343.

Manutergia duo in Sacriſtia. 654.

Manutergium pro manibus non extendendum in extremitate Altaris, ſed ſuper brachium ſiniſtrum Miniſtri adaptandum. 481. non ſupra Altare. 281. 287. non decet ut ad Communionem deſerviat. 635. forma. 1337.

Mappa diſtincta pro Communicandis. 635.

Mappæ Altaris quid: Syndones etiam appellatæ, tres eſſe debent in Altari, & cur. 283. lineæ. *ibid.* una plicata pro duobus ſufficit. 284. an benedictæ eſſe debeant. *ibid.* poſt Miſſas contegendæ. 294. forma earum. 1337. qualiter contegendæ. 1344. ad Communionem, forma. *ibidem*.

S. Marci Evang. Feſtum, Ritus dicendi *Credo* in Miſſa Rogationum. 222.

S. Marci Feſtum in Eccleſia Occidentali ante finem ſeptimi Sæculi non recolebatur. 1207. particulariter in quibuſdam Eccleſiis affixum. 23. Septembris. *ibid.* Litania major, ſeu Proceſſio, ſi terminetur ad Eccleſiam S. Marci, ibi cantatur Miſſa de S. Marco. 1195. alioquin cantandæ duæ Miſſæ de Feſto, & de Litania: & in Miſſa de S. Marco non fit commemoratio Litaniarum. *ibid.* ſi occurrat in die Paſchatis, quid. 1195. 1207. ſi infra Octavam, quid. *ibid.*

S. Marcus PP. Symbolum Nicænum juſſit recitari in Miſſa. 211.

S. Mariæ Virgini Sabbatum cur dicatum. 107. miraculum ejuſdem ſacræ Imaginis, quod ſingulis Sabbatis Conſtantinopoli contingebat. *ibid.* ejus Miſſæ votivæ auctor. *ibid.* differentia Ritus inter Miſſam feſtivam in Sabbato, & votivam de B. V. 179. cur ei conveniat ſpecialiter Oratio de Spiritu Sancto. 190. & in ejuſdem Miſſis. 194. quid olim in ejus honorem addebatur in Hymno Angelico *Gloria in excelſis Deo*. 179. Feſta ejuſdem Purificationis, Annunciationis, &c. Vid. ſingulos earum titulos.

Maronitæ in azymo conſecrant. 33. habent Liturgiam Syriaco idiomate, vel Syro-Chaldaico. 41.

Martyres in Communi SS. ſpeciales Miſſas habent tempore Paſchali. 1293.

Martyrium. V. *Eccleſia*.

Materia apponenda ratione defectûs Panis, ſeu Vini in Miſſa incœpta ſi haberi non poſſit, vel difficillime, quid. 751.

S. Mathias cur in Canone, non cum aliis 12. Apoſtolis, & poſt Stephanum nominetur. 569. 573.

Cur idem non nominetur cum aliis Apoſtolis in prima parte Canonis. 546.

Matutinum cum Laudibus perſolvere ante celebrationem Miſſæ, an obliget ſub mortali. 302. Mel-

Melchiades PP. duo ſaltem Candelabra eſſe decrevit in Altari, & cur. 285.
Memento in Miſſa dicendum Secreto, & cur. 253. Eſt Oratio privata. 540. admittit Infideles, & Excommunicatos. 541. ejus Ritus, & ordo ac formula. 542. olim dicta Oratio ſuper Diptycha. 543.
Memento Domine &c. Tam vivorum, quàm mortuorum Secreto ea Verba dicenda. 566. 568.
Menſuræ cujuſcumque Sacræ Supellectilis ad Miſſam congruentiores. 1335.
S. Michael Archangelus cur nominetur in Benedictione Incenſi ad oblata in Miſſa. 516. quædam Miſſalia habent Sancti Gabrielis. *ibid.*
Miniſter Miſſæ unus ſufficit, & ſi deficiat quid. 342. prohibetur eſſe fœmina. 342. Moniales, & fœminæ poſſunt a longe reſpondere, non vero Ampullas &c. Miniſtrare. *ibid.* An & in quo caſu poſſit eſſe filius illegitimus Celebrantis. 346. Celebrare ſine Miniſtro quando liceat, & quomodo. 346. cum duobus Miniſtris non competit Vicario Generali. *ibid.* quæ agere debeat à Sacriſtia uſque ad ingreſſum Sacerdotis ad Altare. 345.
Miniſtri nempe Diaconus, & Subdiaconus cantantes in pecc. mort. an lethaliter peccent. 453.
Miniſtrales dicti Clerici deſtinati ad Serviendum Miſſis in Eccleſiis ſtationalibus. 1264.
Miniſtrare in actis Apoſtolorum, idem ac Sacrificium Miſſæ offerre. 17.
Miſereatur Veſtri &c. Variæ hujus precis formulæ. 391.

M I S S A.

Miſſæ auctor S. Petrus. 2. ſcripta à S. Clemente PP. conſignata Rom. Eccleſiæ. 3. Ritus ex Apoſtolorum diſciplina, ac traditione. *ibid.*
Miſſa, vox latina, & antiquiſſima; Unde ducta & quid. 15. & ſeqq. an ab Hebræis derivata. 16. Liturgia appellata. 15. & 17. cur publicum opus dicta. *ibid.* primis Eccleſiæ ſæculis adhibita. 17. & ſeqq. ante ævum Ambroſianum. 18. Sancti Jacobi Apoſt. Miſſa Græco, vel Hebræo Sermone primum exarata. *ibid.* Miſſa, idem ac Miſſio precum Populi ad Deum. 19. vel Miſſio Catechumenorum. *ibid.* 23. & fidelium. *ibid.* Miſſę titulus omnibus Officiis Eccleſiaſticis olim affixus, tum Diurnis, tum Nocturnis. 20. pro Collectis, & Orationibus uſurpatus. *ibid.* & 23.
Miſſarum Sollemnia, unum tantum Miſſæ Sacrificium ſignificatur. *ibid.* cur Chriſtiani Veteres obſcuro hoc nomine Rem Divinam appellarunt. 20. in Cryptis olim Celebrabatur à Chriſtianis & cur. 21. pro Lectionibus uſurpatus titulus Miſſæ. 23. pro Horis Canonicis. 24. pro Feſtivitate ipſa. *ibid.*
Miſſa eſt verum Sacrificium Incruentum Chriſti ab eodem Inſtitutum. 25. Ordo Miſſæ à S. Petro Apoſt. primum Inſtitutus. 28. ab eodem prima Miſſa Celebrata Hieroſolymis in die Pentecoſtes. 29. 41. in Cænaculo Montis Syon. 34. quibus Veſtibus. 35. qua lingua Apoſtoli Celebraverint. 37. tribus tantum linguis nempe Hebraica, Græca, & Latina Celebrari permittitur. 38.

38. ſclavis propria lingua Celebrare permiſſum à Johanne PP. VIII. 38. an lingua pura Hebraica primitus fuerit Celebrata. 39. & 40. Miſſà S. Jacobi cur Græcè reperiatur Scripta, non Hebraicè. 40.

Miſſæ Ordo præſcriptus à S. Petro, & evulgatus a S. Jacobo Apoſt. 41.

Miſſà ſeù Liturgia Romana à S. Petro inſtituta. 41. ſaltem quoad præcipuas ejus partes. 42. & aucta ab eodem. 170.

Miſſæ partes in primordiis Eccleſiæ Conſecratio & Oratio Dominica. 170. S.Petrus addit tresOrationes. *ibid.*

Miſſæ Ordo, & partes ejus à quibus additæ ſunt juxtaOrdinem temporum. 720.

Miſſæ Expoſitio Myſtica ſecundum Ordinem totius Vitę Chriſti quam repræſentat. 721.

Miſſa Græcorum longior, quam Latina, & latina olim longior quàm hodierna, & cur. 721.

MISSÆ APPLICATIO.

Miſſæ Valor quomodo infinitus, & finitus. 540.

In Cathedralibus, & Collegiatis Miſſà Conventualis applicāda pro illis, ex quorum diſpoſitionibus diſtributiones percipiuntur. 796. à Regularibus, pro quibus. 797.

Celebrans non poteſt applicare portionem Sacrificii propriam Sacerdotis accepto ob eam ſtipendio, tanquam pro integra Miſſa. 805. 815. an qui tenetur alicubi Celebrare abſque applicatione Sacrificii, poſſit accipere ab alio ſtipendium pro applicatione. 801.

Pro Miſſa Convent., & Paroch. in propriis Eccleſiis, ratione beneficii non poteſt accipi. *ibid.* ſi in fundatione beneficii. aut Cappellæ expreſſe cautum eſt non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii, poteſt novum ſtipendium accipi. 801. 814. Cappellani Monialium quando poſſint. 802. onera non accipienda ſi longiſſimo tempore ſit opus ad ſatisfaciendum. *ibid.* & ſeqq. Applicatio Sacrificii pro Eleemosyna futura prohibita à Paulo V. 803. & 815. Epiſcopi, & Parochi tenentur ſæpe applicare Sacrificium pro Ovibus ſuis. 804. Regulares non poſſunt applicare contra rationabilem voluntatem ſui Prælati. *ibid.* Caſus particulares circa hanc materiam. 805. ſi à Teſtatore ſtatutum non ſit ſtipendium pro certo numero Miſſarum, ſtatuere debet Ordinarius, non Hæres. 806. Applicatio Miſſæ Parochialis ubi cura Animarum habitualiter eſt apud Capitulum, vel actualis eſt penes Canonicum, vel Dignitatem. 808. Decreta. 809.

Applicatio Miſſæ non fit in Collectis, ſed in Memento. 1352. alia circa applicationem. *ibid.*

Miſſæ ſatisfactio non fit per Miſſam ſiccam. 81. an ſi celebretur in Altari Privilegiato dicendo Miſſam de Duplici quod non ſit in ea Eccleſia. 150.

In die Commemorat. Omnium Fidelium Defunctorum applicanda pro omnibus juxta mentem Eccleſiæ juxta ſenſum Gavanti 1288. tamen ex Decreto S. R. C. applicari poteſt ad libitum 1291.

MISSÆ CELEBRATIO.

Miſſa Celebranda cum quinque literis videlicet A. B. C. D. & E. quid per

per illas. 785. olim quotidie non celebrabatur, & à quo ſæculo incœperit. 44. 46. & ſeq. quibus diebus tantum per hebdomadā olim. *ibid.* Tempore S. Auguſtini varius uſus. 45. In variis Eccleſiis. *ibid.* S. Baſilius quotidie. *ibid.* Quotidiana Celebratio antiquitus permiſſa. 46. Immo, & plurium Miſſarum eadem die iteratio. *ibid.* Leo III. Papa novies aliquando in eodem die Miſſas celebravit. *ibid.* quando, & à quo vetitum plures Miſſas eodem die celebrare. 46. Excepto die Nativitatis Domini. & cauſa neceſſitatis ex Decreto Innocentii III. 46. tres olim in Feſto Circumciſionis Domini. 47. & in Feſto Paſchatis. *ibid.* Per Octavam Paſchæ totam duæ. *ibid.* Fer. 5. in Cœna Domini duæ ac etiam tres. *ibid.* Tres in Vigilia Aſcenſionis in Eccl. Turonenſi. *ibid.* alibi etiam plures eodem die tum privatæ tum ſolemnes. *ibid.* non omnes olim quotidie celebrabant, ſed perfectiores monachi. 48. non licet eodem die Celebrare in Altari, in quo celebravit Epiſcopus. 69. non celebrandum niſi à Jejuno. 80. cum luminibus. V. *Candelæ ad Sacrificium* ſaltem uno præſente. 168. ſufficit Miniſter. 169.

Matutinum, cum laudibus recitandum ante Miſſam an obliget ſub mortali. 799. utique in Choro, non quoad Miſſam Privatam. *ibid.* nulla interveniente rationabili cauſa eſt tantum Veniale. 800. temperatur rigoroſa ſententia Gavanti & aliorum quos ſequitur. *ibid.* qui nunquam Celebrat graviter peccet. 802. in anno quot vicibus ſaltem. *ibid.* Parochi ſæpius. *ibid.*

Miſſas plures Celebrare ſub uno Canone, vel ſub duobus. 82. 83.

Miſſa quando, & qua ex cauſa repeti poſſit à Capite ante Conſecrationem. 781. quando interrumpi, & diſcontinuari. *ibid.*

Miſſa incæpta quando dimitti poſſit. 773. ſi Celebrans graviter infirmetur, vel moriatur ante Conſecrationem, vel in medio, aut poſt Conſecr. quid. 773.

Miſſa qualiter dicenda. Regulariter debet eſſe conformis Officio. 49. 110. quibus tamen diebus exceptis. *ibid.* quare. 50. nec non in alia Eccleſia, ubi Duplex Feſtum Celebretur. 94. quando poſſit eſſe non conſormis Officio. 100. *& ſeq.* In vigilia Aſſumptionis. 101.

Miſſæ propriæ, ſi non habentur recurrendum ad Commune Sanctorum. 246. ptopriæ Regularium, dici non poſſunt a Sæcularibus neque in eorum Eccleſiis. *ibid.* Decreta. *ibid.*

Miſſæ Dominicarum nunquam omittuntur, ſed ſaltem fit Commemoratio. 1220.

Miſſæ Celebratio quoad locum. In Mari, aut in Flumine, nunquam licet Celebrare. 289. & 298. an in aliquo caſu Celebrari poſſit in Altari non conſecrato. 294. olim in Cryptis. 298. In magnis Navibus an liceat Celebrare, vel non, pro utraque parte Doctores. 299. ſtatuitur verior ſententia. 300. id ſpecialiter conceſſum militibus Hieroſolymitanis à Clemente XI. cum quibus circumſtantiis. 300. in triremibus olim denegatum. *ibid.*

Miſſæ Celebratio quoad locum, & alia, in quibus ut plurimum accidit peccatum mortale, niſi excu-

ſet

ſet ignorantia vel oblivio . 772. ſi Altare ſit præſcriptum & alibi ſine impedimento legitimo Celebretur, mortaliter peccatur . 801. hæredes non poſſunt mutare Voluntatem Teſtatoris. *ibid.* Epiſcopus poteſt ex juſta cauſa . *ibid.* ſi in aliena Eccleſia, ubi fiat de duplici Celebrandum prout in illa,& quid de commemorationibus . 94.

Miſſæ Celebratio in Oratoriis privatis ex Privilegio , quibus diebus exceptis. 288. In Oratoriis in agro prope Domos privatas, qua moderatione concedenda ab Epiſc. *ibid.*

MISSARUM De Communi Sanctorum Rubricæ , a 1292. & ſeqq. ad quot titulos hæ Miſſæ reducantur . *ibid.* autè D. Gregorium nulla mentio Miſſarum de Communi, 1293. Harum Auctor quis. *ibid.*

MISSA CONVENTUALIS.

Sollemnis , Principalis , Publica Canonica, & Generalis idem. 359. quæ dicatur Conventualis . 68.

Miſſæ duæ Sollemnes Celebrandæ in Cathedralibus , in Collegiatis ex concurrentia Feſtorum , aut Feriarum , ex Decreto Deuſdedit Papæ. 68. 102. 163. 164. Rubrica de duabus Miſſis Cātandis in Feriis Quadrageſimæ &c. In Cathedrali , & Collegiatis , eſt de re graviſſima . 783. an ſi altera privatim Celebretur, altera canetur, obligationi ſatisfiat. 784. Decreta ſuper hoc. 785. Eccleſiæ Regularium Collegiatæ in hac Rubrica non comprehēduntur *ibid.* Feſta in quibus duæ Cantandæ ſingillatim exponuntur . 1286. Miſſæ duæ de Fer. & Octava quando præſcribuntur, vel non. 96. ſi Feſtum Titularis ſit transferendum. 159. in quibus Fer. dicendæ duæ , vel una tantum . 163. In die infra Octavam occurrente cum Vigilia quid . 98. & ſeqq 102. Privilegiati quid de Conventuali infra Octavam in Feriis Quadrageſimæ, & de privata. 101. De B. V. in Sabbato ratione Officii Simplicis poſt Sextam Cantanda . 108. In Sabbatis Adventus, etiam non recitato Officio Cantanda de B. M. 108. ſemper convenire debet cum Officio III. Decretum ſuper hoc . *ibid.* quæ Votivæ loco Conventualis in diebus Ferialibus dici poſſint . 112. In Feria in qua reſumitur Officium Dominicæ impeditæ , Miſſa de eadem debet eſſe . 115. Cantanda ubi adeſt Oratio. 40 horarum . 117. Defunctorum poteſt eſſe qualibet Fer. 2: cum de ea fit Officium . 141. & ſeq. In die Commemorationis Omniū Fidelium Defunctorum . 153. in quibus Feriis duæ . 163.

Quibus diebus, & Feſtis dicenda poſt Horam Tertiam , quibus poſt Sextam, & quibus poſt Nonam . 249. 250. In Profeſtis poſt Sextam, & cur 250. in Jejuniis, poſt Nonam. *ibid.* ſi plures Miſſæ Cantandæ, poſt quam Horam . *ibid.* nonnulla Decreta S. R. C. circa Miſſas Conventuales. 792. De Miſſa Conventuali infra Octavas . 793. Regulæ nonnullæ circa Miſſas Conventuales. 794 & ſeq. Decreta alia. 795. & ſeq.

Miſſa Conventualis in Collegiatis, & Cathedralibus pro quibus applicanda. 796. conſuetudo Cantandi Miſſam Convent. diebus Feſtis tantum in quibus Cathedralibus , & Collegiatis tolerari poſſit . *ibid.* ratione tenuitatis redditicum poteſt . 797. quot perſonæ requirantur ad

Digitized by Google

Miſſam Convent. canendam . 797. ex defectu Miniſtrorum ſine Miniſtris Cantari poteſt . *ibid.* An Miſſa in Aurora, & Votiva poſt Nonam loco Conventualis ſufficiat ſi adſit conſuetudo immemorabilis . 785. & 800. quando Votiva, & Defunctorum ſufficiat. 800. pro Conventuali non poteſt recipi ſtipendium. 801. debet applicari pro Benefactoribus tam à Canonicis, quàm à Beneficiatis . 807.

Miſſa Conventualis : In Nativitate Domini excipitur à regula communi quoad horam : 251.

Miſſa Conventualis æquiparatur Horis Canonicis, quæ dicuntur in Choro, & eſt earum quaſi finis. 782. Applicatio Miſſæ Conventualis . V. *Miſſæ Applicatio* .

Miſſæ Sollemnis Ritus ac partes, quæ in Solemnioribus Cantatur Ritus, & Cæremoniæ . 358. & ſeqq. quæ paranda in Sacriſtia . 361. In Credentia propè Altare. 359. 361. Præparatio ad illam in Sacriſtia quoad Celebrantem, & Miniſtros. 361. Egreſſus Celebrantis, & Miniſtrorum è Sacriſtia . 368. Ingreſſus ad Altare 370. cur Celebrans ſe inclinet ad Miniſtros dum in Confeſſione dicit *Vobis, & Vos fratres* . 393. à fine Confeſſionis uſque ad Incenſationem . 404. & ſeqq. In Reliquiarum Incenſatione, ſi adſint in Altari . 411. quando reperitur SS. Sacramentum in Tabernaculo incluſum . 414. Ab Introitu ad initium Orationum . 417. Ab Oratione uſque ad Epiſtolam . 425. In Orationibus etiam quando dicitur *Flectamus genua* . 435. Ab ultima Oratione uſque ad finem Epiſtolæ. 449. dum cantatur Symbolum. 469. à fine Offertorii ad Incenſationem Oblatorum . 507. uſque ad Præfationem . 515. uſque ad Canonem . 530. à fine Præfationis uſque ad Calicis repoſitionem . 560. uſque ad Orationem Dominicam . 574. uſque ad ultimam Purificationem Celebrantis. 621. quæ ſervanda in Miſſa Pontificali in danda Pace, & diſtribuenda Communione Cler, & aliorum Fidelium . 630. Ritus miniſtrãdi Euchariſtiam intra Miſſam Sollemnem . 630. ab Ablutione digitorum uſque ad ultimam Orationem . 642. a Benedictione uſque ad finem . 659.

Miſſæ Sollemnis Coram SS. Sacramẽto Ritus omnes. 698.

Miſſa quæ Celebratur ad Altare in quo expoſitum eſt SS. Sacramentum, quæ in illa ſunt addenda ex Gavanto . 682. omnia, quæ ſpectant ad Ritum expoſitionis . 40. Horarum edita juſſu Clementis PP. X I. 685. Decreta S. R. C. ſuper eadem materia . 693.

Missa Cantata ſine Miniſtris quomodo, & Ritus . 473. & ſeqq. poteſt adhiberi incenſatio ad Evangelium, Offertorium, & Elevationem . 475. minus ſollemnis cum uno Acolytho, Ritus . 477. cum Diacono, ſine Subdiacono non eſt in uſu, niſi apud Carthuſianos. 478.

MISSA PRO DEFUNCTIS.

Miſſa *pro Defunctis* poteſt eſſe Principalis qualibet Fer. II. cum de ea ſit Officium 125. 141. & ſeqq. conſuetudo dicendi Miſſas pro Defunctis a temporibus Apoſtolicis. 142. De 37. ac 30. die. *ibid.* cur excipiantur Fer. II. in Quadrageſima, quoad Miſſam, non vero quoad Officium.

çium.

cium. 143. cur etiam Tempus Paſchale. *ibid.* omni tempore cantari poteſt præſente Cadavere, quibus tamen diebus exceptis. 143. & late 145. Decreta Sac. Congreg. circa dies, quibus celebrari poſſunt Miſſæ privatæ, vel cantatæ de Requiem. *ibid.* an privatæ dici poſſint in Feſtis duplicibus præſente Cadavere. 147. ac tertia, ſeptima, ac trigeſima die obitus. 149. Miſſa Feſti duplicis celebrata in Altari Privilegiato ſatisfacit pro obligatione Miſſæ de Requiem. 150. idem de Dominicis, & Feriis Privilegiatis. *ibid.* Decreta pro Miſſis in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. 152. Triginta Miſſarum S. Gregorii PP. Ritus. *ibid.*

Miſſa ſollemnis in die obitus, poteſt celebrari cum primum certa notitia de obitu habetur. 154. pro Papa, Cardinali, Epiſcopo, & Sacerdote, & aliis quæ. *ibid.*

In Miſſa Defunctorum non fit Commemoratio pro Vivis. 165. etiam ſi eſſet Oratio Communis pro Vivis, & Defunctis. *ibid.* & ſeq.

Offertorium quale. 226. quomodo in eo Verba: *Ne abſorbeat eas tartarus, &c. ibid.*

Qua hora, & poſt quam Horam Canonicam celebranda, vel cantanda. 251.

Quæ omittenda in Miſſis privatis Defunctorum, & cur. 662. & ſeqq.

Quæ omittenda in Miſſa ſollemni, & cur. 666. & ſeqq.

An loco Miſſæ de Requiem, & Votivæ promiſſæ poſſit ex majori devotione dici Miſſa de Sancto, vel de Feria currenti. 803.

Miſſarum pro Defunctis Rubricæ. 1034. cur ſollemnitates, & cantica laudis in eis ſubticeantur. *ibid.* pro Cardinalibus, quæ Miſſa. 1305. pro Sacerdote. *ibid.* in tertio, ſeptimo, ac trigeſimo die, quæ Oratio. 1306. Novendiale pro Defunctis non eſt amplius in uſu. *ibid.*

Miſſa reſpondens Officio currenti an poſſit pro Defuncto celebrari. 1350. an etiam accepta Eleemoſyna pro celebranda Miſſa Defunctorũ. 1351.

Privilegia Altarium Privilegiatorum pro Defunctis, an præcipiant, ut Miſſa ſit de Requiem. 1351.

Miſſa pro Defunctis die 2. Novembris & die prima non impedita cujuslibet menſis, non eſt Votiva, & cur. 74. dici non poteſt infra Octavam Corporis Chriſti. 100. Vide *Commem. omnium Fidelium Defunctorum.*

MISSÆ FERIALES, quibus temporibus, & quo Ritu. 97. & ſeqq.

Miſſa Fer. IV. Cinerum. 875. Quadrageſimalis Ritus quoad nonnulla ſpecialia. 887. Decreta aliqua ad id ſpectantia.

Miſſa. Fer. V. in Cœna Domini Ritus. 1036. & ſeqq. conceſſa ſolis Eccleſiis, in quibus aſſervatur Sanctiſſimum Sacramentum. 1041. non eſt de Juribus mere Parochialibus. *ibid.* unica tantum ſollemnis eſſe poteſt, niſi occurrat Feſtum de præcepto. *ibid.* in minoribus Eccleſiis Ritus. 1071. & ſeq.

Magiſtratus, & Nobiles communicant ad Altare Fer. V. in Cœna Domini. 1040.

Fer. VI. in Paraſceve non dicitur propriè Miſſa. 1076. Ritus ejus Miſſæ. 1081. & ſeqq.

Miſſæ in Feriis Rogationum. 1195. 1211. Quatuor Temporum poſt Pentecoſten. 1198. & ſeq.

Miſsæ tres Nativitatis Domini, earumque Ritus. 840. cur tres. *ibid.* Teleſphoro PP. attribuuntur. *ibid.* at Decretalis ejus ſuppoſititia eſſe convincitur. 847. olim duæ tantum. *ibid.* cur tertia. *ibid* & ſeq. quando in Gallia tres. 848. Papa ubi, & quomodo eas celebrabat. *Ibid.* primæ Miſſæ Ritus. *ibid.* & ſeq. ſecundæ. 850. tertiæ. 851. non poſſunt celebrari privatè poſt mediam noctem. 853. non debet genuflectere Celebrans tranſiens ante Calicem, in quo Stillæ Sanguinis nondum exſiccatæ ſunt. 852. Jejunium pro celebranda prima Miſſa in media nocte, quale. 853. tres Miſſæ privatæ non poſſunt celebrari ante Auroram. 854. poſſunt celebrari interpolatè etiam privatè, ſed in die. 854. ſi una tantum celebretur, quæ. *ibid.*

Missa Diei Paschatis quæ habet notatu digna. 1194. cur Graduale cum *Alleluja*. *ibid.* Ite Miſſa eſt cum duplici *Alleluja* ſolum in hac Octava dicendum, non vero, ſi quæ dicantur Miſſæ Votivæ ſollemnes pro re gravi. *ibid.* & 1201. tres olim Miſſæ celebrabantur. 47. & per totam Octavam duæ. *ibid.*

Miſſa Pontificalis, ut in Cæremoniali Epiſcoporum ordinanda. 372.

Missæ Privatæ Ritus uſque ad Confeſſionem. 373. ad initium Introitus. 396. ad Kyrie eleiſon. 399. ab Oratione uſque ad Epiſtolam, 425. in Sabbato Quatuor Temporum, vel quando plures Orationes dicuntur. 434. ab initio Epiſtolæ ad finem Gradualis. 437. uſque ad finem Evangelii. 441. uſque ad finem. 447. a fine Symboli uſque ad finem Offertorii. 479. uſque ad Hoſtiæ Oblationem incluſivè. 480. ad Oblationem Calicis. 486. ad Lotionem manuum. 497. uſque ad initium Præfationis. a Canone uſque ad *Una cum famulo tuo &c.* 534. & ſeq. 537. a Memento Vivorum. 541. uſque ad Conſecrationem Hoſtiæ. 546. ad Elevationem Hoſtiæ. 555. & Calicis repoſitionem. 558. uſq; ad Memento Mortuorum. 565. uſque ad *Nobis quoque Peccatoribus*. 567. ad verba *Per quem hæc omnia*. 570. ab Oratione Dominica ad ejus finem. 577. a fine Orationum uſque ad Ablutionem digitorum. 587. & Purificationem Calicis. 592. poſt factam Communionem Fidelium. 611. a Purificatione uſque ad Benedictionem. 637. a benedictione uſque ad finem Miſſæ. 647.

Miſſa privata coram SS. Sacramento Ritus. 705.

Miſsa privata, quæ celebratur coram Epiſcopo in propria Diœceſi. 609. quæ in ea dicenda clara voce, aut ſecreto. 252. ſeq. cur. 253.

Miſsæ privatæ celebrandæ hora. 247. Tertia pars horæ ante Auroram, vel poſt Meridiem ſufficit ad lethale. *ibid.* variæ cauſæ, ex quibus poteſt anticipari Celebratio ante auroram. 248. & poſt meridiem. 249.

Miſsæ lectio, quibus conditionibus peragenda clara voce, vel ſecreto. 252. ad 254.

Miſsa ſollemnis coram Summo Pontifice, & Prælatis in Eccleſiis eorum Juriſdictionis. 374. ſeq. quid dicendum a Celebrante, ubi dicit *Vobis Fratres*. 390.

Coram Epiſcopo in Eccleſiis ſuę Diœceſis. 709. 712.

Miſsæ privatæ coram Summo Pontifice

fice Ritus. 374. 650. & ſeq. quid,& quomodo cum dicendum, & *Vobis Fratres*. 390.

Coram Cardinali Legato a Latere, Patriarcha, Archiepiſcopo &c. 374. & ſeq. & quid cum dicendum a Celebrante, & *Vobis Fratres*. 390.

Coram Prælatis extraneis, & aliis Principibus. 374. & ſeq.

Missæ in Sabbato Sancto Ritus, & Ordo. 1169. & ſeq. eſt Miſsa noctis, & ſub initium noctis dicebatur olim. 1173. non debent alii communicare, & ideo non dicitur in ea Communio. *ibid.* Ritus omnes a principio uſque ad finem ſervandi. a 1169. & a 1174. & ſeqq. olim in hac Miſsa omnes Communicaſse probatur. 1180. cur in ea non dicatur *Credo.* 1171. neque dicatur Offertorium. *ibid.* & 1178. neque detur Oſculum pacis. *ibid.* nec Poſtcommunio dicatur. 1171. 1182. cur Veſperæ cantantur in Miſsa. 1172. Ritus eas cantandi. 1183. alia Miſsa præter ſollemnem hac die celebrari non poteſt ex Decretis S. R. C. 1186. Feſta omnia in hac die occurrentia in totum ſunt transferenda. 1187. Ritus in minoribus Eccleſiis. 1189.

Missa B. V. in Sabbato initium habet a miraculo, quod Conſtantinopoli ſingulis Sabbatis contingebat. 76. 107. an recte dicatur Votiva. *ibid.* & 109. ratione Officii cantari debet poſt Sextam. *ibid.* Ritus ejus in Adventu, Vigiliis, & Quatuor Temporibus. 108. & ſeq.

Miſsa B. Mariæ dicitur in duobus Sabbatis prioribus Adventus licet non dicatur Officium de B. M. & cur. 73.

Miſsa de B. Maria V. in Sabbatis Adventus quomodo. 825.

Miſsa *Votiva B. M. V. in Sabbatis* non impeditis dicenda, & in quibus. 107. & licet Officium non fiat de S. Maria in Sabbato. *ibid.* Auctor illarum quis. *ibid.* dicitur *Gloria in Excelſis*. 108. Ritus ejus Miſsæ in Adventu. *ibid.* an Votiva vice appelletur. *ibid.* in Sabbato ratione Officii cantari debet poſt Miſsam. *ibid.* Ritus ejuſdem in Vigiliis, & Quatuor Temporibus. *ibid.* & ſeq. in Adventu quomodo. 129. Ubi eſt conſuetudo canendi eam in Sabbatis poteſt continuari etiam in Sabbatis impeditis Feſto duplici non omiſsa Conventuali. 129. ſi dicenda in Vigilia Aſsumptionis quomodo. 131. ſi infra aliquam Octavam ejuſd. B. V. *ibid.*

Missæ Sollemnis Ritus, et Partes. V. *Miſſa Convent.*

MISSA VOTIVA.

Miſsa *Votiva* ſtrictè accepta, eſt quæ non convenit cum Officio diei, nec ab Eccleſia præſcribitur dicenda. 73. late ſumpta, quæ non concordat cum Officio, tamen ab Eccleſia præſcribitur tali die dicenda, ex Voto, ac Devotione ipſius Eccleſiæ. 73. nec pendet a Voluntate Sacerdotis. 74. Auctores de Miſſis Votivis agentes eruditè. *ibid.* cur appellatur *Votiva*. 107. quot olim, & quot nunc enumerentur. 112. quæ dici non poſsunt quocumque tempore. 113. quibus diebus ſingulæ conveniant. 115. pro re gravi quacumque die a Feſto duplici (exceptis ſollemnioribus) poteſt cantari. *ibid.* ad hoc quænā ſit res gravis. *ibid.* cur faciliùs in Feriis per annū, & non Adventus quàm Quadrageſimæ, & Vi-

Vigiliæ permittantur Miſsæ Votivæ. 116. Decreta S. Cong. Rituum circa dies, in quibus poſsunt celebrari, vel non Miſsæ votivæ privatæ, vel ſollemnes. 116. ſi votivæ exigantur de myſteriis Domini, vel de ſollemnitatibus, quæ ſubſtitui poſſint. 118. & quæ varianda. *ibid.* de Sanctis non deſcriptis in Calendario, quorum, & quales. 119. an de Beatis nondum Canonizatis. *ibid.* (ſeu Collectæ) quæ Miſsæ, ac Collectæ, quæ propriæ ſunt ſollemnitatum, pro Votivis dici non poſsunt, & cur. 121. Miſsæ, in quibus Veritas, & Ritus Verborum non violatur, poſsunt pro Votivis celebrari, & earum Catalogus. 121. quæ poſſint in iis variari. 122. infra Octavam ejuſdem Sancti, quomodo. 123. in Vigilia Aſsumptionis ſi exigatur Miſsa Votiva de S. Laurentio quid. *ibid.* Votivæ plurimorum Sanctorum, unde ſumendæ. 124. quorum habentur Reliquiæ, quomodo. *ibid.* de omnibus Sanctis qualis Miſsa, & quomodo. 124. de S. Johanne Baptiſta qualis. *ibid.* SS. Innocentium qualis. 125. ſemper in fine Votivarum dicitur Evangelium S. Johannis. 139. de Votiva ſollemni. 140. & 252.

Miſsa Votiva dici non poteſt infra Octavam Corporis Chriſti. 100. Votivarum ferialium ab Albino deſignatus Ordo nunc immutatus. 110. Votivæ injunctæ in Ordinatione Presbyteri poſt primam Miſsam, quomodo intelligendæ. 111. Votiva non poteſt eſse Conventualis. *ibid.* Votivarum multiplex genus, & quale. 112. dies, in quibus poſsunt celebrari, vel non. 113. de quibus Sanctis, vel Sollemnitatibus dici poſsint, vel non. 118. quæ & quales dicendæ, vel non de illis Feſtivitatibus, & Sanctis, de quibus conceſsum eſt Votivas celebrari. 121. aliæ ſecundi generi. 125. Colores in Miſſis Votivis. 132. de ſingulis partibus Miſsarum Votivarum a pag. 134. uſque ad 139. de Miſsa Votiva ſollemni. 140. non poſsunt celebrari infra Octavam Nativitatis Domini. 854. ſi dicendæ infra Octavam ejuſdem Sancti, quomodo. 245.

Miſsarum Votivarum, quæ habentur in fine Miſsalis Rubricæ. 1296. quibus Feriis cur quælibet ſit aſſignata. *ibid.* quibus diebus dici poſſunt. 1298. 1302. cauſæ rationabiles dicendi eas diebus vetitis, & quas admittit auctor Additionum. 1303.

Miſſarum Votivarum aliquot ſpecies.

Miſsa Votiva *SS. Trinitatis*, quæ, & quomodo. 125. eadem cantanda pro re gravi. *ibid.*

Miſsa Votiva *de Angelis* dicenda Feria III. cum *Gloria*, ſine *Credo &c.* 125.

Miſsa Votiva *S. Michaelis Archangeli*, ac de aliis Archangelis, & Cuſtodibus. 126.

Miſsa Votiva *de SS. Apoſtolis Petro, & Paullo*, & de omnibus ſimul, atque ſingillatim, quæ. 126.

De SS. Petro, vel Paullo tantum Votiva, quæ. *ibid.* vel Converſionis S. Paulli. 127.

De Spiritu Sancto, quæ, quo die, & quid in ea. 127. an ſecunda Oratio de S. Maria. *ibid.*

De SS. Sacramento; qua in Feria 128.

128. pro iis, qui habent privilegium recitandi qualibet Fer. V. Officium ejus, quid in Miſsa. *ibid.*

De Cruce, & *Paſſione* Votivæ duæ pro Fer. VI. qualiter. 128. ſi tempore Paſſionis, non omittuntur Pſal. *Judica*, & *Gloria Patri*. *ibid.*

De B. Virgine pro temporis diverſitate, qualis. 128. ſi in Adventu. quid. 129.

Miſſa Votiva de SS. Roſario, quæ. 129. ſi ex onere dicenda. 1292. 1297. & 1302. S. Maria de monte Carmelo. *ibid.*

Miſſa Conceptionis B. M. V. non eſt dicenda, ut Votiva in Sabbatis. 129.

Miſſa Votiva pro re gravi, ſi adhibeantur paramenta violacea non dicitur *Gloria*, neque *Credo*. 180.

MISSARUM VARIA GENERA

Ex Auctoribus, Nationibus, tempore, loco, Ritibus, & aliis circumſtantiis.

Missa Adventitia, olim votiva, nunc intelligitur manualis, quæ juxta mentem offerentis eleemoſynam celebratur. 74.

Missa, ſeu Liturgia Africana, quæ. 56. ubi viguit, & quando. 57.

de Aquinaldo ex Concilio Mexicano, quæ ſummo mane celebratur. 83.

Alta, quæ. 66.

S. Amatoris Miſſæ prohibitæ. 92.

S. Ambrosii Liturgia qualis, a quo, cur ſic appellata. 52. pluries immutata, a quibus edita. *ibid.*

Animarum, ideſt Defunctorum, cantata. 75.

Annualis, quæ. 76.

Aurea, quæ, & cur. 66.

Bassa, quæ ſine cantu. 71.

Bifaciata, Trifaciata, & Quadrifaciata quid. 82. ex avaritia Sacerdotum. *ibid.* reprobatus abuſus. 83.

Bobiensis cur ſic appellata. 64.

Cantata prout diſtinguitur a ſollemni ſine Miniſtris. 66.

Capitularis, quæ diebus Feſtis ſollemniter cum Miniſtris paratis. 70.

Cardinalis, quæ in ara principali matutine dicebatur. 84. accipienda pro publica, & ſollemniori Miſſa. 85.

Cathecumenorum, quæ. 7. V. *Cathecumeni*.

Chrismalis, quæ dicebatur dū S. Chriſma conficiebatur. 90.

Clementina, ſeu Liturgia S. Clementis. 57. eſt ejus genuinum opus. 58.

In Clero secunda, quæ ex Decreto Deuſdedit, intelligi debeat, diſcuſſis variorum opinionibus. 68.

Communis, eadem ac Publica. 68.

Conventualis, quæ. 68. a Regularibus variè appellata. *ibid.*

Decensita, quæ. 70. obſcuritas hujus nominis. *ibid.*

Pro Decimis solvendis. 91. in qua ſolvebantur Decimæ. *ibid.*

Defunctorum, quæ pro Mortuis celebratur. 74.

Diei, quæ poſt matutinalem orto jam die dicebatur. 86.

Dionysiana, ſeu Liturgia Sancti Dionyſii Areopagitæ, quæ. 58.

Dominica, & Dominicalis. 65. & 76.

De Expectato, quæ dicebatur ante Vigiliam Nativitatis Domini. 77.

Familiaris Miſſa quid. 71.
Ferialis, quæ per hebdomadæ Ferias canitur. 76.
Fidelium, eſt eadem cum Miſſa Sacramentorum, cui confitentes intererant. 79.
De Galli Cantu, quæ nunc de Aurora dicitur. 86.
Gallicana, ſeu Liturgia, ejus Ordo, auctor, & diverſitas a Romana. 53.
S. Gregorii intitulata pro Vivis, & Defunctis prohibita. 120.
Hibernica qualis, & Ritus. 57.
S. Jacobi Liturgia a Confeſſione incipit. 385.
De Jejuniis, quæ. 76.
Illyrica, ſeu Liturgia Sclavonica quid, & ubi in uſu. 61.
Illyriciana, quæ. 63. prohibita in odium auctoris, plurimum tamen Catholicis favet Dogmatibus. *ibid.*
Imperfecta, in qua Corpus, & Sanguis non conficiuntur. 77.
Judicii, qua cum aqua, ſeu ferri candentis ſupplicio veritas extorquebatur, prohibita. 92.
De Luce, ead. ac in Galli Cantu. 83.
Legata, quæ ex Legato, ſeu Teſtamento. 74.
Lunatica, quæ in die Lunæ celebratur. 76.
Matutinalis, quæ ſollemniter celebrabatur, vel poſt Primam æſtivo tempore, vel poſt Tertiam, hyeme. 84. differentia cum Conventuali, & in uſu olim apud Monachos. *ibid.*
Media, quæ participat de privata, & ſollemni. 72.
Minor, eadem ac Matutinalis. 85.
Pro morte Inimicorum, prohibita. 93.
Mozarabica Liturgia cur, & quæ. 54.
Navalis, ſeu Nautica, idem ac Miſſa Sicca, ejus Ritus, ac ratio. 82.
Nocturna, quæ olim noctu celebrabatur, prohibita, excepta nocte Natalis Domini. 86.
Nova, ac Novella, quæ a novo Sacerdote celebratur. 87.
Nuptialis. 74.
Occulta, ideſt Schiſmaticorum. 73.
Parochialis, quæ dicitur. 70.
Paſchalis, quæ in Feriis hebdomadæ Paſchatis dicitur. 76.
De Patre Æterno prohibita. 120.
Patriarchina, ſeu Liturgia Aquilejenſis. 60.
Peculiaris, eadem ac Privata. 72. aliquæ peculiares Miſſæ cum ſuperſtitione auditæ, ſunt prohibitæ. *ibid.*
Peregrinorum, ad eorum, pauperumque commodum. 85.
Perfecta, in qua conficitur, & ſumitur Corpus, & Sanguis Chriſti. 77.
Poplica, quæ. 67.
Præſanctificatorum, quæ caret conſecratione, origo, uſus, & Ritus. 80.
Privata, prout diſtinguitur a ſollemni. 70. prout diſtinguitur a publica. 71. Decretum Conc. Trid. quod nullæ Miſſæ ſint omnino privatæ, quid. *ibid.*
Ad prohibendum ab Idolis. 91.
Publica, quæ. 66.
Quadrageſimali, quæ. 76.
De quindecim Auxiliatoribus prohibitæ. 120. 1298.

Roma-

Romana, quæ. 51. triplex ejus ſtatus, ſeu Ordo Primigenius Gelaſianus, & Gregorianus. *ibid.* auctores de hac Liturgia tractantes. 52.
Pro Requie Sanctorum, quæ. 91.
Revelata, ſuperſtitioſa, & prohibita. 92.
Revocata, quæ. 92.
Sacramentorum, quæ. 79.
De Sanctis, quæ. 77.
Scrutinii, quæ, qua die, & Ritus. 87.
Secreta, idem ac privata. 71.
Sicca, idem ac Nautica. 80.
Singularis, idem ac Specialis. 72.
Spontanea, quæ. 75.
Solitaria, prohibita. 73.
Sollemnis, quæ. 65.
Specialis, ideſt privata. 72.
De Tempore, quæ correſpondet temporibus, & variis anni Eccleſiaſticis Feſtis. 75.
De Traditione Symboli, quę. 88. ubi plura de traditione Symboli, quæ Cathecumenis fiebat. *ibid.*
Trevirensis, ſeu S. Simeonis Syracuſani, quæ, & qualis. 62. ejus antiquitas. 63.
Vespertina, ſeu Serotina, quæ erat, ejuſque uſus. 85.
Pro Vivis, quæ pro adhuc viventibus celebratur. 75.

Miſſæ nonnullæ particulares.

Missa S. Benedicti propria Regularium ejuſdem Ordinis ab omnibus etiam Sæcularibus in eorum Eccleſiis dici poteſt. 247.
Missa de Corona Spinea Fer. IV. ante Dom. Paſſionis conceſſa in Eccleſia Monialium Canoniſs. Lateranen. Viturclani. 247.
Missa vii. Dolorum B.M.V. olim ex ſpeciali indulto dicebatur Fer. VI. hebdomadæ Paſſionis. 385.
Missa S. Thereſiæ propria Regularium, ab omnibus etiam Sæcularibus dici poteſt in Eccleſiis Carmelitarum antiquæ Obſervantiæ. 246.
Missæ triginta S. Gregorii Ritus, & praxis, nec ſunt prohibitæ. 152.
Missa pro Sponso, et Sponsa. 1299. Ritus in ea ſervandi. *ibid.* & ſeq. benedictio ſpecialis ante generalem eis datur. 1300. firmata Decreto Evariſti PP. *ibid.*
Missale, quid, ejus auctor. 2. olim Sacramentale nuncupatum. 3. & 10. item liber Myſteriorum, & Sacramentorum, & cur. *ibidem.* ejus auctor non fuit S. Gregorius Papa. 7.
Miſſalia Gregoriana, & Gelaſiana ab Albino Flacco ordinata. 7. particularia ejuſdem Albini. 9.
Romanum hodiernum exceptis quibuſdam Miſſis recentibus eſt purum Gregorianum. 9. quot olim voluminibus ſeorſim comprehenſi libri Miſſales. 10. & 11.
Miſſale *Plenarium* quid. 11. ejus Codex antiquiſſimus in Bibliotheca Angelica Urbis. 12. an quatuor primis Eccleſiæ Sæculis extarent Miſſalia conſcripta ad uſum celebrandi Miſſam, vel memoriter recitaretur. 12. ſententia Merati affirmativa, SS. Patrum teſtimoniis roborata. *ibid.* & ſeq.
Miſſalia tria *Gallicana* edita a Ven. Card. Thomaſio, 54. *Mozarabica*. 56.

Miſſalis Ordo optime inſtitutus. 245. ſine Miſſali celebrare grave peccatum. 203. Pii V. adhiberi debet a Romanis. *ibid.*

Miſſale quomodo deferendum a Miniſtro. 342. aperiendum a Sacerdote. 356. pro Miſſa ſollemni repertum ſuper Altare. 359. 362. poteſt deferri ad alteram partem Altaris ab ipſo Celebrante. 438. a Miniſtro quomodo. *ibid.* quibus ad oſculandum defertur in Miſſa. 440. ſi Prælati plures æquales, nullis, neque Celebranti oſculandum defertur, ſi inæquales dignior tantum oſculatur. 440. clauditur a Celebrante in fine Miſſæ, quo Ritu. 638.

Miſſale deferendum in fine Miſſæ a cornu Evangelii ad cornu Epiſtolę, quo Ritu. 642. in quot, & quales partes dividatur. 816.

Miſſale: pro Miſſali, alius liber adhiberi poteſt, ſi Celebrans ſcit optime memoriter Miſſam. 773.

MITRA, Apex, Sertum cum gemmis, Corona Sacerdotalis, Corona gloriæ, Pileus, Palea, Thyara, Infula, Cydaris, Phrygium, Lorum, Auriphrygium circulare idem. 332. ab Apoſtolis ortum habet, Epiſcopis conceſſa, cur. 332. ſignificat ſummam Chriſti honorificentiam. 335. quid cornua, vittæ, & fimbriæ pendentes. 337. Abbatibus quando conceſſa. 332. varius uſus apud Hebræos. *ibid.* Cydaris, qualis. *ibid.* S. Silveſtri Mitra Romæ, & qualis figuræ, S. Auguſtini Valentiæ, S. Iſidori Hiſpalenſis Bononiæ. *ibid.* Mitra, & Baculus in Epiſcopis ſunt correlativa. 333. materia, & forma ejus. 134.

Monachi olim quàm raro quotidie celebrabant. 48. Ciſtercienſes Preſbyteri ſæpius etiam Dominicis non celebrabant. 49. uſus apud Carthuſianos. *ibid.*

Moniales in Choro dum dicunt *Confiteor* mutare non debent formulam: *Et tibi Pater*. 398. poſt Communionem non eſt eis danda benedictio cum Pyxide, ſed manu. 614.

Moniales. In earum Eccleſiis Cappellani Sæculares, Miſſam poſſunt celebrare de Sancto, de quo illæ recitant Officium, ſed cum Miſſali Romano. 246. Decreta ſuper hac materia S. R. C. *ibid.*

Monialium Cappellani, qui ad applicationem Sacrificii non teneutur, novum ſtipendium poſſunt accipere. 802.

More ſolito in Rubricis non ſemper ſignificat totum Ritum, ſed partem ejus primariam. 1042.

Motetti Petrus Can. Baſilicæ S. Mariæ Tranſtyberim: de Ritu variandi Chorale indumentum opus erudite edidit. 275. 1180. *& alibi*.

Mozarabes cur appellati Chriſtiani in Hiſpania a Sæculo octavo. 54. eorum Liturgia, ſeu Miſſa. *ibid.* Officium eorum Gothicum quando in Romanum mutatum. *ibid.* quid retentum in quibuſdam Eccleſiis a Card. Ximenez. 56.

Mozzetta, Birrus, Lacernus, idem indicat juriſdictionem. 374. uſum ejus habent Epiſcopi in tota Diœceſi, etiam in Eccleſiis Regularium etiam exemptis; & Archiepiſcopi in tota Provincia. *ibid.* cum Rocchetto nudo plenariam.

Moyſis nomen cur taceatur ante Lectiones ex ejus libris deſumptas. 200.

MVC *non credit*, dicterium explicatur de Feſtis, in quibus *Credo* non dici-

Digitized by Google

dicitur in Miſſa. 219.

Mulieres ad Communionem accedentes Dominicale ſuum olim habere juſſæ ſunt, & quid Dominicale. 600. V. *Fœmina*.

Munda cor meum cur antè Evangelium dicatur. 440. quomodo a Diacono. 453.

Mundandus eſt, qui aliis prædicat. 440.

Munditia Supellectilis Sacræ fuſe deſcribitur. 1342.

Muratori Ludovicus Antonius Vir celeberrimus laudatur. 894.

Muſæus Maſſilien. putatur Scholaſticus fuiſſe, cui Canon Miſſæ tribuitur a nonnullis. 233.

Muſca, vel aranea, vel ſi quid aliud in Calicem ceciderit, aut venenoſum, ante, vel poſt conſecrationem, quid. 775.

Myſtagogia: idem ac ſummum miniſterium, idem ac Miſſa. 15. 22.

Myſteria noſtræ Fidei Gentilibus olim cælabantur, Cathecumenis obſcurè, & initiatis breviter explicabantur. 14. 21.

N

N. In Oratione *A cunctis* exigit nomen Patroni, ſeu Titularis Eccleſiæ ubi celebratur, aliquando additur nomen familiæ, aut ab aliquo caſu, deſumpto, nunquam vero loci, ut S. Franciſci *de Paula*, & ſimilia. 183. ordo Patronorum plurium juxta cujuſque dignitatem ſervandus. *ibid.* circa Titulares Eccleſiæ, & Patronos Religionum. *ibid.* ſi plures ſint Patroni, ac Titulares, quomodo. 183. ſi Eccleſia ſit dicata SS. Trinitati, Salvatori, aut alicui Sancto in ea Oratione expreſſo, quid. 184.

N. N. literæ appoſitæ *Memento* in Canone, quid. 540. olim recitabantur nomina offerentium in Miſſa. *ibid.* & 543. nunc eorum qui eleemoſynas ideo dederunt. *ibid.*

Natalis Epiſcoporum dies dicitur electionis, vel conſecrationis. 1298.

Natalitia Martyrum olim cum Miſſa celebrata. 92.

Natalitia Sanctorum, cur Feſta eorum appellantur. 1265. V. *Feſta SS.*

Nativitas Domini, ſeu Natalis dies. 840. cur diem certum habeat hoc Feſtum, non vero Paſcha. 844. quo tempore celebrari cœptum, incertum eſt. *ibid.* & ſeq. olim idem ac Epiphania, eodemque die celebratum. 844. quando ſeorſim die 25. Decembris celebrari cœptum eſt in Oriente. 845. Romæ ſub Julio Pontifice, idque opera Juſtiniani Imperatoris, ubique recœptum præterquam ab Armenis. 846. cur Romæ dies certus potuerit innoteſcere Natalis Domini, magis quàm alibi. *ibid.* tres Miſſæ in Nativitate. V. *Miſſæ Nativitatis Domini*.

Navicula cur ſic appellata. 404. Acerra. *ibid.* forma ejuſdem. 1335.

Neumata, quid in muſica. 156.

Nicolaus PP. I. Sequentia, ſeu Proſas in Miſſis dicendas approbaſſe fertur. 204. juſſit dici *Gloria in excelſis* Fer. V. in Cœna Domini. 177.

Niger color quando adhibendus. 268.

Noe primus ædificavit Altare. 282.

Nola. V. *Campana*.

Nomenclator, & Sacellarius ad nutum Pontificis cauſas definiebat in itinere Stationum. 1264.

Nomina offerentium in Miſſa olim ſcripta in Diptychis, recitabantur in Miſſa. 543.

Non

Non intres in Judicium cum ſervo tuo, &c. ſemper dicenda hæc Antiphona præſente Cadavere, nec verba immutanda ſi ſit fœmina, vel plura Cadavera. 681. cur dicatur ſic, cum jam Judicium peractum fuerit. 741.

Notæ in Paſſione Criſti ✠ C. S. quid. 1020.

Nova Miſſa. Celebrans non poteſt circumire Eccleſiam ad oblationē. 489. in fine oblationis non datur benedictio, oſculum manus juxta conſuetudinem locorum. *ibid.*

Nundinas appellari Miſſæ titulo non bene aſſeruit Vicecomes. 24.

Nuptiarum Miſſæ Ritus ſi in Dominica. 114. Viduarum nuptiæ non benedicendæ. 265.

O

O*blatio*. Miſſæ Sacrificium appellatum. 22.

Oblationes Panis, & Vini olim fiebant ante Offertorium in Miſſa ab iis, qui communicabant. 225. ex his conficiebatur Euchariſtia, ex qua reficiebantur. 1179. hæ oblationes poſtea in alias res, cur immutatæ. 225. non fiebant in Miſſis Defunctorum. 1179. in Sabbato Sancto fiebant olim ab omnibus. 1180. & pro Cathecumenis fiebant ab eorū ſuſceptoribus ante Miſſam, & cur. 1180. parentes pro parvulis offerebant. 1181.

Oblationes Populi poſt Offertorium ſi fiant. 489. *Eulogiæ* olim dictæ, & fermentum, cur. *ibid.* qui novas Miſſas celebrant non poſſunt circumire Eccleſiam ad oblationem. *ibid.* non datur benedictio in fine. *ibid.* Ritus oblationis faciendæ: 494. oſculantur viri, non mulieres manus Celebrantis. *ibid.* nunquam Patena oſculanda traditur. *ibid.* in Oratoriis privatis recipi non poſſunt. *ibid.*

Oblationes in adoratione Crucis competunt Magiſtris Cæremoniarum. 1094.

Oblationis Corona. V. *Hoſtia*.

Obligationes Sacerdotis circa Miſſam ratione *Loci*, *Temporis*, *Ritus*, *Officii*, ſeu *Beneficii*, atque *Stipendii*. 801. & ſeq.

Oeconomia. Miſſæ Sacrificium appellatum. 23.

Octavæ dies Beatitudinem Cœleſtis Patriæ ſignificat. 861.

Octavarum uſus antiquiſſimus in Eccleſia. 97. cur. *ibid.* Octava eſt æqualis fere Ritus cum ſuo Feſto. 98. die infra Oct. occurrente cum Vigilia quid de Miſſa Convent. 98. & ſeq. occurrente Vigilia, vel Feria majori quid de Miſſa. 100. Octava Corporis Chriſti cum Vigilia concurrens, quid. *ibid.* Miſſæ votivæ infra Octavam ejuſdem Sancti quomodo. 245.

Octavæ Sanctorum, cur de aliquibus Feſtis, & Sanctis fiant, & non de aliis Feſtis. 1265. myſteria earum, & origo. 1266. dies Octavæ æque, ac prima colenda eſt. *ibid.*

Octava quando perſeveret, & quando interrumpatur. 123. de Miſſa votiva ejuſdem Sancti infra Octavam. *ibid.*

Octavæ interdictæ a die 17. Decembris uſque ad Epiphaniam. 863.

Octava S. Benedicti infra Quadrageſimam quid de Miſſis Conventual. & privatis apud Caſſinenſes. 101.

Octava Paſchæ ex inſtitutione Apoſtolo-

ſtolorum. 1194. Ritus quoad Orationes in Miſſa. 1200.

Octavæ Nativitatis Domini, Sanctorum Stephani, Johannis, Innocentium, & Epiphaniæ. 841. Aſcenſionis. 1197. Pentecoſtes. 1197.

Octava Corporis Chriſti. Conſuetudo laudanda exponendi SS. Sacramentum dum Veſperæ, & Officia Divina recitantur. 1256. Ritus. *ibid.* Miſſæ Conventuales infra Octav. poſſunt cantari ſine Miniſtris, excepto Feſto, Dominica, ac die Octavæ. 1260. Miſſæ votivæ quæcunque, ac de Requiem prohibitæ. 1261. & Miſſę Defunct. niſi præſente Corpore. *ibid.* Miſſa dici & per Octavam quomodo. 1261. Octava Corporis Chriſti præferenda Octavæ SS. Trinitatis; ſi celebretur. 1262.

Octavarium Romanum a Gavanto præfatione illuſtratum. 1265.

Octavas pro Defunctis in aliqua Eccleſia fieri non licet ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ. 149. 1291.

Octavæ commemoratio facienda in Feſtis primæ Claſſis, niſi &c. 162. & quando non. 162. nulla de die infra Octavam in Fer. IV. Cinerum. 166.

Oculi demiſſi in celebratione Miſſæ. 358. elevandi cum dicitur *in Spiritu humilitatis*. 488. in Præfatione ad *Surſum corda*. 504. ad *Te igitur*, quomodo. 534. poſt Conſecrationem defigendi in Hoſtia conſecrata. 488. in Commemoratione Vivorum in Canone, quid. 542. novies in Cœlum elevantur in Miſſa. 646.

Offerimus tibi Domine &c. cur una cum Celebrante dicatur a Diacono. 511. cum in plurali etiam in Miſſa privata. 512.

Offertorium quid, & unde. 224. ſic appellatum, quòd a Communicaturis offerebatur panis, & vinum ad conſecrandum. 225. poſtea immutata in aliud hæc oblatio. *ibid.* talis Antiphonæ author, quis. 225. & ſeq. quæ ſub hoc nomine comprehendantur. *ibid.* antiquitas Ritus. 226. olim ad modum Reſponſorii. *ibid.* omittitur in Miſſa Sabbati Sancti. 226. & cur. 1171. & 1178. junctis manibus dicendum. 479. Offertorii myſtica Expoſitio. 723.

Offertorium olim cum multis verſibus, nunc ſimplex præterquam in Miſſa Defunctorum. 1181.

Officia lingua Illyrica, ſed Ritu Romano, quibus in locis. 61. Bohemis inhibitum a Gregorio Papa VII. 62.

Officia Sanctorum ad libitum, etiam duplicia, non ſunt transferenda, quando occurrunt in Dominicis, Octavis, & Natalitiis Sanctorum alicujus Religionis, vel Diœceſis ex vi Kalendarii, approbati a Sede Apoſt. 789.

Officium eſt præparatio, & diſpoſitio ad Miſſam. 50. ejus Ritus Duplex, Semiduplex, vel Simplex, meritis Sanctorum correſpondet. *ibidem*.

Officium Mortuorum cur in Fer. II. in Quadrageſima, abſque Miſſa eorum. 143.

Officium SS. Nominis Jeſu ab Innocentio PP. XIII. generaliter Indultum pro Domin. 2. poſt Epiphaniam. 867. ſi occurrat Domica Septuageſima transferendum. *ibid.* Sequenti a in Miſſa non dicenda, niſi a Fratribus Minoribus. *ibidem*.

Digitized by Google

Officium S. Mariæ in Sabbato ex Voto Eccleſiæ. 108.

Officium Mozarabicum a quibus; in Hiſpania, & aliis Regionibus viguit. 55. quando abrogatum. *ibid.* in Ordinem Romanum mutatum. *ibid.* quomodo inſtauratum a Cardin. Ximenio, & quibus in Eccleſiis reſtitutum. 56. ejus Miſſalia ubi. *ibidem*.

Officium Defunctorum, Pſalmi Graduales, & Pœnitentiales cur in Feriis II. IV. & VI. 887.

Oleum Cathecumenorum, & Chriſma cur in aquam infundantur in Benedictione Fontis. 1163. Ritus. 4166.

Omiſſio. Si omittatur aliquid de Rubricis primi Ordinis, & in memoriam redeat in progreſſu Miſſæ, non eſt repetendum. 780. & quid: *ibid.* ſi de Ritibus, & Cæremoniis, quæ conſiſtunt in actione Miſſæ, de ſuo genere eſt mortale: ex levitate tamen materiæ, inadvertentia, aut oblivione, veniale. 780. Addere Rubricis gravius eſt, quàm aliquid omittere. *ibid.*

Omnium Sanctorum Feſtum non includit Trinitatem. 264.

Onera Miſſàrum multa acceptari pro Defunctis non poſſunt ſi longiſſimo tempore opus ſit ad adimplendum. 802. poſſunt anticipari onera certa obligata. 803. qui quotidianum onus habet Celebrandi per ſe ipſum poteſt vacare à Celebratione ſemel in hebdomada non autem pro alio applicare Sacrificium. 803. qui infirmitate detinetur habens quotidianum onus, excuſatur, nec ad ſupplementum tenetur niſi ultra menſem. *ibid.* non ſunt accipienda onera perpetua ſine licentia Ordinarii, gratis danda in ſcriptis. 806. quibus pœnis. 806. Capulæ pro Eleemoſynis Miſſàrum amovendæ ab Eccleſiis. *ibid.* Reductio Miſſarum aut mutatio &c. non poteſt fieri, niſi à Sede Apoſtolica. 807.

Oraculum, Cellula, Cappella idem. 289.

Orale, Fanon, an ſit idem ac Amictus. 318.

Orare ad Orientem, ex traditione Apoſtolica. 430. cauſæ plures. *ibid.* & ſeq.

Orans Populus acclivis eſſe debet. 434. ſtare debet ad Evangelium & tempore Paſchali. 256. 257.

Orarium, & Orarius. V. *Stola*.

Orate Fratres: à S Leone PP. 498. cur verſus Populum dicatur. 499. Ritus. 500. ejus antiquitas. *ibid.*

Oratio cur olim ad Orientem fieret. 430. & ſeq.

Oratio, Benedictio idem. 167. in Miſſa.

Orationes cur Collectæ dicantur. 167. 180. quando plures dicendæ ſi una ſit eadem cum alia, quæ & quomodo mutanda. 169. tres additæ in Miſſa à S Petro, & quæ. 170. ordo eas dicendi in Feſtis. 181. cur ſtandum. 425.

Orationes Miſſæ a quibus compoſitæ, limatæ & auctæ. 180. dicuntur etiam Benedictiones. *ibid.* Miſſæ Collectæ, In Semiduplicibus ab Octava Epiphaniæ ad Purificationem quot, & quales. 184. à Fer. 4. Cinerum ad Dominicam Paſſionis. 185. à Dominica Paſſionis ad Dominicam Palmarum 186. ab octava Paſchæ ad Aſcenſionem. 188. infra octavas Paſchæ, Pentecoſtes, & alias 189. In Dominicis. 190. & ſeq. In Simplicibus, & Feriis per an-

annum. 192. In Feriis 4. Temporum, & ubi plures Lectiones. 193. In Votivis. 194. Concluſiones variæ Orationum, & quomodo variandæ, & dirigendæ. 196. ſeq.

Orationes de B. V. variandæ in Miſſa juxta diverſitatem temporis Eccleſiaſtici. 184. & ſeqq.

In Dominicis occurrentibus infra Octavas. 191. Tertia an excludatur, ſi occurrat ſimplex. *ibidem.* Tres in Dominicis, quibuſdam exceptis. 191.

Plures, aliquando etiam octo, dictæ ſunt. 192. olim quot, nunc regulariter quot. *ibid.* Regulæ circa numerumOrationum in Miſſas, cujuſcumque generis. 193. & ordo earum. *ibid.*

Orationes quinque quæ poſt Oblationem dicuntur non ſunt antiquæ valdè. 227.

Orationes Secreto dicendæ, ante illas cur Oremus non dicatur. 224. 227.

Orationes ſeù Collectæ poſt Communionem cur dictæ Benedictiones. 238.

Orationes quot, & quales in Miſſis Votivis. 135. & per ſingulas earum claſſes à pag. 114. ad 142. In Miſſis tum ſollemnibus,tum privatis, Defunctorum. 154. & ſeq. Prima, & ultima cum concluſione ſua cur terminantur. 167. In Feſtis Duplicibus una. 180. Populus ad eam acclinis ſaltem eſſe debet. 434. cur Tres Orationes in Miſſa de Semiduplici. 182. plures poſſunt dici & impari numero. *ibid.*

Pro ſe ipſo Sacerdote coram Prælato, aut Principe dici non debere. 182. Decreta ſuper Orationibus. 184.

Oratio *A'Cunctis* Auctor Innocentius PP. III. Littera N. in ea quid. *ibid.* continet Commemorationes, & Suffragia Ufficii, præterquam de Cruce. *ibid.*, & 183. cur in ea in Dominica Sexageſimæ nominetur S. Paullus, cum in Collecta de eo jam facta ſit Commemoratio. 871., quo ordine inter alias Orationes in Miſſa. 165. cur non dicatur in Adventu. 184. ſufficit pro Commemoratione Defunctorum; & quando. 185. non dicitur in Votivis de Apoſtolis. 194.

Oratio *Concede* de B. V. quando loco A' Cunctis dicenda. 195.

Oratio pro Defunct. in Canone. 566. ex præcepto Apoſtolorum in omnibus Liturgiis. 567. à Sixto I., & Pelagio I. PP. Decreto confirmata. *ibid.* orabatur olim pro Defuncto poſt Miſſam circa Cadaver. 674. V. *Abſolutio Mortuorum*.

Oratio *Deus Refugium* indicta à Superiore omittenda in Feſtis primæ Claſſis. 195. immo uſus in Urbe, etiam in Feſtis ſecundæClaſſis. 195. ſi ex mandato dicenda ſit Fer. 6. 4. Temporum Pentecoſtes, Poſtcommunio in quam commutanda. 1216.

Oratio Dominica. V. *Pater noſter*.

Oratio Dominicæ in Albis à S. Ambroſio. 1195.

Orationibus *Eccleſiæ*,vel *pro Papa* quæ Vocantur *De Tempore* Subſtituitur Oratiò de Simplici quando occurrit. 1001.

Oratio *Fidelium* in Miſſa ſemper ultimo loco poſt alias. 1288.

Oratio pro Pace in Miſſa ante Sumptionem Sacramenti non eſt antiqua. 583.

Oratio pro ſe ipſo Sacerdote dici non debet

debet in Miſſa cui intereſt proprius Epiſcopus, vel eo major, vel Princeps pro quibus potiùs ob reverentiam eſt orandum. 1301.

Oratio de Spiritu Sancto convenit Miſſæ B. M. V. 190. 194.

Orationes tres ante Communionem in Miſſa non ſunt antiquæ. 585. Duæ Ultimæ non habentur ex Ordine Romano antiquo. 586. non comprehenduntur ſub lege Collectarum. *ibid.*

Oratio tertia, an in Miſſis Ferialibus Tempore Paſſionis dicenda ſit, occurrente Feſto Simplici. 1000. & ſeqq. ſi Feſtum ſemiduplex occurrat, & duæ Miſſæ Conventuales, quid circa Orationes. 1003. Oratio indicta à Superiore, ſi diebus in quibus duæ tantum preſcribuntur, ſuperadditur duabus. 1003.

Orationes Votivæ, quæ ad arbitrium dicuntur, locum cedunt aliis quæ aſſignatæ ſunt. 165.

Oratio unica tantum eſt indicium ſollemnitatis. 194. in duplicibus & cur. 94. & ſi fieri debeat aliqua Commemoratio. *ibidem*. In Miſſis Votivis quot & quo ordine: require per ſingulas earum claſſes à pag. 114. uſque ad 142.

Oratio unica in Miſſa Sollemnitatem majorem indicat. 160.

Orationes, & precationes in Celebratione Miſſæ memoratæ a S. Auguſtino. 25. & 26.

Orationes quæ dicendæ in Miſſa poſt Orationem diei, ab octava Epiphaniæ, uſque ad Purificationem. 866. quot in Miſſis a Domic. Paſſionis uſque ad Fer. 5. in Cæna Domini. 1006. & ſeqq. a Fer. 4. Paſchæ ad Sabbatum in Albis. 1002.

Orationes multæ quæ pro diverſis leguntur in fine Miſſalis, habentur in Sacramentario S. Gregorii, & quæ ſint. 1301. Ultima *pro Vivis. & Defunctis* tribuitur S. Auguſtino. *ibid.*

Oratio *ſuper Populum* in fine Miſſæ addebatur quādo Populus non Communicabat. 604. cur loco Eulogiarum hæc Oratio. 640. cur in Dominicis diebus non diceretur. 641. etiam extra Quadrageſimam dicebatur. *ibid.*

Orationes cur dicendæ, dum Veſtes Sacræ induuntur. 316. omitti non debent, & an culpa gravis. 317.

Oratio 40. Horarum; Ritus omnes editi juſſu Clemen. PP. XI. 685. Decreta S. R. C. ſuper eadem materia. 693.

Oratio pro Vivis in Canone Secretò. 540. ſaltem per ſpatium unius Pater noſter. 541. Ritus. 542. ſufficit memoriter tantum. *ibid.* eſt privata & ideo etiam pro Excommùnicatis. *ibid.* formula quædam exhibetur. *ibid.*

Orationes extra Miſſam ſemper dicuntur manibus junctis. 675.

Oratio ſeù ſermo funebris haben. in fine Miſſæ Solemnis ante Abſolutionem. 673. a Celebrante cum Pluviali audienda & a Miniſtris ſine Manipulo. *ibid.* non petitur Benedictio ab Epiſcopo. *ibid.*

Oratorium V. Eccleſia.

Oratorium. Epiſcopus non poteſt deputare in domo privata ut ibi celebretur. 282. 292. Domus ejus non eſt privata 282. ſolus Papa id concedit & cum quibus limitationibus. 292. & ſeq. Paſchatis, & Pentecoſtes, prima dies tantum limitatur. 193. Decreta circa Oratoria privata. *ibid.*

Ora-

Oratorium privatum ubi ex privilegio Celebratur exceptis ſollemnioribus Feſtis, qui dies ſint, & Feſta. 288. & quæ limitationes. 292. 293.

Oratorium in domo Religioſorum participantium Privilegia Soc. Jeſu ſi deputetur a Provinciali ad Miſſam Celebrandam, poterunt alii non Regulares in eo celebrare. 289.

Oratorium publicum extra oppidum erectum de licentia Epiſcopi: in eo non poteſt impediri Miſſa a Parocho. 294.

Ordinarius non dicitur Patriarcha, vel Archiepiſcopus in Diœceſibus ſuffraganeorum. 539. non poſſunt nominari in Canone, niſi in propriis Diœceſibus. 539. Græci. & Orientales nominãt Patriarcham, & Metropolitam. *ibid. V. Epiſcopus.*

Ordinatio Sacra, in Sabbato Sancto ſubſtituta Baptiſmo. 1158.

Ordinationes in Sabbato tantum. 4. Temporum Adventus factæ a S. Petro uſque ad Simplicium PP. 828. Gelaſius dicitur primus qui illas extendit ad Sabbata aliorum 4. Temporum. *ibid.* olim unica ordinatio per annum fiebat menſe Decembri. 835. circa medium noctis Sabbati & perdurabat uſque ad Auroram Dominicæ. *ibid.* cur, & quando ad Sabbati Veſperum retracta fuerit. *ibid.*, cur id affixum diei Sabbati. *ibid.* In Sabbato Sancto fieri, quo ſæculo inducta diſciplina. 836. & ſeq. Leo PP. I. decrevit ordinationes fieri die tantum Dominica, ſive in nocte quæ Dominicam præcedit. 838.

Ordo Romanus. Vide Indicem primum.

Oremus quid. 223. cur non dicatur ante Secretas in Miſſa. 224. extenſio & junctio manuum quid. 391. ejus antiquitas, uſus ante Orationes publicas. 425. appellatur *Indictio Orationis*. *ibid.* cur verſus Altare dicatur. 499.

Organa non pulſanda a Fer. 5. in Cœna Domini uſque ad *Gloria* in Miſſa Sabbati Sancti. 1033.

O' Sacrum Convivium explicatur. 486.

Oſanna Vox Hebraica cur bis. 176.

Oſcitantes cur digito ſuper os Signũ Crucis efformant. 1195.

Oſculum libri Evangelii in Miſsa. Oſculatur Celebrans Evangelium poſt ejus lectionem in Miſsa, cur. 440. præterquam in Miſſis Defunctorum. 447. cur a Celebrante in Miſſa Sollemni. 455. Ritus. 462.

Oſculum dabat Pontifex duobus Preſbyteris ſeù Diaconis, poſtea cœteris peracta Confeſſione in Miſſa. 394.

Ad Oſculandum Evangelium in Miſſa privata quibus deferendum. 440. dabatur olim toti Populo. *ibid.* Prælato deferendum, & quo Ritu. *ibid.* quibus non ſit deferendum. 441. Principibus Magnis ex tolerantia. *ibid.*

Oſculum Altaris, cur a Celebrante fiat, & quomodo, & quid. 395. 396. oſculum rei quæ porrigitur cur *oſculum fidei* dicatur, manus cur etiam. 404. Cochlear quomodo oſculandus dum porrigitur Celebranti a Diacono. 407. & manus *ibid.* Altaris oſculum poſt Hymnum *Gloria in Excelſis*. Cur. 423. Altaris ac Tabellæ addendam pacem, 583. decies Celebrans oſculatur Altare. 646.

Oſculum manus omittendum a Subdiacono poſt Epiſtolam in Miſſis Defunctorum cur . 449. 451. nihil oſculantur Miniſtri in eadem Miſſa . 668. omittenda oſcula Fer. 6. in Paraſceve . 1106. 1120. Diaconus nihil oſculatur coram SS. Sacramento . 1218.

Oſculum pacis cur non detur in Miſſa Sabbati Sancti . 1171. quia Romæ reſervabatur ad principium matutini Paſchalis . 1182. juxta Ritum Mozarabum, & Ambroſianum datur . *ibid.*

P

PAganorum nomen expreſſum in Collecta vel Miſſa contra Paganos, non poteſt mutari in *Turcarum* . 184.

Paganus quis vocabatur . 197.

Palatium Epiſc. non eſt domus privata . 282. poteſt in ea erigi Altare ad quotidie celebrandum . 294. extra domum vero propriæ habitationis quid poſſit Epiſcopus V. Indicem Decretorum ſub n. 649.

Palla magna idem ac Corporale . 304.

Palla parva linea, qua tegitur Calix olim erat pars Corporalis . 304. à quo & materia ejuſdem . *ibid.* cur appellatur Animetta . 305. & Pſichia . *ibid.* non benedicitur ſeparatim a Palla . 306. non eſt taugenda a laicis, neque a Monialibus niſi poſt lotionem . *ibid.* duplicis pallæ uſus pro Calice, & Hoſtia non ab omnibus uſurpandus. 305. a S. Cajetano, & Paulo IV. PP. ſervatus, & à Clericis Regularibus ab iiſdem fundatis ſervatur . 310. In Eccleſiis eorundem an ſervari poſſit ab aliis . 316. ſenſus Card. Baronii . 311.

Palla Calicis, lapidem monumenti ſignificat . 570.

Palla linoſtima V. Manipulus .

Pallium Altaris quid, cur, & quid ſignificet . 284. Velum dicitur . *ibidem* . Pallia auro texta tempore Hormiſdæ P P. atque tabulæ ligneæ ad ea extendenda. *ibid.* ſignificat Ornamentum Virtutum in Chriſto, ejus autem auriphrygium charitatem. *ibid.* ejus forma . 1337.

Palmatoria, V. Bugia .

Palmę benedicendę ſollemniter in Dominica ultima Quadrageſimæ debent eſſe vel ex Palmarii, aut Olearum ramis, his deficientibus poſſunt eſſe aliarum arborum, in quibus Ramis, ſi fieri poteſt inſerantur Cruces ex foliis Palmæ. 1006. Cruci in Proceſſione deferendę in ſummitate alliganda eſt Palma . *ibid.* & 1016. Ritus Benedicendi, atque diſtribuendi . V. *Benedictio Palmarum* tenentur in manibus dum fit Proceſſio . 1016. dum celebratur Miſſa, olim rami ad totam tenebantur in manibus nunc dum cantatur Paſſio, & Evangelium tantum a Celebrante, & Miniſtris . 1020. dum Celebrans in cornu Epiſtolæ, legit Paſſionem tenet Palmam ſiniſtra manu . *ibidem* . In Altari loco florum, aut Imaginum inter Candelabra, rami interponendi, Auro vel Argento ornati . 1006. cur non petatur Benedictio, luminaria non deferantur, nec thus adhibeatur . 1021. Ritus in minoribus Eccleſiis . 1028.

Pan-

Pange lingua glorioſi. Hymni de Cruce auctor Venantius Fortunatus. 1089.

Panis pro Conſecratione vel Azymus, vel Fermentatus adhibitus varie. 30. & ſeq. Salis mica, & ſtilla Olei addita a Syris & Neſtorianis. 33. quinque panes pro ſequentibus feriis conſecrabantur in Miſſis præſanctificatorum. 80.

Panis Conſecrãdus offerebatur in Miſſa & formabatur a Clericis. 225. debet eſſe triticeus ex neceſſitate. 734. ex leguminibus, fructibus ex hordeo, oriza, milio non eſt aptus. *ibid.* debet eſſe coctus, & quomodo. *ibid.* paſta Butyro, Lacte, & non Aqua Elementari ſubacta, non eſt apta. *ibidem*. Hoſtia rubea eſt materia dubia. 734. ex amylo confectus non eſt aptus. 735. Aqua roſacea vel alterius diſtillationis, ſi cęperit corrumpi ſed non ſit corruptus, dubius. *ibid.* debet eſſe Azymus juxta morem Eccleſiæ Latinæ, ſed ſi non ſit, conficitur Sacramentum at conficiens peccat. *ibid.* Vide *Azymum, & fermentatum*. An Papa relaxare poſſit, ut in ſolo Pana, aut Vino celebretur, ob ingentem neceſſitatem. 751.

Papæ nomen, Patrem ſignificat. 536. olim Epiſcopis erat commune. *ibid.* ut unicum eſſet in toto Orbe ſtatuit Gregorius Papa VII. *ibid.* tenetur & ipſe celebrare pro Univerſali Eccleſia. 813. Sedens in Solio cum Mitra, incenſatur a primo Card. Presbytero genuflexo in infimo gradu Solii. 1233.

Papa olim Fer. V. in Cœna Domini pedes lavabat. 12. Subdiaconis ac poſtea. 13. Pauperibus. 1070. modo. 13. tantum Presbyterii, quibus & prandium diſtribuit. 1071. quid in decimo tertio ſignificetur. *ibid.* quotidie 13. Pauperes convivio excipit, & cur. 1071. portabatur in Sella geſtatoria, vel equo vehebatur ad Stationes, Presbyteria erogabat, & cauſas in itinere definiebat. 1264. ſi celebretur coram eo Miſſa privata, quid. 374. Ubi eo die celebravit in Altari, non licet alteri celebrare. 288. Stola utitur extra Sacramentalia, ut proprio habitu. 464. cur Domnus, & non Dominus appellatur. 441.

Papa nominatur in Canone, ex Inſtituto S. Clementis. 536. quomodo nominet ſe ipſum. *ibid.* inclinandum Caput verſus librum dum nominatur. 537. ejus nomini in Oratione Caput inclinandum. 428. an poſſit relaxare Jus Divinum, ut poſſit Sacrificium confici in ſolo pane, aut vino. 751.

Papa in ejus Creationis, & Coronationis die & in Anniverſaria: quæ Miſſa. 113. an una, vel plures. 114. Romam accedebant Epiſcopi ob hanc cauſam. 1298.

Paramenta Epiſcopi Celebrantis ſollemniter, quæ illi ſpecialia. 33.

Paramenta ad Miſſam, in Altari in quo eſt celebrandum non ponenda, niſi pro ſolis Epiſcopis, & Cardinalibus, & quid ſi deficiat Sacriſtia. 314. & 354. Prælati Epiſcopis inferiores, uſum Pontificalium habentes ex Altari ſumunt cum ſollemniter celebrant. 317. non debent eſſe lacera. 314. quando amittunt Benedictionem. *ibidem*. decenter munda. 314. ab Epiſcopo benedicta, & an obliget ſub mortali. *ibid.* Orationes ad induendum Sacras Veſtes, cur. 316. aliquod eorum omit-

omittendo ſine neceſſitate mortaliter peccatur. 328. quæ ſit cauſa neceſſitatis, & quod omitti poſſit. 330. quomodo induendus Celebrans pro Miſſa ſollemni. 365. quo Ritu exuenda poſt Miſſam. 656. ſi ex neceſſitate ad Altare. 657.

Paraſceve præparationem ſignificat. *Cœna pura* dicta. 1075. Ritus Officii in ea peragendi. V. *Feria VI. in Paraſceve*.

Paratoria, id eſt Capſulæ Calicum. 303.

Parenthesis in Oratione Secreta Dedicationis Eccleſiæ quid importet. 1294.

Parochi non poſſunt recipere ſtipendium Miſſæ iis diebus, quibus tenentur celebrare. 801. ſi teneantur ter in hebdomada, poſſunt. *ibid.* tenentur ſæpius celebrare. 801. & applicare pro Ovibus. 804.

Parochi, Vicarii perpetui, ſive amovibiles, in Eccleſiis, ubi Cura animarum habitualiter reſidet penes Capitulum, debent ipſi applicare Miſſam pro Populo. 808. Amovibilitas non tollit quin habeant verè Curam Animarum. *ibid.* quando Cura actualis eſt penes Canonicos per hebdomadam, ſeu per turnum, tenetur Capitulum. 808. quando annexa eſt alicui Dignitati, & Canonicatui, quomodo applicanda Miſſa Conventualis, & Parochialis. *ibid.* Decreta S.C.R. 809.

Parochi tenentur applicare Miſſam pro populo omnibus diebus feſtivis de præcepto. 810. & ſeq. Decretum ſuper hoc ab Innocentio Papa XI. approbatum. 811. an teneatur Parochus in die Nativitatis Domini tres Miſſas celebrare. 854. ſi habeat plures Eccleſias, quid. *ibid.*

Parochus in delatione SS. Sacramenti ad Infirmum pileolo uti non poteſt abſque ſpeciali diſpenſatione. 352.

Parochialia Jura. Celebratio Miſſæ in Oratorio rurali laico nõ poteſt prohiberi antequam celebretur Miſſa Parochialis. 248. neque in Eccleſia, aut Oratorio in territorio, & extra mœnia Oppidi prope viam 249. Miſſa Parochialis ſine cantu eſt privata, non Conventualis. 249. Miſſa Fer. V. in Cœna Dom. non eſt de juribus merè Parochialibus. 1041. Curati ratione Stolæ præcedunt aliis Presbyteris etiam Canonicis Collegiatæ. 1241. non debent incedere inter Dignitates, & Canonicos, ſed ſeparatim ante Clerum Cathedralis. 1242. Presbyteri alicujus Eccleſiæ inter limites Parochiæ ſuę in Proceſſionibus debent incedere ſub Cruce Parochiæ, licet ſit Regularium. 1244. Benedictiones Cinerum, Candelarum, & Palmarum non ſunt de Juribus merè Parochialibus. 890. 1015. 1280. in Eccleſiis Regularium Benedictio ac diſtributio Cinerum non pertinet ad Parochum. 890. Functiones hebdomadæ Sanctæ non ſunt de Juribus merè Parochialibus. 1188. quo loco Curati procedunt in Proceſſionibus ſollemnibus. 1239.

Particulæ conſecrandæ. V. *Hoſtia*, ſeu *Particula*.

Particulæ Conſecratæ olim tinctæ in Sanguine Domini ac ſervatæ ad Miſſam Præſanctificatorum. 80.

Particula Hoſtiæ ſi ſumendo Sanguinem remanſerit in Calice, quid. 776.

Particula Hoſtiæ in Calicem immiſſa

miſſa quid myſtice. 726.

Parvuli olim nec lac, nec ullum cibũ capiebant poſt Baptiſmum, ante. quam communicarent. 1182. pro eis Parentes offerebant. *ibid.* ante Sacrarium aſſiſtebant,& primi poſt Clericos communicabant. *ibid.*

Paſcha quid, varia Epithera; in Dominica celebrandum ex auctoritate S. Petri. 1193.ex Decreto S. Pii Pap. poſt x i v. Lunam primi menſis, & Victoris Pap. *ibid.* & 1199. & ſeq. cur. 1194.

Paſchale, Tempus Remiſſionis eſt. 1195.

Paſſio olim uno tantum die in Miſſa legebatur,& ſecundum Matthæum. 1020. Alexander Papa juſſit legi juxta quatuor Evangeliſtas, eo ordine quo ipſi ſcripſerunt. *ibidem.* ✠. C. S. in Codicibus quid. *ibid.* cantandum a Diaconis in legilibus nudis, ſi adſit conſuetudo, pro die Palmarum, poſſunt parari. 1022. Ritus cantandi. *ibidem.* & ſeq. qui Evangeliſtam agit medium locum tenet; qui Chriſtum, dexteram, qui Turbas ſiniſtram. 1023. ſi deſint Cantores quomodo, & a quibus. 1024. Ritus legendi a Celebrante, dum canitur a Diaconis.*ibid.* an ad Verba, *Emiſit Spiritum*, Celebrans genuflectere debeat. *ibid.* dum cantantur omnes genuflectere debent: nec prius ipſo Evangeliſta ſurgere. 1026. Ritus cantandi cętera a Diacono in tono Evangelii. *ibid.* Canonici etiam, ubi adeſt conſuetudo, Paſſionem cantare debent. 1027.

Paſſio in Fer. V I. in Paraſceve. cur ſuper nudum pulpitum. 1084. a tribus Diaconis cum Stola nigra ſuper Albam, & manipulo. *ibid.* Ritus, quoad alia, ut ſupra.

Pallophorium. V. *Tabernaculum.*

Patena, Patina, diſcus,idem. 304. cur ſic dicta, materia, & forma ejus. *ibid.* adhibita pro Pyxide. *ibid.* Duplex olim in Miſsa adhibita: miniſterialis quæ. 307. Particulę, ſeu Hoſtiæ plures conſecrandæ ſi ſuper Patenam manere non poſſunt,quid. 355. Crux quomodo cum illa eſt facienda ſuper Corporali. 484. ſubtus Corporale aliquantulum ponenda. 485.& Purificatorio cooperienda. 487. a Subdiacono in Miſſa tenenda, & quo Ritu. 506. 512. cur tegenda Velo. 507. non tenetur in Miſſis Defunctorum, cur. *ibidem.* Acolytus ſi pro Subdiacono miniſtret, an Patenam tenere in manu poſſit. 513. abſtergenda, & accipienda ad *Pater noſter*, quomodo. 577.Ritus ſe ſignandi cum illa.*ibid.* in qua parte oſculanda. 580. quomodo Hoſtiæ ſubmittenda. *ibidem.* nunquam adhibenda loco inſtrumenti ad pacem dandam. 620.ejus forma. 1338.

Patenæ miniſteriales, quæ. 307.

Pater Noſter. Oratio Dominica uſurpata ab Apoſtolis in Miſsa, ex Chriſti documento. 575. a S. Gregorio I. Papa, ut poſt Canonem, vel a ſolo Sacerdote diceretur ſtatutum. 576. an ſit extra Canonem. *ibidem*.

Patripaſſiani Hæretici, cur ita appellati. 572.

Patroni Religionum in Oratione *A cunctis*, & in ſuffragiis, quomodo exprimendum nomen, & ordo. 183.

Patronus Eccleſiæ eſt primæ Claſſis. 114. an dicatur Symbolum in Miſſa. 221.

S. Paullinus Epiſcopus Nolanus uſum Campanarum in Eccleſiam invexit. 287.

S. Paul-

S. Paullus cur nominetur in prima parte Canonis. 547. ſemper Petro adjungitur. 570.
Paullus III. PP. Reginæ Polonorum nondum coronatæ indulſit oſculum Evangelii in Miſſa. 444.
Pax in Miſſa ſollemni quomodo danda, & accipienda. 620. & ſeq. laicis danda per inſtrumentum. *ibid.* nunquam a Diacono datur alicui. *ibid.* neque cum patena vice tabellæ. *ibid.*
Pacis dandæ Diacono a Celebrante Ritus. 623. & ſeq. Subdiacono a Diacono. 624. Choro a Subdiacono, & quo ordine. 625. Epiſcopo ſi non adſit Aſſiſtens danda a Diacono ante Subdiaconum. *ibidem*. Principibus laicis, vel Proregi, aut Gubernatori Provinciæ, vel Magiſtratus, per oſculum a Subdiacono danda. 625. ab Epiſcopo Celebrante Diaconus, & Subdiaconus accipiunt poſt Diaconos aſſiſtentes. 626. laicis nobilioribus, & Magiſtratui datur per inſtrumentum. *ibid.* inſtrumentum qua ex materia, & forma. *ibid.* dandæ Ritus. *ibidem*. ordo dandi pacem idem, ac in incenſatione. 626. in Miſſa Pontificali Aſſiſtens accipit a Celebrante, dat primum Diacono, & poſtea Clero. 629.
Pax a Clero ſtante danda. 259.
Pax in Miſſa privata quomodo danda, & quibus Ritibus. 583. & ſeq. ex inſtituto Apoſtolico dabatur olim per oſculum. *ibid.* cur per tabellam dandi mos inductus. *ibid.* vice Communionis quotidianæ oſculum pacis inſtitutum. *ibid.* dandæ in ea parte Miſſæ quis auctor. *ibid.* & ſeq. non danda in Miſſis privatis, cuique perſonæ, ſed valde inſigni uti Prælatis, ac Magnatibus. 584. apud quaſdam Eccleſias pax dabatur ad Offertorium: *ibid.* cur non danda in Miſſis Defunctorum. 586. neque Fer. VI. in Paraſceve. 1114. neque in Sabbato Sancto. 1182.
Pacis mentio cur fiat in Oratione Miſſæ Dominicæ 2. poſt Epiphaniam. 866.
Pax Domini in Miſſa Reſurrectionem Chriſti ſignificat. 259. tribuitur S. Ambroſio, & Cœleſtino P.P. I. 579.
Pax omnibus in Orientalibus Liturgiis olim pro *Dominus vobiſcum*. 168.
Pax tecum reſpondebatur olim poſt Epiſtolam, ſi ex Divo Paullo erat. 200.
Pax vobis, Pax Dei, cur uſurpetur ab Epiſcopo. 168. 424. ejus antiquitas. *ibid.* tribuitur Anacleto PP. *ibid.*
Pax huic domui. Salutatio Apoſtolorum fuit. 208.
Peccatorum genera novem, & quæ, & ideo novies dicitur *Kyrie* in Miſſa. 722.
Pectoris tunſio dum dicitur *Confiteor*, quid, & qualiter. 389. ad verba *Nobis quoque peccatoribus*. 569.
Pedules. V. *Caligæ*.
Pedum. V. *Baculus*.
Pedum ablutio. V. *Mandatum*.
Pelagius Papa I. decrevit hora nona celebrari in jejuniis. 250. ut apocryphum rejicitur Decretum illi attributum, ut memoria Defunctorum in omni Miſſa fieri debeat poſt elevationem Hoſtiæ. 554.
Pelagius Papa II. novem Præfationes, ut antiquas approbaſſe dicitur. 228. ejus Epiſtola, an Genuina. 230. negativa ſententia roboratur. 231. cantari Miſſam poſt
No-

Nonam in jejuniis inſtituit. 250. Præfationis de Trinitate mētionem fecit. 110. & approbavit. 1217. & 1223. Quadrageſimalem quotidie etiam in Dominicis. 887.

Pelvicula Hamularum qualis. 1338.

Pennazius Andreas Splendianus. 549. Hiſtoriam miraculi SS. Corporalis Bolſenæ acti edidit. 1225.

Pentecoſtes die prima Miſſa celebrata a S. Petro Apoſtolo. 30.

Pentecoſtes, ideſt quinquageſimus dies a Paſchate. 1198. quomodo, & anno Reſurrectionis Chriſti, Pentecoſtes potuit occurrere in Dominica. *ibid.* figura quietis numerus, & Jubilæi. *ibidem.* auctores qui de hac ſollemnitate tractant. 1215. Octavam habet. 1198. ea die S. Petrus primam Miſſam celebravit. 16.

Penula quid, idem ac Caſula uſurpatur, improbatur opinio, pro libro veteris legis penulæ nomen intelligendum. 37.

Peplum, Sudarium. V. *Velum Calicis*.

Pera. V. *Burſa*.

Per Evangelica dicta, &c. quo Ritu poſt lectionem Evangelii. 443.

Per Chriſtum Dominum noſtrum quinquies in Canone, quid. 570. cur concluſio brevis in iiſdem. *ibid.*

Per Dominum noſtrum, quando in fine Orationum. 196. ejus antiquitas. 197. cur. *ibid.* *Deus* appoſita vox, *& Spiritus Sancti*, an recens. *ibid.* alii modi concluſionum. 197. 198. cur manus jungendæ. 425. cur quinquies dicatur ſecreto in Canone. 545.

Percuſſio pectoris dum dicitur *Confiteor* qualiter. 389 ad *Nobis quoque peccatoribus*. 569.

Perfuſio. V. *Purificatio*.

S. Perpetuus Epiſcopus Turonenſis jejunium inſtituit in Adventu. 250.

Per omnia ſæcula ſæculorum, finis ultimæ Orationis ſecretæ, & initium Præfationis. 224. 227. 502. Vide *Præfatio*.

Perſpicilia ſuper Altare, nunquam tamen ſuper Corporale deponenda. 423. a conſecratione uſque ad Communionem non adhibenda, & ſi neceſſe ſit, quomodo. 552.

petaſus. V. *Campana*

S. Petrus Apoſtolus primam Miſſam celebravit Hieroſolymis in die Pentecoſtes. 29. auctor Liturgię Romanę. 41. 42. addidit tres Orationes. 170. *enim* in conſecratione. 551. Adventum non inſtituiſſe valide probatur. 817. Romę Quadrageſimam inſtituiſſe dicitur. 868. Paſcha in Dominica ex ejus auctoritate celebratur. 1193. ejus Planeta Pariſiis. 328. benedictio panis a S. Petro orta. 1313.

Phanon. V. *Manipulus*.

Phelonion. V. *Planeta*.

Phrygium. V. *Mitra*.

Phylacteria. V. *Crux pectoralis*.

Pileoli uſum in Miſſa a ſolo Papa conceditur extra Canonem, etiam Epiſcopis. 350. & ſeq. Parochi deferentes Euchariſtiam ad infirmos nec de die, nec de nocte uti eo poſſunt abſque ſpeciali diſpenſatione. 352. Epiſcopus non poteſt diſpenſare. 351. non deferri debet ab ullo in ſollemni Proceſſione Corporis Chriſti, quamvis longe ſit a Sacramento. 1237.

Pileus. V. *Mitra*.

Piſcina Sacra. V. *Sacrarium*.

S. Pius Papa I. Decretum edidit de Sanguine Chriſti, ſi ex negligentia Sacerdotis ceciderit. 778. Ritus non-

nonnulli ab eo ſuper hoc præſcripti, & pœnæ non ſunt in uſu. 778.
S. Pius Papa I. an Decretum ediderit de Paſchate celebrando poſt Lunam 14. primi menſis. 1200.
Pius Papa II. Roſam auream a ſe benedictam Senenſi patriæ ſuæ dono miſit. 895.
S. Pius Papa V. Eccleſiis Hiſpaniarum indulſit ut in Confeſſione *Confiteor Deo, &c.* adderetur nomen Patroni. 389. necnon nominari in Canone Regem. 537. Miſſam, & Officium VI. Dominicæ poſt Epiphaniam addidit. 868. Præfationem de Cruce dicendam a Dominica Paſſionis ſtatuit. 896. facultatem benedicendi populo ter in Miſſa privata Presbyteris abrogavit, ſed non in Miſſa ſollemni, 243. quod etiam prohibitum a Clem. VIII. *ibid.* Evangelium S. Johannis in fine Miſſæ regulariter legendum præſcripſit. 243. ut Corporale extra burſam deferatur diſpenſavit cum Hiſpanis. 305. Introitum Miſſæ privatæ in Vigilia Pentecoſtes addidit. 1198.
Placeat tibi Sancta Trinitas, cur ante benedictionem dicatur. 646. quo Ritu. 647.
Placeat in fine Miſſæ, antiquitus, & varius Ritus. 241. cur omittendum Fer. VI. in Paraſceve. 115.
Planeta, Caſula, Infula, Tunica, Cappa, idem. 328. forma ejus antiqua. *ibid.* & ſeq. quomodo mutari cœpit. 324. cur Caſula appellata. 329. poſterior pars a Diacono elevanda in elevatione Hoſtiæ conſecratæ. 329. quid ſignificat. 337. ejus partes elevantur a Miniſtris dum Celebrans incenſat. 415. dum ſedere debet. 420. a Miniſtro in elevatione SS. Sacramenti in Miſſa. 555. an ab eo oſculari debeat. 556. non elevanda Fer. VI. in Paraſceve. 1117. Proceſſioni Corporis Chriſti, pleriſque in locis interſunt Sacerdotes Planeta induti. 1073. an deficiente Pluviali Fer. V. in Cœna Domini, Celebrans cum Caſula debeat deferre Sacramentū ad Sacellū pro Sepulchro paratum. 1073.
Planeta cur non deponatur ad Veſperas in Sabbato Sancto. 1172. ejus forma. 1338. quomodo recondenda. 1345.
Planeta plicata, quibus diebus uti debeat Diaconus, & Subdiaconus. 278. & ſeq. & 821. & ſeq. cur. 279. in præcipuis Eccleſiis, & quæ ſint. *ibid.* quando in Miſſa, & quomodo ab utroque dimittenda, & reſumenda. *ibid.* in Miſſis de Adventu. 810. Ritus illam exuendi, & induendi. 821. in minoribus Eccleſiis Miniſtri uti non debent, ſed in Albis tantum miniſtrare. *ibid.* ejus uſus, & origo. 822. ac Ritus. 823.
Planetas S. Gordiani patris S. Gregorii Magni coloris caſtanei. 263. S. Petri Apoſtoli aſſervatur Pariſiis. 328.
Pluviale, & Cappa idem, forma. 272. 274. utriuſque vocis etymologia. *ibid.* ejus forma, & uſus. *ibid.* & 274. in quibus ſacris functionibus adhibeatur. 271. & ſeq. & cur. 274. in Proceſſionibus. 273. in benedictionibus. 274. in Laudibus, & Veſperis. *ibid.* poſt Miſſam Defunctorum. *ibid.* ab Aſſiſtente Celebranti. *ibid.* cur. 275. qua benedictione, benedicendum. *ibid.* cum Pluviali non adhibetur Manipulus. 276. quid ſignificet. *ibid.* deficiente Pluviali Stola ſuper

per

per Albam ſufficit. 276.
Pluviale cum defert Celebrans, Subdiaconus, & Diaconus a lateribus fimbrias elevant. 368. ejus forma. 1338.
Pluviale ſi non habetur in benedictionibus, quæ fiunt in Altari, Celebrans ſine Planeta, cum Alba, & Stola benedicit. 1007.
Pluviale, quando utatur Epiſcopus. 335.
Poculum Myſticum, Sanctum. V. *Calix*.
Poderis. V. *Alba*.
Pœnitentiam facere, idem, ac genuflectere. 256.
Pœnitentia publica olim quomodo. 879.
Politurgici dies, in quibus plures Miſſæ ab uno celebrabantur. 48.
Pollutio nocturna quando impediat, vel non celebrationem Miſſæ, & Communionem. 771. voluntaria per Confeſſionem purgata impedit ſolum ob congruentiam. *ibid.*
Pons Olbi ſeu Milvius, per quem Proceſſio, ſeu Litania major, ad S. Petrum tranſibat. 1205.
S. Pontianus PP. uſus Confeſſionis in Miſſa Romæ auctor. 385.
Populus per aquam in Sacrificio Vino miſcendam ſignificatur. 486.
Poſtcommunio, Oratio in Miſſa omittebatur, quando populus non communicabat; & loco illius addebatur Oratio ſuper populum. 604. non dicitur Fer. VI. in Paraſceve, & cur. 1115. neque in Miſſa Sabbati Sancti. 1171 1182.
Præceptis ſalutaribus moniti. Hæc Præfatio ad *Pater noſter* cur: videtur eſſe S. Cypriani, ſed tribuitur Sancto Gregorio. 575. Eadem cum *Pater noſter*, & *Libera nos*, cur alta voce Fer. VI. in Paraſceve. 1112.
Præceptum importat materiam gravem, & culpam læthalem. 782.
Præconium Paſchale. V. *Benedictio Cerei Paſchalis*.
Præfatio, Prælocutio ante Canonem. Origo. Author, & antiquarum numerus. 228. plures compoſitæ a Gelaſio Papa. 230. uſus a tempore Apoſtolorum. *ibid.* Diverſæ & plures apud varias Nationes, & SS. Patres. *ibid.* Pelagius Papa II. novem approbaſſe dicitur. 228. Epiſtola ejus haud genuina cenſetur. 230. & ſeq. Communis Gelaſio, ſive Gregorio tribuitur. 231. De B. V. inſtituta ab Urbano II. 231. Communes in Dominicis, & Feſtis pro Temporibus, niſi propriam habeant. 228. infra Octavam Nativitatis Domini in Feſtis. 229. & in aliis Feſtis, & Feriis privilegiatis. *ibid.* infra alias Octavas. 232. Decreta S. C. R. circa Præfationes. 132. de Feſtis proprias habentibus. *ibid* Ritus legendi Præfationē. 502. & ſeq. Triumphum Chriſti in die Palmarum deſignat. 723.
Præfatio, Ritus cantandi illam in Miſſa ſollemni, & quæ ſervanda a Miniſtris. 530. & ſeq.
Præfatio Quadrageſimalis ex Decreto Pelagii Papæ dicitur quotidiè. 887.
Præfatio in Miſſis Vigiliarum, & Feriarum majorum infra Octavas, qualis. 103. de Trinitate meminit Pelagius Papa II. *ibid.* quales Præfationes in Miſſis Votivis. 138. & ſeq.
Præfatio de Cruce, olim ante Palmas non dicebatur in Miſſa. 896. a Pio Papa V. ſtatutum a Dominica Paſſionis dicendam. *ibid.*
Prælati nullius, veniunt ſub nomine

Ordinariorum, non autem ſub nomine Epiſcoporum. 538.
Prælati in Choro non genufle&unt ad Confeſſionem.258. plures æquales, ſeu inæquales ſi Miſſæ interſint, quibus, aut cui deferendum Miſſale ad oſculandum Evangelium.440. qualiter thurificandi. 525.
Præparatio Sacerdotis ad Miſſam quotuplex, & qualis. 301. Recitatio Matutini cum Laudibus an obliget ſub mortali, variæ opiniones. *ibid.* Pſalmi 5. cur, & a quo hoc loco. *ibid.* cur ſeptem Orationes. *ibid.* ſi omittantur nullum peccatū. *ibid.* prælegenda Miſſa cur jubetur. 302. lavandæ manus. *ibid.* quando. 306. præparandus Calix quomodo.303.
Preſanctificatorum Miſſæ Ritus olim, & Ordo. 80.
Presbyterium. V. *Chorus*.
Presbyterium erogabatur a Pontifice in Stationibus, & cur. 1264.
Presbyterium: Aſſiſtentia in eo prohibetur perſonis Sæcularibus. 446.
Præſentia materiæ conſecrandæ neceſſaria, qualiter. 733.
Præſidi, & aliis Sæcularibus non porrigendum Evangelium ad oſculandum in Miſſa, nec dandum Baldachini uſum in Eccleſia, neque locum in Presbyterio. 446.
Præterita, aliquando, ut futura accipit, ac retrotrahit Eccleſia. 226.
Principibus magnis tantum traditur Evangelium ad oſculandum. 445.
Primicerius, licet dubitetur an ſit Dignitas in Proceſſionibus debet capere Pluviale ſicut Dignitas. 1243.
Priſcillianiſtæ jejunabant die Dominica. 838.
Privilegium de *Gloria in Excelſis Deo* in quibuſdam Calendariis circa quaſcumque Miſſas de B. V. falſo adſcriptum S. R. Congreg. 179.
Proceſſio quid. Origo. 273. Ordinariæ, & Extraordinariæ quales, & quibus Ritibus. *ibid.* harum auctor S. Johannes Chryſoſtomus. *ibid.* in iis Crux a Regularibus cum Velo pendente cur. 273.
Proceſſio Corporis Chriſti, an inſtituta ab Urbano IV. Papa. 1227. Alicubi ſit etiam per totam Octavam. 1228. nonniſi tamen ad illam quæ ſit ipſa die Feſti tenetur Clerus Sæcularis, & Regularis convenire. *ibid.* Eccleſia. & Altare, quomodo exornanda. *ibid.* in Sacriſtia quæ paranda. 1229. Canonici tenentur Sacras Veſtes induere, & Dignitates Pluvialia, etiam Epiſcopo non deferente SS. Sacramentum. *ibid.* Miſſa citius cantari poteſt. 1230. Thuriferarii duo. 1233. Ritus incenſandi, atque accipiendi in manibus SS. Sacramentum a Celebrante. *ibid.* & ſeq. Celebrans & Miniſtri non cantant, ſed ſubmiſſa voce hymnos dicunt, exceptis locis, ubi pauci Cantores ſunt. 1234. Ordo Proceſſionis. 1235. Tabernaculum non deferendum humeris Sacerdotum, ſed manibus Celebrantis. *ibid.* in Eccleſia Hiſpalenſi ex conſuetudine approbata a S. C. R. defertur ſuper machina pretioſa. 1235. Urbeveteri in machina argentea cum Sacro Corporali. *ibid.* Epiſcopus in Cathedrali deferre debet, & ſi impeditus primæ Dignitati competit. 1236. Decreta S. Congr. 1236. deferendum Sacramentum ab eo, qui celebravit. 1236. excipitur tamen Epiſcopus. 1237. Clerus quo ordine procedit. 1237. 1239. Regulares ante Clerum, & quo

& quo ordine. 1238. Cărores, & Muſici. *ibid.* Candelæ accenſæ ab omnibus regulariter deferendę. *ibid.* Cantiones vulgari ſermone nō convenit cantare. 1239. Intortitia octo juxta Baldachinum quomodo. 1240. Decreta S. R. C. circa Ritum Proceſſionis hujus. 1241. Confraternitatis SS. Sacramenti nonnulli Sodales poſſunt cum funalibus accenſis incedere hinc inde apud SS. Sacramentum. 1241. Priores ejuſdem non ante Baldachinum poſt Capitulum, ſed a latere Baldachini 1242. Abbates, quando plures, quomodo. *ibidem.* Decreta ſpectantia ad Proceſſionem. 1241. & ſeq. debet inchoare a Cathedrali, ſeu Matrice, & ad eamdem terminare. 1243. Canonici Collegiatæ, non debent incedere parati ſicuti Canonici Cathedralis. 1244. non poteſt Epiſcopus cogere Clerum totius Diœceſis ad Proceſſionem Corporis Chriſti. *ibid.* aſſocians Proceſſionem SS. Sacramenti gaudet Immunitate Eccleſiaſtica. 1244. ordo geſtandi haſtas Baldachini. 1245. Prælati poſt Celebrantem, cum facibus. *ibid.* non ſiſtendum ad ſingula Altaria, quæ per viam ſunt erecta. 1246. Religioſi non diſcedant ab Eccleſia, niſi poſt Benedictionem. 1247. nonnulla Decreta ſpectantia ad hanc, & alias Proceſſiones indicantur. 1356. ſub n. 8.

Proceſſio cum Palmis: ejus Ritus. 1015. & ſeq. Ordo. 1017. Celebrans & Diaconus capite tecto tenent ramos in manibus. *ibid.* Prælati poſt Celebrantem procedunt. *ibid.* Cantores Muſici laici ante Thuriferarium, Clerici poſt Crucem. *ibid.* Verſiculi *Gloria Laus* quo Ritu cantandi. 1019. eorum auctor dicitur Epiſcopus Aurelianenſis. 1018. quid myſtice in Proceſſione. 1021. Ritus ſi extra portam Eccleſiæ fieri nequeat. *ibid.* Ritus in minoribus Eccleſiis. 1029.

Proceſſio Fer. V. in Cœna Domini pro delatione SS. Sacramenti ad locum Sepulchri, non facienda extra Eccleſiam. 1042. Ritus *ibid.* ac ſeq. Ordo. 1046. & ſeq. Officia Diaconi cum ad Sacellum perventum fuerit. 1049. Epiſcopo celebrante Eccleſiaſtici Baldachinum deferunt induti pluvialibus albis, ſine Stolis. 1047. alias cum Cortis tantum. *ibid.*

Proceſſio in Feſto Purificationis cum Cereis, cur. 1267. Cereorum uſus tribuitur S. Eligio, & cur adhibeantur. *ibid.* an Romæ inſtituta a Sergio I. Papa. 1270. ante Sergium in Hiſpania, & Gallia vigebat. *ibid.* Ritus ſervandi in ea. 1281. in minoribus Eccleſiis. 1284.

Proceſſio Fer. VI. in Paraſceve, Ordo, & Ritus. 1095. & 1099.

Proceſſiones ad Stationem quomodo fiebant Romæ. 1263.

Proceſſio ante Miſſam ſollemnem. 360. 368.

Proceſſio olim ad cantandum Evangelium. 459.

Proceſſio ſollemnis aliquo certo die facienda, ſi cadat in Fer. VI. Paraſceves eo anno omittitur. 1123.

Proceſſio nocturna cum delatione SS. Sacramenti in Feretro nigris velleribus contecto abrogata. 1116. ubi tamen ſine gravi incommodo extirpari non poteſt, toleranda, ex Decreto S. C. Epiſcop. 1123. Venetiis ſervatur adhuc ex peculiari privilegio. *ibid.*

Pro-

Digitized by Google

Proceſſiones cur appellatæ Litaniæ. 1203.

Progreſſus e Sacriſtia ad Altare ad Miſſam ſollemnem quomodo ordinandus. 367. & ſeq.

Prophetiæ in Sabbato Sancto legendæ in medio Chori. 1156. olim ad inſtructionem Cathecumenorũ lectæ. 1158. varius circa numerum olim Ritus. *ibid.* Romæ olim 24. duodecim græcè, & totidem latinè. *ibid.* non moroſè, ſed expeditè & clarè cantandæ. 1159. cur ſine titulo. 1156. in Collegiatis, & Cathedralibus a quibus, & quo ordine. 1159. Cantica ſive Tractus quid. 1156. Orationes quid. *ibid.* antiquitus cantabantur in Ambone, vel ad Pulpitum, incipiendo a Digni oribus Chori. 1160. Ritus quoad Diaconum, & Subdiaconum, dum cantantur Prophetiæ, & leguntur a Celebrante. 1157. ſi Celebrans ſedere voluerit. quid. 1160.

Proſodia Verborum in Miſſali Romano. 1347.

Proſphora. Oblatio, Miſſa ſic appellata. 15. 23.

Prothonotarii non genuflectunt in Choro ad Confeſſionem. 258.

Prothonotarii non participantes, cum annulo celebrare non poſſunt. 334. Pileum apponere poſſunt ſuper inſignia. 339. de prohibitione annuli cum gemma. *ibid.*

Pſalmi CL. ante Miſſam olim canebantur antiphonatim. 171. conceditur a nonnullis id decretum fuiſſe a Cœleſtino Papa I. 172. cur quinque in Præparatione. 302.

Pſalmus pars Introitus. 171.

Pſichia appellatur Palla Calicis 205.

Publica cauſa, & gravis quæ. 180. ſi celebretur in violaceo non dicitur *Gloria*, neque *Credo*. *ibid.*

Pulpitũ Evangelii, Ambo, Analogium, Umbo, Lectorium, Dicterium, Tribunal, idem. Quid, & cur. 454. nudum pro Paſſione. 1084.

Pulvinar. V. *Cuſſinus*. Ejus forma. 1339.

Pulvis, & Cinis ſimul quid. 882.

Purgatorium eſt ſtatus Salutis animarum: & cur in Offertorio pro Defunctis dicatur, *Ne abſorbeat eas Tartarus &c.* 226.

Purificatio B. M. V. cur Hypante, ſeu Hypapante a Græcis dicta. 1267. coli cæpta Conſtantinopoli, & quando. 1268. Romæ recepta. *ibid.* cur appellatur Quadrageſima dies celebritatis Natalium. 1268. an ante Juſtiniani tempora, alibi in Oriente hoc Feſtum celebratum. *ibid.* an Romæ inſtitutum a Gelaſio Papa. 1269. Vide *Benedictio Candelarum*, & *Proceſſio in Feſto Purificationis*, ſi venerit poſt Septuageſimam quid. 1280. ſi in Dominica Septuageſimæ. 1281. vel in Sexageſima, vel ſi occurreret Feſtum Patroni, ſeu Titularis, vel eſſet Titulus Eccleſiæ, quid de Miſſa. 1282.

Purificatio Calicis poſt ſumptionem Sanguinis vino facienda, & quo Ritu. 591. & ſeq. Abſtemii, inconſulto Papa non debent ſine vino purificare Calicem. *ibid.* ſi voviſſent non bibere vinum, illo uti poſſunt quia urget præceptũ Eccleſiæ. *ibid.* non facienda in duabus Miſſis natalis Domini. 849.

Purificatio Pyxidis intra Miſſam facienda ante Calicis Purificationem, & Ritus. 611.

Purificatio aquæ, & vini Communicatis ſumenda poteſt offerri a Miniſtro. 616. in Miſſa ſollemni a Diacono miniſtranda Clero, Clericis ab Acolytho. 633.

Puri-

Purificatorium quid. 304. an ſit benedicendum. *ibid.* ac 309. Crux in medio illius pingenda. 304. ejus forma. 1339.

Pyxis, Vas mundum, Arca illuſtrationis, Ciborium parvum, Turris, idem. 355. a Diacono geſtari poterat. *ibid.* an neceſſe ſit eſſe ejuſdem materiæ, ac Calix. *ibid.* auro linienda. *ibid.* operculum quale. 356. velo, & quali, operienda. *ibid.* in Miſſa ſollemni a Diacono aperienda, & ſuper Altari collocanda. 506. in Conſecratione quo loco. 551. poſt ſumptionem Sanguinis reponenda in Tabernaculo. 592. ſi purificanda intra Miſſam quo tempore, & quomodo. 611. extrahenda a Tabernaculo, ponenda in Altari, ac reponenda quomodo. 612. & ſeq.

Pyxis. In Miſſa ſollemni ſi extrahenda e Tabernaculo, per Diaconum fiat. 631. ſi conſecretur clauſa ſuper Corporali, validè ſunt conſecratæ Particulæ. 733. & 763. debet tamen aperiri dum fit Oblatio. *ibid.* non eſt elevanda in Oblatione. 482. ex qua materia, & forma. 1338.

Q

QUadrageſima cur inſtituta ante Paſcha. 868. a curſu dierum uſq; ad Cœnam Dñi, & Paſcha myſticum. 869. ejus Ritus vetus, quoad initium jejunii in Fer. 4. & aliorum dierum. *ibid.* Myſticæ ſignificationes. *ibid.* cur. 46. diebus conſtet. 870. Ordo Dominicarum ejus, an Sanctus Gregorius addiderit quatuor dies à Fer. 4. Cinerum uſque ad Dominicam. 870. Mediolani initium Quadrageſimæ a prima Dominica, in Provincia vero a Fer. 4. Cinerum ſtatuit San. Carolus. 873.

Quadrageſima tempus Adventus Domini appellatum à Græcis. 819.

Quadrageſima ante Paſcha, a Græcis appellata Sancta, & Magna Quadrageſima. 819.

Quadraginta ſex annis ædificatum Templum Corporis Chriſti quomodo. 870.

Quatuor Tempora Adventus, Olim ter tantum ab Apoſtolis. 827. Calliſtus PP. uſum firmaſſe, & quatuor diſtinxiſſe dicitur. Et cur inſtituta. *ibid.* Miſſæ Ritus per ſingula. *ibid.* a Calliſto PP. id ſtatutum Decreto non probari. 828. in Sabbato hoc tantum ordinationes habitæ ſunt a S. Petro uſque ad Simplicium PP. & cur. 828. cur Dominica ſequens vacans appellaretur. *ibid.* olim tria tantum Tempora nempe quarti, ſeptimi, ac decimi menſis. 832. Miſſæ Feriæ IV. Quatuor Temporum quomodo ſi Feſtum aliquod occurrat. 833. ſi Fer. VI. vel Sabbato. 834.

Quatuor Temp. in Octava Pĕtecoſtes, cur jejunium Feſtivum celebretur. 1198. cur in Miſſa non dicatur *Flectamus genua*. 1216. Chorus non genuflectit ad Orationes, & de ſimplici Commemoratio ſine tertia Oratione. 1216. ſi Fer. 6, dicenda ſit Oratio *Deus Refugium* ex mandato Superioris, in quam aliam poſt commun. *eſt commutanda. ibid.* cur in Sabbato omittatur canticum trium puerorum poſt 5. Lectionem. 1199. ſi occurrat Feſtum Titularis, transferendum, vel Miſ-

ſa Votiva pro re gravi, duæ Miſſæ qualiter cantandæ. 1216.

Quatuor Temporum in Autumno jejunium decretum a S. Leone I. PP, 1220.

Quatuordecim Auxiliatorum Sanctorum nomina, & qualis Miſſa Votiva de eis dici poſſit. 120.

Quindecim Sancti cur nominentur in Miſſæ Canone ſecundo loco. 569.

Quinquageſima, a Teleſphoro PP. non fuit inſtituta. 872. ab ea olim jejunium Quadrageſimale inceptũ, & cur. 872. a Fer 2. illius hebdomadæ. 873. vocata hæc Dominica *Ad Carnes tollendas*, & *Carnisprivium*. 873.

Quinque Verba Conſecrationis cur hic numerus, 551.

Qui pridie, quàm pateretur, uſque ad Verba Conſecrationis tribuitur. S. Alexandro PP. 545. eſt periodus Apoſtolorum, in Liturgia S. Petri *ibid.*

Quirini Angelus Maria S. R. E. Cardinalis laudatur. 1193. Officium Quadrageſimale Veteris Eccleſiæ Græcæ in latinum vertit, ac erudiſſimis Diatribis illuſtravit. *ibid.*

R

Reges in Canone an nominandi. 433. Rex Hiſpaniarum in Hiſpania ex conceſſione Pii V. PP. nominatur. *ibid.*

Regula illa *de eodem bis non fit mentio in Miſſa* explicatur. 1300.

Regulares Collegiatæ tenentur ad Horas Canonicas, & Miſſam in Choro ex vi Regulæ tantum, & conſuetudinis. 783. cur appellentur Conventuales. 785. non comprehenduntur ſub Rubrica de duabus Miſſis Conventualib. ſicut Cathedrales, & Collegiatæ. *ibid.* an ſint rigoroſè Collegiatæ. 797.

Regulares. Provincialis aut Generalis in Eccleſiis ſuæ Provinciæ ſedere poteſt ad partem Evangelii, ut ſedet Epiſcopus, ratione loci tantum. 363. Regulares non Canonici non poſſunt uti Birreto. 342.

In Canone pro Epiſcopo Diæceſano non poſſunt nominare ſuos Generales. 537. & ſeq. an Regularium Eccleſiæ dici poſſint Collegiatæ, & quotidie in eis cantari debeat Miſſa Conventualis. 797.

Regulares ad Divinum Officium recitandum extra Chorum tenentur ex conſuetudine tantum. 783. an ex alio jure. 799. applicatio Miſſæ Conventualis eorum pro quibus. 798. non poſſunt applicare contra voluntatem rationabilem ſui Prælati. 804. non poſſunt accipere onera perpetua Miſſarum abſque licentia ſuorum ſuperiorum Generalis, aut Provincialis ſub quibus pœnis. 806. & ut ſexto quoque menſe ordinationes hujusmodi perlegantur in Miſſa. 807.

Regulares Parochi ſeu Curati tenentur Miſſam applicare pro populo diebus Dominicis, & Feſtis de Præcepto. 813. etiam Prælati pro ſuis ſubditis. *ibid.* Benedictio, ac diſtributio Cinerum in Eccleſiis eorum non pertinet ad Parochum, ſed ad regulares. 890. non poſſunt Campanas pulſare ante Cathedralem, ſeu matricem in Sabbato Sancto ſub pœna centum ducator. 1170. ſi vero habeant immemorabilem conſuetudinem pulſandi nulla habita ratione, an prius pulſatæ fuerint

rint in Cathedrali vel matrice, retinenda eſt. 1177. In Proceſſione ſollemni SS. Sacramenti quo ordine. 1238. deferũt Crucem cum Velo pendente. *ibid.* regulares non poſſunt Proceſſiones facere extra Eccleſiam in Fer. 5. in Cœna Domini, nec in Feſto Corporis Chriſti per Parochiam alienam. 1243. Proceſſiones ab eis intra quos limites. *ibid.* Epiſc. poteſt compellere regulares etiã per cenſuras, ut ad publicas Proceſſiones accedant. 1244.

Regulares, Inſignioribus eorum Eccleſiis uſus Planetæ plicatæ conceſſus. 279. participantes privilegia Soc. Jeſu: ſi Oratorium deputetur ad Miſſam celebrandam in ſuis Conventibus a Provinciali, alii Sacerdotes non Regulares poterunt in eo celebrare. 289.

Celebrantes in Oratoriis privatis Domicellorum diebus exceptis in Indulto vel &c. puniri poſſunt ab Epiſcopo. 293. In Cubiculis eorum privatis erigi non poteſt Altare ut celebretur Miſſa. 293.

Regulares Rochettum non deferant, niſi ſint ex tali ordine, cui competat. 317. non decet eos uti bireto niſi ſint Canonici Regulares (adde) & Clerici Regulares. 342.

Regulares, cogi non poſſunt ab Epiſcopo ut faciant commemorationem ipſius in Miſſæ Collecta. 166. Privilegium de *Gloria in Excelſis Deo* ſublatum a minoribus. 180. In Oratione. *A' Cunctis* quid circa patronos Religionis, atque Titulares Eccleſiæ. 183. Miſſæ illis particulariter conceſſæ dici non poſſunt a ſecularibus, neque in eorum Eccleſiis. 246. Decreta. *ibid.* excepta Miſſa S. Thereſiæ. 247. & Sancti Benedicti. *ib idem*.

Regulæ Miſſalis non ſunt pro caſu particulari, ſed pro Communibus. 398.

Reliquiæ Sanctorum. ubi adeſt corpus, aut inſignis Reliquia ejus de quo fit Feſtum dici debet Symbolum in Miſsa. 213. quæ cenſenda ſit Reliquia Inſignis. 213. ad hoc ut poſſit fieri Officium duplex. 220. ut in Miſsa dici poſſit *Credo*, non eſt neceſse ut Reliquia ſit expoſita. 221. Beati non Canonizati, ſi Reliquia inſignis adſit, poteſt dici Credo in Miſsa. *ibid.* in Conſecratione Altaris adhibendæ Sanctorum approbatorum, & cur, 282. in delatione Reliquiarum Sancti Anaſtaſii M. Perſæ ligna pulſata pro Campanis. 287. quomodo ſuper Altare exponendæ, non ſupra locum Sacramenti. 289.

Reliquiæ Inſigni Sancti de quo fit Feſtum expoſitæ in Altari, quæ inclinatio a Celebraturo tranſeunte. 348. Altari cum Reliquiis adornatum. *ibid.* Choro. 349. Altari, a Sacerdote redeunte ab Altari. *ibid.* ſi in Altari ex diſpenſatione Apoſtolica non ſint, quid omittendum a Celebrante. 396. & ſeq. In Altari expoſitæ quomodo incenſandæ. 411. & ſeq. ſi ſint Inſignes in medio Altaris duplici ductu poſt Crucem. 412. in translatione ſollemni duo Thuribula. 527. & 1106.

Reliquiæ SS. aut Imagines non ponendæ inter Candelabra in Dominicis Quadrageſimæ. 894. præter 4. Dominicam. *ibid.* a Sacerdote cum Stola & luminaribus deferendæ ad Altare, & ab Altari in Sacriſtiam. 1051.

Remirus Aragoniæ Rex, coacta Synodo abrogari curat Officium Mozarabi-

zarabicum, & Romanum ſubſtitui. 55.

Requieſcant in Pace in Miſsa ſemper in plurali numero. 238. 639. cur verſus Altare. 637. 639. In Miſſis ſolemnibus, a Diacono, & quo Ritu. 644.

Res ad uſum Miſsæ quæ non ſunt uſui amplius, comburendæ. 773. an ſint benedictæ, nec ne, non tenetur Sacerdos interrogare ſemper. *ibid.*

Res gravis ad Cantandam Miſsam Votivam in Dominica, & duplici, quæ ſit. 115. 140. non eſt profeſſio Religionis. 117. & 140.

Reſponſoria ab Italis inventa. 203. a quo certè ignoratur. *ibid.*

Reverentiæ in Miſsa, quot ſpecies. 342. profunda capite cooperto Cruci in Sacriſtia à celebraturo, ſi deferat Calicem; aliàs ſi non deferat. 344. quæ Reliquiæ Inſigni expoſitæ in Altari. 348. Altari cum Reliquiis adornatum. *ibid.* Choro, & alii Sacerdoti redeunti. 349. Prælatis, & magnatibus. *ibid.* ſi non deferat Calicem quomodo, cuicumque. 350.

Cruci in Altari profunda. 356. depoſitioni SS. Sacramenti ſi Cardinalis, aut Epiſcopus loci aſſiſtat, quando facienda &c. reverentia a Celebrante, & aliis. 1259.

Riccha. V. *Rocchettum*.

Ritualis, ac Cæremonialis diſtinctio. 6.

Ritus, ac Cæremoniæ, quæ differentia. 5. Ritus quid propriè. 5. Miſſæ eſſentiales, & accidentales, qui. *ibid.* latè magis patet, quàm Cæremonia. *ibid.* Ritus regulariter conſiſtunt in Verbis, & precibus. 6. qui ſunt partes ordinariæ, & extraordinariæ Miſsæ. *ibid.* memorati a D. Paullo Apoſtolo. 25. a S. Clemente Papa. 26. & a Canonibus Apoſtolorum. *ibidem*. Ex D. Baſilio. *ibid.* & teſtimonio priſcorum Summor. Pontificum. 27. non poſsunt mutari Ritus, & Ordo Miſsæ præſcripti. 773.

Ritus quando in Miſsali, & Cæremoniali diſcrepant, quid. 1147.

Ritus ac Cæremonias approbatas ab Eccleſia contemnentes a Sacro Tridentino Concilio anathemati ſubjiciuntur. 28.

Rochettum, *linea Pontificalis* Ephod idem. 315. *Riccha* etiam dictum, & ſupparus, ac *Subucula*. *ibid.* ejus Etymologia. *ibid.* ejus forma. 316. a Regularibus tantum ejus ordinis, cui competat, deferri poteſt. 317.

Rogationes. *V. Litaniæ minores, & Litania major*.

Roſa aurea benedicitur a Papa, & ab eo defertur eundo, ac redeundo a Cappella in Dom. 4. Quadrageſimæ. 895. quid. *ibid.* olim fiebat hæc Cæremonia in Eccleſia S. Crucis in Hieruſalem. *ibid.* alicui magno Princip. mitti ſolet. *ibid.* ejus antiquitas ante S. Leonem PP. IX. cui penſionem annuam pro expenſa Roſæ ſuper redditus Monaſter. S. Crucis Lotharingiæ impoſuit. *ibid.* varii Principes quibus dono miſſa fuit. *ibid.* Auctores qui de illa tractant. *ibid.*

Roſarii Miſſa. V. *Miſſa SS. Roſarii*.

Rotunditas Hoſtiæ, Patenæ, & Calicis quid. 480.

De Rubeis Bernardus Maria Ordin. Prædicatorum laudatur. 61.

Rubeus color quid indicet, & quibus in Feſtis ſit adhibendus. 265.

Rubrica quid, & unde dicta. 1. ad leges Miſſalis cur ſic appellata. *ibid.* hujus vocis antiquitas, & in Miſſalibus quando. 2. Generales quæ,

quæ, & quot. *ibid.* earum collector Jo. Burchardus. *ibid.* aliæ additæ cui tribuendæ. *ibid.* quando imprimi cœptæ in Miſſali. *ibid.* præceptivæ, ac directivæ. 3. earum materia quæ. *ibid.* addere Rubricis gravius eſt, quàm aliquid omittere. 780.

Rubricæ, qui aliquid addit *graviter peccat*, quot ſunt, & quales. 782. 788. preceptivę ſunt in quibus DD. concordãt eſſe de re gravi ſub mortali.*ibid.* In Miſſis Conventualibus Cathedralium, & Collegiatarum aliquæ ſtrictioris juris ſunt. 782. & 791. dubiæ Rubricæ quæ ſint. 783. directivæ tantum quæ. 785. nihil Rubricis addendum, mutandum aut detrahendum prohibetur a Concilio Trindentino. *ibid.* an omnes Rubricæ Miſſalis obligent ſub pec. mor. a. 786. *& ſeq.*

S

Sabaoth vox Hebraica. 176.

S. Sabba auctor dicendi Triſagii græcè Feria VI. in Paraſceve. 1089.

Sabbatum cur B. M. V. dicatum. 107.

Sabbatum Sanctum, cur Sanctum appellatur. 1127. nullum habet Officium proprium. *ibid.* in eo jejunandum. 1128. Altàre majus, & alia quomodo paranda. 1130. Credentia quomodo inſtruenda. 1131. Ritus ſervandi uſque ad benedictionem Cerei. 1130. & ſeq. Ritus benedictionis Fontis. a 1162. ad 1168. ubi non eſt Fons Baptiſmalis, Ritus Litanias cantandi. 1168. Miſſæ Ritus, & Ordo. 1169. & ſeq. an aliæ Miſſæ præter ſollemnem in Sabbato Sancto celebrari poſſint. 1172. ſtatuitur negativa ſententia ex Decretis emanatis 1186. ſi occurrat Feſtum Annunciationis trãsferatur in totum ad Feriam II. poſt Dominicam in Albis. 1187.

Sabbatum Sanctum, qua ætate inducta diſciplina ordinandi. 836. & ſeq. refellitur Epiſtola Pelagio attributa ſuper ordinatione Epiſcopi facienda in Sabbato Sancto. 838.

Sabbatum in Albis, cur ſic appellatum. 1194. cur pluries *Alleluja*. *ibid.*

Sabbatum Pentecoſtes. V. *Vigilia Pentecoſtes*.

Sabbatis Adventus non impeditis non ſit Officium de S. Maria, ſed Miſſa principalis dicitur de eadem, & quo Ritu. 825. ſi occurrant quatuor Tempora, vel Vigilia, quid in Miſſa.

Sabinianus Papa dicitur ſtatuiſſe pulſationem Campanæ ad Horas Canonicas. 287.

Sacerdos cur ita appellatur. 302. virtutes in veſtibus notatæ. 335. coram Papa etiam illi dicitur *Tibi Pater*, & *Te Pater*. 390. cum Stola e collo pendente communicat. 629. 1032. obligationes ejus circa Miſsã 801. & ſeq.

Sacerdos de Sacriſtia procedens ad Altare ſignificat verbum de ſinu Patris procedens ad Paſſionem. 722.

Sacramentum in Miſſa Celebrans cur integre ſumere teneatur. 587.

Sacramenta pueris etiam diſpenſantur a ſolis Miniſtris rationali modo agentibus. 758.

Sacramentalia Miſſæ, quid. 5. V. *Miſſale*.

Sacramentorum Codices, & libri. V. *Miſ-*

V. *Miſſale*, *Gelaſius PP.* & *Gregorius PP.*

Sacramentorum liber, in quo Evangelia, & lectiones ordinantur a S. Hieronymo; ejus hortatu a Damaſo Papa in Romanam Eccleſiam introductus. 10.

Sacramentorum Eccleſiæ Gallicanæ liber editus a Mabillonio. 64.

Sacrarium in quo projiciendæ præſcribuntur multæ res a Rubricis eſt Piſcina Sacra. 779.

Sacrificium Euchariſticum communiori vocabulo *Miſſa* appellatum. V. *Miſſa*. Dicitur etiam *Collecta*, *Dominicum*, *Agenda*, *Communio*, *Oblatio*, *Liturgia*, *Mytagogia*. 22. *Synaxis*, *Anaphora*, *Proſphora*. *Oeconomia*. 23. eſt omnium Myſteriorum maximum, a Chriſto Domino, & cur inſtitutum. 25.

Sacrificium duobus modis conſiderari poteſt. 1349.

Sacrificii applicatio. V. *Miſſæ applicatio*. Celebrans de valore ejus participat in majori quantitate. 540. eſt ſatisfactorium, meritorium, & impetratorium. 541. ſuppleri poteſt, ſecluſo ſcandalo, etiam ab excommunicato, irregularique Sacerdote. 774.

Sacriſtia ſi deficiat unde Paramenta Sacra ad Miſſam ſumenda. 314. & 354.

Sal cur adhibeatur in benedictione aquæ. 1310. cur ter in eam mittatur unica forma. *ibid.* & 1318.

Salis mica, & olei ſtilla adhibita in pane conſecrando a Syris, & Neſtorianis. 33.

Sala Robertus Ord. Ciſtercienſis Reformatæ Congreg. laudatur. 61.

Salomonis nomen cur taceatur ante Lectiones, & Epiſtolas ex ejus libris deſumptas. 200.

Salutare aperto capite alios Sacerdotes in Sacriſtia ſtantes Celebraturus an debeat antequam accipiat manu Calicem. 343.

Salutatio Angelica pulſanda cum crotalo poſt Veſperas Fer. VI. in Paraſceve. 1121.

Sancti occurrentis Miſſa, an dici poſſit a Sacerdote, qui tenetur Miſſam dicere pro Defunctis. 1349. & ſeq.

Sancti, pro iis, qui tales olim credebantur Miſſa pro Requie eorum celebrari conſuevit, & quomodo. 91.

Sanctorum memoria, de quibus agitur, devotionem in Miſſa excitat. 1349. interceſſio eorum prodeſt animæ pro qua celebratur. 1350.

Sanctorum Miſſa in Feſtis propriis admittit *Gloria in excelſis* licet Officium non fiat. 176.

Sanctorum Commemoratio in Canone. 544. ante conſecrationem cur. *ibid.* Catalogus eorum a quo. *ibid.* quot nominantur. *ibid.* non Confeſſores. *ibid.* qui ultimi in martyrio fuerunt non ſunt ultimi nominati. *ibid.* non ideo alii Sancti excluduntur a Canone. *ibid.* cur Patriarcharum, & Prophetarum non fit memoria. 546. cur poſt conſecrationem 15. nominentur, octo viri, ſeptem mulieres, & quomodo in horum nonnullis verificentur illa verba, *Apoſtolis*, & *Martyribus*. 569.

Sanctimoniales non poſſunt tangere Corporalia, & pallas poſt uſum. 305. an peccent lavantes ea ſummis digitis. 313.

Sanctus, Sanctus, &c. in fine Præfat. Hymnus triſagius, ſeu Angelicus. 228. Victorialis, Triumphalis, Cherubi-

rubicus, & primævus dicitur. *ibid.* a quo decretum dici in Miſſa. 229. & quid. *ibid.* non debet omitti a Celebrante in Miſſa ſollemni. 530. pulſandæ Campanæ majores dum canitur. & Campanula in privata. *ibid.*

Sanctum Sacrificium, & Immaculatam Hoſtiam additum a S. Leone I. Papa. 565.

Sandalia. V. *Caligæ*. Eorum forma. 1341.

Sandinus Antonius Diſſertatio ejus de perpetuo azymorum uſu in Eccleſia Latina. 32.

Sanguis Chriſti olim a Diacono miniſtrabatur. 511. an plus gratiæ accipiatur in ſumptione. 591. poſt ſumptionem Calicis aliquantiſper orandum. 593. ſpecies ſi comburendæ, quomodo. 775. cum exſiccantur deſinit ibi eſſe Chriſtus. 776.

Sanguis Chriſti ſi congeletur in Calice, quid. 777. ſi quomodocunque, & ubicunque ceciderit, quid. 777. ſi ſupra barbam Celebrantis, hæc pluries lavanda. 778. ſi totus Sanguis effundatur, quid. *ibidem.* cur non ſervetur cum Hoſtia Fer. V. in Cœna Domini. 1031.

Sapientiæ titulus communis eſt lectionibus Proverbiorum, Canticorũ, & Eccleſiaſtici in Miſſa. 199.

Scholaſticus an auctor Canonis. 235. putatur fuiſſe Gelaſius Papa I. 233.

Scholaſtici munus Eccleſiaſticum olim 235. ſapientes olim ſic appellati. *ibid.*

Sclavis Officia Divina, & Miſſam propria lingua celebrare ſpecialiter indultum a Johanne Papa VIII. 38.

Scrutinia ad Catechumenos olim quot in Eccleſia Romana fiebant in Quadrageſima, & quibus diebus, & ordine. 87. & 895. an fierent apud alias Eccleſias. 88.

Scyphus vas aquæ proprium pro Miſſa. 287.

Secala non eſt triticum. 734.

Secretæ in Miſſa cur, & quæ. 253. quomodo. 254. aliæ non addendæ. *ibid.* Ritus eas legendi. 501. Tabellæ ſecretarum. 286. quales. 1339.

Sedere in Miſſa ſollemni, quomodo, & quando poſſit Celebrans. 260. omnes in Choro ſedent dum cantatur Epiſtola, præter Acolythos. 260. Celebrantes in ſcamno juxta Decretum. 363. non in ſede brachiata. *ibid.* quando ad *Kyrie* dum canitur. 418. ordo procedendi ad ſcamnum. *ibid.* & 420. ſedendi Ritus. *ibid.* an ſedentibus Celebrante, & Miniſtris, ſedeant etiam Clerici, & Cæremoniarius in ſcamnulis. 421. & quomodo. *ibid.* ſedere, aut ſtare dum cantatur Symbolum. 469. Celebrans, & Miniſtri ſedere debent in ſcamno non in ſede coriacea. 849. procedere, & recedere debent aperto capite. *ibid.*

Sedes Epiſcopalis quomodo. 713.

Sepulchrum Chriſti, locus ad deponendum Calicem cum Hoſtia reſervanda pro Fer. VI. in Paraſceve. 1042. debet eſſe diſtinctus ab Altari, in quo celebratum eſt. *ibid.* quomodo exornandus. *ibid.* & 1044. cur non adhibendi panni nigri. 1042. Calix intra Capſulam eminenti loco poſitam deponendus. 1044. Reliquiæ, & Imagines non adhibendæ, niſi Angelorum. *ibid.* Ritus adhibendi in delatione, depoſitione, atque extractione Sanctiſſimi Sacramenti ab eo loco. 1042.

1042. & ſeq. ubi non aſſervatur SS. Sacramentum, nec celebratio Miſſæ in Feria V. Cœnæ Domini, nec aſſervatio SS. Sacramenti in Sepulchro licet. 1123.

Septuageſima, eſt quaſi curſus 70. die- dierum uſque ad Sabbatum in Albis. 868. quid ſignificet. 869. initium habuit a Græcis, & cur. 874. Romæ introductus Ritus cur. *ibid.* termini breviores, & longiores pro hac Dominica, qui. *ibid.* cur cantica lætitiæ omittantur. *ibid.* Ritus Miſſæ quoad Orationes, Graduale, ac Tractus. 874. V. *Dom. Septuageſimæ*.

Sequentia, Proſa, Jubilatio, idem. 156. 205. quis earum auctor. 204. Defunctorum variis auctoribus attributa. *ibid.* impropric di. cta. 156. & 205. quando inducta, & quando dicenda. 157. pluribus attribuitur. *ibid.*

Sequentiæ Paſchalis auctor. 204. Pentecoſtes. *ibid.* Corporis Chriſti. *ibid.*

Sequentia Miſſæ propriæ SS. Nominis Jeſu, *Lauda Sion, &c.* non dicenda, niſi a Fratribus Minoribus S. Franciſci. 867.

Sequentia Sancti Evangelii, ante Evangelii lectionem, quid. 208.

Seraphim in Præfatione, neutrius generis. 228.

Sergius Papa I. ut ter cantaretur a Clero, & Populo *Agnus Dei, &c.* in Miſſa, & cur. 582.

Sergius Papa Thuribulum aureum ad Imagines S. Petri ſuſpendit. 406. an Proceſſionis in Feſto Purificationis fuerit inſtitutor. 1270.

Sermo pro Defunctis. V. *Oratio pro Defunctis*.

Sexageſima quid, & cur. 869. cur in Collecta fiat de S. Paullo ſine Collecta S. Petri. 871. cur nominetur etiam in Oratione *A cunctis. ibid.*

Sigillum cum inſcriptione: *Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, dona nobis pacem*, a B. V. M. datum cuidam, & portandum in ſignum pacis. 582.

Signat, vel *ſignat ſe*, cum habetur in Rubricis ſemper de ſigno Crucis intelligendum. 790.

Silentium in Miſſa, quid. 253.

Silverius Papa velari Patenam juſſit. 506.

S. Silveſter Papa Dalmaticæ uſum Diaconis Eccleſiæ Romanæ tantum conceſſit, & cur. 277. & uſum pallæ linoſtimæ Diacono, & cur. 280. inſtituit Altare eſſe lapideum, & cur. 282. an decreverit non celebrandum niſi in Altari lapideo. 291. ungi Calices juſſit. 304. uſum Dalmaticæ Epiſcopis conceſſit. 331. Ferias quintas in Quadrageſima feſtivas habuit. 887.

Silveſter Papa II. Mitram conceſſit Abbati S. Savini Placentiæ. 332.

S. Simeon Syracuſanus Treviris incluſus, ejus vitæ ratio, ac Liturgia. 62.

Simplicius Papa ordinationem habuit menſe Februario. 828.

Siniſtrum latus, cur a ſiniſtro ad dexterum ſe vertit Celebrans. 425.

Siricius Papa creditur auctor *Communicantes*. 544.

S. Sixtus Papa I. decrevit ut Hymnus Angelicus, Triſagium alternatim concineretur in Miſſa. 229. ut ſacra vaſa ab aliis, quàm a Sacris Miniſtris non tangerentur. 308. orandum pro Mortuis in Miſſa. 567.

Sixtus II. Papa decrevit nonniſi in Altari celebrandam eſſe Miſſam. 282.

Sixtus Papa IV. Quercus aureæ ramum

mum

mum in ſignum gentilitii ſui ſtemmatis Cathedrali Savonæ patriæ ſuæ dono miſit . 895.

Spiritus Sanctus, cur ad eum non dirigatur Collecta, Hymni vero, & Sequentia ſic. 196.

Sixtus Papa V. addidit Symbolum in Feſto S. Bonaventuræ. 213.

Soleæ. V. *Caligæ*.

Sollemnitas ex unica Oratione in Miſſa deducitur. 194.

Sollemnitates. V. *Feſta*.

Sponſorum benedictio in Miſſa. Vide *Nuptiæ*.

Standum in Choro ad quæ in Miſſa. 261. a Miniſtris in Miſſa ſollemni dum canitur *Kyrie*. 418. dum Celebrans intonat *Gloria*. 419. dum dicit Orationes, cur. 425.

Stare, ſollemnitatem ſignificat. 261.

Statio Eccleſiaſtica, quid, & unde dicta. 1221. aliquando accepta pro jejunio voluntario, pro ſtatu orantium, & pro die illo quo jejunabatur. 1262. Stationes appellatæ Eccleſiæ, & ſtationales dictæ, cur. *ibid.* ad has Romæ Clerus ſollemniter, aut privatè convenire poterat, præcedente Collecta, & Indictione. 1263. Proceſſiones ſollemnes ad Stationes quomodo. *ibidem*. Albi extra Urbem fiebant Stationes Sacræ. 1263. Romæ antea vagas Sanctus Gregorius I. Papa certis Baſilicis fixit. 1263. Natalitiæ Sanctorum in Cœmeteriis quales. *ibid.* aliorum dierum quales. *ibid.* ac ſeq. earum antiquitas. 1264. indicebantur ab Archidiacono in publica Miſſa, & aliquando a Notario. *ibid.* Pontifex ad eas in ſella geſtatoria præeunte Cruce ſtationali portabatur. 1264. Presbyteria erogabantur. *ibid.* uſus Stationum in Occidente tantum cognitus fuit. *ibid.* Ritus Stationum potiſſimus in Miſſis, cum jejunio, & Proceſſione. 1221. Eccleſiæ, & loca hodie Romæ quot ordinata a S. Gregorio. *ibid.* Bonifacius VIII. Papa confirmavit Indulgentias a Prædeceſſoribus conceſſas, addiditque annum unum, & dies 40. aliæ ſtationales Eccleſiæ additæ. *ibid.*

Statio, non eſt Feſtum, neque commemoratio, neque quid votivum, unde de eodem bis fieri poteſt in eodem Officio. 871.

S. Stephanus Prothomartyr eſt primus cui Feſtum in Eccleſia conſecratum fuit. 856. cur poſt Natalem Domini. *ibid.* Translatio ejus Corporis prima facta fuit 26. Decembris. *ibid.* cur Romæ Feſtum Inventionis celebretur 2. Auguſti. *ibid.* cultus ejus in Occidente quando. *ibid.* lapis unus ex eis, quibus obrutus fuit, Anconam delatus ſtatim poſt martyrium. *ibid.*

S. Stephanus cur in Canone ante Mathiam, & Barnabam Apoſtolos. 569.

S. Stephanus Papa ei tribuitur Decretum de *Gloria in excelſis* in Dominicis. 176. veſtes ſacras, & honeſtas Sacerdotales juſſit. 262.

Sternutantibus cur dicatur *Deus te adjuvet*. 1195.

Stipendia Miſſarum. V. *Miſſæ applicatio, & Stipendium*.

Stola, Orarium, idem; Diacono data ab Apoſtolis tanquam de ſubſtantia ordinationis ejus. 280. cur a ſiniſtro ad latus dexterum. 281.

Stola cum Alba in modum Crucis geſtanda. 276. ſoluta, & pendens a collo hinc inde ſi cum Superpelliceo, vel Pluviali, aut ſine eo adhibea-

beatur. 276. ejus forma. 1339.

Stola muliebris veſtis Matronarum ad talos demiſſa. 325. aliquando pro tunica vulgari virorum accepta, & candida in ſacris literis. *ibid.* in ſacris miniſteriis in faſciam dependentem e collo immutata ejusque forma. 320. 325. auctores de illa pertractantes. 326. *Orarius*, vel *Orarium* cur appellata. 320. 326. *Palla linoſtima*, & *Pallium linoſtimum*. 326. ejus uſus in miniſterio Sacramentorum. 320. Diacono data ab Apoſtolis tanquam de ſubſtantia ordinationis. 280. & a S. Zoſimo ex Decreto. 326. quomodo induenda a Presbytero. 302. a Diacono. 320. & 326. deoſculanda antequam collo imponatur. 320. cur ab Epiſcopo non ducatur ante pectus ad formam Crucis. *ibid.* & 327. id etiam Abbatibus convenit quando pontificaliter celebrant. 328. decem ſignificat. 337. Romæ Stola cur non utantur Concionatores. 465. Stola indutus non debet aſſiſtere alteri Sacerdoti. 1259.

Stola ſuper Alba debet geri in forma Crucis, & ſolius Epiſcopi eſt ante pectus pendentem ſuper Albam deferre. 1318.

Stola latior ad uſum Diaconi. 278. 280. ejus uſus recentiſſimus. 823. Stola rigoroſe non eſt appellanda. *ibid.* ejus forma, & uſus. 824.

Subbirretum mitrale cujus formæ. 1341.

Subbirretum non ponendum ſuper Altare. 482.

Subdiaconi munera in Miſſa ſollemni. V. *Miſſa ſollemnis* per ſingulas ejus partes.

Subdiaconi olim ſola Alba utebantur. 823.

Subdiaconus olim in Hiſpania Evangelium in Miſſa ſollemni legebat. 208. in albis tantum miniſtrabat ævo Sancti Gregorii PP. 277. non tangebat olim vaſa ſacra, & quando illi conceſſum. 304.

Subdiaconus munus cantandi Epiſtolam non habet ex conſecratione: & quando illi tributum. 449. nunc illi ſoli convenit. *ibid.*

Subdiaconus, & Diaconus ſignificant SS. Patres vicinos Nativitati Chriſti parantes viam Domini. 722. Subdiaconus etiam Johannem Baptiſtam. *ibid.*

Subdiaconus tenens Patenam in Miſſa, an aſcendere debeat ad Altare, ad dicendum *Sanctus* cum Celebrante. 531.

Subſtantiæ tres in Chriſto, Corpus, Anima, & Divinitas. 572.

Subſtrati quæ Claſſis Catechumenorum. 77.

Subtile. Vid. *Tunicella*.

Subucula. V. *Tunicella*.

Succentor vox antiqua, idem ac cantor habetur, inter Dignitates Cathedralis Averſanæ. 1020.

Succinctorium quid. Solus Papa utitur, & quomodo. 334.

Sudariolum ad extergendum nares non ponendum ſuper Altare, ſed potius deferendum ſub Planeta Cingulo pendens. 288.

Sudarium. V. *Manipulus*.

Suffitorium. V. *Thuribulum*.

Suffraganeus ſedens in Presbyterio ad Concionem, diſtinctè, a Canonicis ſalutandus eſt a Concionatore. 466.

Suppedaneum Altaris quotidie mundandum. 1342.

Supellectilis Sacræ cujuſcumque forma. 1335. quomodo mundandæ. 1342.

Su-

Superhnmerale. V. *Amictus*.

Superpelliceum, Cotta, idem cur ſic appellatum. 316. Sacris omnibus Miniſtris commune, forma, uſus, & Myſteria. *ibid.* Cotta unde. *ibid.* ejus forma. 1339.

Supra quæ propitio &c. ex Liturgiis S. Petri, & aliorum. 565.

Surſum Corda: ex Jeremia. 228.

Suſcipiat Dominus &c. a quo, & quo Ritu dicendum. 501. non dicitur Fer. 6. in Paraſceve. 1113.

Symbolum quid. 211. quotuplex. 114. Apoſtolorum quale & quid. 211. an primis tribus Eccleſiæ ſæculis adhibitum in Miſſa. 215. Nicænum an recitari in Miſſa juſſerit Marcus PP. vel Damaſus. *ibidem*. Conſtantinopolitanum hodie in Miſſa legitur, cum additione *Filioque* an ex Decreto Damaſi. 211. 217. a quo tempore apud Græcos, Hyſpanos, Gallos, & Germanos. 215. 216. apud Romanos legebatur tantum non decantabatur. 216. & ſeq. decantari cœpit jubente Benedicto PP. VIII. hortante S. Henrico Imp. *ibid.* varie recitatum. 217. *Filioque* a quo primum addita particula, & quando confirmata & recepta ab Eccleſia Romana. 217. dies, & Feſta in quibus recitandum eſt in Miſſa, & cur. 210. & per ſeqq. uſque ad. 223. Decreta. 223. in tribus Miſſis Natalis Domini ſollemnibus quomodo genuflectendum eſt ad *Incarnatus eſt*. 848.

Symbolum, eſt Fidei Profeſſio manifeſta. 723.

Symbolum cur dicatur ratione Dominicæ in Feſtis, quibus non competit 860. cur non dicatur in Miſſa Sabbati Sancti. 1171. dum cantatur a Choro Celebrans non proſequatur Miſſam. 794.

Symbolum quo die Competentibus tradebatur, quo Ritu, & ordine. 88. Romana in Eccleſia quando. *ibid.* in Africana. *ibid.* quomodo reddebatur. *ibid.* an traderetur Nicænum vel Conſtantinopolitanum. 90. utriuſque differentia. *ibid.*

Symmacus PP. juſſit ut omni die Dominico, & in Natalitiis Martyrum in Miſſa diceretur *Gloria in Excelſis Deo &c.* 177.

Synaxis. Miſſæ Sacrificium. 23.

Syndon. V. Corporale, Linteum, & Velum Subdiaconi.

Syndon ad Oblationes excipiendas. 489.

Syndones. *V. Mappæ*.

Syri a ſexto ſęculo in Azymo Conſecrabant. 33. abuſus quorundam Monachorum circa Euchariſtiam conditam ad veſcendum potius. 33.

Syro-Chaldaica lingua qua Chriſtus Dominus loquebatur, qualis erat. 39. Evangelium S. Matthæi eadem conſcriptum. 40.

T

T Eſt figura Crucis Chriſti, & ideo ab eo initium Canonis. 533.

Tabacum ſumptum per nares, aut in fumo, vel etiam in folio (niſi ex induſtria, aliqua ejus particula trajiciatur in ſtomachum) Jejunium naturale non ſolvit. 770.

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ noctis. 1329.

Tabella Sacra ad dandam pacem, quæ

583. cur adhibita *ibid.* cum velo, & quando tergenda ſit cum eodem. *ibid.* ac ſeq. forma ejuſdem. 1339.
Tabella Secretarum, *In principio*, & *Lavabo* in Altari ad Miſſam. 286. ex quo ligno, & qualis. 1339.
Tabernaculum SS. Euchariſtiæ, Conopæo veſtiendum. 289. Immobile Paſtophorium dictum. 351. antiqui forma & materia. *ibid.* ejus forma, & quomodo exornandum. 1339 clave claudendũ. 613. in Miſſà ſollemni Defunctorum velo violaceo. non nigro tegendum. 666.
Tabula itineraria. V. *Ara lapidea*.
Tapetia quomodo conſervanda. 1316.
Te igitur &c. an elevatio manuum & oculorum fieri debeat ante, vel ſimul cum prolatione Verborũ. 534.
Tela Stragula ad operiendum Altare finitis Miſſis, qualis. 1340.
Teleſphorus Papa Hymnum Angelicum conſtituit dici ante Sacrificium. 177. non ante horam tertiam cantari Miſſam. 67. 250. ei tribuitur Quinquageſimæ, & Quadrageſimæ inſtitutio, ſed negativa ſententia adſtruitur. 872.
Teletin, idest Myſterium: Miſſa. 15. 23.
Templum. V. *Eccleſia*.
Templum Corporis Chriſti. 46. annis quomodo ædificatum. 870.
Ternarius numerus quid referat. 1194. Orarionum in Miſſa Myſterium. 182.
S. Theclæ Miſſà poteſt recitari in Feſto S. Lini cum *Gloria*. 97.
Thomaſius Joſeph Cardinalis ex Congregatione Cleric. Regul. ſummæ pietatis, & eruditionis vir Codicem Sacramentorum, ſeu Miſſæ a Gelaſio Papa conſcriptum in lucem edidit. 8. & Antiphonarium S. Gregorii Papæ. 11. Codex Gelaſianus, ab eo editus vocatur Thomaſianus. 877. de Ritibus Eccleſiæ Græcæ, ſeu Officium Dominicæ Paſſionis edidit. 1193.
S. Thomas Aquinas auctor Sequentiæ, ſeu Proſæ in Feſto Corporis Chriſti. 204. idem egregius auctor Officii Sanctiſſimi Corporis Chriſti. 1226.
S. Thomæ Cantuarienſis Feſtum ſi in Sabbato, Miſſà quomodo. 861.
S. Thomæ Feſtum ſi incidat in Sabbatum ante Dom. 4. Adventus, quid circa Officium, & Miſſam. 834. 838.
Thuribulum, Thymiamaterium idem, quid. 404. tres catenulæ, quid. *ibid.* Suffitorium. 465. ejus forma. *ibid.* qualiter deferendum. 360. cum Navicula. 367. 406. Aureum a Sergio Papa ſuſpenſum ad Imagines Sancti Petri. 406. duorum thuribulorum uſus in incenſatione perſonarum non probatur. 527. & quando tolerari poteſt. *ibid.* in Proceſſionibus SS. Sacramenti, ac ſollemnibus translationibus Reliquiarum, duo. *ibid.* forma. 1340.
Thuribulum. Extra Proceſſionem, & Reliquiarum translationem uſus duorum Thuribulorum non approbatur. 1106.
Thuriferarii munera. V. *Miſſa ſollemnis* per ſingulas ejus partes.
Thuriferarii duo in Eccleſia Ambroſiana. 368.
Thuriferarius non habet locum ſtabilem in Presbyterio. 416. cur præcedat Diaconum Evangelium cantaturum. 453.
Thus. V. *Incenſum*.
Thyara. V. *Mitra*.
Thymiamaterium. V. *Thuribulum*.
Thyſia id eſt Sacrificium, Miſſa. 15.
Tintinnabulum. V. *Campanula*.

Titu-

Titularis Sancti alicujus Cappellæ, ſeu Altaris, de quo non fit Officium, an poſſit Miſſa celebrari de eo in iiſdem. 95. ſi eſſet Canonizatus, vel in Martyr. deſcriptus, quid. *ib.*
Titularis Eccleſiæ eſt primæ Claſſis. 114. Vide *Patronus*.
Titulus Lectionum cur omittitur, Fer. VI. in Paraſceve. 1076. & Sabbato Sancto. 1156.
Tonſura Clericalis, quid, cur Corona Eccleſiaſticis ſub pœnis injuncta. 315.
Tractus quando dicendus, vel non in Miſſis votivis. 136. quid, unde, & cur. 206. quando dicatur. *ibid.* & 207. a quo, & quomodo cantandus. *ibid.*
Traditio Symboli quando, & quomodo fiebat olim Catech. 88. & ſeq.
TranslatioFeſtorum quoad leges Miſſæ. 158. & ſeq. Decreta. 159.
Translatio Sanctorum, an dicendum *Credo* in Miſſa 213. Patroni tantum concedi ſolet. *ibidem.*
Tribunal. V. *Pulpitum*.
Trigeſimi dies pro Defunctis origo, & cur fiat. 151.
SS. Trinitatis Feſtum cur inſtitutum in Octava Pentecoſtes. 1217. cur tardius in Eccleſia Romana. 1222. alibi non celebrabatur in Octava Pentecoſtes, & ſuper hoc contentiones obortæ. *ibid.* in Gallia cæptum celebrari hac die Octavæ, & in quibuſdam ejus Regni Eccleſiis, bis celebrabatur. 1223. Romæ diem Feſti ſtatui a Johanne XXII. *ibid.* Alexander II. nihil de agendo Feſto hoc definivit, ſed non improbavit. 1222. & ſeq. Alexander Papa III. quid de hoc ſcripſerit. 1223. Officium adjudicatum Stephano Leodienſi. 1217. & 1222. Præfatio approbata a Pelagio Papa. 1217. Miſſæ auctor non fuit Alcuinus, ſicuti aſſerit Micrologus. 1223. Orationes ſi SS. Trinitati diriguntur, quomodo in Concluſionibus. 190.
S. Triphonis Miſſa poteſt celebrari in Feſto S. Andreæ Avellini cum *Gloria*, etiamſi non ſit recitatum Officium. 97.
Triſagion Hymnus Angelicus, quo concluditur Præfatio: Sanctus ter. 228. ejus antiquitas in Liturgiis. 229. quid de eo alternando in Miſſa S. Sixtus I. Papa. *ibid.* partim ab Angelis, partim a quibus. *ibid.* in Miſſis etiam Defunctorum, a quo. *ibid.* ex Inſtituto S. Sabbæ a Latinis cantatur græcè in Paraſceve. 1089.
Trium Puerorum Antiphona cum Cantico, & Pſalmo, dicenda poſt Miſſam, non ligat ſub pœna excommunicationis. 654. Ritus dicendi. 656. cur Canticum omittatur in Sabbato 4. Temporum Pentecoſtes poſt 5. lectionem. 1199.
Tumulus, Feretrum, Lectica Mortuorum, Caſtrum doloris, idem quomodo, & quo loco parandus. 667.
Tunicella quid. *Subtile* olim appellata, & cur. 277. quando Subdiacônis data. *ibid.* *Subucula* etiam dicta, & cur *ibid.* quid ſignificet. *ibid.* cum Amictu, & Cingulo geſtanda. 278. quibus in ſacris function. ea utendum. 277. & ſeq. loco ejus, quando Planeta plicata eſt adhibenda 278. & ſeq. cur induitur ab Epiſcopo. 331. Doctrinam Chriſti inconſutilem ſignificat. 335. quæ in Epiſcopo non videtur, virtutes intimas, & proprias Epiſcopi. 337.
Tunicella Diaconalis, qualis. 1340.
Turris geſtatoria. V. *Pyxis*.

V

Valor Miſſæ ex parte Sacrificii, & ex parte Celebrantis. 1349.
Vaſculum, Vas Myſticum. V. *Calix*.
Vas Hoſtiarum, quale. 1340.
Vas pro abſtergendis Calicibus, & lavandis Corporalibus qualis formæ. 1340.
Vaſa Sacra, dicti ſunt Calix, & Patena. 304. non licuit Subdiaconis ea tangere, & quando illis conceſſum. 304. 308. Chriſmate conſecranda. 308. non omnibus licet Vaſa Sacra tangere. *ibidem*. Lectoribus quandoque in Eccleſia Romana. *ibid.* eorum forma. 1336. & 1338.
Velare Caput indicium ſervitutis, & ſubjectionis. 350.
Velum, quo Calix tegebatur olim ex lino. 305. *Peplum*, *Sudarium*, *&* *Aer* dictum, & quid. *ibid.* nunc ſericeum ſtatutum. *ibid.* non plicandum a Celebrante, ſed a Miniſtro. 480. ubi ponendum. 481. quando Celebrans poſſit illud plicare ſuis manibus. 481. ejus forma. 1340.
Velum Vyxidis, quale. 1340.
Velum pro deferenda SS. Euchariſtia ejus forma. 1340.
Velum quo Imagines, & Cruces velantur tempore Paſſionis debet eſſe violaceum. 898. neque removendum in Feſtis etiam Titularis, & Patroni occurrentibus. *ibid.* & 1033. uſus Cappellæ Pontificiæ ubi Crux ad Miſſam ſollemnem in Miſſa Feria V. in Cœna Domini tegitur velo albo, violaceo tamen in aliis Eccleſiis. 1035.
Velum cur trina Elevatione auferatur a Cruce Fer. VI. in Paraſceve. 1088.
Velum humerale pro Subdiacono. 508. ejus forma. 1340.
Velum pendens e Cruce Regularium in Proceſſionibus, & e baculo Abbatiali cur. 273. ſupra Caput Mulieris quid. *ibid.*
Veni Sancte Spiritus Sequentia Miſſæ diei Pentecoſtes licet antiquiſſima noviter Romæ introducta. 1216. adſcribitur Roberto Galliæ Regi & Hermano Contracto, ſed probabilius Innocentio Papę III. & ab eodem Miſſali inſerta putatur. *ibid.* & 204.
Verba enunciativa in Rubricis ſunt imperativa. 784.
Vermes ſi ex Euchariſtia generentur, quid. 779.
Veſperæ una cum Miſſa cur in Sabbato Sancto. 1172.
Veſtes Sacerdotales, cur. 262. quibus veſtibus primis temporibus Miſſa agebatur. *ibid.* S. Clemens uſum decrevit, & ſanctā, & honeſtā veſtē S. Stephanus Papa. 262. in qua veſte Chriſtus Euchariſtiam inſtituit. *ibid.* de earum coloribus. Vide *Colores.* de illarum Benedictione. V. *Benedictio Veſtium Sacerdotalium.* quæ omnino ſint neceſſariæ. 328. An ſine illis poſſit unquam celebrari. 330.
Veſtis pro Miſſa celebranda talaris eſſe debet. 315. in peregrinis, & ruſticanis brevior ad medium Cruris toleranda. *ibid.* Veſtis, & tonſura ſunt ſibi correlativa. *ibid.* Talaris dicta Caracalla. *ibid.*
Veſtes Sacræ in Celebratione Miſſæ an primitus in Eccleſia adhibitæ. 35
Veſtium Epiſcopalium, & Sacerdotalium ſignificationes Allegoricæ, & Ana-

Anagogicæ.335.Tropologicæ.336.
Veſtes Altaris quid. 289.
Veſtes Chriſti coloris violacei. 270.
Veſtes Clericorum olim coloris violacei. 270. quando in nigrum immutatæ a Monachis. *ibid.*
Veſtes Cæremoniariorum Eccleſiarum Cathedralium violacei coloris. 270.
Veſtes Caudatariorum S. R. E. Cardin. violacei coloris. 270.
Viaticum. V. *Ara lapidea*. 283.
Vicarius Generalis, non competit ei celebrare cum duobus Miniſtris, neque cum quatuor candelis accenſis. 286. & 346. etiamſi ſit Prothonotarius. 382. neque oſculari Evangelium in Miſſa. 441. niſi ſit Epiſcopus, Decretum. 445. ei non licet benedictionem dare Concionatori antequam Pulpitum aſcendat. 465. in thurificatione, & aliis niſi Canonici ſint parati, attendenda conſuetudo. 524. parati aſſiſtentes Epiſcopo præcedunt Vicarium Generalem. 524. in Vicario, & Canonicis attendenda conſuetudo in accipiendis Cineribus, palmis &c. in thurificatione. 889. Epiſcopales functiones in Eccleſia abſente Epiſcopo illi non competunt. 1236.
Vicario Apoſtol. non defertur Evangelium ad oſculandum. 441.
Vicarii perpetui tenentur diebus Feſtis, & Dominicis applicare Sacrificium pro ovibus ſuis. 813.
S. Victor Papa Decretum edidit de Paſchate celebrando in Dominica poſt Lunam XIV. primi Menſis. 1200
Victorianus Poconius Mauritaniæ Epiſcop. an fuerit Scholaſticus cui *Canon* Miſſæ tribuitur. 234.
Vigiliæ dies mœroris. 206. Vigiliæ. Unde cæperunt; 1265. tota nocte ante Feſta quædam vigilabatur, & cur nocturnæ interdictæ fuerint, retento Vigiliarum nomine. *ibid.* cur indictæ. *ibid.* a SS. Ambroſio, & Auguſtino non fuerunt interdictæ. 1266. alicubi ante Dominicas totius anni celebratæ. *ibidem*. improbatæ a Vigilantio, & cur. *ibidem*. Sanct. Leo Papa I. obſervantiam earum inculcat. 1267. interventum fœminarum interdictum a Conc. Eliberitano. 1266.
Vigilia, vel Feria majori occurrente infra aliquam Octavam, vel in Octava quid in Miſſa. 103.
Vigiliæ in Adventu occurrentis, Miſſæ Ritus, & ordo. 104. & cur Evangelium Vigiliæ non legatur in fine Miſſæ. *ibid.* ſi in Quadrageſima, & 4. Temporibus. 106. tempore Paſchali non dicitur Miſſa de Vigilia, niſi Aſcenſionis. 106. Decreta pertinentia ad Vigilias Feſtorum. *ibid.*
Vigiliæ habentes rationem Feſti duplicis, quæ. 190.
Vigiliæ infra aliquam Octavam, circa *Credo* in Miſſa. 222.
Vigilia S. Andreæ in Adventu occurrente in Feſto Duplici tranſlato, quid circa Evangelium in fine Miſſæ. 105. 824.
Vigilia SS. Apoſtolorum infra Octavam Corporis Chriſti Miſſæ Ritus. 100.
Vigilia Aſcenſionis ſine Jejunio. 121. ſi occurrat Feſtum Patroni principalis loci, vel Titularis, quid in Miſſa. *ibid.* ſi Feſtum 9. Lectionum, vel dies Octavæ, quid. *ibid.* ſi occurrat, in Cathedralibus, & Collegiatis tres Miſſæ cantandæ, & quo Ritu. *ibid.* ſi dies Octavæ quomodo *ibid.* ſi Feſtum ſimplex, quid. 1214.
Vigilia Aſſumptionis ſi exigatur Miſ-

ſa votiva S. Laurentii quomodo. 123. ſi in Sabbatum incidat, quomodo Miſſa votiva de B. V. dicenda. 131.

Vigilia Epiphaniæ non jejunatur, & cur 841. eſt privilegiata, & æquiparatur Dominicis. 863. ſi occurrat Feſtum primæ Claſſis quid in Miſſa *ibid.* an duæ Miſſæ cantandæ, & quomodo. *ibid.* ſi infra aliquam Octavam conceſſam ex privilegio, quid de Miſſa Conventuali *ibid* non poſſunt dici Miſſæ votivæ, neque Defunctorum. 864.

Vigilia S. Johannis Baptiſtæ infra Octavam Corporis Chriſti, Miſſæ Ritus. 100. & ſeq. 102.

Vigilia Nativitatis Domini celebranda cum Jejunio, ab antiquiſſimis temporibus. 842. non habet *Alleluja*, niſi venerit in Dominica, ejus Ritus in Miſſa. 839. Fuſius. 842. & ſeq. ſi venerit in Dominica quarta Adventus quid in Miſſa. 843

Vigilia Paſchæ plena lætitiæ. 206. *Vide Sabbatum Sanctum.*

Vigilia Pentecoſtes habet Jejunium de præcepto ex Conſuetudine. 1197 an olim jejunaretur, & a quo tempore cæperit Jejunium. 1214. Officium fit ſicut in Sabbato Sancto. *ibid.* Benedictio Fontis, & Baptiſmus celebratur ſollemniter, & cur. 1197. Miſſa quomodo. *ibid.*

Vigilia S. Thomæ Apoſt. ſi in quatuor Temporibus, 838.

Vinum ad conſecrandum naturale, & ex vite debet eſſe. 743. alii liquores ex granis, fæcibus vini, ex fructibus, ex aqua & melle decocti non ſunt apta materia. 743. neque ex uvis acerbis. 744. corruptis, ſeu decoctis, vel ſiccatis. *ibidem*. aqua nimia permixtum, conditum, & decoctum; nec liquor nondum expreſſus ex uvis. *ibid.* Vinum ex aqua miraculoſum eſt apta materia. 743. & ſeq. vinum congelatum conſecratur validè, ſed non licitè. 744. ſi congeletur quid. *ibid.* ſi incipit aceſcere, vel corrumpi, quid. 745. Muſtum recens expreſſum, ex neceſſitate tantum conceſſum. *ibid.* aqua cum vino miſcenda ex præcepto Eccleſiæ tantum. 746. quid Concilium ſuper hoc definierit. *ibid.* Armeni ſolum vinum adhibent, eoſque damnat Eccleſia. 747. Aquarii hæretici ſolam aquam adhibebant. *ibid.* modica debet eſſe, vel quanta. 747. ex Sacris Eccleſiæ Sanctionibus. 748 an album, vel rubeum potius ſit adhibendum. *ibid.* quid ſi advertatur aut vinum, aut aquam, non eſſe in Calice ante Conſecrationem, vel poſt, aut poſt ſumptionem Calicis vinum non eſſe, quid. 749. a Diacono quomodo in Calicem infundendum. 506. in Purificatione Vino utendum eſt, & qua in quantitate. 591.

Violaceus Color quando. *Vide Color.*

Violatio Eccleſiæ ſi ſequatur ante Canonem, Miſſa dimittenda, ſecus ſi poſt. 773.

Virga Paſtoralis. *Vide Baculus.*

Viridis color. *Vide Color.*

Vitrea vaſa quomodo purgāda. 1343.

Umbella ſerica Alba elevanda ſupra Caput Celebrantis dum procedit ab Altari ad Baldachinum deferens SS. Sacramentum. 1103. 1241. & alibi.

Umbella ſuper Altare qualis formæ. 1340.

Umbella alia quæ defertur ſuper Euchariſtiam in Proceſſionibus. 1340.

Um-

Umbellarum variæ formæ. 1340.
Unde, & memores tribuitur S. Alexandro Papæ. 564. ab Apoſtolis potius derivata cenſetur, & Alexandri Decreto roborata. 565.
Voce clara, quæ dicenda in Miſſa. 252.
Vomitus. Si ſpecies Euchariſticæ evomantur, quid. 778. poteſt procurari, ſi ſpecies venenatæ cenſentur. 779.
Votiva Miſſa. *Vide Miſſa Votiva.*
Votivum quid. 108.
Vox, in Miſſa celebranda, quomodo eam modulari debet Celebrans. 254. multa quæ in privata dicuntur alta voce, in ſollemni ſubmiſſa dicenda. 255.
Urbanus Papa I. Calices argenteos, & aureos inſtituit. 303.
Urbanus Papa II. Præfationem de B. V. M. addidit. 228. primus Mitram Abbatibus conceſſit. 332. Officium B. V. in Sabbato juſſit. 107.
Urbanus Papa IV. Sollemnitatem Corporis Chriſti ubique celebrandam indixit. 1245.
Urbanus Papa VI. decrevit Symbolum recitandum in Feſtis quatuor Doctorum Latinorum dicitur. 213.
Urbanus Papa VIII. omnes Octavas interdixit a die 17. Decembris uſque ad Epiphaniam. 863. multa Decreta ſub eo emanata ſuper Celebratione Miſſarum. 801. a Regularibus bis in anno legenda. 807.
Urceoli quomodo, & quando mundandi. 1343.

X

XImenes Franciſcus Cardin. Officium Mozarabicum, inſtaurat Toleti. 55. multa ex antiquo Miſſali expunxit, plura addidit; ac in Sacello majoris Eccleſiæ, ac quinque Paræciis Ritum illum ſervari curavit. 56.

Z

ZAcharias Papa ne velato capite Sacerdotes adſtent Altari juſſit. 350.
Zephyrinus Papa Calices vitreos decrevit. 303.
Zona. *Vide Cingulum.*
Zoſimus Papa conſtituit, ut Diaconi lævas tectas haberent de pallis linoſtimis. 326. uſum Cerei Paſchalis ſingulis Parochiis conceſſit. 119. ſed auctor Benedictionis non fuit.

FINIS.

COR-

CORRIGENDA, ET ADDENDA.

Primus numerus paginam ſignificat, ſecundus columnam, tertius lineam, & ubi deficit tertius numerus, ſecundus indicat lineam Rubricæ, vel Gavanti.

8. 2. 26. *err.* redolebat. *corr.* redolet. 12. 2. 16. Impetatorem - Imperatorem. 13. 1. 9. allis - altis. 21. 1. 3. anquiſſimi - antiquiſſimi. 24. 2. 44. *Miniſterium - Miniſtrum.* 27. 1. 34. *Texum - Textum.* 28. 2. 30. *quiſque - quique.* 29. 1. 34. *propoſuit - præpoſuit.* 30. 1. 8. Tentecoſtes - Pentecoſten. 57. 2. 21. ſuccenſet - ſubſcribit. 61. 2. 18. Moraviis - Moravis. 70. 1. 22. lætitiæ - lætitia. *ibid.* 2. 30. debent - debeant. 35. celebrare - celebrari. 80. 2. 34. babuit - habuit. 86. 2. 29. Bpſcopale - Epiſcopale. 94. 1. 34. ſub n. 433. ſub. n. 434. pag. 99. 2. 22. partinentes - pertinentes. 109. 1. 3. at - aut. *ibid.* 2. 25. id - idem. 121. 2. 26. *err.* 20. Januarii. *corr.* 26. Septembris. 129. 2. 20. *err.* 17. Julii. *corr.* 16. Julii. 144. 22. Gabilon - Cabilon. 146. 1. 6. 1601. *corr.* 1701. *ibid.* 7. 557. *corr.* 558. 168. 1. 29. irrepiſſe - irrepſiſſe. *ibid.* 30. pro Occidens Oriens - pro Oriens Occidens. 170. 5. non poteſt mutare ſecundam - non poteſt non mutare ſecundam. 175. 1. 4. Neocaſarienſes - Neocæſarienſes. 186. PARS I. VIT. IX. *corr.* PARS I. TIT. IX. *ibid.* 6. cui rei - cujus rei. 192. 10. Angelorum - Anglorum. 198. 2. 34. Hieronymum - Hieronymus. 199. 32. repræſentas - repræſentat. 208. 2. conentiunt - conſentiunt. 215. 2. 34. *Symbolorum - Symbolum. ibid. & prius Dominica dicatur quam Oratio - & prius quam Dominica dicatun Oratio, voce clara, &c.* 223. 1. 15. *poſt illa verba*: in noſtro Indice ſub n. 323. *addatur ſequens Decretum* - in Miſſa Patroni minus principalis, non dicatur *Credo.* S. R. C. 2. Decembris 1694. & in noſtro Indice ſub n. 479. 224. 9. *Miſſa - Miſſæ.* 234. 8. ſingularium - ſingularum. 235. 1. 6. hæc excribere - exſcribere. 236. 2. 4. loqui - loquitur. 261. 2. lin. ult. cum ab aliis ſalutetur - vel ab aliis ſalutetur. 264. *lit. q.* Chatera - Cathedra. 267. *lit. ſ.* Innocentum - Innocentium. 291. 1. 20. *err.* in Eccleſia S. Praxedis - *corr. & adde*: in Eccleſia non S. Eraxedis, ut ſcripſit Florentinus in Exercitatione ad diem Pimum Auguſti, ſed in Eccleſia S. Pudentianæ, ut tradidit clariſſimus Præſul Franciſcus Blanchinus in ſuis notis Anaſtaſianis ad Pium I. Summum Pontificem; necnon Arringhius in Roma Subterranea lib. 4. cap. 43. n. 9. & Mabillonius in Muſæo Italico tom. 1. pag. 60. fuſius vero de hoc ligneo Altari in Tit. S. Pudentianæ aſſervato, ſcripſit D. Carolus Maria de Era in ſuis Vindiciis, nondum evulgatis, veterum monumentorum prædicti Tit. ſeu Eccleſiæ lib. 2. cap. 3. cæterum nobis arridet Card. Bonæ opinio ſtatuentis, &c. *pag.* 312. 1. 8. Taraſione - Turiaſione. *ibid. lin.* 27. quam - qua. *ibid. lin.* 37. Tariaſionenſis - Turiaſionenſis. 321. 2. 34. deſiderat - deſiderant. 330. 1. 23. juxta - juſta. 333. 16. Cambucam - Cambuttam. *ibid.* 17. Cambutta - Cambuttam. 334. 6. hac re - hac in re. 339. 24. *da Litug. - de Liturg. ibid.* 2. 14.

inſi-

inſigneis - inſignibus : 344. 2. 40. Prima - Primam : 346. 1. 1. caſu . caſus. *ibid.* 2. 13. cenſo - cenſeo . 350. 9. incohet - inchoet. *hunc errorem corrige in aliis locis* . 351. 10. coſtanter - conſtanter . 372. 5. quo - in quo . 375. 1. 3. Sommo . Summo . 386. 2. 25. ſeb etiam - ſed etiam . 387. 1. 7. *nunquam - unquam* . *ibid.* 2. 43. *Baptiſta - Baptiſtæ*. 395. *lin. ult.* Altari - Altaris. 397. 1. 21. Pellacc - Pollac . 431. 3. *Nyſeni - Nyſſeni* . *ibid.* 15. ſed eo - ſed de eo . 409. 1. 15 . genufleċtet - genuflectent . 411. 2. *Rubr. incenſat a Cruce - incenſata Cruce* . 416. 5. redit Sacriſtiam - redit in Sacriſtiam . 424. 8. *Halen. - Alen.* 431. 1. 13. Jacobus Thomas - Jacobus Thomaſius . 448. 1. 27. eſſe - ſit . 450. 2. 8. Cæramoniale - Cæremoniale . 453. 3. *Altare - ad Altare* . 454. 1. 24. vacavit - vocavit . 460. 1. 27. prædictus - prædictum . 479. 1. 12. oſculis - oculis. 482. 2. 36. in noſtris - in hoſtiis . 483. 1. 7. Syrmundus - Sirmondus . 488. 4. *ud Deum - ad Deum* . 489. 9. puncta . . . . non , &c. - puncta ∴ non , &c. 490. 1. 23. Celicem - Calicem . 491. 2. 17. teanſverſa - tranſverſa . 496. 1. XXII *lin.* 1. *lit. t - lit. r* . 501. 1. 16. orata - orate . 502. 2. 8. tarminantur - terminantur . 504. 2. 24. mediori - mediocri . 505. 13. *Rubr. Orationes - Orationem* . 508. 1. 20. *Calinen - Calicem* . 514. 14. quod - quo . *ibid.* 22. Melchior Huelemus - Melchior Huelamus . 515. 9. niſi multi - niſi ita multi . 524. 2. 31. *err.* 1508. *corr.* 1608. 526. 2. 39. ſedente - ſedenti . 533. 8. elavationem - elevationem . 534. *corr num. ſeq.* 435 : in 535. *poſt* 536. *corr.* 437. *in* 537. pag. 540. 36. tenentur - tenetur . 541. 17. augumentum - augmentum . 554. 2. 13. impeditam - impetitam . 555. 1. *plant.e - planetæ ibid.* 4. *continuante - continuate* . 556. 1. 42. aſt - eſt . *ibid.* 2. 19. platenam - planetam . 557. 25. præſentatur - repræſentatur . 563. 1. 43. dedent - debent . *ibid.* 2. 34. illæ - ille . 565. 22. qua - quas . *ibid.* 2. 2. *Panem , & Calicem - Tanem hunc , & Calicem*. 567. 11. uſu - uſum . *ibid.* 15. Diptycum - Diptychum . *ibid.* Hiehberto - Heriberto . *ibid. lin. ſeq.* poteſt literas - poſt literas. 568. 1. 5. Sæculi - Sæculis. 570. 28. meditatur . meditamur. 573. 2. 26. ſurpa - ſupra . 576. 2. eundem - idem . 580. 41. præmente - premente . 582. 1. 32. Sigisberti - Sigiberti. 584. 6. incluſive - excluſive. 589. *lin. ult. quantunque - quantumcumque* . 591. 9. deglutionem - deglutitionem . 597. 37. Syndoden - Syndonen . 599. 2. 22. *uaquaque - unaquaque* . 600. 1. 22. accurate conjunxerint - accurate non conjunxerint . 603. 1. 15. *Synodus in - Synodos ut in* . 606. 1. 42. Autor - Auctorem . 607. 2. 2. preſrcive preſcrive . 611. 16. ita ut remaneat - ita ut nullum remaneat . 613. 1. 26. chriſtallino - cryſtallino . 616. 2. 9. communicantis - communicatis. 618. 2. 15. plectorum - plexorum. 620. 8. Alare - Altare . 624. 1. 2. appropinquans - appropinquat . *ibid.* 2. 28. dignor - dignior . 625. 2. *lin. ult.* qua - quo . 640. 3. *ſupra Populum - ſuper Populum* . 641. 1. 11. Antidoti - Antidori . 654. 3. & debet - & decet . 657. 2. 22. nexa - noxa. 664. 2. 42. Patruum - Patrum . 665. 2. 4. delectam - deletam . 666. 24. a dignore - a digniore . 667. 2. 43. procedere - præcedere . 669. 1. 17. manus - manuum . 674. 35. *Synodis Calcedonen. - Synodi Chalcedonen.* 681. 1. 1. illud - illum . 685. 4. *e ſi ritrova - e ſi rimova* . 688. 10. *Subdiaconale - Suddiaconale* . 700. 1. 13. thubulum - thuribulum . 710. 1. 23. eſpectet - expectet . *ibid.* Præati - Prælati . 711. 1. 7. dignor - dignior . *ibid.* 2. 9. porigitur - porrigitur . *ibid.* 12. reſpendet - reſpondet. 720. 16. *lit. - tit.* 724. 19. *Eceleſiaſt. - Eccleſiaſt.* 725. *lin. ult.* agnaſce - agnoſce. 727. *n.* 4. *lin.* 1. Sacerdote - Sacerdotes . 1208. 1. 31. *poſt illa verba* : adnotatum fuit : *adde* juxta Decr. 25. Sept. 1688. in noſtro Indice n. 490.

Digitized by Google

Digitized by Google